

תלמוד בבלי

מסכת סוכה

מנוקד

עם פירוש רש"י ותוספות מנוקדים • וכל המפרשים

מסכת סוכה

תלמוד בבלי – מנוקד

עם פירוש רש"י ותוספות מנוקדים
עין משפט, מסורת הש"ס
ומפרשי הש"ס

נוסח הגמרא המנוקד: מהדורת William Davidson (ספריא)

רש"י, תוספות: דפוס וילנא (ספריא) • ניקוד הפירושים: ממוחשב (דיקטה)

עין משפט, מסורת הש"ס ותורה אור: לפי קישורי ספריא • מפרשים: ספריא

סודר עבור אברמי • תשפ"ז

תוכן הפּרקים

4	דף ב.	פּרָק ראשון – סופָה
41	דף כ:	פּרָק שני – היָשן
59	דף כט:	פּרָק שלישי – לולב הגזול
85	דף מב:	פּרָק רביעי – לולב וערבה
100	דף נ.	פּרָק חמישי – הקליל

מפרשים בסוף הספר

114	חדושי הלכות – מהרש"א
124	חדושי אגדות – מהרש"א
129	מהר"ם
141	מהרש"ל – חכמת שלמה
148	פני יהושע
178	רש"ש

מתני' סכּה ורבי יהודה מכשיר בגמרא מפרש פלגתיהו: ושאניא גבוהה מאי שנא גבי סכּה דתני פסולא ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא. והא דלא

פריך מאי שנא גבי הדם דתני פסולא ותקנתא דתנן בפרק לולב הגזול (לקמן סכּה דף לב:) או שְׁהִי עֲנֵבּוּי מִרְבִּין מַעְלִי פסול ואם מעטן פֶּשֶׁר דְּלֵא פְּרִיךְ אֵלֶּא מסכּה ומבוי שְׁדִינִס שְׁנֵה לַעֲנִין גְּבוּהָ וְשֵׁנֵה לַשּׁוֹן מִשְׁנֵתוֹ וְעוֹד דְּגַבִּי הַדָּם אֶצְטְרִיךְ לְמַתְנֵי תַקְנֵתָא דַּס"ד אֲמֵינָא בִּין דְּנִדְּוּלוּ בַּפְסוּל תו לית לה תקנתא: דאורייתא תני פסולא. דאי הֵיָה תְּנִי יַמְעֵט חִשְׁיֵנָּה דְלִמָּא טַעִי אִינֵישׁ לוֹמַר יַמְעֵט לְכַתְּחֻלָּה וְדִישְׁבַּד פֶּשֶׁרָה וְדַקְדַּק בְּלִשׁוֹנוֹ דְלִמָּא אֲחֵי לִידֵי אֲסוּרָא דְאִוְרִיתָא וְתֵנִי פִּסּוּלָא אַע"ג דְּלֵא הֵי לִשְׁנָא מַעְלִיא כְּמוֹ יַמְעֵט אֲבָל בְּמַבּוּי דְרַבְּנָן לֹא חִישׁ וְתֵנָּא יַמְעֵט שֶׁהוּא לִשְׁנָא מַעְלִיא כְּדֹאשְׁכַּחן בְּרִישׁ פְּסָחִיס (דף ג.) שְׁעָקִס הַכְּתוּב כְּמֵה אֹתִיּוֹת שְׁלֹא לְהוֹצִיא דָּבָר מִגִּנֵּה מִפּוֹ וּבִקְוִיטָרִס לֹא פֶרֶשׁ כּוֹן אִי נִמְי יֵשׁ לוֹמַר דְּלִשׁוֹן יַמְעֵט מִשְׁמַע חוּמְרָא דְרַבְּנָן בְּעָלְמָא וּפְסוּלָה מִשְׁמַע דְאִוְרִיתָא וּבִפְרָק בְּמֵה מַדְלִיקוֹן (שְׁבַת דף כב.) דְאִמְרִין גַּר חֲנֻכָּה שְׁהִיחָה לְמַעְלָה מַעֲשִׂרִיס אֲמֵה פִּסּוּלָה כַּסְפָּה וּכְמַבּוּי אֲגַב דִּתְנָן כַּסְפָּה נֶקֶט נִמְי גַּבִּי גַּר חֲנֻכָּה פִּסּוּלָה א"נ אִי הֵיָה תְּנִי יַמְעֵט הֵיָה מִשְׁמַע כְּמוֹת שְׁהִיחָה מַדְלִקַּת וְשִׁפְלִינָה חָה אִינוּ לִמָּאן דְאִמַר הַדְּלָקָה עוֹשֶׂה מַצֵּה וְאִפִּי לִמ"ד הַנְּחָה עוֹשֶׂה מַצֵּה חִשְׁיֵנָּה דִּהְרֹוּחָה אֹמַר לְגַרְכּוֹ הוּא מַדְלִיקָה כְּדֹאמְרִין גַּבִּי הַדְּלִיקָה בַּפְּנִיס וְהִיחָה בַּחוּץ: אִמַר רַבֵּה אִמַר קַרָא לִמַעַן יִדְעוּ כו'. קַצַּת קֶשֶׁה לְלִשְׁנָא קִמָּא דְבָרִישׁ עִירובִין (דף ג.) גַּבִּי מִקַּצַּת סְכָּה בְּתוֹךְ עֲשָׂרִיס דְאִמַר רַבֵּה הַסְכָּה פִּסּוּלָה הֵא שְׁלֵטָה בַּה עֵינָא פִּינוֹן דְאִין חֲלָלָה עֲשָׂרִיס וּרַבֵּה גָרַס הֵתִס כִּי הֵבֵא דֵּהָא רַבָּא פְּלִיג הֵתִס וְאִמַר זֶה חָה פֶּשֶׁר חֲלַל סְכָּה תָנָן חֲלַל מַבּוּי תָנָן וְיֵשׁ לוֹמַר דֵּהָא מִפְּרֶשׁ הֵתִס טַעֲמָא מִשּׁוּם דְסָכָה דְבִיחִיד קָא הֵינִי לֹא קָא מְדַבֵּר חֲמִינוּ דְמַשְׁתַּקוּל מִלַּתְחַת עֲבִי הַסְכָּךְ הַנִּכְנָס לְתוֹךְ עֲשָׂרִיס וְחִיקָא בְּלֵא לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִיס וּרְבִינָא נִמְי דְמַשְׁשִׁי סְכָּה דְאִוְרִיתָא אֲחִמְרִו בַּה רַבָּנָן מ"מ מִשְׁמַע דְּמַדְאִוְרִיתָא בְּשָׁרָה: כִּי עֲבַד לֵה דִירַת קַבַּע שְׁפִיר דְמִי. דֹּאע"ג דִּישׁ לְפֶרֶשׁ קַרָא בְּדִירָה שְׁאִינָה רֹאזִיָּה אֵלֶּא לְשַׁבְּעָה לְמַעוּטוֹ קַבַּע מִשְׁמַע לִיָּה קַרָא דֹּאֲתָא לְשַׁעוּרָא לְאִוְרִינִי לָךְ מַדַּת גְּבָהָה כְּלו" בַּסְכָּה

שְׁאִפְשֶׁר לַעֲשׂוֹת עֲרָאִי וּא"ת וּבִין דְּלֵא חִישְׁיֵנָּה אֵלֶּא שְׁתֵּהָא רֹאזִיָּה לַעֲשׂוֹתָה עֲרָאִי וְאע"פ שְׁעוֹשָׂה אֹתָהּ קַבַּע א"כ אֲמָאִי אִמַר (תַּעֲנִית דף כב.) גִּשְׁמִיס סִימֹן חֲלָלָה בְּחָג וְהֵלֵא יָכוֹל לְקַבַּע הַנְּסָרִיס בְּמַסְמָרִיס שְׁלֹא יִרְדּוּ גִשְׁמִיס בַּסְכָּה וְאִפִּילוּ תַמְצִי לוֹמַר דְאָסוּר מִשּׁוּם גְּזֵרַת תַּקְרָה כִּי הִיכִי דְאִמַר לְקַמָּן בַּפְּרָקוֹן (סְכָּה דף יד.) גַּבִּי פְּלוֹנְתָא דר"מ וְרַבִּי יְהוּדָה דְמַסְכְּבִין בְּנִסְרִין דְאִי מַכְשֶׁרֶת בְּהוּ אֲחֵי לְמִימַר מַה לִּי לְסַכֵּךְ בְּזֵה מַה לִּי לְשַׁב תַּחַת תַּקְרַת בִּיתִי וּבִיתוֹ וְדֹאִי פִּסּוּל מַדְאִוְרִיתָא דְסָכָה אִמַר רַחֲמֵנָּא וְלֹא בִיתִי שְׁל כָּל יְמוֹת הָעֹלָם מ"מ פִּינוֹן דְּלֹא אָסוּר אֵלֶּא מְדַרְבְּנָן לֹא שִׁיכָא לְמִימַר שְׁהַגִּשְׁמִיס סִימֹן חֲלָלָה וי"ל דְּנִזְהִי דְלֵא חִישְׁיֵנָּה בְּדַפְּנוֹת אִי עֲבִיד לֵהוּ קַבַּע מ"מ בַּסְכָּכָה שְׁעָקֶר הַסְכָּה עַל שֵׁם הַסְכָּךְ לֹא מִתְכַּשְׁרָה עַד דְּעֲבִיד לֵה עֲרָאִי וּמַה"ט נִמְי נִיחָא לְרַבִּי יוֹרָא דְדָרַשׁ מְדַבְּתִי וְסָכָה תֵּהִיָּה לְצֵל הָא כְּפִתִי נִמְי מַזְרָם וּמִמְטֹר וּנְבִעֵי נִמְי שְׁלֹא יִרְדּוּ גִשְׁמִיס לְתוֹכָהּ אֵלֶּא וְדֹאִי מִשּׁוּם דְבְּעִין סְכָכָה עֲרָאִי וּא"כ הֵיָה לִיָּה קַבַּע:

עֲשֶׂרָה בְּגַמְרָא מִכְשִׁיר בְּגַמְרָא מִפְּרֶשׁ טַעֲמָא: שְׁלֹשׁ דְּפָנוֹת נִמְי בְּגַמְרָא וְלִיף לֵהוּ: וְשַׁחֲמַתָּה מִרַבֵּה מַצְלֵתָה הַמוּעָט בְּטַל בְּרַב וְרִבִּי הוּא כְּמוֹ שְׁאִינוּ וְעַל שֵׁם הַסְכָּךְ קְרוּיָה סְכָּה: מַבּוּי שֶׁהוּא גְּבוּיָה מַבּוּי שֶׁהוּא סְתוּם מִשְׁלֵשׁ צַדִּין וְרָאשׁוֹ פְּתוּחַ לְרִשּׁוֹת הַרְבִּיס וְחֻצְרוֹת פְּתוּחוֹת לוֹ וְיוֹצֵאוֹת וּבִאוֹת לְרִשּׁוֹת הַרְבִּיס הִרִי הוּא רִשּׁוֹת הַחִיד לְבִנֵי חֻצְרוֹת וְאִסְרוּ חֻמִּיס לְהוֹצִיא מִרְשּׁוֹתוֹ לְרִשּׁוֹת חֻבְרוֹ בְּלֹא עֲרוֹב שְׁהַחֻצְרוֹת כָּל אַחַת רִשּׁוֹת לַעֲצֵמָה וְהַמְבּוּי רִשּׁוֹת לְכָלָן וְהַצְרִיכוּ בּוֹ שְׁתוּף לְהַשְׁתַּתֵּף כָּל הַחֻצְרוֹת בְּפֶת אוֹ בִּין וּלְהִיחַ הַשְׁתוּף בְּאַחַת מִן הַחֻצְרוֹת וּלְפִי שְׁאִין לוֹ מַחֲצֵה רַבִּיעִית וְקָרוֹב הוּא לְהִיֹּת דוּמָה לְרִשּׁוֹת הַרְבִּיס הַצְרִיכוּ הַכֹּר בְּרָאשׁוֹ הַפְּתוּחַ לְרִשּׁוֹת הַרְבִּיס אוֹ לְחוּזָקוֹף אוֹ קוֹרָה מַכְתֵּל לְכַתֵּל וְאִם גְּבוּהָ הַקוֹרָה מַעֲשָׂרִיס אֲמֵה: יַמְעֵט וְשִׁפִּיל: אִינוּ צְרִיךְ וְהֵתִס מִפְּרֶשׁ טַעֲמָא: סְכָּה מַדְאִוְרִיתָא דְעֲשָׂרִיס אֲמֵה דְלֵה וּלְפִינוֹן מַדְאִוְרִיתָא וְהָדָם שְׁנַשְׁנִית הַמַּשְׁנֵה נֶאֱמַרָה שְׁעוּרָה מַסִּינִי: תְּנִי פִּסּוּלָה שְׁךְ לְמַתְנִי בַּה לַשּׁוֹן פִּסּוּל כְּלוּמַר לֹא נַעֲשִׂית פְּתוּרָה וְכַלְכָּה: מַבּוּי דְכּוּלִּיָּה מְדַרְבְּנָן דְּמַדְאִוְרִיתָא סְנִי לִיָּה בְּשֵׁלֶשׁ מַחֲנוֹת וְאִינוּ צְרִיךְ לְקוֹרָה ז' אֵלֶּא מְדַרְבְּנָן: תְּנִי תַקְנִיתָא דְלֹא שְׁךְ לְמַתְנִי בַּה לַשּׁוֹן פִּסּוּל דְמָאן פִּסְלָה הָדָם שְׁנַשְׁנִית מַשְׁנֵה ז' הִרִי הִיא תַחֲלַת הוֹרָחַתוֹ וּמוֹצֵתוֹ: וְאִיבְעִית אִימָא כְּדֹאִוְרִיתָא נִמְי שְׁךְ לְמִימַר תַּקְנֵתָא: סְכָּה דְנִפְיָשִׁי מְלֵתָה וְאִין דוּמִין תַּקְנִיתִיהֶן ז' לֹא וְצְרִיךְ לַשְׁנוֹת הַלְשׁוֹן לְכָל תַּקְנֵה וְתַקְנֵה כְּגוֹן בְּגְבוּהָה יַמְעֵט וּבְשִׁאִינָה גְבוּהָה וּגְבִיָּה וְשִׁאִין לֵה שְׁלֹשׁ דְּפָנוֹת יַעֲשֶׂה לֵה וְשַׁחֲמַתָּה מִרַבֵּה יוֹסִיף סְכָךְ הַלְכָךְ פִּסִּיק וְתֵנִי פִּסּוּלָה דְּמַצִּי לְמִיכְלִילִינְהוּ לְכּוּלֵּהוּ בְּהַךְ פִּסּוּלָה דְחִיקָא לָן (פְּסָחִיס דף ג:) וְשֵׁנִיָּה אֵדָם לְתַלְמִידוֹ דְרַךְ חֲרָה: מַבּוּי לֹא נִפִּישׁ מִלָּה בְּאוֹתָהּ מַשְׁנֵה: לְמַעַן יִדְעוּ עֲשֶׂה סְכָּה שְׁאִידָתָה גִּפְרַת לָךְ דְּכַתִּיב יִדְעוּ כִּי בַּסְּכּוֹת הַשְּׁבָתִי צִוִּיתִי לְשַׁב הִכִּי דְרִישׁ לִיָּה וְאע"ג דְאִין יוֹצֵא מִיַּדִּי פִּשּׁוּטוֹ דִּהַקֵּף עֲנִי כְּבוֹד מִיָּהוּ דְרִשְׁיֵנָּה לִיָּה לְדַרְשָׁה: דְּלֹא שְׁלֵטָא בַּה עֵינָא שְׁאִינוּ רֹאָה אֶת הַסְכָּךְ וְסָכָה אִינוּ סְכָךְ כְּפִתָּה: וְסָכָה תֵּהִיָּה לְצֵל מִשְׁמַע אִין סְכָךְ אֵלֶּא הַעֲשִׂי לְצֵל: אֵלֶּא בְּצֵל

דְּפָנוֹת שְׁהַצְלִילִין מַנִּיעִין זֶה לָּהּ מִתּוֹךְ גְּבָהָן שְׁל דְּפָנוֹת וְאִין צְרִיךְ סְכָךְ וּלְקַמָּן מוֹקִי פְּלַגְתִּיהוּ לר' יוֹרָא בְּשִׁאִין בַּה אֵלֶּא אֲרַבַּע עַל אֲרַבַּע דְקִיס לֵהוּ לְרַבְּנָן דְבַבְּהִי שַׁעוּרָא יִיכָא צֵל סְכָךְ אֵלֶּא צֵל שְׁל דְּפָנוֹת: עֲשִׁתִּית קַרְנִיס שְׁנִי הָרִיס גְּדוּלִיס וְהַשְׁפִּלָּה בִּיעִיָּהִם וּמִתּוֹךְ גְּבָהּ הַהָרִיס אִין חֲמָה זֹרַחַת שֵׁם בְּשִׁפְלָה: זֵל דְּפָנוֹת יִיכָא צֵל סָכָה שְׁחֲמָה בְּאֵה מִתַּחַפִּי נִמְצָא שְׁמָה בְּטַל: שְׁבַעַת יָמִיס סְכָּה שְׁל שְׁבַעַה וְתוֹ לֹא דִהֲנוּ עֲרָאִי וְזִיָּה בְּמַחֲנוֹת קְלוֹת: לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִיס צְרִיךְ לַעֲשׂוֹת יְסוֹדוּתִיָּהּ וּמַחֲיוּתִיָּהּ קְבוּעִין שְׁלֹא תַפּוּל: עַד עֲשָׂרִיס אֲמֵה דְאָדָם עוֹשֶׂה כּו' שְׁפִיר דְמִי דְנֹדָאִי יֵשׁ בְּכָלָל קַבַּע עֲרָאִי וְהִרִי עֲשֶׂה פְּתוּרָה וְעַל כִּרְחֵךְ לֹא הַקְפִּידָה תוֹרָה עַל הָעֲרָאִי אֵלֶּא לְשֵׁם שַׁעוֹר לְתַת לָךְ שַׁעוֹר בְּגְבָהָה שְׁתֵּהָא יָכוּלָה לַעֲמֹד עַל יָדִי וְתַדּוֹת עֲרָאִי:

סוכה^(א)

אמָּה — פִּסּוּלָה. וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. ^(ב)וְשִׁאִינָה גְבוּהָה עֲשָׂרָה טַפְחִים, וְשִׁאִין לָהּ (שְׁלֹשָׁה) דְּפָנוֹת, וְשַׁחֲמַתָּה מְרוּבָה מַצְלֵתָה — פִּסּוּלָה. ^(ג)גְּמִי תַנּוּ הֵתִם: מַבּוּי שֶׁהוּא גְבוּהָ מַעֲשָׂרִיס אֲמָּה — יַמְעֵט. רַבִּי יְהוּדָה אֹמַר: אִינוּ צְרִיָּה. מַאי שְׁנָא גַבִּי סוּכָּה דִּתְנִי פִּסּוּלָה, וּמַאי שְׁנָא גַבִּי מַבּוּי דִּתְנִי תַקְנִיתָא? סוּכָּה דְאִוְרִיתָא, תְּנִי פִּסּוּלָה. מַבּוּי דְרַבְּנָן, תְּנִי תַקְנִיתָא. וְאִיבְעִית אִימָא: כְּדֹאִוְרִיתָא נִמְי תְּנִי תַקְנִיתָא, מִיָּהוּ סוּכָּה דְנִפְיָשִׁי מִיָּלְתָּה — פִּסִּיק וְתְנִי פִּסּוּלָה, מַבּוּי דְלֹא נִפִּישׁ מִיָּלְיָה — תְּנִי תַקְנִיתָא. מָנָא הֵינִי מִיָּלִי? ^(ד)אָמַר רַבָּה, דְאָמַר קַרָא: "לְמַעַן יִדְעוּ דוּרֹתֵיכֶם כִּי בַּסּוּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", עַד עֲשָׂרִיס אֲמָּה, אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁהוּא דָר בַּסּוּכָּה, לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִיס אֲמָּה — אִין אָדָם יוֹדֵעַ שְׁדָר בַּסּוּכָּה, מִשּׁוּם דְלֹא שְׁלֵטָא בַּה עֵינָא. רַבִּי יוֹרָא אָמַר מִהֲכָא: "וְסוּכָּה תִהְיֶה לְצֵל יוֹמָם מִחוּרָב", עַד עֲשָׂרִיס אֲמָּה אָדָם יוֹשֵׁב בְּצֵל סוּכָּה, לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִיס אֲמָּה — אִין אָדָם יוֹשֵׁב בְּצֵל סוּכָּה אֵלֹא בְּצֵל דְּפָנוֹת. אָמַר לִיָּה אֲבִי: אֵלֹא מַעַתָּה, הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ בְּעֻשְׁתָּרוֹת קַרְנִיס, הִכִּי נִמְי דְלֹא הֵיָי סוּכָּה? אָמַר לִיָּה: הֵתִם, דֵּל עֲשְׁתָּרוֹת קַרְנִיס — אִיכָא צֵל סוּכָּה. הֲכָא, דֵּל דְּפָנוֹת — לִיכָא צֵל סוּכָּה. וְרַבָּא אָמַר, מִהֲכָא: "בַּסּוּכּוֹת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִיס". אָמַרָה תוֹרָה: כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִיס צֹא מִדִּירַת קִבַּע וְשֵׁב בְּדִירַת עֲרָאִי. עַד עֲשָׂרִיס אֲמָּה אָדָם עוֹשֶׂה דִירַתוֹ דִּירַת עֲרָאִי, לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִיס אֲמָּה — אִין אָדָם עוֹשֶׂה דִירַתוֹ דִּירַת עֲרָאִי אֵלֹא דִירַת קִבַּע. אָמַר לִיָּה אֲבִי: אֵלֹא מַעַתָּה, עֲשֶׂה מְחִיצוֹת שְׁל בְּרוֹזל וְסִיכָּה עַל גְּבֹן, הִכִּי נִמְי דְלֹא הֵיָי סוּכָּה? אָמַר לִיָּה, הִכִּי קְאָמִינָא לָּהּ: עַד עֲשָׂרִיס אֲמָּה דְאָדָם עוֹשֶׂה דִירַתוֹ דִּירַת עֲרָאִי, כִּי עֲבִיד לִיָּה דִירַת קִבַּע, נִמְי נִפִּיק. לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִיס אֲמָּה, דְאָדָם עוֹשֶׂה דִירַתוֹ דִּירַת קִבַּע, כִּי עֲבִיד לִיָּה דִירַת עֲרָאִי, נִמְי לֹא נִפִּיק.

פוֹלְהוּ

מסורת הש"ס

א לקמן וי; לקמן ז; עירובין ב.

ב לקמן כב:

ג עירובין ב; משנה עירובין

ד עירובין ג.

תורה אור השלם

למען ידעו דרתיכם כי בשכות הושבתי את-בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם [ויקרא כג, מג]

וְסָכָה תִּהְיֶה לְצֵל־יוֹמָם מִחוּרָב וּלְמַחֲסֵה וּלְמִסְתוֹר מִזֶּרֶם וּמִמְטֹר [ישעיהו ד, ו]

בשבת תשבו שבעת ימים כ"ה האזרח בישאל אל ישובו בשבת [ויקרא כג, מב]

כּרֵבִי זִירָא לֹא אִמְרִי.
הָא דָּלָא קִאֲמַר מִשּׁוּם קוּשְׁיָא דְאַבְי כְּקִיאָמַר עַל רֵבֵא מִשּׁוּם דְּרֵבִי זִירָא שְׁנִי לְאַבְי שְׁפִיר:
וְכִינּוּ דְדִפְנוּת מַגִּיעוּת לִסְכָךְ מַשְׁלֵט שְׁלֵטָא בֵּה עֵינָא.
וְלֹא דְמִי לְגַר חֲנֻכָּה וְקוֹרֵת מְבוֹי דְּלֹא חֲשִׁיב דְּכַר לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִים אַע"פ שְׁהַקּוּדָה עַל גְּבִי פְתִלִים דְּהִתָּם קוּדָה טַפַּח לֹא שְׁלִיט בֵּה עֵינָא כְּמוּ בְּסָפֵה דְרַחֲבָה טוּבָא:
יֵשׁ בֵּה יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמוֹת אֲפֹלוּ לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִים בְּשָׂרָה.
לְבַסּוּף מַסִּיק דְרַב הוּנָא סָבַר מֵרַאשׁוּ וְרַבּוּ נִשְׁלַחְנוּ עַד ד' אַמוֹת פְּלִינִי יוֹתֵר מִד' אַמוֹת בְּשָׂרָה וְתַמָּה וְכִי נִכְשִׁיר בְּרַחֲבָהּ מַשֶּׁהוּ יֵתֵר מִד' אַמוֹת אִם הֵיתָה גְבוּהָהּ מַעֲשָׂרִים אֲפִילוּ טוּבָא הָא וּדְאִי אִין פֻּאן עַל סָפֵה וִי"ל דְלַעוּלָם צְרִיךְ הֶרַחֵב לְפִי הַגְבָּה לְפִי חֲשָׁבוֹן ד' אַמוֹת לַעֲשָׂרִים אִי גַמִּי קוּם לְהוּ לְרַבְּנָן דְאַפִּילוּ בְּגָבֵה אֲלַף אִי אֲפֹשֶׁר שְׁלֹא יֵהא פֻּאן עַל סָכָךְ פִּרְתָא אִם הֵיתָה רַחֲבָה יוֹתֵר מִד' אַמוֹת כְּדִאשְׁכָּחוּ בְּפִרְקָא יו"כ (יומא דף פ:):
גְּבִי כּוֹתֶבֶת הַגָּסָה דְמִתְבָּא דַּעֲתָא דְאִמְרִינוּ פְּלִי עֲלֵמָא טוּבָא עוֹנֵן מֶלֶךְ הַבָּשָׁן פִּרְתָא:
כְּרֵבִי זִירָא דְאִמַר מִשּׁוּם עַל.
אֲבָל כְּרֵבָה דְאִמַר מִשּׁוּם מַשְׁלֵט עֵינָא לֹא דְאַפִּילוּ רַחֲבָה טוּבָא לֹא שְׁלֵטָא בֵּה עֵינָא:
כְּמֹאן דָּלָא כַּחַד.
וְדִבְרֵי רַב חֲנַן פֵּר רַבָּה צְרִיכָה טַעמָא וְיֵשׁ מִפְּרָשִׁים מִשּׁוּם דְּהִנֵּה לִיהַ לול שֶׁל תִּרְגְּמוּלִין פִּינוּן דְּגִבּוּהָהּ וְקַטְיָנָה פְּלִי הִיא אֲבָל מַחֲזֶקֶת טְפִי מַכְדִּי רֵאשׁוּ נִפְקָא מִכָּל לול שֶׁל תִּרְגְּמוּלִין לְאִקְרוּיִי סָפֵה:
דְּכִי גַר"ח:
בְּשִׁלְמָא דִר' יֵאשִׁיָּה דְרַב חֲנַן וְדָרַב הוּנָא לֹא פְּלִיגִי אֲדִר' יֵאשִׁי' דְלֹא יֵהִיב שְׁעוּרָא לְמַשְׁכָּא כו'.
וְכַתֵּב רַבְּנִי חֲנַנְאֵל וְיֵשׁ שְׁנוּרָסִין פְּלִיגִיא:
עַד אַרְבַּעִים וְחַמְשִׁים אַמָּה.
כִּי הִיא גּוּנָא חֲתַנִּי גְבִי מְבוֹי בְּרִישׁ עִירוּבִין (דף ב:):
וְלֹא תִקְשִׁי דְלֹא זִיק הִכָּא הֲשֵׁתָא חֲמִשִּׁים בְּשָׂרָה אַרְבַּעִים מַבְעִיא כְּדִזְקִינוּן בְּרִישׁ אֲלֻמְנָה נְחוּטִית (פְּתֻבוֹת דף צה).
גְּבִי אֲלֻמְנָה שְׁשֶׁהִתָּה שְׁתִּים וְשֹׁלֵשׁ שָׁנִים וְלֹא תִבְעָה מִזְוונותָיָה אֲבָדָה מִזְוונותָיָהּ וּבִסּוּף ב"ק (דף קיח:):
גְּבִי לוֹקְחִין מִן הַרוּעִים אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ צֹאן אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ גִּזִּין דְּהִתָּם יוּחָא דְהָי זוּ וְאִין צְרִיךְ לוֹמַר זוּ מִשּׁוּם דְּכִי קִשְׁיָא לִיהַ אֲבָל קִשְׁיָא מֵהִיא דְּפִרְק בְּנוֹת כּוֹתִים (נָגֵה לו:):
גְּבִי קִשְׁי דְקִיאָמַר רַבִּי מֵאִיר אֲפֹלוּ אַרְבַּעִים וְחַמְשִׁים יוֹם וּפְרִיךְ עָלָה הֲשֵׁתָא חֲמִשִּׁים מַקְשִׁיָּה אַרְבַּעִים מַבְעִיא וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאִיכָא לְשִׁנוּי הִכָּא כִּי הֵוִיא לְשָׁנָא דְמַשְׁנִי בְּרִישׁ מַפְטָן (שְׁבֵת דף קכו).
אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ כְּדִאִמְרִי אִינְיֵי וְה"ה אֲפֹלוּ טוּבָא אֲבָל לְגַבִּי קִשְׁי לֹא שִׁיךְ לְשִׁנוּי דְּכִי דָּלָא מִסְתַּבַּר שְׁטִימָרָה קִשְׁי לַעוּלָם וְכֵן פִּרְק בְּמָה אֲשֶׁה יוֹצֵאָה (שְׁבֵת ס: נָשׁ)
גְּבִי סָגְדַל הַמַּסְמַר שְׁנַפְתִּירוּ בּוּ ד' וְחֲמֵשׁ פְּשִׁיטָא לִיהַ דְּלֹא שְׁרִינוּ טוּבָא וּבְרִישׁ אַע"פ (פְּתֻבוֹת מ).

גְּבִי מַשְׁהָה אֲדָם אֲשֵׁתוֹ ב' וְג' שָׁנִים בְּלֹא כְּתֻבָּה וְעוֹד הִתָּם (דף ס. נָשׁ)
גְּבִי יוֹנָק מִינוּחַ וְהוֹלֵךְ אֲפֹלוּ אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ שָׁנִים בְּהֵי שִׁיךְ לוֹמַר ה"ה אֲפֹלוּ טוּבָא:

סוכה פרק ראשון סוכה

כְּרֵבִי זִירָא לֹא אִמְרִי:
פּוֹלְהוּ הֵנָךְ אִמּוּרָאִי:
כְּרֵבָה לֹא אִמְרִי דְלִיף מְלַמַּעַן וְדַעוּ:
הֵוִיא לֹא בִידִיעָה

כּוֹלְהוּ כְּרֵבָה לֹא אִמְרִי,
הֵהוּא יְדִיעָה לְדוֹרוֹת הִיא.
כְּרֵבִי זִירָא גַּמִּי לֹא אִמְרִי,
הֵהוּא לִימּוֹת הַמַּשִּׁיחַ הוּא דְכָתִיב.
וְרַבִּי זִירָא — אִם כּוֹן לִימָא קִרָא:
”וְחוּפָּה תַּהֲיֶה לְצִל יוֹמָם”,
וּמֵאִי ”וְסוּפָּה תַּהֲיֶה לְצִל יוֹמָם” — שְׁמַעְתָּ מִינָּה תִרְתִּי.
כְּרַבָא גַּמִּי לֹא אִמְרִי,
מִשּׁוּם קוּשְׁיָא דְאַבְי.
כְּמֹאן אֲזֵלָא הָא דְאִמַר רַבִּי יֵאשִׁיָּה אָמַר רַב:
מַחֲלוּקַת בְּשָׂאִין דְּפָנוּת מַגִּיעוּת לִסְכָךְ,
אֲבָל דְּפָנוּת מַגִּיעוּת לִסְכָךְ — אֲפִילוּ לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִים אַמָּה בְּשָׂרָה.
כְּמֹאן?
כְּרֵבָה, דְאִמַר מִשּׁוּם דְּלֹא שְׁלֵטָא בֵּה עֵינָא,
וְכִינּוּ דְדִפְנוּת מַגִּיעוּת לִסְכָךְ,
מַשְׁלֵט שְׁלֵטָא בֵּה עֵינָא.
כְּמֹאן אֲזֵלָא הָא דְאִמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב:
מַחֲלוּקַת בְּשָׂאִין בֵּה אֲלֹא אַרְבַּע אַמוֹת עַל אַרְבַּע אַמוֹת,
אֲבָל יֵשׁ בֵּה יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמוֹת עַל אַרְבַּע אַמוֹת — אֲפִילוּ לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִים אַמָּה בְּשָׂרָה.
כְּמֹאן?
כְּרֵבִי זִירָא,
דְאִמַר:
מִשּׁוּם עַל הוּא,
וְכִינּוּ דְרוּיָחָא — אִיכָא עַל סוּפָה.
כְּמֹאן אֲזֵלָא הָא דְאִמַר רַב חֲנַן בַּר רַבָּה אָמַר רַב:
מַחֲלוּקַת בְּשָׂאִינָה מַחֲזֶקֶת אֲלֹא כְּדִי רֵאשׁוּ וְרוּבּוּ וְשׁוּלְחָנוּ,
אֲבָל מַחֲזֶקֶת יוֹתֵר מִכְּדִי רֵאשׁוּ וְרוּבּוּ וְשׁוּלְחָנוּ — אֲפִילוּ לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִים אַמָּה בְּשָׂרָה.
כְּמֹאן — דְּלֹא כַּחַד.
בְּשִׁלְמָא דְרַבִּי יֵאשִׁיָּה פְּלִיגָא אַדְרַב הוּנָא וְרַב חֲנַן בַּר רַבָּה,
דְּאִינְהוּ קָא יְהִבִּי שְׁעוּרָא בַּמִּשְׁכָּא,
וְאִיהוּ לֹא קָא יְהִיב שְׁעוּרָא בַּמִּשְׁכָּא.
אֲלֹא רַב הוּנָא וְרַב חֲנַן בַּר רַבָּה,
גַּיְמָא בְּהֶכָשֵׁר סוּפָה קַמִּיפְלִגִּי, דְּמַר סָבַר הֶכָשֵׁר סוּפָה בְּאַרְבַּע אַמוֹת,
וּמַר סָבַר הֶכָשֵׁר סוּפָה בְּמַחֲזֶקֶת רֵאשׁוּ וְרוּבּוּ וְשׁוּלְחָנוּ?
לֹא,
דְּכוּלִּי עֲלֵמָא הֶכָשֵׁר סוּפָה רֵאשׁוּ וְרוּבּוּ וְשׁוּלְחָנוּ.
וְהִכָּא בְּהָא קַמִּיפְלִגִּי:
דְּמַר סָבַר בְּמַחֲזֶקֶת רֵאשׁוּ וְרוּבּוּ וְשׁוּלְחָנוּ פְּלִיגִי,
אֲבָל יוֹתֵר מֵרֵאשׁוּ וְרוּבּוּ וְשׁוּלְחָנוּ — דְּבַרִּי הַכֹּל בְּשָׂרָה,
וּמַר סָבַר מֵרֵאשׁוּ וְרוּבּוּ וְשׁוּלְחָנוּ עַד אַרְבַּע אַמוֹת פְּלִיגִי,
אֲבָל יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמוֹת — דְּבַרִּי הַכֹּל בְּשָׂרָה.^(ט)
מִיִּיתִיבִי:
סוּפָה שְׁחִיא גְבוּהָהּ לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִים אַמָּה — פְּסוּלָה,
וְרַבִּי יְהוּדָה מְכַשִּׁיר עַד אַרְבַּעִים וְחַמְשִׁים אַמָּה.^(י)
”אִמַר רַבִּי יְהוּדָה:
מַעֲשָׂה בְּהִילְגִי הַמְלִכָּה בְּלוּד שְׁהִיתָה סוּפְתָהּ גְבוּהָהּ מַעֲשָׂרִים אַמָּה, וְהָיוּ זָקָנִים נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין לְשֵׁם וְלֹא אָמְרוּ לָהּ דְּבַר. אָמְרוּ לוֹ:
מִשֵּׁם רָאִינָהּ?
אֲשֶׁה הֵיתָה וּפְטוּרָה מִן הַסּוּפָה. אָמַר לָהֶן:
וְהִלֵּא שְׁבַעָה בָּנִים הָיוּ לָהּ,
וְעוֹד:
כָּל מַעֲשִׂיָּהּ לֹא עָשְׂתָה אֲלֹא עַל פִּי חֲכָמִים.
לָמָּה לִי לְמִיתַנִּי ”וְעוֹד כָּל מַעֲשִׂיָּהּ לֹא עָשְׂתָה אֲלֹא עַל פִּי חֲכָמִים”?
הִכִּי קִאָמַר לָהֶן:
כִּי תֹאמְרוּ בָּנִים קִטְנִים הָיוּ,
וּקִטְנִים פְּטוּרִין מִן הַסּוּפָה — פִּינוּן דְּשְׁבַעָה הָיוּ,
אִי אֲפֹשֶׁר דְּלֹא הָיוּ בָּהוּ חַד שְׂאִינוּ צְרִיךְ לֵאמֹר.^(י)
”וְכִי תִימְרוּ קִטְן שְׂאִינוּ צְרִיךְ לֵאמֹר מִדְּרַבְּנָן הוּא דְמִיחֲיִיב,
וְאִיהִי בְּדִרְבְּנָן לֹא מַשְׁגָּחָה,
תֵּא שְׁמַע:
וְעוֹד,
כָּל מַעֲשִׂיָּהּ לֹא עָשְׂתָה אֲלֹא עַל פִּי חֲכָמִים. בְּשִׁלְמָא לְמֹאן דְאִמַר בְּשָׂאִין דְּפָנוּת מַגִּיעוּת לִסְכָךְ מַחֲלוּקַת,
דְּרַבָּה שֶׁל מְלָכָה לִישִׁב בְּסוּפָה שְׂאִין דְּפָנוּת מַגִּיעוּת לִסְכָךְ,

מִשּׁוּם

דִּישְׁבִּית סָפֵה קָא אָמַר אֲלֹא בִידִיעוּת דּוֹרוֹת הַבָּאִין דְּהָךְ סָבוּת עֲנִנִי בְּבוּד הַנַּעֲשָׂה לְאַבוֹת:
לִימּוֹת הַמַּשִּׁיחַ אוֹתָם סָבוּת יֵהִיוּ לְצֹל לַעֲנֵג וּלְמַסְתוֹר אֲבָל סָכַת מַצָּה אִינֵה לְצֹל:
תַּרְבִּינִי דְאִין שֵׁם סָפֵה אֲלֹא הַעֲשִׂיָּה לְצֹל דְּהֵיָא דִימּוֹת הַמַּשִּׁיחַ מִשּׁוּם דַּעֲשִׂיָּה לְצֹל קִרְוִיָּה סָפֵה:
מִשּׁוּם קוּשְׁיָא דְאַבְי דַּעֲשָׂה מַחֲצוֹת שֶׁל בִּרְזַל וְשִׁנְיָא לֹא מַשְׁמַע לְהוּ הֵוִאִיל וְקִרָא לֹא דוֹקָא עֲרֵאִי נָקַט לֹא וְלִפְטָן מִנֵּה שְׁעוּרָא:
כְּמֹאן מֵהֵנָךְ אִמּוּרָאִי דְלַעִיל אֲזֵלָא הֵךְ כּו':
מַחֲלָתָה דִר' יְהוּדָה וְרַבְּנָן:
מַשְׁלֵט שְׁלֵטָא בֵּה עֵינָא דְרַךְ דְּפָנוּת דְאִי טַעמָא מִשּׁוּם עֲרֵאִי הוּא אוֹ מִשּׁוּם עַל בְּדִפְנוּת מַגִּיעוּת לִסְכָךְ אִמְאִי מוּדוּ רַבְּנָן:
ה"ג מַחֲלָתָה בְּשָׂאִין בֵּה אֲלֹא אַרְבַּע אַמוֹת עַל אַרְבַּע אַמוֹת אֲבָל יֵשׁ בֵּה יוֹתֵר כּו':
מִשּׁוּם עַל דְאִי מִשּׁוּם מַשְׁלֵט עֵינָא בְּטָפִי מִד' אַמוֹת פִּרְתָא לֹא שְׁלֵטָא בֵּה עֵינָא:
דְּכִי גַרְסִינוּ מַחֲלָתָה בְּשָׂאִינָה מַחֲזֶקֶת אֲלֹא כְּדִי רֵאשׁוּ כּו' וְאִם תֹּאמַר קִשְׁיָא דְרַב אֲדָרַב אִמּוּרָאִי נִינְהוּ וְאֲלַבָּא דְרַב:
רֵאשׁוּ וְרַבּוּ דְרַךְ סַעֲדָתָן בְּהַסָּבָה הֵיתָה עַל מַטּוֹת וּמַסָּבִין עַל צַד שְׁמַאֲלָם וְאִין אוֹכְלִין וְקוּפִין וְיוֹשְׁבִין כְּמוֹנוּ לְפִיכָךְ הֲצַרְךָ לוֹמַר רֵאשׁוּ וְרַבּוּ לְאַפּוּקִי קִטְנָה שְׁרַאשׁוּ נִכְנָם בֵּה נִשְׁלַחְנוּ וְלֹא רַבּוּ אוֹ רֵאשׁוּ וְרַבּוּ וְלֹא שְׁלַחְנוּ:
כְּמֹאן דָּלָא בַּחַד מֵהֵנָךְ דְּלַעִיל דְּמַפְרָשִׁי טַעמָא דַּעֲשָׂרִים אַמָּה דְאִי מִשּׁוּם מַשְׁלֵט עֵינָא מַשְׁעוּרָא דִּיוֹתֵר מַכְדִּי רֵאשׁוּ וְרַבּוּ נִשְׁלַחְנוּ (נִמִּי)
לֹא שְׁלֵטָא וְצֹל גַּמִּי לִיכָא וּמַחֲצוֹת קָבַע גַּמִּי בַּעֲיָא:
לְמַשְׁכָּא לְמַשָּׁךְ הַסָּפֵה דְאִמַר בִּין גְּדוּלָּה בִין קִטְנָה לֹא נִחְלָקוּ אֲלֹא בְּשָׂאִין דְּפָנוּת מַגִּיעוּת:
אֲלֹא רַב הוּנָא וְרַב חֲנַן דְאִמְרִי טַעמָא דְרַבְּנָן בְּשְׁעוּרָא דְמַשְׁכָּא הוּא וּמַר אָמַר ד"א וּמַר אָמַר רֵאשׁוּ וְרַבּוּ נִשְׁלַחְנוּ:
גַּיְמָא בְּהַכָּשֵׁר סָפֵה בְּאַרְבַּהּ וּבְרַחֲבָהּ פְּלִינִי דְתַרְוֵיהוּ אִית לְהוּ דְכִי פְּלִינִי רַבְּנָן בְּסָפֵה הַמַּצְמַמַת בְּשַׁעוּר הַכָּשֵׁר אֲרַךְ סָפֵה פְּלִינִי וּבְטָפִי מִיָּהָא מַכְּסָרִי אֲפֹלוּ הִיא גְבוּהָהּ דְכִינוּן דְרוּיָחָא אִיכָא עַל סָכָךְ אוֹ טַעמָא אֲחִרָינָא לְהַכְשִׁירָה דְרַב הוּנָא סָבַר אִי אֲפֹשֶׁר לְהַעֲמִיד מַחֲלָתָן בְּכַחוּתָה מִד' אַמוֹת דֹּאִם כּוֹן בְּלֹא גְבוּהָהּ מַעֲשָׂרִים אַמָּה פְּסוּלָה דְהַכָּשֵׁר סָפֵה בְּאַרְבַּע אַמוֹת כְּרֵבִי דְאִמַר לְקַמֵּן דְּכִי (דף ג:).
אֲבָל יוֹתֵר מַכְדִּי רֵאשׁוּ כּו' בְּשָׂרָה וְטַעמָא דְפְסוּל לְמַעְלָה מַעֲשָׂרִים לֹא וְדִיע לֵן כְּדִאִמְרוּ לַעִיל דְהָךְ לֹא כַּחַד:
יִמַר סָבַר כְּכִי רֵאשׁוּ וְרַבּוּ נִשְׁלַחְנוּ וְכֵן בִּיוֹתֵר עַד ד' אַמוֹת פְּלִינִי בְּגָבֵה וְטַעמָא מִשּׁוּם עַל אֲבָל בִּיוֹתֵר מִד' לֹא פְּלִינִי דְכִינוּן דְרוּיָחָא אִיכָא עַל:
מִיִּיתִיבִי לְהֵנָךְ אִמּוּרָאִי דְכִרְשִׁיו דְּפִלּוּגְתָא דְמַתְנִי כְּדַמְכָּרֵשׁ וְאֲזַל:
קָטָן שְׂאִינוּ צְרִיךְ לֵאמֹר אִמְרִינוּ לְקַמֵּן

(סָפֵה דף כח).
דְּחִיב לְחַנּוּכוּ בַּמַּצָּת סָפֵה:
מִדְּרַבְּנָן שְׁהַזְקִיחוּ לְהַרְגִיל אֶת הַקָּטָן לְמַצָּה שֶׁהִיא רָחֵא לֶּה כְּדִי שִׁיָּהָא מַחֲנֵךְ וְרַגִּיל לְמַצִּית:

 מסורת הש"ס

א עירובין ב:

ב לקמן לא::
לקמן לו::
לקמן לו::
לקמן לו::
תוספתא סוכה;
שבת כט::
שבת פב;
לקמן כח;
בבא בתרא קנו:

ג לקמן כח:

 גליון הש"ס

גמ' אר"י מעשה בהילני המלכה.
עיון עירובין דף צו ע"א תד"ה מוכל ועיון בראב"ן סימן פ"ז:

שם מדרבנן הוא דמחייב.
עיון יומא דף פב ע"ב בת"י ד"ה בן שמנה ובמ"ש שם היתה מחנכתם למצוה בעלמא וק"ל ואין אמרו' בסוגי' וכ"ת קטן שא"צ לאמו מדרבנן הוא דמחייב ואיהי מדרבנן לא אשנחה ת"ש ועוד וכז'.
הא אפי' מדרבנן לא מוחיבה איהי לחנך אותם וצ"ג:

תוס' ד"ה יש בה וכו'.
לפי חשבון ד"א לעשרים.
ע"י תשובת תשב"ץ ח"א סימן קכו:

 תורה אור השלם

למען ידעו דרמכים כי בסבות הושבתי את־בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני יהוה אלהיהם [ויקרא כג, מג]

וסבה תהיה לצל"י וסמך ולמחשה ולמסתור מזגם ומשקל [ישעיהו ד, ו]

בספת תשבו שבצת ימים כל־האזנה ביושנאל ישובו בספת [ויקרא כג, מב]

מסורת הש"ס

א לקמן ו:; לקמן ז:; לקמן ח:;
ברכות יא:; עירובין יג:; משנה
סוכה
ב תוספתא סוכה; לקמן ז:;
עירובין ג:

תורה אור השלם

ואיש ביימקם בית-משב עיר
חומה ויהיה גאֶלְתוּ עֲדֵתָם שְׁנָת
מִקְרָב וַיָּמִים תִּהְיֶה גֶאֱלָתוּ וַיֵּאָם
לֹא-יִגָּאֵל עַד-מִלְאֵת לוֹ שָׁנָה
תְּמִימָה (וְכֵן הָיָה אֲשֶׁר-עָבְרוּ
אֲשֶׁר-...) [לֹא חָמָּה לְעִמִּית
לְקַנָּה אֲתוֹ לְדִרְתִּי לוֹ יֵאָבֵב וַיֵּאָם
וּבְתִי הַחֲצִירִים אֲשֶׁר אֵינֻלֶּהֶם
חָמָּה סָבִיב עַל-שֶׁדָּה הָאָרֶץ וַיִּשָּׁב
גֶאֱלָה חֲתוּלֵי-לוֹ וַיִּבְלֵל יֵאָם [וְאִיךָ
הָ, כֵּן-לֹא]

וַאִישׁ כִּי-יָמָּכָר בֵּית-מוֹשֶׁב עִיר
חוֹמָה וְהִתֵּה גְּאֻלְתּוֹ עַד-תֵּם שְׁנַת
מִמָּכָרָו יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלְתּוֹ [וַיִּקְרָא
כֹּה, כֹּט]

כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ וְעִשִּׂיתָ מִזְבֵּחַ
לִנְסֹךְ וְלֹא־תִשִּׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי־
יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ [דְּבָרִים כב, ח]

וְדָבְרוּ הַשָּׁרִירִים אֶל־הָעַם לֵאמֹר
מִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בַּיִת־חָדָשׁ
וְלֹא חָנְכוּ יָלֵךְ וְיֵשֵׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־
יָמוּת בְּמִלְחָמָה וְאִישׁ אֲחֵר יִחְנֹכֶנּוּ
[דְּבָרִים כ, ה]

משום אֲוִירָא רוח שְׁהוּא שׁוֹלֵט בָּהּ מִפְּנֵי הַחֹם:
בְּגִדוּלָה אֲפִילוּ רִבְּזָן מוֹדוֹ: וְכִי דִרְכָּה שֶׁל
מַלְכָּה וְהָלָא נְעֻרֹתֶיהָ וּמִשְׁרָתֶיהָ מְסֻבִּים
עִמָּה: לְקוּטוּנִיּוֹת שָׂשָׂה סָכָה גְדוּלָה לִבְנֵי
מִסְבָּת' וְקוּטוּנִיּוֹת קִטְנָה בְּתוֹכָה לְנִצְיֹנוֹת
וְהִיא בְּקוּטוּנִיּוֹת יִתְבָּא וְאִע"ג דְּפִסְכָּלָה לֹא
אֲכַפְתָּ לָן דְּלֹאשָׁה פְטוּרָה מִן הַסָּפָה: וְרַבִּי
יְהוֹדָה סָבַר כּו' וּא"ת לְרַב חֲנוּן דְּמִוּקִי
פְּלִגְתָּא בְּשִׂיאֵינָה מִחֻקָּתָא אֲלֵא כְּדִי רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ
וְשִׁלְחָנֹה הִכָּא בִּינוֹן דְּבִנְיָה גִבָּה הִוִּיא לָהּ
גְדוּלָה וּמוֹדוֹ בָּהּ רִבְּזָן וּמֵאִי רָחִיב שֶׁל רַבִּי
יְהוֹדָה י"ל דְּשִׁלְחָנָה בְּתוֹךְ הַסָּפָה הַגְדוּלָה
הָיְתָה וּבִנְיָה עַל הַשִּׁלְחָן הָיוּ יוֹשְׁבֵיין רֹאשׁוֹ
וְרַבָּן וְלֹא בְּמִסְבִּין הֵן וְלֹא בְּזוֹקֻפִין וְלִי נִרְאָה
דְּזוֹדְאִי לְרַב חֲנוּן קָשָׁא וְהִיא מִירוּצָא לְרַב
הַיּוֹנָא הוּא וְכֵן עָקֹר דְּשַׁעוּר רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ
אֲמַרְיִין לְקַמֵּן דְּאִינוּן אֲלֵא ז' טַפְחִים וְאִי
אֲפֻשֶׁר לְשַׁבְעָה בְּנִים בְּשַׁבְעָה טַפְחִים: כ"ב"ש
דְּאִי כ"ה"ה לֹא בְּעֵי שִׁלְחָנֹה דְּלִלְקַמֵּן בְּפִרְקָא
הַשֵּׁן (סָפָה ד' כח.): וְזִיקָא נָמִי גְרַסִין
וְזִיקָא נָמִי דְּלִלְקַמֵּן בְּגִדוּלָה פְּלִינִי וְהוּא יוֹשֵׁב
עַל הַפֶּתַח מִבְּחוּץ וּרֹאשׁוֹ מִשְׁכָּב לְתוֹכָה
וְשִׁלְחָנֹה לְפָנֵי גּוֹפּוֹ בְּצִית: מִדְּקַמְעִי גִבִּי
פְּלִגְתָּא מִי שְׂהִיָּה וְלֹא חִירִי בְּשַׁעוּרָא דְּסָפָה:
וְאִם אֵימָתָא דְּבַשַׁעוּרָא דְּסָפָה פְּלִינִי לְתַנִּי
סָפָה הַמְּחַזֶּקֶת רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ וְשִׁלְחָנֹה בְּשַׁרְהָ
וְשִׂיאֵינָה מִחֻקָּתָא אֲלֵא כְּדִי רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ ב"ש
פּוֹמְלִין כּו': אֲמַר מֶר זָטָרָא זִיקָא נָמִי
דְּבִקְטָמְנָה פְּלִינִי וּבְשַׁעוּרָא דְּפּוֹמְלִין וּמִכְשִׁירִין
עַל פֶּרֶךְ. אֲסָפָה מֵהֶדְרִי: אֲלֵא לֹא גְרַסִין
וְהִכִּי גְרַסִין לְעוֹלָם בְּתַרְתֵּי פְּלִינִי: פְטוּר מִן
הַמְּזוּזָה כֹּלָה מִפְּרֶשׁ טַעֲמָא לְקַמֵּן: וְחֵאִינוּ
נִחְלָט אֲלֵא פּוֹדָהוּ לְעוֹלָם יוֹרֵצָא בְּיוֹבֵל אִם
לֹא גָאֵלֹה בְּשָׂאֵר חֻקָּע בְּלֹא בְּנוֹן: מַעֲזוּרִי
הַמְּלַחֲמָה מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בֵּית חֻשׁ וְנָוִי
(דְּבָרִים כ"ה:): וְאִין מַעֲרָבִין בּוֹ דֶּרֶךְ
בְּצִיָּהּ לְהִיּוֹת פְּתוּחִין לְחֹצֵר וְהִרְבָּה בְּצִיָּה
פְּתוּחִים לְחֹצֵר אַחַת וְהֵן יוֹרְצִין דֶּרֶךְ חֹצֵר
לְרִשְׁתּוֹת הָרַבִּים נִמְצָא הַחֹצֵר רְשׁוּת לְכָלֵן
וְהַבְּצִיָּה כָּל אֶחָד מֵאֶחָד לְבַעֲלָיו וְאֲמַרְוּ
חֻבְמִים אִין מוֹרְצִין מִרְשׁוֹת לְרִשְׁתּוֹת בְּלֹא
עֲרוֹב שְׂעָרָב כָּל הַרְשׁוּיּוֹת לְהִיּוֹתָם רְשׁוֹת
אֶחָת וְתַקְּנוּ לָתֵן כָּל בֵּית וּבֵית שֶׁחֹצֵר פֶּתַח
וְכָלֵן בְּסֵל אֶחָד וּמִשְׁחִין אוֹתוֹת בְּאֶחָד מִן
הַבְּצִיָּה וְנִעֲשִׂים כֵּלָם כְּאֵלֹה דֶּרֶךְ בְּאוֹתוֹת בֵּית
וְכָל הַבְּצִיָּה דִּירָה אַחַת וְאִשְׁמַעִינֵן הִכָּא בְּצִית
שְׂאִין בּוֹ ד' עַל ד' אִין גְּרִירָא לָתֵן אֶת הַפֶּתַח:
וְאִין מִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ שְׁתַּקְּנוּ חֻבְמִים עַל כָּל
חֹצֵר הַפֶּתוּחָה לְמַבּוֹי פֶּדֶרֶךְ שְׁתַּקְּנוּ עֲרוֹב
לְבָתֵי הַחֹצֵר שְׂהִיָּה נִתְּנִין בְּשִׁתּוּף וְאִם בֵּית
קָטָן זֶה פֶּתַח לְחֹצֵר שְׂבַמְבוֹי וְאִין בֵּית אַחֵר
פֶּתַח לָהּ אִין מִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ אִין גְּרִיכָה לָתֵן
בְּשִׁתּוּף: וְאִין מִשְׁחִין בּוֹ עֲרוֹב הַחֹצֵר לְאַחֵר
שְׂבַבֹּ אוֹתוֹ מִן הַבְּצִיָּה:

אָלס ל"מ"ד בקטנה פליגי אָלס לא נצרכה אָלס לקטניות שָׁבָה.
משום אורא. אָלס לְמֵאן דָּאָמַר בְּסוּפָה קְטַנָּה
מחלוקת, וְכִי דְרָפָה שֶׁל מִלְפָּה לִישָׁב בְּסוּפָה
קְטַנָּה? אָמַר רַבָּה בַּר רַב אָדָא: לֹא נִצְרְכָה אָלָא
סוּפָה הַעֲשׂוּיָה קִיטוֹנִיּוֹת קִיטוֹנִיּוֹת. וְכִי דְרָפָה שֶׁל
מִלְפָּה לִישָׁב בְּסוּפָה הַעֲשׂוּיָה קִיטוֹנִיּוֹת קִיטוֹנִיּוֹת?
אָמַר רַב אָשִׁי: לֹא נִצְרְכָה אָלָא לְקִיטוֹנִיּוֹת שָׁבָה.
בְּנֵן סָבְרִי: בְּנִיָּה בְּסוּפָה מַעֲלִיָּא הוּוּ יְתִבִּי, וְאִיָּה
יְתִבָּה בְּקִיטוֹנִיּוֹת מִשּׁוּם צְנִיעוּתָא, וּמִשּׁוּם חֵכִי לֹא
אָמְרִי לָהּ דְּבָר. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: בְּנִיָּה גְבָהּ הוּוּ
יְתִבִּי, וְאִפִּילוּ חֵכִי לֹא אָמְרִי לָהּ דְּבָר. אָמַר רַב
שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק: הִלְכָּה, צְרִיכָה שְׂתֵּהָא מִחֻקְתָּ
רֵאשׁוּ וְרוּבּוּ וְשׁוּלְחָנּוּ. אָמַר לִיה רַבִּי אָבָא: כִּמָּאן,
כְּבִית שְׁמָאִי? אָמַר לִיה: אָלָא כִּמָּאן?! אִיכָא
דָּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי אָבָא: דָּאָמַר לָהּ מִנִּי? אָמַר לִיה:
בֵּית שְׁמָאִי הִיא, וְלֹא תוֹזֵז מִינָּה. מִתְקִיף לָהּ רַב
נַחֲמָן בַּר יִצְחָק: מִמָּאִי דְּבִית שְׁמָאִי וּבֵית הֶלֶל
בְּסוּפָה קְטַנָּה פְּלִיגִי? דְּלָמָּא בְּסוּפָה גְדוּלָּה פְּלִיגִי,
וּכְגוֹן דִּתִּיב אַפּוּמָא דְּמִטּוּלְתָּא וְשׁוּלְחָנּוּ בְּתוּף
הַבֵּית. דְּבִית שְׁמָאִי סָבְרִי: גְּזָרִינּוּ שְׁמָא יִמְשֹׁךְ אַחֵר
שׁוּלְחָנּוּ, וּבֵית הֶלֶל סָבְרִי: לֹא גְזָרִינּוּ. ^(א)וְדִיקָא נָמִי,
דְּקִתְנִי: מִי שְׁהִיָּה רֵאשׁוּ וְרוּבּוּ בְּסוּפָה וְשׁוּלְחָנּוּ
בְּתוּף הַבֵּית, בֵּית שְׁמָאִי פּוֹסְלִין וּבֵית הֶלֶל
מְכַשִּׁירִין. וְאִם אֵיתָא, מִחֻקְתָּ וְאִינָּה מִחֻקְתָּ מִיבְעִי
לִיה. וּבְסוּפָה קְטַנָּה לֹא פְּלִיגִי? וְהַתְנָא: מִחֻקְתָּ
רֵאשׁוּ וְרוּבּוּ וְשׁוּלְחָנּוּ — פְּשָׁרָה. רַבִּי אוֹמַר: עַד
שִׁיָּהָ בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת. ^(ב)וְהַתְנָא
אֵידָהּ, רַבִּי אוֹמַר: כָּל סוּפָה שְׁאִין בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת
עַל אַרְבַּע אַמּוֹת — פּוֹסְלָהּ. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים:
אִפִּילוּ אִינָּה מִחֻקְתָּ אָלָא רֵאשׁוּ וְרוּבּוּ — פְּשָׁרָה.
וְאִילוּ שׁוּלְחָנּוּ לֹא קִתְנִי. קוֹשְׁיָן אַהֲדָדִי. אָלָא לֹא,
שְׁמַע מִינָּה: הָא בֵּית שְׁמָאִי, הָא בֵּית הֶלֶל. אָמַר מַר
זוּטְרָא: מִתְנִיתִין נָמִי דִּיקָא, מִדְּקִתְנִי: "בֵּית שְׁמָאִי
פּוֹסְלִין, וּבֵית הֶלֶל מְכַשִּׁירִין", וְאִם אֵיתָא, "בֵּית
שְׁמָאִי אוֹמְרִים לֹא יָצָא, וּבֵית הֶלֶל אוֹמְרִים יָצָא"
מִיבְעִי לִיה. וְאָלָא קוֹשְׁיָא "מִי שְׁהִיָּה"! לְעוֹלָם
בְּתִרְתִּי פְּלִיגִי: פְּלִיגִי בְּסוּפָה קְטַנָּה, וּפְלִיגִי בְּסוּפָה
גְדוּלָּה. וְחֲסוּרִי מִיחֲסָרָא וְחֵכִי קִתְנִי: מִי שְׁהִיָּה
רֵאשׁוּ וְרוּבּוּ בְּסוּפָה וְשׁוּלְחָנּוּ בְּתוּף הַבֵּית, בֵּית
שְׁמָאִי אוֹמְרִים: לֹא יָצָא, וּבֵית הֶלֶל אוֹמְרִים: יָצָא.
וְשְׂאִינָּה מִחֻקְתָּ אָלָא כְּדִי רֵאשׁוּ וְרוּבּוּ בְּלִבָּד, בֵּית
שְׁמָאִי פּוֹסְלִין, וּבֵית הֶלֶל מְכַשִּׁירִין. מֵאן תְּנָא לָהּ
דִּתְנוּ רַבְּנֵן: בֵּית שְׁאִין בּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע
אַמּוֹת — פְּטוּר מִן הַמְּזוּזָה, וּמִן הַמַּעֲקָה, וְאִינוּ
מִשְׁמָא בְּגֻגְעִים, וְאִינוּ נִחְלָט בְּכַתִּי עָרִי חוּמָה, וְאִין
חוּזְרִין עֲלֵיו מַעֲרֻכִי הַמְּלַחְמָה, וְאִין מַעֲרֻבִין בּוּ,
וְאִין מִשְׁתַּתְּפִין בּוּ, וְאִין מִנִּיחִין בּוּ עִירוּב,

וְאֵין

מה שדחוק בקונטרס לרוב חזן בר רצה ש
ר'איה לרבי יהודה הא אי אפער לשבעה
בנים בשבעה טפחים לאו פרקא היא
דזלמא חרפה טובא חבל לא היתה רחבה
שבעה טפחים ובעיה בליתו ארך הו יתבי:
דאמר לך מי ב"ש היא ולא תחז מנה כו'.
בסדר רב עמרם פסק בששה מקומות
הלכה כב"ש חדא היא דספה גריכה שטהא
מתחת ראשו ורבו נשלחנו ואידך במנחות
פרק התבולת (מנחות דף מ. נאס) גבי סדין
בציעת ב"ש פוטרינן וב"ה מחיבין עוד לשם
פמה חוטין הוא נותן ב"ש אמרי ד' ובה"א
ג' עוד התם פמה תהא משלגלת בית שמאי
אומרים ד' ובה"א ג' בכל הני עבדי כב"ש
ואידך במסכת ברכות פרק אלו דברים
(ברכות דף נא:.) בש"א מכבדין [את]
הבית ואח"כ נוטלין לגדים ואמרין בגמ'
בכילייה פרחין הלכה כב"ה בר מהך עוד
התם בסוף פרקא גבי מי שאכל נשתה ולא
ברך דמיתי בצמחא עבדא דרבה בר בר
חנה דאשפח יונה דהדבא וחד תלמיד דעבד
כב"ש ואשפח ארנקי ואידך תלמיד דעבד
כב"ה ואכלה חריה וקצת קשה הא דאמר
התם בכילייה פרחין הלכה כב"ה בר מהך
נשמה משום דב"ה נמי מודו לבלתחלה מיהא
עבדינן כב"ש ועל מה שפסק בהך דהכא
כב"ש אין להקשות מהא דאמרין פ"ק
דברכות (דף יא.) דאמר רב יוסף עשה
כדברי ב"ש לא עשה ולא כלום ומיתי ר'איה
מההיא מלתא דספה מעשה דרבי יוחנן
החרני שחלה והלכו וקני ב"ש וקני ב"ה
לפקרו ומצאוהו שיה יושב ראשו ורבו
בספה נשלחנו בתוך הבית אמרו לו וקני
ב"ש א"כ היית נוהג כל ימך לא היית מצות
ספה כל ימך ומסקינן התם דהלכה דרבי
יוחנן החרני דההיא בלגתא בספה גדולה
פדמסקינן דבתרתי פליגי דההיא הלכה
כב"ה חבל הכא בספה קטנה ובהא הלכה
כב"ש מהיו שמעתי דהתם תמה היכי דין
מנה דעשה כב"ש לא עשה ולא כלום דר'איה
דמיתי בעשה כב"ה מרי ועוד ובי גרין
ר'איה על זה היכא דהלכה כב"ה שאם עשה
כב"ש לא עשה ולא כלום ונ"ל דאגטריין
התם ל'איתוי' היכא דב"ה מחמירים מדרבנן
וב"ש מוקמי לה אדאורייתא ולא נזרינן אס
עשה כדברי ב"ש לא יצא ידי חובתו אפי'
דאורייתא כדאשפחן לב"ש היכא דיתבי
אפתחא דמטולגתא דגזרי שמה ימשך אחר
שלחנו וקאמרי לא היית מצות ספה ממין
דאפי' מדאורייתא לא קום ומדבית שמאי
נשמע לב"ה: בית שאין בו ל' אמות.
בירושלמי חשיב שאין טובל למעשר והנזדר
מן הבית מתר לכנס בו ועוד הנה ליה
למימר לענין פתח בית אב של געה
המארסה: ואין מניחין בו ערוב. דלא חזי
לגירה ואפי' לשמואל דאמר פרק מי
בירושלמי (עירובין דף מט. נאס) ערוב

מֵשׁוֹם הֵנֵּן לֹא מִקְּנֵי רְשׁוּתִיָּה בְּשֶׁבִיל בַּיִת דָּלָא חֲזִי לְדִירָה וְדִבְרֹתָהּ אֲשַׁכְּחֵן הָתָם שְׁמִיחָל גּוֹפֵּה דְחָמֵר בֵּית שְׁמִיחִין בּוֹ עֲרִיב אִין צְרִיךְ לִתּוֹן פֶּת מֵחֵי טַעְמָא כְּלָהּ
הַבָּא דִּירֵי וְחָף עַל פִּי דְחֵית לִיה עֲרִיב מֵשׁוֹם הֵנֵּן וּמִקְּנֵי אֲהַדְדֵּי מֵשׁוֹם דְּמִנְחֵי עֲרִיבֵין בְּבֵיתוֹ:

סוכה פרק ראשון סוכה

[illegible]

(כא.) ומיהו איז נראָה שײַטשטב בית כּעיר לגמרי לתן קרפּף לבית אחד בצני עצמו לר"מ ולרב הונא אלבא דרבען לתן לשני בתים בלא עיר קרפּף לזו וקרפּף לזו ואע"פ שלחא בר רב אליבא דרבען הוי בית כּעיר לגמרי שנותנין לשני בתים בלא עיר קרפּף אחד לשתייהן דאי לאו הכי עיר שײַן לה חומה במה יתחבירו הבתים לחשב אחת אם לא על ידי דמבטלן כל אחת ואחת בתוך שבעים אמה ושירים של חדרתה דאין סבירא להצריך שניעו זו לזו:

וּבְכֵן עוֹלָם בְּסֵלֶם אֶחָד לְמִרְפָּסַת וְדָרָךְ הַמִּרְפָּסַת נִבְנְסוּ וַיּוֹצִיאוּ בְּלֵן. מִרְפָּס
עָלָיו: אֵלֶּה הָבִי הָאֵמֶר שִׁירֹבִי חֲצֵרוֹת בְּבֵית שְׁבַחְצֵר וְהִיא בְּחֶצֶר דְּקִתְנִי לֵא
וְתִשְׁתַּפִּי מִבּוֹאוֹת דְּקִתְנִי בְּמִבּוֹה "נ" קֵאֵמֶר בְּאַחַת הַחֲצֵרוֹת שְׁבַחְמִי וְלִפְנֵי ח
עֲוֹבוֹת וְתִנְיָא בְּשִׁירֹבִי בְּכִינֵז מַעֲבְרִין (שִׁירֹבִי דָּף נה): בְּרַגְלִין מַתְעַבְרִין ע
קִבֵּעַ תַּמִּיד: הָבִי קֵאֵמֶר אִין בּוֹ דִּין חֲלָקָה בְּחֶצֶר וּמִהוּ דִּין חֲלָקָה בְּדָרֵב הִנָּא
אֲחִין בְּיִינֵיהֶם זֶה נִטֵּל שְׁלֵשָׁה בְּתִים קִטּוּסִים וְהָ נִטֵּל בְּנִגְזָן בֵּית גָּדוֹל אִם בָּאוּ ל
בְּתַחֲסִים וְהָ נִטֵּל רַבִּיעַ לְפִי שְׁהַחֲצֵר עָשׂוּ לִיצִיאָה וּבִיאָה שְׁדָרָךְ הַחֲצֵר נִבְנְסוּ וַיּוֹ
מִתְחַלְקָת לְפִי הַפְּתָחִים: וְכֵן חֲסָא אֵמֶר אִין צְרִיךְ לִפְנֵי לְכָל פֶּתַח אֵלֶּה ד"א
אֲמִנוֹת בְּמַשְׁךְ וַיִּכְנַד כָּל רַחְבּוֹ לְפָרַח מִשְׁאוֹ וּבֵית קָטָן זֶה הַפְּחוֹת מִד' אִין לְפִתְ
בְּחֶצֶר בֵּית דְּלִמְהוּ הָאִי וּמַבְשִׁי לִיָּה לְחֶצֶר לְפָרַח מִשְׁאוֹ: הִיתָה גְבוּהָ מִשְׁעָרִים
וּבֹא לְמַעֲטָה לְמַעֲטָה גְבוּהָ חֲלָלָה מִכ' וְנוֹתָן בְּקִרְקֵיעִתָּה לְהַגְבִּיָּה: לֹא הוּי מַעֲטָה

האי צית מאי עבידתה לר"מ ואין עושין אותו עבור בין שם ואין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות, ואין האחין והשותפין חולקין בו. לימא רבי היא ולא רבנן? אפילו תימא רבנן, עד כאן לא קאמרי רבנן היתם אלא לענן סופה — דדירת עראי היא, אבל לגבי בית — דדירת קבע הוא, אפילו רבנן מדור דאי אית ביה ארבע אמות על ארבע אמות — דדירי ביה אינשי, ואי לא — לא דירי ביה אינשי. אמר מר: פטור מן המזוזה, ומן המעקה, ואין מטמא בנגעים, ואינו נחלט בכתי ערי חומה, ואין חוזרין עליו מעורכי המלחמה. מאי טעמא? ד"בית" כתיב בהו ככולהו. ואין מערבין בו, ואין משתתפין בו, ואין מניחין בו עירוב. מאי טעמא — דלא חזי לדירה. עירובי חצירות — אין מניחין בו, אבל שיתוף מניחין בו. ^(נ) מאי טעמא — דלא גרע מחצר שבמבוי. דתנן: עירובי חצירות כחצר, שיתופי מבוי כמבוי. ^(ג) והוינן בה, עירובי חצירות כחצר? והתנן: הנותן עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת — אינו עירוב, והדר שם אינו אוסר. אלא אימא: עירובי חצירות בבית שבחצר, ושיתופי מבואות כחצר שבמבוי. והאי לא גרע מחצר שבמבוי. ואין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות. דאפילו כבורגנין לא משוינן ליה. מאי טעמא — בורגנין חזו למילתיהו, והאי לא חזי למילתיה. ואין האחין והשותפין חולקין בו. טעמא דלית ביה ארבע אמות, הא אית ביה ארבע אמות — חולקין, ^(ד) והתנן: אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה! אלא אימא: אין בו דין חלוקה כחצר. דאמר רב הונא: חצר לפי פתחיה מתחלקת. ורב חסדא אמר: נותן לכל פתח ופתח ארבע אמות, והשאר חולקין אותו בשוה. דהני מילי בית, דלמחוי קאי — יחבינן ליה חצר. האי, דלמיסתר קאי — לא יחבינן ליה חצר. היתה גבוהה מעשרים אמה וכו' למעטה בכרים וכסתות — לא הוי מעוט.

וְאַךְ

עֲבֹדוֹת דָּתָנוּ בְּמִסְכַּת עִירֻבִין (דף נו.) נוֹתֵנִין
הַרְפָּף לְשֵׁנֵי עֲבֹדוֹת אִם יֵשׁ לָנוּ שְׂבָעִים אֲמָה
וְעִירֹים וְלָנוּ שְׂבָעִים אֲמָה וְעִירֹים עוֹשֶׂה
הַרְפָּף לְשִׁמְיָהוּ לְהִיּוֹת אַחַת שְׁנֵי עֲבֹדוֹת
הַמְבְּדִלּוֹת זֶה מִזֶּה קִמְ"א אֲמוֹת וְשֵׁנִישׁ יֵשׁ
בְּאַמְצֵעַ צִית נִמְצָא אוֹתוֹ צִית בְּתוֹךְ שְׂבָעִים
אֲמָה וְד' טַפָּחִים לְשִׁמְיָהוּ וְעֹשֶׂה אוֹתוֹ צִית
כְּעֹבֵד לָהֶן כְּאִשָּׁה עֹבְדָה שְׂכָרָסָה בּוֹלְטָת
וּמִצְטַרְפֶּת לְהִיּוֹת שְׁמִיָּהוּ בְּאַחַת לָלֵן בְּאַחַת
מִהֶן שִׁיְהִי שְׁמִיָּהוּ לוֹ כְּד' אֲמוֹת וּמוֹנֶה אֲלֵפִים
מִחוּצָה לָהֶן וְאִם יֵשׁ צִית פָּחוֹת מִד' אֲמוֹת
אֵינִי חֲשׂוֹב לְגַרְפָּנוּ: וְאֵין הָאֲחִין אוֹ הַשְׁתַּתְּפִין
חוֹלְקִין בּוֹ קס"ד הַשְׁתָּא שְׁאִין יְכוּלִין לְכַף זֶה
אֵת זֶה לְחַלֵּק לְפִי שְׁאִין בּוֹ כְּדִי לָהֶן וְכִדִּי לָהֶן:
לִימָא רַבִּי הֵיא דָּלָא חֲשִׁיב סָפָה בְּצֵר מִד'
אֲמוֹת: וְלֹא רַבָּנָן דְּבִי הִיב דְּמַכְשֵׁי בְּסָפָה
אֲלֵמָא דִּירָה הֵיא וְהֵיא דִּדְיוֹן לְכָל מִלֵּי דְבִית:
כְּלֵהוּ צִית כְּתִיב בְּהוּ מִזְחִית בִּיתָן (דְּבָרִים
ו':טו') פִּי תִבְנֶה צִית חֲדָשׁ (שָׁם כב) וְכֹא
אֲשֶׁר לוֹ הַצִּית (וַיִּקְרָא י"ד:ל"ה) פִּי וַיִּמְכֹּר
צִית מוֹשֶׁה (שָׁם כה) אֲשֶׁר בָּנָה צִית חֲדָשׁ
(דְּבָרִים כ':ה'): דְּבִי גְרָסִין אֵין מַעֲרָבִין
וְאֵין מַשְׁתַּתְּפִין בּוֹ וְאֵין מַשְׁחִין בּוֹ עֲרֹב דָּלָא
חֲזִי לְדִירָה עֲרֹבִי חֲצֵרוֹת אֵין מַשְׁחִים בּוֹ אֲבָל
שְׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת מַשְׁחִין בּוֹ כּו': דָּלָא חֲזִי
לְדִירָה וְטַעֲמָא דְּעִירֻבָא מִפְּרַשׁ בְּעִירֻבִין
(דף מט.) מִשּׁוֹם דִּירָה דְּבִית שְׁנוֹתֵנִין בּוֹ
הַפֵּת שֶׁל עֲרֹב הֵי כְּאֵלּוֹ בִּלְנֵן דְּרִין בְּתוֹכּוֹ
וְנִמְצְאוֹת כָּל הַחֹצֵר מִשְׁתַּמֶּשֶׁת לְבֵית אֶחָד
הַלֵּכֶךְ צִית דְּרָאִי לְדִירָה בְּשֵׁינִי וּפֶת נִמֵּי אֵינוֹ
צָרִיךְ לִפְנוּ בֵּינוּ דָּלָא מַקְרִי דִּירָה אֵין הָדָר בּוֹ
אוֹסֵר עַל בְּנֵי חֹצֵר שְׁאִין רְשׁוּתוֹ כְּלוּם: דָּלָא
גִּרְעַ מַחֲצֵר שְׁאֵינוֹ מַקְרֵה וְהֵיא נְמִי סֹלֵק
הֶקְפּוֹ וְקִרְוִיו כְּמִי שְׁאֵינוֹ נִמְצָא שְׁתּוֹף עוֹמֵד
בְּאִוִּיר הַחֹצֵר וְתָנּוּ (עִירֻבִין דף פה:)
דְּשְׁתּוֹף נוֹתֵן בְּאִוִּיר הַחֹצֵר מִשּׁוֹם דְּעֲרֹב
הַחֹצֵר לְצִרְיוֹ הַבְּתִים הוּא לְהִיּוֹת כְּלָם
כְּדָרִים בְּבֵית אֶחָד הַלֵּכֶךְ בְּשֵׁינִי צִית דְּרָאִי
לְדִירָה וְשְׁתּוֹף הַמְּבֹוִי אֵינוֹ אֵלָּא לְצָרֶךְ
הַחֲצֵרוֹת וְחֲצֵרוֹת לֹא דִירָה יִגְדֵּהוּ וְהַלֵּכֶךְ לֹא
בְּשֵׁי דִירָה אֵלָּא בְּאִוִּירָא שֶׁל חֹצֵר דִּיּוֹ וּבְמִקּוֹם
מַשְׁתַּמֵּר וְיִהְיֶה כָּל הַחֲצֵרוֹת כְּלָן כְּאֵלּוֹ מַשְׁמִינִן
לְהִיּוֹת אֶחָד: מִי מַנְטֵר לֹא גְרָסִין דָּאִי

מֵשׁוֹם נְטִייוֹתָא תְּרִוּיָּהּ נְטִירוֹתָא זְעֵנוּ וְעוֹד דְּבַחְצֵר מְנַטֵּר הוּא בְּכֵלִי
וּמַעֲרֹב פְּרִיךְ דְּבַעֲיָא בֵּית דִּירָה בְּדַמְכֹּבַח לְחָמֵן אֱלָא הֲבִי גְרָסִינֵן עֲרֹבִי
חֲצֵרוֹת בְּחֲצֵר וְהָקֵנוּ הַנּוֹתֵן אֶת עֲרֹבֹו כּו' עֲרֹב הַגְּבִי מִבְּתֵי הַחֲצֵר וְנִתְּנֵו
בְּבֵית שַׁעַר הֵינֵו בֵּית קֶטָן שְׁלֹפְנֵי שַׁעַר הַחֲצֵר אִזּוּ מִבְּפָנִים אִזּוּ מִבְּחוּץ וְשׁוֹמֵר
הַפֶּתַח יוֹשֵׁב עַס: אֲכַסְדָּרָה שְׁלֹפְנֵי הַבַּיִת שְׁקוֹרִין פּוֹרְטֹק"א: מִרְפֶּסֶת עֲלֶיהָ
אֲרָפֶה עַל פְּנֵי הַחֲצֵר עַל פְּנֵי רֵשׁוֹת הָרָצִים וְבֶה פִתְחִים הָרָצָה לְפִי מַחֲצוֹתֶיהָ
וְזִיזִיוֶיהָ כָּכֵל אַחַת וְאַחַת וְעוֹשִׂין מִרְפֶּסֶת אֲרָפֶה לְפָנֵי הַפִּתְחִים כְּאֶדְרָךְ עֲלֶיהָ
אֱלֹוִי"ר סֵלֶם אֲשַׁקֵּל"א: אִינוּ עֲרֹב דָּלָא חֲזִי לְדִירָה שְׁכָל הַיּוֹצֵא וְנִכְנֵם עוֹבֵד
בְּאִוִּירָא אֱלָא בְּאֶחָד הַבָּתִּים שָׂבָה וְלֹא פּוֹנֵקִי בֵּית שְׂבַחְצֵר אַחֲרַת שְׁאִין מַצְרָפֵן
שְׂבַמְבּוֹי אַחֲרַת: בְּרַגְזִין גְּרִיף שְׁעוֹשִׂין מִן עֲרָבָה וְקִנִּים לְשׁוֹמְרֵי פְרוֹת אִזּוּ לְצִדֵּי
הָ: לְמַלְתֵּיהֶו לְנִיתָה לְלִיָּה לְאֶסֶר אַחַד: הָא לֹא חֲזִי לְמַלְתָּה דְּכָל בֵּית שְׁעִי לְדִירַת
בְּחַסְדָּא: חֲצֵר מִתְחַלֶּקֶת לְפִי פִתְחֶיהָ חֲצֵר שְׁהִי בְּתִים פְּתוּחִין לָהּ וְחֻלְקוֹהָ שְׁנֵי
חֻלְקֵי אִוִּירָא שֶׁל חֲצֵר זֶה שְׁנִטֹּל שְׁלֶשֶׁה בְּתִים הַקְטָנִים נִטּוּל ג' חֻלְקִים בְּמִנְיֵן שְׁלֶשֶׁה
שְׁאִין מִן הַבָּתִּים לְרֵה"ר וּמִכְנִיסִין מִשְׁאֲמֵיהֶן וּפּוֹדֵקוּן לְפָנֵי פִתְחֵיהֶם לְפִיכָךְ חֲצֵר
גְּזֹנָה מִן הַפֶּתַח וְהֵלָא וְרַחֲזָן בְּרַחֲב הַפֶּתַח וְאִפְלוּ הוּא רַחֲב י' אַמּוֹת נִטּוּל ד'
דִּין חֻלְקָה לְטוֹל בְּחֲצֵר לֹא כֶּרֶב הוּנָא וְלֹא כֶּרֶב חֲסָדָא: דְּהֵי מַלְי דְּשָׁקוּל חֻלְקֵן
סְקִי שְׁמוּעוֹת הֵן שֶׁל כָּל בְּנֵי הָעִירָבָה שְׁהִי בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַב אֲשֵׁי שְׁסָדְרוּ הַגְּמָרָא:
אִין סוֹפֹו לְהַנִּיחַ עַס כָּל ז' מַפְנֵי הַפֶּסֶד מִמּוֹנֹו:

מסורת הש"ס
א בבא בתרא יא.; עירובין פה;
ב עירובין פה;; משנה עירובין
ג בבא בתרא יא.; בבא בתרא ב;;
משנה בבא בתרא

א בבא בתרא יא.; עירובין פה;
ב עירובין פה;; משנה עירובין
ג בבא בתרא יא.; בבא בתרא ב;;
משנה בבא בתרא

סוכה פרק ראשון סוכה

וְאִף עַל גַּב דְּבַטְלִינְהוּ לְכָל שַׁבְעָה בְּטוּלָה דַּעֲתוּ

תָּבֵן וּבִטּוּלָה בִּפְּנֵי לַשַּׁבָּעָה: **תָּבֵן** וְאִין עֲתִיד לִפְנוּתוֹ וְלֹא יִצְטָרֵךְ לִפְנוּתוֹ כֹּל יְמֵי הַחֹג וּמֵימָהוּ לֹא בְּטוּלוֹ מִמָּשׁ בְּפִי: אוּ עֶפֶר נִתֵּן בּוֹ סָתֵם וְאִין יָדוּעַ אִם עֲתִיד לִפְנוּתוֹ אִם לֹא: **מַחְלָקַת ר' יוֹסִי כו'** וְכֵן עֶפֶר וְאִין עֲתִיד לִפְנוּתוֹ יֵשׁ בּוֹ מַחְלָקַת דְּבִטּוּלָה לְר' יוֹסִי מִסְתַּמָּא וְאִפִּי לֹא בְּטוּלוֹ בְּפִי וְלִרְבִּנָּה לֹא בְּטוּלָה וְהָא דִּנְקֻט עֶפֶר סָתֵם מִשּׁוּם כַּחוּ דְּר' יוֹסִי דֹאֲפִי סָתֵם דְּלֹא יָדִיעַ אִי עֲתִיד לִפְנוּתוֹ אִי לֹא אִמֵּר דְּבִטּוּלָה אֲבָל תָּבֵן רָחֵי לְבַהֲמָה וְלִהְסָקָה אוּ לְטִיט הִלְכָךְ סָתֵמָה לֹא בְּטוּלָה אֲפִילוּ לְרַבִּי יוֹסִי: הֲכִי גִרְסִינָה בֵּית שְׁמַלְאֵהוּ **תָּבֵן** אוּ צְרוּרוֹת וּבִטּוּלָה וְלַעֲנִין אֲהֵלוֹת תִּנּוּ דְּטֻמְאָה שָׁשׁ לָהּ אֲהֵל חָלָל טַפַּח אֵינָה בּוֹקֵעַת לְמַעְלָה מִן הַגָּג אֲבָל טֻמְאָה רְנוּצָה שְׁאִין לָהּ חָלָל טַפַּח הֵימְנָה לְגַג שֶׁכְּנָגְדָה עַד לְרַקִּיעַ טֻמָּא דְּבוֹקֵעַת וְעוֹלָה וְכֵן הִלְכָה לְמַשָּׁה מִסִּינֵי וְהִלְכָךְ בֵּית שֵׁשׁ בּוֹ מֵת אוּ בַּיִת מִן הַמֵּת וּמִלְאֻהוּ **תָּבֵן** אוּ צְרוּרוֹת וּבִטּוּלָה הֵיוּ רְנוּצָה וּבוֹקֵעַת אֲבָל לֹא בְּטוּלוֹ הֵי כַּמָּאן דְּפִגְמָה וְיֵשׁ לָהּ חָלָל: **תָּבֵן** וְאִין עֲתִיד לִפְנוּתוֹ הֲרִי הוּא בְּסָתֵם עֶפֶר וּבִטּוּלָה פִּין אֲתִבָּן בִּין אֲצֻרוּרוֹת דְּצְרוּרוֹת הֵיוּ עֶפֶר וְקֹאֲמֵר ת"ק דְּצֻרִיךְ בְּטוּל וּא"ל ר' יוֹסִי תָּבֵן אִם יָדוּעַ שְׁאִינוּ עֲתִיד לִפְנוּתוֹ הֲרִי הוּא בְּטוּל מֵחֲלָיו וְצְרוּרוֹת אִפִּי סְתַמָּא דְּלֹא יָדִיעַ אִי עֲתִיד לִפְנוּתוֹ אִי לֹא מִסְתַּמָּא בְּטוּל אֲלֵא א"כ יָדוּעַ עֲתִיד לִפְנוּתוֹ דִּהְיָא הֵי בְּסָתֵם תָּבֵן וְלֹא בְּטוּל אֲלֵמָא דְּתָבֵן וּבִטּוּלוֹ עֶפֶר וּבִטּוּלוֹ כּוּלָּהּ מוֹדוֹ דְּבִטּוּל תָּבֵן סָתֵם וְעֶפֶר וְעֲתִיד לִפְנוּתוֹ דְּכָלִי עֲלֵמָא לֹא בְּטוּל תָּבֵן וְאִין עֲתִיד לִפְנוּתוֹ וְעֶפֶר בִּיּוּצָא בּוֹ אוּ אִפִּי עֶפֶר סָתֵם מַחְלָקַת דְּלְרַבִּי יוֹסִי בְּטוּל: וְהוֹצִין שֶׁל סֶכֶךְ רֹאשֵׁיָהּ הַתְּלָמִיד: אִם צִלְתָּם שֶׁל אוֹתָם הוֹצִין מִרְבֵּעַ מִחֲמַתָּם אִי הֵי שְׁקֵלָתָ לִיָּה לִסְכֵךְ הָעֲלִיּוֹן: **בְּשָׂרָה** דְּמֵינִין עֲשָׂרִים מֶהֶן וְלִמְטָה: **סָבֵר** אֲבִי לְמִימֵר דְּכִי הִיכִי דְּבִגְבֻדָּה לֹא מִמַּעֲטֵי לְהִכְשִׁיר הִיכָא שְׁחַמְתָּן מִרְבֵּעַ מַצְלָתָן בְּגֻמְזוּכָה גַּמִּי לֹא מִמַּעֲטֵי לְפָסֵל וְאִם חֲמַתָּן מִרְבֵּעַ מַצְלָתָן בְּשָׂרָה: **דִּפִּן** הָאֻמְצָעִי דְּסָתֵם סָכָה בֵּית שֵׁלָשָׁה דְּפָנוּת כִּי מִתְּנִיתִין

וְהִרְבִּיעִית הִיא בִּלְשָׁה בְּתַח: **עַל פְּנֵי בִלְשָׁה** שְׁמַנִּיעִין ב' רֹאשֵׁי הָאֲצַטְבָּא לְב' דְּפָנוּת הַצִּדִּין וְאֲצַטְבָּא הוּא בְּנִין אֲבָנִים וְטִיט אִם יֵשׁ בָּהּ בִּאֲצַטְבָּא שְׁעוֹר הֲכַשֶּׁר סָכָה קִטְנָה שַׁבְעָה טַפָּחִים וּמִשָּׁהוּ דִּהְיוּ רֹאשׁוֹ וְרִבּוֹ וְשִׁלְחָנוֹ: **בְּשָׂרָה** כֹּל הַסָּכָה שֵׁשׁ לָהּ ג' דְּפָנוּת וְהִיא הֲכַשֶּׁר סָכָה אִפִּי מִן הָאֲצַטְבָּא וְהִלָּאָה דְּמֵינִין חֲלָלָה מִרֹאשׁ הָאֲצַטְבָּא וּמַעְלָה וְנִמְצָא דִּפִּן אֻמְצָעִי כִּלּוֹ בָּשָׂר וְדְּפָנוּת הַצִּדִּים בְּרַחֲב הָאֲצַטְבָּא הֲכַשֶּׁרוּ בָּהּ הָרִי בָּאן סָכָה קִטְנָה בְּשָׂרָה וְאֻמְרִינָן לְקַמֵּן (סָכָה דָּף יט.) פָּסֵל הֵיוּצָא מִן הַסָּכָה נִדּוֹן בַּסָּכָה וּמִפְּקֻשִּׁין לִיָּה אִם יֵשׁ הֲכַשֶּׁר סָכָה בְּיַחַד וְעוֹד יֵשׁ בַּסָּכָה מִשָּׁם וְהִלָּאָה פָּסֵל הֵיוּ סֶכֶךְ הַשְּׂעִי בַּפְּסָלָתָ גֵּרָן וְיִקָּב שְׂזִיזוֹ דְּרָבֵן לַעֲשׂוֹת וְיוֹצֵא מִהֲכַשֶּׁר סָכָה שְׁאִין לוֹ הֲכַשֶּׁר דְּפָנוּת נִדּוֹן בַּסָּכָה הִלְכָךְ כֹּל הַסָּכָה בְּמוֹת שְׁהִיא גְדוּלָּה בְּשָׂרָה: מִן הַצִּד בְּגוֹן אִם בְּגִיָּה הָאֲצַטְבָּא עַל פְּנֵי אֶחָד מִדְּפְנֵי הַצִּדִּים: אִם יֵשׁ מִשְׁפַּת אֲצַטְבָּא וְלִפְתָּל הַשְּׂעִי שֶׁהִרְחִיקוּ

מִמֶּנּוּ ד' אֲמוּת: **פְּסוּלָה** דְּלֹא הֲכַשֶּׁרוּ בִּאֲצַטְבָּא זוֹ אֲלֵא שְׂפִי דְּפָנוּת אוֹתוֹ שְׁסֻמּוֹךְ לָהּ מִן הַצִּד וְהָאֻמְצָעִי שְׂרָאשׁ הָאֲצַטְבָּא מַגִּיעַ לוֹ: **פָּחוּת מִד'** אֲמוּת בְּשָׂרָה שְׂאָף הוּא הֲכַשֶּׁר עַל גִּיד דְּקו"ל (לְקַמֵּן סָכָה דָּף ו:) הִלְכָה לְמַשָּׁה מִסִּינֵי דְּמַכְשָׁרִי סָכָה עַל יְדֵי עֲקוּמַת דִּפִּן עַד אֲרַבַּע אֲמוּת חֹסֵר מִשָּׁהוּ וְרוֹאִין סֶכֶךְ הָעֲלִיּוֹן הַמְחַבֵּר לַדִּפִּן דְּרַחוּק בָּאֵלוֹ הוּא מִן הַדִּפִּן עֲצֻמוֹ וְעָקוּם עַד כְּנָגְדַּ שְׂפַת הָאֲצַטְבָּא וְכֵאֵן מוֹדִדִּין אֵת גִּבְדָּהֶן מִשְׁפַּת הָאֲצַטְבָּא וְלִמַּעְלָה וְאִף עַל פִּי שְׁמַתְחִיתוֹ נִמְשָׁךְ כְּלָפֵי חוּץ הוֹאִיל וְרֹאשׁוֹ אֵינוֹ כִּלְשָׁה ע"כ זֶהוּ גִבָּה חֲלָלָה וְהִי גִתְמַעֲט חֲלָלָה מִתְּחִיתוֹ: **בֵּית שְׁנַפְחַת** גָּגוּ וְגִינִין שֶׁלָּשָׁה חֲלָקִים הֵן וְשׁוּין וְלֹא מִשְׁפָּעִים וְנִפְחַת הַגָּג בְּאֻמְצָעוֹ: וְסָכָךְ בְּסֶכֶךְ בָּשָׂר עַל פִּי הַפֶּחַת וְנִמְצָא סֶכֶךְ הַכֶּשֶׁר מַפְלֵג מִן הַדְּפָנוּת לְכָל צִד: **פָּחוּת מֵאֲרַבַּע** אֲמוּת בְּשָׂרָה שְׂדָפְנִי הַבֵּית נַעֲשִׂין לָהּ דְּפָנוּת וְהִתְקַרָּה פְּסוּלָה הַמְּפַסְקַת בֵּינְתָם רוֹאִין אוֹתָהּ בָּאֵלוֹ הוּא מִן הַדִּפִּן וְנַעֲקָם הַדִּפִּן עַד בָּאן וְאִין בָּאן סֶכֶךְ פְּסוּל אֲלֵא דִּפִּן וּמַחְבֵּר לִסְכֵךְ בָּשָׂר: **הָתֵם** הוּא דֹאֲמֵר דִּפִּן עָקֻמָּה מִשּׁוּם דְּדִפִּן דְּקֵה חַי' לַדִּפִּן דֹּאֲיִנוּ גְבוּהַ מִפְּשַׁעוֹר וְאִין צֻרִיךְ לַעֲקוּמוֹ אֲלֵא כְּדִי לְקַרְבּוֹ לִסְכֵךְ: אֲבָל הִכָּא דְּלֹא חַי' לַדִּפִּן וְעֲקוּמִיתוֹ מִשּׁוּם דְּלִתְחַי' לְמַהֲיֵי דִּפִּן הוּא לֹא אִמֵּר קָא מִשְׁמַע לָן: וְחֻקָּה בָּהּ יִמָּא בְּאֻמְצָע: **כְּדִי** לְהַשְׁלִימָה לַעֲשָׂרָה כְּנָגְדַ הַיָּמָא וּבִאוֹתָהּ יִמָּא הֲכַשֶּׁר סָכָה בִּאֲרֵיךְ וְרַחֲב:

וְאִע"ג דְּבַטְלִינְהוּ בְּטוּלָה דַּעֲתוּ:

"וְאִף עַל גַּב דְּבַטְלִינְהוּ [לְכוּלָּהוּ], מִשּׁוּם דְּבִטּוּלָּה דַּעֲתוֹ אֲצָל כָּל אָדָם. **תָּבֵן** וּבִטּוּלָה הֵי מִיַּעוּט, וְכָל שָׂכֵן עֶפֶר וּבִטּוּלוֹ. ^(א)**תָּבֵן** וְאִין עֲתִיד לִפְנוּתוֹ, וְעֶפֶר סָתֵם — מַחְלֻקַּת רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּנָּה. דְּתַנּוּ: **בֵּית שְׁמַיְלָאָהוּ** **תָּבֵן** אוּ צְרוּרוֹת וּבִיטּוּלוֹ — מְבוּטָל. ^(ב)**בִּיטּוּלוֹ** — אִין, לֹא בִּיטּוּלוֹ — לֹא. וְתַנִּי עֲלֵיהּ, **רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: תָּבֵן** וְאִין עֲתִיד לִפְנוּתוֹ — הָרִי הוּא **כַּעֲפֵר סָתֵם**, וּבִטּוּל. עֶפֶר וְעֲתִיד לִפְנוּתוֹ — הָרִי הוּא כְּסָתֵם תָּבֵן, וְלֹא בִּיטּוּל. הֵייתָה גְבוּהָה מַעְשָׂרִים אֲמָה וְהוֹצִין יוֹרְדִין בְּתוֹךְ עֲשָׂרִים אֲמָה, אִם צִלְתָּם מְרוּבָּה מִחֲמַתָּם — **בְּשָׂרָה**, וְאִם לֹא — **פְּסוּלָה**. הֵייתָה גְבוּהָה עֲשָׂרָה טַפָּחִים, וְהוֹצִין יוֹרְדִין לְתוֹךְ עֲשָׂרָה, סָבֵר אֲבִי לְמִימֵר אִם חֲמַתָּם מְרוּבָּה מַצְלָתָם — **בְּשָׂרָה**. אֲמֵר לִיָּה **רַבָּא: הָא דִּירָה סְרוּחָה** הִיא, וְאִין אָדָם דִּר בְּדִירָה סְרוּחָה. הֵייתָה גְבוּהָה מַעְשָׂרִים אֲמָה וּבְנָה בָּהּ אִיצְטְבָא כְּנָגְדַ דּוּפִין הָאֻמְצָעִי, עַל פְּנֵי כּוּלָּהּ וְיֵשׁ בָּהּ הֲכַשֶּׁר סוּכָּה — **בְּשָׂרָה**. וּמִן הַצִּד, אִם יֵשׁ מִשְׁפַּת אִיצְטְבָא לְכוּתֵּל אֲרַבַּע אֲמוּת — **פְּסוּלָה**, פָּחוּת מֵאֲרַבַּע אֲמוּת — **בְּשָׂרָה**. ^(ג)**מֵאִי קָא מִשְׁמַע לָן**, דֹּאֲמִרִינָן דּוּפִין עֲקוּמָה? **תַּנְינָא: בֵּית שְׁנַפְחַת** וְסִיכָּה עַל גִּבְיִו, אִם יֵשׁ מִן הַכוּתֵּל לְסִיכּוּהּ אֲרַבַּע אֲמוּת — **פְּסוּלָה**, הָא פָּחוּת מִכָּאן **בְּשָׂרָה! מַהוּ דְּתִימָא: הָתֵם** הוּא דְּחִזְיָא לְדוּפִין, אֲבָל הֲכָא, דְּלֹא חִזְיָא לְדוּפִין — אִימָא לֹא, קָא מִשְׁמַע לָן. הֵייתָה גְבוּהָה מַעְשָׂרִים אֲמָה וּבְנָה אִיצְטְבָא בְּאֻמְצָעִיתָהּ, אִם יֵשׁ מִשְׁפַּת אִיצְטְבָא וְלְדוּפִין אֲרַבַּע אֲמוּת לְכָל רוּחַ וְרוּחַ — **פְּסוּלָה**, פָּחוּת מֵאֲרַבַּע אֲמוּת — **בְּשָׂרָה**. **מֵאִי קָא מִשְׁמַע לָן**, דֹּאֲמִרִינָן דּוּפִין עֲקוּמָה? הֵיִינוּ הָךְ! **מַהוּ דְּתִימָא: דוּפִין עֲקוּמָה** מִרוּחַ אַחַת — אֲמִרִינָן, אֲבָל כָּל רוּחַ וְרוּחַ — לֹא, קָא מִשְׁמַע לָן. הֵייתָה פָּחוּתָה מַעְשָׂרָה טַפָּחִים, וְחֻקָּה בָּהּ כְּדִי לְהַשְׁלִימָה לַעֲשָׂרָה, אִם יֵשׁ מִשְׁפַּת חֻקָּה וְלַכוּתֵּל שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים — **פְּסוּלָה**.

פָּחוּת

אֲפִילוּ אֲצָל כָּל אָדָם. לֹא דְמִי לְאֲרֻנְקִי דְּפ' חֲלוֹן (שִׁירוּבִין דָּף עט.) דֹּאֲיָבֹא לְמָאן דֹּאֲמֵר דֹּאֲפִילוּ אֲרֻנְקִי מְבַטֵּל אֵינִישׁ: **בֵּית שְׁמַלְאֵהוּ** תָּבֵן אוּ צְרוּרוֹת וּבִטּוּלוֹ בְּטוּל. כֵּךְ הִיא הַגֵּרְסָא בְּכָל הַסְּפָרִים בָּאן וּבִפְרָק חֲלוֹן (שִׁירוּבִין דָּף עח:) דְּמִיתֵי לָהּ אֲמַתְיָתוֹן דְּחֻרִין שְׂפִין שְׂפִי חֲצֵרוֹת מְלֹא קֵשׁ אוּ תָּבֵן מְעַרְבִין שְׁנַים וְאִין מְעַרְבִין אֶחָד מְלֹא עֶפֶר אוּ מְלֹא צְרוּרוֹת מְעַרְבִין אֶחָד וְאִין מְעַרְבִין שְׁנַים וְהִיא מִשָּׁנָה בְּמַסְכַּת אֲהֵלוֹת פְּט"ו וְלֹא בְּתַב שֶׁם תָּבֵן אֲלֵא עֶפֶר אוּ צְרוּרוֹת וּמִשּׁוּם דְּמִיתֵי לָהּ הֲכָא וּבְשִׁירוּבִין אֲתִבָּן טַעוּ לְהַגִּיָּה הַסְּפָרִים תָּבֵן בְּמָקוֹם עֶפֶר וְלֹא גִרְסִינָן גַּמִּי בְּמַסְכַּת אֲהֵלוֹת וּבִטּוּלוֹ בְּטוּל אֲלֵא טֻמְאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה טֻמְאָה בּוֹקֵעַת וְיוֹרְקַת וְהִיא הִיא דְּהָא בָּהּא תַּלְיָא אֲלֵא שְׂדָרָךְ הַש"ס לְקַצֵּר מַשְׁנִיּוֹת שֶׁל סָדֵר טְהָרוֹת בְּשַׁמְבִּיאָם וְאִין [לְיוֹמֵר] דְּהָךְ דְּמִיתֵי [הֲכָא] בְּרִיתָא הִיא דֹּאִין לוֹ לְהִבִּיא מִן הַבְּרִיתָא בִּינָן שְׂכִיבֹל לְהִבִּיא מִן הַמַּשְׁנֶה וְהַה לָשׁוֹן הַמַּשְׁנֶה בֵּית שְׁמַלְאֵהוּ עֶפֶר אוּ צְרוּרוֹת וּבִטּוּלוֹ וְכֵן כְּרִי שֶׁל תְּבוּאָה וְגַל שֶׁל צְרוּרוֹת אִפִּי בְּגִלוֹ שֶׁל עֶכָן אֲפִילוּ טֻמְאָה בְּצַד הַכִּלִּים טֻמְאָה בּוֹקֵעַת וְעוֹלָה בּוֹקֵעַת וְיוֹרְקַת פִּי לְפִי שֶׁהִם מְבַטְלִים וְהָא דְּקֹאֲמֵר תָּבֵן וְאִין עֲתִיד לִפְנוּתוֹ וְעֶפֶר סָתֵם מַחְלָקַת רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּנָּה אִע"ג דְּבַמְתְּנִיתִין דֹּאֲהֵלוֹת לֹא אֲרִירִי רַבָּנן מִיָּדִי בְּתָבֵן מִכ"ט הוּא יָדָעַע לִיָּה בִּינָן דְּבַעֲפֵר וְצְרוּרוֹת מְצַרְכִּי רַבָּנן בְּטוּל כ"ט בְּתָבֵן וְכֵן פֶּרֶק חֲלוֹן (שִׁירוּבִין עט.) קֹאֲמֵר מֵאן תִּנָּא אֲהֵלוֹת רַבִּי יוֹסִי הִיא וּפְרִיךְ אִי רַבִּי יוֹסִי אֲפִכָּא שְׁמַעִין לָהּ בִּין אֲתִבָּן בִּין אֲצֻרוֹת פְּרִיךְ מִטַּעֲמָא דְּפִרְשִׁית אִע"ג דְּלֹא קִתְּנִי תָּבֵן בְּמַתְנִי' דֹּאֲהֵלוֹת וְהָא דְּפִשְׁטָא לָן הֲכָא דְּתָבֵן וּבִטּוּלוֹ הֵי מַעוּטָא אִפִּי לְרַבָּנן דִּיּוֹק לָהּ מִדְּקִתְנִי בְּמַתְנִיתִין דֹּאֲהֵלוֹת אֲפִילוּ פְרִי שֶׁל תְּבוּאָה דְּמַהֲנִי בְּטוּל כ"ט בְּתָבֵן וְהָא דְּקֹאֲמֵר עֶפֶר סָתֵם מַחְלָקַת רַבִּי יוֹסִי וְרַבָּנן הֵי מַצֵּי לְמִימֵר דְּבַעֲפֵר וְאִין עֲתִיד לִפְנוּתוֹ גַּמִּי פִּלְגִינִי דְּלְרַבָּנן לֹא בְּטוּל אֲלֵא א"כ בְּטוּלוֹ וְאִין עֲתִיד לִפְנוּתוֹ לֹאֹ הֵיוּ בְּטוּלוֹ כְּדַמוּכַח הֲכָא אֲלֵא מִשּׁוּם ר' יוֹסִי נִקְט עֶפֶר סָתֵם

דֹּאֲפִילוּ בְּסָתֵם קְבִטּוּל וְלֹא חֵשׁ לְהֲאֲרִיךְ לוֹמֵר תָּבֵן וְעֶפֶר שְׁאִין עֲתִיד לִפְנוּת וְעֶפֶר סָתֵם מַחְלָקַת: וְהוֹצִין יוֹרְדִין בְּתוֹךְ כ'. וּא"ת כְּשֶׁעֲלָתוֹ מִרְבֵּעַ מִחֲמַתוֹ אִמָּאִי בְּשָׂרָה הִא אִי קִלְשֶׁת הֵי הוֹצִין נוֹפְלִין בְּדֹאשְׁבַּחן שְׁעִירוּבִין (דָּף ג.) גִּבֵּי מִקְצַת סֶכֶךְ בְּתוֹךְ כ' וּמִקְצַת סֶכֶךְ לְמַעְלָה דְּפִסְלִינָן הַסָּכָה כְּדִי קִלְשֶׁת לָהּ הֵי לָהּ חֲמַתָּה מִרְבֵּעַ מַצְלָתָה וְעַל כְּרַחֲיוֹן פִּי לְפִי שֶׁלֹּא יָכוֹל לְהִתְקַוֶּם הַסֶּכֶךְ בְּתוֹךְ עֲשָׂרִים דְּמַחְמַת קִלְשִׁיתוֹ יִבֹּא הַרוּחַ וַיַּפִּז אוּ יִפֹּל דֹּאִין לְפִרְשׁ אֲפִילוּ הִיָּה מִתְקַוֶּם כֵּךְ הֵיָה לִיָּה חֲמַתוֹ מִרְבֵּעַ שְׂבֻנָּה לֹא הֵי מְכַשִּׁירִין אֵינֶךְ אִמּוּרָאִי דִּהְתָּם בִּינָן דֹּאִין צִלְתָּה מִרְבֵּעַ אֲלֵא עַל יְדֵי סֶכֶךְ שֶׁל מַעְלָה מִכ' הֵיָה לִיָּה סֶכֶךְ פְּסוּל מְצַטְרָף בְּדֵבִי סֶכֶךְ בָּשָׂר וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּהֲכָא יֵשׁ לָנוּ לְהִכְשִׁיר וְיִתֵּר שֵׁשׁ רַב הוֹצִין וּרְאִיין הֵן לְהִתְקַוֶּם בְּקַל כֵּךְ אִם הֵיָה שֶׁם דְּבֵר הַסּוּמְכָת:

מִמֶּנּוּ ד' אֲמוּת: **פְּסוּלָה** דְּלֹא הֲכַשֶּׁרוּ בִּאֲצַטְבָּא זוֹ אֲלֵא שְׂפִי דְּפָנוּת אוֹתוֹ שְׁסֻמּוֹךְ לָהּ מִן הַצִּד וְהָאֻמְצָעִי שְׂרָאשׁ הָאֲצַטְבָּא מַגִּיעַ לוֹ: **פָּחוּת מִד'** אֲמוּת בְּשָׂרָה שְׂאָף הוּא הֲכַשֶּׁר עַל גִּיד דְּקו"ל (לְקַמֵּן סָכָה דָּף ו:) הִלְכָה לְמַשָּׁה מִסִּינֵי דְּמַכְשָׁרִי סָכָה עַל יְדֵי עֲקוּמַת דִּפִּן עַד אֲרַבַּע אֲמוּת חֹסֵר מִשָּׁהוּ וְרוֹאִין סֶכֶךְ הָעֲלִיּוֹן הַמְחַבֵּר לַדִּפִּן דְּרַחוּק בָּאֵלוֹ הוּא מִן הַדִּפִּן עֲצֻמוֹ וְעָקוּם עַד כְּנָגְדַ שְׂפַת הָאֲצַטְבָּא וְכֵאֵן מוֹדִדִּין אֵת גִּבְדָּהֶן מִשְׁפַּת הָאֲצַטְבָּא וְלִמַּעְלָה וְאִף עַל פִּי שְׁמַתְחִיתוֹ נִמְשָׁךְ כְּלָפֵי חוּץ הוֹאִיל וְרֹאשׁוֹ אֵינוֹ כִּלְשָׁה ע"כ זֶהוּ גִבָּה חֲלָלָה וְהִי גִתְמַעֲט חֲלָלָה מִתְּחִיתוֹ: **בֵּית שְׁנַפְחַת** גָּגוּ וְגִינִין שֶׁלָּשָׁה חֲלָקִים הֵן וְשׁוּין וְלֹא מִשְׁפָּעִים וְנִפְחַת הַגָּג בְּאֻמְצָעוֹ: וְסָכָךְ בְּסֶכֶךְ בָּשָׂר עַל פִּי הַפֶּחַת וְנִמְצָא סֶכֶךְ הַכֶּשֶׁר מַפְלֵג מִן הַדְּפָנוּת לְכָל צִד: **פָּחוּת מֵאֲרַבַּע** אֲמוּת בְּשָׂרָה שְׂדָפְנִי הַבֵּית נַעֲשִׂין לָהּ דְּפָנוּת וְהִ

סוכה פרק ראשון סוכה

פחות משלשה טפחים בשָׁרָה. מכאן קניא לפי דגמין (דף טו:). גבי גדוד חמשה ומחצה חמשה אין מצטרפין דאס הוה חרין עמק חמשה ומקיפו מחצה חמשה אין מצטרפין להיות בתוכו רשות היחיד הא אשכחן הכא לענין סבה דמצטרפין וכן בפ"ק דשבת (דף ז:). גבי בית דאין תוכו עשרה דאס חקק בו ארבעה על ארבעה חשיב כוליה רשות היחיד מיהו היחא איכא לדחות שחקק ארבעה בעמק עשרה ועוד מקשה רבינו תם מהא דאמר פ' בתרא דעירובין (דף ט:). ובשבת פרק הזורק (שבת דף ט:). דבור וחליטה מצטרפין לעשרה ועוד אמרינן בסוף פרק כל גנות (עירובין צ:). גבי שתי חצרות זו למעלה מזו ויש גדוד חמשה ומחצה חמשה דמוקה רב חסדא בתחמונה הוילא ורואה פני עשרה דמערבת שנים ולא מערבת אחד אלא יש לומר דגדוד חמשה ומחצה חמשה לענין שתי חצרות זו למעלה מזו ארי נלענין עליונה דמזבוח סגיא דכל גנות ולענין ערוב אי נמי לענין תל ברשות הרבים גבוה חמשה והקיף על גביי מחצה חמשה דלא חשיב רשות היחיד לענין שבת וא"ת ויחשבה רשות היחיד מטעם דאי בעי מנח עלה מידי ומשתמש בלאשכחן בריש חלוץ (עירובין דף עח:). וְגַבְי עמוד ברשות הרבים גבוה עשרה ורחב ארבעה ונעץ בו יתד כל שהוא מעטו ואס מלאו כלו ביתדות חשיב כלו רשות היחיד הוילא ואי בעי מנח ליה מידי ומשתמש ודיק לה מהא דאמר רבי יוחנן פור וחליא מצטרפין לעשרה כלומר ובי היכי דמצטרפי לעשרה לענין עמק הוא הדיו דמצטרפי לארבעה לענין רחב דממתני' דשבת פרק הזורק (שבת דף ט:). ובפרק המוצא תפלין (עירובין דף ט:). דקתני חלית הבור שהן גבוהין עשרה ורחבין ל' דיק לה ר' יוחנן ובי היכי דקתני עשרה קתני נמי ד' ואמאי חשיב רשות היחיד הא לא משתמש לה ברחב שהאזיר מפסיק אלא מאי אית לך למימר דמנח ליה מידי ומשתמש ה"נ וי"ל דהכא מיירי בתל שהוא רחב הרבה בעשר אמות או בעשרים פשין חצר דלא שנו להחשיבו רשות היחיד מטעם דאי מנח עלה מידי אלא דדבר צר פשין עמוד רחב ד' וא"ת בפ"ק דשבת (דף ז:). גבי בית שאין תוכו עשרה וחקק בו להחלימו לעשרה אמאי לא מחלק בי האי גוונא אס יש משפת חקק ולכתל שלשה טפחים ויש לומר דלא דמי רשות שבת שהוא למנע רגל רבים לסבה דבעינן מחצות סמוכות לסבך: [ועי' תוס' שבת ז: ד"ה ואס] סבר אביי למימר גוד אסך מחיצתא. לבסוף מסיק פשינן מחצות הנפרות ולא דמי לסבך על גבי אכסדרה שאין לה פצימין דשלהי פרקין (דף יח:). דפי תקרה חשיב שפיר מחצות הנפרות: אצל על שפת הגג פשרה לדברי הכל. דחשיב מחצות נפרות טפי מעמוד משום דנפרות בבית: דיומזי סבה טפח. והא דבעינן אמה גבי בי'ראות פרק עושין פסין (עירובין דף יז:). גבי מחצות שבת החמירו: עשרה טפחים מנלן. והא דבעינן נמי גבי שבת מחצה עשרה מהכא ולפינן:

מסיני דבשלישית סגי ליה בטפח: רב ורבי חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתני להך מלתא דלקמן: דכולי סדר מועד כל היכא דאמרינן האי זוגא בי הדדי בשמעמא איכא אמוראי דמחלפי רבי יוחנן ומעילי רבי יוחנן: אריון תשעה גבהו דכתיב ואמה ורצי קומתו ואמה בת ששה טפחים:

פחות משלשה טפחים בריש פרק שני פחות משלשה בלבד הלכה פחות משלשה טפחים — פשרה. מאי שנא התם, דאמרת פחות מארבע אמות, ומאי שנא הכא, דאמרת פחות משלשה טפחים? התם, דאיתיה לדופן, פחות מארבע אמות — סגיא, הכא, לשוויי לדופן, פחות משלשה טפחים — אין, אי לא — לא. היתה גבוהה מעשרים אמה, ובנה בה עמוד שהוא גבוה עשרה טפחים, ויש בו הכשר סוכה — סבר אביי למימר, גוד אסיק מחיצתא. אמר ליה רבא: בעינן מחיצות הניפרות, וליכא. תנו רבנן: נעץ ארבעה קונדיסין וסיכה על גבן, רבי יעקב מכשיר וחקמים פוסלין. אמר רב הונא: מחלוקת על שפת הגג, דרבי יעקב סבר: אמרינן גוד אסיק מחיצתא, ורבנן סברי: לא אמרינן גוד אסיק מחיצתא, אכל באמצע הגג — דברי הכל פסולה. ורב נחמן אמר: באמצע הגג מחלוקת. ^(א)איבעיא להו: באמצע הגג מחלוקת, אכל על שפת הגג דברי הכל פשרה, או דלמא, בין בזו ובין בזו מחלוקת? תיקו. מיתיבי: נעץ ארבעה קונדיסין בארץ וסיכה על גבן, רבי יעקב מכשיר וחקמים פוסלין. והא ארץ, דבאמצע הגג דמי, וקא מכשיר רבי יעקב! תיובתא דרב הונא, תיובתא. ועוד: באמצע הוא דפליגי, אכל על שפת הגג דברי הכל פשרה! לימא תיהוי תיובתיה דרב הונא בתרתיה. אמר לה רב הונא: פליגי באמצע הגג, והוא הדין על שפת הגג. והאי דקמיפלגי באמצע הגג, להודיעה בחו דרבי יעקב, דאפילו באמצע הגג נמי מכשיר. ^(ב)תנו רבנן: נעץ ארבעה קונדיסין בארץ וסיכה על גבן, רבי יעקב אומר: רואין כל שאילו יחקקו ויחלקו, ויש בהן טפח לכאן וטפח לכאן — נידונין משום דיומד, ואם לאו — אין נידונין משום דיומד. שהיה רבי יעקב אומר: דיומדי סוכה טפח, וחקמים אומרים: עד שייהו שתיים בהלכתן, ושלישית אפילו טפח. ושאינה גבוהה עשרה טפחים. מנלן? ^(ג)אתמר, רב ורבי חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתנו. ^(ד)בבבילה סדר מועד, כל כי האי זוגא — חלופי רבי יוחנן ומעיילי רבי יונתן. ^(ה)ארוץ תשעה, וכפורת טפח — הרי כאן עשרה, ובתיבי: "ונועדתי לה שם ודברתי אתה מצל הכפורת",

ותנא.

למשה מסיני וחסדינן ליה כאלו חקק לבור ומניע עד הכתל לבור סניף אכושטוי"ן בלע"ז דבר שמאריכין אותו על ידי סניפין כדי לסנוף חקק על חקק: התם דאיתיה דלפן פחות מארבע אמות התם דאיכא שם דפן עליו דכל דפן שאינו פחות מי' שמו דפן ואכלו גבוה עד לרקיע הלכך עד ארבע אמות חסר משהו אגמרה רחמנא למשה דפן עקמה: הכא פחות מי' אין שם דפן עליו אלא השתא הוא דבעינן לשנייה דפן הלכך במה שאינו דפן לא אגמרי' רחמנא דהא דפן עקמה אגמרי' והאי לאו דפן היא והלכך פחות מג' טפחים בכל דכתא לבור הוא שפיר דמי ואי לא לא: ובהנה בה עמוד גבוה עשרה רחוק מן דפנות הרבה ובו הכשר סבה שיש בראשו שבעה ומשהו על שבעה ומשהו: גוד אסך מחיצתא של עמוד שמצחון סביב הנביהם עשרה סביבות ראשו והרי יש בהן גבה י' וחשובה סבה על ראשו ודפני העמוד דפנותיה על ידי גוד אסך וסבך של מעלה פשר לה דאינו למעלה מכ' מראש העמוד: מחלקת על שפת הגג דמחצת הבית תחתיה כנגד בין ההגזסין ואיכא למימר גוד אסך והכא לא אמרינן דבעינן מחיצות נפרות: אצל באמצע הגג שאין תחתיה מחיצות סביב דברי הכל פסולה ולא היה בארבעת ההגזסין להיות לה שם ד' מחצות: הכי גרסינן ורב נחמן אמר באמצע הגג מחלקת ועל ידי ההגזסין ר' יעקב מכשירה וכןן שהן רחב טפח לכל צדיהן דאיכא שם מחצות טפח מצפון לדרום ושם מחצות טפח ממזרח למערב בכל אחת ואחת דלדקמן ורבנן סברי לא מתפשרה אלא בשתי מחצות כהלכתן כשעור משך סבה ובשלישית אפילו טפח: אצל בשפת הגג דברי הכל פשרה דאמרי' גוד אסיק: דכי אמצע הגג דמי דאין מחיצות תחתיה דנימא גוד אסך: תיובתא דרב הונא דאמר אצל באמצע דברי הכל פסולה: באמצע הגג הוא דפליגי הש"ס דגר ודיק ממתינתא לאותבי תיובתא אחריתי: בתרתי קדא למאי דאמר באמצע הגג דברי הכל פסולה ומתניתא קתני דבה פליגי וקדא למאי דאמר מחלקת על שפת הגג ואנן מצניו למדק ממתני' דבשפת הגג דברי הכל פשרה: כל שאלו יחקקו ויחלקו בהגזסין עגלין קא אמר רואין כל שיש בענין כל כך שאלו יחקק וינטל עבי עגולן וירבעום ויחלקו ויש בהן טפח לכאן וטפח לכאן ולאחר שירבעום ויחלקום מבפנים ויעשו אותם פשין מקוצים שלנו שיש להם שתי דפנות שאס אתה זוקפן אחד מקפנותיה עומד ממזרח למערב והשני מצפון לדרום: גזון משום דיומד אתה דנו להכשיר בדיון שאמרו חכמים לענין פסי בי'ראות בעירובין (דף יז:). שנתרין בארבעה דיומדין ועל שם שיש לבל אחד שתי מחצות קרי להו דיומדין דיו עמודין שני עמודין: שהיה ר' יעקב אומר דיומזי סבה דיו בטפח ולא בשל פסי בי'ראות דהצריכום אמה לכאן ואמה לכאן ועל פרקיה הא דרבי יעקב דאמר יחקקו ויחלקו בעגולין קאמר דאי במרבעין לא אמר אלא יחלקו דהכי אמרי להו בעירובין: שתיים כהלכתן בארך כל הסבה ובקדשה אחד לארבה ואחד לקדשה: ושלישית אפילו טפח דהכי אגמרה רחמנא למשה

מסיני דבשלישית סגי ליה בטפח: רב ורבי חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתני להך מלתא דלקמן: דכולי סדר מועד כל היכא דאמרינן האי זוגא בי הדדי בשמעמא איכא אמוראי דמחלפי רבי יוחנן ומעילי רבי יוחנן: אריון תשעה גבהו דכתיב ואמה ורצי קומתו ואמה בת ששה טפחים:

 מסורת הש"ס

א עבודה זרה סח:; נדה כח.
ב תוספתא סוכה; עירובין יט:
ג מגילה ז:; שבת נד:
ד שבת נד:; מגילה ז.
ה שבת צב:; עירובין ד:; סנהדרין ז.

 גליון הש"ס

^{גמ'} לימא תיהוי תיובתיה דר"ה בתרתי. עין זה לקמן דף טז ע"א גיטין דף מא ע"ב:

 תורה אור השלם

^{ונועדתי} ^{לך} ^{שם} ^{ודברתי} ^{אתך} ^{מעל} ^{הפפרת} ^{מבין} ^{שני} ^{הכרבים} ^{אשר} ^{עליאיון} ^{העדת} ^{את} ^{כל} ^{אשר} ^{אצנה} ^{אותך} ^{אליבני} ^{ישבאל} ^[שמות כה, ב]

סוכה פרק ראשון סוכה

וּתְנִיחַ מַעֲוֵלָם לֹא יִרְדֶּה שְׂכִינָה לְמִטָּה וּקְרָא כְּתִיב דַּעַל בַּפֶּרֶת יִרְדַּ ש"מ לְמַעְלָה יו"ד ה"א מְלַמֵּנֵלָה. אע"פ שִׁי"ד ה"א שֶׁס גָּמוּר חָזַן זֶה הֵנִיחָה שֶׁס בְּאוֹתוֹתָיו חָס

מְזַכֵּיר שְׁתֵּי אוֹתוֹת בֵּין דְּחִינוּ מְזַכֵּרִם לְשֶׁס שֶׁס שְׁלֹם וְעוֹד הֵאָנִיחָה שֶׁס בְּאוֹתוֹתָיו פֶּרֶשׁ בְּקוֹנְטֵרָם שְׁדוּרֶשׁ אוֹתוֹת שֶׁל שֶׁס בֶּן אֶרְבָּעִים וָשָׁתִים וְאֵעפ"כּ נִזְכָּרִין בְּכָל הַשְׁמוֹת: קִדְשׁ לַמ"ד מְלֻמָּה. י"מ לְמִטָּה מִמֶּשׁ זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה וְלֹא מִסְתַּבֵּר דְּחִין זֶה בְּדֶרֶךְ קְרִיאָתוֹ אֲלֵא יֵשׁ לְפֶרֶשׁ זֶה שֶׁלֹּא בִּנְגַד זֶה קִדְשׁ לַמ"ד בַּתְּחִלַּת שִׁטָּה הַתְּחִלּוֹנָה וְשֶׁס בְּסוּף שִׁטָּה עֲלִיּוֹנָה: מִסְבָּרְתוֹ לְמִטָּה הִיטָה. מִשְׁמַע מִכָּאן דְּלִידִידָה לֹא הִיטָה מִסְבָּרְתָה בְּכֶשֶׁר כְּלִי שֶׁלֹּא הִיטָה מִסְבָּרְתָה בְּשִׁלְחֹן אֲלֵא בְּרָגֵל הִיטָה מִנְחַת בְּרֹאשָׁה וְדָף הַשִּׁלְחֹן מִנְחַת עֲלִיָּה וְלֹא כִּמּוֹ שֶׁמִּפְרֶשׁ ר"ת דְּלִמָּאן דְּאָמַר לְמִטָּה הִיטָה מִחֲבַרְתָּה נִמִּי בְּשִׁלְחֹן מִשּׁוּם דְּקִשִּׁי לִיֵּה הֵא דְאָמַר ר' יוֹחָנ בְּרַק שְׁתֵּי הֵלָחִס (מְנַחוֹת דָּף ע׃) לִמָּאן דְּאָמַר לְמִטָּה הִיטָה טַבֵּלֹל הַמִּתְהַפֵּכֶת טַמָּאָה וּבִפְרָק אֲלוֹ מוֹמִין (בְּכוֹרוֹת דָּף נח.). לֹא מִשְׁפַּחַת טַמָּאָה מְאֹרִיתָא לֵאזִין לוֹ תוֹךְ בְּכִלֵי שְׁטוֹף אֲלֵא בְּהֶנֶךְ דְּחֻזֹּי לְמַדְרָסוֹת וּבִפְרָק הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת (ב"ב דָּף סו.) גְּבִי דָּף שֶׁל נְחִיתוּמִין מִסְקִינָן שְׁאֵנִי בְּשׁוּטִי כְּלִי עַן דְּרַבֵּנָן וְלֹא מִסְתַּבֵּר לְמִימַר דְּחֵתָא כִּמָּאן דְּאָמַר מִסְבָּרְתוֹ לְמַעְלָה הִיטָה דְּלִהֵהוּ נִמִּי אָמַר בְּמִנְחוֹת (דָּף ע׃) טַבֵּלֹל הַמִּתְהַפֵּכֶת תַּבְּעִי וּמִתוֹךְ כָּד הִיָּה לְחַק רַבֵּינוּ תָּס דְּלִמָּאן דְּאָמַר מִסְבָּרְתוֹ לְמִטָּה הִיטָה הִיָּה לֶה בַּיִת קַבּוּל מְלֻמָּטָה הִיָּה וְהִינוּ מִתְהַפֵּכֶת שְׁאֵס הִיטָה מִתְהַפֵּכֶת הִיָּה לֶה בַּיִת קַבּוּל מְלַמְעָלָה וּלְכָךְ טַמָּאָה טוֹפִי מִשְׁאֵר בְּשׁוּטִי כְּלִי עַן זֶה־לֹא יִתְכּוֹן בְּדַמּוּכַח בְּכֹא וְצִרִיךְ לוֹמַר דִּהֵא דְאִמְרִינָן גְּבִי דָּף שֶׁל נְחִיתוּמִין דְּרַבֵּנָן הִינוּ כִּמָּאן דְּאָמַר מִסְבָּרְתוֹ לְמַעְלָה הִיטָה דְּמַדְרַבֵּנָן טַמָּאָה וּמִדְאֹרִיתָא תַּבְּעִי וּר' חֲלִיעֶזֶר דְּמִיָּקֵל מִשּׁוּם דְּשִׁמָּא מְדְאֹרִיתָא טַהוּרָה א"נ הֵהוּא שְׁנִיחַ דָּב' הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת

דְּלֹא בְּרַבִּי יוֹחָנ וּמִסְבָּנָא לֹא חָזִי וְכֵן פֶּרֶשׁ שֶׁס רַשֵּׁב"א דִּהֵהִיא מִסְבָּנָא לֹא קוֹמַא וְעוֹד י"ל דִּהֵא דְּמַבְעִיָא לֹן בְּטַבֵּלֹל הַמִּתְהַפֵּכֶת הִינוּ מִשּׁוּם דְּמִשְׁמַשֵּׁת אֶת הָאֲדָם וּמִשְׁמָשִׁי מִשְׁמָשִׁי אֲדָם בְּדַתְגִּיָּא בַּתּוֹרַת כְּהֵנִיס פֶּרֶשֶׁת וְהִי בִּיּוֹם הַשְּׁמִינִי כְּלִי עַן וְכוּל אִף הַסָּלֵם וְהַקּוּלָב וְהַנְחוּמָא וְהַמְנוּרָה ת"ל מִכָּל כְּלִי עַן וְלֹא כָל כְּלִי עַן וְכוּל שְׁאֵנִי מוֹצִיא אֶת הַשִּׁלְחֹן וְאֵת הַטַּבֵּלֹל וְאֵת הַדְּלָבָקִי ת"ל כָּל כְּלִי רַבֶּה מֵה רִאִיתָ לְרַבּוֹת אֶת אֲלוֹ וְלִהְיוֹצִיא אֶת אֲלוֹ אַחֵר שְׂרָבָה הַכְּתוּב וּמַעַט ת"ל שֶׁק מֵה שֶׁק מִיָּחָד שְׁמַשְׁמֵשׁ אֲדָם וְאֵת מִשְׁמָשִׁי אֲדָם אִף אֵנִי מַרְבֶּה אֶת הַשִּׁלְחֹן וְאֵת הַטַּבֵּלֹל וְאֵת הַדְּלָבָקִי שְׁמַשְׁמֵשׁ אֲדָם וְאֵת מִשְׁמָשִׁי אֲדָם וּמוֹצִיא אֵנִי אֶת הַסָּלֵם שְׁמַשְׁמֵשׁ אֲדָם וְאִינוּ מִשְׁמֵשׁ חַת מִשְׁמָשִׁי אֲדָם וְקוּלָב וְהַנְחוּמָא וְהַמְנוּרָה שְׁמַשְׁמֵשׁ אֶת מִשְׁמָשִׁי אֲדָם וְאִינוּ מִשְׁמֵשׁ אֲדָם וְעַל בְּרַחֲמֵן בְּשֹׁאִין רִאיוֹן לְמַדְרָם מְנִירִי מַדְלֵא נֶהָט מִטָּה כִּסָּא וּסְפָסֵל וְעוֹד דִּהְיוּ מְצִי לְרַבּוּיָהוּ מִמַּסְבָּב וּבְשֹׁאִין לָהֶם בַּיִת קַבּוּל נִמִּי מְנִירִי מַדְלֵא קֹאמַר מֵה שֶׁק מְטוּלָטֵל מִלֹּא וְרִיקוֹן וּמַבְעִיָא לֹן בְּמִנְחוֹת (שֶׁס) אִי דְרַבֵּה גָּמוּר" אִו אִסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא מִשּׁוּם דַּעַל בְּרַחֲמֵךְ חֲפִילוֹ לַמ"ד מִסְבָּרְתוֹ לְמִטָּה אע"פ שֶׁכָּל הַדְּרָסוֹת גְּרִיבוֹת הֵיחַ דַּת"כ לְרַבּוּי מִשְׁמָשִׁי אֲדָם וּמִשְׁמָשִׁי מִשְׁמָשִׁי אֲדָם וְהַשִּׁלְחֹן הַטַּהוֹר אֲחֻבְרִיךְ לְלַמֵּד שְׁמַנְבִּיעִין אוֹתוֹ עֲלִיעוּי רַגְלִיס מ"מ לַעֲבֹד טַבֵּלֹל לֹאֹ דְרַבֵּה גָּמוּרָה טַבֵּלֹל הַמִּתְהַפֵּכֶת נִפְקָא לֹן מִשִּׁלְחֹן הַטַּהוֹר וְהַשְׁתָּא דָּף שֶׁל נְחִיתוּמִין דְּפִשְׁיטֹא לֹן שְׁהִיא מְדַרְבֵּנָן חִינָּה מִשְׁמַשֵּׁת אֲדָם וּמִשְׁמָשִׁי אֲדָם וְהֵא דְּמִשְׁמַע בְּכָל דְּכֵתָא דְּפִשְׁטִי כְּלִי עַן חֲפִילוֹ טַמָּאָה דְּרַבֵּנָן לִית בֵּהוּ בְּדַמַּשְׁמַע בְּרִישׁ חֲלִין (דָּף ג. וָס) דְּקֹאמַר טַמָּא בְּמַקְדָּשִׁין שְׂבָרַךְ קְרוּמִית שֶׁל קִנָּה נִשְׁחַט בֵּה וְעַל בְּרַחֲמִין בְּשִׁעֲשֵׁאָה כְּלִי מְנִירִי דַּעוּלָה טַעוּנָה כְּלִי וּבִב' בְּכָל מַעְרַבִין (עִירוּבִין דָּף לא.) דְּשָׁקִיל לִיָּה בְּפִשְׁטִי כְּלִי עַן וּבִפְרָק כָּל הַכִּלִּיס (שַׁבַּת דָּף כה:.) גְּבִי קִנָּה שֶׁל זִיתִּיס דְּפִרִיךְ בְּגִמְרָא בְּשׁוּטִי כְּלִי עַן הִוא וּבִב"ק דְּשַׁבַּת (דָּף טו.) כְּלִי עַן חֻבּוּכִית בְּשׁוּטִיָּהן טַהוּרִין חֲפִילוֹ מְדַרְבֵּנָן דְּוִמָּא דְּכִלֵּי זְכוּכִית וּלְתַקּוֹן בְּפִרְקוֹן (סָבָה דָּף יב:) דְּאָמַר סָבָבָה בְּחֻצִּיס זְכוּרִיס בְּשֶׁרֶה וְאִי מְקַבְּלִי טַמָּאָה חֲפִילוֹ מְדַרְבֵּנָן הִיוּ בְּסוּלִין לְסַכּוֹךְ דְּחֲפִילוֹ מְטַלְגִּיית שֹׁאִין בֵּהן שֶׁלֹּשׁ עַל שֶׁלֹּשׁ וְאִנּוּצִי בְּשִׁתָּן פְּסוּלִינָן אִף עַל גִּב דְּלֹא מְקַבְּלִי טַמָּאָה כָּל הֵי לֹא דִּמּוּ לְדָף שֶׁל נְחִיתוּס מִחֻמַּת שְׁהַדָּשִׁין רַחֲבִין וְחֲאִיו לְהַנִּיחַ עֲלֵיהֶן דְּבַר גָּזַר עֲלֵיהֶן דְּדִמוּ לְבִית קַבּוּל כְּפֶרֶשׁ בְּקוֹנְטֵרָם בְּמִנְחוֹת (דָּף ע׃) דְּהֵמָּא טַעֲמָא טַמָּאָה טַבֵּלֹל הַמִּתְהַפֵּכֶת מְדְאֹרִיתָא לַמ"ד מִסְבָּרְתוֹ לְמִטָּה הִיטָה וְאִי הִנֵּה מְצִי לְמִימַר דָּף שֶׁל נְחִיתוּמִין הִוָּה בְּטַבֵּלֹל הַמִּשְׁמַשֵּׁת אֲדָם וּמִשְׁמָשִׁי אֲדָם כָּל שָׁכַן דְּנִיחָא טוֹפִי דְלֹא דִּמּוּ לְכָל הֵי דְּחֲפִילוֹ מְדַרְבֵּנָן טַהוּרִין: וְאֵל יוֹכִיב צִין חֹר שֶׁלֹּא נִתְנָה בֵּהן תּוֹרָה מִדָּה. וְהֵא דְאָמַר לַעֲיֹל דְּצִין רַחֵב שְׁתֵּי אֲחֻבָּעוֹת אִין זֶה אֲלֵא מְדַרְבֵּנָן מִשּׁוּם דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת כח) עַל מַצְחוֹ שַׁעִיר מַצְחוֹ וַתָּסֵם מִצַּח רַחֵב שְׁתֵּי אֲחֻבָּעוֹת וּמִיָּהוּ רִיב"א מִפְּרֶשׁ הַצִּין הִיָּה מִנַּח בְּרֹאשׁ מִשּׁוּם דְּקִשָּׁא לִיָּה מֵאִי שְׁנָא גְּבִי כֵּהן גְּדוּל דְּקִרְאָה מַצְנֶפֶת בְּדַכְתִּיב (שֶׁס כט) וְשִׁמַּת הַמַּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ וּכְתִיב (וַיִּקְרָא טו) וּבַמַּצְנֶפֶת בַּד יַצְנֶה וְאָמַר פ"ק דְּגִטִּין (דָּף ו. וָס) בְּזָמַן שֶׁהַמַּצְנֶפֶת בְּרֹאשׁ כֵּהן גְּדוּל תֵּהָא עֲטָרָה בְּרֹאשׁ כָּל אֲדָם וּבְכֹהֵן הַדְּיוּט קִרְאָה מְגַבָּעוֹת בְּדַכְתִּיב (שְׁמוֹת כח) (וְעֵשִׂית לָהֶם מְגַבָּעוֹת) אֲלֵא וְדִאִי מִשְׁנֵת הִיוּ זֹו מִזֹּו דְּשֶׁל כֵּהן הַדְּיוּט גְּדוּלָּה מִשֵּׁל כֵּהן גְּדוּל שְׁהַצִּין הִיָּה דּוּחָה אוֹתָהּ וְכֵן הַתְּפִלִּין בְּדִאִמְרִינָן בְּפִרָק שֶׁנִּי דְּזַבְּחִיס (דָּף יט.) שְׁעִירוֹ הִיָּה נִרְאָה בִּין צִין לַמַּצְנֶפֶת שֶׁשֶׁס מִנִּיחַ תְּפִלִּין וְכֵהן הַדְּיוּט אע"ג דִּהֵנָּה לִיָּה נִמִּי תְּפִלִּין הִיָּה יְכוּל לְהַנִּיחָם בְּמָקוֹם שֶׁכֵּהן גְּדוּל מִנִּיחַ אֶת הַצִּין דִּישׁ מָקוֹם בְּרֹאשׁ שְׁרָאִיו לְהַנִּיחַ בּוֹ שֶׁנִּי תְּפִלִּין בְּדִאִמְרִינָן בְּרִישׁ הַמּוֹצֵא תְּפִלִּין (עִירוּבִין דָּף צה:) וְאע"ג גְּבִי צִין בְּתִיב מַצַּח וּמִתְקַמְמִינָן בִּין עֲנִינְהִי וְאִמְרִינָן פֶּרָק הָאוֹמַר (קִדּוּשִׁין סו.) גְּבִי יִנְאִי הַמְּלָךְ הַסָּם לָהֶם בְּצִין שְׁבִין עֵינֶיךָ וְהִאִי בִין עֵינֶיךָ מִשְׁמַע כִּמוֹ בִּין עֵינֶיךָ דְּכַתִּיב גְּבִי תְּפִלִּין שְׁהַכֵּל בְּגָבָה שֶׁל רֹאשׁ וּמִיָּהוּ אִינוּ מִתְנַשֵּׁב כָּל כָּךְ מִשּׁוּם דְּתְּפִלִּין וְלִיף בְּסוּף הַקּוּמָרִי רַבֶּה (מִכְחוֹת דָּף לו:) בְּגִזְרָה שְׁנֵה שְׁבִין עֵינֶיךָ בְּגָבָה הָרֹאשׁ מִלֹּא תַּשִּׁימוּן קְרָחָה בְּרֹאשָׁם בְּמָקוֹם שַׁעִר וּמ"מ חֲפִילוֹ הִיָּה צִין עַל הַמַּצַּח מִמֶּשׁ מ"מ הִיָּה צִרִיךְ לְקַשֵּׁר הַצִּין וְהַתְּפִלִּין מֵאֲחוּרִי רֹאשׁוֹ וְהִיוּ שְׁנֵיהֶם דּוּחִין שֶׁס אֶת הַמַּצְנֶפֶת וְהֵא דְאִמְרִינָן בְּפִרָק רֹאשׁוֹן דְּיוּמָא (דָּף יב:) דְּבַגְדֵי כַה"ג בִּיה"כ בְּשִׁרְחֹן לְכַהן הַדְּיוּט אע"ג דְּבַגְדֵי לְכָן בְּתִיב מַצְנֶפֶת בְּשֹׁאֵר בְּגָדִיס אֲחִירִי חוּץ מִן הַמַּצְנֶפֶת וּמִיָּהוּ בְּלָשׁוֹן גְּמִי אִשְׁכַּחַן דְּקִרִי מַצְנֶפֶת לְהֵהִיא דְּכֵהן הַדְּיוּט דְּאִמְרִינָן בְּב' בְּרֹאשׁוֹנָה (וּיּוֹמָא כה.) וְשֶׁס) גְּבִי פִיס שְׁטוּטֵל מַצְנֶפֶתוֹ שֶׁל אַחַד מֵהֶם וְעוֹד קִשָּׁה דְּלֹא הִיָּה צִין בִּיּוּה"כ בְּבַגְדֵי לְכָן וְלִמָּה קָרִי לֶה מַצְנֶפֶת וְשִׁמָּא אעפ"כּ הִיטָה קְטָנָה בְּמַצְנֶפֶת שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה [וְעַי' תּוֹסָפוֹת עִירוּבִין צה: ד"ה מָקוֹם]:

מסורת הש"ס
א שבת פח:
ב אוצר מדרשים ברייתא דמלאכת המשכן; בבא מציעא כח.
ג יומא פ; קידושין יז; חולין קלח; ערכין ד:
ד שבת סג; שיר השירים רבה ה מנחות צו:

תורה אור השלם
השמים שמים ליהנה והארץ נתו לבני־אדם [תהילים קטו, טז] וַעֲמִדּוּ רַגְלֵיכוּ בַּיּוֹם־הַהוּא עַל־הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלַם מִקְדָּשׁ וּגו' [זכריה יד, ד]   וַיַּגֵּד יְהוָה עַל־הַר סִינִי אֶל־רֹאשׁ הַקֵּהר וַיִּקְרָא יְהוָה לְמֹשֶׁה וּגו' [שמות יט, כ]   וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן־הַקֵּהר לֵאמֹר כֹּה וּגו' [שמות יג, ג]   וַיְהִי הַקּוֹף הַלְכִיס הַלּוֹךְ וַיְדַבֵּר וְהָיָה רֶכֶב־אֲשׁ וְסוּסִי אֲשׁ וּגו' [מלכים ב, ב, יא]   מֵאחֻז פְּרִיכִסָּה פִּרְשׁוּ עֲלִיו עֲנָנוּ [איוב כו, ט]   וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיַּגְדֵּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־אֲחֵיו וַיִּרְא בְּסִבְלַתָם וּגו' [שמות ב, יא]   וַעֲשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמָתִיס וְחֻצִי אֲרָב וְאִמָּה וְחֻצִי וּגו' [שמות כה, י]   וְעִשִׂיתָ לוֹ מִסְכָּתוֹ טַחַח סָבִיב וְעִשִׂיתָ זֶר־זָהָב לְמִסְכָּתוֹ סָבִיב [שמות כה, כה]   וְעִשִׂיתָ צִיצִי זָהָב שְׂהוֹר וּפְתִילֹת עֲלִיו פְתוּחִי חֹתֶם קָדֵשׁ וּגו' [שמות כה, לו]   וּצְפִיתָ אוֹתוֹ זָהָב שְׂהוֹר מִבִּית וּמַחוּץ תַּצְפֶּנּוּ וְעִשִׂיתָ עֲלָיו וּגו' [שמות כה, יא]   וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וְהִזָּה בַּאֲצַבְעוֹ עַל־פְּנֵי הַכַּהֲנֹת קֹדֶמָה וְלַפְנֵי וּגו' [ויקרא טו, יד]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

[[]דרוש מקור[]]

תַּפְשֹׁת מִרְכָּבָה לֹא תַפְשֹׁת. יש מפרשים לפי שמהה מרכבה חין לה סוף וכאן אי צר יוכני עוף גדול הוא מאל ובבכורות (דף נז:׀) אמרינן פעם אחת הטילה אפסר לומר בן דעל כרחיק לא אפשר ללמד אלא מפנים שיכולין לפגם במשכן וכן בפרק קמא דר"ה (דף ד׃: נס) ובחגיגה (דף יז׃) גבי עצרת גיש לה תשלומין כל שבעה זוליו מחג המנוות ופריך ונילף מחג הסכות ומשני תפשת מרכבה לא תפשת והתם יש לדבר סוף ועוד מוכח בהקיא בתורת כהנים דכתיב (ויקרא ט"ו:כ"ה) כי חוב זוב דמה ימים רבים ימים שנים וכול ימים הרבה אמר ר' עקיבא כל שמשמעו מועט ומשמעו מרכבה תפשת מרכבה לא תפשת תפשת מועט תפשת רבי יהודה בן בתירה אומר שפי מדות אחת מזה בלה ואחת מזה שאינה בלה מוזדין במזה בלה ואין מוזדין במזה שאינה בלה אמר רבי נחמיה ובי למה צא הכתוב לפתח או לנעל והלא לא צא לנעל אלא לפתח אם אתה אומר ימים עשרה או אינו אלא מאה או מאתים או אלף או רבוא וכשאתה אומר ימים שנים פתחת וזהו פרושו של תפשת מרכבה דאם אתה תופש את המועט אין מוציאין אותו מדך שהמועט בכלל המרכבה חבל באת לתפש המרכבה אומר לך הבא ראיא וטול ורבי יהודה בן בתירה צא ללמד ממנהג העולם שתופסין את המזה שאינה בלה ומניחין את המזה שאינה בלה אף באל תופסין הסבבון המועט גיש לו סוף ור' נחמיה צא ללמד מדך המקראות שלא צא לסתם אלא לפרש והבא גבי תשלומין גריכין בלו לטעמה של רבי עקיבא: [ועי' תוספות יומא עב. ד"ה געביד] בשליש הבית הן עומדין. דקומת הכרובים עשר אמות והבית שלשים אמות והא דכתיב (מלכים א ו':כ) ולפני הדביר עשרים אמה אך וְעֶשְׂרִים אֲמָה רחב וְעֶשְׂרִים אֲמָה קומתו הינו משפת הכרובים ולמעלה בדיאתא בפי' המוכר פרות (ב"ב צט:׀) ולא כמו שפרש בקונטרס בפרוש מלכים (שם) דעלית בית קדשי הקלשים גמוכה משל היכל: [ועי' תוס' יומא נב. ד"ה וְעֶשְׂרִים]

סוכה פרק ראשון סוכה

דְּבַר יוֹכְנָני! תַּפְשֹׁת מְרוּבָּה לֹא תַפְשֹׁת, תַּפְשֹׁת מוּעָט תַּפְשֹׁת.
וְאִימָא כְּאִפִּי דְצִיפְרָתָא דְזוּטֵר טוּבְא! אָמַר רַב אַחָא בַר יַעֲקֹב:
רַב הוּנָא "פְּנִי" "פְּנִי" גָמַר. כְּתִיב הָכָא: "אֵל פְּנֵי הַכַּפּוֹרֶת", וּכְתִיב הֵתָם: "מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו". וְנִילַף מִפְּנִים שֶׁל מַעְלָה, דְּכְתִיב: "כְּרָאוֹת פְּנֵי אֱלֹהִים וּתְרַצְנִי"! תַּפְשֹׁת מְרוּבָּה לֹא תַפְשֹׁת, תַּפְשֹׁת מוּעָט תַּפְשֹׁת. וְנִילַף מְכָרֹב, דְּכְתִיב: "אֵל הַכַּפּוֹרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרוּבִים"! אָמַר רַב אַחָא בַר יַעֲקֹב: גְּמִירִי אֵין פְּנֵי כְרוּבִים פְּחוּתִין מִשְׁפַּח, וְרַב הוּנָא נָמִי מִהָכָא גְמִיר. ^(א)וּמֵאִי כְרוּב? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: כְּרַבָּיא, שְׁפָן בְּכָבֵל קוֹרִין לִיְנוּקָא רַבָּיָא. ^(א)אָמַר לִיה אֲבִי: אֵלָא מַעֲתָה, דְּכְתִיב: "פְּנֵי הָאֶחָד פְּנֵי הַכְּרוּב וּפְנֵי הַשֵּׁנִי פְּנֵי אָדָם", הִיָּינוּ כְרוּב הִיָּינוּ אָדָם! אִפִּי רַבְרָבִי וְאִפִּי זוּטְרִי. וּמֵמֵאִי דַחֲלָלָה עֲשָׂרָה בַר מִסְכְּכָה? אִימָא בַּהֲדִי סְכָכָה! אֵלָא מִבֵּית עוֹלָמִים גָּמַר, דְּכְתִיב: "וְהַבֵּית אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַה' שְׁשִׁים אֲמָה אָרְכוֹ וְעֶשְׂרִים רָחְבוֹ וּשְׁלֹשִׁים אֲמָה קוֹמָתוֹ". וּכְתִיב: "קוֹמַת הַכְּרוּב הָאֶחָד עֶשֶׂר בְּאֲמָה וְכֵן הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי", וּתְנַיָּא: מָה מְצִינוּ בְּבֵית עוֹלָמִים כְּרוּבִים בְּשָׁלִישׁ הַבֵּית הֵן עוֹמְדִין. מִשְׁכָּן נָמִי — כְּרוּבִים שְׁלִישׁ הַבֵּית הֵן עוֹמְדִין. מִשְׁכָּן כְּמָה הָיוּ — עֶשֶׂר אֲמוֹת, דְּכְתִיב: "עֶשֶׂר אֲמוֹת אוֹרֶה הַקֶּרֶשׁ", כְּמָה הָיוּ לָהּ — שִׁיתִין פּוּשְׁכִי, תַלְתִּיָּה כְּמָה הָיוּ — עֶשְׂרִים פּוּשְׁכִי, דֵּל עֲשָׂרָה דְּאָרוֹן וּכְפֹרֶת, פֶּשׁוּ לָהּ עֲשָׂרָה, וּכְתִיב: "וְהָיוּ הַכְּרוּבִים פּוֹרְשֵׁי כְנָפִים לְמַעַלָּה סוּכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפּוֹרֶת", קַרְיִיָּה רַחֲמָנָא סְכָכָה לְמַעַלָּה מַעֲשָׂרָה. מֵמֵאִי דַגְדָּפִינָהּ עֵילָיו רִישִׁיָּיהּ קַיִימִי, דִּלְמָא לַהֲדִי רִישִׁיָּיהּ קַיִימִי! אָמַר רַב אַחָא בַר יַעֲקֹב: "לְמַעַלָּה" כְּתִיב. וְאִימָא דַּמִּידְלִי טוּבְא? מִי כְּתִיב "לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה"? ^(א)הִנִּיחָא לְרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: כָּל הָאֲמוֹת הָיוּ בִּינּוּנִיות. אֵלָא לְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר, אֲמָה שֶׁל בְּנִין שֹׁשָׁה טַפָּחִים, וְשָׁל כְּלִים חֲמִשָּׁה — מֵאִי אֵיכָא לְמִימַר? אָרוֹן וּכְפֹרֶת כְּמָה הָיוּ לָהּ? תְּמַנְיָא וּפְלָגָא, פֶּשׁוּ לָהּ חַד סְרִי וּפְלָגָא, אִימָא סוּפָה עַד דְּהוּיָא חַד סְרִי וּפְלָגָא! ^(א)אֵלָא, לְרַבִּי יְהוּדָה הִלְכְּתָא גְמִירִי לָהּ. דְּאָמַר רַבִּי חֲיִיָּא בַר אֲשִׁי אָמַר רַב: שִׁיעוּרִין, חֲצִיצִין, וּמַחֲצִין — הִלְכָּה לְמִשָּׁה מִסִּינִי. ^(א)שִׁיעוּרִין דְּאוּרִייתָא נִינְהּוּ! דְּכְתִיב: "אֶרֶץ חֹטָה וּשְׁעוּרָה וְגַפָן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שָׁמֶן וּדְבָשׁ", וְאָמַר רַב חֲנִין: כָּל הַפֶּסוּק הַזֶּה לְשִׁיעוּרִין נֶאֱמַר! ^(א)חֹטָה — לְבֵית הַמְּנוּגָע, דַּתְּנֹן: הַנֶּכְנֵס לְבֵית הַמְּנוּגָע וּכְלָיו עַל כְּתַפִּיו, וּסְנַדְלִיו וְטַבְּעוֹתָיו בִּידּוֹ — הוּא וְהֵן טְמֵאִין מִיָּד.

^{הִיא}

צר יוכני ביצה במקומנו וטבעה ששים כרפים ושבירה ש' ארזים: פני פני גמר נ"ש גמר ובצפרתא לא כתיב פני: תפשת מרכבה במקום שאתה שומע אף המועט במרכבה לא תפשת גיש להקשות תפוס את המועט והרי אתה שחרן בדבריך: ונילף מפני הכרובים דזוטרי מטפח: הינו פני כרוב הינו אדם הלא שנין שוין ולמה חלקם הכתוב ומשני לעולם כרוב נמי פני תינוק הוא וזהו חליקס פני אדם אפי רבדבי פני הכרוב אפי זוטרי: וממאי דחללה עשרה פיון דמארון ובפרת ולפת עשרה ממאי דחללה עשרה לבד מעבי סככה דלמא בהדי סככה פי ארון ובפרת: בשליש הבית היו עומדין שהיו הכרובים שעשה שלמה עומדין בארץ על רגליהם וכתיב קומת הכרוב עשר נמצא קומתו בלה בשליש גבה הבית שהוא שלשים אף באל במשכן כשהיו הכרובים שעשה משה על הכפרת היה גבהן בלה בשליש גבה הבית: משכן כמה היו גבה: תלתא כמה היו עשרים נמצא גבה הכרובים בלה לסוף עשרים טפחים מן הארץ והן עומדין על הכפרת: דל עשרה טפחים דארון ובפרת לדעת מראשם של כרובים כמה היו נמצא מראשם של כרובים עד רגליהם עשרה טפחים: וכתיב סוככים בכנפיהם אלמא מכנפיהם ולמטה עד הכפרת קרוי סכן וכנפיהם למעלה לגדבן היו פרוסות אלמא תחת כנפיהם עשרה טפחים חלל עד הכפרת וקרי ליה סכה: וממאי דגדפיהו עלוי רישיהו פריסו דהנה ליה חללה עשרה: להדי רישיהו בשנה לראשם דהנה ליה עשרה עם עבי הכנפים: הניחא לרבי מאיר דאמר במסכת מנחות (דף עז:׀) כל האמות שבמשכן בין של כלים בין של בגין היו גמדות צבינונית שהיא אמה צת ששה טפחים והיא קרויה צינונית מפני שיש צת חמשה קטנה הימנה והיא אמת יסוד וסובב

ואמת הקרנית ואמת רבוע של מנבח הפנימי בדאמר במנחות (סז) מהאי קרא וחלה מדות המנבח באלמות אמה אמה וטפח וגו' ויש גדולה הימנה חצי אצבע בדתניא בפסחים (דף פז׃) שפי אמות היו בשושן הבירה אחת יתרה על של משה חצי אצבע שפי אמות ב' מקלות עשוין למדל צהן האמות שושן הבירה מקום הוא על חומת שער מזרחי של הר הבית ושושן הבירה מצרת צו הניחא לר"מ שהנהג כל האמות איבא למילף בדילפת דל י' לארון ובפרת פשו להו עשרה מפנפיהם עד מקום מושבם: מאי אבא למימר אי מנה ולפת בעי חללה חד סרי ופלגא דארון ובפרת תמניא ופלגא הוא דהוו ויכוין דכרובים בשליש הבית עומדין דהינו לסוף עשרים פשו חד סרי ופלגא תחת כנפיהם: לרבי יהודה גלא מצ' יליו מקראי כל שעור מחצה הלכתא גמירי לה מסיני וגמירי דבצר מעשרה לבד מסכבה לאו מחצה היא ובדכי הניא מחצה: שעורין של אסורין בגין בוצת לכל חבילת אסור וככותבת ליום הכפורים: חציעין שהחצצה פוסלת בטבילה: ומחצין הלכות מחצה: לשעורין נאמר הפסוק מדבר בשבחה של ארץ ישראל שאפלו בדברי תורה גריכין לשער בפרותיה אסורין שבתורה: פליו על כתפיו שאינו לבוש צהן: וסנדליו וטבעותיו בידו לחמין בידו טבעותיו דומיא דסנדליו: טמאין מיד בלא שהיה דכתיב (ויקרא יז) והבא אל הבית וטמא וכוילה צא אל הבית קרינא בהו:

מסורת הש"ס
א חגיגה יג: ב נדה כב: ג לקמן וי; משנה כלים; עירובין ד: עירובין ד. ה עירובין ד; ברכות מא. ו תוספתא נגעים; משנה נגעים; חולין עא:
גליון הש"ס
גמ' שיעורין חציצין. ע"י לקמן דף לד ע"א רש"י ד"ה עשר:
תורה אור השלם

[בראשית כז, ט]

[ויקרא טז, ב]

[בראשית לג, י]

[שמות כה, ב]

[יחזקאל י, יד]

[מלכים א ו, א]

[מלכים א ו, כז]

[שמות כז, טז]

[דברים ח, ח]

[ויקרא יד]

[ויקרא יד, לד]

הִיָּה לְבוֹשׁ כְּלָיו דְּאִיִּקְרוּ לָהּ בְּגָדֶיהָ: הוּא טָמֵא וְיִטְמָא: וְהָיָה אֵל הַבַּיִת גָּפֶן כְּדֵי רַב־עֵיט וְיֵין לְגִזְרָה. פִּי בְּקוֹנְטָרָם כְּדֵי רַב־עֵיט בְּשָׂאָר אֲסוּרֵי גִזְרָה יִטְמָא: וְהֵן טְהוּרֵין עַד שְׂיִשְׁהָ דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא יִ"ד:מ"ז) וְהָאוֹכֵל בְּבֵית יָכֶסֶם וְגו' וְזִרְשִׁין בַּת"כ אֵין לִי אֵלָא אוֹכֵל וְשׁוֹכֵב אוֹכֵל בְּלֹא שׁוֹכֵב שׁוֹכֵב בְּלֹא אוֹכֵל לֹא אוֹכֵל וְלֹא שׁוֹכֵב מִזֵּין ת"ל יָכֶסֶם בְּגָדָיו רָבָה שְׁתֵּי פַעֲמִים כְּתִיב יָכֶסֶם בְּגָדָיו וְאִם סוּפְנוּ לְרַבּוֹת הַכֹּל מֵה ת"ל וְהָאוֹכֵל לִתְּן שְׁעוֹר לְשׁוֹכֵב כְּדֵי אֲכִילָה שְׁאֵין טַעֲוֹן כְּבוֹם בְּגָדִים עַד שְׂיִשְׁהָ כְּדֵי אֲכִילָה וְגוֹפּוֹ מִטָּמֵא מִיַּד דְּהִכִּי כְּתִיב וְהָבֵא אֵל הַבַּיִת יִטְמָא וְלֹא כְּתִיב כְּבוֹם בְּגָדִים וְהָאוֹכֵל בְּבֵית דְּהִינּוּ שׁוֹהָה כְּדֵי אֲכִילָה יָכֶסֶם בְּגָדָיו: אֲכִילַת פָּרֶם חֲצֵי כֶּפֶר שֶׁעָרו חֲכָמִים אוֹתוֹ לְמַזְוֵן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְעֵרֹיב דְּתַנּוּ בְּעִירוּבֵין (דף פב:) חֲצִיָּה לְבֵית הַמִּנְגַּע: פֶּת חֲטוּין שְׂהִיָּתָה מוּעָטָת מִשָּׁל שְׁעוּרִים: מִסָּב דְּהִינּוּ דָרָךְ אֲכִילָה מִי שְׁהוּא מִסָּב הוּא עֲסוּק בְּאֲכִילָה וְאִינוּ טְרוּד כְּדִבְרִים אַחֲרִים: עָצֶם בְּשַׁעוּרָה מִן הַמֵּת: וְאִינוּ מְטַמֵּא בְּהֵלֶּךְ בְּשַׁעוֹר זֶה עַד שְׂהֵא שְׁדָרָה אוֹ גִּלְגֻּלַת שְׁלֵמָה אוֹ רַב מִזֵּין אֲדָרֵי אֲדָם: גָּפֶן מֵה שֶׁעָרו בּוֹ: כְּדֵי רַב־עֵיט וְיֵין בְּשָׂאָר אֲסוּרֵי גִזְרָה דְּאִיִּבָּא לְמֵאֵן דְּאָמַר בְּמַסְכַּת גִּזְרָה (דף לד:) דְּחִרְצִישׁ וְלִנְלָבִין וְעֲלִיו מַצְטַרְפִּין לְשַׁעוֹר רַב־עֵיט וְיֵין שְׂאִם יִתְּנִם לְכוֹם מִלֵּא וְיֵין עַד שְׂנִיצָא מִמֶּנּוּ רַב־עֵיט וְיֵין וְאֵין דּוּמָה הַמְשַׁעֵר בְּכוֹם מִלֵּא מִיָּם לְמַשְׁעַר בְּיֵין מִשּׁוּם דְּיֵין עַב הוּא וְאִינוּ מְמַהֵר לְנָצַח אֵלָא גָּבֶרֶץ וְנִגְדָּשׁ עַל שְׁפַת הַכוֹם יוֹתֵר מִן הַמַּיִם: תַּלְתָּה מֵה שֶׁעָרו בָּהּ: בְּגִירִיגְרַת לְהוֹצֵאת שְׁפַת שְׁעָרו בְּכָל הָאוֹכְלִים: כָּל כְּלִי בַּעֲלֵי בָתִּים שְׁעוֹרֵן בְּנִקְבֵיהֶם: כְּרַמּוֹן דַּעַד שְׁנָקֵב כְּמוֹצִיא רַמּוֹן שֶׁם כְּלִי עֲלִיו וּמִקְבֵּל טָמֵאָה לְפִי שֶׁפָּעַל הַבַּיִת חָס עַל כְּלָיו וּבִשְׁהוּא מוֹצִיא וְיָתִים הוּא מְשַׁתַּמֵּשׁ בּוֹ רַמּוֹנִים אֲבָל כְּלִי

אֲמֵן שְׁעוּמֵד לְמַכַּר טְהוֹר בְּנִקְבַּי כָּל שְׁהוּא: רַב שַׁעוּרָה בְּזִיתִים מֵת וְנִבְלָה וְאֲסוּר חֲלָב וְגַם וּפְגוּל וְנוֹתֵר וְטָמֵא וְגִיד הִנֵּשָׁה: דְּבִשׁ כָּל מִינֵי מִתִּיקָה קְרוּיִין דְּבִשׁ וְתַמְרִים מִינֵי מִתִּיקָה הֵן: כּוֹתֵבֶת תַּמְרָה: לְיוֹם הַכַּפּוּרִים דָּלָא כְּתִיב בַּה אֲכִילָה אֵלָא אֲשֶׁר לֹא תַעֲנֶה (וַיִּקְרָא כג) מִזֵּי דְקִנְיַת דְּעֵתָה וּמִפְקַע לִיָּה מַעֲנִי: מִי כְּתִיבִי כְלוּם כְּתִיב בַּתּוֹרָה עָצֶם בְּשַׁעוּרָה וּבֵית הַמִּנְגַּע כְּחֲטוּין וְכֵן כָּלִם: ה"ג בְּשָׁרוּ בְּמִים שְׁלֹא יִהְיֶה דְבַר חוּצָן כּו': גִּימָא אַחַת קְשׁוּרָה וּמִקְפִּיד עֲלִיו חוּצָצַת דְּמַהֲדֵק שְׁפִיר וְלֹא עֲלִי בַּה מִיֵּא וְאֲמַרְיֵן לְקַחַן נִזְרִינָן עַל מַעוּטוֹ הַמִּקְפִּיד: שְׁלֹשׁ אֵינָן חוּצָצִית לְפִי שֶׁהַשְׁעַר קָשָׁה וְלֹא מַהֲדֵק שְׁפִיר וְעֲלִי בַּה מִיֵּא: אֶת הַטּוֹפֵל לְבִשְׁרוֹ יִהְיֶה בְּמִים הַטּוֹפֵל הַדְּבוק:

נַעֲמִיד שְׁמַעְתִּין בְּמִזֵּי דְשִׁתִּיה בִּינָן דְּאֲמַרְיֵן לְחִיב בְּשׁוֹתָה מֵה שְׁמַפִּיל שְׁעוֹר בְּזִית מִן הָיִין דְּהוּא דְבַר מוּעָט הָא פְּשִׁיטָא דְּבִינָן דְּשִׁתָּה וְיֵין דְּשַׁעוּרָה. (מַסְבָּא) דְּאִי אֲפִשָׁר לְשַׁעְרוֹ אֵלָא בְּיֵין וּקְצַת מִשְׁמַע בִּירִשְׁלָמִי דְּגִזְרָא כִּכְר"ת דְּאֲכִילָה לְכָלִי עֲלֵמָא בְּבִזִּית דְּקֵאמַר הָתֵם מַשְׁנֶה רַאשׁוֹנָה עַד שְׂיִשְׁהָ רַב־עֵיט וְיֵין דְּהוּ וְזִרְשִׁין שְׂכַר שְׂכַר מֵה שְׂכַר שְׁנָאמַר לְהֵלן רַב־עֵיט אֲף שְׂכַר הָאִמּוֹר כֵּאֵן רַב־עֵיט חָזְרוּ לוֹמַר לֹא יִכָּבֵל לֹא יִשְׁתֶּה מֵה אֲכִילָה בְּבִזִּית אֲף שִׁתִּיה בְּבִזִּית: כָּל כְּלִי בַּעֲלֵי בָתִּים שְׁעוֹרֵן כְּרַמּוֹנִים. גַּבִּי כְּלִי עַן מִתְּנִיֵא פִי"ז דְּכָלִים אֲבָל בְּכִלֵי חָרָם תַּנּוּ פ' שְׁלִישִׁי דְּכָלִים [מ"א] הַעֲשִׂי לְאֲכִלִין שְׁעוֹרֵן בְּזִיתִים הַעֲשִׂי לְמַשְׁקִים כּו' וְהָא דְּאָמַר בְּסוּף הַמַּצְטִיעַ (שְׁבַת דף צה:) חֲמֵשׁ מִדּוֹת בְּכִלֵי חָרָם נִקְבַּי בְּמוֹצִיא זֵית טְהוֹר מְלַקְבֵּל וְיָתִים וְעֲזִין כְּלִי הוּא לְקַבֵּל רַמּוֹנִים הִינוּ אִם יִחַדּוּ לְרַמּוֹנִים אֲבָל סִתְמוּ כְּמוֹצִיא זֵית: שְׁעוֹרֵן כְּרַמּוֹנִים. בְּמַס' כָּלִים פ' י"ז [מ"ד] תַּנּוּ הַרְמוֹנִים שְׁאֲמָרוּ שְׁלֹשָׁה אַחֲוִים זֶה בָּזָה וְלֹא שְׂהֵא צְרִיךְ נִקְבַּי גְּדוּל כָּל כָּךְ כְּדֵי שְׂנִיצָאוּ שְׁלֹשֶׁתָן בְּבַת אַחַת אֵלָא אֶחָד לְבַד דְּהָא אָמַר בְּסוּף הַמַּצְטִיעַ (שְׁבַת דף צה:) כְּמוֹצִיא רַמּוֹן אֶחָד דָּלָא קֵאמַר רַמּוֹנִים וְעוֹד בְּכַ' אֵלּוּ קֵשֶׁרִים (שְׁבַת דף קיב:) וּבְכַ' עוֹשִׂין פֶּסֶין (עִירוּבֵין דף כד.) דְּבַעֲבֵי חֲזָקִיָּה נִקְבַּי כְּמוֹצִיא זֵית וּסִתְמוּ וְחָזַר וְנִקְבַּי כְּמוֹצִיא זֵית וּסִתְמוּ עַד שֶׁהִשְׁלִימוּ לְמוֹצִיא רַמּוֹן מֵהוּ הִנֵּה לִיָּה לְמִינִיקָט נִקְבַּי כְּמוֹצִיא רַמּוֹן וּסִתְמוּ וְחָזַר וְנִקְבַּי כְּמוֹצִיא רַמּוֹן וְסִתְמוּ מֵהוּ וְנִקְרָא לְפָרֶשׁ דְּהָא דְּנִקְטַ שְׁלֹשָׁה רַמּוֹנִים אַחֲוִים דֹּאע"פ שְׁמוּצִיאָם זֶה אַחַר זֶה אֵין נִזְחִין לְצֵאת דָרָךְ נִקְבַּי צַר כְּמוֹ שְׂהִיָּה יוֹצֵא זֶה אַחַר זֶה בְּכַנִּי עֲצָמוּ עוֹד יֵשׁ לְפָרֶשׁ דְּנִקְטַ שְׁלֹשָׁה אַחֲוִים זֶה בָּזָה מִשּׁוּם דְּרַמּוֹן דְּגִזְלַל יִחִידִי בְּכַנִּי עֲצָמוּ אוֹ שְׁנַיִם גְּדוּלִים יוֹתֵר מִזֵּאִי וְהַגְדִּילִם אֲרַבְעָה אַחֲוִים קִטּוּים יוֹתֵר מִזֵּאִי אֲבָל הַגְדִּילִם שְׁלֹשָׁה בִּינּוּנִים וּמַשְׁעָרִים בָּהֶן: [וע"ע תוֹסְפוֹת שְׁבַת קיב: ד"ה עַד וְתוֹסְפוֹת עִירוּבֵין ד: ד"ה שְׁעוֹרֵן]: אֵלָא הִלְכָתָא יִטְהִי וּקְרָא אֲסַמְכָתָא בְּעֲלֵמָא. מִכֵּאֵן קָשָׁה לְגַרְסַת הַפְּרָשִׁים דְּבַכַ' בְּתָרָא דִּיּוּמָא (דף פ. נָשָׁם) דֹּא"ר יוֹחֲנָן שְׁעוּרִין וְעֲנִשִׁין הִלְכָּה לְמַשָּׁה מַסִּינִי וּפְרִיךְ שְׁעוּרִין מִכְּתַב כְּתִיבִי אֲרָךְ חֲטָה וּמַשְׁנִי אֵלָא אִימָא שְׁעוּרִין שֶׁל עוֹנֵשִׁין וְקָשָׁה לְאוּתָה נִקְרָא דְּמִזֵּאִי הַפְּרִיךְ מִכְּתַב כְּתִיבִי הָא מַסִּיק הַכָּא דְּקֵרָא אֲסַמְכָתָא הִיא וְעוֹד מִזֵּי קִמְשַׁנִּי אִימָא שְׁעוּרִין שֶׁל עוֹנֵשִׁין הֵלֵא עַל הַשְׁעוֹר הַקָּשָׁה מִכְּתַב כְּתִיבִי וְעוֹד דְּכִכָּל דְּכִתְּבָא דְּמִיתִי הִיא קֵרָא דְּשַׁעוּרִין מִיתִי כָּלָה מְלָתָא דְר' חֲנָן דְּהָבָא וּמִתּוֹרֵן כֶּךְ גָּרִים הָתֵם בְּקוֹנְטָרָם עֲנִשִׁין מִכְּתַב כְּתִיבִי אֵלָא אִימָא שְׁעוּרִין שֶׁל עוֹנֵשִׁין וּבְכַ' בִּיצַד מְבָרְכִין (בְּרַכּוֹת ד' מֵא. נָשָׁם) מִשְׁמַע קִצַּת דְּרָשָׁה גְּמוּרָה דְּאָמַר רַב (חֲמַא אָמַר) ר' יִצְחָק כָּל הַמַּקְדֵּם בְּפֶסֶק זֶה מַקְדֵּם לְבִרְכָּה שְׁנָאמַר אֲרָךְ חֲטָה וְגו' וְהִזְרָא אָמַר וּפְלִיגָא דְר' חֲנִין דְּאָמַר ר' חֲנִין כָּל הַפֶּסוּק לְשַׁעוּרִין נִחָמַר נִשְׁמָא לְמִזֵּי דְּמַסִּיק הָתֵם וְאִידָךְ שְׁעוּרִין מִי כְּתִיבִי לֹא פְלִיגִי:

^(א)הִיָּה לְבוֹשׁ כְּלָיו וְסַנְדְּלָיו בְּרַגְלָיו וְטַבְּעוּתָיו

בְּאַצְבָּעוּתָיו — הוּא טָמֵא מִיָּד, וְהֵן טְהוּרִים עַד שְׂיִשְׁהָ בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרֶס, פֶּת חֲטוּין וְלֹא פֶת שְׁעוּרִין, מִיָּסֵב וְאוֹכֵל כְּלִיפָתָן. ^(א)שְׁעוּרָה — דִּתְּנָן: עָצֶם בְּשַׁעוּרָה — מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאִינוּ מְטַמֵּא בְּאַהֶל. גָּפֶן — כְּדֵי רַב־עֵיט וְיֵין לְגִזְרָה. תַּלְתָּה — בְּגִירִיגְרַת לְהוֹצֵאת שְׁפַת. ^(א)רַמּוֹן — דִּתְּנָן: כָּל כְּלִי בַּעֲלֵי בָתִּים — שִׁיעוּרֵן כְּרַמּוֹנִים. "אֲרָץ זֵית שְׁמֹן (וְדִבְשׁ)" — אֲרָץ שְׁכַל שִׁיעוּרִיָּה כְּזִיתִים. "כָּל שִׁיעוּרִיָּה" סָלָא דְעֵתָהּ? הָא אִיכָא הִנִּי דְאֲמַרְיֵן! אֵלָא אִימָא: שְׁרׁוּב שִׁיעוּרִיָּה כְּזִיתִים. דְּבִשׁ — כְּכוֹתֵבֶת הַגִּסָּה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. ^(א)אֵלָמָא דְאֲוִרִיָּתָא נִינְהוּ! וְתַסְבְּרָא? שִׁיעוּרִין מִי כְּתִיבִי? אֵלָא הִלְכָתָא נִינְהוּ, וּקְרָא אֲסַמְכָתָא בַּעֲלֵמָא הוּא. ^(א)חֲצִיצִיִין דְאֲוִרִיָּתָא נִינְהוּ! דְּכַתִּיב: "וְרַחֵץ (אֶת בְּשָׁרוֹ) בַּמַּיִם", שְׁלֹא יִהְיֶה דְבַר חוּצָץ בֵּינּוּ לְבִין הַמַּיִם! ^(א)כִּי אֲתַאי הִלְכָתָא — לְשַׁעְרו, כְּדִרְבָּה בַר בַּר חֲנַה.

דְּאָמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנָא: גִּימָא אַחַת קְשׁוּרָה — חוּצָצַת, שְׁלֹשׁ — אֵינָן חוּצָצוֹת, שְׁתֵּים — אֵינִי יוֹדֵעַ. שְׁעָרו גַּבִּי דְאֲוִרִיָּתָא נִינְהוּ, דְּכַתִּיב: "וְרַחֵץ אֶת בְּשָׁרוֹ בַּמַּיִם", אֶת הַטּוֹפֵל לְבִשְׁרוֹ, וּמִזֵּי נִינְהוּ — שְׁעָרו! ^(א)כִּי אֲתַאי הִלְכָתָא, לְכַדְרַבִּי יִצְחָק. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק:

דְּמַשְׁמַע לִיָּה דְּכִי קִתְּנִי עַד שִׂאכָל מִן הָעֲנָבִים בְּזִית ה"ה בְּשִׁתִּיה וּמַשְׁנֶה רַאשׁוֹנָה דְּאוּמְקַרַת עַד שְׂיִשְׁהָ רַב־עֵיט ה"ה בְּאֲכִילָה אֵלָא מֵר נִקְטַ אֲכִילָה מִשּׁוּם דְּלִיָּף מִנֵּה לְעֲנֵן אֲכִילָה וּר"ת גָּרִים שֶׁם בְּגִזְרָת ת"ק לֹא מַזְמֶה לָּהּ לְכָל אֲסוּרֵי גִזְרָה לְאֲכִילָה וְכֵן מַצָּא בְּסַפֵּר יֵשׁ וְיֵשׁ סְפָרִים שְׁפָתוֹב בָּהֶן וְלֹא מַזְמִי לָּהּ לְאֲסוּרֵי גִזְרָה לְשִׁתִּיה וְהַכֵּל אֶחָד אֲבָל לְאֲכִילָה נִיחָא טַפִּי פִי מַשְׁנֶה רַאשׁוֹנָה מַחֲלָקַת בִּין אֲכִילָה לְשִׁתִּיה וְלִפְיֵין מַהֲדִּי וּלְגַרְסָא זֹו הִוִּיא אֲכִילָה בְּבִזִּית לְכָלִי עֲלֵמָא וּבְשַׁמְעִתוֹן גָּרַם ר"ת בְּזִית וְיֵין לְגִזְרָה וְאִתְּרָא ככ"ע וּבְמִזֵּי דְאֲכִילָה וְקָשָׁה לְפִי ר"ת דְּמִזֵּאִי נִקְרָא מִנֵּה דְמַשְׁעָרֵין אוֹתוֹ זֵית בְּכוֹם מִלֵּא וְיֵין דְּכֵן יְכוּל לְשַׁעַר בְּמִים כְּמוֹ וְיֵין בְּמַקּוֹם שְׂשִׁימוֹ הֵיִית אֲלוּרִי בִין בְּיֵין בִּין בְּמִים שֶׁם יִשִּׁימוּ כְּמוֹ כֵן הַחִרְצִישׁ וְהַזִּנִּים וְאִם אֲפִשָׁר לְשַׁעְרוֹ אֵלָא בְּיֵין וּקְצַת מִשְׁמַע בִּירִשְׁלָמִי דְּגִזְרָא כִּכְר"ת דְּאֲכִילָה לְכָלִי עֲלֵמָא בְּבִזִּית דְּקֵאמַר הָתֵם מַשְׁנֶה רַאשׁוֹנָה עַד שְׂיִשְׁהָ רַב־עֵיט וְיֵין דְּהוּ וְזִרְשִׁין שְׂכַר שְׂכַר מֵה שְׂכַר שְׁנָאמַר לְהֵלן רַב־עֵיט אֲף שְׂכַר הָאִמּוֹר כֵּאֵן רַב־עֵיט חָזְרוּ לוֹמַר לֹא יִכָּבֵל לֹא יִשְׁתֶּה מֵה אֲכִילָה בְּבִזִּית אֲף שִׁתִּיה בְּבִזִּית: כָּל כְּלִי בַּעֲלֵי בָתִּים שְׁעוֹרֵן כְּרַמּוֹנִים. גַּבִּי כְּלִי עַן מִתְּנִיֵא פִי"ז דְּכָלִים אֲבָל בְּכִלֵי חָרָם תַּנּוּ פ' שְׁלִישִׁי דְּכָלִים [מ"א] הַעֲשִׂי לְאֲכִלִין שְׁעוֹרֵן בְּזִיתִים הַעֲשִׂי לְמַשְׁקִים כּו' וְהָא דְּאָמַר בְּסוּף הַמַּצְטִיעַ (שְׁבַת דף צה:) חֲמֵשׁ מִדּוֹת בְּכִלֵי חָרָם נִקְבַּי בְּמוֹצִיא זֵית טְהוֹר מְלַקְבֵּל וְיָתִים וְעֲזִין כְּלִי הוּא לְקַבֵּל רַמּוֹנִים הִינוּ אִם יִחַדּוּ לְרַמּוֹנִים אֲבָל סִתְמוּ כְּמוֹצִיא זֵית: שְׁעוֹרֵן כְּרַמּוֹנִים. בְּמַס' כָּלִים פ' י"ז [מ"ד] תַּנּוּ הַרְמוֹנִים שְׁאֲמָרוּ שְׁלֹשָׁה אַחֲוִים זֶה בָּזָה וְלֹא שְׂהֵא צְרִיךְ נִקְבַּי גְּדוּל כָּל כָּךְ כְּדֵי שְׂנִיצָאוּ שְׁלֹשֶׁתָן בְּבַת אַחַת אֵלָא אֶחָד לְבַד דְּהָא אָמַר בְּסוּף הַמַּצְטִיעַ (שְׁבַת דף צה:) כְּמוֹצִיא רַמּוֹן אֶחָד דָּלָא קֵאמַר רַמּוֹנִים וְעוֹד בְּכַ' אֵלּוּ קֵשֶׁרִים (שְׁבַת דף קיב:) וּבְכַ' עוֹשִׂין פֶּסֶין (עִירוּבֵין דף כד.) דְּבַעֲבֵי חֲזָקִיָּה נִקְבַּי כְּמוֹצִיא זֵית וּסִתְמוּ וְחָזַר וְנִקְבַּי כְּמוֹצִיא זֵית וּסִתְמוּ עַד שֶׁהִשְׁלִימוּ לְמוֹצִיא רַמּוֹן מֵהוּ הִנֵּה לִיָּה לְמִינִיקָט נִקְבַּי כְּמוֹצִיא רַמּוֹן וּסִתְמוּ וְחָזַר וְנִקְבַּי כְּמוֹצִיא רַמּוֹן וְסִתְמוּ מֵהוּ וְנִקְרָא לְפָרֶשׁ דְּהָא דְּנִקְטַ שְׁלֹשָׁה רַמּוֹנִים אַחֲוִים דֹּאע"פ שְׁמוּצִיאָם זֶה אַחַר זֶה אֵין נִזְחִין לְצֵאת דָרָךְ נִקְבַּי צַר כְּמוֹ שְׂהִיָּה יוֹצֵא זֶה אַחַר זֶה בְּכַנִּי עֲצָמוּ עוֹד יֵשׁ לְפָרֶשׁ דְּנִקְטַ שְׁלֹשָׁה אַחֲוִים זֶה בָּזָה מִשּׁוּם דְּרַמּוֹן דְּגִזְלַל יִחִידִי בְּכַנִּי עֲצָמוּ אוֹ שְׁנַיִם גְּדוּלִים יוֹתֵר מִזֵּאִי וְהַגְדִּילִם אֲרַבְעָה אַחֲוִים קִטּוּים יוֹתֵר מִזֵּאִי אֲבָל הַגְדִּילִם שְׁלֹשָׁה בִּינּוּנִים וּמַשְׁעָרִים בָּהֶן: [וע"ע תוֹסְפוֹת שְׁבַת קיב: ד"ה עַד וְתוֹסְפוֹת עִירוּבֵין ד: ד"ה שְׁעוֹרֵן]: אֵלָא הִלְכָתָא יִטְהִי וּקְרָא אֲסַמְכָתָא בְּעֲלֵמָא. מִכֵּאֵן קָשָׁה לְגַרְסַת הַפְּרָשִׁים דְּבַכַ' בְּתָרָא דִּיּוּמָא (דף פ. נָשָׁם) דֹּא"ר יוֹחֲנָן שְׁעוּרִין וְעֲנִשִׁין הִלְכָּה לְמַשָּׁה מַסִּינִי וּפְרִיךְ שְׁעוּרִין מִכְּתַב כְּתִיבִי אֲרָךְ חֲטָה וּמַשְׁנִי אֵלָא אִימָא שְׁעוּרִין שֶׁל עוֹנֵשִׁין וְקָשָׁה לְאוּתָה נִקְרָא דְּמִזֵּאִי הַפְּרִיךְ מִכְּתַב כְּתִיבִי הָא מַסִּיק הַכָּא דְּקֵרָא אֲסַמְכָתָא הִיא וְעוֹד מִזֵּי קִמְשַׁנִּי אִימָא שְׁעוּרִין שֶׁל עוֹנֵשִׁין הֵלֵא עַל הַשְׁעוֹר הַקָּשָׁה מִכְּתַב כְּתִיבִי וְעוֹד דְּכִכָּל דְּכִתְּבָא דְּמִיתִי הִיא קֵרָא דְּשַׁעוּרִין מִיתִי כָּלָה מְלָתָא דְר' חֲנָן דְּהָבָא וּמִתּוֹרֵן כֶּךְ גָּרִים הָתֵם בְּקוֹנְטָרָם עֲנִשִׁין מִכְּתַב כְּתִיבִי אֵלָא אִימָא שְׁעוּרִין שֶׁל עוֹנֵשִׁין וּבְכַ' בִּיצַד מְבָרְכִין (בְּרַכּוֹת ד' מֵא. נָשָׁם) מִשְׁמַע קִצַּת דְּרָשָׁה גְּמוּרָה דְּאָמַר רַב (חֲמַא אָמַר) ר' יִצְחָק כָּל הַמַּקְדֵּם בְּפֶסֶק זֶה מַקְדֵּם לְבִרְכָּה שְׁנָאמַר אֲרָךְ חֲטָה וְגו' וְהִזְרָא אָמַר וּפְלִיגָא דְר' חֲנִין דְּאָמַר ר' חֲנִין כָּל הַפֶּסוּק לְשַׁעוּרִין נִחָמַר נִשְׁמָא לְמִזֵּי דְּמַסִּיק הָתֵם וְאִידָךְ שְׁעוּרִין מִי כְּתִיבִי לֹא פְלִיגִי:

הִיָּה לְבוֹשׁ כְּלָיו דְּאִיִּקְרו

דְּבַר תּוֹרָה רַבּוֹ וּמִקְפִּיד עָלָיו חוֹנָן. י"מ דִּהְבֵּא אִירִי בַּשָּׁעַר אֶבֶל בַּבֶּשֶׁר חוֹנָן דְּבַר תּוֹרָה הִלְכָּה לְמַשָּׁה מַסִּינִי: רַבּוֹ רַב שְׁעָרוֹ מְטַנֵּף בְּטִיט אוֹ קָשׁוּר אַחַת אֶפְלוּ מַעֲוֵטּוֹ שְׁאִינוּ מִקְפִּיד וְקָשָׁה לר"ת מֵהָא דְאִמְרִינוּ פֶּרֶק הָעֵרֵל (וּבְמֹת דָּף עח. שם) נִכְרִית מַשְׁבֶּרֶת שְׁנִתְּנִירָה בְּנָה אִין גְּרִיךְ טְבִילָה וּפְרִיךְ אִמְחִי וְכִי פִימָא מִשּׁוּם דְּרַבִּי יִצְחָק הָאִמֵּר רַב כְּהֵנָּא לֹא שָׁנוּ אֵלֹא רַבּוֹ אֶבֶל כִּלּוֹ חוֹנָן וְהִשְׁתָּא דַּעֲדִיפֵא הֵנָּה לִיה לֹאקְשׁוּנִי דְּבַבֶּשֶׁר אֶפִּילוּ מִשְׁהוּ וְאֶפִּילוּ אִינוּ מִקְפִּיד חוֹנָן וְעוֹד מִתְקַיֵּיב שְׁעוּרָא בַּחֲצִיצָה בְּמַסְכַּת מִקְנָאוֹת (פ"ט מ"ה) וּמִיתִי לָהּ בְּסוּף אֲלוֹ קָשְׁרִים (שְׁבַת דף קיד.) עַל הַמַּרְדָּעַת רַשִׁי"ג אוֹמֵר עַד כַּאֲסֵר הָאִיטְלָקִי עוֹד מִיִּיתִי הֶתֶם עַל בְּנָאִים עַל תַּלְמוּדֵי חֻכְמִים מַצַּד אֶחָד חוֹנָן נֶשֶׁל בּוֹר מִשְׁנֵי גַדְדִין וּבִזְבָּחִים בְּסוּף דָּם חֲטָאת (וּבָחִים דָּף נח:) דָּם עַל בְּגָדוֹ חוֹנָן וְאִם טַבַּח הוּא אִינוּ חוֹנָן רַבָּב עַל בְּגָדוֹ חוֹנָן וְאִם מוֹכֵר רַבָּב הוּא אִינוּ חוֹנָן וּא"ת פִּינוֹן דְאִתָּא הִלְכְתָּא לְרַבּוֹ וְלֹא לְמַעֲטוֹ א"כ קָרָא לְמֹחִי אִתָּא דְזִרְשִׁינוּ בַּשָּׁרֹ שְׁלֹא יִהְיֶה דְבַר חוֹנָן בִּינוּ לְבִין הַמִּים וי"ל דְאֶצְטְרִיךְ לְבֵית הַסֵּתְרִים בְּדִאִיתָא בְּפִרְקָא קַמָּא דְקִדּוּשִׁין (דף כה.): וְרַבִּי שְׁמַעוֹן סָבַר יֵשׁ אִם לְמַקְרָא, וְהָכָא בְּהָא קַמִּיפְלָגִי: מָר סָבַר: עֲלֵמָא יֵשׁ אִם לְמַקְרָא, וְהָכָא בְּהָא קַמִּיפְלָגִי: מָר סָבַר: סִכְכָּה בָּעִיָא קָרָא, וּמָר סָבַר: סִכְכָּה לֹא בָּעִיָא קָרָא. וְאִיבָּעִית אִימָא: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא יֵשׁ אִם לְמַסּוּרַת, וְהָכָא בְּהָא קַמִּיפְלָגִי: מָר סָבַר: וּמָר סָבַר: פִּי אֲתַאי הִלְכְתָּא — לְהוֹסִיף. ⁽ⁿ⁾וְאִי בָּעִית אִימָא: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא, פִּי אֲתַאי הִלְכְתָּא — לְגַרְעַ, וְיֵשׁ אִם לְמַסּוּרַת. וְהָכָא בְּדוּרְשִׁין תַּחֲיִילוֹת קַמִּיפְלָגִי: מָר סָבַר: דוּרְשִׁין תַּחֲיִילוֹת, וּמָר סָבַר: אִין דוּרְשִׁין תַּחֲיִילוֹת. רַב מִתְּנָה אָמַר: טַעְמִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן מֶהֱבֵא: "וְסוּפָה תִּהְיֶה לְצֹל יוֹמָם מִחוּרָב וּלְמַחֲסָה וּלְמִסְתָּוִר מִזָּרֶם וּמִמָּטָר". ⁽ⁿ⁾וְאוֹתוֹ טַפַּח הֵיכֵן מַעְמִידוֹ? אָמַר רַב: מַעְמִידוֹ כְּגִגֵּד הַיּוֹצֵא. אָמַרִי לִיה רַב כְּהֵנָּא וְרַב אָסִי לְרַב:

⁽ⁿ⁾דְּבַר תּוֹרָה, רוּבּוֹ וּמִקְפִּיד עָלָיו — חוֹצִץ, וְשְׁאִינוּ מִקְפִּיד עָלָיו — אִינוּ חוֹצִץ. וְגִזְרוּ עַל רוּבּוֹ שְׁאִינוּ מִקְפִּיד מִשּׁוּם רוּבּוֹ הַמִּקְפִּיד, וְעַל מִיעוּטוֹ הַמִּקְפִּיד מִשּׁוּם רוּבּוֹ הַמִּקְפִּיד. ⁽ⁿ⁾וְלִיגְזוֹר נָמִי עַל מִיעוּטוֹ שְׁאִינוּ מִקְפִּיד מִשּׁוּם מִיעוּטוֹ הַמִּקְפִּיד, אִי נָמִי מִשּׁוּם רוּבּוֹ שְׁאִינוּ מִקְפִּיד! ⁽ⁿ⁾הִיא גּוּפָא גִזִּירָה, וְאֵנָּה נִיקוּם וְנִגְזוֹר גִּזִּירָה לְגִזִּירָה! ⁽ⁿ⁾מְחִיצִין — הָא דְאָמְרוּ. הִנִּיחָא לְרַבִּי יְהוּדָה, אֶלָּא לְרַבִּי מֵאִיר — מֵאִי אִיכָא לְמִימַר? ⁽ⁿ⁾פִּי אֲתַאי הִלְכְתָּא — לְגוֹד, וְלָבוֹד, וְדוּפּוֹן עַקוּמָּה. וְשְׁאִין לָהּ שְׁלֹשׁ דַּפְנוֹת. ⁽ⁿ⁾תַּנּוּ רַבְּנֵי: שְׁתֵּים כְּהִלְכָתוֹ, וּשְׁלִישִׁית אֶפִּילוֹ טַפַּח. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: שְׁלֹשׁ כְּהִלְכָתוֹ, וּרְבִיעִית אֶפִּילוֹ טַפַּח. ⁽ⁿ⁾בְּמֹחִי קַמִּיפְלָגִי? רַבְּנֵי סָבְרִי: יֵשׁ אִם לְמַסּוּרַת, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן סָבַר: יֵשׁ אִם לְמַקְרָא. רַבְּנֵי סָבְרִי: יֵשׁ אִם לְמַסּוּרַת, "בְּסַכַּת" "בְּסַכַּת" "בְּסַכּוֹת" — הָרִי כָּאן אַרְבַּע. דֵּל חַד לְגוּפִיָּהּ, פִּשּׁוּ לְהוּ תִלְתָּא. שְׁתֵּים כְּהִלְכָתוֹ, וְאֲתַאי הִלְכְתָּא וּגְרַעְתָּהּ לְשְׁלִישִׁית וְאוּקְמָתָה אֲטַפַּח. רַבִּי שְׁמַעוֹן סָבַר: יֵשׁ אִם לְמַקְרָא, "בְּסַכּוֹת" "בְּסַכּוֹת" "בְּסַכּוֹת" — הָרִי כָּאן שֵׁשׁ, דֵּל חַד קָרָא לְגוּפִיָּהּ, פִּשּׁוּ לְהוּ אַרְבַּע. שְׁלֹשׁ כְּהִלְכָתוֹ, אֲתַאי הִלְכְתָּא וּגְרַעְתָּהּ לְרְבִיעִית וְאוּקְמָתָה אֲטַפַּח. ⁽ⁿ⁾וְאִי בָּעִית אִימָא: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא יֵשׁ אִם לְמַקְרָא, וְהָכָא בְּהָא קַמִּיפְלָגִי: מָר סָבַר: סִכְכָּה בָּעִיָא קָרָא, וּמָר סָבַר: סִכְכָּה לֹא בָּעִיָא קָרָא. וְאִיבָּעִית אִימָא: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא יֵשׁ אִם לְמַסּוּרַת, וְהָכָא בְּהָא קַמִּיפְלָגִי: מָר סָבַר: וּמָר סָבַר: פִּי אֲתַאי הִלְכְתָּא — לְהוֹסִיף. ⁽ⁿ⁾וְאִיבָּעִית אִימָא: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא, פִּי אֲתַאי הִלְכְתָּא — לְגַרְעַ, וְיֵשׁ אִם לְמַסּוּרַת. וְהָכָא בְּדוּרְשִׁין תַּחֲיִילוֹת קַמִּיפְלָגִי: מָר סָבַר: דוּרְשִׁין תַּחֲיִילוֹת, וּמָר סָבַר: אִין דוּרְשִׁין תַּחֲיִילוֹת. רַב מִתְּנָה אָמַר: טַעְמִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן מֶהֱבֵא: "וְסוּפָה תִּהְיֶה לְצֹל יוֹמָם מִחוּרָב וּלְמַחֲסָה וּלְמִסְתָּוִר מִזָּרֶם וּמִמָּטָר". ⁽ⁿ⁾וְאוֹתוֹ טַפַּח הֵיכֵן מַעְמִידוֹ? אָמַר רַב: מַעְמִידוֹ כְּגִגֵּד הַיּוֹצֵא. אָמַרִי לִיה רַב כְּהֵנָּא וְרַב אָסִי לְרַב:

וְיַעֲמִידֵנוּ

סוכה פרק ראשון סוכה

אַחַת וּמִקְפִּיד עָלָיו חוֹנָן: אִין מִקְפִּיד עָלָיו הֵנָּה לִיה כְּגוּפָה הוֹאִיל וְאִין סוּפּוֹ לְטַלוּ וּבְטַיל לְגַבָּה וְלֹא חוּץ: וְנִזְרוּ עַל רַבּוֹ שְׁאִינוּ מִקְפִּיד הוֹאִיל וְהִי רַב וְדַמִּי בַּמַּקְצֵת לַחֲצִיצָה דְאִוְרִיתָא: וְעַל מַעֲוֵטּוֹ הַמִּקְפִּיד הוֹאִיל וְדַמִּי לִיה בְּהַקְפָּדָה: גִּזִּירָה לֹאוּ הִלְכָּה לְמַשָּׁה מַסִּינִי הוּא אֵלֹא גִזְרָה מִדְּרַבְּנֵי וְרַבּוֹ הַמִּקְפִּיד לַחֲוִיָּה הוּא דְהִי הִלְכָּה לְמַשָּׁה מַסִּינִי: הָא דְאִמְרוּן לְגַבָּה עֲשֶׂרָה: הִנִּיחָא לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דָּלָא נִפְקָא לָהּ מִקְרָאִי אֶצְטְרִיךְ הִלְכְתָּא: לְגוֹד לְהִיבָא דְגְרִיךְ לְמִינַד אוֹ גוֹד אַחִית אוֹ אִסִּיק כְּנָנוּ אֶכְסֵדְרָה בַּבִּקְשָׁה דְאִמְרִינוּ כֹּה פִי תַקְרָה יוֹרֵד (וְסוּתָם: וְלָבוֹד פַּחוֹת מַנ': דָּפוֹן עַקְמָה פַּחוֹת מַנ' אֲמוּת: שְׁתֵּים כְּהִלְכָתוֹ מוֹרְחִית וְנַפְוִיַּת כְּמִין גֵּאֵם אוֹ דְרוּמִית וּמַעֲרַבִּית: כְּהִלְכָתוֹ כַּשֶּׁעוֹר מִשְׁרָ סָכָה: יֵשׁ אִם לְמַסְכַּת כְּמָה שְׁכַתַּב מַשָּׁה וּמַסַּר בְּסַפֵּר תּוֹרָה לְיִשְׁרָאֵל הִיא הָאֵם וְהַעֲקָר וְלֹא כְּמוֹ שְׁהוּא נִקְרָא: בְּסַכַּת תַּשְׁבִּי יִשְׁבּוּ בְּסַכַּת פִּי בְּסַכּוֹת הוֹשְׁבֵי חַד מִלֹּא וְתִרְוִין חֲסֵרִין: בְּסַכַּת מִשְׁמַע קִדָּא: לְגוּפָה דְאִין דוּרְשִׁין תַּחֲלוֹת פְּסוּק הִנְיָאִמֵּר רַאשׁוֹן אִינוּ לְדַרְשָׁה אֵלֹא לְמַשְׁמַעִי אִתָּא: הַיִּלְכְתָּא הָא דְאִמְרִינוּ לְעִיל הִלְכָּה לְמַשָּׁה מַסִּינִי לְהַכִּי נָמִי אִתְמַר לִיה הִלְכְתָּא לְמַחְצוֹת לְמִנְרַעֲיָה לְשִׁלְשִׁית דָּפוֹן סָכָה וְלְמַסְנֵי לִיה בְּטוּפַח: סָכְכָה לֹא בָּעִי קָרָא דַּמְשַׁמְעוּתָא דְגוּפָה נִפְקָא דְסָכָה בְּלֹא סִכַּךְ לֹא מִקְרָא: דוּרְשִׁין תַּחֲלוֹת לְדַרְשָׁה הִיוּ לְהוֹ אַרְבַּעַּה: לְמַחֲסָה וּלְמַסְתָּוִר וְגו' וּבְלֹא אַרְבַּע מַחְצוֹת לֹאוּ מַחֲסָה מוֹרָם הוּא שְׁהֲרוּחַ מִשִּׁיב אֶת הַזָּרֵם דְרָךְ דָּפוֹן הַפְּרוּץ: כְּגִגֵּד הַיּוֹצֵא מִקּוֹם שְׁהַמַּחְצָה כְּלָה בְּאַחַה שְׂיִקְרָה אִם הַשָּׂטִים מוֹרְחִית גְּפוּיַּת יַעֲשֶׂה הַטּוּפַח בְּסוּף הַצְּפוּיַּת בַּמַּקְצוּעוֹ לָצַד מַעֲרָב אוֹ בַּמּוֹרְחִית לָצַד דְרוּם:

מסורת הש"ס
א   יבמות עה; עירובין ד; נדה טז;
ב   יבמות כא; עירובין ד;
ג   יומא יא; יומא מד; יבמות קט; ביצה ג; שבת יא; שבת כא; עירובין ד; עירובין צט; עבודה זרה כא; חולין פה; חולין קד; נדה טז;
ד   לעיל ה;
ה   שבת צז.
ו   לקמן ז; תוספתא סוכה; סנהדרין ד; נדה כו.
ז   קידושין יח; סנהדרין ד; פסחים פז; בכורות לד; כריתות יז; מכות ז;
ח   יבמות עה; יבמות נג; יומא טז; סנהדרין ד; שבת כה; קידושין מח; קידושין סט; כתובות פד; בבא מציעא נז.
ט   סנהדרין ג;
י   בבא בתרא סב.

תורה אור השלם
בַּשֶּׁת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים כָּל־הַאֲזָנָח בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבּוּ בַּשֶּׁת [ויקרא כג, מב]
לַטַּעַן יִדְעוּ דְרַמִּיכִם כִּי בַּשְׁבוֹת הוֹשְׁבֵית אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אָנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם [ויקרא כג, מב]
וּסְכָה תִּהְיֶה לְצֹל־יוֹמָם מִחוּרָב וּלְמַחֲסָה וּלְמַסְתָּוִר מִזָּרֶם וּמִמָּטָר [שעיהו ד, ו]

מסורת הש"ס
א   יבמות עה; עירובין ד; נדה טז;
ב   יבמות כא; עירובין ד;
ג   יומא יא; יומא מד; יבמות קט; ביצה ג; שבת יא; שבת כא; עירובין ד; עירובין צט; עבודה זרה כא; חולין פה; חולין קד; נדה טז;
ד   לעיל ה;
ה   שבת צז.
ו   לקמן ז; תוספתא סוכה; סנהדרין ד; נדה כו.
ז   קידושין יח; סנהדרין ד; פסחים פז; בכורות לד; כריתות יז; מכות ז;
ח   יבמות עה; יבמות נג; יומא טז; סנהדרין ד; שבת כה; קידושין מח; קידושין סט; כתובות פד; בבא מציעא נז.
ט   סנהדרין ג;
י   בבא בתרא סב.

תורה אור השלם
בַּשֶּׁת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים כָּל־הַאֲזָנָח בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁבּוּ בַּשֶּׁת [ויקרא כג, מב]
לַטַּעַן יִדְעוּ דְרַמִּיכִם כִּי בַּשְׁבוֹת הוֹשְׁבֵית אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אָנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם [ויקרא כג, מב]
וּסְכָה תִּהְיֶה לְצֹל־יוֹמָם מִחוּרָב וּלְמַחֲסָה וּלְמַסְתָּוִר מִזָּרֶם וּמִמָּטָר [שעיהו ד, ו]

לָחֶם עֵנִי וְעוֹד אֲשַׁכַּחן ר"ע דְּסָבַר יֵשׁ אִם לְמַקְרָא וּלְקַמֵּן בְּסוּמָן [סָכָה דף ז:] מְכַשֵּׁר ר"ע סָכָה בְּרֹאשׁ הַסְפִּינָה וּמוֹכַח שְׁמַעְתָּא מִשּׁוּם דְקָסְבַר סָכָה זִירַת עֲרֵאִי בְּשִׁינוּ אֲלֵמָא לֹא בָּעִי ג' כְּהִלְכָתוֹ חַד טַעְמָא הוּא בְּדִקְאִמְרִי' בַּהֲהוּא שְׁמַעְתָּא (דַּרְשָׁב"ג) דְּכַלִּיג אֲדַר ע שׁוֹין בְּסָכָה דְזִירַת קַבַּע בְּשִׁינוּ א"כ סָבַר ר"ע יֵשׁ אִם לְמַסְכַּת וּמִיָּהוּ בְּזָה יֵשׁ לוֹמַר כְּמוֹ שְׁאֶפְרַשׁ לְקַמֵּן דִּהְיִי דִקְאִמֵּר כְּלָהוּ סְבִירָא לְהוֹ סָכָה זִירַת קַבַּע בְּשִׁינוּ לֹא בַּשְׁבִּיל שְׁיָהוּ שׁוֹין אֶבֶל עוֹד קָשָׁה דִּקְהָא ר"ע ור"ס דְסָבְרִי יֵשׁ אִם לְמַקְרָא וּמִחֻבִּי אַחֲתִיכָה אַחַת בְּפִרְק דַּם שְׁחִיטָה (בְּכִרְיִתוֹת דף כב:) גַּבִּי חֲתִיכָה עַל חֲלוּין וַחֲתִיכָה עַל קִדָּשׁ בָּא אֶחָד וְאֶבֶל אֶת דִּרְאשׁוֹנָהּ וּבֹא אַחַר וְאֶבֶל אֶת הַשְּׂעִיָּה זֶה מְבִיא אֶשֶׁם תְּלִיז וְהַ מְבִיא אֶשֶׁם תְּלִיז דְבָרִי ר"ע ר"ס אוֹמֵר שְׂעִיָּה מְבִיאִין אֶשֶׁם אֶחָד וְכַן גַּבִּי חֲלָב וְשָׁמֶן אֲלֵמָא לֹא בְּשִׁינוּ חֲתִיכָה מִשְׁפַּי חֲתִיכוֹת וּמֹאן דְּבָעִי חֲתִיכָה מִשְׁפַּי חֲתִיכוֹת אִמְרִינוּ בְּפִרְק סִפְק אֶבֶל (שם דף ח:) מִשּׁוּם דְּמַצְוַת קְרִינָא כֹּה וּמֹאן דְּמַחֲבִיב סָבַר יֵשׁ אִם לְמַסְכַּת מַצַּת כְּתִיב וְאִין לְפָרֶשׁ הִיאִי דָדָם שְׁחִיטָה בְּשִׁפְי חֲתִיכוֹת גְּדוּלוֹת שְׁאֶבֶל זֶה מוֹז בּוֹיַת וְהַ מוֹז בּוֹיַת דְתַרְנוּיָהוּ שְׁפִי מַצְוַת דַּעַל כְּרַחֵךְ טַעְמָא מִשּׁוּם דָּלָא בָּעִי חֲתִיכָה מִשְׁפַּי חֲתִיכוֹת כְּדַמּוּכַח הֶתֶם בְּשִׁלְיָי פִּרְקוּין בְּגִמְרָא גַבִּי ר' יוֹסִי דִקְאִמֵּר חֲתִיכָה מִשְׁפַּי חֲתִיכוֹת אֶכָּא בִיעִיָּהוּ וְאִין לוֹמַר דְּכִינוּ דְהִיוּ לְכַתְחָלָה שְׂעִים חֲשׁוֹב מַצְוַת מִשּׁוּם דְאִקְבַּע אִסּוּרָא דִּקְהָא רַב נַחְמָן הוּא דִקְאִמֵּר הַכִּי בְּרִישׁ פִּרְק סִפְק אֶבֶל (שם יח.) אֶבֶל רַבָּה דְמַפְרַשׁ טַעְמָא מִשּׁוּם דְּמַצְוַת קְרִינוּ כֹּה לִית לָהּ כְּלָל כְּדַמּוּכַח הֶתֶם וְעוֹד קָשִׁיא מַזְר' שְׁמַעוֹן לְהִיא לְשַׁנָּא דְאִמְרִינוּ הִכָּא דְכָלִי עֲלֵמָא יֵשׁ אִם לְמַסְכַּת וּבְסוּף פִּרְק בִּיצַד צוּלִין (פְּסָחִים דף פו:) גַּבִּי בְּבוֹיַת אֶחָד וְאֶבֶל קָסְבַר יֵשׁ אִם לְמַקְרָא וְעוֹד קָשָׁה דְלְקַמֵּן (סָכָה דף ט:) פְּסָלִינוּ לַכ"ע סָכָה תַּחַת סָכָה מִדְּכַתִּיב בְּסַפַּת וְלֹא אִמְרִינוּ יֵשׁ אִם לְמַקְרָא: [וַע"ע תוֹם' לְקַמֵּן (סָכָה לב.) ד"ה כַּפַּת וְתוֹם' סְנֵה־דְרִין ד. ד"ה כּוּלָּהוּ וְתוֹם' זְבָחִים מ. ד"ה לֹא נַצְרָכָה וְתוֹם' נִדָּה טו. ד"ה לֹא וְתוֹם' פְּסָחִים לו. ד"ה עֵנִי] כְּדוּרְשִׁין תַּחֲלוֹת קַמִּפְלָגִי. וּמַשְׁמַע דְלְכָלִי עֲלֵמָא סָכְכָה לֹא בָּעִי קָרָא וְאֶפְלוּ הַכִּי דַל חַד לְגוּפָה וְלֹא מוּקְמִינוּ לִיה לְמַעְנֵא לְמֹאן דָּלָא דְרִישׁ תַּחֲלוֹת וְלֹא כְּמוֹ שְׁפִי הַקּוּנְטֵרֶס בְּרִישׁ סְנֵה־דְרִין (דף ג:) גַּבִּי תִלְתָּא אֲלֵהִים כְּתִיבִי בְּפִרְשָׁה דְפִי' אִין דוּרְשִׁין תַּחֲלוֹת מִשּׁוּם דְאֶצְטְרִיךְ לְמַמַּחָה וְעוֹד קָשִׁיא לְפִי' לְמֹחִי דְמַסִּיק הֶתֶם דְלְכָלִי עֲלֵמָא אִין דוּרְשִׁין תַּחֲלוֹת וְאָמַר לִיה ר' יֵאשְׁיָה א"כ נִכְתוּב קָרָא אֵל הַשּׁוּפָט דְאִי מַשׁוּפֵּט לֹא הֵנָּה וְדַעֲשִׁין מַמַּחָה כְּמוֹ שְׁפִי' שֶׁם בַּקּוּנְטֵרֶס עֲצֻמוֹ ור' (יוֹחָנָן) (עֲצֻמוֹ) לְשַׁנָּא דַּעֲלֵמָא נִקְטַ כְּדִלְמַרִּי אִינְיֵשׁי מֹאן דְאִית לָהּ דִּינָא לְקַרֵּב לְגַבִּי דִּינָא הַרְגִּיל וְלֹא לְגַבִּי הַדִּיוּט וְכִינוּן דְּמַשׁוּפֵּט לֹא מַמַּעַט הַדִּיוּט א"כ הִי אֲתִי לְמַעְנֵא אֵלֹא וְדִחִי אֶפִּילוּ לֹא אֶצְטְרִיךְ לְמַמַּחָה אֶפְלוּ הַכִּי דַל חַד לְגוּפָה דְאִין דוּרְשִׁין תַּחֲלוֹת וְכַל הֵי דְבָרִישׁ סְנֵה־דְרִין (דף ד:) דְקַרְנוֹת קַרְנֵת לְטוּטְפוֹת לְטוּטְפַת וְנַעֲשָׂרָה כְּהֵיטֵם דְסוּף פִּרְק קַמָּא דְסְנֵה־דְרִין (דף יז:) גְרִיךְ לְדַקָּק דְזִרְשִׁינוּ כְּלָהוּ לְמַעְנֵא וְלֹא אִמְרִינוּ דְאִין דוּרְשִׁין תַּחֲלוֹת: וְכֹּה־הִיא תַּחֲלָה לְצַל. בִּירְשָׁלַמִי אִמְרִינוּ טַעְמָא דר"ס מִן דִּקְדָּא קַרְיָה וְסָכָה תַּהֲיָה לְצַל יוֹמָם מַחוּרָב הִרִי אַחַת לְמַחֲסָה וּלְמַסְתָּוִר הִרִי שְׂעִים מוֹרָם וּמַמְטָר שְׂעִים וּרְבָנֵי אִמְרִי מוֹרָם וּמַמְטָר אַחַת:

סוכה פרק ראשון סוכה

מסורת הש"ס
א לקמן טז:
ב בבא בתרא כד:
ג ראש השנה טו; ערכין ל:
ד בבא בתרא סב.
גליון הש"ס
גמ' כנגד ראש תור. מלשון המשנה כלאים פ"ב מ"ז: שם שתיק רב. כעין זה ביצה דף ו ע"א ודף לו ע"ב ב"ק דף יא ע"א ב"מ דף סט ע"ב:

וַיַּעֲמִידֵנוּ כִּנְגַד רֹאשׁ תוֹר (ראש שוקה) בַּמִּקְצוֹעַ צְפוּנִית מַעֲרֵבִית בְּאַלְכָסוֹן וַיַּעֲמִידֵנוּ כִּנְגַד רֹאשׁ תוֹר. אַע"ג דְּאַפִּיּוּצָא בְּזֵה אֲמַר פ' קמ"א דְּעִירוּבִין (דף י:): אַתְּי אֲנֹרָא דִּהָא גִיּסָא וְגִדְהָא גִיּסָא וּמִבְטֹל לֵה גְבִי וְהִרְחֵב מַעְשָׂר אַמּוֹת וְגַבִּי עוֹר דַּעֲסָלָא הֲכָא דְטַפַּח מַחְצֵה דְאוֹרִיתָא וְהִלְכְתָא גְמִירִי לֵה לֹא אַתְי אֲוִירָא וּמִבְטֹל לֵה: עוֹשָׂה לֹו טַפַּח שׁוּחָק. קִנְיָה בְּפָחוֹת מִג' סָמוּךְ (לִיָּה) לְדַפֵּן לֹא יוֹעִיל לְחַשֵּׁב כְּטַפַּח מַחֲמַת לְבוֹד דִּהָא לִכְךָ בְּעִי טַפַּח שׁוּחָק כְּדִי שִׁיָּהָא דַּפֵּן זֵה רַחֵב אֲרַבְעָה טַפָּחִים דְּשִׁיָּהָא דַּפֵּן זֵה רַחֵב אֲרַבְעָה טַפָּחִים וְעוֹד כְּדַפְרֵשׁ בְּקוּנְטֵרִס כְּדִי שִׁיָּהָא רַב דַּפֵּן דְּשַׁעֲוִירוֹ בְּשִׁבְעָה טַפָּחִים וּמַשְׁהוֹ וְעוֹד דִּקְנִיָּה מִבְטֹל לִיָּה דְאוֹרִיָּא: וְאִינְיָה נִתְרַת אֶלָּא בְּצוּרַת פְּתַח. פְּרוּשׁ אֶלָּא אִסַּס בֵּן עֲשָׂאוֹ לְאוֹתוֹ טַפַּח צוּרַת הַפְּתַח עַל פְּנֵי כָּל הַדַּפֵּן כְּלוּ כִּינֵר קִנְיָה שֶׁל חֲצִי טַפַּח אֶצֶל הַיּוֹצֵא וְקִנְיָה חֲצִי טַפַּח בַּמִּקְצוֹעַ שֶׁכִּנְגְּדוֹ וְקִנְיָה עַל גְּבִיָּהֶם דִּהִנֵּה לִיָּה כְּאֵלּוּ כָּל הַדַּפֵּן סָתוּם דֹּאע"ג דְּכָפ' קמ"א דְּעִירוּבִין (ל' יא:): לֹא יִהְיֶינּוּ שְׁעוּרָא לְקִנְיָה שֶׁל צוּרַת פְּתַח אֶלָּא אֶפְלוּ קִנְיָה מַשְׁהוֹ מִכָּאֵן וְקִנְיָה מַשְׁהוֹ מִכָּאֵן וְקִנְיָה עַל גְּבִיָּהֶם אֶלָּא שְׁתֵּיהֶא בְּרִיאָה כְּדִי לַעֲמֹד בַּה דְּלֵת וְאֶפְלוּ דְּלֵת שֶׁל קָשִׁין גְּבִי סָפָה הִקְמִירוּ דְּבַשְׁיָנ מַחֲצוֹת הַנִּכְרוֹת: שְׁלֹא יִהְיֶה בֵּין קִנְיָה לַחֲבֵרֹו שְׁלֵשָׁה טַפָּחִים. אִין זֵה כִּר' יֵאֻשִׁיָּה דְּבִסְמוּךְ דְּבַשְׁיָנ מַחֲצוֹת פִּסְכָךְ צִלְתוֹ מִרְבָּה מַחֲמַתּוֹ: שֶׁהַשְּׂבֵת אִינְיָה נִתְרַת אֶלָּא בְּעוֹמֵד מִרְבָּה עַל הַפְּרוּץ. מַשְׁמַע הָא בְּפִרּוּץ אֶסוּר וְהִי מִצִּי לְאַקְשָׁיִי מִהֲכָא לְרַב פִּפְּא דְאֲמַר פ"ק דְּעִירוּבִין (ל' טו:): פְּרוּץ כְּעוֹמֵד מִתַּר וּבִלְאוּ הֲכִי אֲתוּנַב דְּתָם אָף עַל גַּב דְּהִלְכְתָא בְּנִתָּה בְּדֹאמְרִינֵן דְּתָם מִשּׁוּם דְּדִיקִינֵן מִתְּנִיתִין כְּנִתָּה בְּדֹאמַר דְּתָם וְאִי גִרְסִין הֲכָא שֶׁהַשְּׂבֵת אִינְיָה נִתְרַת בְּפִרּוּץ מִרְבָּה עַל הַעוֹמֵד אַתְּי שְׁפִיר:

וַיַּעֲמִידֵנוּ כִּנְגַד רֹאשׁ תוֹר?! שְׁתִּיק רַב. אֵיתִמַּר נְמִי, אֲמַר שְׁמוּאֵל מִשְׁמִיָּה דְלִוִי: מַעֲמִידוֹ כִּנְגַד הַיּוֹצֵא. וְכֵן מוֹרִין בִּי מִדְרָשָׁא: מַעֲמִידוֹ כִּנְגַד הַיּוֹצֵא.^(א) רַבִּי סִימּוֹן, וְאֵיתִימָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִי אָמַר: עוֹשָׂה לֹו טַפַּח שׁוּחָק, וּמַעֲמִידוֹ בְּפָחוֹת מִשְׁלֹשָׁה טַפָּחִים סָמוּךְ לְדוּפֹן, וְכָּל פָּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה סָמוּךְ לְדוּפֹן כְּלָבוּד דְּמִי. אָמַר רַב יְהוּדָה: סוּפָה הַעֲשׂוּיָה כְּמָבוּי — כְּשִׂרָה, וְאוֹתוֹ טַפַּח מַעֲמִידוֹ לְכָל רוּחַ שִׁירָצָה.^(ב) רַבִּי סִימּוֹן, וְאֵיתִימָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִי אָמַר: עוֹשָׂה לֹו פֶּס אֲרַבְעָה וּמַשְׁהוֹ, וּמַעֲמִידוֹ בְּפָחוֹת מִשְׁלֹשָׁה סָמוּךְ לְדוּפֹן, וְכָּל פָּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה סָמוּךְ לְדוּפֹן כְּלָבוּד דְּמִי.^(ג) וּמֵאִי שְׁנָא הָתָם דְּקֹאמְרַת סָגִיא טַפַּח שׁוּחָק, וּמֵאִי שְׁנָא הֲכָא דְּקֹאמְרַת בְּעִיא פֶּס אֲרַבְעָה? הָתָם דְּאִיכָא שְׁתֵּי דְפָנוֹת כְּהִלְכְתָּן — סָגִי לִיָּה בְּטַפַּח שׁוּחָק, הֲכָא דְלִיכָא שְׁתֵּי דְפָנוֹת, אִי אִיכָא פֶּס אֲרַבְעָה — אִין, אִי לֹא — לֹא. אָמַר רַבָּא: וְאִינְיָה נִתְרַת אֶלָּא בְּצוּרַת הַפְּתַח. אִיכָא דְאֲמַרִי, אָמַר רַבָּא: וְנִתְרַת נְמִי בְּצוּרַת הַפְּתַח. אִיכָא דְאֲמַרִי, אָמַר רַבָּא: וְצִירִיכָא נְמִי צוּרַת הַפְּתַח. רַב אֲשִׁי אֲשַׁכְחִיָּה לְרַב כְּהֵנָא דְקָא עָבִיד טַפַּח שׁוּחָק, וְקָא עָבִיד צוּרַת הַפְּתַח. אָמַר לִיָּה: לֹא סָבַר מֶר לְהָא דְרַבָּא, דְאָמַר רַבָּא: וְנִתְרַת נְמִי בְּצוּרַת הַפְּתַח? אָמַר לִיָּה: אֲנָא כְּאִידֵךְ לִישְׁנָא דְרַבָּא סְבִירָא לִי. דְאָמַר רַבָּא: וְצִירִיכָא נְמִי צוּרַת הַפְּתַח. שְׁתֵּימִם כְּהִלְכְתָּן כּוּי. אָמַר רַבָּא: וְכֵן לְשַׁבַּת, מָגוּ דְהִוִּיא דוּפֹן לְעֲנִין סוּפָה — הִוִּיא דוּפֹן לְעֲנִין שַׁבַּת. אֵיתִיבִיָּה אַפְּיִי: וּמִי אֲמַרִינֵן מָגוּ? וְהִתְנַיָּא: דוּפֹן סוּפָה כְּדוּפֹן שַׁבַּת, וּבִלְבָּד שְׁלֹא יְהֵא בֵּין קִנְיָה לְחֲבֵרֹו שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים. וִיתִירָה, שַׁבַּת עַל סוּפָה, שֶׁהַשְּׂבֵת אִינְיָה נִתְרַת אֶלָּא בְּעוֹמֵד מִרוּבָה עַל הַפְּרוּץ, מַה שְּׂאִין כּוּ בְּסוּפָה. מֵאִי לֹאוּ: יִתִּירָה שַׁבַּת דְּסוּפָה אֲסוּפָה, וְלֹא אֲמַרִינֵן מָגוּ! לֹא: יִתִּירָה שַׁבַּת דְּעֻלְמָא עַל שַׁבַּת דְּסוּפָה.^(ד) אִי הֲכִי, לִיתִנְיָ נְמִי: יִתִּירָה סוּפָה דְּעֻלְמָא אֲסוּפָה דְשַׁבַּת, דְאִילּוּ סוּפָה דְּעֻלְמָא בְּעִיא טַפַּח שׁוּחָק, וְאִילּוּ סוּפָה דְשַׁבַּת לֹא בְּעִיא טַפַּח שׁוּחָק, וְסָגִי בְּלָחִי. דְּהָא אַתְּ הוּא דְאֲמַרְתָּ: סִיכָךָ עַל גְּבִי מָבוּי שְׂיֵשׁ לֹו לָחִי — כְּפֹשֶׁר! הֵהוּא לֹא אֲצֻטְרִיכָא לִיָּה, הַשְׁתָּא מַקִּילְתָּא לְחַמִּירְתָּא אֲמַרִינֵן, מַחֲמִירְתָּא לְקִילְתָּא לֹא כָּל שָׁבוֹן. גּוּפָא. אָמַר רַבָּא:

סִיכָךָ

עַל גְּבִיָּהֶם קָאִי לִיָּה בַּמָּקוֹם טַפַּח וּמַכְשֵׁר לִיָּה כְּנִתָּה דְאוּ הָאִי אִו הָאִי מַכְשֵׁר: וְצִירִיכָא נְמִי צוּרַת הַפְּתַח מַשְׁמַע דְּתַרְוִיָּהוּ בְּשִׁינֵן טַפַּח אֶצֶל הַיּוֹצֵא וְקִנְיָה בְּצוּיַת שֶׁכִּנְגְּדוֹ וְקִנְיָה שְׁעַל גְּבִיָּהֶם קָאִי מַטּוּפַח זֵה לְקִנְיָה שֶׁל זְוִיַּת: דְּקַעֲבִיד טַפַּח שׁוּחָק אֶצֶל הַיּוֹצֵא בְּדַרְצִי סִימוּן: לֹא סָבַר לֵה מַר וְנִתְרַת נְמִי אִו הָאִי אִו הָאִי: וְכֵן לְשַׁבַּת אַע"פ שֶׁצִּירִיךְ לְשַׁבַּת שֵׁלֶשׁ מַחֲצוֹת לַעֲשׂוֹת רִשּׁוֹת הַיַּחִיד שַׁבַּת שֶׁל סָבוֹת מִתַּר לְסַמֵּךְ עַל מַחֲצוֹת הַסָּפָה אִס עֲשֵׂה בִרֵּה"ר סָמוּךְ לְפִתְחוֹ סָפָה דְאִין בַּה אֶלָּא שְׁתֵּים כְּהִלְכְתָּן וְשִׁלְשִׁית אֶפְלוּ טַפַּח מַכְנִים וּמוֹצֵא הִימְנֵה לְבִיתוֹ וְאֵע"ג דְּבִשְׂאֵר שַׁבָּתוֹת לֹא מַשְׁתַּרִי אִי נְמִי בִשְׂאֵר מַחֲצוֹת שְׂאִינֵן שֶׁל סָפָה לֹא מַשְׁתַּרִי בְּהִכִּי לְשַׁבַּת דְּסָפָה שְׂרִיא דְמָגוּ דִּהֵהוּא טַפַּח אֲמַרְהַ רַחֲמֵנָא לַמַּשָּׂה בַּמַּחֲצוֹת סָפָה דְלֵהִי לִיָּה דַּפֵּן שְׁלָמָה לְסָפָה הִי דַּפֵּן נְמִי בְּשַׁבַּת דְּסָפָה לַעֲנִין שַׁבַּת: דַּפֵּן סָפָה כְּדַפֵּן שַׁבַּת כָּל צִדִּי דְפָנוֹת שֶׁהִתִּירוּ חֲכָמִים לְשַׁבַּת כְּגוֹן מַחְצֵה שֶׁל שְׁתֵּי בִלָּא עֵרַב בְּדֹאמַר בְּעִירוּבִין (ל' טו:): מַקִּיפִין בְּקִנְיָס וּבִלְבָּד שְׁלֹא יִהְיֶה בֵּין קִנְיָה לַחֲבֵרֹו שְׁלֵשָׁה טַפָּחִים וְאֵע"פ שֶׁרַחֵב קִנְיָה אִינֵן אֶלָּא מִלָּא אֲרַבְעַ וְיֵשׁ בֵּין קִנְיָה לְקִנְיָה שְׁלֵשָׁה טַפָּחִים חֶסֶר מַשְׁהוֹ וְאִיכָא פְּרוּץ מִרְבָּה עַל הַעוֹמֵד שְׁפִיר דְּמִי דְאֲמַרִינֵן לְבוֹד וְהִנֵּה לִיָּה כְּלוּ עוֹמֵד אִו שֶׁל עֵרַב בִּלָּא שְׁתֵּי כְּדִתְנֵן דְּתָם (שָׁם) מַקִּיפִין שְׁלֵשָׁה חֲבָלִים הִי דִּקְףָּ נְמִי לְדַפֵּן סָפָה וּבִלְבָּד שִׁיָּהָא זְהִיר שְׁלֹא יִהְיֶה בֵּין קִנְיָה לַחֲבֵרֹו שְׁלֵשָׁה טַפָּחִים כְּשִׁהוּא מַקִּיף כִּי הִכִּי דְאֲמַר לַעֲנִין שַׁבַּת דָּאִס כּוּן גִּפַּק לֵה מִתּוֹרַת לְבוֹד וְזוּקָא בַּמָּקוֹמוֹת הַרְבֵּה דִּהִי לִיָּה פְּרוּץ מִרְבָּה עַל הַעוֹמֵד אֲבָּל מָקוֹם אֶחָד אִו שְׁנֵי מָקוֹמוֹת הִווּ לֵהוּ בְּפִתְחִים: שֶׁהַשְּׂבֵת אִינְיָה נִתְרַת אִס יֵשׁ בַּה פִּתְחִים הַרְבֵּה שְׂאִין בְּהֶם צוּרַת הַפְּתַח וְרַבִּים עַל הַעוֹמֵד וּמִבְטֹלִי לִיָּה לַעוֹמֵד: מַה שְּׂאִין בֵּן בְּסָפָה דְסָגִי לִיָּה בְּשִׁתֵּים כְּהִלְכְתָּן וְשִׁלְשִׁית אֶפְלוּ טַפַּח וְאֶפְלוּ הִי לֵה פִתְחִים בְּשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת אֶחָד אִו שְׁנֵים דְּכִי מַצְטַרְכָּת לֵהוּ בַּהֲדִי שְׁתֵּים הַפְּרוּצוֹת הִנֵּה לִיָּה פְּרוּץ מִרְבָּה שְׂרִיא: מֵאִי לֹאוּ אֶפִּילוּ בְּשַׁבַּת שַׁבָּתוֹךְ הֲחַג קָאֲמַר דְּלֹא מַשְׁתַּרִיא לְטַלְטוּלִי וְהֲכִי קָאֲמַר יִתְרָה הִלְכוּת שַׁבַּת דְּסָפָה אֶהֱלִכוּת הַכְּשֵׁר סָפָה לְאֶכָּל וְלִשֹׁן וְלִצְאָת יְדִי חוּבַת סָפָה דְלַעֲנִין מִפַּךְ יְדִי חוּבַתוֹ גִּפַּק וּבִלְבָּד שְׁלֹא לְטַלְטֵל בַּה אֶלָּא אֲרַבְעָה וְלֹא יְכַנִּים מִתּוּכָה לְבִית: לֹא הֲכִי קָאֲמַר יִתְרָה הִלְכוּת טַלְטוּל שַׁבַּת דְּעֻלְמָא אֶהֱלִכוּת טַלְטוּל שַׁבַּת דְּסָפָה שֶׁשַׁבַּת דְּעֻלְמָא אִינְיָה נִתְרַת אֶלָּא בְּעוֹמֵד מִרְבָּה דְלִיכָא לְמִימַר בַּה מָגוּ נִשְׁבַּת דְּסָפָה נִתְרַת מִשּׁוּם מָגוּ: וְאִי שַׁבַּת דְּעֻלְמָא קָאֲמַר אֲבָּל שַׁבַּת דְּסָפָה וְהִלְכוּת הַכְּשֵׁר סָפָה שְׁוִין מִשּׁוּם מָגוּ לַתְּנִי נְמִי יִתְרָה הִלְכוּת הַכְּשֵׁר סָפָה דְשַׁבַּת: וְאִלּוּ סָפָה דְשַׁבַּת אִס עֲשׂוּיָה כְּמָבוּי שְׁתֵּי דְפְנוּתֵיהֶּ זֹו כִּנְגַד זֹו סָגִי לֵה בְּלָחִי וְקוּף אֶצֶל הַיּוֹצֵא אַע"ג דְאִין רַחֲבוּ טַפַּח דְמָגוּ דִּהִי דַּפֵּן לְשַׁבַּת הִי נְמִי דַּפֵּן לְסָפָה דִּהָא מַר מִשּׁוּם דְאִית לִיָּה מָגוּ אֲמַר הֲכִי לְדִידֵךְ דְאֲמַרְתָּ לָחִי מִשּׁוּם מַחְצֵה וְהַזְוִירָה לְמָבוּי מִפְּלֵשׁ שֵׁשׁ לֹו לָחִי חוּב אֶלְמָא מִדְאוֹרִיתָא מַחְצֵה הִיא וּמִתּוּכּוּ לְרִשּׁוֹת הַיַּחִיד זְהִי דְמַדְרַבְּגֵן אֶסוּר מִדְאוֹרִיתָא מִיָּהָא מִתַּר דִּהָא מַר מִשּׁוּם דְאִית לִיָּה מָגוּ אֲמַר הֲכִי: סָכָךְ עַל גְּבִי מָבוּי מִפְּלֵשׁ שֵׁשׁ לֹו לָחִי כְּפִשְׂרָה בְּשַׁבַּת וְלֹא בְּחוּל דְמָגוּ דִּהִי דַּפֵּן לְשַׁבַּת לְמַהֲוִי רִשּׁוֹת הַיַּחִיד הִי דַּפֵּן לַעֲנִין סָפָה: הֵהוּא לֹא אֲצֻטְרִיךְ, לִיָּה לְאַשְׁמַעֲיָנ דִּיתִרָה סָפָה דְּעֻלְמָא אֲסָפָה דְשַׁבַּת מִשּׁוּם דְּמַרְיָשׁא שְׁמַעֲיָנ לֵה: דִּהַשְׁתָּא מַקְלָתָא לְחַמִּירְתָּא אֲמַר מָגוּ דִּהִי דַּפֵּן לְסָפָה דְקִילָא הִי דַּפֵּן לְשַׁבַּת דְחַמִּירָא: מַחֲמִירְתָּא לְקִלְתָּא מַבְעִיא דְמָבוּי שֵׁשׁ לֹו לָחִי וְקוּף דְכְּשֵׁר לְסָפָה בְּשַׁבַּת:

מסורת הש"ס
א לקמן טז:
ב בבא בתרא כד:
ג ראש השנה טו; ערכין ל:
ד בבא בתרא סב.
גליון הש"ס
גמ' כנגד ראש תור. מלשון המשנה כלאים פ"ב מ"ז: שם שתיק רב. כעין זה ביצה דף ו ע"א ודף לו ע"ב ב"ק דף יא ע"א ב"מ דף סט ע"ב:

סבך על גבי מבוי שַׁשׁ לוֹ לחי בְּשָׂרָה. בַּיִן לְמִ"ד כּפ"ק דְּעִירוּבִין (דף יב:): לחי פִּסִּי בִּירְאוֹת בְּפֶרֶק שְׁנֵי דְּעִירוּבִין (דף יז:): תָּנַן דֵּהֲתִירו חֻכְמִים מִשּׁוּם עוֹלֵי רְגָלִים לַעֲשׂוֹת לְבִירְאוֹת שְׂבָרָשׁוֹת הָרָבִים פֶּסֶן אֶרְבָּעָה כְּמוֹ דְּיוּמָדִין וְרוֹאִין כְּאִלוּ יֵשׁ מַחְצֵה מֵזָה לָּזֶה וְנִמְצָא הַבּוֹר מִקֵּף מַחְצוֹת וּמְמַלְאִין מִתּוֹכָהּ: לְתוֹךְ הַמַּחְצֵה וְאִם סִבֵּךְ עַל גִּבּוֹן בְּשָׂרָה בְּשֶׁזֶת דְּסָכוֹת דְּמִגּוֹ דְּהוּי דְּכֹן לְשֶׁזֶת הוּי דְּכֹן לְסָכָה וְאע"ג דְּבַעֲיָן שְׁתֵּים כְּהִלְכְתָּן: וְצִרִיכָא לְרִבָּא לְמִימַר הֵנָּךְ תֵּלֵת שְׁמַעְתָּתָא לְאֲשִׁמוּעִינָן דְּאֲמַרְיָן מִגּוֹ: דְּאִי אֲשַׁמְעִינָן מְבוֹי הֵנָּה אֲמִינָא הֵתָם הוּא דְּמַכְשָׁרִינָן לְסָכָה ע"י מִגּוֹ דְּאִבָּא שְׁתֵּי מַחְצוֹת מַעֲלִיתָא: פִּסִּי בִּירְאוֹת אִירָכָא שָׁם ד' דְּיוּמָדִין נוֹטִין לְאֶרְבַּע הַרוּחוֹת שְׁנִים לְכָל מַחְצֵה אִמָּה מִכָּאן וְאִמָּה מִכָּאן שְׁהִיּוּמָדִין רַחֲבִין אִמָּה לְכָל צַד: וְאִי אֲשִׁמוּעִינָן הֵנָּךְ תִּרְכִּי וְלֹא אֲשַׁמְעִינָן הֵךְ דְּאֲמַרְיָן לַעֲיֹל וְכֹן לְשֶׁזֶת הֵנָּה אֲמִינָא מִחְמִירְתָּא לְקַלְתָּא הוּא דְּאֲמַר מִגּוֹ: חֲמִתָּהּ מַחְמַת סָבִיךְ פּוֹסְלַת בָּהּ וְלֹא חֲמִתָּהּ מַחְמַת דְּפָנוֹת: פִּרְכַּת מַחְצֵה הִיא דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת כו) וְהַבְדִּילָה הַפִּרְכַּת לְכֶם וְגו': וְרַבָּנן אֲמַרִי לָךְ מֵאִי וּסָכוֹת דְּאֲמַר רַחֲמִנָּא: לְכּוּף בָּהּ לְמַעְלָה פִּרְתָּא כַּעֲיִן גַּב יַעֲשֶׂה מִמַּקְרָתָהּ: דִּירַת קָבַע רְאִינָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ קָבַע וְנִקְרְאִית כְּבוֹת: שֵׁשׁ כְּהִלְכְתָּן וּפְרָשִׁין טַעֲמָא לְמַעְלָה (דף יז:): לְמַחְסָה וּלְמַסְתוֹר מִזֶּרֶם: בִּרְאֵשׁ הַסְּפִינָה שְׂהִיא גְבוּהָה מֵאֵד כַּסְפִּינוֹת הָיִם שְׂהֵן גְּדוּלוֹת וְהָרוּם בָּהּהּ וְעוֹקְרָתָהּ וּבִרְאֵשׁ הָעֲגָלָה נָמִי בַּיִן דְּעִידִי מִתְחַזִּי כַּעֲיִן עֲרָאִי: ב"ש פּוֹסְלִין דְּקִרְאִי לְתַשְׁמִישׁ בַּעֲיָן: כְּמִין צִרִיף גִּבָּה וְדַפְנוּתֶיהָ בָּאִין כְּאִחַד כַּעֲיִן פְּנוֹת שְׂאִין גַּב נִכָּר לְבַד וְהַדְּפָנוֹת לְבַד: אִזּוּ שְׂסֻמּוּכָה לְפִתֵּל עֲשֶׂה קוּיִם אֲרָפִים וְסִמָּךְ רִאשׁוֹ אִחַד מְטָה עַל הַכִּתֵּל וְרִאשׁוֹ אִחַר מְטָה עַל הָאֶרֶץ דְּגִבָּה וְדַפְנָה אִחַד שְׂאִין לָהּ גַב וְאִין נָאָה לְדוּקָה: כַּשׁוּבָךְ עֲגָלָה: כַּכְּבָּשָׁן עֲגָלָה דְּלִית לָיָה כְּאֲחֵרִים: כְּדִי לְשַׂב בָּהּ כּוֹי סְבִיבוֹת הַקָּפָה מִבְּפָנִים: כְּמֵאן בַּעֲי ר' יוֹחָנָן סָכָה גְדוּלָה כָּל כַּךְ כְּרַבִּי דְּאֲמַר ד' אֲמוֹת בַּעֲיָן בְּתַמִּיָּה דְּעַל כְּרַחֲךָ לִית לָן תִּנְאָ דְּמִפִּישׁ בְּשַׁעוּקָא דְּסָכָה כְּנִתָּה וְכִי בַּעֲי רַבִּי יוֹחָנָן כְּלִי הִיא אֲלִיבָא דְּמֵאן אֲמַרָה: בְּאֲמַתָּא יִתִּיב כָּל אִחַד מִקוּמוֹ אִמָּה נִמְצָא הַקָּפָה כ"ד אֲמוֹת וְקוּמָא לָן (עִירוּבִין דף

פֶּרֶק ר"ג (יְבָמוֹת דף נא:): כְּלָהּ סְבִירָא לֵהוּ מֵאֲמַר קוּנָה קוּץ וְגוֹר וְהָא דְּחֶשֶׁב הָכָא ר' יְהוּדָה לֹא מִשּׁוּם דְּאִסִּיקָנָא לַעֲיֹל טַעֲמָא דְּרַבָּנן דְּפָסְלִי דְּבַעֲנו דִּירַת עֲרָאִי דְּהָא אֲבִי דְּהָכָא הוּא מִקְשָׁה לְרִבָּא דְּאִית לָיָה הֵהוּא טַעֲמָא אֲבָל מ"מ אֲמַת הוּא דְּלִמְעַלָּה מִכ' לֹא קוּמָא אֲלָא אִם כֹּן עֲשֹׂאִו קָבַע וְאֲמַרְיָן נָמִי בְּפֶרֶק הַשֵּׁן (לְקַמֵּן סָכָה דף כא:): רַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמָה דְּאֲמַר סָכָה דִּירַת קָבַע

בַּעֲיָן וְדִיּוֹק מֵהָא דְּמַכְשִׁיר לְמַעְלָה מִכ' ש"מ דְּרָגִיל לַעֲשׂוֹת סָבְתוֹ דִּירַת קָבַע: הַעֲשֶׂה סָבְתוֹ בִּרְאֵשׁ הָעֲגָלָה אִזּוּ בִּרְאֵשׁ הַסְּפִינָה. לְקַמֵּן (מִפְרָשׁ) בְּפֶרֶק הַשֵּׁן (דף ב:): (שֵׁם) בְּמַתְנֵי דְּקִתְנֵי בְּשָׂרָה גְּרָסִין בִּרְאֵשׁ הָעֲגָלָה אֲבָל הָכָא בְּבִרְיָתָא בְּפִלּוּנְתָא דִּר"ג ור"ע אִזּוֹר"ת דְּלֹא גְּרָסִין לָיָה וְכֹן ר"ח לֹא גָרַם לָיָה שְׂבָרָאשׁ הָעֲגָלָה לֹא פִלְגִי דְּהָא מַסְקִינָן בְּפֶרֶק הַשֵּׁן (לְקַמֵּן סָכָה דף כג.) דְּפִלְגִי בִּיכּוּלָהּ לַעֲמַד בְּרוּחַ מְצִינָה דְּיִבָּשָׁה וְאִינָהּ יכּוּלָהּ לַעֲמַד בְּרוּחַ מְצִינָה דִּים וּמִיָּהּ יֵשׁ לְגַחֲוִית דְּכִי הִיא גּוּנָא אֲמַר יכּוּלָהּ לַעֲמַד בְּרוּחַ מְצִינָה דְּאֶרֶץ וְאִינָהּ יכּוּלָהּ לַעֲמַד בְּרוּחַ מְצִינָה שְׂבָרָאשׁ הָעֲגָלָה בַּיִן דְּעִידָא וְלֹא מַסְתַּבֵּר כָּלֵל דְּאֲלָא מַעֲתָה לְפִלְגָנָה בְּסָכָה שְׂבָרָאשׁ הָעֲגָלָה בַּיִן דְּעִידָא מִתְחַזִּיא בְּעֲרָאִי וְעוֹד הָשָׂה דְּבִרְאֵשׁ הַסְּפִינָה נָמִי נִזְדִּי וְלָמָּה לִי מִשּׁוּם דְּאִינָהּ יכּוּלָהּ לַעֲמַד בְּרוּחַ מְצִינָה דִּים וּמִיָּהּ יֵשׁ לְשַׂב כְּמוֹ שְׂאִפְרָשׁ לְקַמֵּן בִּרְיֵשׁ הַשֵּׁן (סָכָה דף כא:): [כד"ה שְׂאִין] גַּבִּי סָכָה שְׂסֻמּוּכָה כַּכְרָעִי הַמְטָה: אַחֲרִים אוֹמְרִים סָכָה הַעֲשִׂינָה כַּשׁוּבָךְ פְּסוּלָה. דְּסָכָה דִּירַת קָבַע בַּעֲיָן וְאַחֲרִים הִינּוּ ר' מֵאִיר וְהָא דְּאֲמַר ר"מ לְקַמֵּן (סָכָה דף ח:): שְׁתֵּי סָכוֹת הִיוּצִרִים זֶז לְפָנִים מִזֹּו הַחִיצוֹנָה סָכָה וּפְטוּרָה מִן הַמְּחִיבָה בְּשֹׂאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה קִאֲמַר דְּאִלוּ בְּחַג בַּיִן דְּהַסְבִּיר דִּירַת קָבַע בַּעֲיָן חִיבָת בְּמַחְצֵה כְּדַמוּכַח פ"ק דְּיוּמָא (דף י.) דְּמַהֲיֵא טַעֲמָא מִחֻב רַבִּי יְהוּדָה סָבְתָה חֲסֵד בְּחַג בְּמַחְצֵה:

סוכה פרק ראשון סוכה

סִיבֵּךְ עַל גַּבִּי מְבוֹי שְׁיֵישׁ לוֹ לְחִי — כְּשָׂרָה. וְאָמַר רִבָּא: סִיבֵּךְ עַל גַּבִּי פִּסִּי בִּירְאוֹת — כְּשָׂרָה. וְצִרִיכָא. דְּאִי אֲשַׁמְעִינָן מְבוֹי, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא שְׁתֵּי דְּפָנוֹת מַעֲלִייתָא. אָבָל גַּבִּי פִּסִּי בִּירְאוֹת, דְּלִיכָּא שְׁתֵּי דְּפָנוֹת מַעֲלִייתָא — אִימָא לֹא. וְאִי אֲשַׁמְעִינָן פִּסִּי בִּירְאוֹת, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא שָׁם אֶרְבַּע דְּפָנוֹת, אָבָל סִיבֵּךְ עַל גַּבִּי מְבוֹי, דְּלִיכָּא שָׁם אֶרְבַּע דְּפָנוֹת — אִימָא לֹא. וְאִי אֲשַׁמְעִינָן הֵנִי תִרְכִּי, מִחְמִירְתָּא לְקַלְתָּא, אָבָל מְקַילְתָּא לְחִמְיִרְתָּא — אִימָא לֹא, צִרִיכָא. וְשַׁחֲמָתָה מְרוּבָּה מְצַלְתָּה — פְּסוּלָה. תָּנּוּ רַבָּנִן: חֲמָתָה מַחְמַת סִיבּוּהַ, וְלֹא מַחְמַת דְּפָנוֹת. רַבִּי יֵאֻשִׁיָּה אוֹמַר: אַף מַחְמַת דְּפָנוֹת. אָמַר רַב יִימָר בַּר שְׁלִמְיָה מִשְׁמִיָּה דְּאַבְרִי: מֵאִי טַעֲמִיָּה דְּרַבִּי יֵאֻשִׁיָּה, דְּכַתִּיב: "וּסָכוֹת עַל הָאָרוֹן אֵת הַפְּרוּכֹת", פְּרוּכַת מְחִיצָה, וְקָא קַרְיָיָה רַחֲמִנָּא "סָכְכָה", אֲלֵמָא מְחִיצָה כְּסָכָה בַּעֲיָנָו. וְרַבָּנִן? הַהוּא דְּנִיכּוּף בֵּיהּ פּוּרְתָּא, דְּמַחֲזִי כְּסָכָה.⁽ⁿ⁾ אָמַר אַבְרִי: רַבִּי, וְרַבִּי יֵאֻשִׁיָּה, וְרַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְרַבִּן גַּמְלִיאֵל, וּבֵית שַׁמַּאי, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְאַחֲרִים — כּוּלָּהוּ סְבִירָא לָהּ: סוּכָה דִּירַת קָבַע בַּעֲיָנָו.⁽ⁿ⁾ רַבִּי — דִּתְנִיָּא, רַבִּי אוֹמַר: כָּל סוּכָה שְׂאִין בָּהּ אֶרְבַּע אֲמוֹת עַל אֶרְבַּע אֲמוֹת — פְּסוּלָה. רַבִּי יֵאֻשִׁיָּה — הָא דְּאָמְרוּ.⁽ⁿ⁾ רַבִּי יְהוּדָה דִּתְנָן סוּכָה שְׂהִיא גְבוּהָה לְמַעְלָה מִעֲשָׂרִים אַמָּה פְּסוּלָה רַבִּי יְהוּדָה מְכַשִּׁיר⁽ⁿ⁾ וְרַבִּי שְׁמַעוֹן — דִּתְנִיָּא: שְׁתֵּים כְּהִלְכְתָּן וּשְׁלִישִׁית אָפִילוּ טַפַּח, רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: שְׁלֹשׁ כְּהִלְכְתָּן וּרְבִיעִית אָפִילוּ טַפַּח.⁽ⁿ⁾ רַבִּן גַּמְלִיאֵל — דִּתְנִיָּא: הַעוֹשֶׂה סוּכָתוֹ בִּרְאֵשׁ הָעֲגָלָה אוֹ בִּרְאֵשׁ הַסְּפִינָה, רַבִּן גַּמְלִיאֵל פּוֹסֵל, וְרַבִּי עֲקִיבָא מְכַשִּׁיר.⁽ⁿ⁾ בֵּית שַׁמַּאי — דִּתְנָן: מִי שְׂהִיָּה רִאשׁוֹ וְרוּבּוֹ כְּסוּכָה וְשׁוּלְחָנּוֹ בְּתוֹךְ הַבֵּית, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, וּבֵית הַלֵּל מְכַשִּׁירִין.⁽ⁿ⁾ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר — דִּתְנָן: הַעוֹשֶׂה סוּכָתוֹ כְּמִין צִרִיף, אוֹ שְׂסֻמּוּכָה לְכוּתֵּל, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל לְפִי שְׂאִין לָהּ גַּב, וְחֻכְמִים מְכַשִּׁירִין. אַחֲרִים — דִּתְנִיָּא, אַחֲרִים אוֹמְרִים: סוּכָה הַעֲשׂוּיָה כְּשׁוּבָךְ — פְּסוּלָה, לְפִי שְׂאִין לָהּ זְוִיּוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: סוּכָה הַעֲשׂוּיָה כְּכַבָּשׁוֹ, אִם יֵישׁ בְּהִקְיָפָה כְּדִי לֵישַׁב בָּהּ עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּנֵי אָדָם — כְּשָׂרָה, וְאִם לֹא־ו — פְּסוּלָה. כְּמֵאן — כְּרַבִּי, דְּאָמַר: כָּל סוּכָה שְׂאִין בָּהּ אֶרְבַּע אֲמוֹת עַל אֶרְבַּע אֲמוֹת פְּסוּלָה.⁽ⁿ⁾ מְכַדִּי, גַּבְרָא בְּאֲמַתָּא יְתִיב, כָּל שְׁיֵישׁ בְּהִקְיָפוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים יֵישׁ בּוֹ רוּחַב טַפַּח, בְּתַרִּיסָר סָגִי?

הָנִי

רְגָלִים לַעֲשׂוֹת לְבִירְאוֹת שְׂבָרָשׁוֹת הָרָבִים פֶּסֶן אֶרְבָּעָה כְּמוֹ דְּיוּמָדִין וְרוֹאִין כְּאִלוּ יֵשׁ מַחְצֵה מֵזָה לָּזֶה וְנִמְצָא הַבּוֹר מִקֵּף מַחְצוֹת וּמְמַלְאִין מִתּוֹכָהּ: לְתוֹךְ הַמַּחְצֵה וְאִם סִבֵּךְ עַל גִּבּוֹן בְּשָׂרָה בְּשֶׁזֶת דְּסָכוֹת דְּמִגּוֹ דְּהוּי דְּכֹן לְשֶׁזֶת הוּי דְּכֹן לְסָכָה וְאע"ג דְּבַעֲיָן שְׁתֵּים כְּהִלְכְתָּן: וְצִרִיכָא לְרִבָּא לְמִימַר הֵנָּךְ תֵּלֵת שְׁמַעְתָּתָא לְאֲשִׁמוּעִינָן דְּאֲמַרְיָן מִגּוֹ: דְּאִי אֲשַׁמְעִינָן מְבוֹי הֵנָּה אֲמִינָא הֵתָם הוּא דְּמַכְשָׁרִינָן לְסָכָה ע"י מִגּוֹ דְּאִבָּא שְׁתֵּי מַחְצוֹת מַעֲלִיתָא: פִּסִּי בִּירְאוֹת אִירָכָא שָׁם ד' דְּיוּמָדִין נוֹטִין לְאֶרְבַּע הַרוּחוֹת שְׁנִים לְכָל מַחְצֵה אִמָּה מִכָּאן וְאִמָּה מִכָּאן שְׁהִיּוּמָדִין רַחֲבִין אִמָּה לְכָל צַד: וְאִי אֲשִׁמוּעִינָן הֵנָּךְ תִּרְכִּי וְלֹא אֲשַׁמְעִינָן הֵךְ דְּאֲמַרְיָן לַעֲיֹל וְכֹן לְשֶׁזֶת הֵנָּה אֲמִינָא מִחְמִירְתָּא לְקַלְתָּא הוּא דְּאֲמַר מִגּוֹ: חֲמִתָּהּ מַחְמַת סָבִיךְ פּוֹסְלַת בָּהּ וְלֹא חֲמִתָּהּ מַחְמַת דְּפָנוֹת: פִּרְכַּת מַחְצֵה הִיא דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת כו) וְהַבְדִּילָה הַפִּרְכַּת לְכֶם וְגו': וְרַבָּנן אֲמַרִי לָךְ מֵאִי וּסָכוֹת דְּאֲמַר רַחֲמִנָּא: לְכּוּף בָּהּ לְמַעְלָה פִּרְתָּא כַּעֲיִן גַּב יַעֲשֶׂה מִמַּקְרָתָהּ: דִּירַת קָבַע רְאִינָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ קָבַע וְנִקְרְאִית כְּבוֹת: שֵׁשׁ כְּהִלְכְתָּן וּפְרָשִׁין טַעֲמָא לְמַעְלָה (דף יז:): לְמַחְסָה וּלְמַסְתוֹר מִזֶּרֶם: בִּרְאֵשׁ הַסְּפִינָה שְׂהִיא גְבוּהָה מֵאֵד כַּסְפִּינוֹת הָיִם שְׂהֵן גְּדוּלוֹת וְהָרוּם בָּהּהּ וְעוֹקְרָתָהּ וּבִרְאֵשׁ הָעֲגָלָה נָמִי בַּיִן דְּעִידִי מִתְחַזִּי כַּעֲיִן עֲרָאִי: ב"ש פּוֹסְלִין דְּקִרְאִי לְתַשְׁמִישׁ בַּעֲיָן: כְּמִין צִרִיף גִּבָּה וְדַפְנוּתֶיהָ בָּאִין כְּאִחַד כַּעֲיִן פְּנוֹת שְׂאִין גַּב נִכָּר לְבַד וְהַדְּפָנוֹת לְבַד: אִזּוּ שְׂסֻמּוּכָה לְפִתֵּל עֲשֶׂה קוּיִם אֲרָפִים וְסִמָּךְ רִאשׁוֹ אִחַד מְטָה עַל הַכִּתֵּל וְרִאשׁוֹ אִחַר מְטָה עַל הָאֶרֶץ דְּגִבָּה וְדַפְנָה אִחַד שְׂאִין לָהּ גַב וְאִין נָאָה לְדוּקָה: כַּשׁוּבָךְ עֲגָלָה: כַּכְּבָּשָׁן עֲגָלָה דְּלִית לָיָה כְּאֲחֵרִים: כְּדִי לְשַׂב בָּהּ כּוֹי סְבִיבוֹת הַקָּפָה מִבְּפָנִים: כְּמֵאן בַּעֲי ר' יוֹחָנָן סָכָה גְדוּלָה כָּל כַּךְ כְּרַבִּי דְּאֲמַר ד' אֲמוֹת בַּעֲיָן בְּתַמִּיָּה דְּעַל כְּרַחֲךָ לִית לָן תִּנְאָ דְּמִפִּישׁ בְּשַׁעוּקָא דְּסָכָה כְּנִתָּה וְכִי בַּעֲי רַבִּי יוֹחָנָן כְּלִי הִיא אֲלִיבָא דְּמֵאן אֲמַרָה: בְּאֲמַתָּא יִתִּיב כָּל אִחַד מִקוּמוֹ אִמָּה נִמְצָא הַקָּפָה כ"ד אֲמוֹת וְקוּמָא לָן (עִירוּבִין דף

פֶּרֶק ר"ג (יְבָמוֹת דף נא:): כְּלָהּ סְבִירָא לֵהוּ מֵאֲמַר קוּנָה קוּץ וְגוֹר וְהָא דְּחֶשֶׁב הָכָא ר' יְהוּדָה לֹא מִשּׁוּם דְּאִסִּיקָנָא לַעֲיֹל טַעֲמָא דְּרַבָּנן דְּפָסְלִי דְּבַעֲנו דִּירַת עֲרָאִי דְּהָא אֲבִי דְּהָכָא הוּא מִקְשָׁה לְרִבָּא דְּאִית לָיָה הֵהוּא טַעֲמָא אֲבָל מ"מ אֲמַת הוּא דְּלִמְעַלָּה מִכ' לֹא קוּמָא אֲלָא אִם כֹּן עֲשֹׂאִו קָבַע וְאֲמַרְיָן נָמִי בְּפֶרֶק הַשֵּׁן (לְקַמֵּן סָכָה דף כא:): רַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמָה דְּאֲמַר סָכָה דִּירַת קָבַע בַּעֲיָן וְדִיּוֹק מֵהָא דְּמַכְשִׁיר לְמַעְלָה מִכ' ש"מ דְּרָגִיל לַעֲשׂוֹת סָבְתוֹ דִּירַת קָבַע: הַעֲשֶׂה סָבְתוֹ בִּרְאֵשׁ הָעֲגָלָה אִזּוּ בִּרְאֵשׁ הַסְּפִינָה. לְקַמֵּן (מִפְרָשׁ) בְּפֶרֶק הַשֵּׁן (דף ב:): (שֵׁם) בְּמַתְנֵי דְּקִתְנֵי בְּשָׂרָה גְּרָסִין בִּרְאֵשׁ הָעֲגָלָה אֲבָל הָכָא בְּבִרְיָתָא בְּפִלּוּנְתָא דִּר"ג ור"ע אִזּוֹר"ת דְּלֹא גְּרָסִין לָיָה וְכֹן ר"ח לֹא גָרַם לָיָה שְׂבָרָאשׁ הָעֲגָלָה לֹא פִלְגִי דְּהָא מַסְקִינָן בְּפֶרֶק הַשֵּׁן (לְקַמֵּן סָכָה דף כג.) דְּפִלְגִי בִּיכּוּלָהּ לַעֲמַד בְּרוּחַ מְצִינָה דְּיִבָּשָׁה וְאִינָהּ יכּוּלָהּ לַעֲמַד בְּרוּחַ מְצִינָה דִּים וּמִיָּהּ יֵשׁ לְגַחֲוִית דְּכִי הִיא גּוּנָא אֲמַר יכּוּלָהּ לַעֲמַד בְּרוּחַ מְצִינָה דְּאֶרֶץ וְאִינָהּ יכּוּלָהּ לַעֲמַד בְּרוּחַ מְצִינָה שְׂבָרָאשׁ הָעֲגָלָה בַּיִן דְּעִידָא וְלֹא מַסְתַּבֵּר כָּלֵל דְּאֲלָא מַעֲתָה לְפִלְגָנָה בְּסָכָה שְׂבָרָאשׁ הָעֲגָלָה בַּיִן דְּעִידָא מִתְחַזִּיא בְּעֲרָאִי וְעוֹד הָשָׂה דְּבִרְאֵשׁ הַסְּפִינָה נָמִי נִזְדִּי וְלָמָּה לִי מִשּׁוּם דְּאִינָהּ יכּוּלָהּ לַעֲמַד בְּרוּחַ מְצִינָה דִּים וּמִיָּהּ יֵשׁ לְשַׂב כְּמוֹ שְׂאִפְרָשׁ לְקַמֵּן בִּרְיֵשׁ הַשֵּׁן (סָכָה דף כא:): [כד"ה שְׂאִין] גַּבִּי סָכָה שְׂסֻמּוּכָה כַּכְרָעִי הַמְטָה: אַחֲרִים אוֹמְרִים סָכָה הַעֲשִׂינָה כַּשׁוּבָךְ פְּסוּלָה. דְּסָכָה דִּירַת קָבַע בַּעֲיָן וְאַחֲרִים הִינּוּ ר' מֵאִיר וְהָא דְּאֲמַר ר"מ לְקַמֵּן (סָכָה דף ח:): שְׁתֵּי סָכוֹת הִיוּצִרִים זֶז לְפָנִים מִזֹּו הַחִיצוֹנָה סָכָה וּפְטוּרָה מִן הַמְּחִיבָה בְּשֹׂאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה קִאֲמַר דְּאִלוּ בְּחַג בַּיִן דְּהַסְבִּיר דִּירַת קָבַע בַּעֲיָן חִיבָת בְּמַחְצֵה כְּדַמוּכַח פ"ק דְּיוּמָא (דף י.) דְּמַהֲיֵא טַעֲמָא מִחֻב רַבִּי יְהוּדָה סָבְתָה חֲסֵד בְּחַג בְּמַחְצֵה:

מסורת הש"ס

א לקמן כא:
ב עירובין ג; לעיל ג.
ג יומא י; לעיל ב; לקמן כא;; משנה סוכה
ד תוספתא סוכה; לעיל ו; סנהדרין ד.
ה לקמן כב; לקמן כג.
ו לקמן כח; ברכות יא; משנה סוכה; לעיל ג; עיר

מסורת הש"ס

א עירובין עו:

ב בבא בתרא קא: עירובין נז:

לקמן לב:

ג עירובין עו:

הַי מַלִּי דְבִהְקָף ג' אִיכָא רִוּחָא טַפַּח:
בְּעֵגּוּלָא רַחב טַפַּח יֵשׁ בּוֹ וְהוּא עֵגּוּל — פֿמה מִרְבַּע יִתֵּר עַל הָעֵגּוּל רַבִּיעַ. אִין לְהוֹכִיחַ דְּבַר זֶה מֵהָא דְּמִבְּלָא מִרְבַּעַת בְּעִינָן ד' אֲמוֹת מִרְבַּעוֹת שְׁיֵהֵא אֲרַבַּע בְּצַדֶּיהָ כְּמוֹ בְּאֻמְצָעָה וּבְרַבּוּעָא אִיכָא הֶקְפֵּא טַפִּי: מַכְזִי כְּמֵה מִרְבַּע יִתֵּר עַל הָעֵגּוּל רַבִּיעַ מִתְּנִי' הִיא בְּאֲרַבְעֵים וְתַשַּׁע מֵדוֹת וְהִדְּבָרִים נִרְאִין לְעֵינֵים דְּאֵלוּ אִמָּה עֲגֻלָּה חוּט שֶׁלֹּא אֲמוֹת מִקִּיפָה וְאִמָּה מִרְבַּעַת צְרִיכָה חוּט ד' לְסוּבָבָה אִמָּה לָכֵל רוח: בְּשִׁיתָסֵר הֶקְף סָגִי: ה"מ דְּסָגִי בְּשִׁיתָסֵר מֵהָא טַעמָא דְּמִרְבַּע יִתֵּר עַל עֵגּוּל רַבִּיעַ: בְּעֵגּוּלָא גִּנְפָק מִגּוֹ רַבּוּעַ אִם הֶקְפֵּת בְּחוּט שֶׁל ט"ז אִמָּה בְּהֶקְרַע בְּרַבּוּעָא תִּמְצָא בְּתוֹכוֹ אֲרַבַּע מִרְבַּעוֹת וְאִם הִיִּית צְרִיךְ לְעֵגְלוֹ מִבְּפִינִים וְלִהְיוֹצִיא חֲקֻנוֹת רַבּוּעוֹ אִתָּה עוֹנְלוֹ בְּחוּט י"ב וְנִמְצָא חֲצִינוֹן יִתֵּר עַל הַפְּטִימִי רַבִּיעַ אִף כֵּאֵן אִם הִיִּתֵּה מִרְבַּעַת סָפָה ז' זִיָּה לְהִיֹּת כְּזִי שֶׁיִּשְׁבּוּ בְּהֶקְפָּה שֶׁשֶּׁה עֶשֶׂר בְּנֵי אָדָם: אַבָּל בְּרַבּוּעָא מִגּוֹ עֵגּוּלָא בְּעִינָן טַפִּי מִשּׁוּם מִרְשָׁא דְּהֶקְרַתָּא אַבָּל עַכְשָׁו בְּשַׁעֲשֵׁה אִוְתָּה עֲגֻלָּה אִם לֹא הִיא הֶקְפָּה אֲלֵא שֶׁשֶּׁה עֶשֶׂר נִמְצָא הָאֻמְצַע רַחב הֶרְבֵּה מֵאֲרַבַּע וְצַדֶּיהָ הוֹלְכִים וְכֵלִים עַד לְכֹלָה וְאִין אִתָּה מוּצָא בְּצַדֶּיהָ אֲרַבַּע שְׂאִין לֵה זִוּיּוֹת וְרַבִּי אֲרַבַּע מִרְבַּעוֹת בְּשִׁי וְצְרִיךְ אִתָּה לַעֲשׂוֹת עַל בְּרַחַךְ

הֶקְף עֵגּוּלָה גְּדוֹל כְּזִי שֶׁתּוֹכֵל לְרַבַּע מִתּוֹכָהּ אֲרַבַּע מִרְבַּעוֹת שֵׁיט לָהֶם זִוּיּוֹת: מַכְזִי כֹּל אֲמָתָא בְּרַבּוּעָא כּו' בְּשִׁאֲתָהּ מוֹזֵד לְלַכְסוֹן שֶׁלָּהֶם אִתָּה מוּצָא לָכֵל אִמָּה שֶׁבְּרַבּוּעַ תּוֹסַפֵּת שְׁנֵי חֲמִשִּׁים כֶּךָ שְׁעָרֵי חֲכָמִים: בְּשִׁבְסָר נָכִי חוּמִשָּׁא סָגִי שְׁהָרִי אִינֶךְ צְרִיךְ לְהִכְרִיב עֵגּוּל זֶה אֲלֵא שֶׁתִּמְצָא בְּתוֹכוֹ ד' מִרְבַּעוֹת וּבְשִׁאֲתָהּ מוֹסִיב לְתוֹכוֹ מִבְּלָא מִרְבַּעַת יֵהֵא חוּט הָעֵגּוּל הַמְּקִיפוֹ נִזְנַע בְּהֶקְרֻנוֹת הֶרַבּוּעַ נִמְצָא עֵגּוּל זֶה רַחב מִתּוֹכוֹ בְּחֻזִּית שֶׁל רַבּוּעַ שֶׁהוּא חֲמֵשׁ אֲמוֹת וְשִׁלְשֵׁה חֲמִשִּׁים וְדָבָר עֵגֹל כֹּל קָחָבוּ שְׁנֵי בְּאַלְכֶסוֹנוֹ בֶּן אֻמְצָעוֹ שְׁהָרִי אִין לוֹ זִוּיּוֹת נִמְצָא תּוֹכוֹ חֲמִשֶּׁה וְשִׁלְשֵׁה חֲמִשִּׁין עַל חֲמִשֶּׁה וְשִׁלְשֵׁה חֲמִשִּׁין וְכֹל שֵׁשׁ בְּרַחְבּוֹ טַפַּח בְּעֵגּוּל צְרִיךְ הֶקְפּוֹ שִׁלְשֵׁה נִמְצָא לְחֲמֵשׁ אֲמוֹת קָחַב חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אִמָּה הֶקְף וְשִׁלְשֵׁה חֲמִשִּׁין תַּשַּׁע הֶקְף שְׁנֵי שְׁתֵּי אֲמוֹת פָּחוֹת חֲמֵשׁ הָרִי שְׁבָסֵר נָכִי חוּמִשָּׁא פָּחוֹת חֲמֵשׁ: לֹא דָק ר' יוֹחָנָן בְּמַלְתָּה לְצַמְצֵם וְאִמֵּר טַפִּי דָּכֵל כְּמֵה דֵּהִיּוּא גְּדוּלָּה טַפִּי עֲדִיפֵא: לְחוּמִקְרָא אִם אִמֵּר לְהוֹסִיף עַל הַשְּׁעוֹר דָּלָא חֵשׁ לְצַמְצֵם לֹא הִנֵּה קִשְׁיָא לָן אַבָּל הַשְּׁתָא דְּבָצִיר לִיָּה שְׁעוֹרָא וְהַבְּשִׁיר אֵת הַפֶּסּוּלָה קִשְׁיָא לָן מִי לֹא דָק בְּמַלְתָּה דָּלָא לְקִינ: בְּאֻמְתָּא יִתִּיב וְאִי הִנֵּה מִצְרִיךְ רַבִּי יוֹחָנָן לְהוֹשִׁיבֵם לְתוֹכָהּ וְזֵאִי אִיכָא לֹאקְשׁוּיִי: אֲלֵא ר' יוֹחָנָן מְקוּם גְּבָרִי לֹא קִחְשָׁב בְּתוֹךְ הַסָּפָה אֲלֵא סְבִיבֻתִּיָּה מִבְּחוּץ הוּא אִומֵר לְהוֹשִׁיבֵם הָרִי פִּחְתָּנוּ מִן הַחֲשָׁבוֹן מִרַחב הָעֵגּוּל שְׁתֵּי אֲמוֹת עַל שְׁתֵּי אֲמוֹת שְׁבָשְׁאֲתָה סוּבָבוּ בְּחוּט סְבִיבוּ מִבְּחוּץ הֶקְפּוֹ עֶשְׂרִים וְאֲרַבַּע אִתָּה מוּצָא בְּתוֹכוֹ שְׁמוּנָה עַל שְׁמוּנָה דָּכֵל שֵׁשׁ בְּהֶקְפּוֹ שִׁלְשֵׁה יֵשׁ בְּרַחְבּוֹ טַפַּח וְעַכְשָׁו שֶׁהִדְּפִנוֹת מִפְּנִימָה לְמוֹשְׁבָן אִינוּ רַחב אֲלֵא שֶׁשֶּׁה עַל שֶׁשֶּׁה דֵּהֵא גְּבָרָא בְּאֻמְתָּא יִתִּיב וְהוֹצֵאתָ לָךְ אִמָּה מְזָה וְאִמָּה מְזָה לָכֵל צַד: כְּמֵה הָיוּ לְהוֹ תַּמְנִי סָרִי בְּהֶקְפָּה יֵשׁ שְׁמוּנָה עֶשֶׂר דֵּהֵא קָחָבָה שֶׁשֶּׁה עַל שֶׁשֶּׁה: וְלְחוּמִקְרָא לֹא דָק שֶׁהוֹסִיף מַעֲט עַל הַשְּׁעוֹר וְלֹא צַמְצָמוּ וּמִיָּהוּ פּוֹרְקָא אִוּסִיף דָּלָא הִרְחִיבוּ בְּתוֹכוֹ יוֹתֵר עַל שְׁעוֹרוֹ אֲלֵא שְׁנֵי חֲמִשִּׁין דֵּהִינוּ שְׁלִישׁ מִשֶּׁשֶּׁה חֲמִשִּׁין שְׁהוֹסִיף בְּהֶקְפּוֹ וְלִיכָא לֹאקְשׁוּיִי כְּדֹאקְשֵׁת לְעִיל טוּבָא מִי לֹא דָק: וְרַבִּינָן דְּקִיּוּסָרִי אִמֵּרִי לְעוֹלָם מְקוּם גְּבָרִי בְּעִינָן דְּלָהּוֹי לְתוֹכָהּ עֶשְׂרִים וְאֲרַבַּע אֲמוֹת: בְּעֵגּוּלָא מִגּוֹ רַבּוּעָא רַבָּעָא מִפִּיךָ מִן הֶרַבּוּעַ בְּשִׁאֲתָהּ עוֹנֵל אֵת הַמִּרְבַּע מִתּוֹכוֹ:

סוכה פרק ראשון סוכה

שֶׁל שִׁלֵּשׁ עַל שִׁלֵּשׁ וְחוּט שֶׁל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה יָסָב אִוְתָּה וּמִבְּלָא עֲגֻלָּה שֶׁל שִׁלֵּשׁ חוּט שֶׁל תַּשַּׁע אֲמוֹת יָסָב אִוְתָּה דָּכֵל שֵׁשׁ בְּהֶקְפּוֹ שִׁלְשֵׁה טַפַּחִים יֵשׁ בּוֹ רַחב טַפַּח כְּדֹאמֵר בְּשִׁמְעָתָן דְּאִין מְבִיאִין רִאִיָּה מִחוּט הֶהָקְף הַגְּדוֹל רַבִּיעַ אֲצֵל רַחב הַמְּקוֹם דֹּאטּוֹ מִבְּלָא עֲגֻלָּה שֶׁל ד' עַל ד' אֲמוֹת סָלְקָא דַּעְתָךְ שְׁאִינָה מִחֻזָּקַת אֲלֵא כְּמִבְּלָא שֶׁל ג' עַל ג' מִרְבַּעִים לְפִי שֶׁהַחוּט הַמְּקִיפוֹ מִדְּתוֹ שְׁנֵי וְהֵלֵא בְּשִׁתְחֻלָק מִבְּלָא שֶׁל ג' עַל ג' מִרְבַּע עַל ג' רַצְעוֹת לְאֶרֶךְ וְשִׁלֵּשׁ רַצְעוֹת לְרַחב לֹא תִּמְצָא בָּהּ כִּי אִם ט' [שֵׁל] אִמָּה עַל אִמָּה וּמִבְּלָא עֲגֻלָּה שֶׁל ד' עַל ד' ע"כ יֵשׁ בָּהּ י"ב רַצְעוֹת שֶׁל אִמָּה עַל אִמָּה שְׁהָרִי (אִם) רַבּוּעַ שֶׁל ד' עַל ד' בְּשִׁתְחֻלָק לִד' רַצְעוֹת שֶׁל רַחב אִמָּה לְאֶרְכוֹ וְכֵן לְרַחְבּוֹ תִּמְצָא בּוֹ י"ו רַצְעוֹת שֶׁל אִמָּה עַל אִמָּה וּמִרְבַּע אִינוּ יִתֵּר עַל הָעֵגּוּל אֲלֵא רַבִּיעַ נִמְצָאת אִתָּה אִומֵר שְׁהַעֲגִלָּה הִיא י"ב אִמָּה עַל אִמָּה אֲלֵא וְזֵאִי אִין רִאִיָּה מִחוּט שֶׁל הֶקְף כֹּלָל וְעוֹד תַּדַּע דְּרַצְעִיָּה שֶׁל ה' אֲמוֹת אֶרֶךְ עַל רַחב אִמָּה חוּט שֶׁל י"ב אִמָּה מִקִּיפָה בְּשִׁתְבֹּא לְחֻלְקָה לְרַצְעוֹת שֶׁל אִמָּה עַל אִמָּה אִין בָּהּ אֲלֵא חֲמֵשׁ אֲמוֹת וְהִינוּ טַעמָא לְפִי בְּשִׁאֲתָה מִשְׁיַח חוּט

בְּרַבּוּעַ הוֹלֵךְ וּמִצֵּר לְזִוּיּוֹת וּבְשִׁאֲתָהּ מִשְׁיַח בְּעֵגֹל מִקְרִיב וְהוֹלֵךְ וְאִם בָּאנוּ לְכַנּוֹן הַחֲשָׁבוֹן דְּמִרְבַּע יִתֵּר עַל הָעֵגּוּל נִוְכַּל לְהוֹכִיחַ בְּעִינָן זֶה שֶׁתַּשַּׁעֲשֶׂה נִקְדָּה שֶׁל מִשְׁהוֹ וְתִקְיַפְנָה בְּחוּטִין הֶרְבֵּה סְבִיב זֶה סְבִיב אַחֵר סְבִיב עַד שֶׁיִּכְרִיבוּ וְיִגְדֵּל רַחב בְּעֵגֹל טַפַּח עַל טַפַּח וְאַחֵר כֶּךָ תַּחְתָּךְ הַחוּטִין מִן הַנִּקְדָּה וְלִמְטָה דֵּהִינוּ מִחְצֵי רַחב עֵגּוּל וְלִמְטָה וְאַחֵר שִׁיחְתְּכוּ יִתְפַּשְּׁטוּ כֹּל הַחוּטִין וּמִשְׁמַאל וְנִמְצָא כֹּל חוּט הוֹלֵךְ וּמֵאֲרִיךְ מִחְבְּרֵי מִשְׁהוֹ מְבָאֵן וּמִשְׁהוֹ מְבָאֵן עַד שִׁאֲתָה מְנִיעַ לְחוּט הָעֲלִיּוֹן דֹּאֲרַכוּ ג' טַפַּחִים שֶׁהוּא חוּט הַחֲצִינוֹ שֶׁהוּא מְסַבב טַפַּח עַל טַפַּח דָּכֵל שֵׁשׁ בְּרַחְבּוֹ טַפַּח יֵשׁ בְּהֶקְפּוֹ שִׁלְשֵׁה טַפַּחִים נִמְצָאוּ הַחוּטִין הַלָּלוּ סְדוּרִין בְּעִינָן זֶה בְּמִין רַצְעִיָּה קָחָבָה בְּאֻמְצַע חֲצִי טַפַּח וְהִינוּ בִּנְגַד הַנִּקְדָּה מְבָאֵן וּמְבָאֵן בָּלָה וְהוֹלְכֵת וְצָרָה עַד מִשְׁהוֹ וְאִם בָּאתָ לְחֹזֵר וְלַחֲלֹק אִוְתָּה בְּאֻמְצַע הִינוּ בִּנְגַד הַנִּקְדָּה תִּמְצָא שְׁתֵּי רַצְעוֹת שְׁכָּל אַחַת אֲרַבָּה טַפַּח וּמִחְצָה וּמִצֵּר אַחַת קָחָבָה חֲצִי טַפַּח וּמִצֵּר אַחַת בָּלָה עַד מִשְׁהוֹ וְעַתָּה תַּצְטַרֵּף אֲלָיו שְׁתֵּי הֶרַצְעוֹת וְשִׁים הָאֶרֶךְ בִּנְגַד הֶקְצֵר תִּמְצָא רַצְעִיָּה אֲרַבָּה טַפַּח וּמִחְצָה עַל רַחב חֲצִי טַפַּח תַּחֲלֹק אִוְתָּה לְשִׁלֵּשׁ רַצְעוֹת תִּמְצָא בָּהּ שִׁלֵּשׁ רַצְעוֹת מִחְצֵי טַפַּח עַל חֲצִי טַפַּח וְאֲלוֹ רַצְעִיָּה מִרְבַּעַת שֶׁל טַפַּח בְּשִׁתְחֻלְקָנָה שְׁתֵּי וְעָרַב תִּמְצָא בָּהּ אֲרַבַּע רַצְעוֹת שֶׁל חֲצִי טַפַּח עַל חֲצִי טַפַּח הָרִי לָךְ מִרְבַּע יִתֵּר עַל הָעֵגּוּל רַבִּיעַ: כֹּל אֲמָתָא בְּרַבּוּעַ אֲמָתָא וְתִרִי חֲמִשִּׁי בְּאַלְכֶסוֹנָה. אִין הַחֲשָׁבוֹן מְכֹון וְלֹא דָק דֹּאִיכָא טַפִּי פּוֹרְקָא שְׁאִם תַּעֲשֶׂה רַבּוּעַ שֶׁל עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר וְתַחֲלֹק אִוְתּוֹ שְׁתֵּי וְעָרַב נִמְצָא בְּתוֹכוֹ אֲרַבַּעַת רַבּוּעִים שֶׁל חֲמִשֶּׁה עַל חֲמִשֶּׁה חֹזֵר וְחִלּוּק אִוְתָם רַבּוּעִים לְאַלְכֶסוֹנִים הַהוּלֵךְ לְצַד אֻמְצַע שֶׁל רַבּוּעַ גְּדוֹל תִּמְצָא בְּרַבּוּעַ הַפְּטִימִי חֲמִשִּׁים אִמָּה שְׁהָרִי הוּא חֲצִיו שֶׁל חֲצִינוֹ שְׁהָרִי חֲלֻקַת הֶרַבּוּעִים שֶׁל ה' עַל ה' כֹּל אֶחָד לְאַלְכֶסוֹנוֹ וְאִם לֹא הִיא בּוֹ אֲלֵא לְפִי קִשְׁבּוֹן אֲמָתָא וְתִרִי חֲמִשִּׁי דֵּהִינוּ ז' עַל ז' נִמְצָא דֹאִין בּוֹ חֲצִיו שֶׁל חֲצִינוֹ דְּרַבּוּעַ שֶׁל שְׁבַעַה עַל שְׁבַעַה אִין בּוֹ אֲלֵא אֲרַבַּעִים וְתַשַּׁע רַצְעוֹת שֶׁל אִמָּה עַל אִמָּה וְרֵאיוּ לְהִיֹּת חֲמִשִּׁים דֵּהֵא הוּא חֲצִיו שֶׁל עֶשְׂרָה דְּעוֹלָה לְמֵאָה רַצְעוֹת שֶׁל אִמָּה עַל אִמָּה: רַבִּי יוֹחָנָן מְקוּם גְּבָרִי לֹא קִחְשָׁב. עַל חֲנָם דְּחָק לִישָׁב דְּבָרִי ר' יוֹחָנָן דַּעַל בְּרַחַךְ מְקוּם גְּבָרִי קִחְשִׁיב דְּשִׁמְעִינוּ לִיָּה בְּהִדְיָא בְּעִירוּבִין בְּרִישׁ חֲלוּן (דף טו.) דֹּאמֵר חֲלוּן עֵגֹל צְרִיךְ שְׁיֵהֵא בְּהֶקְפּוֹ כ"ד טַפַּחִים וְלֹא מִתְקַצָּא אֲלֵא בְּדִינֵי דְּקִיּוּסָרִי וְכו':

ח.

סוכה פרק ראשון סוכה

רבוּעא דנפק מנו עגולא פלגא. פֿרש בקוּנטרם פֿשאתה מרבע בַּתוך העגול אַתָּה

רִיבּוּעָא דְנִפְיָק מְגוּ עִיגוּלָא — **פֿלָגָא**. וְלֹא הִיא, דִּהָא קַחְזִינֵן דְּלֹא הוּי פּוּלִי הָא. אָמַר רַבִּי לְוִי מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: שְׁתֵּי סוּכּוֹת שֶׁל יוֹצְרִים זוֹ לַפְּנִים מִזּוֹ — הַפְּנִימִית אֵינָה סוּכָּה, וְחַיִּיבָת בַּמְזוּזָה. וְהַחִיצוֹנָה סוּכָּה, וּפְטוּרָה מִן הַמְזוּזָה. וְאַמַּאי? תַּהוּי חִיצוֹנָה כְּבִית שְׁעַר הַפְּנִימִית, וְתַתְּחִיב בַּמְזוּזָה! מִשּׁוּם דְּלֹא קִבִּיעַ.^(ט) תָּנּוּ רַבִּנּוּ: גִּבְבִּי"ד: סוּכַת גּוּיִם, סוּכַת נָשִׁים, סוּכַת בְּהֶמָּה, סוּכַת כּוֹתִים סוּכָּה מִפֶּל מְקוּם — כְּשֶׁרָּה, וּבִלְבַד שֶׁתִּהְיָ מְסוּפַכָּת כְּהִלְכָתָהּ. מֵאִי "כְּהִלְכָתָהּ"? אָמַר רַב חֲסֵדָא: וְהוּא שְׁעַשְׂאָה לְצַל סוּכָּה. "מִפֶּל מְקוּם" לְאַתּוּי מֵאִי? לְאַתּוּי: סוּכַת רַקִּבִּי"ש. דְּתָנּוּ רַבִּנּוּ: סוּכַת רַקִּבִּי"ש: סוּכַת רוּעִים, סוּכַת קִיּוּצִים סוּכַת בּוֹרְגָנִין סוּכַת שׁוּמְרֵי פִירוֹת, סוּכָּה מִפֶּל מְקוּם — כְּשֶׁרָּה, וּבִלְבַד שֶׁתִּהְיָ מְסוּפַכָּת כְּהִלְכָתָהּ. מֵאִי "כְּהִלְכָתָהּ"? אָמַר רַב חֲסֵדָא: וְהוּא שְׁעַשְׂאָה לְצַל סוּכָּה. "מִפֶּל מְקוּם" לְאַתּוּי מֵאִי? לְאַתּוּי: סוּכַת גִּבְבִּי"ה. הָאִי תֵּנָא דְגִבְבִּי"ה, אֵלִימָא לִיה גִּבְבִּי"ה מִשּׁוּם דִּקְבִּיעִי, וְקָא תֵּנָא "מִפֶּל מְקוּם" לְאַתּוּי רַקִּבִּי"ש, דְּלֹא קִבִּיעִי. וְהָאִי תֵּנָא דְרַקִּבִּי"ש, אֵלִימָא לִיה רַקִּבִּי"ש, דְּבִנִּי חִיּוּבָא נִינְהוּ, וְתֵּנָא "מִפֶּל מְקוּם" לְאַתּוּי גִּבְבִּי"ה, דְּלָאוּ בְּנִי חִיּוּבָא נִינְהוּ.

מתניי

פֿלגא פֿשאתה מרבע בַּתוך העגול אַתָּה מוציא

ממנו חצי השעור הנשאר בו דהינו תלתא דכנליה הלכך לשש עשרה רבוע צריך העגול המקיפו סביב להיות עשרים וארבע: ולא מלתא היא דהא ראינו דלא הוי שעורא כלי האי אלא שיהא רחב בשעור אֶלכסוֹנָא של מרבע וכל אמתא ברבוע אמתא ותרי חמשי באלכסונו: שתי סכות של יוצרים כך הִיה דרך של יוצרי כלי חרס בימיהן עושין להם שתי סכות זו לפנים מזו בפנימית הוא דר ומצניע קדרותיו ובחיצונה הוא עושה מלאכתו ומוציא קדרותיו למכר: פנימית אינה סכה אס בִּא לשב בתוכה לחג לשם סכה ואע"ג דלא צעינן סכה לשם חג דהא בבית הלל קומא לן דמקשרי סכה ושנה במתניתין (דף ט. ז) הכא אינה סכה דלא מעכרא מלתא דלשם סכה הוא דר בו דהא כל ימות השנה זיר התם ורב תשמישו וסעדתו ושנתו סס: וחיבת במזוזה לעולם משום דכל דירתו בה: החיצונה סכה ויוצא בה זדי חובתו ואין צריך לסתרה ולעשותה לשם חג בבית הלל ומשום הפירא דמצנה ליבא למיסר דבין דכלה שפא לאו הכא זיר והשתא זיר בה איבא הפירא: ופטורה מן המזוזה לעולם דלאו דירה היא שאינה עשויה אלא לצאת ולבא דרך סס ולדכנים סס תגרים: ותהוי בבית שער הפנימית דקיי"ל במנחות בהקומן רבה (מנחות דף לג:) דחיב במזזה מדרבנן בית שער פירק"א בלע"ז שלבני הבית: משום דלא קביע לא זו ולא זו דבר קבוע ואין הפנימית חשובה להיות לה בית שער: סבת גוים שעשויה לדור בה בימות החמה: סכה מ"מ אפלו פחותה מאלו ולקמה מפרש מאי היא: מאי בהלכתה מאי אתא לאשמועינן דאלו שתהא צלטה מרבה מחמתה ודבדר ספֿשר לסבך בו פשיטא אטו משום דרישא במלי אחרונייתא שלא נעשית לשם סכה שתכשר אף בפסולות: אמר רב חסדא האי בהלכתה דקאמר הוא שמספכת יפה דמוכחא מלתא שעשויה הראשונה לצל היתה ולא לצניעות בעלמא דאע"ג דסכה לשם חג לא צעינן לשם סכה צעינן ולצל הוא דמקריא סכה שסוככת מן החורב: רקב"ש סימן רושים הוצים ברגגין שומרי פרות ולקמן פריך מאי גריעותהו דהני מהגן דלעיל דקרי לה סכה מפל מקום: רושים שעשו סכה בשדה לשב בתוכה מפני השרב ושומרים צאנס: הוצים שומרי קציעות השטוחין בשדה ליבש: ברגגין שומרי העיר וכלן ישראלים הם אבל סכה זו לא לשם חג נעשית: סכה מפל מקום דאפילו פחות מאלו והינו הגן דלעיל בדמפרש לקמן דהאי תנא חשיבי ליה הני משום דישראלים וניהו וחיבין בסכה וראייה ספתן להבשיר יותר מספת גנב"ך גוים גשים בהמה כותים שאין חיבין בסכה: אלימא חשובה להבשיר: ספת רקב"ש לא קביעי פעמים רועין כאן ופעמים רועין כאן פשאכלו את המרעה וכן הוצים פשיבשו הולכין להם וסותרין ספתן:

מסורת הש"ס
א מנחות מב.

גליון הש"ס

גמ' תנו רבנן גנב"ך. ע' גיטין דף מוה ע"ב תוס' ד"ה כל:

רבוּעא רבעא דהינו רבעא מכל הרבוע לכך יש לפרש דהנך תרי מלי קימי דאזרי כעין שפרשתי שעושה עגול בתוך רבוע וחוחר ועושה רבוע אחר בתוך אותו עגול ואתא למימר שנתמעט העגל רבע של רבוע החיצון ורבוע פנימי נתמעט מרבוע חיצון פלגא ורבע ופלגא קימי ארבע חיצון ואם תאמר והלא רבוע של שבעה על שבעה אס תעשה בו עגל של שבע על שבע אמות ותחזר ותעשה בתוך העגל רבוע של אֶלכסוֹנו שבעה במדת העגל הנה ליה רבוע פנימי חמשה על חמשה לפי חשבון של אמתא ותרי חמשי באלכסונה ומשפחת לה ברבוע פנימי יתר מחציו של חיצון דיש בפנימי כ"ה רצועות של אמה על אמה ובחיצון לא משפחת אלא מ"ט ויש לומר שיה תלוי במה שהוכחנו דחשבון של אמתא ותרי חמשי אינו מבון דאיבא טפי וא"כ אין ברבוע הפנימי ה' על ה' דאם היה בו ה' על ה' היה אֶלכסוֹנו עולה טפי מו': ותהוי חיצונה בית שער לפנימית ותתחיב במזזה. ובית שער חיב במזזה בדתגיא בהקומן רבה (מנחות דף לג:) בית שער אכסדרה ומרפסת חיבין במזזה ותמה דבפרק קמא דיומא (דף יא: גסס) אמרינן דממעטינן להו ממזזה מדכתיב בית מה בית מיוחד לדירה וצאו אלו שאין מיוחדין לדירה ויש מחלקין בין פתוחין לבית ולפתוחין לגנה וקצאי דאם בן הנה ליה לשנמי דכי התם במנחות (סס) דפריך אדרב חסדא דאמר אכסדרה פטורה מן המזזה וצ"ל הא דאורייתא הא דרבנן והא דלא משגי התם במנחות דמשמע ליה דרב חסדא פטורה לגמרי קאמר אפילו מדרבנן: ספת כותים. כל הגן דקחשיב הכא אמר בשמעתי דלאו בני חויבא נינהו דקסבר גרי אריות הן והא דאמר פרק שני דיבמות (דף בד:) דאחד גרי אריות ואחד גרי חלומות הלכה כלם גרים הני מלי פשנתגירו לגמרי אבל גרי כותים כתיב בספר מלכים (ב ח) את ה' היו ירכיבם ואת אלהיהם היו עבדים ומאן דאמר כותים גרי אמת קסבר דאחר כך נתקנו:

סוכה פרק ראשון סוכה

א ביצה ל:
ב לקמן כז:
ג מנחות מב:
ד לקמן כז:

גמ' מנין לעצי סוכה. ע"י לקמן דף לו ע"ב רש"י ד"ה אסור להריח:

דבר אל־בני ישראל לאמר בחודש השביעי באחד לחודש יהיה לכם שבֹתון זכרון תרועה מקרא־קדש [ויקרא כב, לד]

מתני' סָכָה יִשְׁנֶה בְּדַמְפְּרֵשׁ שֶׁעָשָׂהָ קֹדֶם לָחַג שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא פָּרַשׁ שֶׁהָיָא לָשֵׁם סָכָה וְשָׁנָה בֵּית הֵלֵל מִכְשִׁירִין. סָכָה יִשְׁנֶה בֵּית הֵלֵל מִכְשִׁירִין. וְאִיזוּ הִיא סוּכָה יִשְׁנָה, כָּל שֶׁעָשָׂאָה קוֹדֶם לָחַג שְׁלֹשִׁים יוֹם. אָבָל אִם עָשָׂאָה לְשֵׁם חַג, אֲפִילוּ מִתְחִילַת הַשָּׁנָה — כְּשֶׁרָה. גָּמְי' מֵאֵי טַעַמִּיהוּ דְּבֵית שְׁמַאי? אָמַר קָרָא: "חַג הַסּוּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַה'", סוּכָה הָעֲשׂוּיָה לְשֵׁם חַג בְּעֵינָו. ^(א)וּבֵית הֵלֵל? הֵהוּא מִיַּבְעִי לִיהּ לְכַדְרָב שִׁשֶּׁת. דְּאָמַר רַב שִׁשֶּׁת מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: מִזֵּינ לַעֲצִי סוּכָה שְׂאֵסוּרִין כָּל שִׁבְעָה — תִּלְמוּד לּוֹמַר: "חַג הַסּוּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַה'", וְתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרָה אוֹמַר: כָּשֵׁם שִׁחַל שָׁם שְׁמִים עַל הַחֲגִיגָה, כִּי חַל שָׁם שְׁמִים עַל הַסּוּכָה, שְׂנַאֲמַר: "חַג הַסּוּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַה'", מָה חַג לַה' — אִף סוּכָה לַה'. וּבֵית שְׁמַאי נִמְי מִיַּבְעִי לִיהּ לְהָכִי! אִין הָכִי נִמְי, אֲלֵא מֵאֵי טַעַמִּיהוּ דְּבֵית שְׁמַאי — כְּתִיב קָרָא אַחֲרֵינָא: "חַג הַסּוּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לָּךְ שִׁבְעַת יָמִים", סוּכָה הָעֲשׂוּיָה לְשֵׁם חַג בְּעֵינָו. וּבֵית הֵלֵל — הֵהוּא מִיַּבְעִי לִיהּ לַעוֹשִׁין סוּכָה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. ^(ב)וּבֵית שְׁמַאי — סְבִירָא לָהּוּ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאָמַר: אִין עוֹשִׁין סוּכָה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. ^(א)וּבֵית הֵלֵל לִית לָהּוּ דְּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב? דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: עָשָׂאָה מִן הַקּוֹצִין וּמִן הַגִּימִין וּמִן הַגְּרָדִין — פְּסוּלָהּ. מִן הַסִּיסִין — כְּשֶׁרָה, כִּי אִמְרִיתָה קַמִּיָּה דְּשִׁמּוּאֵל, אָמַר לִי: אִף מִן הַסִּיסִין נִמְי פְּסוּלָהּ, (אֲלָמָא) דְּבַעֲיָנָו טוֹיָה לְשִׁמְיָהּ. הָכָא נִמְי בְּעֵינָו סוּכָה עֲשׂוּיָה לְשִׁמְיָהּ! שְׂאֵנִי הֵתֵם, דְּאָמַר קָרָא: "גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ", לָךְ — לְשֵׁם חוּבָהּ. הָכָא נִמְי: "חַג הַסּוּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לָּךְ", לָךְ — לְשֵׁם חוּבָהּ! ^(א)הֵהוּא מִיַּבְעִי לִיהּ לְמַעוֹטִי גְּזוּלָהּ. הֵתֵם נִמְי מִיַּבְעִי לִיהּ לְמַעוֹטִי גְּזוּלָהּ! הֵתֵם כְּתִיב קָרָא אַחֲרֵינָא: "וַעֲשׂוּ לָהֶם" — מִשְׁלָהֶם.

היא דרב נמי עשיה לשמה בעי: למעוטי גזולה דבעינן תעשה לך משלך:

בירושלמי תני גרין לחדש בַּה דְּבַר חֲבֵרִיא אֲמַרִין טַפַּח רַבִּי יוֹסִי אָמַר כָּל שֶׁהוּא וּמֵאֵן דְּאָמַר כָּל שֶׁהוּא וּבִלְבָד שְׁתַּהֲא עַל פְּנֵי כְּלָהּ וּבִתֵּר הָכִי אִיתָא הֵתֵם מַצֵּה וְשָׁנָה פְּלַגְתָּא דְּבֵית שְׁמַאי וּב"ה א"ר דְּבַרִּי הַכֵּל הוּא מַבְיִין שְׁלֹא עָשָׂאָה לָשֵׁם פְּסַח דְּבַר בְּרִי הוּא שְׁלֹא דִקְדַּק בַּה: וְאִם עָשָׂאָה לָשֵׁם חַג וְכו'. רַפִּילוּ לְבֵית הֵלֵל נִפְקָא מִנֵּה שְׁאִין גְּרִין לַחֲדַשׁ בַּה דְּבַר וַאֲפִילוּ לֹא נִפְקָא מִנֵּה אֲלֵא לַב"ש יֵט לִי לַתַּנָּא לְפָרַשׁ בַּמָּה נִחְלָקוּ וְלֹא עֵיךְ לֵאחֲשֵׁנִי טַעַמָא דַּב"ש אֲתָא לֵאשְׁמוּעִין אֲלֵא הִיכָא דַּפְלִיגִי תַנְיָא אֲלִיבָא דַּב"ש וְלֹא נִפְקָא מִנֵּה מִידי בְּפִלוגְתָּא אֲלִיבָא דְּבֵית הֵלֵל כִּי הָיָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּמִינָה (שְׁבַת דף קל"ה). וּבִפְרָק אַרְבַּעָה אַחִין (יבמות דף כח. נָשֵׁם) קָשִׁיא וּבִפְ' קָמָא דְּבִיצָה (דף ז: וְכֵלָן פֶּרֶשְׁנוּ בַּמְקוּמָם: מִזֵּין לַעֲצִי סָכָה שְׂאֵסוּרִים כָּל שִׁבְעָה. מִשְׁמַע דְּאִסִּירִי מִדְּאוֹרִיתָא וְדִקְשָׁה גְּמוּרָה הִיא מִדְּפִרְיָךְ וְהָא קָרָא לְהָכִי הוּא דְּאֲתָא וְתַמָּה דְּבִפְרָק בִּירָה (שְׁבַת דף מה.) מִשְׁמַע שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן דְּמִינִי הֵתֵם רִאשִׁי דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אִית לָהּ גְּבִי גַר מִתּוֹךְ שֶׁהִקְצָה לְמַצְתּוֹ הִקְצָה לֵאסוּרוֹ מִהָא דְּתַנָּא דְּאִין נוֹטְלִין עֲצִים מִן הַסָּכָה בִּי"ט ור' שְׁמַעוֹן מַתִּיר וְשׂוֹין בְּסַפַּת הָחַג בְּחַג שֶׁהָיָא לֵאסוּרָה וּבִפְ' הַמְבִיא כְּדִי יוֹן (בִּיצָה דף ל: נָשֵׁם) מִינִי דִקְשָׁה דִּהְכָא וַאֲפִילוּ הָכִי מִשְׁמַע הֵתֵם בְּסוּף שְׁמַעְתִּין דָּלָא לֵאסִירָא אֲלֵא מַטַּעַם מִקְצָה דְּקִאֲמַרִין עַצ סָכָה דְּחוּלָא קֲדָשָׁה אִתְקַצֵּא לַשְׁבַּעַה וי"ל דִּהָיָא דֵאסוּר מִדְּאוֹרִיתָא הִינוּ בַּעֲוָדָה הֵימָת לֵאסוּר לְטוֹל מִמֶּנָּה עֲצִים אֲבָל מַשְׁנַפְלָה דְּבִטְלָה מַצְתָּה לֹא לֵאסִירָא אֲלֵא מִדְּרַבָּנָן וְהָא דְּפִרְיָךְ בְּבִיצָה (שֵׁם) וְכִי מַהֲנִי בַּה תַּנָּאָה הִינוּ מִשּׁוּם דְּבִין דָּלָא מַהֲנִי בַּה תַּנְיָא בַּעֲוָדָה קִימַת כְּשֶׁנֶּפְלָה נִמְי לֹא יוֹעִיל דְּמַנּוּ דְּאִתְקַצֵּא צִין הַשְׁמָשׁוֹת אִתְקַצֵּא לַשְׁבַּעַה וּמַשְׁנִי דְּסִיפָא אֲתַחֲי לְסָכָה דְּעָלְמָא וְהִזַּר פִּרְיָךְ מַנּוּי סָכָה דְּמַהֲנִי בַּה תַּנָּאָה וּמַשְׁנִי בְּאוֹמַר אִינִי בּוֹדֵל מַהֵם כָּל צִין הַשְׁמָשׁוֹת דָּלָא הִקְצִי לְמַצְתּוֹ וְלֹא דְמוּ לַעֲצִים

שֵׁם עָקַר הַמַּצָּה וְעַל פֶּרֶקךָ בּוֹדֵל מַהֵם וְשֵׁם בָּהֶם סְתִירַת אֶהֱל וּאֵע"ג דַּמַּעֲקָרָא יָדַע הָיָא טַעַמָא אוֹרְקָא דִּהַש"ס לְפָרַשׁ דְּבִרְי דָּרָךְ קָשִׁיא וְתִרְוִן

ור"ת מְפָרַשׁ דְּעֲצִים שֶׁל כְּדִי הַכָּשֵׁר סָכָה חוּלָא קֲדָשָׁה עָלֵיהּ וַאֲסִירִי מִדְּאוֹרִיתָא אֲבָל הַיּוֹתֵר מִכְּדִי הַכָּשֵׁר לֹא מִתְסַרִי אֲלֵא מִדְּרַבָּנָן וְהָא דְּפִרְיָךְ נִמְי וְכִי מַהֲנִי בַּה תַּנָּאָה מִשּׁוּם דְּמִסְתַּמָּא כִּי הִיכִי דָּלָא מַהֲנִי תַנָּאָה בְּמֵאֵי דְּאִסִּירִי מִדְּאוֹרִיתָא הוּא הִדִּין דָּלָא מַהֲנִי דְּאִסִּיר מִדְּרַבָּנָן וְלֹא מִפְּלַג נִמְי תַנְיָא צִין גְּרִין לְסָכָה צִין לֹא גְרִין וְהָהִיא דְּבִיצָה קָשִׁיא מִפְּרָק בַּמָּה מְדִלִיקִין (שְׁבַת דף כב. נָשֵׁם) דְּמַשְׁמַע דְּנוּיִ סָכָה לֵאסוּרִין מִשּׁוּם בְּזוּי מַצָּה וְלֹא מִשּׁוּם מְקַצָּה וּבַמְקוּמָה פֶּרֶשְׁנוּהּ: מַה חֲגִיגָה לַה' אִף סָכָה לַה'. קָסָבַר רַבִּי יְהוֹדָה בֶּן בִּתְרָא דְּאִי לֹא מִשּׁוּם חֲגִיגָה מוֹקְמִין לָהּ לְסָכָה לָשֵׁם חַג: הֵהוּא מַבְעִי לָהּ לְמַעוֹטִי גְּזוּלָהּ. תַּמָּה תַּפּוּךְ לָהּ מִשּׁוּם דִּהְנוּה לָהּ מַצָּה הַבָּאָה בַּעֲבָרָה דְּמַהֲיָא טַעַמָא פְּסֻלִין אֲתֵרוּג הַגְּזוּל בְּיוֹם טוֹב שְׁנִי לְקַמָן בְּרִישׁ לַיְלַב הַגְּזוּל (סָכָה ד' כט:) וּבִהָיָא שְׁמַעְתָּא גּוּפָא קָשִׁיא דְּקִאֲמַר בְּשָׁלְמָא בִּי"ט רֵאשׁוֹן בְּעֵינָן לְכֶם מִשְׁלָכֶם אֲלֵא בִי"ט שְׁנִי אִמְחִי וּמַשְׁנִי מִשּׁוּם דִּהְנוּה לָהּ מַצָּה הַבָּאָה בַּעֲבָרָה וְהַשְׁתָּא אִם בֶּן ל"ל לְכֶם מִשְׁלָכֶם וּמִיְהוּ הֵתֵם אִיכָא לְשַׁנּוּי דְּאֲטַרְיִין לְמַעוֹטִי שְׁאוּל אֲבָל גְּבִי סָכָה יִכָּא לְשַׁנּוּי הָכִי לְרַבָּנָן דְּאֲמַרִי לְקַמָן פֶּרֶק הַשֵּׁן (סָכָה ד' כז:) דְּאֲלַם יוֹצֵא יָדִי חוּבָתוֹ בְּסָכָה שֶׁל חֲבֵרִי וְנִפְקָא לָהּ מִדְּכַתִּיב כָּל הָאֲזָרַח בּוֹשְׁרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסַּפַּת מְלַמֵּד שֶׁכָּל יִשְׁרָאֵל רִאשִׁין לָשֵׁב בַּסָּכָה אַחַת וי"ל דְּטַעַמָא דְּמַצָּה הַבָּאָה בַּעֲבָרָה לֹא דְאוֹרִייתָא אֲלֵא מִדְּרַבָּנָן וּמִיְהוּ קָשָׁה מִפְּרָק הַטָּהוֹן (גִּטִין ד' נה. נָשֵׁם) גְּבִי חֲטוּאת גְּזוּלָהּ שְׁלֹא נוֹדַעָה לְרַבִּים דְּאָמַר עֲלָא בְּגִמְרָא בִין לֹא נוֹדַעָה אִינֵה מִכְּפַרְת מֵאִי טַעַמָא דִּיאֹשׁ כְּדִי לֹא קָנִי נִשְׁמַעִין לִיהּ לַעֲלֹא דִיאֹשׁ כְּדִי קָנִי גְבִי עוֹרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבֵּית וְגַב וְנָזְלָן (ב"ק ד' קיד.) וְאוֹמַר ר"ת דְּטַעַמָא דְּעָלָא בְּגִטוֹן מִשּׁוּם מַצָּה הַבָּאָה בַּעֲבָרָה אֲלָמָא דְּאוֹרִיתָא הִיא וּמִיְהוּ בָּלֹא הָכִי לֹא יַתְכּוֹן דִּהָא בִּהְדִּיא קִאֲמַר עֲלָא מִשּׁוּם דִּיאֹשׁ לֹא קָנִי וְעוֹד דְּבִפְרָק מִרְבָּה (בָּבָא קָמָא ד' סז:) דְּרִישׁ רַבָּא בִּהְדִּיא דִּיאֹשׁ לֹא קָנִי מִדְּכַתִּיב קִרְבָּנָו וְלֹא הַגְּזוּל אֲלֵא נִרְאֵה דִּהֵהוּא דִּהַגְּזוּל בְּתֵרָא לֹא יֵאוֹשׁ כְּדִי הוּא דִּיאִיכָא יֵאוֹשׁ וְשַׁנּוּי הַשֵּׁם כְּדִקְדָּאֲמַר הֵתֵם בְּמִרְבָּה (שֵׁם סו:) דַּמַּעֲקָרָא קָרִי לָהּ מַשְׁכָּא וְהַשְׁתָּא קָרִי לָהּ אֲבִרָאֵא וּאֵע"ג גְּבִי קִרְבָּן נִמְי אִיכָא שְׁנִי הַשֵּׁם כְּדָאֲמַר הֵתֵם [דף סז:] דַּמַּעֲקָרָא חֲלִין וְהַשְׁתָּא הִקְדַּשׁ מִכָּל מְקוֹם מִמַּעַט מִדְּכַתִּיב קִרְבָּנָו בִּין דִּקְדַּשׁ הִקְדַּשׁ לֹא שְׁלוּ הוּא וְאִף עַל גַּב דְּחַל עָלֵי הַקְדַּשׁ מַחֲמַת שְׁנִי הַשֵּׁם דְּאֲתִי הַשְׁתָּא לֹא חֲזִי לְהַקְרִבָה דְּבַעֲיָנָו בְּשַׁעָה שְׁמַקְדִּישׁ:

מתני'

סוכה פרק ראשון סוכה

הא קא מצטרף סךָך פסול בהדי סךָך פשרה תלוש דומיא דפסלת גרין ויָקב ואם הסכה שתחת האילן מסבכת בראי שצלתה מרבה מחמתה לאו מסתבר שתפסל משום צרוף סךָך פסול פיון דכי שקלת ליה לפסל אפתי צלתה מרבה אלא בפאין צלתה מרבה אלא מחמת הפסול אירי והא דלא משעי בגוין דבלאו פסול צלתה מרבה משום דא"כ מאי למימרא דהשתא גמי דמשעי בשחבטון קא פריך מאי למימרא ונדע דגבי מקרה סבתו בשפודין או בארכות המטה מכשירין לקמן (סכה דף טו.) בשגש רוח ציניהו פמומן ואע"ג דלא מהי בהו חבטה לבטל ברוכ פיון דמעכרין ולא מערבין דהאי לחוציה קאי ולא אמרי' דתפסל משום מצטרף סךָך פסול דכיון דכי שקלת ליה סגי בבשר ועוד אמרינן לעיל (סכה דף ז:) היתה גבוהה מעשרים והוצין יורדין לתוך עשרים אם צלתם מרבה מחמתם פשרה והא דאמרינן בסמוך תחתונה פשרה ועליונה פסולה בגוין שהתחתונה צלתה מרבה מחמתה והעליונה חמתה מרבה מצלתה וקומי תרניהו בתוך עשרים דמשמע הא קומא עליונה למעלה מעשרים תחתונה גמי פסולה משום דמצטרף סךָך פסול בהדי סךָך פשרה תם מירי בפאין התחתונה צלתה מרבה אלא מחמת עליונה וכי האי גונא הנה מצי לאשכוחי שפיהן פסולות אי קומא עליונה למעלה מעשרים אלא דמשבח לה שפיר וא"ת פיון דאין תחתונה צלתה מרבה אלא מחמת עליונה אמאי פשרה הא לקמן בריש הישן (סכה דף כב.) אמרינן סכה המדבללת פשרה ומפרש שמואל בגמרא קנה עולה קנה יורד וקאמר אבוי לא שנו אלא שאין פיון זה לזה שלשה אבל יש פיון זה לזה ג' פסולה וי"ל דהא אמר רבא דתם דאפילו יש פיון זה לזה שלשה אם יש בגגו טופח אמרינן חבוט קמי ורבינו תם מפרש דלמעלה מעשרים לא חשיב סךָך פסול מאחר שאין הפסול אלא מחמת גבה שקשה לו הא דקאמרינן תחתונה פשרה ועליונה פסולה אצטריך לה מהו דתימא נצטרף סךָך פסול בהדי סךָך פשרה דחזק בקוונטום לפרש דאע"ג דקומא עליונה בתוך כ' מהו דתימא נגזר למפסל תחתונה משום דזמנין דקומא עליונה למעלה מעשרים

דלא מסיק אדעתה למחש אלתחתונה משום צרוף פסול עם פשר ומדחזי לעליון כי חמתו מרבה סבר במאן דליתה דמי ולא פסיל לתחתונה קא משמע לן דלא גזרינן הא אטו הא ודחק הוא זה ועוד דמהאי טעמא הנה מצי למימר שפיהן פשרות אצטריך ליה וגדים ר"ת תחתונה פשרה והעליונה פסולה היכי דמי בגוין דעליונה חמתה מרבה מצלתה ותחתונה צלתה מרבה מחמתה וקומא תחתונה בתוך כ' בלומר אבל העליונה לא חשינן בכל ענין דקומא ואפילו למעלה מעשרים לא מפסלא התחתונה בהדי וחינו דקאמר דא"ס מהו דתימא ליצטרף סךָך פסול בהדי סךָך פשר בלומר שחשב סךָך פסול מחמת דקומא העליונה למעלה מעשרים קמ"ל דכי האי גונא לא חשיב סךָך פסול ובריש עירובין (דף ג. וס) משמע קצת בפרוש ר"ת גבי מקצת סךָך בתוך כ' ומקצת למעלה מעשרים אף על גב דאי שקלת להדיא והא חמתה מרבה מצלתה משמע דתם דבשרה משום דעבשו הניא לה צלתה מרבה מחמתה ומיהו גבי הוצין יורדין פרשנו לעיל דאפילו חשיב סךָך פסול פשרה דמירי בפצלתה מרבה מחמתה מה שבתוך עשרים והא דקאמרינן (ס) אי קלשת לה ויהא חמתה מרבה מצלתה הינו לפי שלא יכול להסתקם הסךָך שבתוך עשרים דמחמת קלישותו יבא הרוח ויפזר או יפל: בספת. ואפילו למאן דאמר יש אם למקרא מודה דלא לחנם נכתב הסמכת בקדרשית לעיל (סכה דף ו:): תחתונה פשרה. בכר פרשתי לעיל:

^(א)**מִתְנִי'** העוֹשֶׂה סוכתו תחת האילן — כִּאִילוֹ עֲשָׂאָה בַּתּוֹךְ הַבֵּית. סוכה על גבי סוכה — הַעֲלִיּוֹנָה כְּשֶׁרָה וְהַתְּחַתּוֹנָה פְּסוּלָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם אֵין דִּיּוֹרִין בַּעֲלִיּוֹנָה — הַתְּחַתּוֹנָה כְּשֶׁרָה. גַּמְ' אָמַר רַבָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּאֵילָן שֶׁצִּלָּתוֹ מְרֻבָּה מִחֲמַתּוֹ, אֲבָל חֲמַתּוֹ מְרֻבָּה מִצִּלָּתוֹ — כְּשֶׁרָה. מִמָּאי — מִדִּקְתָּנִי: "כִּאִילוֹ עֲשָׂאָה בַּתּוֹךְ הַבֵּית": לָמָּה לִי לְמִיתָנִי "כִּאִילוֹ עֲשָׂאָה בַּתּוֹךְ הַבֵּית"? לִיתָנִי "פְּסוּלָה"! אֶלָּא, הָא קָא מִשְׁמַע לָן דִּאֵילָן דּוּמְיָא דְּבֵית: מָה בֵּית צִלָּתוֹ מְרֻבָּה מִחֲמַתּוֹ — אִף אֵילָן צִלָּתוֹ מְרֻבָּה מִחֲמַתּוֹ. וְכִי חֲמַתּוֹ מְרֻבָּה מִצִּלָּתוֹ, מָאי הוּי? הָא קָא מִצְטַרֵּף סָכָה פְּסוּל בַּהֲדִי סָכָה כְּשֶׁר! אָמַר רַב פֶּפְא: בְּשִׁחְבָטָן. אִי בְּשִׁחְבָטָן מָאי לְמִימְרָא! מַהוּ דְּתִימָא: נִיגְזוֹר הֵיכָא דְּחִבָּטָן אַטוּ הֵיכָא דְּלֹא חִבָּטָן, קָא מִשְׁמַע לָן דְּלֹא גִזְרִינוּ. ^(א) הָא גַּמִּי תַּנְיָנָא: הַדְּלָה עֲלֶיהָ: אֵת הַגָּפֶן וְאֵת הַדְּלָעַת וְאֵת הַקֵּיסוֹס, וְסִיפָהּ עַל גִּבּוֹן — פְּסוּלָה, וְאִם הָיָה סִיפּוֹךְ הַרְבֵּה מִזֶּן אוֹ שֶׁקֶצָצוּן — כְּשֶׁרָה. ^(א) הֵיכִי דְּמִי? אֵילִימָא בְּשִׁלָּא חִבָּטָן, הָא קָא מִצְטַרֵּף סָכָה פְּסוּל עִם סָכָה כְּשֶׁר! אֶלָּא לֹאוּ, בְּשִׁחְבָטָן, וְשִׁמְעַ מַיְנָה דְּלֹא גִזְרִינוּ! מַהוּ דְּתִימָא: הַנִּי מִיָּלִי בְּדִיעָבַד — אֲבָל לְכַתְּחִילָה לֹא, קָא מִשְׁמַע לָן. סוכה על גבי סוכה וכי'. תנו רבנן: "בפסולות תשבו", ולא בסוכה שתחת הסוכה, ולא בסוכה שתחת האילן, ולא בסוכה שבתוך הבית. אדרבה: "בפסולות תרתי משמע! אמר רב נחמן בר יצחק: "בספת" כתיב. אמר רבי ירמיה: **פַּעֲמִים שִׁשְׁתִּיהֶן כְּשִׁירוֹת**, **פַּעֲמִים שִׁשְׁתִּיהֶן פְּסוּלוֹת**, **פַּעֲמִים שִׁשְׁתִּיהֶן שְׁתַּחְתּוֹנָה כְּשֶׁרָה וְהַעֲלִיּוֹנָה פְּסוּלָה**, **פַּעֲמִים שִׁשְׁתִּיהֶן שְׁתַּחְתּוֹנָה פְּסוּלָה וְהַעֲלִיּוֹנָה כְּשֶׁרָה**. **פַּעֲמִים שִׁשְׁתִּיהֶן כְּשִׁירוֹת הֵיכִי דְּמִי? כִּגוֹן שְׁתַּחְתּוֹנָה חֲמַתָּה מְרֻבָּה מִצִּלָּתָה, וְהַעֲלִיּוֹנָה צִלָּתָה מְרֻבָּה מִחֲמַתָּה, וְקִיַּימָא עֲלִיּוֹנָה בַּתּוֹךְ עֲשָׂרִים**. **פַּעֲמִים שִׁשְׁתִּיהֶן פְּסוּלוֹת הֵיכִי דְּמִי? כִּגוֹן דִּתְרוּיָיהוּ צִלָּתָן מְרֻבָּה מִחֲמַתָּה, וְקִיַּימָא עֲלִיּוֹנָה לְמַעְלָה מִעֲשָׂרִים אִמָּה**. **פַּעֲמִים שְׁתַּחְתּוֹנָה כְּשֶׁרָה וְהַעֲלִיּוֹנָה פְּסוּלָה**

היכי

פסולה דשני סככין יש לה וקרא פסיל סכה תחת סכה גדלקמן: אם אין דיורין בגמרא מפרש לה: גמי' למה לי למתני באלו עשאה בתוך הבית מההוא קרא דנפקא לן תוך הבית נפקא לן תחת האילן ולמה לי למתלי האי בהאין: הא קא מצטרף סךָך פסול מחבר סךָך פסול הוא דכתיב (דברים ט"ז:יג) באסףך מנרגך ומיחבךך ממה שאתה מאסף מנרגך עשה סבתך בפסלת גרן בגוין קשין ובפסלת יקב בגוין אשכולות ריקניות חמורות אלמא תלוש דעינן ומיהי צל האילן לצל הסךָך להשלים צלתה של סכה: בשחבטון השפיל ענפיו למטה מערבין עם סךָך פשר ואין נראין דעינן וסךָך פשר רבה עליו ומבטלה דמאזורימא כל מלי בטל ברבא בדתנן במתני' (לקמן סכה דף יא.) אם היה סכוך מרבה מהן פשרה: מאי למימרא למה ליה לרבא למימר פשרה ולמתניתין למה ליה למימר באלו עשאה בתוך הבית לשמועינן דלא פסול אלא דומיא דבית האי לאו תחת שני סככים הוא דכיון דחמתו מרבה דענפיו מושטין וסךָך פשר רבה עליו מהיכא תיתי למפסל לאו משום שני סככים איבא דהא חד סככה הוא ולאו משום מחבר איבא דהא פשרה פסול ליה ברבא שמע מנה מהכא שסמככין על קני הגג שקורין לט"ש אע"פ שסמוכות זו לזו בפחות מנ' פיון שחמתן מרבה מצלתן ואומר רבי זיהו השעור בשהקנים והאוויר שציניהן בשנה בלחמרינן (לקמן סכה דף כב:) כזתא מלעיל באסתרא מלתחת ובעוד שהו הפסוי והקנים בשנה אין צריך לנענע אבל אם הקנים רבה נוטל אחת מציננים וכל לשון חבטה שבהס"ס לשון השפלה והמפרש חבטה תלושה או שליפה טועה דאי מחבר הוא מאי אהני ואי תלוש הוא הא קתני או קצץ מכלל דרישא מחברים ועוד אי תלוש הוא צלתה מרבה מחמתה אמאי לא הלא נפלו על הסךָך וגבי הדלה עליה אמאי צעי סכוך הרבה מהן: אטו היבא דלא חבטון דאיבא משום מחבר דמצטרף סךָך פסול לכשר דאינו מערב ציניהם ולחוציה קאי ולא בטול: הדלה הרים ופשט עליה דעינן דלית שקורין טרייל"א: קיסום עשב המתפשט מאד ושרשיו פאילן ועקרו פאילן וקורין לו אידר"א ומתפשט ועולה על החומות: **פסולה** משום מחבר: **היכי דמי** סכוך הרבה מהן דמכשיר ליה בבטול אי דלא חבטון דלא בטול אמאי פשרה: הא קמצטרף ונמצא מסבך במחבר ואף על פי שהיא רחוק ומבדל מרבה הוא א"ת הצל וצריך להיות צלתה מרבה מחמתה לבד מזה: אלא דחבטון דבטיל אגב פשר והנה ליה כוליה פשר: **דיעבד** דקתני הדלה: ה"ג שפיהן פשרות היכי דמי בגוין שהתחתונה חמתה מרבה מצלתה ועליונה צלתה מרבה מחמתה וקומא עליונה בתוך עשרים שפיהן פסולות ה"ד בגוין דתרניהו צלתן מרבה מחמתן וקומא עליונה למעלה מכ' תחתונה פשרה ועליונה פסולה היכי דמי בגוין שהתחתונה צלתה מרבה מחמתה והעליונה חמתה מרבה מצלתה וקומי תרניהו בתוך כ' עליונה פשרה ותחתונה פסולה היכי דמי בגוין דתרניהו צלתן מרבה מחמתן וקומא עליונה בתוך כ' פשיטא תחתונה פשרה ועליונה פסולה אצטריכא לה מ"ד נגזר דלמא מצטרף סךָך פסול בוי' ול"ג דהא סיימא וכגון דקומא עליונה בוי' - ופרשו שפיהן פשרות ה"ד בגוין שהתחתונה חמתה מרבה דסךָך דדה במאן דליתה הוא דתרניהו מתבשרן בסךָך העליון והוא דקומא עליונה בתוך כ' לארץ דהוי סךָך פשר אף להכשיר תחתונה: שפיהן **פסולות בוי'** וקומא **עליונה למעלה מכ'** לגבה של תחתונה שהיא קרקעיתה של עליונה:

מסורת הש"ס
א ספרא אמור פרק יז ד
ב לקמן יא; לקמן יא;; משנה סוכה
ג שבועות לו; פסחים לט;; נדה נט;; קידושין טו.
תורה אור השלם

ברכת תשובי שבעת ימים קל-האזרח בישראל ישובו ברכת [ויקרא כג, מב]

תחתונה פשרה ועליונה פסולה ה"ד
דסכך של עליונה לאו סכך הוא ולא
מפסלה תחתונה משום סכה תחת
סכה ועליונה פסולה משום דחמתה
מרבך מצלתה וכגון דקמי תרניהו
בתוך כ' לחרץ דאי עליונה למעלה
מעשרים אף תחתונה פסולה משום
דמגטרף סכך פסול כהדי כשר משום
דסכך למעלה מעשרים פסולה חבל
פי קאי בתוך כ' לגטרף ובבבד שלא
יהא צלתה מרבך מחמתה דתפסיל
תחתונה משום סכה תחת סכה: ה"ד
דתחתונה פסולה משום סכה תחת
סכה: וקומא עליונה בתוך כ' לגנה
של תחתונה דהוא קרקעיתה
דעליונה: פשיטא דכי חד מניהו
חמתה מרבך לאו סכה תחת סכה
היא ומאי אשמעינן רבי ירמיה:
תחתונה פשרה ועליונה פסולה
אצטריכא לה דקומא עליונה בתוך
כ': מ"ד נגזר למפסל תחתונה משום
זמנין דקומא עליונה למעלה דלא
מסיק דלעתה למחש אמתתונה משום
צרוף פסול עס כשר ומדחזי לעליון
חמתה מרבך סבר במאן דליתתה הוא
ולא פסול לתחתונה קמ"ל דלא נזרינן
הא אטו הא: וקמיה יהא הפסק בין
סכך לסכך ונתפסל תחתונה משום
סכה תחת סכה דלא נימא חד סכה
הוא: טפח חבל בציר מטפח חד
סככה הוא: טפח על טפח ברום
טפח מביא את הטמאה וחוצץ בפני
הטמאה הלכא למשה מסיני הוא חבל
פחות מטפח לא מביא ולא חוצץ לא
מביא את הטמאה [אס] טמאה תחת
ראשו חדר ובלים תחת ראשו שני והיא
קורה חרבה ורחבה טפח וקרייה
להביא טמאה לא מיתיה משום דליכא
רום הפסק טפח ממנו ולקרקע ולא
חוצץ אס יש כלי על גבה כנגד
הטמאה אפלו עד לרקיע טמא

היכי דמי? כגון שהתחתונה צלתה מרובה מחמתה, ועליונה
חמתה מרובה מצלתה, וקרימי תרנייהו בתוך עשרים.
ופעמים שהעליונה כשרה ותחתונה פסולה היכי דמי? כגון
דתרנייהו צלתן מרובה מחמתן, וקרימא עליונה בתוך
עשרים. פשיטא! תחתונה כשרה ועליונה פסולה איצטריכא
ליה. מהו דתימא: ניגזר דילמא מצטרף סכך פסול בהדי סכך
כשר, קא משמע לן. במה יהא בין סוכה לסוכה. ותהא
תחתונה פסולה? אמר רב הונא: טפח, שפן מצינו באהל
טומאה טפח. (דתנא:): טפח על טפח ברום טפח — מביא
את הטומאה, וחוצץ בפני הטומאה. אבל פחות מרום טפח
— לא מביא, ולא חוצץ. ורב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי:
ארבעה, שלא מצינו מקום [חשוב] פחות מארבעה. ושמואל
אמר: עשרה. מאי טעמא דשמואל — כהכשרה כה פסולה.
מה הכשרה בעשרה, אף פסולה בעשרה. תנו, רבי יהודה
אומר: אם אין דיוורין בעליונה — התחתונה כשרה. מאי אין
דיוורין? איילימא דיוורין ממשי: אטו דיוורין קא גרמי? אלא
לאו, מאי אין דיוורין — כל שאינה ראויה לדירה, והיכי
דמי? דלא גבוהה עשרה. מכיל דתנא קמא סבר אף על פי
שאינה ראויה לדירה פסולה. פי אתא רב דימי, אמר, אמרי
במערכא: אם אין התחתונה יכולה לקבל כרים וכסתות של
עליונה — התחתונה כשרה. מכיל דתנא קמא סבר אף על
פי שאינה ראויה לקבל פסולה? איכא בינייהו דיכולה
לקבל על ידי הדחק. מתני' פירס עליה סדין מפני החמה, או
תחתיה מפני הנשר, או שפירס על גבי הקינוף — פסולה.
אבל פורס הוא על גבי נקליטי המטה. גמ' אמר רב חסדא:
לא שנו אלא מפני הנשר. אבל לנאותה — כשרה. פשיטא,
מפני הנשר תנו! מהו דתימא: הוא הדין דאפילו לנאותה,
והאי דקתני מפני הנשר — אורחא דמילתא קתני, קא משמע
לן. ^(א) לימא מסייע ליה: סיככה כהלכתה ועיטרה בקרמין
ובסדיניו המצוירין, ותלה בה אגוזין שקדים אפרסקין
ורמונים, פרפילי ענבים ועטרות של שכולין, יינות שמנים
וסלתות — אסור להסתפק מהן

עד

רמי הבא לא שני: שלא מצינו מקום
פחות מד'. הנינו לענין רשות היחיד
וכרמלית כדפרש בקוטרס ולענין
גבה נמי אשכחן בריש חלון (עירובין
דף עו.) לחשב כפתח: פרס עליה
סדין מפני החמה. כתיב בתשובת
הנאונים הא דקתני פרס עליה סדין
מפני החמה או תחתיה מפני הנשר
פסולה היכא דחמתה מרבך מצלתה
בלא סדין חבל אס יש צלתה מרבך
מחמתה כשרה ואין הסדין פוסלתה
והנינו כמו שפרשתי לעיל דאין מגטרף
סכך פסול כהדי סכך כשר פיון
דבלא פסול צלתה מרבך וכענין זה
מפר"ת מפני החמה שמיבשת את
הסכך ומתוך כך היה נעשה חמתה
מרבך וכן תחתיה מפני הנשר ואם
היו עליו נושרין היה חמתו מרבך
והסדין מונען מלפסל ופיון שהסדין
גורם שעל ידו צלתו מרבך מחמתו
פסול חבל לפרוש הקוטרס קשה
דלמה ופסל מפני שמגן על האדם
מפני החמה ומן הקוסמין מאי שנא
מלנאותה ועוד מצינו לקמן פרק השן
(סכה דף כז:) פרי יוחנן דרבי אילעי
כשהניעה חמה למרגלותיו עמד
ופרס עליו סדין:

דטמאה רוצה שאין לה אהל טפח בוקעת ועולה: שלא מצינו מקום חשוב להיות רשות לעצמו לא פקמלית ולא רה"י פחות מארבעה בדאמר ביציאות השבת
(דף ו.) והבא נמי לאו רשות לעצמו היא לאקרויי סכה תחת סכה: כהכשרה כה פסולה משום שתי סכות פסלה קרא ובי לית בה בעליונה הכשר סכה לאו
סכה היא ולא פסלה: אי נימא דיוורין ממש שאין בה חרס: אטו דיוורין גרמי מכל מקום סכה תחת סכה היא: אלא לאו שאינה ראויה לדירה והיכי דמי
דלא גבוה י' מפלג דת"ק כו' וקשיא לשמואל מהרבנן: פי לתא רב דימי אמר אמרי דמערכא האי אין ראויה לדירה דקאמר ר' יהודה לאו בשאין גבוה
קאמר דא"כ לת"ק נמי כשרה אלא בשאין בריאה וחזקה לקבל פסותות וכרים של עליונה ולישן תחתונה כשרה מהאי טעמא דשמואל דכהכשרה כה פסולה
וכיון דעליונה לא חזיא למדר כה כהדי אין תחתונה מקבלתה לא פסלה: ופרבנין מפלג דת"ק סבר כו' סוף סוף שמע מנה דרבנן לית להו דשמואל והוא
הדיון לשאינה גבוהה כו': ומשני אבא ביניהו כו' דרבנן סברי פיון דיכולה לקבל דחק שם סכה על העליונה ומפסלה התחתונה ורבי יהודה סבר פיון
דליכא תשמיש להקריא לאו שם סכה עלה דעליונה: מתני' הנשר שלא יהו עליו וקרוסמין נושרין על שלחנו וסדין דבר המקבל טמאה הוא ופסול לסכך דללקמן
(סכה דף יא.): או שפרס על גבי קינוף כלומר או חפלו לא פרסו מפני הנשר אלא לנוי על מפתחו: על גבי קינוף הן ד' קנזסין לד' רגלי המטה ונזריהו ומניח
כלונסות מזה לזה על גביהו ופורס עליהן סדין ומרחיקו מן הסכך דהשתא לא משום מסכך דקבר המקבל טמאה מפסלה דהא לאו לסוכי שטחם הים:
פסולה משום דאינו יושב בסכה דאהל מפסיק ביניהם: אבל פורס הוא על גבי נקליטי המטה שאין אלא שנים והן יוצאין באמצע מטה אחד למראשיתה
ואחד לרגליה ונותניו כלונסא מזה לזה ופורסין עליו סדין והוא משפיע לכאן ולכאן ומשום דאין לה גג טפח רחב למעלה לא מקרי אהל: גמ' ל"ש אלא מפני
הנשר דשניה סכך להגן להכך מפסיל משום מקבל טמאה: אבל לנאותה אין שם סכך עליה וכשרה וי"מ טעמא דפסולה משום שני סוכים ואי אפער דא"כ
לרב חסדא לא מפסיל אלא אס בן מפלג ד' דהא איהו אמר לעיל ארבעה וכו' דמפלג ד' תו לא מצי למימר חבל לנאותה כשרה דהא איהו פסול לקמן בנזיי
סכה המפלגין ד' מן הסכך משום שני סוכין: דקדמין המצריין מעשה אורג כגון בגדי צבעונין שקורין אובריי"ן: ובהדינים המצריין שצורתן בולטת כגון
מעשה רוקם או מעשה אורג שקורין גלינשק"ש: יינות שמנים נותנין בכותות של זכוכית לנוי:

סוכה פרק ראשון סוכה

מסורת הש"ס

א לקמן כו.
ב לקמן כו: משנה סוכה
ג שבת מה.

עד מוצאי י"ט האחרון של חג. לקמן בפ' לולב וערבה (ספד דף מו: ושם) הכל לפי תנאו וכגון דאמר חייזר בוגל מהם כל בין השמשות של יום טוב הראשון דלא חל קדשה עליהו ודכי מוקם לה במסכת ביצה בהמביא (דף ל:) ותנאה אחרתא לא מהיז בהו קתני מיהת קדישין ודינו סיעתא: דלמא מן הצד לדפנות קאמר אכל למעלה אימא לך אפילו לנאותה נמי מספך במקבל טמאה קרי לה: אין ממעטין קרמין הפרוסין למעלה לגוי אין ממעטין בגדיה מעשרים להכשירה דלאו מין סככה נינהו דאי סכך הוה הנה מפסלה משום מקבל טמאה ולא לפסלה משום פחותה מי: ומן הצד ממעטין לה משעור ז' טפחים דהא אינה מחזקת ראשו ורצו ושלחנו: אטמישא נשורה פנים: והא קחזו לה דרטיבא דהיא לחה ומזכחא מלתא דלגובה דטמוה ואלא לסכך: לבי יבשה קאמינא לך דתשקלה: נויי ספה סדינין הפרוסין תחת סכך לגוי: פסולה משום אהל מכסיק ואשתכח דלא גני בפסלה ולרב נחמן פיון דלגוי ספה יהדינהו בטלה לגבה: רב נחמן אב בית דין היה ונגיד ומצוה בבית ראש גולה ועושין על פיו: שלוחי מצוה אלו להקביל פני ראש גולה דחייב אדם להקביל פני רבו דרגל ופטרינן כדתנן לקמן (ספד דף כה) שלוחי מצוה פטורין מן הספה: פלה הפרוסה סביבות המטה ואע"פ שיש לה גג שאין גגה משפיע פשל נקליטין אלא שנה פשל קינופות: והוא שאינה גבוהה עשרה מן המטה דבצר מגבה עשרה לאו אהללא הוא: הא לא קתני הכי בצרייתא דמפרש להו בגויה דהכי תנא נקליטין שנים כדפרשתי לעיל יוצאין באמצע המטה למראשותיה ולמקנולותיה: דקביעי אכל כלה לא קביעה בחזקה כקינופות הלכך כי לא גבוהה עשרה לא חשיב: כהכשרה כן פסולה כל כמה דלא מקריא עליה ספה לא מפסלה תחתונה: היום דלמפסל ספה קאתיה משום ספה תחת ספה: דכא דלשניה אהללא שלא וכן תחתיו אכל שאר הספה כשרה: בציר מעשרה נמי הוי אהללא היכא דקביעה: וקורא קריאת שמע דכיון דלאו אהל הוא לא אמרינן למקום שרבו שם ראשו נזקק ולגוסר משום לא יראה כן ערנות דבר אלא דרי הוא במוציא ראשו חוץ לחלוקו:

עד מוצאי יום טוב האחרון של חג. ואם התנה עליהם — הפל לפי תנאו. דלמא מן הצד. אתמר: נויי סוכה אין ממעטין בסוכה. אמר רב אשי: ומן הצד — ממעטין. מנימין עבדיה דרב אשי איטמישא ליה כתונתא במיא, ואשטחה אמשללתא. אמר ליה רב אשי: דלייה, דלא לימרו קא מסככי בדבר המקבל טמאה. והא קא חזו ליה דרטיבא! לבי יבשה קאמינא לה. אתמר: נויי סוכה המופלגין ממנה ארבעה, רב נחמן אמר: כשרה, רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי: פסולה. רב חסדא ורבה בר רב הונא איקלעו לבי ריש גלותא. אגנינהו רב נחמן בסוכה שנוייה מופלגין ממנה ארבעה טפחים, אשתיקו ולא אמרו ולא מדי. אמר להו: הדור בהו רבנן משמעתייהו? אמרו ליה: אנו שלוחי מצוה אנו, ופטורין מן הסוכה. אמר רב יהודה אמר שמואל: מותר לישן בכילה בסוכה, אף על פי שיש לה גג, והוא שאינה גבוהה עשרה. תא שמע: הישן בכילה בסוכה — לא יצא ידי חובתו! הכא במאי עסקינן, כשגבוהה עשרה. מיתיבי: הישן תחת המטה בסוכה — לא יצא ידי חובתו! הא תרגמה שמואל במטה גבוהה עשרה. תא שמע: או שפירס על גבי קינופות — פסולה! התם נמי דגביהי עשרה. והא לא קתני הכי. דתנא: נקליטין שנים, וקינופות ארבעה. פירס על גבי קינופות — פסולה, על גבי נקליטין — כשרה, ובכד שלא יהיו נקליטין גבוהין מן המטה עשרה. מכלל דקינופות — אף על פי שאין גבוהין עשרה! שאני קינופות, דקביעי. והרי סוכה על גבי סוכה דקביעה, ואמר שמואל: כהכשרה כן פסולה! אמרי: התם, דלמפסל סוכה — בעשרה. הכא, דלשוויי אוהל — בציר מעשרה נמי הוי אוהל. אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל: הישן בכילה ערום — מוציא ראשו חוץ לכילה וקורא קריאת שמע. מיתיבי: הישן בכילה ערום — לא יוציא ראשו חוץ לכילה וקורא קריאת שמע! הכא במאי עסקינן — כשגבוהה עשרה. הכי נמי מסתברא, מדקתני סיפא: הא למה זה דומה? לעומד בבית ערום, שלא יוציא ראשו חוץ לחלון ויקרא קריאת שמע. שמע מינה.

ובית

מפרש מאי תנא מאתרוג דשרי כיום טוב האחרון ומסיק משום דספק אי אתרמי ליה סעודתא בין השמשות כשי למיכל בספה ומגו דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכלי יומא אכל אתרוג לא חזי בין השמשות דמעקרא קדים נפק בה ואף על גב דממ"נ מקצה הוא בין השמשות דשמא יום הוא ודני שביעי של חג לא שניך כי האי גוהא לאסרו בשמיני במגו דאתקצאי לבין השמשות מאחר דלא גאסרה אלא מחמת יום שעבר וכן משמע בפ"ד (שם) גבי הדיש ז' אתרוגים לו' ימים דאמרינן התם דכל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה למחר ולא אסרינן למחר אף על גב דאתקצאי בין השמשות משום ספיקא דיום שעבר ומהאי טעמא גבי שבת ויום טוב בפ"ק דביצה (דף ז.) דאמר רב נולדה בזה חסירה בזה מפרש טעמא משום דכנה ולא כשי למימר מגו דאתקצאי אע"נ דרב דרבי יהודה סבירא לה דאית לה מקצה וכן שני ימים טובים של גלויות דנולדה בזה מתרת בזה ובפרק דכל מערבין (שירובין דף לו.) גבי לגיו של טובול יום שמלאוהו מן החבית של מעשר טבל ואמר דרי זה תרומת מעשר לכשתשטן דבריו הימין ואם אמר ערבו לי בזה לא אמר כלום משום דסוף היום של ע"ש קונה ערובו או משום דבעינן סעודה הראויה מעבוד יום הא אם תחלת יום של שבת קונה ערוב ולא כשי סעודה הראויה מעבוד יום הוי ערוב ולא אמרינן לאו ראויה היא בשבת מגו דאתקצאי בין השמשות משום יום שעבר וכן הני לא דמו לספה דאסרינן משום דאי אתרמי לה סעודתא בין השמשות אף על גב דלא מחייב למיכל בה אלא משום ספקת יום שעבר שאני ספה דמכל מקום חייב למיכל בה מחמת מה שיהיה ומאן דאסר התם אתרוג אפילו בשמיני ופרש שם בקונטרס מגו דאסור בין השמשות בשמיני משום דספק יום דשביעי הוא אתקצאי לכלי יומא אלא מהני מגו דאתקצאי משום יום שעבר לאסר בשמיני לא יתכן דאפילו רב אסי דאסר ביצה פ"ק דביצה (דף ז:) בשני ימים טובים של גלויות לא אסר אלא משום דמסקא ליה אם קדשה אחת הן או לא אלא הני טעמא משום דגזר אתרוג אטו ספה ומיהו אין ראויה מרב אסי למאי דגרים לקמן פ' לולב וערבה (ספד דף מו:) הדיש שבעה אתרוגים לשבעה ימים רב אסי אמר כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה למחר דקסבר לכלי יומא אתקצאי ותו לא נשרי ליה למחר ולא אסר ליה במגו דאתקצאי לכלי יומא אתקצאי ותו לא ודיכא דמקלע שבת במוציא יום טוב של חג נוהגין אסור להסתפק מנוי ספה עד מוצאי שבת ולבאורה שרי דמאחז טעם נאסר [א] משום דקדשה אחת היא שבת ויום טוב דאמר רב פ"ק דביצה (דף ז.) הלכה פארבעה זקנים ואלבא דר' אליעזר דאמר שתי קדשות הן ואי משום דכנה מה דכנה יש בלאו: נויי ספה. קרמין הפרוסים למעלה לגוי אין ממעטין כספה גבוהה מכ' להכשירה דלאו מין סככה הוא דאי סככה הוי הנה מפסל משום דמקבל טמאה ולא לפסלה משום פחותה מי: דפסלינן לעיל (ספד דף ז.) משום דירה סרוחה דשאני הכא דלגוי עשוין: שלוחי מצוה אנו. וכגון דהיי מתבטלים מן המצות אם היו מחזירין אחר ספה אחרת: ובכד שלא יהיו נקליטין גבוהין מן המטה עשרה. מן הדיו אפלו גבוהין י' שרי דלא חשיבי אהל להפסיק פיון דאין בגגו טפח דהא בשלהי פרקין (דף יט:) מסקינן דכן הלכה ספה העשויה כמין צריך פסולה לפי שאין לה גג דשפועי אהללים לאו פאליים דמו ומנה דין רב יוסף בגמרא דמתר לישן בכלת חתנים בספה והא דאסרינן הכא גבוהין עשרה הניו מדרבנן ודוקא בגבולותיה דקביעי אכל כלת חתנים דלא קביעי אפלו גבוה י' שריא כי היכי דהחמירו בקינופות לאסר אפלו אין גבוהין י' משום דקביעי ובכלת חתנים דלא קביעי שרי אפילו כשי גג וכו' דאמרינן לאידך לשאנא דנקליטין לגבי כלה קביעי אי נמי דהכי פליגי הגן תרי לשני ועל פרק דהא פליגי הגן תרי לשני דלא אפסר לומר דפליגי כשי גג ואינה גבוהה י' דללשנא בתרא אסור דהא כהדיא בגמרא דתנא דהא בגבוהה י' מוציא ראשו חוץ לפילה וקורא ק"ש. לא חיש שמואל ללבו רואה את הערקה [כת"ק בצרכות כד: כה:]

מסורת הש"ס
 א לקמן כאן; לקמן כ: ב לעיל ט: ג זבחים כה: ד בבא קמא קכ; עבודה זרה ז,י; מנחות מג. ה זבחים נח.
גליון הש"ס
 רש"י ד"ה לפרזומא כו' אבל כסות לילה חייב. ע"י בשער המלך פ"ג מהלכות ציצית:
תורה אור השלם

חג השבֿת תעֿשה לך שבֿעת ימים כסות לילה חייב. ע"י בשער המלך פ"ג מהלכות ציצית: [דברים טז, יג]

ה"ג ו**בִּית נְמִי** אע"ג דלֵא גבוה עֲשֶׂהָ פִּינוּן דקביע הוי אֶהָלָא דְלֵא גֵרע אִי קביעי לָהּוּ פְקִינוּפוֹת. אע"פ שְׁהָ יֵשׁ לָהּ גַּג וְהָ חֵין לָהּ גַּג מ"מ לֹא חָשִׁיב גַּג פִּינוּן דְּלֵין גְּבוּהִין עֲשֶׂהָ וּבִשְׁנֵיהֶם אִית בֵּה חָדָא לְרֵיעוּתָא דְנִקְלִיטוּין חֵין לָהּ גַּג וְגִבּוּהַ עֲשֶׂהָ וְקִינוּפוֹת יֵשׁ לָהּ גַּג וְלֵין גְּבוּהִים י": מִתֵּר לִישָׁן בְּכֻלַּת חֲתָנִים בְּסָפָה אע"פ שֵׁינִשׁ לָהּ גַּג וְאע"פ שְׁגִבּוּהָ עֲשֶׂהָ. אִין הִלְכָּהּ כּוּן דְּאִמְרִינוּן בְּסוּף פְּרָקוּן (סָפָה דף יט:׃) אֲבִי אֶשְׁכַּחַהּ לְרַב יוֹסֵף דְּגִנְי בְּכֻלַּת חֲתָנִים בְּסָפָה אָמַר כְּמָאן כּר"א מִשְׁמַע דְּלֵא שְׂרִי אֶלָּא בְּלֹא גַּג וְאָמַר בְּפֶרֶק הַשֵּׁן (לְקַמָּן סָפָה דף כו.) רַב שָׂרָא לִיה לְרַב אַחֲא בְּרִדְלָא לְמַגְנִי בְּכֻלַּת חֲתָנִים בְּסָפָה מִשּׁוּם בְּקִי בְּלוּמַר דְּמַצְטַעַר פְּטוּר מִן הַסָּפָה מִשְׁמַע דִּהָא לֹאֻ הִבִּי אָסוּר בְּשֵׁינִשׁ לָהּ גַּג אֻו כְּאִידֵךְ לִשְׁנָא דְשִׁמוּאֵל בְּגִבּוּהַ עֲשֶׂהָ וְאע"פ שְׁאִין לָהּ גַּג: דְּרַב עֲמֶרֶס חֲסִידָא רֵמָא תְּכַלְתָּא לְפִרְזוּמָא דְּאִינְשֵׁי בֵיתָה. וְכֵן רַב יְהוּדָה פֶּרֶק הַתְּכֻלַּת (מְנַחוֹת דף מנ.) דְּקַסְבְּרִי לִילָה זְמַן צַעֲתָא וְלֹא מַצָּת עֲשֶׂה שְׁהַזְמַן גִּרְמָא הוּא וְנָשִׁים חַיִּבוֹת כְּרַבָּנָן דְּפֶרֶק הַתְּכֻלַּת (שָׁס) דְּאִמְרִי הַכּל חַיִּבִין בְּצַעֲתָא נָשִׁים וְעַבְדִּים וּר"ש פּוֹטֵר בְּנָשִׁים וּבְנֹתָהּ קו"ל מִדְּדִחוּק גִּמְרָא בְּרִישׁ פְּרָק שְׁנִי לְזַבְחִים (דף יח:׃) לֹאֻקוּמִי תַנְיָא הֵתִם כּוֹנְהוּ כִר' שְׁמַעוֹן דְּמַמְעֻט כְּסוּת לִילָה וּמִרְבִּי כְּסוּת סוּמָא וְעַבְדָּא דִר' יְהוּדָה בַּר אִילְעָאי פ' בִּמָּה מְדַלִּיקוּן (שַׁבָּת ד' כה:׃) נָשִׁים שְׂרֵיו תַלְמִידֵיו מַחֲבִין מִמֶּנּוּ בְּנִפִי כְּסוּתָא דְּאִמְרִינוּן וְאִינְהוּ סְבוּר בְּזוּרָה מִשּׁוּם כְּסוּת לִילָה וְאִיכָא טַעמָא אַחֲרֵינָא פ' הַתְּכֻלַּת (מְנַחוֹת מ:׃) וּמִדְּנֻקָּט הֵאי טַעמָא שְׁמַע מְנָה דִּהוּא עֵקֶר וְעוֹד בְּפֶרֶק בִּמָּה מְדַלִּיקוּן (שַׁבָּת כז:׃) גְּבִי הֵאי דְּפִרִיךְ דְּבִי יִיכִי דְּמִרְבִּי שָׂאֵר בְּגָדִים לַעֲנִין טַמְאָה נִרְבִּי נִמִי לַעֲנִין צַעֲתָא מֵאֲשֵׁר תְּכַסֶּה בֵּה וּמִשְׁנֵי דִּהֵוּא מִבְּעִי לְרַבּוֹת כְּסוּת סוּמָא וּמִינֵי בְּרִיתָא דִר"ש שְׁמַע מְנָה דְּכֵן הִלְכָּהּ וּסְתָם בְּרִיתָא דפ"ק דְּקִדּוּשִׁין (דף לד:׃) גְּבִי מַצָּת עֲשֶׂה שְׁהַזְמַן גִּרְמָא דְּקַחֲשִׁיב צַעֲתָא וְעוֹד דְּרַבָּנָן דִר"ש מוּנְקִי פֶּרֶק הַתְּכֻלַּת (מְנַחוֹת דף מנ:׃) וְרִאִיתֶם אוֹתוֹ לְכַדְתִּינָא וְרִאִיתֶם חֻכְרָתֶם רָחַה מַצָּה זוּ חֹכֵר מַצָּה אַחֲרָת הַתְּלִיפָה בֵּה וְאִחוּ זוּ קִרְיַאת שְׁמַע אֶלְמָא הַסְבְּרִי קִרְיַאת שְׁמַע דְּאִוְרִיתָא וְקוּמָא לָן דְּקִרְיַאת שְׁמַע דְּרַבָּנָן בְּפ' מִי שְׁמַתוּ (בְּרַכּוֹת דף כא.) וּמִיּהוּ מִנָּה אִין רָחִינָה דִּהָא רַב יְהוּדָה דְּאָמַר ק"ש דְּרַבָּנָן וְאֶשְׁכַּחַן דְּרִמָּא תְּכַלְתָּא לְפִרְזוּמָא דְּאִינְשֵׁי בֵיתָה דְּפֶרֶק הַתְּכֻלַּת וְהוּא דְרִישׁ כְּאִידֵךְ תַּנָּא דְּדִרְשׁ חֹכֵר מַצָּה אַחֲרָת וְאִחוּ זוּ כָּלֵאִים וְעוֹד יֵשׁ רָחִיִּם מִפְּרָק שְׁנִי דְּבִרְכוֹת (דף יד:׃) דְּאָמַר רַב יוֹסֵף בְּמָה מַעְלִיֹּא הָא שְׁמַעְתָּא דְּבַמְעַרְבָא (אֲמִרִי) לֹא (אָמַר) מַצָּת צַעֲתָא בְּלִילָה וּמִסִּיק דְּאִתְחוּלִי הוּוּ מִתְחַלִּי וְכִינוּ דִּמְתַּחְלִינוּ גְּמִרִינוּ מִשְׁמַע מִהָא דְּלִילָה לֹאֻ זְמַן צַעֲתָא: פְּסִיקְתָּן זוּ הֵיא עֲשִׂיתָן. גֵּרַע עֲשִׂאָה מִן הַקּוֹנִים וּמִן הַבְּרָדִין דְּלַעִיל (סָפָה דף ט.) דִּיאָף עַל פִּי שְׁעוּשִׁין אַחֲרֵי כּוּן הַצַּעֲתָא לְגִמְרִי לֹא חֲשַׁבִינוּ לִיה עֲשִׂיתָן מִשּׁוּם דְּבִשְׁעִין תְּלִיָּה לְשֵׁם מַצָּה:

סוכה פרק ראשון סוכה

ה"ג ו**בִּית נְמִי** אע"ג דלֵא גבוה עֲשֶׂהָ פִּינוּן דקביע הוי אֶהָלָא דְלֵא גֵרע אִי קביעי לָהּוּ פְקִינוּפוֹת. אע"פ שְׁהָ יֵשׁ לָהּ גַּג וְהָ חֵין לָהּ גַּג מ"מ לֹא חָשִׁיב גַּג פִּינוּן דְּלֵין גְּבוּהִין עֲשֶׂהָ וּבִשְׁנֵיהֶם אִית בֵּה חָדָא לְרֵיעוּתָא דְנִקְלִיטוּין חֵין לָהּ גַּג וְגִבּוּהַ עֲשֶׂהָ וְקִינוּפוֹת יֵשׁ לָהּ גַּג וְלֵין גְּבוּהִים י": מִתֵּר לִישָׁן בְּכֻלַּת חֲתָנִים בְּסוּפָה לְפִי שְׁאִין לָהּ גַּג, אָף עַל פִּי שְׁגִבּוּהָ עֲשֶׂהָ. מִיתִיבִי: הִישָׁן בְּכִילָה בְּסוּפָה — לֹא יֵצֵא יְדֵי חוּכְתּוֹ! הֵכָא בְּמֵאִי עֲסָקִינוּ — בְּשִׂישׁ לָהּ גַּג. תָּא שְׁמַע: נִקְלִיטִין שְׁנִים, וְקִינוּפוֹת אֲרַבְעָה, פִּירִס עַל גְּבִי קִינוּפוֹת — פְּסוּלָה, עַל גְּבִי נִקְלִיטִין — כְּשָׂרָה, וּבִלְבַד שְׁלֹא יְהוּ נִקְלִיטִין גְּבוּהִין מִן הַמָּטָה עֲשֶׂרָה טַפָּחִים. הָא גְּבוּהִין מִן הַמָּטָה עֲשֶׂרָה — פְּסוּלָה, אָף עַל פִּי שְׁאִין לָהּ גַּג! שְׁאִנֵּי נִקְלִיטִין, דְּקִבְיַעִי. אִי קִבְיַעִי, לִיְהוִי כְּקִינוּפוֹת! לְגַבִּי קִינוּפוֹת — לֹא קִבְיַעִי, לְגַבִּי כִילָה — קִבְיַעִי.[[]^{q]} דְּרִישׁ רַבָּה בַר רַב הוֹנָא: מוֹתֵר לִישָׁן בְּכִילָה, אָף עַל פִּי שִׂישׁ לָהּ גַּג, אָף עַל פִּי שְׁגִבּוּהָ עֲשֶׂרָה. כְּמָאן — כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: לֹא אֲתִי אֲהֵל עֲרָאי וּמַבְטֵל אֲהֵל קִבְע. דְּתַנּוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: נוֹהֲגִין הָיִינוּ לִישָׁן תַּחַת הַמָּטָה בְּפָנֵי הַזָּקֵנִים. וְלִימָא הִלְכָּהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה! אִי אָמַר הִלְכָּהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, הָוָה אָמִינָא: הָנִי מִילֵּי מָטָה, דְּלִגְבָּהּ עֲשׂוּיָה, אָבֵל כִּילָה, דְּלִתּוּכָהּ עֲשׂוּיָה — אִימָא לָא, קָא מִשְׁמַע לּוֹ טַעמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה דְּלֹא אֲתִי אֲהֵל עֲרָאי וּמַבְטֵל אֲהֵל קִבְע, לָא שְׁנָא מָטָה וְלֹא שְׁנָא כִילָה.[[]^{q]} מִתְּנִי הִדְלָה עֲלֶיהָ אֵת הַגֶּפֶן וְאֵת הַדְּלָעַת וְאֵת הַקִּיסוֹס וְסִיפָה עַל גִּבָּהּ — פְּסוּלָה. וְאִם הִזִּיה סִיפוּהַ הִרְבָּה מִהֶן, אוֹ שְׁקַצְצוּן — כְּשָׂרָה.[[]^{q]} זֶה הַכָּלִל: כּל שֶׁהוּא מְקַבֵּל טוּמְאָה וְאִין גִּידוּלוֹ מִן הָאָרֶץ — אִין מְסַבְּכִין בּוֹ. וְכַל דְּבַר שְׁאִינוּ מְקַבֵּל טוּמְאָה וּגִידוּלוֹ מִן הָאָרֶץ — מְסַבְּכִין בּוֹ. גָּמִ' יְתִיב רַב יוֹסֵף קַמִּיָּה דְּרַב הוֹנָא, וְיְתִיב וְקֹאמַר: אוֹ שְׁקַצְצוּ כְּשָׂרָה, וְאָמַר רַב: צִרִיה לְנַעֲנַע.[[]^{q]} אָמַר לִיָּה רַב הוֹנָא: הָא שְׁמוּאֵל אִמְרָה. אַהֲדַרְיָנְהוּ רַב יוֹסֵף לְאַפִּיָּה וְאָמַר לִיָּה: אַטוּ מִי קֹאמִינָא לָךְ דְּלֹא אִמְרָה שְׁמוּאֵל? אִמְרָה רַב, וְאִמְרָה שְׁמוּאֵל! אָמַר לִיָּה רַב הוֹנָא: הִכִּי קֹאמִינָא לָךְ דְּשְׁמוּאֵל אִמְרָה וְלֹא רַב, דְּרַב אַכְשׁוּרִי מְכַשֵּׁר. כִּי הָא דְרַב עֲמֶרֶם חֲסִידָא רֵמָא תְּכַלְתָּא לְפִרְזוּמָא דְּאִינְשֵׁי בֵיתִיָּה. תְּלַאָן, וְלֹא פֶסֶק רֵאשִׁי חוּטִין שְׁלֵהֶן. אֲתָא לְקַמִּיָּה דְּרַב חֲזִיָּא בַר אֲשִׁי, אָמַר לִיָּה: הִכִּי אָמַר רַב: מְפַסְקִין וְהֵן כְּשָׂרִין. אֲלָמָא: פְּסִיקְתָּן זוּ הִיא עֲשִׂיתָן. הֵכָא נְמִי: קִצִּיצְתָּן זוּ הִיא עֲשִׂיתָן. וְסִבַּר שְׁמוּאֵל לֹא אִמְרִינוּן פְּסִיקְתָּן זוּ הִיא עֲשִׂיתָן? וְהָא תְנִי שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבִּי חֲזִיָּא: הִטִּיל לִשְׁנֵי קֶרְנוֹת בְּבַת אַחַת, וְאַחַר כֶּה פֶסֶק רֵאשִׁי חוּטִין שְׁלֵהֶן — כְּשָׂרִין. מֵאִי לָאוּ — שְׁקוּשֵׁר וְאַחַר כֶּה פּוֹסֵק! לֹא, שְׁפּוֹסֵק וְאַחַר כֶּה קוּשֵׁר. פּוֹסֵק וְאַחַר כֶּה קוּשֵׁר מֵאִי לְמִימְרָא! מַהוּ דְּתִימָא:

בְּעִינִן

בְּכַנְף וְעוֹדְנוּ חוּט אִי כּוֹפְלוּ וְהָרִי הֵן שְׁמֹנֶה כַּפְלִים וּפּוֹסֵק רֵאשִׁין שְׁלֵהֶן וְנַעֲשִׂין שְׁמֹנֶה חוּטִין וְרַב עֲמֶרֶס שָׂכַח וְלֹא פֶסֶקוּן עַד שְׁעֲשֶׂה כָּל הַגְּדִילִים וְקִשְׁרֵיהֶם וְנִמְצְאָת עֲשִׂין בְּפֶסֶל דְּלֵין בֵּה אֶלָּא חוּט אֶחָד וְאִתָּא לְקַמָּה כּו': הֵטִיל לְב' קֶרְנוֹת בְּבַת אַחַת שְׁעֲשֶׂה אַרְבַּע כַּפְלִים אַרְבִּין בְּשַׁעוּר שְׁנֵי צַעֲיֹת וְתוֹחַב רֵאשִׁין אֶחָד בְּכַנְף זֶה וְרֵאשִׁין אַחַר בְּכַנְף זֶה וְכַפֵּה הִרְאִשִׁין עַד שְׁהִנְיַעוּ זֶה לָהּ לְאִמְצַע אַרְבַּה: מֵאִי לָאוּ קוּשֵׁר עֲשֶׂה הַגְּדִיל בְּזוּ וּבְזוּ וְאַחַר כֶּךָּ פֶסֶק אִמְצַעָה וְנַעֲשִׂי שְׁנַים וְאע"פ שְׁנַעֲשִׂי בְּפֶסֶל דְּכָלָה קֹסֶם שְׁנַפְסָקָה חוּט אֶחָד הוּא:

יא.

י"א:

פסולין לעולם. כולהו אמוראי וכלה שיתא פסולין צריך נענוע: דשליפינהו שלופי. קצת קשה דהא מפרש טעמא בצרימא משום תעשה ולא מן העשוי וי"ל אסמכתא בעלמא הוא אי נמי הכא מורי כשאנפשא ומערה בקליפה ואין יכול להחיות לה כי היא דפ' דעור והרטוב (חלוץ דף קכז:): דאע"ג דחשיב בתלום מ"מ בין דלא נקנן לגמרי לא אמרינן זו היא עשייה: דברי ר"ש בן יהוצקא. תנא היא ואפשר שזה הוא הגזכר בכמה מקומות בש"ס א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצקא ואין זה הוא דפריך זה בורר (סנהדרין דף כו.) דקרינהו ריש לקיש רועי בקר ואמר להו ר' יוחנן אי קרינכו רועי צאן מאי עבדנא לכו דלא הנה מהדר ליה הכי אלא מוחה היה על כבוד רבו: והכא במינף לולב מסכה קמפלגי. והא דאפלגו בעבר ולקטנו ולא אפלגנו בלקטנו מערב י"ט דבעי לאשמועינן אין דחוי אצל מצות כדאיתא בפרק לולב הגזול (לקמן סכה דף לג.) א"נ משום דמע"ט היה יכול לתקן לבתחלה להטיר אונלו ולחזר ולאלגלו אי נמי כדפי' בקונטרס לקמן דנקט פלגמיהו ביי"ט למימר דבתר אונדיה פלגי דהא ביי"ט לא אגיד ליה: לקיחה לקיחה לא ילפינן. בריש קדושין (דף ב.) ילפי' קיחה קיחה משדה עפרון אכל הכא לא ילפינן גזרה שנה דלקיחה: מקיש סכה לחגיגה. דכא מייתי קרא דחג הספת תעשה לך ולעיל (סכה דף ט.) דאסרינן עץ סכה משום דאפתקא לחגיגה מייתי קרא דחג הסכות שבעת זמיוס לה': וגדולו מן הארץ. בריש בבל מערבין (שירובין דף כז:) גבי מעשר שני דכתיב ונתתה הפסך בבקר ובצאן חשיב בהמה גדולו מן הארץ אכל בפי' השוכר את הפועלים (כ"מ דף פט.) גבי דיש ובפ"ק קדושין (דף יז.) גבי הענקה לא חשיב בהמה גדולי קרקע דלגבי דבר היוצא מן הקרקע ממש כגון דיש וגדולין לאו יוצא מן הקרקע היא אלא שהיא גדלה מן הקרקע:

סוכה פרק ראשון סוכה

בעינן כגף בשעת פתיל ולא חמר חוצצת זו עשייתו וגבי בעינן כגף בשעת פתיל בשעה שפותלו בעינו כגף בשעת פתיל — וליכא, קא משמע לן. מיתביב: תלאן ולא פסק ראשי חוטין שלחן — פסולין. מאי לאו: פסולין לעולם, ותיובתא דרב? אמר לה רב: מאי פסולין — פסולין עד שיפסקו. ושמואל אמר: פסולין לעולם. וכן אמר לוי: פסולין לעולם. וכן אמר רב מתנה אמר שמואל: פסולין לעולם. איכא דאמרי, אמר רב מתנה: בדידי הוה עובדא, ואתאי לקמיה דמר שמואל, ואמר לי: פסולין לעולם.^(א) מיתביב: תלאן, ואחר כך פסק ראשי חוטין שלחן פסולין. ועוד תניא גבי סוכה: "תעשה" — ולא מן העשוי. מכאן אמרו: הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסוס וסיכה על גפן — פסולה. היכי דמי? אילימא בשלא קצצו, מאי איניא משום "תעשה" — ולא מן העשוי? תיפוק ליה דמחוברין נינהו! אלא בשקצצו, וקתני פסולה, ושמע מינה דלא אמרינן קציצתן זו היא עשייתה, ותיובתא דרב! אמר לה רב: הכא במאי עסקינן — דשליפינהו שלופי, דלא מינכרא עשיה ידיהו. מפל מקום, תלאן ואחר כך פסק, קשיא לרב! קשיא.^(ב) לימא בתנאי. עבר וליקטן — פסול, דברי רבי שמעון בר יהוצדק. ויחכים מכשירין.^(ג) סברוה דכולי עלמא לולב צריה אגד, וילפינן לולב מסוכה. דכתיב גבי סוכה: "תעשה" — ולא מן העשוי. מאי לאו, בהא קא מיפלגי: דמאן דמכשיר סבר: אמרינן גבי סוכה קציצתן זו היא עשייתה, וגבי לולב נמי אמרינן לקיטתן זו היא עשייתה. ומאן דפסיל סבר: לא אמרינן גבי סוכה קציצתן זו היא עשייתה, וגבי לולב נמי לא אמרינן לקיטתן זו היא עשייתה!^(ד) לא, דכולי עלמא לא אמרינן גבי סוכה קציצתן זו היא עשייתה, והכא במילף לולב מסוכה קמיפלגי. מאן דמכשר סבר: לא ילפינן לולב מסוכה, ומאן דפסיל סבר: ילפינן לולב מסוכה.^(ה) ואי פצית אימא: אי סבירא לן דלולב צריה אגד, בולי עלמא לא פליגי דילפינן לולב מסוכה. והכא בהא קמיפלגי, מר סבר: צריה אגד, ומר סבר: אין צריה אגד. ובפלוגתא דהני תנאי, דתנאי: לולב, בין אגוד בין שאינו אגוד — פשר, רבי יהודה אומר: אגוד — פשר, שאינו אגוד — פסול. מאי טעמיה דרבי יהודה? יליף "לקיחה" "לקיחה" מאגודת אזוב. כתיב הָתָם: "ולקחתם אגודת אזוב", וכתיב הכא: "ולקחתם לכם ביום הראשון". מה להלן באגודת, אף כאן נמי באגודת. ורפנו: "לקיחה" מ"לקיחה" לא ילפינן.^(ו) כמאן אזלא הא דתנאי: לולב מצוה לאוגדו, ואם לא אגדו — פשר. אי רבי יהודה, כי לא אגדו אמאי פשר? אי רפנו, אמאי מצוה? לעולם רפנו היא, ומשום שנאמר: "זה אלי ואנוהו" — התנאה לפניו במצות. זה הכלל: כל דבר שמקבל טומאה כוי. מנא הני מילי? אמר ריש לקיש, אמר קרא: "ויאד יעלה מן הארץ". מה אד — דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ, אף סוכה — דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ.^(ז) הניחא למאן דאמר ענני כבוד היו. אלא למאן דאמר סוכות ממש עשו להם, מאי איכא למימר? דתנאי: "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל", ענני כבוד היו, דברי רבי אליעזר. רבי עקיבא אומר: סוכות ממש עשו להם. הניחא לרבי אליעזר, אלא לרבי עקיבא מאי איכא למימר? כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן, אמר קרא: "חג הסוכות תעשה לה", מקיש סוכה לחגיגה. מה חגיגה — דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ, אף סוכה — דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ.

אי:

שנים: לעולם ואפילו מפקקו לשנים לאחר קשור וקשיר לרב: וספק על גפן פסולה ול"ג בצרימא אם היה סכוך הרבה מהן או שקצצו: דשליפינהו שלופי פשחן מן האילן עד שנתקו ומתוך שאין חוצצת נכרת כל כך ששוכבין ראשי פשיחתן אצל האילן לא היו עשיה מעליא: מ"מ תלאן ואח"כ פסק קשיא לרב דמכשר: בתנאי אי אמרינן חוצצת זו היא עשייתו או לא: עבר ולקטנו ענבי ההדס דתמן לקמן (סכה ד' לב:) אם היו ענביו מרבין מעליו פסול דהנה ליה מנמר ולא דגר הוא ואם מעטו פשר ואין ממעטין ביי"ט דמתקן מנא להכשיר את הפסול וקתני בצרימא עבר על דברי חכמים שאמרו אין ממעטין ביי"ט ולקטנו ביי"ט פסול: סברוה דרבנן דבי מדקשא דבעו למשמע מנה דבלקטתן זו היא גמר עשייתן פלגי: דכלי עלמא תרנויה הני תנאי סבירא להו: לולב צריך אגד לאגד שלשה המינין בחדר ושוכא בה עשיה: וילפינן לולב מסכה בבגין אב מה מצינו בסכה שיש בה מעשה והקפידה תורה על העשוי בפסול אף לולב כן: לא ילפינן לולב מסכה לפסל בה את העשוי: ואיפשית אימא אם הנה סבירא להו לתרנויה לולב צריך אגד ושוכא בה עשיה דכלי עלמא דילפינן לולב מסכה למפסל ולקייטתן לאו זו היא עשייתן: ר"ש סבר לולב צריך אגד לאגד שלשה המינים ושוכא בה עשיה ועל ברחך מבעוד יום אגדו עם ענביו וכי לוקטו ביי"ט הנה ליה מן העשוי: לא ילפינן לא למדיה ואין אדם הן גזרה שנה מעצמו אלא א"כ למדו מרבו ורבו מרבו עד משה רבינו ושמיא מקראות הללו לא לדרש גזרה שנה נכתבו: ואנוהו התנאה לפניו במצית סכה נאה לולב נאה צנית נאה: ואד יעלה מן הארץ שמע מנה עננים גדולי קרקע ניגהו וסכה מעננים ילפינן שהרי זכר לענני כבוד הוא דכתיב כי בסכות הושבתי ומתרגמינן ארי במטלות ענני: אין מקבל טמאה דלא נאמרה טמאה אלא בבליס ואוכלין ומשקין ואדם וזה אינו אחר מאלה: ענני כבוד היו סכות שאמר הכותב שהשייכם במדבר: סכות ממש מפני החמה בשעת חנינו היו עושים סכות: מאי אכא למימר מי יאמר לנו שלא היו מסככות בבליס ובגדים ועורות: כי חגיגה כל בהמה לרבי יוחנן גדולי קרקע הן שמן הקרקע גדילים וגזוזין אכל גנים ומלח וכמעין ופטריית לאו גדולי קרקע ניגהו וגבי מעשר קרינן להו לבהמות גדולי קרקע דאמר קרא (דברים י"ז:כ"ו) ונתתה הפסך בכל אשר תאנה נפשך וגו' מה הפרט מפרש פרי מפרי וגדולי קרקע וכו' ומיהו בין דלא קמה מלתייהו דרבי יוחנן דהא פרכינן עלה אי מה חגיגה בעלי חיים וכו' וילפינן טעמא

מגדנן ומיחבד לא סמיכין עלה לאכשורי לסבך בעורות דנהי גדולי הארץ אחרי על שם שהארץ מנחלתן במרעה ופרנסה אכל גדולים מן הארץ לא אחרי אלא דבר העומח מן הקרקע ולא בהמות דתניא בהשוכר את הפועלים (כ"מ ד' פט.) פועלים אוכלין בדבר שהגדולו מן הארץ וגמר מלא תחסם שור בדישו מה דיש מיחד דבר שהגדולו מן הארץ כו' יצא החולב והמחבן והמגבן אלמא לאו גדולין מן הארץ קרי להו תנא:

מסורת הש"ס	
א לקמן יב.; לקמן טו.; לקמן לג.; לעיל ט: ב לקמן לג. ג לקמן יב.; לקמן לו: ד לקמן לג. ה לקמן לו.; לקמן לג.; תוספתא סוכה; יומא נט.; מנחות כז. ו לקמן לג.; שבת קלג.; נזיר ב: ז זבחים נח.	
תורה אור השלם	
ובי'תשלחנו חפשי מעמד לא תשלחנו ריקם [דברים טו, ג] ולקחתם אגדת אזוב ויטבלתם בדם אשר־בשף והנעתם אל־הפסוקף ואל־שתי הסוזות מן־הדם אשר בשף ואתם לא תצאו איש מפתח־ביתו עד־בקר [שמות יב, כב]	
ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור פפת תמרים וענף עץ־עבת וערבי־נחל ושמתם לפני יהוה אלהיכם שבעת ימים [ויקרא כג, מ]	
עץ וזמרת יח ויהי־לי לשוועה ואננהו ואלהיהו [שמות טו, ב]	
ואד יעלה מן־הארץ והשקה את־כל־פני האדמה [בראשית ב, ו]	
למען ידעו דרמיקם כי בסכות הושבתי את־בני ישראל בהוציאני אותם מארץ מצרים אני יהוה אלהיכם [ויקרא כג, מג]	
חג הספת תעשה לך שבעת ימים בארבעה מחרגד ומיחבד [דברים טז, יג]	

סוכה פרק ראשון סוכה

פסַלַת גִּרְן קַשִּׁין: פַּסַּלַת יִקָּב זְמוּרוֹת

עַצְמוֹ הַקָּשִׁין עִם הַתְּבוּאָה וְאַשְׁכּוּלוֹת עִם הָעֲנָבִים דָּהוּה לִיה דָּבָר הַמִּקְבֵּל טַמְאָה הָאֵכָל: יִקָּב כְּתִיב דְּמַשְׁמַע

לְאַחֵר שְׁנַעֲשֶׂה יוֹן: קְרוֹשׁ קָפִי: הָא מִלְתָּא הָיָה בִּידֵן עַד הַשְׁתָּא הָייִנו סְבוּרִין לָדַע טַעַם מַשְׁתַּנּוּ מִן הַמִּקְרָא הָיָה דְּכַפְסַלַת הַכְּתוּב מְדַבֵּר דְּאִי אִפְשָׁר לִסְפֹּךְ בָּיוֹן: וְאִתָּא רַבִּי יִרְמְיָה שְׁהָזִכִּיר לָנוּ יוֹן קְרוֹשׁ הֵבָא מִשְׁעִיר: וְשָׂדָא בַּה נִרְגָּא הַרְצֵה בְּהָרָן כְּלוּמַר הָשִׁיב תְּשׁוּבָה נַחַת: רַב אַשִּׁי אָמַר שְׁפִיר מַשְׁמַע פַּסַּלַת מִקְרָא דְּכַתִּיב בְּאַסְפֹּךְ מִגְרָנְךָ מַשְׁמַע שְׂאֵתָה אוֹסְפּוֹ וְנוֹטְלוֹ מִן הַגֶּרֶן וְגֵרֶן הוּא הָאֵכָל וְמָה שְׂאֵתָה אוֹסֵף וְבוֹרֵר מִתּוֹכוֹ הוּא הַפַּסַּלַת: צִאוּ הָהָר פְּסוּק הוּא בְּסִפְר עֲזָרָא לַעֲשׂוֹת סְכוּת וְלֹא הָזִכִּיר כֵּאֵן אֵלָּא דְּבָר שְׂאִינוּ מִקְבֵּל טַמְאָה וְגִדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ: הָייִנו עָלִי הַדָּם הָייִנו עַן עֲבַת מַהּ זֶה וְמַהּ זֶה לְהַזְכִּיר שְׁעִיָּהּ בְּמִקְרָא הֵלֵא אֶחָד הֵם דְּהִדָּגִם הוּא עַן עֲבַת עַל גַּם שְׁהָעִלּוּן מִקְרָבִין זֶה עַל זֶה כְּמִין עֲבוֹתוֹת וְשִׁקְרָוֹת: הַדָּם שׁוּטָה שְׂאִינוּ כָּשֵׁר לְלוּלָב לְפִי שְׂאִין עֲבוֹתוֹ שְׁמַיָּה שֶׁל שֵׁלֶשׁ שֵׁלֶשׁ עֲלִין: מִתְּנִי וְחִבִּילִי זָרְדִין מִיֵּין קֵיטִס הֵם שְׁעוֹשִׁין זָרְדִין טוּיִל"ש בְּלַע"ו וְאוֹנָדִין אוֹתָם וּבַעֲזוֹן לַחִין בַּהֲמָה אוֹכְלָתָן וְלִכּוּ יִבְשִׁי עוֹמְדִים לְהַסֵּק: אִין מַסְבִּכִין בָּהֶן כָּשֵׁהן קְשׁוּרִין וּבִגְמָרָא מִפְּרַשׁ טַעְמָא: וְכָּלן הַפַּסְוֵלִין שְׁשֻׁנּוּ בַּסֵּכָךְ: כָּשִׁרִין לְדַפְנוֹת דְּכָל סָכָה הַכְּתוּב סֵכָךְ מַשְׁמַע דְּדָפֵן לֹא אֶקְרִי סָכָה וְנִפְקָא לָן (לְעִיל סָכָה ד' י:)

דַּפְנוֹת מִבְּסָכַת בַּסִּפַּת בַּסִּפּוֹת מֵיתוּרָא דְּקִרְאִי וְלִפְיֵינוּ וְלֹא מִשְׁמַעוּתָא הֵלֵכָךְ סְכוּת תַּעֲשֶׂה בְּאַסְפֹּךְ מִגְרָנְךָ אֶסְכַּכָּה הוּא דְקִרְאִי: גַּמ' שְׁמַעִית מַר' יוֹחֲנָן תַּרְתִּי פִי' טַעַם שְׁנֵי דְּבָרִים הָאֻמוּרִים בְּמַשְׁתַּנּוּתוֹ שְׁמַעְתּוּ מִמֶּנּוּ: חֲזָא הָא דְחִבִּילִין מ"ט לֹא מַסְבִּכִי בַּהּ וְחֲזָא הָא דְחֻטֹּט בְּגָדִישׁ לֵעֲשׂוֹת לּוֹ סָכָה נוֹטֵל מִן הָעֲמָרִים לְמִטָּה סְמוּךְ לְאָרֶץ וְנִכְנָם לְתוֹכוֹ וְעוֹמֶה חָלָל כְּשַׁעוֹר סָכָה וְסֵכָךְ עֲשׂוֹי וְעוֹמֵד מֵאֲלִיוֹ אִינוּ סָכָה וּפְרַשׁ לִי ר' יוֹחֲנָן טַעְמָה בְּחֲזָא מַעֲיָה אָמַר טַעְמָא מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר דְּמַדְאוּרִיתָא כְּשִׁרָה הוּא וְרַבֵּנן הוּא דְּזוּר שָׂאֵם אִתָּה אוֹמַר כֵּן אִין אֵלֶם עוֹשֶׂה סָכָה אֵלָּא הוֹלֵךְ וְאוֹכֵל וְשֵׁן בְּאוֹצְרוֹ בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ שָׁם כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה וְהוּא עֲשׂוֹי וְעוֹמֵד וְלֹא לָשֵׁם סֵכָךְ שֶׁל צֶל דְּנִהְיִי שֵׁם סָכָה עָלֶיהָ וְאִפְלוּ שֵׁם סָכָה שְׂאִינָה שֶׁל חַד אֵלָּא כְּבִית בְּעֵלְמָא וּבְחֲזָא מַעֲיָה פְּרַשׁ טַעְמָא דַּפְסוּלָהּ מְדְאוּרִיתָא מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי: נִחְזִי אֲנִן וְנִשְׁמַעְה מִמָּה דְאָמַר ר' יוֹחֲנָן בְּדַבְּרָתָא אֶחָרִיתִי: כְּעַמִּיס שְׂאֵלָם בָּא מִן הַשָּׂדֶה כָּל יְמוֹת הַחֲמָה: וּמַעֲיָה ע"ג **סָכָה** שָׂאֵם לּוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה לְמַקְנָהּ וּמַעֲיָה דְחִבִּילִין שֵׁם לְיִבְשָׁן וְלֹא לִסְכָךְ וְכַשְׁמַנִּיעַ הָחַד נִמְלָךְ עָלֶיהֶם לִסְכָךְ: וְהַתּוֹרָה אֶמְרָה תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי בַּפְּסוּל וְהָה שְׁנִסְכָךְ שֵׁם שֶׁלֹּא לָשֵׁם סֵכָךְ אִפְלוּ לְצֵל אֵלָּא לְיִבֵּשׁ אִין שֵׁם סָכָה חָל עָלָיו וְהֵלֵכָךְ זוּר רַבָּנן שֶׁלֹּא וְסָכָכוּ בְּחִבִּילִין אִפִּילוּ הוּא מְטוּלָן עָלֶיהָ לָשֵׁם סָפַת הָחַד גִּזְרָה מִשּׁוּם חִבִּילִין דְּכָל הַשָּׁנָה דְאִיבָא פְּסוּל דְאוּרִיתָא אֵלְמָא טַעְמָא דְּמַתְנִיתוֹן דְּהֵבָא מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר הִיא וּמְדַרְבֵּנן כָּל דְּבָר שְׂאֵלָם מִקְצֵה וּמִכַּיִּם לְקִיּוֹם קִרִי אוֹצֵר וְחִבִּילִין שְׂאֵלָם מִכַּיִּם כָּל יְמוֹת הָרִין לִיְמוֹת חֶרֶף קִרִי אוֹצֵר: וּמְדָהָא מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר שְׁמַע מִנָּה הֵךְ דְּחוטֹט בְּגָדִישׁ פְּסוּלָהּ מְדְאוּרִיתָא מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי הִיא דְּהָא שְׁמַעִיה ר' יַעֲקֹב לֵר' יוֹחֲנָן בְּחֲזָא מַעֲיָה פְּסוּלָהּ דְאוּרִיתָא: וְרַבִּי יַעֲקֹב דָּלָא יָדַע לְפָרוּשִׁי הִי מַעֲיָה פְּסוּלָהּ דְאוּרִיתָא וְהִי מְדַרְבֵּנן: הֵךְ דְּרַבִּי חַיָּא דְּמִפְּרַשׁ בְּהִזְיָא לֹא הָיָה שְׁמַע לָהּ: אָמַר רַב אַשִּׁי מִקְשִׁי אֶדְרַבִּי יַעֲקֹב: אֲטוּ תַרְוֵיהּ טַעְמִי מִי לִיבָא לְמִיקְרִינָהּ בַּשְּׁתִּי הַמַּשְׁפּוּתִי: חִבִּילִי קָשׁ מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר אִבָּא מְדַרְבֵּנן: מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי דְאוּרִיתָא לִיבָא בְּתַמִּיָּהּ מִי לֹא מַשְׁתַּמַּע נְמִי מַתְנִיתוֹן דְּבִאוֹתָם שְׁתַּנּוּ שֵׁם כָּל יְמוֹת הַחֲמָה קֹאמַר דָּלָא נִמְלָךְ עָלֶיהֶם לִסְכָךְ דְּהִזְיָא לָהּ הִיא גּוֹפֶה פְּסוּלָהּ דְאוּרִיתָא וּמַהִיבָא שְׁמַע ר' יוֹחֲנָן דְּמַתְנִיתוֹן דְּהֵבָא לֹאוּ מְדְאוּרִיתָא קֹאמַר: וְחוטֹט בְּגָדִישׁ נְמִי מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי אִבָּא מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר לִיבָא מִי לֹא מַצִּינוּ לְמִימַר נְמִי דְאִפִּילוּ סֵתַר הַכֵּל כִּלְפִי מַעֲלָה וְנַעֲנַע עֲמָרִין שְׁעַל הַסֵּכָךְ וְחֹזַר וְהַעֲתִין לָשֵׁם סָכָה הָא פְּסִיל לִיה מַתְנִיתוֹן מְדַרְבֵּנן מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר דְּזַמְנִין דָּלָא מְנַעֲנַע וְנַעֲשִׂין מֵאֲלִיָּהֶן כְּדִלְמַרְתָּ גַּבִּי חִבִּילִים דַּפְסַלַת לָהּ אִפִּילוּ מַעֲתִין שֵׁם לָשֵׁם סֵכָךְ מְדַרְבֵּנן מִשּׁוּם גִּזְרָה דְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה לְאוֹצֵר וּמַהִיבָא זִינָךְ רַבִּי יוֹחֲנָן הֵךְ טַעְמִי דְּמוֹקִי לָהֵךְ מְדְאוּרִיתָא וְהֵךְ מְדַרְבֵּנן: אָמַר לָךְ ר' יוֹחֲנָן מַתְנִיתוֹן גּוֹפִיָּהּ זִקִּי כּוֹתִיב דְּהֵבָא אִין מַסְבִּכִין בָּהֶן וְלֹא קַתְנִי אִינָה סָכָה מַשְׁמַע מְדְאוּרִיתָא סָכָה הִיא הֵלֵכָךְ עַל כְּרַחֵךְ בְּמַעֲתִין עֲבָשׁוּ לָשֵׁם סֵכָךְ קֹאמַר וּמְדַרְבֵּנן וְלֹא בְּנִמְלָךְ עַל הַמַּעֲתִין וְעוֹמְדִין דַּפְסוּלָהּ מְדְאוּרִיתָא וְגַבִּי חוטֹט בְּגָדִישׁ קַתְנִי אִינָה סָכָה מַשְׁמַע לְגַמְרִי אִינָה סָכָה דַּפְסוּלָהּ מְדְאוּרִיתָא אֵלְמָא בְּשֵׁלֹא נַעֲנַע הַסֵּכָךְ לָשֵׁם סָכָה קֹאמַר אֶבָּל נַעֲנַע כָּשֵׁר דְּהָא אֶסִּיק אֲדַעֲתָה וְתַקֵּן וְלִיבָא לְמַגוּר בַּהּ מִשּׁוּם זְמַנָּא אֶחָרִיתִי שְׁהָרִי הַמַּעֲוִית תַּקֵּן וְכָל שָׂכָן שֶׁלֹּא וְעוֹתִי:

בְּאַסְפֹּךְ מִגְרָנְךָ אֶסְכַּכָּה הוּא דְקִרְאִי: גַּמ' שְׁמַעִית מַר' יוֹחֲנָן תַּרְתִּי פִי' טַעַם

שְׁנֵי דְּבָרִים הָאֻמוּרִים בְּמַשְׁתַּנּוּתוֹ שְׁמַעְתּוּ מִמֶּנּוּ: חֲזָא הָא דְחִבִּילִין מ"ט לֹא מַסְבִּכִי בַּהּ וְחֲזָא הָא דְחוטֹט בְּגָדִישׁ לֵעֲשׂוֹת לּוֹ סָכָה נוֹטֵל מִן הָעֲמָרִים לְמִטָּה סְמוּךְ לְאָרֶץ וְנִכְנָם לְתוֹכוֹ וְעוֹמֶה חָלָל כְּשַׁעוֹר סָכָה וְסֵכָךְ עֲשׂוֹי וְעוֹמֵד מֵאֲלִיוֹ אִינוּ סָכָה וּפְרַשׁ לִי ר' יוֹחֲנָן טַעְמָה בְּחֲזָא מַעֲיָה אָמַר טַעְמָא מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר דְּמַדְאוּרִיתָא כְּשִׁרָה הוּא וְרַבֵּנן הוּא דְּזוּר שָׂאֵם אִתָּה אוֹמַר כֵּן אִין אֵלֶם עוֹשֶׂה סָכָה אֵלָּא הוֹלֵךְ וְאוֹכֵל וְשֵׁן בְּאוֹצְרוֹ בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ שָׁם כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה וְהוּא עֲשׂוֹי וְעוֹמֵד וְלֹא לָשֵׁם סֵכָךְ שֶׁל צֶל דְּנִהְיִי שֵׁם סָכָה עָלֶיהָ וְאִפְלוּ שֵׁם סָכָה שְׂאִינָה שֶׁל חַד אֵלָּא כְּבִית בְּעֵלְמָא וּבְחֲזָא מַעֲיָה פְּרַשׁ טַעְמָא דַּפְסוּלָהּ מְדְאוּרִיתָא מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי: נִחְזִי אֲנִן וְנִשְׁמַעְה מִמָּה דְאָמַר ר' יוֹחֲנָן בְּדַבְּרָתָא אֶחָרִיתִי: כְּעַמִּיס שְׂאֵלָם בָּא מִן הַשָּׂדֶה כָּל יְמוֹת הַחֲמָה: וּמַעֲיָה ע"ג **סָכָה** שָׂאֵם לּוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה לְמַקְנָהּ וּמַעֲיָה דְחִבִּילִין שֵׁם לְיִבְשָׁן וְלֹא לִסְכָךְ וְכַשְׁמַנִּיעַ הָחַד נִמְלָךְ עָלֶיהֶם לִסְכָךְ: וְהַתּוֹרָה אֶמְרָה תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי בַּפְּסוּל וְהָה שְׁנִסְכָךְ שֵׁם שֶׁלֹּא לָשֵׁם סֵכָךְ אִפְלוּ לְצֵל אֵלָּא לְיִבֵּשׁ אִין שֵׁם סָכָה חָל עָלָיו וְהֵלֵכָךְ זוּר רַבָּנן שֶׁלֹּא וְסָכָכוּ בְּחִבִּילִין אִפִּילוּ הוּא מְטוּלָן עָלֶיהָ לָשֵׁם סָפַת הָחַד גִּזְרָה מִשּׁוּם חִבִּילִין דְּכָל הַשָּׁנָה דְאִיבָא פְּסוּל דְאוּרִיתָא אֵלְמָא טַעְמָא דְּמַתְנִיתוֹן דְּהֵבָא מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר הִיא וּמְדַרְבֵּנן כָּל דְּבָר שְׂאֵלָם מִקְצֵה וּמִכַּיִּם לְקִיּוֹם קִרִי אוֹצֵר וְחִבִּילִין שְׂאֵלָם מִכַּיִּם כָּל יְמוֹת הָרִין לִיְמוֹת חֶרֶף קִרִי אוֹצֵר: וּמְדָהָא מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר שְׁמַע מִנָּה הֵךְ דְּחוטֹט בְּגָדִישׁ פְּסוּלָהּ מְדְאוּרִיתָא מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי הִיא דְּהָא שְׁמַעִיה ר' יַעֲקֹב לֵר' יוֹחֲנָן בְּחֲזָא מַעֲיָה פְּסוּלָהּ דְאוּרִיתָא: וְרַבִּי יַעֲקֹב דָּלָא יָדַע לְפָרוּשִׁי הִי מַעֲיָה פְּסוּלָהּ דְאוּרִיתָא וְהִי מְדַרְבֵּנן: הֵךְ דְּרַבִּי חַיָּא דְּמִפְּרַשׁ בְּהִזְיָא לֹא הָיָה שְׁמַע לָהּ: אָמַר רַב אַשִּׁי מִקְשִׁי אֶדְרַבִּי יַעֲקֹב: אֲטוּ תַרְוֵיהּ טַעְמִי מִי לִיבָא לְמִיקְרִינָהּ בַּשְּׁתִּי הַמַּשְׁפּוּתִי: חִבִּילִי קָשׁ מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר אִבָּא מְדַרְבֵּנן: מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי דְאוּרִיתָא לִיבָא בְּתַמִּיָּהּ מִי לֹא מַשְׁתַּמַּע נְמִי מַתְנִיתוֹן דְּבִאוֹתָם שְׁתַּנּוּ שֵׁם כָּל יְמוֹת הַחֲמָה קֹאמַר דָּלָא נִמְלָךְ עָלֶיהֶם לִסְכָךְ דְּהִזְיָא לָהּ הִיא גּוֹפֶה פְּסוּלָהּ דְאוּרִיתָא וּמַהִיבָא שְׁמַע ר' יוֹחֲנָן דְּמַתְנִיתוֹן דְּהֵבָא לֹאוּ מְדְאוּרִיתָא קֹאמַר: וְחוטֹט בְּגָדִישׁ נְמִי מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי אִבָּא מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר לִיבָא מִי לֹא מַצִּינוּ לְמִימַר נְמִי דְאִפִּילוּ סֵתַר הַכֵּל כִּלְפִי מַעֲלָה וְנַעֲנַע עֲמָרִין שְׁעַל הַסֵּכָךְ וְחֹזַר וְהַעֲתִין לָשֵׁם סָכָה הָא פְּסִיל לִיה מַתְנִיתוֹן מְדַרְבֵּנן מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר דְּזַמְנִין דָּלָא מְנַעֲנַע וְנַעֲשִׂין מֵאֲלִיָּהֶן כְּדִלְמַרְתָּ גַּבִּי חִבִּילִים דַּפְסַלַת לָהּ אִפִּילוּ מַעֲתִין שֵׁם לָשֵׁם סֵכָךְ מְדַרְבֵּנן מִשּׁוּם גִּזְרָה דְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה לְאוֹצֵר וּמַהִיבָא זִינָךְ רַבִּי יוֹחֲנָן הֵךְ טַעְמִי דְּמוֹקִי לָהֵךְ מְדְאוּרִיתָא וְהֵךְ מְדַרְבֵּנן: אָמַר לָךְ ר' יוֹחֲנָן מַתְנִיתוֹן גּוֹפִיָּהּ זִקִּי כּוֹתִיב דְּהֵבָא אִין מַסְבִּכִין בָּהֶן וְלֹא קַתְנִי אִינָה סָכָה מַשְׁמַע מְדְאוּרִיתָא סָכָה הִיא הֵלֵכָךְ עַל כְּרַחֵךְ בְּמַעֲתִין עֲבָשׁוּ לָשֵׁם סֵכָךְ קֹאמַר וּמְדַרְבֵּנן וְלֹא בְּנִמְלָךְ עַל הַמַּעֲתִין וְעוֹמְדִין דַּפְסוּלָהּ מְדְאוּרִיתָא וְגַבִּי חוטֹט בְּגָדִישׁ קַתְנִי אִינָה סָכָה מַשְׁמַע לְגַמְרִי אִינָה סָכָה דַּפְסוּלָהּ מְדְאוּרִיתָא אֵלְמָא בְּשֵׁלֹא נַעֲנַע הַסֵּכָךְ לָשֵׁם סָכָה קֹאמַר אֶבָּל נַעֲנַע כָּשֵׁר דְּהָא אֶסִּיק אֲדַעֲתָה וְתַקֵּן וְלִיבָא לְמַגוּר בַּהּ מִשּׁוּם זְמַנָּא אֶחָרִיתִי שְׁהָרִי הַמַּעֲוִית תַּקֵּן וְכָל שָׂכָן שֶׁלֹּא וְעוֹתִי:

שְׁנֵי דְּבָרִים הָאֻמוּרִים בְּמַשְׁתַּנּוּתוֹ שְׁמַעְתּוּ מִמֶּנּוּ: חֲזָא הָא דְחִבִּילִין מ"ט לֹא מַסְבִּכִי בַּהּ וְחֲזָא הָא דְחוטֹט בְּגָדִישׁ לֵעֲשׂוֹת לּוֹ סָכָה נוֹטֵל מִן הָעֲמָרִים לְמִטָּה סְמוּךְ לְאָרֶץ וְנִכְנָם לְתוֹכוֹ וְעוֹמֶה חָלָל כְּשַׁעוֹר סָכָה וְסֵכָךְ עֲשׂוֹי וְעוֹמֵד מֵאֲלִיוֹ אִינוּ סָכָה וּפְרַשׁ לִי ר' יוֹחֲנָן טַעְמָה בְּחֲזָא מַעֲיָה אָמַר טַעְמָא מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר דְּמַדְאוּרִיתָא כְּשִׁרָה הוּא וְרַבֵּנן הוּא דְּזוּר שָׂאֵם אִתָּה אוֹמַר כֵּן אִין אֵלֶם עוֹשֶׂה סָכָה אֵלָּא הוֹלֵךְ וְאוֹכֵל וְשֵׁן בְּאוֹצְרוֹ בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ שָׁם כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה וְהוּא עֲשׂוֹי וְעוֹמֵד וְלֹא לָשֵׁם סֵכָךְ שֶׁל צֶל דְּנִהְיִי שֵׁם סָכָה עָלֶיהָ וְאִפְלוּ שֵׁם סָכָה שְׂאִינָה שֶׁל חַד אֵלָּא כְּבִית בְּעֵלְמָא וּבְחֲזָא מַעֲיָה פְּרַשׁ טַעְמָא דַּפְסוּלָהּ מְדְאוּרִיתָא מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי: נִחְזִי אֲנִן וְנִשְׁמַעְה מִמָּה דְאָמַר ר' יוֹחֲנָן בְּדַבְּרָתָא אֶחָרִיתִי: כְּעַמִּיס שְׂאֵלָם בָּא מִן הַשָּׂדֶה כָּל יְמוֹת הַחֲמָה: וּמַעֲיָה ע"ג **סָכָה** שָׂאֵם לּוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה לְמַקְנָהּ וּמַעֲיָה דְחִבִּילִין שֵׁם לְיִבְשָׁן וְלֹא לִסְכָךְ וְכַשְׁמַנִּיעַ הָחַד נִמְלָךְ עָלֶיהֶם לִסְכָךְ: וְהַתּוֹרָה אֶמְרָה תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי בַּפְּסוּל וְהָה שְׁנִסְכָךְ שֵׁם שֶׁלֹּא לָשֵׁם סֵכָךְ אִפְלוּ לְצֵל אֵלָּא לְיִבֵּשׁ אִין שֵׁם סָכָה חָל עָלָיו וְהֵלֵכָךְ זוּר רַבָּנן שֶׁלֹּא וְסָכָכוּ בְּחִבִּילִין אִפִּילוּ הוּא מְטוּלָן עָלֶיהָ לָשֵׁם סָפַת הָחַד גִּזְרָה מִשּׁוּם חִבִּילִין דְּכָל הַשָּׁנָה דְאִיבָא פְּסוּל דְאוּרִיתָא אֵלְמָא טַעְמָא דְּמַתְנִיתוֹן דְּהֵבָא מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר הִיא וּמְדַרְבֵּנן כָּל דְּבָר שְׂאֵלָם מִקְצֵה וּמִכַּיִּם לְקִיּוֹם קִרִי אוֹצֵר וְחִבִּילִין שְׂאֵלָם מִכַּיִּם כָּל יְמוֹת הָרִין לִיְמוֹת חֶרֶף קִרִי אוֹצֵר: וּמְדָהָא מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹצֵר שְׁמַע מִנָּה הֵךְ דְּחוטֹט בְּגָדִישׁ פְּסוּלָהּ מְדְאוּרִיתָא מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוֹי הִיא דְּהָא שְׁמַעִיה ר' יַעֲקֹב לֵר' יוֹחֲנָן בְּחֲזָא מַעֲיָה פְּסוּלָהּ דְאוּרִיתָא: וְרַבִּי יַעֲקֹב דָּלָא יָדַע לְפָרוּשִׁי הִי מַעֲיָה פְּסוּלָהּ דְאוּרִיתָא וְהִי מְדַרְבֵּנן: הֵךְ דְּרַבִּי חַיָּא דְּמִפְּרַשׁ בְּהִזְיָא לֹא הָיָה שְׁמַע לָהּ: אָמַר רַב אַשִּׁי מִקְשִׁי אֶדְרַבִּי יַעֲקֹב: אֲטוּ תַרְוֵיהּ טַעְמִי מִי לִיבָא לְמִיקְרִינָהּ בַּשְּׁתִּי הַמַּשְׁפּוּתִי: חִבִּילִי קָשׁ מִשּׁוּם גִּזְרַת או

סוכה פרק ראשון סוכה

אין מסבכין בָּהֶן. בַּתְּחִלָּה מֵשׁוּם גִּזְרֵת אוֹצֵר לֹא גָרְסִינָן לְכַתְּמָלָה דְּדִיעֵבַד נִמְי

לֹא מֵהָעִי מְדַרְבְּגָן מִדְּקֻרְיתָא הָא מִדְּאוֹרִיתָא שְׁפִיר דְּמִי מִשְׁמַע חָבֵל מְדַרְבְּגָן לֹא וּא"ת וְהָא גַבִּי דְּבַר הַמִּקְבֵּל טַמְאָה וְאִין גְּדוּלוּ מִן הָאֶרֶץ חֲתָנִי מִתְּנִיתִין (לְעִיל סָכָה דָּף יא.) אִין מְסַבְכִין בּוֹ אִף עַל גַּב דְּדִיעֵבַד נִמְי חֲטִיבָה סָכָה חֲפִילוּ מִדְּאוֹרִיתָא וְי"ל דְּשֹׁאנִי הָתֵם דְּלִיכָא לְמַטְעִי וּמֵהָא דְקִתְנִי מִתְּנִיתִין וְאִם הָיוּ מִתְּרוֹת פְּשׁוּטִי לֹא מְצִי לְמַדָּק מִידי דְּחֲפִילוּ תַחֲלָתוֹ הֵיחֵן וְלִבְשָׁן מֵהָעִי הִתְרַתָּן כְּאִלוּ הֵוא נֶעְנוּעַ דְּלַעֲלִי: בַּחֲצִים זְכָרִים בְּשָׂרָה. לֹא דָמוּ לְשֹׂאֵר פְּשׁוּטִי כִּלְי עַן כְּמוֹ דָּף שֶׁל נַחֲתוּמִין דְּפָרָק הַמוּכָר אֶת הַבַּיִת (ב"ב דף סו.) דְּמִקְבֵּל טַמְאָה מְדַרְבְּגָן דְּהָעִי חֲפִילוּ מְדַרְבְּגָן טַהוּרִין כְּדַפְרִישִׁית לְעִיל (סָכָה דָּף ה.) גַּבִּי מִסְבְּרָתוֹ לְמַעֲלָה הָתֵּה: בְּנִקְבוֹת פְּסוּלָה. חֲצֵת תָּמָה בֵּינוֹן דְּעָשִׂי לְמַלְאוֹת ה"ל גְּלַמִּי כִּלְי עַן דְּטַהוּרִים כְּמוֹ קִתְּא דְסַבִּינָא עַד שֶׁלֹּא שֵׁם הַבְּרִזָּל: מֵהוּ דְתִימָא בֵּית קָבוֹל הָעָשִׂי לְמַלְאוֹת לֹא שָׁמָּה בֵּית קָבוֹל קמ"ל. מִשְׁמַע מֵהֲבָא דְשָׁמָּה קָבוֹל וְקָשָׁה לְפִרוֹשׁ הַקּוּיטָרַם דְסוּף אֶרְבַּע מֵיתוֹת (סְנֵהֲדְרִין דָּף סח.) גַּבִּי כְדוּר וְאִמוּם דְּפִרַשׁ שֵׁם בַּקּוּיטָרַם דְנִחְלָקוּ

ר' חֲלִיעֶזֶר וְחַכְמִים בְּסֹדֶר טַהֲרוֹת דְּחַכְמִים אוֹמְרִים אִין מִקְבְּלִין טַמְאָה לְפִי שְׁכַלִּי עוֹר אִין מִקְבֵּל טַמְאָה חָלָל אִם כּוֹן יֵשׁ לוֹ בֵּית קָבוֹל דְּאַתְּקַשׁ לֶשֶׁק וְהָאִי הַיּוֹאִיל וְקַבּוּלוֹ נֶעֱשֶׂה לְמַלְאוֹת וְלִהְיוֹת מְלוֹאֹל לְתוֹכוֹ עוֹלָמִית לֹא שָׁמָּה בֵּית קָבוֹל וְר' חֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִקְבְּלִין טַמְאָה דְשָׁמָּה בֵּית קָבוֹל וּלְפִירוּשׁוֹ חֲתִיא מִסְתַּבֵּן דְשִׁמְעִיתִין כִּר' חֲלִיעֶזֶר וְרַבִּי חֲלִיעֶזֶר שְׁמוֹתֵי הֵוא וְדַחַק לוֹמַר דְּהִכִּי קֻאֲמַר קַמְשַׁמַּע לֹן דְּכִי הָאִי דְחָצִין שָׁמָּה בֵּית קָבוֹל לְפִי שְׁפַעְמִים שְׁנוּטְלִין הַבְּרִזָּל מִן

אִותָהּ בְּבֵית קָבוֹל שֶׁל חֵן: כְּשָׂרָה דֹאע"ג כְּכֹלִים נִינְהוּ פְּשׁוּטִי כִּלְי עַן אִין מִקְבְּלִין טַמְאָה: נִקְבוֹת שְׁנֵשׁ נִקְבַּ בְּרֹאשׁוֹ וְהָחֵן עָשִׂי כְּמִרְצַע וְנִכְנָם לְתוֹךְ הַנִּקְבַּ הָיוּ לְהוּ מִקְבְּלִין שְׂבַכְלִי עַן וּקְרִאִיִּין לְקַבֵּל טַמְאָה וּפְסוּלָה: הָעָשִׂי לְמַלְאוֹת מְלִי עוֹלָם שֶׁלֹּא לְהִתְרוֹקֹן עוֹד: אִמֵּר רַבָּה בַר בַּר חֲנִינָה שְׁמַעְתִּי ג' דְּבָרִים מֵר' יוֹחָנָן הַשְּׁנִים פִּרַשׁ וְהַשְׁלִישִׁי הֲשִׁיב

חֲיִי יוֹדַע: סָכָכָה בְּחִיצִי פִשְׁתָּן פְּסוּלָה שְׁכָן קְרִינָה לְטַמָּא בְּנִגְעִים כְּדֻאֲמַר בְּבִמָּה מְדַלִּיקִין (שְׁבֵת דָּף כז:) הָאִינוּן שֶׁל פִּשְׁתָּן מִשְׁתַּלְבְּנוּ (פִּי חֲטִיץ) לְאַחַר שְׁתַּקְנוּ בְּמִסְרַק שְׁקוּרִין צְרַבִּי"שׁ וְנִשְׂאָן חִינוּן שְׁקוּרִין רִישׁט"א: בְּהָעִי פִשְׁתָּן שְׁמַעְתִּי מֵר' יוֹחָנָן כְּשָׂרָה דְּהָיְנוּ כְּשֵׁהוּא בְּהוֹצִין שְׁלוֹ כְּמוֹ שְׁגִדֵּל וְלֹא נִשְׂרָה בְּמִי הַמְּשָׂרָה וְלֹא נִזְפֵּן בְּמַכְתָּשֶׁת: וְהָשְׁנִי פִשְׁתָּן חֲטִי יוֹדַע אִם בְּשָׂרָה אוֹ פְּסוּלָה: וְהָשְׁנִי עֲצָמָן חֲטִי יוֹדַע מֵאִי קְרִי ר' יוֹחָנָן הָאָשִׁי: מֵה נִשְׂפָּךְ לְפִרְשׁ בְּהֵס: שְׁמָא דִּינָק בְּמַכְתָּשֶׁת וְלֹא נִפִּין בְּמִסְרַק קְרִי הָאָשִׁי וְאִמֵּר בְּהוּ חֲטִי יוֹדַע: חָבֵל תְּרִי שְׂרִי בְּמִי הַמְּשָׂרָה: וְלֹא דִינָק הָיוּ בְּכָלֵל הָעִי כִי הֵהוּא

דְּלֹא תְרִי וְלֹא דִינָק וּבְשָׂרָה: אוֹ דְלִמָּא תְרִי וְלֹא דִיִּיק נְמִי הָשְׁנִי קְרִי לְהוּ וְאִף הֵן בְּכָלֵל סְפִיקָא וְלֹא הָיָה פְּשִׁיטָא לִיָּה לְהַבְּשִׁיר חָלָל בְּלָלָא תְרִי וְלֹא דִינָק: שׁוּשִׁי פִלִּי"א בְּלַע"ז: שְׁנַצְרִי אֲרַנּוּ"א בְּלַע"ז שְׁנָשִׁי וְשְׁנוֹצְרִי מִינִי וְרַקוֹת וְרַבִּי מְכִיר פִּרַשׁ שְׁנַצְרִי אֲרַב"א שְׁקוּרִין פִּלְקִיר"א וְהֵוא שְׁעָלִיו רַחֲבִין וְגִדֵּל בִּצְעִירִים: מְסַבְכִין בָּהֶם שְׁחִינִם מִקְבְּלִין טַמְאָה לְפִי שְׁחִינָן מְחַבֵּל חָדָם:

דְּאִין מְסַבְכִין מִשׁוּם גִּזְרֵת אוֹצֵר, הָא דְאוֹרִיִּיתָא שְׁפִיר דְּמִי. הָתֵם דְקִתְנִי "אֵינָה סוּכָה" אָפִילוּ דִיעֵבַד — מִדְּאוֹרִיִּיתָא נְמִי אֵינָה סוּכָה. ^(א)אִמֵּר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: סָכָכָה בְּחִיצִין זְכָרִים — כְּשָׂרָה. בְּנִקְבוֹת — פְּסוּלָה. זְכָרִים כְּשָׂרָה, פְּשִׁיטָא! מֵהוּ דְתִימָא: נִיגְזוֹר זְכָרִים אִטּוּ נִקְבוֹת, קָא מִשְׁמַע לֹן. (אִמֵּר מֶר:) בְּנִקְבוֹת פְּסוּלָה, פְּשִׁיטָא! מֵהוּ דְתִימָא: בֵּית קָבוֹל הָעָשִׂי לְמַלְאוֹת לֹא שְׁמִיָּה קִיבּוּל, קַמְשַׁמַּע לֹן. אִמֵּר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה אִמֵּר רַבִּי יוֹחָנָן: סָכָכָה בְּחִיצִי פִשְׁתָּן — פְּסוּלָה. בְּהוֹצִנִי פִשְׁתָּן — כְּשָׂרָה. וְהוֹשְׁנִי פִשְׁתָּן, אֵינִי יוֹדַע מֵהוּ. וְהוֹשְׁנִי עֲצָמָן אֵינִי יוֹדַע. מָה נִפְשָׁה: אִי דִיִּיק וְלֹא נִפִּיִין — הוֹשְׁנִי קְרִי לִיָּה, אָבֵל תְּרִי וְלֹא דִיִּיק — הוֹצִנִי קְרִי לִיָּה, אוֹ דְלִמָּא: תְּרִי וְלֹא דִיִּיק נְמִי הוֹשְׁנִי קְרִי לִיָּה. אִמֵּר רַב יְהוּדָה: הֲגִי שׁוּשִׁי וּשְׁוּצְרִי — מְסַבְכִין בְּהוּ. אַבְיִי אִמֵּר: בְּשׁוּשִׁי מְסַבְכִין, בְּשְׁוּצְרִי לֹא מְסַבְכִין. מֵאִי טַעְמָא, כִּיּוֹן דְסִרִּי

הָעַן וְעוֹד קָשִׁיא מֵהָא דְתַנַּיָא בְּמַם' בַּלִּים פ' י"ח (מ"ח) הַתְּפִלִּין ד' בַּלִּים וְאִין לָךְ עָשִׂי לְמַלְאוֹת יוֹתֵר מִתְּפִלִּין וּבְסִנֵּהֲדְרִין. הֲאִרְכִּיתִי וּבְמַסְכַּת בַּלִּים פֶּרָק כ"ו (מ"ב) אִמֵּתְנִיתִין דְּצִוּוֹר הַמַּעוֹת ר' חֲלִיעֶזֶר מְטַמָּא וְחַכְמִים מְטַהְרִין: בְּחִטִּיץ פִּשְׁתָּן. פִּי' בַּקּוּיטָרַם שְׂכָךְ רֹאזִי לְטַמָּא בְּנִגְעִים כְּדֻאֲמַר פ' בְּמָה מְדַלִּיקִין (שְׁבֵת דָּף כז:) הָאִינוּן שֶׁל פִּשְׁתָּן מִשְׁתַּלְבְּנוּ פִּרוּשׁ חֲטִיץ פִּשְׁתָּן לְאַחַר שְׁתַּקְנוּ בְּמִסְרַק שְׁקוּרִין צְרִינִי"שׁ בְּלַע"ז מִשְׁמַע שר"ל שֶׁהַפִּשְׁתָּן עֲצָמוּ מְטַמָּא בְּנִגְעִים קֹדֶם טְוִיָּה וּלְפִירוּשׁוֹ חֲתִיא שְׁמַעְתִּין כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּפִלּוּגְתָּא הִיא בְּמַסְכַּת נִגְעִים פֶּרָק י"א (מ"ח) וּמִיתִי לָהּ בַּפֶּרָק בְּמָה מְדַלִּיקִין (שֵׁם) דְתַנּוּן שְׁתִי וְעַרְב מְטַמָּא בְּנִגְעִים מִיַּד דְּבָרִי ר'י"מ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָשְׁתִי מִשְׁתַּלַּק וְהָעַרְב מִיַּד וְהָאוֹנָן שֶׁל פִּשְׁתָּן מִשְׁתַּלְבְּנוּ וּתְמִימָהּ הֵיאֵךְ פִּשְׁתָּן מְטַמָּא בְּנִגְעִים לְשׁוֹם תַּנָּא הָא שְׁתִי וְעַרְב כְּתִיב וְעוֹד דְנִמְצָא רַבִּי יְהוּדָה מִקַּל טְוִי מַרְבִּי מֵאִיר בְּשְׁתִי וּמַחְמִיר בְּאוֹנָן וְכִי תִימָא בְּאוֹנָן לֹא פִלְגִי וְשִׁמְעִיתִין כְּכּוּנִי עַלמָא אֲבַתִּי מֵאַחַר דְנִקְרָא לְטַמָּא בְּנִגְעִים כְּשֵׁהוּא אוֹנָן הֵיאֵךְ יוֹצֵא שְׁתִי טַמְאָה עַד שִׁתַּלַּק וְעוֹד דְחֻמְרִינָן בַּפֶּרָק בְּמָה מְדַלִּיקִין (שֵׁם) סוּמְכוּם אוֹמֵר סָכָכָה בְּטוּי פְּסוּלָה מְפִנִי שְׁמַטַּמָּא בְּנִגְעִים כְּמֵאן כִּי הָא תַנָּא דְתַנּוּ וּמִיתִי מִתְּנִיתִין דְנִגְעִים מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְאִין מְטַמָּא בְּנִגְעִים חָלָל טוּוי וּמִיָּהוּ בְּהֵהוּא שְׁמַעְתָּא נּוֹפֵא פִי' בַּקּוּיטָרַם אוֹנָן שֶׁל פִּשְׁתָּן שֶׁלֹּא נְטוּיָה וְרוֹצָה לוֹמַר דְּפִלְגִי וְעוֹד קָשִׁיא דְקֻאֲמְרִינָן הָתֵם אִמֵּר אַבְיִי ר' שְׁמַעוֹן כּוֹן חָלְעֶזֶר וְסוּמְכוּם אִמְרוּ דְבַר אֶחָד רַבִּי שְׁמַעוֹן כּוֹן חָלְעֶזֶר הָא דְחֻמְרָן דְקִתְנִי הָתֵם ר' שְׁמַעוֹן כּוֹן חָלְעֶזֶר אוֹמֵר כֹּל הַיּוֹצֵא מִן הָעַן אִין בּוֹ מִשׁוּם שֶׁלֵּשׁ עַל שֶׁלֵּשׁ וּמִסְבְּכִין בּוֹ חוּץ מִפִּשְׁתָּן וְהִשְׁתָּא הֵיאֵךְ אִמְרוּ דְבַר אֶחָד הָא מְפִלֵּג פִּלְגִי דְסוּמְכוּם טוּוי קֻאֲמַר וְר' שְׁמַעוֹן כּוֹן חָלְעֶזֶר קֻאֲמַר פִּשְׁתָּן חֲפִילוּ קֹדֶם טְוִיָּה וְכִי תִימָא דְלֹאֹ דוּקָא פִּשְׁתָּן כְּמוֹ לַעֲנִין שֶׁלֵּשׁ עַל שֶׁלֵּשׁ מְכַל מְקוּם מְנַלֵּךְ דְאִרִּי בְּטוּוי טְוִי מִבְּאוֹנָן מֵאַחַר דְאִשְׁכַּחַן רַבִּי יְהוּדָה דְמַטַּמָּא אוֹנָן בְּנִגְעִים לְכַךְ נִקְרָא כְּמוֹ שֶׁפִּרַשׁ בְּעֵרׂוֹךְ דְאוֹנָן הֵוא מְטוּיָה שֶׁל פִּשְׁתָּן וְשְׁתִי וְעַרְב דְקֻאֲמַר ר"מ הָיְנוּ בְּצֻמַר שְׁנִבַּר בּוֹ מֵהוּ עַרְב מֵהוּ שְׁתִי שְׁזָה טוּוי כִּלְפִי הֵיךְ חָה טוּוי כֹּלְאַחַר יָד חָבֵל דְּכַפִּשְׁתָּן הַכֹּל שָׁנָה וְאִין נִבַּר וְרַבִּי חֲלִיעֶזֶר כַּפ"ח דְּמַסְכַּת ע"ז (דף יז:) דְחִיתִי לִיָּה תְרִי קְבוּרִי וְאִמְרִי לָהּ הִי דְשִׁתְּיָא הִי דְעַרְבָא יֵשׁ לְפִרַשׁ בְּשֵׁל צֻמַר שֶׁהַדְּבַר נִבַּר חִי נִמְי בְּשֵׁל פִּשְׁתָּן וְלִבְקִיאוּן כְּגוֹן רַבּוֹן שֶׁל טַרְסִיסִים נִבַּר חִיָּה רֹאזִי לְשִׁתִּי וְחִיָּה רֹאזִי לְעַרְב וְחֲטִיץ פִּשְׁתָּן נִמְי אוֹמֵר ר"ת שֶׁהֵוא מְטוּיָה ור"ש כּוֹן חָלְעֶזֶר וְסוּמְכוּם בְּטוּי דוּקָא מִיָּרִי חָבֵל קָשָׁה דְבַמַם' נְדָרִים פ' ר' חֲלִיעֶזֶר אוֹמֵר פּוֹתַחִין (דף סו:) דְקֻאֲמְרִינָן שְׁמָא שְׂעָרָה נָחָה דוֹמָה לְחֲטִיץ פִּשְׁתָּן (וְאֵינָה רֹאזִיָּה כֹּלֵל) וְעוֹד תַנַּיָא בְּסַפְרִי (פֶּרֶשֶׁת תַּצֵּא) וְכוּל לֹא יִבְיֵא גוֹי צֻמַר וְחֲטִיץ פִּשְׁתָּן וְיִתְחַשֵּׂם בְּהוֹן ת"ל שְׁעָטַנּוּ מִשְׁמַע דְחֲטִיץ פִּשְׁתָּן דוֹמִיא דְגוֹי צֻמַר שֶׁלֹּא נְטוּיָה וְעוֹד סְנִיָּא דְשִׁמְעִיתִין מוֹכַחָא הֵוא פִּשְׁתָּן שֶׁלֹּא נְטוּיָה וְדִינָק וּנִפִּין מְדַקְאֲמַר בְּהָעִי פִשְׁתָּן חֲטִי יוֹדַע וּמִשְׁמַע דְמְסַפְקָא לָהּ בְּתַרִּי וְלֹא דִינָק וְדִינָק וְלֹא נִפִּין מְכָלֵל דְדִינָק וּנִפִּין פְּשִׁיטָא לִיָּה דְכַסּוּלָה וְהָיְנוּ חֲטִיץ לְכוֹן נִקְרָא חֲטִיץ פִּשְׁתָּן וְזֹאזִי לֹאֹ טוּוי הֵוא וְאָע"ג דְחִינּוּ מְטַמָּא בְּנִגְעִים הַיּוֹאִיל וְקָרוֹב הֵוא לְטַמְאָה גּוֹזֵר בְּהוּ רַבְּנָן לְפִסְלִי לְסַבֵּךְ כְּדֹאשְׁכַּחַן לְקַמֹן (סָכָה טו.) דְאִיכָא דְכַסִּיל נְסָרִים מְשַׁפִּין מִשׁוּם גִּזְרֵת בַּלִּים וְחֲפִילוּ מֵאֵן דְּמַכְשֵׁר הָתֵם מְצִי לְמַפְסֵל הֲבֵא וְהָא דְקֻאֲמַר סוּמְכוּם סָכָכָה בְּטוּוי פְּסוּלָה מִדְּאוֹרִיתָא קֻאֲמַר וְהֵוא הָדִין כְּשִׁחִין בְּשִׁחִין טוּוי מְדַרְבְּגָן כְּדֻקֻאֲמַר ר' שְׁמַעוֹן כּוֹן חָלְעֶזֶר חוּץ מִפִּשְׁתָּן דְמִשְׁמַע פִּשְׁתָּן כְּגוֹן חֲטִיץ וְאִמְרוּ דְבַר אֶחָד דְקֻאֲמַר מִשׁוּם דְלֶר' יְהוּדָה דְאִין מְטַמָּא בְּנִגְעִים עַד שִׁתַּלְבְּנוּ לֹא מִפְסְלִי חֲטִיץ לְסָכָה בֵּינוֹן דְרַחֲחוּקִין מְטַמְאָה חָבֵל סוּמְכוּם קֻאֲמַר סָכָכָה בְּטוּוי דְמִשְׁמַע מִיַּד וְחֲפִילוּ תַמְצִי לוֹמַר דְכַסִּיל ר' יְהוּדָה מְדַרְבְּגָן קֹדֶם לְבוֹן כְּמוֹ ר"ש כּוֹן חָלְעֶזֶר קֹדֶם טְוִיָּה עַל פֶּרָחַךְ סוּמְכוּם מִדְּאוֹרִיתָא קֻאֲמַר מְדַקְאֲמַר מְפִנִי שְׁמַטַּמָּא בְּנִגְעִים וְהָא דְלֹא קֻאֲמַר ר' שְׁמַעוֹן כּוֹן חָלְעֶזֶר וְסוּמְכוּם וְר' מֵאִיר אִמְרוּ דְבַר אֶחָד בְּסֹדֶר הַמַּשְׁנָה אִין כְּתִיב דְבָרִי ר' מֵאִיר בְּמַם' נִגְעִים וּכ"ס דְנִיחָא טְוִי הָא דְקֻאֲמַר כְּמֵאן כִּי הָאִי תַנָּא וְלֹא קֻאֲמַר כַּמֵּאן כַּר"מ וְעוֹד מִשׁוּם דַּר' מֵאִיר לֹא חֲרִי בְסַכּוֹךְ אַע"ג דְהָא בְּהָא תַלְיָא דְכִינוּן דְמַטַּמָּא מִיַּד א"כ יִפְסֵל לְסַבֵּךְ מְדַרְבְּגָן בְּחֲטִיץ פִּשְׁתָּן וְלַעוֹלָם אוֹנִין שֶׁל פִּשְׁתָּן דַּר' יְהוּדָה טוּוי כְּדַפְרַשׁ הָעֵרׂוֹךְ וצ"ע וְעוֹד י"ל דְרַבְּנָן דְּפִלְגִי עַלָּה דְסוּמְכוּם סָבְרִי סָכָכָה בְּטוּוי כְּשָׂרָה אַע"ג דְמַטַּמָּא בְּנִגְעִים דְקַסְבְּרִי דְלֹא שִׁנְךְ לְמִילָף מִפְסְלָתָ גְדוֹר וְנִקְבַּ לְפִסֵּל כְּדֻבַּר הַמְטַמָּא בְּנִגְעִים מֵאַחַר דְאִין מְטַמָּא בְּשֹׂאֵר טַמְאוֹת וְהָיְנוּ אִמְרוּ דְבַר אֶחָד בְּמָה שְׁחִין מְסַבְכִין כְּדֻבַּר הַמְטַמָּא בְּנִגְעִים דְלִיכָא לְמִימַר דְחוּץ מִפִּשְׁתָּן דְקֻאֲמַר ר"ש כּוֹן חָלְעֶזֶר בְּבִגְד פִּשְׁתָּן חֲרִירִי וּכְרַבְּנָן כְּמוֹ אִין בּוֹ מִשׁוּם שֶׁלֵּשׁ עַל שֶׁלֵּשׁ דְּהָיְנוּ בְּבִד דְּהָא לֹאֹ מְלִתָּא הִיא כְּבִהֵהוּא נְמִי ה"ק כֹּל הַיּוֹצֵא מִן הָעַן אִין בּוֹ מִשׁוּם שֶׁלֵּשׁ עַל שֶׁלֵּשׁ חוּץ מִן הַפִּשְׁתָּן:

מסורת הש"ס
א לקמן טו.
גליון הש"ס

תוס' ד"ה מהו דתימא כו' משמע מהבא דשמייה קיבול. עיין תשובת שבות יעקב ח"א סי' לג.

סוכה פרק ראשון סוכה

דְּסָרִי רִיחִיּוֹ מִבְּאִישׁ רִיחֹס: הַזְמִי וְהִיגִי מִיַּי סָנֶה: דְּנִתְרִי טַרְפִּיּוֹ נוֹטְרִין

עַלִּין שְׁלֶסֶן: אִפְקוּתָא דְּזַקְלָא מוֹצֵא הֶזְקֵל

בְּשֵׁהוּ סִמּוֹן לְקַרְקַע יוֹצֵאִים בּוֹ דּוֹקְרִין

הֶרְבֵּה סָבִיב סָבִיב: וְאֵע"ג דְּאִיגִי

שְׁמַחְפְּרִין עֲנִפִי הֶאֱלִין יַחַד וְזָמִי לְחִבְלִין דְּאִמְרֵן אִין מְסַכְבִּין בָּהֶן: וְאֵע"ג דְּהָדַר אֲנִיד לֵהוּ אִיּוֹ הֶעֱנִפִים שֶׁל מַעֲלָה כְּדִי לְהַסְכִּיבֵן מִפְּנֵי שְׁמַתְפַּצְלִין לְכֹאן וּלְכֹאן וְנוֹקְפִין לְמַעֲלָה וְאִין סוּתָמִים הֶנְקַב: אֲנִיד בְּחַד לֹא שָׁמָּה אֲנִיד כֹּל דְּבָר יַחֲדִי הִמְחַפֵּר יַחַד וְאוֹנְלוֹ בְּפִנֵי עֲצָמוֹ אִינֵה אֲבָדָה עַד שֶׁיִּתֵּן דְּבָר אַחֵר עִמּוֹ וְיֵאָבֵדס וַחַד: דּוֹקְרִי דְקָנִי

כְּעִין אִפְקוּתָא דְּזַקְלָא אֲלֵא שָׂהָ שֶׁל הָטִים וְהָ שֶׁל דְקָלִים: קָנִים וְדוֹקְרָנִים מִשְׁמַע תְּרִי מַלִּי וְדוֹקְרָנִים כְּמוֹ יַחֲפֹר בְּזָקֵר (בִּיצָה דף ב.)

כַּל"א בַּלְע"ז: קָנִים שֶׁל דּוֹקְרָנִים שִׁינּוּצִאִים בְּגִזְעָם כְּמִין דּוֹקְרָנִים הֶרְבֵּה: מְסַכְבִּין בָּהֶן וְלֹא מַשְׁוִינֵן לֵהוּ כַּחֲבִילָה: מְרַרִיתָא דְאֵנְאֵא חֲזַרְתָּ שֶׁל אָבִס: אֲזוּב כֹּל הֵיכָא דְכָתִיב אֲזוּב דְרִישׁ לִיהֵ קִבִּי: וְלֹא כֹל אֲזוּב שָׂנִישׁ לוֹ שֶׁסְ לִנִי הֵכָא נָמִי מְרוּר כְּתִיב וְלֹא מְרַרְתָּא דְאֵנְאֵא דִּהוּא שֶׁסְ לִנִי: כֹּל שֶׁנִּשְׁתַּנֶּה שְׁמוֹ קֵדָם מִתֵּן תּוֹרָה שֵׁשׁ בּוֹ מַכְמָה מִיַּיִן וְכֹל אֶחָד שֶׁסְ לִנִי לוֹ כְּמוֹ אֲזוּב כּוֹחֵלִית וְקֵדָם מִתֵּן תּוֹרָה הִיא זֶה שְׁמוֹ וּבֹאֲתָה תּוֹרָה וְהִקְפִּידָה שֶׁכְּתִיב בְּכֵמָה מְקוּמוֹת אֲזוּב וְלֹא נִכְתַּב בְּאֶחָד מֵהֶן אֶחָד מִשְׁמוֹת הֵלְלוֹ ש"מ אֶסְתֵּם אֲזוּב קִפַּד רַחֲמָנָא: הִנֵּי מְרַרִיתָא לֹא נִשְׁתַּנֶּה שְׁמֵס קֵדָם מִתֵּן תּוֹרָה וּבִשְׁתַּנֶּה תּוֹרָה לֹא הָיוּ קְרוּוִין אֲלֵא מְרוּר סֵתָם וּבִשְׁהַפִּיר מְרוּרִים אֵף זֶה הִיא בְּמִשְׁמַע: לֹא שָׁמָּה אֲנִיד לֹא לַעֲנִין חֲבִילָה לְסַפֵּךְ וְלֹא לַעֲנִין אֲבָדָת אֲזוּב: שְׁלֵשָׁה קְלָחִין שְׂרָשִׁין: וּבָהֶן שְׁלֵשָׁה גִבְעוּלִין גִּבְעוּל לְכָל קֶלַח גִּבְעוּל הוּא קֵנֶה הָאֻמְצִיעִי שֶׁהִזְרַע בְּרֹאשׁוֹ כְּפִנְבּוֹס וּפִשְׁתָּן: רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר לְקַמֵּן מִפְּרֶשׁ בְּלִנְיָהוּ: שִׁירִיו אִם נִפְל הָאֶחָד לְאַחֵר זְמַן שִׁירִיו בְּשָׂרִים בִּשְׁעִים: גִּרְדוּמִיו כְּשֶׁמֶיִן בּוֹ פְּעֻמִּים הֶרְבֵּה מִתּוֹךְ שֶׁגִּבְעוּלָיו רַבִּים מִשְׁתַּבְּרִים וְכֹל שֶׁהוּא הַמִּשְׁתַּבֵּר בְּאַבְדָּה בְּשֶׁר וּבִלְבָד שֶׁהִשְׁתַּבֵּר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד כֹּל שֶׁהוּא שְׁתֵּהָא שֶׁסְ אֲבָדָתוֹ קוּמַת: קֹא סֵלָא דְעֵשֶׂה דֶּהָא דְאִמֵּר רַב חֲסָדָא שְׁעִים מַחֲלָקַת רַבִּי יוֹסִי וְרַבֵּנן הִבִּי מִפְּרֶשׁ בְּלִנְיָהוּ וְהִבִּי שְׁמַעִינן לֵה דְמַדְשִׁירִיו שְׁנִים לִר' יוֹסִי תַחֲלָתוֹ נָמִי שְׁנִים דִּיעֵבַד: לְמַצְנָה לְכַתְּחָלָה: וּמַדְרַבִּי יוֹסִי בְּעִי שֶׁלֹּשׁ מִיָּהָ לְמַצְנָה מִכָּלֵל לְרַבֵּנן

דְּאִמְרִי שְׁלֵשָׁה לַעֲבַב דְּאִי אִינְהוּ נָמִי לְמַצְנָה וְלֹא לַעֲבַב מֵאִי חֵתָא רַבִּי יוֹסִי לְאִפְלוּנִי וּמֵאִי מַחֲלָקַת דְּקֵאֲמֵר רַב חֲסָדָא דְלִרַבִּי יוֹסִי שָׁמָּה אֲנִיד וּלְרַבֵּנן לֹא שָׁמָּה אֲנִיד: אֲזוּב שְׁתַּחֲלָתוֹ שְׁנִים פְּסוּל וְכֵן אֲזוּב שְׁלֵשָׁה וְנִפְלו שְׁנִים מִן הָאֲבָדָה וְנִשְׁתַּבֵּר אֶחָד פְּסוּל: וְאִינוּ בְּשֶׁר כּוֹי כְּלוּמֵר אִין תַּחֲלָתוֹ בְּשֶׁר אֲלֵא בְּשֵׁלֶשָׁה דְּבָצִיר מִהִבִּי לֹאֹו אֲבָדָה הִיא וְאִין שִׂרִים בְּשָׂרִים אֲלֵא בִשְׁעִים: אִפּוּךְ סָבָרָא דִּיצִן דְּאִמְרוּ לְעִיל קֹא סֵלָאָ דְעֵשֶׂה דְנִפְרָשָׁה לְרַב חֲסָדָא הִבִּי דְלִר' יוֹסִי שְׁלֵשָׁה לַעֲבַב בְּדַמְפְּרֶשׁ הֵכָא בְּהִזִּיא וּמִכָּלֵל דְּשֵׁלֶשָׁה (לְרַבֵּנן שְׁמַע רַבִּי יוֹסִי) דְּקֵאֲמְרִי לְמַצְנָה וְלֹא לַעֲבַב: וְהַסְגִּיא וּבִנְיָחוּתָא: לְרַבֵּנן לֹא גִרְסִינן שֶׁאִין זֹו לָשׁוֹן וְמֵרָא וּמִיּוֹה עַל בְּרַחֲקֵךְ רַבֵּנן קֵאֲמְרִי לֵה דֶּהָא ר' יוֹסִי שְׁלֵשָׁה לַעֲבַב שְׁמַעִינן לֵה: אֲזוּב שְׁתַּחֲלָתוֹ שְׁנִים בְּשֶׁר: וְשִׁירִיו אֶחָד נָמִי בְּשֶׁר: וְלֹא פְסוּל בְּתַחֲלָתוֹ עַד שֶׁיִּהְיֶה אֶחָד וְקַס"ג דְּסִיפָא נָמִי הִבִּי מִפְּרָשָׁא וְאִין שִׁירִיו פְּסוּלִים עַד שֶׁיִּהְיֶה אֶחָד וּלְהִבִּי פְרִיךְ שִׁירִיו אֶחָד סֵלָאָ דְעֵתוּךְ לְפִסֵּל וְהָא קִתְּנִי בְּשֶׁר:

חִיָּא גִרְדַּמִּי תַכְלַת בְּשָׂרִין וְגִרְדַּמִּי אֲזוּב בְּשָׂרִין אֲבַב תַּכְלַת נֶקַט אֲזוּב דְּגִרְדוּמִי אֲזוּב תַּעֲנִיא דְמִשְׁנָה הִיא בְּמַסְבֶּכַת פָּרָה (שֵׁס) אִי נָמִי מִשׁוּם אֲזוּב דְּמַצְרַע אֲרָמְרִין:

אִפְקוּתָא דְּזַקְלָא. מוֹצֵא הֶזְקֵל כְּשֵׁהוּא סִמּוֹן לְקַרְקַע יוֹצֵאִין בּוֹ דּוֹקְרִין הֶרְבֵּה

סָבִיב וְאֵע"ג דְּאִיגִי שְׁהִם מְחַפְּרִים בְּעֲנִפִי הֶאֱלִין יַחַד בְּךְ בְּרַשׁ בְּקוּנְטֵרַס וְאִין זֶה אֲרָנְתָא דְּזַקְלָא דְּפָרָךְ כֹּל שְׁעָה (פְּסָחִים דף לט.) (שֵׁס) דֶּהֱהוּא עֵשֶׂב הַגָּדֵל סָבִיב הֶזְקֵל הוּא וְיוֹצֵאִים בּוֹ מִשׁוּם מְרוּר וְאִי מִן הֶזְקֵל הוּא הָא אִמֵּר הֵתָם מֵה מַצָּה מִן הַזְרָעִים וְאִפְשֵׁר דְּהִינוּ עֶרְכָּבָלִין דְּסוּף עוֹשִׂין פְּסוּין (שִׁירוּבִין דף כו:) דְּמַפְרֶשׁ הֵתָם בְּגִמְרָא אֲרָנְתָא חֲרִינְתָא וּפִי"שׁ סֵם בְּקוּנְטֵרַס שֶׁהוּא סִיב הַגָּדֵל סָבִיב הֶזְקֵל וְגִרְיֵן לְיוֹמֵר דְּמִין זָרַע הוּא וּמִיּוֹה מִדְתַּנּוּ בְּפָרָךְ לִנְלָב הַזּוּל (לְקַמֵּן סָבָה דף לו:) אִין אוֹנְדִים אֵת הַלִּילָב אֲלֵא דְמִינוּ וְאִמֵּר רַבָּא בְּגִמְרָא רִפְלוּ בְּסִיב וְאִפְלוּ בְּעַקְרָא דְּזַקְלָא שְׁמַע מִנֵּה דְאִין זֶה עֵשֶׂב אֲלֵא מִן הֶזְקֵל עֲצָמוֹ הוּא וְאִין זֶה עֶרְכָּבָלִין: מְרַרִיתָא דְאֵנְאֵא. פִּי בְּקוּנְטֵרַס חֲזַרְתָּ שֶׁל אָבִס וְאִין מִשְׁמַע כֵּן בְּפָרָךְ כֹּל שְׁעָה (פְּסָחִים דף לט.) דְּאִמְרִינוּ רַבִּינָא אִשְׁפַּחַסָּה לְרַב אֶחָא בְּרַשׁ דְּרַבָּא דֶּהֱנֶה מְחוּר אִמְרַרִיתָא אִמֵּר לֵה מֵאִי דְעַתָּךְ אִי מִשׁוּם דְּמַרְרִי טַפִּי וְהֵאֱלֵן תַּנּוּ חֲזַרְתָּ אֲלֵמָא אִין זֶה חֲזַרְתָּ אֲלֵא מִין אַחֵר הוּא שְׁשִׁמּוֹ מְרַרִיתָא וְיֵשׁ מִמֶּנּוּ שְׁמַגְדֵּל בְּאָבִס וְשָׂרָשׁ שֶׁלֹו נִקְרָא תִיעָה בְּפָרָךְ אֲלֹו טַרְפוֹת (חֲלִין דף נט.) (שֵׁס) מֵאִי תִיעָה עַקְרָא דְּמְרַרִיתָא: מִשׁוּם דְּשִׁכִּיחַן בְּאֵנְאֵא. פִּי הֵאִי גִוְנָא מִשְׁנִי רַבָּא פָּרָךְ אֲלֹו טַרְפוֹת (חֲלִין דף סב:) גִּבִּי תוֹרִין שֶׁל רַחֲב' וְאִבִּי נָמִי אֵף עַל גִּב דְּמִשְׁנִי הֵכָא וְהֵתָם שְׁנֵי אַחֲרֵנִי מִכָּל מְקוּם מוֹדָה לְרַבָּא דֶּהָא בְּפָרָךְ אוֹתוֹ וְאֵת בְּנֵי (חֲלִין דף פ.) מַכְשִׁירִין עֲזִי דְבִבְלָא לְגִבִּי מִזְבִּחַ: בְּשֵׁלֹשׁ שָׁמָּה אֲנִיד. תַּמָּה דְּבַמַּסְבֶּכַת אֲבֹות (פ"ג מ"ו) מִשְׁמַע דְּפַחוֹת מִחְמָשָׁה לֹא שָׁמָּה אֲנִיד דְתַנּוּ עֲשָׂרָה שִׁינּוּבִין וְעוֹסְקוֹן בְּתוֹרָה שְׂכִינָה בִּינִינֵן שְׁנֵאֲמֵר אֲלֵאִים נֶצַב בְּעַדַת אֵל וּמִיַּיִן אִפְלוּ חֲמָשָׁה שְׁנֵאֲמֵר וְאֲבָדָתוֹ עַל אֶרֶץ יִסְדָּה וּמִיַּיִן שְׂרָפְלוּ שְׁלֵשָׁה שְׁנֵאֲמֵר בְּהֶרַב אֲלֵאִים יִשְׁפֹט וְאִית סָפְרִים דְּגִרְסִי אִיפְכָא דְחֲמָשָׁה וּנְפָקָא לֵן מִבְּהֶרַב מִשׁוּם דְּאֵעַדַת דְרִישָׁה דְקֶרָא קֹאִי וּבִלְשׁוֹן בְּהֶרַב מִשְׁמַע אֲמַעַע כְּלוּמֵר בְּחֻצִי עָדָה דִּהִינוּ חֲמָשָׁה יִשְׁפֹט וְשֵׁלֶשָׁה וּנְפָקָא לֵן מוֹאֲנִידָתוֹ עַל אֶרֶץ וְסָדָה וּבפ"ק דְּבִרְכוֹת (דף ו.) לֹא מִשְׁמַע כֵּן דְּאִמֵּר הֵתָם מִיַּיִן לַעֲשָׂרָה שְׁתַּחֲפִלִין שְׂשִׁכִינָה בִּינִינֵם שְׁנֵאֲמֵר אֲלֵאִים נֶצַב בְּעַדַת אֵל וּמִיַּיִן לִשְׁלֹשָׁה שִׁינּוּבִין בְּדִין שְׂשִׁכִינָה בִּינִינֵם שְׁנֵאֲמֵר בְּהֶרַב

אֲלֵאִים יִשְׁפֹט וּלְגִרְסָא קַמִּינָא נִיחָא וְשִׁמָּא דְאֵף עַל גִּב דְּבַעֲלֵמָא חֲשִׁיבָא אֲבָדָה

בְּשֵׁלֶשָׁה הֵאִי קֶרָא דִּינְאִידָתוֹ עַל אֶרֶץ יִסְדָּה לֹא מִתּוֹקֵם אֲלֵא בְּחֲמָשָׁה מִשׁוּם

דְּכָתִיב אֵף יָדִי וְסָדָה אֶרֶץ וּבִיד יֵשׁ בֶּה חֲמֹשׁ אֲרָבָעוֹת: מַצְנֵת אֲזוּב שְׁלֵשָׁה

קִלְחִים. גִּבִּי אֲזוּב דְּפָרָה לֹא כְּתִיב אֲבָדָה אֲלֵא גִבִּי אֲזוּב דְּפִסַּח מַצְרִים כְּתִיב

וּבְסַפְרִי (פֶּרֶשֶׁת חֲקַת) וְיֹלִף בּג"ש לְקִיחָה לְקִיחָה מֵה לֵהֲלֵן שְׁלֵשָׁה דְאִין אֲבָדָה

בְּפַחוֹת מִשְׁלֹשָׁה אֵף בִּאֵן שְׁלֵשָׁה וְרַבֵּנן דָּלָא וְלִפִּי לְעִיל גִּבִּי לִנְלָב לְקִיחָה לְקִיחָה

דְּמַכְשִׁרִי בְּשִׁאינִי אֲנוּד קַסְבְּרִי דְּמֵאֲזוּב לְאֲזוּב נֵאֲמָרָה גִּזְרָה שְׁנֵה וְתַמָּה דְּאִי

גִּזְרָה שְׁנֵה הִיא הָא קִתְּנִי סִיפָא דֶּהֵךְ מִשְׁנֵה בְּסוּף פָּרָךְ אֶחָד עֵשֶׂר דְּפָרָה לֹא

אֲבָדָן בְּשֶׁר וּמ"ש מִלְּנִלָב לְרַבִּי יְהוֹדָה דְּתַנִּיא אֲנוּד בְּשֶׁר שְׂרָאינִי אֲנוּד פְּסוּל מִשׁוּם

דִּילִיף לְקִיחָה לְקִיחָה: וּבָהֶן שְׁלֵשָׁה גִּבְעוּלִין. גִּבְעוּל אֶחָד לְכָל קֶלַח וְקֶלַח דְּאִי

שְׁלֵשָׁה לְכָל קֶלַח וְקֶלַח אִם כֵּן הִינוּ ר' יְהוֹדָה דְּקִתְּנִי סִיפָא ר' יְהוֹדָה אוֹמֵר שֵׁלֹשׁ

עַל שֵׁלֹשׁ וּמִשְׁנֵה זֹו שְׁנִינִי בְּאֶרֶךְ בְּמַסְבֶּכַת פָּרָה (פּו"א מ"ט) אֲלֵא דְשֶׁהִגְמֵרָא

קִצְרָה: וְגִרְדוּמִיו כֹּל שֶׁהוּא. בְּפָרָךְ הִתְכַּלַּת (מַנְחוֹת דף לה:) דְּאִמְרִי בְּנִי רַבִּי

סָבִיב וְאֵע"ג דְּאִיגִי שְׁהִם מְחַפְּרִים בְּעֲנִפִי

הֶאֱלִין יַחַד בְּךְ בְּרַשׁ בְּקוּנְטֵרַס וְאִין זֶה

אֲרָנְתָא דְּזַקְלָא דְּפָרָךְ כֹּל שְׁעָה (פְּסָחִים דף

לט.) (שֵׁס) דֶּהֱהוּא עֵשֶׂב הַגָּדֵל סָבִיב הֶזְקֵל הוּא

וְיוֹצֵאִים בּוֹ מִשׁוּם מְרוּר וְאִי מִן הֶזְקֵל הוּא

הָא אִמֵּר הֵתָם מֵה מַצָּה מִן הַזְרָעִים וְאִפְשֵׁר

דְּהִינוּ עֶרְכָּבָלִין דְּסוּף עוֹשִׂין פְּסוּין (שִׁירוּבִין

דף כו:) דְּמַפְרֶשׁ הֵתָם בְּגִמְרָא אֲרָנְתָא

חֲרִינְתָא וּפִי"שׁ סֵם בְּקוּנְטֵרַס שֶׁהוּא סִיב הַגָּדֵל

סָבִיב הֶזְקֵל וְגִרְיֵן לְיוֹמֵר דְּמִין זָרַע הוּא

וּמִיּוֹה מִדְתַּנּוּ בְּפָרָךְ לִנְלָב הַזּוּל (לְקַמֵּן סָבָה

דף לו:) אִין אוֹנְדִים אֵת הַלִּילָב אֲלֵא דְמִינוּ

וְאִמֵּר רַבָּא בְּגִמְרָא רִפְלוּ בְּסִיב וְאִפְלוּ בְּעַקְרָא דְּזַקְלָא שְׁמַע מִנֵּה דְאִין זֶה עֵשֶׂב אֲלֵא

מִן הֶזְקֵל עֲצָמוֹ הוּא וְאִין זֶה עֶרְכָּבָלִין:

מְרַרִיתָא דְאֵנְאֵא. פִּי בְּקוּנְטֵרַס חֲזַרְתָּ שֶׁל

אָבִס וְאִין מִשְׁמַע כֵּן בְּפָרָךְ כֹּל שְׁעָה (פְּסָחִים

דף לט.) דְּאִמְרִינוּ רַבִּינָא אִשְׁפַּחַסָּה לְרַב אֶחָא

בְּרַשׁ דְּרַבָּא דֶּהֱנֶה מְחוּר אִמְרַרִיתָא אִמֵּר לֵה

מֵאִי דְעַתָּךְ אִי מִשׁוּם דְּמַרְרִי טַפִּי וְהֵאֱלֵן תַּנּוּ

חֲזַרְתָּ אֲלֵמָא אִין זֶה חֲזַרְתָּ אֲלֵא מִין אַחֵר הוּא

שְׁשִׁמּוֹ מְרַרִיתָא וְיֵשׁ מִמֶּנּוּ שְׁמַגְדֵּל בְּאָבִס וְשָׂרָשׁ

שֶׁלֹו נִקְרָא תִיעָה בְּפָרָךְ אֲלֹו טַרְפוֹת (חֲלִין

דף נט.) (שֵׁס) מֵאִי תִיעָה עַקְרָא דְּמְרַרִיתָא:

מִשׁוּם דְּשִׁכִּיחַן בְּאֵנְאֵא. פִּי הֵאִי גִוְנָא מִשְׁנִי

רַבָּא פָּרָךְ אֲלֹו טַרְפוֹת (חֲלִין דף סב:) גִּבִּי

תוֹרִין שֶׁל רַחֲב' וְאִבִּי נָמִי אֵף עַל גִּב דְּמִשְׁנִי

הֵכָא וְהֵתָם שְׁנֵי אַחֲרֵנִי מִכָּל מְקוּם מוֹדָה

לְרַבָּא דֶּהָא בְּפָרָךְ אוֹתוֹ וְאֵת בְּנֵי (חֲלִין דף

פ.) מַכְשִׁירִין עֲזִי דְבִבְלָא לְגִבִּי מִזְבִּחַ: בְּשֵׁלֹשׁ

שָׁמָּה אֲנִיד. תַּמָּה דְּבַמַּסְבֶּכַת אֲבֹות (פ"ג מ"ו)

מִשְׁמַע דְּפַחוֹת מִחְמָשָׁה לֹא שָׁמָּה אֲנִיד דְתַנּוּ

עֲשָׂרָה שִׁינּוּבִין וְעוֹסְקוֹן בְּתוֹרָה שְׂכִינָה

בִּינִינֵן שְׁנֵאֲמֵר אֲלֵאִים נ

יִרְקוֹת שְׁאֵמְרוּ חֲכָמִים. בַּפֶּסַח שְׁאֵלֶם יוֹצֵא בָּהֶן וְחֹרֵבִינָא דְקוֹת הֵן מֵאֵל טַיִנב"ש בְּלַע"ו הַלֵּכֶךְ אֵין חוֹרְצֵן בָּהֶן בַּפֶּגִי הַטְּמָאָה אִם סַבֵּךְ בָּהֶן גַּג וּמִדְרָבָּן הוּא דְנִזְוֵר רַבָּן עֲלִיָּהוּ שְׁלֵא יִסְמְכוּ עֲלֵיהֶן לַחֵן מִפְּנֵי הַטְּמָאָה דְלִמָּא סְמָכוּ עֲלִיָּהוּ נָמִי לְכִי יִבְשִׁי וּמִיָּהוּ מִדְּאוּרִיתָא חִוְצֵי דְלָא מְקַבְּלֵי טְמָאָה דְלָאוּ מֵאֲכַל אֲדָם נִינְהוּ וּלְכִי יִבְשִׁי אֵין חֲצִיצְתָּן חֲצִיצָה בְּדַמְפְּרָשׁ דַּמְפְּרָכִי וְנִפְלִי וּמִבִּיאִין אֶת הַטְּמָאָה בַּעֲוֵן לַחֵן דְּכָל כְּמָה דְלָא יִבְשֻׁוּ אֲהֵל הוּא מִדְּאוּרִיתָא בְּדַפְרָשׁ בַּקּוּנְטָרָם וּמָה שְׁהִזְקָן לְפָרֶשׁ מִדְרָבָּן דְּאִי חֲשִׁיבִי אֲהֵל מִדְּאוּרִיתָא הוּא לַעֲנֵן הַבָּאָה אִם כּוּן לַעֲנֵן חֲצִיצָה נָמִי וְאִי לֹא חֲשִׁיבִי אֲהֵל לַעֲנֵן חֲצִיצָה אִם כּוּן לַעֲנֵן הַבָּאָה נָמִי לֹא דְלָא דְמִי לְהִנְהִי דַחֲשָׁב בְּפִרְקָא שְׁמִינִי דְּאֶהֱלֹת (מ"א) גַּבִּי מִבִּיאִין וְלֹא חוֹרְצֵן דְּהֵתָם אֵינּוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּדָבָר הַמְּקַבֵּל טְמָאָה אֵינּוּ חוֹצֵן מִפְּנֵי הַטְּמָאָה אֲכַל לֹא שִׁנְךָ לְמַתְּלִי טַעֲמָא בְּהָכִי דְּהָא מְפָרֶשׁ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּכִי יִבְשִׁי מְפָרְכִי וְנִפְלִי וְלֹא מִסְתַּפֵּר לְמִימַר דַּחֲסָפָה לַחוּצָה קִאִי דַלְכְּאוּרִיָּה אֲכַלָּה מִלְּתָא קִאִי וְעוֹד דְּאִי בְּהָכִי תְּלִי טַעֲמָא מִמַּתְּנִיתָן דְּאֶהֱלֹת שְׁמַעֲיָן לִיהַ דְּקַחֲשִׁיב אֲכַלִּין טַמְאִין אֲלֵא וְדִאִי מִדְרָבָּן הוּא דְּאֵין חוֹרְצֵן הֵבֵא וְהָא דְלָא חֲשִׁיב לְהוּ גַבִּי הִנְהוּ דְּאֶהֱלֹת מִשּׁוּם דְּהֵתָם מִדְּאוּרִי' וְהֵבֵא מִדְרָבָּן אֲכַל קֶשֶׁה דְּהִיכִי מְצִי לְמִימַר דְּלָאוּ מֵאֲכַל אֲדָם נִינְהוּ הָא אֲמַרִּינֵן בְּפִרְקָא כָּל שְׂעָה (פְּסָחִים דף לט:׀) מַה מְצִי שְׁנַחֲסַת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר אֲףֹ מְרוּר כּוֹי וּמִהָאִי טַעֲמָא מִמַּעֲט הַרְדָּפְנִי דְּאֵין יוֹצִיאִים כּוֹי יְדִי מְרוּר בְּדַפְרָשׁ שֶׁם בַּקּוּנְטָרָם דְּהַרְדָּפְנִי אֵינּוּ נִקַּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר דְּאֵינּוּ מֵאֲכַל וְאֵן בַּעֲיָן אֲכַלִּין דּוּמְנָא דֵּן נִשְׁכַּר וּבִקָּר וְצֹאן וְהִגְדָּה הִיתָה שְׁהִיגָה הִר' וְהִנְהִי בַּפְּרוֹשׁ רַש"י דְלָא מְקַבְּלִי טְמָאָה מִשּׁוּם דְּלָאוּ מֵאֲכַל אֲדָם נִינְהוּ וְאֵינּוּ כּוּן אֲלֵא מֵאֲכַל אֲדָם הֵן וְאִפ"ה חִוְצֵי מִדְּאוּרִיתָא כָּל זְמַן שְׁלֵא הִבְשִׁרוּ בְּדַתָּן בְּמַסְכַּת אֶהֱלֹת כ"ח (מ"א) גַּבִּי מִבִּיאִין וְחוֹרְצֵן קַחֲשִׁיב אֲכַלִּין טַהוּרִין דְּהֵינּוּ שְׁלֵא הִבְשִׁרוּ וְגַבִּי מִבִּיאִין וְלֹא חוֹרְצֵן קָא חֲשִׁיב אֲכַלִּין טַמְאִין דְּהֵינּוּ שְׁהִבְשִׁרוּ וְכּוּן מוּכַח בְּהָדָא פִּרְקָא לֹא יַחֲפֵר (ב"ב דף יט:׀ גַּשֵׁם) בַּשְּׁמַעְתָּן דְּרַקִּיָּא וְנִזְוָקָא בְּתַלְשִׁין עֲסָקִינֵן דְּאֵלּוּ מַחֲבְרִין לֹא מִבִּיאִין וְלֹא חוֹרְצֵן בְּדַתָּן כפ"ח דְּאֶהֱלֹת (מ"ה) אֵלּוּ לֹא

מִבִּיאִין וְלֹא חוֹרְצֵן הַזְּרָעִים וְהִירְקוֹת הַמִּסְבָּרִים לַהֲרַקַּע חוּץ מִן הִירְקוֹת שְׁמַנּוּ חֲכָמִים כְּלוּמַר גַּבִּי מִבִּיאִין וְחוֹרְצֵן קַחֲשִׁיב הֵתָם בְּרִישׁ בְּרַךְ ח' הָאִירֹס וְהַקְּסוּס וְיִרְקוֹת חֲמוּר וְגִלְעַת וְיוֹנִית דְּהִנְהוּ אֲפִילוּ מַחֲבְרִין חִוְצֵי דְקַבְּעִי וְזִקְמִי וְאֵין הַרוּחַ מִנְּשַׁנְגֵן אֲכַל שְׂאֵר יִרְקוֹת מִמַּחֲבְרִין מִתְּנַעֲנְעִין בְּרוּחַ וְהוּוּ לְהוּ כְּטוֹלִית וּסְפִינָה שְׁהִיא שְׁטָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְאֲפִילוּ בַּעֲיָנָא דְלָא נִזְדִי וְאֵין מִבִּיאִין וְאֵין חוֹרְצֵן מִדְּקַתְנִי בְּסִיפָא קֶשֶׁר אֶת הַסְּפִינָה בְּדָבָר שְׁהוּא יָכוֹל לְהַעֲמִיד כְּבִשׁ אֶת הָאֵבֶן עַל גַּבִּי טוֹלִית מִבִּיאָה אֶת הַטְּמָאָה הָא לֹא הָכִי לֹא אֲכַל בַּשָּׂהן תַּלְוִשִׁין וּמִנְּחִין בַּחֲלוֹן אוֹ בַּגֵּיד אֲרָבָה חִוְצֵי וְשְׂאֵר יִרְקוֹת בְּדִאֲמַרִּינֵן בְּפִרְקָא לֹא יַחֲפֵר (ב"ב דף כ.׀ גַּשֵׁם) עֲשָׂבִים שְׁתַּלְשֵׁן וְהִיחֵן בַּחֲלוֹן אוֹ שְׁעָרֵי מֵאֲלִיָּהן בַּחֲלוֹן מְמַעֲטִין: דְּלָא לְבַדְּרִין. פ"ה שְׁאִם יִבְדִּיל רִאשִׁי שְׁבָלִים מִן הַקִּשּׁוֹן יִתְפָּרְדּוּ וְיִלְכוּ לְאֲבוּד וי"מ שְׁיִבְדִּירוּ רִאשִׁי שְׁבָלִין עַל הַקִּשּׁוֹם וְלֹא יִתְפָּרְדּוּ הַקִּשּׁוֹם מַעַל הַסֶּפֶה בְּרוּחַ: אִם פִּסְלַת מִרְבֵּה עַל הָאֲכַלִּין בַּשֶּׁרֶה. אֲכַל אֲכַל מִרְבֵּה פִסְוֹלָה אַע"ג דְּאֲמַר בְּפִרְקָא הַעוֹר וְהַרְטָב (חוּלִין דף קכט:׀ גַּשֵׁם) בֵּית שְׁסַכְכוּ בְּזִרְעִים טַהוּרִי מִשּׁוּם דְּבִטְלִינְהוּ יֵשׁ לַחֲלֹק בֵּין בֵּית לְסֶפֶה דְּבִסְפָּה לֹא בְּטִילִי דַּעֲבִיד דְּסַתַּר לֶה אַחֵר הָקֹן אִי נָמִי בַּעֲיָן דְּלָא מְקַבְּלִי טְמָאָה בַּשְּׁעַת סְכוּן מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הַעֲשׂוֹי אִי נָמִי הֵתָם בַּשְּׁעֶשֶׂה בָּהֶן שְׁנַי מַעֲשֶׂה דְּבַמְחֻשָּׁה לֹא סִלְקִי מִטְּמָאָה וְהֵבֵא בְּשִׁלָּא עֲשֶׂה בָּהֶן שְׁנַי מַעֲשֶׂה בְּדַמּוּכַח בְּתַר הָכִי דְּפִרְיָךְ אִי הָכִי מ"ט דְּרַבָּן דְּמָה שְׁמַיְתָן ע"ג הַסֶּפֶה לֹא חֲשִׁיב שְׁנַי מַעֲשֶׂה וְכּוּן בְּפִרְקָא לֹא יַחֲפֵר (ב"ב דף יט:׀ גַּשֵׁם) דְּאֲמַר רַקִּיָּא אֵינּוּ מִמַּעֲט בַּחֲלוֹן בְּדִקְאֲמַרִּינֵן הֵתָם מִשּׁוּם דְּלָא מְבַטֵּל לִיהַ וּפְרִיָּךְ יִתְפּוֹק לֶה דְּהוּי דָּבָר הַמְּקַבֵּל טְמָאָה דְּלָא מַהֲנִי בַּטּוֹל בְּלֹא שְׁנַי מַעֲשֶׂה:

יְדִי מְרוּר חֲזָרַת וְעֲלִשִׁין וְתַמְכָּא אֲלֵא אֲתַחֲלִיתוּ הָאִי וְהָכִי קִאֲמַר אֵין תַּחֲלָתוּ פִסּוּל עַד שְׁיָהֵא הוּא בַּשְּׁעוֹר שְׁרִיָּו דְּהֵינּוּ אֲחָד אֲלִמָּא לְרַבָּן שְׁלֵשָׁה דְּקִאֲמַרִּינֵן לַעֲיֹל לְמַצֵּה דְּאִי לַעֲבַב הָא מִנִּי לֹא רַבִּי יוֹסִי וְלֹא רַבָּן: אִסְוִרִיִּיתָא דְּסוּרָא חֲזִיבִי קִנִּים שְׁהִי עוֹשִׂין לְמַכַּר בַּשּׁוּן וּמוֹכְרִין אוֹתָם בְּמַנְּן: מַסְפְּכִין בָּהֶן וְאֵין בָּהֶם מִשּׁוּם גִּזְרַת אוֹרֶצַר דְּכָל יָמוֹת הַשָּׁנָה לְפִי שְׁאֵין דְּרָךְ לְהַצְנִיעַם בַּאֲגָדָם: אֲלֵא לְמַנְיָנָא בַּעֲלָמָא אֲנִדְּנִיָּהוּ עַד שְׁיִמְכְּרוּ וְהִלּוּקְחוּ לִיבָשָׁן מִתּוֹר אֲנָגֵן הַלֵּכֶךְ הַמְּסַבֵּךְ בָּהֶן לָשֵׁם סָפָה אֵינּוּ צְרִיךְ לְהַתּוֹר אֲנָגֵן: צְרִיפִי כְּמִין כּוּךְ עַגֵל כְּכוֹבַע וְנִקְבָּאִים בְּתוֹכוּ צַנְדִי עוֹפּוֹת: דְּאֲרַבְּנִי עֲשׂוֹי מַעֲנִפִי עֲרַבּוֹת וְגוֹדְלִין אוֹתוֹן מִתְּחַתּוֹ פִּיו רַחֵב וְלַמַּעֲלָה הוֹשְׁרִין רִאשֵׁי הַנְּצִירִים בְּחֻבָּל קֶשֶׁר אֲחָד כַּעֲשִׂין כְּלִי מַצּוֹתֹת שְׁצִין דְּנִים קִטְנִים שְׁעוֹשִׂין בְּגִמָּא שְׁקוּרִין יוֹנָק"ש אֲכַל אֵין בְּצִרְיָךְ שְׁלֵשָׁה וְאֲרַבְּעָה בְּתִי אֲרִיגָה כְּמוֹ שֶׁנֶּשׁ לְמַצֵּה: רִאשִׁי מַעֲבָדִים קֶשֶׁר הַעֲלִיִן מַעֲבָדִים כְּמוֹ הַתְּקַשֵּׁר מַעֲבָדוֹת כִּימָה (אִיב ל"ח:ל"א): מִתְּתָאִי לְצַד פִּיו הוּא קְלוּעַ: דְּשָׂרִי לְהוּ מִתּוֹר רִאשִׁי הַחוּט שְׁהוּא קְלוּעַ כּוֹי וְאֵינּוּ צְרִיךְ לְהַפְקִיעַ הַקְּלִיעָה: שְׁאֵינּוּ עֲשׂוֹי לְטוֹלְטוֹי כְּנוֹן זֶה שְׁמַשְׁתַּתּוֹר קֶשֶׁר הַעֲלִיִן אִם אֲתָה מְטוֹלְטוֹ הוּא נִתְּקֹן מֵאֲלִיָּי שְׁאֵין לֹא אֲלֵא פִּיו קְלוּעַ כְּמִין גְּדִיל לֹאחַז אֶת הַנְּצִירִים: יִרְקוֹת שְׁאֵמְרוּ חֲכָמִים בַּפֶּסַח שְׁאֵלֶם יוֹצֵא בָּהֶן יְדִי מְרוּר חֲזָרַת וְעֲלִשִׁין וְשְׂאֵר חֲבֵרוֹתֵיהֶן דְּקוֹת הֵם טַיִנב"ש בְּלַע"ו הַלֵּכֶךְ אֵין חוֹרְצֵן בַּפֶּגִי הַטְּמָאָה אִם סַבֵּךְ בָּהֶן גַּג וּמִדְרָבָּן הוּא דְנִזְוֵר עֲלִיָּהוּ שְׁלֵא יִסְמְכוּ עֲלִיָּהוּ לַחֵן בַּפֶּגִי הַטְּמָאָה דְלִמָּא סְמָכוּ עֲלִיָּהוּ לְכִי יִבְשִׁי נָמִי מִיָּהוּ בַּעֲוֵן לַחֵן מִפְּנֵי הַטְּמָאָה דְלָאוּ מֵאֲכַל אֲדָם נִינְהוּ וּלְכִי יִבְשִׁי אֵין חֲצִיצְתָּן חֲצִיצָה בְּדַמְפְּרָשׁ דַּמְפְּרָכִי וְנִפְלִי: וּמִבִּיאִין אֶת הַטְּמָאָה בַּעֲוֵן לַחֵן דְּכָל כְּמָה דְלָא יִבְשֻׁוּ אֲהֵל הוּא מִדְּאוּרִיתָא בְּדַפְרָשׁ בַּקּוּנְטָרָם וּמָה שְׁהִזְקָן לְפָרֶשׁ מִדְרָבָּן דְּאִי חֲשִׁיבִי אֲהֵל מִדְּאוּרִיתָא הוּא לַעֲנֵן הַבָּאָה אִם כּוּן לַעֲנֵן חֲצִיצָה נָמִי וְאִי לֹא חֲשִׁיבִי אֲהֵל לַעֲנֵן חֲצִיצָה אִם כּוּן לַעֲנֵן הַבָּאָה נָמִי לֹא דְלָא דְמִי לְהִנְהִי דַחֲשָׁב בְּפִרְקָא שְׁמִינִי דְּאֶהֱלֹת (מ"א) גַּבִּי מִבִּיאִין וְלֹא חוֹרְצֵן דְּהֵתָם אֵינּוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּדָבָר הַמְּקַבֵּל טְמָאָה אֵינּוּ חוֹצֵן מִפְּנֵי הַטְּמָאָה אֲכַל לֹא שִׁנְךָ לְמַתְּלִי טַעֲמָא בְּהָכִי דְּהָא מְפָרֶשׁ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּכִי יִבְשִׁי מְפָרְכִי וְנִפְלִי וְלֹא מִסְתַּפֵּר לְמִימַר דַּחֲסָפָה לַחוּצָה קִאִי דַלְכְּאוּרִיָּה אֲכַלָּה מִלְּתָא קִאִי וְעוֹד דְּאִי בְּהָכִי תְּלִי טַעֲמָא מִמַּתְּנִיתָן דְּאֶהֱלֹת שְׁמַעֲיָן לִיהַ דְּקַחֲשִׁיב אֲכַלִּין טַמְאִין אֲלֵא וְדִאִי מִדְרָבָּן הוּא דְּאֵין חוֹרְצֵן הֵבֵא וְהָא דְלָא חֲשִׁיב לְהוּ גַבִּי הִנְהוּ דְּאֶהֱלֹת מִשּׁוּם דְּהֵתָם מִדְּאוּרִי' וְהֵבֵא מִדְרָבָּן אֲכַל קֶשֶׁה דְּהִיכִי מְצִי לְמִימַר דְּלָאוּ מֵאֲכַל אֲדָם נִינְהוּ הָא אֲמַרִּינֵן בְּפִרְקָא כָּל שְׂעָה (פְּסָחִים דף לט:׀) מַה מְצִי שְׁנַחֲסַת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר אֲףֹ מְרוּר כּוֹי וּמִהָאִי טַעֲמָא מִמַּעֲט הַרְדָּפְנִי דְּאֵין יוֹצִיאִים כּוֹי יְדִי מְרוּר בְּדַפְרָשׁ שֶׁם בַּקּוּנְטָרָם דְּהַרְדָּפְנִי אֵינּוּ נִקַּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר דְּאֵינּוּ מֵאֲכַל וְאֵן בַּעֲיָן אֲכַלִּין דּוּמְנָא דֵּן נִשְׁכַּר וּבִקָּר וְצֹאן וְהִגְדָּה הִיתָה שְׁהִיגָה הִר' וְהִנְהִי בַּפְּרוֹשׁ רַש"י דְלָא מְקַבְּלִי טְמָאָה מִשּׁוּם דְּלָאוּ מֵאֲכַל אֲדָם נִינְהוּ וְאֵינּוּ כּוּן אֲלֵא מֵאֲכַל אֲדָם הֵן וְאִפ"ה חִוְצֵי מִדְּאוּרִיתָא כָּל זְמַן שְׁלֵא הִבְשִׁרוּ בְּדַתָּן בְּמַסְכַּת אֶהֱלֹת כ"ח (מ"א) גַּבִּי מִבִּיאִין וְחוֹרְצֵן קַחֲשִׁיב אֲכַלִּין טַהוּרִין דְּהֵינּוּ שְׁלֵא הִבְשִׁרוּ וְגַבִּי מִבִּיאִין וְלֹא חוֹרְצֵן קָא חֲשִׁיב אֲכַלִּין טַמְאִין דְּהֵינּוּ שְׁהִבְשִׁרוּ וְכּוּן מוּכַח בְּהָדָא פִּרְקָא לֹא יַחֲפֵר (ב"ב דף יט:׀ גַּשֵׁם) בַּשְּׁמַעְתָּן דְּרַקִּיָּא וְנִזְוָקָא בְּתַלְשִׁין עֲסָקִינֵן דְּאֵלּוּ מַחֲבְרִין לֹא מִבִּיאִין וְלֹא חוֹרְצֵן בְּדַתָּן כפ"ח דְּאֶהֱלֹת (מ"ה) אֵלּוּ לֹא

י"ו ד"ד

הַבּוֹצֵר לְגִת הַבּוֹצֵר עֲנָבִים לְדָרֶךְ אוֹתָם אֵין לָהֶם יְדוּת לְהַבִּיאַ הַעֵץ טְמָאָה עַל הָאֲכַל לְפִי שְׁאֵינּוּ צְרִיךְ לְבִית לְחִיזָה וְלֹא נִיחָא לִיהַ בָּהֶן וְכִי אֲתַרְבוּ יְדוּת לְטְמָאָה בַּהַעוֹר וְהַרְטָב (חֲלוֹן דף קח:׀) הֵנִי מַלִּי בְּיַד הַצְרִיכָה אוֹ בְּכִלִּי אוֹ בַּאֲכַל: הַבּוֹצֵר לְסַבֵּךְ אֵין הַקִּשּׁוֹן מִבִּיאִין טְמָאָה עַל הָאֲכַל דְּלָא נִיחָא לִיהַ בַּחֲבִבּוּרִין דְּאֲכַל בְּסַבֵּךְ לֹא מַבְשִׁי וְאִי לֹא דְפַסְלַת מִרְבֵּה עֲלִיָּי הִנְהִי פִסּוּל לֶה לְסָפָה: מֵאֵן דְּאֲמַר דְּקוֹרֶצַר לְסַבֵּךְ אֵין לוֹ יְדוּת: כָּל שֶׁכּוּן בּוֹצֵר לְגִת דְּלָא נִיחָא לִיהַ בְּהִנְךָ יְדוּת: דְּנִמְצִיָּה לְחַמְרָה מוֹצִיעַת אֶת הַיַּיִן וּמִפְּסוּדוֹת: דְּלֹא לְבַדְּרִין נִיחָא לִיהַ בַּאֲכַל הַמְּחַבֵּר בָּהֶן שְׁאִם יִבְדִּיל רִאשִׁי שְׁבָלִים מִן הַקִּשּׁוֹם שְׁמֵא יִתְפָּרְדּוּ וְיִלְכוּ לְאֲבוּד: נִימָא דְּרַב מִנְּשִׂיא דְּאֲמַר קוֹרֶצַר אֵין לוֹ יְדוּת תַּנְצִאי הִיא: כּוֹכְבֵי תַאנִּים עֲנִפִי תַאנִּים: פְּרַפִּילִין וְמוּרוֹת: מַכְבָּדוֹת עֲנִפִי דְקָל: בְּשִׁרְיִן לְסַבֵּךְ: עַל הַיְדוּת כְּדִי בֵּית יֵד סְמוּךְ לְאֲכַל אֲףֹ הוּא צְרִיךְ בַּטּוֹל בְּגַשֵׁם הוּא מְקַבֵּל טְמָאָה: לְרַבִּי אֲבָא דְּאֲמַר בּוֹצֵר אֵין לוֹ יְדוּת אֲכַל קוֹרֶצַר יֵשׁ לוֹ וְדִאִי תַנְצִאי הִיא עַל כְּרַחַם מַבְשִׁי לְמִימַר הֲנֵא דְאֲמַרִּי בַּאֲחֵרִים דְּאֲמַרִּי יֵשׁ לוֹ דְּאִילוּ תַנְצִא קִמָּא לֹא מִתּוֹקָם בְּתַחַם דְּהָא אֲמַר אֵין לוֹ וְאִי בְּקוֹרֶצַר לְאֲכִילָה וְנִמְלֵךְ לְסַפּוֹךְ כָּל שֶׁכּוּן דְּהִנְהִי לִיהַ לְמִימַר יֵשׁ לוֹ וְקִאֲמַר אֵין לוֹ הַלֵּכֶךְ לֹא מִתּוֹקָמָא בְּרַבִּי אֲבָא: אֲלֵא לְרַב מִנְּשִׂיא דְּאֲמַר קוֹרֶצַר לְסַבֵּךְ אֵין לוֹ מִי מִדְּחִיק לְאוּקְמִי מִלְּתָה בְּתַנְצִאי וְלְמִימַר הֲנֵא אֲמַרִּי בְּתַנְצִא קִמָּא וְאֲחֵרִים פְּלִגִי אוֹ מוֹקְמִינֵן לְמַתְּנִיתָן בְּקוֹרֶצַר לְאֲכִילָה וְנִמְלֵךְ לְסַבֵּךְ וּמִשּׁוּם הָכִי אֲמַרִּי אֲחֵרִים דִּישׁ לוֹ יְדוּת אֲכַל בְּקוֹרֶצַר לְסַבֵּךְ אֲחֵרִים מוֹדֵו נָמִי דְּאֵין לוֹ: וּמִי בְּטוֹלָה מַחֲשָׁבָה קַבֵּלַת טְמָאָה בְּהָכִי וְאֲפִילוּ לֹא נְטַמְאוּ הָדֵם שְׁנִמְלֵךְ מִיָּהוּ יִרְדֶּה לָּן תּוֹרַת קַבֵּלַת טְמָאָה עַל יְדִי מַחֲשָׁבָה רִאשׁוֹנָה וּמִי בְּטוֹלָה קַמִּייתָא בְּמַחֲשָׁבָה בְּתַרִּיתָא:

מסורת הש"ס

א תוספתא כלים בתרא; שבת נב;; שבת נח;; משנה כלים; קידושין ט; מנחות סט.

מסורת הש"ס
א משנה עוקצים
ב משנה עוקצים
ג יבמות טז.; במדבר רבה
ד לקמן טו.; לקמן לו.; לקמן יז:
ה תוספתא כלים בתרא; שבת נב.; שבת נח.; מנחות טט.; קידושין נט.
ו לקמן יז:

תורה אור השלם
   וַיַּעֲמֵר יִצְחָק לַיהוָה לֵכֵחַ אֶשְׁתּוֹ כִּי עָצְרָה הוּא וַיַּעֲמֵר לוֹ יְהוָה וַתֵּכֶר רֵבְקָה אֶשְׁתּוֹ [בראשית כה, כא]

יורדין לידי טמאה במחשבה מי שחשב לדרגש או לזדבקי ביון שעבדו מקבל טמאה ואלמלי עבדו לרצועות וסגדלן אין מקבלים טמאה עד שנגמרו למלאכת הסגדלן: ואין עולים משמאתן ממחשבת תורת קבלת טמאה אין עולין במחשבה כגון עבדו לשלחן ולדרגש וחשב עליו לרצועות וסגדלן אין מחשבתו מבטלת מתורת קבלת טמאה: אלא בשנוי מעשה עד שיתן בו אומל: מעשה מבטל מידי מעשה חפלו עשה בו מעשה מוכיח מתחלה לשלחן כגון סקנצו סביבותיו לפותו ביון שנתן אומל בו לחתכו לסגדלן מבטל מעשה ראשון וכל שכן שמוציא מידי מחשבה שלא היה פה מעשה: וכי תימא הני מלי דלא מבטלין בתרתא לקמיתא בכלים דחשיבי ומשוצא עליו שס כלי במחשבה אינה נוחה להפקיע שמה: שבססן לקמה מפרש מאי היא: טהורות דגלי דעתה דלא ניחא ליה פהו וטהרו מלקבל טמאה היות האלה עוד ולא הביאה טמאה על האכל עד שנגיע טמאה באכל עצמו: ורי' יוסי מטמא טעמא מפרש לקמן: בשלמא למאן דאמר האי בססן הינו שהתיר אנגזן של עמרין לשון מתבוססת בדמיון (תוסקאל ט"ז:ו') מתגוללת כלומר ביון שהתיר אנגזן השגליו מתגולליו כגון לפי שנוחין להתפזר או לשון פנה דמתרגמינן וחת פנו וית בסיסה (שמות ל) כלומר הכנו לשון: שפיר לא קמיא לך דאלפה מצית למימר דקומי רבנן פומה ביון שהתיר אנגזן דלא הי אלא במחשבה בעלמא דגלי דעתה דלא ניחא ליה בידות שלחן שאין היות ראויות לשגליו אלא כדי לאנגזן פהם והאי מוכח דלא פעי לאנגזן: אלא למאן דאמר בססן ממש שדשן לילות דרגלי בהמה או במקבת כמו בשמך נבום קמינו (תהלים מ"ד:ו') בוססו את חלקתי (ירמיהו י"ב:י') והכא דאיכא מעשה רפה הוא דאמר דקא מטהרי רבנן אכל במחשבה לא אמר: מאי אכא למימר אי דקצר לאכילה מוקמת לה להאיא דלעיל מאי טעמא דרבנן: הכא גמי פלגיתא דאחרים ורבנן שבססן ממש פשגמלן לסכוך: האי מאי בשלמא גפי פלוגתא דר' יוסי דקא מורי כגון אכא למימר טעמא דרבי יוסי דאע"ג דבססן חזו למיהי ידות וניחא ליה שיהי מחברות באכל כמו שהן בוססות מרציא"ה בלע"ז: האיל

וראויית להפך ראשי השבלים: בעתה על יזי היות עתה פורק"א ואלמלא היות אין נוחין להפכו פה דמתוך שהם קצרים יוצאין מפיין ב' שקצה של עתה ונשמטין ממנה והוא בשבססן תחלתן לא לבטלן נתפנן אלא לרבבן: אלא הכא דבעי להו לסבך: למאי חזו ידות אוכלים משבססן ואינן אגדות פהן: בגילוייהו דקשין שלהם יאחזום וינטלו ראשי השבלים עמהם: משום הכי מטמא רבי יוסי דקסבר מעשה וזכא לא בטולה תורת ידות מניהו שאלתי את מורי מנפשה דמשנה דמיתי אגב דקרא בשמעתין מי שגן למתני גופא כדגד' במימרות האמוראים ואמר לי רבי משום דהך משנה מן הטוריות שאין מהם שום גמרא בעולם ולא מפרשת פשאר המשניות לפיכך נוהג הש"ס לומר גופא כזי לפרש: למה נמשלה כו' אגב דאמר האיל וראויות להפך בעתה נקט גמי הא מלתא למה נמשלה פוי דבתיב ויעתר (אל ה') (בראשית כה, כא) ויעתר לו (שם): מתני' מסבבין בנסרים בגמרא מפרש פלגתיהו: נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה בגמרא מפרש מאן קתני לה: ועלכך שלא יישן תחתיו דנסר רחב ד' סבך פסול הוא כדאמר בגמרא לרב אליבא דר' מאיר ונשמאל לרברי הכל וסבה בשרה וכגון דיהבה חצל הדפן דסבך פסול חינו פוסל מן הצד אלא כד' ראיות דאמרין דפן עקמה: גמי' מחלקת בנסרים שיש בהן ארבעה שרש תקרות הבית עשויות מהן: ר' מאיר דפסיל אית לה גזרת תקרה אי מכשרת פהו אחי למימר מה לי לסבך באלו מה לי לשב תחת קורות ביתי אף היא בנסרים מקרה והוא ודאי פסול דסבה דאמר רחמנא ולא ביתי של כל ימות השנה: אכל בנסרים שאין בהם ד' שאין רב תקרות עשויות מהן: דבררי הכל בשרה דלא דמי לתקרה דלגזר פהו: בשאין בהן ד' מחלקת בההוא מכשר ר' יהודה משום דאין רב תקרות עשויות מהן לא גזרינן פהו ור' מאיר חיש למעוט שיש מעוט העושין תקרה מהן: אין בהן ארבעה קפסיל ר' מאיר: חפלו בפחיתות משלש בתמיה: הא קנים בעלמא ניניהו וא"כ במאי מכשר: א"ר פפא הכי קאמר שמואל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה כו': שעור מקום דאין רשות בפחות מארבעה: לא גזרינן משום תקרה דלא חשיבי לעשות תקרה מהן: פיין דנפקי מיתורת לביד שאם היה לויר במקום אחד מהם לא מצי למימר לביד חשיבי להיות דיומות לתקרה וגזרי': תנן נתן עליה נסר כו' קא סלקא דעתה דברי הכל היא וכשרה וכגון שגתנו מן הצד דאמרין דפן עקמה ולא חשיב סבך למפסלה: שני סדיניו מצטרפין לארבעה טפחים לפסל בפסה משום סבך פסול שסבך דקבר המקבל טמאה וסבך פסול בארבעה:

סוכה פרק ראשון סוכה

עליו שזה יהא גמר מלאכתו כגון שעבדו כל ידות האכלין שבססן כגון טהורות.

יורדין לידי טומאה במחשבה, ואין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה. מעשה מוציא מיד מעשה ומיד מחשבה. מחשבה אינה מוציאה לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה.^(א) וכי תימא הני מילי פלים דחשיבי, אכל ידות, דלצורה אכילה נינהו — במחשבה נעשה ובמחשבה סלקא. והתנן: כל ידות האוכלין שבססן בגורן — טהורות (ורבי יוסי מטמא). בשלמא למאן דאמר "בבססן" — התיר אגודו, שפיר. אלא למאן דאמר מאי "בבססן" — בבססן ממש, מאי איכא למימר? הכא גמי, שבבססן ממש. אי הכי, מאי טעמייהו דאחרים? דאמור כרבי יוסי. דתנן: רבי יוסי מטמא. האי מאי?! בשלמא התם — טעמא דרבי יוסי חזיא לכדרבי שמעון בן לקיש. דאמר רבי שמעון בן לקיש: הואיל וראויות להופכן בעתה. אלא הכא למאי חזיא? חזיא לכי סתר למנכט להו בגילייהו.^(ב) גופא, כל ידות האוכלין שבבססן בגורן — טהורות, ורבי יוסי מטמא. מאי "בבססן"? רבי יוחנן אמר: בבססן ממש. רבי (אליעזר) אומר: התיר אגדן. בשלמא לרבי (אליעזר), דאמר "בבססן" — התיר אגדן, היינו דמטמא רבי יוסי. אלא לרבי יוחנן דאמר בבססן ממש, אמאי מטמא רבי יוסי? אמר רבי שמעון בן לקיש: הואיל וראויות להופכן בעתה.^(ג) אמר רבי (אליעזר): למה נמשלה תפלתן של צדיקים בעתה — לומר לה: מה עתה זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום, אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקדוש ברוך הוא ממדת אכזריות למדת רחמנות.^(ד) מתני' מסבבין בנסרים, דברי רבי יהודה, ורבי מאיר אוסר. נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים — כשרה, ובלבד שלא יישן תחתיו. גמי' אמר רב: מחלוקת בנסרין שיש בהן ארבעה, דרבי מאיר אית ליה גזרת תקרה, ורבי יהודה לית ליה גזרת תקרה. אכל בנסרין שאין בהן ארבעה — דברי הכל כשרה. ושמואל אמר: בשאין בהן ארבעה מחלוקת, אכל יש בהן ארבעה — דברי הכל פסולה.^(ה) אין בהן ארבעה, ואפילו פחות משלשה, הא קנים בעלמא נינהו? אמר רב פפא, הכי קאמר: יש בהן ארבעה — דברי הכל פסולה, פחות משלשה — דברי הכל כשרה, מאי טעמא — קנים בעלמא נינהו. כי פליגי, משלשה עד ארבעה. מר סבר: פיין דליתנהו שיעור מקום, לא גזרינן. ומר סבר: פיין דנפקי להו מתורת לביד, גזרינן. תנן: נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים — כשרה, ובלבד שלא יישן תחתיו. בשלמא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת, אכל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה, משום הכי לא יישן תחתיו. אלא לרב דאמר בשיש בהן ארבעה מחלוקת, אכל אין בהן ארבעה דברי הכל כשרה, לרבי יהודה אמאי לא יישן תחתיו? מי סברת דברי הכל היא? סיפא אתאן לרבי מאיר.

^(ו) תא שמע: שני סדינין מצטרפין.

שני

משנה היא פ"ק דעקצין (מ"ה): בעתה. בפרכ הבא על ובמתו (יבמות דף סד). פי' בקונטרס עתה פל"א בלע"ז ולא יתכן דכלא ידות גמי יכול להפך פה את התבואה והיא נקראת רמת שמטריין פה את התבואה מן הימן שלה כדכתיב (ישעיהו ל"ב:ד) אשר זרה ברחת ובמתה וכאן פרש פורק"א וכן עקר:

יד

מסורת הש"ס

א לקמן לו; לקמן יז;
ב שבת כט;
ג לקמן יז;
ד מגילה כג; נזיר יט; סנהדרין י"ז

היא: בשלמא לשמואל כו' נוקמא להך פלוגתא נמי בשאין בהן ר' וקאמר רבי יהודה שני נסרים של שלשה טפחים ואע"ג דנפק מתורת לבד אין מצטרפין לפסלה שאף בלא מסכנין בהן ורבי מאיר אומר נסרים מצטרפין לארבעה אם באמצע סבה הן לפסלה: למה לי לאצטרופי דקא אמר ר"מ נסרים פסדינין ומצטרפין חזא מניהו פסלה לה: קנים בעלמא נינהו דהא אמר רב אין בהן ארבעה דברי הכל בשעה: לארבע אמות מן הצד דמן הצד אין סכך פסול פוסל אלא בד' אמות דבבצר מהכי גמירי דפן עקמה וקאמר רבי יהודה שני נסרים של ארבעה ארבעה וכן סדר והולך עד ד"א אין מצטרפין שאף בלא ראוי לסכך בהן דלית ליה גזרת תקרה: בשעת הספנה שגזרו העובדי כוכבים גזרה על המצות: והביאנו נסרים שאין הנכרים מפירין שתהא לשם סבה: ומוזהר ר' מאיר בין שיש בהן ארבעה בין שאין בהן ארבעה: שאם יש בין נסר לנסר כו' (לקמן (סבה דף יח.) מוכי למה בסבה פת שמונה אמות מצמצמות דכי יחייב נסר ופסל עד אמצעה מהאי גיסא וחותר ומתחיל מצדה השני ונותן נסר תחלה ואח"כ פסל כמו כן עד אמצעה הוו להו שני פסלים באמצע והן של שמונה טפחים ואיכא דאמרין דפן עקמה עד הפסלים האמצעיים: פסל פסלת גרן וקב דהוא סכך פשר ורבי נמי מצי למתני ומוזהר רבי יהודה בהגן דאית בהו ארבעה דפוסלין שאם יש בין נסר לנסר כו' והאי דנקט רבי מאיר רבותא היא דאפי' ר' מאיר דמקמיר מוזהר בהא: ומוזהר רבי יהודה דאף על גב דאיהו מקל בשאין בהם ארבעה מוזהר הוא בנסר אחד וכו' ארבעה שאם נתנו בסבה מן הצד שאע"פ שהיא בשעה מן הצד על ידי דפן עקמה לא יסון תחתיו: הפכן על צדיהו נסרים שיש בהם ארבעה סכך בהן ולא הטיל רחבן על הסבה אלא השכיבן על צדן שהיא פחות מנ': פסולה דמפרש לקמן דכיון דיש שם פסול עליהן. נעשו בשפודין של מתכת הפסולין לסכך בכל ענין שהופכן: בשעה דטעמא משום גזרת תקרה וכו' היא גזנא לא עבדי אינשי תקרה: עול לגבה רב חסדא ורבה לשאול אולי יאמר דבדריהם: ושאניא מתקנת כדי ראשו ורבו ושלחנו גרסינן ונ"ג אלא: או שגפרציה בה פקציה באחת הדפנות סמוך לקרקע: שגזקור גדי דהינו שלשה טפחים: צבת ראש דהגזיא וברוח: היכי דמי דרוב ארבעה ולא הכנים בו אלא שלשה: לאו שהפכן פלן על צדיהן וסכבה בלה בהן: דאזקיה ונסר אחד זקקא קאמר: אפומא דמטלללא אצל רוח רביעי שאין שם דפן דלפקיה מנה ע"י דפן עקמה דהא אין כאן דפן אלא פתח ואע"ג דלא עולי' כולי' לתוך חלל דפנות הצדדים פסול דההוא טפח דאזכראי מחשב נמי כי סבה דאלו סכך פשר הנה מתר לישן שם ויוצא ידי סבה דאמרין לקמן (סבה דף יט.) פסל היוצא מן הסבה כי היא גזנא נדון

להוא לשנא דאמר רב לקמן שני נסרים אין מצטרפין לפסלה דאמר רב לקמן שני נסרים אין מצטרפין. רבי מאיר אומר: אף נסרין פסדינין. בשלמא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת, אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה, מאי "מצטרפין" — מצטרפין לארבעה. אלא לרב, דאמר בשיש בהן ארבעה מחלוקת, אבל אין בהן ארבעה דברי הכל בשעה, היכי דמי? אי דאית בהו ארבעה, למה להו לאיצטרופי? אי דלית בהו ארבעה, אמאי? והא קנים בעלמא נינהו? לעולם דאית בהו ארבעה, ומאי "מצטרפין" — מצטרפין לארבע אמות מן הצד. לישנא אחרת: בשלמא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת, אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה, מאי "מצטרפין" — מצטרפין לארבע אמות מן הצד. אלא לרב: בשלמא לרבי מאיר, מאי "מצטרפין" — מצטרפין לארבע אמות מן הצד. אלא לרבי יהודה דאמר אפילו יש בהן ארבעה בשעה, מאי "אין מצטרפין"? קנים בעלמא נינהו! אידי דקאמר רבי מאיר "מצטרפין", אמר רבי יהודה "אין מצטרפין". תנא פותיה דרב, תנא כוותיה דשמואל.^(א) תנא פותיה דרב: סכבה בנסרים של ארו שאין בהן ארבעה — דברי הכל בשעה. יש בהן ארבעה — רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר.^(ב) אמר רבי יהודה: מעשה בשעת הספנה שהביאנו נסרים שהיו בהן ארבעה וסיפכנו על גבי מרפסת, וישכנו תחתיה! אמרו לו: משם ראיה! אין שעת הספנה ראיה.^(ג) תנא פותיה דשמואל: סכבה בנסרים של ארו שיש בהן ארבעה — דברי הכל פסולה. אין בהן ארבעה — רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר. ומוזהר רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר פסול נסר — שמונה פסל ביניהם, וכשרה. ומוזהר רבי יהודה שאם נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים — בשעה, ואין ישנים תחתיו, והישן תחתיו — לא יצא ידי חובתו. אתמר: הפכן על צדיהן, רב הונא אמר: פסולה, ורב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי: כשרה. איקלע רב נחמן לסורא, עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא. אמרי ליה: הפכן על צדיהן, מהו? אמר להו: פסולה, נעשו כשפודין של מתכת.^(ד) אמר להו רב הונא: לא אמרי לכו אמרו פותיה? אמרו ליה: ומי אמר לן מר טעמא ולא קבלינן מיניה? אמר להו: ומי בעיתו מינאי טעמא ולא אמרי לכו? לימא מסייע ליה: אינה מחזקת כדי ראשו ורובו ושולחנו, או שגפרציה בה פקציה כדי שגזקור בה גדי בבית ראש, או שנתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים, אף על פי שלא הכנים לתוכה אלא שלשה טפחים — פסולה. היכי דמי, (מאי) לאו כגון שהפכן על צדיהם? לא, הלא במאי עסקינן — כגון דאנחה אפומא דמטלללא, דעזיל תלתא לגיו ואפיק חד לבר, דהוה ליה פסל היוצא מן הסוכה, וכל פסל היוצא מן הסוכה — נידון פסוקה.

מתני'

בסבה:

אי דאית בהו ארבעה למה להו לאצטרופי. דבאמצע פוסל בארבעה פריך דלאידך לשנא דאמר דאפילו באמצע אינו פוסל אלא. בארבע אמות לא קשיא מיה: מצטרפין לארבע אמות. ולרבי יהודה אין מצטרפין דאפילו מכסה בלה בהן בשעה: ומוזהר רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר פסול נסר. אנסר שיש בו ארבעה נמי קאי בדמיוכח לקמן דפריך מנה לשמואל דאמר סכך פסול באמצע פוסל בארבעה ורבי נמי הוה מצי למתני ומוזהר רבי יהודה והא דנקט רבי מאיר רבותא היא דפרש בחינות דאפילו רבי מאיר דמקמיר מוזהר בהא ועוד משום דעקר ומוזהר אלאו בהן ארבעה דאפליגו בהו קאי וזקקא נקט בין נסר לנסר פסול נסר דאי איכא פחות אע"פ שסכך פסול בפחות מנ' ישנים תחתיו איכא דמקום הפסול מרבה גרע ומיהו בנסר ארבעה למאי דמוקי לה לשמואל לקמן בסבה פת ח' אמות מצמצמות דכי יחייב נסר ופסל עד אמצעה מהאי גיסא וחותר ומתחיל מצדה השני ונותן תחלה נסר ואחר כך פסל דהו להו שני פסלים באמצע דאיכא בהו הכשר סבה בשאר הפסלים לא נפקא מנה מיה בין פסול נסר לפחות פסול נסר דאי משום הכשר סבה שבאמצע חפלו כל השאר מכסה בנסרים עד הדפן אחריו דפן עקמה ואי משום להכשיר שאר הפסלים שזין נסר לנסר הוו להו כבאמצעה דאמר שמואל באמצע בארבעה א"כ אינו מושיל והו פלגו של דבר דנסר ופסל פסול נסר בנסרים פחותים מארבעה אפילו כל הסבה עשויה בן בשעה חפלו תחת הנסרים ואפילו לרבי מאיר דהא ליכא ארבעה במקום אחד וכו' פסול להו ר' מאיר איכא דאיכא תרתי נסרים בהגדי דמצטרפין שני הנסרים לארבעה אי נמי איכא דליכא בין נסר לנסר פסול נסר דלא הוי מחצה על מחצה והיכא דנסרים רחבים ארבעה ויש בין נסר לנסר פסול נסר לרב דאמר לקמן בין מן האמצע בין מן הצד אינו פוסל אלא בד' אמות מתוקמא הך דריתא דעבדא בלה הכי ודכשרה תחת הפסל ולא תחת הנסר ולשמואל מתוקמא בששני הפסלים באמצע וליכא ארבע אמות עד הדפן וכלה פסולה אף תחת הפסלים חוץ מתחת שני הפסלים שבאמצע דכשרה: הפכן על צדיהן. אלכא דרב לא מתוקמא הך פלוגתא דאמוראי אלא ברבי מאיר וברחבים ארבעה וקומא לן דפרק מי שהוציאנהו (עירובין דף מו:) ר' מאיר ורבי יהודה הלכה ברבי יהודה אבל לשמואל מתוקמא שפיר כדנלי עולמא ומתוך כך נראה דהלכה בשמואל אף על גב דבעלמא הלכה כרב באסורי ועוד לקמן פ' לולב הגזול (סבה דף לו:) דקאמר רבי יהודה סבה אינה ניהנת אלא בארבעה מינין שבולב ופריך מהיא דריתא דתניא בותה דשמואל דתני סכבה בנסרים של ארו ולא מיתי מההיא דתניא בותה דרב שמע מנה הא דשמואל עקר:

מסורת הש"ס
 א לעיל יא: ב יבמות כח; שבת מב; שבת קלה; בבא קמא צד. ג לעיל יד; משנה סוכה
ד לעיל יב: ה עירובין טו: ו עירובין טו:
תורה אור השלם
 חג השבֿת פֿעשֿה לֿך שבֿעת ימים באַקפּפֿה מִן־יָד וּמִן־בֶּרֶךְ [דברים טז, יג]

מתגי' תקרה שאין עליה מצויצה סתם תקרה בנסרים שגם בָּהֶן ארבעה רצפת טיט ודומה לו במקרא בספר גזרֶא (נחמיה ג':ח') ויַעֲזֹבוּ אֶת יְרֻשָׁלַם עַד הַחֹמָה מִלְּאִדָּה מִתּוֹכָה עַד שֶׁרָא הַחֹמָה: ר' יהודה אומר ב"ש וב"ה נחלקו בדבר: ב"ש אומרים אם פא לשב תחתיה לשם סבה: מפקפק סוחר ומנגעג אַת פֿלן וְאַח"כ נוטל אחת מבינתים ונותן פֿסל במקומה ולקמן מפרש למה לי תרת: וב"ה אומרים מפקפק משום תעשה ולא מן העשוי ואין צריך לתת פֿסל ורבי יהודה לטעמה דמקשיר בנסרים שגם בָּהֶן ד' לספך את פלה והינו פרב ושמחאל מתרן לה לקמן בגמרא: או נוטל אחת מבינתים ואינו צריך לפקפק דבבכי בני דאיפא גשיה מעלאי: רבי מאיר אומר נוטל אחת מבינתים אבל לא יפקפק שאין פקפוק מועיל לו ור' מאיר לטעמה דאמר אין מסבכין בנסרים ועל ידי פֿסל שבינתים מתפשטה ולשמחאל דאמר לקמן (ספּה דף יז:) סבך פסול בדי' באמצע מתוקמא בדפרשית לעיל דנהוו שני פסלים באמצע ואין בו אלא ח' אמות דלפן עקמה אמרין עד הפסלים ומקוין להו לנסרים מן הספּה אי נמי סבירא לה פרב דאמר לקמן (סס) סבך פסול בין מן הצד בין מן האמצע בארבע אמות הלכך לא פסלי נסרים שבינתים דליפא שעור פסול ביחד: גמי' בשלמא ב"ה טעמה משום תעשה ולא מן העשוי בפסול וכן מן העשוי לבית ולא לנסה שאין שם סבה עליו גזרת תקרה לית להו במסבך בנסרים ואפילו בני ארבעה: אלא ב"ש דבעו תרת: אי משום גזרת תקרה אית להו דאין מסבכין בנסרים משום הכי לא מהני פקפוק: והכי קאמרין כו' כלומר לא מהני פקפוק אלא גטילה אחת מבינתים דאיפא מעשה מעללי גזרת תקרה נמי בטלה לה והאי דאמרי מפקפק הכי קאמרין המפקפק לא וועיל ונוטל אחת מבינתים: ה"ן ליה רבי מאיר לר' יהודה לא נחלקו בדבר זה דב"ה כנסה סבירא להו דאין מסבכין בנסרים ונא מהני פקפוק: ומאי קמ"ל דסתמא למתגי' מאי דאשמעינן בזה פלוגמא למתגי' במתגי': אמר ר' חיא פּר אבא כו' רישא לאו משום גזרת תקרה אכלננ אלא בנסרים שאין בני ארבעה אבל משפין הן ונחלקים וראוין לתקשמי ומשום גזרת פלים נגעו בה פסל חלצה דרבי מאיר אע"ג דשטמיו בלי ען נתישו ולא מקבלים טמאה גזר בהו אטו בליס המקבלים טמאה: סיפא רבי יהודה (היא) דקאמר לה לרבי מאיר אמאי קאסרת בנסרים לעיל (ספּה דף יד.) משום גזרת תקרה הן סבכא לבית שמיא היא ושכבת בית הלל: לשמואל דאמר אבל יש בָּהֶן ארבעה דרבי הכל פסולה: סיפא במאי פליגי הא נחאי סתם תקרה בני ארבעה הוא וקמקשר רבי יהודה אליפא דבית הלל: בעבועלי תקרה כלומר אמר לך שמואל ליעולם בשגם בָּהֶן ארבעה ולא היתה פאן תקרה מתחלה

ושבכי הוא פא לנבך בהו לשם סבה אפלו רבי יהודה פסיל דגזרינן משום תקרה שלא יבא וישב תחת קורות ביתו ויאמר מה לי זה מה לי תדשה אבל השתא דזו תקרה היתה ופא לידי מעשה לעשות לשם סבה וזה מוכיח שידוע שאמרה תורה תעשה ולא מן העשוי פליגי רבי יהודה ורבי מאיר אי איפא תו למגזר משום תקרה או לא רבי יהודה סבר בפגלי תקרה לבית שמיא צריך לטול מבינתים דאע"ג דמוכיח שדקי בתעשה ולא מן העשוי גזרי בה וב"ה סברי פיון דבטלה והוכיח שהתקרה פסולה תו ליפא למגזר ור"מ סבר לא נחלקו כו' ואף בה גזרינן: מתגי' המקרה ספתי כמו שאנו עושין שמשקדין כלנוסות תחלה בסבך ונותנין פסל עליהן: דרבותאשפודי"ש בלע"ז ובגמרא מפרש דמקבלי טמאה: אם יש רוח ביציץ פמותן בין שפוד לשפוד על פני פלה ויתון שם הפסל וכן על פני פלה ובגמרא פריך הא אין הבשר מרבה על גמי' הפסול: גמי' פרוץ בעומד לעגון מחנות לבית אומר מחנה שנעשית בפסין רחבין ג' והיון בין פס לפס כמלא פס דנפקא לה מחנות לבית וכן על פני פלה דהנה ליה פרוץ בעומד ודכותה הבא במתעיתין דהנה ליה פסול כבשר: בגמרא ויוצא שיהא פסל הרחב פמותן יכול לבגס וליצא ברוח שבינתים דהשתא הנה ליה פסל שנותרן שם מרבה על השפודים והאיר יותר על השפודים:

סוכה פרק ראשון סוכה

רבי מאיר אומר נוטל אחת מבינתים אבל לא יפקפק. שאין פקפוק מועיל לו ורבי מאיר לטעמה דאמר אין מסבכין בנסרים וע"י פֿסל שבינתים מתפשטה ולשמחאל דאמר לקמן (ספּה דף יז:)

סבך פסול פוסל באמצע בארבעה מתוקמא בדפרש' לעיל דנהוו שני פסלים באמצע ואין בו אלא שמה אמות דלפן עקמה אמרין עד הפתלים ומקוין להן נסרים מן הספּה אי גמי ס"ל כרב דאמר לקמן סבך פסול בין מן הצד בין באמצע בארבע אמות הלכך לא פסלי נסרים שבינתים דליפא שעור פסול ביחד כך פרש בעוונטרס והדיו עמו שפרש בן דבתקרה בנסרים שלה רחבים ארבעה אורי דסתם תקרה כך היא ומקפסלי נסר ד' משום גזרת תקרה אלאם סתם תקרה כך היה וכן מוכח בגמרא דפריך לשמואל במאי פליגי ומסיק דבעבועלי תקרה פליגי דלרבי מאיר אין מועיל פקפוק לבטולי תקרה הסנסרים ארבעה ולכך בעי שטיול אחר מבינתים ותמה אדפרכך לקמן מבריתא לשמואל דאמר באמצע פסול בארבעה הנה ליה לאקשויי ממתגי' ולשנוי יו"ל משום דמתניתין לא קתני בזהאי נסרים של ארבעה אלא מכח סתם תקרה: פרוץ בעומד. וראה דהלכה כר' יוסי דאמר פֿרק שני דכבורות (דף יז:) (סס) אפשר לצמצם לכל הפחות בידי אדם מדאפליגי אמוראי הבא בפרוץ בעומד ובפרק שני דחלין (דף כח:) (סס) במחצה על מחצה כרוב ופא דקאמרין התם גבי חלקו לשנים והן שוין דטמאין שניהן לפי שאי אפשר לצמצם בכלי חרס פולשו מודו כדקאמרין בבכורות (דף יז:) (סס) משום דאית בה גמות ואין לימר דשמעתין אפילו במאי דאמר אי אפשר ודרי פרוץ בעומד מחצה על מחצה בשומיה לנו דפון שוין אע"י דשמיא אינן שוין דהא מפרש טעמא פ"ק דעירובין (דף טו:) (סס) ורב' שני דחלין (דף כח:) דלא הוי בעומד וכרוב משום דהכי אנמיא רחמיא למשה גזר רבא ושחט רבא ותפיק לה משום דבלא"ה הוא אסור מספק משום דשמיא שרי רבא ופא דפריך בגטין בפרק הוצק (גטין דף עח.) (סס:) גבי דלתו תרנויהו בזהי הדדי בארבע אמות ופא אי אפשר לצמצם אפלו תפא הלכה כר"י הגלילי מכל מקום דחק הוא להעמיד המשה בך. שאין רגילות להיות ומסתמא לא פנוי בלא דבת אחת ובפרק שביעת העדות (שבועות דף ג.) (סס) גבי כפרו ופניהם בלחת פריך ופא אי אפשר לצמצם ומשני רבי יוסי הגלילי היא ורבי יוחנן משני אפלו תימא רבנן משמע דאין הלכה כרבי יוסי הגלילי וכן פֿרק ד' אחין (וצמות דף כח.) גבי אסיות איני ידע מי שגאן אמר אלבא דרבי יוחנן לא סתם לן תפא כר"י הגלילי לכך נראה דבידי שמים אין הלכה פמותו והני הוו כבידי שמים אבל בידי אדם הלכה פמותו כדמוכח הן דשמעתין ובפרק שני דחלין (דף כח.) ויש תמא הא דאמרין פ"ק דעירובין (דף ה:) לחי המשוך

מקפני של מבוי לתוך המבוי פחות מארבע אמות אין צריך לחי אחר להתייר ארבע אמות צריך לחי אחר להתייר וקאמר רב הונא ברה דרב יהושע לא אמרו אלא במבוי שמונה אבל במבוי שבעה נתר בעומד מרבה על הפרוץ רב אשי אומר אפלו במבוי ח' לא צריך לחי ממה נפשך אי עומד נפיש נתר בעומד מרבה על הפרוץ אי פרוץ נפיש גדון משום לחי כלומר א"כ אין בלחי ד' אמות מאי חמרת שון תרנויהו הנה ליה ספק דדבריהם וכן ספק דדבריהם להלך משמע דאי אפשר לברר הדבר וי"ל לעולם אפשר למדא ולברר אלא לא הטריחוהו חכמים למדא שם מספק פיון דבין עומד נפיש בין פרוץ נפיש ליפא חשש אסור אלא אם בן דין וימלאך דלא שכיחא היא מכל מקום אם היתה אסורא דאורייתא היה אסור פיון דאפשר למדא ומנה אין להאשות על רב אשי כי שוין בי דרבי אפרי דקוימא לן פרוץ בעומד תתר דהתם קאי על רב הונא ברה דרב יהושע דסבירא ליה פרוץ בעומד אסור ויש לפרש דהני אמוראי דפרוץ בעומד ומחצה על מחצה כרוב מני סברי כרבנן דאי אפשר לצמצם אפלו בידי אדם ומחן דשיי בשומיה לנו דהפרוץ בעומד משום דאימא עומד מרבה ואת"ל שהן שוין רחמיא אמר לא תפרוץ רבא ומחן דאסר משום דאמר פרוץ מרבה ואת"ל שהן שוין רחמיא אמר גזיר רבא וכן לעגון מחצה על מחצה דשחיתא ויהשתא ניחא טפי יהיא דספק דדבריהם להקל פיון דאי אפשר למדא ומיהו קשה

דמשמע דספיקא דאורייתא היה אסור משום חששא בפעלמא שמה הן שוין אף על גב דאי עומד נפיש תתר ואי פרוץ נפיש תתר ואם בן הכי דיה (נמי) פֿרק שני דכבורות (דף יז:) (סס) מההיא דנמצא הרוג מקון בין שתי גרות דבידי אדם אפשר לצמצם התם גמי אף על גב דאי אפשר לצמצם ולבון מודו רבנן דמביאין שתי גגלות משום חשש דאורייתא משום דשמיא הן שוין ועוד למאן דאסר פרוץ בעומד לא אסר אלא משום דאמר ליה רחמיא למשה גזיר רבא ונא משעם דשמיא הפרוץ מרבה ואם בן ברהיא דלחי אפלו הני ספיקא דאורייתא תשתרי פיון דבין פרוץ בין עומד נפיש תתר ומהאי דפריך בשמעתין ופא אפשר לצמצם אין להקדק שום דבר דרבינו טעמא גרים ופא אי אפשר לצמצם וכן ר"ת ולגרסתם גמי אין רחיה שיהא הלכה בן דלא הוי כמו אי אפשר לצמצם דעלמא אלא כלומר אי אפשר בשום עגון שלא ופא לויר משהו בין הבשר לבסול ומצא שאין הבשר מרבה על האויר ועל הפסול ומשני במעדיף כלומר עד שפא מן הבשר על השפודים שמיאן ומפאן שנתפסה כל האויר ורבא משני דאפילו תימא אינן מעדיפים אם היו מתונים שתי ויתכן ערב אי אפשר שלא יתפסה כל האויר שהבשר נסמר בפסול אי גמי דוקא שתי וערב מהני לרבא אבל בעגון אחר לא דגזרינן שמיא לא יעדיף אבל שתי וערב אי אפשר בלא העדפה שלא ופל הבשר ולפי זה לא גרסינן כמו שכתוב כרוב הספרים אמר רבא אפלו תימא בשאינו מעדיף ובפרק קמא דעירובין (דף טו:) אינו בשום ספר ובההיא דסוף בכורות (דף ס:) דיוצא שנים בשעירי ותרלאן שעירי משמע דקבר לה כרבי יוסי הגלילי דאמר אפלו בידי שמים אפשר לצמצם דאי כרבנן דאמרי אי אפשר לצמצם אותו שקדם הוי שעירי ואפלו שמת בן והנה ליה פלני קרא לשעירי שעירי ונלאחר עשר שעירי שאין אחד עשר קדוש שלא נעקר שם שעירי וממנו וכן ברהיא דסוף פֿרק שני דחלין (דף לח:) דתחת אמו פֿרט ליתום דאוקמינן בזה פֿרט למיתה וזה פֿרט לחיים וכן פֿרק בהמה המקשה (חלין דף ע.) גבי הא דבעי רבא הלכו באבירים אחר הרב ויש לדחות ההיא דסוף בכורות דאפילו סבר אי אפשר לצמצם פיון דאין יכול להסיר איזה קדש משהו לחבירו ויתבון לקרות שניהם שעירי ובבת אחת קראם לא דמי לקרא לשעירי שעירי ואחר כך לאחד עשר שעירי ופא דקאמרין התם אבל בבת אחת תרנויהו קדשי לא ממש דבת אחת במקננים (אלא) כדפרשתי ומיהו קשאי דפֿרק מי שהוציאיהו (עירובין דף ג.) ופֿרק שני דקדושין (דף נא.) פריך מהן ויוצאו שנים בשעירי לבדה דאמר כל שאינו בזה אחר זה אפלו בבת אחת אינו ומשמע דקשאי ליה ובינן דבזה אחר זה אין אחריו קדוש בבת אחת לא ופא קדוש לא לזה ולא לזה קדוש אשה ואחותה ויהיך. יכול להיות זה דגל קריאת שם דיהי מביא פיון דאי אפשר ליה לצמצם ממה נפשך שעירי מאלייו קדוש ויש לימר דמתבאר פריך היאך הוא קדוש פיון דאי אפשר לצמצם אינו קדוש אלא מקמת דבריו:

טו.

והא אפשר לצמצם. קא סלקא דעתך דהא דקמתרן בנכנס ויוצא הכי קמתרן ויהא אפשר לצמצם קס"ד דהאי דקמתרן בנכנס ויוצא הכי מתרן כל כמותו בנכנס ויוצא הוא סתמא הוא בנכנס ויוצא דאין דרך לצמצם ולכון כמותו ממש לא פחות ולא יותר ופרקינן והא אם יתן דעתו לכה אפשר לצמצם וקתני מתניתין כמותו כשרה וזהו ליה פרוץ בעומד: ומשני אמר רבי אחי במעדיף ומעדיף מתניתין לא אכשר במצמצם אלא במעדיף רוח שביתים על רחב השפודין וכמותו דקתני בנכנס ויוצא: רבא אמר אפילו במצמצם ואם היו נתונים השפודין שתי נותנן לקנים של סכך ערב דע"כ אם אינו נותן ראשי הקנים על שפודין הרי הן נופלין לארץ והלכך הנה ליה פשר מרבה על הפסול ומבטלן: בבבלי פליס לקמן מפרש במטלניות שאין בהן שלש על שלש דאף על גב דהשתא לא מקבלי טמאה פיון דמפלי אתו גזור בה רבנן ארבות נמי השתא לא מקבלי טמאה דלא חזו למדי אלא מפלי האתנו: בארבה ושתי פרעים עמה ולקמן מפרש למאי חזו: קצרה אותם אשר ברחב המטה לצד מראשו ויהי וימנעוה: רבי אחי ורבא לאי פשר לצמצם אכלי פרכא דאי אפשר לצמצם אכלי לגרסת הקונטרס קומי השתא לשנויי במאן דאמר פרוץ בעומד אסור והינו דלא בהלכתא דפרק קמא דעירובין (דף טו:): פסקינן הלכה במאן דאמר מתר: בארבה ושתי פרעים בקצרה ושתי פרעים. סגיא לשמעתין ברבי נחמיה דרבנן לא מטימאה בארבה ושתי פרעים דתנן במסכת פליס פירק י"ח (מ"ה) מטה שהיתה טמאה מדרם וטלה קצרה ושתי פרעים טמאה ארבה ושתי פרעים טהורה ורבי נחמיה מטימא וזוהא בשלל המטה קומת וכלה של אדם אחד שסופו לחזור ולחברה אכלי אם נאבד מקצתה או של שני בני אדם הואיל ואין סופן לחזור ולחברה טפי אפילו איכא ארבה ושתי פרעים קצרה ושתי פרעים טהורה כדתנן במסכת פליס פירק י"ח (מ"ט) ובפרק שלשה שאכלו (בבבלי דף נ:): מיתנין לה מטה שנגנבה חציה או שאבדה חציה חלקיה לחיון או שתפין טהורה החזירה מקבלת טמאה מפאן ולהבא והא דתנן התם פרע שהיתה טמאה מדרם וחברה למטה שלה טמאה פרעה היא טמאה מדרם והמטה מגע מדרם אלמא דברע לחזיה טמא הינו לאחר שחברו למטה חזר לטמאה ושהא אכלו במטה טהורה אכלי כל זמן שלא חזרו טהורה אע"פ שפרש ממטה טמאה:

סוכה פרק ראשון סוכה

מסורת הש"ס
א משנה כלים
ב נדה ס; שבת קכח.
ג לקמן ב.
ד ערכין כז:
ה שבת צז; עירובין פו:
ו יבמות נג.
ז עירובין פו; עירובין פז;
עירובין פז; שבת צט; משנה עירובין

גליון הש"ס
גמ' תנ"ה וכו' איכא דרמי ליה מירמא. כעין זה לקמן דף לב ע"ב. ר"ה דף כז ע"ב. ב"ב דף יט ע"א ודף כו ע"א:
תוס' ד"ה דלא חזי' וכו' ואפי' חושב. עיין נדה דף ס ע"ב תוס' ד"ה במטלנות:

חֲבִילָה בַּיּוֹמָהּ: וּמִטְהַרֶּת חֲבִילָה אִם טִמְאָה הִיא אֵין טְבִילָה עוֹלָה לָּהּ אֲבָרִים מִטָּה מְטַמְּאת חֲבִילָה. מִשְׁנֶה הִיא פֶּרֶק י"ח דְּבָלִים וּמְטַמְּאת חֲבִילָה בְּשֶׁהִיא אֲבָרִים אֲלָא מִתְקַנָּה וּמְטַבִּילָה: לְמַסְמַכְיָהּוּ אֲנִיחָא לְהַרְבֵּן אֲחַל כּוֹתֵל הָרֹחַב כּוּמְלָא רֹחַב מִטָּה וְנוֹתֵן עָצִים מִן הַכְּרָעִים וְלִכְתֹּל לְמַרְאֲשׁוֹתֶיהָ וּלְמַרְגְּלוֹתֶיהָ: וּמִשְׁדָּא אֲשֵׁלִי וְנוֹתֵן חֲבָלִים וּמִסְרַג וּרְאִיָּה לְמַשְׁבַּב וּמְטַמֵּא מִדָּרָם: שִׁיפָא לִישָׁח"א: וְשֵׁל גְּמִי יוֹנ"ק: שְׁיָרִיָּה כְּגוֹן נִפְחָתָה וְנִשְׁתַּעַר בָּהּ: אַע"פ שֶׁפְּחוּתָה עֲכָשׁוּ מִכְּשִׁיעוֹר לְטִמְאָה דִּתְּנִן (פְּלִים פ' כ"ו מ"ב) מִפֶּן שֶׁשָּׂה עַל שֶׁשָּׂה: אֵין מְסַכְכִין הוֹאִיל וּמַכְלִי הָקָתוּ וְתוֹחַלְתָּה הִיתָה מִקְבֵּלֶת טִמְאָת מַשְׁבַּב הָצַב וְהִנֵּה: גְּדוּלָּה מְסַכְכִין בָּהּ דְּלֹא כָּלִי הוּא דִּסְתִּמָּא לְסַכּוּךְ: אֲף הִיא מִקְבֵּלֶת טִמְאָה הַסָּבֵר הַסְתִּמָּא לְשִׁכְיָה וְכַלִּי הִיא: אֲלָא שְׂאִין שֶׁס חָלַל טַפַּח גִּבָּה בְּמִשְׁךְ אֲרָךְ וְרֹחַב שֶׁבָּעָה טַפְחִים כְּשִׁיעוֹר סָפָה וְאִח"פ הַגְּדִישׁ כָּל הַגְּדִישׁ עַל אוֹתוֹ חָלַל דַּעֲכָשׁוּ וַעֲשֵׂה שֶׁס סָכָךְ מַחֲלִיו וְלֹא הִיָּה עָלָיו שֶׁס סָכָךְ מִתְחַלָּה: אֲבָל אִם יֵשׁ שֶׁס כּוֹי' חָלַל טַפַּח אֲחֵל הוּא גִּמְצָא שֶׁס סָכָךְ עַל אוֹתוֹ גְּדִישׁ וּכְשִׁחוּטוּט בּוֹ מִלְּמִטָּה לְמַעֲלָה עַד שֶׁמִּגְבִּיָּה אֶת הַחָלַל לְשִׁיעוֹר גִּבָּה עֲשָׂרָה אֵין זֶה עֲשִׂיתוֹ שֶׁהָרִי אֵינוֹ מִתְּתֵן אֲלָא הַדְּפִנוֹת וּבִדְפִנוֹת לֹא אֲמַרְיִן תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשָׂוי וְהָרִי הִיא כִּסְפָּה שֶׁפְּחוּתָה מַעֲשָׂרָה וְחִקַּק בָּהּ וְהַשְׁלִימָה לַעֲשָׂרָה: אִיפֹא דְרַמִּי לָּהּ מִירְמָא לֹא מִתְּנִי לָּהּ דָּרַב הוּנָא בִּלְשׁוֹן לֹא שָׁנוּ וְלִפְרוֹשֵׁי מִתְּנִי' אֲלָא רַמִּי מִתְּנִי' מִירְמָא אֲבָרִיתָא וְדָרַב הוּנָא אֲשֶׁנִּיחַ אֲתַמַּר: מִתְּנִי' הַמְשַׁלְּשֵׁל כָּל מִלְּמַעֲלָה לְמִטָּה קְרִי שְׁלֹשׁוֹל: מִלְּמַעֲלָה לְמִטָּה שֶׁהִתְחִיל לֵאֲרַג הִמְחַצָּה אֲחַל הַסָּכָךְ וְאוֹרַג וּבֹא כְּלָפִי מִטָּה: שְׁלֹשָׁה טַפְחִים כְּסוּלָּה דְּהֵינּוּ כְּדִי שֶׁתִּדְּקֵר הַגְּדִי בִּבְת רֹאשׁ דְּחִמְרֵן כְּסוּלָּה: מִלְּמִטָּה לְמַעֲלָה שֶׁהִתְחִיל לֵאֲרַג מִלְּמִטָּה סְמוּךְ לְהַרְקַע וּמִגְבִּיָּה וְעוֹלָה כִּיּוֹן שֶׁהַגְּבִיָּה עֲשָׂרָה כְּשָׂרָה וְאֲף עַל פִּי שֶׁלֹא הִגִּיעַ לְסָכָךְ: רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר כְּשֶׁס שֶׁמִּלְּמִטָּה לְמַעֲלָה זִיו בְּחָרִיגַת יי: כֶּךָ מִלְּמַעֲלָה לְמִטָּה זִיו בְּחָרִיגַת עֲשָׂרָה וְאִפְלוּ גְבוּהָה הַרְבֵּה מִן הָאֲרָז כְּשָׂרָה וְקָסֵבֵר מִחֲצָה תְּלוּיָה עֲשָׂרָה מִתְּרַת: גְּמִ' בּוֹר שֶׁבִין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת חֲצִיו בְּחֻצֵּי זֶה וְחֻצִּי בְּחֻצֵּר זֶה וּמִחֲצָה בִּין הַחֲצֵרוֹת וּמֵהֶלֶכֶת וְתִלְוִיָּה עַל פִּי הַבּוֹר וְאֵין פֶּתַח בִּינִיָּהּ לַעֲרַב

זֶה עַם זֶה: אֵין מִמְּלֹאִין מִמֶּנָּה לֹא זֶה וְלֹא זֶה לְפִי שְׁמִינִי חֻצֵּר זֶה מִבֵּיא לָזֶה: בִּין מִלְּמִטָּה סְמוּךְ לַמַּיִם: בִּין מִתּוֹךְ אֲנִינוּ כְּלוּמַר בִּין מִלְּמַעֲלָה רְחוּק מִן הַמַּיִם וּבִלְבָד שֶׁתֵּהָא בְּתוֹךְ אֲנִן שֶׁל בּוֹר דְּמוּכְחָא מִלְּתָא דְּבִשְׁבִיל אֲנִן הַמַּיִם נַעֲשִׂית וּמִפְרָשִׁין טַעמָא בְּשִׁירוּבִין שֶׁמִּחֲצָה תְּלוּיָה מִתְּרַת בְּמַיִם דְּקַל הוּא שֶׁהִקְלוּ חֲכָמִים בְּמַיִם אֲבָל מִחֲצָה הַחוּצָתָא אֶת הַחֲצֵרוֹת וּמֵהֶלֶכֶת ע"פ הַבּוֹר שֶׁלֹא נַעֲשֵׂה בְּשִׁבִיל הַמַּיִם אֵינָה מִתְּרַת דְּאֵין מִחֲצָה תְּלוּיָה מִתְּרַת בְּמַיִם אֲלָא הַנַּעֲשִׂית בְּשִׁבִיל לְהַתִּיר מַלְוִי הַמַּיִם כְּגוֹן גִּזְזִיטָרָא שֶׁלְּמַעֲלָה מִן הַיָּם דִּתְּנִן בְּשִׁירוּבִין (דף פז:): דַּעוּשׁוֹן לָּהּ מִחֲצָה תְּלוּי' וּכְגוֹן זֶה שֶׁבְּתוֹךְ אֲנִן הַבּוֹר:

דָּרָךְ לַעֲשׂוֹתוֹ אֲלָא מִלָּא וְרִיקוֹן שְׁעֵשִׂי לְשֵׁאת בּוֹ מִשְׁאוֹת כְּדִכְתִּיב (בְּרָאשִׁית מ"ב:כ"ה) וְלִהְיֵיב כְּסָפִיָּהּ אִישׁ אֶל שָׁקִי: דְּלֹא חֲזִי' לֹא לַעֲנִיִּים וְלֹא לַעֲשִׂירִים. וְאִפְּלוּ חֲשֵׁב עָלֵיהֶן בְּטָלָה דַּעֲתוֹ וְהָא דִּמְשַׁמַּע בְּזָבָחִים פֶּרֶק דַּס חֲטָאֹת (זָבָחִים דף צד.) דְּמַטְלִית פְּחוּתָה מִשְׁלֵשׁ עַל שְׁלֹשׁ מִהְיָא בָּהּ מִחֲשָׁבָה דְּלֹא דִמִּי דִּהֲתִם מִחֲשָׁבָתוֹ נִפְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו כְּדִפְרָשִׁית פֶּרֶק כ"ח דְּבָלִים: אֲבָל אִם יֵשׁ שֶׁס חָלַל טַפַּח. מַצִּינֵן לְמִימַר רַב הוּנָא לְטַעמָה דְּאֲמַר לַעֲלוּ (רַבָּה דף י.) גְּבִי בִין סָפָה לְסָפָה טַפַּח וְשִׁמָּא מֵאל דְּאֲמַר הֲתָם אֲרַבְּעָה הֲכָא מוֹדָה דֵּהָא לְשִׁמוּאֵל דְּאֲמַר הֲתָם עֲשָׂרָה הֲכָא לֹא שִׁיךְ: בִּין מִלְּמִטָּה בִּין מִתּוֹךְ אֲנִינוּ. וְיֵשׁ סָפָרִים שֶׁכְּתוּב בָּהֶן בִּין מִלְּמִטָּה מִתּוֹךְ אֲנִינוּ וְלֹא יִתְּבוּן דָּאָס כֵּן מִלְּמַעֲלָה הֵינּוּ חוּץ לְבּוֹר דְּאִי בְּתוֹךְ הַבּוֹר סְמוּךְ לַשְּׁתֵּנוּ הֵינּוּ מִתּוֹךְ אֲנִינוּ וְאִם כֵּן הֵינּוּ כִּתְּלָא שְׁבִינִיָּהוּ דְּקִאֲמַר ר"י שֶׁמִּפְסִיקוּן בִּין שְׁתֵּי הַחֲצֵרוֹת וּמֵהֶלֶכֶת עַל פִּי הַבּוֹר וְעוֹד דָּאָס כֵּן לֹא הִי לְמַעֲלָה ד"ת"ק כְּגוֹן לְמַעֲלָה דִּרְבֵּן שַׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּפִלְגִי אִמּוּרְאִי פֶּרֶק פִּיצַד מִשְׁתַּתְּפִין (עִירוּבִין דף פו.) דָּרַב הוּנָא אֲמַר לְמִטָּה לְמִטָּה מִשֶּׁס לְמַעֲלָה לְמַעֲלָה מִשֶּׁס וְהָא אֲמַר לְמִטָּה מִן הַמַּיִם [לְמַעֲלָה לְמַעֲלָה מִן הַמַּיִם]:

^(א)מִשְׁטָה מְטַמְּאת חֲבִילָה וּמִטְהַרֶּת חֲבִילָה, דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְטַמְּאת אֲבָרִים וּמִטְהַרֶּת אֲבָרִים. מָאי נִיחָו? אָמַר רַבִּי חֲנַן אָמַר רַבִּי: אֲרוּכָה וּשְׁתֵּי כָרָעִים, קִצְרָה וּשְׁתֵּי כָרָעִים. לְמָאי חֲזִיָּא? לְמַסְמַכְיָנָהּוּ אֲגוּדָא וּלְמִיתַב עַלִּיָּהּוּ וּמִשְׁדָּא אֲשֵׁלִי. ^(א)גּוּפָא, אָמַר רַבִּי אַמִּי בַר טַבִּיּוּמִי: סָכָכָה בְּבִלְאִי כָלִים פֶּסוּלָה. מָאי בְּלָאִי כָלִים? אָמַר אֲבִי: מִטְּלָנִיּוֹת שְׂאִין בָּהֶם שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ, דְּלֹא חֲזִיין לֹא לַעֲנִיִּים וְלֹא לַעֲשִׂירִים. תְּנִיָּא כְּוֹתִיָּה דְרַבִּי אַמִּי בַר טַבִּיּוּמִי: מִחֲצֵלֶת שֵׁל שִׁיפָא וְשֵׁל גְּמִי, שְׁיָרִיָּה, אֲף עַל פִּי שֶׁנִּפְחָתוּ מִכְּשִׁיעוּרָה — אֵין מְסַכְכִין בָּהֶן. ^(א)מִחֲצֵלֶת הַקְּנָים, גְּדוּלָּה — מְסַכְכִין בָּהּ, קִטְפָּה, — אֵין מְסַכְכִין בָּהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: אֲף הִיא מְקַבֵּלֶת טוּמְאָה, וְאֵין מְסַכְכִין בָּהּ. הַחוּטִט בְּגִדִישׁ. אָמַר רַב הוּנָא: לֹא שָׁנוּ אֲלָא שְׂאִין שֶׁס חָלַל טַפַּח בְּמִשְׁךְ שְׁבָעָה, אֲבָל יֵשׁ שֶׁס חָלַל טַפַּח בְּמִשְׁךְ שְׁבָעָה — הָרִי זֶה סוּכָּה. ^(א)תְּנִיָּא גְּמִי הָכִי: הַחוּטִט בְּגִדִישׁ לַעֲשׂוֹת לוֹ סוּכָּה — הָרִי זֶה סוּכָּה. וְהָאֲנִן תִּנּוּ אֵינָה סוּכָּה! אֲלָא לָאו, שְׁמַע מִינָּה כְּדָרַב הוּנָא. שְׁמַע מִינָּה. אִיפֹא דְרַמִּי לִיָּה מִירְמָא. תִּנּוּ: הַחוּטִט בְּגִדִישׁ לַעֲשׂוֹת לוֹ סוּכָּה — אֵינָה סוּכָּה. וְהָא תְּנִיָּא: הָרִי זֶה סוּכָּה! אָמַר רַב הוּנָא, לֹא קִשְׁיָא: כָּאן בְּשִׂישׁ שֶׁס חָלַל טַפַּח בְּמִשְׁךְ שְׁבָעָה, כָּאן בְּשִׂאִין שֶׁס חָלַל טַפַּח בְּמִשְׁךְ שְׁבָעָה. ^(א)מִתְּנִי' הַמְשַׁלְּשֵׁל דְּפִנוֹת מִלְּמַעֲלָה לְמִטָּה, אִם גְּבוּהָ מִן הָאֲרָזִי שְׁלֹשָׁה טַפְחִים — פֶּסוּלָה. מִלְּמִטָּה לְמַעֲלָה, אִם גְּבוּהָ עֲשָׂרָה טַפְחִים — כְּשָׂרָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: כְּשֶׁס שֶׁמִּלְּמִטָּה לְמַעֲלָה עֲשָׂרָה טַפְחִים, כֶּךָ מִלְּמַעֲלָה לְמִטָּה עֲשָׂרָה טַפְחִים. ^(א)גְּמִי' בְּמָאי קַמִּיפְלָגִי? מָר סָבֵר מְחִיצָה תְּלוּיָה מִתְּרַת, וּמָר סָבֵר מְחִיצָה תְּלוּיָה אֵינָה מִתְּרַת. ^(א)תִּנּוּ הֲתָם: בּוֹר שְׁבִין שְׁתֵּי חֲצִירוֹת — אֵין מִמְּלֹאִין מִמֶּנָּה בְּשִׁבְתָּ אֲלָא אִם כֵּן עֲשֵׂה לָּהּ מְחִיצָה עֲשָׂרָה טַפְחִים, בִּין מִלְּמַעֲלָה בִּין מִלְּמִטָּה, בִּין בְּתוֹךְ אוֹגְנוֹ. רַבֵּן שַׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר:

בֵּית

מִחֲבָרַת יַחַד אֲבָל נִתְפַּרְקָה אֲבָר אֲבָר אֵינָה מִקְבֵּלֶת טִמְאָה אֲפִלוּ בִּקְצָרָה וּשְׁתֵּי כְרָעִים וּמַכְּל מִקוּם מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁאִם נִתְפַּרְקָה וְחֹזֵר וְחִבְרָה חוֹרֶת לְטַמְאָתָה כְּדִקְאֲמַר וּמִטְהַרֶּת חֲבִילָה אִם טִמְאָה הִיא אֵין טְבִילָה עוֹלָה לָּהּ אֲבָרִים אֲבָרִים אֲלָא מִתְקַנָּה וּמְטַבִּילָה וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מְטַמְּאת אֲבָרִים כְּדִמְסִיק בְּחִרְכָּה וּשְׁתֵּי כְרָעִים כֵּן רֶהֱטָא דְּמִתְּנִי' דְּבָלִים לְכֹאזְרָה אֲבָל בְּתוֹסְפָתָא דְּבָלִים לֹא מִשְׁמַע הָכִי דִּתְּנִיָּא פִיצַד כְּרַע שְׁפָרָשָׁה מִן הָחִרְכָּה עִם הַקְצָרָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר הָרִי זֶה חֲבוּר וְאִם הַטְּבִילָה אֵינָה חוּצָת וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ חֲבוּר וְאִם הַטְּבִילָה חוּצָת וְלָפִי שִׁימַת הַתּוֹסֵפ' הָכִי פְרוּשָׁא דְּמִתְּנִי' וּמְטַמְּאת חֲבִילָה דְּכֶשֶׁס כְּשֶׁכְּלָה שְׁלֵמָה אִם נְטִמָּא אֲחֵד מֵאֲבָרֶיהָ נְטַמְּאת כְּלָה כֶּךָ גְּמִי כְּשֶׁפִּרַּשׁ הַכְּרַע מִן הָחִרְכָּה וְעוֹמְדָת עִם הַקְצָרָה חֲבוּר הוּא וְאִם נְטַמְּאת הַכְּרַע נְטַמְּאת הַקְצָרָה וְהֵינּוּ דִּקְתָּנִי בְּתוֹסְפָתָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר הָרִי זֶה חֲבוּר וּמִטְהַרֶּת חֲבִילָה אִם הַטְּבִיל דְּכָרַע וְהַקְצָרָה בַּיּוֹם אֵין הַקְצָרָה חוּצָת עָלֶיהָ כִּי הֵיכָא דְלֹא חִיצָא בְּמִטְבִּיל אֶת הַשְּׁלֵמָה וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מְטַמְּאת אֲבָרִים וְלֹא חֲבִילָה וְאִם נְטַמְּאת הַכְּרַע הִיא טִמְאָה וְלֹא קְצָרָה וְאֵינָה חֲבוּר כְּשֶׁלְּמָה וְהֵינּוּ זֶה דִּקְתָּנִי בְּתוֹסְפָתָא וּכח"ל אֵינָה חֲבוּר וּמִטְהַרֶּת אֲבָרִים מְטַבִּיל הַכְּרַע בְּפִנֵּי עֲצָמָה וְלֹא חֲבִילָה הַכְּרַע עִם הַקְצָרָה שֶׁהַקְצָרָה חוּצָת עָלֶיהָ וְאֵינָה כְּשֶׁלְּמָה דִּהִמְטַבִּיל מִטָּה שְׁלֵמָה אַע"פ שֶׁלֹא פִּרְקָה טוֹהֲרָה: וּמִטְהַרֶּת חֲבִילָה. מִשְׁמַע דְּפִשְׁטוּי כָּלִי עַן טִמְאִין כְּגוֹן מִטָּה דְּחִיּוּא לְמִדְרָסוֹת וְאִיתִּי לָהּ טְהָרָה בְּמִקְוֵה וְהָא דִּמְשַׁמַּע פֶּרֶק רַבִּי עֲקִיבָא (שְׁבַת דף פד. נֶשֶׁס) דִּמְפָּן אֵין לָּהּ טְהָרָה בְּמִקְוֵה אוֹמַר ר"ת דִּהֲתָם כְּשֵׁל שִׁיפָא וְשֵׁל גְּמִי וְהָא דְאֲמַרְיִנן פ' פִּיצַד הַרְגֵּל (ב"ק דף כה: נֶשֶׁס) גְּבִי מִפֶּן וְקַמְוִיתִי לָּהּ בִּין לְטַמְּאת עָרַב בִּין לְטַמְּאת שְׁבָעָה דִּמְשַׁמַּע שֵׁשׁ לוֹ טְהָרָה לְאַחֵר שְׁבָעָה דְאִפְּלוּ בִּיאֲנוּ לְפִרַשׁ דְּלָדִין טַמְּאת שְׁבָעָה קִאֲמַר כְּלוּמַר לִהְיוֹת אַב הַטְּמִאָה מִשּׁוּם דְּאֵין לָךְ דָּבָר הַטְּמֵא טַמְּאת שְׁבָעָה אֲלָא אִם כֵּן הוּא אַב הַטְּמִאָה מַכְּל מִקוּם אִי

לִית לָּהּ טְהָרָה בְּמִקְוֵה אֵין וְכוּל לַעֲשׂוֹת אַב הַטְּמִאָה כְּדִמוּכַח בְּשִׁלְחֵי עִירוּבִין (דף קד:): אֲלָא צָרִיךְ לוֹמַר דִּהֲהִיא בְּרִיתָא דִּמְפָּן דְּמַת מַעֵין מִשְׁמַע דְּמִירִי לִיָּה כְּכַל מִפֶּן בִּין בְּשֵׁל עַן כְּגוֹן מִחֲצֵלֶת שֵׁל קִנוּם בִּין בְּשֵׁל שִׁיפָא וְגַמִּי וְזִיקוּיִן פֶּרֶק אֲמַר רַבִּי עֲקִיבָא (שְׁבַת דף פד.) מִמְּפָן שֵׁל שִׁיפָא וְגַמִּי וּבִפְרָק פִּיצַד הַרְגֵּל (ב"ק דף כה:): זִיקוּיִן מִמְּפָן שֵׁל עַן וְהָא דִּאִית לָהּ לְפִשְׁטוּי כָּלִי עַן טְהָרָה בְּמִקְוֵה אֲף עַל גַּב דְּקִרָא דְּבָמַיִם יוּבָא דְּבָסוּף פְּרָשַׁת שְׁמִינִי כְּתִיב גְּבִי מִקְבִּלִי כָּלִי עַן דְּכִתִּיב מַכְּל כָּלִי עַן אוֹ כְּבֹד אוֹ עוֹר אוֹ שָׁךְ מַכְּל מִקוּם נִפְקָא לָן מֵאִידִךְ קִרָא דְּכִתִּיב בְּפִרְשַׁת מִדְּיוֹן כָּל מַעֲשֶׂה עֲזִים וְכָל כָּלִי עַן תִּתְחַטְּאוּ דְּלִיכָא לְמִימַר מֵה מַעֲשֶׂה עֲזִים מְטַלְטוֹל מִלָּא וְרִיקוֹן דְּלֹא שִׁיךְ לְמַדְרֵשׁ הָכִי אֲלָא גְבִי שָׁךְ שְׂאִין לַעֲשׂוֹתוֹ אֲלָא מִלָּא וְרִיקוֹן שְׁעֵשִׂי לְשֵׁאת בּוֹ מִשְׁאוֹת כְּדִכְתִּיב (בְּרָאשִׁית מ"ב:כ"ה) וְלִהְיֵיב כְּסָפִיָּהּ אִישׁ אֶל שָׁקִי: דְּלֹא חֲזִי' לֹא לַעֲנִיִּים וְלֹא לַעֲשִׂירִים. וְאִפְּלוּ חֲשֵׁב עָלֵיהֶן בְּטָלָה דַּעֲתוֹ וְהָא דִּמְשַׁמַּע בְּזָבָחִים פֶּרֶק דַּס חֲטָאֹת (זָבָחִים דף צד.) דְּמַטְלִית פְּחוּתָה מִשְׁלֵשׁ עַל שְׁלֹשׁ מִהְיָא בָּהּ מִחֲשָׁבָה דְּלֹא דִמִּי דִּהֲתִם מִחֲשָׁבָתוֹ נִפְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו כְּדִפְרָשִׁית פֶּרֶק כ"ח דְּבָלִים: אֲבָל אִם יֵשׁ שֶׁס חָלַל טַפַּח. מַצִּינֵן לְמִימַר רַב הוּנָא לְטַעמָה דְּאֲמַר לַעֲלוּ (רַבָּה דף י.) גְּבִי בִין סָפָה לְסָפָה טַפַּח וְשִׁמָּא מֵאל דְּאֲמַר הֲתָם אֲרַבְּעָה הֲכָא מוֹדָה דֵּהָא לְשִׁמוּאֵל דְּאֲמַר הֲתָם עֲשָׂרָה הֲכָא לֹא שִׁיךְ: בִּין מִלְּמִטָּה בִּין מִתּוֹךְ אֲנִינוּ. וְיֵשׁ סָפָרִים שֶׁכְּתוּב בָּהֶן בִּין מִלְּמִטָּה מִתּוֹךְ אֲנִינוּ וְלֹא יִתְּבוּן דָּאָס כֵּן מִלְּמַעֲלָה הֵינּוּ חוּץ לְבּוֹר דְּאִי בְּתוֹךְ הַבּוֹר סְמוּךְ לַשְּׁתֵּנוּ הֵינּוּ מִתּוֹךְ אֲנִינוּ וְאִם כֵּן הֵינּוּ כִּתְּלָא שְׁבִינִיָּהוּ דְּקִאֲמַר ר"י שֶׁמִּפְסִיקוּן בִּין שְׁתֵּי הַחֲצֵרוֹת וּמֵהֶלֶכֶת עַל פִּי הַבּוֹר וְעוֹד דָּאָס כֵּן לֹא הִי לְמַעֲלָה ד"ת"ק כְּגוֹן לְמַעֲלָה דִּרְבֵּן שַׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּפִלְגִי אִמּוּרְאִי פֶּרֶק פִּיצַד מִשְׁתַּ

סוכה פרק ראשון סוכה

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מְלַמְעֵלָה וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אִיפְכָא בִּפְי' בִּיצַד מִשְׁתַּתְּפִין (עירובין דף פו.): פֶּרְסוּ סֻלָּחַ דַּעְתָּךְ מֵהִיכֵן דְּבִיאוּם. וְהָלֹא הִיא חֲסוּר לְהִכְנִיט וְלֹאֲרִיצָא וְהָא הִכּל מוֹדִים לֹא גִרְסִינָן דְּמַחְצָה בָּלֹא גַג לֹאֻ אֲהֵל הוּא וּמַחְצָה כּוֹז מִתָּר לַעֲשׂוֹת בְּשֻׁבַּת בְּדֹאמְרִינָן בְּפֶרֶק כָּל גִּגּוֹת (עירובין דף צד.) אָמַר לָהּ שְׁמוּאֵל נִגִּידוּ לִי גְלִימָא כֶּךָ פִּי בַקּוּנְטֶרֶם וְכִמּוֹ כּוֹן בְּפֶרֶק כָּל הַכִּלִּים (שָׁבַת דף קכה:) גְּבִי פֶקֶק הַחֲלוֹן דִּהְיִי חֲלוֹן לְמַעְלָה בְּגַג אֲבָל מִן הַצַּד לֹא שָׁךְ אֲסוּר אֲהֵל וְהִבִּיא רָחִיבָה כִּמּוֹ כֵּן מֵהֵימָן דְּכָל הַגִּגּוֹת דְּאָמַר לָהּ שְׁמוּאֵל נִגִּידוּ לִי גְלִימָא וְהִזְדַּרְיֵנְהוּ רַב לֹאֲפֵה וּפְרִיךְ לְשְׁמוּאֵל לָמָּה לִי לְמַעֲבַד הֲכִי הָא אָמַר זֶה מְטַלְטֵל עַד עֵקֶר הַמַּחְצָה וּמִשְׁנֵי שְׁמוּאֵל דַּעֲבַד לְצַנִּיעֻתָא דְּעֵלְמָא מִשְׁמַע דְּאִם הִיא שְׁמוּאֵל אוֹסֵר אֲוֹסֵר בְּרַב נִיחָא לִיה בְּמֹאֵי דַּעֲבַד שְׁמוּאֵל הֲכִי וְלֹא הִנֵּה קָשִׁיא לִיה מִיָּדִי הִכִּי שָׂרִי לְמַעֲבַד הֲכִי אֲלֵמָא לֹא חָשִׁיב אֲהֵל בְּדַפְנוֹת מִן הַצַּד דִּהָא לֹא קָפַד רַב עַל עֲשִׂית הַמַּחְצָה אֲלֵל מִשּׁוּם דְּקֹסְבַר אֲסוּר לְטַלְטֵל הַסִּדִּין לְתוֹכָהּ וּקְשִׁיא לְפָרוּשׁ הַקּוּנְטֶרֶם מֵאִי הִקָּשָׁה הֵאָךְ דִּבִּיאֻ הַסִּדְיָנִים דְּלֵמָא דְרָךְ מִלְּבֹשׁ דְּבִיאוּם וְעוֹד קָשָׁה דְּלִשׁוֹן חֲלוֹן שָׁךְ בַּכְּתֵל וְגַג אֲרֻבָּה בְּדַתָּנָן (בִּיצָה דף לה:) מַשְׁלִינן פְּרוּת דְרָךְ אֲרֻבָּה וְכִמּוֹ אֲרֻבּוֹת שְׂבָדָלַת דְּפֶרֶק בְּתֵרָא דִּיּוּמָא (דף עו.) הִינוּ בְּאֲרֻבּוֹת שְׂבַגַּג כִּמּוֹ אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם (בִּרְאשִׁית ז) וְעוֹד מוֹכַח פֶּרֶק מִי שְׁאוּרִצְאוּהוּ (עירובין דף מד. נֶסֶס) דַּשָּׁךְ מִן הַצַּד עֲשִׂית אֲהֵל גְּבִי עֲשִׂית דִּפֶּן פְּרִיךְ וְהָא אֵתְמַר עֲלֵה הַכּל מוֹדִים שְׁאִין עוֹשִׂין אֲהֵל עֲרָאִי בְּתַחֲלָה בִּיּוּ"ט וַיִּפְרָק בִּיצַד מִשְׁתַּתְּפִין (עירובין דף פו:) גִּרִּים בַּקּוּנְטֶרֶם כִּמּוֹ שְׂכַתִּיב בְּסַפְרִים פֶּרְסוּ לְכַתְחֵלָה מִי שָׂרִי וְהֵאָמַר מֵר הַכּל מוֹדִים שְׁאִין עוֹשִׂין אֲהֵל עֲרָאִי לְכַתְחֵלָה בְּשֻׁבַּת וְנִרְאָה לר"ת דְּמִן הַצַּד נָמִי שָׁךְ עֲשִׂית אֲהֵל וְכָל הִיכָא דְאֲמְרִינָן דְּמַחְצָה זֹז מוֹעֲלַת לְהַתִּיר חָשִׁיב עֲשִׂית אֲהֵל בְּתַחֲלָה פִי הֵךְ דְּפֶרְסוּ סְדִינָן וְהִי בְּדִלְפֶן שְׁלִישִׁי שֶׁל סָפָה דְּחִשְׁבִּינָן אֲהֵל בְּפֶרֶק מִי שְׁאוּרִצְאוּהוּ (עירובין מד.) אֲבָל דִּפֶּן רַבִּיעִי אֵינָה אֲלֵל תּוֹסַפֶּת אֲהֵל דְּבָלֹא הֲכִי מִשְׁתַּתְּרִיא וְרַב שְׁהַקְפִּיד בְּפֶרֶק כָּל גִּגּוֹת (עירובין דף צד.) אַעֲשִׂית מַחְצָה הַקְפִּיד דְּלִדְיָדָה בִּין דְּאֲסוּר לְטַלְטֵל לֹא הִיא לְפָרֵשׁ שֶׁסְּסִדִּין בְּשֻׁבַּת

מִשּׁוּם עֲשִׂית אֲהֵל וְהָא דְּפְרִיךְ שְׁמוּאֵל לָמָּה לִי לְמַעֲבַד הֲכִי הָא אָמַר זֶה מְטַלְטֵל עַד עֵקֶר הַמַּחְצָה כָּל שָׁפֵן דְּאִם הִיא אֲסוּר לְטַלְטֵל דְּטוֹפִי הִי קָשִׁיא לָן הִכִּי שָׂרִי לְמַעֲבַד הֲכִי אֲלֵל הֵאָתְמַר מִקָּשָׁה וּמֵאֵן דְּשָׂרִי תּוֹסַפֶּת אֲהֵל אֲפֵלּוּ בְּאֲהֵל שְׁלֵמַעְלָה מִן הַגַּג נָמִי שָׂרִי בְּדִמּוּכַח פֶּרֶק הַמִּנְצָא תַּפְלִין (עירובין דף קב. נֶסֶס) גְּבִי הִנֵּהוּ דִּיבְרִי דִּהּוּ בִּי רַב הוֹנָא בִּימָמָא בַּעֲו טָלָא בְּלִיָּלֹא בַּעֲו אֲוִירָא וְלַחֲמֵן פִּי הִנָּשׁן (סָפָה דף כז:) גְּבִי עֲבָדָא דְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר שֶׁשֻׁבַּת בְּסַפְתָּו שֶׁל (רַבִּי יְהוֹזָדָה) בְּרַבִּי אִילְעָאִי בְּקוּסְרִי: מֵהוּ דְּחִיּוּמָא חַד לְבוֹד אֲמְרִינָן תְּרִי לְבוֹד לֹא אֲמְרִינָן. וְתַמָּה דִּהָא נָמִי מִלְּתָא דַּפְשִׁיטָא הִיא דְּמַכְשִׁירִין לְעִיל (סָפָה דף ז.) קִנְיָה קִנְיָה פְּחוֹת מַשְׁלָשָׁה דְּלִפֶּן סָפָה בְּדִלְפֶן שֻׁבַּת וְשִׁמָּא

סֻלָּחַ דַּעְתָּךְ לְחֻלָּק בִּין שְׁתֵּי לְעֵרֵב וְאִין לְהַקְשׁוֹת דְּחִסְגִּי בַּשְּׁנֵי חֻבְלִים שְׁעָבִין יִתֵּר מִטְּפַח וְאֲמְרִינָן לְבוֹד בְּדֹאשְׁכַּחַן פֶּרֶק חֲמָא דְּעִירוּבִין (דף טז:) דְּמַקְיֹפִין בְּשֻׁלָּשָׁה חֻבְלִים וְהָבֹא בַּשְּׁנִים סָגִי הָא אֲמְרִינָן הֵתֵם דְּלֹא הַתִּירוּ אֲלֵל בְּשִׁיירָא: פִּי תַנְיָא הֵיאֵךְ בְּסָפָה גְּדוּלָּה. בְּגוֹבֵה הִרְבֵּה שְׁאִין יָכוֹל לִימַר שְׁנֵי לְבוֹדִין הִלְכָךְ בַּעֲו מַחְצֶלַת שְׂבָעָה וּמַשְׁאוּ וּמַשְׁמִידָה בְּפִחוֹת מַשְׁלָשָׁה סְמוּךְ לְקִרְקַע כֶּךָ פֶּרֶשׁ בַּקּוּנְטֶרֶם אֲבָל בְּכָל הַסַּפְרִים גִּרְסִינָן מֵאִי חֵמ"ל דְּמַשְׁלָשֵׁל דְּפִנּוֹת מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה בִּר' יוֹסִי לְפִיכָךְ צִרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּמַעֲמִידָה לְמַעְלָה בְּפִחוֹת מַשְׁלָשָׁה סְמוּךְ לְסֻכָּךְ וְאֲפִילוּ גְבוּה הִרְבֵּה מִן הָאָרֶץ בִּשְׂרָה בְּרַבִּי יוֹסִי דְּמַתִּנְיָתָן דְּאָמַר מַחֲצָה תְּלוּיָה מִתַּתְּרָה: פֶּסַם אֲרֻבָּעָה. בְּהֵאִי דְּמַעֲמִיד שָׁךְ לָשׁוֹן פֶּסַם וְלַעֲיֵל דְּרַקְחָה לְגַבֵּה הַדָּפֶן שָׁךְ לָשׁוֹן מַחְצֶלַת: בְּפִחוֹת מַשְׁלָשָׁה סְמוּךְ לַדָּפֶן. מַצֵּית סָפָה בַּשְּׁתֵּי דְּפִנּוֹת דְּשִׁיטָּה דְּכוּלָּהוּ אֲמוּרָאִי דְּלַעֲיֵל בְּפִרְקִין (סָפָה דף ו:) בְּרַבְּנָן דְּאֲמַרִּי שְׂתִים כְּהִלְכְתָּו הִינוּ בְּמִין גֹּאֵם וְאִם אֵלֶּכֶת מִן הַדְּפְנוֹת שְׁלָמוֹת וְנִתְּנָה מִזְרַחִית מוּקִי לָהּ לֹאִי פֶסַם אֲרֻבָּעָה וּמַשְׁאוּ לְצַד דְּרוֹם אִו לְצַד צָפוֹן בְּפִחוֹת מַשְׁלָשָׁה לַדָּפֶן מִזְרַחִית וְנִחְשָׁב כְּסִתּוּם וְיֵשׁ בָּאֻ דְּשִׁתִּי דְּפִנּוֹת שְׁלָמוֹת וְתַמָּה לָמָּה לִי פֶסַם אֲרֻבָּעָה יַעֲשֶׂה פֶסַם שְׁנֵי טוֹפְחִים וְיַעֲמִידֵנוּ סְמוּךְ לַדָּפֶן וְיִרְחִיק שְׁלָשָׁה טוֹפְחִים פְּחוֹת מַשְׁאוּ וְיַעֲמִיד פֶּסַם אֶחָד שֶׁל שְׁנֵי טוֹפְחִים וּמַשְׁאוּ דְּכֻתִּישָׁה פְּרִיךְ פ"ק דְּעִירוּבִין (דף י:) דְּאָמַר רַב יְהוֹזָדָה מְבִי שְׁהוּא רַחֲב ט"ו אַמָּה מִרְחִיק שְׁתֵּי אֲמוֹת וְעוֹשָׂה פֶסַם ג' אֲמוֹת וּפְרִיךְ וְאִמָּאִי יַעֲשֶׂה פֶסַם אַמָּה וּמַחְצָה וְיִרְחִיק שְׁתֵּי אֲמוֹת וְיַעֲשֶׂה פֶסַם אַמָּה וּמַחְצָה וְלִיכָא לְשׁוֹנִי הָבֹא בְּדִמְשִׁנֵּי הֵתֵם דְּאֵתִי אֲוִירָא דִּהְיִי גִיסָא וְיִהְיִי גִיסָא וּמַבְטֵל לָהּ דִּהִכָּא כָּל הַפְּחוֹת מִג' בְּלְבוֹד דְּמִי וְהִיא לִיָּה כְּסִתּוּם דְּאֲפִילוּ עָשָׂה כָּל דְּפִנּוֹת הַסָּפָה קִנְיָה קִנְיָה בְּפִחוֹת מִג' בִּשְׂרָה בְּתַנְיָא לְעִיל (סָפָה דף ז.) דִּפֶּן סָפָה בְּדִלְפֶן שֻׁבַּת וּבִלְבַד. שְׁלֹא יִהְיֶה בִין קִנְיָה לְחִבְרוּ ג' טוֹפְחִים וְאִין שָׁךְ לְחֻלָּק כָּלֵל בִּין סָפָה שֶׁל ג' דְּפִנּוֹת לְסָפָה שֶׁל אֲרֻבָּעָה וְעוֹד קָשִׁיא טוֹפִי דְּבַשְׁנֵי בַּסִּין שִׁישׁ בְּכָל אֶחָד חֲצִי טוֹפַח וּמַשְׁאוּ סָגִי דְּמוּקִי חַד בְּפִחוֹת מִג' סְמוּךְ לַדָּפֶן וְאִידֵךְ מוּקִי בְּפִחוֹת מִג' סְמוּךְ לִרְאשׁוֹן וִי"ל מִשּׁוּם דְּאֲמְרִינָן בְּסוּף פ"ק דְּעִירוּבִין (דף טז:) דְּכָל מַחֲצָה שְׁאִינָה שֶׁל שְׁתֵּי וְעַבְד אֵינָה מַחֲצָה וְאִם הִי שְׁנֵי בַּסִּין שְׁאִין בְּכָל אֶחָד אֲרֻבָּעָה הוּאָה לָהּ בְּמַחֲצָה שֶׁל שְׁתֵּי:

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מְלַמְעֵלָה וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים מְלַמְעֵלָה זִי אִם עֲשִׂאָה מְלַמְעֵלָה מִחוּךְ אֲנִנּוּ: מִן הַפֶּתַל שְׂפִינִיָּהֶן אוֹתָהּ הַנְּעֻשִׂית לַחוּךְ בִּין הַחֲצֹרוֹת וּתְלוּיָה עַל פְּנֵי פִי הַבּוֹר וְאֵע"פ שְׁלֹא נַעֲשִׂית בְּשֻׁבַּל הַמַּיִם דָּקָא סָבַר מַחֲצָה תְּלוּיָה מִתַּתְּרָה בְּחֲצֹרוֹת אֲפֵלּוּ כָּל טַלְטוּל: בְּשִׁיטָּת רַבִּי יוֹסִי דְּמַתִּנְיָתָן: לֹא רַבִּי יְהוֹזָדָה סָבַר לָהּ בְּרַבִּי יוֹסִי שְׁתֵּהָא מַחְצָה תְּלוּיָה מִתַּתְּרָה. וְלֹא רַבִּי יְהוֹזָדָה סָבַר לָהּ בְּרַבִּי יוֹסִי, וְלֹא רַבִּי יוֹסִי סָבַר לָהּ בְּרַבִּי יְהוֹזָדָה. לֹא רַבִּי יְהוֹזָדָה סָבַר לָהּ בְּרַבִּי יוֹסִי: עַד כָּאֵן לֹא קֹאמַר רַבִּי יְהוֹזָדָה הֵתֵם, אֲלֹא בְּעִירוּבִי חֲצִירוֹת דְּרַבְּנָן. אֲבָל הָכָא, סוֹכָה דְאֲוִרִיָּיתָא — לֹא.^(א) וְלֹא רַבִּי יוֹסִי סָבַר לָהּ בְּרַבִּי יְהוֹזָדָה: עַד כָּאֵן לֹא קֹאמַר רַבִּי יוֹסִי הָכָא, אֲלֹא בְּסוּכָה דְּמַצּוֹת עֲשֶׂה. אֲבָל שְׁבַת, דְאִיסוּר סְקִילָה — לֹא.^(ב) וְאִם תֹּאמַר: מַעֲשֶׂה שְׁנַעֲשֶׂה בְּצִיפּוּרִי, עַל פִּי מִי נַעֲשֶׂה? לֹא עַל פִּי רַבִּי יוֹסִי, אֲלֹא עַל פִּי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בְּרַבִּי יוֹסִי.^(ג) וּמֵאִי מַעֲשֶׂה — דְּכִי אָתָא רַב דִּימִי, אָמַר: פַּעַם אַחַת שָׁכַחוּ וְלֹא הִבִּיאֻ סֶפֶר תּוֹרָה מַעֲרַב שְׁבַת, לְמַחֵר פִּירְסוּ סְדִינָין עַל גְּבִי הָעֲמוּדִים, וְהִבִּיאֻ סֶפֶר תּוֹרָה וְקִרְאוּ בּוּ. פִּירְסוּ סֻלָּקָא דַּעְתָּךְ? מַהִיכּוּ הִבִּיאֻם בְּשֻׁבַּת! אֲלֹא, מַצְאוּ סְדִינָין פְּרוּסִין עַל גְּבִי הָעֲמוּדִים וְהִבִּיאֻ סֶפֶר תּוֹרָה וְקִרְאוּ בּוּ. אָמַר רַב חֲסֵדָא אָמַר אֲבִימִי: מַחְצֶלַת אֲרֻבָּעָה וּמַשְׁהוּ — מִתַּתְּרָה בְּסוּכָה מִשּׁוּם דּוּפָן. הִיכִי עֲבִיד? תְּלִי לִיָּה בְּאֲמָצַע, פְּחוֹת מַשְׁלָשָׁה לְמִטָּה וּפְחוֹת מַשְׁלָשָׁה לְמַעְלָה, וְכָל פְּחוֹת מַשְׁלָשָׁה כְּלָבוּד דְּמִי.^(ד) בְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתִימָא: חַד לְבוֹד אֲמְרִינּוּ, תְּרִי לְבוֹד לֹא אֲמְרִינּוּ — קָא מַשְׁמַע לָן. מִיִּתִּיבִי: מַחְצֶלַת שְׂבָעָה וּמַשְׁהוּ מִתַּתְּרָה בְּסוּכָה מִשּׁוּם דּוּפָן. פִּי תַנְיָא הֵהִיא, בְּסוּכָה גְּדוּלָּה. וּמֵאִי קָא מַשְׁמַע לָן — דְּמַשְׁלָשְׁלִין דְּפִנּוֹת מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה בְּרַבִּי יוֹסִי.^(ה) אָמַר רַבִּי אֲמִי: פֶּסַם אֲרֻבָּעָה וּמַשְׁהוּ — מִתִּיר בְּסוּכָה מִשּׁוּם דּוּפָן. וּמוֹקִים לִיָּה בְּפְּחוֹת מַשְׁלָשָׁה טוֹפְחִים סְמוּךְ דּוּפָן, וְכָל פְּחוֹת מַשְׁלָשָׁה סְמוּךְ לְדוּפָן כְּלָבוּד דְּמִי. מֵאִי קָא מַשְׁמַע לָן? הָא קָא מַשְׁמַע לָן — שִׁיעוֹר מַשָּׁה סוּכָה קְטַנָּה שְׂבָעָה.

מתנגי

שְׂפִינִיָּהֶן אוֹתָהּ הַנְּעֻשִׂית לַחוּךְ בִּין הַחֲצֹרוֹת וּתְלוּיָה עַל פְּנֵי פִי הַבּוֹר וְאֵע"פ שְׁלֹא נַעֲשִׂית בְּשֻׁבַּל הַמַּיִם דָּקָא סָבַר מַחֲצָה תְּלוּיָה מִתַּתְּרָה בְּחֲצֹרוֹת אֲפֵלּוּ כָּל טַלְטוּל: בְּשִׁיטָּת רַבִּי יוֹסִי דְּמַתִּנְיָתָן: לֹא רַבִּי יְהוֹזָדָה סָבַר לָהּ בְּרַבִּי יוֹסִי שְׁתֵּהָא מַחְצָה תְּלוּיָה מִתַּתְּרָה בְּסָפָה וְלֹא רַבִּי יוֹסִי סָבַר לָהּ בְּרַבִּי יְהוֹזָדָה בְּבוֹר שְׁתֵּהָא מִתַּתְּרָה בְּשֻׁבַּת: דְּרַבְּנָן הָא דְאֲסְרִינָן לְהִבִּיאַ מִימֵי חוּצָר זֹז לָזוּ בָּלֹא עֵרֹב מְדַרְבְּנָן הוּא דְּמַזְאוּרִיתָא לֹא מִתְּסַר אֲלֵל מִרְשׁוֹת הַיָּחִיד לְרִשׁוֹת דְּרַבִּים: אֲבָל שֻׁבַּת דְאֲסוּר סְקִילָה הוּא בְּמִלֻּאכוֹת דְאֲוִירָיתָא מַחֲמִירִין אֲפֵלּוּ בְּמִי דְרַבְּנָן דְאִית בֵּה: וְאִם תֹּאמַר בִּין דְּרַבִּי יוֹסִי לֹא סָבַר לָהּ בְּרַבִּי יְהוֹזָדָה בְּשֻׁבַּת: מַעֲשֶׂה שְׁנַעֲשֶׂה בְּצִפּוּרִי שְׁהַתִּירוּ בְּשֻׁבַּת עַל יָדִי מַחְצָה תְּלוּיָה בְּדֹאמַר רַב דִּימִי לְקָמָה: עַל פִּי מִי נַעֲשֶׂה וְהָלֹא רַבִּי יוֹסִי רֹאשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל צִפּוּרִי הִנֵּה בְּדֹאמְרִינָן בְּסַנְהֶדְרִין (דף לב:) גְּזַק גְּזַק תִּרְדֹּף הֵלֵךְ אַחֵר בֵּית דִּין וְכֵה אַחֵר רַבִּי יוֹסִי לְצִפּוּרִי: לֹא עַל פִּי רַבִּי יוֹסִי נַעֲשֶׂה שְׂבָבַר וּכְטֹר: אֲלֵל עַל פִּי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בַּנוּ וּמֵאִי מַעֲשֶׂה דְּכִי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר פַּעַם אַחַת שָׁכַחוּ בְּצִפּוּרִי וְלֹא הִבִּיאֻ סֶפֶר תּוֹרָה בְּעֵרֵב שֻׁבַּת [שְׁהִיָּה דְרָךְ לְהַצְנִיעַ סֶפֶר תּוֹרָה בְּבִתּוּם מִפְּנֵי הַנִּכְרִים וְאוֹתוֹ הַבִּית שְׁהִיָּחוּ לְתוֹכוֹ] הִיא בְּבִית אֶחָד שְׂבָחַצֵר בֵּית הַבְּנִקֶּת וּבִתּוּם הִרְבֵּה הִי פְתוּחוּן לְחוּצָר וְלֹא עֵרְבוּ אוֹ שְׁהִי חֲצֹרוֹת הִרְבֵּה פְתוּחוֹת לְאוֹתוֹ מְבִי וּבֵית הַבְּנִקֶּת פְּתוּחַ לוֹ וְהִיא סָבַר הַתּוֹרָה בְּחוּצָר בְּכַנְגַּד בֵּית הַבְּנִקֶּת וְלֹא נִשְׁתַּתְּפוּ בְּמִבּוֹי וְאֲסוּר לְהוֹצִיא מִן הַחֲצֹרוֹת לְמִבּוֹי וּפִרְסוּ סְדִינָין עַל גְּבִי עֲמוּדִים שְׁהִי לְרַחֵב הַמְּבִוִי וְחֻלְקוֹ אֵת הַמְּבִוִי וְלֹא הִי פְתוּחוּם מִן הַמַּחְצָה וּלְפָנִים אֲלֵל בֵּית הַבְּנִקֶּת וְחוּצָר בְּכַנְגַּדוֹ וְהִבִּיאֻ סֶפֶר הַתּוֹרָה שְׁהִי שְׁאֵר הַחֲצֹרוֹת נִסְתַּלְקוּ וְאִין אֲסוּר בָּאֵן: מַהִיכּוּ דְּבִיאוּם וְהָלֹא הִיא אֲסוּר לְהִכְנִיט וְלֹאֲרִיצָא וְהָלֹא הִכּל מוֹדִים כּוֹי לֹא גִרְסִינָן דְּמַחְצָה בָּלֹא גַג לֹאֻ אֲהֵל הוּא וּמַחְצָה כּוֹז מִתָּר לַעֲשׂוֹת בְּשֻׁבַּת בְּדֹאמְרִינָן בְּפֶרֶק כָּל גִּגּוֹת (עירובין דף צד.) אָמַר לָהֶם שְׁמוּאֵל נִגִּידוּ לִי גְלִימָא: סְדִינָין פְּרוּסִין וְהִי גְבוּהִין מִן הָאָרֶץ דְּהִנֵּה לִיָּה מַחְצָה תְּלוּיָה: מַחְצֶלַת שְׂרַקְחָה אֲרֻבָּעָה וּמַשְׁהוּ וְאֲרֻבָּה בְּאָרֶךְ הַדָּפֶן: מִתַּתְּרָה בְּסָפָה אִם תּוֹלָה

אוֹתָהּ בְּחִוִּיר בְּפִחוֹת מַשְׁלָשָׁה סְמוּךְ לְסֻכָּךְ וּפְחוֹת מַשְׁלָשָׁה לְקִרְקַע וּכְגוֹן שְׁאִין הַסָּפָה

גְבוּהָה אֲלֵל גַּעֲשֶׂה מִצְמָצְמִין: מַחְצֶלַת שְׂבָעָה וּמַשְׁהוּ אֲלֵמָא חַד לְבוֹד אֲמְרִינָן וְתוֹ לֹא:

בְּסָפָה גְדוּלָּה הַגְבוּהָה הִרְבֵּה שְׁאִין יָכוֹל לִימַר בֵּה שְׁנֵי לְבוֹדִין הִלְכָךְ בַּעֲו מַחְצֶלַת

שְׂבָעָה וּמַשְׁהוּ וּמַעֲמִידָה בְּפִחוֹת מַשְׁלָשָׁה סְמוּךְ לְסֻכָּךְ דְּהוּיָא לָהּ מַחְצָה עֲשֶׂרָה וְתוֹ לֹא

אֲכַפֶּת לָן אִם תְּלוּיָה הִיא וְחֵמ"ל דְּמַשְׁלָשְׁלִין מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה בִּר' יוֹסִי: פֶּסַם ד' וּמַשְׁהוּ

מִתִּיר בְּסָפָה אִם גְבוּה י' וּרְחֻבָּה ד' וּמַשְׁהוּ: וּמוּקִי לָהּ בְּפִחוֹת מִג' סְמוּךְ לַדָּפֶן הַשְּׁנֵי

מתני' הרחיק הסכך מן הדפנות לאו בגובה הקמר אלא במשכה: פסולה דאורי' חויר פוסל. כל הסכה בשלשה בין באמצע בין מן הצד סכך פסול פוסל כל הסכה בארבעה באמצע כגון שהיא רחוק מן הכתל ארבע אמות דאינו יכול לבטלו משום עקימת דפן ונמצא חוצן בין גשר לגשר וזקוק בשמתחיל מדפן האמצעי ומהלך על פני כל הסכה עד הפתח דהשתא חוצן האויר או הפסול בין גשר לגשר וליכא ג' דפנות לא לזה ולא לזה אכל אם מתחיל מן הדפן שבצד ומהלך עד הדפן שבגגדו אם גשאר מן הגשר לצד הדפן האמצעי בשעור הגשר סכה בשעה דהא אית ליה ג' דפנות ושל צד הפתח פסולה וליכא דהאורי' או הפסול אין מהלכין על פני כל הסכה כגון דליכא באמצע סכה ג' על ג' חויר או ארבעה על ארבעה סכך פסול אם ממנו ועד הדפן האמצעי כזי הגשר סכה הפל גשר בין מה שבצדיו בין מה שלצד הפתח ואכלו מה שיצא לחוץ לגמרי דהואיל והפל מחצר לשעור הגשר סכה דרי זה בפסל היצא מן הסכה דנתר בלא דפנות בדאמרין [לקמן] (דף יטו.) דנדונין בסכה ואפשר אפי' אין כזי הגשר סכה ממנו עד דפן האמצעי מצטרפין זה עם זה לכזי הגשר סכה ואין האויר והפסול חוצצין מאחר שהגשר מתחצר יחד דרך הצדדים: אלו אכא סכך פסול פחות מארבע ואויר פחות מנ' מאי בשעה. ואין באויר שעור לפסל ואין בסכך פסול שעור לפסל אין מצטרפין זה עם זה לפסל כגון דלא שוו שעוריהו להדדי בדאמרין ומיהו איכא דאיכא שני טפחים סכך פסול ושנים של סכך פסול ואויר מפסיק ביניהם פחות מנ' איכא לספוקי אם שני הפסולים מצטרפין לארבעה לפסל את הסכה דשמיא פיון דאויר מפסיק ביניהם לא מצטרפי או שמיא פיון דאין באויר ג' מצטרפין ומיהו איכא דליכא בפסולים ד' ואויר פחות מנ' מפסיק ביניהם אין האויר משלימו לארבעה בשמה שחושבו כסתום מחמת לבוד דלא אררינן לבוד להחמיר:

מתני' הרחיק את הסיכוף מן הדפנות שלשה טפחים — פסולה. בית שנפחת וסיכוף על גביו — אם יש מן הכותל לסיכוף ארבע אמות, פסולה. ^(א) וכן חצר שהיא מוקפת אכסדרה, סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מספכין בו — אם יש תחתיו ארבע אמות, פסולה. גמ' כל הני למה לי? צריכא: דאי אשמעינן בית שנפחת — משום דהני מחיצות לבית עבידן. אבל חצר המוקפת אכסדרה, דמחיצות לאו לאכסדרה עבדי — אימא לא, צריכא. ואי אשמעינן הני תרתי, משום דסככן סכך פשר הוא, אבל סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מספכין בו, דסככה סכך פסול הוא — אימא לא, צריכא. אמר רבה: אשפחתיהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי: אויר פוסל בשלשה, סכך פסול פוסל בארבעה. ואמינא להו אנא: אויר דפוסל בשלשה מנא לכו — דתנן: הרחיק את הסיכוף מן הדפנות שלשה טפחים — פסולה. סכך פסול נמי לא ליפסיל אלא בארבע אמות, דתנן: בית שנפחת וסיכוף על גביו, אם יש בין הסיכוף לכותל ארבע אמות — פסולה! ואמרו לי: בר מינה דההיא, דרב ושמואל אמרי תריןיהו: משום דופן עקומה נגעו בה. ואמינא להו אנא: מה אילו איכא סכך פסול פחות מארבעה ואויר פחות משלשה מאי? בשעה. מלייה בשפודין מאי — פסולה, ולא יהא אויר הפוסל בשלשה בסכך פסול בארבעה! ואמרו לי: אי הכי, לדידה נמי דאמרת סכך פסול פוסל בארבע אמות, מה אילו איכא סכך פסול פחות מארבע אמות ואויר פחות משלשה, מאי? בשעה. מלייה בשפודין מאי — פסולה. לא יהא אויר הפוסל בשלשה בסכך פסול בארבע אמות! ואמינא להו אנא: האי מאי? בשלמא לדידי דאמינא ארבע אמות —

משום

הני למה לי לאשמועינן דפן עקמה בתלת כבי דמתניתינן לתני חדא ולשמעינן לכולהו: משום דהני מחיצות לבית עבידן להיות דפן לבית זה והרי הבית נעשה סכה הלכך שדינן מחצות בתר סכה ע"י עקום: אבל חצר המוקפת אכסדרה דמחיצות לאו לאכסדרה נעשו אלא לבית הלכך ליכא למימרא תקרה אכסדרה עקימת דפנות הללו היא ולא שדינהו לדפנות הבא לצד סכה: סכך פשר הוא כלומר ממין סכך פשר הוא ופסולו משום תעשה ולא מן העשוי אבל דבר שאין מספכין בו שהוא מין פסול אימא לא לכשירה על ידי עקום: דיתבי וקאמרי משמה דרב: חויר פוסל כל הסכה בשלשה: וסכך פסול פוסל את כל הסכה בד': בר מנא דההיא כלומר הר"ה אינה עקרה: דרב ושמואל אמרי תריןיהו משום דפן עקמה נגעו בה להכשיר דאמרין דפן הוא ולא סכך ואין כאן פסול וכי אררינן בארבעה כגון באמצע רחוק מן הכתל ד' אמות דאינו יכול לבטלן על ידי עקימת דפן ונמצא חוצן בסכה בין גשר לגשר וארבעה הוי מקום חשוב להיות חוצצה: ואמינא להו אנא תשובה לדבריהם: ומה אלו אכא סכך פסול פחות מארבעה ואויר בצדו פחות משלשה מאי אמריתו בה: בשעה דליכא שעור סכך פסול: מליה להדיא שעורא בשפודין דאסור לסכך בהן משום מקבלי טמאה והו"א בה ארבעה טפחים מסכך פסול: מאי אמריתו בה: פסולה דאיכא חוצצה ארבעה ומתחלה בשעה חויר שהוא חמור היתה בשעה נמי דאמרת שעור סכך פסול ד' אמות גלית לך דטעמא דמתניתינן משום דפן עקמה אלא זהו שהוא קל שאינו נפסל אלא בארבעה: אמרו לי אי הכי לדידה נמי דאמרת שעור סכך פסול ד' אמות גלית לך דטעמא דמתניתינן פסולה הא פחות בשעה: שעורא לפסל אכלו באמצע אף זו תשובתך ומה אלו כו' ואויר פחות מנ' בצדו: בשלמא לדידי דאמרי ארבע אמות דקתני מתניתינן פסולה הא פחות בשעה:

סוכה פרק ראשון סוכה

הבגד ג' על ג'. מִשְׁנֵה הִיא בְּמִסְכַּת פְּלִים פֶּרֶךְ כ"ז [מ"ב] וְהָיָה מִתְּנִיָּה הַבָּגֵד מִשּׁוּם שְׁעוּרָא וְלֹא שְׁעוּרָא הוּא. **מִשּׁוּם שְׁיִיעוּרָא וְלֹא שְׁיִיעוּרָא הוּא, בִּיּוֹן דְּלֹא שְׂוִי שְׁיִיעוּרִיָּיהוּ לְהִדְדִי — לֹא מִצְטַרְפִּי. אֵלֹא לְדִידְכּוֹ דְּאֻמְרִיתוּ שְׁיִיעוּר מִשּׁוּם הַפְּלָגָה — מָה לִּי אִיתְּפַלֵּג בְּסִכָּה פְּסוּל, מָה לִּי אִתְּפַלֵּג בְּסִכָּה פְּסוּל וְאוּרִי. אָמַר לִיה אֲבִיִּי: וּלְמָר נָמִי, נָהִי דְלֹא שְׂוִי שְׁיִיעוּרִיָּיהוּ בְּסוּכָה גְּדוּלָּה, בְּסוּכָה קוּטָנָה מִי לֹא שְׂוִי שְׁיִיעוּרִיָּיהוּ? אָמַר לִיה: הָתָם לֹא מִשּׁוּם דְּשְׂוִי שְׁיִיעוּרִיָּיהוּ לְהִדְדִי הוּא, אֲלֹא מִשּׁוּם דְּלִיתִיהּ לְשְׁיִיעוּרָא דְסוּכָה הוּא.** ^(א) וְכָל הֵיכָא דְלֹא שְׂוִי שְׁיִיעוּרִיָּיהוּ לְהִדְדִי לֹא מִצְטַרְפִּי? וְהִתְנִן: הַבָּגֵד שְׁלִישָׁה עַל שְׁלִישָׁה, הַשָּׂק אַרְבַּעַה עַל אַרְבַּעַה, הָעוֹר חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה, מִפָּץ שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה. ^(ב) וְהִנֵּי עַל־הָ: הַבָּגֵד וְהַשָּׂק, הַשָּׂק וְהָעוֹר, הָעוֹר וְהַמִּפָּץ — מִצְטַרְפִּין זֶה עִם זֶה. ^(ג) הָתָם כְּדִקְתָּנִי טַעְמָא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מָה טַעַם — הוֹאִיל וְרֹאזִי לְטַמֵּא מוֹשֵׁב. כְּדִתְנִין: הַמְקַצֵּעַ מִכּוּלָן טַפַּח עַל טַפַּח — טַמֵּא. טַפַּח עַל טַפַּח לְמֵאי חַיִּי? וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ מִשּׁוּם רַבִּי יִנְאִי: הוֹאִיל וְרֹאזִי (לִישְׁלוֹ) עַל גְּבִי הַחֲמוּר. בְּסוּרָא אֲמַרִי לְהָא שְׁמַעְתָּא בְּהָא לִישְׁנָא. בְּנִהְרִדְעָא מִתְנִין: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: סִכָּה פְּסוּל בְּאַמְצַע — פּוֹסֵל בְּאַרְבַּעַה. מִן הֵצֵד — פּוֹסֵל בְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְרַב אָמַר: בִּין מִן הֵצֵד בִּין בְּאַמְצַע — בְּאַרְבַּע אַמּוֹת. ^(ד) תְּנִין: נִתֵּן עַל־יָהּ נֶסֶר שֶׁהוּא רַחֵב אַרְבַּעַה טַפָּחִים — כְּשֶׁרָה. בְּשִׁלְמָא לְרַב דְּאָמַר בִּין בְּאַמְצַע בִּין מִן הֵצֵד בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, מִשּׁוּם הָכִי כְּשֶׁרָה. אֲלֹא לְשְׁמוּאֵל דְּאָמַר בְּאַמְצַע בְּאַרְבַּעַה — אֲמַאי כְּשֶׁרָה? הֵכָא בְּמֵאי עֲסָקִינוּ — מִן הֵצֵד. ^(ה) תָּא שְׁמַע: שְׁנֵי סְדִינִין — מִצְטַרְפִּין. שְׁנֵי נֶסְרִים — אִין מִצְטַרְפִּין. רַבִּי מֵאִיר אֹמַר: נֶסְרִים כְּסְדִינִין. בְּשִׁלְמָא לְהָך' לִישְׁנָא דְאָמַר רַב בִּין בְּאַמְצַע בִּין מִן הֵצֵד בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, מֵאי "מִצְטַרְפִּין" — מִצְטַרְפִּין לְאַרְבַּע אַמּוֹת. אֲלֹא לְהָך' לִישְׁנָא דְאָמַר רַב בְּאַמְצַע בְּאַרְבַּעַה, הֵיכִי דְמִי? אִי דְאִית בְּהוּ אַרְבַּעַה, לָמָּה לְהוּ אֲצִטְרוּפִי? אִי דְלִית בְּהוּ אַרְבַּעַה, קִנְיָא בְּעִלְמָא נִינְהוּ? לְעוֹלָם דְאִית בְּהוּ אַרְבַּעַה, וּמֵאי "מִצְטַרְפִּין" — מִצְטַרְפִּין לְאַרְבַּע אַמּוֹת מִן הֵצֵד. ^(ו) תָּא שְׁמַע: סִכָּכָה בְּנִסְרִין שֶׁל אֶרֶז שְׁיִישׁ בְּהוּ אַרְבַּעַה — דְּבָרֵי הַכֵּל פְּסוּלָה. אִין בְּהוּ אַרְבַּעַה — רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל וְרַבִּי יְהוּדָה מְכַשִּׁיר.

ומוֹדָה

דְּכֹאֵן אִינוּ שְׁעוֹר לְפִסֵּל וְאִין הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּכֹן עֲקָמָה אֵלֹא כִּךְ שְׁעוֹרֵי לְפִסֵּל הִלְכָּה לְמִשָּׁה מְסִינִי כְּשֶׁאֵר כָּל הַשְּׁעוּרִין: הִיא לֹא שְׁעוּרָא הוּא כִּן דְּלֹא שְׂוִי גְרָסִין וְלֹא גְרָסִין וְכִין: אֵלֹא לְדִידְכּוֹ דְּאֻמְרִיתוּ שְׁעוּרָא דִידְהוּ מִשּׁוּם הַפְּלָגָה דְּהָא אַרְבַּעַה דְּקֻאמְרִיתוּ לֹא תֵנִן וְהוּ בְּמִתְנִיתִין לַעֲנִין סִכָּה פְּסוּל וְהָא סִכָּרָא מְנָא לְכוּ אִתְּנִין הֵינוּ טַעְמִיכוּ מִשּׁוּם דְּכָכֵל מְקוּם חֲשׂוּבִין ד' טַפָּחִים לְהִיּוֹת מְקוּם חֲשׂוֹב לַעֲמֹד אִתָּם אֹמֶרִים שָׂאף זֶה מְקוּם הוּא לַעֲמֹד וְחוּצָן בְּסָכָה זֹו לַעֲשׂוֹתָה כְּשִׁתִּים וְאִין דְּשְׁנוֹת לָהֶם מֵה לִי אִיתְּפַלֵּג כו': **בְּסָכָה קוּטָנָה שְׁשַׁעוּרָה מְצַמָּץ: מִי לֹא שְׂוִי שְׁעוּרִיָּהוּ עַל פֶּרֶךְ, אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה פְּסוּלָה בְּג' טַפָּחִים דְּכִין דְּנִפְק מִתּוֹרַת לְבַד חֲשִׁיב לְבַצְרִיקָה לְשַׁעוּרָה דְּסָכָה וְכִין דְּשְׂוִי שְׁעוּרִיָּהוּ לַעֲנִין שׁוּם סָכָה לִיצְטַרְפִּי: א"ל הָתָם דְּשִׁתִּיהֶם פּוֹסְלִין בַּה בְּג' לֹא מִשּׁוּם דְּשְׁנֵי שְׁעוּרִין לְפִסֵּל אֵלֹא מִשּׁוּם דְּלִיתָה לְשַׁעוּרָא דְּסָכָה: הַבָּגֵד ג' עַל ג' טַפָּחִים אִם יִחְדּוּ לְמַשְׁכָּב הָב מִטְמֵא לַעֲשׂוֹת אִב הַטְּמֵאָה בְּמַשְׁכָּב הָב אוֹ בְּמִדְרָסוֹ: הַבָּגֵד וְהַשָּׂק הוֹאִיל וּמִמַּשֵּׁן קְרוֹב לְהִיּוֹת שְׁנֵיה: מִצְטַרְפִּין לְהַשְׁלִים אֶת הַקֵּל שֶׁאִם אִין בְּשָׂק ד' הַבָּגֵד שֶׁהוּא חֲמוּר מְשַׁלְּמוּ אֲכָל הַשָּׂק אִינוּ מְשַׁלִּים הַבָּגֵד הַחֲמוּר: שָׂק מְנוּחָה עַל עֲזִים עֲשִׂי וְהוּא עָב יוֹתֵר מִן הַבָּגֵד וְאִינוּ מְנִיעַ לַעֲבִידֵי עַל עוֹר: וְכֵן הַשָּׂק וְהָעוֹר מִצְטַרְפִּין לְהַשְׁלִים שָׂק אֶת שְׁעוֹר הָעוֹר: מָה טַעַם מִצְטַרְפִּין הוֹאִיל וְרֹאזִין כְּשַׁעוֹר אֶחָד לְטַמֵּא מוֹשֵׁב הָב: כְּדִתְנִין הַמְקַצֵּעַ מִכּוּלָן מִיֵּחָד מִכָּל אֶלּוּ קָצַע טַפַּח עַל טַפַּח מְקַצֵּעַ שְׁמֻשָּׁהוּ סָבִיב סָבִיב בְּאַזְמֵל וּמִתְקִינוּ וְכַה אֲפֻלּוּ אִין כּוֹ אֵלֹא טַפַּח עַל טַפַּח טַמֵּא כְּדִמְכַרְשׁ: הוֹאִיל וְרֹאזִי לְטַלּוּ לַעֲשׂוֹתוֹ טַלְאִי ע"ג מְרַדַּעַת הַחֲמוּר כְּנָגֵד בֵּית מוֹשֵׁב הָאֵדָם וְכִין דְּשְׂוִי שְׁעוּרִיָּהוּ בְּאֶחָד מִטְמֵאוֹת הָב לַעֲשׂוֹת אִב הַטְּמֵאָה מִצְטַרְפִּין אָף לְמִדְרָס וְיֵשׁ מְכַרְשִׁים הַמְקַצֵּעַ מִכּוּלָן יִחָד שְׁחִבֵּר קְנוּשִׁיָּהוּ שְׁקָצָן כָּל הַמִּינִין וְשִׁשָּׁה מִהוּ טַפַּח עַל טַפַּח וְיִתְפַּרְן יִחָד וְהִרְאִשׁוּן**

וְרָחָה לִי: בְּסוּרָא מִתְנִין לְהָא שְׁמַעְתָּא דְּרַב דְּאָמַר סִכָּךְ פְּסוּל פּוֹסֵל בְּד' בְּאַמְצַע: בְּהָא לְשְׁנָא דְאָמַר לְעִיל דְּאֶשְׁכַּחֲנִיהוּ רַבָּה לְרַבְּנָן דְּבִי רַב יוֹנָתָנִי וְקֻאמְרִי לֵה: בְּהִרְדְּעָא מִתְנִין דְּלֹא אֶמְרָה רַב אֵלֹא שְׁמוּאֵל וְרַב פְּלִיג עָלֶיה: **בְּאַמְצַע בְּאַרְבַּעַה מְקוּם חֲשׂוֹב הוּא לְהַפְּלִיג וְלַחוּץ שְׂאִין הַדְּפִנוֹת מוֹשְׁעִלוֹת שׁוֹב זֹו לָזוּ וְנִקְרְאוֹת כְּשִׁתִּי סְבוּת: מִן הֵצֵד בְּאַרְבַּע אַמּוֹת אֲכָל פְּחוֹת מִכֹּאֵן כְּשֶׁרָה דְּמַסְלִיקוּן לְהוּ בְּפִחוֹת מִכֹּאֵן בְּעֻקְמִית דְּכֹן וּבְלָבָד שְׁיִשְׁתַּיֵּר הַבָּשָׂר סָכָה כְּכֶשֶׁר אֲכָל אַרְבַּע אַמּוֹת לֹא אֶתְמַר בְּהוּ דְּכֹן עֲקָמָה: וְרַב אָמַר בִּין בְּאַמְצַע כו' שְׂוִיהוּ שְׁעוֹרֵי לְפִסֵּל: תֵּנִן גִּתָּה עָלֶיהָ נֶסֶר כו' קֹא סִלְקָא דְּעִתָּה בְּאַמְצַע: שְׁנֵי סְדִינִין מִצְטַרְפִּין לַשְׁעוֹר סִכָּךְ פְּסוּל לְפִסֵּל הַסָּכָה מִשּׁוּם דְּבַר הַמְקַבֵּל טַמֵּאָה: אָף נֶסְרִים מִצְטַרְפִּין לַשְׁעוֹר סִכָּךְ פְּסוּל לְפִסֵּלָה: ה"ג בְּשִׁלְמָא לְהָך' לְשְׁנָא דְאָמַר רַב בִּין בְּאַמְצַע בִּין מִן הֵצֵד בְּאַרְבַּע אַמּוֹת מֵאי מִצְטַרְפִּין כו' דְּקֹא סִלְקָא דְּעִתָּה בְּאַמְצַע קֻאמַר וְלַרַב אֲבִישִׁי לָן לְאוֹקְמָה בְּנֶסְרִים שִׁשָּׁה בְּהוּ ד' כְּדִאוּרִי רַב לְעִיל פְּלַגְסִיָּהוּ דְּרַבִּי יְהוֹדָה וְרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי מֵאִיר לְטַעְמָה דְּאָמַר אִין מִסְכָּבִין בְּנֶסְרִים וּמֵאי מִצְטַרְפִּין דְּקֻאמַר רַבִּי מֵאִיר מִצְטַרְפִּין לְאַרְבַּע אַמּוֹת לַשְׁעוֹר סִכָּךְ פְּסוּל: אֵלֹא לְהָך' לְשְׁנָא דְאָמַר רַב בְּאַמְצַע בְּאַרְבַּעַה טַפָּחִים כְּדִאֶשְׁכַּחֲנִיהוּ רַבָּה לְרַבְּנָן דְּבִי רַב דְּאָמְרִי הָכִי הִיא מִצְטַרְפִּין דְּרַבִּי מֵאִיר הֵכִי דְמִי דְבִישִׁי צְרוּף אִי דְאִית בְּהוּ אַרְבַּעַה לְמָה לְהוּ צְרוּף וְאִי דְלִית בְּהוּ אַרְבַּעַה קִנְיָן בְּעִלְמָא נִינְהוּ דְּהָא רַב הוּא דְאָמַר בְּשַׁמְעָתָא לְעִיל בְּנֶסְרִים שְׂאִין בְּהוּ אַרְבַּעַה דְּבָרֵי הַכֵּל כְּשֶׁרָה וְלַשְׁמוּאֵל לִיבָא לְאוֹתוּבִי מְנָה דְּשְׁמוּאֵל לְטַעְמָה דְאָמַר בְּנֶסְרִים שְׂאִין בְּהוּ ד' מִחֲלָקַת וּמוֹרִין לְהָא בְּנִסְרִין שְׂאִין בְּהוּ אַרְבַּעַה וּמֵאי מִצְטַרְפִּין לְאַרְבַּעַה טַפָּחִים לְדִידְהָ לִיבָא לְמַפְרָךְ קִנְיָן בְּעִלְמָא נִינְהוּ:**

מסורת הש"ס
א שבת עו; שבת עט; משנה כלים
ב מעילה יח; משנה מעילה
ג משנה כלים
ד לעיל יד; משנה סוכה
ה לעיל יד.
ו לקמן לו; לעיל יד.

מסורת הש"ס
א לקמן כב; תוספתא עירובין; עירובין יד; עירובין ט.
ב משנה אהלות
ג משנה אהלות
ד עבודה זרה טז.
ה עירובין צג; עירובין צה; עירובין צב:

וּמִזְבֵּחַ ר' מֵאִיר כָּבֵל אֵלּוּ שֶׁהוּא פּוֹסֵל בָּהֶן וְאִשּׁוּשׁ בָּהֶן ד' נְמִי קֹאִי: אִמְאִי כְּשֶׁרָה כָּבֵל אַחַת מֵהַנְּסָרִים שֶׁשֶׁ שְׁעוֹר לִפְסֵל הֵיכָל זֵלִיכָא לְמִשְׁרָנָה בְּדָפֶן עֲקָמָה וְזוּ כֵּלָּה מִבְּלַבְלַת בָּהֶן וְאִם גְּדוּלָּה הִיא אוֹתָם שְׁחוֹן לְאֶרְבַּע אֲמוֹת פּוֹסְלוֹת בָּהּ: שְׁאִין בַּה אֵלָּא שְׁמוֹנֶה אֲמוֹת מְצַמְצְמוֹת לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר שֶׁהֵן אֶרְבָּעִים וְשִׁמּוֹנֶה טַפְחִים וְכַגּוּן שֶׁהִתְחַיֵּל בַּה מִב' צַדִּים זֵיהֵב נָסָר בְּרִישָׁא וְהָדָר פֶּסֶל וְנָסָר וּפְסָל וְנָסָר וּפְסָל מֵהָאִי וְיִסָּא רְהִי כ"ד טַפְחִים רְהִי סָבִיב עַד אֲרַמְצָה וְחֹזֵר וּמִתְחַיֵּל מַצָּה הֲשִׁי וְעוֹשָׂה כְּמוֹ כֵּן וְהוּוּ לֵהוּ שְׁנֵי פְסָלִים בְּאֲרַמְצָה דְּאִיכָא הִכְשֵׁר סָפָה וְהָרִי ח' טַפְחִים הֵן הִלָּךְ כְּשֶׁרָה עַל זִזִי אוֹתָן שְׁנֵי פְסָלִים וְתַחַת הַנְּסָרִים לֹא יוֹשֵׁן וְהַסָּפָה אֵינֶה נִפְסַלֶּת בָּהֶן דְּאִמְרִי' דָּפֶן עֲקָמָה עַד הַפְּסָלִים הַאֲרַמְצִיעִים דִּהָא פָּחוֹת מֵאֶרְבַּע אֲמוֹת הוּא וּח"ת בְּנָסָרִים וּפְסָלִים הַפְּחוּתִים מו' לֹא מִתְּקַשְׁרָא בְּשִׁנִּים הַאֲרַמְצִיעִים דְּזֻמְנִין זֵלִיכָא הִכְשֵׁר סָפָה וְלָרַבִּי מֵאִיר דְּאִמֵּר אִף בְּשִׁאִין בָּהֶן אֶרְבַּע אִין מִסְכָּבִין בָּהֶן הִיכִי מִתְּקַשֵּׁר בְּשִׁשָּׁ בֵּין נָסָר לְנָסָר כַּמֶּלֶא נָסָר הֵהִיא כֵּלָּה כְּשֶׁרָה וְאִף תַּחַת הַנְּסָרִים דִּהָא לִיכָא ד' בְּמָקוֹם אֶחָד וְהֵיכָא פְּסִיל ר' מֵאִיר הֵיכָא דְּאִיכָא תַּרְתִּי בַּהֲדִזִי דְקַסְבֵּר שְׁנֵי נָסָרִים מְצַטְרָפִים לְאֶרְבַּע: הֵי מַעֲוֵט וְשֶׁרָה לְאֵלוּ שְׁעוֹר לוֹיִר וְשֶׁ וְלֹא שְׁעוֹר סָבִיב פְּסוּל יֵשׁ: בַּסָּפָה חֲטָטָה שְׁעוֹר מְצַמֵּס: בְּקָנִים הֵי מַעֲוֵט דְּאִמְרִין לְבֹד וְאִין בָּאֵן לוֹיִר: בְּשַׁפּוּדִין לֹא הֵי מַעֲוֵט וְאִף עַל גֵּב דִּלָּא מָזָה וְלֹא מָזָה יֵשׁ שְׁעוֹר לִפְסֵל מִיֵּהוּ בִּין דְּאִיכָא ג' טַפְחִים בַּהֲדִזִי דְנִתְקִי מִהִכְשֵׁר סָפָה חֲטָטִי בִּצְרִי נִפְשִׁיחוּ וְלֹא מְצַטְרָפִין בַּהֲדִזִּה לְאִשְׁלוּמָה לְשַׁעוּרָא וְלִיתָה לְשַׁעוּרָא דְסָפָה: וְהֵי מְלִי דְלוֹיִר פָּחוֹת מִנ' לְבֹד וְאִינוּ פּוֹסֵל בַּסָּפָה: מִן הַצֵּד דְּאִמְרִין רְהִי הוּא כֵּלְבֹד מִן הַדָּפֶן: בְּאֲרַמְצָה לוֹיִר בְּפָחוֹת מִנ' שֶׁלֹּא בְּסֻמוּךְ לַדָּפֶן: קוֹרֵה הַיּוֹצֵאֵה לַהֲתִיר הַמִּבְּנוֹי וְתַתְּנָה עַל רַחַב פֶּתַח הַמִּבְּנוֹי מִכְתֵּל לִכְתֵּל וְזוּ אֵינֶה מַנְעֶת לִשְׁנֵי הַתַּלְטִים: וְכֵן ב' קוֹרוֹת כו' וְעַל בְּרַחֲךָ בְּאֲרַמְצָה לוֹיִר פָּחוֹת מִנ' שֶׁלֹּא בְּסֻמוּךְ לַדָּפֶן: שְׁאִין קוֹרֵה דְּכָל אֲסוּר טַלְטוּל מִבְּנוֹי וְהַלְכוֹת עָרִיב דְּרַבְנָן הוּא דְּמַדְאֻרִיתָא לֹא בְּשֵׁי תַקֵּון הִלָּכָה הַקְּלוּ בַּה הִכִּי דֵּהֵם אֲסֵרוּ וְהֵם הֲתִירוּ אֶבֶל סָפָה דְאֻרְיִיתָא אִי לֹא קִים גֵּן לְבֹד בְּאֲרַמְצָה הִלָּכָה לִמְשָׁה מִסִּינִי לֹא מַצֵּין לְאִבְשׁוּרָה: אֶרְבָּה בַּגָּן הִיא: כִּנְגַד אֶרְבָּה טָהוֹר בְּלִים שֶׁתַּחֲתֶיהָ טָהוֹרִים שְׁאִינוּ אֲהֵל הֵמֵת אֶלְמָא אִין לְבֹד בְּאֲרַמְצָה לְמַהֵי כְּלוּיָה בְּסַתְּוִס: כֵּן הֵפִית כֵּלָּו טָהוֹר שְׁאִין מֵאִהֵל עַל הַטְּמֵאָה כְּלוֹס: אִין בְּאֶרְבָּה פּוֹתַח טַפַּח טְמֵאָה בְּפִית כִּנְגַד אֶרְבָּה טָהוֹר טְמֵאָה כִּנְגַד אֶרְבָּה כֵּן הֵפִית כֵּלָּו טָהוֹר סִיכָא דְקָסִים כִּי רִישָׁא וּבִדְבָרִים אַחֲרִים וְשֶׁ בִּצְנִיָּהס חִלּוּק בְּמִשְׁנֶה דְאֵהֲלוֹת וְהָבֹא לֹא מִיתְּנִין לֵה כֵּלָּה וְזִהוּ רֹאשׁ הַכֶּרֶךְ אֶרְבָּה שְׁבִיתוֹךְ הֵפִית: הִכִּי גְמִירִי לֵהוּ מִסִּינִי דְאִין לְבֹד בְּאֲרַמְצָה וּמֵהִלָּכָה לֹא גְמִרִין מִירִי אַחֲרִיתִי אֵלָּא הוּא דְאִתְמַר בַּה: רַבִּי פְּרִישׁ אֶת דְּבָרֶיךָ: אֲבָרומָא מִין דְּגִים חֲטָטִים וְאִין טַרְצִין וּבָרִין

בָּהֶן: שֶׁל מָקוֹם כְּלוּזִי אֲסוּרִים שֶׁטְרַצִין גְּזִלִין בְּאוּתוֹ וְהָר יִמְרַב קַטְנָס אִין יְכוּל לַהֲפִירָשׁוּם שְׁאִין וּבָרִיס: שֶׁל מָקוֹם כְּלוּזִי מִתְּרַת שְׁאִין אוּתוֹ וְהָר מַגְזֵל טְרַנִּים כְּדִמְפָּרַשׁ: חֲמַתָּא מִין דְּגִים חֲטָטִים: דְּבַב נִהְרָא הִסְרָה כַּב שְׁמוֹ: רַדִּיפִי מֵאִל קְלוֹת וּמִמְהָרִית לָרוֹן: חוּט הַשְּׂדֵרָה נוֹתֵן כַּח בְּאִלָּם וּבִהֲמָה וְדִים לִהְיוֹת שְׂדֵרָתוֹ עוֹמָקָת בְּבָרִיאוּת: וְהָא חֲחוּצִין דְּאִחִי בְּבִמָּה גְהָרִית הַרְדּוּפוֹין בְּמִמִּיָּהן: חֲלָפִי תַקְשָׁשִׁים: דִּלָּא מַרְבִּי טַיַּעֲוִיהָ דָּג טַמָא אִין מַגִּיל שֶׁל אוּתוֹ וְהָר מַגִּיל וּמִשְׁקוּן שְׁקָנִס וּרְקַשִׁים: וְהַאֲדָא כו' שֶׁהוּסְבּוּ לְתוֹכָּה עֲבָשׁוּ וְהֵם מַגִּילִין שְׁקָנִס וּמִן יוֹרְדִין לְאוּתוֹ: נָה: סָבִיב עַל גִּבִּי אֲכַסְדֵּרָה שִׁישׁ לֵה פְּעִימִין כְּגוֹן חֲזַר הַמִּקְשָׁת אֲכַסְדֵּרָה כְּדַבְרָשׁוֹ: בְּמַתְיָיתוֹן וּסָבִיב בְּאוּרֵה שֶׁל חֲזַר וּסְמַךְ הַסָּבִיב עַל שְׂפַת חֲרוּי שֶׁל אֲכַסְדֵּרָה וְאִין מַחֲצוֹת גְּמִיּוּת מוֹעִילוֹת לִסְפָּה דִּישׁ בְּתַקְרַת הַאֲכַסְדֵּרָה יוֹתֵר מֵאֶרְבַּע אֲמוֹת אֶבֶל לָנֶד כְּסָפָה וְשֶׁ אֲכַסְדֵּרָה פְּעִימִין עֲמוּדִין כְּמִין חִלּוּנוֹת וּבִצְיָהס פָּחוֹת פָּחוֹת מִשְׁלָּפָה כְּשֶׁרָה דְאִמְרִין בַּה לְבֹד:

סוכה פרק ראשון סוכה

וּמִזְבֵּחַ ר' מֵאִיר כָּבֵל אֵלּוּ שֶׁהוּא פּוֹסֵל בָּהֶן וְאִשּׁוּשׁ בָּהֶן ד' נְמִי קֹאִי: אִמְאִי כְּשֶׁרָה כָּבֵל אַחַת מֵהַנְּסָרִים שֶׁשֶׁ שְׁעוֹר לִפְסֵל הֵיכָל זֵלִיכָא לְמִשְׁרָנָה בְּדָפֶן עֲקָמָה וְזוּ כֵּלָּה מִבְּלַבְלַת בָּהֶן וְאִם גְּדוּלָּה הִיא אוֹתָם שְׁחוֹן לְאֶרְבַּע אֲמוֹת פּוֹסְלוֹת בָּהּ: שְׁאִין בַּה אֵלָּא שְׁמוֹנֶה אֲמוֹת מְצַמְצְמוֹת לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר שֶׁהֵן אֶרְבָּעִים וְשִׁמּוֹנֶה טַפְחִים וְכַגּוּן שֶׁהִתְחַיֵּל בַּה מִב' צַדִּים זֵיהֵב נָסָר בְּרִישָׁא וְהָדָר פֶּסֶל וְנָסָר וּפְסָל וְנָסָר וּפְסָל מֵהָאִי וְיִסָּא רְהִי כ"ד טַפְחִים רְהִי סָבִיב עַד אֲרַמְצָה וְחֹזֵר וּמִתְחַיֵּל מַצָּה הֲשִׁי וְעוֹשָׂה כְּמוֹ כֵּן וְהוּוּ לֵהוּ שְׁנֵי פְסָלִים בְּאֲרַמְצָה דְּאִיכָא הִכְשֵׁר סָפָה וְהָרִי ח' טַפְחִים הֵן הִלָּךְ כְּשֶׁרָה עַל זִזִי אוֹתָן שְׁנֵי פְסָלִים וְתַחַת הַנְּסָרִים לֹא יוֹשֵׁן וְהַסָּפָה אֵינֶה נִפְסַלֶּת בָּהֶן דְּאִמְרִי' דָּפֶן עֲקָמָה עַד הַפְּסָלִים הַאֲרַמְצִיעִים דִּהָא פָּחוֹת מֵאֶרְבַּע אֲמוֹת הוּא וּח"ת בְּנָסָרִים וּפְסָלִים הַפְּחוּתִים מו' לֹא מִתְּקַשְׁרָא בְּשִׁנִּים הַאֲרַמְצִיעִים דְּזֻמְנִין זֵלִיכָא הִכְשֵׁר סָפָה וְלָרַבִּי מֵאִיר דְּאִמֵּר אִף בְּשִׁאִין בָּהֶן אֶרְבַּע אִין מִסְכָּבִין אִין הִיכִי מִתְּקַשֵּׁר בְּשִׁשָּׁ בֵּין נָסָר לְנָסָר כַּמֶּלֶא נָסָר הֵהִיא כֵּלָּה כְּשֶׁרָה וְאִף תַּחַת הַנְּסָרִים דִּהָא לִיכָא ד' בְּמָקוֹם אֶחָד וְהֵיכָא פְּסִיל ר' מֵאִיר הֵיכָא דְּאִיכָא תַּרְתִּי בַּהֲדִזִי דְקַסְבֵּר שְׁנֵי נָסָרִים מְצַטְרָפִים לְאֶרְבַּע: הֵי מַעֲוֵט וְשֶׁרָה לְאֵלוּ שְׁעוֹר לוֹיִר וְשֶׁ וְלֹא שְׁעוֹר סָבִיב פְּסוּל יֵשׁ: בַּסָּפָה חֲטָטָה שְׁעוֹר מְצַמֵּס: בְּקָנִים הֵי מַעֲוֵט דְּאִמְרִין לְבֹד וְאִין בָּאֵן לוֹיִר: בְּשַׁפּוּדִין לֹא הֵי מַעֲוֵט וְאִף עַל גֵּב דִּלָּא מָזָה וְלֹא מָזָה יֵשׁ שְׁעוֹר לִפְסֵל מִיֵּהוּ בִּין דְּאִיכָא ג' טַפְחִים בַּהֲדִזִי דְנִתְקִי מִהִכְשֵׁר סָפָה חֲטָטִי בִּצְרִי נִפְשִׁיחוּ וְלֹא מְצַטְרָפִין בַּהֲדִזִּה לְאִשְׁלוּמָה לְשַׁעוּרָא וְלִיתָה לְשַׁעוּרָא דְסָפָה: וְהֵי מְלִי דְלוֹיִר פָּחוֹת מִנ' לְבֹד וְאִינוּ פּוֹסֵל בַּסָּפָה: מִן הַצֵּד דְּאִמְרִין רְהִי הוּא כֵּלְבֹד מִן הַדָּפֶן: בְּאֲרַמְצָה לוֹיִר בְּפָחוֹת מִנ' שֶׁלֹּא בְּסֻמוּךְ לַדָּפֶן: קוֹרֵה הַיּוֹצֵאֵה לַהֲתִיר הַמִּבְּנוֹי וְתַתְּנָה עַל רַחַב פֶּתַח הַמִּבְּנוֹי מִכְתֵּל לִכְתֵּל וְזוּ אֵינֶה מַנְעֶת לִשְׁנֵי הַתַּלְטִים: וְכֵן ב' קוֹרוֹת כו' וְעַל בְּרַחֲךָ בְּאֲרַמְצָה לוֹיִר פָּחוֹת מִנ' שֶׁלֹּא בְּסֻמוּךְ לַדָּפֶן: שְׁאִין קוֹרֵה דְּכָל אֲסוּר טַלְטוּל מִבְּנוֹי וְהַלְכוֹת עָרִיב דְּרַבְנָן הוּא דְּמַדְאֻרִיתָא לֹא בְּשֵׁי תַקֵּון הִלָּכָה הַקְּלוּ בַּה הִכִּי דֵּהֵם אֲסֵרוּ וְהֵם הֲתִירוּ אֶבֶל סָפָה דְאֻרְיִיתָא אִי לֹא קִים גֵּן לְבֹד בְּאֲרַמְצָה הִלָּכָה לִמְשָׁה מִסִּינִי לֹא מַצֵּין לְאִבְשׁוּרָה: אֶרְבָּה בַּגָּן הִיא: כִּנְגַד אֶרְבָּה טָהוֹר בְּלִים שֶׁתַּחֲתֶיהָ טָהוֹרִים שְׁאִינוּ אֲהֵל הֵמֵת אֶלְמָא אִין לְבֹד בְּאֲרַמְצָה לְמַהֵי כְּלוּיָה בְּסַתְּוִס: כֵּן הֵפִית כֵּלָּו טָהוֹר שְׁאִין מֵאִהֵל עַל הַטְּמֵאָה כְּלוֹס: אִין בְּאֶרְבָּה פּוֹתַח טַפַּח טְמֵאָה בְּפִית כִּנְגַד אֶרְבָּה טָהוֹר טְמֵאָה כִּנְגַד אֶרְבָּה כֵּן הֵפִית כֵּלָּו טָהוֹר סִיכָא דְקָסִים כִּי רִישָׁא וּבִדְבָרִים אַחֲרִים וְשֶׁ בִּצְנִיָּהס חִלּוּק בְּמִשְׁנֶה דְאֵהֲלוֹת וְהָבֹא לֹא מִיתְּנִין לֵה כֵּלָּה וְזִהוּ רֹאשׁ הַכֶּרֶךְ אֶרְבָּה שְׁבִיתוֹךְ הֵפִית: הִכִּי גְמִירִי לֵהוּ מִסִּינִי דְאִין לְבֹד בְּאֲרַמְצָה וּמֵהִלָּכָה לֹא גְמִרִין מִירִי אַחֲרִיתִי אֵלָּא הוּא דְאִתְמַר בַּה: רַבִּי פְּרִישׁ אֶת דְּבָרֶיךָ: אֲבָרומָא מִין דְּגִים חֲטָטִים וְאִין טַרְצִין וּבָרִין בָּהֶן: שֶׁל מָקוֹם כְּלוּזִי אֲסוּרִים שֶׁטְרַצִין גְּזִלִין בְּאוּתוֹ וְהָר יִמְרַב קַטְנָס אִין יְכוּל לַהֲפִירָשׁוּם שְׁאִין וּבָרִיס: שֶׁל מָקוֹם כְּלוּזִי מִתְּרַת שְׁאִין אוּתוֹ וְהָר מַגְזֵל טְרַנִּים כְּדִמְפָּרַשׁ: חֲמַתָּא מִין דְּגִים חֲטָטִים: דְּבַב נִהְרָא הִסְרָה כַּב שְׁמוֹ: רַדִּיפִי מֵאִל קְלוֹת וּמִמְהָרִית לָרוֹן: חוּט הַשְּׂדֵרָה נוֹתֵן כַּח בְּאִלָּם וּבִהֲמָה וְדִים לִהְיוֹת שְׂדֵרָתוֹ עוֹמָקָת בְּבָרִיאוּת: וְהָא חֲחוּצִין דְּאִחִי בְּבִמָּה גְהָרִית הַרְדּוּפוֹין בְּמִמִּיָּהן: חֲלָפִי תַקְשָׁשִׁים: דִּלָּא מַרְבִּי טַיַּעֲוִיהָ דָּג טַמָא אִין מַגִּיל שֶׁל אוּתוֹ וְהָר מַגִּיל וּמִשְׁקוּן שְׁקָנִס וּרְקַשִׁים: וְהַאֲדָא כו' שֶׁהוּסְבּוּ לְתוֹכָּה עֲבָשׁוּ וְהֵם מַגִּילִין שְׁקָנִס וּמִן יוֹרְדִין לְאוּתוֹ: נָה: סָבִיב עַל גִּבִּי אֲכַסְדֵּרָה שִׁישׁ לֵה פְּעִימִין כְּגוֹן חֲזַר הַמִּקְשָׁת אֲכַסְדֵּרָה כְּדַבְרָשׁוֹ: בְּמַתְיָיתוֹן וּסָבִיב בְּאוּרֵה שֶׁל חֲזַר וּסְמַךְ הַסָּבִיב עַל שְׂפַת חֲרוּי שֶׁל אֲכַסְדֵּרָה וְאִין מַחֲצוֹת גְּמִיּוּת מוֹעִילוֹת לִסְפָּה דִּישׁ בְּתַקְרַת הַאֲכַסְדֵּרָה יוֹתֵר מֵאֶרְבַּע אֲמוֹת אֶבֶל לָנֶד כְּסָפָה וְשֶׁ אֲכַסְדֵּרָה פְּעִימִין עֲמוּדִין כְּמִין חִלּוּנוֹת וּבִצְיָהס פָּחוֹת פָּחוֹת מִשְׁלָּפָה כְּשֶׁרָה דְאִמְרִין בַּה לְבֹד:

אֲמַרְיִין

מִסְכַּבְתָּ בְּנָסָרִים עָבִים שְׁאִין רְחִבִּים ד' וּנְפַתַּת דָּפֶן הָאֲרַמְצִי וְאִינוּ מְבָאֵן וּמְבָאֵן קוּמִין מִכְשֶׁרֶת לֵה נְמִי עַל זִזִי פִי תַקְרָה שֶׁלֹּא וְתִמָּא בַּה פִי תַקְרַת נָסָרִים יוֹרֵד וְסוּתָם אֲמַר לֵה בַּהִיא מוֹזִיגָא לָךְ בִּין דְּלוֹיִר פֶּתוּחַ לִנְגִידָה דְמִיֹּא לְמִבְּנוֹי מִפְּלֵג וְשַׁעֲוִי לִקְפָּזְרָהָ וּלְבִדְקֶשֶׁת רַבִּים מִשְׁמַע מִתּוֹךְ פֶּרְשׁוֹ שְׂרִינָה לִפְסֵל יוֹתֵר לְפִי שְׁלוֹיִר הַחֲזַר מִחוּץ סָבִיב לִסְבֵּךְ מֵהֵיכָא דְתַקְרַת הַאֲכַסְדֵּרָה מִקְפַּת לוּ מִשּׁוֹם דִּהָא דְמִי טַיַּי לְמִבְּנוֹי מִפְּלֵג מֵהָא וּסְבָרָא מִשְׁנֶה הִיא לְפִיכָּה נִרָא פִי מַעֲקָרָא פְּלוּגִי בַסָּבִיב עַל אֲכַסְדֵּרָה שְׁאִין לֵה פְּעִימִין בְּשֶׁ לֵה שְׂפַי דְּפִנוֹת בַּהֲלָבֶת כְּמִין גֹּאס מִתּוֹךְ וְהָרִים אוּ מִתּוֹךְ וְצִפּוֹן דְאֻרְחָא לְמִלְתָּא לְמַעֲבַד צִיעֻתָּה חֲצַת וְאֵע"ג דְאִין בָּאֵן שְׁלִישִׁית כֵּלָּה שְׂרִי אֲבִי עַל זִזִי פִי תַקְרָה וְרָבֹא מִקְשָׁה לֹאֲבִי דְאֵלוּ הִי שְׁתִּים זוּ כִּנְגַד זוּ וְלִיתָא לְאֲרַמְצִיעִית אִי הִהוּ שְׂרִי לֵה עַל זִזִי פִי תַקְרָה וְהָאִי דְנִקֻט הַפְּחִית לֹא דוּקָא דִּהוּא הָדִין אִם נִגְשִׁית כֶּךָ מִתְחַלֶּה וְשִׁמָּא כִּשְׁנַעֲשִׁית כֶּךָ מִתְחַלֶּה שֹׁךְ בַּה נְמִי לִשּׁוֹן פְּחוּתָה וְאִמֵּר לִיה אֲבִי בַּהִא מוֹזִיגָא לָךְ דִּלָּא אִמְרִין פִי תַקְרָה מִשּׁוֹם דִּהִנֵּה כְּמִבְּנוֹי מִפְּלֵג דְלִית לֵהוּ לָרַבָּן פִי תַקְרָה כְּדַתָּן בְּסוּף כֵּל גָּנוֹת (עִירובִין דף דף צה.) דְּפִלּוּגִי בְּבוּנָה עֲלֶיהָ עַל גִּבִּי שְׁנֵי בְתִים וְאִפִּילוּ רַבִּי יוֹהֲנָנִי דְשְׂרִי הֵתָם הֵי מְלִי גִבִּי שְׂבַת דְּחִית לִיה שְׂתִי מַחֲצוֹת דְאֻרְיִיתָא אֶבֶל גִּבִּי סָפָה דְשִׁלַּשׁ מַחֲצוֹת דְאֻרְיִיתָא מוֹדָה דְּמַפְלְּאוֹת לֹא אִמְרִין בַּה פִי תַקְרָה יוֹרֵד וְסוּתָם וְרָבִי דִּהִנֵּה דְרַבִּיה סָלְקָא דְעִתָּה דְאִפִּילוּ לָרַבָּן דְלִית לֵהוּ פִי תַקְרָה הֵתָם אִמֵּר אֲבִי בָאֵן פִי תַקְרָה יוֹרֵד וְסוּתָם מִגּוּ דְשֹׁךְ לִגִּבִּי אֲכַסְדֵּרָה שְׁאִינֶה מִפְּלֵגַת דִּהִנֵּה אִמְרִין פִי תַקְרָה אִם הִזְמֶה צְרִיבָה מֵהֵי נְמִי לִגִּבִּי סָפָה הַמְּפִלְּגַת וּמִיֵּהוּ לְפִי מַה שְׁפַרְשְׁתִּי קִשְׁיָא דְמַשְׁמַע בְּרַק כֵּל גָּנוֹת (עִירובִין דף דף צג.) דְּמַפְּלְּגַת מִכְשֵׁר נְמִי אֲבִי דְאִמֵּר לֵה רַבָּא לֹאֲבִי וְלֹא מַצֵּין מַחֲצָה לְאֲסוּר וְהָא סָבִיב ע"ג אֲכַסְדֵּרָה שִׁישׁ לֵה פְּעִימִין כְּשֶׁרָה וְאֵלוּ הֲשִׁנֶּה אֶת פְּעִימִיָּה פְּסוּלָה אֲמַר לֵה לִידִי כְּשֶׁרָה לִידִיכָּה כְּלוּחַ מַחֲצוֹת הִיא וְהִסְתָּא וְשֶׁ לֵה פְּעִימִין דִּהֵתָם לֹא הִיוּ כִּשׁ לֵה פְּעִימִין דִּהָבֹא דַעַל בְּרַחֲךָ בַּהִיא דִּהֵתָם דִּהֵתָם לְפִי מַה שְׁפַרְשִׁי בְּקוּנָטְרַם שֵׁם דְסָבִיב עַל גִּבִּי אֲכַסְדֵּרָה שִׁישׁ לֵה פְּעִימִין וְשֶׁ לֵה שְׂתִי דְּפִנוֹת בַּהֲלָבֶתן לְאֶרְבָּה וְנִשְׁנוּיָה כְּמִבְּנוֹי וּבְדָפֶן שְׁלִישִׁית חֲבוּשִׁים בְּצִיּוּת וְשֶׁ לָּן טַפַּח כְּשֶׁרָה דִתָּן שְׁתִּים בַּהֲלָב

סוכה פרק ראשון סוכה

אכסדרה בבקעה. בפרק כל גנות (שירובין דף צד:) פרש בקונטרס הנקט

בבקעה משום דבבקעה הניח אכסדרה פרוצה מארבע רוחותיה ועומקת קרניה על ד' יתדות אבל בעיר סתם אכסדראות סמוכות לבית או לחצר ולפן הבית סותמה מאחריה ומזהה שמואל התם דיורד וסותם והו כפי גרסתו דגרים בשלהי. כל גנות (שם דף צד:) ומי אית לה לשמואל פי תקרה יורד וסותם ומשני פי לית לה בד' אבל בג' אית לה ופרש שם בקונטרס פי לית לה בד' במקום שצריך לעשות ארבע מחנות בסתימת פי תקרה כגון אכסדרה אבל בג' אם היתה בה מחצה אחת כהלכתה ופי תקרה לשלש מחנות מכשר וקשיא דהא מוקמינן הכא אבוי כרב ולעיל קאמר אבוי בההיא מוניהא לך משום דהנה כמבוי מפלש

אלמא דאפילו בשתי מחנות לית לה פי תקרה פ"ש היכא דליכא כלל ואם באנו לחלק משום דאסור בקעה דהתם ברמלית דרבען אם כן לרבא נמי נימא הכי ועוד פליגי ר' יהודה ורבנן בסוף כל גנות (שירובין דף צה.) גבי שתי מחנות ברה"ר אי אמרינן פי תקרה או לא וגבי בקעה אמר רב פי תקרה חפלו בלא מחנות אם לא משום דזה מדאורייתא וזה מדרבען ור"ת גרים איפכא וכן ר"ח פי לית לה בשלש בלומר כשאין בו פי אם שלש מחנות והרביעית פרוצה במלואה דסתם אכסדרה כך היא בדאמרינן בשלהי לא יחפר (ב"ב דף כה:) עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח צפונית יאנה מסבבת ואמר בהקומץ רבה (מנחות דף כט:׀) מפני מה נבדרא העולם בה"א מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת וצא אבל בארבע כשיש שם ארבע מחנות כגון שיש דרביעית שני לחיים ומשהו דאיכא שם מחצה אע"פ שפרוצה ביותר מעשר אית לה פי תקרה ורב אפילו פרוצה במלואה ואפי' בשתי מחנות אית לה פי תקרה ובלבד שלא יהא מפלש מדקפרך בשלהי כל גנות (שירובין דף צד:) גבי וכן בית שנפרץ משתי רוחות מאי שנא מרוח אחת דאמרינן פי תקרה יורד וסותם משתי רוחות נמי אמרינן פי תקרה יורד וסותם ומשני רב כגון שנפרץ בקרן זוית דקריין באלבסון והתניא התם לעיל בההוא פרקא (דף צג.) בית שחציו

פי תקרה יורד וסותם מכל צד: רבא אמר פסולה לא אמרינן לקמן פי תקרה עבין של נסרים בחדן וכן עבי ראשיהן הפלה לצד סבה: לדידך דאמרת פי תקרת אכסדרה יורד וסותם תימא הכי נמי דסבה העשויה באמצע חצר ומסוכך בנסרים עבס שאין רחבים ד' ונפחת לפן האמצעי וישנם מכאן ומכאן קומין מכשרת לה נמי על ידי פי תקרה שלה ותימא בה פי תקרה יורד וסותם: מוניהא לך בההיא דבינן דאורי פתוח לנגדו דמיא דמבוי מפלש ושעוי לקפנדריא לבקיעת רבים: לימא אבוי ורבא קא סלקא דעתה טעמא דרבא משום דקסבר בחד דפן או בשנים אמרינן יורד וסותם אבל בכל צד לא אמרינן: בבקעה להכי נקט בבקעה דמתוך

שאנינה סמוכה לבית אין לה דפנות שאין עושין דפנות לשם אכסדרה אבל פעמים שעושין אותה לפני הבית ולפן הבית סותמה מאחריה: לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם וטעמא מפרש בשירובין (דף צד:) בארבע דפנות לית לה אבל אם היתה שם דפן שלמה אית לה יורד וסותם באחרקיייתא לימא כו' אבוי כרב ורבא כשמואל: אליבא דשמואל פלי עמא לא פליגי כך פרש סגיא זו בכל מקום שיכול להעמיד דברי אחד מהן שלא במחלוקתו של אחרים ודברי השני אינו יכול להעמיד אלא במחלוקת אומר כן אלבא דשמואל ודאי בדקאמרת הוא דרבא לחודיה הוא דאמר כשמואל ואבוי אינו יכול להעמיד דבריו כשמואל ואלבא דשמואל לא פליג אבוי למימר כשרה דמה לענין שבת דמחנות פי תקרה לחלל אכסדרה עבדי שהתקרה לצרך אכסדרה נעשית לא שרי להו שמואל בסתימת פי תקרה כל שכן לענין סבה שלא לשם סבה נעשה שרי חוץ לחללה של אכסדרה היא נעשית ומחנות לצרך תוכן עשייות ולא לצרך חוצה להן:

מקרה וחציו אינו מקרה גפנים כאן מתר לזרע כאן דאמרי' פי תקרה יורד וסותם אע"ג דליכא התם שם ד' מחנות אין לדמות בלאים לשבת דאפילו פאות מתר לכלאים בדאמרינן פ"ק דשירובין (דף יא.) והאי דנקט הכא בבקעה לפי' ר"ת יש לפרש דנקט בבקעה שהיא מקום אסור טלטול בבקעה שהיא ברמלית א"נ משום דאורי נמי באכסדרה שיש לה שתי מחנות דהתם נמי אית לה לרב פי תקרה ובלבד שלא תהא מפלשת בדפרשית ואי הנה נקט אכסדרה שבחצר הנה משמע דוקא כשיש לה שלש מחנות דסתם אכסדרה שבחצר מושבת בכל ארך שבחצר או ברחב אלא שהיא עד אמצע החצר ופרוצה במלואה לפנים:

מסורת הש"ס

א עירובין צד:

ב עירובין כה: עירובין צ: עירובין צד:

ג סנהדרין כג: כתובות קא: בבא בתרא לא: סנהדרין כז.

מסורת הש"ס
א לעיל יז; משנה סוכה ב שבת נב; שבת פב; שבת קטו; שבת קכג; עירובין פח; פסחים יב; כתובות קי; בבא מציעא כב; בבא מציעא פ; בבא מציעא קז; בבא מציעא קט; בכורות נה.   ג סנהדרין כג; כתובות קא; בבא בתרא לא; סנהדרין כז.   ד עירובין ט.   ה עירובין טו.   ו עירובין ט.   ז בבא מציעא קז.   ח משנה מקואות
גליון הש"ס
תוס' ד"ה לא יהא וכו' ונראה כספרים דגרסי התם אייר. עיין עירובין דף י ע"ב תוס' ד"ה עור האטלע:

פי פליגי אפיי ורבא: אַלפֿאַ דרב ומלתא דרבא לא דחק לאוקמא בפלגתא אַחוּי ליה נראה מבחון וְשֵׁנוּ מבפנים. תמא היאך הוא מועיל בַּסֵּכָה בִּין דְּלֹא מְנַכֵּר מבפנים שלישית שֶׁל טַפַּח דְּלִי מִשּׁוּם מְנֹ חָדָא דְּאִטּוּ מִי לֹא עֲבַד רב בְּהֵנָּא סָבָה אֵלֹא בַּשֶּׁבֶת ועוד דלשלישית דאוריתא לא מהני מנֹ חָדָא בְּדִפִּי לְעִיל: לְבָרְאִי לֹא עֲבִידִי. פִּי בַקּוּנְטֵרֶם דִּפֹּן אֲמַעְצִי זֶה לֹא נַעֲשֶׂה לְכָךְ וְקָשָׁה דִּמְמַתִּיתִין שְׁמַעִין לֶה דְּכָשֵׁר דַּקְתִּי וְכוּ חֲצֵר הַמַּקְפָּת אַכְסָדְרָה דָּאִם אִין מִן הַפְתַּל לְסַכּוּךְ ד' אַמּוֹת בָּשָׂרָה אַע"ג דְּמַחְצוֹת בֵּית לֹאֹו לְבָרְאִי עֲבִידִי בְּדִלְמִירִין לְעִיל (סָבָה דף טו.) וְנִרְאֶה דְּאִקְנִים הַיּוֹצֵאִים לְאֲחוּרִי סָבָה קֹאִי וְאִית סַפְרִים דְּנָרְסִי בְּהִלָּא מִהוּ דְּתִימָא הֵי קֹנִים לְגִנְיָא עֲבִידִי לְבָרְאִי לֹא עֲבִידִי ס"ד לְפַסְלָה לְפִי שְׁאִינֶה עֲשִׂיָּה לְצַל קמ"ל דְּכַשְׂרָה: לֹא יֵהֵא אֵלֹא אֲוִיר. וּפְשִׁיטָא דְּכָשֵׁר דְּאִפִּילוּ הֲאִוִּיר הַחֲמּוֹר מִמֶּנּוּ אִינוּ נִפְסַל בַּשַּׁעוֹר זֶה אֲמַר לֶה רַבִּי אֲבָא לִהְכִּי אֲהֵי נָדוּן בַּסָּבָה דְּאִשְׁמַעִין לְוִימֵר שְׁנַשְׁנִים תַּחְתּוֹ דְּאִלוּ אֲוִיר פְּחוֹת מַשְׁלֵשָׁה מַצְטַרֵף לְהַשְׁלִים שַׁעוֹר הַסָּבָה אֲבָל אִין יִשְׁנִים תַּחְתּוֹ כֹּךְ פִּרְשׁ בַּקּוּנְטֵרֶם וְקָשִׁיא אֲמַאי נָקֹט ר' אוֹשְׁיָא סָבָה קִטְנָה הֵא בַּסָּבָה גְּדוּלָּה גְּמִי אֲצִטְרִיךְ לְאִשְׁמַעִין דִּישְׁנִים תַּחְתּוֹ וְדַחַק הוּא לְוִימֵר דְּנָקֹט סָבָה קִטְנָה מִשּׁוּם דְּאִשְׁמַעִין בָּה תַּרְפִּי דְּמַצְטַרֵף וִישְׁנִים תַּחְתּוֹ וְעוֹד קָשָׁה דְּכָל מְקוֹם חֲסָבִין אֲוִיר פְּחוֹת מַשְׁלֵשָׁה פְּסָתוּם עַל יְדֵי לְבָדֹו וְלֹא דְּמִי לְסַכֵּךְ פְּסוּל פְּחוֹת מְנ' דְּאִין שְׁיַךְ לַעֲשׂוֹתוּ פְּסָתוּם בַּסַּכֵּךְ בָּשֵׁר מֵאַחֵר דִּישׁ בּוּ סַכֵּךְ פְּסוּל וְעוֹד מִי יוֹכַל לְהֵדֵר בַּסָּבָה מִלֵּאֵה נִקְבִּים שְׁאִין צִלְתָּה מְרַבָּה מַחְמַתָּה אֵלֹא מַשְׁהוּ שְׁלֹא יִשֹּׁן כְּנָגֵד הַנִּקְבִּים וְנִרְא' בַּסַּפְרִים דְּנָרְסִי הֵתִם אֲוִיר מַצְטַרֵף וִישְׁנִים תַּחְתּוֹ וְהַ מַצְטַרֵף וְאִין יִשְׁנִים תַּחְתּוֹ בְּלִוְימֵר הֵא דְּאִפְשִׁיטָא דְּכָשֵׁר אֲפִילוּ אֲוִיר הַחֲמּוֹר מִמֶּנּוּ אִינוּ נִכְסַל בַּשַּׁעוֹר זֶה אֲדַרְבֵּה סַכֵּךְ פְּסוּל חֲמּוֹר מִמֶּנּוּ דְּאִין יִשְׁנִים תַּחְתּוֹ וְהִנֵּה אֲמַינָא מַטַּעֵם זֶה דְּאִין מַצְטַרֵף בַּדַּמְתָּמָה בְּתֵר הִכִּי מִי אִיכָא מִיָּדִי וּמִיָּהוּ קָשִׁיא מִסִּיכָבָה בַּשִּׁפּוּדִין דְּמַכְשִׁירִין בַּשֵּׁשׁ רוּחַ בִּיעִיָּהוּ בְּמוֹתָן וְאִי אֲפִשֵׁר שְׁלֹא (וַיָּתוּ) כְּנָגֵד הַשִּׁפּוּדִין לְכָךְ צְרִיךְ לְפָרֵשׁ בַּשֵּׁשׁ הַכָּשֵׁר סָבָה בְּלֹא הֲאִוִּיר וּבְלֹא הַפְּסוּל יִשְׁנִים תַּחְתּוֹ בִּין בִּזָּה בִּין בִּזָּה וְלִהְכִּי נָקֹט סָבָה קִטְנָה וּבִירושְׁלַיִם דְּדַרְכּוֹת פָּרָק שְׁלֵשָׁה שְׂאֲבָלוּ מַשְׁמַע דְּאֲוִיר מַצְטַרֵף וְאִין יִשְׁנִים תַּחְתּוֹ כְּפִירוֹשׁ הַקּוּנְטֵרֶם וְ"ל אֵנן קִימִין בַּסָּבָה וְלַפִּינן מַטִּיט הַגְּרוּק דְּתַנִּין תַּמָּן הַרְחִיק הַסַּכּוּךְ מִן הַדְּפָנוֹת ג' טַפָּחִים פְּסוּלָה פְּחוֹת מִכָּאֵן בָּשָׂרָה מִהוּ לִישֹׁן תַּחְתּוֹ הַתִּיב ר' יִצְחָק בֶּן אֲלֵנָשׁ בְּרִי טִיט הַגְּרוּק שְׁמַשְׁלִים בְּמַקְוֶה וְאִין מַטְבִּילִין בּוּ אֵף הֵבֵא

כִּי פְּלִיגִי אֲלִיפֵא דְרַב. אַבְיִי פְּרַב, וְרַבָּא אָמַר לָהּ: עַד כָּאֵן לֹא אָמַר רַב הֵתִם אֵלֹא דְּמַחְצוֹת לְאַכְסָדְרָה הוּא דְּעַבְדִּי, אָבָל הֵבֵא דְּלֹאֹו לְהִכִּי עַבְדִּי, לֹא. ^(א)תַּנּוּ: וְכוּ חֲצֵר הַמּוֹקְפָת אַכְסָדְרָה. וְאַמַּאי? גִּימָא פִּי תַקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתָם! ^(ב)תַּרְגְּמָה רַבָּא אֲלִיפֵא דְאַבְיִי: כְּשֶׁהֲשׁוּה אֶת קִירוֹיָו. ^(ג)בְּסוּרָא מִתְנִי לְהֵא שְׁמַעְתָּא בְּהֵאִי לִישְׁנָא. בַּפּוּמְבִדִיתָא מִתְנִי: סִיפָּה עַל גְּבִי אַכְסָדְרָה שְׁאִין לָהּ פְּצִימִין, דְּבָרִי הַכֹּל פְּסוּלָה. יִשׁ לָהּ פְּצִימִין, אַבְיִי אָמַר: כְּשָׂרָה, רַבָּא אָמַר: פְּסוּלָה. אַבְיִי אָמַר כְּשָׂרָה — אָמַרִינן לְבּוֹד. רַבָּא אָמַר פְּסוּלָה — לֹא אָמַרִינן לְבּוֹד. וְהִלְכְתָּא כְּלִישְׁנָא קַמָּא. ^(ד)רַב אָשִׁי אֲשַׁכְחִיה לְרַב כְּהֵנָּא דְקָא מְסַבֵּךְ עַל גְּבִי אַכְסָדְרָה שְׁאִין לָהּ פְּצִימִין. אָמַר לִיה: לֹא סָבַר מֵר הָא דְאָמַר רַבָּא: יִשׁ לָהּ פְּצִימִין כְּשָׂרָה, אִין לָהּ פְּצִימִין פְּסוּלָה! אַחוּי לִיה, נִרְאֶה מַבְפָּנִים וְשׁוּה מַבְחוּץ. ^(ה)אִי גְמִי, נִרְאֶה מַבְחוּץ וְשׁוּה מַבְפָּנִים. ^(ו)דְאִתְמַר: נִרְאֶה מַבְחוּץ וְשׁוּה מַבְפָּנִים, גִּידוּן מִשּׁוּם לְחִי. וְלַחִי הִיינּוּ פְּצִימִין. תְּנָא: פְּסַל הַיּוֹצֵא מִן הַסּוּפָה — גִּידוּן בַּסּוּפָה. מַאי פְּסַל הַיּוֹצֵא מִן הַסּוּפָה? אָמַר עוֹזְלָא: קָנִים הַיּוֹצְאִים לְאֲחוּרִי סוּפָה. וְהָא בְּעִינָן שְׁלֹשׁ דְּפָנוֹת! בְּדִאיפָּא. וְהָא בְּעִינָן הַכָּשֵׁר סוּפָה! בְּדִאיפָּא. וְהָא בְּעִינָן צִלְתָּה מְרוּבָּה מַחְמַתָּה! בְּדִאיפָּא. ^(ז)אִי הִכִּי מַאי לְמִימָרָא? מַהוּ דְּתִימָא: הוּאִיל וּלְגּוּוּאִי עַבְדִּי וּלְבָרְאִי לֹא עֲבִידִי — אִימָא לֹא, קָא מַשְׁמַע לָן. רַבָּה וְרַב יוֹסֵף אָמְרִי תַרְוּיָיהוּ: הֵבֵא בְּקָנִים הַיּוֹצְאִים לְפָנִים מִן הַסּוּפָה, וּמַשְׁכָּא וְאֹזְלָא חֲדָא דּוֹפֵן בְּהַדִּיָּהוּ. מַהוּ דְּתִימָא: הָא לִית בָּהּ הַכָּשֵׁר סוּפָה, קָא מַשְׁמַע לָן. רַבָּה בַר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא נִצְרַכָּה אֵלֹא לְסוּפָה שְׁרוּבָּה צִלְתָּה מְרוּבָּה מַחְמַתָּה, וּמַעוּטָה חֲמַתָּה מְרוּבָּה מַצִּלְתָּה. מַהוּ דְּתִימָא: תַּפְסַל בְּהָה פּוֹרְתָא, קָא מַשְׁמַע לָן. וּמַאי יוֹצֵא — יוֹצֵא מַהְכָּשֵׁר סוּפָה. רַבִּי אוֹשְׁעִיא אָמַר: לֹא נִצְרַכָּה אֵלֹא לְסַכָּה פְּסוּל פְּחוֹת מַשְׁלֹשָׁה, בְּסוּפָה קִטְנָה. וּמַאי ״יוֹצֵא״ — יוֹצֵא מִתּוֹרַת סוּפָה. מִתְקִיף לָהּ רַב הוֹשַׁעִיא: לֹא יֵהֵא אֵלֹא אֲוִיר, וְאֲוִיר פְּחוֹת מַשְׁלֹשָׁה טַפָּחִים בְּסוּפָה קִטְנָה מִי פְּסִיל? אָמַר לִיה רַבִּי אָבָא: זֶה מַצְטַרֵף וִישְׁנִים תַּחְתּוֹ, וְזֶה מַצְטַרֵף וְאִין יִשְׁנִים תַּחְתּוֹ. ^(ח)וּמִי אִיכָא מִיָּדִי דְאַצְטְרוּפִי מַצְטַרֵף וְהוּא עֲצָמוּ אִינוּ כְּשֵׁר? אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֶּן אֲלֵיָשׁב: אִין,

טיט

מַשְׁלִים בַּסָּכָה וְאִין יִשְׁנִים תַּחְתּוֹ: בּוֹלֵט הוּא לָצַד רְשׁוּת הַרְבִּים כְּנָגְדוּ אוּ מִן הַצַּד וְנִכֵּר לְעוֹמְדִים מַבְחוּן שְׁאִינוּ מִן הַדָּפִן: נָדוּן מִשּׁוּם לָחִי וְהֵבֵא גְמִי נָדוּן מִשּׁוּם דָּפִן: וְהִינוּ פְּצִימָה זֶהוּ פְּצִים שְׁלֵשׁ: לְאֲחוּרִי סָבָה חוּץ לְדָפִן אֲמַעְצִי שְׁהוּא לְאֲחוּרִי שֶׁל הַסָּבָה: מִן הַסָּכָךְ: וְהֵא בְּעִינָן הַכָּשֵׁר סָבָה שְׁהִיא טַפָּחִים דַּעַל כְּרַחֵךְ סָבָה בְּאִפִּי נִפְשָׁה הִיא וּמַכְזֶּלֶת מִזּוּ: לְבָרְאִי לֹא עֲבִידִי דִּפֹּן אֲמַעְצִי זֶה לֹא לְכָךְ נַעֲשֶׂה וְגַם שְׁבַצְדִּין תַּחלָּתוֹן לְשֵׁם סָבָה נַעֲשׂוּ אֵלֹא שְׁהַכִּנים דִּפֹּן אֲמַעְצִי לְתוֹכוֹן [אַחַר] שְׂרָאָה שְׁהִיתָה דִּישׁ בְּכָךְ: לְפָנִים מִן הַסָּבָה לָצַד דִּפֹּן רַבִּיעִי הַפְּתוּחַ מִשּׁוּכִין וְיוֹצֵאִין לְהֵלֶן מֵאֲרֵךְ דְּפָנוֹת הַצַּדִּין: וּמִמַּשְׁבָּא וְאֹזְלָא חֵד דִּפֹּן מְרַפְּעִי הַצַּדִּין בְּהַדִּיהוּ: מַהוּ דְּתִימָא פִּין דְּלֹא מַמְשִׁיךְ דִּפֹּן שְׁנִי בְּהַדָּה מוּכַח מִלְתָּא דְּבִאֲפָּה נִפְשָׁה הִיא וְהֵא לִית בָּהּ טַפָּעָה טַפָּחִים בְּהַכָּשֵׁר סָבָה: קמ"ל דְּמִן סָבָה הוּא וְהִי בַּשִּׁפְטִים בְּהִלְכָתָן וְשְׁלִישִׁית אֲפִילוּ טַפַּח דְּלֹא מַמַּשְׁבָּא עַד הַרְבִּיעִית וּבָשָׂרָה: ה"ג לֹא נִצְרַכָּה אֵלֹא לְסָבָה שְׂרַבָּה צִלְתָּה מְרַבָּה מַחְמַתָּה וּמַעוּטָה חֲמַתָּה מְרַבָּה מַצְלָתָה: ה"ג מַהוּ דְּתִימָא תַּפְסַל בְּהָךְ פִּרְתָּא: יוֹצֵא מַהְכָּשֵׁר שְׁאִינוּ מְסַכֵּךְ בְּהִלְכּוֹת סָבָה: מִתּוֹרַת סָבָה שְׁאִפִּילוּ מִין כָּשֵׁר אִינוּ: לֹא יֵהֵא אֵלֹא אֲוִיר וּפְשִׁיטָא דְּכָשֵׁר דְּאִפִּילוּ אֲוִיר הַחֲמּוֹר מִמֶּנּוּ אִינוּ פּוֹסַל בַּשַּׁעוֹר זֶה: אָמַר לֶה רַבִּי אֲבָא לִהְכִּי אֲהֵי נָדוּן בַּסָּבָה דְּאִשְׁמַעִין תְּנָא לְוִימֵר שְׁנַשְׁנִים תַּחְתּוֹ דְּאִילוּי אֲוִיר פְּחוֹת מַשְׁלֵשָׁה מַצְטַרֵף לְהַשְׁלִים שַׁעוֹר הַסָּבָה אֲבָל אִין יִשְׁנִים תַּחְתּוֹ:

סוכה פרק ראשון סוכה

יט.

סוכה פרק ראשון סוכה

טײַט הגרֹוּךְ יוֹכִיחַ. פֿרשׁ בַּקּוּנְטֶרֶם כִּדְתֵנוּ בַּמַּסֶּכֶת מִקְוָאוֹת (פ"ז מ"א) וְאֵלּוּ טײַט הגֶּרוּךְ יוֹכִיחַ שְׁרָאֵי לְהַרְיֹקוּ מִכְּבִּי אֵל כְּבִי כְּגוֹן שֶׁהוּא רַךְ: שְׁמַצְטֵרֶף וּמַעְלִין וְלֹא פּוֹסְלִין הַשֵּׁלֵג וְהַבָּרָד וְהַכֶּפּוֹר וְהַגִּלְדִּי וְהַמַּלְח וְטײַט הגֶּרוּךְ וּמַעְלִין הֵינּוּ מַשְׁלִימִין אֶבֶל בִּפְנֵי עֲצָמוּ לֹא וְקֵשָׁה דְמַה יוֹכִיחַ הוּא זֶה דְאִוִּיר נִמִּי בִּפְנֵי עֲצָמוּ לֹא וְאִין זֶה יוֹכִיחַ דְטײַט הגֶּרוּךְ בִּשְׁעָה שֶׁהוּא מַשְׁלִים חַיִּי לְטַבִּילָה וְלֹא דְמִי לְאִוִּיר דְאִין וְשֵׁטִים תַּחֲסִיוּ אֶפְלוּ בִּשְׁעָה שֶׁהוּא מַצְטֵרֶף וְנִרְאָה דְטײַט הגֶּרוּךְ נִמִּי אֶפְלוּ בִּשְׁעָה שְׁמַצְטֵרֶף אִין מַטְבִּילִין בּוֹ וְהִי תֵנוּ בַּמַּסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פֶּרֶק שְׁנֵי (מ"י) מִקְוֵה שֵׁשׁ בּוֹ אֶרְבָּעִים סָאָה מִיִּם וְטײַט ר' חֲלֵיעֶזֶר אֹמֵר מַטְבִּילִין בַּמַּיִם וְאִין מַטְבִּילִין בְּטִיט ר' יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר בַּמַּיִם וּבְטִיט בְּאִתָּה טײַט אִמְרוּ בְטִיט שְׁהַמַּיִם צִפִּין עַל גִּבֵּיו וְאִם הֵיוּ הַמַּיִם מִצַּד אֶחָד מוֹדָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁמַטְבִּילִין בַּמַּיִם וְאִין מַטְבִּילִין בְּטִיט וְאִתָּה טײַט אִמְרוּ בְטִיט שֶׁהַקֵּנָה יוֹרֵד מֵאֲלֵיוֹ דְבָרֵי ר' מֵאִיר ר' יְהוֹדָה אֹמֵר מִקּוֹם שְׁאִין קֵנָה הַמָּדָה עוֹמֵד אֶבֶא חֲלִיעֶזֶר בֶּן דְלַעֲרִי אֹמֵר מִקּוֹם שְׁהַמֶּשְׁקוּלוֹת יוֹרְדוֹת ר"א אֹמֵר הַיּוֹרֵד בִּפְּי הַחֲבִיּוֹת ר' שְׁמַעוֹן אֹמֵר הַנִּבְנָם בִּשְׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד רַבִּי חֲלַעֲזֵר בַּר צְדוּק אֹמֵר הַנִּמְמָד בִּלְג וּמֵיהוּ קֵשָׁה דְאִמֵּר ר"ל פֶּרֶק ב' דְּזַבְחִים (דף כב.) כֹּל הַמַּשְׁלִים לָמִי מִקְוֵה מַשְׁלִים לָמִי כִיּוֹר וְלִרְבִיעִית אֵינּוּ מַשְׁלִים וּפְרִיךְ לַמַּעוּטֵי מֵאִי אֲלִימָא לַמַּעוּטֵי טײַט הגֶּרוּךְ הִיכִי דְמִי אִי דְאִין פֶּרָה שׁוֹחָה וְשׁוֹתָה מִמֶּנּוּ אֶפְלוּ לְמִקְוֵה נִמִּי אֵינּוּ מַשְׁלִים וְהַשְׁתָּא אִי אִיתָא דְטײַט דְּפִלְגִי ר' חֲלִיעֶזֶר וְר' יְהוֹשֻׁעַ הוּא טײַט הגֶּרוּךְ הִיכִי שֶׁבַק כֹּל הֵי שַׁעוּרֵי דֵר' מֵאִיר וְר' יְהוֹדָה וְאֶבֶא חֲלִיעֶזֶר וְכֵלְהוּ תַנְיָא דְמִקְוָאוֹת וְנִקְטַ שַׁעוּרָא דְפֶרָה שׁוֹחָה וְשׁוֹתָה מִמֶּנּוּ דְלֹא תֵנוּ וְשִׁמָּא כֹּל הַגֶּךְ שַׁעוּרֵי דְהֵי תַנְיָא בְּהִי תִלִּי טַעֲמִיהוּ דְמַר סָבַר דְבִהֲאִי שׁוֹתָה וּבִהֲאִי חֲיִנָּה שׁוֹתָה וְאִין שִׁיךְ לֹוּמַר נַחֲטִי חָנוּ דְאִין כֹּל הַפְּרוֹת שׁוֹתִת וְהָא דַּמֶּשֶׁמַע בְּפֶרֶק כֹּל הַבָּשָׂר (חֲלוּן דף קו. נֶסֶס) דְמִיִּם שְׁנַפְסָלוּ מִשְׁתִּית בַּהֶמָּה טוֹבֵל בָּהֶן כֹּל גּוֹפּוֹ לֹא נִפְסָלוּ מִחֲמַת טײַט אִוִּירֵי אֶלֶא מִמָּאִים וּמִמְרִיח וְלֹא חֲזוּ לְשִׁתִּית בַּהֶמָּה אֶבֶל אִין טײַט מַעֲרַב בָּהֶן וְלִכְךָ בַּשְּׂרִים לְטַבִּילָה: הַעוֹשֶׂה סָפְתוּ בְּמִין צְרִיף. בְּכִי הֲאִי גּוֹנֵא אִוִּירֵי דְלֹאחֶר שְׁמַשְׁךְ הַשְׁפּוּעַ בְּגִבָּה עֲשֶׂרָה אִיבָא גִעִין בְּמַשְׁךְ סָכָה רַחֲב ז' דְבַעֲגִין אַחֵר לֹא מַכְשֵׁרִי רִבְּנָן דְהָא בַּעֲיָנן גְּבוּשָׁה עֲשֶׂרָה בְּמַשְׁךְ ז' בְּגִבָּה י' וְאֶפְסָר בְּשֵׁשׁ שָׁם מַשְׁךְ ז' בְּגִבָּה י' שְׂאֵר תַּחַת הַשְׁפּוּעַ שְׁאִין גְּבוּשָׁה י' בַּשְּׂרָה בִּין שֵׁשׁ בָּה ד' בְּרַחֲב מִיַּדִּי דְהוּא

אֶפְסָל שְׁיוּצֹא מִן הַסָּכָה לְרִבָּה וְרַב יוֹסֵף דְלַעֲלִי דְמַכְשָׁרֵי בְּהֵיִם הַיּוּצֵאִים מִלִּפְנֵי הַסָּכָה: שְׂאִם הַגְּבִיעַ מִן הַקֶּרֶקַע טַפַּח. וְשַׁשָּׁה בְּגִין זְקוּף טַפַּח וְהוֹשִׁיב עָלָיו רֹאשׁוֹ שֶׁל שְׁפּוּעַ לְמַטָּה וְכֵן הִרְחִיק מִן הַכֶּתֵל טַפַּח שְׁשַׁעַה בְּסֻמּוֹךְ לַכֶּתֵל סָבֵךְ רַחֲב טַפַּח וְסֻמָּךְ עָלָיו רֹאשׁ הַשְׁפּוּעַ הַעֲלִינּוּ וּמִתּוֹךְ לָשׁוֹן הַקּוּנְטֶרֶם מִשְׁמַע דְאִוְתוֹ טַפַּח שֶׁהַגְּבִיעַ הִרְחִיק אֶפְלוּ הוּא חֲוִיר בַּשְּׂרָה דְנַחֲשָׁבוּ כְּסֻתוֹם מַטַּעַם

לְבוֹד דְּפִרַשׁ הַקּוּנְטֶרֶם אִם הִרְחִיק רֹאשׁ הַסֻּמּוֹךְ לַכֶּתֵל מִן הַכֶּתֵל טַפַּח וְהִיתָה סְמוּכָה עַל יַתְדוֹת וּקְצַת מִשְׁמַע בֶּן בִּירְשִׁלְמִי דְגֵרָסִין מוֹדָה רַבִּי חֲלִיעֶזֶר לַחֲכָמִים שְׂאִם הִיתָה נְתוּנָה עַל אֶרְבָּעָה אֲבָנִים אִוִּי שְׂאִם הִיתָה גְבוּהָה מִן הָאֶרֶץ פּוֹתַח טַפַּח בַּשְּׂרָה: לְסַכּוֹךְ מַסְבִּכִין בָּהּ וְחֲיִנָּה מְקַבֶּלֶת טַמְאָה. דְּכֹל הַיּוּצֹא מִן הָעֵץ אֵינּוּ מִשְׁמַא טַמְאָת אֲהֻלִּים אֶלֶא פֶּשֶׁתָן דְּיִלְפִינן מִמַּשְׁכֵּן פֶּרֶק בַּמָּה מַזְלִיחִין (שְׁבַת דף כח. נֶסֶס): כֹּאן בְּגִדוּלָה כֹּאן בַּקֹּטְנָה. לֹא מִשּׁוֹם דְתַהֲיִי רִישָׁא בַּחֲזָא וְסִיפָא בַּחֲזָא אֶלֶא נִקְטַ בְּרִישָׁא עֲשֵׂאָה לְשִׁכִּיבָה בְּכֹל מַחְצְלוֹת מִשּׁוֹם דְאִיבָא מַחְצְלַת דְּסִתְמָא לְשִׁכִּיבָה בְּכֹל מַחְצְלוֹת מִשּׁוֹם דְאִיבָא מַחְצְלַת דְּסִתְמָא לְסַכּוֹךְ וּבְסִיפָא נִקְטַ עֲשֵׂאָה לְסַכּוֹךְ. בְּכֹל מַחְצְלוֹת מִשּׁוֹם דְאִיבָא מַחְצְלַת דְּסִתְמָא לְשִׁכִּיבָה: אִמֵּר רַבָּא בְּגִדוּלָה כְּבִי עֲלֵמָא לֹא פִלְגִי דְסִתְמָא לְסַכּוֹךְ. וְלַסַּכּוֹךְ דְתַתִּי מַתְנִי בִּין בְּסוּף מַלְתָּה דְתַנָּא קַמָּא בִּין בִּר"א אֲסִתְמָא קַהִי וְהִכִּי קֹאמֵר עֲשֵׂאָה לְשִׁכִּיבָה בְּהִזִּיא מְקַבֶּלֶת טַמְאָה וְאִין מַסְבִּכִין בָּהּ וְאִם אֵלֶּי וְכּוֹלִין לֹוּמַר בָּהּ שֶׁהוּא לְסַכּוֹךְ וְהִכִּי דְמִי כְּגוֹן דְלֹא פִרִישׁ מַסְבִּכִין בָּהּ וְחֲיִנָּה מְקַבֶּלֶת טַמְאָה כֶּךָ פִּרַשׁ בַּקּוּנְטֶרֶם וְדַחַק לְפָרֶשׁ דְלֶהֱכִי שְׂרִירָה תַנָּא קַמָּא לְקֻטְנָה וְלֹא תַנְיָה מִשּׁוֹם דְסָבַר גְּדוּלָה דְוָקָא הוּא דְאִמְרִינן בָּהּ סִתְמָא לְסַכּוֹךְ. הָא קֻטְנָה סִתְמָא לְשִׁכִּיבָה וְאִתָּא ר"א לְמִימַר קֻטְנָה בְּגִדוּלָה וְקַשְׂיָא דְהַשְׁתָּא לֹא פִלְגִי ר"א אַעֲקַר מַלְתָּה דְתַנָּא קַמָּא אֶלֶא חֲדַיוּקָא וְנִרְאָה לְפָרֶשׁ דְלֹא אִתָּא רַבָּא לְשִׁנּוּי אֶלֶא מַלְתָּה דֵר"א אֶבֶל מַלְתָּה דְתַנָּא קַמָּא לַעוֹלָם כְּדַשְׁיָנן וְלַסַּכּוֹךְ דְקֹאמֵר ר"א הֵינּוּ כְּדַפֶּרֶשׁ בַּקּוּנְטֶרֶם אִם וְכּוֹל לֹוּמַר שֶׁהִיא לְסַכּוֹךְ כְּגוֹן בְּסֻתָם טַהוּרָה וּמַסְבִּכִין בָּהּ:

^(טו) טײַט הגֶּרוּךְ יוֹכִיחַ, שְׁמַצְטֵרֶף לְאֶרְבָּעִים סָאָה, וְהַטּוֹבֵל בּוֹ — לֹא עֲלָתָה לוֹ טַבִּילָה. ^(טז) מַתְנִי הַעוֹשֶׂה סוּפָתוֹ בְּמִין צְרִיף, אוֹ שְׁסַמְכָה לְכוּתָל — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל מִפְּנֵי שְׂאִין לָהּ גֵג, וְחַכְמַיִם מַכְשִׁירִין. גְּמַ' תֵּנָא: מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׂאִם הַגְּבִיּוּהָ מִן הַקֶּרֶקַע טַפַּח, אוֹ שֶׁהַפְּלִיגָה מִן הַכוּתָל טַפַּח — שְׁהִיא כְּשֶׂרָה. ^(טז) מֵאִי טַעֲמִיּהוּ דִּרְבִּנָּן? שִׁיפּוּעֵי אֲהָלִים כְּאֲהָלִים דְּמוּ. אַפְּיִי אֲשַׁכַּחִיָּה לְרַב יוֹסֵף דְקָא גִנִּי בְּכִילַת חֲתָנִים בְּסוּפָה. אָמַר לִיה: כִּמָּאן — פֶּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? שְׁבָקַת רַבְּנָן וְעִבְדַת פֶּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר! אָמַר לִיה, בְּרִייתָא אִיפְכָא תְּנִי: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר וְחַכְמַיִם פּוֹסְלִין. שְׁבָקַת מַתְנִיתִין וְעִבְדַת בְּבִרְייתָא? אָמַר לִיה: מַתְנִיתִין יַחֲדָאָה הִיא. דְתַנָּיָא: הַעוֹשֶׂה סוּפָתוֹ בְּמִין צְרִיף אוֹ שְׁסַמְכָה לְכוּתָל, רַבִּי נֵתָן אֹמֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל מִפְּנֵי שְׂאִין לָהּ גֵג, וְחַכְמַיִם מַכְשִׁירִין. מַתְנִי מַחְצְלַת קֳנִים גְּדוּלָה, עֲשֵׂאָה לְשִׁכִּיבָה — מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה, וְאִין מְסַכְכִין בָּהּ. לְסִיכּוּף — מְסַכְכִין בָּהּ, וְאִינָּה מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר: אַחַת קֻטְנָה וְאַחַת גְּדוּלָה, עֲשֵׂאָה לְשִׁכִּיבָה — מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה וְאִין מְסַכְכִין בָּהּ, לְסִיכּוּף — מְסַכְכִין בָּהּ, וְאִינָּה מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה. גְּמַ' הָא גּוּפָה קַשְׂיָא. אָמַרְתִּי: עֲשֵׂאָה לְשִׁכִּיבָה — מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה וְאִין מְסַכְכִין בָּהּ. טַעֲמָא דְעֲשֵׂאָה לְשִׁכִּיבָה, הָא סֵתְמָא — לְסִיכּוּף. וְהָדַר תְּנִי: לְסִיכּוּף מְסַכְכִין בָּהּ וְאִינָּה מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה, טַעֲמָא דְעֲשֵׂאָה לְסִיכּוּף, הָא סֵתְמָא — לְשִׁכִּיבָה! הָא לֹא קַשְׂיָא: כֹּאן בְּגִדוּלָה, כֹּאן בְּקוּטְנָה. (בְּשַׁלְמָא לְרַבְּנָן לֹא קַשְׂיָא, אֶלֶא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר קַשְׂיָא, דְתַנּוּ:) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר: אַחַת קֻטְנָה וְאַחַת גְּדוּלָה, עֲשֵׂאָה לְשִׁכִּיבָה — מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה וְאִין מְסַכְכִין בָּהּ. טַעֲמָא דְעֲשֵׂאָה לְשִׁכִּיבָה, הָא סֵתְמָא — לְסִיכּוּף. אִימָא סִיפָא: עֲשֵׂאָה לְסִיכּוּף — מְסַכְכִין בָּהּ וְאִינָּה מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה. טַעֲמָא דְעֲשֵׂאָה לְסִיכּוּף, הָא סֵתְמָא — לְשִׁכִּיבָה! אֶלֶא אָמַר רַבָּא: בְּגִדוּלָה כּוֹלִי עֲלֵמָא לֹא פִלְיָגִי דְסֵתְמָא לְסִיכּוּף. כִּי פִלְיָגִי בְּקוּטְנָה. תֵּנָא קַמָּא סָבַר: סֵתָם קוּטְנָה לְשִׁכִּיבָה, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: סֵתָם קוּטְנָה נִמִּי לְסִיכּוּף.

וְהִכִּי

לְהַשְׁלִים שַׁעוֹר מ' סָאָה: וְהַטּוֹבֵל בּוֹ בַּמ' סָאָה שְׁכָלוּ טײַט גֶּרוּךְ: לֹא עֲלָתָה לוֹ טַבִּילָה דְהִכִּי תֵנוּ בַּמַּסֶּכֶת מִקְוָאוֹת (פ"ז מ"א) אֵלּוּ מַעְלִין וְלֹא פּוֹסְלִין הַשֵּׁלֵג וְהַבָּרָד וְהַכֶּפּוֹר וְהַגִּלְדִּי וְהַמַּלְח וְטײַט הגֶּרוּךְ וּמַעְלִין הֵינּוּ מַשְׁלִימִין אֶשְׁלִימִי אִין בִּפְנֵי עֲצָמוּ לֹא: מַתְנִי בְּמִין צְרִיף כּוֹךְ שֶׁל צִדִּין שְׂאוּרָבִין בָּה אֵת הַעוֹפּוֹת וְעַשׂוֹי כְּכּוֹרַת שְׁמַשְׁפַּעַת וְהוֹלָכַת שְׁגָנוּ וְקִירוֹתָיו אַחַד: אוֹ שְׁסַמְכָה לַכֶּתֵל הַטָּה רֹאשֵׁי קֳנִים עַל הַכֶּתֵל וְרֹאשׁוֹ אֶחָד עַל הָאֶרֶץ: לְכִי שְׂאִין לָהּ גֵג שְׂאִינוּ נִכָּר מֵהוּ גֵג וּמֵהוּ כֶּתֵל דְאֶהֱל מַשְׁפַּע לֹאוֹ אֶהֱל הוּא אֶלֶא אִם כֵּן יֵשׁ בּוֹ טַפַּח זְקוּף כְּדִקְתַּנִּי בְּבִרְתָּא: גְּמַ' שְׂאִם הַגְּבִיּוּהָ מִן הַקֶּרֶקַע טַפַּח אִתְרַנְיָהוּ קַהִי דְאִמְרִינן לְבוֹד בְּזֻקִּיפָה יֵשׁ שָׁם טַפַּח זְקוּף וְנִכָּר הַצְרִיף שֶׁהוּא גֵג וְכִינוּ שֵׁשׁ בּוֹ שַׁעוֹר אֶהֱל בְּזֻקִּיפָה הֵי אֶהֱל: אוֹ אִם הִרְחִיקָה כּוֹי אֲסַמְכָה עַל הַכֶּתֵל קַהִי אִם הִרְחִיק רֹאשׁ הַסֻּמּוֹךְ לַכֶּתֵל מִכֶּתֵל טַפַּח וְהִיתָה סְמוּכָה עַל יַתְדוֹת אִמְרִינן לְבוֹד מִמֶּנָּה וְלַכֶּתֵל בִּשְׁנָה וְלֹא בִּשְׁפּוּעַ וְהוּא הַגֵּג: שְׁפּוּעֵי אֲהֻלִּים בְּאֲהֻלִּים אַע"פ שֶׁלֹא הַגְּבִיעַ וְלֹא הִרְחִיקָה בַּשְּׂרָה: בְּכֵלֶת חֲתָנִים לְכִי שְׂאִין לָהּ גֵג טַפַּח שְׁנֵה לֹא חֲשִׁיב אֶהֱל לְהַפְסִיק: פֶּר' חֲלִיעֶזֶר דְאִמֵּר אֶהֱל מַשְׁפַּע לֹאוֹ אֶהֱל הוּא: בְּרִיתָא אִיפְכָא תַנְיָא מִצְרַתִּי בְּרִיתָא שְׁשֻׁנְיָה אִפּוֹר בְּשִׁטְתָן רַבִּי חֲלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר וְחַכְמַיִם פּוֹסְלִין לְכִי שְׂאִין לָהּ גֵג: וְחִידָאָה הִיא מַתְנִיתִין דְתַנִּי הִכִּי ר' נֵתָן קַתְנִי לָהּ דֵּהוּא וְחִידָאָה אֶבֶל חַכְמַיִם שְׁבָדוּרֵי הֵיוּ חוֹלְקִין עָלָיו וְאוֹמְרִים רַבִּי חֲלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר וְחַכְמַיִם פּוֹסְלִין: מַתְנִי מַחְצְלַת קֳנִים קֵשָׁה וְאִין נּוֹחָה לְמַשְׁכָּב: עֲשֵׂאָה לְשִׁכִּיבָה הוֹאִיל וְיִחָדָה לְכָךְ עֲשֵׂאָה כְּבִי וּמַקְבֶּלֶת טַמְאָה וְאִין מְסַכְכִין בָּה כּוֹי: לְסַכּוֹךְ כּוֹי וְחֲיִנָּה מְקַבֶּלֶת טַמְאָה דְלֹאוֹ כְּבִי הוּא וּבִגְמָרָא פְּרִיךְ סִתְמָא אֲסִתְמָא: רַבִּי חֲלִיעֶזֶר אֹמֵר כּוֹי בְּגִמָּרָא מִפֶּרֶשׁ מֵאִי קֹאמְרִי וּמֵאִי פִלְגְתִּיהוּ דְהִיבָא דְפִרִישׁ בְּהִזִּיא לְשִׁכִּיבָה אוֹ לְסַכּוֹךְ וְדֹאִי אִין חֲלוּק בִּין גְּדוּלָה לְקוּטְנָה דְהָא פִרַשׁ אֶלֶא קוּטְנָה גִרְאִית סִתְמָא לְשִׁכִּיבָה גְּדוּלָה גִרְאִית סִתְמָא לְסַכּוֹךְ: גְּמַ' כֹּאן בְּגִדוּלָה כֹּאן בְּקוּטְנָה וְסִיפָא לֹא דְמִי לְרִישָׁא דְסִיפָא הִכִּי קֹאמֵר וְאִם קוּטְנָה הִיא וְעֲשֵׂאָה לְסַכּוֹךְ מְסַכְכִין בָּה כּוֹי הָא סִתְמָא לְשִׁכִּיבָה: אִימָא **סִיפָא כּוֹי** וְדַר' חֲלִיעֶזֶר לִיבָא לְתַרוּצַי כְּדִתַּנָּא קַמָּא דְהָא אַחַת גְּדוּלָה וְאַחַת קוּטְנָה קַתְנִי:

אֶלֶא אִמֵּר רַבָּא בְּגִדוּלָה כ"ע לֹא פִלְגִי דְסִתְמָא לְסַכּוֹךְ כְּלוּמַר לֹא תַשְׁנִי רִישָׁא בְּגִדוּלָה וְסִיפָא בַּקֹּטְנָה וְתַרְנִיְהוּ כְּדַפֶּרֶשׁ דָּאִם כֵּן דְרַבִּי חֲלִיעֶזֶר לֹא מַתְרַצָּא אֶלֶא כֹּל לְסַכּוֹךְ דְקַתְנִי מַתְנִיתִין בִּין בְּסִיפָא דְמַלְתָּה דְתַנָּא קַמָּא בִּין כְּדַרְבִּי חֲלִיעֶזֶר אֲסִתְמָא קַהִי:

לְבוֹד דְּפִרַשׁ הַקּוּנְטֶרֶם אִם הִרְחִיק רֹאשׁ הַסֻּמּוֹךְ לַכֶּתֵל מִן הַכֶּתֵל טַפַּח וְהִיתָה סְמוּכָה עַל יַתְדוֹת וּקְצַת מִשְׁמַע בֶּן בִּירְשִׁלְמִי דְגֵרָסִין מוֹדָה רַבִּי חֲלִיעֶזֶר לַחֲכָמִים שְׂאִם הִיתָה נְתוּנָה עַל אֶרְבָּעָה אֲבָנִים אִוִּי שְׂאִם הִיתָה גְבוּהָה מִן הָאֶרֶץ פּוֹתַח טַפַּח בַּשְּׂרָה: לְסַכּוֹךְ מַסְבִּכִין בָּהּ וְחֲיִנָּה מְקַבֶּלֶת טַמְאָה. דְּכֹל הַיּוּצֹא מִן הָעֵץ אֵינּוּ מִשְׁמַא טַמְאָת אֲהֻלִּים אֶלֶא פֶּשֶׁתָן דְּיִלְפִינן מִמַּשְׁכֵּן פֶּרֶק בַּמָּה מַזְלִיחִין (שְׁבַת דף כח. נֶסֶס): כֹּאן בְּגִדוּלָה כֹּאן בַּקֹּטְנָה. לֹא מִשּׁוֹם דְתַהֲיִי רִישָׁא בַּחֲזָא וְסִיפָא בַּחֲזָא אֶלֶא נִקְטַ בְּרִישָׁא עֲשֵׂאָה לְשִׁכִּיבָה בְּכֹל מַחְצְלוֹת מִשּׁוֹם דְאִיבָא מַחְצְלַת דְּסִתְמָא לְשִׁכִּיבָה בְּכֹל מַחְצְלוֹת מִשּׁוֹם דְאִיבָא מַחְצְלַת דְּסִתְמָא לְסַכּוֹךְ וּבְסִיפָא נִקְטַ עֲשֵׂאָה לְסַכּוֹךְ. בְּכֹל מַחְצְלוֹת מִשּׁוֹם דְאִיבָא מַחְצְלַת דְּסִתְמָא לְשִׁכִּיבָה: אִמֵּר רַבָּא בְּגִדוּלָה כְּבִי עֲלֵמָא לֹא פִלְגִי דְסִתְמָא לְסַכּוֹךְ. וְלַסַּכּוֹךְ דְתַתִּי מַתְנִי בִּין בְּסוּף מַלְתָּה דְתַנָּא קַמָּא בִּין בִּר"א אֲסִתְמָא קַהִי וְהִכִּי קֹאמֵר עֲשֵׂאָה לְשִׁכִּיבָה בְּהִזִ

כ.

וְהָכִי קֶאֱמַר: מַחְצֶלֶת הַקְּנִיִּים גְּדוּלָּה, עֲשֹׂאָה לְשִׁכִּיבָה — מַקְבֵּלֶת טוֹמָאָה, וְאִין מְסַכְכִּין בָּהּ. טַעְמָא דְעֲשֹׂאָה לְשִׁכִּיבָה, הָא סִתְמָא — נַעֲשֶׂה כְּמִי שֶׁעֲשֹׂאָה לְסִיכּוּף, מְסַכְכִּין בָּהּ. (קִטְנָה, עֲשֹׂאָה לְסִיכּוּף — מְסַכְכִּין בָּהּ. טַעְמָא דְעֲשֹׂאָה לְסִיכּוּף, הָא סִתְמָא — נַעֲשֶׂה כְּמִי שֶׁעֲשֹׂאָה לְשִׁכִּיבָה, וְאִין מְסַכְכִּין בָּהּ). וְאַתָּא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְמִימַר: אַחַת קִטְנָה וְאַחַת גְּדוּלָּה, סִתְמָא — כְּשֶׁרָה לְסִיכּוּף. אָמַר לִיה אֲבִי: אִי הָכִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר: אַחַת קִטְנָה וְאַחַת גְּדוּלָּה, "אַחַת גְּדוּלָּה וְאַחַת קִטְנָה" מִיבְעִי לִיה! ^(ט) וְעוֹד: כִּי פְּלִיגִי, בְּגְדוּלָּה הוּא דְפְּלִיגִי — וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְחוּמְרָא. דִּתְנִינָא: מַחְצֶלֶת הַקְּנִיִּים גְּדוּלָּה מְסַכְכִּין בָּהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר: אִם אֵינָה מַקְבֵּלֶת טוֹמָאָה — מְסַכְכִּין בָּהּ. אֲלֹא אָמַר רַב פֶּפְסָא: בְּקִטְנָה כּוֹלִי עַלְמָא לֹא פְּלִיגִי דְסִתְמָא לְשִׁכִּיבָה. כִּי פְּלִיגִי בְּגְדוּלָּה, תֵּנָּא קֶמָא סְבַר: סִתְמָא גְּדוּלָּה לְסִיכּוּף, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סְבַר: סִתְמָא גְּדוּלָּה נְמִי לְשִׁכִּיבָה. וּמֵאִי עֲשֹׂאָה לְשִׁכִּיבָה דְקֶאֱמַר — הָכִי קֶאֱמַר: סִתְמָא עֲשִׂיתָהּ נְמִי לְשִׁכִּיבָה, עַד דְעֵבִיד לְסִיכּוּף. תֵּנוּ רַבְּנֵינוּ: מַחְצֶלֶת שֶׁל שִׁיפָה וְשֶׁל גָּמִל, גְּדוּלָּה — מְסַכְכִּין בָּהּ, קִטְנָה — אִין מְסַכְכִּין בָּהּ. שֶׁל קְנִיִּים וְשֶׁל חִילָת, גְּדוּלָּה — מְסַכְכִּין בָּהּ, אַרְוֵגָה — אִין מְסַכְכִּין בָּהּ. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּרַבִּי יוֹסִי אֹמֵר מִשּׁוּם אֲבִיו: אַחַת זו וְאַחַת זו מְסַכְכִּין בָּהּ. וְכֵן הָיָה רַבִּי דּוֹסָא אֹמֵר כְּדִבְרֵיו. ^(י) תֵּנוּ הֵתָם: כָּל הַחוּצֹת מִטְּמֵאִין טְמֵא מֵת, דְּבָרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וְחֻכְמִים אֹמְרִים: מְדָרְס. ^(י) מְדָרְס אִין, טְמֵא מֵת לֹא? וְהָא אֲנִי תֵּנוּ: כָּל הַמִּטְמֵא מְדָרְס — מִטְמֵא טְמֵא מֵת. אֵימָא: אַף מְדָרְס. מֵאִי חוּצֹת? אָמַר רַב אֲבָדִימִי בַּר הַמְדוּרִי: מְרוּזְבְּלִי. מֵאִי מְרוּזְבְּלִי? אָמַר רַבִּי אֲבָא: מְזוּבְלִי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ אֹמֵר: מַחְצֹלֹת מִמֶּשׁ. וְאִזְדָּא רִישׁ לִקְיִשׁ לְטַעְמִיָּה. דְּאָמַר רִישׁ לִקְיִשׁ: הֲרִינִי כְּפֹרֶת רַבִּי חֲזִיא וּבִנְיוֹ, שְׁבַתְחָלָה כְּשֶׁנִּשְׁתַּכְּחָה תוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל — עָלָה עֲזָרָא מִבְּבֶל וַיִּסְדָּהּ. חֲזָרָה וְנִשְׁתַּכְּחָה — עָלָה הִלֵּל הַבְּבֶלִי וַיִּסְדָּהּ. חֲזָרָה וְנִשְׁתַּכְּחָה — עָלוּ רַבִּי חֲזִיא וּבִנְיוֹ וַיִּסְדּוּהָ. וְכֵן אָמַר רַבִּי חֲזִיא וּבִנְיוֹ: לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי דּוֹסָא וְחֻכְמִים עַל מַחְצֹלֹת שֶׁל אוֹשָׁא

ל': גַּמִּי יוֹנָ"ק דִּהוּ רַפִּין הַלְפֵךְ סָתָם
מִרְשָׁרוֹת שְׁהִיא עֵבֶה וְחִינָה חֲלָקָה לֹא
כִּבְּיִן בְּהָ קְמוּנָה חֵין מְסַכְכִּין בְּהָ וְחֵין

יו"ק דהו רבין הלך סתם
 וקשרות שהיא עבה ואינה חלקה לא
 כבין בה קטנה אין מסבין בה ואין
 וכן של חזלת לשח"א והקלה שלה עד
 אין מסבין בה דסתמא לשכיבה ד
 י' הם מן הסתם ומקבלות טמאה והא
 לות בלי הם לטמאה אבל אינם מחזר
 מת דבר ר' דוסא: ונחבמים אומרי
 נשואא מדקם ממוא טמא מת והוא
 ב הטמאה על ידי מדקם נעשה אב ה
 טמא בכל טמאה ואכלו הוא פשוטי
 מת ואינו ממוא מדקם והינו מה שה
 ומדקם מחזר לכך בעיניו בדאמרי' יצא
 נחת ראשו ולקפץ: הריני פפרת יס
 נשתבחה תורה מישאל לא נשתבח
 (א): עלה הלל הבבלי שמיים שגלה וכן

מִסְדָּכִין כִּהָּ וְאִינָה מִקְבֵּלַת טַמְאָה: שְׁפָה פ
 קִטְנָה יֵשׁ בָּהֶן לְשִׁכְבָּה לֹא שָׁנָא גְדוּלָּה מַעֲשֶׂה
 שָׁנָא לָרִנָּה שֶׁהִיא חֲלָקָה וְהֵינּוּ דִקְרָמִי גְדוּלָּה ק
 חֲלוּקִין בֵּין גְּדוּלָּה לְאֶרְוֵנָה אֲבָל שֶׁל קִטְנִים הֵן קִשָּׁ
 שֶׁהִיא עֲבָה וְאִינָה חֲלָקָה וְעַן שֶׁלָּהֶן קִשָּׁה: אֲרִי
 מְפָרֵשׁ מֵאִי הִיא: מְטַמְּאוֹת טַמְאָה מֵת בְּלוֹמֵר
 טַמְאָה מֵת שֶׁהוּא אֵב הַטַּמְאָה וְהָבִי קֹאמֵר הַח
 הַטַּמְאָה אֵלָּל ע"י הַמֵּת עֲצָמוֹ שֶׁיֵּהִי הֵן טַמְאָה
 מִדָּרָם אֵין טַמְאָה מֵת לֹא בַתְּמִיָּה: וְהִקְנִין כָּל
 דְּבָאֵב הַטַּמְאָה מִירִי וְהָבִי קֹאמֵר כָּל הַנֶּעֱשֶׂה
 דְּשׁוּי לְתַשְׁמִישׁ כָּלִי הוּא וְכָל שֶׁהוּא כָּלִי לְמִדָּרָם
 כּו' וְסִיפָא דְּהִיא מִשְׁנָה וְיֵשׁ שֶׁהוּא מְטַמֵּא טַמְ
 שֶׁאִם שָׂכַב עָלָיו הָאֵב וְלֹא נִגַּע בּוֹ מִהוֹר דְּלִגְבֵּי
 לְשִׁכְבָּה: מִקְבְּלֵי כּוּלֵּי וְשֵׁשׁ לְרוּעָה לְהִטְחָ
 מְזִבִּיר אֲבִיו אִו רַבּוֹ לְאַחֵר מִיתָתוֹ צ"ל בֶּן: ק
 בְּדִאמְרִי בַּפְסָחִים בְּאֶלּוֹ דְּבָרִים (פְּסָחִים דְּ)

מסורת הש"ס

א יבמות קכב:
ב לעיל י: לעיל יא.
ג לעיל י:
ד משנה אהליות

וחיו לך אדם שוכב עליהן: פנו דליפא דיתבי עליהו חיו רב בני אדם רגילין לישון לכה: דמקרי ויתבי וינחון לכה: והתניא לעיל: וכן היה ר' דוסא אומר פדבריו של ר' יוסי חזו חזו מסבין בזה אלא לאו כלי הוא לקבל טמאה: גזנפא כעין שפה סביב גבוה מעט לקבל מה שנוקטין בזה ועשויה לתשמיש לתת פרות על גבה: דלית בזה גזנפא רפילו כלי לא הויא דלספק על גבי אהלום עשויה: שעם פווי"ל מין שפיה: של שק מנוצה של עזים: של ספירא ממה שמסתפר מנואר הסוס ומתגבש: מטמאין טמא מת ולא מדרס דכלי הן ולא לשיבה: בשלמא למאן דאמר חוצלות הנינו מצלי אכא למימר בכל הני דכי לא עבדן לשכיבה כלי הם לתשמיש אחר: של שעם ושל גמי אף על פי שאין נאכרים היטב ויש הפרש בין בית יר לבית יר: ראויין הן לכנתא דפירי פרות נסין שאין יוצאין דרך נקב קטן: של שק ושל ספירא שפירא נסיה: חזו לגולקי ונצי פלים כעין שקין שנוקטין בזה קטניות ופרות דקין: אלא למאן דאמר מחצלות ממש שהן פשוטין ואין להן בית קבול: בשלמא של שק ושל ספירא לר' דוסא אע"ג דלאו לשכיבה עבדי: חזו לפרסי ונפנתא לילין כנגד הפתח דמתרגס מסך הפתח (שמות לה) פרסא דתרגא: נפנתא לנפות בזה הקמח פנות שהן נוקטין עליו קמח וכופלין אותן וקושטין בראש הפל כעין בויט"ל שלנו: למאי חזון אליפא דרבי דוסא דאמר לאו לשכיבה עבדין אמאי טמאות שום טמאה: לנפנתא לכפות בזה יניית שעשין בזה שכר: חנניה בן אחי רבי יהושע: פשנדרתי לגולה כשירד לגולה לעבר שנה כדאמרין בבבכות דהרואה (בבכות דף סג): בוצא מחצלת: מספכים דסתמא לספוך ואינה כלי לתשמיש: קיר הוא גזנפא: מתני' הישן לא יצא דאכל מבסוק בינו לספה ועקר ושיבת הספה רכילה שתיא ונזה: נוהגין היינו כו' טעמא מפרש בגמרא דלא אכתי אהל עראי ומבטל אהל קבע: מעשה בטבי עבדו ועבדים פטורין מן הספה דמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות וכל שהאשה חובת עבד נמי חובת כדאמרין בסנהדרין (דף סז): ולפי דרבנו למדנו כלומר אע"פ שלא אמר לנו לשם למוד אלא לשיחת חליו בעלמא שהיה משתבח בעבדו לבדיחותא בעלמא למדנו ע"פ דרך דדיחותו שהשן תחת המטה לא יצא וזי חובתו: גמי' תנן היום באהליות קא חשיב אית המביאין טמאה:

שחררוהו המים בגון שפיה גבוהה על הגהר והמים חוטטין מתחתיה ונכנסין ועשין נקב ארד: או שרצים בגון חלדות ואשיות: או שפאכלתו מלחת שפאכלן מליחה ומתקבצת מליחה: וכן מדבר אכנים גדולות הערוכות ז' על ז' ופעמים שפאכלת כדורה על גבי השנים והסתנות שוככות ז' אצל ז' ומפרידות ז' מזו ויש שם אהל טפח: וכן סוחר של קורות אף הן קורות הערוכות על גבי קרקע ז' על גב ז' ועומדות לבגין ויש שם הרבה נקבים בניהם ויש בזה אהל כל אלו אם בצית מת בתוך האהל בראשו אחד וכלים בראשו שני נטמאו באהל המת: בידי אדם מתבונן לעשותו אהל: אינו אהל לטמאה:

חזון לפרכי. מן לפני הפתח ומקבל טמאה הוא כדאמרין סוף פרה קמא דביצה (דף יז: נס) מפני מה אמרו וילון טמא: חזון לנפנתא. פי' בקונטרס לכפות בזה יניית שעשין בזה שכר ואי אפשר לומר בן שעם ונמי לא מקבלי טמאה אלא מתורת כלי עץ דאתקש לשק ובמסכת פלים פי"ו [מ"ח] תנן גבי כלי עור וכלי עץ זה הכלל העשוי לתיק טמא ולחפוי טהור ותנן נמי פכ"ו [מ"ו] ב'מס' פלים עור ששעשאו חפוי לכלים טהור דהא דפליגי התם למסקלת טמא ורבי יוסי מטהר משום דהעשוי לכפות משקלת פשעים שמקבלין בו דבר נר' יוסי מטהר משום דעקרו לכסוי וצריך לומר הכא שעשין לקבל בזה דבר: מספכין בבוזא. עשויה היא לקבל תמרים כדאשכחן בכתבות פרה נערה (כתבות דף נ: זל הב ליה מתמרי דעל בוצא ור"ת אס בן מקבלת טמאה מדרבנן דבדף של נחתומין פרה המוכר את הבית (ב"ב דף סו.) והיאך מספכין בזה ויש לומר דהיא דאית ליה גזנפא היא העשויה לקבל תמרים והן מוקמין בדלית ליה גזנפא דהיא וזאי עשויה לספוך וטהורה: מתני' הישן תחת המטה בפסח לא יצא וזי חובתו. בגמרא מוכי לה שמואל בבוזא עשרה פחות מכלא לא חשיב אהל להסיק ומצינו למימר דשמואל לטעמה דמכשך בפרק קמא (דף י.) תחתונה כשאין בעליונה עשרה אהל לאינה אמוראי דפסלי משום דעליונה חשיב אהל אע"פ שאינה גבוהה י' הוא הדיו דחשיב אהל להפסיק נשאל מטה שאני כדאמר בגמרא דהויא לה מטה אהל עראי הלכך כולו מודו דבפחות מעשרה לאו כלום היא: ראיתם טבי עבדי שהיו תלמיד חכם. עבד פשר היה כדאיתא בפרק שני דבבכות (דף טז:) וזירושלמי תני שהיה מניח תפלין ולא מחו בידו חכמים ופרין מחלפא שיטתו דרבן גמליאל דהא דכא גבי סבה מחו בידו חכמים מלשכ בפסח שהרי היה ישן תחת המטה ומשני שהיה עושה בן שלא לדחוק את חכמים שהיו ישינים בפסח ופרין אי שלא לדחוק את חכמים ישב לו חזון לספה ומשני דרנצה היה לשמע דברי חכמים: תנן היום. באהליות פ"ג [מ"ז] אחד חר שחררוהו מים ארישא קאי דאורי בבבית שהיו קמור תחת הבית וקמ"ל אע"פ שנגעו ע"י מים או שרצים:

ידי חובתו. אמר רבי יהודה: נוהגין היינו שהיינו ישינים תחת המטה בפני הזמנים, ולא אמרו לנו דבר. אמר רבי שמעון, מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל שהיה ישן תחת המטה, ואמר להן רבן גמליאל לזמנים: ראיתם טבי עבדי, שהוא תלמיד חכם ויודע שעבדים פטורין מן הסופה, לפיכך ישן הוא תחת המטה. ולפי דרבינו: למדנו שהישן תחת המטה לא יצא חובתו. ^(א) גמי' והא ליפא עשרה! תרגמא שמואל במטה עשרה. ^(ב) תנן היום: אחד חור שחררוהו מים, או שרצים, או שפאכלתו מלחת, וכן מדבר אכנים, וכן סוחר של קורות — מאהיל על הטומאה. רבי יהודה אומר: כל אהל שאינו עשוי בידי אדם — אינו אהל. מאי טעמא דרבי יהודה?

קליף

הישן

תחת המטה בפסח — לא יצא

מסורת הש"ס
א שבת כז: ב זבחים קיג; תוספתא פרה; משנה פרה
תורה אור השלם
זאת התורה אדם כוֹנֵמנות באהל כַּל־הָבֵא אֶל־הָאֱהֶל וְכַל־אֲשֶׁר בָּאֱהֶל יִקְמָא שְׂבַעַת יָמִים (במדבר יט, יד) וּפִרְשׁ אֶת־הָאֱהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן וַיִּשָּׂם אֶת־מִקְדָּשָׁה הָאֱהֶל עָלָיו מִלְּמַעְלָה פֶּאֶרְשׁ צִוּה וְהָיָה אֶת־מִשְׁחָה [שמות מ, יט]

אָהֶל אֶהֱל רַבָּה אֶהֱלִים טוֹבָא כְּתִיבִי בְּפִרְשֵׁת פֶּרָה לְרַבּוֹת אֵף הָעֲשׂוֹי מֵאֲלוֹי:
וְלֵךְ אֶהֱל אֶהֱל מִמֶּשְׁכֵּן. וּאִ"ת אִי מִמֶּשְׁכֵּן וְלֵיף אֶפְלו עֲשׂוֹי בִּידִי אֶהֱם נָמִי לֹא וּבִיֹא אֶת הַטְּמֵאָה אֶלָּא פִּשְׁתָּן בְּדֹאשְׁכֵּחַן פֶּרָךְ בְּמָה מְדַלִּיקוּן (שַׁבַּת דף כז: וְשֵׁם) דְּתַנּוּן כֹּל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ חַיִּינּו מְטַמֵּא טַמְאָת אֶהֱלִים אֶלָּא פִּשְׁתָּן וְלֵיף בְּגִמְרָא אֶהֱל אֶהֱל מִמֶּשְׁכֵּן וַיִּי"ל דְּכָל הַמֵּאֲהִילִים דְּמְטַמְאִים וְלִפְיִן בְּסַפְרֵי בְּפִרְשָׁה פֶּרָה בְּקַל נַחֲמַר מִמְּצֻרַע דְּתַנְיָא מַנְיִן לַעֲשׂוֹת שְׂאֵר הַמֵּאֲהִילִים בְּאֶהֱל הַמַּת אֲמַרְתָּ מַה מְצֻרַע הָקַל עָשָׂה בּוֹ כֹּל הַמֵּאֲהִילִים בְּאֶהֱל מַת הַחֲמוּר לֹא כֹל שֶׁבֶן דְּלִנְגְּבִי מְצֻרַע כְּתִיב מוֹעֲשֹׂב וְדִקְשִׁינוּ בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים מוֹעֲשֹׂב טַמֵּא מִבְּחָן אֲמַרו הַטְּמֵא יוֹשֵׁב תַּחַת הָאֵילָן וְטַהוֹר עוֹבֵר טַמֵּא וּאִ"ת אִם כֹּן כִּי לֹא עֲבִיד נָמִי בִּידִי אֶהֱם וְלֵךְ בְּקַל נַחֲמַר מִמְּצֻרַע וְכִי תִימָא אִם כֹּן ג"ש מֵאִי אֶהֱנִיא הֵא אַצְטְרִיכָא לִיה לְדַרְשָׁה דְּפִרְקָא בְּמָה מְדַלִּיקוּן דְּכָל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ חַיִּינּו מְטַמֵּא טַמְאָת אֶהֱלִים וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּמוֹעֲשֹׂב לֹא מִשְׁמַע לֹא רַבּוּי וְלֹא מַעוּט לְעִנּוּן שְׂאִינוּ עֲשׂוֹי בִּידִי אֶהֱם וְלִרְעִי יִהְיֶה דְּמַעֲשֵׂא רַחֲמֵנָא גַבִּי מַת וְלִפְיִן מְצֻרַע הָקַל בְּקַל נַחֲמַר מַמַּת דְּלֹא מְטַמֵּא וְלִרְבִּינוּ לֹא מַחֲלָק לֹא הִבָּא וְלֹא הִבָּא וְאֵף עַל גַּב דְּקַתָּם סַפְרָא רַבִּי יִהְיֶה אֲתֵיֹא שְׁפִיר הֵהִיא דְּאֵילָן כְּרַבִּי יִהְיֶה דְּאֲמַר בְּשִׁמְעַתִּין מוֹדָה הָיָה רַבִּי יִהְיֶה בְּמִלָּא אֲבִירָף וְלִפְיִן מַמַּת וּאִ"ת וְכַיִּין דְּשְׂאֵר הַמֵּאֲהִילִים וְלִפְיִן מַמַּת ק"ו מִמְּצֻרַע אִם כֹּן נִימָא דִּיו וְלֹא מְטַמֵּא עוֹבְדִים כְּמוֹ קוֹבְדִי הַמַּת שְׁהִי עוֹבְדִים בְּאֶכְסָדְרָה וַיֵּשׁ עַם כָּלִים דְּמִצְרַע עוֹבֵר חַיִּינּו מְטַמֵּא בְּאֶהֱל בְּדַתְנָיֹא בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים וּבְדַתְנָן בְּמַסְכַּת נִגְעִים פ' י"ג (מ"ז) וּמִנְתִּי לָהּ פ"ק דְּקַדְוִשִׁין (לג): וַיֵּשׁ לוֹמַר דַּק"ו זָה חַיִּינּו אֶלָּא גַלּוּיִי מִלְּתָא בְּעֵלְמָא הוּא דְּלֹא וְלִפְיִן מִמֶּשְׁכֵּן לְמַעוּטִי שְׂאֵר הַמֵּאֲהִילִים: וּמִבִּיאִין נְשִׂים עֲבָרוֹת וַיּוֹלְדוּת. אַע"פ שְׁהִי הַתִּינוּקוֹת טַמְאִים בְּנִגְזָה וַיּוֹלְדוּת לֹא הִי חוֹשְׁשִׁין אֶלָּא לְשִׁמְרוֹן מְטַמְאָת מַת דְּבַעֲיָא הַזֵּאָה וּמְטַמְאָה הַיּוֹצֵא מְגוּפֹו כְּנוֹן בְּעַל כְּרִי בְּדַתְנָיֹא

בְּתוֹסַפְתָּא שְׁהִי מְגַדְלִין אֹתָנּוּ עַד שְׂהִי בְּנִי שְׂבַע שָׁנִים אוֹ שְׁמֹנֶה וְלֹא יוֹתֵר שֶׁלֹּא יִרְאוּ כְּרִי וְקֻצַּת תַּמָּה מִה מוֹעִיל מַלְוִי זָה שְׁהִי מְמַלְאִין בְּתִינוּקוֹת כּוֹף כּוֹף בְּעִינָן אִישׁ בְּשַׁעַת קְדוּשָׁה שְׁנוֹתַנְיִן הַאֲפֵר בְּמִים אוֹ בְּשַׁעַת הַזֵּאָה לְרַבִּי יִהְיֶה אוֹ לְרַבִּינוּ בְּדַמוּכַח פֶּרָךְ קַרְף בְּהַלְבִּי (וַיִּמָּא דף מג): וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּמָה שְׁהִיָּה וְכוֹל לְתַנּוּן מְתַקְנִין מְשׁוּם מַשְׁלָה דְּכֵלָּה מִלְּתָא מַשְׁלָה בְּעֵלְמָא בְּדֹאִיתָא כְּרִישׁ (וַיִּמָּא) (דף ג:): וְעַל גַּבִּיהֶן דְּלְתוּת. מֵאֵן דְּאֲמַר בְּגִטּוֹן (דף ח:): וְהַגִּידִר פֶּרָךְ בְּהֵן גְּדוֹל (גִּזִּיר דף נה). וְכַפ' בְּכָל מַעֲרַבִּין (עִירֻדִּין דף ל:): וּבְפֶרָךְ בְּתַרָּא דְּחֻגִיגָה (דף כה). דְּאֶהֱל זְרוּחַ לֹא שְׁמָה אֶהֱל לַחוּץ בְּפִגִּי הַטְּמֵאָה מְצִי לְמִימַר דְּסַבֵּר לָהּ כְּרַבִּי יִהְיֶה דְּאֲמַר בְּשִׁמְעַתִּין לֹא הִי מְבִיאִין דְּלְתוּת אֶלָּא שְׁנָרִים שְׁפָרִיסוּתִיהֶן רַחֲבוֹת וְאַע"פ בְּגַם הֵם אֶהֱל זְרוּחַ מ"מ בְּדִידָהּ גָּלִי רַחֲמֵנָא דְּחַשְׁיבִי אֶהֱל בְּדִקְרִישִׁינוּ מַדְכַּתִּיב (אִיִּיב י) וְבַעֲמֻנֹת וְגִידִים תְּסוּכְכִינִי וּמִיָּהוּ לר' חֲלִיעֶזֶר דְּלִקְמָן נִזְאִי קֶשֶׁה דְּמַפְרַשׁ טַעֲמָא דְּשְׁנָרִים מְשׁוּם דְּמַנְגִּים עַל הַרְוּעָה שְׁלָהֶם וְהַזֵּאִי דְּמַטָּה מְשֻׁנִּי מְשׁוּם דְּהִנְיָא אֶהֱל עֲרָאִי וְלֵהֲאִי טַעֲמָא קֶשֶׁה הִיבִי עֲבָדִינוּ לְמ"ד אֶהֱל זְרוּחַ לֹא שְׁמָה אֶהֱל דְּאִפִּי' שְׂגָה תַּבָּהּ וּמַגְדֵּל לֹא חֲצִי: וְהַתִּינוּקוֹת יוֹשְׁבִין. בְּתוֹסַפְתָּא

דְּפֶרָה [פ"ב] קְתַנִּי דְּהַכֵּל שׁוּין שְׁהַתִּינוּקוֹת צְרִיכִין טַבִּילָה כְּלוּמַר הַכֵּל שׁוּין בִּין ר' עֲקִיבָא בִּין ר' יוֹסִי הַגָּלִילִי ר"ע אֹמֵר לֹא הִי צְרִיכִין לְהֹזֵאת: יִרְדּוּ לִתְּךָ הַמִּים וּמִלְאוּם. תְּסַבֵּר הֵאִי תַנָּא מַלְוִי וְזִים בְּעִינָן וְלֹא

שְׁיִשְׁלַשׁ בְּחֻבֵּל כֶּךָ פֶּרֶשׁ בְּקוּנְטָרָם וְתַמָּה גְּדוּלָּה פֶּרֶשׁ דְּבִכּוּלָּהוּ סְתָמִי מוֹכַחִי בְּמַסְכַּת פֶּרָה (פ"ז מִשְׁנָה ו ז) שְׁהִי מוֹלִיכִין חֻבֵּל כְּדִי לְמַלְאוֹת וְאֶפְלוּ נִתְמַלָּא הַכֵּלִי מֵאֲלוֹי מִשְׁמַע דְּבִשְׂרַב מַלְוִי דְּתַנּוּ בְּמַם' פֶּרָה פ"ה (מ"ז) הַשְׁקַת שְׂפַסְפֵּעַ חַיִּין מְמַלְאִין בְּהִי הִיתָה כִּלִּי וְחַבְרָה בְּסִיד מְמַלְאִין עוֹד תַּנְיָא בְּתוֹסַפְתָּא דְּפֶרָה אֲמַר לִפְנֵי

רַבִּי עֲקִיבָא מְשׁוּם רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵל כּוֹסִית שֶׁל אֶבֶן הִי תְלַנְיִין בְּקִרְנֵי שְׁנָרִים בִּין שְׂשֻׁחוּ שְׁנָרִים לְשַׁחֲתֹת נִתְמַלְאוּ הַכּוֹסִית אֲמַר לָהֶם אֵל תַּתְּנוּ מַחוּם לְצִדִּיקִים לְרַדּוֹת (אֲחֻרָיו) וְנִרְחָה לְפָרֶשׁ דְּבַחִי כְּלִיגִי רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּינוּ דְּרַבִּינוּ קַבְרִי מְשׁוּם הֵהִיא פּוֹרְתָא לֹא חֲוָשִׁינוּ לְהַבֵּר הַתְּהִים וְרַבִּי יוֹסִי חִישׁ: תַּנְיָא נָמִי הִכִּי. מִשְׁמַע לְכַאֲוֹרָה

שְׁהִיא בְּרִיתָא וְהִיא מִשְׁנָה שְׁלֵמָה בְּמַסְכַּת אֶהֱלוֹת (פ"ג מ"ז) סִיפָא דְּהֵהִיא דְּלַעֲבִיל דְּהִכִּי תַנּוּ הֵתָם רַבִּי יִהְיֶה אֹמֵר כֹּל אֶהֱל שְׂאִינוּ עֲשׂוֹי בִּידִי אֶהֱם חַיִּינּו אֶהֱל וּמוֹדָה בְּשִׁקְיִפִּים וְכָלְעִים: וְהָרִי דְּלֵת דְּיֵשׁ לָהּ בְּמָה אֲבִירָפִין. תַּמָּה הִיכִי סְלָקָא דְּעַתָּא דְּמַקְהָה שֶׁלַּא יוֹעִילוּ דְּלְתוּת וְהֵלֹא בִּידִי אֶהֱם הִיא דְּמַדְעַת הַחֲנוּ לְשֵׁם אֶהֱל וְעוֹד מֵאִיןֹה טַעַם יֵשׁ לְשְׁנָרִים לְהוֹעִיל יוֹתֵר מִן הַדְּלְתוֹת וּבְקוּנְטָרָם פֶּרֶשׁ קַא סְלָקָא דְּעַתָּה מְשׁוּם דְּחַיִּין דְּכָךְ אֶהֱל בְּכָךְ וְכָל שֶׁבֶן שְׁנָרִים וְלִפִּי זֶה תַּקְשִׁי לִיה הִיא גּוּפָא וַי"ל דְּקַא סְלָקָא דְּעַתָּה דְּבַעֲלִי חַיִּים חַשְׁיבִי לְהַצִּיל טוֹפִי מְדַלְתוֹת לְחַשֵּׁב אֶהֱל אֵף עַל פִּי שְׂאִין דְּכָךְ אֶהֱל בְּכָךְ וְלֹא שְׂחָן טַעַם זֶה אֶלָּא בְּדַבֵּר הַתַּלְוִי בְּסַבֵּרָא וְלֹא לְמֵאִי דְּלִפְיִן מִמֶּשְׁכֵּן: שְׂדַעְתּוּ שֶׁל תִּינוּךְ גָּסָה עָלָיו. תְּסַבֵּר רַבִּי יִהְיֶה אֶהֱל זְרוּחַ שְׁמָה אֶהֱל דְּמַשְׁמַע הֵא לֹא מְפִגִי שְׂדַעְתּוּ גָּסָה הִי מְבִיאִין דְּלְתוּת:

אֶהֱל אֶהֱל רַבָּה אֶהֱלִים טוֹבָא כְּתִיבִי בְּפִרְשֵׁת פֶּרָה לְרַבּוֹת אֵף הָעֲשׂוֹי מֵאֲלוֹי:
וְלֵךְ אֶהֱל אֶהֱל מִמֶּשְׁכֵּן. וּאִ"ת אִי מִמֶּשְׁכֵּן וְלֵיף אֶפְלו עֲשׂוֹי בִּידִי אֶהֱם נָמִי לֹא וּבִיֹא אֶת הַטְּמֵאָה אֶלָּא פִּשְׁתָּן בְּדֹאשְׁכֵּחַן פֶּרָךְ בְּמָה מְדַלִּיקוּן (שַׁבַּת דף כז: וְשֵׁם) דְּתַנּוּן כֹּל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ חַיִּינּו מְטַמֵּא טַמְאָת אֶהֱלִים אֶלָּא פִּשְׁתָּן וְלֵיף בְּגִמְרָא אֶהֱל אֶהֱל מִמֶּשְׁכֵּן וַיִּי"ל דְּכָל הַמֵּאֲהִילִים דְּמְטַמְאִים וְלִפְיִן בְּסַפְרֵי בְּפִרְשָׁה פֶּרָה בְּקַל נַחֲמַר מִמְּצֻרַע דְּתַנְיָא מַנְיִן לַעֲשׂוֹת שְׂאֵר הַמֵּאֲהִילִים בְּאֶהֱל הַמַּת אֲמַרְתָּ מַה מְצֻרַע הָקַל עָשָׂה בּוֹ כֹּל הַמֵּאֲהִילִים בְּאֶהֱל מַת הַחֲמוּר לֹא כֹל שֶׁבֶן דְּלִנְגְּבִי מְצֻרַע כְּתִיב מוֹעֲשֹׂב וְדִקְשִׁינוּ בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים מוֹעֲשֹׂב טַמֵּא מִבְּחָן אֲמַרו הַטְּמֵא יוֹשֵׁב תַּחַת הָאֵילָן וְטַהוֹר עוֹבֵר טַמֵּא וּאִ"ת אִם כֹּן כִּי לֹא עֲבִיד נָמִי בִּידִי אֶהֱם וְלֵךְ בְּקַל נַחֲמַר מִמְּצֻרַע וְכִי תִימָא אִם כֹּן ג"ש מֵאִי אֶהֱנִיא הֵא אַצְטְרִיכָא לִיה לְדַרְשָׁה דְּפִרְקָא בְּמָה מְדַלִּיקוּן דְּכָל הַיּוֹצֵא מִן הָעֵץ חַיִּינּו מְטַמֵּא טַמְאָת אֶהֱלִים וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּמוֹעֲשֹׂב לֹא מִשְׁמַע לֹא רַבּוּי וְלֹא מַעוּט לְעִנּוּן שְׂאִינוּ עֲשׂוֹי בִּידִי אֶהֱם וְלִרְעִי יִהְיֶה דְּמַעֲשֵׂא רַחֲמֵנָא גַבִּי מַת וְלִפְיִן מְצֻרַע הָקַל בְּקַל נַחֲמַר מַמַּת דְּלֹא מְטַמֵּא וְלִרְבִּינוּ לֹא מַחֲלָק לֹא הִבָּא וְלֹא הִבָּא וְאֵף עַל גַּב דְּקַתָּם סַפְרָא רַבִּי יִהְיֶה אֲתֵיֹא שְׁפִיר הֵהִיא דְּאֵילָן כְּרַבִּי יִהְיֶה דְּאֲמַר בְּשִׁמְעַתִּין מוֹדָה הָיָה רַבִּי יִהְיֶה בְּמִלָּא אֲבִירָף וְלִפְיִן מַמַּת וּאִ"ת וְכַיִּין דְּשְׂאֵר הַמֵּאֲהִילִים וְלִפְיִן מַמַּת ק"ו מִמְּצֻרַע אִם כֹּן נִימָא דִּיו וְלֹא מְטַמֵּא עוֹבְדִים כְּמוֹ קוֹבְדִי הַמַּת שְׁהִי עוֹבְדִים בְּאֶכְסָדְרָה וַיֵּשׁ עַם כָּלִים דְּמִצְרַע עוֹבֵר חַיִּינּו מְטַמֵּא בְּאֶהֱל בְּדַתְנָיֹא בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים וּבְדַתְנָן בְּמַסְכַּת נִגְעִים פ' י"ג (מ"ז) וּמִנְתִּי לָהּ פ"ק דְּקַדְוִשִׁין (לג): וַיֵּשׁ לוֹמַר דַּק"ו זָה חַיִּינּו אֶלָּא גַלּוּיִי מִלְּתָא בְּעֵלְמָא הוּא דְּלֹא וְלִפְיִן מִמֶּשְׁכֵּן לְמַעוּטִי שְׂאֵר הַמֵּאֲהִילִים: וּמִבִּיאִין נְשִׂים עֲבָרוֹת וַיּוֹלְדוּת. אַע"פ שְׁהִי הַתִּינוּקוֹת טַמְאִים בְּנִגְזָה וַיּוֹלְדוּת לֹא הִי חוֹשְׁשִׁין אֶלָּא לְשִׁמְרוֹן מְטַמְאָת מַת דְּבַעֲיָא הַזֵּאָה וּמְטַמְאָה הַיּוֹצֵא מְגוּפֹו כְּנוֹן בְּעַל כְּרִי בְּדַתְנָיֹא

^(NK)
"לִיִּיף "אֶהֱל" "אֶהֱל" מִמֶּשְׁכֵּן. כְּתִיב הִכָּא:
"זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי יָמוּת בְּאֶהֱל", וּכְתִיב הָתָם: "וַיִּפְרֹשׁ אֶת הָאֶהֱל עַל הַמִּשְׁכָּן", מָה לְהֶלֶן בִּידִי אֲדָם, אֵף כָּאֵן בִּידִי אֲדָם. וְרַבִּינוּ: "אֶהֱל" "אֶהֱל" רִיבָה. ⁽²⁾
וְסַבֵּר רַבִּי יְהוּדָה כֹּל אֶהֱל שְׂאִינוּ עֲשׂוֹי בִּידִי אֲדָם אִינוּ אֶהֱל? וְרַמְיִנְהוּ: חֲצִירוֹת הִיּוּ בְּנוֹיוֹת בִּירוּשָׁלַיִם עַל גַּבִּי הַסֵּלַע, וְתַחֲתֵיהֶם חָלָל, מִפְּנֵי קִבְר הַתְּהוֹם. וּמִבִּיאִין נְשִׂים עוֹבְרוֹת וַיּוֹלְדוֹת שָׁם וּמַגְדְּלוֹת בְּנֵיהֶם שָׁם לְפָרָה. וּמִבִּיאִין שְׁוֹוִרִים וְעַל גַּבִּיהֶן דְּלְתוֹת, וְתִינוּקוֹת יוֹשְׁבִין עַל גַּבִּיהֶן וְכוֹסוֹת שֶׁל אֶבֶן בִּידֵיהֶם. הַגִּיעוּ לְשִׁילּוּחַ, יִרְדּוּ לְתוֹךְ הַמַּיִם וּמִילְאוּם, וְעַלּוּ וַיִּשְׁבּוּ לָהֶם. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: מִמְּקוֹמוֹ הִיָּה מִשְׁלָשֵׁל וּמִמְלָא, מִפְּנֵי קִבְר הַתְּהוֹם. וְתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: לֹא הִיּוּ מְבִיאִין דְּלְתוֹת, אֶלָּא שְׁוֹוִרִים. וְהָא שְׁוֹוִרִים, דְּאֶהֱל שְׂאִינוּ עֲשׂוֹי בִּידִי אֲדָם הוּא, וְקַתְנִי, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: לֹא הִיּוּ מְבִיאִין דְּלְתוֹת אֶלָּא שְׁוֹוִרִים! כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה בְּמִלָּא אֲבִירָף. תַּנְיָא נָמִי הִכִּי: וּמוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה בְּשִׁקְיִפִּין וּבְנִקְיָקִי הַסֵּלַעִים. וְחֲרִי דְלֵת, דִּיֵּשׁ בָּהּ כְּמָה אֲבִירָפִין, וְקַתְנִי, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: לֹא הִיּוּ מְבִיאִין דְּלְתוֹת אֶלָּא שְׁוֹוִרִים! אָמַר אֲבִי, לֹא הוֹצִירְכוּ לְהַבִּיא דְלְתוֹת. רַבָּא אָמַר: לֹא הִיּוּ מְבִיאִין דְּלְתוֹת כֹּל עֵינָךְ, שְׁמַפְנִי שְׂדַעְתּוֹ שֶׁל תִּינוּךְ גָּסָה עָלָיו, שְׂמָא יוֹצִיא רֹאשׁוֹ אוֹ אֶחָד מֵאֲבָרָיו, וַיִּטְמֵא בְּקִבְר

בְּתוֹסַפְתָּא שְׁהִי מְגַדְלִין אֹתָנּוּ עַד שְׂהִי בְּנִי שְׂבַע שָׁנִים אוֹ שְׁמֹנֶה וְלֹא יוֹתֵר שֶׁלֹּא יִרְאוּ כְּרִי וְקֻצַּת תַּמָּה מִה מוֹעִיל מַלְוִי זָה שְׁהִי מְמַלְאִין בְּתִינוּקוֹת כּוֹף כּוֹף בְּעִינָן אִישׁ בְּשַׁעַת קְדוּשָׁה שְׁנוֹתַנְיִן הַאֲפֵר בְּמִים אוֹ בְּשַׁעַת הַזֵּאָה לְרַבִּי יִהְיֶה אוֹ לְרַבִּינוּ בְּדַמוּכַח פֶּרָךְ קַרְף בְּהַלְבִּי (וַיִּמָּא דף מג): וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּמָה שְׁהִיָּה וְכוֹל לְתַנּוּן מְתַקְנִין מְשׁוּם מַשְׁלָה דְּכֵלָּה מִלְּתָא מַשְׁלָה בְּעֵלְמָא הוּא דְּלֹא וְלִפְיִן מִמֶּשְׁכֵּן לְמַעוּטִי שְׂאֵר הַמֵּאֲהִילִים: וּמִבִּיאִין נְשִׂים עֲבָרוֹת וַיּוֹלְדוּת. אַע"פ שְׁהִי הַתִּינוּקוֹת טַמְאִים בְּנִגְזָה וַיּוֹלְדוּת לֹא הִי חוֹשְׁשִׁין אֶלָּא לְשִׁמְרוֹן מְטַמְאָת מַת דְּבַעֲיָא הַזֵּאָה וּמְטַמְאָה הַיּוֹצֵא מְגוּפֹו כְּנוֹן בְּעַל כְּרִי בְּדַתְנָיֹא בְּתוֹסַפְתָּא שְׁהִי מְגַדְלִין אֹתָנּוּ עַד שְׂהִי בְּנִי שְׂבַע שָׁנִים אוֹ שְׁמֹנֶה וְלֹא יוֹתֵר שֶׁלֹּא יִרְאוּ כְּרִי וְקֻצַּת תַּמָּה מִה מוֹעִיל מַלְוִי זָה שְׁהִי מְמַלְאִין בְּתִינוּקוֹת כּוֹף כּוֹף בְּעִינָן אִישׁ בְּשַׁעַת קְדוּשָׁה שְׁנוֹתַנְיִן הַאֲפֵר בְּמִים אוֹ בְּשַׁעַת הַזֵּאָה לְרַבִּי יִהְיֶה אוֹ לְרַבִּינוּ בְּדַמוּכַח פֶּרָךְ קַרְף בְּהַלְבִּי (וַיִּמָּא דף מג): וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּמָה שְׁהִיָּה וְכוֹל לְתַנּוּן מְתַקְנִין מְשׁוּם מַשְׁלָה דְּכֵלָּה מִלְּתָא מַשְׁלָה בְּעֵלְמָא הוּא דְּלֹא וְלִפְיִן מִמֶּשְׁכֵּן לְמַעוּטִי שְׂאֵר הַמֵּאֲהִילִים: וּמִבִּיאִין נְשִׂים עֲבָרוֹת וַיּוֹלְדוּת. אַע"פ שְׁהִי הַתִּינוּקוֹת טַמְאִים בְּנִגְזָה וַיּוֹלְדוּת לֹא הִי חוֹשְׁשִׁין אֶלָּא לְשִׁמְרוֹן מְטַמְאָת מַת דְּבַע

הישן פרק שני סוכה

ובַעֲצֻמוֹת וַיָּיָדִים תִּשְׁכַּכְבִּנִי. אֵף עַל גַּב דֵּהאִי קרא בָּאָדָם כְּתִיב כַּל שְׁכַן בַּהֲמָה בְּקֶבֶר הֶהָאִם כְּלוּמַר בַּסֶּפֶק הִכָּר: דִּישׁ בַּמָּה אֲגִרופִּים מִן הַחֲבָלִים לְהַרְקַע: שְׂכָרָסָה לְמָטָה כְּשִׁין אֲהֵל: לְמַדְנוּ שְׂעָבָדִים כְּלוּמַרִּים מִן הַסֶּפֶה. וְאֵע"ג דֵּהאִי מַצֵּת עֲשֵׂה שְׁהַזְמִן גִּרְמָא אֲצִטְרִיךְ לֹאשְׁמוּעִינָן דְּלֹא תִימָא דְחַזְבִּין מִשּׁוּם דְּכִתִּיב תִּשְׁכְּבוּ כְּשִׁין תְּלוּוֹרֵי דְגַלְקֶמֶן בַּשְּׁלֵהִי כִּרְקִין (סָפָה דָף כח:): שְׁאִין לֹה קָבַע. שְׁמַטְלָטְלַת עַל יָדֵי הַמָּטָה וְרַבִּי יִהוּדָה לְטַעֲמָה דְאָמַר סָפָה דִּירַת קָבַע כֵּן פִּרְשׁ כְּהוֹנָטְרָם לְפִי סִבְרָא זֶה מַצִּינוּ לְמִימַר דְּפִלְגִינִי נָמִי בַּסֶּפֶה דְּסִבְרָאשׁ הַעֲגֵלָה וְגִרָם שְׁפִיר לְעִיב בַּסֶּרֶק קָמָא (דָף ז:): וְלֶקְמֶן בַּסֶּרֶקִין (סָפָה דָף כג.). בְּרָאשׁ הַעֲגֵלָה גַבִּי פִלְגֵּמָתָא דְרָבָן גַּמְלִיאֵל וְר' עֲקִיבָא בְּרָאשׁ הַסִּפְיָה דְּבִרָאשׁ הַעֲגֵלָה נָמִי פִלְגִינִי וְהָא דְמוּדָה רָבָן גַּמְלִיאֵל בְּרָאשׁ הַסִּפְיָה דְּכִשְׁרָה הִכָּא דִּיכּוּלָּה לְעַמֵּד בְּרוּחַ שְׁאִינָה מַצִּינָה דִּיבִשָּׁה בְּדִאֲמַרִּי לֶקְמֶן (סָס) אֵע"ג דְּמַטְלָטְלַת ע"י הַסִּפְיָה שְׁאִינִי סִפְיָה דְאִזְרַחָא בְּהָבִי וְחִשְׁבִּיא קָבַע אֵע"ג דְּמַטְלָטְלַת וְאִפִּילוּ לְמֵאֵן דְּמִפְרַשׁ הָכָא טַעֲמָא דְמַתְנִיתִין מִשּׁוּם דְּבַר הַמִּקְבֵּל טַמְאָה מִכָּל מְקוֹם מוֹדָה הוּא דְּפִלְגִינִי נָמִי בְּטַעֲמָא דְדִירַת קָבַע תַּדַּע מְדָלָא קִאֲמַר אֲבָא בִּינְיָהוּ כְּגוֹן שְׁסַמְכ' בַּשָּׂדֶה תַּבָּהּ וּמַגְדַּל הַמַּחְזִיקִים אֲרֻבָּעִים סָאָה בַּלַּח שֶׁהֵם פּוֹרִים בְּיָבֵשׁ דְּלִמְאֵן דְּאָמַר לְפִי שְׁאִין לֹה קָבַע הָכָא נָמִי אִין לֹה קָבַע דְּמַטְלָטְלַת וְלִמְאֵן דְּאָמַר לְפִי שְׁמַעֲמִידָה בְּדָבָר הַמִּקְבֵּל טַמְאָה הִי כִּינּוּן דְּבִאִין בְּמַדָּה כְּלוּמַרִּים דְּהִתְקַן פֶּרֶק ט"ו דְּבָלִים (מ"א) וּמִיָּהוּ קֵשָׁה דְּלֶקְמֶן (סָפָה דָף כג.) דְּפָסִיל ר' יִהוּדָה סָפָה עַל גַּבִּי בַּהֲמָה מֵאִי טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּכִתִּיב חַג הַסִּפֵּת תַּעֲשֶׂה לָּךְ. שְׂבַעַת יָמִים סָפָה הִרְאִינוּהָ לְשַׁבְּעָה וְזוֹ אִינָה רְאוּיָה לְפִי שְׁאִין עוֹלִין לֹה בִּי"ט וְהִשְׁתָּא תַּפּוֹךְ לֹה מִשּׁוּם דְּמַטְלָטְלַת ע"י בַּהֲמָה וְאִינָה קָבַע מִיָּדִי דֵּהִנֵּה אֲסוּמָךְ בְּכִרְעֵי הַמָּטָה וּבִירוּשְׁלָמִי מִשְׁמַע דְּטַעֲמָא לְפִי שְׁאִין לֹה קָבַע שְׁאִין לֹה י' טַפְחִים מִן הַמָּטָה עַד לִגָּג דֵּהָר פִּלְגֵּמָתָא דִּר' זִירָא וְר' אֲבָא דֵּהָכָא מִתְּנִי לֹה בִירוּשְׁלָמִי בִּר' אִמִּי וְר' אֲבָא וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אָמַר רַבִּי אִמִּי עַל שֶׁם שְׁאִין מִפְרָעִי הַמָּטָה לְסַפֵּךְ עֲשָׂרָה טַפְחִים אָמַר ר' אֲבָא מִשּׁוּם שְׁאִין מַעֲמִידִין בְּדָבָר טַמְאָה הָא תְּנִי מַעֲשֵׂה בִירוּשָׁלַיִם שֶׁהִי מַשְׁלֵשְׁלִין מִטּוֹמְתִיהֶן לְפָנֵי חֲלוּעוּתִיהֶן וְהִי מְסַבִּין עַל גַּבִּיהֶן אִין תִּימָא מִשּׁוּם שְׁאִין מַעֲמִידִין עַל דָּבָר טַמְאָה הָא לִית לֹה טַעֲמָא אֲלֵא מִשּׁוּם שְׁאִין מִפְרָעִי הַמָּטָה לְסַפֵּךְ י' טַפְחִים עַד כָּאן יִירוּשְׁלָמִי וְאוֹתָן שֶׁל אֲנָשִׁי יִירוּשָׁלַיִם הֵיחָא עֲשָׂרָה מִפְרָעִי הַמָּטָה לְסַפֵּךְ וְהָא דְּהִתְקַנִּי מִתְּנִיתִין רַבִּי יִהוּדָה אָמַר אִם אִינָה יְכוּלָּה לְעַמֵּד מַעֲצָמָה אֲסוּרָה דְּמַשְׁמַע הָא יְכוּלָּה לְעַמֵּד כְּמוֹ שְׁסַמְכָה עַל

יְתוּלוֹת בַּשָּׂרָה אֵע"פ שְׁאִין מִפְרָעִי הַמָּטָה לְסַפֵּךְ עֲשָׂרָה לֹא תִשָּׁיב עֲרָאִי כִּינּוּן דְּאִי שְׁקִיל לֹה לְמָטָה אִיכָא לוֹרִי עֲשָׂרָה וְהַסֶּפֶה מִתְקַזְמַת בְּדִאֲמַר אֲבָי בַּשְּׁמַעְתִּין לְמֵאֵן דְּאָמַר אִין לֹה קָבַע כְּלוּמַר אִי שְׁקִיל לֹה לְמָטָה דְּמָטָה לְחוּדָה קוּימָא וְאִין הַסֶּפֶה נִפְסָלַת בַּשְּׂבִיל שֶׁהַכֵּינִים בָּהּ מָטָה וּמַעֲט לוֹרִיָּה מִיָּדִי דֵּהִנֵּה אֲבָרִים וּבְסוּלוֹת דְּפֶרֶק קָמָא (דָף ג:): לֹא הִי מַעוּט לֹא לַעֲגוֹן עֲשָׂרָה וְלֹא לַעֲגוֹן עֲשָׂרִים:

בְּקֶבֶר הַתְּהוֹם. תִּנְיָא כְּוּוֹתִיָּה דְרַבָּא. רַבִּי יְהוּדָה אָוּמַר: לֹא הָיוּ מְבִיאִין דְּלָתוֹת כָּל עֵיקַר, מִפְּנֵי שְׂדַעְתּוֹ שֶׁל תִּינּוֹךְ גָּסָה עָלָיו, שְׁמָא יוֹצִיא רֹאשׁוֹ אוֹ אֶחָד מֵאַבְרָיו וַיִּטְמֵא בְּקֶבֶר הַתְּהוֹם. אֲלֵא מְבִיאִין שְׁוֹרִים הַמְצָרִים שְׂכָרִיסוֹתֵיהֶן רַחְבוֹת, וְהַתִּינּוֹקוֹת יוֹשְׁבִין עַל גַּבִּיהֶן, וְכוֹסוֹת שֶׁל אָבֹן בִּידֵיהֶן. הִגִּיעוּ לַשִּׁילּוֹחַ — יָרְדוּ וּמִלְאוּם, וְעָלוּ וַיֵּשְׁבוּ לָהֶן עַל גַּבִּיהֶן.^(א) וְהָרִי מָטָה, דִּישׁ בַּהּ כַּמָּה אֲגִרופִּים, וּתְנָן, רַבִּי יְהוּדָה אָוּמַר: נוֹהֲגִים הָיִינוּ שְׁהָיִינוּ יִשְׁנִים תַּחַת הַמָּטָה בְּפָנֵי הַזְּקֵנִים! שְׂאִנִּי מָטָה, הוּאִיל וּלְגַבָּהּ עֲשׂוּיָה. שְׁוֹרִים נָמִי לְגַבָּן עֲשׂוּיִם! כִּי אֵתָא רַבִּין אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׂאִנִּי שְׁוֹרִים הוּאִיל וּמַגִּינִים עַל הָרוּעִים בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחֲמָה וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. אִי הָכִי, מָטָה נָמִי — הוּאִיל וּמַגִּינָה עַל מַנְעָלִים וְסַנְדָּלִים שְׂתַּחֲתִיָּה! אֲלֵא אָמַר רַבָּא: שְׂאִנִּי שְׁוֹרִים, הוּאִיל וְעֲשׂוּיִם לְהִגִּין עַל בְּנֵי מַצִּים שְׁלָהֶן, שְׁנַאֲמַר: "עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבִּישִׁנִּי וּבַעֲצָמוֹת וַיָּיָדִים תִּסּוּכְכְּנִי".^(ב) וְאִי בָּעִית אֵימָא: רַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמָיָה, דְּאָמַר: סוּפָה דִּירַת קָבַע בְּצִינָן. וְהוּא לִיָּה מָטָה דִּירַת עֲרָאִי, וְסוּפָה אֲהֵל קָבַע — וְלֹא אֲתִי אֲהֵל עֲרָאִי וּמִבְטֵל אֲהֵל קָבַע. וְהָא רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאָמַר נָמִי — סוּפָה דִּירַת קָבַע בְּצִינָן, (הָא) וְאֲתִי אֲהֵל עֲרָאִי וּמִבְטֵל אֲהֵל קָבַע! (אִין) בָּהָא פְּלִיגִי, מִרְ סִבְר: אֲתִי אֲהֵל עֲרָאִי וּמִבְטֵל אֲהֵל קָבַע, וּמִרְ סִבְר: לֹא אֲתִי אֲהֵל עֲרָאִי וּמִבְטֵל אֲהֵל קָבַע. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מַעֲשֵׂה בְטָבִי עָבָדוּ. תִּנְיָא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מִשְׁיַחְתּוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְמַדְנֹו שְׁנֵי דְּבָרִים: לְמַדְנֹו שְׂעָבָדִים כְּלוּמַרִּים מִן הַסּוּפָה, וְלְמַדְנֹו שְׂהִיָּשׁוּן תַּחַת הַמָּטָה לֹא יֵצֵא יָדֵי חוּבָתוֹ.^(ג) וְלִימָא: "מְדַבְּרִיו שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל?" מִיִּלְתָּא אַגָּב אוֹרְחִיָּה קָא מַשְׁמַע לוֹ, כִּי הָא דְאָמַר רַב אַחָא בַר אֲדָא, וְאָמַרִי לֹה אָמַר רַב אַחָא בַר אֲדָא אָמַר רַב הִמְנוּנָא אָמַר רַב: מַפְּזִין שְׂאִפִּילוּ שִׁיחַת תִּלְמִידֵי חֲכָמִים, צָרִיכָה לִימוּד — שְׁנַאֲמַר: "וְעָלְהוּ לֹא יְבוּל". מִתְּנִי הַסּוּמָה סוּפְתּוֹ בְּכַרְעִי הַמָּטָה — כְּשָׂרָה. רַבִּי יְהוּדָה אָוּמַר: אִם אִינָה יְכוּלָּה לְעַמּוֹד בְּפָנֵי עֲצָמָה — פְּסוּלָּה.^(ד) גַּמְ' מֵאִי טַעֲמָיָה דְרַבִּי יְהוּדָה? פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי זִירָא וְרַבִּי אַבָּא בַר מֶמֶל. חַד אָמַר: מִפְּנֵי שְׁאִין לֹה קָבַע. וְחַד אָמַר: מִפְּנֵי שְׁמַעֲמִידָה בְּדָבָר הַמִּקְבֵּל טוּמְאָה. מֵאִי בִּינְיָהוּ? כְּגוֹן שְׁנַעֲצַן שְׁפּוּדִין שֶׁל בְּרִזָּל וְסִיפָה עֲלֵיהֶם. לְמֵאֵן דְּאָמַר לְפִי שְׁאִין לֹה קָבַע — הָרִי יֵשׁ לֹה קָבַע. וּמֵאֵן דְּאָמַר מִפְּנֵי שְׁמַעֲמִידָה בְּדָבָר הַמִּקְבֵּל טוּמְאָה — הָרִי מַעֲמִידָה בְּדָבָר הַמִּקְבֵּל טוּמְאָה. אָמַר אֲבָי: לֹא שָׁנוּ אֲלֵא סָמָה. אֲבָל סִיפָה עַל גַּב הַמָּטָה — כְּשָׂרָה. מֵאִי טַעֲמָא? לְמֵאֵן דְּאָמַר לְפִי שְׁאִין לֹה קָבַע — הָרִי יֵשׁ לֹה קָבַע. לְמֵאֵן דְּאָמַר מִפְּנֵי שְׁמַעֲמִידָה בְּדָבָר הַמִּקְבֵּל טוּמְאָה — הָרִי אִין מַעֲמִידָה בְּדָבָר הַמִּקְבֵּל טוּמְאָה.

מִתְּנִי

נוֹהֲגִין הָיִינוּ אֲלֵמָא אֲהֵל עֲרָאִי לֹאֹ אֲהֵל הוּא: הוּאִיל וּלְגַבָּהּ עֲשׂוּיָה לִישָׁן עַל גַּבָּהּ וְלֹא תַחֲתִיָּה לְפִיכָךְ אִין לֹה שֶׁם אֲהֵל: עַל הָרוּעִים שְׁמַכְנִיסִין רֹאשֵׁיהֶן תַּחַת כֶּרֶס: לְהָבִי נָקֹט גַּבִּי מָטָה מַנְעָלִים וְסַנְדָּלִים דְּאָמַרִי בְּבָבָא בְּתַרָא (דָף נח.) אִינְהוּ מָטָה שֶׁל תִּלְמִידֵי חֲכָמִים כָּל שְׁאִין תַּחֲתִיָּה אֲלֵא מַנְעָלִים שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת בַּיּוֹמוֹת הַחֲמִישֶׁה וְסַנְדָּלִים בַּיּוֹמוֹת הַשְּׁשִׁים שְׁנוֹתָגִים שֶׁם כְּשֵׁהוּא בָא לְשַׁכַּב וַלִישָׁן חוּלָן מַנְעָלָיו וְנוֹתָנָן תַּחַת מְטוֹי אֲבָל לְתַת תַּחֲתִיָּה דְּבָרִים אַחֲרִים גִּנְאִי הוּא לוֹ שְׁמַרְגִּיל בְּנֵי הַבַּיִת לְגָס: עַל בְּנֵי מַעֲזָן גַּג שְׂשַׁדְרָה שְׁלֹחַן מַגֵּן עֲלֵיהֶן: כְּסוּכְכְּנִי אֲלֵמָא סַפֵּךְ קָרִי לֹה: וְאִיבַעֲיַת אִימָא לִר' יִהוּדָה מָטָה אֲהֵל הִיא אֲלֵא הִינוּ טַעֲמָא דְשָׂרִי מִשּׁוּם דְּסָפָה אֲהֵל קָבועִי הוּא: וְלֹא אֲתִי עֲרָאִי וּמִבְטֵל קָבַע לְהַסִּיר שֶׁם הַסֶּפֶה מִכָּאן: וְהָא ר' שְׁמַעוֹן דְּאָמַר נָמִי סָפָה קָבַע דְּבַעֲי אֲרַבַּע' דְּפּוֹתֵי וְאִמַרִי בַּסֶּרֶק קָמָא (דָף ז:): ר' יִהוּדָה וְר' שְׁמַעוֹן וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְר' חֲלִיפָאֵר וְאֲחֵרִים כָּלָּהּ סְבִירָא לֹהוּ סָפָה דִּירַת קָבַע בְּצִינָן וְהָאֲמַר בְּמַתְנִיתִין לְפִי דְרַבְּנוּ לְמַדְנֹו שֶׁהָיָן תַּחַת הַמָּטָה לֹא יֵצֵא יָדֵי חוּבָתוֹ: מִשְׁיַחְתּוֹ לָשׁוֹן שִׁיחַת חֲלִין וְשִׁמְחָה: מִלְתָּא חֲדָתָא חֲגַב אוֹרְחָה דְאֲזַל לֹאשְׁמוּעִינָן שְׁנֵי דְבָרִים שְׁלֵמְדֵנוּ הוֹלֵךְ בַּלְשׁוֹנוֹ בְּדָבָר שְׁתּוּכַל לְהָבִין כּוּ דָּבָר חֲדָשׁ דְּאִי אֲמַרְתָּ מַדְבְּרִיו לֹא שְׁמַעִינוּ מִנָּה שְׂתָּהָא שִׁיחַת חֲלִין צָרִיכָה לָתֵן לָב לְלַמְדָּה אֲבָל הִשְׁתָּא אֲשַׁמְעִינוּ דְצָרִיךְ לְהַטּוֹת אֲזַן אֵף לְשִׁיחְתּוֹן שְׂאֵף הִיא סוּפָה לְהָבִין בָּהּ דָּבָר תּוֹרָה מַדְבְּרִיו מִשְׁמַע דְּבָרִי תּוֹרָה שְׂהוּא מִתְּפַנּוּ לְלַמְדָן לְתַלְמִידִים: צָרִיכָה לְמוּד צָרִיךְ לְשַׁמְעַם שְׁיִתְּנוּ לָהֶן לָב: וְעָלְהוּ דָּבָר קַל כְּפֹן: מִתְּנִי בְּכִרְעֵי הַמַּט' מָטָה שְׁלֵמָה: ר' יִהוּדָה אָוּמַר כּוּ' טַעֲמָא מִפְרַשׁ בְּגִמְרָא: גַּמ' שְׁאִין לֹה קָבַע שְׁמַטְלָטְלַת עַל יָדֵי מָטָה וְר' יִהוּדָה לְטַעֲמִי דְאָמַר סָפָה דִּירַת קָבַע בְּצִינָן: שְׁמַעֲמִידָה כּוּ' וְאֵע"פ שֶׁלֹּא לְמַדְנֹו פְסוּל אֲלֵא לְסַפֵּךְ הוּאִיל וְעַקְרוּ שֶׁל סַפֵּךְ אֵלוֹ מַעֲמִידִין הִי בְּאֵלוֹ סַפֵּךְ בְּדָבָר הַמִּקְבֵּל טַמְאָה: אֲבָל סַפֵּךְ עַל הַמָּטָה וְלֹא סַמָּךְ הַסֶּפֶךְ בְּכִרְעִים אֲלֵא עַל גַּבִּי יְתוּלוֹת אֲבָל כָּל דְּבָנֵי הַסֶּפֶה אִינּוּן אֲלֵא מַטּוֹת מַשְׁלָשָׁה צְרָדִין לֹא פָסִיל ר' יִהוּדָה דֵּהָא לֹא גִמְרִי פְסוּל מִנָּה לְסָפָה אֲלֵא לְסַפֵּךְ וְזֶה לֹא הוּא וְלֹא מַעֲמִילוֹ בְּפִסּוּלִי וְלַעֲגוֹן קָבַע נָמִי יֵשׁ קָבַע לְסַפֵּךְ:

מסורת הש"ס

א לעיל יא.

ב לעיל ז: לעיל יא.

ג עבודה זרה יט:

ד מועד קטן ד:

תורה אור השלם

עור ובשר תלבישני ובעצמות (גידים תשקכני [איוב י, יא])

וזהו קצץ שתול על־פלגי־מים אשר פריו יתן בעתו וצלהו לא־יבול וכל אשר־נעשה יצליח [תהילים א, ג]

מסורת הש"ס

א עירובין עט; שבת קלח;; עירובין קב.
ב משנה אהלול
ג תוספתא אהלול; משנה אהלול
ד תוספתא אהלול; משנה אהלול
ה עירובין יד; לעיל יח; עירובין ט.
ו עירובין ט; עירובין יד; עירובין טז; עירובין עו; עירובין מז.

מתני' ספה המדבבלת לחמן מפרש לה ליכא לאקשויי תנינא חזא זמנא (לעיל ספה דף ב.) שחממיה מרבה מצלתה פסולה חינו דומות זו לזו דמיקשאי חסין אהדדי בדרמינן להו בנמרקא ומשנינן: המעשה במין בית שסךך שלשה שב מאד: גמי' עניה שיש בסככה חנים מעט ויש בה חויר הרבה אלא שאין בו שלשה ביחד: קנה עולה וקנה יורד שלא השנה הסכך להשכיב הקנים זה אצל זה אלא אחד למעלה ואחד למטה ומתוך כך חממה מרבה מצלתה ואשמינן מתנייתין דאמרין כל שאלו היו מסככין בשנה היתה צלתה מרבה מחממה בשכה: רב תני חזא מדבבלת ומצלתה מרבה מחממה אחרת ספה קומי: ושמואל תני מתני' בתרי ספתי: רב תני חזא ספה שהיא עניה שהיא מדבבלת מדבבלת אס חס צלתה מרבה מחממה בשכה: ושמואל תני תרתי ספה מדבבלת בשכה דאמרין רואין ומצלתה מרבה מחממה מלתא אחריתי היא דאשמינן נמי בשכה עניה שיש בה חמה אס צלתה מרבה בשכה: לא שנו דשמואל דקנה עולה וקנה יורד בשכה דאמרין רואין: אלא דאין בין זה לזה שלשה דכל פחות משלשה חזא היא: שאין בגגו בכה העולה רחב טפח דלא שם אהל עליה לאקשויי ולמימר בה חבט רמי השפל והשלך אותו על האויר שפתתיו דהינו נמי ענין גוד אחית אלא לענין מחצה דהני חזא של מחצה שך למימר גוד אחית משוך אותה ואורד ולענין המטל לרחב וכא לסתם חויר שך למימר חבטא: אמרין חבט רמי בשבועה שלשה ויותר דאלו בפחות מג' לא חבט הוא שהרי הוא כמשכב עליו: ה"ג להך מתנייתין באהלול קורות הבית והעליה שאין עליהן משויצה והן מכונות טמאה תחת אחת מהן תחתיה טמא בין התחתונה לעליונה ביניהם טמא על גבי העליונה כנגדה עד לרקיע טמא היו העליונות בבין התחתונות וטמאה תחתיהן תחת כלן על גביהם כנגדן עד לרקיע

בגמרא: ומצלתה מרבה מחממה בשכה קנה עולה וקנה יורד. שלא השנה את הסכך להשכיב את הקנים זה אצל זה אחד למעלה ואחד למטה ומתוך כך חממה מרבה מצלתה ואשמינן רואין כל שאלו היו מסככין בשנה היתה צלתה מרבה מחממה בשכה: רב תני חזא מדבבלת ומצלתה מרבה מחממה אחרת ספה קומי: ושמואל תני תרתי: רב תני חזא מדבבלת ומצלתה מרבה מחממה — פשרה. גמי' מאי מדבבלת? אמר רב: סופה ענייה. ושמואל אמר: קנה עולה וקנה יורד. רב תני חזא, ושמואל תני תרתי. רב תני חזא: סופה מדבבלת, מאי מדבבלת — מדולדלת, שצילתה מרובה מחממה — פשרה. ושמואל תני תרתי: מאי מדבבלת — מבולבלת, ותרתי קתני: סופה מבולבלת פשרה, וצילתה מרובה מחממה — פשרה. ^(א) אמר אביי: לא שנו, אלא שאין בין זה לזה שלשה טפחים, אבל יש בין זה לזה שלשה טפחים — פסולת. אמר רבא: אפילו יש בין זה לזה שלשה טפחים נמי לא אמרו, אלא שאין בגגו טפח, אבל יש בגגו טפח — פשרה. דאמרין: חבוט רמי. ^(ב) אמר רבא: מנא אמינא לה דכי אית ביה טפח אמרין חבוט רמי, וכי לית ביה לא אמרין חבוט רמי? דתנן: קורות הבית והעליה שאין עליהם מעזיבה, והן מכונות טומאה תחת אחת מהן — תחתיה טמא. ^(ג) בין התחתונה לעליונה — ביניהן טמא, על גבי העליונה — כנגדה עד לרקיע טמא. היו העליונות בבין התחתונות, טומאה תחתיהן — תחת פולן טמא. על גביהן — כנגדן עד לרקיע טמא. ^(ד) ותני עלה: במה דברים אמורים — בזמן שי'ש בהן טפח וביניהן פותח טפח, אבל אין ביניהן פותח טפח, טומאה תחת אחת מהן — תחתיה טמא, ביניהן ועל גביהן — טהור. אלמא כי אית ביה טפח, אמרין חבוט רמי, וכי לית ביה טפח, לא אמרין חבוט רמי! שמע מינה. יתיב רב כהנא וקאמר להא שמעתא. אמר ליה רב אשי לרב כהנא: וכל היכא דלית ביה טפח לא אמרין חבוט רמי? ^(ה) והא תנא: קורה היוצאה מפותל זה ואינה נוגעת בכותל זה, וכן שתי קורות אחת יוצאה מפותל זה ואחת יוצאה מפותל זה ואינן נוגעות זו בזו, פחות משלשה — אינו צריך להביא קורה אחרת, שלשה — צריך להביא קורה אחרת. ^(ו) רבן שמעון בן גמליאל אומר:

פחות

אחד למעלה ואחד למטה ומתוך כך חממה מרבה מצלתה ואשמינן רואין כל שאלו היו מסככין בשנה היתה צלתה מרבה מחממה בשכה: רב תני חזא מדבבלת ומצלתה מרבה מחממה אחרת ספה קומי: ושמואל תני תרתי: רב תני חזא: סופה מדבבלת, מאי מדבבלת — מדולדלת, שצילתה מרובה מחממה — פשרה. ושמואל תני תרתי: מאי מדבבלת — מבולבלת, ותרתי קתני: סופה מבולבלת פשרה, וצילתה מרובה מחממה — פשרה. ^(א) אמר אביי: לא שנו, אלא שאין בין זה לזה שלשה טפחים, אבל יש בין זה לזה שלשה טפחים — פסולת. אמר רבא: אפילו יש בין זה לזה שלשה טפחים נמי לא אמרו, אלא שאין בגגו טפח, אבל יש בגגו טפח — פשרה. דאמרין: חבוט רמי. ^(ב) אמר רבא: מנא אמינא לה דכי אית ביה טפח אמרין חבוט רמי, וכי לית ביה לא אמרין חבוט רמי? דתנן: קורות הבית והעליה שאין עליהם מעזיבה, והן מכונות טומאה תחת אחת מהן — תחתיה טמא. ^(ג) בין התחתונה לעליונה — ביניהן טמא, על גבי העליונה — כנגדה עד לרקיע טמא. היו העליונות בבין התחתונות, טומאה תחתיהן תחת כלן על גביהם כנגדן עד לרקיע

טמא וה"פ קורות הבית איתן שהעליה עשויה כהן שחורין שוליב"א קורות העליה הן שהגג עשוי כהן שחורין טרי"ב ונגזין שלהן חלקיו היו ושוין ומניחין הנקדים מקרה לקורה במין תהרת עליה: שאין עליהם משויצה ולא נקדים היכא דליכא משויצה ליכא נקדים: והן מכונות העליונות מכונות כנגד התחתונות ומאהילות עליהן: טמאה תחת אחת מהן תחתיה טמא על פני כל ארצה דיש ברחבה טפח כדמפרש לחמן ומביאה את הטמאה וכל שאר הבית מטה ומעלה טהור ואף כנגד אותה הקורה למעלה דהינו בינה לבין העליונה ואין טמאה אלא תחתיה לבד: בין תחתונה לעליונה ביניהן טמא כל בליס שבין אותם השתים טמא שהעליונה מאהלות על הטמאה ומביאה את הטמאה על פני כל ארצה תחתיה: על העליונה ואם טמאה על העליונה: כנגד הטמאה עד לרקיע טמא שהרי אין דבר חוצץ הימנה ומעלה: היו העליונות בבין התחתונות שלא היו מכונות זו כנגד זו אלא העליונות מכונות כנגד האויר שבין התחתונות: טמאה תחת אחת מהן תחת פולן טמא דאמרין בכל העליונות חבט רמי והשליכם בין התחתונות ואין אהל אחד ובדמיון בדריתא שהיה רחב העליונות כשעור חויר שבין התחתונות: ותני עלה הכי גרסינן לה בד"א בזמן שיש בהן טפח ויש ביניהן פותח טפח אכל אין ביניהן פותח טפח טמאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ביניהן ועל גביהן טהור. ולא גרסינן אין בהן טפח והכי פרושא בד"א דכלה מתנייתין בשיש בהן טפח בשיש בתחתונות הללו טפח וביניהן פותח טפח מתקמא מתנייתין שפיר דאמרין חבט רמי בשעה מכונות טמאה תחת אחת מהן תחתיה טמא וכו' לא דבין דיש בה טפח מביא את הטמאה וחוצץ בפני הטמאה הלכך תחתיה טמא ועל גבה טהור טמאה על גבה תחתיה טהור אפי' כנגד הטמאה דחוצצת וכשאין מכונות בין דיש ביניהן פותח טפח והעליונות רחבן כשעור חויר שבין התחתונות כדקתני העליונות בבין התחתונות שהן כנגד האויר וכשעורן טמאה תחת אחת מהן תחת פולן טמא דאמרין חבט רמי אכל אין ביניהן פותח טפח נמצא שאין ברחב העליונות טפח טמאה תחת אחת מהן מן התחתונות תחתיה טמא וכו' לא דלא אמרין חבט רמי: ביניהן בין התחתונות לעליונות בשעה מכונות טהור והא דהיו בשאין מכונות שעל גבה טהור ותחתיה טמא דיש בה טפח מביאה טמאה לבד ארך שפתתיה וחוצצת בפני הטמאה לטהר על גבה טהור ומאן דגרסינן אין בהן טפח מושה דאם בן טמאה תחת אחת מהן אין כל תחתיה טמא דאין בה שעור להביא טמאה ואין על גבה כנגד הטמאה טהור שאין בה שעור לחון וטמאה על גבה כנגד הטמאה טמא ומתחתיה נמי טמא דטמאה בוקעת ויורדת שאין בה שעור לחון ובתוספתא [דאהלות פי"ג] גרסינן בהדיא בשמקנא במה דברים אמורים פעם עניה וגרסינן הכי במה דברים אמורים כשיש פותח טפח אכל אין ביניהן כו': להא שמעתא דרבא:

מסורת הש"ס

א לעיל ב; משנה סוכה

ב משנה סוכה

ג לעיל ז; עירובין יד.

ד שבת קנד:

הא זה וזה בתוך עשרים אמרינו חבוט רמי. ויפי ברבי יהודה לסושה מרפגן דלית להו רואין דהא רפגן פליגי עליה בדמוכח פ"ק דעירובין (דף יז. וס) דאמר חבבי רבי יוסי סבר לה פלכיה בחדא ופליגי עלה בחדא סבר לה פלכיה בחדא דלית לה רואין ויש לומר דטעמא דרפגן לאו משום דלית להו חבוט רמי בפחות מטפח אלא משום דפסלי קורה המנחת באלו ענין שאינה ראויה לקבל אריח דכעו רחבה ובריאה ולא אמרינו רואין לפסל קורה הנטלת ברוח וספי קורות המתאימות אפילו בפחות משלשה משום דראויה לקבל אריח בעו חבל אי הוה להו הכא רואין אפלו בפחות משלשה יש לנו ללמד מדברי רבי יוסי ברבי יהודה שהפלו במפגל שלשה היו אמרים רואין דהא לא פליגי (אלא) במאי דלית להו רואין אלא מטעמא דפרשתי: חבל בשלשה פון דלית בה טפח לא אמרינו חבוט רמי. השתא אפיקנא דטפח אמרינו חבוט רמי אפילו בשלשה ותמה דבפרק קמא דעירובין (דף ט. וס) אמרינו גבי היתה קורתו משוכה או תלויה בגון שפנש ספי ומלות שקמות על שני פתלי מבוי שאין בגבהן שלשה ואין בעקמיומתן שלשה וקא משמע לן דאמרינו לבד וחבוט ולמה לי שאין בגבהן שלשה פון דקורה רחבה טפח אפלו בגבה שלשה גמי אמרינו חבוט רמי ויש לומר דלא דמי דבלאו הכי תקשי לן התם בלאו טעמא דחבוט רמי לתבשר האי מבוי פון דאין הקורה למעלה מעשרים אלא הינו טעמא דאמרינו התם דבעינן קורה על גבי מבוי ואפילו הוי קורה משום מחצה בעינן הכר חצת ולא חשיב הכר כלל אלא אם כן הוי בתוך שלשה כי הדיא דהתם דהניח מבחון ואפלו סמוך לכתל: כאן מלמעלה כאן מלמטה. הא דגזקינון כי הדדי פסולה למעלה חאי בשש פון חנה נחבדו פמלא חנה אפילו מצמצם פסולה לפי שחמת האויר נראית בארץ רחבה מן הצל של סכך והא דגזקין כי הדדי בשרה נקט שעורה מלמטה שחמה וצל שוין צידוע שהקנים רחבים מן האויר: צומא מלעיל באסתירא מלתחת פשהקב רחב פשעור וזו חמתו מרפה למטה פשעור סלע: פוכבי חמה פשהחמה וזרחת עליה ואין זהוירי חמה נראין מתוכה אין זו דומה להכה אליבא דבית שמאי: מתני' העושה ספרו בראש העגלה חף על גב דמטלטלא ולא קביעא ובראש הספינה שהוא מקום גבוה של ספינה והיס גבוה מאד ואין הרים מקיפין והרוח שולטת שם ועורקתה: בשרה דדירת עררי סגי בה: ועולין לה ביום טוב ומשום דבבטיא למיתנא סיפא ואין עולין תנא רישא ועולין: בראש האילן תמן מושבו בראשו ועשה שם מחצית וסכך: בשרה לחלו של מועד ואף ביום טוב אם עבר ועלה לה יצא חובתי:

ואין עולין לה ביום טוב דגזור בה רפגן דאין עולין באילן ואין משתמשין בו שםא ויתלש: שמים באילן ואחת בידי אדם סמך חקקעית הספה רבו באילן ועשה סביבה בראש האילן שתי מחצות ואחת עשה בידי אדם בארץ וסמך חקקעית הספה באמצע הדפן והגביה הדפן ממנו למעלה עשרה או שנים בידי אדם ואחת באילן ואילן ואם ינטל האילן נופל חקקעית הספה שאינו יכול לעמד בסמיכות שמים שבארץ אין עולין לה ביום טוב דמשתמש באילן:

באילן ואין עולין לה ביום טוב דאמרינו מאי לאו דחק בה באילן ואנח בה קנים באילן דהוי להו צדדיו ומשמע דמירי שהאילן דפנות לספה וקנים של ספה נסמכין על האילן ואם יפגם בה ביום טוב גזירה שםא ויניח חפצו על הסכך וכן פירש שם פקונטרס:

פחות מארבעה כו' רפן שמעון פחות מארבעה כו' רפן שמעון פחות מארבעה — אין צריה להביא קורה אחרת, ארבעה — צריה להביא קורה אחרת. וכן שתי קורות המתאימות, לא בזו פדי לקבל אריח ולא בזו פדי לקבל אריח, אם מקבלות אריח לרחבו טפח — אין צריה להביא קורה אחרת, ואם לאו — צריה להביא קורה אחרת, רפן שמעון פן גמליאל אומר: אם מקבלות אריח לארבו שלשה טפחים — אין צריה להביא קורה אחרת. ואם לאו — צריה להביא קורה אחרת. היו אחת למעלה ואחת למטה, רבי יוסי ברבי יהודה אומר: רואין העליונה כאילו היא למטה, ואת התחתונה כאילו היא למעלה. ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מעשרים אמה, והתחתונה למטה מעשרה. הא זה וזה בתוך עשרים — אמרינו חבוט רמי אף על גב דלית ביה טפח! אמר ליה, תריץ ואימא הכי: ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מעשרים, אלא בתוך עשרים, והתחתונה סמוכה לה בפחות מלמטה. אי נמי: בלבד שלא תהא תחתונה למטה מעשרה, אלא למעלה מעשרה, ועליונה סמוכה לה בפחות מלמטה, אבל שלשה, פון דלית ביה טפח — לא אמרינו חבוט רמי. וישצילתה מרובה מחמתה פשרה. הא כי הדדי — פסולה. והא תנן באידה פירקין: וישחמתה מרובה מצילתה פסולה, הא כי הדדי — פשרה! לא קשיא: כאן מלמעלה, כאן מלמטה. אמר רב פפא, היינו דאמרי אינשי: פוזא מלעיל, פאיסתרא מלתחת. ^(א) מעובה כמין בית. תנו רבנן: המעובה כמין בית, אף על פי שאין הפוככים נראין מתוכה — פשרה. אין פוככי חמה נראין מתוכה — בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. ^(ב) מתני' העושה סוכה בראש העגלה או בראש הספינה — פשרה, ועולין לה ביום טוב. בראש האילן או על גבי גמל — פשרה, ואין עולין לה ביום טוב. ^(ג) שמים באילן ואחת בידי אדם, או שמים בידי אדם ואחת באילן — פשרה, ואין עולין לה ביום טוב. שלש בידי אדם ואחת באילן — פשרה, ועולין לה ביום טוב.

זה

(במקדרי י"ג:ל"ג)

וכובד גדול בשמים דומה בעינינו פקטון בדמוכח בפרק המוכר את הספינה

(ב"ב דף עג.) : שמים באילן ואחת בידי אדם. סמך חקקעית הספה רבה

באילן ועשה סביבה בראש האילן שתי מחצות ואחת עשה בידי אדם בארץ וסמך

חקקעית הספה באמצע הדפן והגביה הדפן ממנו ולמעלה עשרה או שנים בידי

אדם ואחת באילן ואם ינטל האילן נופל חקקעית הספה שאינה יכולה

לעמד בסמיכות שמים שבארץ אין עולין לה ביום טוב דמשתמש באילן כן פירש

פקונטרס ולא משמע הכי פירק מי שהחשיך (שבת דף קנד: וס) דגזיק מהבא דצדדים לסורין דאמרינו מאי לאו דחק בה באילן ואנח בה קנים באילן דהוי להו

צדדיו ומשמע דמירי שהאילן דפנות לספה וקנים של ספה נסמכין על האילן ואם יפגם בה ביום טוב גזירה שםא ויניח חפצו על הסכך וכן פירש שם פקונטרס:

הא זה וזה בתוך עשרים אמרינו חבוט רמי. ויפי ברבי יהודה לסושה מרפגן דלית להו רואין דהא רפגן פליגי עליה בדמוכח פ"ק דעירובין (דף יז. וס) דאמר חבבי רבי יוסי סבר לה פלכיה בחדא ופליגי עלה בחדא סבר לה פלכיה בחדא דלית לה רואין ויש לומר דטעמא דרפגן לאו משום דלית להו חבוט רמי בפחות מטפח אלא משום דפסלי קורה המנחת באלו ענין שאינה ראויה לקבל אריח דכעו רחבה ובריאה ולא אמרינו רואין לפסל קורה הנטלת ברוח וספי קורות המתאימות אפילו בפחות משלשה משום דראויה לקבל אריח בעו חבל אי הוה להו הכא רואין אפלו בפחות משלשה יש לנו ללמד מדברי רבי יוסי ברבי יהודה שהפלו במפגל שלשה היו אמרים רואין דהא לא פליגי (אלא) במאי דלית להו רואין אלא מטעמא דפרשתי: חבל בשלשה פון דלית בה טפח לא אמרינו חבוט רמי. השתא אפיקנא דטפח אמרינו חבוט רמי אפילו בשלשה ותמה דבפרק קמא דעירובין (דף ט. וס) אמרינו גבי היתה קורתו משוכה או תלויה בגון שפנש ספי ומלות שקמות על שני פתלי מבוי שאין בגבהן שלשה ואין בעקמיומתן שלשה וקא משמע לן דאמרינו לבד וחבוט ולמה לי שאין בגבהן שלשה פון דקורה רחבה טפח אפלו בגבה שלשה גמי אמרינו חבוט רמי ויש לומר דלא דמי דבלאו הכי תקשי לן התם בלאו טעמא דחבוט רמי לתבשר האי מבוי פון דאין הקורה למעלה מעשרים אלא הינו טעמא דאמרינו התם דבעינן קורה על גבי מבוי ואפילו הוי קורה משום מחצה בעינן הכר חצת ולא חשיב הכר כלל אלא אם כן הוי בתוך שלשה כי הדיא דהתם דהניח מבחון ואפלו סמוך לכתל: כאן מלמעלה כאן מלמטה. הא דגזקינון כי הדדי פסולה למעלה חאי בשש פון חנה נחבדו פמלא חנה אפילו מצמצם פסולה לפי שחמת האויר נראית בארץ רחבה מן הצל של סכך והא דגזקינון כי הדדי בשרה נקט שעורה מלמטה שחמה וצל שוין צידוע שהקנים רחבים מן האויר: צומא מלעיל באסתירא מלתחת. פשהקב רחב מלמעלה פשעור וזו חמתה מרפה למטה פשעור סלע: פוכבי חמה פשהחמה וזרחת עליה ואין זהוירי חמה נראין מתוכה אין זו דומה להכה אליבא דבית שמאי: מתני' העושה ספרו בראש העגלה חף על גב דמטלטלא ולא קביעא ובראש הספינה שהוא מקום גבוה של ספינה והיס גבוה מאד ואין הרים מקיפין והרוח שולטת שם ועורקתה: בשרה דדירת עררי סגי בה: ועולין לה ביום טוב ומשום דבבטיא למיתנא סיפא ואין עולין תנא רישא ועולין: בראש האילן תמן מושבו בראשו ועשה שם מחצית וסכך: בשרה לחלו של מועד ואף ביום טוב אם עבר ועלה לה יצא חובתי:

מחמת שהוא רחוק ממנו וראיה לדבר ויהי בעינינו פסגים (במקדרי י"ג:ל"ג)

וכובד גדול בשמים דומה בעינינו פקטון בדמוכח בפרק המוכר את הספינה

(ב"ב דף עג.) : שמים באילן ואחת בידי אדם. סמך חקקעית הספה רבה

באילן ועשה סביבה בראש האילן שתי מחצות ואחת עשה בידי אדם בארץ וסמך

חקקעית הספה באמצע הדפן והגביה הדפן ממנו ולמעלה עשרה או שנים בידי

אדם ואחת באילן ואם ינטל האילן נופל חקקעית הספה שאינה יכולה

לעמד בסמיכות שמים שבארץ אין עולין לה ביום טוב דמשתמש באילן כן פירש

פקונטרס ולא משמע הכי פירק מי שהחשיך (שבת דף קנד: וס) דגזיק מהבא דצדדים לסורין דאמרינו מאי לאו דחק בה באילן ואנח בה קנים באילן דהוי להו

צדדיו ומשמע דמירי שהאילן דפנות לספה וקנים של ספה נסמכין על האילן ואם יפגם בה ביום טוב גזירה שםא ויניח חפצו על הסכך וכן פירש שם פקונטרס:

מסורת הש"ס

א לעיל ז:

ב לקמן כז:

ג עירובין מד; עירובין טו:

ד יומא יג.

תורה אור השלם

חג הסוכת תעשה לך שבועת ימים באספה מוֹרֶנֶה ומִיקְבֵּה [דברים טז, יג]

גמי' לא פלוס היא דאפ"י דירת עֲרָאִי לֹא הָיְתָה: שְׁאִינָה מְצִינָה דִּבְבֶּשָׁה הָיָה בְרוּחַ — מְצִינָה דִּבְבֶּשָׁה דְּהוּנָה רוּחַ מְצִינָה דִּים דְּכָלִי עֲלֵמָא כּוֹי אִף ע"ג דְּאִינָה עוֹמֶזֶת בְּרוּחַ שְׁאִינָה מְצִינָה דִּים דְּאִפ"י לְמֵאן דְּבַעֲי סָפָה דִּירַת קֶבֶע אִיבָא: עַל גְּבִי בַּהֲמָה כְּגוֹן גִּתָּן דְּלִתּוֹת עַל שְׁנֵי סוּסִים וְהִם חֲרַקְעִית הַסָּפָה וְעָשָׂה לְמַעֲלָה מְחֻצִּית וּסְכָה: הִרְאִוִי לְשִׁבְעָה וְהִשְׁתָּא דְּגִזּוֹר רִבְּנָן אִין עוֹלִין לָהּ נִמְצָאת שְׁאִינָה רִאשִׁיָּה לְיוֹם רִאשׁוֹן: וְלֹא פָּסִין לְבִירָאוֹת דְּתָנּוּ בְּשִׁירֻכִּין (מ) עוֹשִׂין פָּסִין לְבִירָאוֹת אֲרַבְעִי דְּיוֹמָדִין לְבוֹר שִׁבְרָשׁוֹת הִרְפִּים וְהַבּוֹר עֲמוֹק עֶשְׂרֵה אַמּוֹת רַה"י וְאִין וְכוּל לְמַלְאוֹת מִמֶּנּוּ אֵלֶּא אִם כּוֹן מִקּוֹף מְחֻצִּית וּמִפְּנֵי בַּהֲמוֹת עוֹלֵי רִגְלִים הִתִּירוּ הַמְּחֻצִּית בְּאַרְבָּעָה דְּיוֹמָדִין לְאַרְבַּע פִּאֹת וְאָמַר ר' מֵאִיר דָּלָא עֲבָדִין חֲדָא מִהֲנָה בְּבַעֲלֵי חַיִּים וְטַעֲמָא מִפְּרַשׁ לְחֻמּוֹ: וְלֹא גוּלָּל לְקַבֵּר כְּלוּמַר אִם עֲשֵׂאוּהָ פָּסִין לְאִרְוֵנוּ שֶׁל מַת אִין שֶׁס גוּלָּל עָלָיו לְטַמֵּא דְּאִמְרִי' בַּהֲמָה הַמְקַשָּׁה גּוּלָּל מְטַמֵּא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׁא וּבִאֲהֵל דְּתַנּוּיָא (חֲלִין דָּף עב.) עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה לְרִבּוֹת גוּלָּל וְדוּפֵק: וְר' יוֹסִי הִגְלִילִי מִפְּרַשׁ לְחֻמָּה טַעֲמָא: גִּזְרָה שְׁמָא תַּמּוּת הַבַּהֲמָה בְּיוֹם טוֹב וְתַפֵּל וְאִין כֹּאן דְּפוֹן וְנִמְצָא בְּטַל מִמְצָת סָפָה וּלְחֻמָּה פִּרְיָן וּבְגוּלָּל דְּהֵלָא הִיא מֵאִי טַעֲמָה: קָשׁוֹר זְלִיבָא לְחֻמָּשׁ שְׁמָא תַבְרַח: דְּכָלִי עֲלֵמָא בִּין לֹאֲבַי בִּין לְרַבִּי זִירָא מְכַשִּׁיר רַבִּי מֵאִיר: דְּאִי נָמִי מִית וְיִפּוֹל יֵשׁ בְּנִבְלָתוֹ עֲשֶׂהָ: מִיתָה לֹא שְׂכִיחָא וְאִפִּלוּ רַבִּי מֵאִיר לֹא פָּסִין: וְהֵאִיבָא רִוּחָא דְּבִינֵי פִרְעֵי שְׁהִיא פִּרְעָה וְאִפ"י כְּשִׁהִיא חַיָּה: דְּעִבִּיד לִיָּה גִזְר בִּין רִגְלִיָּה: בַּהֲצָא וְדַפְּנָא הוּצָא לוֹלָבִי דְּקַל דְּפָנָא עֲנַפִּי עַן שְׁקוֹרִין לוֹרִי"ר וְגָדַל כּוֹ פְּרִי שְׁקוֹרִין בִּאִייו"ש: רַבְעָה רִבְּעָת: אֲשֶׁלִּי חֲבָלִים: הָא מְתִיחָה בְּאֲשֶׁלִּי מְלַעִיל וְאִם תַּמּוּת אִינָה נוֹפְלָת: זְמַנָּא דְּמוּקִי לָהּ פְּחוֹת מַג' כּוֹי פְּעֻמִּים שְׁאִין בְּגִבְהָה שֶׁל בַּהֲמָה אֵלֶּא שִׁבְעָה וּמִשָּׂאָה וְסָפָה עֲשֶׂהָ דְּחֵאִי לָהּ בְּפָחוֹת מִשְׁלָשָׁה סֻמּוֹן לְסִכָּה וְאִמְרִינוּ לְבוֹד:

זֶה הַפֶּלֶל: כָּל שְׂיִנְטָל הָאֵילָן וִיכּוּלָה לְעַמּוּד בְּפָנֵי עֲצֻמָּה — כְּשֶׁרָה וְעוֹלָין לָהּ בְּיוֹם טוֹב. ^(כ)גְּמִי מְנִי מִתְנִיתִין — רַבִּי עֲקִיבָא הִיא. דְּתַנּוּיָא: הָעוֹשָׂה סוּפָתוֹ בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה — רַבִּין גַּמְלִיאֵל פּוֹסֵל, וְרַבִּי עֲקִיבָא מְכַשִּׁיר. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּין גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי עֲקִיבָא שְׁהִיוּ בָּאִין בְּסְפִינָה, עֲמַד רַבִּי עֲקִיבָא וְעָשָׂה סוּפָה בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה. לְמַחֲר נִשְׁכָּה רוּחַ וְעָקְרָתָהּ. אָמַר לוֹ רַבִּין גַּמְלִיאֵל: עֲקִיבָא! הֵיכָן סוּפָתָה? אָמַר אֲבִינִי: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא, הֵיכָא דְּאִינָה יְכוּלָה לְעַמּוּד בְּרוּחַ מְצוּיָה דִּבְבֶּשָׁה — לֹא פְלוּם הִיא. יְכוּלָה לְעַמּוּד בְּשִׁאִינָה מְצוּיָה דִּבְבֶּשָׁה, כּוּלִּי עֲלֵמָא לֹא פְלִיגִי דְּכִשְׁרָה. כִּי פְלִיגִי בְּדִיכּוּלָה לְעַמּוּד בְּרוּחַ מְצוּיָה דִּבְבֶּשָׁה וְאִינָה יְכוּלָה לְעַמּוּד (בְּרוּחַ שְׁאִינָה מְצוּיָה דִּבְבֶּשָׁה). רַבִּין גַּמְלִיאֵל סָבַר: סוּפָה דִּירַת קֶבֶע בְּעִינָן, וְכִינּוֹן דְּאִינָה יְכוּלָה לְעַמּוּד בְּרוּחַ מְצוּיָה דִּים — לֹא פְלוּם הִיא. רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: סוּפָה דִּירַת עֲרָאִי בְּעִינָן, וְכִינּוֹן דִּיכּוּלָה לְעַמּוּד בְּרוּחַ מְצוּיָה דִּבְבֶּשָׁה — כְּשֶׁרָה. ^(ז)אוּ עַל גְּבִי גַמְל' כּוֹי. מִתְנִיתִין מְנִי — רַבִּי מֵאִיר הִיא. דְּתַנּוּיָא: הָעוֹשָׂה סוּפָתוֹ עַל גְּבִי בַּהֲמָה — רַבִּי מֵאִיר מְכַשִּׁיר, וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל. מֵאִי טַעֲמִיָּה דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר קָרָא: "חַג הַסּוּפוֹת תַּעֲשֶׂה לָּהּ שִׁבְעַת יָמִים". סוּפָה הָרְאוּיָה לְשִׁבְעָה — שְׁמָה סוּפָה. סוּפָה שְׁאִינָה רְאוּיָה לְשִׁבְעָה — לֹא שְׁמָה סוּפָה. וְרַבִּי מֵאִיר, הָא נָמִי — מִדְּאוּרֵיִיתָא מַחְזָא חֲזָא, וְרַבְּנָן הוּא דְּגִזְרוּ בַּהּ. ^(ח)עֲשֵׂאָה לְבַהֲמָה דּוּפֹן לְסוּפָה — רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל וְרַבִּי יְהוּדָה מְכַשִּׁיר. שְׁהִיָּה רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: כָּל דְּבַר שְׂיֵשׁ כּוֹ רוּחַ חַיִּים, אִין עוֹשִׂין אוֹתוֹ לֹא דּוּפֹן לְסוּפָה, וְלֹא לְחֵי לְמָבוּי, וְלֹא פָּסִין לְבִירָאוֹת, וְלֹא גוּלָּל לְקַבֵּר. מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי אָמְרוּ: אִף אִין פּוֹתִיבִין עָלָיו גִּיטִי נָשִׁים. מֵאִי טַעֲמִיָּה דְּרַבִּי מֵאִיר? אֲבִינִי אָמַר: שְׁמָא תַּמּוּת. רַבִּי זִירָא אָמַר: שְׁמָא תַבְרַח. בְּפִיל קָשׁוֹר כּוּלִּי עֲלֵמָא לֹא פְלִיגִי, דְּאִי נָמִי מִיָּית — יֵשׁ בְּנִבְלָתוֹ עֲשֶׂרָה. כִּי פְלִיגִי בְּפִיל שְׁאִינּוֹ קָשׁוֹר. לְמֵאן דְּאָמַר שְׁמָא תַּמּוּת — לֹא חִיִּישִׁינוּ. לְמֵאן דְּאָמַר גִּזְרָה שְׁמָא תַבְרַח — חִיִּישִׁינוּ. לְמֵאן דְּאָמַר גִּזְרָה שְׁמָא תַּמּוּת, גִּיחוּשׁ שְׁמָא תַבְרַח! אֵלֶּא: בְּפִיל שְׁאִינּוֹ קָשׁוֹר, כּוּלִּי עֲלֵמָא לֹא פְלִיגִי. כִּי פְלִיגִי בְּבַהֲמָה קָשׁוֹרָה. לְמֵאן דְּאָמַר גִּזְרָה שְׁמָא תַּמּוּת — חִיִּישִׁינוּ. וְלְמֵאן דְּאָמַר גִּזְרָה שְׁמָא תַבְרַח — לֹא חִיִּישִׁינוּ. ^(ט)וּמֵאן דְּאָמַר גִּזְרָה שְׁמָא תַבְרַח, גִּיחוּשׁ שְׁמָא תַּמּוּת? מִיתָה לֹא שְׂכִיחָא. וְהֵאִיבָא רִוּחָא דְּבִינֵי בִינִי? דְּעִבִּיד לִיָּה בְּהוּצָא וְדַפְּנָא. וְדִלְמָא רַבְּעָה? דְּמִתִּיחָה בְּאֲשֶׁלִּי מְלַעִיל. וְלְמֵאן דְּאָמַר גִּזְרָה שְׁמָא תַּמּוּת נָמִי, הָא מְתִיחָה בְּאֲשֶׁלִּי מְלַעִיל! זְמַנִּין דְּמוּקִים בְּפָחוֹת מִשְׁלָשָׁה סֻמוּף לְסִכָּה.

וּכְיָן

שְׂפִיר גְּרִים בְּבִרְיָתָא בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה. שְׂפִיר נָמִי בְּרֹאשׁ הָעֲנָלָה בְּדַפְּרָשִׁי לְעִיל (סָפָה דָּף כּא: כּד"ה שְׁאִין) וְלֹא כְמוֹ שְׂפִי' ר"ת בַּפ"ק (דָּף ז: וְשֶׁם כּד"ה הָעוֹשָׂה): עַל גְּבִי בַּהֲמָה. פ"ה גִּתָּן דְּלִתּוֹת עַל ב' סוּסִים לְהוֹיָתָם חֲרַקְעִית הַסָּפָה וְעָשָׂה לְמַעֲלָה מְחֻצִּית וּסְכָה דְּרֵי יְהוּדָה פּוֹסֵל וּמִפְּאֵן קָשָׂה לַפ"ה דְּמִתְנִיתִין דְּלַעֲיֹל (סָפָה דָּף כּא:): גְּבִי סֻמּוֹן סָכְתוֹ בְּכַרְעֵי הַמְּטָה בְּדַפְּי' לְעִיל וי"מ דְּהֵכָא לֹא בְּמַטְלָטַל הַסָּכָה עַל גְּבִי הַבַּהֲמָה דֹּא"כ לְמָה לִי חֲרָא לִר' יְהוּדָה תַּפּוּק לָהּ מִשּׁוּם דְּאִין לָהּ קֶבֶע בְּדַפְּרָשִׁית לְעִיל אֵלֶּא הָעֲמִיד סָפָה עַל ד' רִוְיָדָסִים וְסֻמּוֹן עָלֶיהֶן הַסָּכָה וְהַכְּנִים שֶׁס הַבַּהֲמָה וְעָשָׂה עָלֶיהָ חֲרַקְעִיתָהּ וּמְחִילוֹתֶיהָ עַד לְסָכָה דָּלָא חֲזָא לְשִׁבְעָה דְּאִין עוֹלִין עַל גְּבִי בַּהֲמָה בְּיוֹם טוֹב: סָפָה הִרְאִוִיָּה לְשִׁבְעָה. מִהֵאִי טַעֲמָא נָמִי הִיָּה פּוֹסֵל בְּסָפָה עַל גְּבִי אֵילָן: וְרַבִּי יְהוּדָה מְכַשִּׁיר. בְּשֵׁלָא סֻמּוֹן הַסָּפָה עַל גְּבָה אִירִי דֹּא"כ הָיָא לָהּ כַּסְמָכָה בְּכַרְעֵי הַמְּטָה: וְלֹא גוּלָּל לְקַבֵּר. כְּשִׁהֲמַת מִנְּח בְּקַבֵּר מְנִיחִין עַל הַקַּבֵּר אֲבָן גְּדוּלָה לְסַתֵּם אֶת חֲלָלָהּ וְהוּא נִקְרָא גוּלָּל בְּדַמּוּכַח בְּמַסְכָּת אֲהֻלֹת פֶּרֶק ט"ו [מ"ח] דְּתָנּוּ קוּרָה שְׁעֵשֶׂאָה גוּלָּל לְקַבֵּר בִּין מָטָה עַל צֵדָה בִּין עוֹמֶזֶת אִין טַמֵּא אֵלֶּא כְּנַגַּד הַפֶּתַח וְעוֹד תַּנּוּיָא בְּתוֹסְפָתָא דְּאֲהֻלֹת [פֹּט"ו ע"ט] גַּל שֶׁל צְרוּרֹת גוּלָּל לְקַבֵּר הַנוֹגֵעַ בְּתוֹכּוֹ עַד אֲרַבְעָה טַפְחִים טַמֵּא דְּבָרִי רַבִּי יְהוּדָה וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אִינוּ טַמֵּא אֵלֶּא סָכֵר הַפְּנִימִי צָרְכוֹ שֶׁל קָבֵר מִשְׁמַע דְּנִקְרָא גוּלָּל מֵה שְׁסוּתָם הַחֲלָל וְעוֹד תַּנּוּיָא בְּתוֹסְפָתָא דְּאֲהֻלֹת סוּף פֶּרֶק (שנ"י) שְׁנֵי חֲבָנִים גְּדוּלֹת שֶׁל אֲרַבְעָה טַפְחִים שְׁעֵשֶׂאָן גוּלָּל לְקַבֵּר הַמֵּאֲהִיל עַל גְּבִי שְׁתִּיָּהן טַמֵּא נִטְלָה אַחַת מֵהֶן הַמֵּאֲהִיל עַל גְּבִי צְנִיָּה טְהוֹר מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לְטַמֵּאָה דְּכָךְ שְׁתַּצָּא מִכָּל הַנִּי מִשְׁמַע שֶׁתַּחַת הַגּוּלָּל כּלוּ חֲלָל וְאֵע"ג דְּבַפ' בַּהֲמָה הַמְקַשָּׁה (חֲלִין דָּף עב.) נִפְקָח טַמֵּאֶת הַגּוּלָּל מִדְּכָתִיב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה דְּמִשְׁמַע דְּאִין דְּבַר עַל גְּבִי הַגּוּלָּל וְעוֹמַד מְגָלָה עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה זְמַנִּין דְּאִינוּ מְגָלָה כִּי הֵהִיא דָּגַל שֶׁל צְרוּרֹת דְּאִינוּ טַמֵּא אֵלֶּא סָכֵר הַפְּנִימִי וְדוּפֵק הַנִּזְכָּר בְּכָל מָקוֹם עַם הַגּוּלָּל הִם חֲבָנִים שֶׁהַגּוּלָּל נִשְׁעַן עָלֵיהֶם בְּדַתָּנוּ פֶּרֶק ב' דְּאֲהֻלֹת [מ"ז] וְאִיזְהוּ דוּפֵק אֶת שֶׁהַגּוּלָּל נִשְׁעַן עָלָיו אֲבָל דוּפֵק דְּשָׁתָּנוּ טְהוֹר דְּפַעֲמִים מְנִיחִין אֲבָן לְסֻמּוֹן אַתָּה שֶׁהַגּוּלָּל נִשְׁעַן עָלֶיהָ וְהוּא נִקְרָאת דוּפֵק דְּשָׁתָּנוּ וְצִרְיָן לְדַקְדָּק הָא דְּאָמַר פ' הָעוֹר וְהֶרֶטֶב (חֲלִין דָּף כּבו:): דְּגוּלָּל מְטַמֵּא בְּמַגֵּעַ וּבִאֲהֵל הֵיכִי דְּמִי

^[1] וְאִיזְהוּ דוּפֵק אֶת שֶׁהַגּוּלָּל נִשְׁעַן עָלָיו אֲבָל דוּפֵק דְּשָׁתָּנוּ טְהוֹר דְּפַעֲמִים מְנִיחִין אֲבָן לְסֻמּוֹן אַתָּה שֶׁהַגּוּלָּל נִשְׁעַן עָלֶיהָ וְהוּא נִקְרָאת דוּפֵק דְּשָׁתָּנוּ וְצִרְיָן לְדַקְדָּק הָא דְּאָמַר פ' הָעוֹר וְהֶרֶטֶב (חֲלִין דָּף כבו:): דְּגוּלָּל מְטַמֵּא בְּמַגֵּעַ וּבִאֲהֵל הֵיכִי דְּמִי

^[2] וְאִיזְהוּ דוּפֵק אֶת שֶׁהַגּוּלָּל נִשְׁעַן עָלָיו אֲבָל דוּפֵק דְּשָׁתָּנוּ טְהוֹר דְּפַעֲמִים מְנִיחִין אֲבָן לְסֻמּוֹן אַתָּה שֶׁהַגּוּלָּל נִשְׁעַן עָלֶיהָ וְהוּא נִקְרָאת דוּפֵק דְּשָׁתָּנוּ וְצִרְיָן לְדַקְדָּק הָא דְּאָמַר פ' הָעוֹר וְהֶרֶטֶב (חֲלִין דָּף כבו:): דְּגוּלָּל מְטַמֵּא בְּמַגֵּעַ וּבִאֲהֵל הֵיכִי דְּמִי

^[3] וְאִיזְהוּ דוּפֵק אֶת שֶׁהַגּוּלָּל נִשְׁעַן עָלָיו אֲבָל דוּפֵק דְּשָׁתָּנוּ טְהוֹר דְּפַעֲמִים מְנִיחִין אֲבָן לְסֻמּוֹן אַתָּה שֶׁהַגּוּלָּל נִשְׁעַן עָלֶיהָ וְהוּא נִקְרָאת דוּפֵק דְּשָׁתָּנוּ וְצִרְיָן לְדַקְדָּק הָא דְּאָמַר פ' הָעוֹר וְהֶרֶטֶב (חֲלִין דָּף כבו:): דְּגוּלָּל מְטַמֵּא בְּמַגֵּעַ וּבִאֲהֵל הֵיכִי דְּמִי

דתנאי הלוחח ויון משין הכותים. ברותא היא דמתני בַּה פֿלגתא דתנאי ומשנה אחרת היא

במסכת דמאי פֿרָק דְּבִיעִי [מ"ד] וסתמא כר"מ ובמשנה יינו שְׁל כותי אורי או קלס שְׁנָזְרו על ייון גדאיתא פ"ק דחלין (דף ו.) ואע"ג דר' יוחי ורבי שמעון דהבא שְׁמַיעוּן לֹאזוּ בַּמְנָחוֹת פֿרָק רבי ישמעאל (מנחות דף סו:) דכותים גְּרִי אֲרִיִּית הָן מ"מ אָפֶסֶר דְּבִשְׁנָזְרו על ייון שְׁל נְכָרִים לֹא נָזְרו על שְׁל כותים פיון דפרושים מע"ז ויותר משאר נְכָרִים ומחזיקים בַּתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב אע"פ שְׁנָזְרו על פֿתן כּמו בן לָמ"ד גְּרִי אֲמַת נָזְרו על פֿתן וְלֹא נָזְרו על ייון עד שְׁנָזְר רבי מאיר בְּפֶרֶק קמא דחלין: שְׁנִי גִּינִי שְׁאֵנִי עֲתִיד לְהִפְרִישׁ. בע"ש פין השמשות אורי בדתנאי בַּתּוֹסַפְתָּא הלוחח ויון משין הכותים בע"ש נֶשְׁכַּח לְהִפְרִישׁ וְלֹא שְׁשַׁבַּח עד שְׁקֵדַשׁ הָיִים דאס כּוּן אֲפֵלּוּ לַקְרוֹת לוּ שֶׁס אסור בַּדְמוּבַּח בַּכּמָה דוֹכְמִי דְּחִין תַּקְנָה לְעַבֵּל בַּשְּׁבַת אֵלֶּא דאסור דאמרינן פֿרָק בִּירָה (שבת דף מג.) טַבֵּל מוֹכֵן הוּא אֵרָע שְׁבַת שֹׁאֵס עֶבֶר וְתַקְנֹה מִתַּקֵּן וּבִפ' מי

שֶׁחֲשִׂיךְ (שבת דף קנז:) הִימָּה בְּהִמְיו טעוניה טַבֵּל וּשְׁשַׁשִּׁית אסור לַפֿרָקָה וְלֹא מִכַּתִּפֵּר לְמִימֵר דָּבֵל הֵי ר' יהודה ורבי יוחי ור' שמעון דאסרי ועוד דאמרינן פֿרָק שְׁנִי דַּבְּיָהּ (דף יז:) הַמַּעֲשֶׂר בַּשְּׁבַת בְּשׁוּגָג יֹאכֵל בְּמִידָּה לֹא יֹאכֵל וּמַשְׁמַע נְמִי בַּפֿרָק הַנּוֹקִיין (גטין דף נד.)

דאיתא נְמִי כר"מ וְאִי הֵינּה שְׂרִי לְמִיכָל בַּתנאי שְׁאֵנִי עֲתִיד לְהִפְרִישׁ לֹא הִיָּה רָאוי לְקַנְסוּ אֲפִילוּ עֶבֶר וְתַקֵּן וְלֹא מִירִי נְמִי בַּעוֹד יוֹם אֵלֶּא שְׁאֵין שְׁהוּת בּוֹיִם כְּדִי לְהִפְרִישׁ דאס כּוּן גִּימָא מַעֲשֶׂר שְׁנִי בַּצִּפּוּנֹה אוּ בַּדְרוּמוֹ ויחללנו וישתנה כּמו גְּבִי דמאי אֵלֶּא שְׁשַׁבַּח עד פין השמשות אורי דאסור להפריש בַּתַּנֵּן פֿרָק בַּמָּה מְדִילִיקוּן (שבת דף לד.) סַפֵּק חֲשֵׁכָה אִין מַעֲשְׂרִין אֵת הַנּוֹצִאי וּפְרוֹת כּוּתִי וְצִאי דאף על גב דאמרינן פֿרָק שְׁלֹשָׁה שְׁאֲבֵלֹו (פֿרכות דף מז:) הֵי כּוּתֵאִי עֲשׂוּרִי מַעֲשְׂרִי בִּרְאוי דביון דכותים באורייתא מוֹהֵר וְהִירִי ה"מ בַּשְּׂרִיצוֹן לֹאכֵל אָבֵל לְמַכֵּר לֹא חוֹשִׁי אֲלַפְנֵי עוֹר דִּקְרָשִׁי לִיָּה בַּפֿשְׁטָה וּמַשּׁוֹם גּוֹחַל אֵת הַכּוֹר וְאֵת הַלֵּוִי נְמִי לֹא חוֹשִׁי דְהוּא לֹא מִמּוֹן שְׁאֵין לוּ תוֹבַעְיִן וְעוֹד מַשּׁוֹם אֵלֶּא הַבֵּרֵר חֲלָקִם וְעוֹד בַּדְּרָשִׁינוּן פֿרָק הַשּׁוֹכֵר אֵת הַפּוֹעֲלִים (פ"מ דף פח:) עֲשֶׂר תַּעֲשֶׂר וְאִכְלֹת וְלֹא מוֹכֵר וְלַקְרוֹת שֶׁס כִּי הֵאִי גּוֹנָא דאומר שְׁאֵנִי עֲתִיד לְהִפְרִישׁ מִתֵּר דְּכֵבִי הֵאִי לֹא נָזְר בּוֹן הַשְּׁמָשׁוֹת אֲשִׁי' בַּנּוֹצִאי וְכִי הֵאִי גּוֹנָא דַּתְנִי הֵבֵא קַתְנִי בַּמַּסְבֵּת דמאי פֿרָק ז' [מ"ה] גְּבִי תֵאֲנִים שְׁל טַבֵּל אָבֵל בַּהֵא דְּמִמַּאי לֹא תְנִי הֵי דהבא וּבַטַּבֵּל וְצִאי תְנִי תְרוּמָה גְּדוּלָּה מִה שְׁאֵין כּוּן בַּדמאי אֵלֶּא נִחְשְׁדוּ עַמִּי הֶאָרֶן עַל תְּרוּמָה גְּדוּלָּה וְהָא אֵלֶּא תְנִי הֵבֵא לְמַכֵּר וְלֹא גְבִי דמאי פֿרָק ז' וְגְבִי מִזְמַן חֲבֵרוּ (שם מ"ח) דַּתְנִי הֵסֶם שְׁאֵנִי עֲתִיד לְהִפְרִישׁ לְמַחֵר מַשּׁוֹם בַּדְמוּמַן אִין מִפְרִישׁ אֵלֶּא מִה שְׁאִוְכֵל וְהוּא דְּחִין נְמִי גְבִי מִי שֶׁיֵּשׁ לוּ תֵאֲנִים שְׁל טַבֵּל שִׁיכּוּל לְהִפְרִישׁ מִה שְׁאִוְכֵל בַּשְּׁבַת אֵלֶּא לְפִי שִׁירְצָה לְתַקֵּן אֵת הַמֵּתֵר הַכֵּל בַּבַּת אַחַת לֹא קַתְנִי לְמַכֵּר דְּלַצְרֵךְ חוּל אסור לְהִפְרִישׁ וּבַהֲדָא אִמְרִינן פֿירוּשְׁמִי פ"ו דְּמִמַּאי רַבִּי יִצְחִי הֵינּה לֹא תִנְאִי וְצִאי שְׁאֵל רַבִּי תוֹרֵא רַבִּי מִהוּ מִתְקַנָּא בַּשְּׁבַתֹּא א"ל לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֵת ה' אֵלֶּהֲיִךְ כֹּל הַיּוֹמִים אֲפֵלּוּ בַּשְּׁבַת בְּרוּשׁ תִּנְאִי וְצִאי שְׁהִיָּה לוּ טַבֵּל וְצִאי שְׁהַתְנָה עָלָיו מַעֲרַב שְׁבַת מִה שְׁאֵנִי עֲתִיד לְהִפְרִישׁ וְהָא מַעֲשֶׂר אֲלֵמָא בַּהֲדָא דְשִׁרִי וְהַתַּתַּת מַמָּה בַּעֲבָדָא דְהֶאֱשָׁה רַבָּה (יבמות דף צג.) דַּרְבִּי יִצְחִי גּוֹפִּה מַעֲשֶׂר מִפִּירָא דְּבִיתָהּ שְׁלֹא מִן הַמֶּקֶף וְקֹרֵא שֶׁס וְהִפְרִישׁ בַּשְּׁבַת מִן הַמֶּקֶף בַּעֲבָדָא פֿירוּשְׁלָמִי וְשֹׁמֵא הֵהוּא הֵינּה בְּרִישָׁא וְאֲבַתִּי לֹא יָדַע אִי שְׂרִי אִי נְמִי הִיָּה צִרְיֹן לְכַלֵּא בִּיתָהּ דְּשִׁירִי וְעוֹד דְּחִין מִתְנָה עַל וְצִאי שְׁבִיד חֲבֵרוּ בַּדִּיאִיתָא פֿירוּשְׁלָמִי דְּמִמַּאי דְּאִמֵּר מִה פֿין דמאי וְנִצְאִי דמאי אֵלֶּם מִתְנָה עַל דָּבָר שְׁאִינוּ בַּרְשׁוּתוֹ וְצִאי אִינוּ מִתְנָה אֵלֶּא עַל דָּבָר בַּבְּרִשׁוּתוֹ וְהָא דְּחִין קוֹרֵא שֶׁס הֵבֵא לְתְרוּמַת מַעֲשֶׂר וְלֹא גְבִי תֵאֲנִים טַבֵּל וְאֵלּוּ גְבִי מִזְמַן וּבַהֲהִיא דְּמִמַּאי אֲשַׁכְּחֹן שְׁהוּא קוֹרֵא שֶׁס לְתְרוּמַת מַעֲשֶׂר מַשּׁוֹם דְּגְבִי דמאי דַּמַּעֲשָׁר וְהָן שְׁלֹו מִתַּקֵּן הַמַּעֲשֶׂר כְּדִי לֹאכֵל אָבֵל בָּאן שְׁהוּא וְצִאי צִרְיֹן לְפִתּוּ לָלוּי וְלַהֲבִי לֹא קַתְנִי הֵבֵא מַעֲשֶׂר בַּצִּפּוּנֹה אוּ בַּדְרוּמוֹ בַּדְּתַנִּי גְבִי דמאי מַשּׁוֹם דַּקְבִּיעוּת מְקוּם בַּהִפְרָשָׁה וְתַנֵּן פֿרָק בַּמָּה מְדִילִיקוּן (שבת דף לד. וְשֶׁס) סַפֵּק חֲשֵׁכָה אִין מַעֲשְׂרִין אֵת הַנּוֹצִאי אָבֵל מַעֲשְׂרִין אֵת הַדְּמִאי וּמִתַּנִּיתוּן בַּה"ש וְלַהֲבִי נְמִי לֹא קַתְנִי הֵבֵא וּמַחֲלֵל עַל הַמַּעוֹת בַּדְּתַנִּי גְבִי דמאי אֵלֶּא קַתְנִי וּמִיחֵל וְשׁוֹתָהּ וְהִינוּ מִתְחַיֵּל וְשׁוֹתָהּ דְּאִי מַחֲלֵל עַל הַמַּעוֹת וְשׁוֹתָהּ לְתַנִּי מַחֲלֵל עַל הַמַּעוֹת בַּדְּתַנִּי בַּכּוּלָּהּ וְעוֹד בָּאן דְּאִמֵּר שְׁאֵנִי עֲתִיד לְהִפְרִישׁ חֶסֶם וְלֹא קַבַּע לוּ מְקוּם בַּצִּפּוּנֹה אוּ בַּדְרוּמוֹ אִין יְכוּל לְחַלְלֹו בַּתַּנְיָא בַּתּוֹסַפְתָּא דַּמַּעֲשֶׂר שְׁנִי מַעֲשֶׂר שְׁנִי שְׁבַחְשָׁן זֶה מַחֲלֵל עַל אִסֵּר זֶה וְלֹא קַבַּע לוּ מְקוּם בַּצִּפּוּנֹה אוּ בַּדְרוּמוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן אומר קֹרֵא שֶׁס וְנַכְבּוּים אומרִים עד שִׁיאִמֵּר לַצִּפּוּנֹה אוּ לְדְרוּמוֹ וּמִיתִי הֵסֶם עֲבָדָא דַּרְשָׁב"ג ור' יוחי ור' יהודה שְׁנִכְבּוּסוּ אֵרָע בַּעַל הַבִּית לְכוּיָב וְהִיָּה מַעֲשֶׂר בָּצִה הַעֲיָן אִמְרוּ לוּ הַשְּׁפַרְתָּ הַמַּעוֹת וְאֲבַדְתָּ הַנִּפְשׁוֹת וְרַבִּי שְׁמַעוֹן נְמִי דְּאִמֵּר קֹרֵא שֶׁס לֹא אִמֵּר אֵלֶּא דוֹקֵא בַּשְׁאוֹמֵר בַּתּוֹכֹן דְּהִינוּ נְמִי פֿלַגְתַּיָּהוּ דר"ש וְרַבְּנָן בַּמַּסְבֵּת תְּרוּמוֹת (פ"ג מ"ח) הֵאֹמֵר תְּרוּמַת בְּרִי זֶה בַּתּוֹכֹן וְתִירוּמַת מַעֲשֶׂר בַּתּוֹכֹן ר"ש אומר קֹרֵא שֶׁס וּמִפְרַשׁ פֿרָק בַּכֵּל מַעֲרָבִין (פֿירוּבין דף לו:) דְּדוֹקֵא בַּשְׁאוֹמֵר בַּתּוֹכֹן דַּמַּשְׁמַע בַּאֲמַצְעִיתוֹ דַּקַּבַּע לוּ מְקוּם אֵלֶּא פֿירוּשְׁלָמִי שְׁלֹא דְהֵאִיא דְּתִירוּמוֹת פֿרָק שְׁשִׁי מַשְׁמַע דַּבַּתּוֹכֹן לֹאזי דוֹקֵא וְשֶׁס בַּרְשָׁמִיָּה וְעוֹד עַל פֿרְחִיךְ צִרְיֹן לְהִפְרִישׁ דְּהָא קֹאמֵר שְׁאֵנִי עֲתִיד לְהִפְרִישׁ וְאִם הִיָּה שׁוֹתָהּ בַּלֹּא הִפְרָשָׁה נִמְצָא שׁוֹתָה טַבֵּלִים לְמַפְרַע כּמוֹ בֵּאֵס יִצְקַע הַנוֹד דְּשִׁאֲנִי עֲתִיד לְהִפְרִישׁ אַכּוּלָּהּ קֹאִי בַּדְמוּבַּח בַּתּוֹסַפְתָּא דַּתְנִי עַשְׂרָה הַבָּאִים אֲחֵרִיקִים תַּשְׁעָה הַבָּאִים אֲחֵרִיקִים וּבַשְּׁבַת אִין מִפְרִישִׁין דַּפְרָשִׁית: עֲשֶׂרָה מַעֲשֶׂר רֵאשׁוֹן תַּשְׁעָה מַעֲשֶׂר שְׁנִי. לֹאזי דוֹקֵא דְּבֵרֵר הִפְרִישׁ מִן הַמָּאָה שְׁנִי גִינִי לְגוֹן לְתְרוּמָה גְּדוּלָּה וְנִמְצָא חֲסֵר מִהֲנֶךְ עַשְׂרָה וּתַשְׁעָה מַעֲשֶׂר שְׁל שְׁנִי גִינִי דְּהִינוּ חֲמֵשׁ הֵלֵךְ וְכּוּן גְּבִי תֵאֲנִים דַּמַּסְבֵּת דמאי (פ"ו מ"ה) וּמִיתִיָּה וְתַכּוּן שֶׁהִפְרִישׁ שְׁנִים מִמָּאָה וְשְׁנִים דְּהָא זְמַיִן דַּמַּפְרִישׁ נְמִי אֶחָד מַשְׁשִׁים בַּדְּתַנִּי בַּמַּסְבֵּת תְּרוּמוֹת פֿרָק רַבִּיעִי [מ"ד] תוֹרַם בַּדַּעַת בַּעַל הַבִּית אֶחָד מַשְׁשִׁים בַּחַת עַשְׂרָה אוּ הוֹסִיף עַשְׂרָה תְּרִמְיוֹתוֹ תְּרוּמָה בַּדִּאֲמִרִינן בַּבַּתְּבוֹת פֿרָק אֲלֵמָנָה (דף ק.) דִּיאִיפֵא תוֹרַם בַּעֲיֹן רַבָּה וְיֵשׁ מִפְּרָשִׁים מַשּׁוֹם דְּכוּתִים שֹׁמֵא הִפְרִישׁוּ תְרוּמָה גְּדוּלָּה וְהַשְׂאֵר לֹא הִפְרִישׁוּ וְלָכֵן אִין מִתַּמַּעֲטַ עֲשׂוֹר הַמַּעֲשֶׂר וְלֹא יִתְכּוּן לוֹמֵר כּוּן בַּתֵּאֲנִים שְׁל טַבֵּל דַּמַּסְבֵּת דמאי פֿרָק דְּבִיעִי וְעוֹד יֵשׁ מִפְּרָשִׁים מַשּׁוֹם דַּחֲטָה אַחַת פּוֹטְרַת אֵת הַבִּרִי אִינֵהּ מַמַּעֲטַת אֵת הַמַּעֲשֶׂר אֲשִׁי' בַּשְּׁמַרְבָּה בַּתְּרוּמָה וְגַם זֶה לֹא יִתְכּוּן כֵּלְלִי: דְּבִרִי ר"מ. מַשְׁמַע הֵבֵא דר"מ אִית לֹה בַּרְכָּה דְּלִמָּאן דְּלִית לִיָּה בַּרְכָּה אסור בַּדְמוּבַּח שְׁמַעְתִּין בַּכּמָה דוֹכְמִי וְתַמָּה דַּבְּפֶרֶק יֵשׁ בַּבּוֹר (בַּבּוֹרוֹת דף מח.) מַשְׁמַע דַּמַּסְבֵּקֵא לִיָּה לְרַבִּי מִאִיר אִם יֵשׁ בַּרְכָּה אִם לֹא גְבִי פֿלוגתא דר"מ וְרַבִּי יְהוּדָה דאִם לֹא נִתְנוּ עַד שְׁחֲלָהוּ וּמִפְרַשׁ בַּגְּמָרָא דַּבַּבִּירָא לִיָּה כִּרַּב אִסִּי דְּאִמֵּר הֶאֱחִין שְׁחֲלָהוּ מִתְנָה יוֹרְשִׁין וּמִתְנָה לְקוֹחוֹת וּשְׁעִימָא מַשּׁוֹם דַּמַּסְבֵּקֵא לִיָּה בַּדְמוּבַּח פ"ק דַּבְּבֵא קמא (דף ט.) וי"ל דְּשִׁאֲנִי הֵבֵא שְׁמַבְרַר בַּדְּבִרִי בַּשְׁאוֹמֵר שְׁאֵנִי עֲתִיד לְהִפְרִישׁ וְכּוּן צִרְיֹן לוֹמֵר מַשּׁוֹם רַבִּי יְהוּדָה דְמוּקִי לִיָּה הֵסֶם כִּרַּב אִסִּי וּבְרִישׁ כֵּל הַבַּט (גטין דף כה:) קֹאמֵר כִּרַּב גּוֹפִּה דְּבִין רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אִית לֹאזי בַּרְכָּה וּשְׁעִימָיָה הֵבֵא מַשּׁוֹם בַּקִּיעִית הַנוֹד וְכּוּן צִרְיֹן לוֹמֵר נְמִי אֵלֶּא תַּקַּשָּׁה לְגַשְׁמוּאֵל אַדְשִׁמוּאֵל בַּסּוּף בִּצְיָה (דף לו:) גְּבִי שְׁנִים שְׁלָקְחוּ חֲבִית וּבַהֲמָה בַּשְּׁתַּפּוֹת דַּקֹּאמֵר שְׁמוּאֵל אף חֲבִית אסור מַשּׁוֹם דְּחִין בַּרְכָּה וּבִפ' מִי שְׁחִיזוּ (גטין דף עה:) אִמְרִינן אֲתַקֵּן שְׁמוּאֵל בַּגִּטָּא דְשִׁכִּיב מִרַּע אִם יְמוּת יִהְיֶא גִט וְאִם לֹא יְמוּת לֹא יִהְיֶא גִט וְלָכִי מֵית הִיָּי גִטָּא אֲלֵמָא יֵשׁ בְּרִיר' דְּכִי הֵאִי גּוֹנָא דִּיקִּינֵן פֿרָק כֵּל הַגָּט (גטין דף כה: וְשֶׁס) בְּרִישָׁא אֲמַלְתָּה דר' יְהוּדָה דְּמָה הִיא בִּאֲוִתָן הַיּוֹמִים וְהַשַּׁעַם פִּי' שֶׁס בַּהֲנֻגָט' מַשּׁוֹם דְּחִין זֶה תִּנְאִי בַּשְׂאֵר תִּנְאִים דְּשִׁלָּמָא שְׁאֲלִם מִתְנָה בַּגָּט שְׁבִידוֹ לְקוּמָם וְשִׁעְרֹו לְקוּמָם בַּשְּׁמִתָּנָה עָלֵיהֶם וְלַבְּשׁוּתָהֶם תִּתְנַאי הִיָּי גִט לְמַפְרַע בַּלֹּא טַעֲמָא דַּבְּרַרְכָּה אָבֵל הֵבֵא דְּחִין צִידוֹ וּבַשְּׁעַת תִּתְנַאי הוּא סַפֵּק וְהַתְנַאי מִתְכַּבִּים מַחֲלִיזי אִי לֹאזי מַשּׁוֹם בַּרְכָּה לֹא הִיָּי גִט וְהָא דַּמַּשְׁמַע פֿרָק בַּכֵּל מַעֲרָבִין (פֿירוּבין דף לו:) גְּבִי שְׁנִי רַמּוּנִים בַּשְׂאִמֵּר אִם יָרְדוּ גְּשָׁמִים הָיִים יִהְיֶא זֶה תְּרוּמָה עַל זֶה דְּהִיָּי תְּרוּמָה הִינוּ לְמָאן דְּלִית לִיָּה בַּרְכָּה אִי נְמִי הֵסֶם חָשִׁיב טַפִּי מַשּׁוֹם דַּמְתָּנָה פֿין יָרְדוּ לָלֹא יָרְדוּ וּמִיתִיָּה טַעַם זֶה לֹא יִתְכּוּן גְּבִי אִם בֵּא חֶסֶם נְמִי מִתְנִי הֵסֶם בַּכֵּל עָיִן וְנִחְשִׁיב לִיָּה בַּרְכָּה וְהָא דַּפְרִיר בַּמַּרְבָּה (פ"ח דף סט:) דר' יוחנן דִּלְר' יוחנן בַּהֲהִיא דָּבֵל הַמִּתְלַקֵּט וּבַהֲהִיא דֶּאֱחִין שְׁחֲלָהוּ לְקוֹחוֹת הָן וְלֹא מַחֲלָךְ פֿין וזוּ מַשּׁוֹם דָּבֵל הַמִּתְלַקֵּט מַבְרַר דְּבִרְיוֹ בַּפְּרוּשׁ [וְסוּמָן] לְהַתְּבַרֵּר ע"י תַּנְאִין] יִחָא לִיָּה לְמִימֵר לַעוֹלָם דָּבֵל הַנִּלְקֵט בַּדְּתַנִּי וְעוֹד יִחָא לִיָּה לְמִימֵר לַעוֹלָם לֹא תוֹפִיךְ וְעוֹד דִּלְאֲשִׁי' הֵינּה מַחֲלָךְ אֲבַתִּי קָשָׁה לִיָּה מַהֲהִיא דְּאִמֵּר ר' יוחנן בְּרִישׁ כֵּל הַגָּט (גטין דף כה.) אף אֲחֵרוֹן אִינוּ פּוֹסֵל מַשּׁוֹם דְּחִין בַּרְכָּה אע"פ שְׁמַבְרַר בַּדְּבִרְיוֹ בַּשְׁאוֹמֵר אִיזוּ שְׁפֶרְעָה אֲבָרַשׁ בּוּ וּמִיתִיָּה כִּי מַצְרִיךְ בְּרִישׁ כֵּל הַגָּט תְּבִיר מַלִּי דר' יוחנן הֵינּה לִיָּה לְמִימֵר צִרְיִכּוּתָא דְּמַהֲהִיא דְּלִקּוּחוֹת הָן לֹא הֵינּה שְׁמַעְיָן דאף אֲחֵרוֹן אִינוּ פּוֹסֵל מַשְׁעַם דְּפֶרֶשִׁית וְעוֹד יֵשׁ לוֹמֵר דְּהָא דְּדִינָךְ לֶה לְרַבִּי יְהוּדָה בַּרְכָּה מִיָּהֵא דְלָכִי מֵית הִיָּי גִטָּא הִינוּ מַשּׁוֹם דְמוּקִי פֿרָק מִי שְׁחִיזוּ (גטין דף עג:) בַּשְׁאוֹמֵר מַעַת שְׁאֵנִי בַּעוֹלָם דְּהִינוּ שְׁעָה אַחַת חֲקֵם מִתְנֹו שְׁלֹא הִימָּה הַשְׁעָה מַבְרַקַת וְלַבְסוּף בַּשְּׁמַת אִמְרִי' הַבֵּרֵר הַדְּבֵר שְׁאוֹתָהּ שְׁעָה אַחַת הִימָּה וְלָפִי טַעַם זֶה אִין לְקַדַּח מַדְשִׁמוּאֵל וּמַכֵּן מְקוּם פִּי' הַהֲנֻגָט' אֲמַת דְּהָא בְּרִישׁ כֵּל הַגָּט (גטין דף כה:) בַּהֲהִיא דְּהַרְנִי בּוּשְׁלָךְ ע"מ שִׁירְצָה אֲבֵא וּבַהֲהִיא דַּבְּכֵל מַעֲרָבִין (פֿירוּבין דף לו:) בַּהֲהִיא דאִם בֵּא חֶסֶם לְמַזְרַח אע"ג דְּהִיָּי תִנְאִי מַשְׁמַע דְּלֹא מַהֲנִי לְמָאן דְּלִית לִיָּה בַּרְכָּה וְאִם תֹּאמֵר דְּהָבָא לֹא חֲשִׁב ר"מ לְמִיתָה וּבַפֿֿרָק אַרְבַּעַה אֲחִין (יבמות דף כו.) תַּנֵּן ד' אֲחִין שְׁנִים מִהֵן גְּשׁוּאִין שְׁפִי אֲחִיוֹת וּמִתּוּ הַגְּשׁוּאִים אֲחִיוֹת הִרִי אֵלּוּ חוּלְעִית וְלֹא מִתְבַּעֲמוֹת וּמִפְרַשׁ הֵסֶם בַּגְּמָרָא מַשּׁוֹם דַּקַּבְרַר אסור לְבַטֵּל מַצּוֹת וּבְמִין דְּלֵמָא אַדְמַעֲבַם חַד מִצַּת אֲחַךְ וְתַבְטוֹלַת מַצּוֹת וּבְמִין וְהֵאִיא מַשְׁנֶה רַבִּי מִאִיר בַּדְמוּבַּח בַּפ"ב דִּיבְמוֹת (דף יח.) מַשּׁוֹם דַּתָּם מִתְנִי' ר"מ וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּלָכִי עָלְמָא חוֹשִׁי' הֵסֶם לְמִיתָה דִּלְאַחַר אִישִׁים בַּאֲחַת פַּעֲמִים שְׁמַמְתּוּן הֵשִׁנִי זְמַן גְּדוֹל מַחֲלָן וּמִלְּבָשׁ וְחוֹשִׁינוּן שְׁמָא יְמוּת בַּיָּנִתִּים אָבֵל שְׁמָא יְמוּת וְשׁוֹתָהּ הִים אוֹכְלָת בַּתְּרוּמָה בַּחֲזָקַת שְׁהוּא תִּים וְאֲשִׁי לֹא מַפְלֵג הֵסֶם חוֹשׁ ר"מ לְשֹׁמֵא מַת דְּזִמְנָה מְרַבָּה כֵּל הַגָּט (גטין דף כה.) דַּתְנִי בַּת יִשְׂרָאֵל הַגְּשׁוּאִה לְכַהֵן וְהֵלֶךְ בַּעֲלָהּ לְמַדִּיתָּ הִים אוֹכְלָת בַּתְּרוּמָה בַּחֲזָקַת שְׁהוּא תִים וְאֲשִׁי לֹא מַפְלֵג הֵסֶם פֿין שְׁמָא מַת לְשֹׁמֵא יְמוּת וְהַגִּיא דַּשְׁמַעְתִּין דַּפְרָק שְׁנִי דִּיבְמוֹת בִּאֲשִׁי דַּמַּשְׁמַע דְּהַבֵּלָה אֲשִׁי מַרְבָּה וי"ל דִּלְאֲשִׁי מַדְמָה פֿרָק כֵּל הַגָּט ח

מסורת הש"ס
א עירובין מד.
ב גיטין כה.
ג יומא נה; עירובין לו; מעילה כב.
ד יומא נו; עירובין לז; גיטין כו; חולין יד:
ה יומא ב; יומא יד; משנה יומא ו עירובין טו; משנה עירובין

אוסרין ואמרין גזרה שמה יפקע הנוד ולא יבא לידי ברכה ונמצא שותה רבי יהודה ורבי יוסי ור"ש אוסרין. הא דבעי למימר בשמעתין ובגמטין (דף לו:) ובגמטין (דף כה.) ובמקצה (פ"ק דף סט.) טעמא דר' יהודה משום דלית ליה ברכה אע"ג דקתני בהדיא משום דקיעת הנוד דכתיב' אשכחן טובא שאין הגמרא חושב עקר טעם אותו טעם המפרש במשנה פקק התעורבות (זכחים דף עז:) גבי אבדי תמימה שנתעברו באבדי בעל מוס ובפקק שלישי דשבעות (דף כא:) גבי שבעה שלא אוכל ואכל כל שהיא חוב דברי ר"ע ובפקק שני דמכות (דף יז.) גבי כמה יאכל מן הטבל ויהא חוב ר' שמעון אומר כל שהיא וא"ת אי רבי יהודה לית ליה ברכה אלמא סבירא ליה ב' יוחנן דבריש כל הגט (גמין דף כה.) ובפקק משער דהמה (בכורות דף נז.) דאמרין האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביוביל אם כן היאך מצא ר' יוחנן דבית המדרש ללא משכחת דמיתו בכורים אלף חד בר חד עד יהושע בן נון דפקק החובל (פ"ק דף ט.) אית ליה לר' יהודה קנין פרות לאו דקנין הגוף דמי גבי דין יום או יומים וכן נמי לר' יוסי דמספקא ליה ההם אי דקנין הגוף דמי או לאו והכא לית ליה ברכה וכי האי גוונא דיק דסוף השולח בגמין (דף מח.) וי"ל דמדין יום או יומים אין ללמד בעלמא אלף גבי מלי דעבד לחוד דהתם כתיבי קראי דכספו ותחת ידו ומתאי טעמא לא מיייתי ליה דהשולח כי מיתי הדיא דשדה חסדה ועוד יש לומר דדוקא ר' יוחנן הוא דאית ליה דה סבירא דמשום דלקוחות הן מחזירין זה לזה אכל אינך אמוראי הוו אמרי דאע"ג דאין ברכה אין מחזירין דקחאמרי' בריש כל הגט (גמין דף כה.) ובפקק משער

רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין! א"יבד: רבי מאיר חייש למיתה, ורבי יהודה לא חייש למיתה, דתנא: עשאה לבהמה דופן לסופה — רבי מאיר פוסל, ורבי יהודה מכשיר. קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר! אמר לה רבי מאיר: מיתה שכיחא, בקיעת הנוד לא שכיחא, אפשר דמסר ליה לשומר. ^(א)קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה! ^(ב)טעמא דרבי יהודה לאו משום דחייש לבקיעת נוד, אלא משום דלית ליה "ברירה". ^(ג)ולא חייש רבי יהודה לבקיעת נוד? והא מדקתני סיפא: אמרו לו לרבי מאיר: אי אתה מודה שמה יפקע הנוד ונמצא זה שותה טבליים למפרע? ואמר להו: לכשיפקע. מכלל דחייש רבי יהודה לבקיעת הנוד! ה"מ רבי יהודה הוא דקאמר לרבי מאיר: לדידי לית לי ברירה. אלא לדידה דייש ברירה — אי אתה מודה דשמה יפקע הנוד? אמר ליה: לכשיפקע. ^(ד)ולא חייש רבי יהודה למיתה? והא תנן, רבי יהודה אומר: אף אשה אחרת מתקנינן לו, שמה תמות אשתו. הא איתמר עלה, אמר רב הונא בריה דרב יהושע: מעלה עשו בכפרה. ^(ה)בין למאן דאמר שמה תמות, בין למאן דאמר שמה תברח, מדאורייתא מחיצה מעליא היא, ורפנן הוא דגזרו בה. אלא מעתה, לרבי מאיר תטמא משום גולל? אלקמה תנן: רבי יהודה מטמא משום גולל, ורבי מאיר מטהר? אלא אמר רב אחא בר יעקב: קסבר רבי מאיר: כל מחיצה שעומדת ברוח — אינה מחיצה. איפא דאמרי, אמר רב אחא בר יעקב: קסבר רבי מאיר כל מחיצה שאינה עשויה בידי אדם — אינה מחיצה. מאי בינייהו? איפא בינייהו דאוקמה בנוד תפוח. למאן דאמר מחיצה עומדת ברוח אינה מחיצה — הרי עומדת ברוח, למאן דאמר אינה עשויה בידי אדם —

הרי ב' דאמר רחמנא עליהדרי' ביוביל ורשה ומתנה לא ור' יוחנן לא קשיא מרבי יהודה דהנה מפרש טעמא משום דקיעת הנוד מיהו לא יתכן טעם זה לר' יוסי דע"כ לית ליה ב' דאמר ר' יוחנן דהנה מפרש טעמא משום דקיעת הנוד מיהו לא יתכן טעם זה לר' יוסי דע"כ לית ליה לר' יוסי ברכה ובפקק מי שחזו (גמין דף עג:) אית ליה ברכה דתנן ר' יוסי אומר מנכשת ואינה מנכשת ולכי מית הוי גטא ולמאן דמחלק בריש כל הגט (שם דף כה.) בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים ניחא ורביא ללא מפלג התם מפרש טעמא [משום דקיעת הנוד ורשה מפרש טעמא] פקק בכל מערבין (עירובין דף לז:) משום דבעינן ראשית ששוריה נפרין ומיהו אפתי קשה דפקק בכל מערבין (שם) משמע דלית ליה ברכה לר' יוסי גבי מעשר שיש לי בפית מחלל על סלע שתעלה בדי מן הפיס ר' יוסי אומר לא חלל ויש לחלק משום דבהדיא דמי שחזו הדבר עומד להתפטר בנחאי שהרי או יתנה או ימות ויש ליה ברכה טפי מהדיא דחלל שתעלה בדי מן הפיס שמה לא יתפטר הדבר לעולם דכי האי גוונא נובל לתמן דשמואל אדשמואל:

הישן פרק שני סוכה

תלמוד לומר וכתב לה מפל מקום. וא"ת אימא וכתב כלל ספר פרט כלל הרי עשויה בידי אדם דרוח זה בידי אדם צא: ספר וכתב לה ספר פריתה: ופרט אין בכלל אלא מה שפירט ועוד האמר בסוטה שפרק היה מביא (סוטה ד' יז.) אין כותבין לא על הלוח ולא על העור ולא על הדפנתרא אלא על המגלה שנאמר בספר והבא נמי כתיב ספר והבא נמי הנה ליה למפסל כל דבר חוץ ממגלה ואין לחלק בין ספר לבספר ועוד דהבא נמי אמרינן ורענן נמי אי כתב בספר בדהאמרת משמע שאז היה לו לרבות כל דבר שאין בו רוח חיים וי"ל גנפי סוטה דכתיב (פמדרה ה) וכתב את האלות בספר הנה כלל ופרט אבל הבא ונתן פיגמה חזר וכלל אע"ג דבבביתא לא מיתבי כללאת ברתא דביתהא שפסחן כפ"ק דקדושין (ד' כא:) דקתני בבביתא אין לי אלא מרצע מנין לרבות הסול והסירה והמקדח והמכתב ת"ל ולחקת לרבות כל דבר הנכח פיד ומוכחא הסגיא דמכלל ופרט וכלל דריש דונתת בלאו ודגלת חזר וכלל: מה ספר שאין בו רוח חיים. כפי' בכל מערבין (עירובין דף כז:) גפי מעשר שני דכתיב שפך ובעזן נקט צד של פרי מפרי וגדולי חקקע ולעיל כפ"ק (ספה ד' יא:) נקט מה חגיגה דבר שאין מקבל טמאה וגדולו מן הארץ בכל אחד כפי מה שדומה לחכמים ענין הראוי לו: ורענן האי וכתב מאי עביד ליה. אף ע"ג דאצטרין לשמה תרי קראי כתיבי וא"ת ולרבי יוסי הגלילי אמאי צריכי תרנייה דמההיא דלשמה דרשינן שפיר כלל ופרט ונש לומר דכפי' המדרש (גטין ד' פז.) דרשי' וכתב לה ולא לה ולתדרשה: בכתיבה מתקדשת ואינה מתקדשת בכסף. הך דרשה לרבא אבל לאכפי נפקא לה מסבירא בריש קדושין (ד' ה.) יאמרו כסף מכנים כסף מוציא יאמרו סגגור ועשה קטגור ומ"מ לאכפי נמי אצטרין וכתב לה שדכתיבה מתקדשת ולא בחליצה דבריש מסכת קדושין (ד' ג:) דריש לה מספר בורתה ואין דבר אחר בורתה והיא דרשה פרעי יוסי הגלילי היא דמשמע הבא וקצת תמה דלא נקט התם לענין חליצה הך דרשא דכתב דאניא פרענן וי"ל דאורחא דהש"ס הכי בכל דבתא להביא דרשה הפשוטה לבאורה בדרשפסחן פרק החובל (פ"ק דף פז.) דמיתי בשבח נעורים לאביה גפי חבלה ובריש קדושין (דף ג:) משמע דבנעוריה בית אביה בבפירת גדרים כתיב וכן שפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לז:) ובפרק פא סימן (נדה דף נ. ונש) דדרש נגעים אין רואין אותן אלא ביום מקוים הראות בו דשר חי וטמא בדרשפי דפרק תמא דמועד קטן (דף ח. ונש) ושבק דרשה דרבא דדרש דכתיב לי ולא לאורי וכן פרק הקורא את המגלה למפרע (מגלה דף כ.) דדרש ולא מוהלין אלא ביום מדכתיב וביום השמיני

ימנל ובפרק ר"א אס לא הביא (שפת דף קלב. ונש) מפיה ליה משן שמונת הקף ולדירה רפלו הוא ייתר מפית סאתים ליטלטל בה: ימים ולא לילות וביום מוקי לה ביום רפילו בשפת: על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות. תמה והא אס מת (אביי) לא חשיבה תי בית (אביי) דתתנו בנגדרים פרח השתפין (נגדים ד' מו.) חונס לביתך שאיני נכנס שדך שאיני לוקח מת או שמכרו לאחר מתר וי"ל דבית אביי קרויין כל יוצאי חלציו של אביי ואע"פ שמת בדרשפסחן גפי תמר שהיתה בתו של שם וכתיב (בראשית ל"ח:י"א) שבי אלמנה בית אביך וכבר מת אביה בדרמוכחי קראי: ואדך מפרת כריתות נפקא. קשיא לרבינו תם דכפי' המדרש (גטין דף פג:) הקאמר על רענן דרבי חלנישך ברת כריתות לא דרשי ור' יוסי הגלילי בכלל דרענן ונש לומר דלא הקאמר לא משמע לה אלא לא דריש להיא דרשה: והא איבא נופו דשעד לה בהוצא ודפנא. תמה דבפרק תמא דעירובין (דף טו.) דאמר רבא מחצה העומדת מחליה לא שמה מחצה ופרין מהבא ומשני בשנבעו מתחלה לכה הא על ברחך מוקמי לה הבא דשעד לה בהוצא ודפנא ותו לא צריכין לנטעו מתחלה לכה וי"ל דבין הבא בין התם גיח משום דמשמע ליה דאורי בכל ענין בין היבא דהוי רב הדפן משן האילן הקשה שאין הולך ויבא ברוח בין הני רב הדפן מן הנוף ופרין התם מן הנוף והא דפרין הבא אי הכי מאי למימרא ולא משני דאשמעינן מחצה העומדת מחליה שמה מחצה ולא נטעו מתחלה לכה דכה הוא מפקחא דהתם דכולהו מנדו במחצה לא חשיב זה חדוש משום דקומא לן כפאכפי בלחי העומד מחלייו דשמה לחי וכל שכן מחצה:

הרי עשויה בידי אדם. ^(נ)אמר מר. משום רבי יוסי הגלילי אמרו: אף אין כותבין עליו גיטי נשים. מאי טעמיה דרבי יוסי הגלילי? דתנא: "ספר", אין לי אלא ספר. מנין לרבות כל דבר — תלמוד לומר: "וכתב לה" מפל מקום. ^(א)אם כן, מה תלמוד לומר "ספר"? לומר לה: מה ספר דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל, אף כל דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל. ורענן? אי כתב "בספר", בדראמרת. השתא דכתיב "ספר" — לספירת דברים בעלמא הוא דאתא. ^(א)ורענן: האי "וכתב" מאי דרשי ביה? ההוא מיבעי להו, בכתיבה מתגדרשת ואינה מתגדרשת בכסף. סלקא דעתך אמינא: הואיל ואיתקש יציאה לחויה, מה הויה בכסף — אף יציאה בכסף, קא משמע לן. ^(י)ורבי יוסי הגלילי האי סבירא מנא ליה? מ"ספר כריתות" נפקא ליה. ספר בורתה, ואין דבר אחר בורתה. ^(י)ואידך? ההוא מיבעי ליה לדבר הפורת בינו לבינה. בדתנא: הרי זה גיטיה על מנת שלא תשתי יין, ועל מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם — אין זה כריתות, כל שלשים יום — הרי זה כריתות. ואידך? מ"פרת" "כריתות" נפקא. ואידך? "פרת" "כריתות" לא דרשי. ^(י)מתני העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה — כשרה. גמ' אמר רב אחא בר יעקב: כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה — אינה מחיצה. תנו: העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה — כשרה. והא קאזיל ואתי! הבא במאי עסקינן — בקשין. ^(י)והאיכא נופו! דעביד ליה בהוצא ודפנא. אי הכי, מאי למימרא? מהו דתימא: גיגור דלקמא אתי לאשתמושי באילן, קא משמע לן. ^(י)תא שמע: הנה שם אילן או גדר או מחיצת הקנים — גידון משום דיומד! התם נמי, משום דעביד ליה בהוצא ודפנא. ^(י)תא שמע: אילן המיסה על הארץ, אם אין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים — מטלטלין תחתיו. אמאי, הא קא אזיל ואתי? התם נמי, דעביד ליה בהוצא ודפנא. ^(י)אי הכי, גיטלטל בכוליה! אלקמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע: אין מטלטלין בו אלא

אין לי אלא ספר קלף: מנין לרבות כל דבר לכתבו עליו כגון לוח עץ ועלה זית: וכתב מפל מקום דמצי למכתב ונתנו בידה ספר כריתות: אי הנה כתב וכתב לה כריתות בכסף בדראמרת דהאי ספר קלף הוא: השתא דכתב ספר אין זה קלף ואין הכתוב מדבר שהא וכתב עליו אלא דברי הגט קרוי ספר כפירת דברים כריתות דברים שיהיו בורתיו ומפרידיו ביניהן: ורענן בין דספר לאו קלף הוא האי וכתב לה לא אצטרין לרבות כל דבר דמהיבא תיתי לך ליחד דבר לכתיבתי דאצטרין לאשמעינן שכל דבר פשר לך: ואינה מתקדשת בכסף לתן לה כסף לשם גרושין ולומר הרי את מגדשת בו בדרך שנתן בקדושין ואמר הרי את מקדשת בו: ואתקש יציאה להי' ויצאה משיבו והלכה והיתה לאיש אחר (דברים כ"ד:ב:). מה הנה פשמהיה עצמה לאיש רפער בכסף בדרשפא לן בקדושין (דף ב.) קיסה קיסה משנה עפרון: מספר כריתות מדמך כריתות לספר: לדרר הכורת שהתא כפירת דברים בורתת ביניהם ולא יהא תנאי האוגדס וחד: אין זה כריתות דכל ומה קשורה בו שמחמתו צריכה לעמד שלא לילך: הרי זה כריתות דיכול לבא לידי הפדרה לבוף שלשים הלכה משפשו מפרת לשא מן העורה: מפרת כריתות דמצי למכתב ספר פרת: מתני' בין אילנות ברחן ולא סמכה עליהן אבל הן דפנותיה: גמ' שאינה יכולה לעמד ברוח מצויה שדרוח מוליכה ומביאה: דקשין אילנות זקנים ועדים: הא איבא נופו שהולך ויבא ופעמים שאף הנוף מן הדפן: דעביד ליה אורג הנוף כמין מחצה שלא וניענו הרוח: לאשתמושי באילן להניח עליו כליו: היה שם בפפי ביראות קפוי היה בלחת הפאות אילן שעביו אמה לכל צד: או גדר מרבע אמה על אמה כל גדר סתם של אבנים הוא וצריך שהיה אמה על אמה כדי לחלקו לשתי מחצות אמה למזרח ואמה לצפון או לצדום: דיומד ב' עמודים שהיו מחצה לבאן ולבאן דשכהן הקלו חכמים עליהם: המסך על הארץ נופו גדול מאד וראשי הנוף כפופין סביב על הארץ: מטלטלין תחתיו דאמרינן לבד ומחצה זו גבוהה עשרה מפתנים שהנוף ארך הוא ובגבה האילן הוא: אי הכי דששויה בודים היא וראוי לדור תחתיה ולשמר שדה בשאה וכן דמקף לדירה הוא: ליטלטל בכוליה כלומר ויטלטל בו כל פמה שהא גדול אלמה אמר רב הונא אין מטלטלין בו כלל אלא אס כן אינו הנה אלא בשעור בית סאתים בחרר המשכן בשעור זה נתנו חכמים לכה דקף שאינו לדירה ואם גדול הוא מפאן הוי פרמגית ואין מטלטלין בו אלא בתוך ארבע אמותיו של אדם והאי בין דבדדים

הקף ולדירה רפלו הוא ייתר מפית סאתים ליטלטל בה:

אין לי אלא ספר קלף: מנין לרבות כל דבר לכתבו עליו כגון לוח עץ ועלה זית: וכתב מפל מקום דמצי למכתב ונתנו בידה ספר כריתות: אי הנה כתב וכתב לה כריתות בכסף בדראמרת דהאי ספר קלף הוא: השתא דכתב ספר אין זה קלף ואין הכתוב מדבר שהא וכתב עליו אלא דברי הגט קרוי ספר כפירת דברים כריתות דברים שיהיו בורתיו ומפרידיו ביניהן: ורענן בין דספר לאו קלף הוא האי וכתב לה לא אצטרין לרבות כל דבר דמהיבא תיתי לך ליחד דבר לכתיבתי דאצטרין לאשמעינן שכל דבר פשר לך: ואינה מתקדשת בכסף לתן לה כסף לשם גרושין ולומר הרי את מגדשת בו בדרך שנתן בקדושין ואמר הרי את מקדשת בו: ואתקש יציאה להי' ויצאה משיבו והלכה והיתה לאיש אחר (דברים כ"ד:ב:). מה הנה פשמהיה עצמה לאיש רפער בכסף בדרשפא לן בקדושין (דף ב.) קיסה קיסה משנה עירובין: מספר כריתות מדמך כריתות לספר: לדרר הכורת שהתא כפירת דברים בורתת ביניהם ולא יהא תנאי האוגדס וחד: אין זה כריתות דכל ומה קשורה בו שמחמתו צריכה לעמד שלא לילך: הרי זה כריתות דיכול לבא לידי הפדרה לבוף שלשים הלכה משפשו מפרת לשא מן העורה: מפרת כריתות דמצי למכתב ספר פרת: מתני' בין אילנות ברחן ולא סמכה עליהן אבל הן דפנותיה: גמ' שאינה יכולה לעמד ברוח מצויה שדרוח מוליכה ומביאה: דקשין אילנות זקנים ועדים: הא איבא נופו שהולך ויבא ופעמים שאף הנוף מן הדפן: דעביד ליה אורג הנוף כמין מחצה שלא וניענו הרוח: לאשתמושי באילן להניח עליו כליו: היה שם בפפי ביראות קפוי היה בלחת הפאות אילן שעביו אמה לכל צד: או גדר מרבע אמה על אמה כל גדר סתם של אבנים הוא וצריך שהיה אמה על אמה כדי לחלקו לשתי מחצות אמה למזרח ואמה לצפון או לצדום: דיומד ב' עמודים שהיו מחצה לבאן ולבאן דשכהן הקלו חכמים עליהם: המסך על הארץ נופו גדול מאד וראשי הנוף כפופין סביב על הארץ: מטלטלין תחתיו דאמרינן לבד ומחצה זו גבוהה עשרה מפתנים שהנוף ארך הוא ובגבה האילן הוא: אי הכי דששויה בודים היא וראוי לדור תחתיה ולשמר שדה בשאה וכן דמקף לדירה הוא: ליטלטל בכוליה כלומר ויטלטל בו כל פמה שהא גדול אלמה אמר רב הונא אין מטלטלין בו כלל אלא אס כן אינו הנה אלא בשעור בית סאתים בחרר המשכן בשעור זה נתנו חכמים לכה דקף שאינו לדירה ואם גדול הוא מפאן הוי פרמגית ואין מטלטלין בו אלא בתוך ארבע אמותיו של אדם והאי בין דבדדים

מסורת הש"ס

א עירובין טו; גיטין כא; גיטין כא:
ב תוספתא גיטין; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ב ט ג קדושין ה.
ד עירובין טו; גיטין כא;; קידושין ג; קידושין ה; קידושין יד.
ה יומא יג; עירובין טו; קידושין ה; גיטין פג; ו עירובין טו.
ז בבמות צח; עירובין טו; בבא מציעא קז.
ח עירובין טו;; עירובין יט:
ט תוספתא עירובין; עירובין טו;; עירובין צט; משנה עירובין י עירובין צט;; עירובין טו.

תורה אור השלם

מי"יחח איש אשה ובעלה והנה אס"לא תמצא"חן בענין כייטצא בה עדות דבר וכתב לה ספר כריתות ונתן פיגמה ושלחה מביתו [דברים כד, א]

שְׁתַּשְׁמִישָׁה לְאוֹר חֲיִנָּה עֲשׂוּיָה דִּירָה זֹו אֵלֶּא

הַשְּׁלֹט וְחֲיִנָּה חֲשׂוּבָה דִּירָה לְהַתִּיר הַקֹּף גְּדוּל: שֶׁבֶת בְּתֵל קָדַשׁ הַיּוֹם עַל הָאֵדָם וְהוּא בְּתֵל גְּבוּלָה עֲשָׂרָה וְחָנָה עָם שְׁבִיתָתוֹ: וְהוּא מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַד בַּיִת סְאֵתִים גְּדוּל הוּא מֵאַרְבַּע אַמּוֹת אֶבֶל חֲיִנּוּ יוֹתֵר עַל בַּיִת סְאֵתִים: וְכֵן בְּנָקַע גִּמְאָה הַעֲשׂוּיָה מִשֶּׁשֶּׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית וּנְלִיא"ה: וְקָמָה קַצוּרָה בְּאַמְצָעָה: וְשִׁבּוּלוֹת גְּבוּהוֹת עֲשָׂרָה מְקִיפּוֹת אוֹתָהּ סָבִיב כָּל הַיַּי מַחְצוֹת נִינְהוּ לְהַקֹּף בַּיִת סְאֵתִים וְלֹא לְיוֹתֵר מִכָּאן גְּלָא עֲשִׂית לְדִירָה הַלְכָךְ מַהֲלָךְ חַת בְּלָא לְמַחַר וַחְצוּהָ לָהּ אֶלְפִּים דְּכָל חֲלָלָה הוֹאִיל וְשֶׁבֶת זֶה בְּאוֹרָהּ מַבְעוּד יוֹם הֵנָּה בְּאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל מְקוֹם שְׁבִיתָה וְלִכְי נָקַט וְהוּא מֵאַרְבַּע אַמּוֹת דְּאִי לֹא הֵנָּה יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת מֵאִי מַהֲלָךְ חַת בְּלָא חֲיָכָא בְּלֹא מַחְצוֹת נָמִי

אַרְבַּע אַמּוֹת מְקוֹם שְׁבִיתָה אִית לָהּ דְּהִינּוּ שָׂבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹי וַחְצוּהָ לְהָן אֶלְפִּים אַמָּה דְּכַתִּיב אֵל גִּמְאָה אִישׁ מִמַּקְמוֹ וְאֶסְמוּךְ רַבְּנָן לְמִילָן מְקוֹם מְקוֹם וּמְקוֹם מַנִּיחָה כּוּי בְּדִאֲמַרְיֵין בְּעִירובִין (דף נא.) וְתֵל מַהֲךְ מַחְצוֹת הוּא דְּכָל שְׁגָבוּהָ עֲשָׂרָה אֲמָרִי" גוּד אַסְּךְ מַחְצוֹת שְׁלֹו וְהַקֹּף בָּהֶן חַת רֵאשׁוֹ: וְשִׁבּוּלוֹת מְקִיפּוֹת וְאֵע"ג דְּאִין עוֹמְדוֹת בְּרוּחַ: דְּעָבִיד לִיה לְמַחְצוֹת הַשְּׁבָלִים בְּהוּצָא וְדַפְנָא מִשְׁבַּלַּת לְשַׁבַּלַּת עַד שְׁאֲנָדוּ וְגַלְדוּ יַחַד סָבִיב וּמַחְצוֹקוֹת זֹו חַת זֹו: מַתְנִי" שְׁלוּחֵי מַצְנָה הוֹלְכֵי בְּדֶרֶךְ מַצְנָה כְּגוֹן לְלַמֵּד תּוֹרָה וְלִהְיָבִיל פְּנֵי רַבּוֹ וְלַפְּדוֹת שְׁבוּיִים: פְּטוּרִין מִן הַסֵּפֶה וְאִפִּי" בַּשֶּׁשֶּׁת חֲנִיתָן: גְּמ' בַּשֶּׁבֶתָךְ

בְּבִיתָךְ פֶּרֶט לַעֲוֹסָךְ בְּמַצְנָה שְׁאִינוּ חֵיב בְּהִרְיָאת שְׁמַע וְלִקְמוֹן מִפְּרַשׁ מֵאִי מַשְׁמַע: וּבְלִבְתָךְ בְּדֶרֶךְ פֶּרֶט לְחֶטֶן וְאֵע"ג דְּהוּא נָמִי בְּמַצְנָה טְרִיד אֲצַטְרִיכֵי לְהוּ טְרִי קֶרְאִי דְּאִי הֵנָּה כְּתִיב חַד בִּינוֹן דְּחֶטֶן לֹאֹו בְּהִדְיָא כְּתִיב בְּקֶרֶא הֵנָּה חֲמִינָא לֹא פֶטֶר הַפְּתוּב אֵלֹא טוֹרַחַ וְעוֹשָׂה מְלָאכַת מַצְנָה בְּיָדִים אֹו מַהֲלָךְ לְמַצְנָה אֶבֶל חֶטֶן שֶׁהוּא יוֹשֵׁב וּבָטַל וְאִינוּ עוֹסֵךְ אֵלֹא טְרִיד בְּמַחְשַׁבַת בְּעִילָה לֹא פֶטֶר הַפְּתוּב הַלְכָךְ מִקְרָא וְתִירָא אֲשַׁמְעִינוּ דְּפֶטֶר מִק"ש דְּטְרִיד בְּמַחְשַׁבַת בְּעִילָה: מֵאִי מַשְׁמַע מַהֲנִי קֶרְאִי פֶרֶט לְמַצְנָה: כִּי דְכָךְ הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ כַּחוּרָה: מִי לֹא עֲקוּיָן כּוּי וְכִי חֲיָנָךְ יִכּוּל לְכַלֵּל בְּמַקְרָא דְכָךְ מַצְנָה עִם הַרְשׁוּת וְהָ דְכָךְ סְתָמָא כְּתִיב וּמַשְׁמַע נָמִי דְכָךְ מַצְנָה וְקִיאָמֵר רַחֲמֵנָא לְחִיב לְקָרוּת: אִם כֵּן בְּדְּכֶרְךְ מַצְנָה נָמִי חֲאִי לְכַתֵּב בְּלָכַת בְּדֶרֶךְ: טְרִיד לְבוֹ טְרִיד בְּמַחְשַׁבַת בְּעִילָה וּמַסְתַּבְּרָא כִּי פֶטֶרָה קֶרֶא מֵשׁוֹם טְרָדָא פֶטֶרָה וְאִינוּ יִכּוּל לַעֲסֹךְ בְּשָׁנִים בְּאֶחָד: כּוֹנֵם אֲלֻמְנָה לֹא טְרִיד וְיִכּוּל לְקַיֵּם חַת שְׁפִיתָן: אִי מֵשׁוֹם טְרָדָא כּוּי" הֲאִי דְּפֶרֶךְךְ מַשְׁמַע לִיה דְּטְרָדָתוֹ פּוֹטְרָתוֹ לְפִי שְׁאִינוּ יִכּוּל לְכוֹן חַת לְבוֹ וְהַלְכָךְ אִפִּי" טַבְּעָה סְפִינְתוֹ דְּטְרִיד בְּצַעְרוֹ לְפֶטֶר: שְׁנִיאָמֵר בָּהֶן פֶּאֶר בְּדִלְקָמָן וְאֶבֶל לֹאֹו בַּר פֶּאֶר הוּא וּבְשִׁמְתָּפֶאֶר מִקְרָא בְּעַצְמוֹ שְׁאִינוּ אֶבֶל: חֶטֶן טְרִיד טְרָדָא דְּמַצְנָה וְאֲשַׁמְעִינוּ קֶרֶא דְלֹא מַחְיָב לְהַסִּיר דַּעְתּוֹ מִמַּחְשַׁבַת מַצְנָה רֵאשׁוּנָה בְּשִׁבְלִי זֹו הַבֵּאָה עָלֵיו אֵלֹא יַעֲסֹךְ בְּרֵאשׁוּנָה וְיִתֵּן לְבוֹ לְהִיּוֹת בְּקִי בְּדְכָר: טְרָדָא דְּרַשׁוֹת שְׁאֵף עַל כִּי שֶׁהוּא חֵיב לְהֵגֵן אֲבִלוֹת שֶׁל נַעֲלִילָה רַחֲיָצָה וְסוּכָה לְהַרְאוֹת כְּבוֹד מִתּוֹ חֲיִנּוּ חֵיב לְהַצְטַעַר: וְהַעֲוֹסָךְ בְּמַצְנָה דְּפֶטֶר מִמַּצְנָה מַהֲכָא נִפְקָא מִשְׁבַּתָךְ בְּבִיתָךְ: וְיִהִי אֲנָשִׁים וְגו' בְּסִפְחָא מַדְבַּר קֶרֶא בְּשָׁנָה הַשְּׁנִית לִיצִיאַת מִצְרַיִם:

מסורת הש"ס

א עירובין טו.; עירובין כ:
ב ברכות טז.; ברכות יא.
ג כתובות וז.; מועד קטן טו.
ד סוטה מד.; ספרי במדבר
ה עירובין טו.

תורה אור השלם

ושננתם לכוֹד ודברת בם בשבת
בביתך ובלכתך בצדך ובשכבך
ובקומך [דברים ו, ז]

ויהי אנשים אשר היו טמאים
לנפש אדם ולא יכלו לעשות-
הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני
מושה ולפני אהרן ביום ההוא
[במדבר ט, ו]

וכי ימותו מת עליו בפתע פתאום
וטפא ראש נורו ונלח ראשו ביום
קחרתו ביום השביעי ונלחטו
[במדבר י, ט]

קָמָה קַצוּרָה וְשִׁבּוּלוֹת מְקִיפּוֹת אוֹתָהּ

אֵלֶּא בַּיִת סְאֵתִים! מִשׁוֹם דְּהָרִי דִּירָה

שְׁתַּשְׁמִישָׁיָהּ לְאוֹר, וְכָל דִּירָה שְׁתַּשְׁמִישָׁיָהּ

לְאוֹר אֵין מְטִלְטִלִין בּוֹ אֵלֶּא סְאֵתִים.^(א) תֵּא

שָׁמַע: שְׁבִת בְּתֵל שְׁהוּא גְבוּהָ עֲשָׂרָה, וְהוּא

מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַד בַּיִת סְאֵתִים, וְכֵן בְּנָקַע

שְׁהוּא עֲמוּךְ עֲשָׂרָה, וְהוּא מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַד

בַּיִת סְאֵתִים, וְכֵן קָמָה קַצוּרָה וְשִׁבּוּלוֹת

מְקִיפּוֹת אוֹתָהּ — מְהִלָּךְ אֶת פּוּלָהּ וַחְצוּצָה לָהּ

אֶלְפִּים אַמָּה. אַף עַל גַּב דְּקֶאָזִיל וְאִתִּי! הֵתֵם

נָמִי, דְּעָבִיד לִיה בְּהוּצָא וְדַפְנָא. מַתְנִי" שְׁלוּחֵי

מַצְנָה — פְּטוּרִין מִן הַסּוּפָה. חוֹלִין

וּמַשְׁמִישִׁיהֶן — פְּטוּרִין מִן הַסּוּפָה. אוֹכְלִין

וְשׁוֹתִין עֲרָאִי חוּץ לַסּוּפָה.^(ב) גְּמִי" מְנָא הַנִּי

מִיִּלִּי? תְּנֹו רַבְּנָן: "בְּשִׁבְתָּךְ בְּבִיתָךְ" — פֶּרֶט

לַעֲוֹסָךְ בְּמַצְנָה, "וּבְלִכְתָּךְ בְּדֶרֶךְ" — פֶּרֶט

לְחֶטֶן. מִכָּאן אָמְרוּ: הַכּוֹנֵם אֶת הַבְּתוּלָה —

פְּטוּר, וְאֶת הָאֲלֻמְנָה — חֲיִיב. מֵאִי מַשְׁמַע?

אָמַר רַב הוֹנָא: בְּדֶרֶךְ. מַה דְּרָךְ רְשׁוּת, אַף כָּל

רְשׁוּת, לְאַפּוּקֵי הֲאִי דְּבְּמַצְנָה עָסוּךְ. מִי לֹא

עָסְקִינוּ דְּקֶאָזִיל לְדַבַּר מַצְנָה, וְקָא אָמַר

רַחֲמֵנָא לִיקְרִי! אִם כֵּן לִימָא קֶרֶא "בְּשִׁבְתָּ

וּבְלִכְתָּ", מֵאִי "בְּשִׁבְתָּךְ" "וּבְלִכְתָּךְ" — בְּלִכְתָּ

דִּידָךְ הוּא דְּמִיחְיִיבָתָ, הָא בְּלִכְתָּ דְּמַצְנָה —

פְּטִירָתָ. אִי הָכִי, אֶפְּלִי כּוֹנֵם אֶת הָאֲלֻמְנָה

נָמִי? כּוֹנֵם אֶת הַבְּתוּלָה טְרִיד, כּוֹנֵם אֲלֻמְנָה

לֹא טְרִיד.^(ג) וְכָל חֲיָכָא דְּטְרִיד, הָכִי נָמִי

דְּפֶטֶר! אֵלֶּא מַעֲתָה, טַבְּעָה סְפִינְתָו בֵּינָם —

דְּטְרִיד, הָכִי נָמִי דְּפֶטֶר! וְכִי תִימָא הָכִי נָמִי,

וְהָאֵמַר רַבִּי אֲבָא בַר זִבְדָּא אָמַר רַב: אֶבֶל

חֲיִיב בְּכָל הַמַּצּוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה חוּץ מִן

הַתְּפִילִין, שְׁהָרִי נִאֲמַר בָּהֶן "פֶּאֶר!" הָכָא

טְרִיד טִירְדָא דְּמַצְנָה, הֵתֵם טְרִיד טִירְדָא

דְּרֵשׁוֹת.^(ד) וְהַעֲוֹסָךְ בְּמַצְנָה פְּטוּר מִן הַמַּצְנָה

מַהֲכָא נִפְקָא? מַהֲתֵם נִפְקָא, דִּתְנִינָא: "וְיִהִי

אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְגוּי" —

אוֹתָם אֲנָשִׁים מִי הָיוּ? נוֹשְׂאֵי אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף

הָיוּ, דְּבִרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי.

רַבִּי

אֵע"ג דְּמוּקִי לָהּ בְּמַסְקָנָא דְּעָבִד לָהּ

בְּהוּצָא וְדַפְנָא לֹא שִׁנָּךְ כֹּאן לְאַקְשׁוּנֵי אִי הָכִי

נִפְּלִטוּל בְּכָלָה בְּדִאקְשִׁי לַעֲיֹל דְּהֵתֵם בְּאִילָן

הַמַּסְכָּךְ עַל הָאֶרֶץ שִׁישׁ כּוּ סָכָךְ וְחֲשִׁיב

כְּמַהֲרָךְ לְדִירָה אֶבֶל הָכָא לִיכָא סָכָךְ אֵלֹא

אוֹר וְאִפִּי" הַקֹּיף וּלְבַסּוּף פְּתַח לֹא חֲשִׁיב

מַהֲרָךְ לְדִירָה בְּדִאִיתָא פֶּרֶךְ עוֹשִׂין פְּסִין

(שִׁירובִין דף כד.): שְׁלוּחֵי מַצְנָה. הוֹלְכֵי

בְּדַבַּר מַצְנָה כְּגוֹן לְלַמֵּד תּוֹרָה אוֹ לְהַקְבִּיל

פְּנֵי רַבּוֹ וְלַפְּדוֹת שְׁבוּיִין פְּטוּרִין מִן הַסֵּפֶה

וְאֶפְּלֹו בַּשֶּׁשֶּׁת חֲנִיתָן כְּךָ פִּי" בְּקוּוּטְרָם וְכֵן

מַשְׁמַע בְּגִמְרָא דְּקִיאָמֵר הוֹלְכֵי לְדַבַּר מַצְנָה

פְּטוּרִין מִן הַסֵּפֶה כִּין בֵּינָם שְׁלִילָה

וּמַשְׁמַע אֵע"פ שְׁאִין הוֹלְכִין אֵלֹא בֵּינָם דְּאִי

דְּאִזְלִי בִימָמָא וּבְלִילָה אִפִּי" לְדַבַּר הַרְשׁוּת

נָמִי פְּטִירֵי בְּדִקְתָנִי בְּפֶרֶתָא וְעוֹד עָבְדָא

דְּרַב חֲסֵדָא וְרַבָּה בַר רַב הוֹנָא דְּגָנוּ

אֲרַקְתָא דְּסוּרָא וְתַמָּה אִם יִכּוּלִין לְקַיֵּם

שְׁנִיחָם אֲמֵאִי פְּטוּרִין דְּאִטּוּ אֵדָם שִׁישׁ לוֹ

צִיצִית בְּבָגְלוֹ וְתַפְּלִין בְּרֵאשׁוֹ מִי מַפְטָר

בְּכָךְ מַשְׁאֵר מַצּוֹת וּבַפ' חִין כִּין הַמַּעַר

(גְּדָרִים ד' לג:.) גְּבִי הַמַּעַר הִנָּחָה דְּמַחְצוֹר

לוֹ אֲבָדְתּוֹ אֵע"פ דְּמַהֲנִי לָהּ פְּרוּטָה דְּרַב

יוֹסֵף מֵשׁוֹם דְּלֹא שְׁכִיחָא וְאִי כָּל זְמַן

שְׁאֲבָגָה בְּבִיתוֹ מִפְּטָר מְלִמְיָתֵךְ רַפְּתָא לְעִנִּי

אִם כֵּן שְׁכִיחָא הִיא אֵלֹא וְאִי לֹא מִפְּטָר

אֵלֹא בַּשֶּׁשֶּׁה שֶׁהוּא עוֹסֵךְ בָּהּ כְּגוֹן טוֹלִית שֶׁל

אֲבָגָה וְשׁוּטָחָה לְנֶרְכָּה אוֹ בְּהִמָּה שְׁנוֹתָן לָהּ

מְזוֹנוֹת דְּלֹא שְׁכִיחָא שְׁבִאוֹתָהּ שְׁעָה וְאִא עֲנִי

לְשֹׁאוֹל מִמֶּנּוּ וְצִירִךְ לוֹמַר דְּהָכָא נָמִי אִורִי

בְּכִי הֲאִי גִוְנָא דְּאִי מְטָרְדִי בְּקוּיִם מַצּוֹת

סָפָה הִיוּ מְבַטְלֵי מַמְצוֹת: וּבְלִכְתָּךְ בְּדֶרֶךְ

פֶּרֶט לְחֶטֶן. וְאֵף עַל גַּב דְּהוּא נָמִי בְּמַצְנָה

טְרִיד אֲצַטְרִיךְ טְרִי קֶרְאִי דְּאִי הֵנָּה כְּתִיב

חַד בִּינוֹן דְּחֶטֶן לֹאֹו בְּהִדְיָא כְּתִיב בְּקֶרֶא

הֵנָּה חֲמִינָא לֹא פֶטֶר הַפְּתוּב אֵלֹא טוֹרַחַ

וְעוֹשָׂה מַצְנָה בְּיָדִים אֹו מַהֲלָךְ בְּמַצְנָה אֶבֶל

חֶטֶן שֶׁהוּא יוֹשֵׁב וּבָטַל וְאִינוּ עוֹסֵךְ אֵלֹא

מַחְשַׁב בְּבַעֲיָלָה לֹא פֶטֶר הַפְּתוּב הַלְכָךְ

מִקְרָא וְתִירָא אֲשַׁמְעִינוּ דְּפֶטֶר מִק"ש

דְּטְרִיד בְּמַחְשַׁבַת בְּעִילָה כְּךָ פִּי" בְּקוּוּטְרָם

וּסְנִיָא דְּשִׁמְעִיתִין מַשְׁמַע דְּמוּבִלְכְתָךְ בְּדֶרֶךְ

מַשְׁמַע הֲאִי דְּבְּמַצְנָה קֹא עָסֵךְ וּבְשִׁלָּהִי פ"ק

דְּבִרְכוֹת (דף יא.) הַגִּרְסָא לְהַפָּךְ דְּגִרָם

הֵתֵם בַּשֶּׁבֶתָךְ פֶּרֶט לְחֶטֶן וּבְלִכְתָּךְ בְּדֶרֶךְ

פֶּרֶט לַעֲוֹסָךְ בְּמַצְנָה וְגִרְסָא זֹו נִרְאָה דְּהָכִי

מַשְׁמַע קֶרֶא בַּשֶּׁשֶּׁת דִּידָךְ הוּא דְּמַחְיָבָתָ

בַּק"ש וְלֹא בַּשֶּׁשֶּׁת דְּמַצְנָה שְׁאֵתָה יוֹשֵׁב

וּמַחְשַׁב בְּבַעֲיָלָת מַצְנָה וּבְלִכְתָּךְ מַשְׁמַע

הישן פרק שני סוכה

מישאל ואלצפן היו. וא"ת ולמאן דאמר פֿרק ל' מיתות (סנהדרין דף נב.)

דערפֿה ממש ה'אי שגערפֿו גופיהו וכן נמי דריש בתורת כהנים אקרא דמתאכל אש אותם אמאי נטמאו וי"ל דשמה שלגו היתה קומת באלו נשפֿו על גפי קטבלא בדאמר פֿרק המפֿלת (נגה דף כז:) מת שגערף ושללו קומת טמא: שחל שביעי שלגו בערב הפסח. מכאן קשה להא דא"ר לוי בשלהי הנזקין (נטיין דף ס. ושם) ח' פֿרשיות נאמרו באותו יום שהוקם המשפֿן וקא חשיב פֿרשת טמאים ופרש שם בקוונט' ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש וגו' ולא יתכן בדמוכח הכא שיהי בערב הפסח והמשפֿן הוקם בלחוד בניסן ואפילו לר"ע לא יתכן לפי הספרים דגרסינן בפסחים כפ' האשה (דף צ:) רב סבר לה כר"ע דאמר מישאל ואלצפן היו שחל שביעי שלגו להיות בערב הפסח ומיהו אותה גרסא ליתא אלא ר' יצחק גרס התם ונראה לפרש פֿרשת טמאים דשפֿן ונבלה וזב וזבה ונגה לפי שהערכו לזהר על טמאת מקדש וקדשיו: משום דלא מטא זמן חיובא. ואין להקשות מהא דדקשינן כריש טבול יום (בזבחים דף ק. ושם) דהולך לשחוט את פסחו מטמא למת מצנה מונלחותיו אפי' לאחר חצות דמת מצנה שאני והא דדיק הכא מדברתא דקתני למת מצנה נטמאו לא מת מצנה ממש אלא כלומר לקרובים בדפרש בקוונטרם ולאחר חצות הוא דאינו מטמא בדקתני התם אמרת לא יטמא אבל הדם חצות יטמא בדקאמרין התם ביוסף הפהו שמתה אשתו בערב הפסח ונמנו אחיו הכהנים וטמאוהו פעל ברחו אבל קשה (לרפה) דאמר התם אידי ואידי לאחר חצות פאן הדם ששחטו וזרקו עליו פאן לאחר ששחטו וזרקו עליו אלמא מטמא לקרובים אפי' היבא דמטא זמן חיובא זמן הפסח מאחר שלא שחטו וזרקו עליו ואין לומר דהיא גופא ילפינן מחתו דפטור מק"ש דדלמא שאני ק"ש דלית בה דרת בדקאמר הכא ולא אתי מנה פסח דאיבא דרת ומטנא זמן חיובא: אין שמחה אלא בחפה. משמע מכאן דאם יצא חתן מחפתו אפי' בלתי עמו והולכים לאכל בבית אחר דאין מזבכין שהשמחה במעונו ולא ברפת חתנים פיון דאין שמחה אלא בחפה ובפ"ק דכתבות (דף ז: ושם) אמרינן נמי מזבכין ברפת חתנים בבית חתנים משמע דוקא במקום חפה שהוא בית חתנים ומיהו אין ראיה משם דדלמא לאפוקי מזרבי יהודה קא אתי דאמר אף בבית הארוסין מזבכין אותה וצריך לדקדק מה היא חפה דאי במקום שזבכו תחלה ברפת נשואין קרי לה חפה פעמים שאפי' ברחוב העיר מזבכין

אותה פשהשם מזבין ואין יכולין לכנס בבית חתן ובלה קרי לה חפה ולא מקום העשוי לאקראי בעלמא ונשם מזבכין ברפת חתנים כל שבעה: וחובין בח"ש. בדפרש בקוונט' דמצות פונתה אינו אלא פסוק ראשון ויכולין לגיש דעתו שעה קטנה כדי לקרא פסוק ראשון:

חתן שהמקום צר ופתוח שאין לה אלא שלש דפנות ובוש לשחק עם בלתי: תרתי שתי מצות ספה ומצות נשואין וכגון שנשא ערב הרגל אבל בתוך הרגל קומא לן במועד קטן (דף ח:) דאין נושאין גשים במועד: פטורין מן התפלה דבעיא פונה: ומן התפלין משום דשביחא שברות וקלות ראש: וחיבין בקרית שמע דמצות פונתה אינו אלא פסוק ראשון ויכולים לגיש דעתו שעה קטנה כדי לקרא פסוק ראשון:

הכי גרסינן בעריכתא בספרי ר"ע אומר מישאל ואלצפן היו שנטמאו בנגב

רבי עקיבא אומר: מישאל ואלצפן היו, שהיו עוסקין בנגב ואביהוא. רבי יצחק אומר: אם נושאי ארונו של יוסף היו, כבר היו יכולין לישטהר. אם מישאל ואלצפן היו, יכולין היו לישטהר. ^(א)אלא, עוסקין במת מצוה היו שחל שביעי שלגו להיות בערב פסח, שנאמר: ”וְלֹא יָכֻלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא, כִּיּוֹם הַהוּא אֵין יְכוּלִין לַעֲשׂוֹת, הֵא לְמַחֵר — יְכוּלִין לַעֲשׂוֹת! ^(ב)צִרִּיכָא, דְּאֵי אַשְׁמַעֲינן הֵתָם — מִשׁוּם דְּלֹא מִטָּא זְמַן חִיּוּבָא דְּפֶסַח, אֲבָל הָכָא, דְּמִטָּא זְמַן קִרְיַאת שְׁמַע — אֵימָא לֹא, צִרִּיכָא. וְאֵי אַשְׁמַעֲינן הָכָא — מִשׁוּם דְּלִיפָּא פֶרֶת, אֲבָל הֵתָם, דְּאִיכָּא פֶרֶת — אֵימָא לֹא, צִרִּיכָא. ^(ג)גּוּפָא, אָמַר רַבִּי אַבָּא בַר זְבִדָּא אָמַר רַב: אֲבָל חֵיִיב בְּכָל מִצְוֹת הָאֻמּוּרוֹת בַּתּוֹרָה חוּץ מִתְּפִילִין, שְׁהָרִי נֹאמַר בָּהֶן ”פָּאָר”.
מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל ”פֶּאֶרְהָ חֲבוּשׁ עָלֶיָּה וְגוֹ” — אתה הוא דמיחייבת. אבל פולי עלמא פטירי. והני מילי ביום ראשון, דכתיב: ”וְאַחֲרִיתָּהּ בַּיּוֹם הַזֶּה”. ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: אבל חייב בפופה. פשיטא? מהו דתימא: הואיל ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: מצטער פטור מן הסופה — האי נמי מצטער הוא, קמשמע לן: הני מילי צערא דממילא, אבל הכא, איהו הוא דקא מצער נפשיה, איבעי ליה ליתובי דעתיה. ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: חתן והשושבינן וכל בני החופה — פטורין מן הסופה כל שבעה. מאי טעמא? משום דבעו למיחד. וליכלו בפופה וליחדו בפופה! אין שמחה אלא בחופה. וליכלו בפופה וליחדו בחופה! אין שמחה אלא במקום סעודה. וליעבדו חופה בפופה? אפיי אמר: משום ייחוד. ורבא אמר: משום צער חתן. מאי בינייהו? איפא בינייהו דשכיחי אינשי דנפקי ועיילי להתם. למאן דאמר משום ייחוד — ליפא. למאן דאמר משום צער חתן — איפא. אמר רבי זירא: אָנָּא אֲכָלִי בַּסּוּפָה וַחֲדִי בַּחּוּפָה, וְכָל שְׂפָן דְּחֲדִי לִיבְּאֵי דְקָא עֲבִידְנָא תַּרְתִּי. ^(ד)תָּנוּ רַבָּנֵי: חָתָן וְהַשּׁוֹשְׁבִינִין וְכָל בְּנֵי חוּפָה, פְּטוּרִין מִן הַתְּפִלָּה וּמִן הַתְּפִלִּין, וְחֵיִיבִין בְּקִרְיַאת שְׁמַע.

משום משאר מצות דאשמעינן רב לעיני דאבל חייב בכל המצות: צערא דממילא שהפכה מערכתו בגון חמה או צנה או סרחה בדברים שסבך בהן: מבעי לה ליתובי דעתה חובה עליו לגיש דעתו למצוה: למחזי לשמח: משום יחוד דתתם סבה היו עושין בגבוהיהו ואין דרך ביאה ויציאה שם לרבים תמיד מפני הטורח ושמה יחד הסתן לעשות צרכיו וייתחד אחר עם הפלה: צער

ואביהוא ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו יכולין היו לטהר ואם מישאל ואלצפן היו יכולין היו לטהר אלא מי היו טמאי מת מצוה היו שחל שביעי שלגו להיות בערב פסח שנאמר ולא יכלו וגו': ואם נושאי ארונו של יוסף או מישאל ואלצפן היו יכולין היו לטהר שדרי בלחוד בניסן הוקם המשפֿן ושני לו שרף אלעזר את הפרה שניז על טמאי מת שפֿהו לעשות פסחיהו בטהרה בדאמר במסכת גטין (דף ס.) שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם המשפֿן ופרה אדמה אחת מהן ובלחוד בניסן הוקם המשפֿן והוא ח' למולואים בדקומא לן (שבת דף פז:) אותו היום נטל עשר עטירות וכו מתו נגב ואביהוא הלך מראש חדש ועד הפסח היו יכולין לטהר וקרא אמר ולא יכלו ונושאי ארונו של יוסף נמי כבר עבדו עליהם בערה חדשים ויותר שלא נשאוהו משחנו בזה חורב בראש חדש סיון בדכתיב (שמות י"ט:א'-ב') ביום הזה פאו מדבר סיני ולא נסעו משם עד עשרים באייר של שנה הבאה דכתיב ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש שגלה הענן מעל וגו' וינסעו מהר ה': טמאי מת מצוה לאו מת מצוה דוקא קאמר דאפי' מתיאן נמי מת מצוה קרי להו דמצוה להתעסק בהן בגון האמורים בפֿרשת כהנים (ויקרא כא) שהפהו מטמא בוי: שחל שביעי שלגו ואע"ג דחזו ללכתא לא אשתרו דקסבר אין שוסטין וזוקקין על טמא שפֿן מפל מקום שמעינן מנה דעוסק במצוה פטור מן המצוה שדרי נטמאו במתיאן שבעה ימים לפני הפסח ואף על פי שטמאה זו תעפב על ידם לכילת פסחיהו אלמא מצוה קלה הבאה לידך אינה צריך לדחותה מפני חמורה העתידה לבוא: דלא מטא זמן חיובא בפשנטמאו שפֿן לא הגיע זמן לכילת פסח: אבל קריאת שמע דמטא זמן חיוב' בתוך החפה והוא ראוי לכך אימא לחיוב: אבל פסח דבכרת הוא אימא לא יטמאו במת כל שבעה לפני הפסח: צריכא למכתב ביום ההוא לאשמועינן דנטמאו תוך שבעה דעוסק במצוה פטור מן המצוה: מדאמר לה רחמנא ליחזקאל כו' דקאמר ליה רחמנא הגני לקח ממך את מחמד עיניך במגפה וגו' האנך דם מתים אבל לא תעשה לא מתאצל עליה פאריך חבוש על ראשך שלא בדרך שאר אבלים לפי שאני עושה אותך אות ומופת לגידאל שפֿך עתידין למות מתיאן ואין איש מתאצל עליהם אלמא אבל אסור בתפלין: והני מלי ביום ראשון דעקר מדרבא חד יומא בדכתיב ואחרייתה ביום מר: פשיטא מאי שנא הא

משאר מצות דאשמעינן רב לעיני דאבל חייב בכל המצות: צערא דממילא שהפכה מערכתו בגון חמה או צנה או סרחה בדברים שסבך בהן: מבעי לה ליתובי דעתה חובה עליו לגיש דעתו למצוה: למחזי לשמח: משום יחוד דתתם סבה היו עושין בגבוהיהו ואין דרך ביאה ויציאה שם לרבים תמיד מפני הטורח ושמה יחד הסתן לעשות צרכיו וייתחד אחר עם הפלה: צער

חתן שהמקום צר ופתוח שאין לה אלא שלש דפנות ובוש לשחק עם בלתי: תרתי שתי מצות ספה ומצות נשואין וכגון שנשא ערב הרגל אבל בתוך הרגל קומא לן במועד קטן (דף ח:) דאין נושאין גשים במועד: פטורין מן התפלה דבעיא פונה: ומן התפלין משום דשביחא שברות וקלות ראש: וחיבין בקרית שמע דמצות פונתה אינו אלא פסוק ראשון ויכולים לגיש דעתו שעה קטנה כדי לקרא פסוק ראשון:

מסורת הש"ס
א פסחים צ:
ב יבמות כה.
ג כתובות ו; מועד קטן טו,; ברכות יא; ברכות טז:
ד תוספתא ברכות
ה ספרי במדבר
גליון הש"ס
רש"י ד"ה טמאי מת מצוה וכו' שהכתו מטמא בו. עיין טורי אבן ר"ה דף טז ע"ב ד"ה חייב אדם:
תורה אור השלם

ויקרא משה אל־מישאל ואל־אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אלהם קרבו שאו את־אזיכם מאת פג־הקדש אל־מחוץ לפתחה [ויקרא י, ד]

ויהי אנשים אשר היו טמאים לקדש אדם ולא־יכלו לעשת־הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא [במדבר ט, ו]

האנך דם מתים אבל לא־תעשה פארך חבוש על־יך ועל־יך תשים בגלגל־יך ולא תעשה על־שפם [ולחם אנשים לא תאכל [יחזקאל כד, יז]

והפכתי חמום לאבל וכל־שיריכם לקינה [ועצליתי על־קל־מתנינם שק ועל־קל־ראש קרחה ושמותיה באבל יחיד ואחרייתה ביום מר [עמוס ח, י]

הישן פרק שני סוכה

משום ר' שלא אמרו חתן פטור מקריאת

להו להני תנאי העוסק במצוה פטור מן המצוה: תגריהו הלוקחין מהן כדי למכר ולהמציאן לצריך להם: מוכרי תבלת לציעות: הולכי דרכים ביום פטורין מן הספה ביום דכתיב פספות תשבו כעין ישיבת ביתו פשם שכל השנה אינו נמנע מלכת בקרך בסחורה כך כל ימות הסג שאינו יום טוב לא הצריכו הכתוב למנע: הולכים לדבר מצוה פטורין ביום ובגילה אף על פי שאין הולכין אלא ביום ומשום דטרידים ודואגים במתקשבת המצוה ובתקונייה פטורין מן המצוה: אריתא על שפת הנדה: שלחני מצוה חנן שפאנו לשמע הדקשה ולהקפול פני ריש גלותא: שומרי גנות ופרדסין אין זיון משם: כעין תדורו בקרך שהוא דר כל השנה בביתו הדיקתו תורה להניח דירתו ולדור כאן בספה עם מטותיו וכלי תשמישו ומצעותיו זה אינו יכול להביאן שם מפני הטורח: פרצה קוראה לגנב משל הדיוט הוא ואף כאן הגנב רוחה אותו יושב בספה פלילה והוא נכנס וגונב הפרות לרוח חקרת: בקרא דפירי כרי של פרות שהוא תמדי לפניו ויכול לשמרון ואין כאן פרצה קוראה לגנב: רבי יוסי בריבי יוסי הקבס חריף שדלורו והוא ר' יוסי בן חלפתא: למגנא ככלתא ואע"פ שיש לה גג ונבוכה עשרה ותיי פאלו חוץ לספה: משום דקיי צינעל"ש: סרחא דגרגיפתא חקקע לבנה שהיו טוחין בה חקקעית הספה: מצטער שהספה מצערתו: תרמי או תלת שנים או שלש פעמים: ותו לתוך פוי מורשייל"ש: פדטעם פד פי רב ויעל לבנה שבקר פשהולכין לבית המדרש ודואג שמה ימשכו השמועות וטועם מלא פוי ושותה: ירדם שמה תחטפוני שנה וישן קבע: אכל לא שנת קבע שמה ופיח בזה: מוסר שנתו לאחר אומר לחברו אם חרדם העירני: ערבך ערבך צריך שמה אף הוא ישכב וישן: בין ברכיו דנדאי לא ירדם: רבא אמר לשמא ירדם לא חישניו הלכך בתפליו שרי וספה הינו טעמא דאסור שינת עראי לפי שאין קבע לשנה ואין בה חלוק בין קבע לשכאי לענין ספה שאין חדם קובע עצמו לשנה שפעמים שאינו אלא מנמנם מעט ודיו בקך הלכך זו היא שנתו וגבי תפליו דטעמא שמה ופיח בהם ולא משום אסור שנה בגים פרתא לא חמי לידי הפחה: דנקט להו ביזה לא קבע ולא עראי שמה ופלגו מילוי: דמנחי ברישה עראי מתר וקבע אסור שמה ופיח: דפריס סוגרא עליה הניחם אצל מראשותיו בין קבע בין עראי ולא נתנה תורה למלאכי השכרת: וראה קרי צריך לסלקון מראשו בעיוד הסרי עליי:

 מסורת הש"ס

א פסחים ג; ברכות יז; ברכות יד:	
ב תוספתא סוכה; לעיל י; ערבין ג:	
ג לקמן כז; לקמן כח; ערבין ג:	
ד תוספתא סוכה; שבת סא.	
ה עבודה זרה ג:	
ו תוספתא ברכות; לקמן כז.	
ז גיטין כח:	
ח לקמן מא:	

 תורה אור השלם

דבר אליבני ישראל ישראל ואסתר אלהם ועשו להם ציצת על-כנפיו בגדיהם לדירתם ונתנו על-ציצת הכנף פתיל תכלת [במדבר טו, לח]

בסכת תשבו שבועת נמים כל-האנחה בישראל וישבו בסכת [ויקרא כג, מב]

חתן פטור מקריאת שמע. דטריד ושאר

משום רבי שילא אמרו: חתן פטור, והשושבינין וכל בני החופה חייבין.^(א)
ותנא, אמר רבי חנניא בן עקבא: כותבי ספרים תפילין ומזוזות, הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקין במלאכת שמים, לאתויי מוכרי תכלת — פטורין מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה, לקיים דברי רבי יוסי הגלילי, שהיה רבי יוסי הגלילי אומר: העוסק במצוה פטור מן המצוה.

^(ב)תנו רבנן: הולכי דרכים ביום — פטורין מן הסופה ביום, וחייבין בלילה. הולכי דרכים בלילה — פטורין מן הסופה ביום. הולכי דרכים ביום ובלילה — פטורין מן הסופה בין ביום ובין בלילה. הולכין לדבר מצוה — פטורין בין ביום ובין בלילה. פי הא דרב חסדא ורבה בר רב הונא פי הוו עיילי בשבתא דרגלא לבי ריש גלותא, הוו גנו ארקתא דסורא, אמרי: אנן שלוחי מצוה אנן ופטורין. תנו רבנן: שומרי העיר ביום — פטורין מן הסופה ביום, וחייבין בלילה. שומרי העיר בלילה — פטורין מן הסופה בלילה, וחייבין ביום. שומרי העיר בין ביום ובין בלילה — פטורים מן הסופה בין ביום ובין בלילה. ^(ג)שומרי גנות ופרדסים — פטורין בין ביום ובין בלילה. וליעבדו סופה התם וליתבו? אבוי אמר: "תשבו" — כעין תדורו. רבא אמר: פרצה קוראה לגנב. מאי בינייהו? איפא בינייהו דקא מנטר פריא דפירי.^(ד)
חולים ומשמישיהם. תנו רבנן: חולא שאמרו, לא חולא שיש בו סכנה, אלא אפילו חולא שאין בו סכנה. אפילו חש בעיניו, ואפילו חש בראשו. אמר רבן שמעון בן גמליאל: **פעם אחת חשתי בעיני בקיסרי, והתיר רבי יוסי ברייבי לישן אני ומשמשי חוץ לסופה. רב שרא לרב אחא ברידלא למגנא בכילתא בסופה — משום דקיי. רבא שרא ליה לרבי אחא בר אדא למגנא בר ממטללתא — משום סירחא דגרגישתא.**^(ה)
רבא לטעמיה, דאמר רבא: מצטער — פטור מן הסופה. והא אנן תנן: חולין ומשמשיהם פטורים מן הסופה. חולא אין, מצטער לא! אמרי: חולא — הוא ומשמשיו פטורים, מצטער — הוא פטור, משמשיו לא.

^(ו)אובלים אכילת עראי חוץ לסופה. וכמה אכילת עראי? אמר רב יוסף: תרתי או תלת ביעי. אמר ליה אבוי: והא זימנין סגיאיין סגי ליה לאיניש בהכי, והוה ליה סעודת קבע! אלא אמר אבוי: פדטעים פד פי רב וצייל לכלה. תנו רבנן: אובלין אכילת עראי חוץ לסופה, ואין יושנים שינת עראי חוץ לסופה. מאי טעמא? אמר רב אשי: גזרה שמה ירדם. אמר ליה אבוי, אלא הא דתנא: ישן אדם שינת עראי בתפילין, אכל לא שינת קבע, ליחוש שמה ירדם!

אמר רב יוסף בריה דרב עילאי: במוסר שנתו לאחרים.^(ז)
מתקיה ליה רב משרשיא: ערבך ערבא צריה! אלא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: במנחי ראשו בין ברפיו עסקינן. רבא אמר: אין קבע לשינה.^(ח)
תני חדא: ישן אדם בתפילין שינת עראי אכל לא שינת קבע, ותנא אידה: בין קבע בין עראי. ותנא אידה: לא קבע ולא עראי. לא קשיא: הא — דנקיט להו בידיה. הא — דמנחי ברישיה. הא — דפריס סודרא עלויה. וכמה שינת עראי? תני רמי בר חזקאל: כדי הילוך מאה אמה. תנא נמי הכי: הישן בתפילין ורואה קרי — אויזו פרצופה

במצוה פטור מן המצוה בדפרש בקונט' וקשיא דאי לית להו א"כ ותמוז חתן פספה ומשמע דבחתן פוטרי יותר מת"ק לכך נראה דחסבר חתן אין וכול לבון דעתו כלל אפי' בפסוק ראשון אכל שאר פני ספה יכולין לבון ואקריאת שמע לחודיה חאי וככולהו אחרני מוזי לת"ק: ומכל מצות האמורות בתורה. מאי דאצטריך למחשב הני אגב דחשביניהו בעריאת קמיתא: הולכי דרכים ביום. כל זה נפקא מתשבו כעין תדורו שפשם שחדם בביתו אינו נמנע מלצאת לדבר וכן מצטער דטריד לשל מן הספה אינו מתשבו כעין תדורו דאין חדם דר במקום שמצטער: ומידין פלילה. כשאדם לן פלילה פשוט: פרצה קוראה לגנב. לאו משום דלית לה לרבא דקשה דתשבו כעין תדורו דבקיטא היא לחמן דפרקיון (ספה דף כח:): ואפלו חש בעיניו. אע"פ שאין בו סכנת עין דסכנת אבר דסכנת נפשות אפילו לחלל עליו את השבת דמזבח פקד אין משמדין (ע"ו דף כח.) גבי עין שמקדח: משום דקיי. ואע"פ שבפ"ק (דף יא.) דרש רבה פד רב הונא מתר לישן ככלת חתנים אע"פ שיש לה גג ואע"פ שגבוהה עשרה אין הלכה (ברכה) דדפרשמי סס: תרמי (או) תלת. פדש בקונט' שנים או שלש פעמים ותו לתוך פוי מורשייל"ל בלע"ז ויש ספרים שכתוב בהו תרמי תלת פיעי והכל אחד דמזבח לחמן גבי לימא תהוי תיובתה דרב יוסף ואבוי דשעור בית הבליעה פביצה ולכסוף מסיק פדטעים ערבך מדרבנן ואזל לבנה שזה מלא פוי דאינו פביצה ושעור זה דוקא בשפת דפירי לאו פבו ספה דממסיק פקד פתרא דיומא (דף עט: ושס) דקבע דיהו פאכילת עראי דפתי: אכל שינת קבע לא. והא דאמרי' פקד כמה טומנין (שבת דף מט. ושס) תפליו צריכין גוף דקיי פאלישע פשל בנפיש ואמר אבוי שלא ופיח בהו ורבא אמר שלא ישן בהו לא דשכי אבוי לישן דהא אסר אבוי גופה דכא אלא קסבר אע"פ שאינו זדיר בשנה פאלישע מניחין פיון דזדיר שלא ופיח בשנה גופה אינה אלא גזרה שמה ופיח: האשן בתפליו. מתוך האשון משמע דרבי ישכב כרי אפי' שינת קבע דאי לא הכי פמאי פליגי וי"ל דכולהו מודו דשינת קבע דאסרי ופליגי דמלתא דרבי נתן דבסמוך דשרי. לישן בתפליו ביום שאין דרבו לישן שינת קבע ובגילה חולן אפלו לשינת עראי דלמא ממליך וישן שינת קבע ור' ישכב לא חוש דלמא ממליך:

ואינו

הישן פרק שני סוכה

נָטְלוּ בַּמָּסֶּה. פֶּרֶשׁ בַּהֲנוּט' מִשּׁוֹם נִקְיִית וּבְחִנּוּס פֶּרֶשׁ בּוֹן דְּרַבִּי צְלוֹק כִּהֵן הָיָה וְלֹא יֵאָחַז בַּקְצִיצָה הֵן תַּפְּלִין עַצְמוֹן דְּפוּס מוֹשְׁבָן וּרְעִישָׁן וְלוֹמָה לוּ בְּמַס' גָּטִין בַּדְּמוּכַח פ' מִי שְׁמַתוֹ (בְּרָכוֹת דף יט:)‏ וּבִסּוּף פֶּרֶק כָּל פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין (בְּכוֹרוֹת דף לו:.) וְהִיָּה אוֹכֵל עַל טְהָרֵת תְּרוּמָה וְיִזְדִּים שְׁנִיִּית הֵן וּפְסוּלוֹת אֶת הַתְּרוּמָה שֶׁזֶּוּ הִיא אַחַת מִי"ח זָבָר דִּבְכ"ק דְּשֻׁבָּת (דף יד.) דְּאִפִּי' פְּחוֹת מַכְבִּיצָה מִקְבֵּל טְמֵאָה בַּדְּמוּכַח פֶּרֶק שְׁנֵי דְמַס' טְהָרוֹת (מ"א) דְּתַנּוּ אִין כּוּ בַּבִּיצָה הוּא טְמֵא וְהַכֵּל טְהוֹר: וְלֹא בִּכְרָךְ אֲחֵרָיו. סָבֵר לֵה פְּרַבִּי וְהֹאֵה דְּפֶרֶק שְׁלֵשָׁה שְׁאֲבָלוּ (בְּרָכוֹת דף מט:)‏ דְּזַרַּשׁ וְאִכְלַת וְשֻׁבָּעַת וּבִרְכַּת אֲכִילָה שְׁיֵשׁ פֶּה שְׂבִיעָה דְּהֵינּוּ בַּבִּיצָה ור"מ פְּלִיג וְאָמַר דְּמַבְרָכִין בְּכַזִּית וְנִרְאָה הִלְכָה בְּנִתָּה מִזְאֲמָרִי' פֶּרֶק פִּיצַד מַבְרָכִין (בְּרָכוֹת דף לח: וְשֵׁס) א"ר חִיא בַר אֲבָא אֲנִי רֵאִיתִי אֶת ר' יוֹחָנָן שְׁאֵכֵל זִית מְלִיחַ וּבִכְרָךְ עָלָיו תַּחֲלָה וְכוּף וְעוֹד אֲמָרִי' פֶּרֶק שְׁלֵשָׁה שְׁאֲבָלוּ (בְּרָכוֹת דף מח. וְשֵׁס) א"ר חִיא בַר אֲבָא א"ר יוֹחָנָן לְעוֹלָם אֵינּוּ מוֹצִיא רַבִּים וְזִי חוֹבֶתָן עַד שִׁיאֵכֵל כַּזִּית דָּגוּן וְכוּן אָמַר רַב הֲוָה פֶּר וְהֹאֵה מִשְׁמָה דְּרַב וּמִתּוֹךְ הִירוּשָׁלַּמִי מִשְׁמַע דְּבִבְרִיהּ לֹא בְּעִינָן כַּזִּית דְּאִפִּילוּ פְּרִידָה אַחַת שֶׁל עֹגֵב אוֹ פְּרִידָה אַחַת שֶׁל רַמּוֹן טַעוּנָה בְּרַכָּה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֶרֶיהָ וְהָיִי אִיתָא בִּירְשָׁל' בְּרִישׁ פִּיצַד מַבְרָכִין ר' יוֹחָנָן וְסָב זִיתָא וּבִכְרָךְ לְפָנָיו וּלְאַחֶרָיו וְהָיִה ר' חִיא בַר אֲבָא מִסְתַּבֵּל פֶּה וְאָמַר לֵה ר' יוֹחָנָן בְּבִלְאָה מָה אֶת מִסְתַּבֵּל בִּי לִית לָךְ כֵּן שֶׁהוּא מִמִּין שְׂבָעָה טַעוֹן בְּרַכָּה לְפָנָיו וּלְאַחֶרָיו אִית לֵה וּמַה צְרִיכָא לִיָּה מַפְנֵי שְׁגָרְעִינְתוּ מִמַּעֲטוֹת וְלִית לִיָּה לְרַבִּי יוֹחָנָן שְׁגָרְעִינְתוּ מִמַּעֲטוֹת מַה עָבַד לִיָּה ר"י מִשּׁוֹם בְּרָה מְלִתָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן אֲמַרְהֵי שֶׁכּוּן אִפִּילוּ פְּרִידָה אַחַת שֶׁל עֹגֵב אוֹ פְּרִידָה אַחַת שֶׁל רַמּוֹן שְׁהִיא טַעוּנָה בְּרַכָּה לְפָנָיו וּלְאַחֶרָיו וּבִהַש"ס שְׁלָנוּ יֵשׁ בְּעִין מַעֲשֵׂה זֶה פֶּרֶק פִּיצַד מַבְרָכִין

(בְּרָכוֹת דף לח:) דא"ר חִיא בַר אֲבָא אֲנִי רֵאִיתִי אֶת ר' יוֹחָנָן שְׁאֵכֵל זִית

מְלִיחַ וּבִכְרָךְ עָלָיו תַּחֲלָה וְכוּף א"ל ר' יִרְמְיָה לֵר' זִיכְרָא הִיכִי בְּרִיךְ ר' יוֹחָנָן אֲחִיַּת מְלִיחַ בִּינוֹן דְּשַׁקְלָה לְגַרְעִינִתִּיהּ בְּצַר לֵה שְׁעוּרָא אָמַר לֵה מִי סָבֵרְת כַּזִּית גְּדוּל בְּעִינָן בִּינּוּנִי בְּעִינָן וְהִיא זִית דְּאֶתָּא לְחַמֶּה דֵר' יוֹחָנָן זִית גְּדוּל הָיָה דֹאע"ג דְּשַׁקְלָה לְגַרְעִינִתִּיהּ פֶּשׁ לִיָּה שְׁעוּרָא וְהִשְׁתָּא אִי הָיָה עוֹבְדָא דְּהַש"ס שְׁלָנוּ הֵינּוּ הִיא דִּירְשָׁל' א"כ חוֹלֵק עַל שְׁלָנוּ וְלֹא סְמִיכִינוּ עָלֶיהָ מִקְּדָשׁ שְׁנֵי לִיָּה מִשּׁוֹם דְּבִרְיָה הוּא אֲכָל שְׁמָא שְׁנֵי מַעֲשִׂים הִיוּ וְהִיא דִּירְשָׁל' הִיָּה זִית שְׁלֹס וְאִכְלוּ עִם הַגִּרְעִין דְּהָיוּ בְּרִיָּה אֲכָל הֵאֵרָ דְּהַש"ס שְׁלָנוּ לֹא הָיָה כּוּ גִרְעִין שֶׁכּוּן סָתֵם זִית מְלִיחַ בִּלְאָ גִרְעִין הוּא וְלֹא הָיָה בְּרִיָּה וְלִהְיִי הַצֶּדֶךְ לְתַכְרָךְ דְּגְדוּל הִיָּה זִית דִּירוּשָׁלַּמִי קָטָן מִזִּית בִּינּוּנִי הִיָּה וְהִרְצִיָּה לְהוֹצִיא עַצְמוֹ מִסְּפִיקָא צְרִיךְ שִׁיאֵכֵל כַּזִּית אִפִּילוּ בְּדָבָר שֶׁהוּא בְּרִיָּה וְזוּקָא לְעִנּוּן בְּרַכָּה שְׁלֹאֲחֶרֶיהָ אֲכָל לְפָנָיו מַבְרָךְ אִפִּי' פְּחוֹת מַכְבִּיצָת אֲכָל דְּבִרְעִין לֹא בְּעִינָן שְׁעוֹר דְּאִסוּר לִהְיוֹת בַּעוּה"ז בִּלְאָ בְּרַכָּה בְּדִמְשַׁמַּע מַעֲבָדָא דֵר' צְלוֹק דְּאָאֲמַר וְלֹא בִכְרָךְ אֲחֵרָיו בְּדַפְרִי' מִשּׁוֹם דְּסָבֵר לֵה פֵר' וְהֹאֵה מִשְׁמַע הֵא לְפָנָיו בִּכְרָךְ וְכוּן פֶּרֶשׁ בַּהֲנוּט' וְאֲמָרִינוּ בִּירוּשָׁלַּמִי בַּתְּחֵלֶת פֶּרֶק פִּיצַד מַבְרָכִין כֵּן שְׁאִזְמַר עָלָיו שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת אוֹמַר לְפָנָיו הַמּוֹצִיא לְחֶם מִן הָאָרֶץ וְכוּל שְׁאִין אוֹמַר עָלָיו ג' בְּרָכוֹת אִין אוֹמַר עָלָיו הַמּוֹצִיא לְחֶם מִן הָאָרֶץ הַתְּבוּן הָרִי פְּחוֹת מַכְבִּיצָת דְּאִין אוֹמַר עָלָיו שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת מַעֲתָה לֹא יֵאֲמָרוּ לְפָנָיו הַמּוֹצִיא לְחֶם מִן הָאָרֶץ הֵא א"ר יַעֲקֹב בַר אֲחָא לְשֹׁאֵר מִינִים וְצִרְכָא פִי' לֹא אֶתָּא לְחֵלֶק בִּין דְּבָר שְׁיֵשׁ כּוּ בַּשְּׁעוֹר אֲלֵא אֶתָּא לְחֵלֶק בִּין פֶּת לְשֹׁאֵר מֵאֲכָל שֶׁל חֲמִשָּׁת הַמִּינִים כְּגוֹן מַעֲשֵׂה קִדְרָה שְׁאִין מַבְרָכִין אֲחֵרָיו ג' בְּרָכוֹת וְכוּן פּוֹבָא דְּאֲרַעָא וּפֶת הַבָּאָה בְּכִיסְקִין בִּי לֹא קָבַע סְעוּדָתָהּ עָלֶיהָ וּפֶת אֲרָז' וְלַחַן שְׁאִין מַבְרָכִין אֲחֵרֵיהֶם שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת אִין אוֹמְרִים עָלֵיהֶם הַמּוֹצִיא לְחֶם מִן הָאָרֶץ וּאִע"ג דְּבִרְישׁ פִּיצַד מַבְרָכִין (בְּרָכוֹת דף לה. וְשֵׁס) נִפְתָּא לָן בְּרַכָּה בַּתְּחֵלֶת בִּח"י מִפְּסוּף בַּשְּׁהִיא שְׂבָע מַבְרָךְ בַּשְּׁהִיא רַעֲב לֹא כ"ס מ"מ לֹא שִׁיךְ לְמִימַר זִי וּבִמַּשְׁהוּ מַבְרָךְ בַּתְּחֵלֶת אִע"ג דְּלֹא מַבְרָךְ בַּסּוּף דְּאוֹתוֹ ח"ו אֵינּוּ אֲלֵא גְלוּי מְלִתָּא בְּעִלְמָא דְּבִרְכָּה לְפָנָיו לֹאז דְּאוֹרִיתָא בַּדְּתַנּוּ פֶּרֶק מִי שְׁמַתוֹ (בְּרָכוֹת דף כ:.) בַּעַל קָרִי עַל הַמּוֹזוֹן מַבְרָךְ לְאַחֶרָיו וְאֵינּוּ מַבְרָךְ לְפָנָיו וְכוּן בִּפ' הִיָּה קוֹרָא (טס דף טז. וְשֵׁס) תַּנּוּיָא הַפּוֹשְׁלִים שְׁהִיו עוֹשִׂין מְלָאכָה אֲרַל בַּעַל הַבִּית אוֹכְלִין פֶּתוּן וְאִין מַבְרָכִין לְפָנֶיהָ אֲכָל מַבְרָכִין לְאַחֶרֶיהָ שְׁתֵּי בְּרָכוֹת וְלַעֲנִין תַּתִּיהּ נִרְאָה שְׁמַבְרָכִין אַכְזִית יוֹן עַל הַגָּב וְעַל פְּרִי הַגָּב אִע"ג דְּלַגְזִי וִיה"כ לֹא הָיוּ שְׁעוֹר חֲסוֹב בַּפְּחוֹת מִמְּנָל לְגַמָּא בַּדְּאֲמַר פ' בַּתְּרָא דִּיּוּמָא (דף עג: וְשֵׁס) לֹא וְלַפִּינוּ מִנֵּה בִרְכַּת הֵיִין לְאַחֶרָיו תַּרַע דְּלַעֲנִין אֲכִילָה הִיו שְׁעוּרָא בָּיוֹם הַפְּפוּרִים בַּכּוֹתֶבֶת וְלַעֲנִין בְּרַכָּה מַחֲבִיב לְאַחֶרָיו בַּכַּזִּית דְּהִלְכָה בְּרַבִּי מֵאִיר בַּדְּפֶרֶשִׁית וְאִית לָמ' ד' לַעֲנִין קוּשׁ דא"צ מְלֹא לְגַמָּא הִלְכָךְ לְבִכְרָךְ אֲחֵרָיו נָמִי יָכוּל לִהְיוֹת דְּלֹא בְּעִי מְלֹא לְגַמָּא וּמִיָּהוּ קָצַת הִיָּה נִרְאָה לְקַדְחַק דְּמוּזִי ר' מֵאִיר בַּשְּׁתִּיהּ דְּבָעִי בַּבִּיצָה דְּבִפֶּרֶק שְׁלֵשָׁה שְׁאֲבָלוּ (בְּרָכוֹת דף מט. וְשֵׁס) דְּרִישׁ ר"מ וְאִכְלַת זֶו אֲכִילָה וְשֻׁבָּעַת זֶו שְׁתִּיהּ וְאֲכִילָה בַּכַּזִּית וְשֻׁבָּעַת זֶו אֲכִילָה שְׁיֵשׁ פֶּה שְׂבִיעָה וְאִי זֶו זֶו בַּבִּיצָה וְכִינוּ דְּנִפְתָּא לָן לר"מ שְׁתִּיהּ מַשְׂבַּעַת א"כ בְּעִי בַּבִּיצָה דְּלֹא הִיו שְׂבִיעָה בַּפְּחוֹת וְשְׁמָא יֵשׁ לְחֵלֶק בִּין שְׁתִּיהּ לְאֲכִילָה דְּלַגְלֵמָא שְׂבִיעָה בַּשְּׁתִּיהּ הִיו בַּפְּחוֹת מַכְבִּיצָה וְכוּל הִיו שְׁעוּרִין דְּרַבְּבָן נִינְהוּ בַּדְּמוּכַח פֶּרֶק מִי שְׁמַתוֹ (בְּרָכוֹת דף כ: וְשֵׁס) דְּאֲמָרִי' הִבָּא בְּמֵאִי עֲסָקִינוּ דְּאֲכָל שְׁעוּרָא דְּרַבְּבָן וְלַעֲנִין בְּרַכָּה לְאַחֶרָיו לֹא מַצִּינוּ שׁוֹם שְׁעוּרָא אֲלֵא כַּזִּית לר"מ וּבַבִּיצָה לֵר' יִהֲדֵה וְקִרָא אֲסַמְכָתָא בְּעִלְמָא דְּמִדְּאוּרִיתָא בְּעִינָן שְׂבִיעָה גְּמוּרָה וְהָא דְּאֲמָרִי' פֶּרֶק שְׁלֵשָׁה שְׁאֲבָלוּ (בְּרָכוֹת דף מח.) שְׁמַעוֹן כֵּן שִׁטָּח לְגִרְמָה הוּא דְּעַבַד מִשְׁמַע דְּאֵינּוּ מוֹצִיא אֲחֵרִים וְזִי חוֹבֶתָן עַד שִׁיאֵכֵל כַּזִּית הֵא בַּכַּזִּית דָּגוּן מוֹצִיא אִע"פ שְׁהַמְלֵךְ וְהַמְלִיכָה מִסְתַּמָּא אֲבָלוּ כַּדִּי שְׂבָעוֹן לֹא דְמִי גְדוּל דְּרַבְּבָן לְקָטָן דְּרַבְּבָן דְּלֹא מַפִּיחַ דְּאוּרִיתָא דְּהָא גְדוּל אִפִּילוּ לֹא אֲכָל כָּלָל הִיָּה רֵאִיו (לָהוּ) לְהוֹצִיא אֲחֵרִים וְכוּן פֶּרֶשׁ שֵׁס בְּהִינוּטְרַם:

וְאֵינּוּ אוֹחִזוּ בַּקְצִיצָה, דְּבָרִי רַבִּי יַעֲקֹב. וּבְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: לִישָׁן אָדָם בַּתְּפִילִין שִׁינַת עֲרָא, אֲבָל לֹא שִׁינַת קָבַע. וּבְכֹמָה שִׁינַת עֲרָאִי — כְּדִי הִילּוּךְ מֵאָה אֲמָה. אָמַר רַב: אֲסוּר לְאָדָם לִישָׁן בָּיוֹם יוֹתֵר מִשִּׁינַת הַסּוּס. וּבְכֹמָה שִׁינַת הַסּוּס — שִׁיתִּין נְשָׁמִי. אָמַר אֲבִיִּי: שְׁנִיתִיהּ דְּמָר כְּדָרְב, וְדָרְב כְּדָרְבִי, וְדָרְבִי כְּדָדוֹר, וְדָדוֹר כְּדוּסוּסָא, וְדוּסוּסָא שִׁיתִּין נְשָׁמִי. אֲבִיִּי הָוָה נָיִים כְּדִמְעִיִּיל מִפּוּמְבָדִיתָא לְבִי כּוּכְבִי. קָרִי עֲלִיהּ רַב יוֹסֵף: "עַד מָתִי עֲצַל תִּשְׁקַב מָתִי תְקוּם מִשְׁנִיתָה". תַּנּוּ רַבְּבָן: הַנִּכְנָס לִישָׁן בָּיוֹם, רָצָה — חוֹלֵץ, רָצָה — מַנִּיחַ. בַּלְיָלָה — חוֹלֵץ וְאֵינּוּ מַנִּיחַ, דְּבָרִי רַבִּי נִתָּן. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: הֵילָדִים, לְעוֹלָם חוֹלְצִין וְאֵינָן מַנִּיחִין, מַפְנֵי שְׁרָגִילִין בְּטוּמָאָה. לִימָא קִסְבַּר רַבִּי יוֹסִי בַּעַל קָרִי אֲסוּר לְהַנִּיחַ תְּפִילִין? אָמַר אֲבִיִּי: בִּילָדִים וּנְשׁוֹתֵיהֶן עֲמִהֶן עֲסָקִינוּ, שְׁמָא יָבוֹאוּ לִידֵי הַרְגֵּל דְּבָר. תַּנּוּ רַבְּבָן: שְׂכַח וְשִׁמַּשׁ מִשְׁתוֹ בַּתְּפִילִין — אֵינּוּ אוֹחִזוּ לֹא בְּרַצוּעָה וְלֹא בַּקְצִיצָה עַד שִׁיטוּל יָדָיו וְיִשְׁלֹם, מַפְנֵי שְׁהִידִים עֲסָקִנְיוֹת הֵן.⁽ⁿ⁾ מִתַּנּוּי' מַעֲשֵׂה וְהִבִּיאוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן כֵּן זַכָּאִי לְטַעוֹם אֶת הַתְּבַשִּׁיל, וּלְרַבָּן גַּמְלִיאֵל שְׁנֵי פוֹתְבוֹת וּדְלִי שֶׁל מִים. וְאָמְרוּ: הַעֲלוּם לַסּוּפָה.^(a) וּבְכַשְׁנָתָנוּ לוֹ לְרַבִּי צְדוֹק אוֹכֵל פְּחוֹת מַכְבִּיצָה, נָטְלוּ בַּמַּפָּה, וְאָכְלוּ חוּץ לַסּוּפָה, וְלֹא בִּירוֹךְ אֲחֵרָיו. גָּמִי מַעֲשֵׂה לְסֵתוֹר!? חֲסוּרִי מַחֲסָרָא וְהָכִי קֹתְנִי: אִם בָּא לְהַחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ — מַחֲמִיר, וְלִית בֵּיהּ מִשּׁוֹם יוֹהֲרָא. וּמַעֲשֵׂה נָמִי וְהִבִּיאוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן כֵּן זַכָּאִי לְטַעוֹם אֶת הַתְּבַשִּׁיל, וּלְרַבָּן גַּמְלִיאֵל שְׁתֵּי כּוֹתְבוֹת וּדְלִי שֶׁל מִים,

וְאָמְרוּ:

דְּפוּס מוֹשְׁבָן וּרְעִישָׁן וְלוֹמָה לוּ בְּמַס' גָּטִין בַּהֲנוּקִין (גָּטִין דף נח.) אֲרַבְּעִים סָאָה קוּצִין תַּפְּלִין: לִישָׁן בָּיוֹם מַפְנֵי בַטּוּל תוֹרָה: דְּמָר רַבָּה בַר נַחֲמָנִי: פֶּרֶכ דְּמַמְנוּ לְמַד מִדַּת שְׁנֵיתוֹ שְׁהִיָּה יָשׁוּן רַב בָּיוֹם בַּשְּׁעוֹר זֶה: דְּרַב פְּרַבִּי וְרַב לְמָדָה מִרְבִּינוּ הַקְלוּשׁ שְׂגָדַל אֲצִלוּ: וְרַבִּי כְּדוּד כֵּךְ קָבַל מֵאֲבוֹתָיו שֶׁזֶו הָיְתָה שִׁינַת זוּד מְלֵךְ יִשְׂרָאֵל: שִׁיתִּין נְשָׁמִי אֲלַנ"ש: הָיָה נָיוֹס בָּיוֹם: כְּמַעַל מִפּוּמְבָדִיתָא לְבִי כּוּכְבִי דְמָפ' בְּמָקוֹם אֲחֵר דְּהָווּ שְׁתָּא פֶרָסִי: הַנִּכְנָס לִישָׁן שְׁאִין פִּנְגְּלוֹ אֲלֵא לִישָׁן וְאֵינּוּ מִהֲרָהָר לְדָבָר אֲחֵר: רַצָּה חוֹלֵץ תַּפְּלִין: רַצָּה מִנִּיחַ לְבִי שְׂפִיִם אִין דְּרַכּוּ לְשִׁמַּשׁ עִם אִשְׁתּוֹ וְלֹא לִישָׁן קָבַע: בַּלְיָלָה חוֹלֵץ אִפִּי' לְשִׁינַת עֲרָאִי דְלִמָּא מִמְלֵךְ וְיָשׁוּן קָבַע: הֵילָדִים בַּחוּרִים: לְעוֹלָם חוֹלְצִין וְאִפִּי' בָּיוֹם: שְׂרָגִילִין בַּטְּמֵאָה קִס"ד שְׁמָא יִרְאִי קָרִי שְׁהֲרָאוּר מַצִּי בְּהוֹ: לִימָא קֹא סָבֵר רַבִּי יוֹסִי כּוֹי' וּמַדְבָּעִי לָן לְמַעֲבָד כּוֹתָה שְׁהִלְכָה בַּמוֹתוֹ בְּרוֹב מְקוּמוֹת דְּהָיוּמָא לָן גְּמוּוּקוּ עִמּוֹ (גָּטִין דף סז:.) שְׁמָא יָבֹאוּ וְכוּי' וְהָא וְיֵאִי אֲסוּר לְבַזְזָתָן לָנֶהֱג בְּהוּ קְלוֹת רֹאשׁ: עֲסָקִנְיוֹת הֵן וְשְׁמָא נִגְעוּ בְּמָקוֹם הַטּוֹנָת: מִתַּנּוּי' אֲכָל פְּחוֹת מַכְבִּיצָה מֵאֲכָל פְּחוֹת מַכְבִּיצָה: נָטְלוּ בַּמַּפָּה לֹא נָטְלוּ וְזִי אֲלֵא בִכְרָךְ בַּמַּפָּה וְזִי מִשּׁוֹם נִקְיִית דְּקִסְבַּר פְּחוֹת מַכְבִּיצָה לֹא בְּעִי נַט"י וְלֹא בְּעִי סָפָה וְלֹא בְּעִי בִרְכַּת הַמּוֹזוֹן לְאַחֶרָיו דְּזַרַּשׁ בְּרַבִּי יִהֲדֵה (בְּרָכוֹת דף מט.) וְאִכְלַת וְשֻׁבָּעַת וּבִרְכַּת אֲכִילָה שְׁיֵשׁ פֶּה שְׂבִיעָה וְהֵינּוּ בַּבִּיצָה אֲכָל לְפָנָיו בְּכָל דְּהוּ בְּעִי בְּרַכָּה שְׂהָרִי נִהְיָה וְאִסוּר לִהְיוֹת מִן הַעוּה"ז בִּלְאָ בְּרַכָּה: גָּמ' מַעֲשֵׂה לְסֵתַר וְכִי דְרַךְ הַמְדַּבְּרִים לְהִבִּיא אֲחֵר דְּבִרְיָס מַעֲשֵׂה הַסּוּמַר דְּבִרְיָס דְּתַנּוּי רִישָׁא אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין עֲרָאִי חוּן לַסָּפָה וּמַבִּיא מַעֲש' דְּלַטְעִימ' תַּשְׁבִּיל צְרִיךְ סוֹכִי:

מסורת הש"ס

א יומא עט.

ב חולין קז.

גליון הש"ס

רש"י ד"ה כמיעל וכו' דמפרש במקום אחר. עיין בתשובת נודע ביהודה מהדורא תניינא חא"ח סי' כ:

תורה אור השלם

עד-טתי עצל תשקב טתי תקום משנתד [משלי ו, ט]

ואכלת ושבעת וברכת את-יותנה אליהף על-הארץ הסבה אשר נמור'דך [דברים ח, י]

הכי גרסינון יומא תהאי תיובתה דרב יוסף דאמר לעיל תרתני תלת: ואשני

ואמרו: העלום לסופה. ^(א) וכשננתנו לו לרבי צדוק אוכל פחות מבביצה, נטלו במפה ואכלו חוץ לסופה ולא בירך אחריו. הא בביצה, בעי סופה. לימא תיהוי תיובתיה דרב יוסף ואפי' דילמא פחות מבביצה נטילה ובירכה לא בעי, הא בביצה בעי נטילה ובירכה. מתני' רבי אליעזר אומר: ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסופה, אחת ביום ואחת בלילה. וחכמים אומרים: אין לדבר קצבה, חוץ מלילי יום טוב ראשון של חג בלבד. ^(ב) ועוד אמר רבי אליעזר: מי שלא אכל [לילי] יום טוב הראשון — ישלים לילי יום טוב האחרון של חג. וחכמים אומרים: אין לדבר תשלומין, ועל זה נאמר: "מעות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות". ^(ג) גמ' מאי טעמיה דרבי אליעזר? "תשבו" בעין תדורו. מה דירה — אחת ביום ואחת בלילה, אף סופה — אחת ביום ואחת בלילה. ורבנן? כדירה. מה דירה — אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל, אף סופה גמי — אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל. אי הכי אפילו לילי יום טוב ראשון גמי! אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק: נאמר פאן "חמשה עשר", ונאמר "חמשה עשר" בחג המצות. מה לחלן — לילה הראשון חובה, מפאן ואילה רשות, אף פאן — לילה הראשון חובה, מפאן ואילה רשות. והתם מנלן? אמר קרא: "בערב תאכלו מצות", הכתוב קבעו חובה. ועוד אמר רבי אליעזר: והא אמר רבי אליעזר ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסופה, אחת ביום ואחת בלילה! אמר בירא אמר רבי אמי: חזר בו רבי אליעזר. ^(ד) משלים במאי? אילימא בריפתא, סעודה דיומיה קא אכיל. אלא, מאי ישלים — ישלים במיני תרגימא. תנא גמי הכי: אם השלים במיני תרגימא — יצא. שאל אפוטרופוס של אגריפס המלך את רבי אליעזר: בגון אני, שאיני רגיל לאכול אלא סעודה אחת ביום, מהו שאוכל סעודה אחת ואפטר? אמר לו: בכל יום ויום אתה ממשיך כמה פרפראות לכבוד עצמה, ועכשיו אי אתה ממשיך פרפרת אחת לכבוד קונה? ועוד שאלו: בגון אני שיש לי שתי נשים, אחת בטבריא ואחת בציפורי, ויש לי שתי סופות אחת בטבריא ואחת בציפורי, מהו שאצא מסופה לסופה ואפטר? אמר לו: לא! שאני אומר: כל היוצא מסופה לסופה בטל מצותה של ראשונה. תנא רבי אליעזר אומר:

אין

לשנא לא מפני שהלכה בן אלא שרצו להמיר על עצמן ובשנתנו לר' צדוק בוי' הונו משום דמתרענו מתניתין הכי מיתני לה הש"ס באלו משנתנו שנויה כך: הא בביצה בעי נט"י לאכילה. ולא משתרי במפה דחושנין דלמא נגע בדמסיק פ' כל העשר (חלין דף קז: ו) מיהו תמה דהא ר' צדוק כהן היה בדקדקו' וא"כ אפי' בביצה שרי במפה בלא נט"י בדאמר שמואל התם התיירו מפה לאוכלי תרומה ולא התיירו מפה לאוכלי טהרות: תשבו בעין תדורו. בירושלמי יליף בגדרה שנה נאמר פאן תשבו ונאמר להלן ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים מה ושיבה שנאמרה להלן עשה זה את הלילות בבגדים אף ושיבה האמרה פאן עשה זה לילות בבגדים וטעמא דרבנן מפרש ר' יוחנן בשם רבי ישמעאל נאמר חמשה עשר בפסח ונאמר ט"ו בחג מה ט"ו האמר בפסח לילה הראשון חובה ושאר כל הימים רשות אף ט"ו האמר בחג לילה הראשון חובה ושאר כל הימים רשות חבויא בעו אי מה להלן עד שיבגס למצה כשהוא תלוי אף פאן עד שיבגס לספה בתלוי ר' זירא בעי אי מה להלן עד שיאכל כזית דגן מצה אף פאן עד שיאכל כזית דגן בספה: אי בעי אכל ואי בעי לא אכל. כלל דאי אכיל חוב כולל בספה בדאמרינו לעיל ומשמע דכא דבי"ט לא הוי חובה ואי בעי לא אכל כלל חוץ מלילי י"ט הראשון ולפי זה אם טעה ולא הזכיר של י"ט בבכרפת המזון חיינו צריך לחזר והא דאמרי' פ' שלשה שאכלו (בכרית דף מט:) שבתות וי"ט דלא כגי' ליה דלא אכיל אס טעה חוזר לא מתקמא אלא בלילי י"ט הראשון של פסח ובלילי י"ט הראשון של חג והא דאשכחן בפ' ב' בביצה (דף טו:) ובפ' אלו דברים בפסחים (דף סח:) גבי י"ט חלקהו חצוי לה' וחצוי לכס חצוי לאכילה וחצוי לבית המדרש דברי ר' יהושע אפטר בבשרא ופירי דאין כהן ברפת המזון ולא בעי הזכרת י"ט אכל לילי י"ט הראשון של חג לא כגי' בלא פת ביון דילפינו מחג המצות אע"ג דלר' אליעזר אמרינו בשאר ימים אס השלים במיני תרגימא יצא: והא א"ר אליעזר י"ד סעודות חוב אדם לאכול בספה. אהא דמשלים בי"ט האחרון פריך דליכא רבבה: חזר בו ר' אליעזר. אצל חכמים לומר שאין לדבר קצבה ואס רצה להתענות ותענה חוץ מלילי י"ט הראשון ובהא מיהא פליגי עליה דקסבר יש לה תשלומין כמו שיש תשלומין לקרבן י"ט ראשון אף בי"ט אחרון כך פי' בקונטרס ולשנא דישלים ואס השלים לא משמע כלל לשון תשלומין אלא לשון השלמה חשבון של י"ד סעודות ועוד ביון דממצה ולפינו לא מנינו שיהא תשלומין למצה של לילה הראשון של פסח ועוד דמשמע קצת בירושלמי דבעי כזית דגן לסעודת י"ט הראשון של חג כמו גבי מצה והבא אמרי' דישלים במיני תרגימא ועוד משבצא דאפוטרופוס של אגריפס משמע דלא פטר ר' אליעזר בסעודה אחת לכהן נראה לפרש חזר בו ר' אליעזר ממה שהיה מצריך ספה ולעולם י"ד סעודות בעי ובירושלמי משני אמר ר' אחא למצה חסודה כלומר לכתחלה צריך לאכל בספה ואס לא אכל משלים בשמיני בלא ספה: במיני תרגימא. פי' בקונטרס בגון פרות וביסנין וקפלוטות מבשלין ואי אפטר לומר בן דהא רבא מסיק פ' ח' דיומא (דף עט: ושם) דפירי לא בעי ספה ודיק מהבא ואי ס"ד פרות בעי ספה לישלים בפרות ודחי באתרא דלא שכיחי פרות ואבעי' אימא מיני תרגימא גמי מיני פירי וינאוי מ"מ משמע דאי פירי לא בעי ספה אין השלמה מושגת בפרות ומיני תרגימא הו' בגון פטר וגדים ושאר דברים שמלפתין בהן את הפת ואין ללמד מפאן שיועילו מיני תרגימא להשלים שלש סעודות של שבת דשאני התם דילגי' (שבת דף קיז: ו) מדכתוב תלתא היום גבי מן שהוא במקום פת ואפי' באלו להחנותם לא נפק בפרות בדקדוש' דלא מהני גבי ספה..

מסורת הש"ס

א לעיל כו.
ב לקמן מח: עירובין כג: חגיגה ט: במדבר רבה: פסחים עא: חגיגה טו: משנה חגיגה ג לעיל כו.
ד לקמן מז: פסחים קכ: בכורות נא:
ה יומא עט:

תורה אור השלם

מצות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להפנות [קהלת א, טו]

בשבת תשובו שבעת ימים כל-האנחך בישאל ישבו בשבת [ויקרא כג, מב]

ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג המצות ליהנה שבעת ימים מצות תאכלו [ויקרא כג, ו]

דבר אל-בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש השבועי הזה חג הסבות שבעת ימים ליהנה [ויקרא כג, לד]

בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות עד יום האחד ועשרים לחדש בערב [שמות יב, יח]

מהו דתימא פֿינן דנפֿלה אחריתי היא. (דבֿדילי') קעביד אייהי היא משמע לִפֿי שבוּנה אותה בחותנו עציס: כל האזרח בישראל יִשְׁבוּ בַּסֶּבֶת. משמע סָבֵה אחת לְכָל יִשְׂרָאֵל שְׁנִיבוּ בָּהּ זֶה אַחֵר זֶה וְאִי אִפְשָׁר שְׁתֵּהא שֶׁל כָּלם הָא מְטִי שְׁנֵה פְּרוּטָה לְכָל אֶחָד אֶלָּא עַל יְדֵי שְׁאֵלָה בְּךָ פֶּרֶשׁ בְּקוּנָט' וְעַל חִנּוּס דַּחַק דְּכִינוּ דְּתַבֵּי לָךְ. לְמַעוּטִי גֵשֶׁתִּפֿין מִשְׁמַע בְּדַמּוּכַח בְּרֹאשִׁית הֵנוּ (חֲלוּן דָּף קלג.) גְּבִי תְּרוּמָה וְחֻלָּה וּפִאָּה וְטוֹבָא דְּקָא חֲשִׁיב הָתֵם וְאִפִּי' אֶתְרוּג גְּמִי דְּתַכִּיב בָּהּ לְכֵס לָשׁוֹן רָבִיס אֶתְרִינוּ בִּישׁ נוֹחֲלוּן (כ"ב דף קלג:) הֶאֱחִיו שְׁקֵנוּ אֶתְרוּג בַּתְּפִיסַת הַבַּיִת וְנוֹטְלוּ אֶחָד מֵהֶם וְיוֹצֵא בּוֹ אִם וְכוּל לֹאכְלוּ בְּגוּן דְּאִיבֵא אֶתְרוּג פֿיוּצֵא בּוֹ לְכָל חַד וְחַד יוֹצֵא וְאִם לֹא יוֹצֵא הָלָכְס מִשְׁמַע שְׁתֵּהא כִּלּוּ כִּלּוּ וְלֹא מִקְצִטּוּ וְלֹא דְּמִי לְבַגְדִּיכֶם וְעִרְסוּתוּכֶם וְתִרְוּמוֹתוּכֶם דְּפָקָה רֹאשִׁית הֵנוּ (חֲלוּן דָּף קלג.) גֵּשֶׁל שְׁתִּפֿין כַּכֵּל וְהֵא דְּתַכִּיב לְכֵס לָשׁוֹן רָבִיס מִשׁוּם דְּאִבְעִי לִיָּה לְמַכְתָּב וְלַחֲתָם לָשׁוֹן רָבִיס דְּדִקְשִׁינוּ פָּקָה לְנֹכַח וְעִדְבָּה (לַחֲמוֹן סָבֵה דָּף מג.) שְׁתֵּהא לְקוּסְהָ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד (וּמַרְבִּינוּ) סָבֵה אַחַת לְכָל יִשְׂרָאֵל שְׁמַע מִנֶּה הָא דְּרָשִׁי לָךְ לְמַעוּטִי שְׁאֵלָה וּמוֹקְמִי לִיָּה לְמַעוּטִי גִזְלוּהּ וּמִיָּהוּ הֶשֶׁה הָא גְּבִי צְרִיט מַרְבִּינוּ דְּשִׁתִּפֿין מַדְכִּתִּיב בְּגִדִּיהֶם וּמַמְעֻטִּינוּ שְׁאֵלָה מַדְכִּתִּיב כְּסוּתָךְ בָּפ' רֹאשִׁית הֵנוּ (חֲלוּן דָּף קלג.) וְא"כ הֵבֵא גְמִי נִדְרָשׁ הָכִי וְלַפְּרֹשׁ הַקּוּנְטֵרֶם יוּחָא דַּעַל בְּרַחֲמֵךְ יוֹצִאִין בְּשְׁאֵלָה מִדְּמַרְבִּינוּ סָבֵה אַחַת לְכָל יִשְׂרָאֵל וְתַמָּה דְּלַר' אֲלִיעֶזֶר דְּבִשׁ סָבֵה שְׁלֹכֶם אִין שְׁנִיס יוֹצִאִין בַּסָּבֵה א' לְעוֹלָם וְיֵהא צִרִיךְ לְכָל בְּנֵי הַבַּיִת סָבֵה לְכָל אֶחָד וְא' וְשִׁמְא הֵנָּה מַרְבִּי מַדְכִּתִּיב פִּשְׁבּוּ כְּשִׁין תְּדוּרוּ (סַתְּפִין) שְׁכוּלִיס לְשַׁב יַחַד בַּסָּבֵה אַחַת וּמָה שְׁנֵהֲנוּ כָּל הַקָּהֵל לַקְּנוּת אֶתְרוּג בַּשְּׁתַּפּוֹת לְצֹאֵת בּוֹ דְּעָתָן לַהֲקִנוּת כָּל א' חֲלוּן לְחַבְּרוּ בַּשְּׁעָה שְׂהוּא מַכְרֵךְ עַל מִנַּת לְהַחְזִיר דְּבַשְׁבִּיל שְׁנַשְׁתַּבֵּף בּוֹ לֹא גִרַע מִמַּתְנָה עַל מִנַּת לְהַחְזִיר דְּשִׁמָּה מַתְנָה: פָּקָה הַחֲלוּן. בִּרְשָׁנוּ לְעַל בְּפָרָק קִמְא (סָבֵה דָּף טז:) גְּבִי שְׂכַחוּ וְלֹא הִבִּיאוּ סָפֵר תּוֹרָה:

מִהוּ דְּתִימָא פֿינן עוֹשִׁין סוּכָּה לְסוּכָּה, וְאִין יוֹצִאִין מִסוּכָּה לְסוּכָּה, וְעוֹשִׁין מוֹעֵד. וְחֻכְמִים אוּמָרִים: יוֹצִאִין מִסוּכָּה לְסוּכָּה, וְעוֹשִׁין סוּכָּה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. וְשׁוֹיִן, שְׂאֵם נִפְלָה, שְׁחֹזֵר וּבּוֹנֶה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. ^(א) מֵאִי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? אָמַר קִרְא: "חַג הַסּוּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לָּךְ שִׁבְעַת יָמִים", עָשֵׂה סוּכָּה הָרְאוּיָה לְשִׁבְעָה. וְרַבְּנֵי? הָכִי קֹאמֵר רַחֲמָנָא: עָשֵׂה סוּכָּה בְּחָג. וְשׁוֹיִן שְׂאֵם נִפְלָה, שְׁחֹזֵר וּבּוֹנֶה אוֹתָהּ בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. פְּשִׁיטָא? מִהוּ דְּתִימָא הָאִי אַחֲרִיתִי הִיא וְאִינָּה לְשִׁבְעָה, קֹא מִשְׁמַע לָן. ^(ב) תַּנְיָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כִּשֶּׁם שְׂאִין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוּכְתּוֹ בַּיּוֹם טוֹב הָרֹאשׁוֹן שֶׁל חַג בְּלוּלָבוּ שֶׁל חֲבִירוֹ, דְּכַתִּיב: "וַיִּלַּחֲחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פָּרִי עֵץ הָדָר כַּפּוֹת תְּמָרִים" — מִשְׁלָכֶם, כֹּךְ אִין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוּכְתּוֹ בְּסוּכּוֹתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ, דְּכַתִּיב: "חַג הַסּוּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לָּךְ שִׁבְעַת יָמִים" — מִשְׁלָּה. ^(ג) וְחֻכְמִים אוּמָרִים: אֵף עַל פִּי שְׂאֻמְרוֹ אִין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוּכְתּוֹ בַּיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן בְּלוּלָבוּ שֶׁל חֲבִירוֹ, אֲבָל יוֹצֵא יְדֵי חוּכְתּוֹ בְּסוּכּוֹתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ, דְּכַתִּיב: "כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בְּסוּכּוֹת", מְלַמֵּד שְׁכָּל יִשְׂרָאֵל רְאוּיִם לִישֵׁב בְּסוּכָּה אַחַת. ^(ד) וְרַבְּנֵי, הָאִי "לָהּ", מֵאִי דָרְשִׁי בִּיה? מִיבְעִי לִיָּה לְמַעוּטִי גִזְלוּחָ, אֲבָל שְׂאוּלָּה כַּתִּיב: "כָּל הָאֶזְרָח". וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָאִי "כָּל הָאֶזְרָח" מֵאִי עֶבֶיד לִיָּה? מִיבְעִי לִיָּה לָגֵר שְׁנַתְּגִייר בִּינְתִּים וְקִטָּן שְׁנַתְּגַדֵּל בִּינְתִּים. וְרַבְּנֵי? פֿינן שְׂאֻמְרוֹ: עוֹשִׁין סוּכָּה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, לֹא אַצְטִרִיָּה קִרְא. תָּנוּ רַבְּנֵי: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֶלְעָאי שֶׁהֵלָּה לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר רַבּוֹ בְּלוֹד בִּרְגָל. אָמַר לוֹ: אֶלְעָאי! אִינָּה מִשׁוּכְּתֵי הֶרְגֵּל. שְׁהִיָּה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִשְׁבַּח אֲנִי אֵת הַעֲצָלָנִין, שְׂאִין יוֹצִאִין מִבְּתִיהֶן בִּרְגָל, דְּכַתִּיב: "וַיִּשְׁמַחֲתָ אֹתָהּ וּבִיתָהּ". ^(א) אִינִי?! וְהָאֵמַר רַבִּי יִצְחָק: מִפְּנֵין שְׁחִיִּיב לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ בִּרְגָל, שְׁנַאֲמַר: "מִדּוּעַ אֵת הוֹלָכַת אֱלֹוִי הַיּוֹם לֹא חֲדַשׁ וְלֹא שִׁבְתָּ", מִכָּלֵל דְּבַחֲדַשׁ וְשִׁבְתָּ מִיַּחֲיִיב אִינִישׁ לְאַקְבּוּלִי אַפִּי רַבִּיָּה! לֹא קִשְׂיָא: הָא — דְּאָזִיל וְאֵתִי בְּיוֹמִיָּהּ, הָא — דְּאָזִיל וְלֹא אֵתִי בְּיוֹמִיָּהּ. ^(ב) תָּנוּ רַבְּנֵי: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁשָּׁבַת בְּגָלִיל הַעֲלִיִּין בְּסוּכּוֹתוֹ שֶׁל יוֹחָנָן בְּרַבִּי אֶלְעָאי בְּקִיסְרִי, וְאֻמָּרִי לָהּ בְּקִיסְרִיִּין, וְהִגִּיעַ חֲמָה לְסוּכָּה. אָמַר לוֹ: מִהוּ שְׂאֻפְרוּשׁ עָלֶיהָ סְדִין? אָמַר לוֹ: אִין לָהּ כָּל שִׁבְט וְשִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹא הֶעָמִיד מִמָּנּוּ שׁוֹפֵט. ^(ג) הִגִּיעַ חֲמָה לַחֲצִי הַסּוּכָּה, אָמַר לוֹ: מִהוּ שְׂאֻפְרוּשׁ עָלֶיהָ סְדִין? אָמַר לוֹ: אִין לָהּ כָּל שִׁבְט וְשִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹא יָצְאוּ מִמָּנּוּ גְּבִיאִים. שִׁבְט יְהוּדָה וּבְגִדְמִין הֶעָמִידוּ מְלָכִים עַל פִּי גְּבִיאִים. הִגִּיעַ חֲמָה לְמַרְגְּלוֹתֶיהּ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, נָטַל יוֹחָנָן סְדִין וּפִירֵשׁ עָלֶיהָ, הַפְּשִׁיל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר טְלִיתוֹ לְאַחֲרֵיו וַיֵּצֵא. לֹא מִפְּנֵי שְׁהַפְּלִיגוּ בְּדִבְרִים, אֶלָּא מִפְּנֵי שְׁלֹא אָמַר דְּבַר שְׁלֹא שְׁמַע מִפִּי רַבּוֹ לְעוֹלָם. הִיכִי עֶבֶיד חֵכִי? וְהָאֵמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִין יוֹצִאִין מִסוּכָּה לְסוּכָּה! רָגַל אַחֵר הָוְאִי. וְהָאֵמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מִשְׁבַּח אֲנִי אֵת הַעֲצָלָנִין שְׂאִין יוֹצִאִין מִבְּתִיהֶן בִּרְגָל! שְׁבַת הָוְאִי. ^(א) וְתִיפְשׁוּט לִיָּה מִדִּידִיָּה דְּתַנּוּ: פָּקָה הַחֲלוּן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בּוֹזֵמן שְׁקִשׁוֹר וְתִלּוּי — פּוֹקֶקֶיִן בּוֹ, וְאֵם לֹא — אִין פּוֹקֶקֶיִן בּוֹ. וְחֻכְמִים אוּמָרִים: בִּין כֹּךְ וּבִין כֹּךְ פּוֹקֶקֶיִן.

יֵשׁ סָפֵרִיס שְׁתַּכִּיב בָּהֶן קַמ"ל פֿינן אִין יוֹצִאִין מִסָּבֵה לְסָבֵה לֹאכָל בּוֹז וְלִישׁן בּוֹז אוֹ אִיִּס בּוֹז וּמַחֵר בּוֹז: וְאִין עוֹשִׁין סָבֵה בְּחֲלוֹ שֶׁל מוֹעֵד מִי שְׁלֹא יִשָּׁב בַּסָּבֵה י"ט הָרִאשׁוֹן: עָשֵׂה סָבֵה לְשֵׁם חַג שֶׁל שִׁבְעַת הַיָּמִים שְׁמַעַת מִנֶּה דְּאִין עוֹשִׁין סָבֵה בְּחֲלוֹ שֶׁל מוֹעֵד דְּאִינָּה לְשִׁבְעָה וְשִׁמְעִינוּ מִנֶּה דְּאִין יוֹצִאִין מִסָּבֵה לְסָבֵה דִּאֵם כּוֹן לֹא סָבֵה לְשִׁבְעָה הִיא: פְּשִׁיטָא דְּהֵא סַבַּת שִׁבְעָה הִיא: מִהוּ דְּתִימָא הִיא אַחֲרִיתִי הִיא וְאִינָּה לְשִׁבְעָה קַמ"ל הוֹאִיל וְיִשָּׁב בָּהּ בִּי"ט חוּ לְהֶשֶׁלִּיס הִיא סַבַּת שִׁבְעָה קִרְיָא בָּהּ שְׁתַּפְּלוּמִין לְרִאשׁוֹנָה הִיא: לְכֵס מִשְׁלָכֶם לְהוֹצִיא אֶת הַצּוּל וְאֵת הַשָּׂאֵל: כָּל הָאֶזְרָח יִשְׁבוּ בַּסֶּבֶת כַּתִּיב דְּמִשְׁמַע סָבֵה אַחַת לְכָל יִשְׂרָאֵל שְׁנִיבּוּ בָּהּ זֶה אַחֵר זֶה וְאִי אִפְשָׁר שְׁתֵּהא לְכָלוּ לְכָלוּ הָא מְטִי שְׁנֵה פְּרוּטָה לְכָל חַד אֶלָּא ע"י שְׁאֵלָה: בִּינְתִּים בְּחֲלוֹ שֶׁל מוֹעֵד: וְקִטָּן שְׁנַתְּגַדֵּל צִמּוּחוֹ לוֹ ב' עֲטָרוֹת בְּמוֹעֵד וְאֵתָּה הִיא כָּל לְרַבּוּי שְׁעוֹשָׂה סָבֵה בְּחֲלוֹ שֶׁל מוֹעֵד מִה שְׂאִין כּוֹן בְּמַסְחִיב קֶזֶם לְכוּ בְּדֹאמֵר ר' אֲלִיעֶזֶר לַעֲוִל: וְרַבְּנֵי פֿינן דְּאֻמָּרִי עוֹשִׁין סָבֵה בְּחֲלוֹ שֶׁל מוֹעֵד וְאִפִּי מִי שְׁמַסְחִיב קֶזֶם לְכוּ וְלֹא עָשֵׂה חוֹ לֹא אֲצִטְרִיךְ הִיא לְרַבּוּי דַּכ"ס הוּא: בְּרַגֵּל י"ט רִאשׁוֹן וְהֵלֶךְ אֲחֲנִי מִשְׁעַב י"ט: אִינִי מִשׁוּכְּתֵי הַרְגֵּל הוֹאִיל וְלֹא עֲמַדָּת בְּצִיתָךְ אֲחַל אֲשַׁתָּךְ: מִשְׁבַּח אֲנִי אֵת הַעֲצָלָנִין אַע"פ שֶׁלֹּא בַּשִּׁבְלִי הַרְגֵּל מִתַּעֲבָבִיס שְׁהִי' כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה אִינִן יוֹצִאִין מִחֲמַת עֲצָלוֹת אַע"פ"כ מִשְׁבַּחן אֲנִי: מִדּוּעַ אֵת הוֹלָכַת וְגו' בַּעֲלָה שֶׁל שׁוּנְמִית אָמַר לָהּ כִּשְׂאֻמְרָה לוֹ אִלָּכָה וְאִרְוִיעָה עַד אִישׁ הָאֱלֹהִיס וְאִשׁוּבָּה: הֵא דְּאֲזַן וְאֵתִי בְּיוֹמָהּ וּמִשְׁמַח שְׁמַחַת הַחַג עִם אֲשֶׁתּוֹ חִיב לְהַקְבִּיל כְּנִי רַבּוֹ בְּגוּן עִיר שְׁתַּתֵּךְ הַתְּחוּם אוֹ עַל יְדֵי עֵרוֹב: שִׁשְׁבַּת בַּסָּבֵה שֶׁל יוֹחָנָן כּו' לַקְּמָה פִּרְיָךְ הֵא אָמַר ר' אֲלִיעֶזֶר מִשְׁבַּח אֲנִי אֵת הַעֲצָלָנִין: מִהוּ שְׂאֻפְרָשׁ עָלֶיהָ סְדִין לְעַל שֶׁלֹּא תִשְׁתַּכַּךְ הַשֶּׁמֶשׁ מִי אִסוּר מִשׁוּם מוּסִיף עַל אֶחָל עֲרִיא בַּשְּׁבַת אוֹ לֹא: אִין לָךְ כָּל שִׁבְט כּו' הִשְׁאִילוּ לְדַבֵּר אַחֵר בְּדִאמְרִי' לַקְּמוֹ (סָבֵה דָּף כח.) שֶׁלֹּא אָמַר דְּבַר אֶחָד שֶׁלֹּא שְׁמַע מִפִּי רַבּוֹ: שֶׁלֹּא הֶעָמִיד שׁוֹפֵט מוֹשִׁיעַ אֵת יִשְׂרָאֵל אוֹתָן שְׁהִיו מִשְׁמַת יְהוֹשֻׁעַ וְיַעֲד שְׁמוּאֵל שְׁמַשֵּׁחַ שְׂאוֹל לְמָלַךְ וְהוֹשַׁע מִחֻפְּרִיס אִהוּד מִבְּגִינוֹן גִּדְּעוֹן מִמְּנַשֶּׁה הָרִי מִכְּנִי רַחֵל שְׁמִשׁוֹן מִדָּן בָּרַק מִקְדָּשׁ מִנַּפְתָּלִי הָרִי מִכְּנִי בִּלְהֵא אֲבָרָן זֶה בַּעֲזַ מִיִּהוּדָה עָלִי מַלְוִי תַּלְעֵי מִשְׁשַׁכֵּר אֲנוֹן הַצּוּלָנִי מִצּוּלָן אֲנוּ מִפְּרָשִׁיס אֲבָל עֲתִנְיָאֵל וְיַפְתָּח וְשִׁמְגַר וְיֹאחִר וְעַבְדּוֹן לֹא יִדְּעוּתִי שְׁמוֹת שִׁבְטֵיהֶן וּמִקְרָאוֹבּוֹן וְשִׁמְעוֹן גִּד וְאִשָּׁר לֹא מִצְרַתּוֹ מִפְּרָשׁ: הִגִּיעַ חֲמָה מִתַּפְּשָׁטַת וּמִתַּקְרַבַּת אֲצֵלָס: מְלָכִיס עַל פִּי גְּבִיאִיס שְׂאוֹל וְדוֹד ע"פ שְׁמוּאֵל: וְיוֹצֵא שֶׁלֹּא רָצָה לְהַעִיר אֶת הַדְּבַר: לֹא מִכְּנִי שְׁהַפְּלִיגוּ בְּדִבְרִיס מִה שְׁהִישְׁאוֹ לְדַבֵּר אַחֵר לֹא הַפְּלִיגוּ הִימָנוּ וְלִדְחוּתּוֹ שֶׁלֹּא לְלַמְדוֹ תּוֹרָה נִתְּנָוּן אֶלָּא שֶׁלֹּא אָמַר דְּבַר כּו': אִין יוֹצִאִין מִסָּבֵה לְסָבֵה כּו' וְהִאִיךְ הִיוּחַ שְׁבַת שְׁתַּתֵּךְ הַרְגֵּל אֵת סָבִתּוֹ שְׁהִיתָה בְּלוֹד שְׁהִיָּה דָר בְּלוֹד בְּדַתְּגִיא (סְנִהֲדָרִין ד' נב:) אַחֵר ר' אֲלִיעֶזֶר לָלוּד: רָגַל אַחֵר הִיָּה בְּגוּן עֲצָרַת וְהִיו יוֹשְׁבִין בַּסָּבֵה מִשׁוּם אֲוִיר: וְתַפְשׁוּט לִיָּה מִדִּידָה שֶׁלֹּא תַפְרַשׁ

הָתֵם

הישן פרק שני סוכה

מִהוּ דְּתִימָא פֿינן עוֹשִׁין סוּכָּה לְסוּכָּה, וְאִין יוֹצִאִין מִסוּכָּה לְסוּכָּה, וְעוֹשִׁין מוֹעֵד. וְחֻכְמִים אוּמָרִים: יוֹצִאִין מִסוּכָּה לְסוּכָּה, וְעוֹשִׁין סוּכָּה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. וְשׁוֹיִן, שְׂאֵם נִפְלָה, שְׁחֹזֵר וּבּוֹנֶה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. ^(א) מֵאִי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? אָמַר קִרְא: "חַג הַסּוּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לָּךְ שִׁבְעַת יָמִים", עָשֵׂה סוּכָּה הָרְאוּיָה לְשִׁבְעָה, קֹא מִשְׁמַע לָן. ^(ב) תַּנְיָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כִּשֶּׁם שְׂאִין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוּכְתּוֹ בַּיּוֹם טוֹב הָרֹאשׁוֹן שֶׁל חַג בְּלוּלָבוּ שֶׁל חֲבִירוֹ, דְּכַתִּיב: "וַיִּלַּחֲחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פָּרִי עֵץ הָדָר כַּפּוֹת תְּמָרִים" — מִשְׁלָכֶם, כֹּךְ אִין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוּכְתּוֹ בְּסוּכּוֹתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ, דְּכַתִּיב: "חַג הַסּוּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לָּךְ שִׁבְעַת יָמִים" — מִשְׁלָּה. ^(ג) וְחֻכְמִים אוּמָרִים: אֵף עַל פִּי שְׂאֻמְרוֹ אִין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוּכְתּוֹ בַּיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן בְּלוּלָבוּ שֶׁל חֲבִירוֹ, אֲבָל יוֹצֵא יְדֵי חוּכְתּוֹ בְּסוּכּוֹתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ, דְּכַתִּיב: "כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בְּסוּכּוֹת", מְלַמֵּד שְׁכָּל יִשְׂרָאֵל רְאוּיִם לִישֵׁב בְּסוּכָּה אַחַת. ^(ד) וְרַבְּנֵי, הָאִי "לָהּ", מֵאִי דָרְשִׁי בִּיה? מִיבְעִי לִיָּה לְמַעוּטִי גִזְלוּחָ, אֲבָל שְׂאוּלָּה כַּתִּיב: "כָּל הָאֶזְרָח". וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָאִי "כָּל הָאֶזְרָח" מֵאִי עֶבֶיד לִיָּה? מִיבְעִי לִיָּה לָגֵר שְׁנַתְּגִייר בִּינְתִים וְקִטָּן שְׁנַתְּגַדֵּל בִּינְתִּים. וְרַבְּנֵי? פֿינן שְׂאֻמְרוֹ: עוֹשִׁין סוּכָּה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, לֹא אַצְטִרִיָּה קִרְא. תָּנוּ רַבְּנֵי: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֶלְעָאי שֶׁהֵלָּה לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר רַבּוֹ בְּלוֹד בִּרְגָל. אָמַר לוֹ: אֶלְעָאי! אִינָּה מִשׁוּכְּתֵי הֶרְגֵּל. שְׁהִיָּה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִשְׁבַּח אֲנִי אֵת הַעֲצָלָנִין, שְׂאִין יוֹצִאִין מִבְּתִיהֶן בִּרְגָל, דְּכַתִּיב: "וַיִּשְׁמַחֲתָ אֹתָהּ וּבִיתָהּ". ^(א) אִינִי?! וְהָאֵמַר רַבִּי יִצְחָק: מִפְּנֵין שְׁחִיִּיב לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ בִּרְגָל, שְׁנַאֲמַר: "מִדּוּעַ אֵת הוֹלָכַת אֱלֹוִי הַיּוֹם לֹא חֲדַשׁ וְלֹא שִׁבְתָּ", מִכָּלֵל דְּבַחֲדַשׁ וְשִׁבְתָּ מִיַּחֲיִיב אִינִישׁ לְאַקְבּוּלִי אַפִּי רַבִּיָּה! לֹא קִשְׂיָא: הָא — דְּאָזִיל וְאֵתִי בְּיוֹמִיָּהּ, הָא — דְּאָזִיל וְלֹא אֵתִי בְּיוֹמִיָּהּ. ^(ב) תָּנוּ רַבְּנֵי: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁשָּׁבַת בְּגָלִיל הַעֲלִיִּין בְּסוּכּוֹתוֹ שֶׁל יוֹחָנָן בְּרַבִּי אֶלְעָאי בְּק

מסורת הש"ס
א יומא יטו; תענית כו; לעיל כזו; מגילה כז; אורז מדרשים אלפא ביתא דבן סירא אלפא ביתא אחרת לבן סירא ב; מגילה כח. ב פסחים קט.
ג בבא בתרא קלד; סנהדרין יא; אבות דרבי נתן
ד לעיל ב; לעיל ז; לעיל ג; עירובין יג; ברכות יא.
ה יבמות טו; ערכין ב; עירובין פב.
ו קידושין לד; ספרא אמור פרק יז ט
ז נדה לב.
ח מנחות מג; שבת סב; עירובין כז; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי; ברכות כ; חגיגה ד; ראש השנה ל; ספרי במדבר
ט תמורה ב; קידושין לה; נדה מח; בבא קמא טו; פסחים מג.
גליון הש"ס
גמ' כל לרבות את הקטנים. עיין פסחים דף מג ע"ב תוס' ד"ה מאן שמעת:

תורה אור השלם
להנחיל אהבי יש ואצרותיהם אַמְלֵא [משלי ח, כא]
בסבת תשובו שבַעַת ימים כִּל־הַאֲזִנָּח בִּישָׁנָאֵל יוֹשֵׁב בַּסַּבַּת [ויקרא כג, מב]
והימת לָכֶם לַחֲסַת עוֹלָם בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעָשׂוֹר לַחֲדָשׁ תַּעֲשׂוּ אֶת־נַפְשֵׁיכֶם וְכִלְמַלְאֲכָה לֹא תַעֲשׂוּ הַאֲזִנָּח וְהָרִי הָרִי בַּחֲרֻכָּם [ויקרא טו, כט]
דבר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אִו־אִשֶּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִקְל־תַּסֵּאת הָאָדָם לַמַּעַל מַעַל בִּיתְהוּהוּ וְאַשְׁמָה הַנָּפֶשׁ הַהוּא [במדבר ה, ו]

התם מבטל ליה להאי פקח לגבי חלון וחסיד אֵלֶּן סהדי דְּלֵא חֵלּוֹן וְחָסִיד אֵלֶּן מבטל ליה לגבי סבה וסופו מוסיף: אינן אלא מפי השמועה עתמי: הזקנתני בלומר תזקיקוני לומר דבר כו' אגיד לכם את מדותי וזו אחת מהן: שיחת חלין דברי הבאי ושחוק בלומר מה שספק בלי לא מפני (שטרחתני) דכל אלה ואי אפשר שאלמרו רבותי דבר בבית המדרש ולא שמעתיו ומה שלא שמעתי לא אומר שכן, היא משתי: בלא תורה בלא גרסא שהיה הולך וְשׁוֹנֶה תמיד: חוץ מערבי פסחים מפני גשית פסחיקס ומפני הסניעות שלא ישנו כן, מפרש בפסחים (דף קט.): וְעָרַב יוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁצִירָה לְאֶכָּל מַכְעוֹד יוֹם: משנה בגין משנה ובכרתא של גשה קדרים: גמרא זו היא סברה שהיו התנאים אסרונים מקהלקים גדלברי הראשונים הסתמיים לפרשם ולמן דען טעם כמו שגשו האמונאים אחר התנאים שפרשו דברי התנאים שלפניהן והקענו דען גמרא ואותו דיוק שמימי התנאי' נקרא הש"ס: הלכות הלכה למשה מסיני בגין גוד ולבול ודען שמהם שערין חזנין מחנין עשר נטיעות ערבה וסוך, המים: דקדוקי תורה רבויי אותיות שצאין לדרוש דען רבויים ומעוטים בגין האזרח להוציא האשים שדקדקה היתה עלשמה לכתב אות ותרה ללמד: דקדוקי סופרים שהסופר לקדקק אחר משגשי הכריות ולתקמיר ולעשות כגן וְאִנּוּם לַתּוֹרָה וְגִזְרוּ גְזוּלוֹת לַהֲרַחֵק אֶת הָאָדָם מִן הַעֲבֵרָה וְדַקְדָּקָה בַּכּוּרִית (ד' נ:). גר הבא לקבל תורה עליו חיו מדבר אחד אין מקבלין אותו ר' יוסי אומר אֶפְלוּ דקדוק אחד מדקדוקי סופרים: קלים וחסורים דברים הלמדין בכ"ו שגגו לדון משנמן לכל אדם ולא פרשו בלום בסיני: וגזרות שוות דברים הלמדין בג"ש: תקופות חשבון הנוגן חמה ולבנה: וגימטריאות דברים הלמדין בלשון גימטריא בגין (ורמניהו כה) שש"ך, דכל בא"ת ב"ש בשמים (שס נא) לב קמי בא"ת ב"ש סהזה מעון (לקמן ספה ד' נב:). בא"ט ב"ח וכן לפי מעין האותיות בגין סתם נזירות שלשים יום (נזיר ד' ה). מקדוש ויהי יהי"ה בגימטריא שלשים הוו: שיחת מלאכי השכרת שיחת שלים שיחת דקלים לא וצענא מאי היא: משלנות כוכסין ומשלנות שועלים שסדיו קדמונים לתת למתנאל לתוכחתם ותולין אותם כוכבסים ובשועלים בגין (סנהדרין נט.) מאנצי צדק אבות אכלו בסרי: היות דלצבי ורבא כל אדעי' להו לאצבי ורבא הנה מספקא להו ובגלן נמן את לבו ונמן דען טעם ובימי אמוראים גשתפחו: גשרף שהיו מלאכי השכרת מתקבצין סביביו לשמע דברי תורה מפיו: מתגי' משם רחיה בתמיסה: גסים ועבדים מפרש בגמרא: גמי' האזרח בעני ישראל ישבו פסכות: אזרח זה אזרח אי הוה כתיב אזרח הוי משמע כל תולדות ישראל אנשים וגשים: כתיב האזרח מעון שבלאזרחים להוציא את האשים: לרבות את הקטנים לקמן רמין מתניתא עלה: בעניי יום הכפורים דכתיב תענו את נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר אלמא ה' לרבוני חתא: אמר רבה הלכתא ניהו ואסמכניהו רבנן אחראי האן תרי מזי ליבא למדרשניהו לתרנויהו מקראי דאם זו ה' לרבות אף זו ה' לרבות ואם זו למעט אף זו למעט אלא על פי הלכה שאחרכה למשה

הוי מוסיף אכל סדין לטנו הלכך לא פשיטא לרבי אליעזר דלחוי

התם הוא דמבטל, אכל הקא דלא מבטל — לא. תנו רבנן: מעשה ברבי אליעזר ששבת בגליל העליון, ושאלוהו שלשים הלכות בהלכות סופה, שתיים עשרה אמר להם: שמעתי, שמונה עשרה אמר להם: לא שמעתי. רבי יוסי ברבי יהודה אומר, חילוף הדברים: שמונה עשרה אמר להם: שמעתי, שתיים עשרה אמר להם: לא שמעתי.[[]^{נ]} אמרו לו: כל דבריה אינן אלא מפני השמועה! אמר להם: הוזקתונוי לומר דבר שלא שמעתי מפני רבותי. מימי לא קדמני אדם בבית המדרש, ולא לשנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת צרא, ולא הניחתי אדם בבית המדרש ויצאתי, ולא שחתי שיחת חולין, ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מפני רבי מעולם.[[]^{נ]} אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי: מימיו לא שח שיחת חולין, ולא הלך ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין, ולא קדמו אדם בבית המדרש, ולא ישן בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת צרא, ולא הרקח במבואות המטונפות, ולא הניח אדם בבית המדרש ויצא, ולא מצאיו אדם יושב ודומם אלא יושב ושונה, ולא פתח אדם דלת לתלמידיו, אלא הוא בעצמו, ולא אמר דבר שלא שמע מפני רבו מעולם, ולא אמר: הגיע עת לעמוד מבית המדרש, חוץ מערבי פסחים, וערבי יום הכפורים. וכן היה רבי אליעזר תלמידיו נוהג אחריו.[[]^{נ]} תנו רבנן: שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן. שלשים מהן ראויים שתשרה עליהן שכינה במשח רבינו, ושלשים מהן ראויים שתעמוד להם חמה פיהושע בן נון. עשרים בינונים. גדול שבכולן — יונתן בן עוזיאל, קטן שבכולן — רבן יוחנן בן זכאי. אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה, גמרא הלכות ואגדות; דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים; קלים וחסורים וגזרות שוות; תקופות וגימטריאות; שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושיחת דקלים; משלות בוכסין, משלות שועלים; דבר גדול ודבר קטן. דבר גדול — מעשה מרפבה. דבר קטן — היות דאבני ורבא. לקיים מה שנאמר: "להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא". וכי מאחר שקטן שבכולן כה, גדול שבכולן על אחת כמה וכמה. אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל, בשעה שיושב ועוסק בתורה — כל עוף שפורח עליו מיד נשרף.[[]^{נ]} מתני' מי שהיה ראשו ורובו בסופה ושולחנו בתוך הבית — בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. אמרו להם בית הלל לבית שמאי: לא כה היה מעשה שהלכו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לבקר את רבי יוחנן בן החורניתי, ומצאוהו שהיה יושב ראשו ורובו בסופה ושולחנו בתוך הבית, ולא אמרו לו דבר. אמרו להם בית שמאי: משם ראיה?! אף הם אמרו לו: אם בן היית נוהג, לא קיימת מצות סופה מימיה.[[]^{נ]} נשים ועבדים וקטנים פטורין מן הסופה. קטן שאינו צריה לאמו — חייב בסופה. מעשה וילדה פלתו של שמאי הזקן, ופיחת את המציצה וסיפה על גבי המטה בשביל קטן.[[]^{נ]} גמי' מנא הני מילי? דתנו רבנן: "אזרח" — זה אזרח, "האזרח" — להוציא את הנשים, "כלי" — לרבות את הקטנים.[[]^{נ]} אמר מר: "האזרח" — להוציא את הנשים. למימרא ד"אזרח", בין נשים בין גברי משמע? והתנא: "האזרח" — לרבות את הנשים האזרחיות, שחייבות בעינוי. אלמא "אזרח" — גברי משמע! אמר רבה: הלכתא גינהו ואסמכינהו רבנן אקראי.[[]^{נ]} הוי קרא והי הלכתא? ותו: קרא למא לי, הלכתא למא לי? הא סופה מצות עשה שהזמן גרמא, וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות.[[]^{נ]} יום הכפורים, מדרב יהודה אמר רב נפקא. דאמר רב יהודה אמר רב, וכן תנא דבי רבי ישמעאל אמר קרא: "איש או אשה",

השנה

הישן פרק שני סוכה

כל עוף שפורח עליו מיד נשרף. שהעברים שמחים בנתינתם בסיני שנקמה תורה באל וכענון זה מצינו שמדרש דעבדא דרבי אליעזר ורבי יהושע שהיו מספין בבעודה ולהטא האש בביבם: הלכתא ניהו. הלכתא היא גרסין לשון יחיד דחדא מצוהו הלכתא וכו' לא ובכ"ש פנות כותים (נדה דף לב.) גבי אין לי אלא אשה נקט לשון רבים לפי שמספק על שניהם הי מצוהו הלכתא:

כח.

מסיני באחד מהן לחלוק גלמרו שני דברים הללו זו לחייב וזו לפטור וחדא מצוהו אחראי חדא ממשמעיותא וחדא אסמכתא בעלמא דאלו קרא חנופא משמע ולמלתא אחריתי חתא: ה"ג הי קרא והי הלכתא וכו' למה לי קרא למה לי הלכתא הי קרא הי מצוה ממשמעיותא והי לאו ממשמעיותא דקרא דאלו קרא חנופא משמע אלא מהלכתא הוא דאתמר וכו' למה לי קרא למה לי הלכתא לא פספה לפטור ולא בעניי לחייב: גסים פטורות בפ"ק דקדושין (ד' לג.) מפרש: ויום הכפורים לא תעשה הוא וזכרת הוא וכן מצות לא תעשה בין זמן גרמא בין לא זמן גרמא נפקא לן בקדושין (ד' לה.) מדרכ יהודה דמיוכות:

הַשְׁנָה הַפְּתוּחַ אֲשֶׁה לְאִישׁ. וְאִתּוֹ פֶּ"ק דְּעֶרְכִּין (ד' ד:): דָּאָמַר אִין לִי אֶלֶף אִישׁ אֶהְיֶירֶךְ אֲשֶׁה שְׁאֶעֱרִיכֶה מִנּוּן וּבִפְי' ד' מִיתִית (סְנֵהֲדִרִין דף סו.) גְּבִי מְקַלֵּל אֲבִיו וְאִמּוֹ דֹּאֲגֻטְרִין לֹן אִישׁ אִישׁ לְרַבּוֹת אֲשֶׁה דְּזַרֵּשׁ לֶהּ מַדְכָּתִיב אִישׁ תְּרִי זְמַנִּי דְאִין מַעֲוֵט אַחֵר מַעֲוֵט אֶלֶף לְרַבּוֹת תַּפּוּךְ לֶהּ מִזְהֻשָּׁה אֲשֶׁה לְאִישׁ וְכֹן בִּפְי' נִגְמַר הֲדִין (סְנֵהֲדִרִין ד' מו:): אִין הָאֲשֶׁה נִתְלִית מַדְכָּתִיב אִישׁ וְלֹא אֲמַרְי' הַשְׁנָה אֲשֶׁה לְאִישׁ וּיִ"ל דְּלֻעֲגִין פְּרָשָׁה שְׁנֵאֲמַרְהָ בְּלֻשׁוֹן זָכַר הוּא דְאֲמַרְיִין הַשְׁנָה הַפְּתוּחַ אֲשֶׁה לְאִישׁ דְּחֵאֵל מִיִּיתִי לֶהּ בְּרִישׁ תַּמּוּרָה (ד' ב:): וְהִכָּא גְבִי אֲזִזְרַח אֲבָל הִיכָא דְכִתִּיב אִישׁ מִמַּעֲטִין אֲשֶׁה וּמִיֵּיהּ קָשָׁה דְּבִפְי' שׂוֹר שְׁנַגַּח אֲרַבְּעָה וְחֲמֵשָׁה (כ"ק ד' מ:): אֲמַר שׂוֹר שׂוֹר שְׂבָעָה וְהִכָּיֹא שׂוֹר הָאֲשֶׁה גְבִי שׂוֹר שְׁהִמִּית וְהֵתֵם לֹא פְתִיב בַּהּ שׂוֹר אִישׁ אֶלֶף דְּכִתִּיב בַּהּ וְגַם בְּעֲלִיו וּיִמַּת וְזֶה אִינוּ אֶלֶף לָשׁוֹן זָכַר וְאֲמַר יֵשׁ בּוֹ שׁוֹם וְשׂוֹר שְׁהִיִּיתִי מִמַּעֲט מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה אִי לֹא דְרַבּוּי' רַחֲמֵנָא אִי נָמִי מַשּׁוּם דְּזַרְזֻשִׁין בְּפִרְקָא ד' וַהֲי' (שֵׁם דף מד.) גְּנִיחָה לְמִיתָה גְּנִיחָה לְגִזְקוֹן הֵהִי וּלְבִי' מִיתָה מִגִּזְקוֹן דְּכִתִּיב בַּהּ פִּי וְגַח שׂוֹר אִישׁ: לְרַבּוֹת הַגְּדִים. דַּס"ד וְשִׁרְאֵל וְלֹא גְרִים פִּי הֵאִי גֻנָּא אֲשַׁכְחֹן פִּרְקָא כָּל הַמְּנַחוֹת בְּאוֹת (מְנַחוֹת דף סא: וְשֵׁם) גְּבִי תַנּוּפָה דְאֲמַרְי' אִין לִי אֶלֶף בְּנִי וְשִׁרְאֵל גְּרִים וְעַבְדִּים מַשְׁחַרְרִים מִנּוּן ת"ל הַמַּקְרִיב וְכֹן בְּפִרְקָא הָעֵרֵל (וְכַמוֹת דף עד: וְשֵׁם) וּבַסְפ"ק דְּכִרְיִיתִית (דף ז:): דְּבַר אֵל בְּנִי וְשִׁרְאֵל אֲשֶׁה פִי תַזְרִיעַ אִין לִי אֶלֶף בְּנִי וְשִׁרְאֵל גִּירָת וְשַׁפְחָה מַשְׁחַרְכַּת מִנּוּן ת"ל אֲשֶׁה וְתַמָּה דְּבַפִּרְקָא אֵלֹהֵי הַנְּחֻמְקִין (סְנֵהֲדִרִין דף פו. וְשֵׁם) גְּבִי גֻנֵּב נָפֵשׁ אֲמַרְיִין בְּנִי וְשִׁרְאֵל לְמַעֲטִי לְמִי שְׁחָצִיו עָבַד וְחָצִיו בּוֹן חוֹרִין אֲבָל בְּלוֹ מַשְׁחַרֵּר לֹא מִמַּעֲט מַעֲבִי וְשִׁרְאֵל וְכֹן בְּפִרְקָא בְּנוֹת בּוֹתִים (נָהָה דף לד.) בְּנִי וְשִׁרְאֵל מְטַמְּאִין בְּזִיבָה וְאִין הַגְּבָרִים מְטַמְּאִין בְּזִיבָה אֲבָל גְּרִים וּמַשְׁחַרְרִים לֹא מִמַּעֲטִי וְכֹן בְּמַנְחוֹת בִּפְי' שְׁפִי מַעוֹת (מְנַחוֹת דף צג. וְשֵׁם) בְּנִי וְשִׁרְאֵל סוּמְכִין וְאִין הַגְּבָרִים סוּמְכִין אֲבָל גְּרִים וּמַשְׁחַרְרִים סוּמְכִין וּבַפ"ק דְּעֶרְכִּין (דף ה:): בְּנִי וְשִׁרְאֵל מַעֲרִיכִין וְאִין הַגְּבָרִים מַעֲרִיכִין וְאֲמַר אֲבָל הֲנִי יֵשׁ שׁוֹם רַבּוּי דְּמַרְבִּין גְּרִים וּמַשְׁחַרְרִים: בְּאֵן בְּהָטֹן שְׁהִגִּיעַ לְחַנוּךְ. בְּגוֹן הָטֹן שְׁאִינוּ צְרִיךְ לְאִמּוֹ אַע"פ דְּמַתְּנִיתִין קַתְנִי לֶהּ בְּהִזְיֹא דְדַךְ הַש"ס לְהַקְשׁוֹת וּלְתַרְזֵן בּוֹ וּדְבָתִי' פ"ח דְּחִגְי' (דף ד. וְשֵׁם) דְּזַרֵּשׁ כָּל זְכוּרָה לְרַבּוֹת הַקְטָנִים וּפְרִיךְ וְהִתְנָן חוּץ מִסַּרְשׁ שׁוּמָה וְהָטֹן וּמַשְׁנִי בְּאֵן בְּהָטֹן שְׁהִגִּיעַ לְחַנוּךְ דְּהִינוּ בְּדִתְנָן הֵתֵם כָּל שְׁאִינוּ יָכוֹל לְאַחַז בְּדִילוֹ שֶׁל אֲבִיו וְלַעֲלוֹת מִירוּשָׁלַם לְהַר הַבַּיִת וְאִם יָכוֹל לַעֲלוֹת הִינוּ הִגִּיעַ לְחַנוּךְ וְהַס"ד דְּמַקְשָׁה דְּכָל הָטֹן מַרְבִּי

מַשּׁוּם דְּקִרְאָא קַתְמָא פְּתִיב מַרְבִּינָא לֵהּ וּדְבָתָה בְּרִישׁ בְּנוֹת בּוֹתִים (נָהָה דף נב.

וְשֵׁם) דְּאִי לֹא מַשּׁוּם דְּכַת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְיִוִּם אֶחָד לַעֲגִין בִּיאָה הַלְבָתָא הֵהִי מַרְבִּי אֲפִי' בַּת יוֹם אֶחָד מַדְכָּתִיב וְאֲשֶׁה מַשּׁוּם דְּקִרְאָא קַתְמָא פְּתִיב וְהַשְׁתָּא הִגִּיעַ לְחַנוּךְ דְאֲמַרְיִין בְּכָל דְּכִתָּא אִין בְּלוֹן שָׁנִים אֶלֶף כָּל אֶחָד לְפִי שְׁנִינוּ דְּהִכָּא אֲמַרְי' בְּאִין צְרִיךְ לְאִמּוֹ וְגְבִי חִגְיָה שְׂיָכוֹל לַעֲלוֹת וּבַסּוּף לִנְלֵב הַגְּזוּל (לְחַמֵּן סָפָה דף מד.) גְּבִי לִנְלֵב בִּזְרִיעַ לְנַעֲנֵשׁ וְגְבִי צִיצִית בִּזְרִיעַ לְהַתְעַטֵּף וְגְבִי הַזִּקָּה בִּזְרִיעַ לְדַבֵּר: תַּשְׁבּוּ בְּשִׁין תַּדוּרוֹ. רָבָא נָמִי דְּמַפְרָשׁ טַעֲמָא אַחֲרֵינָא גְבִי שׁוּמְרִי גְנוּת לְעִיל (סָפָה דף כו.) לֹא פְלִיג אֲחָא בְּרִיתָא בְּדַפְרָשִׁית שֵׁם: וּמַשְׁנָן בְּסָפָה. לְבֹאֵר טַעַם הַמַּשְׁנָנוּתִית וְהִינוּ הַש"ס וּפְרִיךְ וְהֵא תַנּוּי לְבַר מִמַּטְלָלָתָא לְפִי שְׁצִרִיךְ מַחֲסֵבָה וְרַחֵב אֹרִיר וּמַשְׁנִי דְּבַגְמָרָא נָמִי יֵשׁ עֵינָן בְּגוֹן דְּבַר בְּלוּנִי אֲסוּר וּמַתָּר אֲבָל לַעֲיִנִי בְּטַעֲמִים בַּר מַסָּפָה:

הישן פרק שני סוכה

אָמַר אֲבִי לַעֲלוֹם סָפָה לְפַטוּר' הַלְבָתָא הִיא דְאֵלֹהִי קִרְא חִיבָא קִמְרַפִּי דְאֲזַרַח

גְּבָרִי הוּא דְּמַשְׁמַע וַהֲי' לְרַבּוֹת אֶת הַשָּׁנִים הֵהִי לֹן לְמַדְרָשָׁה בְּזַרְזֻשִׁין בְּיוֹם הַפְּסוּדִים אֶלֶף שְׁהַלְכָה לְמַשָּׁה מַסִּינוּ פּוּטְרִתָּן וּדְקַתְנִי הֶאֱזַרַח לְהַצִּיא אֶת הַשָּׁנִים אֲסַמְכָתָא בְּעֲלָמָא הוּא וְעַקֵּר קִרְא לְרַבּוּנִי אֶתָּא בְּזַלְקָמֹן וְזַקְשִׁיא לָךְ לָמָּה לִי הַלְבָתָא לְפַטְרוֹן הֵא מַעַת גְּשָׁה שְׁהָזִמֹן גְּרַמָּא הוּא אֲזַגְטְרִין ס"ד כו': רָבָא אֲמַר אֲזַגְטְרִין מַה הֵתֵם שָׁנִים חִיבָוִת בְּאֲכִילַת מִצָּה וְאִף ע"ג דְּמִצָּה מַעַת גְּשָׁה שְׁהָזִמֹן גְּרַמָּא גְּנַפְקָא כְּדַר"א בְּסַפְסָחִים (דף מד:): שְׁנֵאֲמַר לֹא תֵאכַל עֲלִיו חֲמֵן שְׂבָעַת יָמִים תֵּאכַל מַעוֹת כָּל שְׁנֵאֲנוּ בְּכָל תֵּאכַל חֲמֵן יֵשְׁנוּ בְּקוֹם אֲכָל מִצָּה וְנָשִׁים יֵשְׁנֹן בְּמַעַת לֹא תַעֲשֶׂה דְּהִינוּ אֲכִילַת חֲמֵן: וְהַשְׁתָּא דְאֲמַרְתָּ סָפָה לְפַטוּרָה הַלְבָתָא הִיא וְלֹא מִמַּשְׁמַעוּתָא דְאִילוֹ ה' דְּקִרְא רַבּוּנִיֹּא הִיא קִרְא לָמָּה לִי בְלוּמַר אֲמַאי אֶתָּא ה' דְּסָפָה: לְרַבּוֹת אֶת הַגְּרִים שְׁחִיבִים בְּסָפָה: מַדְרַב וְהֹאֵהָ נַפְקָא וְלָמָּה לִי קִרְא ה' דְּהֶאֱזַרַח לְרַבּוּנִי שָׁנִים לַעֲנוּי: לְתוֹסַפַּת עֲנוּי שְׁהֶצְרִיךְ הַפְּתִיב לְהַתְחִיל וּלְהַתְעַנוֹת מַבְעוּד יוֹם: הוֹאִיל וּמַעֲטָה קִרְא מְלֹא וְכִרְת דְּכִתִּיב בְּעַנּוּי (וּיִקְרָא כג) בְּעַצַם הַיוֹם הַזֶּה עַל עַצְמוֹ שֶׁל יוֹם עָנֹש בְּרַת וְאִינוּ עָנֹש בְּרַת עַל תּוֹסַפַּת עֲנוּי וּמֵאזְהִירָה נָמִי אַחַמְעִיט בְּפִרְקָא דְיִימָא (דף פא.) נָשִׁים נָמִי לְמַעֲטִי דָּלֹא לְחִיבֵי בַּהּ אֲפִילוּ לְמַעַת גְּשָׁה בְּעֲלָמָא: הָטֹן שְׁהִגִּיעַ לְחַנוּךְ מַשְׁאִינוּ צְרִיךְ לְאִמּוֹ: אֲסַמְכָתָא בְּעֲלָמָא יִנְיָהּ וּקִרְא לְרַבִּי חֲלִיגְזַר בְּדִאִית לִיֹּה לְרַבּוֹת גַּר שְׁתַּגְּזִיר בִּינְתִים וְהָטֹן שְׁגַדֵּל דְּעוֹשִׂים סָפָה בְּחֵלוֹ שֶׁל מוֹעֵד מַה שְׁאִין שְׂאֵר וְשִׁרְאֵל עוֹשִׂין אֹו לְרַבִּין בְּדִאִית לֵהּ שְׂכָל וְשִׁרְאֵל רַחוּנִין לִשֵׁב בְּסָפָה אַחַת וְלַהֲבָשִׁיר סָפָה שְׂאוּלָה: הִכִּי גְרַסִּין כָּל שְׁעוֹר מַשְׁנַתִּי וְאִינוּ קוֹרָא אֲמַר שְׁאִינוּ בְּרוּךְ אַחֲרֵיהּ לְקוּרְתָּה בְּכָל שָׁעָה שְׁעוֹר: וּפְרָבִין [אֲמַר] גְּדוּלִים נָמִי קְרוּ בְלוּמַר שְׁאִינוּ קוֹרָא לְאִמּוֹ הוּא דְקַרִּית לִיֹּה אִין צְרִיךְ לְאִמּוֹ הֵא אִם קוֹרָא אֲמַר צְרִיךְ לְאִמּוֹ קַרִּית לִיֹּה אֲפֵלוּ גְדוּל שְׁאִינוּ צְרִיךְ לְאִמּוֹ רְגִיל לְקוּרְתָּה שְׁעוֹר: אֶלֶף כָּל שְׁעוֹר וְאִינוּ קוֹרָא אֲמַר אֲמַר שְׁאִינוּ בְּרוּךְ אַחֲרֵיהּ לְקוּרִית וּלְשָׁנוֹת עַד שְׁתַּבָּא אֲלִיו אֲבָל קוֹרָא וְשִׁתַּק אֵלֹו צְרִיךְ לְאִמּוֹ הֵא: מַעֲשֶׂה לְסַתֵּר דְּהֵא הָטֹן הַצְרִיךְ לְאִמּוֹ הוּא וְאֲמַאי פַּחַת וּסְפָךְ: מַתְנִי' סַפְתִּי קָבַע לְהִיִּית כָּל עַקֵּר דִּירְתִי בַּהּ: מֵאִימַתִי מַתָּר לְפָנוּת הַיָּמָּה וְלִרְד: מַשְׁתַּסְרַח הַמַּקְפָּה מַשְׁתַּתְקֵלְקֵל הַמַּקְפָּה כָּל תַּבְּשִׁיל קַפּוּי לֹא רַךְ וְלֹא עַב קְרוּי מַקְפָּה: מַשָּׁל לְעַבַד כו' בְלוּמַר גְּשָׁמִים הִיִּירָדִים בְּחַג סוּיָן קִלְלָה הֵם מַשָּׁל לְעַבַד כו': וְשָׁפַד לוֹ קוּיָתוֹן שֶׁל מִים עַל בְּנָיו וּבְגִמָּרָא מַפְרָשׁ מִי שְׁפַד לְמִי: גְּמִי' וּמַשְׁנָן בְּסָפָה סוּבַר לְמוּלוּ וּמַחֲתָכו עַל בְּרִיו

לַעֲמֹד דְּהִינוּ שְׁמַעְתָּא דְאֲמוּרָאִי וּסְבָרָא שֶׁל טַעֲמִי מַשְׁנָה וּבְרִיתָא מַה טַעַם זֶה

חִיב וְזֶה פַטוּר זֶה אֲסוּר וְזֶה מַתָּר: מַקְרִי וּמַתְנִי לְקוּרִית שְׂבָבָתָה וּלְשָׁנוֹת מַשְׁנָנוּת הַעֲרוּכוֹת וְשִׁנוּרִית בַּהּ: בְּמַטְלָלָתָא בְּסָפָה: וְתַנּוּי הַש"ס הֵאֵא סְבָרָא לְטַרַח וּלְשָׁנֹן וְכֹן שְׁמַעְתָּא דְאֲמוּרָאִי שְׁאִינוּ בְּאוֹת אֶלֶף מַפְלָל דְּקוּמוּי' שְׁהֹן לְמַדִּין מַתְנֵךְ דְּבָרִי מַשְׁנָה דְּמַדְמוּ מַלְתָּא לְמַלְתָּא: בַּר מַמְטַלָּלֹא אִם וִירְצָה דְּמַצְטַעַר הוּא וּמַצְטַעַר פַטוּר מִן הַסָּפָה וְהַאִירִיר יִפָּה לוֹ לְהַרְחִיב דְּעֵתוֹ קֹא סְבָקָא דְּעֵתָה תַנּוּי הִינוּ מַשְׁנָן: הֵא לְמַגְרַם כו' בְלוּמַר תְּרִי גְנוּי שְׁנוֹן הוּוּ לְמַגְרַם גְּמָרָא הַבְּרוּקָה לוּ בְּבַר וְהִינוּ שְׁמַעְתָּא צְרִיךְ סָפָה וְהִינוּ מַשְׁנָן: לַעֲיִנִי בַר מַמְטַלָּלָתָא:

בִּי

גְּבָרִי הוּא דְּמַשְׁמַע וַהֲי' לְרַבּוֹת אֶת הַשָּׁנִים הֵהִי לֹן לְמַדְרָשָׁה בְּזַרְזֻשִׁין בְּיוֹם הַפְּסוּדִים אֶלֶף שְׁהַלְכָה לְמַשָּׁה מַסִּינוּ פּוּטְרִתָּן וּדְקַתְנִי הֶאֱזַרַח לְהַצִּיא אֶת הַשָּׁנִים אֲסַמְכָתָא בְּעֲלָמָא הוּא וְעַקֵּר קִרְא לְרַבּוּנִי אֶתָּא בְּזַלְקָמֹן וְזַקְשִׁיא לָךְ לָמָּה לִי הַלְבָתָא לְפַטְרוֹן הֵא מַעַת גְּשָׁה שְׁהָזִמֹן גְּרַמָּא הוּא אֲזַגְטְרִין ס"ד כו': רָבָא אֲמַר אֲזַגְטְרִין מַה הֵתֵם שָׁנִים חִיבָוִת בְּאֲכִילַת מִצָּה וְאִף ע"ג דְּמִצָּה מַעַת גְּשָׁה שְׁהָזִמֹן גְּרַמָּא גְּנַפְקָא כְּדַר"א בְּסַפְסָחִים (דף מד:): שְׁנֵאֲמַר לֹא תֵאכַל עֲלִיו חֲמֵן שְׂבָעַת יָמִים תֵּאכַל מַעוֹת כָּל שְׁנֵאֲנוּ בְּכָל תֵּאכַל חֲמֵן יֵשְׁנֹן בְּקוֹם אֲכָל מִצָּה וְנָשִׁים יֵשְׁנֹן בְּמַעַת לֹא תַעֲשֶׂה דְּהִינוּ אֲכִילַת חֲמֵן: וְהַשְׁתָּא דְאֲמַרְתָּ סָפָה לְפַטוּרָה הַלְבָתָא הִיא וְלֹא מִמַּשְׁמַעוּתָא דְאִילוֹ ה' דְּקִרְא רַבּוּנִיֹּא הִיא קִרְא לָמָּה לִי בְלוּמַר אֲמַאי אֶתָּא ה' דְּסָפָה: לְרַבּוֹת אֶת הַגְּרִים שְׁחִיבִים בְּסָפָה: מַדְרַב וְהֹאֵהָ נַפְקָא וְלָמָּה לִי קִרְא ה' דְּהֶאֱזַרַח לְרַבּוּנִי שָׁנִים לַעֲנוּי: לְתוֹסַפַּת עֲנוּי שְׁהֶצְרִיךְ הַפְּתִיב לְהַתְחִיל וּלְהַתְעַנוֹת מַבְעוּד יוֹם: הוֹאִיל וּמַעֲטָה קִרְא מְלֹא וְכִרְת דְּכִתִּיב בְּעַנּוּי (וּיִקְרָא כג) בְּעַצַם הַיוֹם הַזֶּה עַל עַצְמוֹ שֶׁל יוֹם עָנֹש בְּרַת וְאִינוּ עָנֹש בְּרַת עַל תּוֹסַפַּת עֲנוּי וּמֵאזְהִירָה נָמִי אַחַמְעִיט בְּפִרְקָא דְיִימָא (דף פא.) נָשִׁים נָמִי לְמַעֲטִי דָּלֹא לְחִיבֵי בַּהּ אֲפִילוּ לְמַעַת גְּשָׁה בְּעֲלָמָא: הָטֹן שְׁהִגִּיעַ לְחַנוּךְ מַשְׁאִינוּ צְרִיךְ לְאִמּוֹ: אֲסַמְכָתָא בְּעֲלָמָא יִנְיָהּ וּקִרְא לְרַבִּי חֲלִיגְזַר בְּדִאִית לִיֹּה לְרַבּוֹת גַּר שְׁתַּגְּזִיר בִּינְתִים וְהָטֹן שְׁגַדֵּל דְּעוֹשִׂים סָפָה בְּחֵלוֹ שֶׁל מוֹעֵד מַה שְׁאִין שְׂאֵר וְשִׁרְאֵל עוֹשִׂין אֹו לְרַבִּין בְּדִאִית לֵהּ שְׂכָל וְשִׁרְאֵל רַחוּנִין לִשֵׁב בְּסָפָה אַחַת וְלַהֲבָשִׁיר סָפָה שְׂאוּלָה: הִכִּי גְרַסִּין כָּל שְׁעוֹר מַשְׁנַתִּי וְאִינוּ קוֹרָא אֲמַר שְׁאִינוּ בְּרוּךְ אַחֲרֵיהּ לְקוּרְתָּה בְּכָל שָׁעָה שְׁעוֹר: וּפְרָבִין [אֲמַר] גְּדוּלִים נָמִי קְרוּ בְלוּמַר שְׁאִינוּ קוֹרָא לְאִמּוֹ הוּא דְקַרִּית לִיֹּה אִין צְרִיךְ לְאִמּוֹ הֵא אִם קוֹרָא אֲמַר צְרִיךְ לְאִמּוֹ קַרִּית לִיֹּה אֲפֵלוּ גְדוּל שְׁאִינוּ צְרִיךְ לְאִמּוֹ רְגִיל לְקוּרְתָּה שְׁעוֹר: אֶלֶף כָּל שְׁעוֹר וְאִינוּ קוֹרָא אֲמַר אֲמַר שְׁאִינוּ בְּרוּךְ אַחֲרֵיהּ לְקוּרִית וּלְשָׁנוֹת עַד שְׁתַּבָּא אֲלִיו אֲבָל קוֹרָא וְשִׁתַּק אֵלֹו צְרִיךְ לְאִמּוֹ הֵא: מַעֲשֶׂה לְסַתֵּר דְּהֵא הָטֹן הַצְרִיךְ לְאִמּוֹ הוּא וְאֲמַאי פַחַת וּסְפָךְ: מַתְנִי' סַפְתִּי קָבַע לְהִיִּית כָּל עַקֵּר דִּירְתִי בַּהּ: מֵאִימַתִי מַתָּר לְפָנוּת הַיָּמָּה וְלִרְד: מַשְׁתַּסְרַח הַמַּקְפָּה מַשְׁתַּתְקֵלְקֵל הַמַּקְפָּה כָּל תַּבְּשִׁיל קַפּוּי לֹא רַךְ וְלֹא עַב קְרוּי מַקְפָּה: מַשָּׁל לְעַבַד כו' בְלוּמַר גְּשָׁמִים הִיִּירָדִים בְּחַג סוּיָן קִלְלָה הֵם מַשָּׁל לְעַבַד כו': וְשָׁפַד לוֹ קוּיָתוֹן שֶׁל מִים עַל בְּנָיו וּבְגִמָּרָא מַפְרָשׁ מִי שְׁפַד לְמִי: גְּמִי' וּמַשְׁנָן בְּסָפָה סוּבַר לְמוּלוּ וּמַחֲתָכו עַל בְּרִיו

בִּשְׁכַת תְּשַׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים כָּל־הָאֲזִיזָא בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בִּשְׁכַת [וּיִקְרָא כג, מב] דָּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַשְּׁבוֹת שְׁבַעַת יָמִים לִיהוָה [וּיִקְרָא כג, לד] וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַפָּסוּחַ לִיהוָה שְׁבַעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ [וּיִקְרָא כג, ו]

בִּשְׁכַת תְּשַׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים כָּל־הָאֲזִיזָא בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בִּשְׁכַת [וּיִקְרָא כג, מב] דָּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַשְּׁבוֹת שְׁבַעַת יָמִים לִיהוָה [וּיִקְרָא כג, לד] וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַפָּסוּחַ לִיהוָה שְׁבַעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ [וּיִקְרָא כג, ו]

	מסורת הש"ס

א יבמות פד: תמורה ב: לעיל כו: בבא קמא טו: פסחים מג: קידושין לה: נדה מח: ערכין ג: קידושין לד.

ב חגיגה ד: ראש השנה לג: עירובין פב.

ג לעיל ב: עירובין פב.

ד תמורה ב: קידושין לה: נדה מח: בבא קמא טו.

	גליון הש"ס </

פי הא כו' דבשמעקא איפא נמי רהטא בגא טרחה ואיפא עינן בטרכא: פי הוו קיימי מקמה מאנא דמייכלא. קערוית לאחר שאכלו דהן צריך להוציאם מן הספה משום מאום

פן פרש בקוונטרס וי"מ בגון קדרות ואגני גלישא וטעמא דכשין תמורו צעינן והני אינן רגילין להיות בבית זירה אלא בית יש להם לבדם וכן פרש בה"ג בגון קדרי ושמעאי ובי טוי ובי תפי: ואמרי לה בר ממטללתא. אין שרגא מענינא דאחרים דמנא דמייכלא בר ממטללתא הינו בשעה שאין משתמש דהן דבשעת סעודה אוכל דקערה בספה אבל שרגא בעומו דולק ומשתמש לו לאורו אסור בדמובח לקמן פרה לולב ושרפה (ספה ר' מח. ואס) דתנו גבי שביעי של חג גמר מלאכל לא יתיר סבתו משום דאי מתקמי ליה סעוקתא אכיל בגוה אבל מוריד את הפנים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יום שמרחה במבין עצמו לקראתו למקום שנסעל שם הלילה ואמרינן בגמרא אין לו מקום להוריד כלי וצריך לאלל פה ביום טוב האחרון מה יעשה ויוכיח שאינו במוסיף על המצוה לגשות ספה שמונה ימים מקליק פה את הנר ומחשיב לה הפירא בשעת הדלקה שמע מנה דאסור בחדן ושמא הינו טעמא דמשום דמוקמינן בספה קטנה וחושינן שמא תשרף סבתו ונמע דהלקה דוקא ממלא נקט מעיל את הנר בדנקט התם מעיל פה מאני מייכלא:

פי הא (דרבה) בר חמא פי הוו קיימי מקמיה דרב הסדא מרהטי בגמרא בהדי הדדי, והדר מעייני בסברא.^(א)**אמר רבא: מאני משתיא — במטללתא, מאני מייכלא — בר ממטללתא. חצבא ושחיל — בר ממטללתא, ושרגא — במטללתא. ואמרי לה: בר ממטללתא. וקא פליגי: הא — בסופה גדולה, הא — בסופה קטנה. ירדו גשמים. תנא: משתסרח המקפה של גריסין. אבני הוה קא יתיב קמיה דרב יוסף במטללתא, נשב זיקא וקא מייתי ציינותא. אמר להו רב יוסף: פנו לי מאני מהכא. אמר ליה אבני, והא תנו: משתסרח המקפה! אמר ליה: לדידי, בינן דאנינא דעתאי — פמי שתסרח המקפה דמי לי.**^(ב)**תנו רבנן: הנה אוכל בסופה וירדו גשמים וירד — אין מטריחין אותו לעלות עד שיגמור סעודתו. הנה ישן תחת הסופה וירדו גשמים וירד — אין מטריחין אותו לעלות עד שיאור. איבעיא להו: עד שייעור או עד שיאור? תא שמע: עד שיאור ויעלה עמוד השחר. תרתי? אלא אימא: עד שייעור ויעלה עמוד השחר. משל למה הדבר דומה. איבעיא להו: מי שפה למי? תא שמע דתנאי: שפה לו רבו קיתון על פניו, ואמר לו: אי אפשי בשמושה. תנו רבנן: בזמן שהחמה לוקה — סימן רע לכל העולם כולו. משל למה הדבר דומה? למלה בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו והניח פנס לפניהם, פעס עליהם ואמר לעבדיו: טול פנס מפניהם והושיבם בחושה.**^(ג)**תנא רבי מאיר אומר: כל זמן שמאורות לוקין — סימן רע לשונאיהם של ישראל, מפני שמלומדין במפותיהן. משל לסופר שפא לבית הספר ורצועה בידו, מי דואג — מי שרגיל לקלות בכל יום ויום הוא דואג.**^(ד)**תנו רבנן: בזמן שהחמה לוקה — סימן רע לגוים. לבנה לוקה — סימן רע לשונאיהם של ישראל. מפני שישראל מונין ללבנה, וגוים לחמה. לוקה במזרח — סימן רע ליושבי מזרח. במערב — סימן רע ליושבי מערב. באמצע הרקיע — סימן רע לכל העולם כולו. פניו דומין לדם — חרב בא לעולם. לשק — חייצי רעב באין לעולם. לזו ולזו — חרב וחיצי רעב באין לעולם. לקה בכניסתו — פורענות שוהה לבא. ביציאתו — ממהרת לבא. ויש אומרים חילוף הדברים.**^(ה)**ואין לה כל אומה ואומה שלוקה, שאין אלהיה לוקה עמה, שנאמר: "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים". ובזמן שישראל עושין רצונו של מקום אין מתיראין מפל אלו, שנאמר: "פה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו פי יחתו הגוים מהמה" — גוים יחתו, ואין ישראל יחתו.**^(ו)**תנו רבנן: בשביל ארבעה דברים חמה לוקה: על אב בית דין שמת ואינו נספד בהלכה, ועל נערה המאורסה שצצקה בעיר ואין מושיע לה, ועל משכב זכור, ועל שני אחין שנשפה דמן באחד.**^(ז)**ובשביל ארבעה דברים מאורות לוקין: על בותבי פלסתר, ועל מעידי עדות שקר, ועל מגדלי בהמה דקה בארץ ישראל, ועל קוצצי אילנות טובות. ובשביל ארבעה דברים נכסי בעלי בתים נמסרין למלכות: על משהי שטרות פרועים, ועל מלוי ברבית,**

ועל

שמהר הסימן לבא: ויש אומרים חלוף הדברים לקה בכניסתו ערבית פורענות ממקרת לבא שהסימן בשם שאין לו שהות לשמש ביום שסמוך לשקיעתו הוא כך אין שהות לפורענות לבא ביציאתו סחרית פורענות שוהה לבא בשם שיש לחמה עוד שהות ביום: אלהיה פרה המליץ בעדה בגון סמאל שהיה שר של עשו: אל דרך הגוים אל תלמדו לגשות כמשעיהם ומשתעשו רצונו מאותות השמים אל תחתו: בשביל ד' דברים לא שמעתי טעם בערב: מאורות ירח וכוכבים: כותבי פלסתר שטרות מזופים ומכתבי עמל לשום לפי על אדם לכתב בשמו מה שלא צוה: מגדלי בהמה דקה מחריבין את הארץ שאין וכולין לשמדם מלקעות בשדה חביריהם: ועל קוצצי אילנות טובות ואפלו הן שלהן שמשחיתו הן ונראין כבוגטין בהקב"ה ובדברכתו שמשפיע טובו: על משהי שטרות פרועים אדם פני לחור וגלגות פעם אחרת: ועל מלוי ברבית שמלגוין בעגלי פמים לישראל ברבית וכתוב (משלי כ"ח:ח') מרבה אותו בגשך ומרבית לחונן גלים וקצצו ואמרינו כב"מ (ר' ע.) בגין שבור מלפא שחונן דהן עגיי נכרים:

פי הא כו' דבשמעקא איפא נמי רהטא בגא טרחה ואיפא עינן בטרכא: פי הוו קיימי מקמה מאנא דמייכלא. קערוית לאחר שאכלו דהן צריך להוציאם מן הספה משום מאום דרב חסדא פתר דלאמרינהו שמעקתא: מרהטי בגמרא מה ששמעו מפיו דבר פלוני אסור דבר פלוני פתר: ודבר משני בסברא מה טעמו אל דבר ואם יש להשיב פלוס: מאני משקנא פוסות: במטללתא לפי שאינן מאוסים: מאני מייכלא קערות לאחר שאכלו דהן צריך להוציאן: לבר ממטללתא חון לספה: חצבא פד של חכם ששואבין בו המים: ושחיל דלי של עץ: שרגא נר של חכם שקורין קרושיי"ל: ספה קטנה של שער מנמצס ז' טפחים אסור להניחן בעובה: מקפה של גריסין ממקרת לקבל בגשמים מעט: צנחא קסמין של חך, הנה משיב על המאכל: רב יוסף מאניני דעת הנה דתניא פ' ערבי פסחים (פסחים קיג:) שלשה חייבין אינן חייס הכרחיני והסתמיני ואניני דעשת שאינם וכולין לבטל שום דבר מאום ואמר רב יוסף פלה אינהו פי: וירדו גשמים וירד מן הספה לגמר סעדתו בבית ובשניטב לו פקחו גשמים אין מטריחין אותו להפסיק ולעלות עד שוגמר: אבעיא להו עד שיאור עד שיעלה עמוד השחר: או עד שער משנתו הא אם הקין אפלו היה בחצי הלילה יקום משנתו ויעלה וישן בספה: תא שמע עד שיאור ויעלה עמוד השחר ועל כרחיך עד שער הוא דתניא פה דאל"כ מאי ויעלה עמוד השחר: מרמי פתמיה עני דברים אלו הן סותרים זה את זה שיאור משמע שהאיר לו המנרח ועלה עמוד השחר משמע קדם לבן: אלא על כרחך שער קמני וה"ק עד שער משיעלה עמוד השחר לאפוקי אם הקין משנתו בלילה דאין מטריחין ואם עלה השחר ולא נער אין מקוצין אותו: מי שפך למי עבד לרבו והכי קאמר משל לעבד שהיה עושה לרבו עבדות שאינו עובדו בהנן כך פירוש שאין וישראל עובדין בשוכה או ללמא הכי קאמר ואפך לו רבו קיתון על פניו לומר צא מלפני דאי אפשי בשמושאך וירידת גשמים היא שפיכת קיתון ומכל מקום סימן קללה הוא ומיהו פרושא דמתניתין מדבעיא לן שפיכת הקיתון מאי היא ושיבת הספה או ירידת גשמים: בזמן שהחמה לוקה כו' משום דאורי הבא בסמיני קללה נקט לה: והניח פנס לנטירינ"א: והאשכים פחשך כך פשהחמה לוקה אינה מאירה כל כך: מפני שמלמדים במפותיהם כל מיני פרעניות הבאין בעולם יש להם לישראל לאגד ולומר לא פא סימן זה אלא בשבילנו יותר משאר אמות מפני שהן רגילין ללקות יותר מכלם: משל לסופר מלמד תינוקות: ורעועה פירו להפכות: מי דואג אי זה מהן ירא שרגיל ללקות: לוקה במנרח בפקר פשהחמה ממנרח: באמצע הרקיע בחדות היום פשעומקת בראש כל אדם: לשק עשוי מנוצה של עזים והוא דומה לשחר: חצי רעב משחירין פנים: לקה בכניסתו בשקיעתו: פרענות שוהה לבא דדרך ששוהה הסימן להראות עד בלות היום: ביציאתו פורענות ממקרת לבא דדרך

שמש יתפד לחשך והניח לדם לפני בוא יום והנה הדול והטורא [ויאל ג, ד]

ועברתי בארץ־מצרים בלילה הזה והייתי כלי־כבוד בארץ מצרים מאדם ועד־בהמה וכל־אֱלֹהֵי מצרים אָעִשָּׂה שְׁפָטִים אֲנִי וְהָנֹה [שמות יב, ב]

כה אמר יהוה אֱלֹדֶיךָ הַיּוֹם אֶל־תִּלְמָדוּ וּמֵאֲתוֹת הַשָּׁמַיִם אֶל־תַּחֲתוֹ כִּי־יַחַתּוּ הַיּוֹם מִהֶמָּה [ירמיהו י, ב]

מסורת הש"ס

א לקמן מח.

ב תוספתא סוכה

ג תוספתא סוכה

ד תנא דבי אליהו זוטא נספחים לסדר אליהו זוטא פרקי דרך ארץ א

ה שבת קנוג; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי; פרקי דרבי אליעזר; איכה רבה

ו מסכת דרך ארץ רבה

ז תוספתא סוכה; אוצר מדרשים חופת אליהו חופת אליהו רבה קסז

תורה אור השלם

מתני' לולב יבש פסול. ומפרש בגמרא משום דאתקש לולב לאתרוג. ועל שהיה ספק בזהם של בעלי בתים הללו למחות ציד עוברי עברות שכלורס דכתיב בה דער ולא כמו שפרש הקונטרס משום דכתיב (שמות ט"ו:ב') זה אלי ואנוהו דאין ואנוהו אלא לכתחלה ולא מפסל בהכי כדמובח פ"ק (לעיל ספה דף יא:). דאמרי רבנן לולב מצוה לאגדו משום שגא' זה אלי ואנוהו לא אגדו פשר והאי יבש דהכא אין לפרש כמו יבש דפרק אין מעמידין (ע"ז דף כט:). דתנן הסרענים של גדרים יבשים מתרים ומפרש בגמ' יבשים לאחר שנים עשר חדש דהא אמרינן לקמן (ספה דף לג.) גבי הדס יבש יבשו רב עליו ונשפתר סם שלשה צדי עליו לחין פשרין אלמא אין היבשות תלוו בשנים עשר חדש אלא יש לומר יבשות דהכא כמו יבשות און ככור דתנן בפרק על אלו מומין (בכורות דף לו.) רבי יוסי פן המשלם אומר יבשה עד שתהא נפרכת בצפרין: נקטם ראשו. לכאורה מרי בשני עליו האמצעיים היוצאין מראש השדרה אבל קשיא דבגמרא (דף לב.) קאמר רבי יהושע פן לוי נטלה התיומת פסול והו אומן העליון האמצעיים והא חפילו בנקטם ראשו פסול כל שפן נטלו לגמרי וצריך לומר דנקטם ראשו מרי צריב העליון העליונים אי נמי אצטריך לה לרבי יהושע פן לוי לאשמועינן נטלה דסלקא דעתה דחשיב דער טפי מנקטם אי נמי נטלה אחת מן התיומת דנקטם לא מפסלה אא"כ נקטמו שתייהן: נפרצו עליו. צריב עליון אירי דמתניא בתוספתא (פ"ב) ופיי פקוונטרס שזפרצו מן השדרה שלו ואינן מחזרין אלא על ידי חגזה משמע שרוצה לומר שנתלשו לגמרי מן השדרה ולא משמע פן בגמ' דאמרינן נפרצו דעבד פי חפיא והעליון שנתלשו מן השדרה הוצי מקרו פדאמרינן בגמרא (דף לו:). אמר רבה לא (לגוד) איניש לולבא בהושענא דמשפירי הוצי והוצי חציצה בלומר אם ארך הוא יותר ממאי מן הערבה ובא לקצן מתחת לא יקצן בעורו באגודו דמשפירי עלי הלולב פשנתלש מן השדרה על ידי

הדרן עלה הישן

לולב

שֵׁל אֲשִׁירָה וְשֵׁל עֵיר הַנִּדְחָת — פָּסוּל. נִקְטָם רֹאשׁוֹ, נִפְרָצוּ עָלָיו — פָּסוּל. נִפְרָדוּ עָלָיו — פָּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יֵאָגְדוּ מִלְמַעְלָה. צִינֵי הַר הַבְּרָזָל — כְּשִׁירוֹת. לולב שיש בו שלשה טפחים כְּדִי לְנַעֲנֵעַ בוֹ — פָּשֵׁר. גָּמִ' קֹא פָּסִיק וְתַנִּי, לֹא שָׁנֵא בְיוֹם טוֹב רֹאשׁוֹן, וְלֹא שָׁנֵא בְיוֹם טוֹב שְׁנִי. ^(א)**בַּשְּׁלֵמָא יָבֵשׁ — "הָדָר" בְּעִינּוּ, וְלִיכָא. אֵלֹא גְזוּל, בַּשְּׁלֵמָא יוֹם טוֹב רֹאשׁוֹן, דְּכַתִּיב: "לָכֶם" — מִשְׁלָכֶם. אֵלֹא בְיוֹם טוֹב שְׁנִי אִמְאִי לֹא? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי: מִשּׁוּם**

רבה לא (לגוד) איניש לולבא בהושענא דמשפירי הוצי והוצי חציצה בלומר אם ארך הוא יותר ממאי מן הערבה ובא לקצן מתחת לא יקצן בעורו באגודו דמשפירי עלי הלולב פשנתלש מן השדרה על ידי

הקציצה ומן ההוצין עושין חפיא פדאמרינן בהגוזל קמא (פ"ח דף צו.) האי מאן דגזל לולבא מחברה ועבדינהו הוצי קני מעקרא לולבא והשתא הוצי הוצי ועבדינהו חפיא קני מעקרא הוצי והשתא חפיא והיו שחלק כל ענה וענה לשנים לפי שכל עלי הלולב כפולים ועמד וחלק אותם שפן דרך לשעות חפיא: קפסין ותני לא שגא בי"ט ראשון ול"ש בי"ט שני. משמע דזניק מדתני סתם ולא מפליג ותמה הא אמרינן לקמן (ספה דף לז:) נהב וחסר כל שהוא פסול אע"ג דבי"ט שני פשר פדאמרינן לקמן (ספה דף לו:) בגמ' דר' חנינא מטביל בה ונפק בה ומוקי מתני' בי"ט ראשון ואי זניק מדתתני גזול ולא תתני שאלו הא לקמן בסוף הסגיא זניק רב נחמן בר יצחק הכי אבל הכא לא אסיק דאעפשה ואי משום דתתני גזול דומיא דיבש הכי נמי גבי נהב תתני עגלתה תזזית על רבו דמפסיל אף בי"ט שני משום דער ומיהו פירושלמי משמע קצת דמשום תזזית לא מפסיל אלא בי"ט ראשון דמסיק ענה רבי ויצחק בר נחמן בשם ר' שמואל כל הפסולין אינן פסולין אלא בי"ט ראשון בלבד תמן אמרין רבו מצד אחד חטמו כרבו והינו במקום אחד דאמרינן לקמן (ספה דף לה:) גבי תזזית ומיהו אי יום ראשון דוקא על פרקך דער הוא ולא מפסיל אלא משום דחשיב כחסר ולא מסתבר כלל וי"ל דר' חנינא לית לה האי קפסין ותני כמו שמואל דמשעתין דמוקי מתניתין דגזול בי"ט ראשון ומכשיר בי"ט שני אי נמי כרישא דמשנה שגך לדקדק מדתני סתם ולא מפלג אבל בולהו אחרני איידי דלא מפלג כרישא לא מפלג בסיפא וסנה דכריי סתם אף על פי שיש לחלק: בעינן דער וליכא. משמע דפשיטא ליה דבעינן דער לבלהו יומי ולכם משלכם לא מתווסא אלא בי"ט ראשון וכן ולקחתם דממשעינן מנה חסר דבעינן לקיחה תמה לא מפסיל אלא בי"ט ראשון פדאמרינן לקמן בפרקא (ספה דף לו:) ר' חנינא מטביל בה בי"ט שני ונפק בה ותמה מאי שגא זה מנה הא בלהו בהדי הדדי כתיבי בחד קרא ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור ואי משום דמשמע ליה דהני דכתיבי מחמי ביום ראשון עליה קימי אבל דער בתרס כתיב אכתי קשיא מדכתיב ולקחתם דרשינן בהקומן רבה (מנחות דף ז.) ולקמן בפרקין (ספה דף לז:) דארבעה מינין שכלולב מעבדין זה את זה דבעינן לקיחה תמה ודשלהי פרחין (דף מא:) ובריש לולב וערבה (לקמן ספה ד' מג.) דרשינן נמי מדכתיב ולקחתם לשון רבים שתהא לקיחה לכל אחד ואחד מדלא כתיב ולקחת לשון יחיד פי היכי דדרשינן פרח רבי ישמעאל (מנחות דף סה:) ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספרתם ואם פן בשאר הימים תבגי בזמין אחד ובלקיחה של אחד בשביל פלם לכך נראה דהינו טעמא משום דיום ראשון דאורייתא בגבולין ושאר יומי דרבנן זכר למקדש דאורייתא בריש לולב וערבה (לקמן ספה דף מד.) הלכך בעקר הלקוחה פגון ד' מינין ולקיחה לכל אחד תקון בשאר יומי פגון דאורייתא וכן בהדר משום הדור מצוה אבל בספר ובשאלו לא תקון ובגזול פלוגתא דשמעתין דרבי יוחנן סבר דתקון משום מצוה הבאה בעבירה ושמואל סבר דלא תקון דמתוך שיוצא בשאלו יוצא נמי בגזול:

שדכריהם נשמעים מחמת עשרס והפריות יראים מהם ולא מחו: ועל שפוסקין בעלי בתים הללו צקה צריבים שיתגוהו לעניים (והם) ולא נותנים: לטמיון שנטממין וכלים מאליהם: כובש שמדמהו בלך נשוב: עשק לגמרי גזול שפרו: ועל גסות הרוח שמתגאים ומשתקרין על אחיהם בשביל עשרו: מתני' לולב הגזול לולב פף של תמרים ודער תני הדס וערבה באפי נפשיהו: גזול פסול ולקחתם לכם כתיב משלכם: יבש דבעינן מצוה מהדרת דכתיב (שמות טו) ואנוהו: של אשירה אינן שעוקדין אותן ע"ז ובגמרא מפרש טעמא: ושל עיר הנדחת משום דלשרפה קאי דכתיב (דברים יג) ואת כל שללה תקפץ ולולב צעי שעור ד' טפחים פדלקמן (ספה דף לב:) וכיון דהאי לשרפה קאי אין שעורו הוים דבשריוף דמי: נקטם ראשו פסול דלא הוי דער: נפרצו עליו משדקה ואינם מחזרין אלא על ידי חגזה פי חפיא שקורין אשקוב"א לאו דער הוא: נפרדו עליו מחזרין הן בשדקה אלא שלמעלה הן נפרדין לכאן ולכאן דענפי אינן: יאגדנו מלמעלה אם נפרדו עליו יאגדם שהיו עולין עם השדקה פשאר לולבין: צני הר הבקרזל מפרש בגמרא צני דקלים: פשרות לולבין שלהן ואע"פ שעליון שלהן קטנים מאד ואין עולין עם ארפה של שדרה: כדי לנענע בו מפרש בגמרא שלשה טפחים תהא השדקה פגגד ארכו של הדס וטפח יותר כדי לנענע דבעינן נענש פדלקמן (ספה דף לו:). מעלה ומוריד מוליך ומביא לעצר רוחות רעות וטוללים רעים: גמ' קפסין ותני פסול: לא שגא בי"ט ראשון דחויבה מדאורייתא: לא שגא בי"ט שני דליתא בגזילת לולב אלא מדרבנן דביום הראשון

כתיב: בשלמא יבש פסול דדרבנן נמי פיון דמצוה הוא משום זכר למקדש בעינן הדור מצוה: אמאי לא מהיבא תיתי למסקלה:

	מסורת הש"ס

א גטיון לח:

ב לקמן לא:; לקמן לב:; לקמן

לז:; ויקרא רבה: לקמן לד:;

לקמן לג:; משנה סוכה

ג לעיל כז:

ד מסכת דרך ארץ רבה

	תורה אור השלם

[תהלים לז, יא]

[דברים כד, טו]

[ויקרא יט, יג]

[ישעיהו ט]

[דברים יג]

[ויקרא כג, מ]

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

שְׁנָאִמֵּר וְהִבְאֵתָם גָּזוּל וְגו' דאָשפּיכּוּן קִרָּא דאָסר לִהְבִּיא מַצָּה בַּעֲבֵרָה: מַה בָּסַח אִין

מִשּׁוּם דֵּהוּה לֹא מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה. וְהִדְמִיָּא לְקַמֵּן פ' לולב וְעֵרֵכָה (בָּכָה ד' מנ.)

לִבָּס מַשְׁלָכְס לְהוֹצִיא אֶת הַשָּׂאוּל וְאֶת הַגָּזוּל מִשּׁוּם שָׂאוּל אֲצַטְרִיכָא דְבָלָאוּ לָבָס וָפִקָא לָן גָּזוּל מִשּׁוּם מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה דאע"ג דְּקִרָּא גַבִּי קִרְבֵּן בְּתוֹב הוּא דְּאִין בָּכָל מַצָּת דֵּהִי דְּאוֹרְכִית' בְּקִמּוֹכַח בְּרִישׁ הַגָּזוּל קָמָא (כ"ק ד' ג.) גַּבִּי דְּרִי שְׁגִזוּל בָּאָה שֶׁל חֲמוּיָן וּמִקּוּנָה וְאִפְסָא וְהַפְרִישׁ מִמֶּנָּה חֲמָה דְּאִין זֶה מִכְרָן אֱלָא מִנְחָן וּא"ת לְקַמֵּן (בָּכָה ד' לֹא): דְּשִׁסְלִינָן לולב שֶׁל אֲשֶׁרֶה וְשֶׁל יֵצִיר הַנִּדְחָת מִשּׁוּם דְּמִיכְסֶתת שְׁעוּרָה תַּפּוּךְ לֹא מִשּׁוּם מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וְתוֹ אֲמַאי שְׁרִינָן דְּלֹא לְאֲשֶׁרֶה דְּמַשָּׁה וי"ל דְּלֹא דְּמִי לְגִזוּל דְּמַחֲמַת עֲבֵרַת הַגָּזוּל בָּאָה הַמַּצָּה שְׁנוּצָא בּוֹ אֲבָל הִנֵּי אֲטוּ מַחֲמַת עֲבֵרָה שְׁנַעֲשִׂית בּוֹ מִי נָפַק בַּהּ וּמִיָּהּ יֵשׁ סְפָרִים דְּגֵרְסִי' לְקַמֵּן (בָּכָה ד' לֵה.) אֲמַתְנִי' דְּאֶתְרִיגוּ שֶׁל אֲשֶׁרֶה מ"ט מִשּׁוּם דֵּהוּה לֹא מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וְגֵרְסָא מִשְׁבָּשֶׁת הִיא אֱלָא טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּמִיכְסֶתת שְׁעוּרָה דְּאֶתְרִיגוּ גַּמִּי בְּשִׁי שְׁעוֹר בְּאִגּוּחַ אִוּ בְּבִיצָה דְּאִף עַל גַּב דְּאֶמְרִינָן לְקַמֵּן (בָּכָה ד' לֹא): טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּלֹא גִמַּר בִּרְאָ מִכָּל מִקּוּם בְּשִׁינָן דְּמַנְכֵר לְקוּסְתָּה דְּמַשְׂאִי טַעֲמָא בְּסִלְיָן לְקַמֵּן (בָּכָה ד' לֵה.) פִּלְגְּלִין וּמִיָּהּ תַּמָּה בְּפִקָּא כָּל שָׂעָה (פְּסָחוּס ד' לֵה): דְּמַנְיָא אִין יוֹצֵא זִי מַצָּה בְּטָבָל וְדִרִישׁ לֹא מִקְרָא תַּפּוּךְ לֹא מִשּׁוּם מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה דְּקָא אֲכִיל אִסּוּרָא וְנָפַק זִי מַצָּה: פִּי יִקְרִיב מִכָּס אֲמַר רַחֲמֵנָא וְלֹאֵו דִּידָהּ הוּא. תַּמָּה דְּבַמְרָבָה (כ"ק ד' סו:) מַמְשֵׁט גָּזוּל מַדְכֵּתִיב קִרְבָּנוּ וְהִבָּא מַמְשֵׁט לִיָּה מַדְכֵּתִיב מִכָּס וּאע"ג דְּאִיכָא דְּמוּקִי לֹא הֵתָם בְּגִזוּל קִרְבָּן דְּחִבְרָה מ"מ קָשָׁה לְמַאן דְּלֹא מִנְחִי לִיָּה דְּכִי וְעוֹד קָשָׁה דֵּהֵתָם מַשְׁמַע דְּלָפְנִי יֵאוּשׁ לֹא צְרִיךְ קִרָּא דְּקָדֵשׁ קִרְבָּנוּ וְלֹא הַגָּזוּל וְקֹאמַר ה"ד אֲלִימָא לָפְנִי יֵאוּשׁ לָמָּה לִי קִרָּא וְעוֹד קָשָׁה דֵּהָא מִכָּס דְּקָשִׁינוּ בַּפ"ק דְּחִלּוּן (ר' ה. וָסֵס) מִכָּס וְלֹא בְּלָכָס לְהוֹצִיא אֶת הַמּוֹמַר מִכָּס בְּכָס חֲלָקְתִי וְלֹא בְּאִמּוּת וּאע"פ שֶׁנִּישׁ לומַר דְּרִיכָא דְּקִרָּא מִיִּיתִי בִּהְבָא וּמִתְקַרְבָּנָס דְּסִיכָא דְּקִרָּא קֹא דְרִישׁ בְּמוֹ שְׁמַר"ת גַּבִּי לֹא תַתְחַתֵּן דְּבוּף הָאוּמַר בְּקִדּוּשִׁין (ר' סח: וָסֵס) לֹא מַשְׁמַע בֵּן בָּלָל וי"ל דֵּהָא דְּקֹאמַר בַּמְרָבָה

וְנִמְיָ דְטַעְמָא דְמִתְנִי' בְּגִזּוֹל בִּי"ט שְׁנִי
מִשּׁוּם מִצְוֵה הַבָּאָה בַּעֲבָרָה: לֹא שֶׁנּוּ הַגִּזּוֹל
בְּפֶסַח: מֵהַיּוֹךְ שֶׁיִּצְרָא בְּשָׂאוֹל דְּהֵאָּ בִּי"ט שְׁנִי
לֹא פָתִיב לָכֵס לְמַעֲשֵׂי: לְעוֹלָם בִּי"ט
רִאשׁוֹן וְלֹא פָתִיב בְּדִזְק' הָא שְׂאוֹל בְּשָׂר

דבר אל־בני יִשְׂרָאֵל וְאִמְרָתָם אֲלֵהֶם אָדָם כִּי־יִקְרִיב מִכָּס קִרְבָּן לִיתְּנָה מִן־הַבְּהֵמָה מִן־הַבָּקָר וּמִן־הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת־הַקֶּרְבָּנִים [ויקרא א, ב]

כִּי אֲנִי יִתְּנָה אֶהָב מִשְׁפָּט שָׂנֵא גָזוּל בַּעֲוֹלָה וְנִתְּנִי פַעֲלָתָם בְּאִמַּת וּבְרִית עוֹלָם אֲכַרֹּת לָהֶם [ישעיהו סא, ח]

”מִשּׁוּם דֵּהוּה לִיָּה מַצָּוָה הִבָּאָה בַּעֲבִירָה, שְׁנָאִמֵּר:

”וְהִבְאֵתָם גָּזוּל וְאֶת הַפֶּסַח וְאֶת הַחֹלֶה”. גָּזוּל דּוּמְיָא

דְּפֶסֶח, מָה פֶּסַח לִית לִיָּה תַקְנֶתָא — אִף גָּזוּל לִית לִיָּה תַקְנֶתָא, לֹא שְׁנָא לָפְנִי יֵאוּשׁ וְלֹא שְׁנָא לְאַחַר יֵאוּשׁ.

בְּשָׂלְמָא לָפְנִי יֵאוּשׁ — ”אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכָּס” אֲמַר רַחֲמֵנָא, וְלֹאֵו דִּידִידָהּ הוּא. אֱלָא לְאַחַר יֵאוּשׁ — הָא קִנְיִיָּה בִּיאִוּשׁ! אֱלָא לֹאֵו, מִשּׁוּם דֵּהוּה לִיָּה מַצָּוָה הִבָּאָה בַּעֲבִירָה. וְאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי:

מַאי דְּכֵתִיב: ”כִּי אֲנִי ה' אוֹהֵב מִשְׁפָּט שׁוֹנֵא גָזוּל בַּעֲוֹלָה”

— מְשַׁל לְמַלְךָ בְּשָׂר וָדָם שְׁהִיָּה עוֹבֵר עַל בֵּית הַמֶּכֶס, אֲמַר לַעֲבָדָיו: תְּנוּ מָכָס לַמּוֹכְסִים. אָמְרוּ לוֹ: וְהִלָּא כָּל הַמָּכָס כּוּלּוֹ שְׁלָךְ הוּא? אֲמַר לָהֶם: מִמְּנִי יִלְמְדוּ כָּל עוֹבְרֵי דָרְכִים וְלֹא יִבְרִיחוּ עֲצָמָן מִן הַמָּכָס. אִף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲמַר: ”אֲנִי ה' שׁוֹנֵא גָזוּל בַּעֲוֹלָה”, מִמְּנִי

יִלְמְדוּ בְּנֵי יִבְרִיחוּ עֲצָמָן מִן הַגָּזוּל. אֲתַמַּר גַּמִּי, אֲמַר רַבִּי אַמִּי: יִבֵּשׁ פְּסוּל מִפְּנֵי שְׂאִין הָדָר, גָּזוּל פְּסוּל מִשּׁוּם

דֵּהוּה לִיָּה מַצָּוָה הִבָּאָה בַּעֲבִירָה. וּפְלִיגָא דְרַבִּי יִצְחָק. דְּאֲמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחֲמָנִי אֲמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שְׁנוּ, אֱלָא

בְּיוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן, אֲבָל בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי, מִתּוֹךְ שְׁיוּצָא בְּשָׂאוּל — יוֹצֵא גַמִּי בְּגָזוּל.^(כ) **מִתִּיב רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק:**

לולב הגזול וְהִיבֵשׁ — פְּסוּל, הָא שְׂאוּל — כְּשֶׁר. אִימַת? אִילִימָא בְּיוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן, הָא כְּתִיב: ”לָכֶם” —

מִשְׁלָכְכֶם, וְהֵאֵי לֹא דִידִידָהּ הוּא. אֱלָא לֹאֵו, בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי, וְקִתְנֵי גָזוּל — פְּסוּל! (רָבָא אָמַר:) לַעוֹלָם בְּיוֹם

טוֹב רֵאשׁוֹן, וְלֹא מִיבַעֲיָא קְאָמַר: לֹא מִיבַעֲיָא שְׂאוּל דְּלֹא דִידִידָהּ הוּא, אֲבָל גָּזוּל, אִימָא: סֵתָם גִּזְלִילָהּ יֵאוּשׁ

בְּעָלִים הוּא, וּבְדִידִידָהּ דְּמִי, קָא מִשְׁמַע לָן. אֲמַר לָהּוּ רַב הוּנָא לְהִנְהוּ אוּוּנְפָרִי: פִּי זָבְנִיתוּ אָסָא מַגּוּיָם — לֹא

תַּגְזִזוּ אֹתוֹן, אֱלָא לְגַזְזוּיָה אֵינְהוּ וְיִהְיֵבוּ לָכוּ. מַאי טַעֲמָא — סֵתָם גּוּיָם גִּזְלָנִי אֲרַעֲתָא נִינְהוּ

וְקִרְקַע

לָפְנִי יֵאוּשׁ לָמָּה לִי קִרָּא מִשּׁוּם דְּלָפְנִי יֵאוּשׁ אִין יָכוֹל לִהְקַדִּישׁ וְהָדִי הוּא חֲלִין בְּדֹאמְרִין גָּזוּל וְלֹא נִתְיָאֲשׁוּ הַבְּעָלִים שְׁנִיָּהס אִינָס יָכוּלִים לִהְקַדִּישׁ דְּאִישׁ בִּי וְקָדֵשׁ אֶת בֵּיתוֹ אֲמַר רַחֲמֵנָא מַה בֵּיתוֹ בְּרַשְׁתִּינִי בְּדֹאִי' בַּמְרָבָה (פ"ק דף סח:) וְאִפְסִילוּ מֵאן דְּפָלִיג לֹא פָלִיג אֱלָא בַּבְּעָלִים אֲבָל בְּגִזְלָן גּוּפָה מוֹדָה דְּאִין יָכוֹל לִהְקַדִּישׁ וְהָא דְּמִיִּיתִי הִבָּא קִרָּא דְּמִכָּס אע"ג דְּמִבֵּיתוֹ נָפִקָא אוֹרְקָא דְּגִמְרָא בְּהָבִי דְּמִיתִי מִכָּס מִשּׁוּם דְּאִי לֹא בְּתוֹב בֵּיתוֹ הֵנָּה מוֹקְמִינָן מִכָּס לְהַךְ דְּקָדֵשׁ אֲבָל הַשְׂמָא דְּכֵתִיבִי הִנֵּי קִרְאִי אִימַר לִיָּה מִכָּס לְהוֹצִיא אֶת הַמּוֹמַר וְלָבָכָס חֲלָקְתִי וְהַבְּתָה אֲשַׁפְּכוּן בְּרַק אֶחָד דִּינִי מִמוּנּוֹת (בְּנִיזְרִין ד' לז: וָסֵס) דְּקָדֵשִׁי' נְגָשִׁים בְּיוֹם מַדְכֵּתִיב וּבְיוֹם הַכֹּאוֹת בּוֹ וּבַפ"ק דְּמוֹשֵׁד קָטָן (ד' ח.) מוּקִי לֹא לְקַמֵּן דִּישׁ יוֹם שְׂאֵתָה רוּחָה וְיֵשׁ יוֹם שְׂאִין אִתָּה רוּחָה וּבְיוֹם נָפִקָא לָן מַדְכֵּתִיב בְּנִנְעָה נִגְלָה לִי וְלֹא לְאוּרִי וּבִן בְּשִׁלְיָה בְּרַק שֵׁנִי דְּמַגְלָה (ד' כ. וָסֵס) דְּלֹא מוֹהֲלִין אֱלָא בְּיוֹם דְּכֵתִיב בְּיוֹם הַשְׂמִינִי וּבַפִּקָּא ר"א דְּמוּלָה (שְׁפַת ד' קלב.) מוּקִי לִיָּה בְּיוֹם אִפְסִילוּ בַּשֶּׁת וְלִילָה מַמְשֵׁט מַדְכֵּתִיב בֵּן שְׁמוֹנֶת יָמִים וְעוֹד אִיכָא דְּכִנְתִּיהוּ בְּזוּכְרֵי טוֹבָא: הָא קִנְיָה בִּיאִוּשׁ. וְקִרְיָא בַּהּ לָכֶס מַשְׁלָכְס מַשְׁמַע דְּקַסְבֵּר ר' יוֹחָנָן יֵאוּשׁ בְּדִי קִנְה וקָשָׁה דְּבַמְרָבָה (כ"ק ד' סח:) קֹאמַר ר' יוֹחָנָן דְּתַשְׁלִימִי אֲרַבְעָה וְחַמְשָׁה חַיִּיבָה בִּין לָפְנִי יֵאוּשׁ בִּין לְאַחַר יֵאוּשׁ וְאִי יֵאוּשׁ קִנִּי אֲמַאי חֵיב שָׁלוּ הוּא טוֹבַח שָׁלוּ הוּא מוֹכֵר דְּכִי הָאִי גִּזְלָן גִּיחַ הֵתָם לָעִיל (דף סז:) רַב שֶׁשֶׁת אִמְלִיתָה דְּרַב דְּקֹאמַר בִּי עֵס וְשָׂבַב רַב אֲמַר לֵהָא שְׁמַעְתָּא וְעוֹד דְּבַהֲגוּל בְּתִרָא (שֵׁס דף קטו.) שְׁמַעֲיָן בְּהִדְיָא לָר' יוֹחָנָן מִשְׁמַה דִּר' יִנְאי בְּשֵׁנִי קָשִׁית וְאִח"כ יֵאוּשׁ לֹא קִנִּי וְיֵשׁ סְפָרִים דְּגֵרְסִין הִבָּא הָא קִנְיָה וְתוֹ לֹא וְאִפְסִילוּ גֵרְסִין בִּיאִוּשׁ יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּהָבִי קֹאמַר הָא קִנְיָה בִּיאִוּשׁ וְשֵׁנִי הֵשֵׁם מִשְׁתַּקְרָא חֲלִין וְהַשְׂתָּא הַקָּדֵשׁ וּא"כ מַאי בְּרִיךְ הֵתָם אֲבִי לְרַבָּא דְּאֲמַר יֵאוּשׁ קִנִּי מַדְכֵּתִיב קִרְבָּנוּ וְלֹא הַגָּזוּל וְאֲמַאי דְּחַח לְשִׁנּוּי דְּגִזוּל קִרְבָּן דְּחִבְרָה הָא מִמָּה נָפַקָן הֵתָם קִנִּי דְּאִיכָא יֵאוּשׁ וְשֵׁנִי הֵשֵׁם וּמ"מ מִפְסוּל לִהְקַרְבָּה מִשּׁוּם מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבִרָה בְּדֹאמְרִין הִבָּא וּבְמוֹ בֵּן קָשָׁה בְּסוּף הֵהִיא שְׁמַעְתָּא דְּזִינָא רַבָּא דִּיאִוּשׁ בְּדִי לֹא קִנִּי מַדְכֵּתִיב קִרְבָּנוּ וְלֹא הַגָּזוּל וְעָלָא נָפִקָא לֹא הֵתָם מַגּוּל דּוּמְיָא דְּפֶסַח דְּלִית לִיָּה תַקְנֶתָא וי"ל דָּאָס אִיתָא דִּיאִוּשׁ בְּדִי קִנִּי הִנֵּי שָׁלוּ קֵדָם הַקָּדֵשׁ וְתוֹ לֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבִן מוּכַח לְקַמֵּן בְּשַׁמְעִתוֹן גַּבִּי (נִכְרִי) וְלִקְוִינְהוּ בְּשֵׁנִי הֵשֵׁם מַשְׁמַע דְּאִי קִנּוּ לִיָּה מַצ' נָפְקִי בַּהּ וְלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה אֲבָל אִי יֵאוּשׁ בְּדִי לֹא קִנִּי וְעַל זִי הַקָּדֵשׁן קָא קִנִּי לִיָּה דְּאִיכָא יֵאוּשׁ וְשֵׁנִי הֵשֵׁם הַשְׂמָא אִז חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבְכָלָה שְׁמַעֲתוֹן דְּלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה הִבָּא הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וְתוֹ לֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבִן מוּכַח לְקַמֵּן בְּשַׁמְעִתוֹן גַּבִּי (נִכְרִי) וְלִקְוִינְהוּ בְּשֵׁנִי הֵשֵׁם מַשְׁמַע דְּאִי קִנּוּ לִיָּה מַצ' נָפְקִי בַּהּ וְלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה אֲבָל אִי יֵאוּשׁ בְּדִי לֹא קִנִּי וְעַל זִי הַקָּדֵשׁן קָא קִנִּי לִיָּה דְּאִיכָא יֵאוּשׁ וְשֵׁנִי הֵשֵׁם הַשְׂמָא אִז חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבְכָלָה שְׁמַעֲתוֹן דְּלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה הִבָּא הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וְתוֹ לֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבִן מוּכַח לְקַמֵּן בְּשַׁמְעִתוֹן גַּבִּי (נִכְרִי) וְלִקְוִינְהוּ בְּשֵׁנִי הֵשֵׁם מַשְׁמַע דְּאִי קִנּוּ לִיָּה מַצ' נָפְקִי בַּהּ וְלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה אֲבָל אִי יֵאוּשׁ בְּדִי לֹא קִנִּי וְעַל זִי הַקָּדֵשׁן קָא קִנִּי לִיָּה דְּאִיכָא יֵאוּשׁ וְשֵׁנִי הֵשֵׁם הַשְׂמָא אִז חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבְכָלָה שְׁמַעֲתוֹן דְּלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה הִבָּא הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וְתוֹ לֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבִן מוּכַח לְקַמֵּן בְּשַׁמְעִתוֹן גַּבִּי (נִכְרִי) וְלִקְוִינְהוּ בְּשֵׁנִי הֵשֵׁם מַשְׁמַע דְּאִי קִנּוּ לִיָּה מַצ' נָפְקִי בַּהּ וְלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה אֲבָל אִי יֵאוּשׁ בְּדִי לֹא קִנִּי וְעַל זִי הַקָּדֵשׁן קָא קִנִּי לִיָּה דְּאִיכָא יֵאוּשׁ וְשֵׁנִי הֵשֵׁם הַשְׂמָא אִז חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבְכָלָה שְׁמַעֲתוֹן דְּלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה הִבָּא הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וְתוֹ לֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבִן מוּכַח לְקַמֵּן בְּשַׁמְעִתוֹן גַּבִּי (נִכְרִי) וְלִקְוִינְהוּ בְּשֵׁנִי הֵשֵׁם מַשְׁמַע דְּאִי קִנּוּ לִיָּה מַצ' נָפְקִי בַּהּ וְלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה אֲבָל אִי יֵאוּשׁ בְּדִי לֹא קִנִּי וְעַל זִי הַקָּדֵשׁן קָא קִנִּי לִיָּה דְּאִיכָא יֵאוּשׁ וְשֵׁנִי הֵשֵׁם הַשְׂמָא אִז חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבְכָלָה שְׁמַעֲתוֹן דְּלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה הִבָּא הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וְתוֹ לֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבִן מוּכַח לְקַמֵּן בְּשַׁמְעִתוֹן גַּבִּי (נִכְרִי) וְלִקְוִינְהוּ בְּשֵׁנִי הֵשֵׁם מַשְׁמַע דְּאִי קִנּוּ לִיָּה מַצ' נָפְקִי בַּהּ וְלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה אֲבָל אִי יֵאוּשׁ בְּדִי לֹא קִנִּי וְעַל זִי הַקָּדֵשׁן קָא קִנִּי לִיָּה דְּאִיכָא יֵאוּשׁ וְשֵׁנִי הֵשֵׁם הַשְׂמָא אִז חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבְכָלָה שְׁמַעֲתוֹן דְּלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה הִבָּא הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וְתוֹ לֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבִן מוּכַח לְקַמֵּן בְּשַׁמְעִתוֹן גַּבִּי (נִכְרִי) וְלִקְוִינְהוּ בְּשֵׁנִי הֵשֵׁם מַשְׁמַע דְּאִי קִנּוּ לִיָּה מַצ' נָפְקִי בַּהּ וְלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה אֲבָל אִי יֵאוּשׁ בְּדִי לֹא קִנִּי וְעַל זִי הַקָּדֵשׁן קָא קִנִּי לִיָּה דְּאִיכָא יֵאוּשׁ וְשֵׁנִי הֵשֵׁם הַשְׂמָא אִז חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבְכָלָה שְׁמַעֲתוֹן דְּלֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה הִבָּא הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וְתוֹ לֹא חָשִׁיב מַצָּה הִבָּאָה בַּעֲבֵרָה וּבִן מוּכַח לְקַמֵּן בְּשַׁמְעִתוֹן גַּבִּי (נִכְר

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

וּתְקַרְקַע אֵינָהּ נִגְזָלָת. כְּלוּמַר אֵינָהּ חֲנוּיָה לִגְזֹלָן בְּשׁוּם יֹאשׁ דְּלַעֲוָלָם הִיא בְּחֻקְתָּהּ וּתְקַרְקַע אֵינָהּ נִגְזָלָת כְּלוּמַר אֵינָהּ חֲנוּיָה לִגְזֹלָן בְּשׁוּם יֹאשׁ דְּלַעֲוָלָם הִיא בְּחֻקְתָּהּ
בְּעָלִים דְּמַקְרָאִי נִפְקָא לֵן בְּהַגְזוֹל בְּתַרְא (פ"ק דף קיז: וְשֵׁם) כְּדַפְרֵשׁ בַּקּוּנְטָרָם וְהַדִּין עִמּוֹ דְּאִי יֹאשׁ מוֹעִיל בְּתַרְקַע מֵאִי נִפְקָא לֵה מִנְהָ בְּמֵאִי דְּאֵינָהּ נִגְזָלָת אִי קֳדָם יֹאשׁ אֲפֹלוּ הִיטָה נִגְזָלָת לֹא קָנִי וְאִי לְאַחֵר יֹאשׁ הָרִי חוֹנָה בְּיֹאשׁ וְכֵן מוֹכִיחַ בְּשִׁמְעָתִין גְּבִי כְּלוּנְתָא ד'ר' אֲלִיעֶזֶר וְרַבְּנָן דְּפִלְגִינִי בְּסִפָּה גְּזוּלָה דְּמַכְשָׁרִי רַבְּנָן מִשּׁוּם דְּתַרְקַע אֵינָהּ נִגְזָלָת וְהָיִיתָ לִיֵּה סָפָה שְׂאוּלָה וְאִדָּם יוֹצֵא וְזִי חוֹבְתָה בְּסָפָתָה שֶׁל כְּדָרוֹ וְהַשְׁתָּא אִי לִפְנֵי יֹאשׁ הָא אֲפִילוּ מִטְּלֻטְלִין אִין נִגְזָלִין אֲלֵא וְזֵאִי לְאַחֵר יֹאשׁ וּמִיָּדָה אִין מִשָּׁם רָחִיב דְּאִם הִיטָה סָפָה מִטְּלֻטְלִין בְּגוּן שְׂאוּצִיאוֹ מִסָּפָתָה שְׂבָרָאשׁ הַשְׂגָּלָה וּבִרְאָשׁ הַסְּפִינָה לֹא הִיָּה יוֹצֵא בַּה בֵּין קֳדָם יֹאשׁ בֵּין לְאַחֵר יֹאשׁ מִשּׁוּם דְּמַמְעָטִי בְּפִרְקָה (תַּמָּא) (דף ט.) מִדְּכַתִּיב לָךְ גְּבִי סָפָה לָךְ לְהַצִּיא אֶת הַגְּזוּלָה וְלִפְנֵי יֹאשׁ נִמִּי לֹא חֲסִיבֵא בְּשְׂאוּלָה דְּמִטְּלֻטְלִין הַגְּזָלִין לֹא־

וּתְקַרְקַע אֵינָהּ נִגְזָלָת. הַלְּפָנֶיךָ לִגְזוּזָהּ אֵינָהּוּ, ^(N)כִּי הֵיכִי דְּלִיָּהּוּ יֹאשׁ בְּעָלִים בִּידִיָּיהּוּ דִּידָהּוּ וְשִׁיבּוּי הָרְשׁוּת בִּידִיָּיכוּ. סוּף סוּף כִּי גִזּוּז אֲוּוֹנְפָּרִי, לִיָּהּוּ יֹאשׁ בְּעָלִים בִּידִיָּיהּוּ וְשִׁיבּוּי הָרְשׁוּת בִּידוּ! לֹא צָרִיכָא, בְּהוֹשַׁעְנָא דְּאֲוּוֹנְפָּרִי גּוּפִיָּיהּוּ. ^(A)וְלִיקְנִיּוּהָ בְּשִׁיבּוּי מַעֲשֶׂה! קָא סָבַר לוֹלָב אִין צָרִיךְ אָגֵד. ^(A)וְאִם תִּמְצִי לוּמַר לוֹלָב צָרִיךְ אָגֵד, שִׁיבּוּי הַחוּזָר לְבִרְיָיתוֹ הוּא, וְשִׁיבּוּי הַחוּזָר לְבִרְיָיתוֹ — לֹא שְׁמִיָּה שִׁיבּוּי. וְלִיקְנִיּוּהָ בְּשִׁיבּוּי הַשֵּׁם, דְּמַעֲיָקָרָא הוּהָ לִיָּה אֲפֹא וְהַשְׁתָּא הוֹשַׁעְנָא!

הִיא דְּמַקְרָאִי נִפְקָא לֵן בְּהַגְזוֹל בְּתַרְא (כ"ק קיז:): בְּנִזְקִין אֲבָל מִשְׁנִתְלֵשׁ הַפְּרִי הָיִי גְזֹל וְהַתּוֹלְשׁוֹ הוּא גּוֹזְלוֹ הַלְּכָךְ לִגְזוּזָהּ הֵן מִן הַמַּחֲבֵר וְיִתְנוּהָ לְכֶסֶם שְׂוִיָּהּ הֵן הַגְּזָלִין וְאִתָּם לִוקְחִין אִוְתָהּ מִהֶם וְהַעֲבִילִים נִתְיָאשׁוּ בְּכָר מִכָּל הַפְּרִיָת וְהָיִי יֹאשׁ אֲחֵלָם וְאַחֵר כֶּךָ הוּא מַשְׁתַּנֵּה מַרְשׁוּתָן לַרְשׁוּתָכֶם וְחִסְבָּר יֹאשׁ גְּרִידָא לֹא קָנִי אֲבָל יֹאשׁ וְשִׁבּוּי רְשׁוּת קָנִי וְאִי נִמִּי קָנִי מַעֲהָ הַפְּאָה בַּעֲבָרָה הָיִי אִם אִתָּם תַּחְתְּכּוּהָ מִן הַמַּחֲבֵר תַּהֲיִי אִתָּם גּוֹזְלִים: בִּידִיָּהּוּ דִּידָהּוּ אֲוּוֹנְפָּרִי: בְּיָדוֹ דִּידָן הַלּוֹקְחִין אִוְתָן מִהֶן וְלִדִּין לֹא מַעֲהָ הַפְּאָה בַּעֲבָרָה הִיא: דְּאֲוּוֹנְפָּרִי גּוּפִיָּהּוּ בְּאוֹתָם שְׁהֶם חוּנִין לְצָרְכֶם לְצֵאת בּוֹ: לְקַנְיָיָהּ בְּשִׁבּוּי מַעֲשֶׂה שְׂאֵנֵד שְׁלֵשֶׁת הַמִּינִין יַחַד דְּשִׁבּוּי מַעֲשֶׂה נִמִּי קָנִי: הַחוּזָר לְבִרְיָתוֹ מִתִּיר אֲגֵדָן וְהָיִי הֵן בְּכִרְאשׁוּנָהּ:

בְּרִשׁוּת בְּעָלִים חוּמִי אֲבָל תַּרְקַע בְּחֻקְתָּהּ בְּעָלִיָּה עוֹמֶמֶת וְיֹשׁ לְדַקְדָּק מֵהָא דְּתַנִּיָּא בְּחֻקְתָּהּ הַתֵּיבִים (כ"ב דף מג:): מְכַר לו אֶת הַצִּית מְכַר לו שְׂדֵה אִין מַעֲיֵד לו עָלֶיָּה מְכַר לו פְּרָה מְכַר לו טוֹלִית מַעֲיֵד לו עָלֶיָּה וּמִוְכִי לֵה בְּרַחֲבוֹן שְׁגֹזל שְׂדֵה מִשְׁמַעְיוֹ וּמְכַרָּה לָלוּי וְאִתָּא וְיֹאדָה וְקוֹמַעֲרַעֲר דְּלֹא לִזִּיב שְׁמַעְיוֹ לְאַסְחָדִי לָלוּי דִּנְחִירָא לֵה דְּהִדְרָא אֲבָל פְּרָה וְטוֹלִית לֹא הִדְרִי דְּהָיִי יֹאשׁ וְשִׁבּוּי רְשׁוּת מִשְׁמַע בְּהִדְרָא דְּתַרְקַע לֹא מְהִי יֹאשׁ וְכִי תִימָא מִשּׁוּם דְּקָא סָבַר יֹאשׁ בְּדִי לֹא קָנִי וְשִׁבּוּי רְשׁוּת לֹא שְׁיָךְ בְּתַרְקַע הָא טַעֲמָא דִּיֹּאשׁ לֹא קָנִי מִשּׁוּם דְּבִאסְוִרָא אִתָּא לִיָּדָה כְּדַמְפְּרֵשׁ בְּמַרְבָּה (פ"ק דף סו.) וְהִכָּא גְבִי תַרְקַע נִמִּי בְּכָר נִתְיָאשׁ קֳדָם שְׁהַחְזִיק בַּה הַלּוֹקַח כְּמוֹ גְבִי פְרָה וְטוֹלִית וּבִירְשׁוּלָמִי כְּבָלָאִים סוּף בְּרַךְ שְׂבִיעִי מִשְׁמַע דִּישׁ יֹאשׁ לְתַרְקַע דְּפִרְיָךְ וְיֹשׁ תַרְקַע נִגְזָלָת א"ר לוי אַעפ"כ יֹשׁ יֹאשׁ לְתַרְקַע וּמִיָּדָה יֹשׁ לְיִשָּׁב דְּלַעֲוָלָם אִין יֹאשׁ וְלִאסְוִר דְּרַבְּנָן מִשּׁוּם כְּבָלָאִים אִינְרִי דְּתַנּוּ הֵתָם (פ"י מ"ו) הָאֲנָם שְׂזָרַע אֶת הַבָּרֶס וַיֵּצֵא מִלְּפָנָיו חוֹצְרוֹ וְאֲפֹלוּ בְּמוֹעֵד עַד כְּמָה וְהָא נִוְתָן לְפוּעָלִים עַד שְׁלִישׁ יוֹתֵר מִכָּאן חוֹצְרוֹ כְּדָרְכוֹ וְהוֹלֵךְ אֲפֹלוּ לְאַחֵר הַמוֹעֵד מֵאִימַתִּי נִקְרָא אֲנָם מַשְׁיָשְׁקַע וְאִמְרִינָן שְׁלֵה בְּמִקְרָא דִּירוּשְׁלָמִי אֲבָא בַר יַעֲקֹב בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן בְּנֵי מִתְנִי' מִתֵּר לְתַצְרוֹ אֲפֹלוּ בְּמוֹעֵד עַד כְּמָה וְהָא נִוְתָן לְפוּעָלִים עַד שְׁלִישׁ וְכַד שֵׁשֶׁת חֵד אִמֵּר עַד שְׁלִישׁ לְשָׁכַר וְחֵד אִמֵּר עַד שְׁלִישׁ לְדָמִים מֵאִימַתִּי נִקְרָא אֲנָם מַשְׁיָשְׁקַע א"ר חֲחָא נִשְׁתַּקְעוּ הַבְּעָלִים וְלֹא נִתְיָאשׁוּ אֲסוּרִין דְּבַר תּוֹרָה נִתְיָאשׁוּ הַבְּעָלִים וְלֹא נִשְׁתַּקְעוּ אֲסוּרִין מַדְבָּרִי כּוּפָרִים וְיֹשׁ תַרְקַע נִגְזָלָת א"ר לוי אַעפ"כ יֹשׁ יֹאשׁ לְתַרְקַע עַד כָּאן יְרוּשְׁלָמִי וְהָכִי פְרוּשׁוֹ מִתֵּר לְתַצְרוֹ אֲפֹלוּ בְּמוֹעֵד דְּמִלְּאִכָּה אֲסוּרָה חוּן מִדְּבַר הַכָּד שׂוֹכֵר פּוּעָלִים אֲפֹלוּ דָּרָךְ פְּרוּסִים וְחוֹצֵר וּבִזְרִיעַת הָאֲנָם לֹא נִאֲסַר הַבָּרֶס דְּאִין אִדָּם אֲוִסֵּר דְּבַר שְׁאִינּוּ שְׁלו וְנוֹתָן לְפוּעָלִים עַד שְׁלִישׁ לְשָׁכַר הֵינּוּ שְׁמַרְבָּה לְהֶם בְּשִׁכִּירוּת שְׁלִישׁ יוֹתֵר מִמֶּה שְׁהִיָּה רָאִי לְתַן לְהֶם בְּדִאֲמַר רַב הֵינָא כַּפ"ק דב"ק (דף ט.) בְּמַעֲהָ עַד שְׁלִישׁ וּמֵאֵן דְּאִמֵּר לְדָמִים הֵינּוּ שְׁנוֹתָן לְהֶם שְׁלִישׁ שְׁנִים שֶׁל כָּל הַפְּרִיָת אֲבָל יוֹתֵר מִכָּאן לֹא יוֹסִיף וְחוֹצֵר כְּדָרְכוֹ וְלֹא יִשָּׁכַר אֲפֹלוּ לְאַחֵר הַמוֹעֵד מֵאִימַתִּי נִקְרָא שֶׁם אֲנָם עַל הַבָּרֶס לְחַשֵּׁב כְּשֶׁלוּ שְׂאִיסָר בְּזִרְיעָתוֹ מַשְׁיָשְׁקַע שֶׁם בְּעָלִים מִמֶּנּוּ וְנִקְרָא עַל שֶׁם הָאֲנָם וְאֵע"פ שֶׁלֹּא נִתְיָאשׁוּ הַבְּעָלִים דְּלֹא אִמְרוּ וַיִּ לֵּה לְחַסְרוֹן כִּים דְּאֵנָן סָבְרִי דְּמִיִּיאֲשִׁי וְאֲפִילוּ אִמְרִי דְּלֹא מִיִּיאֲשִׁי נִעֲשֶׂה בְּצוּחַם עַל סְפִינִתוֹ שְׁטַבְעָה בִּים וּמִתְפַּרָּא דְּאוֹרִיתָא בְּזִרְיעַת הָאֲנָם אֲבָל נִתְיָאשׁוּ וְלֹא נִשְׁתַּקְעוּ לֹא מִתְסַר מִדְּאוֹרִיתָא תַרְקַע אֵינָהּ נִגְזָלָת אֲבָל מִדְּרַבְּנָן אֲסוּר וּפְרִיָךְ וְיֹשׁ תַרְקַע נִגְזָלָת כְּלוּמַר לְאַסְר אֲפֹלוּ מִדְּרַבְּנָן וּמַשְׁנִי דִּישׁ יֹאשׁ לְאַסְר מִדְּרַבְּנָן מִשּׁוּם כְּבָלָאִים אֲבָל מִדְּאוֹרִיתָא אִין יֹאשׁ מִדְּלֹא אֲסוּר מִדְּאוֹרִיתָא וּמִיָּדָה הִיכָּא דְּנִשְׁתַּקַּע שֶׁם בְּעָלִים אֲפֹלוּ מִדְּאוֹרִיתָא יֹשׁ יֹאשׁ מִדְּהָיִי אֲסוּרוֹ דְּבַר תּוֹרָה וְעוֹד יֹשׁ לְפָרֵשׁ בְּעִנְיָן אַחֵר שְׁנִשְׁתַּקְעוּ הַבְּעָלִים וְלֹא נִתְיָאשׁוּ אֲסוּרוֹ דְּבַר תּוֹרָה לֹא מַחֲמַת זְרִיעַת הָאֲנָם קִאֲמַר אֲלֵא שְׁהֵלָךְ לוּ הָאֲנָם וְנִשְׁאָר הַבָּרֶס לִפְנֵי הַבְּעָלִים וְלֹא עָקְרוּ מִמֶּנּוּ הַכְּבָלָאִים וְהוֹסִיף מֵאִתָּם אֲסוּרוֹ דְּבַר תּוֹרָה מַחֲמַת הַבְּעָלִים שְׁמַחְקִימִים כְּבָלָאִים דְּדִידָהּ הָיִי בֵּינָן דְּלֹא נִתְיָאשׁוּ אֲבָל נִשְׁתַּקְעוּ מִדְּרַבְּנָן וְאִיכָּא פְּרָכִי טוֹבָא לְשִׁנּוּ וְהָ וְרַאשׁוֹן עָקֵר וּבְמַסְכַּת עֶרְלָה פ"ח תַּנִּיָּא בִּירוּשְׁלָמִי בְּשֵׁם ר' שְׁמַעְיוֹן בֶּן אֲלֵעֶזֶר נוֹטֵעַ לְרַבִּים חֲטִיב בְּנוֹטֵעַ בְּחוּץ שְׁלו בְּרִשׁוּת הַרְבִּים פְּטוּר בְּגִזֹּל תַרְקַע וְיֹשׁ תַרְקַע נִגְזָלָת א"ר אֲלֵעִי אַע"פ שְׁאִין תַרְקַע נִגְזָלָת יֹשׁ יֹאשׁ לְתַרְקַע וְכָלָה מְלֵתָא תַּמּוּהָ דְּהָא מִתְנִינִין דְּהֵתָם קִתְנִי הַגְּזֹלָן שְׁנִטַּע חֲטִיב וְתוּ מֵאִי קָא פְרִיָן אֲבָרִיתָא וְיֹשׁ תַרְקַע נִגְזָלָת דְּמַשְׁמַע מִשּׁוּם דְּנִגְזָלָת וְיֹשׁ יֹאשׁ פְּטוּר מִן הַעֲרָלָה אֲדַרְבָּה מִכַּח וְהָ יֹשׁ לִי לְחֲטִיב בְּנוֹטֵעַ לְחוּץ שְׁלו וְעוֹד מִדְּמִי נוֹטֵעַ בְּרִשׁוּת הַרְבִּים לִגְזֹל תַרְקַע וְקוּטַעָה וְהֵינּוּ בָּלָא יֹאשׁ דּוּמִיָּא דְּרִשׁוּת הַרְבִּים דְּאִין שְׁיָךְ בּוֹ יֹאשׁ וְאִם [מִתְקַנָּה] הִיא דִּישׁ יֹאשׁ צָרִיךְ לְאוֹרְקָמָה כְּשִׁנִּשְׁתַּקְעוּ שֶׁם הַבְּעָלִים: כִּי גִזּוּז אֲוּוֹנְפָּרִי נִמִּי נִהָיִי יֹאשׁ בְּעָלִים בִּידִיָּהּוּ דִּידָהּוּ. וּא"ת הָהִיא יֹאשׁ שְׁלֹא מַדְעַת הוּא דְּלֹא יָדַע בַּה נִגְזֹל בְּלוֹקַח וְקוּמָא לֵן בְּרִים אֲלוֹ מַצִּיאוּת (פ"מ דף כב:): דִּיֹּאשׁ שְׁלֹא מַדְעַת לֹא הָיִי יֹאשׁ וַי"ל דְּלֹא מַקְרִי יֹאשׁ שְׁלֹא מַדְעַת אֲלֵא הִיכָּא דְּבִא לִידוֹ קֳדָם שְׂיָדַעְנוּ הַבְּעָלִים שְׁנִשְׁבָּד מִהֶם אֲבָל הִכָּא יָדַעִי בַּה וְנִתְיָאשׁוּ מִקֳדָם אֲלֵא דְּאִין יֹאשׁ לְתַרְקַע: שְׁנִי הַחוּזָר לְבִרְיָתוֹ לֹא שְׁמָה שְׁנִי. וְאֵע"ג דְּקָנִי מִדְּרַבְּנָן בְּדִאִיתָא בְּרִישׁ הַגְּזוֹל קָמָא (פ"ק דף צג:): בְּהַגְזוֹל עֲצִים מַשְׁפִּין בְּגוּן נִסְרִים וְשִׁשְׁאָן כָּלִים בֵּינָן דְּמִדְּאוֹרִיתָא לֹא קָנִי לֹא נִפְקָא הִכָּא וּמִיָּדָה מַהִיָּא סָבְתָא (לְקַמֵּן סָפָה דף לא.) מַשְׁמַע גְּבִי סָפָה דְּנִפְקָא אַע"ג דְּלֹא קָנִי אֲלֵא מִטַּעַם מְרִישׁ אֲלֵא יֹשׁ לְתַתָּן הֵתָם מִשּׁוּם תַּקִּנַּת הַשָּׂבִים וְהִכָּא בְּאֲגַדַּת לוֹלָב בְּעָלְמָא לֹא שְׁיָךְ תַּקִּנַּת הַשָּׂבִים דְּנִקָּל לְהַתִּיר אֲנוּלוֹ וְיָמָה שְׁנִקְצָן מִן הַמַּחֲבֵר לֹא חֲסִיב שְׁנִי מַעֲשֶׂה בֵּינָן דְּלֹא נִשְׁתַּנֵּה שְׁמוּ בְּכָךְ דְּמַעֲקָרָא אֲסָא וְהַשְׁתָּא אֲסָא בְּדִאֲשַׁבְּחוֹן בְּרִישׁ הַגְּזוֹל קָמָא (פ"ק דף צג.) הֵאִי דְּגִזֹּל דְּקָלָא מַחֲבָרָה וְחִטְלָה אַע"ג דְּשִׁדְרָא לְאַרְעָא דִּיָּדָה לֹא קָנִי מֵאִי טַעֲמָא דְּמַעֲקָרָא דְּקָלָא מַקְרִי וְהַשְׁתָּא נִמִּי דְּקָלָא מַקְרִי וְאֵע"ג דְּפִסְקָא לְחִייתָא גִּרַע מִכְּחָשָׁא דְּלֹא הִדֵּר אוֹ מַכְהִמָּה וְהַזְקִינָה דְּחֲסִיב שְׁנִי אַע"ג דְּלֹא נִשְׁתַּנֵּה שְׁמָם וּמַשְׁלָם כְּשַׁעַת הַגְּזוּלָה וְכֵן עֲצִים וְשִׁפָן אֲבָנִים וְסַתְנָן צִמֵּר וְלִבְנָן בְּרִישׁ הַגְּזוֹל קָמָא (בְּבִא קָמָא דף צג:): וְלִקְנִיָּה בְּשִׁנִּי הָשֵׁם. תַּמָּה הָא אִמְרִינָן דְּשִׁנִּי מַעֲשֶׂה הַחוּזָר לְבִרְיָתוֹ לֹא שְׁמָה שְׁנִי וְהוּא הַדִּין בְּשִׁנִּי הָשֵׁם כְּדִאֲמַרְיָנָן בְּמַרְבָּה (פ"ח דף סז.) גְּבִי מְרִישׁ דְּשִׁנִּי הַחוּזָר לְבִרְיָתוֹ בְּשִׁנִּי הָשֵׁם לֹא שְׁמָה שְׁנִי וַי"ל דְּפִרְיָךְ הִכָּא אֲלִיבָא דְּרַב יוֹבָב דְּמַסִּיק הֵתָם שְׁנִיָּא אֲחִרְיָנָא וְעוֹד וַי"ל בְּשִׁנִּי הָשֵׁם דְּלִיכָּא שְׁנִי מַעֲשֶׂה בְּהִדָּה לֹא קָנִי בְּחוּזָר לְבִרְיָתוֹ כְּמוֹ מְרִישׁ דְּכְמוֹ שְׁהוּא בְּנָאוּ בְּפִירָה לֹא חֲסִיב שְׁנִי מַעֲשֶׂה אֲבָל הִכָּא דְּאֲנָלוּ הָרִי חֲסִיב שְׁנִי מַעֲשֶׂה בְּהָדִי שְׁנִי הָשֵׁם וְקָנִי אַע"ג דְּהִדֵּר לְמִלְתָּהּ וּא"ת וְשִׁצְבָא דְּהֵתָם (דף סו:): בֵּינָן דְּלִית בַּה קוּצַע וְאִין בַּה אֲלֵא מַחֲבָה א"כ שְׁנִי הָשֵׁם דִּיָּדָה חוּזָר לְבִרְיָתוֹ הוּא וְאִמְרֵאִי קָנִי וַי"ל דְּהֵתָם אִיכָּא יֹאשׁ בְּהָדִי שְׁנִי הָשֵׁם דְּהִיכָּא דְּלִיכָּא יֹאשׁ אִין מַחֲבָה מִטְּמֵאִתוֹ בְּדִקְתָנִי לְפִי שְׁלֹא נִתְיָאשׁוּ הַבְּעָלִים וְשִׁדְיָף שְׁנִי הָשֵׁם הַחוּזָר דְּקָנִי עִם יֹאשׁ בְּדִאֲשַׁבְּחוֹן גְּבִי שְׁצָבָא מִשְׁנִי מַעֲשֶׂה הַחוּזָר לְבִרְיָתוֹ דְּאֲפִילוּ עִם יֹאשׁ לֹא קָנִי בְּדַמְסַקְנָא הִכָּא וְהַשְׁתָּא נִיחָא הָא דְּהַאֲמַרְיָנָן הֵתָם שְׁנִי הָשֵׁם כְּשִׁנִּי מַעֲשֶׂה דְּמִי דְּהִיכֹי דְּמִי לְהִדְרִי וְהָלֹא שְׁנִי מַעֲשֶׂה לְחוּצִיָּה בָּלָא יֹאשׁ קָנִי בְּדַמוֹכַח בְּכִמָּה דּוֹכְתִּי בְּמַרְבָּה (שֶׁם דף סו.) וְבַהַגְזוֹל קָמָא (שֶׁם דף צג:): וְאֲלוֹ שְׁנִי הָשֵׁם לֹא קָנִי אֲלֵא בְּהָדִי יֹאשׁ בְּדַמוֹכַח הִיָּה דְּשִׁצְבָא אֲלֵא הִדֵּר לְבִרְיָתוֹ אֲבָל הִיכָּא דְּלֹא הִדֵּר קָנִי לְחוּצִיָּה דְּאִהִיָּא דְּנִיב טְלָה וְנִעֲשֶׂה אִיל עֲגָל וְנִעֲשֶׂה שׁוֹר פְּרִיָךְ הֵתָם לְעִיל (דף סה.) וְלִקְנִיָּהּ בְּשִׁנִּי הָשֵׁם וְלֹא יִתְחַיַּב אֲרַבְעָה וְחַמְשָׁה וּמַשְׁנִי שׁוֹר בֶּן יוֹמוֹ קְרוּי שׁוֹר אִיל בֶּן יוֹמוֹ קְרוּי אִיל מִשְׁמַע דְּאִי לֹא־הָכִי קָנִי בְּשִׁנִּי הָשֵׁם לְחוּצִיָּה וְהַשְׁתָּא יֹשׁ כְּמָה דִּינִים בְּדָבָר דְּשִׁנִּי מַעֲשֶׂה שְׁאִינוֹ חוּזָר וְכֵן שְׁנִי הָשֵׁם שְׁאִינוֹ חוּזָר קָנִי מִדְּאוֹרִיתָא אַע"ג דְּלֹא נִתְיָאשׁ שְׁנִי מַעֲשֶׂה הַחוּזָר חוֹנָה בָּלָא יֹאשׁ מִדְּרַבְּנָן כְּדַמְשְׁמַע בְּרִישׁ הַגְּזוֹל קָמָא (בְּבִא קָמָא דף צג:): וְאִ מִשּׁוּם תַּקִּנַּת הַשָּׂבִים וְשִׁנִּי הָשֵׁם דְּהִדֵּר לְמִלְתָּהּ בָּלָא יֹאשׁ לֹא קָנִי כִּלְל חוּן מְלַעְנָן מְרִישׁ מִשּׁוּם תַּקִּנַּת הַשָּׂבִים וְכָל בֵּינָן תַרְקַע וְכִיִּצְרָא בּוֹ כְּדַמוֹכַח שְׁמַעְתָּא דְּהִיָּה סָבְתָא (דף לא.) צִנְחָא אֲלֵמָא לֹא נִתְיָאֲשֶׁה וְאִמֵּר רַב נַחֲמָן אִין לֵה אֲלֵא דְּמִי עֲצִים וּא"ת הָא דְּפִרְיָךְ הִכָּא לְקַנְיָנָהּ בְּשִׁנִּי הָשֵׁם תַּקְשִׁי לִיָּה אִמְתַּנִּי' דְּלוֹלָב הַגְּזוֹל (לְעִיל סָפָה דף כט:): וַי"ל דְּמִתְנִי' אִיכָּא לְאוֹרְקָמָא בְּשִׁגְזוֹל אֲגִידָה דְּלִית בַּה לֹא שְׁנִי הָשֵׁם וְלֹא שְׁנִי מַעֲשֶׂה:

מסורת הש"ס

א לקמן לא.; בבא קמא צה.

ב לקמן לג.; לע

מסורת הש"ס
א לעיל כוז; לעיל לן; בבא קמא זח.
ב שבת יד.
ג לעיל כט; משנה סוכה
ד לקמן לב.
ה לקמן לו; משנה סוכה
ו לקמן לז; לעיל ל:
גליון הש"ס

גמ' לא יביא לא פריש. עי' בסורי אבן באבני מלואים בר"ח דף כח ד"ה הרי:

רש"י ד"ה מחלוקת כו'. וכל

המחובר. עי' תשו' פנים מאירות

ח"ב סימן קלא וכדבריו כ' המ"א

סט"ו תרלז:

תוס' ד"ה אבל גזל. כיון דלא קיימא ברשותו של ראובן וכו' ולכך אין קרקע נגזלת. תמוה לי הא אמרינן יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות א"כ אם גזל עבדים והכניס לביתו אין נגזלים ושטפם נחרו אין חייב באחריותו הרי אף דאין קיימין ברשות בעלים והם ברשות הגזנן ואפ"ה אין נגזלות וצ"ל:

שם ד"ה ור"י סבר וכו' כ"ש הויקשא. עי' ר"ה דף לד ע"א ברש"י ד"ה ה"ק אי לאו ג"ש, וסנהדרין דף עג ע"א ברש"י ד"ה הויקשא. ומנחות דף פב ע"א רש"י ד"ה זאת אומרת:

תורה אור השלם
ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור כפת תמרים וזנף עץ־עבת ופרדי־נחל ושמתם לפני יתהו אלהיכם שבעת ימים (ויקרא כג, ט)

הושענא קרו לה על סם קרילין לאנדן להושענא בַּחג; והמספך ברשות הרבים הא נמי אי קרקע נגזלת. חֲמַת הוא דר' אליעזר סבר פן דשמעינן לה הכי בהגותל עתקא (פ"ק דף קיז:): אלא רוצה לַיִּשָּׁב דבריו בכל ענין: אָבֵל גזל עצים וספך בָּהֶן. אין זה לא גזולה ולא שאולה דקונגהו בְּשָׁנוּי מַעֲשֶׂה וְשָׁנוּי הָשֵׁם ועוד משום תקנת השבים אין לו עָלוּי לְסִטּוֹר את בְּעִינּו אֵלָּא יִחְזִיר דמים והא דאמרינן בְּפֶרֶק הַיָּשָׁן (לְעֵיל סָפָה דף כז:): דמודו רבֵּנן בַּגְּזוּלָה לֹאֻ בַּגְּזוּל סָפָה המסבֵּר לַקְרָקַע ולא בַּגְּזוּל עצים וספך בָּהֶן אֵלָּא בַּגְּזוּל סָפָה הַעֲשִׂיָה בִּרְאֵשׁ הַעֲגֵלָה או בִּרְאֵשׁ הַסִּפִּינָה והיא עצמה נגזלת שאינה מסבֵּרֶת לַקְרָקַע ואין עָלוּי לְהַחֲזיר דמים אֵלָּא כִּמּוֹ שֶׁהִיא בְּגִינָה דְּאִין בָּהּ מִשּׁוֹם תַּקְנַת הַשִּׁבְיִם שֶׁהָרִי לֹא טָרַח לְבַנוּתָהּ ולא הוּצִיא עָלוּי וְיִצְאוֹת הַלֶּכֶךְ גְּזוּלָה היא כֶּךָ פִּי' בַּקּוּנָטְרָם וְעַל חֲסֵם דְּחַק דַּמְדַּמֵּיב לָךְ דַּמְמַעֲטִינן גְּזוּלָה בַּפֶּרֶק הַיָּשָׁן (לְעֵיל סָפָה דף כז:): וְגַזַּל עצים וספך בָּהֶן שְׁנוּי הַחֹרֵחַ לְבִרְיָתָהּ הוא וּמִדְּאֻרִּיתָא לֹא קִנִּי וּמִשּׁוֹם תַּקְנַת מַרְיָשׁ הִינּוּ מַדְרַבְּנָן וּקְרָא מִיַּתְּרָם מִדְּאֻרִּיתָא וְאִפִּילוּ [מַדְרַבְּנָן] בְּלֹא עֲגֵלָה וּסִפִּינָה אִיבָא לְאוּקוּמָה קִרָא בָּנִין בִּרְאוּבֵן שִׁבְנָה סָפָה בַּחֲצִירי שֶׁל שְׁמַעוֹן מַדְעִיבּוּ וְכֹא שְׁמַעוֹן וְתַקַּף את רְאוּבֵן והוּצִיאוּ מִסָּבִיתוּ דְּאִין עָלוּיָה תוֹרַת שְׁאוּלָה בֵּינָן דְּלֹא תִּימָא בִּרְשִׁיתוּ שֶׁל רְאוּבֵן וְלֹא דְמַרְא לַקְרָקַע דַּבְּחֻקַּת הַשִּׁבְעִים עוֹמֶמֶת וְלֶכֶךְ אִין קִרְקַע נִגְזַלְתָּ: ור"י סבר לֹא מַקְשִׁינָן לִנְלֵב לְאֶתְרוּג. פִּי' בַּקּוּנָטְרָם לֹא הִקְשִׁוּ לְלַמֵּד זֶה מִזֶּה וְלֹא נִפְתָּ לְדַרְשׁ מַשְׁמַנּוּ מִכֵּל י"ג מִלוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת בָּהֶן אֵלָּא קַל וְחֹמֶר וְתַמָּה גְּזוּלָה פִּי' דְּאִפִּילוּ סְמוּכִין דְּהִינּוּ שְׁנֵי מַקְרָאוֹת הַסְמוּכִין זֶה לָזֶה נִתְּנוּ לְדַרְשׁ מִן הַתּוֹרָה בַּדְּאֻמְרוּ בְּרִישׁ וְכַמוֹת (דף ד.ו.) סְמוּכִין מִן הַתּוֹרָה מַצִּין שְׁנָאֻמֶר סְמוּכִים לְעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִם בְּחֻמַּת וְשֹׁר כֵּל שֶׁכֵּן דְּקוּשָׁא דְּהִינּוּ שְׁנֵי דְבָרִים הַמַּקְשִׁים בְּפִסּוּךְ אֶחָד וְאִפִּילוּ לֹר' יְהוּדָה דָּלֵא דְרִישׁ סְמוּכִין אֵלָּא הִיבָא דְמוּכָח וּמִפְּנֵה בַּדְּאֻמְרִינָן הָתֵם מ"מ בַּהֲקוּשָׁא מוֹדָה אֵלָּא כֵּל הַמּוֹת אֲדָם עֵן מַשְׁמַנּוּ חוּץ מִמְּזִכָּה שְׁנֵה דְאִין עֵן אֵלָּא אִם פֻּן לְמַדָּה מַכּוּבָה וְהִבָּא בַּסְבָּרָא פְּלִיגִי דְּיִשׁ דְּבָרִים שְׁאִין לְהַקְוִשָׁם לְאוּתוּ דְּבַר וְשִׁמָּא חִסְבַּר לֹא שִׁיךְ לְשׁוֹן הַדָּר אֵלָּא בַּפְּרוּת: אִין אוּנְגִּין את הַלּוּלָב אֵלָּא בְּמִינוּ. תַּמָּה הִיכִי בְּעִי לְמִימַר מִשּׁוֹם דְּבָעִי הַדָּר וְהָא פִּסַּל בְּמַתְנִיתִין (ד' לו:): בְּגִימּוּנוּיַת שֶׁל זֶהֱב שְׁהִי עוֹשִׂין מִשּׁוֹם נ״י וְשִׁמָּא הִי מַצִּי לְמִימַר וְלִיטַעֲמִיד: לֹא מַצָּא אֶתְרוּג לֹא יְבִיא לֹא רִמּוֹן וְלֹא פְּרִישׁ. יֵשׁ לְדַקְדָּק מִבָּאֵן דְּאִם לֹא מַצָּא בִּשְׁר מִבְּרַךְ. בַּפִּסּוּל מַדְקַט פְּרִישׁ או רִמּוֹן וְיֵשׁ לְדַחוּת אֲבָל יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּשָׂרִי כִּמוֹ לִנְלֵב פִּסּוּל לְרַבְּנָן בַּשֵּׁטַח הַדְּחִיק:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

הוֹשַׁעֲנָא! מַעֲיַקְרָא, נָמִי לְאַסָּא "הוֹשַׁעֲנָא" קְרוּ לִיה. תְּנוּ רַבְּנִין: סוּפָה גְזוּלָה, וְהַמְסַפֵּךְ בִּרְשׁוֹת הָרַבִּים — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל, וְחֻכְמִים מְכַשִּׁירִין. ^(א)**אָמַר רַב נַחֲמָן: מַחְלוּקַת בִּשְׁתוּקָף אֶת חֲבִירוֹ וְהוּצִיאוּ מִסּוּפָתוֹ. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְטַעֲמִיָּה דְאָמַר: אִין אָדָם יוֹצֵא יָדֵי חוּבָתוֹ בְּסוּפָתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. אִי קִרְקַע נִגְזַלְתָּ — סוּפָה גְזוּלָה הִיא. וְאִי נָמִי קוֹרַע אֵינָה נִגְזַלְתָּ — סוּפָה שְׁאוּלָה הִיא. וְרַבְּנִין לְטַעֲמִיָּהוּ, דְאָמְרִי: אָדָם יוֹצֵא יָדֵי חוּבָתוֹ בְּסוּפָתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ, וְקוֹרַע אֵינָה נִגְזַלְתָּ, וְסוּפָה שְׁאוּלָה הִיא. אָבֵל גְּזוּל עֲצִים וְסִיפָה בָּהֶן — דְּבָרִי הַכֹּל אִין לוֹ אֵלָּא דְּמִי עֲצִים. מַמָּא? מַדְקַתְנִי: דּוּמִיָּא דִּרְשׁוֹת הָרַבִּים. מָה רְשׁוֹת הָרַבִּים — קוֹרַע לֹא דִידִיָּה הוּא, סוּפָה נָמִי — לֹאֻ קוֹרַע דִּידִיָּה הוּא. הֵהִיא סְבִיתָא דְאֶתְאִי לְקַמִּיָּה דְרַב נַחֲמָן, אָמַרְה לִיה: **רִישׁ גְּלוּתָא וְכוּלָּהּוּ רַבְּנָן דְּבִי רִישׁ גְּלוּתָא בְּסוּפָה גְזוּלָה הוּוּ יִתְבִּי. צוּחָה וְלֹא אַשְׁגַּח בָּהּ רַב נַחֲמָן. אָמַרְה לִיה: אִיתְתָּא דִּתְּוָה לִיה לְאַבוּהָא תִּלְת מָאָה וְתַמְנִי סָרִי עֲבָדִי צוּחָא קַמִּיִּיכוּ וְלֹא אַשְׁגַּחִיתוּ בַּהּ!?** אָמַר לָהּ רַב נַחֲמָן: **פַּעֲיִתָא הִיא דָּא, וְאִין לָהּ אֵלָּא דְּמִי עֲצִים בְּלַבָּד. אָמַר רַבִּינָא: הִאי פְּשוּרָא דְּמַטְלִלְתָּא דְּגוּזוּלָה, עֲבָדִי לִיה רַבְּנִין תַּקְנִיתָא, מִשּׁוֹם תַּקְנַת מְרִישׁ.** ^(ב)**פְּשִׁיטָא, מָאִי שְׁנָא מַעֲצִים? מַהוּ דְּתִימָא עֲצִים שְׁכִיחִי, אָבֵל הִאי לֹא שְׁכִיחִא — אִימָא לֹא, קָא מַשְׁמַע לָן. הִנֵּי מִיַּלִּי בָּגוּ שְׁבָעָה, אָבֵל לְבַתֵּר שְׁבָעָה — הֵדֵר בְּעִינָיָה. וְאִי חֲבִירוּ בְּטִינָא, וְאִפִּילוּ לְאַחַר שְׁבָעָה נָמִי יַחִיב לִיה דְּמִי. תַּנָּא: יָבֵשׁ — פִּסּוּל, רַבִּי יְהוּדָה מְכַשִּׁיר. אָמַר רַבָּא: מַחְלוּקַת בְּלוּלָב, דְּרַבְּנִין סְבָרִי: מְקַשִּׁינָן לוּלָב לְאַתְרוּג, מָה אֶתְרוּג בְּעִי "הֵדֵר" — אָף לוּלָב בְּעִי "הֵדֵר". וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: לֹא מְקַשִּׁינָן לוּלָב לְאַתְרוּג. אָבֵל בְּאַתְרוּג — דְּבָרִי הַכֹּל הֵדֵר בְּעִינָן.** ^(ג)**וּבְלוּלָב לֹא בְּעִי רַבִּי יְהוּדָה "הֵדֵר"? וְהַתְּנָן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: יֹאגְדְּנוּ מִלְּמַעְלָה. מָאִי טַעֲמָא — לֹאֻ מִשּׁוֹם דְּבָעִי "הֵדֵר"? ^(ד)לֹא, בַּדְקַתְנִי טַעֲמָא: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר מִשּׁוֹם רַבִּי טְרַפּוֹן: "כַּפּוֹת תְּמָרִים" — כַּפּוֹת, וְאִם הִיָּה פְּרוּד יִכְפֹּתְנוּ. ^(ה)וְלֹא בְּעִי "הֵדֵר"? וְהַתְּנָן: אִין אוּגְדִין אֶת הַלוּלָב אֵלָּא בְּמִינוּ, דְּבָרִי רַבִּי יְהוּדָה. מָאִי טַעֲמָא, לֹאֻ מִשּׁוֹם דְּבָעִי "הֵדֵר"? ^(ו)לֹא, דְּהָא אָמַר רַבָּא: אִפִּילוּ בְּסִיב, וְאִפִּילוּ בַּעֲיַקְרָא דִּידִיקְלָא. [וְאֵלָּא] מָאִי טַעֲמָא דְרַבִּי יְהוּדָה הָתֵם? דְּקָא סָבַר לוּלָב צְרִיָּה אָגַד, וְאִי מִיִּיתִי מִינָא אַחֲרִינָא — הוּהּ לָהּ חֲמִשָּׁה מִינִין. וּבְאַתְרוּג מִי בְּעִי רַבִּי יְהוּדָה הֵדֵר? וְהַתְּנָא: אַרְבַּעַת מִינִין שְׁבַלְוּלָב, כְּשֵׁם שְׁאִין פּוֹחַתִין מִהֵן כֶּה אִין מוֹסִיפִין עָלֶיהֶן. לֹא מַצָּא אֶתְרוּג — לֹא יְבִיא לֹא פְּרִישׁ וְלֹא רִמּוֹן וְלֹא דְבַר אַחַר. כְּמוֹשִׂין — כְּשָׂרִין, יְבִשִּׁין — פִּסּוּלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: אָף יְבִשִּׁין. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה****

בבבבי

מָה אֶתְרוּג בְּעִי הַדָּר בַּדְּבַתִּיב בַּהּ: לֹא מַקְשִׁינָן לֹא הִקְשִׁוּ לְלַמֵּד זֶה מִזֶּה וְלֹא נִפְתָּ לְדַרְשׁ מַשְׁמַנּוּ מִכֵּל י"ג מִלוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת בָּהֶן אֵלָּא ק"ו: אָבֵל אֶתְרוּג דְּבָרִי הַכֵּל בְּעִי הַדָּר דְּהַדָּר בְּתִיב בַּהּ וְלֹא דְרָשִׁינָן לִיה לְרַבִּי יְהוּדָה אַחִיר לְשׁוֹן וְיֹנִי בַּדְרָשׁ לִיה כֵּן עֲזָאִי לְקַמֵּן (סָפָה ד' לה.): כַּפּוֹת לְשׁוֹן חֲסִירָה בַּתְּנָן (מְכוּת ד' כב:): כּוֹפֶת שְׁנֵי זִידִי עַל הַעֲמוּד: אִין אוּנְגִין אֶת הַלּוּלָב הִאי לִנְלֵב הִינּוּ הוֹשַׁעֲנָא בּוּלָהוּ שְׁלֹשָׁה הַמִּינוּים יַחַד: אָפֵלוּ בְּסִיב הַגָּל בְּסִיבוּתָהּ הִקְלָן וְיִכְרַךְ, בְּסִיבּוּי פְּעִין לִנְלֵב גְּפִינִים: וְאִפִּילוּ בַּעֲקָרָא דְּדַקְלָא מִן הַקְלָפָה וְאִע"פ שְׁאִין מַרְחִיץ דּוּמָה לְמַרְחָה הַלּוּלָב וּבְלַבָּד שְׁוִיָּא מְאוּתוּ הַמִּין דְּטַעֲמָא דִּר' יְהוּדָה הָתֵם לֹאֻ מִשּׁוֹם הַדָּר הוּא: אֵלָּא מִשּׁוֹם דְּקַסְבַּר לִנְלֵב צְרִיךְ, אָגַד הַלֶּכֶךְ כֵּל הַאֲנַגֵּד עִמּוֹ הִי מִן הַמַּצִּיָּה וְיִמְצָא עוֹבֵר בְּבֵל סִיף וְהִי אִם וְאָגַד מִין חֲמִישִׁי: פְּרִישׁ קוּרִיוִי"א: כְּמוֹשִׁים פְּלַצִייוִי"ס:

לא.

לֹא:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

הואיל ואמר ר' יהודה לולב צריך אגד אי מיתמי מינא אחרניא האי לחודה קאי והאי לחודה קאי.
 תמא כ"ט לרבנן דמשמע לעיל דלר' יהודה משום דצריך אגד אי אגיד ליה ממין אחר הנה ליה

[illegible][illegible]

קורץ,

וְהַלְלִים מְצוּיִם שָׁם: אִי מִיָּתִיב מִיָּחָד אֲחֵרֵיכֶם אֶל
וְהַלְלִים שֶׁיִּזְכְּרוּ אֶחָד שֶׁמִּתְקַדֵּם הָאֵל יִזְכְּרוּ הַלְלֵיכֶם
שֶׁשֶׁנִּשְׁכַּחְתֶּם: בִּינֵן הָאֶחָד רָבָה אֲחֵרֵיכֶם שֶׁמִּשְׁמָל
וְהַלְלֵיכֶם בְּיָמֵינוּ מְשֻׁסִּים הִשְׁבֵּא תֵּלֶת מִצֵּדָה וְאֲחֵרֵיכֶם
אֶחָד מִצֵּדָה וְזִמְנֵנוּ דִּמְחֻלָּפִין לֵאמֹר שְׁנֹתֵינוּ לֹא
אֲחֵרֵיכֶם בְּיָמֵינוּ וְהַלְלֵיכֶם שֶׁמִּשְׁמָל וְעִירָךְ לִשְׁכֹּחַ מִזֵּד
לֵב אֶל יִזְכְּרוּ אֲחֵרֵיכֶם וְהַלְלֵיכֶם בְּחִסְדֵּת מִנְּדוּי עַד
לְהַלְלֵיכֶם אֵל אֵלָּה בְּדוֹל יִזְכֵּר מִזֵּדָה אֶחָד וְיִשְׁכַּח
מִנְּדוּי וְיִשְׁכַּח שֶׁמִּשְׁמָל עַד הַיּוֹם: הַיּוֹם מִזֵּדָה וְהַלְלֵיכֶם
לְהַלְלֵיכֶם מִשְׁבֵּא שְׁמַעְיָנוּ אֲחֵרֵיכֶם אֶחָד הָאֵל שֶׁמִּשְׁמָל
עִירֵי אֲחֵר עוֹשֶׂה בָּנוּ: הַלְלֵיכֶם עַל ע"ו שֶׁשֶׁמִּשְׁמָל בּוֹ
לַע"ז לְכַפֵּר לְפָנֵינוּ הִקְדַּע אִי זָמִי שֶׁעֲבֹדְהָתָה
שֶׁהַלְלֵיכֶם לְהַשְׁבִּירֵי לְפָנֵינוּ אִי לְקַדֵּשׁ בּוֹ: לֹא יִשְׁכַּח
הַמַּאֲמִים לְגִבּוֹת: וְאֵם יִגְנוּ בְּשֵׁר וְאֵם"ו: וְאֲחֵרֵיכֶם
הַמַּאֲמִים הֵאָד דִּמְצִית לֹא לִהְיוֹת וְהָנוּ בְּקוֹמָה אֵין
קוּיִים מִצֵּדָה הַמַּאֲמִים הֵאָד אֵלָּה עֲבֹדָת עַבְד לְרַבּוֹ:
בְּהַשְׁבֵּא דְמַשָּׁה אֲוִתֵּם שְׁחִיב בְּשַׁעַת כְּפֹהֵם א"י
שֶׁהַשְׁבִּירֵי הַתְּכִיב עֲרַפֵּה דְקִדְשֵׁיכֶם (דְּבָרִים
י"ב:ו): וְאֲחֵרֵיכֶם שֶׁתְּכַרְכְּנוּ בִּינֵן וְהַלְלֵיכֶם עֲרַפֵּה
שְׁחִירֵיכֶם: בְּקָמֹא דְמִתְכַּבֵּשׁ שְׁחִירֵיכֶם בִּינֵן לְקִדְשֵׁיכֶם
בְּקָמֹא: וְהָיָה בְּקוֹמָה רַחֲשֵׁי רַחֲשֵׁי: כְּפֹה רַחֲשֵׁי
בְּקָמֹא בְּאִנְמוֹן דְּמוֹת לֵאמֹר גְּבוּ וְהָיוּ שֶׁרַחֲשֵׁיכֶם
שְׁחִירֵיכֶם וְכַפִּיתֵינוּ לְמַשָּׁה:

מסורת השי"ס

א לעיל ב:
ב לקמן לג.
ג לקמן לד: משנה סוכה
ד לקמן לד: משנה סוכה
ה לקמן לד: לקמן לז:
ו לקמן לה.
ז חולין פט.

תורה אור השלם

אבד תאבדון את-כל-המקמות
 אשר עבדו-שם ה' היום אשר אתם
 יושבים אתם את-אלהיהם על-
 ההרים הרמים ועל-הגבעות
 תשת כל-אץ נצון (דברים יב, ב)

ורוין של קהל וכן משמע שם" ב' זהה (דף יט.)
מראה ארמוניות ובעל הצבעים שזכרתי אין ספק
המקבילת ע"י נחמה שהיא זבת האל מן השוויה
ס טובות ומרגלויות במה זאת ארמית ואברמית
בב בלומר מעברות שגורן ונפישו במה שהזכירו
ה' ארזיכרך חרוין קדרש וזן קדרש לומר נצלה
ב' פתגם אחר שהיה כגון זמן מרבה ונצלה
זה ר"ע מושל אחר ונציה נעשם אחר אחר
נחא שעורא אחרמר גבי נציה עבדמר בשולם נמי
הבא מקדור פגאנו לומר ונציה לומר דחשבי
שש מהם שגולם עבר עוד ויבן חשילו רבון
דום אינו כרי: דבר הקר חילנו משנה לשנה. בן
ד רבא מצות לאו להנות נמי ומכסין עשבר עיר
לוי לנתיני משרותא מושם חלסין מעקרא גבי
בן אשורא דקנני אתם תבע לא יצא וכן' ראויה
לרא אחרין דא דפחתה דקנני דקנני ע"י 'אנדר'
נצלים (ע"י ד' רב.) שורין חלסא מנפיה לא
נצ"י ב"ט ראשון וגל הזה צריך לחוקמי בשארה
לכתחלה לא יפול וגל ויבע דמאוס לעגון מצוה
לנציה ודא דמנצי קבא בשארה דמשה וגל מנצי
חיון לא בטול וגל משגל שכל ע"י גופה בין קדם
ע"י לשבור של עיר ההצתה דשכל ע"י גופה היה
רב היהודא חמר אתם לעיל בשולם שגלים לא
פחתה שעורא ולרב יהודה הנה לוי למימר מושם
לא לה יש חיון חלס מצות או חיון חלס מצות
שעורא לפי' ר"י חיון חלס מצות חמר חלס חלס
מחא דפרכית דע"י אנדרי חלסו בלל בטול וינצי
א דחשבי לה דחיו לפי שלא היה שלו קדם בטול
לא חיו לנו להקשבו דחיו מחמת שאינו שלו וקראיה
(שעור) לקדיוט חלס אלא אן בן נעשו מתחלה לבד
שגטתה מתחלה לבד והיו אברה מרשה דבדאיה
אלה אס יס דחיו או לא מיהו ללשנא קמא דקתם
מור אס נעט ינצי חלס רבא סבירא לה כרב דחיו
ב"ט' ודמר דמקרא דא עבר ולחטון גשר היבא
אין חלס מצות ו"ל דשני אתם דבדיו לפתון עניה

[illegible][illegible]

מסורת הש"ס
א בבא קמא צו.
ב בבא קמא צו:
ג געיל לא.
ד בבא בתרא יא.

גליון הש"ס
תוס' ד"ה באשרה דמשה וכו' חליצתה כשרה וזולב ביו"ט שני. עי' עירובין פ ע"ב תד"ה אבל קורה:
תורה אור השלם

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור כפת תמרים ונענף עץ־עבת (וערבי־נחל ושמתם לפני ידונה אלהיכם שבצת ימים [ויקרא כג, ט]

דרכיה דרכינעים וקל־נתיבותיה שלום [משלי ג, יז]

קוונז שײַנצאין פֿשדקרה שלױ עקצין פֿמין היא: חרות קשה שטענשה חריות שפן דרך. הלולב עליו נוסרים צימות הגשמים והשדקרה מתקשה ונעשה עז: דומה לחרות התחיל להתקשות ונשזין לא נעשה עז: אמר רב פפא הא דקתני סדיק פסול לאו שנסדקו ראשי עליון או שדקרה: אלא דעביד פי הימנע ופיוצבו"ר של ברוחל של סופרים שיש לו שני ראשים וראשו אי מבעל כך גדל הלולב במין שתי שדראות מחצית עליון לכאן ומחצית עליון לכאן: לאחריו שטעקס לצד שדקרה: מלפניו לצד שכנגד השדקרה שדקרה זהו צד העשוי בשדקרה של ביהמה שהצלעות והחליות מחברין בה מכאן ומכאן ואמצעה חלק ועולה כמקל: דסליק בחד הוצא שכל עליו מצד אחד: פי ספיא אשקוב"א שבו מחברדיו את הבית ועושין אותה מעליון של לולב התלושין מהשדקרה ואונדיו מהן הרבה ביחד: דאפרוד אפרוגי ראשיהן נפרדיו כענפי דקל ואין מצמצמין עם השדקרה חבל מלמטה הן מחברין בה: נחלקה התיומת שני עליון עליונים אמצעים ששם השדקרה כלה נחלקו זה מזה ונסדקה השדקרה עד העליון שלמטה מהם: תיומת לפי שמדבקין בתאומים: חרותא ענף הדקל משנתקשה שתי שנים ושלש ויוצאין בו לולבין הרבה שגשרו עליהן ונתקשו גם הם ונעשו עץ זה פונה

לכאן וזה פונה לכאן כענפי שאר אילנות: בעינן כפות שאם היה פרוי יכפתנו והרי זה פרוי ואין אתה יכול לכפתו שיהיו ענפיו הפרודים כאן וכאן נכפתים ומתמעבים אצל חביהם שהן מחברין בו לפי שקשין הן: ואימא אפסתא אשטיל"א מעקר הדקל שהיא חלק ואין ענף יוצא ממנו לכאן ולכאן שאין לך פנות הימנו: כפות משמע שפרוד מתחלה ואתה כופתו: ואימא בפרא הינו נמי עץ פעין חרותא אלא עזין בו שנה או שתי שנים ולא נתעבה עצי ואתה יכול לכפות ענפיו על ידי אגוד ולזקפן למעלה לאגדן עם חביהן: דרכיה דרכי נעם ואלו עשוינן כחוצים ויוצאין בהן עקצין הרבה ומסרטין את הדגים: תרתי כפי דתמרי פרוזה וצמון דרבן להיות הרבה תליון ביחד במבדות שלום וקורין להם כף טרוק"א: כפת כתיב חזא: כף כרי לא וכי כתיב כפת על שם כפות אם פרודה ואין לשון זה נופל אלא על [עליו] הלולב: צי הר הברזל לולבין שלהן העליון מועטין בשדקרה מרחקין זה למעלה מזה הרבה ועוד שקטנים הן לארפון ופעמים אין מגיע ראשו של עלה זה לעקרו של זה:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

קוונז שײַנצאין פֿשדקרה שלױ עוקצים פֿמין קוצים ובערונך פֿרש ענין צמיתה: דעביד פי חפוא. פרושו במתני': נחלקה התיומת לא מירי שנסדקו בראשו עליו שבראש השדקרה דכולהו הכי איתנהו אלא בדפרש כחונטרם שני עליו עליונים אמצעיים ששם השדקרה כלה נחלקו זה מזה ונסדקה השדקרה עד העלים שלמטה ובה"נ פי נחלקה התיומת ההוא גבא דהוצא היבא דדביקו אהדגי ההוא דמתנס בהו ומשני להו חד אי כנפרצו עליו דמי פסול אי כנפרדו עליו דמי פשר: דרכיה דרכי נעם. רבא לא היה שם משום הכי לא מיימי הבא קרא דהאמת והשלוס בדלקמן: כפת כתיב. בהאי פלי עלמא מודו דיש אם למסרת וגרין טעמא: [עי' מה שתרצו בפסחים לו. ד"ה עני קרינן בה וכו' וע"ע תוס' לטיל (סכה ו:) ד"ה ור' שמעון]:

קוויז, סדוק, עקום דומה למגל — פסול. חרות — פסול. דומה לחרות — פשר. אמר רב פפא: דעביד כהימנע. עקום דומה למגל, אמר רבא: לא אמרן אלא לפניו, אבל לאחריו — ברייתיה הוא. אמר רב נחמן: לצדדיו — כלפניו דמי. ואמרי לה: בלאחריו דמי. ואמר רבא: האי לולבא דסליק בחד הוצא — בעל מום הוא, ופסול. נפרצו עליו כו'. אמר רב פפא: נפרצו — דעביד פי חופיא. נפרדו — דאיפרוד אפרודי.^(א) בעי רב פפא: נחלקה התיומת, מהו? תא שמע, דאמר (רבי יוחנן) אמר רבי יהושע בן לוי: נישלה התיומת — פסול. מאי לאו, הוא הדין נחלקה? לא, נישלה שאני, דהא חסר ליה.^(א) איבא דאמרי: אמר (רבי יוחנן) אמר רבי יהושע בן לוי: נחלקה התיומת, נעשה כמי שנישלה התיומת ופסול.^(א) רבי יהודה אומר. תניא, רבי יהודה אומר משום רבי טרפון: "כפות תמרים" — כפות, אם היה פרוי יכפתנו. אמר ליה רבינא לרב אשי: ממאי דהאי "כפות תמרים" דלולבא הוא? אימא חרותא! בעינא כפות וליבא. ואימא אופתא! "כפות" — מפלל דאיבא פרוי, והאי כפות ועומד לעולם. ואימא כופרא? אמר אביי: "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" כתיב. אמר ליה רבא תוספאה לרבינא: ואימא תרתי כפי דתמרי? "כפת" כתיב. ואימא חדא? לההוא — "כף" קרי ליה. ציני הר הברזל — כשרה. אמר אביי: לא שנו אלא שראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה, אבל אין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה — פסול.^(א) תניא נמי הכי: ציני הר הברזל פסולה. והא אנו תנו כשרה! אלא שמע מינה כאביי: שמע מינה.

ואיבא

לכאן וזה פונה לכאן כענפי שאר אילנות: בעינן כפות שאם היה פרוי יכפתנו והרי זה פרוי ואין אתה יכול לכפתו שיהיו ענפיו הפרודים כאן וכאן נכפתים ומתמעבים אצל חביהם שהן מחברין בו לפי שקשין הן: ואימא אפסתא אשטיל"א מעקר הדקל שהיא חלק ואין ענף יוצא ממנו לכאן ולכאן שאין לך פנות הימנו: כפות משמע שפרוד מתחלה ואתה כופתו: ואימא בפרא הינו נמי עץ פעין חרותא אלא עזין בו שנה או שתי שנים ולא נתעבה עצי ואתה יכול לכפות ענפיו על ידי אגוד ולזקפן למעלה לאגדן עם חביהן: דרכיה דרכי נעם ואלו עשוינן כחוצים ויוצאין בהן עקצין הרבה ומסרטין את הדגים: תרתי כפי דתמרי פרוזה וצמון דרבן להיות הרבה תליון ביחד במבדות שלום וקורין להם כף טרוק"א: כפת כתיב חזא: כף כרי לא וכי כתיב כפת על שם כפות אם פרודה ואין לשון זה נופל אלא על [עליו] הלולב: צי הר הברזל לולבין שלהן העליון מועטין בשדקרה מרחקין זה למעלה מזה הרבה ועוד שקטנים הן לארפון ופעמים אין מגיע ראשו של עלה זה לעקרו של זה:

לב.

לב:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

שדרו של לולב. בְּרִיתָא דְּפִי הַמִּפְלֵת וְהַדְתֵּי אוֹשְׁעִיָא זַעֲרָא דְּמִן חֲבֵרִיא חֲמִישָׁה שְׁעוֹרֵן טַפַּח וְקָא חֲשִׁיב שְׁדְּרוֹ שֶׁל לולב וְשִׁמּוּאל לֹא חָשׁ דָּלָא מִתְּנִיָא פִי ר' חִיָּיא וְרַבִּי אוֹשְׁעִיָא: צֵא מִן מִן שֶׁלֹּסֶה לְהַדָּם וְהַשָּׂאֵר לְלוּלָב. פֶּרֶשׁ הַקּוּנְטָרֶם וְהַרְבִּיעַ שֶׁהַסֵּפ' בְּלוּלָב וְהָא בְּטַפַּח כְּאֵלוֹ וְיֵשׁ סִפְרִים שֶׁכְּתוּב בְּהִדְרֹא וְטַפַּח לְלוּלָב וּבְכָל עֵינֵן שֶׁפֶּרֶשׁ לֹא מִתּוֹקֻמָּא הֵיכִיא [דְּתַנְיָא] (נִגְדָה דָּף כו.) חֲמִישָׁה שְׁעוֹרֵן טַפַּח בְּר' מִרְפּוֹן דְּטַפַּח לְלוּלָב חִינּוֹ שְׁנֵה לְאַחֲרֵיהֶם: דְּלָבָא. עַן עֲרֻמוֹן קִשְׁטֵי"ר" וְאוֹמֵר רַבִּינוּ תָּם דְּלִין זֶה קִשְׁטֵי"ר" שְׁחִינּוֹ קְלוּעַ: דְּרִבִּיָּה דְּרִבִּי נָעִם. וְהֵאִי מְבַרְרֵי אֵת הַיָּדִים פְּקוּצִים שְׁרָאִשִּׁי עֵלִין עֲשִׂין חֲדִין בְּמַחֲט: הָאֵמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֶהְבֵּן. וְהָא חִינּוֹ לֹא אֵמֶת וְלֹא שְׁלוֹם שֶׁהוּא עָשִׂי לָסֵם הַמֵּנוֹת בְּךָ פֶּרֶשׁ הַקּוּנְטָרֶם וְעַל חֲנֹס הָזֶקֶק לִימֵר טַעֲם בְּפִנֵּי עַצְמוֹ אֲבָל קִרָא דְּכָל חַד שְׁדֵּךְ אִתְּרִינֵהוּ וּמִתּוֹךְ פִּירוּשׁוֹ מִשְׁמַע דְּהִרְדּוּף חִינּוֹ הִרְדּוּפֵי בְּדִרְקָא לֵאלֹן מִרְפּוֹת (חֵלִין דָּף נח:) אֲחִתָּה דֵם וְהַמְעַשֶּׂנָת וְהַכֵּלָה הִרְדּוּפֵי שֶׁהוּא סֵם הַמֵּנוֹת לְבַהֲמָה וְהֵאִי אֶפְשָׁר לִימֵר בֵּן בְּדַמוּכַח בְּפ' כָּל שְׁעָה (פְּסוּחִים דָּף לט.) וְנָעִם) גְּבִי מְרוֹר דְּקָא חֲשִׁיב הִרְדּוּפֵי גְבִי יִרְקוֹת שְׁאֵלֵם יִנְצָא בְּדֵן יָדִי חוֹבֵתָהּ בְּפֶסֶח וְהִרְדּוּף פֶּסֶל הַתָּם מִשּׁוֹם דְּמָה מִצֵּה מִין זֶרְעִים אֶף מְרוֹר מִין זֶרְעִים אֵלֶּךָ חִינּוֹ דָּלָא חֲשִׁיב לֹא נָעִם וְלֹא שְׁלוֹם לְפִי שְׁרָאִשִּׁי עֵלִין חֲדִין וְעוֹקְצִין אֵת הַיָּדִים וְהֵאִי טַעֲמָא לֹא הֵי מִצֵּי לְמִימֵר גְּבִי מְרוֹר שֶׁיִּכּוֹל לְבָכְתָּשׁוֹ אוֹ לְהַסִּיר עוֹקְצִיו וְלֵאכָּל אֲבָל הֵבָא גְבִי נְטִילַת לולב גְּרִירָה כָּל הַמַּעֲשִׂים בְּדִרְקָה גְּדִילָתָהּ: תִּלְתָּא מִרְפֵּי בַּחַד קִנְאָ. שֶׁשֶּׁלֶּה עֵלִין בָּקוּן אֶחָד וְיִנְצָאִין מִתּוֹךְ. עֵקֶן אֶחָד בְּדִפְרֵשׁ בְּקוּנְטָרֶם וְכֵן פֶּרֶשׁ תָּרִי וְחַד שְׁנֵי עֵלִין בְּעֵקֶן אֶחָד וְעֵלָה אֶחָד מִלְּמַטָּה וְעוֹלָה וְרוֹכֵב עַל הַשְּׁנַיִם וְחוֹמֵרָא גְדוּלָּה הוּא דְּחִינּוֹ מִצֵּי נְשָׂמָא בַּחַד קִנְאָ מִקְרִי פֶּשֶׁה סְמוּכִים וְיַבְיָקִים זֶה בְּזֵה אַע"פ שֶׁכָּל אֶחָד בְּשִׁקְצָה (וּמִיָּהוּ) תִּלְתָּא בְּקִנְאָ חַד הוּוּ יִתְבִּי בְּדִאֲמֵר בְּרַק הַכּוֹנֵם (ב"ק דָּף נח.) שֶׁלֶּה דְּקָלִים בְּשׁוֹרָה אֲחַת וְכִחוּן בֵּן שֶׁלֶּה עֵלִין [אֵינִין] מִעֵקֶן אֶחָד:.

ואיכא דרמי ליה מירמא: תנו ציני הר הברזל — כֶּשֶׁר, וְהַתְנָא: פְּסוּלָה! אָמַר אַבְי, לֹא קִשְׁיָא: כָּאן — שְׂרָאשׁוּ שֶׁל זֶה מְגִיעַ לְצַד עֵיקְרוֹ שֶׁל זֶה, כָּאן — שְׂאִין רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה מְגִיעַ לְצַד עֵיקְרוֹ שֶׁל זֶה. ^(א) אָמַר רַבִּי מְרִיּוֹן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, וְאָמַרִי לֵה תְנִי רִבְהָ בַר מְרִי מִשּׁוּם רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַכָּאי: שְׁתִּי תִמְרוֹת יֵשׁ בְּגִיָּא בֶּן הֶנֶס, וְעוֹלָה עֲשׂוֹן מִבִּינֵיהֶם. וְזֶהוּ שְׁשֻׁנֵּינוּ: צִינֵי הַר הַבְּרִזָּל כְּשֵׁרוֹת, וְזוֹ הִיא פִתְחָה שֶׁל גֵּיהֶנֶם. ^(א) לוֹלֵב שֵׁישׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שִׁיעוֹר הֶדֶס וְעֶרְכָּה — שְׁלֹשָׁה, וְלוֹלֵב — אַרְבָּעָה, כְּדִי שִׁיחָה לוֹלֵב יֵצֵא מִן הֶדֶס טַפַּח. ^(ב) וְרַבִּי פִרְנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁדֵרוֹ שֶׁל לוֹלֵב צָרִיךְ שִׁינֵּא מִן הֶדֶס טַפַּח. ^(ג) תְּנִן: לוֹלֵב שֵׁישׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים כְּדִי לִנְעֻנֵעַ בּוֹ כֶּשֶׁר. אֵימָא: וְכִדִּי לִנְעֻנֵעַ בּוֹ, כֶּשֶׁר. מֵר כְּדֹאֲתִית לִיָּה, וְיֵמֵר כְּדֹאֲתִית לִיָּה. ^(ד) תָּא שְׁמַע: שִׁיעוֹר הֶדֶס וְעֶרְכָּה — שְׁלֹשָׁה, וְלוֹלֵב — אַרְבָּעָה. מֵאִי לֹאוֹ בְּהִדִּי עֲלִינוּ! לֹא, לְבַד מִעֲלִין. ^(ה) גּוּפָא: שִׁיעוֹר הֶדֶס וְעֶרְכָּה — שְׁלֹשָׁה, וְלוֹלֵב — אַרְבָּעָה. רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר: בְּאַמָּה בֵּת חֲמִשָּׁה טַפָּחִים. אָמַר רַבָּא: שָׂרָא לִיָּה מְרִיָּה לְרַבִּי טְרַפּוֹן. הִשְׁתָּא עֲבוֹת שְׁלֹשָׁה לֹא מִשְׁכַּחֲנִין, בֵּת חֲמִשָּׁה מִבְּעֵזָא! כִּי אֵתָא רַב דִּימִי, אָמַר: אִמָּה בֵּת שֶׁשָּׁה טַפָּחִים עָשָׂה אוֹתָהּ בֵּת חֲמִשָּׁה, צֵא מִהֵן שְׁלֹשָׁה לְהֶדֶס, וְהִשְׁאָר לְלוֹלֵב. כְּמָה הוּוּ לָהּ — תִּלְתָּא וּתִלְתָּא חוֹמָשִׁי. ^(ו) קִשְׁיָא דְשְׁמוּאֵל אֲדַשְׁמוּאֵל: הֵכָא אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שִׁיעוֹר הֶדֶס וְעֶרְכָּה — שְׁלֹשָׁה, וְהֵתֵם אָמַר רַב הוֹנָא אָמַר שְׁמוּאֵל: הִלְכָּה כְּרַבִּי טְרַפּוֹן! לֹא דַק. אֵימֵר דְּאִמְרִינוּ לֹא דַק לְחוּמְרָא, לְקוּלָּא מִי אִמְרִינוּ לֹא דַק? כִּי אֵתָא רַבִּין, אָמַר: אִמָּה בֵּת חֲמִשָּׁה טַפָּחִים עָשָׂה אוֹתָהּ שֶׁשָּׁה. צֵא מִהֵן שְׁלֹשָׁה לְהֶדֶס, וְהִשְׁאָר לְלוֹלֵב. כְּמָה הוּוּ לָהּ — תְּרִי וּפְלָגָא. סוּף סוּף קִשְׁיָא דְשְׁמוּאֵל אֲדַשְׁמוּאֵל! לֹא דַק, וְהֵינֵנוּ לְחוּמְרָא לֹא דַק. דְּאָמַר רַב הוֹנָא אָמַר שְׁמוּאֵל: הִלְכָּה כְּרַבִּי טְרַפּוֹן. ^(ז) מִתְּנִי הֶדֶס הַגָּזוּל וְהַיֵּבֶשׁ — פְּסוּל. שֶׁל אֲשֶׁרָה וְשֶׁל עֵיר הַנְּדָחַת — פְּסוּל. נִקְטֵם רֹאשׁוֹ, נִפְרָצוּ עָלָיו, אוֹ שִׁחִיו עֲנָבָיו מְרוּבּוֹת מִעָלָיו — פְּסוּל. וְאִם מִיעֲטָן — כֶּשֶׁר, וְאִין מִמַּעֲטִין בְּיוֹם טוֹב. ^(ח) גָּמִי תְנוּ רַבְּנִי: "עֲנַף עֵץ עֲבוֹת" — שְׁעֲנַפִּיו חוֹפִין אֶת עֵצוֹ. וְאִי זֶה הוּא? הוּי אוֹמֵר זֶה הֶדֶס. וְאֵימָא זִיתָא! בְּעִינִי "עֲבוֹת", וְלִיכָא. וְאֵימָא דוֹלְבָא! בְּעִינִי עֲנַפִּיו חוֹפִין אֶת עֵצוֹ, וְלִיכָא. וְאֵימָא הִירְדוּרָא! אָמַר אַבְי: "דְּרִכְיָה דְרַכִּי נוֹעֵם", וְלִיכָא. רַבָּא אָמַר, מִהֲכָא: "הָאֵמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֶהְבּוּ". ^(ט) תְנוּ רַבְּנִי: קְלוּעַ כְּמִין קְלִיעָה וְדוּמָה לְשִׁלְשֵׁלֶת, זֶהוּ הֶדֶס. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: "עֲנַף עֵץ עֲבוֹת" — עֵץ שְׁטַעֵם עֵצוֹ וּפְרִיו שָׁוָה, הוּי אוֹמֵר זֶה הֶדֶס. תְּנָא: עֵץ עֲבוֹת — כֶּשֶׁר, וְשְׂאִינוֹ עֲבוֹת — פְּסוּל. הִיכִי דְמִי עֲבוֹת? אָמַר רַב יְהוּדָה: וְהוּא דְקִיִּמִּי תִלְתָּא תִלְתָּא טְרַפִּי בְקִינָא. רַב כְּהֵנָא אָמַר: אִפִּילוּ תְרִי וְחֵד. רַב אַחָא בְרִיָּה דְרַבָּא מִהֲדַר אֶתְרִי וְחֵד, הוֹאִיל וּנְפִיק מִפּוּמִיָּה דְרַב כְּהֵנָא. אָמַר לִיָּה מֵר בַּר אַמִּימֵר לְרַב אָשִׁי: אַבָּא לְהֵהוּא — הֶדֶס שׁוּטָה קָרִי לִיָּה. תְנוּ רַבְּנִי: נִשְׂרוּ רֹוב עָלָיו וְנִשְׁתַּיִּירוּ בּוֹ מִיעוּט — כֶּשֶׁר, וּבְלִבְדִּי שִׁתְּהָא עֲבוֹתוֹ קִיִּמֶת. הָא גּוּפָא קִשְׁיָא: אִמְרַת נִשְׂרוּ רֹוב עָלָיו כֶּשֶׁר, וְהֵדֵר תְנִי וּבְלִבְדִּי שִׁתְּהָא עֲבוֹתוֹ קִיִּמֶת. פִּיּוֹן דְנִתְרִי לָהּ תְרִי, עֲבוֹת הִיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ? אָמַר אַבְי: מִשְׁכַּחַת לָהּ

בְּנֵי

[illegible][illegible]

וַיִּתֵּן אֶת הַבְּרִית וַיִּבְרַח רַמְיָא מִיָּדָיו וַיִּזְדָּקוּ אֶתְמָר דְּלִפְּסִי
 לְשִׁנְיֻיָּהוּ: שְׁתֵּי תַמְרוֹת שָׁנִי דְקָלִים:
 גִּיּוֹר בְּן הַגֶּם סָמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם: שְׁיֵהָא
 לְנִלְבָב יוֹצֵא לְמַעְלָה מִן הַדָּגָם בְּשֵׁם
 שֶׁהוּא גְבוּרָה בְּמִינוֹ מִכְּבֹן: שְׁדָרִי לְבַד
 שְׁהָעִלִים אֲרָכִים לְמַעְלָה לְאַחֵר שְׁכַלְתָּה
 הַשְׁדָּרָה שְׁאִין עוֹד עֲלִין דְּבִיקוּן וְעוֹלִין
 בּוֹ: אִימָא וְכַזִּי לְנֻעֻעַ וּמָה שְׁיִוצֵא
 לְמַעְלָה מִן הָאֲגָד הוּא הַמְנַעֻעַ: לְמַר
 בְּדִאִית לִיָּה כּוֹ' לְשִׁמּוּאֵל טוֹפַח עֵם
 עֲלִיו וְלִר' יוֹחָנָן טוֹפַח שְׁדָרָה: מֵאִי אָלו
 בְּהַזִּי עֲלִין וַתִּיבֹדְתָא דִר' יוֹחָנָן:
 בְּאַמָּה בַּת חַמְשָׁה קָא סִלְקָא דַּעֲתָה
 דְּהָבִי קְאָמַר גְּרִיךְ לְהִיּוֹת הַדָּם וְעַרְבָּה
 אָמָה בַּת חַמְשָׁה טַפְחִים: שְׁרָא לִיָּה
 מָרָה יִמְחַל לוֹ רַבּוּנוֹ כְּלוּמַר גְּרִיךְ הוּא
 לְבַקֵּשׁ מַחִילָה עַל דְּבָרָיו: עֲבוֹת שְׁלֵשָׁה
 לֹא מִשְׁפָּחִין שְׁלֵשָׁה טַפְחִים אִין אִנוּ
 יְכוּלִין לְמַצֵּא שְׁיֵהָא עֲבוֹת בְּרָאִיו
 קְלוּעַ בְּמִין חֲלִיעָה וְדוּמָה לְשִׁרְשֶׁרֶת
 בְּדִלְקָמָן וְרַב הָאֲרָכִין הַדָּם שׁוּטָה הֵם
 וְהוּא אֹמֵר לָנוּ בְּאַמָּה בַּת חַמְשָׁה
 וּמִטְרִיחַ עַל יִשְׂרָאֵל: כִּי אֶתָּא רַב דִּימִי
 בְּרָשָׁה לְדִר' טַרְפוֹן וְאָמַר דְּהָא דִר'
 טַרְפוֹן חוּמְרָא זֹטָא הִיא דְּלִיָּהוּ נְמוּ
 שְׁלֵשָׁה קְאָמַר אֱלָא שְׁמַשְׁעַר בְּטַפְּחִים
 גְּדוּלִים וְה"ק לִיָּה לְתַנָּא קְמָא הַטַּפְּחִים
 הָאֵלֶּן יְהוּ גְּדוּלִים שְׁהִיו חַמְשָׁה מִזֵּן
 מִמֶּלְאִין אָמָה בִּינוּנִית שְׁדִין ו' טַפְּחִים
 בִּינוּנִיִּים: אָמָה בַּת שֵׁשָׁה חֲתוּךְ
 בְּטַפְּחִים גְּדוּלִים וְעָשָׂה הִימָנָה חַמְשָׁה
 חֲלָקִים וּבָדֵן תַּשְׁעַר שְׁלֵשָׁה לְהַדָּם
 וְטַפַּח יוֹתֵר לְלוּלָב: וְהַשְׁאָר לְלוּלָב
 רַבִּיעַ שְׁהוּסַפָּת לְלוּלָב יְהֵא בְּטַפַּח
 גְּדוֹל כְּאֵלֶּן: בְּמָה הָיוּ לְהוּ לְהַדָּם
 וְעַרְבָּה תִּלְתָּא טַפְּחִים בִּינוּנִיִּים וַתִּלְתָּא
 חֲמִשִּׁי: לֹא זָק שְׁמוּאֵל בְּשַׁעֲוִירָה וּנְקֹט
 שְׁלֵשָׁה: אָמָה בַּת חַמְשָׁה טַפְּחִים
 בִּינוּנִיִּים חֲלוּק אוֹתָהּ לְשֵׁשָׁה חֲלָקִים
 בְּטַפְּחִים קִטְוִים וּבָדֵן שַׁעוֹר שְׁלֵשָׁה
 לְהַדָּם וְאַרְבַּעַה לְלוּלָב וְרַבִּי טַרְפוֹן
 לְקָלָא וְהָבִי מַשְׁמַע מִלְּתָה בְּבִרְתָּא
 דְּקָאמַר לִיָּה לְתַנָּא קְמָא אוֹתָהּ שְׁלֵשָׁה
 טַפְּחִים שְׁאִנוּ מַשְׁעָרָיו בָּדֵן וְסִתָּם
 שְׁלֵשָׁה טַפְּחִים חֲצִי אָמָה הֵן טַפְּחִים
 הֵלְלוּ קִטְוִים יְהִיו וְלֹא יְהִיו אֱלָא חֲצִי
 אָמָה בְּאַמָּה בַּת חַמְשָׁה: לֹא זָק שְׁמוּאֵל
 בְּשַׁעוֹר שְׁלֵשָׁה דְּסָבִי בְּתָרִי וּפְלַגָּא כִר'
 טַרְפוֹן: מִתְעִי וּבְרַצְיוֹ עֲלִיו נִשְׁרִי:
 עֲבָדִיו פְּרִי שְׂבֹו שְׁדוּמָה לְעֹבֵד: גַּמ'
 עֲנָף עֵץ עֲבוֹת שְׁכָלוּ עֲנָף שְׁהָעֵץ מִחֶפֶה
 בְּעֵלִין ע"י שְׁהֵן עֲשִׂיין בְּחִלְיעָה
 וְשׁוּבְכִין עַל אִפְּהֵן: וְאִימָא זִיתָא כְּלו
 עֲלִין אֲרָכִים וְרַצְוִים וּמִתוּךְ שְׁהֵן
 מִרְבִּין מִכְּסוּן אֶת הָעֵץ: בְּעֵינֵן עֲבוֹת
 מַעֲשֵׂה שִׁרְשֶׁרֶת שְׁהִיו מִרְבִּבִין זֶה עַל
 זֶה: דְּלָבָא עֵץ עֲרָמוֹן קְשִׁטְנִי"ר קְלוּעַ
 הוּא אֲבָל אִין עֲלִיו רַצְוִין לְכַסּוֹת כָּל
 עֵצֵי: הַרְדּוּף בְּמִין חֲלִיעָה עֲשִׂיין עֲלִיו:
 דְּרָבִי נָעִם וְהָאִי מְבַרַךְ בְּרִיחַ אֶת הַיָּדִים

בְּקוֹצֵצִים שֶׁרָאִישׁוֹ עָלָיו עֲשִׂייוֹן חֲדָיו בְּמַחֲטָה: הָאֵמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֲהָבוֹ וְהָיָה לָאֵמֶת וְלֹא שְׁלוֹם שֶׁהוּא עֲשִׂייוֹ לְסֵם הַמּוֹת: תִּלְתַּלְתָּ תִּלְתַּלְתָּ בְּחֵד קוֹפֵא שְׁלֵשָׁה עָלָיו בְּקוֹן אֶחָד וַיּוֹצִיאוּ מִתּוֹךְ עֵקֶן אֶחָד: תְּרִי וְחֵד שְׁנֵי עָלָיו בְּעֵקֶן אֶחָד וְעֵלָה אֶחָד מִלְמַטָּה וְעֵלָה וְרוֹכֵב עַל הַשָּׂנִים: מַהֲדָר אֶתְרִי וְחֵד אֵף עַל גַּב דִּתְלַתָּ בְּחֵד קוֹפֵא כָּל שְׁבֹן דְּבִשָּׁר הוֹאִיל וְנִפְחָ מִמֶּמֶה דְּרַב כְּהֵנָּה: אֲבָל לְהוּא דְתֵרִי וְחֵד הָדֵם שׁוֹטֵה קִרִּי לֵה: רַב עָלָיו תְּרִי מִכָּל עֲבוֹת:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

אָסא מַצְרָאָה גזל על המצר של סדה ומצליח לשנא אחריוא אָסא מַצְרָאָה הדם מצרי: שְׁלֵשָׁה בְּדֵי עֲלִין לַחִין שְׁלֵשָׁה בְּדִין וּבְכָל בַּד וּבַד שְׁלֵשָׁה עֲלִין לַחִין דְּבַבְצִיר מַשְׁלֵשָׁה עֲלִין לֹא הָיוּ עֲבוֹת: וּבִרְאשׁ כָּל אֶחָד שָׁהִיו עֲלִין הַלַּחִין בְּרָאשֵׁי הַבָּדִים אֲבָל בְּאַמְצָעַם לֹא הָדָר הָיָא: וְעֵלְתָּה בּוֹ תִּמְרָה בְּמִין תִּמְרָה כְּעִין הַנְּמִצָּא בְּעֵלֵי עֶרְבָה פְּעָמִים בְּעֲלִין דְּבוּק בְּמִין פְּרִי יְרוּק וְיִזְבְּעִין בּוֹ הַנָּשִׁים צַעֲיִפִּיהֶם: וְעֵלְתָּה בּוֹ תִּמְרָה בָּיוֹם טוֹב מִשְׁנָאֲגַד דְּבַתְּלוּת נְמִי סָלְקָא בֵּה: יֵשׁ דְּחֹוֵי אֲחֵל מַצִּית כְּלוּמַר נוֹהֵגַת תּוֹרַת דְּחֹוֵי אֲחֵל מַצִּית כְּשֵׁם שְׁנוֹהֵגַת אֲחֵל חֲרָבְנִית דְּאֵס נִרְאָה וְנִחַחַת מִשְׁנָשְׁחַט' אִמְרַת יִזְחָה דְּתוֹ לֹא הָדָר חֲזִי הִכָּא נְמִי הוֹאִיל וְנִזְחָה כְּשִׁנְקֻטֹּס תּוֹ לֹא הָדָר מַחֲזִי בְּעֵלִית תִּמְרָה וְהִסְתָּא לֹא זִינָק בִּין דְּחֹוֵי מַעֲקָרָא לְנִרְאָה וְנִזְחָה דִּהְאִי דְּנִקְטֻס מַעֲיוּ"ט לֹא נִרְאָה מַעוּלָס: כְּסָהִיו אֲדָם לְגַס חִיָּה אִו עוֹף: לֹא שָׁנוּ דְּכִסְהוּ הָרוּחַ חֵיב לְכַסּוֹת אֲלָא שְׁחֹר וְנִתְגַּלָּה: הוֹאִיל וְאִדְחִי עַל יְדֵי הָרוּחַ מַכְסִּיו שֶׁל מַצְנֵה כְּדִקְאֻמַר דְּכִי לֹא נִתְגַּלָּה פְטוּר מִלְּכַסּוֹת: אִדְחִי לַעוּלָס וְאִפְלוּ נִתְגַּלָּה: וְאָמַר רַב פֶּפְא גַר': דְּרַב פֶּפְא גּוּפָה הֵאֵי דִּינְקָא דְּרַב פֶּפְא מַבְעִיא לִי לִר' יִרְמְיָה: מַפְשֵׁט פְּשִׁיט לִיָּה לִתְנָא דְּתִנָּא כְּסָהִיו הָרוּחַ חֵיב לְכַסּוֹת דְּאִין דְּחֹוֵי: לֹא שָׁנָא לַחֲוּמָרָא כִּי הִכָּא דְּמַחֲזִיב לִיָּה בְּכַסּוֹי מִשּׁוֹם טַעמָא דְּאִין דְּחֹוֵי: וְלֹא שָׁנָא לְקָלָא כִּי הֵאֵי דִר' יִרְמְיָה דְּאִי אִמְרִי' אִין דְּחֹוֵי הָיוּ כְּשֵׁר וְאֵס יֵשׁ דְּחֹוֵי הָיוּ פִסּוּל וְאִמְרִי' אִין דְּחֹוֵי יִמְכְּשִׁרִין: אִו דְּלִמָּא מְסַפְקָא לֵה לִתְנָא יִמְסַפִּיקָא לַחֲוּמָרָא הוּא דְּמַחֲזִיב לִיָּה בְּכַסּוֹי שְׁמַר אִין דְּחֹוֵי: אֲבָל לְקָלָא כְּגוֹן לַעֲגוֹן תִּמְרָה: לֹא אִמְרִינן אֲלָא פִסְלִין שְׁמַר יֵשׁ דְּחֹוֵי אִו אִין דְּחֹוֵי: עֶבֶר וְלִקְטוֹן לַעֲגוּבֵי הַדָּם דִּהָיו מְרַבִּין מַעְלִין וַתֵּן אִסּ מַעְטָן כְּשֵׁר וְאִין מַמַּעְטָין כִּיּו"ט מִשּׁוֹם שְׂבָתִת שְׁדוּמִיָּה לְמַתְקוֹן כְּלִי וּמַכְשִׁירוֹ וְאִסּ עֶבֶר וּמַעְטָן פִּסּוּל כְּדַמְפְּרֵשׁ טַעמָא וְאָזל: סְבָרִיהּ רַבִּין דְּכִי מַזְרָשָׁא דְּבָעוּ לְמִימַר דִּהָךְ כְּלוּנְתָא בְּשֵׁם דְּחֹוֵי וְאִין דְּחֹוֵי הֵאֵי: דכ"ע רַבִּין ור' אֶלְעָזָר בֶּר' גְּדוּק: לִנְלָב אִין צְרִיךְ אֲגִיד וְלֹא שִׁיךְ בֵּה עֲשִׂיָּה דְּלוּקִי טַעמָא דִר' אֶלְעָזָר דְּפִסַּל מִשּׁוֹם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשִׂיוֹ בְּפִסּוּלוֹת וּא"נ

צְרִיךְ אֲגִיד אִפ"ה מִשּׁוֹם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשִׂיוֹ לֹא מַפְסִיל דִּהָא בְּדִידָה לֹא כְּתִיב

תַּעֲשֶׂה: וְלִנְלָב מַסְפָּה לֹא יִלִּיף הַלָּכָךְ מִהִסְתָּא לִיכָא לְמַפְסְלָה אֲלָא מִשּׁוֹם דְּחֹוֵי דְּכִינן שְׁאֲגִידוּ בְּפִסּוּל וְנִקְרָא עֲלִיו שֵׁם לִנְלָב שֶׁל מַצְנֵה בִּשְׁעַת דְּחֹוֵי נִזְחָה לַעוּלָס וּאע"ג דְּלֹא נִרְאָה וְנִזְחָה הוּא אֲלָא דְּחֹוֵי מַעֲקָרָא וְהֵאִי דְּנִקְטַט פְּלַגְתִּיָּהוּ בְּמַעְטָן בָּיוֹם טוֹב מִשּׁוֹם דְּסַתְמָא בְּתַר דְּאִנְגִּדָּה הוּא דִּהָא בָּיוֹם טוֹב לֹא אֲחִיד לִיָּה וְאִי לֹא צְרִיךְ אֲגִיד אֲחֻטְרִיךְ לְמִינְקַט בָּיוֹם טוֹב מִשּׁוֹם דְּאִי לֹא דְקֻדָּשׁ הָיוֹם אֲרַבְתִּי לֹא חַל עֲלֵיהּ זְמַן מַצְנֵה וְלֹא שֵׁם מַצְנֵה לְמַקְרִיָּה דְּחֹוֵי: וּמֵאִין דְּמַכְשֵׁר סְבָר אִין דְּחֹוֵי לַעֲגוֹן מַצְנֵה אֲלָא לַעֲגוֹן קֻדְשָׁה כְּגוֹן חֲרָבְנִית: לֹא דכ"ע לֹא אִמְרִי' יֵשׁ דְּחֹוֵי בְּמַצְנֵה וְטַעמָא דְּמֵאִין דְּפִסַּל מִשּׁוֹם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשִׂיוֹ הוּא דְּקַסְבֵּר לִנְלָב צְרִיךְ לְמִינְג וְשִׁיךְ בֵּה עֲשִׂיָּה וְהִכָּא בְּמִילָךְ לִנְלָב מַסְפָּה פְּלִינִי: וְלִפְּינן בְּבִעוֹן אֵב הוֹאִיל חָה בְּעֲשִׂיָּה חָה בְּעֲשִׂיָּה מַה זֶה וְלֹא מִן הָעֲשִׂיוֹ אִף זֶה וְלֹא מִן הָעֲשִׂיוֹ: וְאִלְוִיהּ הִתְנַחֵא לְפָנֵינוּ רַבִּינוּ רַב: בְּמָקוֹם א' שְׁהַעֲבִידִים כְּלוֹן בְּיַחַד וּמִיָּהוּ מְרַבִּין הֵן עַל הָעֲלִין שְׂבָכַל הַדָּסִם: דְּכִי גְרַסִּין לֹא שָׁנוּ אֲלָא בְּמָקוֹם אֶחָד אֲבָל בְּשָׁנִים אִו שְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת — כְּשֵׁר. אָמַר לִיָּה רַבָּא:

שְׁנַיִם

וּמִתּוֹךְ שָׁנָשׁ לוֹ מָקוֹם פְּנּוּי הוּא מְשַׁבַּח

בְּאַסָּא מַצְרָאָה דְּקָרִימִי שְׁבַעַה שְׁבַעַה בְּחַד קִינָא, דְּכִי נִתְרִי אַרְבַּעַה, פָּשׁוּ לָהּוּ תִלְתָּא. אָמַר אַבְיִי: שְׁמַע מִינָּה הֵאֵי אָסָא מַצְרָאָה כְּשֵׁר לְהוֹשַׁעְנָא. ^(א)פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתִימָא הוֹאִיל וְאִית לִיָּה שָׁם לוֹוִי, לֹא מַתְכַּשֵּׁר — קָא מַשְׁמַע לָן. וְאִימָא הָכִי נְמִי! "עֵץ עֲבוֹת" אָמַר רַחֲמָנָא, מִכָּל מָקוֹם. תָּנוּ רַבָּנִן: יִבְשׁוּ רוּב עֲלִיו וְנִשְׁאָרוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה בְּדֵי עֲלִין לַחִין כְּשֵׁר. וְאָמַר רַב חֲסֵדָא: וּבִרְאשׁ כָּל אֶחָד וְאֶחָד. נִקְטֻם רֵאשׁוּ. תְּנִי עוֹלָא בַר חִינָנָא: נִקְטֻם רֵאשׁוּ וְעֵלְתָּה בּוֹ תִּמְרָה — כְּשֵׁר. ^(ב)כְּעִי רַבִּי יִרְמְיָה: נִקְטֻם רֵאשׁוּ מַעְרַב יוֹם טוֹב וְעֵלְתָּה בּוֹ תִּמְרָה בָּיוֹם טוֹב, מַהוּ? יֵשׁ דְּחֹוֵי אֲצַל מַצּוֹת, אִו לֹא? ^(א)וְתַפְשׁוּט לִיָּה מִהָא דְתָנּוּ: כְּסָהִיו וְנִתְגַּלָּה — פְטוּר מִלְּכַסּוֹת. כְּסָהִיו הָרוּחַ — חֲזִיב לְכַסּוֹת. וְאָמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֲלָא שְׁחֹר וְנִתְגַּלָּה, אֲבָל לֹא חֲזוֹר וְנִתְגַּלָּה — פְטוּר מִלְּכַסּוֹת. וְהָיוּנן בֵּה: כִּי חֲזוֹר וְנִתְגַּלָּה אֲמַאי חֲזִיב לְכַסּוֹת? הוֹאִיל וְאִידְחִי אִידְחִי! וְאָמַר רַב פֶּפְא: זֹאת אוֹמְרַת אִין דְּחֹוֵי אֲצַל מַצּוֹת. ^(א)דְּרַב פֶּפְא גּוּפָא מִיבְעִיא לִיָּה: מִיפְּשִׁיט פְּשִׁיט לִיָּה דְּאִין דְּחֹוֵי אֲצַל מַצּוֹת — לֹא שָׁנָא לְקוּלָא וְלֹא שָׁנָא לַחֲוּמָרָא, אִו דְּלִמָּא סַפְדּוּקִי מְסַפְקָא לִיָּה — לַחֲוּמָרָא אֲמַרִּינוּ, לְקוּלָא לֹא אֲמַרִּינוּ. תִּיקוּ. ^(א)לִימָא כְּתַנָּא: עֶבֶר וְלִקְטוֹן — פִּסּוּל, דְּכַרִּי רַבִּי אֶלְעָזָר (בַּז) צָדוּק, וְחַכְמַיִם מַכְשִׁירִין. סְבָרוּהּ דְּכוּלִּי עֲלִמָא, לוּלָב אִין צְרִיךְ אֲגִיד. וְאִם תַּמְצִי לוּמַר צְרִיךְ אֲגִיד, לֹא יִלְפִינוּ לוּלָב מִסּוּפָה דְּכָתִיב בֵּה: "תַּעֲשֶׂה" — וְלֹא מִן הָעֲשִׂוי. מֵאִי לֹא בָּהּא קְמִיפְלָגִי, דְּמֵאִן דְּפִסִּיל סְבַר: אֲמַרִּינוּ יֵשׁ דְּחֹוֵי אֲצַל מַצּוֹת, וּמֵאִן דְּמַכְשִׁיר סְבַר: לֹא אֲמַרִּינוּ יֵשׁ דְּחֹוֵי אֲצַל מַצּוֹת? ^(א)לֹא, דְּכוּלִּי עֲלִמָא לֹא אֲמַרִּינוּ יֵשׁ דְּחֹוֵי אֲצַל מַצּוֹת, וְהָכָא בְּמִילָךְ לוּלָב מִסּוּפָה קָא מִיפְלָגִי. מָר סְבַר: יִלְפִינוּ לוּלָב מִסּוּפָה, וּמַר סְבַר: לֹא יִלְפִינוּ לוּלָב מִסּוּפָה. ^(א)וְאִיבְעִית אִימָא: אִי סְבִירָא לָן לוּלָב צְרִיךְ אֲגִיד, דְּכוּלִּי עֲלִמָא יִלְפִינוּ לוּלָב מִסּוּפָה, וְהָכָא כְּלוּלָב צְרִיךְ אֲגִיד קָא מִיפְלָגִי, וּבְפִלוּגְתָּא דְּהָגִי תַנָּאי, דְּתַנָּיא: לוּלָב, בִּין אַגוּד, בִּין שְׂאִינוּ אַגוּד — כְּשֵׁר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: אַגוּד — כְּשֵׁר, שְׂאִינוּ אַגוּד — פִּסּוּל. מֵאִי טַעמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? יִלִּיף "לְקִיחָה" "לְקִיחָה" מֵאַגוּדַת אַזוּב. כְּתִיב הָכָא: "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בָּיוֹם הָרִאשׁוֹן", וּכְתִיב הֵתָם: "וּלְקַחְתֶּם אַגוּדַת אַזוּב". מַה לְהֵלֶן — אַגוּדָה, אִף כָּאן — אַגוּדָה. וְרַבָּנן לִית לָהּ "לְקִיחָה" "לְקִיחָה". ^(א)מֵאִן תִּנָּא לָהּא דְתָנוּ רַבָּנִן: לוּלָב מַצּוּה לְאוּגִדוּ, וְאִם לֹא אֲגִידוּ כְּשֵׁר. מַנִּי? אִי רַבִּי יְהוּדָה, כִּי לֹא אֲגִידוּ אֲמַאי כְּשֵׁר? אִי רַבָּנן, מֵאִי מַצּוּה קָא עֲבִיד? לַעוּלָם רַבָּנן, וּמַצּוּה מִשּׁוֹם "זֶה אֵלֵי וְאִנְוָהוּ". ^(א)אִו שְׁהִיו עֲנָבִיו מְרוּבִין. אָמַר רַב חֲסֵדָא: דְּכַר זֶה, רַבִּינוּ הַגְדוּל אָמְרוּ, וְהַמָּקוֹם יִהְיֶה בְּעֻזְרוֹ: לֹא שָׁנוּ אֲלָא בְּמָקוֹם אֶחָד, אֲבָל בְּשָׁנִים אִו שְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת — כְּשֵׁר. אָמַר לִיָּה רַבָּא:

הָא אִפִּי' הִרְדּוּף מַכְשִׁרִין אִי לֹא מִשּׁוֹם דְּכָתִיב דְּרָכִיָּה דְּרָכִי נַעֲס: נִקְטֻם מַעְרַב יו"ט וְעֵלְתָּה בּוֹ תִּמְרָה כִּיּו"ט מַהוּ. אִף עַל כִּי שְׂבָקוּנְטָרַם הַזְכִּיר נִרְאָה וְנִזְחָה הָא דְּהָכָא דְּחֹוֵי מַעֲקָרָא הוּא כִּינן דְּבַתְּחֵלַת יו"ט לֹא חֲזִי כְּדַמוּכַח לְקַמֵּן גַּבִּי אֲשַׁחֲזַר מַעֲיוּ"ט וְהִי גַבִּי קֻדְשִׁים פְּשִׁיטָא לָן דְּחֹוֵי מַעֲקָרָא הָיוּ דְּחֹוֵי גַבִּי מַכְרִישׁ נִקְבָּה לְפִסְחוּ כְּפ' מִי שְׁהִיָּה טַמָּא (פְּסָחִים ד' צח). נַח. (נָשׁ) וְגַבִּי בְּהִמָּה שֶׁל שְׂנֵי שְׁתַּפִּים כַּפ"ק דְּזַבְּחִים (ד' יב. נָשׁ) וּכַפ"ק דְּקִדְּוִשִׁין (ד' ז. נָשׁ) גַּבִּי מַצְנֵה מַבְעִיא לָן וְכִי תִימָא הָא דְּאִסְקוּין גַּבִּי אֲשַׁחֲזַר תַּפְשׁוּט דְּחֹוֵי מַעֲקָרָא לֹא הָיוּ דְּחֹוֵי לֹא דְמִין לְהִכָּא כְּדַפְרִשְׁנָא לַעִיל דְּשִׁאנִי הָתֵם דְּבִידוּ לְלַקֵּט וְאִפִּי' בְּקֻדְשִׁים מַכְשִׁרִין מַה"ט בְּמַסְכַּת זָבְחִים פ' כָּל הַפְּסוּלִין (זָבְחִים דף לד: נָשׁ) דְתָנוּ גַבִּי קָבַל הַכְּשֵׁר וְנָתַן לְפִסּוּל יַחֲזִיר לְכְּשֵׁר וּפְרִיךְ בַּגִּמ' וְלָהּיוּ דְּחֹוֵי וּמַשְׁנֵי רַב אִשִּׁי כָּל שְׂבִידוֹ לֹא הָיוּ דְּחֹוֵי וּמִיָּהוּ לֹא לְגַמְרִי דְּמִי לִהְאִי דִּינָא דִּהָא נִרְאָה וְנִזְחָה הוּא וְלִקְמַן מַסְקוּין דְּלֹא תַפְשׁוּט מַעֲיו' נִרְאָה וְנִזְחָה חֲחַר וְנִרְאָה אַע"ג דְּבִידוּ לְלַקֵּטן וְכֵן בְּהֵאֵי דִּהִפְרִישׁ חֲרָבֵן וְהִמִּיר דַּת דְּבִידוּ לְחֹזַר וְאִפְלוּ דְּכִי אִמְרִינוּ כַּפ"ק דְּזַבְּחִים (ד' יב: נָשׁ) הוֹאִיל וְנִזְחָה וְנִזְחָה עוֹד אִמַר בְּזַבְּחִים פֶּרָק קֻדְשֵׁי קֻדְשִׁים (זָבְחִים ד' נט. נָשׁ) כָּל הַקֻּדְשִׁים שְׁנַשְׁחֲטוּ עַד שֶׁלֹא נִכְנָס הַמִּזְבֵּחַ וְאִח"כ נִכְנָס הַמִּזְבֵּחַ פְּסוּלִין דִּהוֹאִיל וְנִזְחָה וְנִזְחָה אַע"פ שְׂבִידוּ לְתַקוֹן וְגַרְיָךְ לְחֵלֶק בְּדַבְרִים וְהָא דְּמַדְמִי הִכָּא הֵאֵי דְּכַסּוֹי הַדָּם דְּבִידוּ לְגַלּוּת מִכָּל מָקוֹם הָיָה לוֹ לְחַשְׁבּוֹ דְּחֹוֵי הוֹאִיל וְנִפְטוּר מִלְּכַסּוֹת לֹא נִתְחַיֵּב לְהוֹצִיאֹו מִן הַדְּחֹוֵי כְּדִי לְחֹזַר וּלְכַסּוֹת וְהָא דְּמַתִּיר לִימָא כְּתַנָּאי מַעְבָּר וְלִקְטוֹן הָיָה מַצֵּ לְגַחֲוִי דַּמ"ד הָתֵם אִין דְּחֹוֵי מִשּׁוֹם דְּבִידוּ לְתַקוֹן אֲבָל הִכָּא דְּאִין בִּידוּ לְתַקוֹן יֵשׁ דְּחֹוֵי: וְהִכָּא בְּמִילָךְ לִנְלָב מַסְפָּה קַמְפְּלָגִי. וְהָיָה מַצֵּ לְאֲשַׁמוּשִׁין פְּלַגְתִּיָּהוּ בְּלִקְטוֹן בְּהַסַּר כְּגוֹן מַעְרַב יוֹם טוֹב לֹאֲחַר שְׁאֲגִידן וְהָא דְּנִקְטַט פְּלַגְתִּיָּהוּ בְּלִקְטוֹן בְּאִסּוּר כְּגוֹן כִּיּו"ט לְאֲשַׁמוּשִׁי' דְּאִפִּילוּ דְּכִי חֲכַמִּים מַכְשִׁרִין דְּאִין דְּחֹוֵי:

מסורת הש"ס
א לקמן לד.
ב עבודה זרה מז.
ג חולין פז; עבודה זרה מז; משנה חולין
ד מנחות טו:
ה לעיל יא; לעיל ל:
ו יומא נח; לעיל יא; בבא מציעא יא.
ז תוספתא סוכה; לעיל יא; לעיל ל; מנחות כז; לעיל לא:
ח מנחות כז; לעיל יא:
ט לקמן לה; לקמן לג:

גליון הש"ס
גמ' יש דחוי אצל מצות. עיין סוטה דף טו ע"ב תוס' ד"ה נתאכמו:
שם אר"ח דבר זה רבינו הגדול אמרו. כענין זה לקמן דף ע"ב:

תורה אור השלם
וּכְלִי־הַעֵם יִשְׁמְעוּ וַיִּנְאוּ וְלֹא יוֹדִינוּ עוֹד (דְּבָרִים יז, יג)

	חג הסוכות תעשה לך שבועת נמים באספה מוֹרֶגֶד וּמִיבָרֵךְ (דְּבָרִים טז, יג)

	וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אַזוּב וּטְבַלְתֶּם בָּדָם אֲשֶׁר־בִּשְׂף וְהִנַּעְתֶּם אֶל־הַמִּשְׁקָף וְאֶל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת מִן־הַדָּם אֲשֶׁר בִּשְׂף וְאִתֶּם לֹא תֵצֵאוּ אִישׁ מִפֶּתַח־בֵּיתוֹ עַד־בֹּקֶר [שְׁמוֹת יב, כב]

	וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בָּיוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנַף עֵץ־עֵבֶת וְעַרְבֵי־נָחַל וּשְׁמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שְׁבַעַת יָמִים [ויקרא כג, ט]

	עֲזִי וְזִמְרָת יְהוָה לִישׁוּעָה וְאִנּוּהוּ אֱלֹהֵי אֲבִי [שְׁמוֹת טו, ב]

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מסורת הש"ס
א לקמן מד; תוספתא סוכה
ב לקמן מד; תענית ג; זבחים
קין; מועד קטן ג;
ג לעיל לו.
ד שבת לו.
ה כתובות עז; חולין מח; חולין
ז;
ו יוקרא רבה; ספרא אמור פרק טז ו
גליון הש"ס
גמרא ערבי שטים אחת ללולב.
ע"י לקמן דף מג ע"ב תוס' ד"ה והביאו ודף מה ע"ב תוס' ד"ה א' ללולב:
תורה אור השלם
ניזח מנצח הארץ ונתנהו בשדה-זרע קח עלימים רבים צפצפה שמו [יחזקאל יז, ה]

אֶבֶּא שְׂאוּל אוֹמֵר ערבי דאמר קרא לא להכשיר של בעל בא אלא ללמדך ואחת למקדש. תמה דכיון דלית ליה הלכתא אימא אף בגבולין דמידי מקדש כתיב בקרא: ורבנן למקדש מנא להו. הכי נמי מצי למבעי לאבא שאוּל של בעל ושל הרים מנא לה נשמא לית לה ולית ליה נמי הא דגרשי רבנן לקמן ערבי נחל שטים אלא סבר לה דרבי עקיבא דאמר הדם אחד וערבה אחת ואין הלכה כר"ע כדמוכח לקמן ולפי זה צריך לזהר שלא לטול ערבה ללולב אא"כ גדלה על הנחל דשמי דרשות לא דרשינן מערבי כדגרשינן לקמן וכדגרשינן הבא וכל הני תנאי דהבא ודלקמן מתניא גבי הדדי בתורת פהניס משמע דמר דריש ליה הכי ומר דריש ליה הכי: קנה שלה כו'. פיון דפרש סימני ערבה הוי סגי אלא להכשיר אף שאין בו ג' סימנים אלו כגון חלפא גילא לפיכך קתני סימני צפצפה למימר דוקא הני: בית הכוסות. סוף הפרס שקורין פנצא והוא עשוי ככובע וככוס ותניא מחט שנמצאת בעבי בית הכוסות מצד אחד ולא נקב נקב מפלש פשרה שהעור סותמו ומגן משני צדדין שהנקב מפלש טרפה ובאותו שקורין עבשו בית הכוסות אין חלוק להכשיר מפני שדפנו דק והוא היה רגיל לקרות הבלילא כך פי בקונט' ואם תמצא לומר דאין סבירא שיהא טרפה הוילא ולא נקב אלא חצי העור מצנין למימר דכלו נקב וחשיבין שמה הבריא פי היכי דחוש בריש אלו טרפות (חלין דף מנ:)

גבי נשכ לו קוץ בנשט למאן דחוש לספק דרוסה והא דתנא דתס המסם ובית הכוסות שנקבו לחוץ דמשמע דבעינן נקב מפלש לאו דוקא לחוץ מפלש אלא כלומר כלפי חוץ לאפוקי נקבו זה לתוך זה והא דקא אמרי' בעבי בית הכוסות מצד אחד פשרה צריך לפרש אותו צד מבפנים כלפי הרעי דאי צד חיצון שכלפי חלל הנוף אפי' לא נקב כלל אלא שנמצאת מחט בתלל הנוף טרפה דאמרין נקובי נקב ואתאי ואין נראה לר"ת לומר שתהא טרפה בלא נקב אלא חצי העבי של המסם נמי מצד אחד פשרה והא דנקט עבי בית הכוסות רבותא קמ"ל אע"פ שנקב עור אחד שלם אפ"ה פשרה עד שנקבו שניהם ואיידי דנקט מצד אחד פשרה נקט נמי משני צדדין טרפה אף על פי דמלתא דפשיטא היא אי נמי ס"ד משני צדדין דנקבו שמי העורות פשרה לפי ששוכב ע"ג המסם ומדבק שם בשמן ומגן שלא יצא הרעי מידי דהנה אחלחלת שנקבה וירכוס מעמידות אותה והא דנפקא מנה הבא במאי דאשפטי שמייהו הינו נפקותא דלא

תטעם מה שאמר מצד אחד פשרה הינו בהבלילא דהינו המסם שקורין עבשו בית הכוסות אבל מה שקורין הבלילא דהינו מה שדיו רגילין לקרות בית הכוסות אפי' מצד אחד טרפה הוילא ונקב עור שלם וכן שלא נטעה נמי במשני צדדין טרפה דהי פמה שקורין עבשו בית הכוסות דהוא המסם אבל מה שקורין עבשו הבלילא דהוא מה שדיו קוראין תחלה בית הכוסות אפי' משני צדדין פשרה כחלחלת שנקבה וירכוס מעמידות אותה:

חלק חזן של עליו חלק ואינו עשוי פנימות פנימות: והתניא דומה למגל פשר מגל קציר פנימותיה בלן נוטות לצד אחד עקומות כלפי בית יד שלה. מסר היא מגרה שקורין שיג"ה ופנימותיה הולכות נוכחו ולסם שני עקצין אחד מבאן ואחד מבאן בפנימות סבין: ה"ג משפחת לה **בחלפא** גילא ולא גרם ומשפחת לה חלפא גילא מין ערבה פשרה היא ופיה דומה למגל אבל שאר ערבה פיה חלק: חלפא ערבתיא לאו הינו חלפא גילא אלא צפצפה ועבשו בשפתי משמה וקורין לה ערבה: **שפוקא** כפוף: **תצוצרתא** פשוטה ואינה של איל: **פתורתא** פתורא האחת גדולה והאחת קטנה נשם היו רגילין לקרות לגדולה חלק קטנה נשם קטנה לגדולה: אף אנו אומר אף הני יש צדיד עוד אחד שנתחלף שמה: **הבלילא** צנפיי"ל: בית הכוסות סוף הפרס שקורין פנצ"ה והוא עשוי ככובע וככוס ודפנו סביב (שפה) לו עבה בשמי דפנות ותניא חלין (דף נ:)

מחט שנמצאת בעבי בית הכוסות מצד אחד תחובה בעביו ולא נקב נקב מפלש פשר שהעבי סותמו ומגן משני צדדין שהנקב מפלש טרפה ובאותו שקורין עבשו בית הכוסות אין חלוק להכשיר מפני שדפנו דק והוא היה רגיל לקרות הבלילא:

אבא שְׂאוּל אוֹמֵר ערבי דאמר קרא לא להכשיר של בעל בא אלא ללמדך ואחת למקדש. תמה דכיון דלית ליה הלכתא אימא אף בגבולין דמידי מקדש כתיב בקרא: ורבנן למקדש מנא להו. הכי נמי מצי למבעי לאבא שאוּל של בעל ושל הרים מנא לה נשמא לית לה ולית ליה נמי הא

"אבא שְׂאוּל אוֹמֵר: "ערביי" — שְׁתִּים. אחת ללולב, ואחת למקדש. ^(א)וּרְבִנּוּ, לַמִּקְדָּשׁ מֵנָּה לְהוּ? הַלְכָתָא גְמִירִי לְהוּ. דְּאָמַר רַבִּי אֲסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֶשֶׂר נְטִיעוֹת, עֲרֵבָה וְנִיסוּף הַמַּיִם — הַלֵּכָה לַמִּשָּׁה מִסִּינִי. תָּנוּ רַבִּנּוּ: "עֲרֵבִי נַחֲלִי" — הַגְדִּילוֹת עַל הַנַּחֲל, פֶּרֶט לְצַפְצָפָה הַגְדִּילָה בֵּין הַהָרִים. אָמַר רַבִּי זִירָא, מֵאִי קִרְאָה: "קַח עַל מַיִם רַבִּים צַפְצָפָה שְׁמוֹ". אָמַר לִיה אֲבִי: וְדִילְמָא פְּרוּשִׁי קָא מְפָרֵשׁ — "קַח עַל מַיִם רַבִּים", וּמֵאִי נִיהוּ — צַפְצָפָה! אִם כֵּן, מֵאִי "שְׁמוֹ"? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲנִי אֲמַרְתִּי שְׁיֵהוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי כִ"קַח עַל מַיִם רַבִּים", וּמֵאִי נִיהוּ — עֲרֵבָה, וְהוּ שְׁמוֹ **עֲצֻמָּן כְּצַפְצָפָה שְׁבֻהָרִים**. אִיבָא דַּמְתַּנִּי לַה לְהֵאִי קִרָא אַמְתַּנִּיתָא: "קַח עַל מַיִם רַבִּים צַפְצָפָה שְׁמוֹ". מִתְקִיף לַה רַבִּי זִירָא: וְדִילְמָא פְּרוּשִׁי קָא מְפָרֵשׁ "קַח עַל מַיִם רַבִּים", מֵאִי נִיהוּ — צַפְצָפָה! אִם כֵּן — מֵאִי "שְׁמוֹ"? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲנִי אֲמַרְתִּי שְׁיֵהוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי כִ"קַח עַל מַיִם רַבִּים", וּמֵאִי נִיהוּ — עֲרֵבָה, וְהוּ שְׁמוֹ **עֲצֻמָּן כְּצַפְצָפָה שְׁבֻהָרִים**. תָּנוּ רַבִּנּוּ: אִי זָהוּ עֲרֵבָה וְאִיזָהוּ צַפְצָפָה? עֲרֵבָה, קִנְיָה שְׁלָה אָדוּם, וְעֵלָה שְׁלָה מְשׁוּה וּפִיָּה חֵלֶק. צַפְצָפָה, קִנְיָה שְׁלָה לְבָן, וְעֵלָה שְׁלָה עֲגוּל וּפִיָּה דוּמָה לְמַגֵּל. וְהָא תַנִּיָּא: דוּמָה לְמַגֵּל פֶּשֶׁר, דוּמָה לְמִסֵּר — פֶּסוּל! אָמַר אֲבִי: פִּי תַנִּיָּא הֵיא, בְּחִילְפָא גִילָא. ^(א)אָמַר אֲבִי: שְׁמַע מִינָּה הָאִי חִילְפָא גִילָא — פֶּשֶׁר לְהוֹשַׁעְנָא. פֶּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתִימָא: הוּאִיל וְאִית לִיה שֵׁם לְווי לָא נִתְכַּשֵּׁר, קָא מְשַׁמַּע לֵן. וְאִימָא חֲכִי נְמִי! "עֲרֵבִי נַחֲלִי" אָמַר רַחֲמִנָא, מְכַל מְקוּם. ^(א)אָמַר רַב חֲסִדָּא: הָנִי תַלְת מִיָּלִי אֲשַׁתַּנִּי שְׁמִייהוּ מִפִּי חֲרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: חִלְפָתָא — עֲרֵבָתָא, עֲרֵבָתָא — חִלְפָתָא. מֵאִי נִפְקָא מִינָּה? לְלוּלָב. שְׁיִפּוּרָא — חֲצוּצְרֵתָא, חֲצוּצְרֵתָא — שְׁיִפּוּרָא. מֵאִי נִפְקָא מִינָּה? לְשׁוּפָר שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. פְּתוּרְתָא — פְּתוּרָא, פְּתוּרָא — פְּתוּרְתָא. לְמֵאִי נִפְקָא מִינָּה? לְמִקְח וּמִמְכָּר. אָמַר אֲבִי, אַף אֲנִי אוֹמֵר: בִּי כֶּסֶי — הוּבְלִילָא, הוּבְלִילָא — בִּי כֶּסֶי. ^(א)לְמֵאִי נִפְקָא מִינָּה? לְמַחַט הַנִּמְצָא בְּעוֹבֵי בֵּית הַכּוֹסוֹת. אָמַר רַבָּא בַר יוֹסֵף, אַף אֲנִי אוֹמֵר: בָּבֶל — בּוֹרְסִיָּה, בּוֹרְסִיָּה — בָּבֶל. לְמֵאִי

נִפְקָא

אבא שְׂאוּל אוֹמֵר ערבי דאמר קרא לא להכשיר של בעל בא אלא ללמדך ואחת למקדש. תמה דכיון דלית ליה הלכתא אימא אף בגבולין דמידי מקדש כתיב בקרא: ורבנן למקדש מנא להו. הכי נמי מצי למבעי לאבא שאוּל של בעל ושל הרים מנא לה נשמא לית לה ולית ליה נמי הא דגרשי רבנן לקמן ערבי נחל שטים אלא סבר לה דרבי עקיבא דאמר הדם אחד וערבה אחת ואין הלכה כר"ע כדמוכח לקמן ולפי זה צריך לזהר שלא לטול ערבה ללולב אא"כ גדלה על הנחל דשמי דרשות לא דרשינן מערבי כדגרשינן לקמן וכדגרשינן הבא וכל הני תנאי דהבא ודלקמן מתניא גבי הדדי בתורת פהניס משמע דמר דריש ליה הכי ומר דריש ליה הכי: קנה שלה כו'. פיון דפרש סימני ערבה הוי סגי אלא להכשיר אף שאין בו ג' סימנים אלו כגון חלפא גילא לפיכך קתני סימני צפצפה למימר דוקא הני: בית הכוסות. סוף הפרס שקורין פנצא והוא עשוי ככובע וככוס ותניא מחט שנמצאת בעבי בית הכוסות מצד אחד ולא נקב נקב מפלש פשרה שהעור סותמו ומגן משני צדדין שהנקב מפלש טרפה ובאותו שקורין עבשו בית הכוסות אין חלוק להכשיר מפני שדפנו דק והוא היה רגיל לקרות הבלילא כך פי בקונט' ואם תמצא לומר דאין סבירא שיהא טרפה הוילא ולא נקב אלא חצי העור מצנין למימר דכלו נקב וחשיבין שמה הבריא פי היכי דחוש בריש אלו טרפות (חלין דף מנ:)

גבי נשכ לו קוץ בנשט למאן דחוש לספק דרוסה והא דתנא דתס המסם ובית הכוסות שנקבו לחוץ דמשמע דבעינן נקב מפלש לאו דוקא לחוץ מפלש אלא כלומר כלפי חוץ לאפוקי נקבו זה לתוך זה והא דקא אמרי' בעבי בית הכוסות מצד אחד פשרה צריך לפרש אותו צד מבפנים כלפי הרעי דאי צד חיצון שכלפי חלל הנוף אפי' לא נקב כלל אלא שנמצאת מחט בתלל הנוף טרפה דאמרין נקובי נקב ואתאי ואין נראה לר"ת לומר שתהא טרפה בלא נקב אלא חצי העבי של המסם נמי מצד אחד פשרה והא דנקט עבי בית הכוסות רבותא קמ"ל אע"פ שנקב עור אחד שלם אפ"ה פשרה עד שנקבו שניהם ואיידי דנקט מצד אחד פשרה נקט נמי משני צדדין טרפה אף על פי דמלתא דפשיטא היא אי נמי ס"ד משני צדדין דנקבו שמי העורות פשרה לפי ששוכב ע"ג המסם ומדבק שם בשמן ומגן שלא יצא הרעי מידי דהנה אחלחלת שנקבה וירכוס מעמידות אותה והא דנפקא מנה הבא במאי דאשפטי שמייהו הינו נפקותא דלא

תטעם מה שאמר מצד אחד פשרה הינו בהבלילא דהינו המסם שקורין עבשו בית הכוסות אבל מה שקורין הבלילא דהינו מה שדיו רגילין לקרות בית הכוסות אפי' מצד אחד טרפה הוילא ונקב עור שלם וכן שלא נטעה נמי במשני צדדין טרפה דהי פמה שקורין עבשו בית הכוסות דהוא המסם אבל מה שקורין עבשו הבלילא דהוא מה שדיו קוראין תחלה בית הכוסות אפי' משני צדדין פשרה כחלחלת שנקבה וירכוס מעמידות אותה:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

נפקא מנה לגטי נשים. כדפרש בקונט' דקומא לן כפ"ק דנטין (דף ה.) דבבלי לגטי נשים דקומא לן (גטין דף ב.) המביא גט מחוצה לארץ צריך שיאמר בארץ ישראל לגטין דאין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם דשביחי מתיבתא ובקיאין לשמה וגם עדים מצייין לקומו והינו מה שקורין בורסיף דמשפתי שמה ובסוף במה מזליקין (שבת דף לו: נס) פי' עוד לשון אחר ונפקא מנה לענין שמו ושמה נשם עירו נשם עירא ולא יתכן דבבלי הוא שם המדינה כדאמר (קדושין דף עא.) איי עסה לבבלי ואמרי' פרק עשרה יוחסין (שם) עד היכן הוא בבלי ואין כותבין שם המדינה בגט אלא שם העיר: עגף עז עבות שלשה. פי' בקונט' עגף חד עז חד עבות חד ותמה דלעיל (ספ"ה דף לב:.) אוקמנא עגף עז שעגפיו חופין את עצי ודקשינן נמי עז עבת קלוע כמין קליעה וא"ת ונימא פרי עז דער שלשה וי"ל דמקדשא דעז דקשינן שטעם עזו ופרייו שוים: ערבי נחל שטים. אפילו נותן במה הדסים וכמה ערבות בלולב אין זה בל תוסיף אפלו למ"ד צריך אגד אא"כ מוסיף מין אחר כדפרשית בסוף ראוהו בית דין (ר"ה דף כח: ד"ה ומנא): שתהא לקיחה תמה. מהאי טעמא נמי פסלינן ארתרוג חסר משום דאין זה לקיחה תמה וכיום שני לא קושינן אף על גב דקפדינן אארבעה מינין וטעמא פרשתי בריש פרקין (ספ"ה דף כט: נסם ב"ה פשינן) ובהקומן רבה (מנחות דף כז.) מסיק דהא דמעבדי אהדגיי לא שנו אלא שאין לו אכל יש לו אין מעבדין ופרש בהלכות גדולות אין מעבדין דלא תימא עד דמגבה להו בדידי דהדי אלא אי מגבה כל חד וחד לחודה שפיר דמי דקומא לן לולב אין צריך אגד ודבר תמה הוא לומר בן דינין דכלו מגיה אחת היאך יועילו בזה אחר זה ור"ת הגיה פספרו לא שנו דמעבדין משום תמה אלא שאין לו אכל יש לו תמה הוא אע"פ שלא חזרו באגדו כדאמרי' (לעיל ספ"ה דף לג.) דלא דרשי רבנן לקיחה לקיחה ונר' יהודה דדרש לקיחה משמע ליה דלא הוי תמה אא"כ אגדו: ולדרש להו כר"ע דמיקל טפי. תמה הא לא סבירא לה כר"ע אלא ברבי טרפון וי"ל דכל זה מן הדיוק שבא להוכיח דשמואל לטעמי' דברבי טרפון סבירא לה דאי מפחיד להו במידי דלא סבר כדי שימכרו בזול היה לו להפחידם מר"ע דמיקל טפי ודחי אדרב' מפחדי טפי מרבי טרפון דתלתא קטומין שביחי מחד דלא קטיס ומעולם לא תשמע דסבר ברבי טרפון ומיהו קשה מפרק כל שעה (פסחים דף ג.)

מקדרות בפסח דאמר שמואל משהי להו עד אחר הפסח ועבד ביהו בין במוינו בין שלא במוינו ואמרין ואזלא שמואל לטעמה דאמר להו שמואל להנהו דמזבגו פגדי אשוי וזבינכו ואי לא דרשנא לכו ברבי שמעון כלומר דשרי חמץ לאחר הפסח פי ליתא בשיניה ומשמע בהדיא דלא מפחד במידי דלא סבר ליה וי"ל דהתם למה לו להפחידם במידי דלא סבר ליה דבשולמא הכא מצו למימר דהיה מפחידם כדי שימכרו בזול ותהא המצנה מצויה ולא ימנעו בשביל יקר וא"ת ואי סבר לה בר' טרפון לדרש להו כניה דכי האי גונא פריך בפרק כל שעה (שם) ומשני אתרי' דרב הנה וי"ל דהכא הניח משום הדור מצנה

ובריש צבא בתרא (דף ה. נס) גבי רויגא דחקפיה רבינא מארבע רוחותיו ואתא לקמה דרבא ונאמר זיל פיסה במאי דאפיס ואי לא דייגינא לך דרב הונא אלבא דרבי ייסי דאמר הכל לפי מה שגדר מה שלא דן לו לפי שנתפס רבינא ומחל לו בפחות:

נפקא מינה? לגיטי נשים. ⁽ⁿ⁾**מתני' רבי ישמעאל אומר: שלשה הדסים ושתי ערבות, לולב אחד, וארתרוג אחד. אפילו שנים קטומים, ואחד אינו קטום. רבי טרפון אומר: אפילו שלשתן קטומים. רבי עקיבא אומר: כשם שלולב אחד וארתרוג אחד — כה הדס אחד וערבה אחת. ^(a)גמ' תניא, רבי ישמעאל אומר: "פרי עץ הדר" — אחד. "כפת תמרים" — אחד. "ענף עץ עבות" — שלשה. "ערבי נחל" — שתיים. ואפילו שנים קטומים, ואחד שאינו קטום. רבי טרפון אומר: שלשה, ואפילו שלשתן קטומים. רבי עקיבא אומר: כשם שלולב אחד וארתרוג אחד, כה הדס אחד וערבה אחת. ^(b)אמר לו רבי אליעזר: יכול יהא ארתרוג עמהן באגודה אחת? אמרת. וכי נאמר "פרי עץ הדר וכפת תמרים"? והלא לא נאמר אלא "כפת! ומניין שמעבדין זה את זה? תלמוד לומר: "וילקחתם" — שתהא לקיחה תמה. ורבי ישמעאל, מה נפשה? אי שלימיין בעי — ליבעי נמי בולחו, אי לא בעי שלימיין — אפילו חד נמי לא! אמר בינראה אמר רבי אמי: חזר בו רבי ישמעאל. ^(c)אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה ברבי טרפון. ואזדא שמואל לטעמיה, דאמר להו שמואל להנהו דמזבגי אסא: אשוו וזבינו, ואי לא — דרישנא לכו ברבי טרפון. מאי טעמא? אילימא משום דמיקל — ולידרוש להו ברבי עקיבא דמיקל טפי! תלתא קטימי שכיחי, חד ולא קטיס לא שכיח. ^(d)מתני' ארתרוג הגזול והיבש — פסול. של אשרה ושל עיר הנדחת — פסול. של ערלה — פסול. של תרומה טמאה — פסול. של תרומה טהורה לא יטול, ואם נטל — פשר. של דמאי — בית שמאי פוסלין, ובית הלל מכשירין. של מעשר שני בירושלים — לא יטול, ואם נטל — פשר. ^(e)עלתה חזזית על רובו, נטלה פטמתו, נקלה, נסדק, ניקב וחסר כל שהוא — פסול. עלתה חזזית על מיעוטו, נטל עוקצו, ניקב ולא חסר כל שהוא — פשר. ארתרוג הכושי — פסול, והירוק ככרתי — רבי מאיר מכשיר ורבי יהודה פוסל. שיעור ארתרוג הקטן, רבי מאיר אומר: באגוז, רבי יהודה אומר כביצה. ובגדול — כדי שיאחז שנים בידו. דברי רבי יהודה, ורבי יוסי אומר: אפילו אחד בשתי ידיו.**

גמ'

בפני נכתב ובפני נחתם ואי משום דאין בקיאין לשמה ומצייין לקומו ואי משום דאין בקיאין לפי שבקיאין לשמה ועולי רגלים מצין להכיר חתימת עדים לקומו ואמרי' דתם (דף ה.) בבלי בארץ ישראל לגטין לפי שהן בני תורה ובקיאין לשמה ובני ישיבה מצין לילך וללמד משם תורה מפל מקומות ובורסיף סמוך לבבלי ואינן בני תורה כדאמרין (סנהדרין דף קט.) מאי בורסיף בור ששכו את מימיו ולא נשתר בו כלום והמביא משם צריך שיאמר אכל עבשו ותחלף שם הלכך המביא מבבלי צריך שיאמר ומבורסיף אין צריך: מקעי' שלשה הדסים בגמרא וליף לה: ואפלו שנים קטומין אהדסים קאי ובגמרא פריך מה נפשך אי קטום פסול והוא צריך שלשה לבעי בולאו שלמים ואי קטום פשר לבשיר שלשתן קטומים ומשני חזר בו ר' ישמעאל מתחלת דבריו שהיה מצריך שלשה ואמר אפי' שנים קטומין והוא דאין אי לא מיימי להו לגמרי דהא קטומים במאן דליתנהו דמי: ר' טרפון אומר אפי' שלשתן קטומים דלא בעי דער בהדס: גמ' כפת תמרים אחד משמע דכפת כתיב: עגף חד עז חד עבות חד: ואפלו שנים קטומים אהדס קאי: יכול יאגדס בלן ואף הארתרוג עמהם אמרת וכי נאמר וכפת תמרים דנהוי משמע וי"ו מוסיף על ענין ראשון לצרכו עם פרי עז דער והלא לא נאמר אלא כפת משמע בפני עצמן הן ולא עם הארתרוג ועגף עז מוסיף עליהם וערבי נחל מוסיף עליהם שנאמר דהן ווי"ן לפיכך נאגדין עם הלולב: שמעבדין זה את זה אם חסר אחת מארבעתן אין השלשה מצוה: תמה שלמה דדרש ולקחת תם: ור' ישמעאל דמכשיר שנים קטומים וחד מצריך שלס היכן חלקן הפתוב אי בעי דער נבעי דבולאו ואי לא בעי דער אפילו בחד לא נצריך: אמר בי'ראה שם חכם: חזר בו ר' ישמעאל מתחלת דבריו ומכשר בחד ומיהו דער בעי: הלכה בר' טרפון להקל דקטום פשר: אשוו וזבינו מכרו בשנה ואל תעלו על דמיהם מפני שמבקשים מהם שלשה הדסין ושלמים: ואי לא משויתו: דרשינא בר' טרפון דמכשר בקטומין: כר"ע דלא בעי אלא חד: מתני' של ערלה ושל תרומה טמאה פסול בגמרא מפרש טעמא: לא יטל בגמרא מפרש טעמא: בירושלים שהיא בשורה לכילת מעשר שני: לא יטל כדמפרש

בגמרא: ואם נטל פשר שהרי יש בה הטר אכילה אכל חזן לירושלים לא דלכם כתיב הראוי לכם: חזזית כמין ארבעבועות דקות: נטלה פטמתו ראש ארתרוג מפי רבי' יעקב ודגמתו הפטמ' של רמון (עקצין פ"ב מ"ג): **הבי גרסי' נקלה נסדק נקב וחסר כל שהוא פסול נקב וחסר כל שהוא חזא מלתא דאלו נקב ולא חסר שתבח בו מחט והוציאה פשר כדקתני סיפא: נטל עקצו ונבז כמו בעקצי תאנים (סנהדרין דף מ.)**: הבינשי שבא מארץ כוש נשחור הוא: פרתי ברישים פור"י: ובגדול שלא יהא גדול יותר מדאי:

מסורת הש"ס
א ספרא אמור פרק טז ז
ב ספרא אמור פרק טז ח
ג מנחות כז.
ד פסחים ל.
ה תוספתא פרה; ויקרא רבה; לעיל לב; לעיל כט:
ו לעיל לא;; מנחות יא:

תורה אור השלם
וילקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור כפת תמרים וענף עץ עבות וערבי־נחל ושמחתם לפני יתרה אלהיכם שבעת ימים [ויקרא כג, ט]

וילקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור כפת תמרים וענף עץ עבות וערבי־נחל ושמחתם לפני יתרה אלהיכם שבעת ימים [ויקרא כג, ט]

א ספרא אמור פרק טז ז ב ספרא אמור פרק טז ח ג מנחות כז. ד פסחים ל. ה תוספתא פרה; ויקרא רבה; לעיל לב; לעיל כט: ו לעיל לא;; מנחות יא:

וילקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדור כפת תמרים וענף עץ עבות וערבי־נחל ושמחתם לפני יתרה אלהיכם שבעת ימים [ויקרא כג, ט]

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

גַּמ־ פֿרי עַן שֶׁהָעֵץ בִּפְרִי בְּטַעַם שָׁוה׃ מִמִּשְׁמַע שְׁנֵאֲמַר וַיִּטַּעֲתָם וַיַּכְתִּיב בְּסוּפָהּ לֹא

יֵאָכֵל אֵינִי יוֹדֵעַ דְּבָעֵץ מֵאָכֵל מִשְׁתַּעִי קָרָא: חֲזִינֵין בְּעֵרְלָה דְּלֹא. תִּימָא מִזֵּין יִרְק הוּא מִפְּנֵי שֶׁהָא עַן שֶׁפֿל בְּמִזֵּין רִתָּם שְׁאִינוּ גְבוּס מִן הָאָרֶץ: לֹא תַחֲסֹר כָּל בָּהּ וְלִמְדָךְ. הֵאִי עַן מֵאָכֵל דְּאִפִּילוּ פֿלֶפֿלִין בְּכָלל: נִנְקֹט חֲדָא גִרְעִין אָחֵד: לֹא מִנְבָּרָא לְקִיחָתָהּ מִחוּץ קֹטְנָה: הֲדִיר פֿרי עַן שְׂדוּמָה אֵילָנוּ לְדִיר שֶׁל צֶאֱן: אֲטוּ כּוּלָּהּ אֵילָנִי לִית בָּהּ פִּירוֹת גְּדוּלִים וּקְטָנִים וְהָלֹא כָּל תַּפּוּחֵי אֵילָן אָחֵד אֵילָן שְׁוִית:

ה"ק עַד שְׁבָאִים קֹטְנִים כּו־ כְּלוּמַר הֵאִי גְדוּלִים וּקְטָנִים לֹאז שֶׁל שֶׁנָּה אַחַת קֹאמַר אֵלֶּא גְדוּלִים שֶׁל אֲשַׁתְּקַד וּקְטָנִים שֶׁל שֶׁנָּה זֹז שֶׁהֶאֱתֵרוּן דֵּר וְגַל בְּאִילָנוּ שְׁתַּיִם וְשֵׁלֶשׁ שָׂנִים וּבְשָׂבָין וְחוּנְטִין שֶׁל עֲכָשׁוּ עֲדָן גְּדוּלִים דְּאֲשַׁתְּקַד קֹמִין כּו: הֲדִיר וְהִיא הִיא דְּרַבִּי אֵלֶּא בְּמִשְׁמַעְתָּא פֿלִינִי מֵר דִּירָה: לְפִי שְׁאִין בָּהּ הֵסֵר אֲכִילָה וְרַחֲמָנָא אֲמַר לָכֵס הֶרְאִיו לָכֵס בְּכָל דְּרַבִּי הֶנְאֵתוּ: לְפִי שְׁאִין בָּהּ דִּין מִמּוֹן שְׁאִינוּ שָׁוה פֿרוּטָה דְּאֶסְמְרִי הֶנְאֵה הוּא הִלְכָךְ לֹא שֶׁלָּכֵס הוּא: קֹא סָלְקָא דַּעֲתָהּ מֵאֵן דְּבַעֲבֵי הֵסֵר אֲכִילָה אִי הֵי בָּהּ הֵסֵר אֲכִילָה בְּגוֹן מַעֲשֵׂר שְׁנִי בִירוּשָׁלַם לֹא בְּעִי דִין מִמּוֹן דִּלַּע"פ שְׁאִין מִמּוֹנוּ דְּרַבִּי מֵאִיר דְּאֲמַר בְּקִדּוּשֵׁין (דף נב:׃) מַעֲשֵׂר שְׁנִי מִמּוֹן גְּבוּסֵה הוּא וְהִינוּ נִכְסֵי הַדְּיוּט לְקַדָּשׁ כּו אֲשֶׁה בְּשָׂר לְצֵאת כּו: וּמֵאֵן דְּבַעֲבֵי דִין מִמּוֹן לֹא בְּעִי הֵסֵר אֲכִילָה וּמַכְשִׁיר אֲתֵרוּג שֶׁל טֹבֵל שְׁאֶסּוּר בְּאֲכִילָה וּמֵסֵר בְּהֶנְאֵה: אֵלֶּא לִמ"ד לְפִי שְׁאִין בָּהּ דִּין מִמּוֹן אֲכָּל הֵסֵר אֲכִילָה לֹא בְּעִינּוּ וּמִשּׁוּם דִּין מִמּוֹן קִרְיָנָא בָּהּ לָכֵס: דְּרַבִּי מַסִּיקָה לְזוֹ תַחַת תַּבְּשִׁילוּ בְּדִאֲמָרֵינוּ (בַּשֵּׁבֶת דף כה:׃) תַּנּוּ לוֹ וְלֹא לֵארוּ מִכָּלל דְּבַת אורוּ הוּא: אֵלֶּא בְּהֵסֵר אֲכִילָה דכ"ע בְּעִינּוּ וְאִפִּילוּ יֵשׁ בָּהּ דִּין מִמּוֹן לֹא מִתְּפָשְׁרִין בְּלֹא הֵסֵר אֲכִילָה דְּכִינוּ דְּלֹא חוּצָא לְכָל דְּרַבִּי הֶנְאֵה לֹאז לָכֵס הוּא: דִּין מִמּוֹן לֹא בְּעִינּוּ אִם מִתַּרְתּ בְּאֲכִילָה בְּגוֹן מַעֲשֵׂר שְׁנִי בִירוּשָׁלַם וְאֶלְבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר בְּשֵׁר וּמִתְנִיתִינוּ דְּקַתְנִי שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי בִירוּשָׁלַם בְּשֵׁר אִפִּילוּ כּר' מֵאִיר דְּאֲמַר מַעֲשֵׂר שְׁנִי מִמּוֹן גְּבוּסֵה הוּא מִתּוֹקֵמָא: דִּין מִמּוֹן נָמִי בְּעִינּוּ וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי לִר' מֵאִיר פֿסוּל וּמִתְנִי' דְּקַתְנִי בְּשֵׁר רַבָּנּוּ הִיא דְּאֶמְרִי מִמּוֹן הַדְּיוּט הוּא וּמִקְדָּשֵׁין כּו אֵת הָאֲשֶׁה: תַּסְתַּיִם דר' אָסִי הוּא דְּאֲמַר לְפִי שְׁאִין בָּהּ דִּין מִמּוֹן וּא"נ אִיבָא הֵסֵר אֲכִילָה דִּין מִמּוֹן נָמִי בְּעִינּוּ וְשֶׁל מַעֲשֵׂר לר' מֵאִיר פֿסוּל: אִין יוֹצֵא בָּהּ יְדִי חוּבָתוֹ בְּפִסַּח וְדִי חוּבַת אֲכִילַת מִצֵּה הִלְבֵּה הֶרְאָשׁוּן וְלִקְחֵן פֿרִידִין מִי בְּתִיב מַצֵּתָס: פֿטוּרָה מִן הַחֲלָה דְּכַתִּיב עֲרִיסוּתִיכֶם וְהִיא קְנֻבָּה הִיא וְאָע"ג דְּאִיבָא הֵסֵר אֲכִילָה בִּינוּ דְּלִית בָּהּ דִּין שְׂאֵר מִמּוֹן לֹאז דִּידָהּ הוּא:

גַּמ־ תִּנּוּ רַבָּנּוּ: "פֿרִי עֵץ הָדָר", עֵץ שְׁטַעַם עֲצוּ וּפִרְיוֹ שָׁוה — הָיוּ אוֹמְרִי זֶה אֲתֵרוּג. ^(א)וְאִימָא פֿלֶפֿלִין; בְּדַתְנִיָּא, הִיָּה רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: מִמִּשְׁמַע שְׁנֵאֲמַר "וַיִּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ", אִינִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא עֵץ מֵאָכֵל? מָה תִּלְמוּד לּוֹמַר "עֵץ מֵאָכֵל", עֵץ שְׁטַעַם עֲצוּ וּפִרְיוֹ שָׁוה — הָיוּ אוֹמְרִי זֶה פֿלֶפֿלִין. לְלַמְדָךְ שֶׁהַפֿלֶפֿלִין חֲזִיבִין בְּעֵרְלָה. וְאִין אֲרֵץ יִשְׂרָאֵל חֲסֵרָה כָּלוּם, שְׁנֵאֲמַר: "לֹא תַחֲסֹר כָּל בָּהּ". הֵתָם מִשּׁוּם דְּלֹא אָפְשָׁר, הִיכִי נַעֲבִיד? נִנְקוּט חֲדָא — לֹא מִינְבָּרָא לְקִיחָתָהּ. נִנְקוּט תִּרִי אוּ תִלְתָּא — (אָחֵד) אֲמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה פִּירוֹת, הִלְכָךְ לֹא אָפְשָׁר. רַבִּי אוֹמַר: אֵל תִּקְרִי "הָדָר", אֵלֶּא "הָדִיר". מָה דִיר זֶה יֵשׁ כּו גְּדוּלִים וּקְטָנִים, תְּמִימִים וּבַעֲלֵי מוּמִין — הֵכִי נָמִי יֵשׁ כּו גְּדוּלִים וּקְטָנִים, תְּמִימִים וּבַעֲלֵי מוּמִין. אֲטוּ שְׂאֵר פִּירוֹת לִית בָּהּ גְּדוּלִים וּקְטָנִים, תְּמִימִין וּבַעֲלֵי מוּמִין?! אֵלֶּא הֵכִי קֹאמַר: עַד שְׁבָאִין קֹטְנִים, עֲדִינּוּ גְדוּלִים קִימִים. ^(ב)רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר: אֵל תִּקְרִי "הָדָר", אֵלֶּא "הָדִיר" — דְּבַר שְׂדֵר בְּאִילָנוּ מִשְׁנָה לְשִׁנָּה. כּוּ עֲצָאֵי אוֹמַר: אֵל תִּקְרִי "הָדָר", אֵלֶּא "אִידוֹר", שְׁכּוֹן בְּלִשׁוֹן יוּנִי קוֹרִין לְמִים אִידוֹר, וְאִיזוּ הִיא שְׁגָדֵל עַל כָּל מַיִם — הָיוּ אוֹמְרִי זֶה אֲתֵרוּג. שֶׁל אֲשֶׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנְּדַחַת — פֿסוּל. מֵאִי טַעֲמָא? בִּינוּ דְּלִשְׁרַפָּה קֹאִי — בַּתּוֹתִי מִיכַתַּת שִׁיעוּרִיָּה. וְשֶׁל עֵרְלָה פֿסוּל. מֵאִי טַעֲמָא? פֿלִיגִי בָּהּ רַבִּי חֲזִיא בַר אֲבִין וְרַבִּי אָסִי. חַד אָמַר: לְפִי שְׁאִין בָּהּ הֵיתֵר אֲכִילָה, וְחַד אָמַר: לְפִי שְׁאִין בָּהּ דִּין מִמּוֹן. קֹא סָלְקָא דַּעֲתִיָּה מֵאֵן דְּבַעֲבֵי הֵיתֵר אֲכִילָה לֹא בְּעִי דִין מִמּוֹן, וּמֵאֵן דְּבַעֲבֵי דִין מִמּוֹן לֹא בְּעִי הֵיתֵר אֲכִילָה. תַּנּוּ: שֶׁל תִּרוּמָה טַמְאָה — פֿסוּלָה, בְּשִׁלְמָא לְמֵאן דְּאָמַר לְפִי שְׁאִין בָּהּ הֵיתֵר אֲכִילָה — שְׁפִיר. אֵלֶּא לְמֵאן דְּאָמַר לְפִי שְׁאִין בָּהּ דִּין מִמּוֹן — אַמַּאי? הָרִי מַסִּיקָה תַּחַת תַּבְּשִׁילוּ! אֵלֶּא: בְּהֵיתֵר אֲכִילָה כּוּלִי עֲלֵמָא לֹא פֿלִיגִי דְּבַעֲיֵנוּ, כִּי פֿלִיגִי בְּדִין מִמּוֹן. מָר סַבֵּר: הֵיתֵר אֲכִילָה בַעֲיֵנוּ, דִּין מִמּוֹן לֹא בַעֲיֵנוּ, וּמָר סַבֵּר: דִּין מִמּוֹן נָמִי בַעֲיֵנוּ. מֵאִי בִינְיָהוּ? אִיבָא בִינְיָהוּ מַעֲשֵׂר שְׁנִי שְׁבִירוּשָׁלַם. אֵלִיבָא דְּרַבִּי מֵאִיר, לְמֵאן דְּאָמַר לְפִי שְׁאִין בָּהּ הֵיתֵר אֲכִילָה — הָרִי יֵשׁ בָּהּ הֵיתֵר אֲכִילָה, לְמֵאן דְּאָמַר לְפִי שְׁאִין בָּהּ דִּין מִמּוֹן — מַעֲשֵׂר שְׁנִי מִמּוֹן גְּבוּסֵה הוּא. ^(א)תַּסְתַּיִם דְּרַבִּי אָסִי דְּאָמַר לְפִי שְׁאִין בָּהּ דִּין מִמּוֹן. דְּאָמַר רַבִּי אָסִי: אֲתֵרוּג שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי, לְדַבְּרִי רַבִּי מֵאִיר — אִין אָדָם יוֹצֵא כּו יְדִי חוּבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב, לְדַבְּרִי חֲכָמִים — אָדָם יוֹצֵא כּו יְדִי חוּבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב. תַּסְתַּיִם. ^(א)גּוּפֹא. אָמַר רַבִּי אָסִי: אֲתֵרוּג שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי, לְדַבְּרִי רַבִּי מֵאִיר — אִין אָדָם יוֹצֵא כּו יְדִי חוּבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב. לְדַבְּרִי חֲכָמִים — אָדָם יוֹצֵא כּו יְדִי חוּבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב. עֵיסָה שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי, לְדַבְּרִי רַבִּי מֵאִיר — פֿטוּרָה מִן הַחֲלָה, לְדַבְּרִי חֲכָמִים — חֲזִיבַת בַּחֲלָה. ^(א)מִתְקִיף לָהּ רַב פֿפָּא: בְּשִׁלְמָא עֵיסָה, כַּתִּיב: "וְרֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם". אֲתֵרוּג נָמִי — כַּתִּיב: "לָכֶם", מִשְׁלָכֶם. אֵלֶּא מִצָּה, מִי כַּתִּיב "מִצַּתְכֶם"? אָמַר רַבָּה בַר שְׁמוּאֵל, וְאִיתִימָא רַב יִימַר בַּר שְׁלִמְיָא: אֲתִיא "לָחֶם" "לָחֶם". כַּתִּיב הֶכָא "לָחֶם עוֹנִי", וַכַּתִּיב הֵתָם

"וְהָיָה

רִתָּם שְׁאִינוּ גְבוּס כֶּךְ כִּי" בְּקוּנְטֵרִם וְקָשִׁיא דְּלֹא בְּהִכִּי תִלָּח מִלְתָּא וְכִמָּה עֲצִים שְׁפִלִים הִם שְׁנֵי לָהֶם תּוֹרַת אֵילָן אֵלֶּא הִינוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּאֶמְרִינוּ כִּי בַתְרָא דִּיוּמָא (דף פא:׃ נָשׁ) כִּם פֿלֶפֿלי בְּיוּמָא דְּכַפּוּרִי פֿטוּר וּפִרִיד, מֵהֵךְ דְּפֿלֶפֿלִין חֲזִיבִין בְּעֵרְלָה וּמִשְׁנֵי הֵא בְּרַטִיבָתָא הֵא בְּיַבֶּשֶׁתָּא וּס"ד בִּינוּ דְּסוּפּוּ לִיבֵשׁ אֲכִילוּ רַטִיבָתָא פֿטוּרִין וּא"ת וּמִנְעֵן דְּקָרָא בְּפֿלֶפֿלִין יֵאִמַר אֲתֵרוּג וְהִיאִמָא תִלָּעוּ דְּאֶתְרוּג טַעַם עֲצֵי וּפִרְיוֹ שָׁוה בְּדִאֲמַר הֵכָא וְכוּ תִלָּעוּ בְּדִאֲמָרֵינוּ בְּשִׁלְיִי כִי קֹמַא דְּבִיצֵה (דף יג.) וי"ל אֲתֵרוּג אִין זֶה חֲדוּשׁ אִם הוּא חֲזִיב בְּעֵרְלָה וְתִלָּעוּ מִן יִרְק הוּא מִדְּחַשִׁיב פֿלִיאִים בְּכֶרֶם כְּדַתְנֵן בְּמַם' עֵרְלָה (פ"ג מ"ו) וּמִינִי לָהּ בְּרִישׁ בִּיצֵה (דף ג.) וּבְשִׁלְיִי הֶעֱרֵל (וְכַמוֹת דף פא.) נָשׁ) מִי שְׁהִיו לוֹ חֲבִילֵי תִלָּעוּ שֶׁל פֿלִיאֵי הַכֶּרֶם: לְפִי שְׁאִין כּוּ הֵסֵר אֲכִילָה. וְרַחֲמָנָא אֲמַר לָכֵס הֶרְאִיו לָכֵס בְּכָל דְּרַבִּי הֶנְאֵתוּ וְאִף עַל גַּב דְּגַבִּי תִרּוּמָה טַמְאָה דְּרָשִׁינוּ כִּי בָּמָה מְזַלְקִין (שֵׁבֶת דף כה.) מִדְּכַתִּיב לָךְ שֶׁלָךְ תִּהְאֵל לְהַסִּיקָה תַּחַת תַּבְּשִׁילָךְ בִּינוּ דְּנִטְמַתָּא וְאֶסְרָה הַכְּתִיב שֶׁיֵךְ לִדְרֹשׁ לָךְ דִּידָהּ לְגַבִּי שְׂאֵר הַנְּאֻת בְּמוֹן לָכֵס דְּלֹנָב דְּלֹא שְׁיָךְ בָּהּ אֲכִילָה וּא"ת גַּבִּי לֹנָב שֶׁל אֲשֶׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנְּדַחַת (לְעִיל סָפָה לֹא.) לָמָּה לָן טַעֲמָא דְּמִיכַתַּת שְׁעוּרָה תַּפּוּק לָהּ מִשּׁוּם דְּבַעֲיֵן דִּין מִמּוֹן דְּאִפִּילוּ מֵאֵן דְּלֹא חִישׁ הֵכָא גַבִּי אֲתֵרוּג לְדִין מִמּוֹן הִינוּ מִשּׁוּם דְּעִקְרוּ לְאֲכִילָה אֲכָּל לֹנָב דְּלִית בָּהּ אֲכִילָה כַּתִּיב לָכֵס דִּידָהּ לַעֲנֵן דִּין מִמּוֹן וי"ל דְּנִקֹּט דְּמִיכַתַּת שְׁעוּרָה בְּדִי לְפֿסוּל כִּי"ט שְׁנִי וּא"ת אֲתֵרוּג שֶׁל עֵרְלָה תַּפּוּק לָהּ דְּמִיכַתַּת שְׁעוּרָה דְּמַעֲתוּ בַּשְּׂרָפָה דְּקַחֲשִׁיב לָהּ בַּתְמוּרָה פֿרָק בַּתְרָא (דף לג:׃) בְּהַדִּי נִשְׁכַּרְפִּין וְאֶמְרִינוּ הֵתָם הַנִּשְׁכַּרְפִּין לֹא יִקְבְּרוּ וְאָפְשָׁר דְּאִפִּילוּ מִדְּאורִיתָא הִיוֹּא עֵרְלָה בַּשְּׂרָפָה דִּילְפִינוּ לָהּ מִכָּלְיִי הַכֶּרֶם דְּכַתִּיב בָּהּ פֿון תַּקְדָּשׁ וְדִרָשִׁינוּ (חֲלִין דף קטו.) פֿון תִּיבֹד אֵשׁ וּמֵהֵאִי טַעֲמָא נָמִי פֿסוּל אֲתֵרוּג שֶׁל תִּרּוּמָה טַמְאָה דְּמַעֲתוּהּ בַּשְּׂרָפָה וְלָמָּה לָן טַעֲמָא דֶּהֵסֵר אֲכִילָה וי"ל דְּנִדְאִי לֹא הִיא צְרִיד אֵלֶּא נְחָלָקוּ בְּהָךְ טַעֲמֵי לַעֲנֵן עֵרְלָה מִשּׁוּם דְּנִפְקָא מִנָּהּ לַעֲנֵן מַעֲשֵׂר שְׁנִי בְּדַמְסָקוּן אֲבָא בִּיעוּיָהּ מַעֲשֵׂר שְׁנִי וְאֶלְבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר (וּמֵאֵן דְּמַכְשִׁיר הִינוּ מִי אֵלִיבָא דְּרַבָּנּוּ) וְהִינוּ מִצֵּי לְמִימַר נָמִי מַעֲשֵׂר שְׁנִי בְּגַבּוּלִין וְאֶלְבָּא דְּכִלִּי עֲלֵמָא בְּדַמוּכַח בְּסוּף חֲלָק (סְנֵהָדְרִין דף קיב:׃) שְׁהוּא מִמּוֹן גְּבוּסֵה: אֲתִיא לָחֶס לָחֶס. תַּמָּה בְּפִרְק כָּל שַׁעֲה (פֿסָחִים דף לה:׃) דְּאִין יוֹצֵאן יְדִי מִצֵּה בְּטֹבֵל מִדְּכַתִּיב לֹא תֵאָכֵל עֲלִיו חִמֵּן שְׂבָעִת יְמִים תֵּאָכֵל עֲלִיו מִצֵּת יוֹצֵא מִי שְׁאֶסּוּרוּ עֲלִיָּה מִשּׁוּם כָּל תֵּאָכֵל טֹבֵל תַּפּוּק לָהּ מִשּׁוּם דְּבַעֲיֵן מִצֵּה

מִשְׁלָכֶם וְטֹבֵל לֹא חֲשִׁיב לָכֵס בְּדַמוּכַח הֵכָא גַבִּי אֲתֵרוּג דְּעַד כֶּאֵן לֹא פֿלִינִי בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל אֵלֶּא בְּדַמַּאי מִשּׁוּם דְּאִי בְּעִי מִפְּקַד לָהּ לְנִכְסָהּ וְהִיוּ עִין וְחִיו לָהּ אֲכָּל בְּטֹבֵל

וְדִאִי כּוּלָּהּ מוּדוּ וי"ל דְּלֹא דְּמִי דֶּהֱא דְּאִין יְכוּל לְצֵאת בְּאֲתֵרוּג שֶׁל טֹבֵל דֶּהֱיוּ בְּמוֹן אֲתֵרוּג דְּשַׁתְּפִין שְׁנֵי לְפָנָהּ וְלָלוּ כּו חֲלָק וְדְּמִי לֹאֲחִין שְׁקִינוּ אֲתֵרוּג בַּתְּפִיסָת הַבֵּית בְּסוּף יֵשׁ נוֹחֲלִין (כ"ב דף קלו:׃ נָשׁ) אֲכָּל גַּבִּי מִצֵּה בְּשִׁאָכֵל מִמָּנָה בְּמָה וַיְתִים אִם יֵשׁ מִשְׁלוּ בְּבֵית יוֹצֵא וּמֵהֵאִי טַעֲמָא נָמִי יוֹחֵא דְּעָסָה שֶׁל טֹבֵל חֲזִיבַת בַּחֲלָה בְּדַמוּכַח בִּירוּשָׁלַמִי דְּדַמַּאי פֿרָק חֲמִישִׁי דְּמִתְנִיָּה הֶרְוַעַה לְהַפְרִישׁ תִּרּוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְחֲלָה כַּחַת וּבְדוּאִי אֲזוּרִי מְזַקְחִין לְהַפְרִישׁ תִּרּוּמָה גְּדוּלָּה וְלֹא פֿטוּרִינוּ לִיָּה מִדְּכַתִּיב עֲרִיסוּתִיכֶם דְּמִזִּיר בְּשִׁנֵּשׁ שֶׁם חֲמֶשֶׁת רַבָּעִים בְּלֹא חֲלָקוּ שֶׁל כֶּהן (אע"ג) דְּבִקְרָק רֵאשִׁית הֵזוּ (חֲלִין דף קלֵה:׃) וְלִפִּינוּ עָסָה דְּשַׁתְּפִין:

מסורת הש"ס
א יומא פאז; ספרא קדושים פרק ד יז-יח; ברכות לו; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי הוספה ב לעיל לא: ג פסחים לח. ד פסחים לח; פסחים לו; סנהדרין קיב; חולין כב. ה לעיל כז; מנחות ע:
גליון הש"ס
גמ' שכן בלשון יווני. בעין זה שבת דף סג ע"ב וט"ז: תוס' ד"ה לפי שאין כו'. עיין חולין דף קטו ע"ב תוס' ד"ה כלאי הכרים:
תורה אור השלם
וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פֿרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ-עֵבֶת וַעֲרֵב־יַחֲזֵל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים (ויקרא כג, ט) וּכִי־תֵבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ וַיִּטַּעְתֶּם כָּל־אֲרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכַּפְתּוֹ תֵאָכֵל־בָּהּ לָחֶם לֹא־תַחֲסֹר כָּל בָּהּ אֲרֶץ אֲשֶׁר אֲבָנֶיהָ בְּרוּץ וּמִתְנַרְרִים תַּחֲצֹב נִחֻשֹׁת (דברים ח, ט) רֵאשִׁית עֲרִיסְתֶּכֶם חֲלָה תִרְיֹמוֹהָ בְּתִרּוּמַת גֵּרוֹן כּוֹ תִרְיֹמוֹהָ (במדבר טו, כ) לֹא־תֵאָכֵל עֲלִיו חֲמִץ שִׁבְעַת יָמִים תֵּאָכֵל־עֲלִיו מִצּוֹת לָחֶם עִין כִּי בַחֲסוּן וַצֵּאת מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִטְעוֹן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם אֲתָדָה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ (דברים טו, ג) וְהָיָה בְּאֶקְלֶכֶם מִקְלָח הָאֶרֶץ תִּרְיֹמוֹהָ תְרוּמָה לַיהוָה (במדבר טו, יט) טֵרָאשִׁית עֲרִיסְתִּיכֶם תַּתְּנוּ לַיהוָה תְרוּמָה לְדִרְתִּיכֶם (במדבר טו, כא)

לה:

דְּכַתִּיב עֲרִיסוֹתִיכֶם תָּרִי זְמַנִּי. אע"נ דַּמְרוּוּהוּ דְרָשִׁיעַן בְּמִנְחוֹת פֶּקֶד ר' יִשְׁמַעֲל (מִנְחוֹת דף סז.) לַמַּעֲוֵטִי עֶסֶת נִכְרִי וְעֶסֶת הָקֹדֶשׁ וְעוֹד דָּרִישׁ לִיה בְּפִקֵּד רֹאשִׁית הַגֹּז (חֲלִין דף קל"ה): לִכְדִּי עֲרִיסוֹתִיכֶם כְּשֶׁעוֹר עֶסֶת מִדְּבַר הַכֹּא דְחוּי בְּעֻלְמָא הוּא: מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירָה. שֶׁהַלֹּלֵב כְּמוֹ שֶׁהוּא לֵאגוֹד נוֹתֵנִין אוֹתוֹ בְּמִיִּם כְּדִי שֶׁלֹּא יִכְמַשׁ כְּדִתְנֵן בְּפִקְקוֹן (דף מ"ב.) וּמִחֲזִירוֹ לַמִּיִּם וּכְשֵׁנוּטְלוֹ נוֹטְפִין מִימֵיו עַל הָאֲתֵרוֹנְו וְהוּה מְצִי לְמִימֵר אֲכָא בִּיעֵוִהוּ שֶׁבְּבַר הַבָּשָׂר: דְּאִי בְּעִי מִפְקֵר נִכְסֶה. לֹא הִוֵּה צְרִיךְ לֵהֲאִי טַעֲמָא אֲלֵא מִשּׁוּם דִּישׁ כּוּ הֵפֵר אֲכִילָה לְעִנִי כְּמוֹ לִישְׁרָאֵל דְנִפְק בְּשַׁל תְּרוּמָה דְחוּי לִכְהֵן וּדְבִתּוּהּ בְּפִקֵּק מִפְּנֵין (שְׁבַת דף קכז:) (נֶסֶם) תְּרוּמָה וְדִמְאִי פִרְיוֹן בְּגִמ' דִּמְאִי הָא לֹא חֲזִי לִיה וּמַשְׁעִי בּוֹן דְּאִי בְּעִי מִפְקֵר לְנִכְסֶה וְהוּה מְצִי לְמִימֵר הוֹאִיל וְחֲזִי לְעִנִי כִּי הִכִּי דְשָׁרִי הָתָם תְּרוּמָה בְּיַד יִשְׁרָאֵל הוֹאִיל וְחֲזִיא לִכְהֵן וּבִהֲהִיא דְפִקֵּק בְּכָל מַעֲרָבִין (עִירוּבִין דף לא.) דְתֵנִן מַעֲרָבִין בְּדִמְאִי וּמַפְרַשׁ בְּגִמְרָא מִשּׁוּם דְּאִי בְּעִי מִפְקֵר נִכְסֶה הָתָם יִיחָא דְאֶצְרוּרִין לִהֲהוּא טַעֲמָא לִישָׁבֶה אֲפִילוּ כְּסוּמִכּוּם דְפִלִּין עַל יִשְׁרָאֵל בְּתֵרוּמָה וְהָא לֹא פִלִּין: מְאֻכִּילִין אֶת הָעֲנִיִּים דִּמְאִי וְאֶת הָאֲכִסְנָאִים דִּמְאִי. מִשְׁנֵה בְּפִקֵּד ג' דְדִמְאִי וּפִלִּין בְּגִמ' דִּירוּשְׁלָמִי דְרַבִּי יוֹנָה אָמַר בְּעֲנִיִּים חֲבָרִים וּבְאֲכִסְנָאִי כְּרַבִּי יוֹהֲשֶׁע בְּדִמְפִּרַשׁ הָתָם שֶׁהִם יִשְׁרָאֵל ור' יוֹסִי אָמַר בְּעֲנִיִּים עַמִּי הָאֲרֵן הִיא וּבְאֲכִסְנָאִי נִכְרִי: וְאָמַר רַב הוּנָא תֵנָא ב"ש אוֹמְרִים אִין מְאֻכִּילִין. וְהָתָם מִתְנִי' בְּמִם' דִּמְאִי דְמְאֻכִּילִין וְתַמָּה מֵאִי קִמ"ל רַב הוּנָא בְּמֵאִי דב"ש פִּלְגִי וְאִיכָא לְשׁוּנֵי הַכֹּא בְּדִמְשִׁעִי פ' בְּתֵרָא דִּיבְמוֹת (דף קכ"ב.) דְתֵנִן וּמִשְׁאִין עַל פִּי בַת קוֹל אָמַר רַבִּהּ בַּר שְׁמוּאֵל בְּגִמְרָא ב"ש אוֹמְרִים אִין מִשְׁאִין וּב"ה אוֹמְרִים מִשְׁאִין וּפְרִיךְ מֵאִי קִמ"ל וּמַשְׁעִי דִּהָא קִמ"ל דְּאִי מַשְׁבַּחַת סְתָמָא דְתֵנִיָא אִין מִשְׁאִין ב"ש הִיא וְלֹא סְמִיכֵין עָלֶיה: עֲלֵתָה חֲזוּתִי עַל רַבִּי. בִּירְשָׁלִי מִשְׁמַע קוֹצַת דְבִי"ט [רֵאשׁוֹן] דְּוָקָא מִפְסֵל כְּדָפְרָשִׁית בְּרִישׁ פִּרְקוֹן: נִטְלָה בְּכִנְיֹתוֹ. בְּמִתְנִי' פִּי' בְּקוּיִנטֵרַם בְּשֵׁם ר' יַעֲקֹב הָאָרָן נִטְלָה פֻטְמֵתוֹ רֹאשׁ הָאֲתֵרוֹנְו וְלָגִמְתּוֹ הַפֻּטְמָא שֶׁל רֵמוֹן וְכֹאן פִּי' בְּקוּיִנטֵרַם דַּר' יַצְחָק בֶּן אֶלְעָזָר חֲרִי בְּמִתְנִי' לֵהֲאִי פֻטְמֵתוֹ בְּכִנְיֹתוֹ לְפִי שֶׁהוּא חַד וְעֵשְׂוִי כְּמוֹ בּוּכָא וּבְשֵׁם רַבּוּ רַבִּינוּ יַצְחָק הָלִוי פִּרַשׁ דְּפֻטְמֵתוֹ וְעוֹקֻצַּ שְׁנִיָּהֶם בְּזִיג עֲקֻצַּ שְׁנִטְלַה הֵעֵן מַה שְּׁחוּן לִגְמָא שֶׁבְּאֲתֵרוֹנְו כֶּשֶׁר פֻּטְמֵתוֹ שְׁתַּלֵּשׁ הָעָרָן מִתְעַךְ הָאֲתֵרוֹנְו וְחִסְרוֹ לְפִיכָךְ פֶּסוּל וְהִינוּ דְתַנִּי ר' יַצְחָק בֶּן אֶלְעָזָר נִטְלָה בְּכִנְיֹתוֹ מַה שְּׁנִכְנֵם בְּתוֹךְ הָאֲתֵרוֹנְו כְּבוּכָא הַנִּכְנֵם וּמִכָּה בְּאִסְתָּמָא וְהִקְשָׁה בְּקוּיִנטֵרַם עַל זֶה שֶׁלֹּא מְצִינוּ בְּכָל מְקוֹם פֻּטְמָא עֲקָן וּר"ת מִפְרַשׁ שְׁמִצְיֵנוּ עֲקָן וּפֻטְמָא בְּמִקּוֹם אֶחָד בְּסוּף פ' יוֹצֵא דָפִן (גִּזָּה דף מו. מו.) (נֶסֶם) גְּבִי סִימְנִי בּוֹנֵרַת דְתֵנִן בֶּן עֲזַאי אוֹמַר מִשְׁתַּחֲוִיר

פֻטְמֵתוֹ רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר כְּדִי שֶׁיֵּהֱא נוֹתֵן יָדוֹ עַל הָעָרָן וְהוּא שׁוֹקֵעַ וְשׁוֹהֶה לְחֹזֵר דְעָקָן הוּא חֲדוּ

שֶׁל דַּד שֶׁהִתְנוּחַ מְכַיִּים לְתוֹךְ פִּי וּפֻטְמָא הוּא הַבָּשָׂר שֶׁתַּחַת הָעָקָן שְׁמַשְׁחִיר סָבִיב וְקוֹצַת הִיא נִרְאָה מִדְּמִזְכִּיר כֹּאן גְּבִי אֲתֵרוֹנְו פֻטְמֵתוֹ וְעוֹקֻצַּ וְחִטְמוֹ וְכֵן גַּמִּי הָתָם גְּבִי דְזִי אֲשֶׁה מִשְׁמַע שֶׁשְׁלֵשָׁה בְּמִקּוֹם אֶחָד לְצַד רֹאשׁוֹ שֶׁל אֲתֵרוֹנְו דְעָקָן פְּעֻמִּים שְׁיִוצַא מִחֲדוּ כְּבִרְאִשׁוֹ בְּמִין עָקָן בּוֹלֵט וְקֹשֶׁה פֻעַן וּלְבָד חֲרִי לֶה עָקָן וְנִטְלָה פֻטְמֵתוֹ דְהִינוּ בְּכִנְיֹתוֹ הִינוּ שְׁתַּלֵּשׁ אוֹתוֹ עָקָן מִמְקוֹם חֲבֹרִו וְנִשְׁאָר בְּמִין גְּמָא בְּרֹאשׁ הָאֲתֵרוֹנְו וּבְפִקֵּק יוֹצֵא דָפִן (ג' נ"ו) פִּרַשׁ בְּקוּיִנטֵרַם חִטְמוֹ סָפֵק וְכֹאן פִּרַשׁ בְּחִטְמוֹ אֲכַפְלו בְּמַשְׁהוּ הִנְרָאֶה בְּעַבִי גְבִהוּ שְׁמַשְׁפַּע וְיוֹרֵד לְצַד רֹאשׁוֹ וּבִירוּשָׁלַיִם אָמַר נִטְלָה פֻטְמֵתוֹ תַּמָּן אֲמִרִי שׁוֹשְׁנֵתוֹ מִשְׁמַע שֶׁהוּא לְצַד רֹאשׁוֹ וּבְעֵרֹךְ פִּרַשׁ בְּשֵׁם ר"ח נִטְלָה פֻטְמֵתוֹ נִרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁהוּא דַּד שֶׁל חִטֹּם בְּמִין פֻּטְמָא שֶׁל דַּד בְּדִתְנֵן (עֲקֻצִּין פ"ב מ"ג) פֻּטְמָא שֶׁל רֵמוֹן אֲכָל [הָא] דְאָמַר רַבִּי יַצְחָק נִטְלָה בְּכִנְיֹתוֹ הוּא קוֹצֵה הֵעֵן הַתָּנוּ בְּאֲתֵרוֹנְו כְּאִילוּ הוּא עַל מִשְׁמַע דְּפֻטְמֵתוֹ וּבְכִנְיֹתוֹ תָּרִי מִינֵי יִנְיָהוּ זֶה בְּעָקָן וְזֶה בְּרֹאשׁוֹ וְלֹא בָא ר' אֶלְעָזָר בַּר יַצְחָק לְפִרַשׁ אֲלֵא לְהוֹסִיף עַל הַמַּשְׁנֵה וּבְשֵׁם רַבִּינוּ רַבִּישׁ מְאֹרֵר הַגּוֹלָה פִּרַשׁ בְּעֵרֹךְ. כְּפִירוּשׁ רַבִּינוּ יַצְחָק בַּר יוֹהֲנָנִי הָלִוי:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

וְהִיָּה בְּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ". מַה לְהֵלֵן — מִשְׁלָכֶם וְלֹא מִשְׁלֵ מַעְשָׂר, אָף כָּאֵן — מִשְׁלָכֶם וְלֹא מִשְׁלֵ מַעְשָׂר.^(ס) לִימָא מְסִייע לִיה: עֵיפָה שֶׁל מַעְשָׂר שְׁנִי

פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה, דְבָרֵי רַבִּי מְאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: חִיִּיבַת בַּחלָה. לִימָא מְסִייע לִיה? הִיא הִיא! ^(א) אָלֵא: מִדְּבָהָא פְּלִיגִי — בְּהָא גַּמִּי פְּלִיגִי, אוּ דְלָמָּא: שְׂאֲנִי עֵיפָה, דְאָמַר קֵרָא "עֲרִיסוֹתִיכֶם" "עֲרִיסוֹתִיכֶם" תָּרִי זִימְנִי. שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה פְּסוּלָה. דְלִית בָּה הִיתֵר אֲכִילָה. וְשֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרָה לֹא יִטּוּל. פְּלִיגִי בַּה רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אִסִּי, חַד אָמַר: מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירָה, וְחַד אָמַר: מִפְּנֵי שְׁמִפְסִידָה. מֵאִי בִּינְיָיְהוּ? כְּגוֹן שֶׁקֵּרָא עֲלֶיהָ שֵׁם חוּץ מִקְלִיפְתָּהּ חִיצוֹנָה. לְמָאן דְאָמַר מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירָה — אִיכָא. לְמָאן דְאָמַר מִפְּנֵי שְׁמִפְסִידָה — לִיכָא. וְאִם נִטַּל בְּשָׂרָה. לְמָאן דְאָמַר מִפְּנֵי שְׂאִין בָּה הִיתֵר אֲכִילָה — הָרִי יֵשׁ בָּה הִיתֵר אֲכִילָה, לְמָאן דְאָמַר לְפִי שְׂאִין בָּה דִין מְמוֹן — הָרִי יֵשׁ בָּה דִין מְמוֹן. ^(א) וְשֶׁל דִּמְאִי. מֵאִי טַעֲמִיִּיהוּ דְבִית הַלֵּל — כִּיּוֹן דְאִי בְּעִי מִפְקֵר לְהוּ לְנִכְסִיָּה וְהָיוּ עֲנִי וְחוּזִי לִיה, הַשְׁתָּא גַּמִּי "לְכֶם" תְּהִינָא בִּיה. דְתֵנּוּ: מְאֻכִּילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְמְאִי וְאֶת אֲכִסְנָאִי דְמְאִי. ^(א) וּבֵית שְׁמַאי, עֲנִי לֹא אֲכִיל דְמְאִי, דְתֵנּוּ: (אִין) מְאֻכִּילִין הָעֲנִיִּים דְמְאִי וְאֶת הָאֲכִסְנָאִים דְמְאִי, וְאָמַר רַב הוּנָא: תֵּנָא, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אִין מְאֻכִּילִין אֶת הָעֲנִיִּים וְאֶת הָאֲכִסְנָאִים דְמְאִי, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מְאֻכִּילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְמְאִי וְאֶת הָאֲכִסְנָאִים דְמְאִי. שֶׁל מַעְשָׂר שְׁנִי שְׁבִירוּשְׁלַיִם. לְמָאן דְאָמַר מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירָה — הָרִי מִכְשִׁירָה, לְמָאן דְאָמַר מִפְּנֵי שְׁמִפְסִידָה — הָרִי מִפְסִידָה. וְאִם נִטַּל — בְּשָׂרָה. לְמָאן דְאָמַר מִפְּנֵי שְׂאִין בָּה הִיתֵר אֲכִילָה — דְבָרֵי הַכֹּל. לְמָאן דְאָמַר לְפִי שְׂאִין בָּה דִין מְמוֹן — הָא מַגִּי רַבִּינוּ הִיא. ^(א) עֲלֵתָה חֲזוּתִי. אָמַר רַב חֲסִידָא: דְבָר זֶה רַבִּינוּ הַגְּדוֹל אָמְרוּ, הַמְּקוֹם יְהִיָּה בְּעֵזְרוֹ: לֹא שְׁנוּ אָלֵא בְּמִקּוֹם אֶחָד, אֲבָל בְּשָׁנִים וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת — כְּשֶׁר. אָמַר לִיה רַבָּא: אֲדַרְבָּה, בְּשָׁנִים וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הָיָה כְּמִנוּמָר, וּפְסוּל. ^(א) אָלֵא: אִי אֶתְמַר אִסְפִּיא אֶתְמַר. עַל מִיעוּטוֹ — כְּשֶׁר. אָמַר רַב חֲסִידָא: דְבָר זֶה רַבִּינוּ הַגְּדוֹל אָמְרוּ, וְהַמְּקוֹם יְהִיָּה בְּעֵזְרוֹ: לֹא שְׁנוּ אָלֵא בְּמִקּוֹם אֶחָד, אֲבָל בְּשָׁנִים וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת — הָיָה לִיה כְּמִנוּמָר, וּפְסוּל. אָמַר רַבָּא: וְעַל חוּטְמוֹ — וְאִפְּיֵלוּ בְּמַשְׁהוּ גַּמִּי פְּסוּל. נִטְלָה פֻטְמֵתוֹ. תֵּנָא רַבִּי יַצְחָק בֶּן אֶלְעָזָר: נִטְלָה בּוּכָתוֹ. נִקְלָף. אָמַר רַבָּא: הֵאִי אֶתְרוּגָא דְאֶגְלִיד כְּאֶהֱינָא סוּמְקָא — כְּשָׂרָה. וְהָא אֲנִן תֵּנּוּ: נִקְלָף — פְּסוּל! לֹא מַשְׁיָא, הָא

וְזֹאִי בְּהָא מְסִיעָא וְלִימָא דְקִקְאֵמְרִינוּ אִסְנִיעֲתָא דְאֲתֵרוֹנְו וּמַצֵּה קִקְאֵמֵר וְהִכִּי קִקְאֵמֵר לִימָא מְסִיעַ לְרַבִּי אִסִּי בְּכוּלָּהוּ דְמִדְבָּהָא פְּלִיגִי בְּאֲתֵרוֹנְו וּמַצֵּה גַּמִּי פְּלִיגִי דִּהָא חַד טַעֲמָא הוּא דְהָתָם גַּמִּי לְכֶם בְּתִיב וּמַצֵּה גַּמִּי מִחֲלָה וְלָכָּא: אוּ דְלָמָּא שְׂאֲנִי עֵפָה בְּהָא הוּא דְקִקְאֵמֵר ר"מ פְּטוּרָה דְכְתִיב מַעֲנוּטָא יִתְיַרָא אֲכָל בְּחַד מַעֲנוּטָא לֹא נִפְקָא לָן דְכִינוּ דְמַשְׁחֲרִי לֹאֲכִילָה אע"נ דְלִית בָּה דִין מְמוֹן לְכֶם קִרְיָנָא בַּה: שְׁמִכְשִׁירָה לְקַבֵּל טְמֵאָה דְאֲמֵרִינוּ בְּמִתְנִי' (דף מ"ב.) מִקְבֵּלַת אֲשֶׁה מִיַּד בָּנָה וּמִיַּד בְּעֵלָה וּמִחֲזוּרַת לַמִּיִּם בְּשַׁבַּת שְׁהָיו שׁוֹרִין הָאֲגִדָּה בְּשַׁבַּת כְּדִי שֶׁלֹּא יִיבָשׁוּ וְכִשְׁנוֹנָעִים בְּאֲתֵרוֹנְו הַבָּשָׂר לְטְמֵאָה דְכְתִיב (וַיִּקְרָא יי"א:ל"ח) וְכִי יָתֵן מִיִּם עַל זֶרַע וְאִסוּר לָגֵרס טְמֵאָה לְתֵרוּמָה דְכְתִיב (בַּמִּדְבָּר יי"ח:ח') מַשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי אָמַר רַחֲמֵנָא עֲשֵׂה לֶה שְׁמוּר: שְׁמִפְסִידָה קִלְפָתָהּ הַחִיצוֹנָה נִמְאָסַת בְּמַשְׁמוּשׁ הַיָּדִים וְאִסוּר לְהַפְסִיד תְּרוּמָה בְּדָפְרָשִׁית: דְרִי יֵשׁ בַּה הֵפֵר אֲכִילָה לִכְהֵן וְיִשְׁרָאֵל גַּמִּי נִפְק בַּה אִם לְקַחַת מִכָּהֵן הוֹאִיל וְכוּלֵּן לֵהֲאֲכִילָה לְבֹן בִּתּוֹ כֶּהֵן אֲכָל בְּדִין אִין לֶה לְהָיוֹת נִתְרַת לֹאֲכִילַת יִשְׁרָאֵל וְהוֹאִימֵר בֶּן רָשָׁע הוּא: דְרִי יֵשׁ בַּה דִין מְמוֹן כֶּהֵן מִקְדָּשׁ בַּה אֶת הָאֲשֶׁה וְיִשְׁרָאֵל גַּמִּי אִם נִתְנֶה לוֹ הַכֶּהֵן מִקְדָּשׁ בַּה אֶת הָאֲשֶׁה וּמוֹכְרָה לַכְּהֵנִים וְהַדְּמִים שְׁלוֹ: שֶׁל דִּמְאִי לְקַחַם מַעַם הָאֲרֵן וְסַתֵּם פְּרוּמִיָּתוֹ סָפֵק אִינוּן מַעֲשְׁרִין: מֵאִי טַעֲמִיָּהוּ דְבִית הַלֵּל הָא לִית בַּה הֵפֵר אֲכִילָה: וְחֲזִי לִיה דְרַב עַמִּי הָאֲרֵן מַעֲשְׁרִין הֵן וְחוּמְרָא בְּעֻלְמָא הוּא שֶׁהַעֲמִידוּ בְּסָפֵק טְבֹל וְגַבִּי עֲנִיִּים וְאֲכִסְנָאִי לֹא הַעֲמִידוּ דְבִרְהִים: אֲכִסְנָאִי חוּלוּמֵיו שֶׁל מֶלֶךְ וּמַטְוִל מְזוּנְמִיָּתוֹן עַל בְּנֵי הַמִּדְיָנָה: דְרִי מִכְשִׁירָה וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי בְּעִי שְׁמוּר דְקוּדָשׁ אִקְרִי דְכְתִיב (וַיִּקְרָא כו"ז:ל') וְכֹל מַעֲשֵׂר הָאֲרֵן וְגו': לַמ"ד בְּעֻלָּה לְפִי שְׂאִין בַּה הֵפֵר אֲכִילָה אֲכָל אִי הָיָה בַּה הֵפֵר אֲכִילָה הָיָה מִתְבַּשְּׂרָא וְאֲפִילוּ לִית בַּה דִין מְמוֹן הָא יֵשׁ כּוּ גַּמִּי הֵפֵר אֲכִילָה וּמִתְנִי' דְתַנִּי כֶּשֶׁר דְבָרִי הַכֹּל הִיא וְאִפְּלו לר"מ דְאָמַר מַעֲשֵׂר שְׁנִי מְמוֹן גְּבוּהַּ הוּא מִתּוֹקֵמָא דִּהָא בְּהָא דִין מְמוֹן לֹא בְּעִינֵן דְכִינוּ דְאֲכִיל לֶה לְכֶם קִרְיָנָא בַּה: וּמ"ד בְּעֻלָּה לְפִי שְׂאִין בַּה דִין מְמוֹן דְאִי גַּמִּי הָיָה בַּה הֵפֵר אֲכִילָה הָיָה פְּסוּל לֶה מִשּׁוּם דְלִיתָה מְמוֹן לְשֹׁאֵר הַנְּחֹאת כְּגוֹן מַעֲשֵׂר שְׁנִי בִירוּשָׁלַיִם לר"מ: מִתְנִיתִין רַבָּנוּ הִיא דְאָמְרִי מַעֲשֵׂר מְמוֹן הַדְּיוּט הוּא וְלֹא ר"מ דְאֵלוּ לר"מ פְּסוּל: ה"ג אֲלֵא אִי אֶתְמַר אִסְפִּיא אֶתְמַר: וּבְחִטְמוֹ בְּעַבִי גְבִהוּ שְׁמַשְׁפַּע מַשֵּׁם וְיוֹרֵד לְצַד רֹאשׁוֹ: אֲפֵלוּ כֹל שֶׁהוּא פְּסוּל שְׁנִרְאָה שֶׁסְ לְעִינִים יוֹתֵר מִשְׁאָר מְקוֹמוֹת שְׂבֹו שְׁבֹאוֹתוֹ עַבִי אֲדָם נוֹתֵן עֵינָיו: תַּנִּי רַבִּי יַצְחָק בַּר אֶלְעָזָר נִטְלָה בְּכִנְיֹתוֹ בְּמִתְנִיתָה הָיָה תַנִּי לֵהֲאִי נִטְלָה פֻטְמֵתוֹ בְּכִנְיֹתוֹ לְפִי שֶׁהוּא חַד וְעֵשְׂוִי

בְּמִין בּוּכָא זֶה לִשׁוֹן מוֹרִי הָאָרָן רַבִּינוּ יַעֲקֹב אֲכָל רַבִּינוּ יַצְחָק הָלִוי הִיא מִפְרַשׁ פֻטְמֵתוֹ וְעוֹקֻצַּ שְׁנִיָּהֶם בְּזִיג עֲקֻצַּ שְׁנִטְלַה הֵעֵן מַה שְּׁחוּן לִגְמָא שֶׁבְּאֲתֵרוֹנְו כֶּשֶׁר פֻטְמֵתוֹ שְׁתַּלֵּשׁ הָעָרָן מִתְעַךְ הָאֲתֵרוֹנְו וְחִסְרוֹ לְפִיכָךְ פֶּסוּל וְהִינוּ דְתַנִּי רַבִּי יַצְחָק בַּר אֶלְעָזָר נִטְלָה בְּכִנְיֹתוֹ מַה שְּׁנִכְנֵם בְּתוֹךְ הָאֲתֵרוֹנְו כְּבוּכָא הַנִּכְנֵם וּמִכָּה בְּאִסְתָּא וּלְשׁוֹן רַבִּינוּ יַעֲקֹב נִרְאָה לִי שֶׁלֹא מְצִינוּ בְּכָל מְקוֹם פֻטְמָא עֲקָן: הֵאִי אֲתֵרוֹנְו דְאֶגְלִיד נִקְלָף: כְּאֶהֱינָא סְמָקָא תַמְרָה אֲדָמָה וְאִף זֶה לֹאחַר שֶׁנִּקְלָף הָפֵךְ לֹאֲדִמוּמִית כְּדָרָךְ כֹּל הַנִּקְלָפִים בְּפִרוּת:

וּבְעֵרֹךְ פִּרַשׁ בְּשֵׁם ר"ח נִטְלָה פֻטְמֵתוֹ נִרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁהוּא דַּד שֶׁל חִטֹּם בְּמִין פֻּטְמָא שֶׁל דַּד בְּדִתְנֵן (עֲקֻצִּין פ"ב מ"ג) פֻּטְמָא שֶׁל רֵמוֹן אֲכָל [הָא] דְאָמַר רַבִּי יַצְחָק נִטְלָה בְּכִנְיֹתוֹ הוּא קוֹצֵה הֵעֵן הַתָּנוּ בְּאֲתֵרוֹנְו כְּאִילוּ הוּא עַל מִשְׁמַע דְּפֻטְמֵתוֹ וּבְכִנְיֹתוֹ תָּרִי מִינֵי יִנְיָהוּ זֶה בְּעָקָן וְזֶה בְּרֹאשׁוֹ וְלֹא בָא ר' אֶלְעָזָר בַּר יַצְחָק לְפִרַשׁ אֲלֵא לְהוֹסִיף עַל הַמַּשְׁנֵה וּבְשֵׁם ר

מסורת הש"ס
א לקמן מח. ^ב בבא מצינא מזי: ג יבמות לו; מנחות טד;   כתובות לו:
תורה אור השלם

עשר תעשר את קל־תבואת יִרְעָה היצא השדה שנה שנה [דברים יז, כב]

בְּכֹלֶּה פֶּשֶׁר: בַּמַּקְצֵתָהּ פֶּסוּל דִּמְנַמֵּר הוּא: תָּנִי עֲלָא פֶר חֲנִינְא חֲנֻקָּבּ וְלֹא חֶסֶר קָאִי דִּמְכָּשֵׁר תִּנְנָא דִּמְתַּנִּי וְאִתְאֵר הָאִי תִנְנָא לְמִימֵר דָּאס מְפֻלָּשׁ הוּא מַצְדוֹ לְצַדוֹ פֶּסוּל בְּנֻקָּב כֹּל שֶׁהוּא אֶפְלוּ שֶׁל מַחֲט וְנֻקָּב שְׁאִינוּ מְפֻלָּשׁ בְּכֹאסֵר אִם רָחַב כְּאִסֵּר פֶּסוּל וְאִע"פ שֶׁלֹּא חֶסֶר כְּלוּם בְּגוֹן שְׁתַּחֲב בּוֹ יִתֵּד עֲבָה וּמְתַנִּי בַּפְחוֹת מְכֹאסֵר וּבִשְׁאִינוּ מְפֻלָּשׁ: סִימְנֵי טֶרְפָּה שֶׁהִבְהִמָּה נְטֶרְפָּה בַּהּ וּלְקַמָּה מִפְרָשׁ לִיה: נִקְלָף סִימְנֵי טֶרְפָּה הוּא דִּהְיוּ הֶגְלוּמָה: נִסְדֵּק דִּהְיוּ גִרְנֶרֶת שְׁנִסְדֵּק כֹּלָּה שֶׁלֹּא נִשְׁתַּר בַּהּ חֲלִילָא לְמַעְלָה וְחֲלִילָא לְמַטָּה: נֻקָּב בְּגוֹן נֻקָּב חֲרוּם שֶׁל מוֹחַ: רָחָה שְׁנִשְׁפָּכָה פְּקִיתוֹן הִבְשָׁר שֶׁבִּתּוֹךְ הִקְרוּם נִמוּחַ וְנִעְשָׂה כְּמוֹס: הָא לֹא קוֹימֵי סִימְפוֹנֵהָא טֶרְפָּה אֲלֵמָא מִסִּימְנֵי טֶרְפָּה הוּא: הִכָּא מֵאִי אִם נִמוּחַ וְקוֹימֵי סִימְפוֹנֵהָא דִּהְיוּ חֲדָרֵי הָזָרַע שֶׁהִגְרַעִינּוּ בְּתוֹכָם: סְרוּחֵי מִסְרַחַת נִרְקָבְתּוּ: תְּפוּחַ סְרוּחַ מִפְרָשׁ לְקָמוּ: כְּבוּשׁ בַּחֲמֵן אוֹ בַּחֲרָדִל: שְׁלוּחַ מְבַשֵּׁל בְּיוֹתֵר בְּאוּר בְּרוֹתַחִין: (פִּדְוּר) הַעֲשׂוּ כְּמִין פִּדְוּר עֲנַל פִּדְוּר פְּלוּט"א: הֶתִּיּוֹס שְׁנוֹס דְּבוּקוּן יַחַד: הַבְּסָר קָטָן כְּפוּל הֶלְבֶּן: גְּדֻלּוּ בַּדְּפוּס שְׁעוּשָׂה לֹו דְּפוּס בִּשְׁהוּא קָטָן וְנוֹתַנּוּ בְּתוֹכוֹ בַּמַּחֲבֵר וְגַל בַּמַּדַּת הַדְּפוּס דְּפוּס פּוּרמ"א בִּלְע"ז כֹּל דָּבָר הַעֲשׂוּי לַעֲשׂוֹת לְמַדְתּוֹ דְּבָרִים אַחֲרִים עַל גִּבּוֹי כְּמוֹ מַנְעִלִין אוֹ בְּתוֹכוֹ כְּשִׁין שֶׁהִיוּ עוֹשִׂין קִדְרוֹת לְלַחֵם הַפִּיִּס שִׁיכְנוּסוּ הַעֲסָה לְתוֹךְ הַקִּדְרָה וְהִלָּחֵם נִעְשָׂה בְּצוּרְתָּהּ בְּגוֹן אֲלוֹ קְרִי דְּפוּס: כְּמִין בְּרִיָּה אַחֲרַת שְׁאִינוּ דוֹמָה לְאַתְרוּג כֹּלָּל: מֵאִי לֹאֹו תְּפוּחַ מַבְּחוּן שְׁנִפְחַת וְנִרְקָב מַבְּחוּן: סְרוּחַ מַבְּפָנִים וּקְלַפְתּוֹ קוֹיַמַת כְּמִין רָחָה שְׁנִשְׁפָּכָה כְּקִיתוֹן: לֹא תַפַּח אִע"ג דָּלָא סָרַח סָרַח אִע"ג דָּלָא תַפַּח תַּפַּח סָרַח אִינַפִּל"ה בִּלְע"ז בְּגוֹן שְׁנִפְּלוּ גְּשָׁמִים בְּתַלְתֹּשׁ וְתַפַּח סָרַח נִרְקָב ל"א תַּפַּח נִרְקָב סָרַח רִיחוֹ רַע מַחֲמַת תוֹלָעִים שְׁאֶכְלוּהוּ: דּוּמָה לְכוּשִׁי שְׁגַדֵּל בָּאוֹן וְהָרִי הוּא שְׁחוּר: פֶּסוּל שְׁנֻקָּמָה הוּא קוּנְטֶרפֹּא"ט בִּלְע"ז אֶבֶל כּוּשִׁי עֲצָמוֹ הָיוּ טַעַם דְּכֶשֶׁר דְּאוֹרְחָה הוּא: הָא לֵן וְהָא לֵהוּ לַעוֹלָם מְתַנִּי כּוּשִׁי נָמִי פֶּסוּל וְלֹא קוֹשִׁיא מְתַנִּיתוֹן לִבְנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁרְחוּקוּן מֵאֶרֶץ כּוּשׁ וְאִינֹס רְגִילִיס

בָּהֶם בְּרִיתָא לִבְנֵי בְּבַל שֶׁקְרוּבִים לְכוּשׁ וּרְגִילִין בָּהֶם וּמִכָּל מְקוֹם בְּגַדֵּל בָּאוֹן וְדוּמָה לְכוּשִׁי נִדְמָה הוּא וּפְסוּל: רַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר דַּעַד גַּמַּר בַּשּׁוּלָה לֹא הָיוּ אֲתָרוּג פְּרִי וּרְבִי שְׁמַעוֹן אָמְרוּ דְּבָר אַחַד: פּוּטֵר אֶת הָאֲתָרוּגִים בְּקֻטְנָן מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת: בְּרַבְּנָן סְבִירָא לֵה דְחִיבִין בַּמַּעֲשֵׁר

דְּפִרִי הוּא הוֹאִיל וְתַחֲלָתָן וְסוּפָן אֶבֶל: שְׂבִנִי אֲדָם מוֹצִיאִין לְזָרִיעָה פְּרִי הַעֲשִׂי לְצִמּוֹחַ וְלֹא מַשְׁפַּחַת לֵה אֲלֹא בְּבַשֵּׁל כֹּל גִּרְפּוֹ וְהָא דְנֻקַּט אֲתָרוּגִין מִשּׁוּם דָּלָא פְּלוּג רַבְּנָן בְּנִי פְּלַגְתִּיהוּ לְחִיּוּבֵי בְּקֻטְנָן אֲלֹא אֲתָרוּגִין וְתַפּוּחִין דְּקַסְבָּרִי תַחֲלָתָן וְסוּפָן אֶבֶל הוּא בַּדְתַּנָּן לֵה פ"ק דְּמַסֶּכֶת מַעֲשָׂרוֹת כֹּל שֶׁתַּחֲלָתוֹ וְסוּפּוֹ אֶבֶל אִע"פ שְׁאוּמְרוֹ בַּמַּחֲבֵר לְהוֹסִיף אֶבֶל חֵיב בִּין קָטָן וְכֹל שְׁאִין תַּחֲלָתוֹ אֶבֶל וְסוּפּוֹ אֶבֶל אִינוּ חֵיב עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה אֶבֶל כּוֹ הָאֲתָרוּגִים וְהַתַּפּוּחִים חִיבִין בִּין גְּדוּלִּים בִּין קֻטִּים וּפְלִיג ר' שְׁמַעוֹן עֲלֵיהוּ בְּאֲתָרוּגִים וּמוֹדִי בַּתַּפּוּחִים דְּקַסְבָּר בַּדְרָה שְׂבִנִי אֲדָם מוֹצִיאִין לְזָרִיעָה וְאֲתָרוּגִים קֻטִּים שְׁנוּטְעִים אִינֹס צוּמְחִין אֶבֶל תַּפּוּחִין קִים לִיה דֹּאף עַל פִּי שֶׁלֹּא בַשֵּׁלוֹ כֹּל גִּרְכָן צוּמְחִין וּבִקְטַנֵּי קֻטִּים אִפִּילוּ בַּתַּפּוּחִין וְזֹאִי פְּלִיגֵי הוֹאִיל וְטַעֲמָא מִשּׁוּם מוֹצִיאִין לְזָרִיעָה הוּא:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

בְּכֹלֶּה פֶּשֶׁר: בַּמַּקְצֵתָהּ פֶּסוּל דִּמְנַמֵּר וּרְבִינּוֹ חֲנֻנְאֵל פִּי' אִיפְכָא בְּכֹלֶה פֶּסוּל דְּלִטְרַפּוֹת מַדְמִי לֵה בַּשְּׁמַעְתּוֹן וְגִבִּי טֶרְפּוֹת אֲשַׁבְּחוֹן בְּפֶרֶק אֲלוֹ טֶרְפּוֹת (חֲלוּין דָּף נה:): הֶגְלוּמָה טֶרְפָּה וְאִם נִשְׁתַּר בַּהּ כְּסֻלַּע בִּשְׂרָה דִּהֲדָרָא בְּרִיא וְכֵן מוּבָח מִדְּפִרִיךְ אִי נִקְלָף תִּנְינָא כְּלוּמַר אִם סִימֵן טֶרְפָּה דָּקֹא אֲמַרִּינוּ הָיוּ נִקְלָף דְּסִימֵן טֶרְפָּה הוּא הֶגְלוּמָה תִּנְינָא בַּמְתַּנִּי' שֶׁהוּא פֶּסוּל בְּאֲתָרוּג מַשְׁמַע בַּהֲדִיא דְּכַעִין טֶרְפָּה מִפְּסוּל: אִי נִסְדֵּק תִּנְינָא. שֶׁהוּא כְּשִׁין טֶרְפּוֹת בְּגִרְנֶרֶת שְׁנִסְדָּקָה כֹּלָּה שֶׁלֹּא נִשְׁתַּר בַּהּ חֲלִילָא לְמַעְלָה וְחֲלִילָא לְמַטָּה תִּנְינָא בַּמְתַּנִּי' נִסְדֵּק פֶּסוּל וּבְכִי הָאִי גִּוְנָא שְׁנִסְדֵּק עַל פְּנֵי כֹלָּה אִי נֻקָּב שָׂגַם הוּא סִימֵן טֶרְפָּה כְּמוֹ נֻקָּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ וְהַשְׁתָּא הָא דְּפִרִיךְ עֲלֵה תִנְינָא לֹא הָיוּ כְּשִׁין אַחֲרֵנִי אֲלֹא כְּלוּמַר תִּנְינָא שֶׁהוּא כֶּשֶׁר גִּבִּי אֲתָרוּג בַּדְּקַתְנֵי מְתַנִּי' נֻקָּב וְלֹא חֶסֶר כֶּשֶׁר וּמִכָּל מְקוֹם אִע"ג דְּלַעֲגִין טֶרְפּוֹת אִסּוּר הֵתֵם הוּא מִשּׁוּם דְּקְרוּם לְחוּצִיהַ קָאִי חָבֵל הִכָּא כּוּלִּיָּה אֲתָרוּג חֲבוּר הוּא וְדַמִּי לְנֻקָּב הִלָּב וְלֹא לְבִית חֲלָלוּ וְיִתְבוֹן דְּגִבִּי אֲתָרוּג נָמִי אִם נֻקָּב עַד חֲדָרֵי הָזָרַע שֶׁהִגְרַעִינּוּ לְתוֹכוֹן פֶּסוּל אִע"ג שֶׁלֹּא חֶסֶר וְלַעֲיַל דְּבַעִי נֻקָּב מְפֻלָּשׁ הָיוּ שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד אוֹתָן חֲדָרִים וְאִם נֻקָּב עַד שֵׁם בְּכָלֵל מְפֻלָּשׁ הוּא דְּאוֹתָן חֲדָרִים בְּמָקוֹם סַמְפוֹנוֹת דְּרָחָה קוֹימֵי בַּדְּמוּכַח שְׁמַעְתּוֹן דְּבַעִי לִיה לְמַכַּסֵּל נִשְׁפָּכָה כְּקִיתוֹן מִשּׁוּם דָּלָא קוֹימֵי סִימְפוֹנֵהָא וְאִי הָיָה מִפְּרָשִׁי דְּמַתְנִיתוֹן דְּקַתְנֵי נֻקָּב וְחֶסֶר כֹּל שֶׁהוּא פֶּסוּל תְּרִי מְלִי נִינְהוּ הָיָה נִיחָא טְפִי דִּהְיוּ תִנְינָא דּוּמָא דְּאִחֲרֵנִי כְּלוּמַר נֻקָּב נֻקָּב מְפֻלָּשׁ אוֹ לְבִית הַסַּמְפוֹנוֹת אוֹ חֶסֶר כֹּל שֶׁהוּא בִּלֹּא מְפֻלָּשׁ חָבֵל אִי אֲפֻשֵׁר לוֹמַר כֵּן דְּמַשְׁמַע דְּחָזָא מִלְּתָא הִיא מִדְּקַתְנֵי סִיפָא נֻקָּב וְלֹא חֶסֶר כֶּשֶׁר: אֲתָרוּג כְּכַדּוּר פֶּסוּל. כְּלוּמַר עֲשִׂי כְּמִין פִּדְוּר שֶׁל עוֹר שְׁמַשְׁחָקוֹת הַבְּנוֹת בּוֹ בַּדְּקִרְשִׁינוּ (בַּפְּשִׁיתָא רַבְתִּין) דְּבָרֵי חֻבְמִים בַּדְּקִבְנוֹת כְּכַדּוּר שֶׁל בְּנוֹת שְׁזוּקָרוֹת זוֹ זוֹ כֵּךְ דְּבָרֵי תוֹרָה נִזְרָקִין מִפָּה אֶל פֶּה פְּלוּט"א בִּלְע"ז פִּי הָיִיא דְּהַכַּדּוּר וְהָאִמוּם דְּסוּף אֶרְבַּע מִיתוֹת (סְנֶהֲדָרִין דָּף סח. וָשֵׁס) וְאִית דְּגִרָם בַּדּוּר בְּדִל"ת וְהָיוּ

עֲשִׂי כְּמִין דּוּד וְשֶׁגוּל בַּקִּדְרָה: [וְע"ע תוֹס' סְנֶהֲדָרִין כו. ד"ה פִּדְוּר וְתוֹס' חֲלוּין סד. ד"ה בּוֹדְקֶת]: אֲתָרוּג הַבְּסָר. פִּי' בַּקּוּיְנָטֶרַם קָטָן כְּפוּל הֶלְבֶּן וְלֹא יִתְבוֹן בַּדְּפִרְשִׁית בְּרִישׁ פֶּרֶקוֹן (סָפָה דָּף לא:): אִהֲהִיא דַּשְׁעוּר אֲתָרוּג דְּמִיתֵינוּן הֵתֵם:

דְּפִרִי הוּא הוֹאִיל וְתַחֲלָתָן וְסוּפָן אֶבֶל: שְׂבִנִי אֲדָם מוֹצִיאִין לְזָרִיעָה פְּרִי הַעֲשִׂי לְצִמּוֹחַ וְלֹא מַשְׁפַּחַת לֵה אֲלֹא בְּבַשֵּׁל כֹּל גִּרְפּוֹ וְהָא דְנֻקַּט אֲתָרוּגִין מִשּׁוּם דָּלָא פְּלוּג רַבְּנָן בְּנִי פְּלַגְתִּיהוּ לְחִיּוּבֵי בְּקֻטְנָן אֲלֹא אֲתָרוּגִין וְתַפּוּחִין דְּקַסְבָּרִי תַחֲלָתָן וְסוּפָן אֶבֶל הוּא בַּדְתַּנָּן לֵה פ"ק דְּמַסֶּכֶת מַעֲשָׂרוֹת כֹּל שֶׁתַּחֲלָתוֹ וְסוּפּוֹ אֶבֶל אִע"פ שְׁאוּמְרוֹ בַּמַּחֲבֵר לְהוֹסִיף אֶבֶל חֵיב בִּין קָטָן וְכֹל שְׁאִין תַּחֲלָתוֹ אֶבֶל וְסוּפּוֹ אֶבֶל אִינוּ חֵיב עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה אֶבֶל כּוֹ הָאֲתָרוּגִים וְהַתַּפּוּחִים חִיבִין בִּין גְּדוּלִּים בִּין קֻטִּים וּפְלִיג ר' שְׁמַעוֹן עֲלֵיהוּ בְּאֲתָרוּגִים וּמוֹדִי בַּתַּפּוּחִים דְּקַסְבָּר בַּדְרָה שְׂבִנִי אֲדָם מוֹצִיאִין לְזָרִיעָה וְאֲתָרוּגִים קֻטִּים שְׁנוּטְעִים אִינֹס צוּמְחִין אֶבֶל תַּפּוּחִין קִים לִיה דֹּאף עַל פִּי שֶׁלֹּא בַשֵּׁלוֹ כֹּל גִּרְכָן צוּמְחִין וּבִקְטַנֵּי קֻטִּים אִפִּילוּ בַּתַּפּוּחִין וְזֹאִי פְּלִיגֵי הוֹאִיל וְטַעֲמָא מִשּׁוּם מוֹצִיאִין לְזָרִיעָה הוּא:

לו.

מקורזלות פֿי' פּאָנאַט־פּיךוד"ש בַּלַע"ו חדולות וטובות לַקְנֵחַ וּלֹא מַשְׁמַע בּוֹן פֶּרֶךְ אֶלּוּ עוֹבְדֵיין (פֿסחים דף מו.) גַּבִּי יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֵּלֶם אֶחָד דַּפְרִיךְ וְאִי אֲמַרְיֵן הוֹאִיל אַחֲרֵיכֶּה לֹא לַחֲזִיב הוֹאִיל וְחַי לַכַּסּוֹת בּוֹ דָּם צָפוֹר וּמַשְׁנֵי בִּאֲבָנִים מִקְרָזלוֹת וּמֵה שֶׁךְ לִהְיוֹר שֶׁס אֲבָנִים חֲדוּלוֹת וּמִפֶּרֶשׁ רַבִּינוּ תָּס דְּמִקְרָזלוֹת הֵינּוּ [רבות] דַּחְזוּ לַחֲרִישָׁה וְלִזְרִיעָה וְכֵן יָסַד הַפִּיט חֲשִׁישַׁת שְׁלוּחָתוֹ דַּקֻּטב תֵּלָה חֲשִׁישוֹת לִהְנֹן בַּתְּחוּחַ קְרוּזָלָה: בַּשֶּׁשֶׁת שֶׁלֹּשׁ אֲבָנִים מִקְרָזלוֹת מִתָּר לִהְבָּנִים לְבִית הַכֶּסֶּף. בַּתּוֹךְ ד' אַמוֹת וּבֵית הַכֶּסֶּף בַּשָּׂדֶה וְאִינוּ מִקּוֹף מַחְצוֹת וְאִין בֶּאֱן אֶלֶּא טוֹלְטוֹל דַּרְבָּנָן וּמַשּׁוּם בְּבּוֹד הַבְּרִיִּית לֹא גִזּוֹר בֶּךְ פֿי' פּאָנאַט־פּיך וּמִדִּיקאַמֶר לִהְבָּנִים מַשְׁמַע דְּאִיפֹא מַחְצוֹת וְלָשׁוֹן בֵּית הַכֶּסֶּף מַשְׁמַע בֵּית וְכֵן מַשְׁמַע פ"ק דְּתַמִּיד (דף כז:) דְּאָמַר רב סַפְרָא הֵיחָד צְבִית הַכֶּסֶּף אֲחֵא ר' אֲבֵא נָחַר לִיה וּבַפֶּרֶק כַּהֵן גָּדוֹל (סְנֵה־דְרִין יט.) שְׂרִיה נָשִׁים מַסְפְּרוֹת צְבִית הַכֶּסֶּף מַשּׁוּם יַחִיד מַשְׁמַע דְּמָקוֹם צָנוּעַ הֵיחָד וּמִקּוֹף מַחְצוֹת וְאִין רִוּאִין הַעוֹמְדִים בַּחוּץ וְאִפ"ה הַתּוֹרוֹ לִהְבָּנִים וְאע"ג דְּמַכְנִים מַפְרָמְלִית לַרְשוֹת הַיַּחֲדוֹד וְתַדַּע דִּהֵא אֶסּוּר טִלְטוֹל מִקְנֵה חֲמוּר מֵאֶסּוּר פְּרָמְלִית שֶׁלֹּא הַתּוֹרוֹ טִלְטוֹל בְּמַת אֶלֶּא ע"י כֶּכֶר אִו תּוֹנוֹק בְּדַמּוּכַח פֶּרֶק בָּמָה מְדַלְּקִין (שַׁבָּת דף ל:.) וּבַפֶּרֶק נוֹטֵל (שַׁבָּת דף קמב:) וּׁר פְּרָמְלִית אֲשֶׁכְּחוֹן דְּשָׂרֵי בְּמַת בְּשִׁלְחֵי הַמַּצְנִיעַ (שַׁבָּת דף צד:) בֶּא שֶׁכָּבֹא דְשָׂרָא לְהוֹ רַב נַחֲמֵן לֵאפּוֹקֶה לַכְרַמְלִית מַשּׁוּם בְּבּוֹד הַבְּרִיִּית וְגַבִּי בֵּית הַכֶּסֶּף דִּהַתּוֹרַי טִלְטוֹל אֲבָנִים מַשּׁוּם בְּבּוֹד הַבְּרִיִּית כ"ש דִּהַתּוֹרַי אֲרַבַּע אַמוֹת בַּכְרַמְלִית לִהְבָּנִים מַפְרָמְלִית לַרְשוֹת הַיַּחֲדוֹד וּמִרְשׁוֹת הַיַּחֲדוֹד לַכְרַמְלִית וּמֵיחוּ לְדִינן דִּישׁ לֵנוּ בֵּית הַכֶּסֶּף קַבּוּעַ בַּבִּנּוֹן אֶסּוּר בְּדַמּוּכַח בְּשִׁלְחֵי הַמּוֹצִיא יוֹן (שַׁבָּת דף פא:) וְשִׁדְשָׁרֵי רַב חֲסָדָא לִהַעֲלוּתוֹ אַחֲרֵיי לָגַג וּמִקְשָׁה לִיה רַבִּינֹא מֵהֵא דְאֶסְרִינָן לְעִיל מִנֵּה לַטּוֹל קַסוּם מַשְׁלַפְנֵיי לַחְצוֹת בּוֹ שָׁנִי וּמַשְׁנֵי הָתָם אֲדָם קוֹבַע מָקוֹם לַסְעוּגָה הֵכֵא אִין אֲדָם קוֹבַע מָקוֹם לְבִית הַכֶּסֶּף מַשְׁמַע דְּהִיבֹא דְקַבַּע אֶסּוּר וְאע"פ שְׁפִי' עָס פּאָנאַט־פּיך דִּהֵא דְבָעֵי לְמִיסַר בְּגַג מַשּׁוּם טוִירַחֹא וַתּוֹרֵא בְּהַעֲלָאָה לָגַג לֹא מַשְׁמַע בּוֹ דֹא"כ פִּי מִקְשָׁה לִיה רַבִּינֹא מֵהֵא דְאֶסְרִינָן חָסָם מַשְׁלַפְנֵיי לַחְצוֹת בּוֹ שָׁנִי תַקְשִׁי לִיה בָּלָה שְׁמַעְתָּמָא דִּהָתָם דְּשָׂרֵי לַטְלָטוֹל אֲבָנִים מִקְרָזלוֹת אֶלֶּא לְפִי שְׂהִיָּה וְכוֹל לִהַעֲלוּתָן לָגַג מַעֲרַב שַׁבָּת הֵיחָד בָּעֵי לְמִיסַר בִּינּוֹן דְּאִפְשָׁר

לִהַזְמִינָן וּמַסִּיף דְּשָׂרֵי מַשּׁוּם דְאִין אֲדָם קוֹבַע בְּהַזְמִינָן וְאִי הָתָם אָס חָס יֵשׁ

לֹא מָקוֹם קַבּוּעַ לְבֵית הַכֶּסֶּף מֵלֹא הֵיךְ הָתָם בַּשְּׂדוֹת אֲרִי דְּמָקוֹם רַחוּק הוּא וְטוֹרַח לִהַזְמִין מַעֲרַב שַׁבָּת אֲבָל לְדִינן דִּישׁ לֵן מָקוֹם קַבּוּעַ בְּבִית אֶסּוּר אֶלֶּא חָס בּוֹ הַזְמִין וְשִׁמֹּא בִּינּוֹן דְּנִפְיֵשׁ בְּנֵי הַבֵּית דְּהוּוֹ שְׁקֵלִי לְהוֹ לֹא אֲפֹשָׁר וְשָׂרִי: דְּסִיב וַעֲקָרָא דְדַקְלָא.

מִכַּאֵן חֲשֵׁה לְפִי' הַסּוּנַט־פּיך דִּפ' בַּל שַׁעֲה (פֿסחים דף לט.) דַּתָּנָן אֵלּוּ יִרְקוֹת שֶׁאֲדָם יוֹצֵא בֶּהָן יִזִּי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח וְהַחֲשִׁיב חֲרַחְבֵּינֹא וּמִפֶּרֶשׁ בְּנִמְרָא אֲרַמְתָּא דְדַקְלָא וּפִי' עָס פּאָנאַט־פּיך סִיב הַדְקָל שְׁגָדַל סְבִיב הַדְקָל וְהֵכֵא מַשְׁמַע שֶׁהוּא מִין אִילָן וּבִהְיוֹא אֲמַרְיֵן אֶלֶּא בַּאֲרַבַּעַת מִינִין שְׁבֻלָּלָב. וְלִית לִיה הֵא דִּרְדְּשִׁינָן בַּפ"ק (דף יב.) בִּאֲסַפְרָן מַעֲרָבָן וּמִיעָבָד בַּפּסֵלֶת גִּבֹּן וְנִקָּב הַכּוֹתֵב מַדְבַּר וּמ"מ מוֹזָה דְאִין מַסְבִּיבן בְּדָבָר הַמַּקְבֵּל טַמְאָה אֲפִילוּ מֵאֲרַבַּעַת הַמֵּינִים בָּעֵלִי עֲשִׂיָּה וְהָתָה בְּפִי' עָס דְּבִינָא דְּמַשְׁמַע פֶּסֶל לָשׁוֹן פּסֵלֶת גִּבֹּן וְנִקָּב בְּדַפֶּרֶשׁ עָס פּאָנאַט־פּיך אֶלֶּא בַּשֶּׁבִּיל שֶׁיִּכְשִׁיר רַבִּי יִהְיֶה בַּפּסֵלֶת גִּבֹּן וְנִקָּב בִּי' מִן הַאִילָן קָרִי לֵה פֶסֶל: בַּל דִּין שְׂאֵתָה דִּן אֲתַבָּן וְאֵת הַדְּלַעַת דְּקַתְּנֵי אִו שְׁתַּקַּץ בְּשָׂרָה וי"ל דִּהֵא דקו"ל הָתָם פְּרַבִּי יִהְיֶה הֵינּוּ מַכֵּחַ דִּין אַחֵר וְיִלְפִי בָּמָה מַצְנֵי מִנוּתָר שְׁיִשְׁנֹן בְּבַל תּוֹתִירוּ וְחַמֵּן וְשֵׁנוּ בְּבַל תּוֹתִירוּ מֵה נּוּתַר בַּשְׂרָפָה אִף חַמֵּן בַּשְׂרָפָה דֹּאע"פ שְׂאֲמַרוּ לוֹ חֲכָמִים אֲשֶׁם תְּלוּי וְחַטָּאת הֵבֵא עַל הַסֶּפֶק יוֹכִיחוּ שֶׁהִם בְּבַל תּוֹתִירוּ וְאֵת אֲמַרְתָּ בַּקְבּוּרָה וְשִׁמָּן ר' יִהְיֶה אֲלֵמָא הֵדַר בַּה מֵהֵיחָא אע"כ דִּהוּא. שִׁמָּן חָטָן לֹא שְׁתַּחֲוִין דְלֹא שִׁמָּן אֶלֶּא תַתּוֹךְ. דְּבָרֵי עַצְמוֹ בָּמָה שְׂאוּמַר בְּמָקוֹם אַחֵר דְּנוּתַר בַּקְבּוּרָה אֲבָל חָטָן סְבָרִינָן בַּשְׂרָפָה וְאִין בִּיאָן יוֹכִיחַ:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

וְתוֹ לֹא מַדִּי אִין לְדוֹן אַחֵר דְּבַר זֶה דְלֹא סְבַר ר"ש כר"ע וְלֹא ר"ע סְבַר כַּר' שְׁמַעוֹן: דְּשַׁבְּצִידָא דְּפִי דְּפִי בַּמִּין קֶרְשִׁים קֶרְשִׁים כְּעִין גִּלְגַּל שֶׁל רַחִים שֶׁל מִים וְקָבֹא אֲשַׁמְעִינָן דִּהוּא נָמִי בְרִינָתוֹ: וְהֵא ר' חֲנִינִיא מַטְבִּיל בַּה אוֹכֵל מַקְצֵנוּ: וְנִשְׁכַּן וַיּוֹצֵא יִזִּי חוֹבָתוֹ בְּנוּתַר וּמַעֲבָד עָלָיו וְהֵא דְנִקַּט מַטְבִּיל שְׁכַל מֵאֲכָלָם ע"י טַבּוּל הֵיחָד בְּדֹאמַר בַּפֶּסַחִים (דף קז:) הַשְּׁמֵשׁ מַטְבִּיל בְּבָנֵי מַעִים רַבִּי יִצְחָק מַטְבִּיל בְּיִמְרָא: וּפְרַכְיִין וְלִר' חֲנִינִיא קָשִׁיָּא מַתְנֵי' דְקַתְּנֵי חֲסַר כֶּל שֶׁהוּא פֶסֶל: וּמַשְׁנֵינָן בְּשִׁלְמָא מַתְנֵי' לִר' חֲנִינִיא ל"ק מַתְנֵי' בָּיוֹם טוֹב רַאשׁוֹן שְׁלִקוּיָתוֹ מִן הַתּוֹרָה וּבָעִינָן לְקוּחָה תַּמָּה דְּחַתִּיב (וַיִּקְרָא כ"ג:ל"ט)

וְלַתְקַחְתָּם לְקוּחָה תַּמָּה וְבָיוֹם טוֹב שָׁנִי נִפְקַ בַּה ר' חֲנִינִיא אע"ג דְלֹא הֵיחָ שֶׁלָּם: אֶלֶּא לָרַב דְאָמַר אִין זֶה הֵדַר קָשִׁיא דִּר' חֲנִינִיא דִּהֵא אֲפִילוּ בְּשָׁנִי נָמִי לָרַב לֹא נִפַק דִּהֵא מַצָּה הַדּוּרָה בָּעִינָן הוֹאִיל וּמַעֲבִיר שֶׁס מַשִּׁים עָלָיו בְּדֹאמַר בְּרִישׁ פֶּרֶקוֹן יֵבֵשׁ פֶּסֶל לֹא שָׂנֵא בִי"ט רַאשׁוֹן וְלֹא שָׂנֵא בִי"ט שָׁנִי וְאוּקְמָנָא דְּבָעִינָן הֵדַר וְלִכַּי: ה"ג וְאִיפֹא דְאֲמַרִי אָמַר רַב זֶה הֵדַר דִּהֵא ר' חֲנִינִיא מַטְבֵּל בַּה וְנִפְקִין: בְּדַרְךָ שְׁחוּלָקִין בֶּאֱן בַּשְּׁעוֹרָן בֶּאֱן כֶּךְ שְׁעוֹרָן בֶּאֱן: מִתָּר לִהְבָּנִים לְבַהכ"ס בַּתּוֹךְ ד' אַמוֹת וּבַהכ"ס בַּשָּׂדֶה וְאִינוּ מִקּוֹף מַחְצוֹת וְאִין בֶּאֱן אֶלֶּא טִלְטוֹל דַּרְבָּנָן וּמַשּׁוּם בְּבּוֹד הַבְּרִיִּית לֹא גִזּוֹר: בַּמַּעֲרָזלוֹת הַרְאִינִם לְקַנּוּחַ מִקְרָזלוֹת פִּיךוד"ש בַּלַע"ו: פִּלְגָּחַן קַסְבַּר בְּהַכִּי חֲזִיָּא לְקַנּוּחַ אֲבָל גָּדוּלָה לֹא חֲזִיָּא: עַל כֶּתֶפוֹ מַרְב גָּדֵל: אִין זֶה הֵדַר וְאע"ג דְאוּקְמָנָא (לְעִיל סָפָה לֹא.) דְּמַעְמָא דִּר' יִהְיֶהָ לֹאֻ מַשּׁוּם הֵדַר הוּא הַכִּי קֹאמֶר לֵה אֲפֵלוּ לְדִיךְ דְלֹא חֲשִׁשַׁת לֹאֲפִילוּ וּמַתִּיַּת רָחִיבָה מַדָּר' עֻקְבִּיאַר אִינֵה רָחִיבָה דִּלָּף הִם אֲמַרוּ לוֹ אִין זֶה הֵדַר: מַתְנֵי' אִין אוֹגְדִין אֵת הַלוּלָב אֶלֶּא בְּמִינוֹ דְּמַפֶּרֶשׁ בַּנּוּי': חוּט שֶׁל מַשִּׁיחָה לִיכּוּי"ל בַּלַע"ו: גִּימּוּזָנוּיַת חוּטֵי זָהָב כְּפוּפִין כְּנִימּוֹן עַל שֶׁם הַלְכוּף בְּלִנְמוֹן (וְשַׁעֲרֵיהּ נַח): בְּמִינוֹ אוֹגְדִין אוֹתוֹ מַלְמַטָּה לָשֶׁם מַצַּת אֲבָד זֶה לָנוּי בְּעֵלְמָא: גַּמ' בְּסִיב אוֹלוּר"ה שְׁגָדַל סְבִיב הַדְקָל וְנִכְרָךְ סְבִיבוּ כְּפוּלָבֵי גִפְתִּים: עַקָּרָא דְדַקְלָא לַחֲתוֹךְ מִמֶּנּוּ נִגְרִים וְקוּלָּפִן עַד שְׂרַאזִיין לֵאנָד וְטַעְמָא דִּר' יִהְיֶהָ לֹאֻ מַשּׁוּם הֵדַר הוּא דִּהֵא אוּקְמוּנָא דְלֹא בָּעֵי הֵדַר אֶלֶּא מַשּׁוּם דְּבָעֵי מִינוֹ: וּמֵאִי טַעְמָא בָּעֵי מִינוֹ בִּינּוֹ דְאָמַר לוּלָב צָרִיךְ אֲבָד הֵיחָ לִיה אִף הָאֲבָד מִן הַמַּצָּה: וְאִי מוֹתֵי מִינֵא אַחֲרֵינֹא כּו' וְעוֹבֵד מַשּׁוּם בַּל תּוֹסִיף: אֶלֶּא בַּאֲרַבַּעַת מִינִין שְׁבֻלָּב

וּכּו' לְקַנּוֹן בֶּךְ' לוּלָב וַעֲרַבָה (סָפָה דף מג.) יִלְפִינָן מִקְרָאִי לוּלָב בָּיוֹם וְסָפָה בִּין בָּיוֹם בִּין בְּלִילָה: אֲמַרוּ לוֹ כַּל דִּין ק"ו שְׂאֵתָה דִּן שְׁתַּחֲלָלְתָּ לְהַחֲמִיר וְסוּפוּ לְהַקֵּל אִינוּ דִּין קַל וְחַמַר שְׂאֵתָה מַתְחִיל לָדַרֵשׁ עַל יִזִּי חֲמַר שֵׁשׁ בּוֹ לְהַבִּיא לוֹ חֲמַר אַחֵר בַּק"ו מִן הַקַּל כְּגוֹן זֶה וְסוּפוּ שְׂאֵתָה מִקַּל עָלָיו בַּחֲמַר זֶה שֶׁהַבִּאָת בּוֹ שֶׁהוּא נִפְקֵד לְהַקֵּל אִינוּ ק"ו הַגֹּן שְׂהָרֵי הַדִּין מְלַמֵּד עָלָיו חֲמַר וְאֵתָה מַבִּיא עָלָיו קַל:

בַּקּוּנַט־פּיך סִיב הַדְקָל שְׁגָדַל סְבִיב הַדְקָל וְהֵכֵא מַשְׁמַע שֶׁהוּא מִין אִילָן וּבִהְיוֹא אֲמַרְיֵן הָתָם מֵה מַצָּה מִין זָרְעִים אִף מַרְוֹר מִין זָרְעִים: רַבִּי יִהְיֶהָ אוֹמַר אִין סָפָה נוֹהֲגַת אֶלֶּא בַּאֲרַבַּעַת מִינִין שְׁבֻלָּלָב. וְלִית לִיה הֵא דִּרְדְּשִׁינָן בַּפ"ק (דף יב.) בִּאֲסַפְרָן מַעֲרָבָן וּמִיעָבָד בַּפּסֵלֶת גִּבֹּן וְנִקָּב הַכּוֹתֵב מַדְבַּר וּמ"מ מוֹזָה דְאִין מַסְבִּיבן בְּדָבָר הַמַּקְבֵּל טַמְאָה אֲפִילוּ מֵאֲרַבַּעַת הַמֵּינִים בָּעֵלִי מַהִם כְּלִי אִו פְּרוֹת דַּקֵּל דְּבָעִינָן דּוּמִיא (דִּלְאִיר) לַמ"ד עֲנִי בְּבּוֹד הֵי וּלְמֹאֵל דְאָמַר סְבוֹת מַשֵּׁשׁ עָשׂוּ לָהֶם יִלְפִי מִדְּאִתְקַשׁ סָפָה לַחֲנִינִיָּה דְלֹא שֶׁךְ לֵאקֲשׁוּיֵי אִי מֵה חֲנִינִיָּה בְּעָלִי חֲסִים מֵאֲחַר דְלֹא מְכַשִּׁירִין אֶלֶּא מֵאֲרַבַּעַת הַמֵּינִים וְהֵא דֹאֲפִלְיֵנוּ ר"מ ור' יִהְיֶהָ בַּפ"ק (דף יד:) בְּגִסְרִים שְׂאִין בָּהֶם ד' וְקַתְּנֵי וּמִוֹהָה ר"מ דֹּאָס יֵשׁ בִּין גָּסַר בְּמֵלֹא גָסַר שְׁמִישׁ פֶּסֶל אֶחָד בְּיַעֲיָן דְּמַשְׁמַע פֶּסֶל לָשׁוֹן פּסֵלֶת גִּבֹּן וְנִקָּב בְּדַפֶּרֶשׁ עָס פּאָנאַט־פּיך אֶלֶּא בַּשֶּׁבִּיל שֶׁיִּכְשִׁיר רַבִּי יִהְיֶה בַּפּסֵלֶת גִּבֹּן וְנִקָּב בִּי' מִן הַאִילָן קָרִי לֵה פֶסֶל: בַּל דִּין שְׂאֵתָה דִּן תַּחֲלָלְתָּ לְהַחֲמִיר וְסוּפוּ לְהַקֵּל אִינוּ דִין. כִּי הֵאֵן גּוֹנָא פְּלַנִּי פֶּרֶק כַּל שַׁעֲה (פֿסחים דף כז: וְשָׁם) דִּר' יִהְיֶהָ אוֹמַר אִין בַּעוֹר חַמֵּן אֶלֶּא שַׂרְפָּה ק"ו מִנוּתָר שְׂאִינוּ בְּבַל יִרְאֵה וּמַהְדָּרִי לִיה רַבָּנָן שְׂאוּתוֹ דִּין תַּחֲלָלְתָּ לְהַחֲמִיר וְסוּפוּ לְהַקֵּל חָס לֹא מַצָּא עַצְמִם לְשַׂרְפּוֹ וּבִהַיִּיא חֲזִימָא לֵן פְּרַבִּי יִהְיֶהָ דָּסְתָם מַתְנֵינָן פֶּרֶק בְּתַרָא דְתַמוּרָה (דף לג:) דְּחַמֵּן בַּשְׂרָפָה אֲלֵמָא חֲשָׁבֵנָן לִיה דִּין אִף עַל פִּי פֶסוּפוּ לְהַקֵּל וְתַמָּה דִּהֵכֵא אִין הִלְכָה כַּר' יִהְיֶהָ דְלֹא מַכְשַׁר אֶלֶּא בַּד' מִינִין דָּסְתָם מַתְנֵי' בַּפ"ק (דף יא.) כִּרְבָּנָן בְּהַדְלָה עָלֶיהָ אֵת הַבָּנָן וְאֵת הַדְּלַעַת דְּקַתְּנֵי אִו שְׁתַּקַּץ בְּשָׂרָה וי"ל דִּהֵא דקו"ל הָתָם פְּרַבִּי יִהְיֶהָ הֵינּוּ מַכֵּחַ דִּין אַחֵר וְיִלְפִי בָּמָה מַצְנֵי מִנוּתָר שְׁיִשְׁנֹן בְּבַל תּוֹתִירוּ וְחַמֵּן וְשֵׁנוּ בְּבַל תּוֹתִירוּ מֵה נּוּתַר בַּשְׂרָפָה אִף חַמֵּן בַּשְׂרָפָה דֹּאע"פ שְׂאֲמַרוּ לוֹ חֲכָמִים אֲשֶׁם תְּלוּי וְחַטָּאת הֵבֵא עַל הַסֶּפֶק יוֹכִיחוּ שֶׁהִם בְּבַל תּוֹתִירוּ וְאֵת אֲמַרְתָּ בַּקְבּוּרָה וְשִׁמָּן ר' יִהְיֶה אֲלֵמָא הֵדַר בַּה מֵהֵיחָא אע"כ דִּהוּא. שִׁמָּן חָטָן לֹא שְׁתַּחֲוִין דְלֹא שִׁמָּן אֶלֶּא תַתּוֹךְ. דְּבָרֵי עַצְמוֹ בָּמָה שְׂאוּמַר בְּמָקוֹם אַחֵר דְּנוּתַר בַּקְבּוּרָה אֲבָל חָטָן סְבָרִינָן בַּשְׂרָפָה וְאִין בִּיאָן יוֹכִיחַ:

 מסורת הש"ס

א יבמות לט.; עירובין כג.; קידושין כא.; עבודה זרה כג.; עבודה זרה סד.; סנהדרין סב.; סנהדרין סו.; הוריות ב.; הוריות ט.; בכורות יא.; בכורות טז.; חולין קט.

ב שבת פא.

ג לעיל ב.

ד תוספתא סוכה; לעיל לא.

ה לעיל ל; לעיל לא.

ו ספרא אמור פרק זי י

ז פסחים כז.; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי; ספרא תזריע פרשת יולדת פרשה א ה

 גליון הש"ס

גמ' והא ר"ח מטביל בה ונפיק.
ע"י לקמן דף מו ע"ב תוס' ד"ה אתרוג ב'.
ובע"ז דף נח ע"ב תוס' ד"ה בצר:

תוס' ד"ה שבת וכו' ומדקאמר להכניס.
ע"ין בבכור שור ובספרו תבואת שור סי' י"ט סקט"ו:

 תורה אור השלם

בשבת תשובו שבעת ימים כל-האנח בישוראל ישובו בשבת [ויקרא כג, מב]

אמאי ונתן אמר רחמנא אלא שמע מנה נתינה על ידי דבר אחר שמה נתינה הא הפילו הוא דא הפילו הוא במתכונן דומיא דגפיל מאליו שלא אחז באפר עצמו אלא אחז הכא נמי לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה. כך כתיב בכל הספרים וקשה חדא דמה לו לזקזק מנתינה הא גבי פרה כתיב לשון לקיחה ולקחו לטמא מעפר שרפת הסטואת השתא קנסב על ידי שפופרת דהינו על ידי דבר אחר ועוד ונתן קאי אמרי ולא אלפר בדמוכח דהדיא פרק כל שעה (פסחים דף נד: ושס) דפריך ונתן אלמא תלושין נינהו והא מחברין נינהו בלומר דבעינן מים חיים אל פלי ובפרק שני דסוטה (דף טז: ושס) ובפרק קמא דתמורה (דף יב: ושס) נמי קאמר תרי קראי כתיבי ונתן עליו אלמא אפר דרישא דפשטה דקרא משמע דעליו אלפר קאי שנותן המים עליו וכתיב מים חיים אל פלי דמשמע שלא והא הפסק בין מים לפלי ופרק הערל (יבמות עב: ושס) קאמר כתב רחמנא ולקחו ונתן דאכלו שקלי תרי ויהב חד האנו שקלי תרי מאפר ויהיב חד במים ומיהו יתכן דנתן אתרניהו קאי אמרי ואפר ובקונטרס גרים הכי ולאמאי ולקחו ונתן אמר רחמנא אלא שמע מנה לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה: ולגברה לאתרוג ולברך. קשה דהנה ליה למימר הואיל ובשעור' גבוה מכלן: בהודו להשם תחלה וסוף. הודו שבתחלת הפרק והודו בסוף הלל מן הודו עד סוף ההלל חדא פרשה היא במנין פרשיות של ספר תהלים כך פרש בקונטרס ויש מפרשים תחלת הפסוק וסוף הפסוק ולאו מתלא היא אלא בהודו מנענע פעם אחד וכן באנא ה' הושיעה נא בבית הלל ולא באנא ה' הצליחה נא בבית שמאי וטעמא דבית הלל אע"פ שאין אנה ה' הושיעה נא תחלת הפרק ולא סוף הפרק מנענעים משום דכתיב (דברי הימים א טז) אז ורגנו עצי היער מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ וכתיב בתרה הודו לה' כי טוב פי לעולם חסדו וכתיב נמי בתרה ואמרו הושיענו אלהי ישענו והינו ורגנו שמנענעים את הלולב ומשבחין בהודו ובאנא ה' הושיעה נא ועכשו שנהגו ששליח צבור אומר יאמר נא יתְרַאל והצבור עונין הודו וכן ביאמרו

נא ורחא ה' הצבור מנענעים על כל הודו והודו שעונין אכל שליח צבור לא ינענע וי"מ דאף שליח צבור מנענע אב צבורא שעונין בכל פעם ופעם הודו ומנענעין מנענע נמי שליח צבור ביאמר נא וביאמרו נא ובשעת ברכה לא מצינו אס חייב לנענע בתחלת נטילה אלא מדאמרינן בפרקין (דף מב.) קטן היודע לנענע חייב בלולב משמע דמנענע בתחלת הברכה אע"פ שאינו יודע לקרות הלל ועוד מדמתניא במסכת ברכות בסוף תפלת השחר (ברכות דף ל. ושס) הקדים לצאת לדרך מביאין לו שופר ותוקע לולב ומנענע מגלה וקורא בה משמע דמנענע בלא הלל: כדי לעצר רוחות רעות. בפרק כל המנחות באות מצה (מנחות סב. ושס) חשיב כל הטעונין תנופה נשמא לא בכל

תנופות עושין בן אלא דוקא בתנופת שתי הלחם דעצרת וכן ללולב משום דאמרינן פ"ק דר"ה (דף טז.) דגזר דין נחתם בפסח על התבואה בעצרת על פרות האילן כחנ על המים ולכן הנענוע שבלולב יש בו הולכה והבאה ובערוך פרש בערך גע [דאיתא בירושלמי תנא] גריך לנענע על ג' פעמים על כל דבר ודבר דשי ר' יורא הבין חד או דלמא הבין והבין חד פי' כבר אמרת גריך נענוע נ' פעמים ובעי ר' יורא הולכה פעם אחת ובהבאה פעם אחת או הולכה והבאה פעם אחת נחשבים וגריך להוליד ולהביא שלשה פעמים תמן תנינן בגדה פרק האשה (דף סב.) גבי שבעה סמינן מעבירין על הפתס וגריך לכסבם שלש פעמים על כל אחד רבי זעירא דשי הבין חד או הבין והבין חד ולא אפשיט ובינן דלא אפשיט עבדינן לחומרא שלש פעמים לכל אחד ואחד ע"כ לשונו והיא דשיא דהתם איתא נמי בש"ס דידן בגדה פ' האשה (דף סג.) דדעי ר' ירמיה אמטווי ואתניי חד או דלמא אמטוויי חד ואתניי חד ודכנתה פ' ואלו מנחות (דף עו.) גבי שלש מאות שיפה וחסמ מאות בעיטה דדעי ר' ירמיה אמטווי ואתניי חד או דלמא אמטוויי חד ואתניי חד:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

הא הפילו הוא דא הפילו הוא במתכונן דומיא דגפיל מאליו שלא אחז באפר עצמו אלא אחז

הא הפילו הוא — פֿשר. אמאי? "ולקחוי" "ונתנו" אמר רחמנא! אלא לאו, שְׁמַע מִיבֵּה: לקיחה על ידי דבר אחר — שְׁמַה לקיחה. ואמר רבה: לא לדויז איניש לולבא בהושענא, דדלמא נתרי טרפי והוי חציצה. ורבא אמר: מין במינו אינו חוצץ.^(ט) ואמר רבה: לא ליגזז איניש לולבא בהושענא, דמשתיירי הוצא והוי חציצה. ורבא אמר: מין במינו אינו חוצץ. ואמר רבה: הדס של מצוה — אסור להריח בו, אתרוג של מצוה — מותר להריח בו. מאי טעמא? הדס דלריחא קאי, כי אקצייה — מריחא אקצייה. אתרוג דלאכילה קאי כי אקצייה — מאכילה אקצייה. ואמר רבה: הדס במחופר — מותר להריח בו, אתרוג במחופר — אסור להריח בו. מאי טעמא? הדס דלהריח קאי, אי שרית ליה — לא אתי למגזייה. אתרוג, דלאכילה קאי, אי שרית ליה — אתי למגזייה.^(י) ואמר רבה: לולב — בגימין, ואתרוג — בשמאל. מאי טעמא? הני תלתא מצות, והאי חדא מצוה. אמר ליה רבי ירמיה לרבי יריקא: מאי טעם לא מברכינן אלא "על נטילת לולב" — הואיל וגבוה מכולן. ולגבהיה לאתרוג ולבריה! אמר ליה: הואיל ובמינו גבוה מכולן. מתני' והיכן היו מנענעין? ב"הודו לה' תחילה וסוף, וב"אנא ה' הושיעה נא" — דברי בית הלל. ובית שמאי אומרינן: אף ב"אנא ה' הצליחה נא". אמר רבי עקיבא: צופה הייתי ברבן גמליאל ורבי יהושע, שכל העם היו מנענעין את לולביהו, והם לא נענעו אלא ב"אנא ה' הושיעה נא".^(י) גמ' נענוע מאן דכר שמייה? התם קאי: כל לולב שיש בו שלשה ספחים כדי לנענע בו — פֿשר, וקאמר: היכן מנענעין.^(י) תנן התם: שתי הלחם ושני כבשי עצרת כיצד הוא עושה? מניח שתי הלחם על גבי שני הכבשין, ומניח ידו תחתיהן, ומניח ומוליד ומביא, מעלה ומוריד. שְׁנֵאמַר: "אֲשֶׁר הוּנַף וְאֲשֶׁר הוּרַם".^(י) אמר רבי יוחנן: מוליד ומביא למי שהארבע רוחות שלו, מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו. במערבא מתנו הכי: אמר רבי חמא בר עוקבא אמר רבי יוסי ברי חנינא: מוליד ומביא כדי לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים. אמר רבי יוסי בר אבין ואיתימא רבי יוסי בר זבידא: זאת אומרת

שְׁרִי

בשפופרת ונערה לתוך שקת פֿשר: ה"ג אמאי ולקחו ונתן אמר רחמנא אלא ש"מ לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה: ואמר רבה גרס בכנולה: לא לדון איניש לולבא בהושענא לאחר שאנגד הערבה והדס יחד לא יתחב הלולב מלמעלה בתוך האנגד: דלמא נתרי טרפי הלולב משיר עלי הדס והערבה ומשתכרין באנגד וחוצצין בין מין למין ואינם אנודים יחד להיות לקיחה אחת: לא (לגוד) איניש לולבא בהושענא אס הוא ארך

יותר מדאי מן הערבה ובא לקצצו מתחת לא יקצצו בעולו באגדה אלא יוציאנו ויגז מתחת ויחזר ויאגד: דמשתיירי הוצא של לולב תלושין מן השדרה בתוך האנגד לפי שעלי הלולב חרפים ומחברים מתחת השדרה ונמשכין ועולין פנגד גבהו של לולב ובקשוצצ מתחת ומצאו חתוכין מן השדרה ונשארו באגדה: אסור להריח בו דגמרינן מספדה דלפינין בפרק קמא (דף ט.) דחל שס שמים על עצי סבה לאסר בהנאה כל שבעה הואיל והקצו למצוה: מריחא שהוא דרך הנאתו אקציה: הדס במקסר לענין שבת נקט לה כל ימות השנה: פי שרית ליה בלומר אע"ג דשרית ליה להריח לא אתי למתלש דהא במקסר נמי מריח ליה שפיר ואינו טרוד בקצצתו שיפסח ויתלשנו: אכל אתרוג דלאכילה קאי כי מורח ליה מנשי ותלש ואכיל ליה ואף אס אוכלו במקסר אין לך תולש גדול מזה: הואיל וגבוה מכלן חשוב הוא ונקרא האנגד על שמו: ולגברה לאתרוג קא סלקא דעתה דהואיל דגבוה דקאמ' הינו הא דאמרן לעיל (ספה לב:) שדרו של לולב צריך שיצא למעלה מן הדס טפח: ובמינו גבוה משלתן: מעני' תחלה וסוף הודו שבתחלת הפרק והודו שבסוף הפרק בסוף ההלל מן הודו עד סוף ההלל חדא פרשתא במנין פרשיות של ספר תהלים: גמ' נענוע מאן דכר שמה שיאה אדם חייב לנענע דפשיטא ליה לתנא וקדשי היכן היו מנענעים: כדי לנענע בו אלמא מצוה לנענע דלקמן לעצר רוחות רעות וטללים רעים: כיצד עושה אותם שהוא

צריך להניפם יחד חיים בכתוב (ויקרא כ"ג: כ') והניף הכהן אותם על לחם וגו' על שני כבשים וגו' הכבשים חיים ומניח שתי הלחם על שני הכבשים בכתוב על לחם הכפורים תנופה על שני כבשים ואף על גב דרישה דקרא משמע אותם על לחם ולפינן לה במנחות מלחם המלוואים דלחם למעלה: הונף הינו מוליד ומביא ונטלי"ר בלע"ז: הורם מעלה ואין עליה בלא הורדה והאי קרא לאו ככבשי עצרת כתיב אלא במלוואים ומיהו כל תנופות ולפינן מנה: למי שארבע רוחות שלו מצוה זו אנו עושין לשמו בן מרדכי בהנפתו: זאת אומרת הא דרבי יוסי דקאמר תנופה עוצרת רוחות רעות וטללים רעים:

תנופות עושין בן אלא דוקא בתנופת שתי הלחם דעצרת וכן ללולב משום דאמרינן פ"ק דר"ה (דף טז.) דגזר דין נחתם בפסח על התבואה בעצרת על פרות האילן כחנ על המים ולכן הנענוע שבלולב יש בו הולכה והבאה ובערוך פרש בערך גע [דאיתא בירושלמי תנא] גריך לנענע על ג' פעמים על כל דבר ודבר דשי ר' יורא הבין חד או דלמא הבין והבין חד פי' כבר אמרת גריך נענוע נ' פעמים ובעי ר' יורא הולכה פעם אחת ובהבאה פעם אחת או הולכה והבאה פעם אחת נחשבים וגריך להוליד ולהביא שלשה פעמים תמן תנינן בגדה פרק האשה (דף סב.) גבי שבעה סמינן מעבירין על הפתס וגריך לכסבם שלש פעמים על כל אחד רבי זעירא דשי הבין חד או הבין והבין חד ולא אפשיט ובינן דלא אפשיט עבדינן לחומרא שלש פעמים לכל אחד ואחד ע"כ לשונו והיא דשיא דהתם איתא נמי בש"ס דידן בגדה פ' האשה (דף סג.) דדעי ר' ירמיה אמטווי ואתניי חד או דלמא אמטוויי חד ואתניי חד ודכנתה פ' ואלו מנחות (דף עו.) גבי שלש מאות שיפה וחסמ מאות בעיטה דדעי ר' ירמיה אמטווי ואתניי חד או דלמא אמטוויי חד ואתניי חד:

מסורת הש"ס
א בבורות ט:
ב לעיל לא:
ג לעיל כט; מנחות מב; משנה סוכה
ד מנחות סא; משנה מנחות
ה ויקרא רבה; מנחות סב; פסיקתא רבתי
גליון הש"ס
גמ' ואמר רבה חדס במחובר. עיין בר"ן פ"ג דביצה דף קנד ע"א בשם הגאונים הגי' בכאן בהיפוד דהדס במחובר אסור להריח בו אתרוג שרי ע"ש וכ"כ הגהת אשרי:
תורה אור השלם

[במדבר יט, יז]

[במדבר יט, יח]

[תהילים קיח, כה]

[שמות כט, יז]

[ויקרא כג]

מסורת הש"ס
א קידושין ל; קידושין פא. ב מגילה כ; משנה מגילה ג שבת ט: ד פסחים קיט. ה ברכות כ: ו מנחות סב.
גליון הש"ס
גמ' אמר רבא רבא מאי קושיא. עיין זה יבמות דף קח ע"ב:

שְׂרִיר מַצְנָה מַצְנָה שֶׁהיא שְׂרִירָה שְׁאִינָה עֵקֶר לַעֲבָב כַּפֶּרֶה אַעפ"כ מאי קוּשְׂיָא דְלִמָּא הָא דְאוּרִיתָא וְהָא דְרַבְּנִן. תַּמָּה וְהָרִי קדוּשָׁה הַיּוֹם דְּאוּרִיתָא כְּדִלְמָרִי פ' מִי שְׁמִתּוּ (בְּרֻכּוֹת דף כ: נֶשֶׁס) נָשִׁים חֲיֻבּוֹת בְּקדוּשָׁה הַיּוֹם דְּבַר תּוֹרָה וְהָא דַּמְשַׁמַּע בְּרִישׁ גִּזִּיר (דף ג:): שֶׁהוּא מְדַרְבֵּנָן לִיּוֹן הוּא מְדַרְבֵּנָן דְּדִרְשׁ לְאַסֵּר עַל הַיּוֹן מַצְנָה כִּיּוֹן הַקִּשּׁוּי וְהָאִיּוֹן הָאֵלּא בְּדָם אֵלּא שְׁאֵם עֲשָׂאָה לַתְּנוּפָה שְׂרִיר מַצְנָה שְׁשִׁירָה וְלֹא עֲשָׂאָה מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כִּאלֹו לֹא עָשָׂה מִן הַמִּבְחָר וְכַפֵּר כְּלוּמַר אַעפ"כ כַּפֵּר שְׁאִין צְרִיךְ לְהִבִּיא קֶרֶבֶן אַחֵר: וְכֵן לֹולָב מוֹלִיךְ וּמִבִּיא מַעֲלָה וּמוֹרִיד: מִמָּטִי לִיָּה מוֹלִיךְ: וּמִיָּתִי מִבִּיא: גִּירָא בְּעִינִיָּה דְסַטְנָא דְרִי זֶה לַחַן בְּשִׁעֲוִי שֶׁל שְׁטֵן שְׂרִירָה בְּשִׁעֲוִי שְׁאִין בּו כַּח לְנִתְקַ מַעֲלִינוּ עַל מַצְנוֹת: וְלֹאוּ מַלְתָּא הִיא אִין וְכֹון לֹומַר כֵּן: לְאַגְרִי שְׁתַּגְדָּה בּו שְׁטֵן שֶׁהוּא יַצֵּר הַרַע וְיִשְׁיֹאֲנוּ לַתַּעוֹת מַעַל קוֹנוֹ וְיִמָּסֵר עַצְמוֹ עַל הַדְּבַר: מִתְּנִי יִטַּל עַל שְׁלַחְנִי אֵם שִׂכַח וְלֹא נִטַּל קִדָּם חֲכִילָה צְרִיךְ לְהַפְסִיק סְעֻדָּתוֹ וְלִטַּל לֹולָב: גַּמ' אֵם הַתְּחִילֹו אִין מַפְסִיקִין גַּבִּי תַּפְלַת הַמַּנְחָה תַּנּוּ לָהּ בַּמַּסְכַּת שִׂבַּת לֹא יִשָּׁב חֲדָם לִפְנֵי הַסֶּפֶר וְלֹא יִכָּנס לֹא לְאֹכַל וְלֹא לְדוֹן וְאֵם הַתְּחִילוּ קִדָּם הַמַּנְחָה וּמַשְׂכָּה סְעֻדָּתוֹ וְהִנֵּיע זְמַן הַמַּנְחָה אִין מַפְסִיקִין אִין צְרִיכִין לְהַפְסִיק סְעֻדָּתוֹ וְלִהְתַּפְּלֹ: הָא דְאִכָּא שְׁהוּת בִּיּוֹם הַתָּם בְּדִילכָּא שְׁהוּת לְהַתַּפְלֵל אַחֵר שְׁיַגְמֵרוּ סְעֻדָּתָם וּמִתְנִי דְהִכָּא בְּדִילכָּא שְׁהוּת שְׁתַּמְשֵׁךְ סְעֻדָּתוֹ עַד שְׁתַּחֲשֹׁךְ: וּמֵאִי קוּשְׂיָא דַּתַּפְּלָה אֵלּוּלָב דְּאֻצְמִרִיךְ רַב סַפְרָא לִשְׁנַיִי עָלֶיהָ דְלִמָּא תַרְוֵיהּ בְּדִילכָּא שְׁהוּת וְגַבִּי לֹולָב מַפְסִיקִין דְּמַדְאוּרִיתָא הִיא אֲכַל תַּפְּלָה דְרַבְּנִן: אֵלּא אִי קוּשְׂיָא דְאֻצְמִרִיךְ רַב סַפְרָא לִשְׁנַיִי הִיא נּוּפָה קוּשְׂיָא דְלֹולָב אֵלּוּלָב רִישָׁא דְקַתְנִי מַפְסִיק וְסִיכָא מַשְׁמַע יִמְתִּין אֵם יִרְצָה שְׁהִירִי יֵשׁ לוֹ שְׁהוּת כָּל הַיּוֹם: דְלִמָּא מַצְנָה לְאַפְסוּחִי שְׁמָא יִשְׂכַח וְיַפְשָׁע: אֵלּא אִמַּר ר' יִזְרִיא לְעוֹלָם כִּי אֻצְמִרִיךְ רַב סַפְרָא לִשְׁנַיִי מִשּׁוּם קוּשְׂיָא קוּמִיתָא אֻצְמִרִיךְ: מִתְּנִי מַקְרִין אוּתוֹ כֵּךְ הִיוּ נוֹהֲגִין אַחַד קוֹרָא אֶת הַהֶלֶל וּמוֹצִיא אֶת הַרְבִּים וְאֵם הִיָּה עֶבֶד אוֹ אִשָּׁה אוֹ קָטָן הוֹאִיל וְאִין מַחֲיִב בְּדָבָר אִין מוֹצִיא אֶת הַמַּחֲיִב מִיָּדִי חוּבָתוֹ הֵלֶכֶךְ עוֹנֶה אַחֲרָיו כֵּל מַה שֶׁהוּא אוֹמַר: וְתַבֵּא מֵאִירָה שְׁלֹא לָמַד

וְאֵם לָמַד תַּבֵּא לוֹ מֵאִירָה שְׁמִבְּזָה אֶת קוֹנוֹ לַעֲשׂוֹת שְׁלוּחִים כְּאֵלֶּה: עוֹנֶה אַחֲרָיו הֵלְלוּיָהּ עַל כֵּל דְּבַר שֶׁהוּא אוֹמַר וְהִבִּי קַתְנִי לָהּ בַּמַּסְכַּת סוּטָה (דף ל:): בִּיצֵר אִמְרוּ יִבְרָאֵל שִׁירָה בָּיִם כַּגְדוֹל הַמַּקְרָא אֶת הַהֶלֶל וְהֵם עוֹנִין אַחֲרָיו הֵלְלוּיָהּ מַשֶּׁה אִמַּר אֲשִׁירָה לָהּ וְהֵם אוֹמְרִים אֲשִׁירָה לָהּ מַשֶּׁה אִמַּר כִּי גֵאָה גֵאָה וְהֵם אוֹמְרִים אֲשִׁירָה לָהּ אֵלִמָּא דַּעַל כֵּל דְּבַר וְדָבָר קִיאֵמר דַּעוֹנִין הֵלְלוּיָהּ: לְכַפֵּל כָּל פְּסוּק וּפְסוּק וְנִהְגוּ בֵּן מַפְנֵי שֵׁשׁ פְּרָשָׁה שְׂכָלָה כַּפּוּלָה הוֹדּוּ תַחֲלָה וְסוּף יֵאמַר נָא שְׁלָשָׁה פַעֲמִים קִרְאִיתִי יָהּ עֲנִי בַּמַּקְרָח יָהּ ה' יָהּ ה' לִי טוֹב לַחֲסוֹת טוֹב לַחֲסוֹת סְבִיבוּי סְבִיבִי דַחֶה דְחִיתִנִי וְיָהּ לִי לִישׁוּעָה קוֹל רָגִיה וְיִשׁוּעָה וְיִמִּין ה' וְיִמִּין ה' לֹא אִמוּת וְלִמוּת לֹא נִתְּנִי פְתָחוּ לִי שַׁעֲרֵי זֶה הַשַּׁעַר וְגו' אֲכַל מֵאֲדָךְ וּלְמַטָּה אִינוּ (כּוּפֵל) וְהִינוּ דִּלְמָרְיִין לְקָמִן (סָבָה דף לט.) מוֹסִיף לְכַפֵּל מֵאֲדָךְ וּלְמַטָּה: גַּמ' בְּאַמַּת אִמְרוּ כֵּל בְּאַמַּת הֵלְכָה הִיא וְאִין חוֹלֵק בְּדָבָר: כֵּן מְבַרֵךְ לְאַבְיִי בְּרֻכּוֹת הַחֲמוֹן מַשְׁהִינִיע לַחֲנוּךְ דְּחִיב מְדַרְבֵּנָן וּבַמַּסְכַּת בְּרֻכּוֹת פֶּרֶךְ מִי שְׁמִתּוּ (בְּרֻכּוֹת דף כ:): מוֹקֵם לָהּ כַּגּוֹן שְׁלֹא אֲכַל אֲבִיו אֵלּא בְּצִית אוֹ בְּבִיצָה דְהִיו שַׁעוּרָא דְרַבְּנִן דְּמַדְאוּרִיתָא לֹא מַחֲיִב עַד דְּשַׁבַּע דְּכַחֲיב וְאֹכְלַת וְשַׁבַּעַת וּבְרֻכָּת הֵלֶכֶךְ אַתִּי מְדַרְבֵּנָן וּמִפִּיק מְדַרְבֵּנָן: שְׁאֲשִׁתִּי וּבְנִי מְבַרְכִין לוֹ דְּוִדְאִי מַחֲמַת שְׁלֹא לָמַד הוּא:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מֵאִי קוּשְׂיָא דְלִמָּא הָא דְאוּרִיתָא וְהָא דְרַבְּנִן. תַּמָּה וְהָרִי קדוּשָׁה הַיּוֹם דְּאוּרִיתָא כְּדִלְמָרִי פ' מִי שְׁמִתּוּ (בְּרֻכּוֹת דף כ: נֶשֶׁס) נָשִׁים חֲיֻבּוֹת בְּקדוּשָׁה הַיּוֹם דְּבַר תּוֹרָה וְהָא דַּמְשַׁמַּע בְּרִישׁ גִּזִּיר (דף ג:): שֶׁהוּא מְדַרְבֵּנָן לִיּוֹן הוּא מְדַרְבֵּנָן דְּדִרְשׁ לְאַסֵּר עַל הַיּוֹן מַצְנָה כִּיּוֹן הַקִּשּׁוּא וְהָאִיּוֹן הָאֵלּא בְּדָם אֵלּא שְׁאֵם עֲשָׂאָה לַתְּנוּפָה שְׂרִיר מַצְנָה שְׁשִׁירָה וְלֹא עֲשָׂאָה מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כִּאלֹו לֹא עָשָׂה מִן הַמִּבְחָר וְכַפֵּר כְּלוּמַר אַעפ"כ כַּפֵּר שְׁאִין צְרִיךְ לְהִבִּיא קֶרֶבֶן אַחֵר: וְכֵן לֹולָב מוֹלִיךְ וּמִבִּיא מַעֲלָה וּמוֹרִיד: מִמָּטִי לִיָּה מוֹלִיךְ: וּמִיָּתִי מִבִּיא: גִּירָא בְּעִינִיָּה דְסַטְנָא דְרִי זֶה לַחַן בְּשִׁעֲוִי שֶׁל שְׁטֵן שְׂרִירָה בְּשִׁעֲוִי שְׁאִין בּו כַּח לְנִתְקַ מַעֲלִינוּ עַל מַצְנוֹת: וְלֹאוּ מַלְתָּא הִיא אִין וְכֹון לֹומַר כֵּן: לְאַגְרִי שְׁתַּגְדָּה בּו שְׁטֵן שֶׁהוּא יַצֵּר הַרַע וְיִשְׁיֹאֲנוּ לַתַּעוֹת מַעַל קוֹנוֹ וְיִמָּסֵר עַצְמוֹ עַל הַדְּבַר: מִתְּנִי יִטַּל עַל שְׁלַחְנִי אֵם שִׂכַח וְלֹא נִטַּל קִדָּם חֲכִילָה צְרִיךְ לְהַפְסִיק סְעֻדָּתוֹ וְלִטַּל לֹולָב: גַּמ' אֵם הַתְּחִילֹו אִין מַפְסִיקִין גַּבִּי תַּפְלַת הַמַּנְחָה תַּנּוּ לָהּ בַּמַּסְכַּת שִׂבַּת לֹא יִשָּׁב חֲדָם לִפְנֵי הַסֶּפֶר וְלֹא יִכָּנס לֹא לְאֹכַל וְלֹא לְדוֹן וְאֵם הַתְּחִילוּ קִדָּם הַמַּנְחָה וּמַשְׂכָּה סְעֻדָּתוֹ וְהִנֵּיע זְמַן הַמַּנְחָה אִין מַפְסִיקִין אִין צְרִיכִין לְהַפְסִיק סְעֻדָּתוֹ וְלִהְתַּפְּלֹ: הָא דְאִכָּא שְׁהוּת בִּיּוֹם הַתָּם בְּדִילכָּא שְׁהוּת לְהַתַּפְלֵל אַחֵר שְׁיַגְמֵרוּ סְעֻדָּתָם וּמִתְנִי דְהִכָּא בְּדִילכָּא שְׁהוּת שְׁתַּמְשֵׁךְ סְעֻדָּתוֹ עַד שְׁתַּחֲשֹׁךְ: וּמֵאִי קוּשְׂיָא דַּתַּפְּלָה אֵלּוּלָב דְּאֻצְמִרִיךְ רַב סַפְרָא לִשְׁנַיִי עָלֶיהָ דְלִמָּא תַרְוֵיהּ בְּדִילכָּא שְׁהוּת וְגַבִּי לֹולָב מַפְסִיקִין דְּמַדְאוּרִיתָא הִיא אֲכַל תַּפְּלָה דְרַבְּנִן: אֵלּא אִי קוּשְׂיָא דְאֻצְמִרִיךְ רַב סַפְרָא לִשְׁנַיִי הִיא נּוּפָה קוּשְׂיָא דְלֹולָב אֵלּוּלָב רִישָׁא דְקַתְנִי מַפְסִיק וְסִיכָא מַשְׁמַע יִמְתִּין אֵם יִרְצָה שְׁהִירִי יֵשׁ לוֹ שְׁהוּת כָּל הַיּוֹם: דְלִמָּא מַצְנָה לְאַפְסוּחִי שְׁמָא יִשְׂכַח וְיַפְשָׁע: אֵלּא אִמַּר ר' יִזְרִיא לְעוֹלָם כִּי אֻצְמִרִיךְ רַב סַפְרָא לִשְׁנַיִי מִשּׁוּם קוּשְׂיָא קוּמִיתָא אֻצְמִרִיךְ: מִתְּנִי מַקְרִין אוֹ שֶׁהִיָּה עֶבֶד אוֹ אִשָּׁה אוֹ קָטָן מַקְרִין אוּתוֹ — עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶן מַה שֶּׁהֵן אוֹמְרִין, וְתַבֵּא לוֹ מֵאִירָה. אֵם הִיָּה גְדוֹל מַקְרָא אוּתוֹ, עוֹנֶה אַחֲרָיו "הִלְלוּיָהּ". מְקוֹם שְׁנִהְגוּ לְכַפּוֹל — יְכַפּוֹל, לְפִשּׁוּט — יַפְשׁוּט, לְבָרֶה — בְּרָהּ, הַכֵּל כְּמִנְהַג הַמִּדִּינָה. ^(ט)גַּמ' תַּנּוּ רַבְּנִן: בְּאַמַּת אִמְרוּ בֵּן מְבַרֵךְ לְאַבְיוֹ. וְעֶבֶד מְבַרֵךְ לְרַבּוֹ, וְאִשָּׁה מְבַרַכַת לְבַעֲלָהּ, אֲכַל אִמְרוּ חֲכָמִים: תַּבֵּא מֵאִירָה לְאָדָם שְׁאֲשִׁתּוֹ וּבְנִיו מְבַרְכִין לוֹ. ^(י)אִמַּר רַבָּא:

הִלְכִתָּא

חֲמוּר: וְתָהִי לוֹ מֵאִירָה. שְׁלֹא לָמַד וְאֵם לָמַד תַּבֵּא לוֹ מֵאִירָה שְׁמִבְּזָה אֶת קוֹנוֹ לַעֲשׂוֹת שְׁלוּחִין כְּאֵלֶּה כֵּן פ"י בְּקוֹנֵט" וְעַל אֲשִׁתּוֹ וּבְנִיו מְבַרְכִין לוֹ בַּמַּקְרָא הִיָּה לוֹ לְפִרְשׁ כֵּן דַּמְתְּנִי מִיָּדִי בְּלֹא לָמַד שְׁמַקְרִין אוּתוֹ וְעוֹנֶה אַחֲרֵיהֶן מַה שֶּׁהֵן אוֹמְרִים וּמִשּׁוּם דְּמִבְּזָה בְּמָה שְׁאֵלֹו מְבַרְכִין לוֹ דְלֹאוּ בְּנִי חֲיוּבָא נִיגְהוּ הַמַּקְרִין אוּתוֹ קִלְטִי לִיָּה דְהָא כַּגְדוֹל מַקְרָא אֵף עַל פִּי שְׁאִין עוֹנִין אַחֲרָיו אֵלּא הֵלְלוּיָהּ דְנִפְק בְּשִׁמְיַעַה לַחוּדִיָּה וְתַבֵּא לוֹ מֵאִירָה דַּעֲבַד וְאִשָּׁה גַּמִּי לֹא מַחֲיִב בְּהֶלֶל דְּמַצְנוֹת עָשָׂה שְׁהִזְמַן גְּרָמָא הוּא: בְּאַמַּת אִמְרוּ בֵּן מְבַרֵךְ לְאַבְיוֹ. אִין זֶה מַעֲגוֹן מַשְׁנַתְנוּ וְלֹא מִיָּתִי לִיָּה אֵלּא אַבִּב גְּרָרָא דְתַבֵּא לוֹ מֵאִירָה דְהִכָּא לֹא אִירִי בַּמַּקְרָא אוּתוֹ דְבַפ' מִי שְׁמִתּוּ (בְּרֻכּוֹת דף כ: נֶשֶׁס) רוּצָה לְדַקְדַּק מִכָּאֵן דְנָשִׁים חֲיֻבּוֹת בְּבֻרְכַּת הַחֲמוֹן דְּאוּרִיתָא מְדַמוּצִיאָה לְאֲחֵרִים וְזִי חוּבָתָן וּפְרִיךְ קָטָן אִכָּא לִימִימר דְּאוּרִיתָא אֵלּא הִב"ע דְאֲכַל שַׁעוּרָא דְרַבְּנִן וּמִפִּיק דְרַבְּנִן וּבִתְוִסְפִּיתָא קַתְנִי גַבִּי בְּרַכַּת הַחֲמוֹן דְאִין אִשָּׁה וְעֶבֶד וְקָטָן מוֹצִיאִין אֶת הַרְבִּים וְזִי חוּבָתָן וְאִיכָּא לְאוּקוּמִי כְּשֶׁאֲכַל שַׁעוּרָא דְאוּרִיתָא וְאִין וְכֹול לְדַקְדַּק מִכָּאֵן דְּבֻרְכַּת הַחֲמוֹן דְּאוּרִיתָא דְדִלְמָא לֹא הִיוּ דְאוּרִיתָא כִּיּוֹן דְאִין מַצְטַרְכּוּת לִחְמוֹן כְּדַתְּנָן פֶּרֶךְ שְׁלָשָׁה שְׁאֲכַלּוּ (בְּרֻכּוֹת דף מה.) אִין מוֹצִיאוֹת אַעפ"פ שֶׁהָאִשׁ מוֹצִיאִן שְׁאִנִּי אִישׁ דְחִשְׁבִּי טְפִי אִי גַמִּי מִשּׁוּם דְרַבִּים וְלֹא בְהוּ מַלְתָּא דְהִרִי מְגַלָּה דְנָשִׁים חֲיֻבּוֹת כֶּה וּפִרְשׁ כֶּה"ג דְאִין נָשִׁים מוֹצִיאוֹת אֶת הַרְבִּים וְזִי חוּבָתָן בְּמִנְגָּלָה:

לח.

לח:

הלכתא גברתא אבא למשמע ממנהגא דהללא.

היו כלם בקיאים בהלל והיו כלם קוראים את ההלל עם שליח צבור כמו שאנו קוראים עכשו ולא היו סומכים עליו כלל בקפרש בקוונטרם אלא שגהגו לשנות בהגה דוכתי דמפרש והולך כדי ללמד מהן הלכה למעשה לבקיי ולמי שאינו בקי וגדול מקרא אותו או קטן ומה שאין אנו נוהגין עכשו לעשות בן משום דמנהגא קרי לה (והיבא דגהוג גהוג) והיבא דלא גהוג לא גהוג: הוא אומר הללויה. שליח צבור והצבור עונין אחריו הללויה והוא שותק עד שיעגו והשתא אינו מפרש היאך מברכין שגס הצבור תיבין לברך קדם שיתחילו נשמא כלם מברכין יחד ואף על פי שהצבור שותקין עד שיפתח שליח צבור הללויה אין לחוש ב כך: מכאן שאם היה גדול מקרא אותו עונין אחריו הללויה.

ממתני' שמעינן לה אלא מפרש והולך כל הלכתא דאיבא למשמע ממנהגא: מכאן שמצינה לענות בראשי הפרקים. פרש בקוונטרם מכאן שבראשי הפרקים צריכין לענות ראשי הפרקים ולא סגי להו בהללויה משמע מתוך פרוש הקוונטרם שבראשי פרקים עונין ראשי פרקים ולא יותר ועל כל דבר חוץ מראשי פרקים עונין הללויה עד שיגמר את ההלל וכן פרש במתניתין ובסוף פרק בשם (סוטה דף ל: נסח) לא משמע הכי דתיציא בגמרא ביצי אחרו ושראל שירה בגדול מקרא את ההלל והן עונין אחריו ראשי פרקים משמע שמתחלת הפרק עד סופו עונה ראש (ראש) פרק על כל דבר ודבר עד סופו וכן פרק שני עונה ראש פרק שני ועל כל דבר ודבר עד סופו וכן כלם בגון הללויה בצאת ושראל ממצרים לא לנו ה' לא לנו אהבתי פי ישמע ה' הללו את ה' כל גוים הודו לה' פי טוב נשמא מתחלת הלל עד הודו פרק אחד מקלל עשה במנהגא דהיליאל סימן לדבר עד הודו דבפרק ראשון

הבא אחריו היה להם לעשות סימן זה ומה שנוהגין עכשו ששליח צבור אומר שלשה יאמרו גא והצבור עונין על כל אחד ואחד הודו ולא מצינו מנהג זה בש"ס מ"מ גפקי מהגה קראי דשומע בעונה: הוא אומר אנה ה' הושיעה נא והם אומרים אנה ה' הושיעה נא הוא אומר אנה ה' הצליחה נא וכו'. ואע"ג דאמרין במגלה (דף כב.) אין מפקדיקן בפסוק אלא לתינוקות הבא שאני שאלמרויהו שני בני אדם בדיאתא בערבוי פסחים (דף קיט.): שמע ולא ענה יצא. מי שאינו יודע לקרות ולא לענות אם שמע וכן את לבו לשמע אף על פי שלא ענה יצא וכן למתפללין בצבור ושלוח צבור אומר קדשה או יהא שמה רבא מדרך ישתקו מתפללתן וישמעו ודרי הן בעונין ולבשיגמר קדשה יחזרו לתפלתן וכן יסד רב יהודאי גאון בה"ג דקפרש בקוונטרם וקדשה מהא דאמרין פרק מי שמתו (בבבכות דף כא:.) אם יכול להתחיל ולגמר עד שלא יגיע שליח צבור לקדשה יתפלל ואם לאו לא יתפלל וי"א שם בן צמוזים ולמה לן בלי האי יתפלל בדרכו ולבשיגיע שם ישתק אלא ודאי אם היה שותק היתה שמיעתו הפסקת תפלתו ומיהו שמא אע"ג דשומע בעונה מ"מ ענה עדיף ומצוה מן המבחר: אמר רבא לא לימא איניש ברוך הבא נהדר בשם ה'. תמה דבסוף מצות חליצה (יבמות דף קו: נסח) אמר אבוי האי מאן

דמקרי חליצה לא לקרי לדידה לא לחודי' ואבה [יבמי] לחודה דמשמע אבה יבמי אלא לא אבה יבמי בבת אחת ולא לקרי לדידה לא לחודה וספצתי [לקחתה] לחודה דמשמע ספצתי לקחתה אלא לא ספצתי לקחתה בפעם אחת אמר רבא אפסוקוי מלתא לית לן בה ויש לימר דלבתר דשמע הכי מרב ספקא סבירה:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

הלכתא גברתא אבא רבא

הלכתא גיברתא איבא למשמע ממנהגא דהלילא.

הוא אומר: "הללויה", והן אומרים: "הללויה" — מכאן שמצינה לענות "הללויה".^(ס) הוא אומר: "הללו עבדי ה'", והן אומרין: "הללויה" — מכאן שאם היה גדול מקרא אותו, עונה אחריו "הללויה". הוא אומר: "הודו לה'", והן אומרים: "הודו לה'" — מכאן שמצינה לענות ראשי פרקים. אתמר גמי, אמר רב חנן בר רבא: מצינה לענות ראשי פרקים.^(א) הוא אומר: "אנא ה' הושיעה נא", והן אומרים: "אנא ה' הושיעה נא", — מכאן שאם היה קטן מקרא אותו, עונין אחריו מה שהוא אומר. הוא אומר: "אנא ה' הצליחה נא" והן אומרים: "אנא ה' הצליחה נא", מכאן שאם בא לבפול — כופל. הוא אומר: "ברוך הבא", והן אומרים: "בשם ה'" — מכאן לשומע פעונה. בעו מיניה מרבי חייא בר אבא: שמע ולא ענה, מהו? אמר להו: חפיימיא וספריא ורישי עצמא ודרשאיא אמרו: שמע ולא ענה — יצא. אתמר גמי, אמר רבי שמעון בן פוי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: מנין לשומע פעונה — דכתיב: "את (הדברים) אשר קרא (יאשיהו)". וכי יאשיהו קרא? והלא שפן קראן, דכתיב: "ויקראהו שפן (את כל הדברים האלה) לפני המלך". אלא, מכאן לשומע פעונה. ודילמא בתר דקראהו שפן קרא יאשיהו? אמר רב אחא בר יעקב: לא סלקא דעתה, דכתיב: "יצו רח לבבה ותכנע לפני ה' בשמעה (את הדברים האלה)" — "בשמעה" ולא "בקראה". אמר רבא: לא לימא איניש "ברוך הבא" והדר "בשם ה'", אלא "ברוך הבא בשם ה'", בהדידי. (אמר ליה רב ספרא:

משנה,

בבבבי בגסיות בקמפרש ואזל שאיו נוהגין לענות הללויה שתי פעמים ולא יותר ואומרים כל ההלל עם המקרא עד הודו ועונין הודו אחריו וחסרין וקורין עמו עד אנה ועונין אנה הושיעה נא וננה הצליחה נא אחריו כמו שאנו עושין ואין זו בקריאת הראשונים שאיו עונים הללויה על כל דבר כדאמרין במתניתין דהבא ובסוטה (דף ל:.) ואמר רבא ממנהג של עכשו אנו למדים מהו עקר קריאת הלל בפסקונהו תחלה לפי שהכל תובין בקריאתו ואין הכל בקיאים בו תקני אחד קורא ואחרים שומעים והכל עונים מקצת ועכשו שכל בני בגסיותינו בקיאים וקורין אותו כלו ואעפ"כ עונין שתי פעמים הללויה והודו לה' וננה מכאן אנו יכולים ללמד מה תקנו הראשונים לענות למי שאין בקיאים ולבקיאין: הוא אומר הללויה והן אומרים הללויה מכאן שמצינה לענות הללויה ממה שאנו נוהגין שהמקרא פותח בהללויה ואנו שותקין ועונין אחריו הללויה והוא שותק ואין אנו מתחילין לקרות עמו בפסד שאנו גומרים עמו שאר ההלל למדין אנו מכאן שמצינה לענות הללויה בפתחתו ואפלו לבקיאין: הוא אומר הללו עבדי ה' והם אומרים הללויה מכאן למי שגדול מקרא שעונה אחריו הללויה ממה שנוהגין עכשו לענות עוד הללויה פעם שניה ושאר הלל קורין בלן עמו אנו למדין תקנה הראשונה מי שאינו בקי או בקי ואינו גומר אלא סומך על המקרא דיו לענות הללויה על כל דבר ודבר ולפי כך החזיקו עכשו במנהג הזה לסמך בהללו עבדי ה' על המקרא ולענות הללויה לדעת תקנה ראשונה ולא תשפח שמתר בכל הלל לסמך עליו ולענות הללויה למי שאינו בקי: הוא אומר הודו והן שותקין ואחר כך עונין: מכאן שבראשי פרקים צריכין לענות ראשי פרקים עצמן ולא סגי ליה בהללויה ומיהו חנן דגמרין כוניה לא צריכין אלא שבהי החזיקו שלא תשפח תקנה הראשונה למי שאינו גומר: הוא אומר אנה והם אומרין אנה אנה ואין זה מראשי פרקים בזה החזיקו להיות סימן לעקר תקנה למי פסומך על המקרא שפעמים שצריך לענות אחריו כל דבר ודבר שהוא אומר והכי דמי בגון מי שהיה קטן מקרא אותו בדנתן במתניתין: הוא אומר אנה ה' הצליחה נא והן שומעין ואחר כך עונין סימן זה החזיקו לדעת שהרוצה לכפל את ההלל כופל כמו שיה נכפל שהרי שומע פעונה גדלקמן ואלו שומעין ועונין דרי זו בפילה וכל הני מכאן דקאמר רבא מכאן לקטן המקרא כו' מכאן שאם בא לכפל לאו דוקא דהוא הדיו גמי מצ למילף איפכא מאנה הושיעה נא שאם בא לכפל ומאנה הצליחה נא לקטן המקרא אלא אשמעינן שלא על חנם החזיקו אלו שגומרין את ההלל לענות דברים הללו אלא כדי ללמד מהם תקנות הללו שתקנו גביאים לשראל: הוא אומר ברוך הבא והם אומרים בשם ה' וברוך הבא סומכין עליו ואין עונין לא התבות עצמן ולא הללויה מכאן נלמד לשאינו יודע לא לקרות ולא לענות אם שמע וכן לבו לשמע אף על פי שלא ענה יצא וכן למתפללין בצבור ושלוח צבור אומר קדיש או יהא שמה רבא ושתקו בתפלתן וישמעו בכניה ודרי הן בעונין ובשיגמר הקדשה יחזרו לתפלתן וכן יסד רב יהודאי גאון בעל הלכות גדולות: חפיימיא במשמעו: וספריא מלמדי תינוקות: אשר קרא המלך וגו' בספר שמרא חלקיה הפהו משפטי קרא בספר מלכים (ב כב): לא לימא איניש מי שאין אחר מקרא אותו לא לימא ברוך הבא ויגשים בינתיים ונהדר בשם ה' דלא קומא אובכה אמלתא דלעיל וימחוי במוציאו לבטלה:

דמקרי חליצה לא לקרי לדידה לא לחודי' ואבה [יבמי] לחודה דמשמע אבה יבמי בבת אחת ולא לקרי לדידה לא לחודה וספצתי [לקחתה] לחודה דמשמע ספצתי לקחתה אלא לא ספצתי לקחתה בפעם אחת אמר רבא אפסוקוי מלתא לית לן בה ויש לימר דלבתר דשמע הכי מרב ספקא סבירה:

 מסורת הש"ס

א סוטה ל:

ב אוצר מדרשים מדרשים על משה רבינו פטירת משה רבינו עה נוסחא ב ה

 תורה אור השלם

הללויה הללו עבדי יהנה הללו את־שם יהנה [תהילים קיג, א] הודו ליהנה כ״טוב פי לעולם חסדו יאמר־נא ושראל פי וגו' [תהילים קיח]

הודו ליהנה כ״טוב פי לעולם חסדו [תהילים קיח, א]

אנא יהנה הושיעה נא אנא יהנה הצליחה נא [תהילים קיח, כה] ברוך הבא בשם יהנה ברקנוכם מבית יהנה [תהילים קיח, כו]

ויפן יאשהו ונרא את־הקברים אשר־שם בָּהָר וישלח וישח את־העצמות וגו' [מלכים ב כג, טז]

כה אמר יהנה הנני מביא רעה אל־המקום הזה ועל־ישיביו וגו' [מלכים ב כב, טז]

ונצי שפן הספר למלך לאמר ספר נתן לי חלקה וגו' [מלכים ב כב, יז]

יצו רד"לכבד ותכנע מפני יהנה בשמעה אשר דברתי על־המקום וגו' [מלכים ב כב, יט]

מסורת הש"ס
א יבמות קו: ב תוספתא פסחים; פסחים קיט: ג פסחים ז: פסחים קיט:; מנחות לה:; מגילה כא:; נדה סג. ד בכורות לא: ה בכורות לא:
גליון הש"ס
תוס' ד"ה הלוקח לולב וכו' וקתני סיפא בד"א בע"ה. וכן ברכות דף י"ז ע"א אני ברי' וחבירי ברי'.
תורה אור השלם

ויהי־טוב ארוץ ואמר לו רוח הנהיך אחיטעץ דוד הפקר ויַעֲבֹר אֶת־הַכּוֹשִׁי [שמואל ב יח, כג]

והוא עבר לפניהם וישפחו ארצה שבע פעמים עד־גשתו עד־אחיו [בראשית לג, ג]

עלה הפרץ לפניהם פרצו ויעברו שער ויצאו בו ויעבר מלכם לפניהם ויתוה בראשם [מיכה ב, יג]

מִשֶׁה גָּדוֹל הַדּוֹר: **[שְׁפִיר הָאֻמְרֶת]** בְּתוּמִיה:

לִית לָן בַּה: **כּוּפֵל בַּה עֲבָרִים** מֵאֵנָה וְהִלָּאָה: **מוֹסְרִיף בַּה** בַּהֲלֵל מוֹסִיף לְכַפֵּל עַל כְּפִילָתוֹ שֶׁל רִבִּי: **מֵאֲלָךְ וּלְמִטָּה** כְּדִפְרִי לְעִיל שֶׁכֵּל הַמְזוּמֹר כְּפוּל מֵרָאשׁוֹ וְעַד כָּאן: **לִ"ש דִּתְלִילָא** בִּרְכָה בְּמִנְהָג אֵלֶּה בִּרְכָה שְׁלֹא־חֲרִי: **עוֹבֵר קֹדֶם: וַיַּעֲבֹר אֶת הַפְּנִי** קִדְמוֹ לְרוֹן לְפָנָיו: **מִתְנִי' הַלּוֹקֵחַ נוֹלֵב מִחֲבָרֵי** לִי נִרְאָה דִּהַלּוֹקֵחַ נוֹלֵב מֵעַם הָאֶרֶץ גֵּרָסִי דִּהָא בְּעַם הָאֶרֶץ חֲמִירִי בְּדִלְאִמִּי' בְּנִי' וְעַם הָאֶרֶץ לְגַבִּי חֲבֵר לֹא קָרִי לֹה חֲבָרֵי וְאִי לּוֹקֵחַ נָמִי עַם הָאֶרֶץ מִי צִית לָן לִהְיוֹחַ חֲבָרֵי בְּחִשּׁוֹד: **נוֹמֵן לוֹ אֶתְרוּג בְּמִתְנָה** חֲבֵר שְׁקוּנָה הוֹשַׁעְנָא כִּלְיָה מֵעַם הָאֶרֶץ בְּשִׁבְעִיטִי וְבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לָתֵן לוֹ אֶתְרוּג בְּמִתְנָה: **לְפִי שְׁאִין רִשְׁאִי כּוִי** בְּנִי' מִפְּרֶשׁ טַעֲמָא: **גַּמִּי מְבַלֵּעַ לֹה דְמִי אֶתְרוּג בְּנוֹלֵב** יוֹמֵכֵר נוֹלֵב בִּיקָר עַד שִׁתָּן לוֹ אֶתְרוּג בְּמִתְנָה: **וְלִיתִּיב לִיָּה** דְּמִי אֶתְרוּג בְּהִלָּא מ"ט **אִין רִשְׁאִי לְלוֹקֵחַ** בְּשִׁבְעִיטִי: **אִין מוֹסְרִין דְּמִי פְרוּת כּוִי** דִּהַעֲוִרָה אֲמִרָה (וַיִּקְרָא כַה) לְאֶכְלָה וְלֹא לְסַחֲוִרָה שֶׁכֵּל פְּרוּת שְׁבִיעִית חֲבִיב לְהַתְּפַעֵר בְּשִׁבְעִיטִי הֵן וְדַמִּיָּהֵן וְלֹא שִׁנְעָהָ בְּהֶם סַחֲוִרָתוֹ לְהַצְנִיעַ לְאַחֵר שְׁבִיעִית וְלַהַעֲשִׂיר וְעַמִּי הָאֶרֶץ חֲשׂוֹדִין עַל כֵּךְ לְפִיכֵךְ. **אִין מוֹסְרִין לְהֶם דְּמִים** לִקַּח מֵהֶם כְּלוּם דְּמִים דִּקְעָבֵר אֶלְפִינִי עוֹר לֹא תַתָּן מְכַשֵּׁל (וַיִּקְרָא י"ט:י"ז): **יִיתֵר מִמְזוֹן שֵׁנֶשׁ סְעוּדוֹת אֲבֵל** מְזוֹן ג' מוֹסְרִים כְּדִי חִייו דְּאִיפֹא לְמִימֵר לְסְעוּדַת שִׁבַּת הוּא צִירָךְ וְכִיּוֹן

שֶׁהִתֵּר בְּעֶרֶב שִׁבַּת הִתֵּר לְכָל יְמוֹת הַשָּׁבִּת: **וְאִם מָסַר שֶׁשָּׂכַח וּמָסַר לוֹ: יֵאמֹר חֲבֵר זֶה שְׁמָסַר לוֹ: מַעוֹת הֵלְלוּ שְׁמִסְרָתוֹ** לְעַם הָאֶרֶץ זֶה (וְכוֹי) וְחִלָּה עֲלֵיהֶם קִדְשַׁת שְׁבִיעִית כְּדִלְאִמִּינֵן לְקַמֵּן שְׁבִיעִית תּוֹפֶסֶת דְּמִיָּה בְּקִדְשַׁת' מִקְרָאִי: **יְהוּ מִחֲלָלִין עַל פְּרוּת שֵׁנֶשׁ לִי בְּתוֹךְ בִּיתִי** שְׁאִינֶם שֶׁל שְׁבִיעִית וַיִּכְנָסוּ הַפְּרוּת לְקִדְשָׁה תַּחֲתִיָּהן:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מִשֶׁה גָּדוֹל הַדּוֹר: **[שְׁפִיר הָאֻמְרֶת]** בְּתוּמִיה: **כּוּפֵל בַּה עֲבָרִים** מֵאֵנָה וְהִלָּאָה: **מוֹסְרִיף בַּה** בַּהֲלֵל מוֹסִיף לְכַפֵּל עַל כְּפִילָתוֹ שֶׁל רִבִּי: **מֵאֲלָךְ וּלְמִטָּה** כְּדִפְרִי לְעִיל שֶׁכֵּל הַמְזוּמֹר כְּפוּל מֵרָאשׁוֹ וְעַד כָּאן: **לִ"ש דִּתְלִילָא** בִּרְכָה בְּמִנְהָג אֵלֶּה בִּרְכָה שְׁלֹא־חֲרִי וּמִפְּרֶשׁ בְּנִי' לְאַתְוִי רִיחִנִּי הִנֵּה מְצִי לְמִימֵר לְאַתְוִי הֵלֵל וּמִגְלָה בְּמִקּוּם שְׁנֵהֲנִי שְׁנֹא לְבִרְךְ אֲחֲרֵיהֶן אֵלֹא רִיחִנִּי בְּסִיקָא לֹה וְכַמוֹ כֵּן הִנֵּה מְצִי לְמִימֵר מִצַּת טוֹבָא כְּגוֹן צִיצִית וְשׁוֹפָר וְסָפָה וְלוֹלֵב לְמֵאִי דְּפִי' ר"ת דְּאִין מְבָרְכִין לְשִׁמּוֹר חֲקִיין אֵלֹא אִתְפַּלִּין לְחַוְזִיהוּ וְזִקְנָא בְּשִׁמְסִלְקוֹן מִשּׁוּם לִילָה וְכַמָּאן דְּאִמֵּר לִילָה לֹאזֹר זְמַן תַּפְלִין הוּא: **עוֹבֵר לַעֲשִׂיתָן**. מִטַּעַם זֶה צִירָךְ לְבִרְךְ אֲלוֹלֵב קֹדֶם שִׁנְטִילְנֹו דְּאִי לְאַחֵר שְׁנְטִילוֹ מִדְּאִנְבַּהֲבַה נֶפֶךְ בַּה בְּדִלְאִמִּי' בְּסוּף פִּרְקוֹן (סָפָה דף מב.) וּמִיּוֹה לֹא מִסְתַּפֵּר כָּלֵל דִּהִיאֵךְ וְבִרְךְ עֲלֵיו וְהוּא מְנַח כְּכַלִּי הֵא אִמֵּר בְּהִסְקוֹמֵן רַבָּה (מְנַחוֹת לה: נֶשֶׁם) תַּפְלִין מֵאִימִתִּי מְבָרְךְ עֲלֵיהֶן מִשְׁעַת הַנֶּחֱסָה עַד שְׁעַת קִשְׁרָה וְכָל שְׁעָה שְׁאִין הַמְצִיָּה מְזַמְנַת בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת לֹא מִסְתַּפֵּר כָּלֵל לְבִרְךְ עֲלֵיו וְשִׁמָּא מִשְׁתַּחֲוִיל לַטּוֹל נוֹלֵב קֹדֶם שִׁנְטִל דְּאֶתְרוּג מְבָרְךְ וְהִינֵי עוֹבֵר לַעֲשִׂיתָן שְׁמַעֲפָכִים זֶה אֶת זֶה אִי נָמִי לְאַחֵר שְׁנוּטִל שְׁנִיָּהֶם אֵלֹא שְׁהַפֵּךְ אֲחֵד מִהֵן בְּדִלְאִמִּינֵן בְּסוּף פִּרְקוֹן (סָפָה דף מב.) בְּשֶׁהֲפָכו דְּאִין יִיצֵא בְּמִצַּת אֵלֹא דִּרְךְ גְּדִילָתוֹ כְּדִלְרִשִׁינֵן פִּרְקָ לִיולֵב וְשִׁרְבָה (לְקַמֵּן סָפָה מה:) מִדְּכַתִּיב עֲצִי שְׁטִים עוֹמְדִים וְאִפִּי' נִקֵּט לֹהוּ כְּדִרְךְ גְּדִילָתוֹ אֲפֻשֵׁר שִׁתְּפָנִן שְׁנֹא לְצַאת כּוֹ עַד אַחֵר בִּרְכָה דְּאֵע"ג דְּאִמִּרִי' בְּסוּף רְחִיוָהוּ ב"ד (ר"ה

כח:) : דְּמִצַּת אִינֵן צִרִיכִין כּוּנָה מ"מ בְּעַל כִּרְחוֹ לֹא נֶפֶךְ וְהֵא דְלֹא מִשְׁנִי הֵבֵא בְּסוּף פִּרְקוֹן (סָפָה דף מב.) דְּמִיָּרִי בְּאֶדָם שְׁאִינוּ בְּקִי שְׁהַלֵּךְ אֶרֶץ בְּקִי לְלַמֵּד אִי נָמִי מִשּׁוּם דְּלֹא גְמָרָה מִצַּתוֹ עַד אַחֵר נַעֲנוּעַ דְּמַהֲיֹא טַעֲמָא נָמִי מְבָרְכִין אֲנִטְוִילַת יָדִים אַחֵר נְטִילָה דְלֹא גָמַר מִצַּתוֹ עַד אַחֵר נְנוּב כְּדִלְאִמִּי' פ"ק דְּסוּטָה (דף ז:) : דְּאִסּוּר לֹאֲכַל בְּלֹא נְנוּב יָדִים וּמִיּוֹה לֹא דְמִי כְלִי הֵאִי דְנַעֲנוּעַ אִינוּ אֵלֹא מְכַשִּׁירִי מִצַּה בְּעֶלְמָא וְלֹא

ז: (נֶשֶׁם) דְּלַפְלִיגִי בְּעַל בַּעוֹר חֲמֵן דְּמֵר סָבֵר לַשְׁעָבֵר מִשְׁמַע טוֹפִי וּמֵר סָבֵר לְהִבָּא נָמִי מִשְׁמַע וּפְרִידִי מִהַעוֹשָׁה נוֹלֵב לַעֲצֵמוֹ דִּקְתַּנִּי נְטִילוֹ לְצַאת כּוֹ אוֹמֵר עַל נְטִילַת נוֹלֵב וְקִשְׁיֹא לְמֵאֵן דְּמְבָרְךְ לְבַעַר וּמִשְׁנִי שְׁאִנִּי הֵתֶם דְּבַעֲיָדָנָא דְּאִנְבַּהֲיִנְהוּ נֶפֶךְ בַּה וּפְרִידִךְ אִי הִכִּי לְצַאת יִצָא כּוֹ מְבַעִי לִי' וּמִשְׁנִי מִשּׁוּם דְּקִבְעִי לְמַתְנִי סִיפֹא לָשֵׁב בַּה תִּנָּא רִישָׁא לְצַאת כּוֹ וְצִירָךְ לִימֵר עַל כִּרְחַךְ הוֹאִיל וְהַמְצִיָּה לֹא נַעֲמֵר עֲדִין לְגַמְרִי דְּבַעִי נַעֲנוּעַ מְבָרְךְ וְעוֹד כְּדִלְאִמִּי' בְּסוּף פִּרְקוֹן (סָפָה דף מא:) : מְנַהֲגֵן שֶׁל אֲנָשִׁי יִרְוּשָׁלַיִם אֶרֶם יוֹצֵא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ וְנוֹלֵבֵי בְּיָדוֹ נִכְנֶם לְבִית הַכְּנָסֶת וְנוֹלֵבֵי בְּיָדוֹ קוֹרֵא ח"שׁ וְנוֹלֵבֵי בְּיָדוֹ אַע"פ שֶׁכֵּל אֵלֹו הַדְּבָרִים אִין מְשַׁבְּכִין מ"מ הוֹאִיל וַיֵּשׁ בְּדָבָר מִצַּה מֵן הַמְּבַחֵר חֲשִׁיב כְּעוֹבֵר לַעֲשִׂיתָן וּבִהְדִּילָא אִמֵּר בְּיִרוּשָׁלַמִי בְּכִרְכּוֹת פִּרְקָ הַרְוֹאָה גַּבִּי צִיצִית הַעוֹשָׁה צִיצִית לַעֲצֵמוֹ אוֹמֵר בֹּא"י אִמ"ה אֲרַב"ו לַעֲשׂוֹת צִיצִית נִתְעַטֵּף בַּה אוֹמֵר אֲרַב"ו לְהַתְּעַטֵּף בְּצִיצִית וְהִינֵי טַעֲמָא לְפִי שֶׁהַמְצִיָּה מוֹשְׁבַת כָּל זְמַן שְׁהוּא מְעֻטֵּף וְעוֹמֵד וּמ"מ לֹא לְגַמְרִי דְּמִי לְנוֹלֵב דִּקְתַּם מְבָרְךְ עַל נְטִילַת נוֹלֵב וּמִשְׁנְטוֹל עֲבָרָה כְּבֵר עֲקֵר מִצַּה וְהֵתֶם בְּצִירו' בְּלַיִנִי מִצַּת מֵאִימִתִּי מְבָרְךְ עֲלֵיהֶן רִבִּי יוֹחָנָן אִמֵּר עוֹבֵר לַעֲשִׂיתָן רַב הוֹנָא אִמֵּר בְּשִׁבְעִית. פֶּרֶשׁ בְּהוֹנְטָרָם דְּמַעַם הָאֶרֶץ מוֹקֵמִי לֹה בְּגִמְרָא וְעַם הָאֶרֶץ לְגַבִּי חֲבֵר לֹא קָרִי חֲבָרֵי וְעַל חִנָּם דַּחַךְ דְּאִשְׁכַּחְתּוּ בְּזוּכְתִּי טוֹבָא דְּקָרִי לֹה חֲבָרֵי דִתָּנן בַּפ' הַנְּזַקִין (נֶטוּן סא.) (נֶשֶׁם) מִשְׁאֲלַת אִשָּׁה לְחִבְרָתָהּ הַחֲשׂוֹנָה עַל הַשְׁבִּיעִית וּבְכִרְקָה בְּכָל מְעַרְבִין (עִירוּבִין לב.) (נֶשֶׁם) הַאוֹמֵר לְחֲבָרֵי צֹא וְלִקַּט לָךְ תִּפְאִנִּים מִתְּאֲנִיתִי אוֹכֵל מִהֵן עֲרֵאִי וּמִשְׁעָדֵן וְזֹאִי וְהִתְנִי סִיפֹא בִד"א בְּעַם הָאֶרֶץ וּבְשִׁבַּת פִּרְקָ שׁוֹאֵל (שִׁבַּת דף קג.) לֹא יֵאמֹר אֶרֶם לְחֲבָרֵי שֹׁכֵר לִי פּוֹעֲלִים וּמוֹקִי לֹה בְּחֲבָרֵי נְבָרִי: **וְלִיתִּיב לֹה** דְּמִי אֶתְרוּגֵי בְּהִלָּא. מ"ט **אִין רִשְׁאִי לְלוֹקֵחוֹ** דְּאִי מִשּׁוּם דְּאִסּוּר לַעֲשׂוֹת סַחֲוִרָה בְּפְרוּת שְׁבִיעִית לֹא חֲשִׁיב סַחֲוִרָה אֵלֹא כִי הֵהִיא דְּמַסְכַּת שְׁבִיעִית פ"ז (מ"ג) לֹא יֵהֵא לּוֹקֵחַ יִרְקוֹת שְׂדֶה וּמוֹכֵר בְּשׁוּחַ אֲבֵל הוּא לּוֹקֵט וּבְגוֹ מוֹכֵר עַל יָדוֹ לִקַּח לַעֲצֵמוֹ וְהַתִּיר מִתָּר לְמִכֵּר פִּי' הִינֵי לּוֹקֵחַ הִינֵי לּוֹקֵט כְּדִקְתַּנִּי סִיפֹא אֲבֵל הוּא לּוֹקֵט וּבִהְדִּילָא קִתְנִי בְּתוֹסְפָתָא וְלֹא יֵהֵא לּוֹקֵט וּבְשִׁמּוּכֵר בְּשׁוּחַ הוּא לּוֹקֵט עֲצֵמוֹ אִסּוּר [דְּלִלְלָקט] לְאֶכְלָה אִמֵּר רַחֲמֵנָא וְלֹא לְלִקַּט לְסַחֲוִרָה דְּהִינֵי לְמִכֵּר אֲבֵל הוּא לּוֹקֵט וּבְגוֹ מוֹכֵר עַל יָדוֹ דְלֹא חֲשִׁיב סַחֲוִרָה בִּיּוֹן דְּהוּא לֹא לְקַטֵּס וּבִירִשְׁל' אִמִּרִי' הֶאֱחִין מְלַקְטוּן וְאֲחֵד מוֹכֵר עַל יָדֵיהֶן דַּעַל יָדֵי הַבְּלָעָה מוֹכֵר שְׁלִי וְשֶׁל חֲבָרֵי א"ר יוֹסִי כֵר כּוֹן וּבְלָבָד שְׁנֹא יַעֲשׂוּ פִלְטֵר פִּי' וְלֹא יֵהֵא מוֹכֵר בַּהֲהוּא אֲתֵרָא כָּל שְׁעָה וְסוּחְרִי שְׁבִיעִית דִּתָּנן פ"ק דר"ה (דף כב.) (נֶשֶׁם) וּפ' זֶה בּוֹרֵר (סְנֵהֲדָרִין כד:) : הִינֵי כִי הֵאִי גּוֹנָא וְאֲפֻשֵׁר הַקּוּנָה מִחֲבָרֵי כְּדִי לְהַרְוִיחַ לְמִכֵּר בִּיקָר הִינֵי נָמִי סַחֲוִרָה וּבַפ' ז' דְּשִׁבְעִיט (מ"ג) תָּנן שְׁאִין עוֹשִׂין סַחֲוִרָה בְּפְרוּת שְׁבִיעִית וְלֹא בְּכּוֹרוֹת וְלֹא בְּתַרּוּמוֹת וְלֹא בְּנִגְבֻלוֹת וְלֹא בְּטָרְפוֹ' וְלֹא בְּשִׁתְּצִים וְלֹא בְּרַמְשִׁי' לֹא מִשְׁכַּפְחַת שְׁיָהוּ כָּלָם שְׁוִים לַעֲנֵן סַחֲוִרָה אֵלֹא כִי הֵאִי גּוֹנָא דְּבִהְדִּילָא שְׁרָא רַחֲמֵנָא לְמִכֵּר בְּדִכְתִּיב אוֹ מְכּוֹר לְנְבָרִי: שְׁאִין מוֹסְרִין לְעַם הָאֶרֶץ דְּמִי פְרוּת שְׁבִיעִית. פִּי' הַקּוֹנָט' דִּהַתּוֹרָה אֲמִרָה לְאֶכְלָה וְלֹא לְסַחֲוִרָה שֶׁכֵּל פְּרוּת שְׁבִיעִית חֲבִיב לְהַתְּפַעֵר בְּשִׁבְעִיט הֵן וְדַמִּיָּהֵן וְלֹא יַעֲשָׂה בָּהֵן סַחֲוִרָתוֹ לְהַצְנִיעַ לְאַחֵר שְׁבִיעִית וְלַהַעֲשִׂיר וְקִשָּׁה דֹא"כ לְשִׁתְּרֵי כָּל אוֹתָן דִּתָּנן בְּמֶם' שְׁבִיעִית פ"ו (מ"ה) שֵׁנֶשׁ לָהֵן שְׁבִיעִית וְאִין לְהֶם בַּעוֹר וּבִהְדִּילָא פִּרְךְ בְּשִׁמְעַתָּין אִי הִכִּי נוֹלֵב אִין לוֹ בַּעוֹר דְּמִתְקַנִּים הוּא וְקָא אֲסַר לְמוֹסֵר דְּמִי לַע"ה אֵלֹא ה"ט דְּאִיפֹא אֲסוּרִי טוֹבָא שְׁאִין ע"ה נִזְרָה לְאִסֵּר לְקוּנוֹת בָּהֵן בַּהֲמָה טַמְאָה עֲבָדִי' וְתִרְקַעוֹ' חֲלוּק וּטְוִלִית וּמוֹעֲלִי' וְאִין נוֹתְנִין לֹא לְבִיר וְלֹא לְבָלֵן וְלֹא לְסָפֵן וְלֹא לְסָפֵר דְּשִׁבְעִיט לְאֶכְלָה וּלְשִׁתִּיה וּלְסִיכָה וְלֹא לְשֹׁאֵר דְּבָרִים וְאִסּוּר לְפָרַע מִהֵן חוּבוֹ וְאִין מַסְפֵּר לְדִישִׁים וְלֹאסוּרִים שֵׁנֶשׁ בְּפְרוּת שְׁבִיעִית שְׁצִרָךְ לְהִנָּה בָּהֵן קִדְשַׁת שְׁבִיעִית: יוֹתֵר מִמְזוֹן שֵׁנֶשׁ סְעוּדוֹת. מִשְׁמַע שֵׁנֶשׁ כְּדִמִּי אֶתְרוּג יוֹתֵר מִמְזוֹן שֵׁנֶשׁ סְעוּדוֹת וְהֵא דִתָּנן פ"ו דְּמַעֲטִילָה (דף כא.) יָתֵן לוֹ שְׁתֵּי פְרוּמוֹת וְאִמֵּר לָךְ וְהֵבֵא לִי אֶתְרוּג בִּזְאֲחַת וּבִזְאֲחַת רַמּוֹן הֵתֶם בְּאֶתְרוּג כְּפוּל דְלֹא בַעִי לִיָּה אֵלֹא לְאֶכְלָה אֲבֵל הֵבֵא כֶּשֶׁר וְהֵדֵר לְבִרְכָה דְּמִיו וְקָרִים: מַעוֹת הֵלְלוּ מִחֲלָלִין עַל פְּרוּת שֵׁנֶשׁ לִי בְּבִיתִי. כְּלָגְתָא הִיא בְּשִׁמְעָתָא דְּצַנּוּעִין בְּמִרְבָּה (ב"ק סח: נֶשֶׁם) גַּבִּי כֶּרֶם אִם יָכוֹל לְחַלֵּל מַה שְּׁבִיד חֲבָרֵי וּלְמֵאֵן דְּאִסֵּר קִשָּׁה מַה מוֹעִיל כָּאן וִי"ל דִּהֵבֵא קִנְסָא בְּעֶלְמָא הוּא וְדוּכְתָּה אִשְׁכַּחְתּוּ פִּרְקָ הֵאִישׁ מְקַדֵּשׁ (קְדוּשָׁין דף נה: נֶשֶׁם) דְּאִין לִיקְחוּן בַּהֲמָה טַמְאָה וְעֲבָדִים וְתִרְקַעוֹת בְּמַעוֹת מַעֲשֵׂאֵר שְׁנִי וְאִם לִקַּח יֹאכֵל כְּנַגְדָם וּמִפְּרֶשׁ הֵתֶם קִנְסָא:

כָּל אִסּוּקִי מִלְּתָא הוֹאִיל וְכּוּנָתוֹ לְגַמֵּר

⁽ⁿ⁾**מִשֶׁה, שְׁפִיר קְאָמְרֶת?!** **אֵלֹא הֵתֶם וְהִכָּא אִסּוּקִי מִיִּלְתָּא הִיא, וְלִית לָן בַּה).** **אַמֵּר רַבָּא: לֹא לִימָא אִינִישׁ יִיָּהֵא שְׁמִיָּה רַבָּא וְהָדֵר יִמְבָּרָךְ,** **אֵלֹא יִיָּהֵא שְׁמִיָּה רַבָּא מְבָרָךְ יִיָּהֵא בְּהָדָדִי.** **אַמֵּר לִיָּה רַב סָפָרָא: מִשֶׁה, שְׁפִיר קְאָמְרֶת?!** **אֵלֹא, הֵתֶם וְהִכָּא אִסּוּקִי מִיִּלְתָּא הוּא, וְלִית לָן בַּה.** ^(a)**מְקוּם שְׁנִהְגוּ לְכַפּוֹל. תִּנָּא: רַבִּי כּוּפֵל בַּה דְּבָרִים. רַבִּי אֶלְעָזָר כֵּן פִּרְטָא מוֹסִיף בַּה דְּבָרִים. מֵאִי מוֹסִיף? אִמֵּר אַפְּיִ: מוֹסִיף לְכַפּוֹל מִיִּאֲוִדָּה וּלְמַטָּה.** ^(a)**לְבָרָה — יְבָרָה. אִמֵּר אַפְּיִ: לֹא שָׁנוּ אֵלֹא לְאַחֲרִיו, אֲבֵל לְפָנָיו — מִצְוָה לְבָרָה. דְּאִמֵּר רַב יְהוּדָה אִמֵּר שְׁמוּאֵל: כָּל הַמִּצְוֹת כּוּלָּן, מְבָרָה עֲלֵיהֶן עוֹבֵר לַעֲשִׂיתָן. וּמֵאִי מִשְׁמַע דִּהֵאִי יעוֹבֵר,** **לִישְׁנָא דְּאִקְדוּמִי הוּא? דְּאִמֵּר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק דְּכַתִּיב: יוֹרֵץ אַחֲרֵימַעֲז דִּרְךְ הַכְּפֹר וַיַּעֲבֹר אֶת הַכּוֹשִׁי." אַבְיִי אִמֵּר, מִהֵכָּא: יוְהוּא עֹבֵר לְפָנֶיהֶם". וְאִיפְעִית אִימָא מִהֵכָּא: יוַיַּעֲבֹר מִלְכָם לְפָנֵיהֶם וְהִי בְּרֹאשָׁם.** ⁽ⁿ⁾**מִתְנ**

לט:

בד"א דמזון שלש מייהא מוקרין בלוקח מן ההפקר שקראה חבר זה שנתלקטו פרות הללו בשדה המפקר שאין ע"ה זה שומרן האיל ולא ראיניהו חשוד מתר למסר לו מעט אכל לא הרבה שלא תהא עינו צרה להצניען אכל בלוקח מן המשמר שהשדה זו מקום משמר בנדר ופתח נעל זה נחשד לענין שאינו מפקירן שאמרה תורה תשמטנה ונטשתה ואכלו אביני עמך והערמה היא שמוכרן על יד כך פי' בקונט' ולא יתכן פי' זה לפי מה שפרשנו בשם ר"ת פ"ב דכתבות (דף כד. נס) גבי שלי חדש ושל חברי יסן דסתם ע"ה אינו חשוד אא"כ יודע בה שהא חשוד ואי בוצאי חשוד מזרי הבא א"כ מן המפקר נמי לתסר הפיגם וכו' וכל הני דחשב תתם ואומר ר"ת דפרות מן המשמר לסורין כדקדשי' בת"כ ואת ענבי גזיריך לא תבצור מן המפקר אלתה בוצר ואי אלתה בוצר מן המשמר דגזיריך משמע דנזר מהן בני אדם וכן פי' בקונט' בשם רבותיו בסוף יבמות (דף כהב.) גבי גכרי שהיה מוכר פרות בשוק ואמר פרות הללו של ערלה הם של נטע רבעי הם של עזקה הם לא אמר ולא כלום לא נתפנו זה אלא להשביח מחוה בלומר של עזקה מפרדם מעין וגדר סביב לו והיא שביעית והקשה שם בקונטרם על פרושם מה אסור יש כאן אם עבר זמן הבעור לא שגא מן המשמר ולא שגא מן

המפקר אסור וקדם הזמן אלו ואלו מתרין ופרש שם דעזקה עיר שבארץ ישראל ופרותיה משבחים ואם היה עובד כוכבים זה בחוצה לארץ ומשבתו ואומר מעזקה הן אין חוששין לדבריו לענין שביעית דאין נוהגין בחו"ל דאמרינן עמון ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית ולענין שלא לעשר עליהן מפרות חו"ל משום מן הפטור על החייב ופרוש ראשון נראה לר"ת דמן המשמר לסורים כדפרשית ועזקה לשון ויעזקה ויסקלהו (ושעניה ה: ב') במו בית ועזק היתה נקראת דתמן פרק ב' דר"ה (דף כג:) ולהשביח מחוה אומר כל זה דפרות של ילדה טובים משל זקנה ופרות הפרדם השמור טובים משל הפקר שזד הכל מממששים בהן וקשו להו ידים וגם ממחרים ללקטם קדם בשולס והא דקאמר הבא אפי' ברחי אסור הינו משום דאסורי באכילה נשומרי ספחים בשביעית דפ' הבית והעליה (פ"מ דף קיח.) לא שומרים מן האכילה דלא היו צריכין לשמדם מבני אדם דמאיליהם היו פורשים כשהיו יודעין שהן לצורך העמר ולא היו שומרין אותם אלא מבהמה חיה ועוף ומיהו קשה לר"ת דלא אסר בת"כ מן המשמר אלא שבצורה כדרך הפוצרים אכל ע"י שני שרי כדקתני סיפא מפאן אמרו תאנה של שביעית אין קוצצין אותה כמקצה אכל קוצה כדקדה אין דורכין עגבים בנת אכל דורך הא בערבה אין עושין יציתם צבד ובקטב אכל פותש הא ומכנים לבדידה ואמן המשמר קאי ועוד דמשמעטן משמע דלא אסר מן המשמר אפילו ברחי אסר אלא לפי שמוסר דמי שביעית לחשוד אכל פרות מיהא לאכילה שרי דאי לסורי ובי דרך לקנות דבר האסור ומיהו קשה דרישא דקרא

דריש ליה תתם לאסור אכילה דקתני רישא את ספיח קוצרך לא תאצר מפאן סמכינן על הספחים שהן לסורין ועוד דכלה סיפא דתאנה של שביעית סתם משנה היא פרק ח' (מ"ו) משמע דבסתם שביעית אורי שדךך להפקיר אע"ג דבגמרא דירושלמי מיימי עלה בלה דקשא דתורת כהנים: לרבעי. דך משנה ארתיא במאן דאמר נטע רבעי כפרק פיצר מדברכין. (פרכות דף לה.): ולשביעית. ורק נמי אית בה שביעית אלא מפרש בירושלמי פרק ב' דכבורים בגון אתרוגו בת ששית הנכנסת לשביעית דרי היא לבשלים כאילו דבתר חנטה ולא בירק דבתר לקיטה והא דלא תנא שנה לאילן לענין בלאים (ולא) היו בלאי הכרם מה שאין בו בירק ולענין דר"ה שלו שבט כאילו אע"ג דלאחר לקיטתו עשורו בירק ומ"מ ר"ה שלו שבט כאילו כדאמרינן פ"ק דר"ה (דף יד: נס) דלא תנא אלא מידי דבהא אלונין בתר חנטה ובהא אלונין בתר לקיטה וא"ת ואמאי לא אלונין באתרוגו בתר לקיטה לכל דבר פיון גדל על כל מים בירק דהכי משמע פ"ק דר"ה (ג"ו עס) באספך מנרגך ומינקבך מה גרן ונקב שהן גדלין על רב מים ומתעשרין על שנה שעברה וצאו ורקות שגדלים על כל מים מתעשרין לשנה הבאה ואע"ג דמעשר ורק דרבען מ"מ לענין שביעית דאורייתא דקשא גמורה היא וי"ל משום דקדשינן פ"ק דר"ה (דף י.) גבי ערלה פעמים שצרכיביות ואסורים משום ערלה וא"ת דהבא משמע דאלונין בירק בתר לקיטה לענין שביעית ובמסכת שביעית (פ"ט מ"א) תנן כל הספחים מתרין חוץ מספיחי כרוב ופרשנו שם ע"פ הירושלמי דאורי בספיחי ששית הנכנסין לשביעית ומתירא ברהכי ההיא דפ' מקום שנהגו (פסחים דף נא: נס) דתניא איפבא לסורין חוץ מספיחי כרוב ונקראה לפרש דהא דאלונין בירק בתר לקיטה הינו בשלא נגמר גדולס בששית אכל נגמר גדולס בששית שרו בין לר"ע דדרש שגדלים על רוב מים בין לר' יוסי הגלילי דדרש שגדלים על מי שנה שעברה פ"ק דר"ה (דף יד.) מידי דהוה אבגלים הסורים דתתם שמוע מהם מים ל' יום לפני ראש השנה דאפילו מאן דפליג התם הבא מודה דלר"י הגלילי פיון דנגמר גדולס ומצאו גדילים על מי שנה שעברה ותו לא גדלי על מי שנה הבאה ולר"ע נמי פיון דתו לא גדלי על כל מים וצאו מתורת ורקות הגדלים על כל מים כדקאמרינן בירושלמי גבי בגלים הסורים פ"ב דשביעית אמר ר' מנא מבינן שמוע מהן מים שלשים יום לפני ר"ה נעשו כבעל שסמפקת דמי גשמים ומתעשרין לשעבר וכן נראה לגבי ארץ ודחו בר"ה פ"ק (דף יג:) דיהב להו שמואל דין ורק דבתר לקיטה וקאמר הכל הולך אחר גמר פרי אלמא גמר פרי עקר אלא דנקט בכל דוכתי לקיטה משום דדרךך ללקט בגמר פרי והנהו גמר פרים ביחוד אלא שאין מתבבשין ביחוד כדקאמרינן דעשיה פרכים פרכים ומיהו קשה מתארוגו דאמרינן פרק קמא דר"ה (דף יד:) באתרוגו שחנטו פרותיה קדם חמשה עשר דלארץ שבט ונלקט בלארץ דבשכט ומשמע משום דמספקא לה אי אלונין באתרוגו בתר חנטה בר' אליעזר אי בתר לקיטה כדרך גמליאל נהג בו שני עשורין אלמא דמאן דאמר בתר לקיטה אע"ג דנגמר פרי [בכר] דהרי חנט בשבט של שנה שעברה ולא נלקט עד שבט אחר ואמא אתרוג חלוק משאר פרות לפי שדרכו לעמד באילן שמים ושלש שנים וכל זמן שמתקנים באילן גדל בכל שנה ושנה אי נמי אע"פ שחנט בשבט של שנה שעברה זמנין דאין נגמר גדולו עד שבט אחר וניחא השתא דנקט רבי יוחנן פ"ק דר"ה (דף טו:) גבי אתרוגו אפילו בזית ונעשה בכר בלומר דע"י מי שנה הבאה גדלה ומיהו בזית לאו דוקא בשנין דהא רבי יוחנן בתר חנטה אול ואמאי לא חשיביא חנטה באתרוג פחות מכאן:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

בד"א דמזון שלש מייהא מוקרין בלוקח מן ההפקר שקראה חבר זה שנתלקטו פרות

ובא ואוכלן בקדושת שביעית. במה דברים אמורים — בלוקח מן המופקר. אכל בלוקח מן המשומר, אפילו בכחצי איסר — אסור.⁽ⁿ⁾ מתיב רב ששת: ומן המופקר שלש סעודות ותו לא? ורמינהי: הפיגם והירבוזין והשיטים וחלגלוגות והכוסבר שבהרים והפרפס שבנהרות והגרגיר של אפר — פטורין מן המעשר, וניקחין מפל אדם בשביעית, לפי שאין כיוצא בהן נשמר. הוא מותיב לה והוא מפרק לה: בכדי מן שנו. וכן אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: בכדי מן שנו. מאי משמע דהאי "מן" לישנא דמזוני הוא — דכתיב: "וימן להם המלך וגו'". אי הכי, לולב נמי! לולב בר ששית הנכנס לשביעית הוא. אי הכי אתרוג נמי — בת ששית הנכנסת לשביעית היא! אתרוג, בתר לקיטה אזלינן.⁽ⁿ⁾ והא בין רבן גמליאל ובין רבי אליעזר, לענין שביעית אתרוג בתר חנטה אזלינן! דתנן: אתרוג שוה לאילן בשלשה דרכים, ולירק בדרך אחד. שוה לאילן בשלשה דרכים — לערלה ולרבעי ולשביעית. ולירק בדרך אחד —

שבשעת

שהן הנאות המתרות בהן כדמפרש במוס' שביעית (פ"ח מ"ב): בד"א דמזון ג' סעודות מיהא מוקרים בלוקח מן המפקר שקראה חבר זה שנתלקטו פרות הללו בשדה המפקר שאין ע"ה זה שומרו האיל ולא ראיניהו חשוד מתר למסר לו מעט אכל לא הרבה שלא תהא עינו צרה להצניען: אכל בלוקח מן המשמר ששדה זו היתה משמרת בנדר ופתח נעול זה נחשד לענין שאינו מקיור לעניים דכתיב (שמות כ"ג:י"א) ואכלו אביני עמך וגו' והערמה היא שמוכרן על יד על יד: הפיגם עשב שקורין רוח"א: הרבצחין הנפל"ש בלשון אשכנז וקאן קורין לו אייל"ש והן עשבים ונטעים קרוב לללבי גפנים: והשיטין אושפרו"ש וימן ורק האל: וחלגלוגות פולפי"ד: והכוסבר של הרים אליינדר"א והא גדל בהרים אכל כסבר של ננה חשוד האל: והפרפס של נהרות שקורין בלע"ז קורשו"ן אכל של ננה חשוד הא וי"א פרפס אפי"א וכן שמעתי אכל נראה שאינה גדלה בנהרות: והגרגיר של אפר אורוג"א הגדלה באחו אכל של ננה חשוד האל: פטורין מן המעשר בכל השנים כדמפרש טעמא שאין כיוצא בהן נשמר שאין חסדין על הדריית ומפקורין אותו לכל והפקר פטור מן המעשר

דכתיב (דברים י"ד:כ"ט) ובה הלוי פי אין לו חלק ונחלה עמך דבשר שאין לו חלק ונחלה עמך. וטל מעשרותיו וצא הפקר לקט שכסה ופאה שיש לו חלק עמך: ונקחין מפל אדם בשביעית ואף על גב דשביעית נהגא כמפקרים מפני שאין כיוצא בהן נשמר והוה ליה לוקח מן המפקר ואף על גב דלא ידעינן בה בזהי דנצאי הפקיר מחזקינא ליה ברהי דאין דרך לשמרו לפיכך מוקרין לו דמיון ונלא חשדינן ליה שנייעס לסחורה אלמא בלוקח מן המפקר מסרינן טובא דהא נקחון קתני משמע אפי' טובא: כגדי מן בכדי מזונותיו שנו דנקחון והינו שלש סעודות: וימן להם המלך בצרכי סעודה משמעי קרא כדניאל (א') וימן המלך ויפרנס המלך: אי הכי דאין מוקרין דמי שביעית לעס הארץ לולב נמי לא נזבן מנה שאף בו נוהג שביעית וטעמא מפרש לקמן: ומשני לולב בר ששית הנכנס לשביעית הוא דעל כרחך כחמשה עשר יום שפראש השנה עד דהג לא גדל וקומא לו אין בתר חנטה אלונין בה כמסכת ראש השנה (דף יג.): אתרוגו בתר לקיטה אלונין דחלוק משאר אילנות ודיונו בירק שהלכו בו בתר לקיטה משום דגדל על כל מים כדאמרינן בר"ה (דף יד:) ותבואה ואילנות גדלין על מי גשמים ואתרוגו גדל על כל מים שמקוין אותו תמיד בירק כדאמרינן בפ"ק דקדושין (דף ג.) בין לר"א בין לר"ג דאפלוגו באתרוגו לענין מעשר מוידו לענין שביעית דבתר חנטה אלונין בה: לערלה שנהג בו כאילו וכן רבעי נוהג בו: ולשביעית דאלונין בה לענין שביעית בתר חנטה:

דריש ליה תתם לאסור אכילה דקתני רישא את ספיח קוצרך לא תאצר מפאן סמכינן על הספחים שהן לסורין ועוד דכלה סיפא דתאנה של שביעית סתם משנה היא פרק ח' (מ"ו) משמע דבסתם שביעית אורי שדךך להפקיר אע"ג דבגמרא דירושלמי מיימי עלה בלה דקשא דתורת כהנים: לרבעי. דך משנה ארתיא במאן דאמר נטע רבעי כפרק פיצר מדברכין. (פרכות דף לה.): ולשביעית. ורק נמי אית בה שביעית אלא מפרש בירושלמי פרק ב' דכבורים בגון אתרוגו בת ששית הנכנסת לשביעית דרי היא לבשלים כאילו דבתר חנטה ולא בירק דבתר לקיטה והא דלא תנא שנה לאילן לענין בלאים (ולא) היו בלאי הכרם מה שאין בו בירק ולענין דר"ה שלו שבט כאילו אע"ג דלאחר לקיטתו עשורו בירק ומ"מ ר"ה שלו שבט כאילו כדאמרינן פ"ק דר"ה (דף יד: נס) דלא תנא אלא מידי דבהא אלונין בתר חנטה ובהא אלונין בתר לקיטה וא"ת ואמאי לא אלונין באתרוגו בתר לקיטה לכל דבר פיון גדל על כל מים בירק דהכי משמע פ"ק דר"ה (ג"ו עס) באספך מנרגך ומינקבך מה גרן ונקב שהן גדלין על רב מים ומתעשרין על שנה שעברה וצאו ורקות שגדלים על כל מים מתעשרין לשנה הבאה ואע"ג דמעשר ורק דרבען מ"מ לענין שביעית דאורייתא דקשא גמורה היא וי"ל משום דקדשינן פ"ק דר"ה (דף י.) גבי ערלה פעמים שצרכיביות ואסורים משום ערלה וא"ת דהבא משמע דאלונין בירק בתר לקיטה לענין שביעית ובמסכת שביעית (פ"ט מ"א) תנן כל הספחים מתרין חוץ מספיחי כרוב ופרשנו שם ע"פ הירושלמי דאורי בספיחי ששית הנכנסין לשביעית ומתירא ברהכי ההיא דפ' מקום שנהגו (פסחים דף נא: נס) דתניא איפבא לסורין חוץ מספיחי כרוב ונקראה לפרש דהא דאלונין בירק בתר לקיטה הינו בשלא נגמר גדולס בששית אכל נגמר גדולס בששית שרו בין לר"ע דדרש שגדלים על רוב מים בין לר' יוסי הגלילי דדרש שגדלים על מי שנה שעברה פ"ק דר"ה (דף יד.) מידי דהוה אבגלים הסורים דתתם שמוע מהם מים ל' יום לפני ראש השנה דאפילו מאן דפליג התם הבא מודה דלר"י הגלילי פיון דנגמר גדולס ומצאו גדילים על מי שנה שעברה ותו לא גדלי על מי שנה הבאה ולר"ע נמי פיון דתו לא גדלי על כל מים וצאו מתורת ורקות הגדלים על כל מים כדאמרינן בירושלמי גבי בגלים הסורים פ"ב דשביעית אמר ר' מנא מבינן שמוע מהן מים שלשים יום לפני ר"ה נעשו כבעל שסמפקת דמי גשמים ומתעשרין לשעבר וכן נראה לגבי ארץ ודחו בר"ה פ"ק (דף יג:) דיהב להו שמואל דין ורק דבתר לקיטה וקאמר הכל הולך אחר גמר פרי אלמא גמר פרי עקר אלא דנקט בכל דוכתי לקיטה משום דדרךך ללקט בגמר פרי והנהו גמר פרים ביחוד אלא שאין מתבבשין ביחוד כדקאמרינן דעשיה פרכים פרכים ומיהו קשה מתארוגו דאמרינן פרק קמא דר"ה (דף יד:) באתרוגו שחנטו פרותיה קדם חמשה עשר דלארץ שבט ונלקט בלארץ דבשכט ומשמע משום דמספקא לה אי אלונין באתרוגו בתר חנטה בר' אליעזר אי בתר לקיטה כדרך גמליאל נהג בו שני עשורין אלמא דמאן דאמר בתר לקיטה אע"ג דנגמר פרי [בכר] דהרי חנט בשבט של שנה שעברה ולא נלקט עד שבט אחר ואמא אתרוג חלוק משאר פרות לפי שדרכו לעמד באילן שמים ושלש שנים וכל זמן שמתקנים באילן גדל בכל שנה ושנה אי נמי אע"פ שחנט בשבט של שנה שעברה זמנין דאין נגמר גדולו עד שבט אחר וניחא השתא דנקט רבי יוחנן פ"ק דר"ה (דף טו:) גבי אתרוגו אפילו בזית ונעשה בכר בלומר דע"י מי שנה הבאה גדלה ומיהו בזית לאו דוקא בשנין דהא רבי יוחנן בתר חנטה אול ואמאי לא חשיביא חנטה באתרוג פחות מכאן:

מסורת הש"ס
א משנה שביעית ב ראש השנה יד:

תורה אור השלם
וימן להם המלך דבר־יום ביומו מפת־בג המלך וימין משפטיו וקלדלם שנים שלוש ומקצתם יעמדו לפני המלך [דניאל א, ה]
מן הוא, לפי רשב"ע ע"א - מה הואיובן השבעים, יוסף בן מתתיהו ב"קדמוניות" ג' א, ו; הוולגטה ועוד.. ואף כי 'מן' כמלת־שאלה היא ארמית, יש מקום להניח, שהשתמשו בשפת־העם בצורה זו במקום "מה"10ואולי כך דווקא לפני ה"א, כדי לא לבטא שתי ה"אין בוז אחר זו.. לדעת רש"י וראב"ע "מן" הוא כמו "מנה"; השה דניאל א, ה. בתלמוד11השוה סוכה לט ע"ב (המ'). מוצאים את השם "מן" במשמע אוכל, וגם שם נגזרת המלה מן הכתוב בדניאל שם. [פירושי רד"צ הופמן על שמות ט:טו, טא, יא]

שֶׁבַעַעַת לְקִיטּוֹ עֲשׂוּרֵי שָׁחַס חֲנֹט בְּשִׁנָּה

ראשון ומעשר שני ונלקט בפליטית לשמטה שמעשרותיה מעשר ראשון ומעשר עני מתעשר כדין מעשר פליטית ואלו שאר אילנות שחנטו פרותיהן בפטיה ונלקטו בפליטית מתעשרין כדיו פטיה ולענין מעשר השני אחרונג לירק דמעשר פרות האילן וירקות דרבנן ומעשר גרן וקב דאוריתא ובגרן וקב ילפינן בראש השנה (דף יג:)

שמעשר אחר השנה שהביאו שליש מקראי ואסמכו רבנן מעשר דבריהם אגרן וקב מה גרן וקב מןחמים שגדלים על רוב מים דהינו מי גשמים ומתעשרין לשנה שעברה אף כל הגדלן על רוב מים כגון פרות האילן מתעשרין לשנה שעברה וצאו ורקות שגדלן על כל מים שמתעשרים לשנה הבאה ואחרונג נמי גדל על כל מים בירק: **לכל דבר אף למעשרות:** הוא דאמר תנא דמתני' דמקפיד אלתרונג: **(דאמר)** כי האי תנא דקתני ורבנתינו נמנו בראשא ואמרו אחרונג אחר לקיטה בין למעשר בין לשביעית: טעמא ד**לולב בר ששית כוי** קוציא היא פלומר לעיל אמר דהינו טעמא דלולב נקח משום דבר ששית הוא הא שביעית הוא אסור ונפקא מנה שלולבי שביעית קדשת שביעית נוהג בהו שלא לקח בדמיהן חלונק וטלית: **שגבדו שכןסן לאצרון:** לחובבה לשון מחבא: **לקטן לאכילה** למאכל בהמה: שאני התם גבי עצי הסקה להכי לא נוהגין בהן שביעית דאמר קרא והיתה שבת וגו' ומשמע לכם לכל צרכיכם וכתוב לאכלה למימרא דאין מתר להנות מפרות שביעית אלא הנאה הדומה לאכילה: שהנאתו וביעורו שנה פלומר שהנאתו וביעורו שמתבשר מן העולם באין פאחד כגון סיכה ושתיה והדלקת הצר ומהך דרשה נמי ילפינן שאין שביעית נוהג אלא בפרי העומד להנאות הללו דה"נ מדרש קרא והיתה שבת הארץ נוהגת במה שלכם לאכלה שהנאתו דומה לאכילה: וצאו עצי הסקה שהנאתן אחר בעורן משנעשו גחלים אופין בהן אכל לולב עקר הנאתו לכבד את הבית והוא שעת בעורו וקלקולו ודמי להנאת אכילה ועלי קנים וגפנים קומי להכי ולהכי הלכך דתת מחשבה אלו: והא אכא עצים דמשחן עז

שמן שהעץ עצמו מדליקין בו להאיר כמו בראבוקות והיו הנאתו וביעורו שנה נימא השתא מיהא אם לקטן להדלקת אורה דנהגא בהו שביעית: ומשני **סתם עצים** של הסק להסקה נתנו לצריות וסתמן לאו להאיר קימו הלכך לא נחתא בהו קדשת שביעית מעקרא ואפילו לקטן להאיר: ה"ג **עצים דהסקה תנאי** היא ועצים דהסקה גופיהו שהנאתן אחר בעורן תנאי היא אי נהגא בהו שביעית אי לא דאיכא תנא דדרש

למעשר בין לשביעית וסברי כרבי אליעזר דלעיל ואי אפשר לומר כן כדמוכח בשמעתין דגרס אחר לקיטה ושלש מחלוקות בדבר: שגבדו לחובבה. יש לפרש דוקא נקט ויש לפרש אורחא דמלתא נקט: לקטן לאכילה. אי בסתם היו לעצים לא היה מושיל מפרש לאכילה מדי דהנה אעצים דמשחן שלקטן להאיר לרבא דאמר סתם עצים להסקה תנא דהי סתמיהו להכי ולהכי הלכך אולינן דתת מפרש: ועצים דהסקה תנאי היא. אי נהגא בהו שביעית או לא דאיכא תנא דדרש לכם דומיא דלאכילה למעוטוי כל שהנאתו אחר ביעורו וממעט עצי הסקה ואית דלא ממעט אלא דבר שהנאתו אין שנה בכל ארס כגון מלוגמא חלונק ואפיקטויזין כך פרש בקונט' ורבנתינו היו גורסין וסתם עצים להסקה נתנו תנאי היא ופי' בקונט' דמרח עלה לישבה ולא יכול ובהגחל קמא (ב"ק דף קב.) פי' בקונט' וזה לשונו תנאי היא אכא למאן דאית ליה סתם עצים להסקה נתנו ולא חילא שביעית ואפילו אעצים דמשחן ואיכא דסבר אעצים דמשחן מיהא חילא והינו תנאי רבנן סברי סתם פרות לאכילה נתנו וחילא עליהו קדשת שביעית כדאמר' דאכל דבר שהם ובעורן שנה חילא הלכך אפילו לקטן למשרה ולכבוסה לא מהניא מחשבה למיהי כעלי קנים שלקטן לעצים ומשתרו דהכא סתמיהו להכי ולהכי אכל פרות סתמיהו לאכילה ומשעת יצירתן חילא קדשה עליהו ותו לא מהניא מחשבה לאפקועי למשרה ולכבוסה דאין נוהגין בקדשת שביעית וגבי עצים נמי סתם עצים להסקה נתנו ולא חילא אפילו אעצים דמשחן ור' יוסי סבר לא אמרי' סתם פרות לאכילה נתנו ומהניא בהו מחשבה כעלי קנים וגפנים והיכא דלקטן למשרה הוי דבר שהנאתו אחר ביעורו ולא חל עליה שביעית: וצאו משרה וכבוסה שהנאתן אחר בעורן. שמשעת ששרה הפשתן או הבגדים ביין שעה אחת נתבשר ואבד והנאתו אינה עד שילבש אותן בגדים כך פי' בקונט' ונתמה דבהגחל קמא (ב"ק דף קא: תשס) קא חשיב מין הצבועין הנאתן ובעורן שנה ומהאי טעמא הנה ליה לאחשובי הנאתו

אחר ביעורו שבעור בשעת צביעה ולבישה אחר כך ולמאי דבעי למימר' התם יש שבת סמנין על גבי הצמר ניחא דאין זה שנה גבי משרה וכבוסה ובקונטרס פרש סם דמיני צבעים בשעת רמיחת היורה כלה השרש וקולט הצבע בבגד ומצא הנאתו וביעורו שנה אכל משרה וכבוסה משעה שמתילין פשתן או בגד ביין נתקלקל ונבער והנאתו אינה עד שלבשה ימים או ארבעה ימים והא הפשתן שריו:

לכם דומיא דלאכילה למעוטוי כל שהנאתו אחר ביעורו כדדקשינן לעיל ומהיהיא דרשה אמעוט עצים ואיכא דלא ממעט מנה אלא דבר שאין הנאתו שנה בכל ארס כגון מלוגמא חלונק ואפיקטויזין ואני שמעתי מרבנני שהיו גורסים וסתם עצים להסקה נינהו תנאי היא וכן כתוב בכל הספרים וטורחתי מנעורי בכל צדי שיטת הש"ס לישבה כפי דבריהם ואני יכול ומצאתי גרסא זו בספר כתב ודו של רבינו גרשם בן יהודה מנוחתו בבוד ובסדר ישועות של רבינו יצחק בר מנחם כתוב ואינו מנה וכן נראה בעיני: אין מוסרין פרות שביעית לא לתוך משרה לשרות פשתן ביין של שביעית: ולא **לכבוסה** לכבוש בגדי' ביין של שביעית משרה וכבוסה הנאתן אחר בעורן שמשעה ששורה הבגדים ואבד לו והנאתו אינה עד שילבש הבגדים: למלוגמא לרפואה:

שבשעַת לקיטתו עישורו, דברי רבן גמליאל. רבי אליעזר אומר: אתרוג שנה לאילן לכל דבר. ^(א)הוא דאמר כי האי תנא דתנאי: אמר רבי יוסי: אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים: אתרוג אחר לקיטה למעשר, ורבנתינו נמנו באושא ואמרו בין למעשר בין לשביעית. שביעית מאן דכר שמייה? חסורי מיחסרא והכי קתני: אתרוג אחר לקיטה למעשר, ואחר חנטה לשביעית. ורבנתינו נמנו באושא ואמרו: אתרוג ברת לקיטה, בין למעשר בין לשביעית. ^(ב)טעמא דלולב בר ששית הנכנס לשביעית הוא, הא דשביעית קדוש, אמאי? עצים בעלמא הוא, ועצים אין בהן משום קדושת שביעית! (דתנן:): עלי קנים ועלי גפנים שגבדו לחובבה על פני השדה, לקטן לאכילה — יש בהן משום קדושת שביעית, לקטן לעצים — אין בהן משום קדושת שביעית. שאני התם, דאמר קרא: **"לכם לאכלה"**. **"לכם"** דומיא דלאכלה — מי שהנאתו וביעורו שנה. יצאו עצים, שהנאתן אחר ביעורן. ^(ג)והאיכא עצים דמשחן, דהנאתן וביעורן שנה! אמר רבא: סתם עצים, להסקה הן עומדין. ^(ד)**"ועצים להסקה, תנאי היא, דתנאי: אין מוסרין פירות שביעית לא למשרה ולא לכבוסה"**. רבי יוסי אומר: מוסרין. ^(ה)מאי טעמיה דתנא קמא — דאמר קרא: **"לאכלה"**, ולא למשרה ולא לכבוסה. מאי טעמיה דרבי יוסי — אמר קרא: **"לכם"**, **"לכם"** לכל צרכיכם, ואפילו למשרה ולכבוסה. ותנא קמא, הא כתיב **"לכם"**! ההוא **"לכם"** דומיא דלאכלה: מי שהנאתו וביעורו שנה, יצאו משרה וכבוסה — שהנאתן אחר ביעורן. ^(ו)**ורבי יוסי, הא כתיב "לאכלה"**! ההוא מיבעי ליה **"לאכלה"** ולא למלוגמא. **דתנאי: "לאכלה"** — ולא למלוגמא. אתה אומר **"לאכלה"** ולא למלוגמא, או אינו אלא ולא לכבוסה? פשהוא אומר **"לכם"**, הרי לכבוסה אמור. הא מה אני מקיים **"לאכלה"** — **"לאכלה"** ולא למלוגמא. מה ראית לרבנות את הכבוסה ולהוציא את המלוגמא?

מרבבה

אחר ביעורו שבעור בשעת צביעה ולבישה אחר כך ולמאי דבעי למימר' התם יש

שבת סמנין על גבי הצמר ניחא דאין זה שנה גבי משרה וכבוסה ובקונטרס פרש סם דמיני צבעים בשעת רמיחת היורה כלה השרש וקולט הצבע בבגד ומצא הנאתו וביעורו שנה אכל משרה וכבוסה משעה שמתילין פשתן או בגד ביין נתקלקל ונבער והנאתו אינה עד שלבשה ימים או ארבעה ימים והא הפשתן שריו:

מסורת הש"ס
א תוספתא שביעית; ראש השנה טו.   ב בבא קמא קא; שבת סא: ג ראש השנה יד; ביצה לג;   דריס טב; בבא קמא קב.   ד בבא קמא קב.   ה מכות יג; ביצה כח: ו זבחים יח; בבא קמא קב; סנהדרין טז; קידושין לה; מנחות מג; ביצה כא; קידושין יז:

תורה אור השלם
והיתה שבת הארץ לכם לאכלה   לך ולעבדך ולאמנך ולשכירך   ולחובבך הרים עמך וימרא בה, ו

אין שביעית מתחלֵּלַת אֵלָא דַּרְךְ מַקְחָ. והא דתניא יאמר מעות הללו מחלֵּלִין על פרות שיש לי בבית קנסא בעלמא דפרדשית לעיול: אבקה של שביעית. עקר אסור בעבודת חרקע כגון חרישה וזריעה אבל משא ומתן אינו אלא עשה בעלמא דלאכלה ולא לסחורה ועגש זה מפרש בפרק קמא דקדושין (דף כ.) לסוף מוכר את מטלטליו ואת ביתו ואת עצמו בעון משא ומתן באל לו מדה כנגד מדה: על חזין אין מתחלֵּלִין. במעשר שני חזן לירושלים אורי דבירושלים מתר לקנות ממנו בהמה לזבחי שלמים בדמוכח פרק קמא דמעשר שני ועוד מדזינן בסמוך. דאי לא תימא הכי מעשר מעשר ממש והא בתיב ונרת הסוף בידך כלומר היאך מתחלל על בהמה חיה ועוף אלא מאי מעשר דמי מעשר משמע בהדיא דאורי חזן לירושלים מדמייתי עגלה קרא ונרת הסוף ואפי' לכתחלה שרי ר"מ לחלל בקתני בהדיא בתוספתא דשביעית אהד שביעית ואחד מעשר שני מחלֵּלִין אותו על חיה ועוף ועל בהמה בעלת מוס דברי רבי מאיר וסבמים אומרים לא אחריו אלא שחוטין ומחלֵּלִין לכתחלה משמע והא דנקט הכא מתחלֵּלִין דמשמע דיעבד בדאמר בריש הזהב (פ"מ דף מה:) מתחלֵּלִין ואין מתחלֵּלִין מפעי לה משום רבותא דרבען נקט לה דאפילו דיעבד אין מתחלֵּלִין על חזין ותמה דבריש הזהב (עבא מצעא דף מד:) משמע בין לב"ש בין לב"ה דטבעא אפיקא לא מחלֵּלִין גבי פלוגתא דלא יעשה אדם סלעים דיגרי זהב וי"ל דהכא מיירי ע"מ להעלותו ולאוכלו בירושלים ופלוגתא היא בירושלמי פ"ח דמעשר שני יש שאוסר אפלו על מנת להעלותו ומוקי פלגתא דר' מאיר ורבנן דהכא בדמאי ותמה דמשום גזרה דרבען דשמא יגדל מהם עדרים לא היה לן למימר אין מתחלֵּלִים דיעבד בדמשמע בריש הזהב גבי פלוגתא דלא יעשה אדם סלעים דיגרי זהב דפרין בשלמא להך לשנא דאמרת מדאורייתא משרא שרי ורבנן הוא דגזרו בהו שמיא ישהה עלייתיו הינו קתני יעשה ולא יעשה אלא להך לשנא דאמרת מדאורי' פליגי מתחלֵּלִין ולא מתחלֵּלִין מפעי לה משמע דמשום גזרה דרבען לא אמרינן אין מתחלֵּלִין דיעבד וי"ל דאין מתחלֵּלִין דהכא הינו שניחזרו דמים למקומן בדאשכחן דכותה בפ' האיש מקדש (קדושין נו.): שמיא יגדל מהם עדרים. פרק האיש מקדש (קדושין דף נה:) (נשם) דתניא אין לוקחין בהמה במעות מעשר שני פרש סם בקוניטרם שמיא תכחיש ולא היה לו לפרש כן אלא בדמפרש טעמא דכא שמיא יגדל עדרים ואפילו ר"מ לא פליגי אלא בזכרים אבל בנקבות לא דקחאמרינן דכא ומפרש בירושלמי דבזכרים פליגי אי גזרי' זכרים אטו נקבות ותמה דרבען דהתם דאמרי

ואם לקח בשונג יחזרו דמים למקומם במזיד תעלה ותאכל במקום וי"ל דאורי כמו שמפרש ר' יהודה התם בד"א במתבטן ונקחו מתחלתו לשם שלמים הינו נקבה בדאיתא בבביתא (דף כו.) דאז לא גזרינן דיעבד שמיא יגדל ולא דוקא לקחו לשם שלמים דאפי' בסתם גמי בינן שהם תמימין דהא לא ממעט אלא דוקא מתבטן להוציא מעות מעשר שני לחלֵּלִין אבל בעלי מומין קתני רבי יהודה בסיפא בתוספתא בין בשונג בין במזיד יחזרו דמים למקומן וכלה ברויתא דקדושין רבי יהודה היא דאפילו למ"ד פרק זה בזורר (סנהדרין דף כה.) (נשם) אימתני דרבי יהודה לפרש ובמה לחלק הינו דזמנין דבמה לחלק ומ"מ דזמנין גמי הינו לפרש והא דאמרינן בהגוזל קמא (פ"ק דף צו:) (נשם) גבי מעות מעשר שני מעות של צביל והם צביל למאי חזו ומשני דזבין בה בהמה ומסוין לה התם הינו כרבי מאיר דשרי אפילו לכתחלה אי גמי אפילו פרבען והתם דלא אפשר בענן אחר ולפי מה שפי' דר' מאיר שרי אפי' לכתחלה לא יתבן מה שפרש בקוניטרם פרק הזהב (פ"מ דף נה:) דגבי דמאי מחלֵּלִין אותו כסף על נחשת נחשת על הפרות ויחזר ויפדה את הפרות דזקוקא כך צריך לעשות ולא מעלם לירושלים והכא אשכחן דשרי ר"מ דמאי לחלל על הפרות לכתחלה ובלבד שיגעלו ויאכלו במקום דהכי עדין משניחזר ויפדה את הפרות:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

לעיל (ספא דף לט.) ואם מוכר מרבה חני את הפכוסה ששנה בכל אדם שהכל צריכין לה כמו אכילה ששנה בכל

מרבה חני את הפכוסה ששנה בכל אדם, ומוציא את המלוגמא שאינה שוה לכל אדם. מאן תנא להא דתנו רבנן: "לֹא־כֶּלֶה" — וְלֹא לְמִלּוּגְמָא, "לֹא־כֶּלֶה" — וְלֹא לְזִילּוּף, "לֹא־כֶּלֶה" — וְלֹא לַעֲשׂוֹת מִמֶּנָּה אַפִּיקָטוּיזין? כַּמֵּאן — כַּרְבִּי יוֹסִי. דְּאִי רַבֵּנּוּ, הָא אֵיכָא גַּמִּי מִשְׁרָה וּבְבוֹסָה. אָמַר רַבִּי אֲלֻעָזַר: אִין שְׂבִיעִית מִתְחַלְּלַת אֵלָא דָּרָה מִקָּח. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בֵּין דָּרָה מִקָּח בֵּין דָּרָה חִילּוּל.^(ט) מַאי טַעְמָיָה דְרַבִּי אֲלֻעָזַר? דְּכַתִּיב: "בַּשָּׁנָה הַזֹּאת וְגו'", וסמיה ליה: "וכי תמכרו ממכר", דָּרָה מִקָּח וְלֹא דָּרָה חִילּוּל. וְרַבִּי יוֹחָנָן מַאי טַעְמָיָה? דְּכַתִּיב: "כִּי יוֹבֵל הִיא קִדְשׁ". מָה קִדְשׁ — בֵּין דָּרָה מִקָּח בֵּין דָּרָה חִילּוּל, אָף שְׂבִיעִית — בֵּין דָּרָה מִקָּח בֵּין דָּרָה חִילּוּל.^(י) וְרַבִּי יוֹחָנָן, הֲאִי "כִּי תִמְכְּרוּ מִמֶּכָּר" מַאי עָבִיד לֵיהּ? מִיבְעִי לִיהּ לְכַדְרַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָא. דְּתַנִּיא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָא: בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה קָשָׁה אֲבָקָה שֶׁל שְׂבִיעִית וכו'. אָדָם נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בַּפִּירוֹת שְׂבִיעִית, לְסוּף מוֹכֵר אֶת מִטְלָטְלָיו וְאֶת כָּלָיו, שְׁנֵאֲמַר: "בַּשָּׁנָה הַזֹּיבֵל הַזֹּאת תִּשְׁכּוּ אִישׁ אֶל אַחֲוָתוֹ", וסמיה ליה: "וכי תמכרו ממכר לעמיתה וגו'".^(י) וְרַבִּי אֲלֻעָזַר, הֲאִי קָרָא דְרַבִּי יוֹחָנָן מַאי עָבִיד לֵיהּ? מִיבְעִי לֵיהּ לְכַדְתַּנִּיא: "כִּי יוֹבֵל הִיא קִדְשׁ". מָה קִדְשׁ תּוֹפֵס אֶת דָּמִיו — אָף שְׂבִיעִית תּוֹפֶסֶת אֶת דָּמֶיהּ.^(י) תַּנִּיא כּוֹוֹתִיָּה דְרַבִּי אֲלֻעָזַר, וְתַנִּיא כּוֹוֹתִיָּה דְרַבִּי יוֹחָנָן. תַּנִּיא כּוֹוֹתִיָּה דְרַבִּי אֲלֻעָזַר: שְׂבִיעִית תּוֹפֶסֶת אֶת דָּמֶיהּ, שְׁנֵאֲמַר: "כִּי יוֹבֵל הִיא קִדְשׁ תִּהְיֶה לָכֶם", מָה קִדְשׁ תּוֹפֵס אֶת דָּמִיו — וְאָסוּרָה. אִי, מָה קִדְשׁ תּוֹפֵס דָּמִיו — וְיוֹצֵא לְחוּלְיִין, אָף שְׂבִיעִית תּוֹפֶסֶת אֶת דָּמֶיהּ — וְיוֹצֵאת לְחוּלְיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תִּהְיֶה", בַּהֲנִייתָהּ תִּהְיֶה. ^(י)הָא פִּיצַד? לְקַח בַּפִּירוֹת שְׂבִיעִית בִּשְׁוֹר — אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְּבַעְרִין בַּשְּׂבִיעִית. לְקַח בַּבִּשְׁוֹר דָּגִים — יֵצֵא בִּשְׁוֹר וְנִכְנָסוּ דָּגִים. לְקַח בְּדָגִים יִין — יֵצֵאוּ דָּגִים וְנִכְנָס יִין. לְקַח בִּיִין שְׁמֶן — יֵצֵא יִין וְנִכְנָס שְׁמֶן.^(י) הָא פִּיצַד: אֲחֵרוֹן אֲחֵרוֹן נִכְנָס בַּשְּׂבִיעִית, וּפְרִי עֲצָמוֹ אָסוּר. מִדְּתַנִּי "לְקַח" "לְקַח", אֵלֶּמָּא דָּרָה מִקָּח — אִין, דָּרָה חִילּוּל — לֹא.^(י) תַּנִּיא כּוֹוֹתִיָּה דְרַבִּי יוֹחָנָן: אֶחָד שְׂבִיעִית וְאֶחָד מַעֲשֵׂר שְׁנֵי מִתְחַלְּלִין עַל בַּהֲמָה חַיָּה וְעוֹף, בֵּין חַיִּין בֵּין שְׁחוּטִין, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: עַל שְׁחוּטִין — מִתְחַלְּלִין, עַל חַיִּין — אִין מִתְחַלְּלִין, גְּזִירָה שְׁמָא יִגְדַּל מִהֶן עֲדִירִים. אָמַר רַבָּא: מִחְלוּקַת

בְּזָכְרִים,

אדם: מְלוּגְמָא שְׁאִינָה שְׁנָה בְּכָל אִדָּם שְׁאִין כָּכֹל חָלִין: וְלֹא גִזְלָף יִין שְׁמוֹלֶפִין בְּבִית לְרִיחַ טוֹב: אִפִּיקָטוּוּיִין לְהָקִיא וְהֹא בְנוֹטְרִיקוֹן אֲפִק טוֹפִי יִין מִזֶּן הָאוֹכֵל וְיִתֵּר מִזֵּאִי מוּצִיא וּמִקְיָא: כַּמֵּאן כִּר' יוֹסִי דָּלָא מִמעֵט אֵלָא הִנָּחָה שְׁאִינָה שְׁנָה בְּכָל וְהֵגֵךְ גַּמִּי חֵינֶס אֵלָא לְעֶרֶךְ חֲלִי וְאִסְטָגִים וְהֵינּוּ תַנְיָא דְלַעִיל דְלַרְבֵּעַן לֹא נִהְגָּא שְׂבִיעִית אֵלָא בְּקִדְּבַר שְׁהִנָּחֹו וּבִיעוּרֹו שְׁנָה דְדַרְשִׁין לִיה גַּמִּי הָכִי וְהִיתָה שֶׁבֶת הָאֵרֶץ נוֹהֶנֶת בְּקִדְּבַר שְׁהֹא לָכֶם דְּמִינָא דְלֹאכְלָה שְׁהִנָּחֹו וּבִיעוּרֹו שְׁנָה וְלֹא בַעֲצֵם וְרַבִּי יוֹסִי דָרִישׁ הָכִי וְהִיתָה שֶׁבֶת הָאֵרֶץ נוֹהֶנֶת כִּלּוּ שְׁהִנָּחֹו שְׁנָה בְּכָל אִדָּם וְאִפִּילוּ עַגִּים לְהִסָּקָה: אִין שְׂבִיעִית מִתְחַלְּלַת לְתַפֵּס דְמִיָּה בַקִּדְשָׁתָּה אֵלָא דַּרְךְ מַקְח שְׁמוּכְרָה זֶה לְחַבְרוּ אֲבָל לֹא ע"י חִלּוּל לוֹמַר דְּרִי פְרוּתִי הֵלְלוּ מִחְלֵּלִין עַל מַעוֹת הָאֵלּוּ כְּדָרְךְ שְׁפוּדִין הַקִּדְשׁוֹת: בַּשָּׁנָה הַזֹּיבֵל שְׂבִיעִית וְיֹוֵבֵל חֻזָּא הִיא: וְסוּמִין לֶה וְכִי תִמְכְּרוּ מִמֶּכָּר וְזִקְדִּשְׁנָן סְמוּכִין לְמִמְכָּרָא דָּלָא שִׁירָה בַּפְּרוּת לְתַפֵּס קִדְשָׁת הַדָּמִים אֵלָא ע"י מִמְכָּר: קִדְשׁ מִתְחַלֵּל בֵּין דָּרְךְ מִקָּח בֵּין דָּרְךְ חִלּוּל דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא כ"ו:כ"ז) וַיִּדְּהָ בַּעֲרֶכְךָ וַיִּסָּף חֲמִשָּׁתוֹ עָלָיו דְּרִי חִלּוּל וְאִם לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַּר בַּעֲרֶכְךָ (סם) דְּרִי מַקְח: וְרַבִּי יוֹחָנָן דָּר דְּרִשָּׁה דְּסוּמוּכִין דְּסוּמִין וְכִי תִמְכְּרוּ לְיֹוֵבֵל מַאי דָרִישׁ בַּה: דְרַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָא בַּמִּסְכַּת עֶרְכִין (דף ל:) דָרְכָה הִיא מֵאֵד וְכֹאן לֹא נִכְתְּבָה כִּלָּה בַּסְפָּרִים כַּמָּה קָשָׁה אֲבָקָה שֶׁל שְׂבִיעִית מִיָּדִי דָּלָא הִי עַקֵּר הָאִסוּר תַּלְוִי בּוֹ קְרוִי אֲבָק וְכֹן אֲבָק רַבִּית וְכֹן אֲבָק לָשׁוֹן דְרַע שְׁאִינוּ לָשׁוֹן דְרַע גְּמוּר אֵלָא צַד לָשׁוֹן דְרַע כִּמוֹ אֲבָק הַעוֹלָה מִדְּבַר הַנִּכְתָּשׁ בַּמִּכְתָּשֶׁת: אִדָּם נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בַּפִּירוֹת שְׂבִיעִית לְסַחֲוֹרָה דְּהֵינּוּ אֲבָק שְׂבִיעִית דַּעֲקֵר אִסוּר שְׂבִיעִית לֹא תִזְרַע לֹא תִזְמַר וְהוּ אִסוּר קַל שָׂבָה: לְסוּף מוֹכֵר אֶת מִטְלָטְלָיו וְאֶת כָּלָיו מִחֲמַת עֲנִיָּת: שְׁנֵאֲמַר בַּשָּׁנָה הַזֹּיבֵל הַזֹּאת וּסוּמִין לֶה וְכִי תִמְכְּרוּ מִמֶּכָּר וְזִקְדִּשְׁנָן סְמוּכִין שֶׁבַעֲבִיל עֲנָשָׁה שֶׁל שְׂבִיעִית תְּבֹא לִיָּדִי כֵךְ: קִדְשׁ תּוֹפֵס אֶת דָּמִיו פְּדִיָּה כְּתִיב בַּה שְׁזָה יוֹצֵא וְהָ נִכְנָס תַּחֲתָיו יוֹצֵא הַקִּדְשׁ לְחֵלִין וְנִכְנָסִין הַדָּמִים תַּחֲתָיו דְּהֵינּוּ וּפְדָה וְהֵינּוּ נִמְכַּר דְּכָל מַכִּירָה יוֹצֵאָה מִכְחוֹ שֶׁל זֶה וְכֹא לָזָה וְהַדָּמִים נִכְנָסִין לְרִשִׁית הַמוֹכֵר: בַּהֲנִייתָהּ תִּהְיֶה בַקִּדְשָׁתָּה: מִתְּבַעְרִין בַּשְּׂבִיעִית בַּתוֹךְ זְמַן הַבַּעוּר: יוֹצֵא בִּשְׁוֹר שְׁהַדָּמִים יוֹצֵאִין לְחֵלִין ע"י פְּדִיָּה בַּדָּמִים שֶׁל קוֹדֶשׁ דָּלָא כְּתִיב תִּהְיֶה אֵלָּא בַּפְּרוּת עֲצָמָן: וּפְרִי עֲצָמוֹ פְּרִי הָרִאשׁוֹן אִסוּר לְהַגֵּב בַּעֲצָמוֹ חוּל אֵלָּא קִדְשָׁת שְׂבִיעִית עָלָיו: מִתְחַלְּלִין מִשְׁמַע דָּרְךְ חִלּוּל בַּפְּדִיָּה וְלֹא בַּמַּקְח וּמִמְכָּר: שְׁמָא יִגְדַּל מַהֵם וְשִׁהֵם אֲרָגִלוּ לְגַדֵּל וְלָלוּת וְנִמְצָא מִשְׁהָה מַעֲשְׂרוֹתָיו וְהַתּוֹרָה אִמְרָה (דְּבָרִים י"ז:כ"ב-כ"ג) שְׁנָה שְׁנָה וְאִכְלַת וְאִם שְׁהָה רִאשׁוֹנָה וְשִׁנִּיָּה

חִיב בַּשְּׁלִישִׁית לְבַעַר כֹּל מַעֲשְׂרוֹתָיו בְּסוּף שְׁנָה שְׁלִישִׁית מִן הַבֵּית וּלְהַעֲדוֹתָ וְגַבִּי שְׂבִיעִית נִהְיָה מִזֶּן לְהַתַּעֲשֵׂר וְהַתּוֹרָה אִמְרָה וְלֹא לְסַחֲוֹרָה אֵלָּא לְהַפְקִיר וּלְבַעַר בַּשְּׂבִיעִית עַד שֶׁלֹּא תִכְלָה לַחֲיָה מִן הַשָּׂהָה הִיא זְמַן בַּעוּר לַפְּרוּת וְלַדְמִיָּהן:

להוציא מעות מעשר שני לחלֵּלִין אבל בעלי מומין קתני רבי יהודה בסיפא בתוספתא בין בשונג בין במזיד יחזרו דמים למקומן וכלה ברויתא דקדושין רבי יהודה היא דאפילו למ"ד פרק זה בזורר (סנהדרין דף כה.) (נשם) אימתני דרבי יהודה לפרש ובמה לחלק הינו דזמנין דבמה לחלק ומ"מ דזמנין גמי הינו לפרש והא דאמרינן בהגוזל קמא (פ"ק דף צו:) (נשם) גבי מעות מעשר שני מעות של צביל והם צביל למאי חזו ומשני דזבין בה בהמה ומסוין לה התם הינו כרבי מאיר דשרי אפילו לכתחלה אי גמי אפילו פרבען והתם דלא אפשר בענן אחר ולפי מה שפי' דר' מאיר שרי אפי' לכתחלה לא יתבן מה שפרש בקוניטרם פרק הזהב (פ"מ דף נה:) דגבי דמאי מחלֵּלִין אותו כסף על נחשת נחשת על הפרות ויחזר ויפדה את הפרות דזקוקא כך צריך לעשות ולא מעלם לירושלים והכא אשכחן דשרי ר"מ דמאי לחלל על הפרות לכתחלה ובלבד שיגעלו ויאכלו במקום דהכי עדין משניחזר ויפדה את הפרות:

מסורת הש"ס
א יבמות עה:
ב קידושין כ; ערכין ל:
ג עבודה זרה נד; ספרא בהר פרק ג ג
ד קידושין נח; עבודה זרה נד:
ה זבחים יח; בבא קמא קב; קידושין לה; מנחות מג; ביצה כא:
ו משנה שביעית; קידושין נח; עבודה זרה נד:
ז שבת צד.

תורה אור השלם
[ויקרא כה, יג]
[ויקרא כה, יב]
[ויקרא כה, יד]
[דברים כו]

מסורת הש"ס
א תוספתא   שבועות
ב ראש השנה   ל; ספרא   אמור
פרשה   י   י; משנה   ראש השנה; ספרא   אמור   פרק טו   ט
ג ראש השנה   ל
ד מנחות   סח; מנחות   מו; ביצה   ה; פסחים   עח;
ה עירובין   לב; ראש השנה   ל; מנחות   סח; משנה   מנחות
תורה אור השלם

ונתתה בקסר וצרת הפסר בידך והלכת אל'השקום אשר יבסר יתוה אלקיך בו (דברים יד, כה) לא תאכלו קל-נגלה לגר אשר בשעריך תתננה ואלקלה או סכר לגכרי כי עם קדוש אתה ציהנה אלקיך לא-יתבשל גדי בחלב אמו (דברים יד, כא)

דבר אליבני ישראל ואמרתם אליהם כִּי-תבאו אל־הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את־קצירה וקבאתם את־עמר ראשית קצירכם אל־הפתח (ויקרא כג, י) כי אעלה ארבה לד ויטפוטוד ארפאד נאם־יתוה כי נדחה קראו לד ציון היא דרש אין לה (ירמיהו יז, יז)

בַּזְכָּרִים שָׁאִין מִנְדָּלִים מֵהֶם וְלָדוֹת וּאֶפ"ה

אִשִּׁי מִחֻלָּקֶת דְּרָבִי אֲלֵעָזַר וְרָבִי יוֹחָנָן:
בַּפְּרִי רֹאשׁוֹן בְּפִירוֹת שְׂבִיעִית הוּא דא"ר אֲלֵעָזַר דְּרָךְ חֲלוּל לֹא מִשּׁוּם דְּדָרִישׁ סְמוּכִין: פְּרִי שְׁנֵי דְמִי שְׂבִיעִית: וְהָא דִּתְנִינָא בְּבִרְיָתָא דְמִסְבִּיעַ לִיה: לָקַח לָקַח בְּכוּלֵהוּ בִּין בַּפְּרִי רֹאשׁוֹן בִּין דְּקִמְיו דְקִתְנֵי לָקַח בַּבְּשָׁר וְיין וְלֹא קִתְנֵי חֲלָל בַּשָּׂר בְּיִין: אִיִּיזִי דִּתְנִי רִישָׁא לָקַח דְּאִירִי בַּפְּרִי עֲצָמו: וּבִקָּשׁ לוּ לָקַח חֲלוּק וְאִינוּן וְכוּל דִּהִתּוּרָה אֲמַרְה לֹאכְלָה בְּתוֹךְ הַמֶּן וְלֹא לִסְחוּרָה חָה מִתְקַיֵּם לְשִׁנָּה הַבָּאָה: דְּהִנִּיל אֲרָלוּ שְׁמִיתוֹךְ כֶּךָ יַעֲשֶׂה לוּ חֲפָצֵי: וְחוּזַר וְאוֹמַר לוּ לְחֻנְיָ: דְּכִי פִירוֹת הֲלֵנוּ שְׁמִכְרְתָּ לִי שְׁהִיו שֶׁל חֲלוּן וְנִכְנָסוּ לְקַצֶּת שְׂבִיעִית נְתוּנִים לָךְ בְּמִתְנֶה וְאוֹכֵל אוֹתָם בְּשְׂבִיעִית וְהִחְנֵנִי אוֹמַר לוּ וְאִנִּי נוֹתֵן לָךְ סָלַע חֲלוּן זֶה שֶׁצָּא לְחֲלוּן בְּמִתְנֶה וּבֹא לוֹוֹקֵחַ מֵאוֹתוֹ סָלַע כָּל מַה שִּׁירְצָה וְהִחְנֵנִי יֵאָכֵל הַפִּירוֹת בְּתוֹרַת שְׂבִיעִית: וְהָא הֵבֵא דְהָא סָלַע פְּרִי שְׁנֵי הוּא דְמִי שְׂבִיעִית וְקִתְנֵי דְרִירָךְ לִילָךְ אֲרָל חֻנְיָ וְלֵהוּצִיאֻ לְחֲלוּן דְרָךְ מִקַּח וּמִמְכָּר אֲלֵמָא בַּפְּרִי שְׁנֵי נָמִי אִיכָא מֵאן דַּפְלִיג דְּאִי הִיו סָגִי דְדָרְךְ חֲלוּל לְמָה יִלָּךְ אֲרָל חֻנְיָ יִקַּח פִּירוֹת חֲלוּן שֵׁישׁ לוּ בְּבִיתוֹ שִׁיָּה סָלַע וְיִחַלְלֵנוּ עֲלֵיהֶם וְיֵאָכֵלִם בְּתוֹרַת שְׂבִיעִית: אֲלֹא אִי אִתְמַר דְּרַב אִשִּׁי הִכִּי אִתְמַר: מִחֻלָּקֶת בַּפְּרִי שְׁנֵי בָּהֵא הוּא דְּאִיכָא לְמֵאן דְּשָׂרִי דְרָךְ חֲלוּל אֲבָל פְּרִי רֹאשׁוֹן כּוּי: וְהָא דִּקְתָּנִי בְּבִרְיָתָא דְמִסְבִּיעַ לִר' יוֹחָנָן אַחַת שְׂבִיעִית וְאַחַת מַעֲשָׂרוֹת מִתְחַלְלִין אֲלֵמָא שְׂבִיעִית עֲצָמָה דְרָךְ חֲלוּל: מַעֲשַׁר מַעֲשַׁר מִמֶּשׁ בְּתַמִּיָּה וְכִי יֵשׁ לוֹמַר דְּהַמַּעֲשַׁר עֲצָמו יִתְחַלֵּל עַל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף: וְהַבְּתִיב וְנִתְתָּה בְּכֶסֶף וְצִרַת דְּאִין מִתְחַלֵּל אֲלֹא עַל הַמְטָבַע דְּכָר שֵׁישׁ עֲלִיו צוּרָה: מִתְנִי' בְּמִקְדָּשׁ שְׂבָעָה בְּדָדָרְשִׁינוּ בַת"כ מוֹשְׁמַתָּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שְׂבַעַת יָמִים (וַיִּקְרָא כ"ג:י"ג) וְלֹא בְּגִבּוּלִין ז' יָמִים: בְּמַדִּינָה בִּירוּשָׁלַם שְׁאָף הוּא בְּגִבּוּלִים: וְשִׁיָּהָ יוֹם הָקָף שֶׁל עֹמֶר דְּהֵאנו ט"ז בְּיָסֵן כִּלּוּ אֶסּוּר בַּחֲדָשׁ וּבַעוּד הַמִּקְדָּשׁ קוֹם מִשְׁקָרַב הָעֹמֶר הִיו אוֹכְלִין חֲדָשׁ בּוֹ בְּיוֹם בְּדָכְתִּיב (שֵׁס) עַד הַבִּיאָכֶם וּבַשְּׁחָרַב הַבִּית מִתֵּר מִן הַתּוֹרָה מִשְׁהֵאִיר

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

שְׁמִינִי וְהִחְנֵנִי אוֹמַר לוּ הָרִי סָלַע נִתָּן לָךְ בְּמִתְנֶה וּבַעֲנִין אַחֵר לֹא סָגִי וְדִין דְּדָרְךְ חֲלוּל אִינוּ מִדְּלֹא חֲלָל הִחְנֵנִי לְכַתְחֻלָּה סָלַע שֶׁל בַּעַל הַבִּית עַל פִּירוֹתָיו שֶׁלֹּא בְּדָדָךְ מִקַּח וּמִמְכָּר: וְשִׁיָּהָ יוֹם הָקָף כִּלּוּ אֶסּוּר. הַרְבֵּה תַּקְנוֹת תַּקֵּן רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַבְדִּי אֲלֹא הֵגֵךְ תַּרְתִּי תַּקֵּן יַחַד לְהִכִּי תַנִּי הֵבֵא יוֹם הָקָף אֲבָב גִּרְרָא וְתַמָּה בְּבִמְנַחֲנוֹת פֶּרֶךְ רָבִי יִשְׁמַעְאֵל (מְנַחֲנוֹת דף סח.) לֹא תַנִּי הֵגֵךְ לְחֻלָּב אֲבָב הֵהוּא דְּיוֹם הָקָף וּבַפֶּרֶק בְּתַרָא דר"ה (דף ל.) תַנִּינָא הֵגֵךְ תַּרְתִּי וְעוּד תַּקְנוֹת טוֹבָא דְתַקְנוּ: דְּאִשְׁתַּקַּד לֹא הִנֵּה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָאִיר הַמְזַרְחָה הִנֵּה מִתִּיר. וְאִפְלוּ לְרָבִי יוֹהֲשֵׁעַ דְּאִמַר שְׁמַעְתִּי שְׁמַקְרִיבִין אָף עַל פִּי שָׁאִין בֵּית בַּב"ק דְּמַנְלָה (דף י.) הֵנִי מְלִי כְּשֵׁישׁ מַזְבֵּחַ בָּנִי אֲבָל בִּלְא מַזְבֵּחַ לֹא כְּמִזְבֵּחַ בְּזַבְּחִים פֶּרֶךְ קִדְשֵׁי קִדְשִׁים (וְזַבְּחִים דף ס. וְשֵׁס) דְּמַזְבֵּחַ שְׁנַפְגָּם כָּל הַקִּדְשִׁים שְׁנַפְגָּטוּ שֵׁם פְּסוּלִים וְאִין אוֹיָבִלִים בְּגִינוּ שְׂרִי מִנְחָה וְלֹא קִדְשֵׁי קִדְשִׁים וְאִפְלוּ קִדְשִׁים קָלִים: אִי נָמִי סְמוּךְ לְשָׂקִיעֵת הַחֲמָה דְחַמִּיסָר. שֶׁלֹּא יוֹכֵלוּ לְהַתַּעֲסֵק בַּעֲמַר בְּתַחֲלַת לַיְלָה וְלֹא יִסְפִּיקוּ לְהַקְרִיב קִדָּם חֲצִית לְמַחֵר וי"מ דְּמִירִי בַּעֲרַב יי"ט סְמוּךְ לְשָׂקִיעֵת הַחֲמָה וְלֹא יָכוֹל לְבַקֵּר ביי"ט מֵהִיכָן וְקִצְרוּ אֶת הָעֹמֶר וְהִיכָן מַנְלֹת וְקָפוֹת וְשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה נִפְה וְכֵלִי שְׂרַת דְּבָרִים הַצְרִיכִין לַעֲמַר כְּדָתְנָן בְּמִנְחֹת פ' ר' יִשְׁמַעְאֵל (מְנַחֲנוֹת דף סג.) דְּאִי סְמוּךְ לְשָׂקִיעֵת הַחֲמָה דְחַמִּיסָר קֵאֲמַר שְׁהוּא יי"ט הָא אִין בְּעִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דּוּחָה יי"ט כְּדֹאִיתָא פֶּרֶךְ שְׁנֵי דְשַׁבּוּעוֹת (דף טו:.) וְלֹא פֶרֶכָא הִיא דְתַקָּשִׁי לָן הָא דְקִאֲמַרִּינוּ לֹא צְרִיכָא דֹאבְנִי בְּלִילִיא הָא נָמִי אֲמַרִּינוּ הַתָּם דְּאִין בְּעִין בַּהמ"ק בְּלִילָה שְׁנֵאֲמַר וּבְיוֹם הַקּוֹם אֶת הַמִּשְׁכָּן בְּיוֹם מִקְוִיָּן אוֹתוֹ וּבְלִילָה אִין מִקְוִיָּן אוֹתוֹ אֲלֹא עַל בְּרִחִירָךְ גְּרִיךְ לְחַלֵּק כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ בְּקוּוּטָרַם דְּהֵנִי מְלִי בְּעִין הַבָּנִי בִּיזִי אֲדָם אֲבָל מִקְדָּשׁ הָעֲתִיד בָּנִי וּמַשְׁכְּלָל יִגְלֶה וְיִבֹּא מִן הַשָּׁמַיִם שְׁנֵא' מִקְדָּשׁ ה' כּוּוּנְנוּ וְדִיר:

הַתּוֹרָה הוּא אֶסּוּר, דְּכַתִּיב:

”עַד

הַמְזַרְחָה כְּדֹאֲמַר בְּמִנְחֹת (דף סח.) כְּתוּב אֶחָד אוֹמַר עַד הַבִּיאָכֶם הָא כִּיצַד בְּזִמָּן דְּאִיכָא עֹמֶר עַד הַבִּיאָכֶם וּבְזִמָּן דְּלִיכָא עֹמֶר עַד עֲצָם וְאֶסַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַבְדִּי עֲלֵיהֶם כָּל הַיּוֹם כְּדִמְפָּרַשׁ טַעְמָא בַּגְּמָרָא: גַּמ' מֵהֲרָה יִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְיִחְזוֹר דְּכָר לְאֶסּוּרו דְּהִשְׁתָּא קְרִינָא בַּה עַד הַבִּיאָכֶם וְאִי הוּוּ נְהִיג בַּחֲרַבְנֹו לֹאכֵל בְּהֵאִיר מִזְרַח כְּדִין תּוֹרָה אֲתִיָא לְמִיכָל נָמִי בְּבַעֲנֵנוּ וְיֵאֲמַרו אֲשֶׁתַּקַּד מִי לֹא אֲכַלְנוּ כּוּי: דְּאִבְנִי אִימַת הָךְ חֲשָׁא דְחֻשְׁיָנוּ לְמֵהֲרָה יִבְנֶה אִימַת תַּמּוּר הַמְלֹאכָה דְּאִיכָא לְמַחֵשׁ לֹאסוּר חֲדָשׁ כָּל הַיּוֹם דֹּאצְטָרִיךְ לְרַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַבְדִּי לְמִיסַר הַשְׁתָּא כָּל הַיּוֹם מִשּׁוּם סָרְכָא דְּהֵהוּא יוֹמָא: אִי נִימָא דְּאִבְנִי בְּשִׁיתָסַר שֶׁלֹּא נִבְנֶה עַד יוֹם ט"ז עֲצָמו: דְּכִי הַתִּיר הָאִיר הַמְזַרְחָה וְשִׁפִּיר קֹאכְלִי דְּהוֹאִיל דְּהֵאִיר הַמְזַרְחָה וְאִין מִקְדָּשׁ בָּנִי אֲשֶׁתִּירִי לִיה בַּחֲדָשׁ: אֲלֹא דְּאִבְנִי בַּחֲמִיסָר אוּ קָדָם לָכֵן דְּכִי מִטָּא שִׁתָּסַר לֹא הַתִּיר הָאִיר הַמְזַרְחָה שְׁהִרִי הַמִּקְדָּשׁ בָּנִי הַלְכֶךְ אֲכֵלִי אֶסּוּרָא וְגַזַּר רִיב"ז הַשְׁתָּא מִשּׁוּם הֵהוּא יוֹמָא: מִחֲצוֹת הַיּוֹם וְלֵהֲלֵן נִשְׁתַּרִי הֵשְׁתָּא דְּאִי נָמִי אֲכֵלִי הֵהוּא יוֹמָא מִחֲצוֹת הַיּוֹם וְלֵהֲלֵן כְּסָרְכָא דְּמַעַקְרָא נִכְלִי וְלִיכָא אֶסּוּרָא דְּנֹדְאִי קִרְבַּ הָעֹמֶר: דְּתַנּוּ בְּמִסְכַּת מְנַחֲנוֹת (שֵׁס): הִרְחוּקִים מִירוּשָׁלַם לֹא הִיו רֹאִין וְלֹא הִיו שׁוֹמְעִין שַׁעַת הַהִרְבַּת הָעֹמֶר: מִתְרִין בַּחֲדָשׁ: מִחֲצוֹת הַיּוֹם וְלֵהֲלֵן לְפִי שְׂיֹדְעִים שָׁאִין ב"ד מִתַּעֲצָלִים בּו מְלַהֲקִרִיבּו קָדָם חֲצוֹת: לֹא צְרִיכָא דְּאִבְנִי בְּלִילִיא כִּלּוּמַר לְשִׁמָּא יִבְנֶה בְּלִילִיא חֲשֵׁ וְלֹא יְהוּ פְּנוּיִים לְקַצֵּר הָעֹמֶר עַד סְמוּךְ לַיּוֹם וְיֵשׁ טַרְחַה הַרְבֵּה בַּעֲמַר שְׁהִיו מִיבְשִׁין אוֹתוֹ בְּאִבּוּם שֶׁל קִלְאִים וְצוּבְרִין אוֹתוֹ שְׁמוּבּו מִימִיו וּטוֹחֲנִין אוֹתוֹ בְּרַחִים שֶׁל גְּרוּסוֹת וּמִנִּיפִין אוֹתוֹ ביי"ג נִפְה בְּגָסָה בְּדָקָה כְּדֹאֲמַרִּינוּ הַתָּם חָה שֶׁלֹּא יוֹכֵלוּ לְהַתַּעֲסֵק בּו מִתְחַלַּת לַיְלָה לֹא יִסְפִּיקוּ לְהַקְרִיבּוּ לְמַחֵר קָדָם חֲצוֹת: אִי נָמִי דֹאבְנִי בַּחֲמִיסָר סְמוּךְ לְשָׂקִיעֵת הַחֲמָה וְהִיא הִיא וְאִי קִשִּׁיא דְּבִלְיָלָה אִינוּ נִבְנֶה דְּקו"ל בַּשַּׁבּוּעוֹת (דף טו:) דְּאִין בְּעִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּלִילָה דְּכַתִּיב וּבְיוֹם הַקּוֹם וְלֹא בַּחֲמִיסָר שְׁהוּא יי"ט דְּקו"ל בַּשַּׁבּוּעוֹת (שֵׁס) דְּאִין בְּעִין ב"ה דּוּחָה יי"ט ה"מ בְּעִין הַבָּנִי בִּיזִי אֲדָם אֲבָל מִקְדָּשׁ הָעֲתִיד שָׁאֵנוּ מַצְפִּין בָּנִי וּמַשְׁכְּלָל הוּא יִגְלֶה וְיִבֹּא מִשָּׁמַיִם שְׁנֵא' (שְׁמוֹת ט"ז:י"ז) מִקְדָּשׁ ה' כּוּוּנְנוּ וְדִיר: בְּשִׁימַת ר' יְהוֹזָדָה אוֹתָהּ שִׁטָּה שְׁהִיה ר' יְהוֹזָדָה שְׁהִיה מִתְלַמְדִי תְלַמְדִּיו דּוּרַשׁ אֲחִרָיו דְּרַשׁ גַּם הוּא בְּמִינִי:

מ.א.

מזא:

וּלְקַחְתֶּם שְׁתֵּהא לְקִיחָה לְכָל א' וּא'. מִדְּלָא כְּתִיב וּלְקַחְתָּ לָשׁוֹן וְיָחִיד וְגַבִּי סָבָה עַד עֲצָם עַד עֲצָמוֹ עַל יוֹם כָּל הַיּוֹם קָרְוִי עֲצָם הַיּוֹם: וְקָסְבֵּר עַד וְעַד בְּכָלֵל וְלִהְיֵירוֹ לֹא צָרִיךְ קָרָא דְהָא כְּתִיב כָּל הָאֲזָרַח: אֲלֹא א"כ גִּתָּן לוֹ בְּמַתָּנָה. וּבִאֲתֵרוֹג הִשְׁתַּפִּין נִמְי לֹא גִפֹּחַ בְּדַמוּכַח בְּשִׁלְהִי יֵשׁ נוֹחֲלִין (כ"ב דף קלו: נָסֵס) גַּבִּי אֲחִיון שְׁקֵנִי אֲתֵרוֹג בְּתַפִּיסַת הַצִּית וְלֹא חֲשִׁיב שֶׁלֹּו בִּינֹן דְּאִין מְנַחַד שֶׁלֹּו אֲלֹא בְּשֹׁאנֵל הֵי וְאִינוּ יוֹצֵא בּוֹ וּמַה שֶׁנֶּהֱגוּ הֶקְדֵּל לִקְנוֹת אֲתֵרוֹג בְּשִׁתְפוּת מִלְּמַדִּין אוֹתָן שֵׁהִי בִלָּם נוֹתֵן כָּל אֶחָד וְאֶחָד חֲלָקוֹ לְחִבְרוֹ עַל מִנַּת לְהַחְזִיר וְיֵשׁ לְסַמֵּךְ דְּכִינוּן דִּקְנָאוֹהִי עַל מִנַּת לְצַאת בּוֹ וּאִע"ג שֶׁלֹּא פָּרְשׁוּ סִתְמָא דְּמִלְתָּא כְּאִלּוּ פָּרְשׁוּ דְּמִי בִּינוּן דְּבַעֲגִין אַחֵר אִין יִכּוּלִין לְצַאת בּוֹ: הִילָךְ אֲתֵרוֹג זֶה בְּמַתָּנָה עַל מִנַּת שְׁתַּחֲזִירוֹהִי לִי. בְּשׁוּם מִקּוּם אִין מִקְדָּק הִש"ס בְּלִשְׁוֹנוֹ לְהַקְדִּים תַּנְחִי לְמַעֲשֵׂה וּתַנְחִי כְּפֹול וְהֹן קוּדֵם לָלֹאז אִע"ג דְּבִדְכִי מִרְי אֲלֹא שְׁמַקְצֵר לְשׁוֹנוֹ לְפִי שֶׁלֹּא עַל חֲדוּשׁ זֶה בָּא לְהַשְׁמִיעֵנִי וְלֹא דְּמִי לְתַנְחִי וּמַעֲשֵׂה בְּדָבָר אֶחָד דְּהִינוּ בְּשִׁשְׁנֵיהֶם סוּתֵרִים זֶה אֶת זֶה כִּי הֵיִא דְּעַל מִנַּת שְׁתַּחֲזִיר לִי אֶת הַעִיר בְּפֶרֶק מִי שְׁאֲחִזוּ (נִטְוִין דף עה. נָסֵס) וּא"ת בִּינוּן דְּאָמַר ע"מ שְׁתַּחֲזִירוֹ לִי א"כ אִם הֶקְדִּישׁוּ אִינוּ מִקְדָּשׁ בְּדַמוּכַח בְּסוּף יֵשׁ נוֹחֲלִין (כ"ב דף קלו:׃) גַּבִּי שׁוֹר זֶה גִּתָּן לָךְ בְּמַתָּנָה ע"מ שְׁתַּחֲזִירוֹהִי לִי דְּכִינוּן דְּקָאָמַר לִי מִיִּדִי דְּחִזִּי לִי קָאָמַר וּא"כ הִיאֵךְ יֵצֵא וְהֵא אֲנִן תַּנֵּן בְּגִדְרִים פֶּרֶק הִשְׁתַּפִּין (נִגְדִּים דף מוח.) גַּבִּי מַתָּנָה דְּבִית חוֹרוֹן דְּכָל מַתָּנָה שְׁאִינֶה שְׂאֵם הֶקְדִּישָׁה לֹא תֵהָא מִקְדָּשַׁת לֹא שְׁמָה מַתָּנָה וּי"ל דִּה"נ הֵי בִּידוֹ לְהַקְדִּישׁ לְהִיֹּת קִדוּשׁ כָּל זְמַן שֶׁהִיא בִּידוֹ עַד שְׁיַחְזִיר וְעוֹד דְּהִתֵּם נִמְי לֹא בְּהַקְדָּשׁ תַּלְוִי טַעַם הַמַּתָּנָה בְּדַמוּכַח בְּגִדְרִים יִרְשְׁלָמִי דְּאָמַר עָלֶה רַבִּי יִרְמְיָה רַבִּי יִהְיֶה בְּעִי מַעֲשֵׂתָה מַתָּנָה אִין אֲדָם נוֹתֵן מַתָּנָה לְחִבְרוֹ ע"מ שֶׁלֹּא וּקְדָשְׁנָה לְשִׁמּוּם וּמַשְׁנִי מַתְנִי כָּל מַתָּנָה שֶׁהִיא בְּמַתָּנַת בֵּית חוֹרוֹן שְׁהִתָּה בְּעֶרְמָה שְׂאֵם הֶקְדִּישָׁה אִינֶה מִקְדָּשַׁת אִינֶה מַתָּנָה כְּלוּמַר שֶׁלֹּא נִתְּנָה לוֹ שִׁינֶהָ הֶמְקַבֵּל שׁוּם הִנָּהָ שְׁבַעַנְלִם אֲלֹא שְׁהִיא מִתֵּר לְאִבּוֹי שֶׁל נוֹתֵן זֶה וְזֹחִי הַעֲרְמָה בְּעֶלְמָא וְלֹא שְׁמָה מַתָּנָה שְׁהִרִי לֹא זָכָה בָּהּ לַעֲגִין עֲצָמוֹ לְשׁוּם דָּבָר וּא"כ מַה הֶקְנָה לוֹ אֲבָל הִכָּא דְּמַנְכַּה לִּיהַ שְׁיִהִנֶה בּוֹ שְׁמָה מַתָּנָה וְלֹא הִפִּיר שֶׁם הֶקְדָּשׁ אֲלֹא מִשׁוּם שֶׁעַל הֶקְדָּשׁ הִיִּה מַעֲשֵׂה וּלְשׁוֹן כָּל מַתָּנָה שְׁאִינֶה וְכוּ' מוֹכִיחַ כֵּן דְּמַשְׁמַע שְׁאִינֶה מַתָּנָה לְשׁוּם דָּבָר גַּם סַעֲדָתוֹ הִתָּה מוֹכַחַת עָלָיו שֶׁלֹּא הִיִּה דַעֲתוֹ לִתְּן כִּלְל לַעֲגִין שׁוּם דָּבָר רַק

שְׂיִכָא אֲבּוֹי וְיִאֲכַל כְּמוֹ שְׁמַפְרָשׁ שֶׁם בְּגִמְרָא אִוּ מִשׁוּם דְּוִתּוֹר אֶסּוּר בְּמִדַּר

הִנָּהָה אֲבָל בְּעֶלְמָא מַתָּנָה הִיא אִע"פ שְׁאִין יִכּוּל לְהַקְדִּישָׁה בְּדַתָּן פֶּרֶק בְּתֵרָא דִּנְגְדִרִים (דף פח.) שְׁנוֹתָן לְבִתּוֹ מַה שְׁנוֹשְׂאָת וְנוֹתַנָּת לְפִיָּה וּכפ"ק דְּקִדּוּשִׁין (דף כג: נָסֵס) שְׁנוֹתָן לַעֲבֹד ע"מ שְׁיַצֵּא בּוֹ לְחֵרּוּת: וְאִם לֹאז לֹא יֵצֵא. וּמַה שֶׁלֹּא הַחְזִירוֹ רַבִּי יִהְיֶשׁעַ לְרַבִּין גְּמִלְיָאל אֲלֹא נִתְּנוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לְרַבִּי עֲקִיבָא דַעֲתוֹ שֶׁל רַבִּין גְּמִלְיָאל הִיִּה שְׁיַצֵּאוּ בִלָּם וְאִח"פ וְיַחְזִירוּהוּ: וְאָמַר שְׁמוּאֵל סָבִין וּקַשְׁרָה וּכְפָר וּמַעוֹת דְּרִי אֲלֹו בִּינוּצָא בְּהֹן. אֲצַטְרִיךְ לִיִּה לְשְׁמוּאֵל לְמִימַר דָּלָא תִּמָּא דְּנוּקָא תַּפְלִין וּס"ת דְּאִיכָא בִּינוּן כְּתִבִּי הֶקְדָּשׁ בְּנִפְלִיתוֹ טָרִיד בְּהוֹ טַפִּי וְאִין דַּעֲתוֹ מַתְנַשְׁבֶּת בְּתַפְלָתוֹ:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

וּלְקַחְתֶּם שְׁתֵּהא לְקִיחָה לְכָל א' וּא'. מִדְּלָא כְּתִיב וּלְקַחְתָּ לָשׁוֹן וְיָחִיד וְגַבִּי סָבָה עַד עֲצָם עַד עֲצָמוֹ עַל יוֹם כָּל הַיּוֹם קָרְוִי עֲצָם הַיּוֹם: וְקָסְבֵּר עַד וְעַד בְּכָלֵל לִהְתִּירוֹ וְלֹא דְרִישׁ עַד וְלֹא עַד בְּכָלֵל לִהְתִּירוֹ בְּהֵאִיר מִזְרַח כִּי לִיכָא עֹמֶר וְהָכִי מִתּוֹקְמָא קִרְאִי אִין עֹמֶר עַד עֲצָם וְעַד בְּכָלֵל יֵשׁ עֹמֶר עַד הִבְיָאָכֶם: וְהֵא מִפְּלַג פְּלִיג עֲלִיָּה, (דְּתַנְיָא:) מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זָכָאִי שְׁיֵהֵא יוֹם הַנֶּף כּוּלּוֹ אֶסּוּר, אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: וְהֵלֹא מִן הַתּוֹרָה הוּא אֶסּוּר, דְּכְתִיב: "עַד עֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה" — עַד עִיצוּמוֹ שֶׁל יוֹם! ^(א) רַבִּי יְהוּדָה הוּא דְקָא טַעִי, הוּא סָבֵר מִדְּרַבְּנֹו קָאָמַר. וְלֹא הִיא, מִדְּאִוְרִייתָא קָאָמַר. וְהֵא "הִתְקִין" קָאָמַר! מֵאִי "הִתְקִין" — דְּרַשׁ וְהִתְקִין. ^(ב) מַתְּנִי יוֹם טוֹב הִרְאִישׁוֹן שֶׁל חַג שְׁחָל לְהִיֹּת בְּשַׁבָּת, כָּל הָעָם מוֹלִיכִין אֶת לוּלְבֵיהֶן לְבֵית הַכְּנֶסֶת. לְמַחְרַת מִשְׁפִּימִין וּבָאִין, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִפִּיר אֶת שְׁלוֹ וְנוֹטְלוֹ, מִפְּנֵי שְׁאָמְרוּ חֻכָּמִים: אִין אָדָם יוֹצֵא יָדִי חוּכְתּוֹ בְּיוֹם טוֹב הִרְאִישׁוֹן בְּלוּלְבוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ, וּשְׁאָר יָמוֹת הַחַג — אָדָם יוֹצֵא יָדִי חוּכְתּוֹ בְּלוּלְבוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: יוֹם טוֹב הִרְאִישׁוֹן שֶׁל חַג שְׁחָל לְהִיֹּת בְּשַׁבָּת, וְשִׁכַּח וְהוֹצִיא אֶת הַלוּלָב לְרִשׁוֹת הָרַבִּים — פְּטוּר, מִפְּנֵי שְׁהוֹצִיאוֹ בְּרִשּׁוֹת. ^(ג) גָּמִי מָנָא הֵנִי מִיִּלִּי? דִּתְּנוּ רַבְּנֵי: "וּלְקַחְתֶּם", שְׁתַּהֵא לְקִיחָה בְּיַד כָּל אֶחָד וְאֶחָד. "לָכֶם", מִשְׁלָכֶם — לְהוֹצִיא אֶת הַשָּׂאוֹל וְאֶת הַגְּזוּל. מִכָּאֵן אָמְרוּ חֻכָּמִים: אִין אָדָם יוֹצֵא יָדִי חוּכְתּוֹ בְּיוֹם טוֹב הִרְאִישׁוֹן שֶׁל חַג בְּלוּלְבוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ אֲלֹא אִם כֵּן נִתְּנוּ לוֹ בְּמַתָּנָה. וּמַעֲשֵׂה בְּרַבִּין גְּמִלְיָאל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא שְׁהִיוּ בָּאִין בְּסַפִּינָה, וְלֹא הָיָה לוּלָב אֲלֹא לְרַבִּין גְּמִלְיָאל בְּלִבָּהּ, שְׁלָקְחוּ בְּאֶלְף זוּז. נָטְלוּ רַבִּין גְּמִלְיָאל וַיֵּצֵא בּוֹ, וּנְתַנּוּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּמַתָּנָה. נָטְלוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַיֵּצֵא בּוֹ, וּנְתַנּוּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בְּמַתָּנָה. נָטְלוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וַיֵּצֵא בּוֹ, וּנְתַנּוּ בְּמַתָּנָה לְרַבִּי עֲקִיבָא. נָטְלוּ רַבִּי עֲקִיבָא וַיֵּצֵא בּוֹ, וְהַחְזִירוֹ לְרַבִּין גְּמִלְיָאל. ^(ד) לָמָּה לִי לְמִימַר הַחְזִירוֹ? מִלְּתָא אַגָּב אוֹרְחִיָּה קָא מִשְׁמַע לָן: מַתָּנָה עַל מְנַת לְהַחְזִיר — שְׁמָה מַתָּנָה. ^(ה) כִּי הָא דְאָמַר רַבָּא: "הֵא לָךְ אֲתֵרוֹג זֶה עַל מְנַת שְׁתַּחֲזִירוֹהִי לִי". נָטְלוּ וַיֵּצֵא בּוֹ, הַחְזִירוֹ — יֵצֵא, לֹא הַחְזִירוֹ — לֹא יֵצֵא. לָמָּה לִי לְמִימַר שְׁלָקְחוּ בְּאֶלְף זוּז? לְהוֹדִיעָה בְּמָה מִצְוֹת חֻבִּיבוֹת עֲלִיהֶן. ^(ו) אָמַר לִיָּה מַר בַּר אַמִּימַר לְרַב אֲשִׁי: אָבָא צִלְוִי קָא מִצְלִי בִיָּה. מִיתִיבִי: לֹא יֵאָחַז אָדָם תַּפִּילִין בְּיָדוֹ וְסִפֵּר תּוֹרָה בְּחִיקוֹ וְיִתְפַּלֵּל. וְלֹא יִשְׁתִּין בְּהֹן מַיִם, וְלֹא יֵישֵׁן בְּהֹן לֹא שִׁינַת קִבַּע וְלֹא שִׁינַת עֲרָאִי. וְאָמַר שְׁמוּאֵל: סָבִין וּקַצְרָה, כְּפָר וּמַעוֹת — הָרִי אֲלוֹ בִּינוּצָא בְּהֹן. הֵתֵם לֹאוֹ מִצְוָה נִינְהוּ, וּטְרִיד בָּהּ. הִכָּא מִצְוָה נִינְהוּ, וְלֹא טְרִיד בָּהּ. ^(ז) תַּנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צְדוּק אוֹמֵר: כֶּף הָיָה מְנַהֵגֵן שֶׁל אֲנָשִׁי יְרוּשָׁלַיִם, אָדָם יוֹצֵא מִבֵּיתוֹ — וְלוּלְבוֹ בְּיָדוֹ. הוֹלֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת — לוּלְבוֹ בְּיָדוֹ. קוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע וּמַתְפַּלֵּל — וְלוּלְבוֹ בְּיָדוֹ. קוֹרָא בַּתּוֹרָה וְנוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו — מְנִיחוֹ עַל גַּבִּי קִרְקַע. הוֹלֵךְ לְבִקְרַח חוּלִים וּלְנַחֵם אֲבָלִים — לוּלְבוֹ בְּיָדוֹ. נִכְנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ — מִשְׁגֵּר לוּלְבוֹ בְּיַד בְּנוֹ, וּבְיַד עַבְדּוֹ, וּבְיַד שְׁלוּחוֹ. מֵאִי קָא מִשְׁמַע לָן? לְהוֹדִיעָה בְּמָה הֵיִי וְרִיזִין בְּמִצְוֹת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר יוֹם טוֹב. אָמַר אַבְיִי:

לֹא

וְיַפּוֹל מְנִידוֹ:

וְלֹא דְרִישׁ עַד וְלֹא עַד בְּכָלֵל לִהְתִּירוֹ בְּהֵאִיר מִזְרַח כִּי לִיכָא עֹמֶר וְהָכִי מִתּוֹקְמָא קִרְאִי אִין עֹמֶר עַד עֲצָם וְעַד בְּכָלֵל יֵשׁ עֹמֶר עַד הִבְיָאָכֶם: וְהֵא מִפְּלַג פְּלִיג עֲלִיָּה מִפְּלַג פְּלִיג רַבִּי יְהוּדָה עָלִיָּה שְׁמַצִּינוּ שְׁתַּמָּה רַבִּי יְהוּדָה בְּלוּרוֹ עַל תַּקְנַת רִיב"ז לָמָּה תִּלָּה הַדָּבָר בְּעַצְמוֹ דְּמַשְׁמַע לַעֲשׂוֹת סָיֵן בָּא וְהֵלֹא מִן הַתּוֹרָה הוּא אֶסּוּר: דְּרַשׁ הַמֶּקְרָא עַד וְעַד בְּכָלֵל: וְהִתְקִין לְפִי דְּהִיוּ רַגְלִים לְאֲכַל חֲדָשׁ מַחְצוֹת וּלְהֵלֵן בְּשִׁהִיָּה הַצִּית הָיִם עַד עֲבָשׁוֹ הַצֶּרֶךְ לְתַקּוֹן: מַתְנִי' י"ט הִרְאִישׁוֹן כּוּ' דְאָמְרִינוּ לְתַקּוֹן (סָבָה דף מג.) דְּלוּקָה מַצַּת לוּלָב שַׁבַּת בִּי"ט הִרְאִישׁוֹן לְבָדוֹ: מוּלִיכִין אֶת לוּלְבֵיהֶן מִעֶרֶב שַׁבַּת: שְׁהוֹצִיאוֹ בְּרִשׁוֹת בְּרִשּׁוֹת מַצְנָה שְׁהִיָּה טָרוּד בְּמַצְנָה וּמִמַּשָּׁב וְעַסוּק וּמִמַּהֲרַ לַעֲשׂוֹתָהּ וּמִתּוֹךְ כֶּךָ טַעֵה נִשְׁכַּח שְׁהִיא שַׁבַּת וְקָסְבֵּר רַבִּי יוֹסִי טַעֵה בְּדָבָר מַצְנָה נִשְׁגַּב בְּדָבָר כֶּרֶת פְּטוּר מִקְרָבָן: גָּמִי מָנָא הֵנִי מִלִּי דְאִין אָדָם יוֹצֵא בְּלוּלְבוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ: לָכֶם מִשְׁלָכֶם מִשְׁמַע: לָמָּה לִי לְמִימַר הַחְזִירוֹ מַה אֲנוּ לְמַדִּין מִחוּדָה זוֹ דְאֲצַטְרִיךְ תַּנָּא לְמַתְנִיָּה בְּמַתְנִי': הֵא קמ"ל דר"ג ע"מ שְׁיַחְזִירוּהוּ לוֹ נִתְּנוּ לָהֶם וְאִפ"ה הֵיִא מַתָּנָה עַד שְׁיַצֵּאוּ בּוֹ: הַחְזִירוֹ לוֹ יֵצֵא דְמַתָּנָה עַל מְנַת לְהַחְזִיר מַתָּנָה הִיא וְהָרִי הַחְזִירוֹ לוֹ אֲבָל אִם לֹא הַחְזִירוֹ אֲנֵלְאִי מִלְתָּא דְּמַעֲקָרָא גְזוּל הוּא בִּידוֹ: ה"ג לָמָּה לִיָּה לְמִימַר שְׁלָקְחוּ בְּאֶלְף זוז לְהוֹדִיעָךְ בְּמַה מַצַּת חֻבִּיבוֹת עָלֵיהֶם: הָיָה מִצְלִי בַּהּ בְּשִׁהִיָּה מִתְפַּלֵּל הִיָּה לְלוּלָב בִּידוֹ מִרַב חֲבָתוֹ עָלָיו הִיָּה מִתְפַּלֵּל בּוֹ: לֹא יֵאָחַז אָדָם כּוּ' וְיִתְפַּלֵּל מִפְּנֵי שְׁטָרוּד הוּא בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ שֶׁלֹּא יַפְלוּ מִידוֹ וְיִתְבַּצּוּ וְאִין דַּעֲתוֹ מְנַשְׁבֶּת עָלָיו בְּתַפְלָתוֹ: לֹא יֵישֵׁן בָּהֶם לֹא שִׁנַת קִבַּע וְלֹא שִׁנַת עֲרָאִי שְׂמָא יַפְלוּ מִידוֹ וְהָכִי אוֹחֻמְנָא לִיָּה בְּהִשָּׁן (לְעִיל סָבָה דף כו.) דְּהֵא דְקַתְנִי לֹא קִבַּע וְלֹא עֲרָאִי בְּדַגְנָקט לִיָּה בִּידָה: סָבִין מְתִירָא שְׂמָא יַפֵּל וְיִתְקַע לוֹ בְּרַגְלּוֹ: וּקַשְׁרָה מְלָאָה: וּמַעוֹת שֶׁלֹּא יִתְפָּרוּ: וּכְפָר שְׂאֵם יַפֵּל יְהֵא נִמָּאָם: לֹאוֹ מַצְנָה נִינְהוּ לְאֲחֻזָּן וְהָיוּ עָלָיו לְמַשָּׁא לְפִיכָךְ טָרוּד בְּמַשָּׁאָם וּכְבֵּד עָלָיו מַשָּׁאָם וְשִׁמְרָתָם: הִכָּא נְטוּלָתָה וּלְקִיחָתָהּ מַצְנָה הִיא וּמִתּוֹךְ שְׁחִבִּיבָה מַצְנָה עָלָיו אִין מַשָּׁאָה נְשִׁמּוּרָה כְּבֵּד עָלָיו וְלֹא טָרִיד: קוֹרָא בַּתּוֹרָה צָרִיךְ לְהַשִּׁיחַ הַלוּלָב לְפִי שְׁגוּלָל ס"ת וּפְחוּחָו: נִכְנֵס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ טָרִיד בְּשִׁמְעָתָא

וְלָחֶם וְקָלִי וְכַרְמֵל לֹא תֹאכְלוּ עַד־עֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הַבִּיאָכֶם אֶת־יֶזְרְבֹן אֱלֹהֵיכֶם חֲקַת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם [ויקרא כג, יד] וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פֶּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵגֶר עֹץ עֹבֵת וְעַרְבֵי־נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָהּ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים [ויקרא כג, טז]

א עירובין פב; פסחים קיז; ראש השנה ל; זויר ו; מנחות סח;; חולין מו.; חולין נד; ערכין יח.; נדה נח:
ב תוספתא מנחות; ראש השנה ל; מנחות סח.
ג מנחות סח:
ד לקמן מדי; לקמן מג.; פסחים עב; לעיל כז; ספרא בהר פרשה א ב
ה תוספתא סוכה; לקמן מג.; ספרא אמור פרק טז ב; לעיל כז:
ו קידושין ו:
ז בבא בתרא קלז; קידושין ו:
ח לעיל כו.; ברכות כג.; ברכות כג:
ט תוספתא סוכה

גמ' כמה מצות חביבות. עיין בב"ק דף ט ע"ב תוס' ד"ה אילומא:

תורה אור השלם

גמ' כמה מצות חביבות. עיין בב"ק דף ט ע"ב תוס' ד"ה אילומא:

תורה אור השלם

גמ' כמה מצות חביבות. עיין בב"ק דף ט ע"ב תוס' ד"ה אילומא:

תורה אור השלם

מסורת הש"ס
א לעיל לו.
ב ספרא ויקרא דבורא דנדבה
פרשה ג יב
ג ערכין ב:
ד ערכין ב:
ה תוספתא חגיגה; תוספתא טהרות; סוטה כח; במדבר רבה; חולין מג:
גליון הש"ס
תוס' ד"ה אמר אביו וכו' אינו צריכות כוונה. עיין לעיל דף טט ע"א תוס' ד"ה עובר:
תורה אור השלם
תורה   צוה-לנו   משה   מורשה   קהלת יעקב (דברים לג, ד)

לא שנו דפטור אלא שלא יצא ידי חובת נטילה הקדם שהוציאו דהשתא טרוד במצוה אומר אציי כשהפכו. מדאצטרין. לשנויי הכי משמע דסבירא לה דמצות אינן צריכות פנויה דהא קאי אמוציא לרשות הרבים וסתם אין שניך מתפנן לצאת כל כמה דלא בריך ועוד דלאורי בהולך חצל בקי ללמד ותמה דבסוף ראוהו ב"ד (ר"ה ד' כח): דאמר רבא מצות אינן צריכות פנויה קא מויתיב ליה אציי טובא ושמא אציי קבלה משה: עולת העוף שנמצאת בין אגפיים. למאי דאמרי' בשלהי אלו דברים (פסחים ד' עב:). דלא פטר רבי יוסי בלולב אלא משום דזמנו בהול צריך. לומר דהאי נמי זמנו בהול כדי שלא תבא חטאת לידי נותר: מהו דתימא התם הוא דטעה בדבר מצוה ועבד מצוה אכל האל טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה אימא לא קא משמע לן. דטעה בדבר מצוה — פטור. מאי קא משמע לן, דטעה בדבר מצוה — פטור? היינו הך! מהו דתימא: התם הוא דטעה בדבר מצוה פטור — היינו דעבד מצוה. אבל הכא, דטעה בדבר מצוה ולא עבד מצוה — אימא לא, קא משמע לן.^(א) **מיתיבי, רבי יוסי** אומר: **השוחט את התמיד שאינו מבוקר כהלכתו בשבת** — חייב חטאת, וצריה תמיד אחר! אמר ליה: **בר מינה דההיא**. דהא אתמר עלה, אמר **רב שמואל בר חתאי** אמר **רב המנונא סבא** אמר **רב יצחק בר אשיאן** אמר **רב הונא** אמר **רב: כגון שהביאו מלשפה שאינן מבוקרין. מתנני מקובלת אשה מיד בנה ומיד בעלה, ומחזירתו למים בשבת. רבי יהודה** אומר: **בשבת מחזירין, ביום טוב מוסיפין, ובמועד מחליפין**.^(א) **קטן היודע לנענע** — חייב בלולב. **גמ'** פשיטא? מהו דתימא: הואיל ואשה לאו בת חיובא היא, אימא לא תקבל, קא משמע לן.^(א) **קטן היודע לנענע. תנו רבנן: קטן היודע לנענע** — חייב בלולב, להתעטף — חייב בציצית, לשמור תפילין — אביו לוקח לו תפילין, יודע לדבר — אביו מלמדו תורה וקריאת שמע. תורה מאי היא? אמר **רב המנונא**: **"תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"**. קריאת שמע מאי היא? פסוק ראשון.^(א) **היודע לשמור גופו** — אוכלין על טהרות. לשמור את ידיו — אוכלין על ידיו טהרות. היודע לישאל, ברשות היחיד — ספיקו טמא, ברשות הרבים — ספיקו טהור. היודע לפרוס כפיו — חולקין לו תרומה בבית הגרנות.

פסוק ראשון, פסוק שני, פסוק שלישי, פסוק רביעי

ולא עשה מצוה חוב שהרי טרוד זה במצוה שהיה רוצה לשחט תמיד של שבת ובסבור שהוא מבקר: להבטיחן לא גרסין: מלשפה שאינן מבקרין דאין זה טועה בדבר מצוה שבטלאים שבלשפה זו אינו טרוד שאינן עומדין להקרבה להיות חרר עליהם מתי וקרבן ואף חרדת זמן התמיד לא שוכא הבא שקרוב למזיד הוא ולא דק בלשכות להבחין מאיזו יבאי: מתני' מקבילת אשה מיד בנה ובעלה את לנלביהן ולא אמרינן קמטלטלמא מידי דלא חזי: מחזירין למים שלא יכמש: בשבת מחזירין שהרי מבאן נטלים היום אבל לא מוסיפין מים כ"ס שאין מחליפין המים לשפך את אלו ולתת אחרים צנון מהני דטרח לתקוני מנא: במועד מחליפין בחלו של מועד מצוה להחליף: גמ' אימא לא דלגפה איבא אסור טלטולי: קא משמע לן ביון דראוי לנטילת חגשים תורת כלי עליו ומתיר בטלטול לכל: חוב בלולב לחנכו מדבריהם: לשמור תפליין שלא יכנס בהן לבית הכסא: היודע לשמור גופו מטמאת מעט ומשא ואהל: אוכלין על גופו טהרות אם נגע גופו בטהרות אין חוששין להם אבל לא על ידיו אם נגע בגדיו בטהרות חוששין להם שיש יודע לשמור גופו ואין יודע לשמור ידיו

מתורת קתם ידום שגזרו עליהם להיות שנוית אלא אם כן יודע לשמור אבל היודע לשמור את ידיו משגטלם אינו נוגע בשום דבר ספק או בספק המטמא את הידים ואם לא נזהר ובא ליגע בטהרות נוטל ידיו: אוכלין על ידיו טהרות שנגעו ידיו בהם: והיודע לשאל שאם שאלין אותו נעשת בטמאה זו יודע להשיב הן אז לאו איז איני יודע: ברשות הרבים ספקו טהור אם שאלוהו ואמר איני יודע: ברשות היחיד ספקו טמא הכי גמירי לה הלבמא מוטבה בקלאמרינן במסכת סוטה (דף כה). ומכאן אתה דן לשדר כו': היודע לפרס כפיו כשהוא כהן: חולקין לו תרומה בבית הגרנות ומקמי הכי אין חולקין לו בגרן אבל משגרין לו לביתו אם יודע לשמרה בטרהרה דהכי תניא בגמרא דנושאין על האנוסה ביבמות (דף צט:). עשרה אין חולקין להם תרומה בבית הגרנות חרש שוטה וקטן כו' וכלן משגרין להם לבתיהם בבית הגרנות אין חולקין להם להם שבזיון תרומה הוא שאין כל רואיו יודעים בו שהוא בקי לשמרה אבל לביתו משגרין להם הבקריאים ומפירין בהם ומשיידיע לפרס כפיו ופורס בצבור הכל יודעים שהביא שתי שערות שאין קטן פורס כפיו בקלאמרינן במגלה (דף כד). הלכה חולקין לו:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

כנוה דהא קאי אמוציא לרשות הרבים וסתם אין שניך מתפנן לצאת כל כמה דלא בריך ועוד דלאורי בהולך חצל בקי ללמד ותמה דבסוף ראוהו ב"ד (ר"ה ד' כח): דאמר רבא מצות אינן צריכות פנויה קא מויתיב ליה אציי טובא ושמא אציי קבלה משה: עולת העוף שנמצאת בין אגפיים. למאי דאמרי' בשלהי אלו דברים (פסחים ד' עב:). דלא פטר רבי יוסי בלולב אלא משום דזמנו בהול צריך. לומר דהאי נמי זמנו בהול כדי שלא תבא חטאת לידי נותר: מהו דתימא התם הוא דטעה בדבר מצוה ועבד מצוה אכל האל טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה אימא לא קא משמע לן. בלגמא היא בפסחים פריך אלו דברים (שם) דמחוב התם בנתחלף לו שפוד של נותר בשפוד של צלי ואכלו ואית ספרים דגרסי מהו דתימא הני מלי מצוה דרמי עליה אבל מצוה דלא רמי עליה אימא לא כלומר לולב דלא סגי ליה דלא שקיל דאי אפשר על ידי אחרים אבל חטאת אפשר שיאכלנה אחר: שאינו מבקר כהלכתו. ואפי' נמצא תם משום דטעון בפור ד' ימים הקדם שחיטה דבפרק מי שהיה טמא (פסחים דף צ). וליף לה מפסח בגזרה שניה: היודע לשאל ברשות היחיד ספקו טמא. אבל אינו יודע לשאל אפלו ברשות היחיד ספקו טהור כדדקשינן בסוטה פריך בשם (ד' כח:). היודע לפרס כפיו חולקין לו תרומה בבית הגרנות. מקמי הבא אין חולקין לו בגרן אבל משגרין לו לביתו אם יודע לשמרה בטרהרה דהכי תניא בגמרא דנושאין על האנוסה ביבמות (ד' צט: ושם) עשרה אין חולקין להן תרומה בבית הגרנות וקא חשיב חרש שוטה וקטן וקתני ספא משגרין להן בשפיהן ובבית הגרנות אין חולקין לו שבזיון תרומה היא שאין כל רואיו בקיאים בו שיודע לשמרה בטרהרה אבל לביתו משגרין לו הבקריאין בו ומי שיודע לפרס כפיו ופורס בצבור הכל יודעין שהביא שתי שערות שאין קטן פורס את כפיו דתתנן במגלה (דף כד). כך פי' בקונט' ולא משמע הכי אלא דקטן ממש אורי דומיא דהיודע לדבר אביו מלמדו תורה והיודע לשחט וכן בלהו אחרני והא דאמר בנושאין על האנוסה (ויבמות דף צט: ושם) דאין חולקין תרומה לקטן בבית הגרנות הינו בשאינו יודע

לשא את כפיו והא דתנן בפרק הקורא את המגלה עומד (מגלה דף כד. ושם) דקטן אינו נושא את כפיו הינו בפני עצמו אבל עם הגדולים נושא בקדאשפחן גבי שיר של מקדש פריך אין נערכין (ערכין דף יג:). דתנן בין רגלי [הלויים] היו עומדים וצערי הלויים היו נקראים והא דאמרינן בשלהי פריך קמא דחלין (ד' כד: ושם) נתמלא זקנו ראוי לעשות שליח צבור ולרד לפני התבה ולשא את כפיו עד שיתמלא זקנו איבא לאוקומה ביחידי שאין עמו אחר אי נמי לשא את כפיו בקביעות ובשעה שמרבים ברחמים כגון ביום הכפורים ובתעניי' ודמעמדות וכן צריך לחלק נמי משום לרד לפני התבה דבהקורא את המגלה עומד (מגלה ד' כד). תנן קטן קורא בתורה אבל לא פורס על שמוע ולא יורד לפני התבה ולא נושא את כפיו משמע הא גדול יורד לפני התבה ואף על פי שלא נתמלא זקנו אלא על פרחך צריך לאוקומה ההיא דחלין כגון לעשות שליח צבור קבוע ולרד לפני התבה ביום הכפורים ובתענויות ובמעמדות:

לשא את כפיו או בספק המטמא את הידים ואם לא יודע לשמור את ידיו משגטלם אינו נוגע בשום דבר ספק או בספק המטמא את הידים ואם לא נזהר ובא ליגע בטהרות נוטל ידיו: אוכלין על ידיו טהרות שנגעו ידיו בהם: והיודע לשאל שאם שאלין אותו נעשת בטמאה זו יודע להשיב הן אז לאו איז איני יודע: ברשות הרבים ספקו טהור אם שאלוהו ואמר איני יודע: ברשות היחיד ספקו טמא הכי גמירי לה הלבמא מוטבה בקלאמרינן במסכת סוטה (דף כה). ומכאן אתה דן לשדר כו': היודע לפרס כפיו כשהוא כהן: חולקין לו תרומה בבית הגרנות ומקמי הכי אין חולקין לו בגרן אבל משגרין לו לביתו אם יודע לשמרה בטרהרה דהכי תניא בגמרא דנושאין על האנוסה ביבמות (דף צט:). עשרה אין חולקין להם תרומה בבית הגרנות חרש שוטה וקטן כו' וכלן משגרין להם לבתיהם בבית הגרנות אין חולקין להם להם שבזיון תרומה הוא שאין כל רואיו יודעים בו שהוא בקי לשמרה אבל לביתו משגרין להם הבקריאים ומפירין בהם ומשיידיע לפרס כפיו ופורס בצבור הכל יודעים שהביא שתי שערות שאין קטן פורס כפיו בקלאמרינן במגלה (דף כד). הלכה חולקין לו:

מב.

והיודע לשחט.
לֹאֲמֹן יָדְיוֹ לְשַׁחֲטָה אַע"פ שְׁאִינוּ בָקִי בַּהֲלָכוֹת שַׁחֲטָה מִתֵּר לֵאכֹל מִשְׁחִיטָתוֹ בְּדַמְּרָשׁ רַב הוֹנָא וְהוּא שְׁגָדוּל עוֹמֵד עַל גְּבִיּוֹ וְרָחָה שְׁלֹא שָׂהָה וְלֹא דָרַס כֶּךָ פֶּרֶשׁ בְּקוּנְטָרַם מִשְׁמַע דְּהָאס אִין יוֹדַע לֹאֲמֹן יָדְיוֹ לְשַׁחֲטָה אַע"פ שְׁרָהֵו גְדוּל מִתְחַלָּה וְעַד סוּף שְׁלֹא שָׂהָה וְלֹא דָרַס אֶסוּר לֵאכֹל מִשְׁחִיטָתוֹ: וְכוּל לֵאכֹל כְּזִית צְלִי. יֵשׁ שְׂיִכּוּל לֵאכֹל כְּזִית מְבַשֵּׁל וְאִינוּ וְכוּל לֵאכֹל כְּזִית צְלִי וּמִשְׁעָרִין בְּצִלִּי לְפִי שְׁדִינוּ שֶׁל פֶּסַח צְלִי: מִתְנִי' לִנְלָב וְעֶרְבָּה. וְהִשְׁמַחָה. לֵאכֹל בֶּשֶׂר שְׁלָמִים דְּקֹאֲמֵר בע"פ (פֶּסְחִים דְּף קט.) בְּזִמְן שְׁבַהמ"ק קַיִס אִין שְׁמַחָה אֵלֹא בְּבֶשֶׂר שְׁלֹאֲמֵר חֻבְחַת שְׁלָמִים וְאִכְלַת שֵׁס וְשִׁמְחַת וְאֻע"ג דִּהֲאִי קִרְא לֹאֻ בְּרַנְגְלִים כְּתִיב אֵלֹא בְּהֵר גִּרְחִים וּבְהֵר עֵיבֵל מִיֵּהוּ בְּרַנְגְלִים שְׁמַחָה כְּתִיב דְּכִתִּיב וְשִׁמְחַת בְּחֻנְךָ כֶּךָ פֶּרֶשׁ בְּקוּנְטָרַם וּא"ת זְמִינִן דְּלִינְס נֶאֱכְלִין כֹּל ח' כְּגוֹן שְׁחַל י"ט רֹאשׁוֹן דְּסִכּוֹת בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת וְיוֹם שְׁמִינִי בֹא' בְּשַׁבָּת דְּהִי אֲבֶשֶׁר לוֹמֵר כֹּל ח' שְׁלָמִים דְּלִיל מוּצָאי שְׁבִיעִי לֹא יִשְׁחַטּוּ דְּבַעֲיָין יוֹם הַקֶּרְבָּה וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי נְמִי לֹא דֹאִין חֲנֻגַּת שְׁמָחָה דּוּחָה שַׁבָּת וע"כ מִהִי דְנִשְׁחַטּוּ בְּיוֹם [שְׁשִׁי] אֲכִיל בְּשַׁבִּיעִי וְאִין שְׁלָמִים נֶאֱכְלִין לִשְׁנֵי יָמִים וּשְׁנֵי לַיְלֹת נִמְצָא דְבָלִיל מוּצָאי שַׁבָּת שֶׁהוּא לִיל שְׁמִינִי עֲצֵרַת לֹא יֵאכֹל שְׁלָמִים וְיֵשׁ לוֹמֵר בְּדֹאֲמֵר רַב פֶּפֶא פֶּרֶךְ אֵלֻו דְּבָרִים (פֶּסְחִים דְּף עא.) עַל קִשְׁיֹא אֶחָרַת מִשְׁמַחוּ בְּכַסּוֹת נִקְיָה וּבְיִין יֵשֵׁן ה"ג יִמָּא דְכִי: טְלִטוּל בְּעֵלְמָא הוּא. אַע"ג דְּחֻזִּי לְמַצְנָה שִׁיךָ בַּה אֶסוּר מְקַצָּה לְטְלִטוּל מֵאֲחֵר דֹּאִין עָשׂוּי כְּלִי בְּדֹאשְׁבַּחוּ גְבִי קַיִס דְּלֶחַס הַפְּנִים דְּכְתִיבִי בְּדַתְנִיא בְּמַנְחוֹת פֶּרֶךְ שְׁפִי הֶלֶחַס (מְנַחוֹת דְּף צו.) וּמַנְקִיחִיו אֵלֻו קַיִס וְתַנּוּ הֶתֶם לֹא סְדוּר הַקַּיִס וְלֹא גִטִּילְתָן דּוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת אֵלֹא נִכְנַס מַע"ש אֶלְמָא חָשִׁיב לֵהוּ מְקַצָּה אַע"ג דְּחֻזִּי לְלֶחַס וּבִפ' אֶרְבָּעָה אַחִין (וְכַמוֹת דְּף לג:) גְּבִי זַר שִׁשְׁמַשׁ דְּקֹאֲמֵר אִי בְּקֻבְלָה וְהוֹלְכָה טְלִטוּל בְּעֵלְמָא הוּא וּמִיֵּהוּ הֶתֶם נִיחָא טְפִי פִינּוּ דְזֵר הוּא:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

הַיּוֹדֵעַ לְשַׁחוּט — אוֹכְלִין מִשְׁחִיטָתוֹ. אָמַר רַב הוֹנָא: וְהוּא שְׁגָדוּל עוֹמֵד עַל גְּבִיּוֹ. ^(א)יְכוּל לֵאכֹל כְּזִית דָּגָן — מִרְחִיקִין מִצּוּאָתוֹ וּמִמִּימֵי רִגְלָיו אֲרַבַּע אַמּוֹת. אָמַר רַב חֲסֵדָא: וְהוּא שְׂיִכּוּל לֹאֻכְלוּ בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרֶס. אָמַר רַב חֲזִיא בְּרִיה דְּרַב יִיבָא: וּבִגְדוּל, אִף עַל פִּי שְׁאִינוּ יְכוּל לֵאכֹל בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרֶס — דְּכִתִּיב: "וַיּוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מִכָּאֻב". יְכוּל לֵאכֹל כְּזִית צְלִי — שׁוֹחֲטִין עָלָיו אֶת הַפֶּסַח, שְׁנֹאֲמַר: "אִישׁ לְפִי אָכְלוּ". רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שְׂיִכּוּל לְבָרֵר אֲכִילָה. פִּיצֵד? נּוֹתַנִין לוֹ צָרוּר — וְזוּרְקוֹ, אֶגְזוּ — וְנוֹטְלוֹ.

הַדְרִין עֲלֶיהָ לולב הגזול

לולב^(א) וערבה — שִׁשָּׁה וְשַׁבָּעָה.

הַהֲלֵל וְהַשְׁמַחָה — שְׁמוֹנָה. סוּפָה וְנִיסוּףָה הַפִּיִּם — שַׁבָּעָה. הַחֲלִיל — חֲמִשָּׁה וְשִׁשָּׁה. לולב שַׁבָּעָה, פִּיצֵד? יוֹם טוֹב הָרֹאשׁוֹן שֶׁל חַג שְׁחַל לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת — לולב שַׁבָּעָה, וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים — שִׁשָּׁה. עֶרְבָּה שַׁבָּעָה, פִּיצֵד? יוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל עֶרְבָּה שְׁחַל לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת — עֶרְבָּה שַׁבָּעָה, וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים — שִׁשָּׁה. ^(א)מִצּוֹת לולב, פִּיצֵד (בַּשַּׁבָּת)? יוֹם טוֹב הָרֹאשׁוֹן שֶׁל חַג שְׁחַל לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת מוֹלִיכִין אֶת לוֹלְבֵיהֶן לְהֵר הַבַּיִת. וְהַחֲזִיגִין מְקַבְּלִין מִהֶן וְסוֹדְרִין אוֹתָן עַל גְּבִי אֵיצִטְבָּא, וְהַזְקִינִים מַנִּיחִין אֶת שְׁלֶחֶן בְּלִשְׁכָּה. וּמְלַמְּדִין אוֹתָם לוֹמְרִ: כָּל מִי שְׁמַגִּיעַ לוֹלְבִי לִידּוֹ — הָרִי הוּא לוֹ בְּמַתְנָה. לְמָחֵר מִשְׁפִּימִין וּבֹאִין, וְהַחֲזִיגִין זוּרְקִין אוֹתָם לַפְּנִיָּהֶם, וְהֵן מַחְטְפִין וּמַפִּין אִישׁ אֶת חֲבִירוֹ. וּכְשֶׁרָאוּ בֵּית דִּין שְׁבָאוּ לִידֵי סַבָּנָה — הִתְקִינוּ שְׂיָהָא כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל בְּבִיתוֹ. ^(א)גַּמְ' אַמַּאי? טְלִטוּל בְּעֵלְמָא הוּא, וְלִידְחֵי שַׁבָּת! אָמַר רַבָּה: גִּזְרָה שְׁמָא יִטְלְנוּ בְּיָדוֹ וַיֵּלֶה אֶצֶל בָּקִי לְלַמּוֹד,

וַיַּעֲבִירָנוּ

לֵאכֹל מִשְׁחִיטָתוֹ בְּדֹאֲמֵר רַב הוֹנָא וְהוּא שְׁגָדוּל עוֹמֵד עַל גְּבִיּוֹ וְרָחָה שְׁלֹא שָׂהָה וְלֹא דָרַס: כְּזִית דָּגָן כָּל חֲמִשָּׁת הַמִּינִין קָרִי דָגָן חֲטִין וְשְׁעוּרִים וְכַסְמִין וְשַׁבָּלַת שׁוּעַל וְשִׁיפּוֹן: מִרְחִיקִין מִצּוּאָתוֹ מִשְׁאֲכֹל כְּזִית מֵאֵלֻו בְּכָל עֵינִן אֲכִילָה שְׁצוּאָת מִינִים הֵלְלוּ מִסְרַחַת: ד'י אַמוֹת לַעֲיֹן קָרִיאת שְׁמַע וּתְפִלָּה: וְהוּא שְׂיִכּוּל לֵאכֹל כְּזִית זֶה בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרֶס לְבִינוּנֵי אָבֵל אֶס גְּרִיךְ זֶה הַקָּטָן לְשִׁהוֹת יוֹתֵר מִכָּאן דְּרִי הוּא כְּאוֹכֵל עֲבָשׁוּ חֻצִּית וְלִמְחֵר חֻצִּי וְזִית שְׁבֹן הִלְכָה לְמַשָּׁה מִסִּינִי שְׁאִין אֲכִילָה מַגְטַרְפַּת לְשִׁהָה אֶרְכָּה מִזֵּו: פָּרֶס חֻצִּי כְּכֹר שֹׁשְׁעָרוֹ בּוֹ חֲכָמִים מִזִּין שְׁפִי סְעוּדוֹת לַעֲרוּב וּלְשׁוֹן פָּרֶס פִּלְגָא בְּדַתְנָן בְּעִירוּבִין (דְּף פב:) חֻצִּיה לְבִית הַמְּנַנֵּעַ לֵבֹא בְּבִית הַמְּנַנֵּעַ לְטַעֵן כַּבּוֹם בְּנָדִים שְׁתֵּלָאן הַכְּתוּב בַּשְּׂהִית שְׁעוּר אֲכִילָה דְּכִתִּיב (וַיִּקְרָא יד) וְהֹאכֹל בְּבִית יְכַבֵּס בְּגָדָיו: מִכָּאֻב מִסְרִיח: שׁוֹחֲטִין עָלָיו אֶת הַפֶּסַח מִמִּין אוֹתוֹ עַל בְּנֵי הַחֲבוּרָה וְאִי לֹא לֹא דְכִתִּיב (שְׁמוֹת י"ב:ד') אִישׁ לְפִי אָכְלוּ תַכְסּוּ דְּהֲרָאִי לֹאֲכִילָה: מִתְנִי' לִנְלָב וְעֶרְבָּה שֶׁהֵן בְּמַקְדָּשׁ כֹּל שַׁבְּעָה לִנְלָב לְגִטִּילָה וְעֶרְבָּה לְהַקִּיף מִזְבַּח בְּדִלְחָמָן בְּפֶרֶקֶין (סָפָה דְּף מה.) שֶׁשָּׁה וְשַׁבָּעָה פְּעֻמִּים שְׁדוּחִין שַׁבָּת וְהֵן כֹּל שַׁבָּעָה וּפְעֻמִּים שְׁאִין דּוּחִין וְהֵו לְהוֹ שֶׁשָּׁה יָמִים וּלְקַמָּה מִפְּרָשׁ וְאֵלֻל לֵה: הַהֵלֵל לְגִמֵּר כֹּל שְׁמוֹנָה כֵּן תַקֵּנוּ גְבִיאִים דְּרֹאשׁוֹנִים וּבְעֶרְבִין (דְּף י.) מִפְּרָשׁ מֵאִי שְׁנָא מִפְּסַח מִפְּנֵי שְׁמִינִי הַחַג חֲלוּקִים בְּקֶרֶבְנִיתֵיהֶן: וְהִשְׁמַחָה לֵאכֹל בֶּשֶׂר שְׁלָמִים דְּקוּמָא לָן בְּפֶסְחִים (דְּף קט.) בְּזִמְן שַׁבִּית הַמַּקְדָּשׁ קַיִס אִין שְׁמַחָה אֵלֹא בְּבֶשֶׂר שְׁלֹאֲמֵר חֻבְחַת שְׁלָמִים וְאִכְלַת שֵׁס וְשִׁמְחַת וְאִף עַל גַּב דִּהֲאִי קִרְא לֹאֻ בְּרַנְגְלִים כְּתִיב דִּהֲאִי קִרְא בְּהֵר גִּרְחִים וּבְהֵר עֵיבֵל כְּתִיב מִיֵּהוּ בְּרַנְגְלִים שְׁמַחָה כְּתִיבֹא וְשִׁמְחַת בְּחֻנְךָ: סָפָה לִשָּׁב בַּסָּפָה: נְסוּף הַמִּים בְּתַמִּידִי הַחַג שְׁחֵרִית וְלֹא עֲרַבִית בְּדֹאֲמִרִין בְּסָגֵר יוּמָא בִּפ' שְׁנִי (דְּף כו:): הַחֲלִיל שְׁמַחַת בֵּית הַשְּׁאֲכָה הִיוּ שְׁמַחִים בְּחַג לְכַבּוֹד שְׁאִיבַת נְסוּךְ הַמִּים וּמַחְלָלִים בְּחֲלִילִים וּבְכַנּוּרוֹת וְאוֹתוֹ חֲלִיל אִינוּ דּוּחָה יוֹם טוֹב הִלְכָךְ פְּעֻמִּים שֶׁהוּא חֲמִשָּׁה יָמִים בְּחַג כְּגוֹן שְׁלֹא חָל יוֹם טוֹב דְּרֹאשׁוֹן בְּשַׁבָּת דְּכִינּוּ דָּלֹא דְחִי יוֹם טוֹב וְכָל שְׁכָן שַׁבָּת שֶׁבְּחֵלוֹ שֶׁל מוֹשֵׁד פֶּשֶׁן לֵהוּ

חֲמִשָּׁה וּפְעֻמִּים שֶׁהוּא שֶׁשָּׁה כְּגוֹן שְׁחַל יוֹם טוֹב רֹאשׁוֹן בְּשַׁבָּת דְּפֶשֶׁוּ לְהוֹ שֶׁשָּׁה שֶׁל חוּל הַמוֹשֵׁד דְּבִזְמַן מַקְדָּשׁ אִין עוֹשִׂין יוֹם טוֹב שְׁנִי: לִנְלָב שַׁבָּעָה דְּיוֹם טוֹב רֹאשׁוֹן דְּחִי שַׁבָּת: וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים שְׁחַל בְּהֵן יוֹם טוֹב רֹאשׁוֹן וְנִמְצָאֹת שַׁבָּת בְּחֵלוֹ שֶׁל מוֹשֵׁד לֹא דְחִי וְאֻע"ג דְּכָל שַׁבָּעָה הוּא מִן הַתּוֹרָה בְּמַקְדָּשׁ לֹא דְחִי בְּדֹאֲמִרִין טַעְמָא בְּגִמְרָא וְכֵן עֲרַבָּה בְּשַׁבִּיעִי וּבְגִמְרָא מִפְּרָשׁ מֵאִי שְׁנָא שְׁבִיעִי: מַצְנֵת לִנְלָב בְּיוֹם טוֹב דְּרֹאשׁוֹן שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת פִּיצֵד: ה"ג י"ט דְּרֹאשׁוֹן שֶׁל חַג שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת כֹּל הָעַם מוֹלִיכִין אֶת לִנְלְבֵיהֶן לְהֵר הַבֵּית מִעֶרְבַּ שַׁבָּת: הַחֲזִיגִין שְׁמִשְׁוֹן שְׁהִיוּ שֶׁס לְצִרְכֵי צְבוּר: ע"ג הָאֵיצְטְבָא רַחֲבָה שֶׁל הַר הַבַּיִת הִימָה מַקְפַת אֶיצְטְבָאוֹת לִשָּׁב שֶׁס וּמַסְכַּכַת לְמַעְלָה מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. עַל גַּב הָאֵיצְטְבָא גִּר' בְּתַתְנִי' דִּהִינוּ עַל גְּבִי הַסְּפָרָלִים: וְהַזְקִינִים שְׁדוּחִינּוּ שְׁלֹא יִדְחַפּוּס לְמָחֵר וַיִּתְמַשְׁכוּ בַּהֲקָהֵל הַכֹּל לְקַחַת אִישׁ לִנְלָבוֹ: וּמְלַמְּדִין ב"ד אֶת כָּלֶם לוֹמֵר אֶס יָבֹא לִנְלָבוּ לִידֵי חֲבֵירוֹ דְּרִי הוּא שְׁלֹו בְּמַתְנָה כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶא אֲרָצֻו לֹא גְזוּל וְלֹא שְׁאוּל: גַּמ' טְלִטוּל בְּעֵלְמָא אִין בּוֹ צַד אֶסוּר אֵלֹא בְּמַטְלָטוּל עֲצִים וְכִינּוּ דִמֵן הַתּוֹרָה הוּא בְּמַקְדָּשׁ כֹּל שַׁבְּעָה לְמָה אֶסְרוּהוּ מֵה סָיָד לַתּוֹרָה מִצָּאוּ בּוֹ: לְלַמֵּד וּנְעוּנֵעוּ אוֹ בְּרַבְתּוֹ:

מסורת הש"ס
א תוספתא ברכות
ב פסחים עא.
ג לקמן מד; י לקמן מג.
ד פסחים סט; ביצה יז; ראש השנה כט; מגילה ד:
תורה אור השלם
כי ברב חכמה רבי'קעס ויוסיף דעת יוסיף מכאוב [קהלת א, יח]
ואם-ימעט הבית מהיות משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל-ביתו במכסת נפשת איש לפי אכלו תכסיו על-הפֿה [שמות יב, ד]

^[1] לולב

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

תשבו תשבו לגזרה שנה. לא לגמרי יליף ממלואים דהתם אי אפשר לישן בעזרה תשבו יומם ולילה ולולב מציתו ששה אחת שלא נחמר בו אלא לקיחה: מאי טעמא דוחה ולא גזור בה בי היכי דגזור בלולב דהא דבא גמי ליתא מן הערבה בגבולין פשאר ומי דחג לגבי לולב ואמאי לא גזור בה במקדש: לפרקמיה שהיא מן הערבה לפי שאינה מפרשת מן הערבה דהגיא שבוו לה רוחא למדחי שבת חד יומא כדי לפרקמיה שמן הערבה היא: לולב גמי נדחו פשאר ימים במקדש כדי לפרקמיה שהוא מן הערבה כל שבעה דהא לא מפרשא דהגיא דאיבא למטעי ולמימר דהאי ושמחתם לפני ה' שבעת ימים לאו שמחת לולב קאמר: שלוחי בית דין מיתי לה מע"ש ולמחרת אינה מצוה לכל אדם אלא פהגים מקיפין בה את המזבח בגפי פקונטרס דושראל חיו וכולין להקוף כדתנו פ"ח דבנים (מ"ח) דאין ושראל נכנס בין האולם ולמזבח ולבד הערה פקונטרס לטעם זה שהפהגים מקיפין ואין ושראל שכן מוכח הלשון דקאמר לולב לכל מסור ועוד דבאת שלוחי ב"ד מה יש לו להעיל ועוד דא"כ לתקן גמי בלולב דביבאום שלוחי ב"ד ולידחו אלא נדחי דהדר תלוי בזה שהפהגים זריזין הן ולא אתי לידי חולל שבת דכל לולב דכלל מסור פניו דלא דחי בשרשראל פכהגים גמי לא דחי ומייהו קשה דפריה האגנא גמי לדחי והאגנא ערבה לכל מסורה ופקונטרס דחק לפרש לדחי ויטולה ויחבטוה שלוחי ב"ד: לא אקלע. שהיו מעברין אלול או אחד מן החגשים פשהו רואים שארע בשבת שביעי של ערבה והכי אמר בירושלמי ר' סימון מפקד לאלין דמחשבין הבון דעתכון דלא אתי תנשתא בשבתא ודלא תתא ערבתא בשבתא ואי דחיתונו עבדון תנשתא ולא תעבדון ערבתא משמע דחיש טפי יום ערבה מתקישת שופר ולולב וגם עבשו אנו מחשבין דלא מקלע יום ערבה בשבת ואשופר ואלולב לא חשיבין אע"פ שיום ראשון דאורייתא ותמיה דאיום ערבה שהוא זכר למקדש שעלמא חשיבין ואחני דאורייתא לא חשיבין וי"ל דאין הכי גמי דהני דמתבי דהגיא לא אתי לפקפוקי דהו בשאר שנים דכל ערבה דרעגו אתי לפקפוקי דה ועוד דמפסק עבדינו תרי יומי וכי מקלע יום ראשון בשבת אין שופר בטל לגמרי דתקעין בשני אע"ג דכי דאו עדים קדם המנחה לא עבדי בא"י אלא חד יומא מ"מ בחוצה לארץ עבדינו תרי יומי דכל שביעי של ערבה דלייתא אלא חד יומא דלא אפשר למעבד השמיני על הפסח לפי שהוא י"ט אס היה בטל לגמרי משתכח תורת ערבה: והביאו מרביות של ערבה מע"ש. פאן לא היו מתנין כל מי שביעי בערבה של חבדו דרי הוא דמתנה כדתנו גבי לולב למ"ד בפרקין דלעיל (סכה דף לד.) ערבה הלכה למשה מסיני לא גמרי משלכם ולאבא שאול גמי דדרש מדתניב ערבי אחת ללולב ואחת למקדש אלמא בעי משלכם גבי מקדש כמו לולב מ"מ גבי לולב שכל אחד מביא לולבו להר הבית והחגים מתבלין מנגם היו צריכין להתנות דכל ערבה שלוחי ב"ד מייתה לה ואין אחד מהן זוכה בה עד למחרת בשבת ועוד דהפהגים מקיפין את המזבח ולא היו כל כך מרבים ועוד דזריזין הן:

"תשבו" "תשבו" — לגזרה שנה. נאמר פאן "תשבו", ונאמר במלואים "תשבו". מה להלן — "ימים" ואפילו לילות, אף פאן — "ימים" ואפילו לילות. ערבה שבעה. פיצוד? ערבה בשביעי מאי טעמא דחיא שבת? אמר רבי יוחנן: כדי לפרסמיה שחיא מן התורה. אי הכי, לולב גמי לידחי, כדי לפרסמו שהוא מן התורה! לולב — גזרה משום דרבה. אי הכי, ערבה גמי נגזור! ערבה — שלוחי בית דין מייתי לה. לולב — לפל מסור. אי הכי, כל יומא גמי לידחי! אתי לפקפוקי בלולב. ולידחי ביום טוב ראשון! לא מוכחא מלתא, אמרי: לולב הוא דקא דחי. ולידחי בחד מהנה? פיון דקא מפקת לה מראשון, אוקמיה אשביעי. אי הכי, האידנא גמי לידחי! אנו לא ידעינו בקיבוצא דירחא. אינהו, דידיעי בקיבוצא דירחא — לידחי! כי אתא פר הדיא, אמר: לא איקלע. כי אתא רבין וכל נחותי, אמרי: איקלע ולא דחי. ואלא קשיא? אמר רב יוסף: מאן לימא לן דערבה בגטילה? דלמא בזקיפה! איתיביה אביי: לולב וערבה ששה ושבעה. מאי לאו, בלולב: מה לולב בגטילה — אף ערבה בגטילה! מידי איריא? הא כדאיתיה והא כדאיתיה. ^(א)איתיביה אביי: בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת, ואותו היום שבע פעמים. מאי לאו, בערבה? לא, בלולב. והא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה: בערבה! אמר ליה: הוא אמר לה בערבה, ואנא אמינא בלולב. אתמר רבי אלעזר אומר: בלולב. רב שמואל [בר נתן] אמר רבי חנינא: בערבה. וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה: בערבה. ^(ב)אמר ליה רבא לרב יצחק בריה דרבה בר בר חנה: פר אוריא, תא ואימא לה מלתא מעליתא דההו אמר אבוב. הא דתנו: כל היום מקיפין את המזבח פעם אחת, ואותו היום מקיפין את המזבח שבע פעמים, הכי אמר אבוב משמיה דרבי אלעזר: בלולב. איתיביה: לולב דוחה את השבת בתחלתו, וערבה בסופו. פעם אחת חל שביעי של ערבה להיות בשבת, והביאו מרביות של ערבה מערב שבת והגיהום בעזרה. והפירו בהן בייתוסין, וגטלום וכבשום תחת אבנים. למחר הפירו בהן עמי הארץ, ושמיטום מתחת האבנים, והביאום הפהגים וזקפום בצדידי המזבח. לפי שאין בייתוסין מודים שחיבוט ערבה דוחה את השבת. אלמא בגטילה היא! תיובתא. ואלא נדחו! פיון דאנו לא דחינו, אינהו גמי לא דחו. והא יום טוב הראשון, דלדידן לא דחי ולדידהו דחי!

אמרי:

טעמא דוחה ולא גזור בה בי היכי דגזור בלולב דהא דבא גמי ליתא מן הערבה בגבולין פשאר ומי דחג לגבי לולב ואמאי לא גזור בה במקדש: לפרקמיה שהיא מן הערבה לפי שאינה מפרשת מן הערבה דהגיא שבוו לה רוחא למדחי שבת חד יומא כדי לפרקמיה שמן הערבה היא: לולב גמי נדחו פשאר ימים במקדש כדי לפרקמיה שהוא מן הערבה כל שבעה דהא לא מפרשא דהגיא דאיבא למטעי ולמימר דהאי ושמחתם לפני ה' שבעת ימים לאו שמחת לולב קאמר: שלוחי בית דין מיתי לה מע"ש ולמחרת אינה מצוה לכל אדם אלא פהגים מקיפין בה את המזבח בגפי והא כל שבעה במקדש מן הערבה: כל יומא גמי דאקלע בשבת נדחי מאי שגא חד יומא ותו לא: אתי לפקפוקי בלולב לגזולוי בלולב משום דלא דחי בלולב אלא בחד יומא והא דחי כל יומא אתי למימר לולב לאו מצוה חשובה היא: ולדחי ערבה ב"ט ראשון בלולב: לאו מוכחא מלתא דמשום ערבה הוא דמיפרקם שהיא מה"ט דאמרי משום דנתנה לדחות אצל לולב נדחית אף אצל ערבה ועקר משום לולב הוא: בחד מהנה פשאר משרר הימים: אוקמיה אשביעי יום מקום או ראשון או אחריו: האגנא גמי לאחר דרעגו דעבדינו ערבה חד יומא דגדאמרינון לתקן (סכה ד' מד.) מנהג בביאים היא בגבולין פיון דליבא למיחש מידי לדחי בשביעי ויטולה ויחבטוה שלוחי בית דין לפרקמיה שהיא במקדש מן הערבה שהרי לא גזור עליה בשביעי ולאחר דרעגו מי גזר עליה: לא ידעינו דקבישא דירחא ושמא אין שביעי שלנו שביעי: לא אקלע הם מעבדים את אלול או אחד מן החגשים פשרואין שגארע שביעי בשבת: וכל נחותי כל הפישה שגידו מא"י לבבל ושעלו מבבל לא"י וחרזו: מאן לימא לן דערבה במקדש בגטילה דלדחי דהתא ערבה אסורא מדרעגו זכר למקדש דנדחי שבת: דלמא פוקיפה לא היו נוטלין אותה ביד אלא זוקפין אותן בצעי המזבח לחוד כדתנו במתני' והשתא ליבא מזבח היבא גזקפה: ואותו היום בשביעי מדקתני פעם אחת ושבע פעמים ש"מ הקפה דקנל סביב המזבח הוא ובמה מקיפין לאו בערבה: לא בלולב מקיפים לאחר שקפוי הערבה סביב המזבח: בתחלתו ב"ט ראשון: וערבה בסופו בשביעי: מרביות גמיעות: והפירו בהן בייתוסין הרגישו תלמידי ביתוס והן צלוקים ואינם מודים בערבה שאינה מפרשת מן הערבה: וכבשום טמונם כמו דהדי פבשי דרסמנא למה לך במשכת ברכות (דף י.) וי"מ כמו יכבש עונותינו (מייכה ז) וכסה פסית כל

חטאתם כלה (תהלים פ"ה:ג'): תחת האבנים ויוקעים הם בתקנים שלא יטלטלו למחר האבנים: עמי הארץ שלא היו בקיאים פאסור טלטול והם היתה

וגם עם הפרושים: והביאום הפהגים חקפום כו' דכל ושראל לא היה נכנס בין האולם ולמזבח ומדקתני חבוט ערבה מכלל דביד נוטלין אותה ומנגנעים ומקיפין בה הפהגים את המזבח ברגליהם ואחר כך זוקפין אותה: ואלא לדחי פיון דבגטילה דהו יש לו לנעשות זכר למקדש ולדחי שביעי דלה שבת: פיון דאנו בגטילה לא דחינו משום דלא קים לן דקבישא דירחא:

מסורת הש"ס

א לקמן מה; משנה סוכה

ב לקמן מה; משנה סוכה

תורה אור השלם

ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמירתם את-משמרת יתנה ולא תמותו כירבן ציותי [ויקרא ח, לה]

בשבת תשבו שבעת ימים כל-האזרח בישראל ישובו בשבת [ויקרא כג, מב]

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

לְדִידְהוּ נָמִי לֹא דָחִי שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת וַיִּשְׁרָאֵל דְּלִדְרִיזֵן לֹא דָחִי לִנְלָב שַׁבֵּת: בְּגִבּוּלִין מוֹלִיכִין לְבֵית הַנֶּסֶת וּכְלָאוּ בְּזִמְנָה הַשִּׁית דְּהוּ כְּלָאוּ בְּאֶרֶן וּכְמוּכִים לְהִיֵּית כ"ד וַיּוֹקְעִים אִימַת הַקָּבַע הַחֲדָשׁ אֲבָל עֲתָה מִשְׁחַרְבַּב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִין לִנְלָב דּוֹחָה שַׁבֵּת אֲפִי לִבְנֵי א"י: דְּלֹא עֲבָדִינוּ לָהּ שַׁבְעָה אֲבָל יוֹם אֶחָד מִיָּהָא עֲבָדִינוּ בְּדִאמְרִינוּ לְחַמֵּן (עֲמוּד ב) כ"א פֻּר צְלוֹק וַיֹּאֵל הִיָּה לְאַחַר חֲרָבָן שְׁהִיָּה ר' צְלוֹק אֲבִיו בִּימֵי ר' יוחנן בן זבדי ובימי ר"א ור' יהושע ור"ג הִיָּה בְּדִאמְרִינוּ בַּבְּכוּרוֹת (ד' נו.) כְּלוֹם חֲלָקְנוּ בִין חֲבֵר לְעַם הַסָּרְזֵן וַיֹּאֵל הִיָּה הַשּׁוֹאֵל: לְמַאֵן אֲלִיבָא דְמֵאֵן קִאֲמַר עֲרֵבָה דְרַבְּנָן: עֲקָר יוֹם אֶחָד מִיָּהָא יֵשׁ לָהּ שַׁרְשָׁה אֲבָל עֲרֵבָה אִין לָהּ שׁוֹם שַׁרְשָׁה מִן הַתּוֹרָה בְּגִבּוּלִין: כְּהָנִים בְּעָלִי מוֹמִין אֲף הֵם דּוֹחִיקִים וְנִכְנָסִין לְהַקִּיף בְּרַגְלֵיהֶם וְעֲרֵבָה בְּיָדָם וּא"ל לְהַקִּיף שְׁלֹא וְכִנְסוּ בִין הָאוּלָם לְמַזְבֵּחַ וְכָל הַשָּׂנֶה אֲסוּרִים לִכְנֹס שֵׁם בְּדִאמְרִינוּ בַּמַּסֶּכֶת כְּלוֹם בַּפֶּרֶק רֵאשׁוֹן: מִי אֲמַרְהָ הַשְׂתֵּא כ"ד דה"ק מִי אֲמַרְהָ שְׁהִיא חוֹבָה וְקִאֲמַר לְעֵאת בָּהּ זְנִי חוֹבָה וְלִבְדִּי בְּרִין מֵאֵן אֲמַרְהָ בַּתְמִיָּה: מִי אֲמַרְהָ בְּגִטּוּלָהּ וְתֵהָא חוֹבַת כְּהָנִים דְּקִאֲמַר לְעֵאת: דְּלֵמָּא בְּזִקִּיפָה וְכַהֵן אֶחָד זֻזְקָפָה ע"י הַכֵּל וְאִין חוֹבָה עַל כֵּלָם: וְסוּר גְּבִיאיִם הוּא תַּנְגַּת גְּבִיאיִם אַחֲרוֹנִים חֲגִי זְכָרִיָּה וּמִלְאֲכִי שְׁהִי מִמַּתְקָנִי תַּתְּנוּת וַיִּשְׁרָאֵל בְּאַנְשֵׁי כְּנָסֶת הַגְּדוּלָּה: מִנְּהָג הִנְהִיגוּ אֶת הָעָם וְלֹא תַּהֲנוּ לָהֶם וְנִפְקָא מִנֵּה דְלֹא בְּעִיָּא דְרָבָה דְּלִיבָא לְמִימַר וְעַמּוּ דְאַפְּעִינּוּ בְּכָלֵל לֹא תַסּוּר לִיתָא: וּמִי א"ר ר' יוחנן וְסוּר גְּבִיאיִם הִיָּה וְהָא הֶלְכָה לְמִשְׁהָ מַסִּינִי הִיא: שְׂכַחַם בְּגִלּוֹת בְּבָל שִׁכְחוּ אֶת הַתּוֹרָה וְהַמַּעֲמֵת בַּמַּקְצֵת זֻז גִּשְׁבַּח לְגַמְרִי: וְחֲזֵרוּ גְבִיאיִם אַחֲרוֹנִים: וַיִּסְדּוּם ע"פ הַדְּבָר: וְהָא"ר יוחנן דְּלָכוּן אֲמַרִי דְּלֵהֲוֵן הִיא רַב כְּהֵנָּא הִיָּה מִתְלַמְּדִי רַב וְהִיָּה חֲרִיף מֵאֲד וּבְרַח לֹא"י לִפְנֵי ר' יוחנן מִמַּחֲמַת מִרְדִּין [שְׁהֵרָג לְאֵדָם אֶחָד] בְּדִאמְרִינוּ בַּפֶּרֶק בְּתֵרָא דב"ק (ד' קיז.) וְהִצְרַח לוֹ ר' יוחנן לְכַמְּה סַפְקוֹת וְהִיָּה אוֹמַר ר' יוחנן לִבְנֵי א"י סְבוּר הִיִּיתִי שְׁתוּרָה שְׁלֵכָם שְׁלֵכָם גְּלִיתָם מֵאֲרַכְכֶם וְלֹא הִיָּה לְכָם טְרוּף הַדַּעַת אֲבָל רִאִיתִי שְׁהִיא שֶׁל בְּנֵי שַׁע"פ שְׁגָלוּ עֲמָדָה לָהֶם חֻקְמַת הַחֲרָשׁ וְהַסַּבָּר שְׁגָלוּ עִם יִכְנִיָּה בְּדַכְתִּיב הַכֵּל גְּבוּרִים עָשִׂי מִלְחָמָה וְתַנְיָא בַּפֶּרֶק עוֹלָם וְכִי מַה גְּבוּרָה עוֹשִׂים בְּנֵי אָדָם הַנְּתוּנִים בְּשִׁלְשָׁלוֹת שֶׁל בְּרָזֵל אֲלֵא שְׁהִי גְבוּרִים בְּמִלְחָמָתָה שֶׁל תּוֹרָה אֲלֵמָּא לִר' יוחנן לֹא נִשְׁתַּבַּחַה תּוֹרָה בְּגִלּוֹת בְּבָל כֶּךָ פִּי בַּקּוֹנְטָרַם וְהַקָּשָׁה רַבִּינוּ תָּם אֲטוּ מִי לֹא אֲשַׁכַּחַן פ' הַבִּזְיָה (שַׁבָּת קד. וָשֶׁם) גַּבִּי מַנְעִכַּ"ד שִׁכַּחַם וְחֲזָרוּ וַיִּסְדּוּם וְלֹא בְּרִין כִּי וְעוֹד אֲטוּ מִשּׁוּם דְּהֵם בְּנֵי תּוֹרָה א"א אִישְׁתַּבַּחוּ תּוֹרַת עֲרֵבָה וְרַבִּינוּ חֲנִנְיָא גְרַם דְּלָכוּן אֲמַר דְּלֵהֲוֵן הִיא וּמַפְרַשׁ רַבִּינוּ תָּם שְׁהִיָּה ר' יוחנן אוֹמַר לְתַלְמִידֵייו שְׁהִי לִפְנֵי מַבְבֵּל אֶחָד מִשְׁלֵכָם אוֹמַר דְּהוּא רַב כְּהֵנָּא שְׁעָלָה מַבְבֵּל דְּלֵהֲוֵן הִיא מִשְׁלֵכָם הִיא עֲרֵבָה כְּלוּמַר שְׁהִיא מְנַהֵג גְּבִיאיִם שְׁהִי רַבִּילִין לְדַבֵּר לְתַלְמִידִים שֶׁבְּבָבֵל וְכֵן ת"ח שְׁמַבְבֵּל לְתַלְמִידִים שְׁמֵא"י בְּדִאשְׁכַּחַן לְחַמֵּן (בֶּסֶף דף מח.) רַב חִיָּא בַר רַב (אֲשִׁי) שְׁהִיָּה מַבְבֵּל דְּאֲמַר פּוֹחַת בָּהּ

	גליון הש"ס

גמ' שכחום וחזרו ויסודום. שבת דף קד ע"א מגילה דף ג ע"א:

	תורה אור השלם

וּלְקַחְתָּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פִּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ־עֵבֶת וְעֵרְבֵי־נָחַל וּשְׂמַחְתָּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים [ויקרא כג, ט]

אֲדִינוּ דְּנִינְאֵל דִּיר־שִׁמְהָ בִּלְטִישְׁאֲצֵר אֲשִׁתּוֹמָם כְּשַׁעָה חֲדָה וְנִעֲנִינִי יְבַהֲלֵנָה עֲנָה מִלְּקָא וְאֲמַר בִּלְטִישְׁאֲצֵר חֲלֵמָא וּפְשָׂרָא אֶל־יְבַהֲלֵד עֲנָה בִּלְטִישְׁאֲצֵר וְאֲמַר טְרָאי חֲלֵמָא (נִכְשְׁנָאִיד) [לִשְׁנָאִיד] וּפְשָׂרָה (לִעֲרִיד) [לְעֶרֶד] [דְּנִינְאֵל ד, טז]

אֲנִיּוֹת אֲנִיּוֹת וְנִרְאָה בְּשָׂפִי תַּעֲרוֹת אֲמַרִי לְדִידְהוּ נָמִי לֹא דָחִי. ל"ק מִיָּדִי מִשׁוּפֵּר בְּדַפְרִשְׁנָא לְעִיל: כְּהָנִים בְּעָלִי מוֹמִים. ה"ה דְּתָנָה מְצִי לְמִימַר וּפְרוּשֵׁי

רֵאשׁ דְּתַרְנוּיָהוּ אֲסִיכִי אִין לֹא מִשּׁוּם עֲרֵבָה בְּדַתְנוּ פ"ק דְּכָלוֹם (מ"ט) בִּין הָאוּלָם וְלְמַזְבֵּחַ מִחֲדָשׁ הִימְנוּ שְׁאִין בְּעָלִי מוֹמִין וּפְרוּשֵׁי רֵאשׁ נִכְנָסִים לָשֵׁם: אֲמַר לָהּ ר' יוחנן מִי אֲמַרְהָ. כְּלָקָא דְּעַתָּה דה"ק מִי אֲמַרְהָ שְׁהִיא חוֹבָה דְּאוֹרִיתָא וְאִתְנִיא וְדַחֲיָא מַעֲלֹת דְּרַבְּנָן דְּלֵמָּא רַבְּנָן הִיא דְּלֹא דַחֲיִין מַעֲלֹת דְּרַבְּנָן מִשּׁוּם תַּתְּנוּתָא דְּרַבְּנָן וְלִכְךָ בְּרִין הֵא אִיָּהוּ אֲמַרְהָ וּמַשְׁנִי מִי אֲמַרְהָ שְׁהִיא בְּגִטּוּלָהּ דְּלֵמָּא בְּזִקִּיפָה וְכִינּוּ דְאִין מַחִיפִין אֶת הַמַּזְבֵּחַ וְלֹא בְּעִי אֲלֵא זְקִיפָה בְּעִלְמָא אֶחָד זֻזְקָף ע"י בְּלָן א"ג בְּעָלִי מוֹמִין אֲפֻשָּׁר לָהּ לְזַקֵּף בְּשָׂאֵר רִחוּת וְלֹא וְכִנְסוּ בִין הָאוּלָם וְלְמַזְבֵּחַ וְאֲפִי תַּמְצִי לִומַר בְּגִטּוּלָהּ בְּדִאשְׁכַּחִין לְעִיל דְאִתְתַּב מ"ד בְּזִקִּיפָה מִי אֲמַרְהָ בְּעָלִי מוֹמִין דְּלֵמָּא אִין הֶלְכָה לְמִשְׁהָ מַסִּינִי אֲלֵא בְּכַהֲנִים דְּבָהָא מוֹדִיעַ מְדָלָא לְאֲמַרְתָּ זְרִים וְכִנְסִין וְלִפִּי שְׁטִטָּה זֻז דְּפִרִי' דְּמַשְׁלָה דְּרַבְּנָן הִיא קָשָׁה לְאַבְרָא שְׁאוּל דְּיִלְיָף (לְעִיל בֶּסֶף דף נר.) עֲרֵבָה שֶׁל מַזְבֵּחַ מַדְכַּתִּיב עֲרֵבִי אֲמֵאִי בְּכַהֲנִים דְּלֵמָּא אֲפִי בְּיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ עֲרֵבָה דְּלוּלָב וַי"ל דְּשִׁמָּא הַקַּפַּת מַזְבֵּחַ בְּכַהֲנִים וְאֶחָר וַיִּשְׁרָאֵל בְּעֲרֵבָה בְּלֹא הַקַּפָּה: וְהָא א"ר יוחנן דְּלָכוּן אֲמַרִי דְּלֵהֲוֵן הִיא. רַב כְּהֵנָּא מִתְלַמְּדִי דְּרַב הִיָּה וּמַבְבֵּל בְּרַח לֹא"י לִפְנֵי ר' יוחנן מִמַּחֲמַת מִרְדִּין בְּדִאמְרִינוּ בַּפֶּרֶק בְּתֵרָא דב"ק (דף קיז. וָשֶׁם:) וְהִצְרַח לוֹ ר' יוחנן לְכַמְּה סַפְקוֹת וְהָא"ר יוחנן לִבְנֵי א"י סְבוּר הִיִּיתִי שְׁתוּרָה שְׁלֵכָם שְׁלֵכָם גְּלִיתָם מֵאֲרַכְכֶם וְלֹא הִיָּה לְכָם טְרוּף הַדַּעַת אֲבָל רִאִיתִי שְׁהִיא שֶׁל בְּנֵי שַׁע"פ שְׁגָלוּ עֲמָדָה לָהֶם חֻקְמַת הַחֲרָשׁ וְהַסַּבָּר שְׁגָלוּ עִם יִכְנִיָּה בְּדַכְתִּיב הַכֵּל גְּבוּרִים עָשִׂי מִלְחָמָה וְתַנְיָא בַּפֶּרֶק עוֹלָם וְכִי מַה גְּבוּרָה עוֹשִׂים בְּנֵי אָדָם הַנְּתוּנִים בְּשִׁלְשָׁלוֹת שֶׁל בְּרָזֵל אֲלֵא שְׁהִי גְבוּרִים בְּמִלְחָמָתָה שֶׁל תּוֹרָה אֲלֵמָּא לִר' יוחנן לֹא נִשְׁתַּבַּחַה תּוֹרָה בְּגִלּוֹת בְּבָל כֶּךָ פִּי בַּקּוֹנְטָרַם וְהַקָּשָׁה רַבִּינוּ תָּם אֲטוּ מִי לֹא אֲשַׁכַּחַן פ' הַבִּזְיָה (שַׁבָּת קד. וָשֶׁם) גַּבִּי מַנְעִכַּ"ד שִׁכַּחַם וְחֲזָרוּ וַיִּסְדּוּם וְלֹא בְּרִין כִּי וְעוֹד אֲטוּ מִשּׁוּם דְּהֵם בְּנֵי תּוֹרָה א"א אִישְׁתַּבַּחוּ תּוֹרַת עֲרֵבָה וְרַבִּינוּ חֲנִנְיָא גְרַם דְּלָכוּן אֲמַר דְּלֵהֲוֵן הִיא וּמַפְרַשׁ רַבִּינוּ תָּם שְׁהִיָּה ר' יוחנן אוֹמַר לְתַלְמִידֵייו שְׁהִי לִפְנֵי מַבְבֵּל אֶחָד מִשְׁלֵכָם אוֹמַר דְּהוּא רַב כְּהֵנָּא שְׁעָלָה מַבְבֵּל דְּלֵהֲוֵן הִיא מִשְׁלֵכָם הִיא עֲרֵבָה כְּלוּמַר שְׁהִיא מְנַהֵג גְּבִיאיִם שְׁהִי רַבִּילִין לְדַבֵּר לְתַלְמִידִים שֶׁבְּבָבֵל וְכֵן ת"ח שְׁמַבְבֵּל לְתַלְמִידִים שְׁמֵא"י בְּדִאשְׁכַּחַן לְחַמֵּן (בֶּסֶף דף מח.) רַב חִיָּא בַר רַב (אֲשִׁי) שְׁהִיָּה מַבְבֵּל דְּאֲמַר פּוֹחַת בָּהּ

רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי נְחוֹנְיָא אִישׁ בִּקְעֵת בֵּית חוֹרְתָן: עֲשֹׂר נְטִיעוֹת, עֲרֵבָה, וְנִיסוּף הַמַּיִם — הִלְכָּה לְמִשְׁהָ מַסִּינִי.^(ט) אֵלֶּא, אָמַר רַב זְבִיד מִשְׁמִיָּה דְרָבָא: לולב דאית ליה עיקר מן התורה, — בַּגְּבוּלִין עֲבָדִינוּ לִיָּה שַׁבְעָה זָכָר לְמִקְדָּשׁ, עֲרֵבָה דְרַבְּנָן — לֹא עֲבָדִינוּ לִיָּה שַׁבְעָה זָכָר לְמִקְדָּשׁ.^(י) לְמָאן? אֵילִימָא אָבָא שְׁאוּל, הָאֲמַר "עֲרֵבִי נַחֲלִי" פְּתִיב — שְׁתִּים, אַחַת לְלוּלָב וְאַחַת לְמִקְדָּשׁ. אִי לְרַבְּנָן, הִלְכְתָּא גְּמִירִי לָהּ, דְּאָמַר רַבִּי אֲסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי נְחוֹנְיָא אִישׁ בִּקְעֵת בֵּית חוֹרְתָן: עֲשֹׂר נְטִיעוֹת, עֲרֵבָה, וְנִיסוּף הַמַּיִם — הִלְכָּה לְמִשְׁהָ מַסִּינִי.^(י) אֵלֶּא, אָמַר רַב זְבִיד מִשְׁמִיָּה דְרָבָא: לולב דאית ליה עיקר מן התורה, — בַּגְּבוּלִין עֲבָדִינוּ לִיָּה שַׁבְעָה זָכָר לְמִקְדָּשׁ, עֲרֵבָה דְרַבְּנָן — לֹא עֲבָדִינוּ שַׁבְעָה זָכָר לְמִקְדָּשׁ. אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: כְּהָנִים בְּעָלִי מוֹמִין נִכְנָסִין בִּין הָאוּלָם וְלְמַזְבֵּחַ, בְּדִי לְעֵאת בַּעֲרָבָה. אָמַר לִיָּה רַבִּי יוֹחָנָן: מִי אֲמַרְהָ? מִי אֲמַרְהָ?! הָא אִיָּהוּ אָמַר! דְּאָמַר רַבִּי אֲסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי נְחוֹנְיָא אִישׁ בִּקְעֵת בֵּית חוֹרְתָן: עֲשֹׂר נְטִיעוֹת, עֲרֵבָה, וְנִיסוּף הַמַּיִם — הִלְכָּה לְמִשְׁהָ מַסִּינִי. אֵלֶּא: מִי אֲמַרְהָ בְּגִטּוּלָּהּ, דְּלֵמָּא בְּזִקִּיפָה! מִי אֲמַרְהָ בְּבַעֲלֵי מוֹמִין, דְּלֵמָּא בַּתְּמִימִים! אַתְּמַר: רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, חֵד אָמַר: עֲרָבָה יְסוּד גְּבִיאיִם, וְחֵד אָמַר: עֲרָבָה מְנַהֵג גְּבִיאיִם. תַּסְתֵּיִים דְרַבִּי יוֹחָנָן הוּא דְאָמַר יְסוּד גְּבִיאיִם, דְּאָמַר רַבִּי אָבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֲרָבָה יְסוּד גְּבִיאיִם הוּא. תַּסְתֵּיִים.^(י) אָמַר לִיָּה רַבִּי זִירָא לְרַבִּי אָבָהוּ: מִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הִכִּי? וְהָאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי נְחוֹנְיָא אִישׁ בִּקְעֵת בֵּית חוֹרְתָן: עֲשֹׂר נְטִיעוֹת, עֲרָבָה, וְנִיסוּף הַמַּיִם — הִלְכָּה לְמִשְׁהָ מַסִּינִי? אֲשִׁתּוּמָם כְּשַׁעָה חֲדָא וְאָמַר, שְׂכַחִים וְחֲזָרוּ וַיִּסְדּוּם.^(י) וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הִכִּי? וְהָאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דְּלָכוּן אֲמַרִי: דְּלֵהֲוֵן הִיא! לֹא קִשְׂיָא:

כָּאן

אֲרַבְעָה דְּמִוְרִי לִבְנֵי א"י וְיֹאשֻׁעַ בֶּן נָוִי שְׁהִיָּה מֵא"י דְאֲמַר מְדַלִּיקִין בָּהּ אֶת הָעֵר אֲחֵרִי לִבְנֵי בְבָל וְכֵן פ"ק דַּשֵּׁבֶת (דף ט: וָשֶׁם) גַּבִּי מִשְׁתֵּיתִיר חֲנוּרִי וְהַשְׂתֵּא נִיחָא דְּפִרְרִי הִכָּא שְׁפִיר דְרַבִּי יוחנן אֲדָר' יוחנן דְאֲמַר וְסוּר גְּבִיאיִם וְדְּלֵהֲוֵן הִיא מִשְׁמַע דְּמְנַהֵג הַגְּבִיאיִם וְלֹא יְסוּד וְהַשְׂתֵּא נָמִי נִיחָא פֶּרֶק הַמְּנַדָּשׁ (גְּטִין דף פד:) אֲמַתְנִי' דְּכִרְצַד וַיַּעֲשֶׂה וַיִּטְּלוּ הִימְנָה וַיַּחֲזֹר וַיִּתְּנֵנוּ לָהּ דְאֲמַר חֲזַקְיָה רַבֵּי"א הִיא שְׁמַרְרִין בֵּן פֶּרֶק הַצִּירָק (גְּטִין דף עח.) גַּבִּי כְּנָסִי שְׁטַר חוֹב זֶה וְר' יוחנן אָמַר אֲפִי תִימָא רַבִּי דִּילְכוּן אֲמַרִי שְׁאִנִי הִכָּא הוּאִיל וְקִנְאָתוֹ לִפְסַל בּוּ וּפִי' שֵׁם בַּקּוֹנְט' דר' חִיָּא וְכִינּוּ שְׁלו מַבְבֵּל בְּדִאמְרִינוּ לְעִיל בְּסוּף פ"ק (בֶּסֶף דף כ.) וְחֲזַקְיָה בְּנוֹ שֶׁל ר' חִיָּא הִיָּה וּא"ל ר' יוחנן אֶחָד מִשְׁלֵכָם דְּהוּא רַב כְּהֵנָּא שְׁעָלָה מַבְבֵּל כְּמוֹתוֹ אוֹמַר דְאִתְנִיא אֲפִי' בַר' וְקָשָׁה וְהֵלֵא חֲזַקְיָה רַבּוּ שֶׁל ר' יוחנן הִיָּה בְּדַמּוּכַח פֶּרֶק אֵלוֹ קִשְׁרִים (שַׁבָּת דף קיב:) וּבְשַׁעָלָה רַב כְּהֵנָּא הִיָּה ר' יוחנן רֵאשׁ וַיִּשְׁבֶּה בְּדַמּוּכַח בְּהַגְזֵל בְּתֵרָא (פ"ק דף קיז.) וְיָחַן גְּדוּל הִיָּה דְּמַסְרַחוּ לִיָּה גְּבִיָּה וּסְתֵמָא לֹא הִיָּה ר' יוחנן רֵאשׁ וַיִּשְׁבֶּה כֵּל יְמִי חֲזַקְיָה רַבּוּ וּאֲע"ג דְאֲשַׁכַּחַן בַּהֲקוּמָן רַבָּה (מְנַחוֹת דף כג: וָשֶׁם) דְּכַשְׁעָלָה רַב כְּהֵנָּא אֲשַׁכְחִינְיָה לִבְנֵי ר' חִיָּא דִּיתְבִּי וְקִאֲמַרִי עֲשִׂרִין שְׁחָלְקוּ וְהִנְיָחוּ בְּבִיסָא וְגַנְעַ טוֹבֵל יוֹם בְּאַחַת מֵהֶן מֵהָ שְׁמָא פְּעֻמִּים עָלָה אַחַת בִּימִי חֲזַקְיָה וְאַחַת בִּימִי ר' יוחנן בְּשַׁשְׂאֵל מִמֶּנּוּ ר' יוחנן כֵּל כְּסִיכִי דה"ל וּלְכַרּוֹשׁ ר"ת נִיחָא דְּלַתְלַמִּידֵייו שְׁמַבְבֵּל הִיָּה אוֹמַר ר' יוחנן דְּלָכוּן אֲמַרִי אֲפִי' תִּימָא ר' וְכַנְתָּה אֲשַׁכַּחַן פ' אִין מַשְׁמִידִין בִּירֶשְׁלִי דא"ל ר' יוחנן לר' חִיָּא בַר אֲבָא הִלִּין תַּלְתֵּי מִיָּלִין סְלָחוּן מִן גְּבִיכוּן:

	מסורת הש"ס

א לקמן מו; תענית ד; לעיל מא; לעיל מב; ברכות טא; ספרא אמור פרק יא ד; ראש השנה יט; פסחים קכ; מנחות סח; חגיגה יג; ספרא קדושים פרק ז ח; מביילת דרבי שמעון בן יוחאי; משנה סוכה

ב כתובות סח; כתובות צה; בבא קמא צה; בבא מציעא טו; בבא מציעא קי; בבא בתרא קע; ג זבחים קי; תענית ג; לעיל ד; מועד קטן ג;

ה שבת מז; מועד קטן ג; קידושין לט; חולין כא.

ו בבא קמא קיז;

	גליון הש"ס

גמ' שכחום וחזרו ויסודום. שבת דף קד ע"א מגילה דף ג ע"א:

	תורה אור השלם

וּלְקַחְתָּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פִּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ־עֵבֶת וְעֵרְב

פֿאן פּמקדש פֿאן פּגבולין. פּמקדש הָלְכָה לַמָּסָה מִסִּינַי בַּגְּבּוּלִין פֿליגי דר' יוחנן אָמר וסוד גבֿיאִים וְר' יהושע בן לוי אָמר מִנְהָג גבֿיאִים ופֿי' פֿגוּנִט' דִּנְפָקֵא מִנָּה דאִי תִקְנָה הִיא בַּעֲיָא בְּרָכָה וְאִי מִנְהָג לֹא בַּעֲיָא דְלִיכָא לְמִימַר וְעָנִי דִּמְנָהָג בַּעֲלָמָא שְׁהֵנְהִינּוּ הָעָם וְאִפִּי' בַּכֵּלֹל לֹא תִסּוּר לִיתָה וְכֵן אָמְרִי' בַּסִּמּוּךְ חֲבֵט חֲבֵט וְלֹא בְּרַךְ תִּסְבֵּר מִנְהָג גבֿיאִים הִיא וְיֵשׁ מִתְקַדְּקִין מִתּוֹךְ בָּר דָּלָא מְבַרְכִּינּוּ אַהֲלֵל דר"ח שְׁאִינּוּ אֵלָּא מִנְהָג בַּעֲלָמָא בְּדִמּוּכַח פ' בַּתְּרָא דִּתְעֻנִּית (דף כח: וָס) רב אַחֲלַע לְבָבֵל חֲזִי דִקְרוּ הֵלֵל בִּר"ח סָבַר לֹא־פִסְטוּקִינְהָ שִׁמְעָה דִקָּא מְדַלְּגִי וְאִזְלִי אָמַר ש"מ מִנְהָג אֲבוּתִיָּהֶם בִּיְדֵיהֶם וְהָא דִקְרָאֻר רַבִּי יוֹחָנָן הָתָם י"ח יוֹם יָחִיד גּוֹמַר אֶת הַהֵלֵל בָּהֶן וּבַגּוּלָה כ"א יוֹם לֹא מִשּׁוּם דְּלֹאִי אֲחִרָנִי תִקְנָה שְׂהִי קוֹרִין בְּדִלּוּג אֵלָּא יָחִיד גּוֹמַר הֵינּוּ בָּמוֹ יָחִיד קוֹרָא דְאִזְרָחָה דִּהֲש"ס דִּמְשַׁתְּעִי הִכִּי כִּי הֵיִיא דִּתְנִיָּא פ"ח דְּבִרְכוֹת (דף ט: וָס) וְתִיָּקִין הִיִּי גּוֹמְרִין אוֹתוֹ עַם הֵנָּה הַחֲמִשָּׁה ור"ת אוֹמַר דִּאִין רָחִיב מִשְׁבָּרָה לְהֵלֵל דְּשַׁרְבָּה אִינְיָה אֵלָּא טַלְטוּל וְכִינּוּ דְלֹאֹו תִתְקַטֵּא הִיא אֵלָּא מִנְהָגֵא לֹא חֲסִידָא לְמַקְבַּע לָהּ בְּרָכָה אֲבָל קִרְיָאת הַהֵלֵל לֹא גָרַע מִקוֹרָא בַּתּוֹרָה וּדְבֻתָּהּ אֲשַׁכְּחֹן דִּמְבַּרְכִּין אֲשַׁנִּי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גְּלוּיָת וְאִינּוּ אֵלָּא מִנְהָג בַּעֲלָמָא בְּדֹאִיתָא פ"ק דְּבִיצָה (דף ד:) וּמִיָּא אִין מִזָּה רָחִיב דִּהָא טַעמָא דִּאִין מְבַרְכִּין אַעֲרָבָה לַמ"ד מִנְהָג גבֿיאִים מִשּׁוּם דְּלֹא אֲפֻשֵׁר לומר וְעָנִי וכו' יָמִים טוֹבִים שֶׁל גְּלוּיָת אִין בָּהֶם וְעָנִי אֵלָּא קוּדֵשׁ לְהַזְכֵּרַת הַיּוֹם בַּתְּפִלָּה וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן וְאִי מִשּׁוּם דִּמְבַּרְכִּין אֲתַקִּיעִית שׁוֹפֵר בִּי"ט שְׁנֵי שֶׁל ר"ה הֵנְּהָ תִתְקַטֵּא נִינְיָה וְחִמְרִי מַב' יָמִים טוֹבִים שֶׁל גְּלוּיָת לַעֲנִין בִּיצָה תִּגְשָׁה אַחַת נִינְיָה בְּדִמּוּכַח בִּפ"ק דְּבִיצָה (דף ד:) הִזְהִירוּ בִּמְנָהָג אֲבוּתִיָּהֶם בִּיְדִיכֶם וְעוֹד מִתְקַדֵּךְ ר"ת מִמַּסְבֵּת בְּרִכוֹת פֶּרֶק הִיָּה קוֹרָא (בְּרִכוֹת דף יד.) דְּמִנְתִּי רָחִיב דִּאִין מִפְּסִיקוּן בַּהֵלֵל מִרַב בִּר שָׂבָא דִּאֲחֲלַע לְבִי דְרַבִּינָא בְּיָמִים שְׁאִין הַיָּחִיד גּוֹמַר בָּהֶן אֶת הַהֵלֵל וְלֹא אֲפִסּוּק וּמִשְׁנֵי שְׁאִנִּי רַב בִּר שָׂבָא דְלֹא תִשָּׁבַע עָלָה דְרַבִּנָא וְאִם אִין מְבַרְכִּין עָלָיו מָה הַפִּסְקָה שֶׁנָּךְ כּוֹ וְעוֹד רָחִיב מִהֵיאִא עֲבָדָא דִּתְעֻנִּית (דף כח: וָס) מִשְׁבָּדָא דְרַב דִּאָמַר סָבַר לֹא־פִסְטוּקִינְהָ דִּמְשַׁמַּע דִּמְבַּרְכִּי דאִי לֹא מְבַרְכִּי הִיָּה לוֹ לְדַע שְׁהִיא מִנְהָג אֲבוּתִיָּהֶם וּסְתַמָּא לֹא בַּחֲמֻצַּע הֵלֵל אַחֲלַע מִתְקַאָמַר רַב אַחֲלַע לְבָבֵל וְלֹא תִאָמַר אִיִּחֲלַע לְבִי בִּנְיֻתָא וְכִי תִיָּמַא אֲפִתִּי מִפִּינּוּ דִּמְבַּרְכִּי לְקִרּוֹת הִיָּה לוֹ לְדַע דִּמְדַלְּגִי וְאִמָּאִי סָבַר לֹא־פִסְטוּקִינְהָ הָא לֹאֹו מִתְאָא הִיא שְׁאֲפֵלּוּ בַּשְּׁגוּמִרִים אֶת הַהֵלֵל יִכּוֹל לְבָרַךְ לְקִרּוֹת אֶת הַהֵלֵל בָּמוֹ שְׁמַבְרְכִין לְקִרּוֹת מַגְלָה וּמָה שְׁהֵנְהִין עֲבָשׁוּ

לְבָרַךְ אַהֲלֵל לְגוּמַר בַּשְּׁגוּמִרִין וּמְבַרְכִין לְקִרּוֹת בַּשְּׁמַדְלָגִין לְסִימָן בַּעֲלָמָא נִהֲגִין בּוֹ וְכִין בָּזָה וְכִין לְבָרַךְ לְקִרּוֹת וּלְגוּמַר וּא"ת הָא דִּנְקֻט י"ח יוֹם שְׁיָחִיד גּוֹמַר בָּהֶן אֶת הַהֵלֵל אִמָּאִי נְקֻט יָחִיד דִּמְשַׁמַּע אֲבָל צַבּוֹר גּוֹמְרִין אוֹתָהּ

אִפִּי' בַּשָּׂרָר יָמוּת הַשָּׁנָה וְהָא עֲבָדָא דְרַב בַּצַּבּוֹר הָּהּ וְאִפִּי' ה' מְדַלְּגִי תִקְטֵא לְרַבּוּתָא נְקֻט יָחִיד דִּאִפִּי' יָחִיד בַּפְּנִי עֲצוּמוֹ גּוֹמְרוֹ וְעוֹד י"ל דִּאִפִּי' צַבּוֹר שְׁאִין שָׁם כֵּל יִשְׂרָאֵל יָחִיד קָרִי לָהּ מִשּׁוּם דִּאָמְרִינּוּ בַּעֲרָבִי פִּסְחִים (דף קיז.) גבֿיאִים אָמְרוּהִי וְתִקְנוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שְׂהִי אוֹמְרִים אוֹתוֹ עַל כֵּל פֶּרֶק וּפֶרֶק עַל כֵּל צָרָה וְצָרָה שְׁלֹא תִבָּא עָלֶיהָ וּבַשְּׁגוּמִלָּין אוֹמְרִין אוֹתוֹ עַל גְּאֻלְתָּנּוּ וּלְכָךְ נְקֻט יָחִיד דְּכִי לִיכָא כֵּל יִשְׂרָאֵל אִין גּוֹמְרִין אוֹתוֹ אֵלָּא בַּחֲלֹו הַיָּמִים אֲבָל לְגַלְתָּא כֵּל יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים אוֹתוֹ לְעוֹלָם וְהָא דִּתְנִיָּא הָתָם בַּתְּעֻנִּית יָחִיד לֹא יִתְחַיֵּל וְאִם הִתְחַיֵּל גּוֹמַר כִּי לִיכָא כֵּל יִשְׂרָאֵל קָרִי לָהּ יָחִיד אִפִּי' צַבּוֹר אִם נִגְלָלוּ מִן הַצָּרָה וְהִתְחַיֵּלוּ הִיִּי גּוֹמְרִין אוֹתוֹ ור"ח פֿי' לֹא יִתְחַיֵּל בְּבִרְכָּה: [וְע"ע תוֹם' עֲרָכִין וויד. ד"ה י"ח יָמִים וְתוֹם' בְּרִכוֹת יד. ד"ה יָמִים וְתוֹם' תְּעֻנִּית כח: ד"ה אָמַר:] וְאִינְיָה נִטְלָת אֵלָּא בַּפְּנִי עֲצוּמָה.

לֹא שְׁאִיכֵר לִטּוֹל הַעֲרָבָה עִם הַלּוֹלָב דָּלָא מִיִּירָכִי אֵלָּא בַּאֲגִידִי בַּהֲדִי הַדְדִּי: שְׁלֵשָׁה בַּדִּי עָלִין לַחִין. שְׁלֵשָׁה בַּדִּין יוֹצִאִין מִקּוּלָח אָחֵד:

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

פּמקדש פֿאן פּגבולין. פּמקדש הָלְכָה לַמָּסָה מִסִּינַי: בַּגְּבּוּלִין יסוד גבֿיאִים: עַרְבָּה צְרִיכָה שַׁעוֹר לְחִמּוֹן

פֿאן פֿמִקְדָּשׁ — פֿאן פּגבולין. אָמַר רַבִּי אֲמִי: עַרְבָּה צְרִיכָה שִׁיעוּר, וְאִינְיָה נִיטְלָת אֵלָּא בַּפְּנִי עֲצוּמָה, וְאִין אָדָם יוֹצֵא יָדִי חוּבָתוֹ בַּעֲרָבָה שְׁפִלוּלָב. פֿיּוֹן דִּאָמַר מָר אִינְיָה נִיטְלָת אֵלָּא בַּפְּנִי עֲצוּמָה, פְּשִׁיטָא דִּאִין אָדָם יוֹצֵא בַּעֲרָבָה שְׁפִלוּלָב! ^(ט)מָהוּ דִּתִּימָא: הָנִי מִיָּדִי הִיכָא דְלֹא אֲגַבְּהִיָּה וְהִדַּר אֲגַבְּהִיָּה, אֲבָל אֲגַבְּהִיָּה וְהִדַּר אֲגַבְּהִיָּה — אִימָא לֹא, קָא מִשְׁמַע לָן. וְרַב חֲסִידָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אָדָם יוֹצֵא יָדִי חוּבָתוֹ בַּעֲרָבָה שְׁפִלוּלָב (פֿיוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שָׁל חג). וְכַמְּהָ שִׁיעוּרָה? אָמַר רַב נַחֲמָן: שְׁלֹשָׁה בַּדִּי עָלִין לַחִין. וְרַב שִׁשְׁתִּי אָמַר: אֲפִילוּ עָלָה אָחֵד וּבַד אָחֵד שִׁשְׁתִּי אָחֵד וּבַד אָחֵד סָלְקָא דַּעְתָּהּ?! אֵלָּא אִימָא: אֲפִילוּ עָלָה אָחֵד בְּבַד אָחֵד. אָמַר אִיִּיבוּ: הָוָה קְאִימָנָא קַמִּיָּה דְרַבִּי אֶלְעָזָר בִּר צְדוֹק וְאִיִּיתִי הָהוּא גַבְרָא עַרְבָּה קַמִּיָּה. שְׁקִיל, חֲבִיט חֲבִיט, וְלֹא בְרִיָּה. קוֹסְבַר מַנְהֵג גבֿיאִים הוּא. אִיִּיבוּ וְחִזְקִיָּה בְּנִי בִרְתִּיָּה דְרַב אִיִּיתוֹ עַרְבָּה לְקַמִּיָּה דְרַב, חֲבִיט חֲבִיט, וְלֹא בְרִיָּה. קָא סָבַר מַנְהֵג גבֿיאִים הוּא. אָמַר אִיִּיבוּ: הָוָה קְאִימָנָא קַמִּיָּה דְרַבִּי אֶלְעָזָר בִּר צְדוֹק, אֲתָא לְקַמִּיָּה הָהוּא גַבְרָא, אָמַר לִיָּה: קוֹרְיִתָא אִית לִי, פֿרַמְיָא אִית לִי, זִיתִּיא אִית לִי, וְאָתוּ בְּנִי קוֹרְיִיתָא וּמִקְשָׁקְשִׁין בְּכַרְמִיָּא וְאוּכְלִין בְּזִיתִּיא — אַרְיָה אוּ לֹא אַרְיָה? אָמַר לִיָּה: לֹא אַרְיָה. הָוָה קָא שְׁבִיק לִיָּה וְאִזִּיל. אָמַר: כִּדּוּ הוּיִתִּי דְיִיר בְּאַרְעָא הָדָא אַרְבָּעִין שָׁנִין, וְלֹא חֲמִיתִי בִּר אִינֶשׁ מִהֵלָּה בְּאַרְחוֹ דִּתְקַנּוּ בַּדִּין. הִדַּר וְאָתִי וְאָמַר לִיָּה: מֵאִי מַיעֲבַד? אָמַר לִיָּה: אֲפִקֹר זִיתִּיא לְחִשּׁוּכִיָּא, וְתָן פֿרִיטָא לְקִשְׁקוּשִׁי כֶּרְמִים. ^(י)וְקִשְׁקוּשִׁי מִי שְׂרִי? וְהָא תַנְיָא: "וְהַשְּׁבִיעִית תִּשְׁמַטְנָהּ וּנְטַשְׁתָּהּ". "תִּשְׁמַטְנָהּ" — מִלְּקִשְׁקֶשׁ, "וּנְטַשְׁתָּהּ" — מִלְּסַקָּל! אָמַר רַב עוֹקֵבָא בִּר חֲמָא: תִּרִי קִשְׁקוּשִׁי הָווּ. חַד — סְתוּמִי פִּילִי, וְחַד — אֲבָרוּיִי אִילְגִי. אֲבָרוּיִי אִילְגִי — אָסוּר, סְתוּמִי פִּילִי — שְׂרִי. אָמַר אִיִּיבוּ מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בִּר צְדוֹק: אֵל יִחְלֶה אָדָם בַּעֲרָבִי שְׁבֻתוֹת יוֹתֵר מִשְׁלֹשׁ פֿרָסָאוֹת. אָמַר רַב כְּהֵנָּא: לֹא אָמַרְן אֵלָּא לְבִיתִיָּה, אֲבָל לְאוּשְׁפִיזִיָּה — אֲמָאִי דְנִקְיִט סְמִיָּה. וְאִיכָא דִאָמְרִי, אָמַר רַב כְּהֵנָּא: לֹא נִצְרָכָא אֵלָּא אֲפִילוּ לְבִיתִיָּה. אָמַר רַב כְּהֵנָּא: בְּדִידִי הָוָה עוּבָדָא, וְאֲפִילוּ כֶּסֶּא דְהִרְסָנָא לֹא אֲשַׁכַּחִי. מִצּוֹת לולב פֿיצַד? תַּנִּי תַנָּא קַמִּיָּה דְרַב נַחֲמָן: סוּדְרִין עַל גַּג הָאִיצְטָבָא. אָמַר לִיָּה:

וְכִי

תְּפַרֵּשׁ שַׁעוּרָה: אִינְיָה נִטְלָת אֵלָּא בַּפְּנִי עֲצוּמָה אִין דְּבַר אָחֵר נֶאֱבַד עֲמָה דִּמּוּכַח שְׁהִיא מִצּוּה: אֲבָל הִיכָא דִּאֲגַבְּהָה לָשֵׁם נִטְיִלָת לּוֹלָב וְהָדַר אֲגַבְּהָה לָשֵׁם עַרְבָּה אִימָא לְפּוֹק בָּהּ דִּאִיכָא הוֹכַחָה טוֹבָא: וְכַמְּהָ שַׁעוֹר' דִּאָמְרֵן לְעִיל צְרִיכָה שַׁעוֹר: שְׁלֵשָׁה בַּדִּי שְׁנֵי שְׁנֵי בְּכָל אָחֵד עָלִין לַחִין: עָלָה אָחֵד וּבַד אָחֵד ס"ד עָלָה מִשְׁמַע בְּלֹא בַד וּבַד בְּלֹא עָלָה וּמָאִי לְקִיחָה בַּעֲלָה בְּלֹא בַד הָא לֹא מְנַכֵּר: עָלָה אָחֵד בְּבַד אָחֵד בַד אָחֵד וְכוּ עָלָה אָחֵד וְזִיו וְכִי אָמְרִינּוּ לְעִיל (סָפָה דף לב:) ג' טַפָּחִים לְגַבִּי לּוֹלָב הוּא דִּאָמְרִינּוּ שְׁתָּהָה עַרְבָּה אֶרְכָּה שְׁלֵשָׁה טַפָּחִים אֲבָל עַרְבָּה שְׁהִי מִקִּיפִין בָּהּ בַּפְּנִי עֲצוּמָה כֵּל דְּהוּ סָגִי וְהַשְׁתָּא נְהִנּוּ לְהַבִּיא מְבַרְכִּית עֲנָפִים אֶרְבִּים וְיָפִים שְׁמַנְכֵרָא מַצֵּה בַּשִּׁין יָפָה: אִיִּיבוּ אֲבוּהָ דְרַב: חֲבִיט חֲבִיט לָשׁוֹן נַעֲנֻשׁ: מִנְהָג גבֿיאִים הִיא בַּגְּבּוּלִין וְלֹא יסוד גבֿיאִים הַלָּכָה אִינְיָה צְרִיכָה בְּרָכָה: קְרוּתָא אִית לִי בַּפִּרִּים וְיִישְׁבֵּיהֶם: וּמִתְקַשְׁשִׁין בְּכַרְמִיָּא עוֹדְרִין אֶת הַכְּרָמִים בַּשְּׁבִיעִית: וְאֲכִלִי זִיתִּיא בַּשָּׂבַר חֲפִירַת הַכְּרָמִים וְאִינּוּ מִפְּקִירִין לַעֲנִיִּים: אַרְיָ אוּ לֹא אַרְיָ טוֹב לַעֲשׂוֹת כֵּן אוּ לֹא אַרְיָ לָשׁוֹן דְּבַר הֵנוּ וּבַשְׁזָרָא (ד) יֵשׁ לוֹ דּוּמָה וּשְׂרָוֹת מִלְּכָא לֹא אַרְיָ לְגַא לְמַחֲזִי: א"ל לֹא אַרְיָ לְבִי שְׁאֵתָה פּוֹרַע פַּעֲלָתֶם מִפְּרוּת שְׁבִיעִי' וְהַתּוֹרָה אָמַרָה לֹא־כֵלָה וְלֹא לְסוּחִרָה אֲבָל הַקְּשׁוֹשׁ מִתֵּר בְּדִלְקָמּוֹן: א"ר אֶלְעָזָר בִּר צְדוֹק כִּדּוּ הוּיִתִּי דִאִיר בְּבַר עֲבָדוֹ מ' שָׁנָה שְׁאִנִּי דַר בִּאֲרוֹן הַזֹּאת: וְלֹא חֲמִיתִי בִּר אִינֶשׁ לֹא רָאִיתִי כּוֹן אֶדָם: דְּמַהֲלֵךְ בְּאוֹרְחָא דִּתְקַנּוּ בַּדִּין שְׁמַהֲלֵךְ בַּדְּרֵךְ יִשָּׁר בְּאֶדָם זֶה: אֲפִקֹר זִיתִּיא לְחִשּׁוּכִיָּא לַעֲנִיִּים: וְהַב פֿרִיטָא וְתָן פֿרִיטוֹת מִפִּיכֹר לְקַשְׁשׁ הַכְּרָמִים: וּמִי שְׂרִי קַשְׁקוֹשׁ בַּשְּׁבִיעִית: מִלְּסַקָּל לְהַשְׁלִיךְ אֲבָנִים לַחִין: סְתוּמִי פִּילִי שְׁהַשְׂרָשִׁים מַגְלִים וְצִרִיךְ לְכַסּוֹתָם שְׁלֹא יִיבֵשׁ הָאִילָן וְאִוְקוּמִי אִילְגִי הוּא שְׁלֹא יָמוּת וְאִינּוּ עוֹשָׂה לְהַשְׁבִּיחוֹ אֵלָּא לְהִימֹן שְׂרִי: פִּילִי בַּקֵּשִׁים: וְחַד אֲבָרוּיִי אִילְגִי בָּמוֹ וּבְרָא אוֹתָם בַּחֲבֻרָתָם (וְחִקְרָאֵל כ"ג:ג:מ"ז) לְנִקֵּב הַעֲפָר שֶׁעַל הַשָּׂרָשִׁים וְלַהֲזִיזוֹ שְׂהִיא דַךְ וְתַחוּם וְהָאִילָן מִשְׁבִּיחַ כֵּךְ שִׁמְעָתִי לְשָׁנָא אֲחִרָינָא לְהַבְרִיא אֶת הָאִילָן וְלַהֲשִׁיחוֹ: לֹא יִהְלֵךְ כּוֹי' אֵלָּא יִשְׁבּוֹת לוֹ בַּעֲדוֹ יוֹם גָּדוֹל וְיָכִין לוֹ כַּעֲדַת שַׁבָּת: אֵלָּא לְבִיתָה שְׁהִלֵּךְ לְבִיתוֹ וְהִם אִינֶם יוֹדְעִים שְׂבִיבָה הִיִּם וְאִין מְבִינִים לְצִרְכּוֹ וְהוּא כּוּעֵם עָלֵיהֶם: אֲבָל לְאַשְׁפִּתָּה אִמָּאִי דִּנְקֻט מִמֶּיךְ אִינּוּ כְּמוֹךְ עַל בְּנֵי הַבֵּית וְנוֹשָׂא עִמּוֹ כַּעֲדָתוֹ וְעַל מָה שְׁבִידוֹ נִסְמָךְ: אִפִּי' לְבִיתוֹ דְּמָה שְׁמוּצָא אִם מַעֲט אִם רַב שְׁלוֹ הוּא אַעפ"כ לֹא יִהְלֵךְ וּכ"ש לְאַשְׁפִּיזָה שְׁלֹא יִמְצָא כְּלוֹם: כָּסָא דְהִרְסָנָא

סְעוּדָה מוֹשַׁטָּת דְּגִים קְטוּנִים מְטַנְּגִין בַּחֲמַח בַּשִּׁין שְׁלֵהֵן: עַל גַּג הָאִיצְטָבָא הָּהּ תַּנִּי תַנָּא קַמִּיָּה:

אִפִּי' בַּשָּׂרָר יָמוּת הַשָּׁנָה וְהָא עֲבָדָא דְרַב בַּצַּבּוֹר הָּהּ וְאִפִּי' ה' מְדַלְּגִי תִקְטֵא לְרַבּוּתָא נְקֻט יָחִיד דִּאִפִּי' יָחִיד בַּפְּנִי עֲצוּמוֹ גּוֹמְרוֹ וְעוֹד י"ל דִּאִפִּי' צַבּוֹר שְׁאִין שָׁם כֵּל יִשְׂרָאֵל יָחִיד קָרִי לָהּ מִשּׁוּם דִּאָמְרִינּוּ בַּעֲרָבִי פִּסְחִים (דף קיז.) גבֿיאִים אָמְרוּהוּ וְתִקְנוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שְׂהִי אוֹמְרִים אוֹתוֹ עַל כֵּל פֶּרֶק וּפֶרֶק עַל כֵּל צָרָה וְצָרָה שְׁלֹא תִבָּא עָלֶיהָ וּבַשְּׁגוּמִלָּין אוֹמְרִין אוֹתוֹ עַל גְּאֻלְתָּנּוּ וּלְכָךְ נְקֻט יָחִיד דְּכִי לִיכָא כֵּל יִשְׂרָאֵל אִין גּוֹמְרִין אוֹתוֹ אֵלָּא בַּחֲלֹו הַיָּמִים אֲבָל לְגַלְתָּא כֵּל יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים אוֹתוֹ לְעוֹלָם וְהָא דִּתְנִיָּא הָתָם בַּתְּעֻנִּית יָחִיד לֹא יִתְחַיֵּל וְאִם הִתְחַיֵּל גּוֹמַר כִּי לִיכָא כֵּל יִשְׂרָאֵל קָרִי לָהּ יָחִיד אִפִּי' צַבּוֹר אִם נִגְלָלוּ מִן הַצָּרָה וְהִתְחַיֵּלוּ הִיִּי גּוֹמְרִין אוֹתוֹ ור"ח פֿי' לֹא יִתְחַיֵּל בְּבִרְכָּה: [וְע"ע תוֹם' עֲרָכִין וויד. ד"ה י"ח יָמִים וְתוֹם' בְּרִכוֹת יד. ד"ה יָמִים וְתוֹם' תְּעֻנִּית כח: ד"ה אָמַר:] וְאִינְיָה נִטְלָת אֵלָּא בַּפְּנִי עֲצוּמָה.

לֹא שְׁאִיכֵר לִטּוֹל הַעֲרָבָה עִם הַלּוֹלָב דָּלָא מִיִּירָכִי אֵלָּא בַּאֲגִידִי בַּהֲדִי הַדְדִּי: שְׁלֵשָׁה בַּדִּין יוֹצִאִין מִקּוּלָח אָחֵד:

א ספרא אמור פרק טז ב
ב מועד קטן ג; עבודה זרה ג:
גליון הש"ס
רש"י ד"ה וחד אברויי וכו' כמו וברא. אלו ב' פירושים הם ג"כ ברש"י חולין דף מג ע"ב ד"ה אין חוששין:
תוס' ד"ה כאן במקדש וכו' וב' ימים טובים של גלויות אין בהן וצוננו. וקשה לי דמ"מ יקשה מברכות על אכילת מצה ועל אכילת מרור בליל ב' דפסח ואולי יש לחלק בין נוסח ברכה בלשון לעשות כן ובין נוסח בלשון על. אח"כ מוצאתי שהקשה כן

מסורת הש"ס
א פסחים יג; פסחים כג; ברכות לג; ב ויקרא רבה; לעיל מג; ג מנחות זז; משנה מדות ד מסכת סופרים
תורה אור השלם
אָנא וְהוּנָה הוֹשִׁיעָה נָא אָנא יְהוּנָה הַעֲלִיחָה נָא [תהילים קיח, כח] אל וְהוּנָה וְנָאָר לָנוּ אֲסוּר־חַג פַּעֲבָתִים עַד־קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ [תהילים קיח, כז]

וְכִי לִיבְשָׁן הָאֵל צָרִיךְ וְהָרִי הַיָּבֵשׁ פְּסוּל: סָטוּ וְאֶצְטַפְאוֹת אַחֲרֵים הֶקֶף לָפָנִים מֵהֶקֶף: מִתְנִי' וְנִקְרָא מוֹצֵא בְגָמְרָא מִפְּרֵשׁ טַעְמָא: אֲנִי וְהוּ בְּגִימְטָרִיא אֲנִא ה' וְעוֹד מִשְׁבָּעִים וּשְׁתַּיִם שְׁמוֹת הֵן הֶחָקוּבִים בְּשֵׁלֶשׁ מִקְרָאוֹת הַסְּמוּכִין בְּפִרְשֵׁת נִיחִי בְּשֵׁלַח וַיִּסַּע וְגו' וַיִּבֹא בֵּין מַחֲנֶה וַיֵּט מִשָּׁה אֶת יָדוֹ וַיִּלְשָׁתָן בְּנִי שָׁבָעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתוֹת וּמַהֵן שֶׁסְּהַפְרֵשׁ אוֹת רֵאשׁוּנָה שֶׁל פְּסוּק רֵאשׁוֹן וְאַחֲרֹנָה שֶׁל אֲחֻצְי וְרֵאשׁוּנָה שֶׁל אַחֲרוֹן וְכֵן בָּזָה הַפֶּדֶר בְּלֹן הַשֵּׁם הָרֵאשׁוֹן וְהוּ וַי"ו שֶׁל וַיִּסַּע ה"א דְּכָל הַלְוִיָּה וַי"ו דְּנוֹט וְשֶׁם הַשְּׁלֵשִׁים וְשָׁבַע הוּא אֲנִי אֶל"ף דְּמֵאחֲרֵיהֶם וַי"ו רֵאשׁוֹן דְּהֶעָנָן בְּחֻשְׁבוֹ שֶׁל מִפְּרֵשׁ וַי"ו דְּרוּחַ קָדִים: וְאוֹתוֹ יוֹם בְּשָׁבָעִי: גִּיגִיּוֹת קוּנִי"ש שֶׁל זֶהב מֵלֹאוֹת מִים: חֲרִיּוֹת שֶׁל דָּקָל הִיוּ מְבִיאִין בֵּין בַּחוּל בֵּין בְּשֻׁבָּת וּבְגָמְרָא מִפְּרֵשׁ טַעְמָא: חֲרִיּוֹת עֲנָבִים: מִיַּד תִּינוּקוֹת שׁוּמְטִין אֶת לוֹלְבֵיָהֶן הַגְּדוּלִים שׁוּמְטִין אֶת לוֹלְבֵי הַקָּטָנִים מִיָּדָם בְּשָׁבָעִי: וְאוֹכְלִין אֶתְרוּגֵיָהֶן שֶׁל תִּינוּקוֹת וְאִין בְּדָבָר לֹא מִשׁוֹם גָּזַל וְלֹא מִשׁוֹם דְּרָבִי שְׁלוֹם שֶׁכֵּן נִהְגוּ מִחֻמַּת שְׁמִחָה: גְּמ' קִלְגִּיא בֶּן חוֹרִין מִן הַמֶּם שֶׁל מֶלֶךְ: דְּמִפֶּק מִפְּרָגָא מוֹצֵא מִכְּלֵל הַמֶּם שֶׁל הַמֶּלֶךְ וְהִינוּ נְמִי קִלְגִּיא דְּתוֹפְתָא: כְּדִי שֶׁיֵּהוּ גּוֹחוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ גְּרָסִינָן גּוֹחוֹת מוֹטוֹת כְּמוֹ כְּתָל הַגּוֹחָה לְרֵה"ר דַּפ"ק דְּמוֹעַד קָטָן (ד' ז.): ש"מ מִדְּתַנְי גּוֹחוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ אֲמַה וּא"ל לְהִיּוֹת גּוֹחוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ אֲמַה אֲלֵא א"כ גְּבוּהוֹת מִמֶּנּוּ אֲמַתִּים וְאִם יוֹתֵר יוֹתֵר דָּאִם אִינִם גְּבוּהוֹת אֲמַתִּים וּמִטּוֹת אֲמַה הָרִי הֵן גְּדֵרֹת בְּגַב הַמִּזְבֵּחַ וְאִין זֶה לָשׁוֹן גּוֹחוֹת: כִּי מִנַּח רַגְלֵיהֶם אִיסוּד מִנַּח לֵהוּ עַל אֲמַה שֶׁל כְּנִיסַת הַיִּסוּד שֶׁל מִזְבֵּחַ: עֲלֶה אֲמַה מִן הָאֶרֶץ בְּרַחֵב שְׁלֵשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שְׁמַתְחֵלָה הִבִּיאוּ מִלְּבָן מִרְבַּע שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם וְהַשִּׁיבוּהוּ עַל הָאֶרֶץ כְּשֵׁין אִיִּישְׁטֵר"א וְגָבֵהוּ אֲמַה וּמִלְּאוּהוּ סִיד וְקִנְיָא וְזָפַת נִמְצָא שְׁעֵלָה אֲמַה וְחִזְרוּ וְהִבִּיאוּ מִלְּבָן שְׁהוּא שְׁלֹשִׁים עַל שְׁלֹשִׁים וְגָבֵהוּ חֲמֵשׁ אַמּוֹת וְהַשִּׁיבוּהוּ עַל זֶה מִשׁוֹךְ אֲמַה מִכָּל צַד וּמִלְּאוּהוּ סִיד וְקִנְיָא וְזָפַת הָרִי שְׁנִכְנֵם אֲמַה וְעַל אוֹתָהּ כְּנִיסָה הִיוּ שׁוֹפְכִין הָדָמִים וּמִשָּׁם יוֹרְדִין לְרַצָּה דָּרָךְ שְׁנִי נִקְבִים שְׁהִיוּ בְּאַחַת הַצִּיּוֹת וּבְשִׁתְּמָלָא מִלְּבָן זֶה נִמְצָא שְׁעֵלָה חֲמֵשׁ מִן הַיִּסוּד וּמַעֲלָה הָרִי שֶׁשׁ מִן הָאֶרֶץ חִזְרוּ וְהִבִּיאוּ מִלְּבָן שְׁהוּא כ"ח עַל כ"ח וְהַשִּׁיבוּ עַל זֶה מִשׁוֹךְ אֲמַה מִכָּל צַד וְגָבֵהוּ ג' אַמּוֹת וּמִלְּאוּהוּ סִיד וְקִנְיָא וְזָפַת נִמְצָא גְבוּהַ פֶּשַׁע אַמּוֹת וְהוּא גַב הַמִּזְבֵּחַ וּכְנִיסָה זו שֶׁל סוֹף שֶׁשׁ הוּא הַסּוּבָב שָׁבָה מִקּוֹם הַלֹּךְ לַכֹּהֲנִים סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ בְּשֻׁבָּאִין לְהַקְטִיר וּלְמַתֵּן דָּמִים וְהִינוּ דְּקֹאֲמֵר עֲלֶה אֲמַה וְכֵנִם אֲמַה זֶה הַיִּסוּד עֲלֶה חֲמֵשׁ

וְכֵנִם אֲמַה זֶה הַסּוּבָב עֲלֶה שְׁלֹשׁ זֶה מִקּוֹם הָהִקְרָנוֹת וְלֹא גְרָסִינָן וְכֵנִם אֲמַה שֶׁלֹּא הִיוּ מִשׁוֹכִין הָהִקְרָנוֹת כְּלוֹם לַפָּנִים אֲלֵא הִבִּיא מִלְּבָן שְׁהוּא אֲמַה עַל אֲמַה בְּרוֹם אֲמַה וְנִתְּנוּ לְהֶקֶרן וּמִלְּאוּהוּ חֲלָקֵי אֲבָנִים וְסִיד וְקִנְיָא וְזָפַת וְכֵן לְכָל קֶרֶן מ"מ גְּבֵה הַמִּזְבֵּחַ אִנוּ לְמִדּוֹן מִכָּאן שְׁהוּא פֶּשַׁע אַמּוֹת לְבַד הָהִקְרָנוֹת וְאִי אֶאֱרָעָא מִנַּח לֵהוּ

וְהֵתֵם צָרִיךְ לָתֵת בְּאַלְכֻסָּן רַגְלֵיהֶם מִשׁוֹכִין לַהֲלֹן מִן הַמִּזְבֵּחַ מִפְּנֵי הַכְּנָסִיּוֹת כְּדִי שֶׁיֵּהוּ רֵאשִׁיָּהֶן גּוֹחוּין עַל הַמִּזְבֵּחַ תוּ לֹא מִשְׁבַּחַת לֵהוּ גָבֵהוּ שְׁתֵּי אַמּוֹת לְמַעֲלָה מִגַּב הַמִּזְבֵּחַ שֶׁיֵּהוּ גּוֹחוֹת עֲלָיו אֲמַה אֲלֵא לֹא שְׁמַע מֵנָה אִיסוּד מִנַּח לֵהוּ דְּהָיוּ לִיָּה שְׁמוֹנָה אַמּוֹת לְגָבֵהוּ שֶׁל מִזְבֵּחַ מִן הַיִּסוּד וּלְמַעֲלָה וְהַטְוִיתָן מִפְּנֵי כְּנִיסַת הַסּוּבָב מִמַּעְטַת חֲצַת מִגְבֵּיהֶן שְׁצָרִיךְ לְמַשְׁךְ רַגְלֵיהֶם לְשַׁבָּת כְּנִיסַת הַיִּסוּד נִמְצָאוּ גְבוּהוֹת יוֹתֵר מִשְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַהֵן אֲמַה גְּחוּיָה וּלְמַטָּה מִן הַגְּחוּיָה יוֹתֵר מֵאֲמַה שֶׁלֹּא יֵהוּ גְּדֵרֹת עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ: מֵאִי קִרְאָה גְּעוּלוֹת לְמַעֲלָה מִן הַמִּזְבֵּחַ: אֶסְרוּ חַג בַּעֲבוּתוֹ, מַעֲלָה עֲלָיו הַכְּתוּב כֹּאִילוֹ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב עֲלָיו קֶרְבָּן, שְׁנַאֲמֵר:

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

כְּפֻל אֶצְטַפְאוֹת מִקִּיפּוֹת אוֹתוֹ וְכִי לִיבְשָׁן הוּא צָרִיךְ. תַּמְנָה שְׁאוֹתוֹ תִּנָּא נִתְחַלְּפָה שְׁיַטְתוֹ דְּהִבָּא דְּהָיָה לִיָּה לְמַתְנִי עַל גַּב הָיָה תְנִי עַל גַּב וּכַפ"ק דְּפִסְחִים (ד' יג:) גְּבִי שְׁתֵּי חֲלוֹת שֶׁל תַּדְּהָה דַּה"ל לְמַתְנִי עַל גַּב הָיָה תְנִי עַל גַּב וַיֵּשׁ לוֹמֵר דְּאוֹתוֹ הַתִּנָּא הָיָה שׁוֹנֶה שְׁנֵיהֶם בְּשֵׁנָה עַל גַּב אוֹ שְׁנֵיהֶם עַל גַּב וּכְשֶׁהֲגִיעַ לוֹ לָרֵב יֵהוּדָה בְּרֵאשׁוֹן וְאִמֵּר לוֹ שְׁטָעָה וְהִיָּה סָבִיר שֶׁכֵּן יֵשׁ לְהִיּוֹת גַּם בְּאַחֵר: זוֹקֶפִין אוֹתָן בְּצָצִי הַמִּזְבֵּחַ. הִינוּ לֹאֲחֵר שֶׁהַקִּיפּוּיָהוּ פִּעֵם אַחַת לְגַמ"ד עֲרֵבָה בְּטִיבְלָה: תַּקְעוּ וְהָרִיעוּ וְתַקְעוּ. מִשׁוֹם שְׁמִחָה: אֲנִי וְהוּ. בְּגִימְטָרִיא אֲנִא ה' וְעוֹד מִשְׁבָּעִים וּשְׁתַּיִם שְׁמוֹת הֵן הֶחָקוּבִין בְּשֵׁלֶשׁ מִקְרָאוֹת הַסְּמוּכִין בְּפִרְשֵׁת נִיחִי בְּשֵׁלַח וַיִּסַּע מִלְּאָךְ וְגו' וַיִּבֹא בֵּין מַחֲנֶה וְגו' וַיֵּט מִשָּׁה אֶת יָדוֹ וַיִּלְשָׁתָן בְּנִי שָׁבָעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתוֹת וּמַהֵן שֶׁסְּהַפְרֵשׁ אוֹת רֵאשׁוּנָה שֶׁל אֲחֻצְי וְרֵאשׁוּנָה שֶׁל אַחֲרוֹן וְכֵן בְּפֶדֶר הָיָה כָּלִם כֵּן כִּי הַקּוּנְטָרִם וַעֲדוֹן צָרִיךְ טַעַם לָזָה לְמַה נִּשְׁתַּמוּ שְׁנֵי שְׁמוֹת הַלָּלוּ דְּאִמְרִינוּ לֵהוּ טָפִי מֵאֲחֲרַיִ מִשׁוֹם דְּדִרְשִׁינוּ בְּאוֹבָה רַבְתִּי קִרָא דְּכַתִּיב בִּיחְזָקָאל (א). וְאֲנִי בַּתוֹךְ הַגּוּלָּה וְקִרָא דְּכַתִּיב בְּיִרְמְיָה (מ) וְהוּא אֶסְבִּיר בְּזֻקִים כְּבוֹכוּל הוּא בַּעֲצָמוֹ וְהִינוּ הַאֲשַׁעְנָא שְׁיִישִׁיעַ לַעֲצָמוֹ: מִיַּד תִּינוּקוֹת שׁוּמְטִין לוֹלְבֵיָהֶן. לוֹלְבֵי הַתִּינוּקוֹת שׁוּמְטִין הַגְּדוּלִים מִגְדָן וְאוֹכְלִין אֶתְרוּגֵיָהֶן שֶׁל תִּינוּקוֹת וְאִין בְּדָבָר גָּזַל וְלֹא מִשׁוֹם דְּרָבִי שְׁלוֹם אֲלֵא שֶׁכֵּן נִהְגוּ כּוּ מִחֻמַּת שְׁמִחָה כֵּן כִּי בַּקּוֹנָט' וַיֵּשׁ לְלַמֵּד מִכָּאן לֹאֲתָן בַּחוּרִים שְׂרוּבָבַים בְּסוּסִים לְקִרְאָת חֲתָן וְנִלְחַמִּים זֶה עִם זֶה וְקוֹרְעִין בְּגִדוֹ שֶׁל כְּהֹנֵן אוּ מִתְּחֵלָל לוֹ כּוֹסוֹ שֶׁהֵן פְּטוּרִין שֶׁכֵּן נִהְגוּ מִחֻמַּת שְׁמִחַת חֲתָן וְעוֹד יֵשׁ לוֹמֵר דְּמַתְנִי' לֹא אִיזְרִי כָּלֵל שִׁיחֻטְפוּ הַגְּדוּלִים מִגְדָן שֶׁל תִּינוּקוֹת אֲלֵא מִיַּד כְּלוּמֵר לֹאֲכַתֵּר הַתִּינוּקוֹת שׁוּמְטִין לוֹלְבֵי שַׁצְמָן מִתוֹךְ הַשְּׂרָבָה לְכִי שֶׁהַלֹּבֵב אֶרֶךְ וְשׁוֹחֲקִין כּוּ וְאֶתְרוּגֵיָהֶן הִיוּ אוֹכְלִין וְהַשְּׁתָא נִיחָא הֵא דְּפִרִיךְ בְּגָמְרָא לְמַאֵן דְּאִמֵּר אֶתְרוּגַּב בְּשָׁבָעִי מִתֵּר דְּהִבָּא מִשְׁמַע תִּינוּקוֹת אִין גְּדוּלִים לֹא וּכַקּוֹנָט' דַּחַק לְפִרֵשׁ דְּהִכִּי פִרִיךְ תִּינוּקוֹת זִוְחָא שֶׁלֹּא הִקְצָה לְמַצֵּה גְּמוּרָה אֲבָל שֶׁל גְּדוּלִים הִקְצָה לְמַצֵּה גְּמוּרָה אֶסוּרִין כָּל הַיּוֹם וְקִשָּׁה דֹא"כ לִיָּה הָיָה לִיָּה לְמִימֵר דְּתִינוּקוֹת אִין דְּגְדוּלִים לֹא: עֲלֶה שְׁלֹשׁ זֶה מִקּוֹם קְרָנוֹת. וְלֹא גְרָסִינָן וְכֵנִם אֲמַה שֶׁהַקְרָנוֹת לֹא הִיוּ מִשׁוֹכִין לַפָּנִים כְּלוֹם אֲלֵא מְבִיא מִלְּבָן שְׁהוּא אֲמַה עַל אֲמַה בְּרוֹם אֲמַה וְנִתְּנוּ לְהֶקֶרן וּמִלְּאוּהוּ חֲלָקֵי אֲבָנִים וְסִיד וְזָפַת וְקִנְיָא וְכֵן בְּכָל קֶרֶן כֵּן פֶּרֶשׁ בַּקּוֹנָט' וְכֵן מוֹכִיבִים בְּזָבָחִים פֶּקֶד אִיזְוָהוּ מִקּוֹמָן (וְזָבָחִים ד' נד.) וּבְפֶקֶד שְׁתֵּי הַלָּחִם (מַנְחוֹת ד' צז:) שֶׁהַקְרָנוֹת לֹא הִיוּ מִשׁוֹכִין לַפָּנִים כְּלוֹם אֲבָל מ"מ מוֹחֵק בַּחֲנָם גְּרָסַת הַסְּפָרִים שְׁכַתִּיב בְּכָל הַסְּפָרִים עֲלֶה שְׁלֹשׁ

וְכֵנִם אֲמַה וְזֶה מִקּוֹם קְרָנוֹת כְּלוּמֵר דְּבִאוּתָהּ כְּנִיסָה הִיוּ הָהִקְרָנוֹת בְּנוּיִם וְהַשְּׁתָא הָיוּ מִשָּׁם זִמְנִיא דְּאֶחָרֵינוּ עֲלֶה אֲמַה וְכֵנִם אֲמַה כּוּ: זֶה מִקּוֹם קְרָנוֹת הַכְּנִיסָה הוּא מִקּוֹם קְרָנוֹת:

וְהֵתֵם צָרִיךְ לָתֵת בְּאַלְכֻסָּן רַגְלֵיהֶם מִשׁוֹכִין לַהֲלֹן מִן הַמִּזְבֵּחַ מִפְּנֵי הַכְּנָסִיּוֹת כְּדִי שֶׁיֵּהוּ רֵאשִׁיָּהֶן גּוֹחוּין עַל הַמִּזְבֵּחַ תוּ לֹא מִשְׁבַּחַת לֵהוּ גָבֵהוּ שְׁתֵּי אַמּוֹת לְמַעֲלָה מִגַּב הַמִּזְבֵּחַ שֶׁיֵּהוּ גּוֹחוֹת עֲלָיו אֲמַה אֲלֵא לֹא שְׁמַע מֵנָה אִיסוּד מִנַּח לֵהוּ דְּהָיוּ לִיָּה שְׁמוֹנָה אַמּוֹת לְגָבֵהוּ שֶׁל מִזְבֵּחַ מִן הַיִּסוּד וּלְמַעֲלָה וְהַטְוִיתָן מִפְּנֵי כְּנִיסַת הַסּוּבָב מִמַּעְטַת חֲצַת מִגְבֵּיהֶן שְׁצָרִיךְ לְמַשְׁךְ רַגְלֵיהֶם לְשַׁבָּת כְּנִיסַת הַיִּסוּד נִמְצָאוּ גְבוּהוֹת יוֹתֵר מִשְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַהֵן אֲמַה גְּחוּיָה וּלְמַטָּה מִן הַגְּחוּיָה יוֹתֵר מֵאֲמַה שֶׁלֹּא יֵהוּ גְּדֵרֹת עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ: מֵאִי קִרְאָה גְּעוּלוֹת לְמַעֲלָה מִן הַמִּזְבֵּחַ: אֶסְרוּ חַג בַּעֲבוּתוֹ, מַעֲלָה עֲלָיו הַכְּתוּב כֹּאִילוֹ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב עֲלָיו קֶרְבָּן, שְׁנַאֲמֵר:

^(NK)וְכִי לִיבְשָׁן הוּא צָרִיךְ? אֲלֵא אִימָא: עַל גַּב

הָאִיצְטָבָא. אֲמֵר רַחֲבָא אֲמֵר (רב) יְהוּדָה: הָר הַבַּיִת סָטִיו כְּפוּל הָיָה, סָטִיו לְפָנִים מִסְטִיו.

⁽³⁾מִתְנִי' מִצּוֹת עֲרֵבָה פִּיצַד? מְקוֹם הָיָה לְמַשָּׁה מִירוּשָׁלַיִם וְנִקְרָא "מוֹצָא", יוֹרְדִין לְשָׁם וּמִלְקָטִין מִשָּׁם מוֹרְבִיּוֹת שֶׁל עֲרֵבָה, וּבִאִין זוֹקֶפִין אוֹתָן בְּצָצִי הַמִּזְבֵּחַ, וְרֵאשִׁיָּהֶן כְּפוּפִין עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ. תַּקְעוּ וְהָרִיעוּ וְתַקְעוּ. בְּכָל יוֹם מִקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ פִּעֵם אַחַת וְאוֹמְרִים: "אָנָּא ה' הוֹשִׁיעָה נָא, אָנָּא ה' הַעֲלִיחָה נָא". רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "אָנִי וְהוּ הוֹשִׁיעָה נָא". וְאוֹתוֹ הַיּוֹם מִקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ שְׁבַע פְּעָמִים. בְּשַׁעַת פְּטִירְתָן מָה הֵן אוֹמְרִים: "יוֹפִי לָהּ מִזְבֵּחַ, יוֹפִי לָהּ מִזְבֵּחַ!" רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: "לִיָּה וְלָהּ מִזְבֵּחַ, לִיָּה וְלָהּ מִזְבֵּחַ". כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּחוּל כֵּן מַעֲשֵׂהוּ בְּשַׁבָּת, אֲלֵא שְׁהָיוּ מִלְקָטִין אוֹתָן מַעֲרַב וּמִצִּיחִין אוֹתָן בְּגִיגִיּוֹת שֶׁל זָהָב, כְּדִי שְׁלֹא יִכְמוּשׁוּ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמֵר: חֲרִיּוֹת שֶׁל דָּקָל הִיוּ מְבִיאִין, וְחוּבְטִין אוֹתָן בְּקִרְקַע בְּצָצִי הַמִּזְבֵּחַ, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נִקְרָא חַבּוּט חֲרִיּוֹת. מִיַּד תִּינוּקוֹת שׁוּמְטִין אֶת לוֹלְבֵיָהֶן וְאוֹכְלִין אֶתְרוּגֵיָהֶן. גְּמִ' תִּנָּא: מְקוֹם קִלְגִּיא הָהּ. וְתַנָּא דִּידָן מֵאִי טַעְמָא קָרִי לִיָּה "מוֹצָא"? אִיִּידִי דְּמִיפֶק מִפְּרָגָא דְּמִלְכָּא — קָרִי לִיָּה "מוֹצָא". וּבִאִין זוֹקֶפִין אוֹתָן בְּצָצִי כּוּ. תִּנָּא: רַבּוֹת, וְאַרְבּוּכוֹת, וְגְבוּהוֹת אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה, כְּדִי שְׁיֵהוּ גּוֹחוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ אַמָּה. ⁽⁴⁾אֲמֵר מְרִמֵּר מִשׁוֹם מֶר זוּטְרָא: שְׁמַע מִינָּה עַל הַיִּסוּד מִנַּח לֵהוּ, דָּאִי סָלְקָא דְּעַתָּה אַאֲרָעָא מִנַּח לֵהוּ, מִכְּדִי: עֲלֶה אַמָּה וְכֵנִם אַמָּה — זָהוּ יִסוּד. עֲלֶה חֲמִשׁ וְכֵנִם אַמָּה — זָהוּ סוּבָב. עֲלֶה שְׁלֹשׁ — זָהוּ מְקוֹם הַקְרָנוֹת. גּוֹחוֹת עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ הִיכִי מִשְׁבַּחַת לָהּ! אֲלֵא לֹא, שְׁמַע מִינָּה אִיסוּד מִנַּח לֵהוּ. שְׁמַע מִינָּה. ⁽⁷⁾אֲמֵר רַבִּי אֲבָהוּ: מֵאִי קִרְאָה, שְׁנַאֲמֵר: "אֶסְרוּ חַג בַּעֲבוּתִים עַד קְרָנוֹת הַמִּזְבֵּחַ". אֲמֵר רַבִּי אֲבָהוּ אֲמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל הַגּוּטִל לוֹלֵב בְּאַגּוּדוֹ וְהֵדֵם בַּעֲבוּתוֹ, מַעֲלָה עֲלָיו הַכְּתוּב כֹּאִילוֹ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב עֲלָיו קֶרְבָּן, שְׁנַאֲמֵר:

"אֶסְרוּ

מה.

מה:

סביב שמנה עשר אלף. והאי קרא כתיב בסוף יחזקאל (מח) גבי מרתה של אסרו חגדה של נולב: בעבותים כהם שהא עבות של ג' בדין קליעה: עד ירשלים דלעתיד הקפה שמנה עשר אלף קנים הנמצאת מרת רבועה (על) חרבעת חלפים וחמש מאות קנים ארך על חרבעת חלפים וחמש מאות קנים רחב ומרת הקנה שש חמות ומה שכתוב בספרים תמניסר חלפים פרסי לא גרם פרסי דאטו פרסי מי כתיב בקרא חלל גרסינו תמניסר חלפי דרא קמי הקב"ה והוא הקף הקנה הנמצאת רבוע ד' חלפים וחמש מאות קנים ארך על ד' חלפים וחמש מאות קנים רחב דהכי כתיב קרא (יחזקאל מ"ח:ל') וחלה תוצאת העיר מפאת צפון חמש מאות וארבעת חלפים מזה וכתוב (שס) ופאת ומה חמש מאות וארבעת חלפים מזה וכתוב (שס) ופאת נגבה חמש מאות וארבעת חלפים מזה וכתוב (שס) חמש מאות וד' חלפים מזה והדר כתיב סביב שמנה עשר אלף ואע"ג דקרא גבי ירשלים כתיב דרשינו מנה דדרא דחמה קדשא בריך הוא דכתיב בסיפה דקרא ושם העיר מיים ה' שמה: אחת לנולב ואחת למזבח. לא יתכן כלל לפרש דרבי יוחנן בן ברוקה לא פליג אלא בפשעי אלא חכונאו נמי פליג דסבר חרויות של דקל היו מביאין כל שבועה ולא ערבה פי הוכי דאבא שאול דדרש ערבי אחד למקדש דהונו כל ז' וכן רבנן דגמקא לא מהלכה דהונו כל ז' ור' יוחנן בן ברוקה דריש לאה ערבי בפאר תנאי דנולב הגזול והלכה לית לה והא דתנאי מתניתא ואותו היום לאו זקא יום אחד ומיאו רר' גוי דמפרש טעמא דר' יוחנן בן ברוקה בתימר ולא מקרא דריש אלא סברא שהוא סימן יפה לקנוסן של ישראל שאין להם אלא לב אחד לחביהם שפשמים (אי) אפטר דלא הוי אלא יום אחד בין והיה יום אחד בין והיה כל שבועה לא היתה ערבה בטלה ומרנויה הוי מרבויות של ערבה וחרויות של דקל: אחד זה ואחד זה שבועה. אין ספק ונולב שוין לברכה דחלולב אין מדרג אלא פעם אחת פיוס חבל ספה כל אימת דנגנס לה כדי שיאכל וישתה וישן ואפלו עשר פעמים פיוס מדרג חבל אחת ואחת מצי דהנה אתפלגין כל זמן שמניחו והונו טעמא דספה דאי מתרמי ליה סעודתא לא אפטר למיכל חוץ לספה אע"פ שגבר חבל פו פיוס בספה וכן תפלגין כל היום מצונו שיה מנחין בראשו ובזרועו חבל נולב אין עקר מצונו אלא פ"א פיוס בראמי' (לעיל ספה ד' מב.) מדאגבהה גפח כה:

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

”אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח”. אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי, ורבי יוחנן משום רבי שמעון המחזיז משום רבי יוחנן המכותי: כל העושה איסור לחג באכילה ושתייה, מעלה עליו הפתוב פאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, שנאמר: “אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח”. אמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי: כל המצות פולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתו, שנאמר: “עצי שטים עומדים”.⁽ⁿ⁾ תנאי נמי הכי: “עצי שטים עומדים” — שעומדים דרך גדילתו. דבר אחר: “עומדים” — שמעמידין את ציפויין. דבר אחר: “עומדים” — שפא תאמר אבד סיבךם ובטל סיפויין, תלמוד לומר: “עצי שטים עומדים” — שעומדים לעולם ולעולמי עולמים.⁽²⁾ ואמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי: יכול אני לפטור את כל העולם פולו מן הדין — מיום שנבראתי עד עתה, ואילמלי אליעזר בני עמי — מיום שנברא העולם עד סופו.⁽³⁾ ואמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחי: ראיתי בני עלייה והן מועטין. אם אלה הן — אני ובני מהן, אם מאה הם — אני ובני מהן, אם שנים הן — אני ובני הן. ומי זוטרי פולי האי? והא אמר רבא: תמני סרי אלפי הנה דרא דקמיה קודשא בריה הוא, שנאמר: “סביב שמנה עשר אלה”! לא קשיא: הא דמסתכלי באספקלריא המאירה, הא דלא מסתכלי באספקלריא המאירה.⁽⁴⁾ ודמסתכלי באספקלריא המאירה, מי זוטרי פולי האי? והא אמר אבוי: לא פחית עלמא מתלתין ושיתא צדיקי דמקבלי אפי שכניה בכל יום, שנאמר: “אשרי כל חוכי לו”, “לו” בגימטריא תלתין ושיתא הוו! לא קשיא: הא דעיילי בבר, הא דעיילי בלא בר.⁽⁵⁾ בשעת פטירתן מה הן אומרים וכו'. והא קא משתתף שם שמים ודבר אחר, ותנאי: כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם, שנאמר: “בלתי לה' לבדו”! הכי קאמר: ליה אנחנו מודים, ולך אנו משבחים. ליה אנחנו מודים, ולך אנו מקלסין. כמעשהו בחול. אמר רב הונא: מאי טעמא דרבי יוחנן בן ברוקה, דכתיב: “כפות”, שנים: אחת ללולב ואחת למזבח. ורבנן אמרי: “כפת” כתיב.⁽⁶⁾ רבי לוי אומר, בתמר: מה תמר זה אין לו אלא לב אחד, אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים.⁽⁷⁾ אמר רב יהודה אמר שמואל: לולב שבועה, וסופה יום אחד. מאי טעמא? לולב דמפסקי לילות מימים, כל יומא מצוה באפיה נפשיה הוא. סופה דלא מפסקי לילות מימים, פוליהו שבועה כחד יומא אריקא דמו. ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: סופה שבועה, ולולב יום אחד. מאי טעמא? סופה דאורייתא — שבועה, לולב דרבנן — סגי ליה כחד יומא. פי אתא רבין אמר רבי יוחנן: אחד זה ואחד זה שבועה. אמר רב יוסף: נקוט דרבה בר בר חנה בידה, דכולהו אמוראי קיימי כוותיה בסופה.⁽⁸⁾ מיתבי:

העושה

קרנות הרי הוא לכס כמתן זמנים שפקרנות המזבח: אסור לחג חגדה לחג: באכילה ושתייה שקורא לחג ענג במאכל ומשתה ויש אומרים יום שלאחר הקנ: בעבותים כהמות עבות ושמות: כל המצית כגון קדשי המשכן ועמידים ונולב והדם וערבה: דרך גדילתו הפחיתו למטה והעלינו למעלה: שמעמדין את צפוני הצפוני של זהב כעש כהן במקמרות של זהב כדכתיב (שמות כ"ו:כט) ואת הקדשים תצפה זהב ולא היה עושה טס ארך כמדת הקדש שיגמד מאיליו: אבד סבךם משנגנו חבל מועד בטל לו עולמית: סבוים תחלתם ומבטם כדמתרגמינן בטט נא (בראשית ט"ו:ה') אסתפי פען לשמיא: לפטר בזכותי אני סוכל כל עונותיהם ופותרן מן הדין: יותם בן עזריה צדיק היה ועניו יותר משאר מלכים וזכה בכבוד אביו ועליו נאמר בן יכבד אב (מלאכי א':1) שכל הימים שהיה אביו מצרע והא היה שופט עם הארץ כדכתיב (מלכים ב טו) ויותם (בנו) שופט וגו' לא נטל עליו כתר מלכות כחיוי וכל דיניו שהיה דן אומרן בשם אביו: ועד סופו עד שיכלה העולם: ראייתו בני עליה והן מועטין רוחה חני לפי מעשה הבריות שבני עליה פת המקבלין בני שכניה מועטים הם: סביב שמנה עשר אלף סיפה דקרא ה' שמה דאע"ג דבירושלים שלשתיד לבא כתיב קרא דרשינן לוי נמי להכי דמקום ששכינה שמה סוכבין אותו שמנה עשר אלף והם הצדיקים הנתונים לפנים ממלאכי פי השרת שגא' (במצבר כ"ג:ג"ג) כעת יאמר ליעקב ולג'קראל מה פעל אל ואומר (ישעיהו כ"ג:י"ח) לנשכים לפני ה' יהיה סחרה ואומר (שם ל) והיו עיניך ראות את מוריד: אספקלריא מחצה שחוצצת ביניהם לשכינה: מאירה כמראה זו שרואין כה וגם צדיקים שאין מאירה להם כל כך ואין יכולין לראות ממש: אשרי כל חוכי לו. המחכים לכת שהוא כמנין לו: דבר פרשות: דעילי בלא בר בלא רשות מועטים הן וכהנהו קאמר חני ובני מהס: בשעת פטירתן אמתניתין חאי: יפי לך היפי הזה אנו עושין לך שאתה מכפר עלינו: ליה אנו מודים שהוא חלוינו: ולך אנו משבחים שאתה חביב לפניו לכפר עלינו מודים לאו לשון הוד אלא לשון תודה שאנו מודים בו ולא כופרים: ליה ולך אנו עושין את הסבד הזה: ר' לוי אומר בתימר טעמא דרבי יוחנן בן ברוקה לא מקרא גפח אלא סברא שהוא סימן יפה לקנוסן של ישראל: אין לו אלא לב אחד כשין מוח יש פו כגון בען האגוז והגפן ואין לו אלא בען האמצעי הזקוף ועולה ונגדל למעלה ולא בחריותיו ומבדלותיו: ספה שבועה לברכה: ונולב יום אחד ואע"פ שנטל כל שבועה זכר למקדש אין מדרגין בו אלא יום

ראשון שהוא מן הערבה: נקוט דרבה בר בר חנה בידך דאמר ספה יום אחד: דכלהו אמוראי משמה דר' יוחנן

קיימי בניהה בסמואל ור' יוחנן הלכה פר' יוחנן בן מצאתי ביסודו של רבינו יעקב:

מסורת הש"ס

	א יומא עב.
ב עירובין סה.	ג סנהדרין צז:
ד סנהדרין צז:	ה סנהדרין סג.
ו מגילה יד, ברכות נו.	ז ביצה לו:
ח פסחים ז:	

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כאן במקדש וכו' וב' ימים טובים של גלויות אין בהן וצונו. וקשה לי דמ"מ יקשה מברכת על אכילת מצה ועל אכילת מרור בליל ב' דפסח ואולי יש לחלק בין נוסח ברכה בלשון לעשות כן ובין נוסח בלשון על. אח"י מוצאתי שהקשה כן הר"ן עיין בט"ז א"ת סי' ח' ס"ק ו: שם יכול אני לפטור. עיין אבות דר' נתן פט"ז:

תורה אור השלם

אל יהנה ונאר לנו אסורי-חג בעבמים עד־קרנות המזבח [תהלים קיח, כז]

ועשית את־הקנשים למשכן עצי שטים עקדים [שמות כו, טו]
סביב שמנה עשר אלה ושם־העיר מיים יהנה שמה [יחזקאל מח, לה]

ולכו יספה יהנה לחנוכם ולכו ירום לרחמכם כ־אלהי משפט יהנה אשרי כל־חוכי לו [ישעיהו ל, יח]

ובח לאלהים יתקם בלתי ליתנה לבדו [שמות כב, יט]

ולקחתם לכם ביום הראשון עץ עז הדד כפת תמרים וצנף עץ־עבת וצרבי־נחל ושמתם לפני יהנה אלהיכם שבעת ימים [ויקרא כג, ט]

מסורת הש"ס

א תוספתא ברכות; פסחים ז'; מנחות מב.

ב תענית ד'; ספרא קדושים פרק ז ח; ראש השנה יט;; ספרא אמור פרק יא ד; לעיל מד; פסחים קכ; מביטתא דרבי שמעון בן יוחאי; חגיגה יג; מנחות סח; לעיל מג; ברכות סא;

ג מנחות מג.

ד שבת כג.

ה ברכות מ; חגיגה ה;

ו יומא פז; יומא עה; פסחים ז'; עירובין יט; ברכות י; שבת קכז; מגילה טו; שמות רבה; פסטה ה; מנחות צט; עירובין נד; בבא בתרא י; מנחות לג; ברכות ה; פסחים קיט; במדבר רבה

תורה אור השלם

זכר ימות עולם בינו שנות דר־דרר שאל אביד' וגדף זקניד ויאמרו לך [דברים לב, ז]

על־פי התורה אשר יורוד ועל־המשפט אשר־יאמרו לך תעשה לא תסור מן־הדבר אשר־יגידו לך ומין ושמואל [דברים יז, יא]

יד העדים תהיה־בו בראשנה להמיתו ויד כלי־העם באחרונה ובערף הרע מקרבך [דברים יז, ז]

ברוך אדני יום יום נעמס־לנו האל ושועתנו שלח [תהילים סח, כ]

העושה לולב בערב יום טוב: לעצמו ולא לאחרים: כאן בזמן בית המקדש מברכין העושה סכה לעצמו. נזקק נקט לעצמו אכל לאחר לא מברך מידי להאי תנא דסבר דאין מברך לעשות בדיקוינין פ' התכלת (מנחות דף מב. נס:): ואיבא תנא דתני פירושלמי בפסך הרוואה עשאה לעצמו מברך לעשות סכה עשאה לאחר מברך לעשות סכה [לשמונ]: העושה סכה לעצמו מברך שהחנינו. צריך לפרש טעם מאי שנא דיש מצות שתקינו לברך שהחנינו ויש מצות שלא תקינו בעשית סכה ולולב תקינו בדיאשכחן הכא ובעשית מצות ותפלגין לא תקינו בדימוכח פסך התכלת (ג"י סס) דמפרש ר' יוחנן מאי מברך לתפלגין של יד ותפלגין של ראש ואלו לעשות תפלגין לא מברך ולא חשיב ליה וקמו בן יש לנהקק דשהחנינו נמי לא מברך מדלא חשיב לה וכן אפדיין דבין מברך שהחנינו בדיאיתא בסוף פסך ערבי פסחים (פסחים דף קכא:): ואלו אמילא לא מברך מדלא חשיב בפ' התכלת (מנחות סס) ובסוף ר"א דמילא (שבת דף קלו:): בדידי פרכות של מילא וכן לקריאת מנגלה מברך שהחנינו בדיאיתא פריש הקורא את המנגלה עומד (מנגלה דף בא:): ואלו לקריאת הלל לא מברך ונדראה דמצה שגש עליה שמחה תקנו שהחנינו ודאמרינן בהרוואה (פרכות דף נל.) דמברך על פלים חדשים בבת רב שריא גאון דלא סמכינן עליה דמסחינן בפסך בכל מערכין (עירובין ד' מ:): דבשינן מידי דאמי מזמן לזמן וקשה מפדיין דבין: נכנס לשב ביה מברך לשב בפסח. מדלא קאמר מברך פנים בדיקתני סופא בעשניה ועומדת ואין יכול לחוש ביה דבר משמע דנפק דאחא דברך אעשניה שהחנינו ודמיה ותפוח לה דמברך משום יי"ט כמו שמברכין איום טוב דפסח ועצרת וכל שאר ימים טובים ושמיא פיון דסכה מסמט חג קאיתא סבבא הוא דזמן דזה אע"פ שבפך בחול פטור הוא אף פסח דזמן פי קא אתי מסמט מושד קאתי אפלו בלא יום טוב פדאמר לקמן (סכה דף מז:): דאי לא בברך האדניא מברך למחר או ליומא אוחרא: דכל אימת דמשמי מברכי. דמצה למשמע דהו שלא יסויח דעתו דבפסך קמא דיומא (ד' ז:): ולפיין מצין ומה צין שאין בו אלא אצורה אחת ולא לתפרש מאי הוא מברך אס מברכין לשמור את חסיו כמו שמברכין בחר דמסלקין או להשיח כמו שמברכין בשעת הנחה בדיאיתא בדיקומן רבה (מנחות דף נז. נס) דהכא דכי מנחין ועומדין ומסבבא דמברכין לשמור חסיו כמו דמברכין לשמור בחר דא סמין (נגה דף נא:): הרוואה נר של חגכה צריך לברך. בשאר מצות בגון אלולב וסכה לא תקינו לברך לרוואה אלא גבי נר חגכה משום חביבות הנס וגם משום שגש במה בני אדם שאין להם פתים ואין בידם לקיים המצוה ומעם ראשון ניחא דלא תקשי ליה מחיה ועוד יש לפרש דאין שיה לתמן לרוואה ברכה שאין העושה מברך:

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

^(א)העושה לולב לעצמו, אומר: "ברוך ... שהחיינו וקיימנו והגייענו לזמן הזה". נטלו לצאת בו, אומר: "ברוך ... אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב". ואף על פי שבירה עליו יום ראשון, חוזר ומברך כל שבועה. העושה סוכה לעצמו, אומר: "ברוך ... שהחיינו וקיימנו פוי", נכנס לישב ביה, אומר: "אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה", וכיון שבירה יום ראשון — שוב אינו מברך. קשיא לולב אדולב, קשיא סוכה אסוכה! ^(ב)בשלמא לולב אדולב לא קשיא: כאן בזמן שבית המקדש קיים, כאן בזמן שאין בית המקדש קיים. אלא סוכה אסוכה קשיא! ^(ג)תנאי היא. דתנאי: תפילין, כל זמן שמניחן — מברך עליהן, דברי רבי. וחסמים אמרים: אינו מברך אלא שחרית בלבד. אתמר, אפיי אמר: הלכתא פריי, ורבא אמר: הלכתא פריבון. אמר רב מרי ברה דבת שמואל: חזינא ליה לרבא דלא עביד בפשמעתיה, אלא מקדים וקאי ועייל בית הפסא, ונפיק ומשי ידיה ומנח תפילין ומברך. וכי אצטריה זימנא אחרנא, עייל לבית הפסא, ונפיק ומשי ידיה ומנח תפילין ומברך, ואינו נמי פריי עבדינו, ומברכין כל שבועה. אמר מר זוטרא: חזינא ליה לרב פפי, דכל אימת דמנח תפילין מברך. רבנן דבי רב אשי, כל אימת דמ[א]שמשי בהו מברכי. אמר רב יהודה אמר שמואל: מצות לולב כל שבועה. ורבי יהושע בן לוי אמר: יום ראשון — מצות לולב, מפאן ואילך מצות זקנים. ורבי יצחק אמר: כל יומא מצות זקנים. ואפילו יום ראשון?! והא קיימא לן דיום ראשון דאורייתא! אימא: פרי מיום ראשון. אי הכי — היינו דרבי יהושע בן לוי! אימא: וכן אמר רבי יצחק. ^(ד)ואף רב סבר: כל שבועה מצות לולב. דאמר רבי חייא בר אשי אמר רב: המדליק נר של חנוכה — צריה לברה. רבי ירמיה אמר: הרוואה נר של חנוכה — צריה לברה. מאי מברך? אמר רב יהודה: יום ראשון, המדליק מברך שלש, הרוואה מברך שתים. מפאן ואילך, מדליק מברך שתים, ורוואה מברך אחת. ומאי מברך: "ברוך ... אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר (של) חנוכה". והיכן צונו? מ"לא תסור". ורב נחמן פרי יצחק אמר: "שאל אביה ויגדה". (מאי ממעט? — זמן. אימא ממעט נס? נס כל יומא איתיה). רב נחמן פרי יצחק מתני לה בהדיא, אמר רב: כל שבועה מצות לולב. תנו רבנן: העושה סוכה לעצמו, אומר: "ברוך ... שהחיינו פוי". נכנס לישב ביה, אומר: "ברוך ... אשר קדשנו פוי". היתה עשויה ועומדת, אם יכול לחידש ביה דבר — מברך. אם לא, לכשיכנס לישב ביה — מברך שתים. אמר רב אשי: חזינא ליה לרב פהנא דקאמר להו לכולהו אפסא דקדושא. ^(ה)תנו רבנן: היו לפניו מצות הרבה, אומר: "ברוך ... אשר קדשנו במצותיו וצונו על המצות". רבי יהודה אומר: מברך על כל אחת ואחת בפני עצמה. אמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא: הלכתא פריי יהודה. ואמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא: הלכתא פריי טעמא דרבי יהודה — דכתיב: "ברוך ה' יום יום", וכי פיום מברכין אותו, ובלילה אין מברכין אותו? אלא בא לומר לה: בכל יום ויום תן לו מעין ברכותיו, הכא נמי — בכל דבר ודבר תן לו מעין ברכותיו. ^(ו)ואמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא: בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת פשוך ודם. מדת פשוך ודם — כלי ריקון

מחזיק,

מו.

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

לְבָרוּכִי לְשֵׁב בַּסֹּכָה: בְּרוּכִי לֹא מְבָרְכִינוּ דְשְׁמִינִי הֵאָל וְאִין שֵׁם

סכות עליו והינו לזה ולזה לספכה דלל מְבָרְכִינוּ לְבָרְכָה אֵת יוֹם שְׁמִינִי חג עֲצֵרַת הָזֶה: נִקְטָה דַר' יוֹחָנָן בִּידָן דְאָמַר לֹא מְבָרְכִינוּ לְשֵׁב בַּסֹּכָה: גְּמִירִי דְמֵאֲפֹר קֹאֲטוּ לְמַדְתִּי מִרְבּוּתִי שֶׁהָן בָּאוּ מִן הָאֲפֹר שְׁהַמְנוּתִיהֶן רועות שם ולא יָשְׁבוּ בַסֹּכָה כָּל יְמֵי הָסָג: דָּלֹא מְבָרְכִינוּ וְאִפְּיֵלוּ לָרַב וְהִזְהִי

דְאָמַר שְׁבִיעִי לְסֹכָה: דְּמָרָא דְשִׁמְעֵתָא מְנִי רַב וְהִזְהִי בְרָה דְרַב שְׁמוּאֵל דְאִיְהוּ אִמֶּר מִשְׁמַת דְרַב וְחִזְיָנָא לִיהִי דָּלֹא עָבִיד בַּשְּׁמַעְתָּה: תַּדַּע דְאֹמַר עוּ זְמַן לְפִי שְׁרָגַל בַּפְּנִי עֲצֻמוּ הֵאָל: שְׁהָרִי חִלּוּק מִשְׁאֲרֵי הַיָּמִים: בְּג' דְבָרִים אִין יוֹשְׁבִין בַּסֹּכָה וְאִין נוֹטְלִין עוּ לְנֹכַח וְאִין מְנַסְכִּין עוּ מִיּוֹם בְּדִתְגֹן בְּמַתְנִי' (לְעֵיל סָפָה דָּף מִב:). סָפָה וְנִסּוּךְ הַיּוֹם שִׁבְעָה: וְלֹר' וְהִזְהִי נְמִי דְפָלִיג בְּנִסּוּךְ וְאִמֶּר כָּל שְׁמוּנָה רְהִי חִלּוּק מִיְהֵא בְּשִׁנִּי דְבָרִים: בְּלָג הִיּוּ מְנַסְךְ כָּל שְׁמוּנָה בְּתַרְתֵּי פָלִיג דְקֹאֲמַר ת"ק שְׁלֹשָׁה לְגִין בְּכָל יוֹם וְאִיְהוּ אִמֶּר בְּכָל יוֹם לָג וְקֹאֲמַר ת"ק שִׁבְעָה וְלֹא שְׁמִינִי וְהֵאָל אֹמַר כָּל ח': מִיּוֹם אִינוּ חִלּוּק דִּאֲף י"ט רֵאשׁוֹן רְשׁוּת: זֶה חִלּוּק מִשְׁלָכְנֵי שְׁמִינִי חִלּוּק מִיּוֹם אֶתְמוּל שְׁבִיעִי אִינוּ חִלּוּק אֶלֹא מִן הָרֵאשׁוֹן: הִכָּא בְּתִיב פֵּר וְהֵתָם בְּתִיב פֵּרִים כָּל יְמֵי הָסָג חֲרָבִים פֵּרִים הִרְבָּה וּמִתְמַעֲטִין וְהִלְכִין אֶחָד לַיּוֹם עַד יוֹם שְׁבִיעִי שְׁחַרְבִּין פֵּרִים שִׁבְעָה וּבְשְׁמִינִי פֵּר אֶחָד לְבָדוּ נִמְצָא שְׂאִינוּ מִסְּפָר שְׁאֵר הַיָּמִים שְׁהִי [לָן] לְהַקְרִיב עוּ שְׁשָׁה: הֵתָם בְּתִיב וְכִיּוֹם וְהִכָּא בְּתִיב בָּיִם כָּל יְמוֹת הָסָג בְּתִיב בְּהוּ וְכִיּוֹם הַשְּׁנִי וְכִיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי אֶבְל בַּשְּׁמִינִי בְּתִיב בָּיִם הַשְּׁמִינִי חֲלָקוּ מִהֶן וְלֹא עֲשֹׂאוּ מוֹסִיף עַל הָרֵאשׁוֹנִים: רַב אֲשִׁי אִמֶּר בַּשְּׁבִיעִי בְּתִיב בְּמַסְפָּרָם בְּמַשְׁפָּטָם מִשְׁמַע בְּמַשְׁפָּט כָּל חֲרָבְנוֹת שְׁאֵר הַיָּמִים וּבְחֲרָבְנוֹת שְׁמִינִי בְּתִיב בְּמַסְפָּרָם בְּמַשְׁפָּט גֵּשְׁאוֹן מַשְׁפָּט חִלּוּק לַעֲצֻמוֹ: לִימָא מְסִיעַ לֵה לֹר' יוֹחָנָן דְאָמַר זְמַן בַּשְּׁמִינִי: הַפֵּרִים הָאֵילִים הַכְּבָשִׂים הָאֲמוּרוֹרִים בְּחֲרָבְנוֹת הָסָג לְכָל יוֹם: מַעֲבָדִין זֶה אֵת זֶה אִם חֶסֶר אֶחָד מִן הָרֵאשׁוֹן לַיּוֹם אִין מְקַרִּיבִין: שְׁהָרִי מִתְמַעֲטִין מִיּוֹם אֵל יוֹם אֶלְמָא לֹא חָפִיד עָלֶיהָ רַחֲמֵנָא הַלָּכֵן אֲף הָאֲמוּרוֹרִין לַיּוֹם אִין מַעֲבָדִין: אִמֶּרוּ לוּ אִם מִבָּחוּל אִתְּהָ לְמַד אֲף הָאֵילִים וְהַכְּבָשִׂים לֹא יַעֲבֹדוּ שְׁהָרִי בְּלָן מִתְמַעֲטִין בַּשְּׁמִינִי דְכָל יְמֵי הָסָג אֵילִים שְׁנִים וְכְבָשִׂים י"ד וּבַשְּׁמִינִי אֵיל אֶחָד וְשִׁבְעָה כְּבָשִׂים: רָגַל בַּפְּנִי עֲצֻמוּ הֵאָל וְאִין חֲרָבְנוֹתֵינוּ בְּכָלֹל שְׁאֵר חֲרָבְנוֹת הָסָג וְאִין לְמַדִּין הִימְנוּ לְחֲרָבְנוֹת הָסָג: טַעוּנִין חֲרָבְנוֹת לַעֲצֻמוּ אֲף זֶה חֲרָבָן לַעֲצֻמוּ וְאִינוּ מִסְּפָר הָאֲחֵרִים: שִׁיר שְׁהַלּוֹים אֹמְרִים בְּחֲרָבְנוֹת שְׁמִינִי אִינוּ מִסְּפָר שִׁיר הָסָג וְלֹא בִּרְשָׁה לִי שִׁיר שֶׁל שְׁמִינִי אֶבְל שִׁיר שֶׁל חַג מִפְּרָשׁ בְּהַחֲלִיל (לְחַמֵּן סָפָה דָּף נה.). בִּינוּ עוֹשֵׂרִים בְּעָם כו' הֵבוּ לֵה' בְּלָן קְמוּזִים עַל עֲקָרִי מִתְנוּת עֲנִיִּים מִפְּנֵי שְׁזַמֵּן אֶסְיָפָה

הוא וְשֵׁת לָתֵן לָקֹט שִׁבְחָה וּפִאָה וּמַעֲשָׂרוֹת שְׁנַשְׁמַעוּ מִפְּרִיָשִׁים וְיִפְרִישׁוּ בָּעֵין וְפָה: וּבְרָכָה מִפְּרָשׁ וְאִלּוּ מֵאִי הִיא: וְלִינָה לָלוּן לִינָה שֶׁל מוֹצָאִי י"ט הָרֵאשׁוֹן בִּירוּשָׁלַיִם דְּגִמְרִי' מִפְּסַח דְּכִתִּיב (דְּבָרִים ט"ז:יז') וּפְגִיטָה בְּבִקְרָה וְהִלְכִיתָ בִּי"ט לֹא קֹאֲמַר שְׁהָרִי הֵאָל יוֹם שְׁחִיבּוּ חֲכָמִים לְרֹאשׁוֹת בְּצִירָה כֶּךָ פִּי' בַּפ"ק דַּר"ה (דָּף ה.) לְרֹאשׁוֹת בְּצִירָה כְּדִי לְהִבִּיאַ עוֹלָת רִאִיָּה וְאִי אֲפֹשֶׁר לוֹמַר וְהִלְכִיתָ לְאֵהֲלִיתָ. אֶלֹא בְּחֵלוּ שֶׁל מוֹעֵד וְקֹאֲמַרִינוּ בְּבִקְרָה אֶלְמָא חֲסִיב לָלוּן מוֹצָאִי י"ט בְּתוֹךְ הָעִיר וּמִי שֶׁלֹּא חֲסִיב חֲסִיב רֵאשׁוֹן וְהִבִּיאַ בְּאֶחָד מִן הַיָּמִים צְרִיד לָלוּן לִינָה שְׁלֹאֲחֲרִיו:

גְּמִירִי דְמֵאֲפֹר קֹאֲטוּ. בָּאִין מִן הָאֲפֹר שְׁהַמְנוּתִיהֶן רועות שם ולא יָשְׁבוּ בַסֹּכָה כָּל יְמֵי הָסָג

לְבָרוּכִי. לְמָאן דְאָמַר שְׁבִיעִי לְסוֹכָה — בְּרוּכִי נְמִי מְבָרְכִינוּ, לְמָאן דְאָמַר שְׁמִינִי לְזֶה וְלְזֶה — בְּרוּכִי לֹא מְבָרְכִינוּ. אִמֶּר רַב יוֹסֵף: נִקְוֹט דְרַבִּי יוֹחָנָן בִּידָה, דְרַב הוֹנָא בַר בִּיזְנָא וְכָל גְּדוּלֵי הַדּוֹר אֵיקָלְעוּ בְּסוֹכָה בַּשְּׁמִינִי סִפְק שְׁבִיעִי. מִיתַב הָווּ יְתִבִי, בְּרוּכִי לֹא בְרִיכוּ. וְדִלְמָא סְבִירָא לָהּ כְּמָאן דְאָמַר: בִּינוּ שְׁפִירָה יוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן שׁוֹב אִינוּ מְבָרְךָ? גְּמִירִי דְמֵאֲפֹר אָתוּ. אֵיכָא דְאָמְרִי: בְּרוּכִי — בּוּלִי עֲלִמָא לֹא פְלִיגִי דְלֹא מְבָרְכִינוּ. פִּי פְלִיגִי, לְמִיתַב. לְמָאן דְאָמַר שְׁבָעָה לְסוֹכָה — מִיתַב יְתִבִּינוּ, וְלְמָאן דְאָמַר שְׁמִינִי לְזֶה וְלְזֶה — מִיתַב נְמִי לֹא יְתִבִּינוּ. אִמֶּר רַב יוֹסֵף: נִקְוֹט דְרַבִּי יוֹחָנָן בִּידָה, דְמָרָא דְשִׁמְעֵתָא מְנִי — רַב יְהוּדָה בְּרִיה דְרַב שְׁמוּאֵל בַּר שִׁילָת, וּבַשְּׁמִינִי סִפְק שְׁבִיעִי לְבַר מְסוֹכָה יְתִיב. וְהִלְכִיתָא: מִיתַב יְתִבִּינוּ, בְּרוּכִי לֹא מְבָרְכִינוּ. אִמֶּר רַבִּי יוֹחָנָן: אֹמְרִים זְמַן בַּשְּׁמִינִי שֶׁל חַג, וְאִין אֹמְרִים זְמַן בַּשְּׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח.⁽ⁿ⁾ וְאִמֶּר רַבִּי לִוִּי בַר חֲמָא וְאִיתִימָא רַבִּי חֲמָא בַר חֲנִינָא: תַּדַּע, שְׁחַרְרִי חֲלוּק בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים: בְּסוֹכָה, וְלוּלָב, וְנִסּוּךְ הַיָּמִים. וְלְרַבִּי יְהוּדָה דְאָמַר: בְּלוּג הִיּה מְנַסָּה כָּל שְׁמוּנָה, הָרִי חֲלוּק בְּשִׁנֵּי דְבָרִים.⁽²⁾ אִי חֲכִי, שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח נְמִי: הָרִי חֲלוּק בְּאַכִּילַת מִצָּה! דְאָמַר מָר: לִיְלִיָּה רֵאשׁוֹנָה — חוּבָה, מִכָּאן וְאִילָךְ רְשׁוּת. חֲכִי הַשְׁתָּא?! הֵתָם — מְלִילָה חֲלוּק, מִיּוֹם אִינוּ חֲלוּק. הֵכָא — אֶפִּילוּ מִיּוֹם נְמִי חֲלוּק. רַבִּינָא אִמֶּר: זֶה חֲלוּק מִשְׁלָכְנֵינוּ, וְזֶה חֲלוּק מִשְׁלָכְנֵי פָּנִינוּ. (אִמֶּר רַב פִּפְא): הֵכָא בְּתִיב "פֵּר", הֵתָם בְּתִיב: "פִּיּוֹם", הֵתָם בְּתִיב: "וּבִיּוֹם". רַב אֲשִׁי אִמֶּר, הֵכָא בְּתִיב: "פְּמַשְׁפָּט", הֵתָם בְּתִיב: "פְּמַשְׁפָּטָם". לִימָא מְסִיעַ לִיְה: הַפֵּרִים הָאֵילִים וְהַכְּבָשִׂים, מַעֲבָדִין זֶה אֵת זֶה. וְרַבִּי יְהוּדָה אֹמַר: פֵּרִים אִין מַעֲבָדִין זֶה אֵת זֶה, שְׁחַרְרִי מִתְמַעֲטִין וְהוֹלְכִין.⁽ⁿ⁾ אִמֶּרוּ לוֹ: וְהִלֵּא בּוּלָן מִתְמַעֲטִין וְהוֹלְכִין בַּשְּׁמִינִי! אִמֶּר לָהּ: שְׁמִינִי רָגַל בַּפְּנִי עֲצֻמוּ הוּא. שְׁכָשֶׁם שְׁשִׁבְעַת יְמֵי חַג טַעוּנִין קָרְבָן וְשִׁיר וּבְרָכָה וְלִינָה, אֲף שְׁמִינִי טַעוּן קָרְבָן וְשִׁיר וּבְרָכָה וְלִינָה.

מאי

ואע"ג ד'אמררי' סבת רועים לא היה להם: הִכָּא בְּתִיב בְּמַשְׁפָּט. בְּכוּלָּהּ בְּתִיב בְּמַשְׁפָּט וְהֵאָל בְּתִרָא בְּתִיב בְּמַשְׁפָּטָם וְאִין זֶה בָּעֵינִן הָאֲחֵרִים דְרַב פִּפְא דְאָמַר בְּכוּלָּהּ בְּתִיב פֵּרִים וְכֵהֵאָל בְּתִיב פֵּר דְקֹאִי אֲשִׁמִּינִי וְכֵן אֲהֵיֹא דַר"נ בַּר יִצְחָק אֶבְל לָרַב אֲשִׁי אֲשִׁבִיעִי קֹאִי בְּתִיב בַּה בְּמַשְׁפָּטָם לְפִי שְׁהוּא כּוּף הִרְגַּל וְגִמַר הָסָג בְּתִיב רַחֲמֵנָא בְּמַשְׁפָּטָם לוֹמַר לָךְ זֶהוּ מַשְׁפָּטָם שֶׁל שְׁשָׁה וְאִין שְׁמִינִי הִבָּא אֲחֲרִיו בְּמַשְׁפָּט זֶה לוֹמַר לָךְ בְּמַשְׁפָּטָם: שִׁיר. בִּרְשָׁה בְּקוּנָט' לֹא פִי' מֵהוּ שִׁיר שֶׁל שְׁמִינִי וּבְמַסְכַּת כּוּפְרִים מִשְׁמַע שְׁהִיו אֹמְרִים בְּבִית הַכְּנָסֶת לְמַנְעַח עַל הַשְּׁמִינִית וְשִׁמָּא בְּמוֹ כֵּן הִיוּ אֹמְרִים הַלּוֹים בְּבִית הַמִּקְדָּשׁ וְכֵן מִשְׁמַע בִּירוּשָׁלַיִם: לִינָה. לָלוּן לִינָה שֶׁל מוֹצָאִי י"ט רֵאשׁוֹן דְּגִמְרִינוּ מִפְּסַח דְּכִתִּיב (דְּבָרִים ט"ז:יז') וּפְגִיטָה בְּבִקְרָה וְהִלְכִיתָ לְאֵהֲלִיתָ וְאִי אֲפֹשֶׁר לוֹמַר וְהִלְכִיתָ לְאֵהֲלִיתָ אֶלֹא בְּחֵלוּ שֶׁל מוֹעֵד דְּכִיּוֹם טוֹב חֲסִיב בְּרֹאשִׁית פָּנִים בְּצִירָה אֶלֹא גְבַחְרִיו שֶׁל מוֹצָאִי י"ט קֹאֲמַר וְהֵאָל לֹא קִשְׂיָא לִיָּה לִינָה כָּל שִׁבְעָה מִי אֶבְא דְפִשְׁיטָא לִיָּה דְאֵיכָא דְמִי שֶׁלֹּא הִבִּיא חֲגִיגָה יוֹם רֵאשׁוֹן וְהִבִּיא בְּאֶחָד הַיָּמִים צְרִיד לָלוּן לִינָה שְׁלֹאֲחִרִיו אֶבְל אִזְמַן קִשְׂיָא לִיָּה דָּלֹא חֲסִיב אֲדַעְתָּה אִם לֹא אִמֶּרוּ בְּרֵאשׁוֹנָה שְׁאִימֶרוּ בְּשִׁנִּי וְעוֹד מִשּׁוּם כּוּם וּא"ת וְתַפּוּךְ לֵה מִשּׁוּם דְּטַעוּן לִינָה מִשּׁוּם שְׁלָמִי שְׁמַחָה דְאֵיכָא כָּל שְׁמֵנָה דִּתְגֹן (לְעֵיל סָפָה דָּף מִב:). הֵלָל וְהַשְׁמַחָה כָּל שְׁמֵנָה וְאִפְּי' בַּשְּׁאֲר יְמוֹת הַשָּׁנָה אִם הִבִּיא חֲרָבָן טַעוּן לִינָת לִינָה בְּדִתְנִי' בַּסְפָּרִי (פְּרָשַׁת רֹאֵה) וּפְגִיטָה בְּבִקְרָה וְהִלְכִיתָ לְאֵהֲלִיתָ מְלַמַּד שְׁטַעוּנִין לִינָה כְּלוּמַר כָּל הַזְּכָחִים זְמוּנִיא דְּפִסַּח אִין לִי אֶלֹא אֵלוּ בְּלָבַד מַעֲיִן לְרַבּוֹת עוֹפוֹת וּמִנְחוֹת וְשִׁצִּים וְלִבְנוֹת שְׁנֵאֲמַר וּפְגִיטָה כָּל פּוֹנוֹת שְׂרָאָה פּוֹנוֹת מִן הַבָּחוּר וְאִילָךְ [וּבַפְּסַח] שְׁנִי פְלִיגִי תַנְיָא בַּשְּׁמַעְתִּין וּבַפְּרָק מִי שְׁהִי טוּמֵא (פְּסָחִים צֵה: וְשֵׁם) וּבַסְפָּרִי מִפְּרָשׁ טַעֲמָא דַּמ"ד טַעוּן לִינָה שְׁהָרִי הוּא כְּעֵצִים וְלִבְנוֹת יו"ל דְּמַשְׁפַּחַת דָּלֹא מִיִּיתֵי קָרְבָן בָּיִם שְׁבֹא לִירוּשָׁלַיִם כְּגוֹן דְּשִׁלַּח שְׁלָמִיו מֵאֶתְמוּל דְּנִאֲכָלִין לִשְׁנֵי יָמִים וְעוֹד דַּבַּפ"ק דְּחֲגִיגָה (דָּף ח. וְשֵׁם) תַנְיָא וְשִׁמְחַת בְּחֻגְלָךְ לְרַבּוֹת כָּל מִינֵי שְׁמַחוֹת לְשִׁמְחָה וְאִמֶּרִי' בַּפְּסָחִים בְּרַק אֵלוּ דְבָרִים (פְּסָחִים דָּף עא.). אִפְּי' בְּכַסּוֹת נִקְיָה וְיִין וְשֵׁן וּבָעֵינִן אֲחֵר לֹא מַשְׁפַּחַת לֵה שְׁמַחַת שְׁמֵנָה בַּשְּׁחַל יוֹם רֵאשׁוֹן לְהִוִּית בַּשְּׁפָת מִשּׁוּם דְּבָעֵינִן זִבְחָה בַּשְּׁעַת שְׁמַחָה וְכִי הֵאָל גּוּנָא אֲשַׁבַּח בִּירוּשָׁלַיִם בַּפְּרָק שְׁנִי דְּבַכּוּרִים דִּתְגֹן וּטַעוּנִין לִינָה א"ר יוֹנָתָן בְּשִׁאִין עֲמֵהוּ חֲרָבָן אֶבְל יֵשׁ עֲמֵהוּ חֲרָבָן בְּלֹא כֶךָ טַעוּנִין לִינָה מִסְּמַת הַחֲרָבָן וּבַפ' דַּם חֲטָאֵת (זְבָחִים דָּף צז.) וְשֵׁם) מִשְׁמַע קֶצֶת דְּטַעוּנִין לִינָה כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הַפְּסַח שְׁכָלֵן חֲשׁוּבִין כְּלִינָה אֶחָת גְּבִי הֵאָ דִּתְגֹן ר"ט אֹמַר אִם בָּשָׁל בְּכִלִּי מִתְחַלֵּת הִרְגַּל יִבְשָׁל עוּ כָּל הִרְגַּל וְאִמֶּרִי' בְּגִמְרָא מ"ט דַּר"ט א"ר יִצְחָק דְאָמַר קֹרֵא וּפְגִיטָה בְּבִקְרָה וְהִלְכִיתָ לְאֵהֲלִיתָ הַכְּתוּב גִּשְׁאוֹן בְּלָן בְּקָר אֶחָד וְאֵע"ג דָּלֹא קִימָא מִסְּהַנָּא הִבִּי דְפִרִיד עָלֶיהָ וְכִי אִין בְּגוּל בְּרָגַל וְכִי אִין נוֹתַר בְּרָגַל מ"מ לַעֲנִין לִינָה יִתְכֵן דְּעִשְׂאוֹן בְּקָר אֶחָד בַּפְּשֻׁטָה דְקֹרֵא שְׁאֲחֵר הִרְגַּל יִשׁוּב לְבִיתוֹ וְיִיחָא הַשְׁתָּא דְשְׁמִינִי עֲצֵרַת וּבַכּוּרִים דְּטַעוּנִין לִינָה מִתְרַבּוּ מִדְּכִתִּיב וּפְגִיטָה וְלַחַג הַסְּכּוֹת בָּעֵינִן הַקִּישָׁא מַחַג הַמַּעֲוֵת וְלֹא מִתְרַבִּי מִדְּכִתִּיב וּפְגִיטָה בְּדִאֲמַרִינוּ פ"ק דַּר"ה (דָּף ה.) וְשֵׁם) לְמֵאִי הִלְכִיתָא בְּתִיב רַחֲמֵנָא לַחַג הַסְּכּוֹת לְאֶקְוָשִׁי לַחַג הַמַּעֲוֵת מֵה חַג הַמַּעֲוֵת טַעוּן לִינָה אֲף חַג הַסְּכּוֹת טַעוּן לִינָה דְאִי מִשּׁוּם בְּתִיב וּפְגִיטָה הִיָּה חֲמוּנָא לִינָה אֶחָד וְאֶתִיָּא הַקִּישָׁא לְאֲשִׁמְוּעֵינִן דְאֶסּוּר לְצֹאֵת מִירוּשָׁלַיִם כָּל ז' יְמֵי הָסָג שְׁכָל הִרְגַּל חֲשׁוּב בְּקָר אֶחָד בְּחַג הַמַּעֲוֵת וְיִיחָא נְמִי הֵאָ דְקֹאֲמַרִי' הִכָּא שְׁכָשֶׁם שְׁשִׁבְעַת יְמֵי הָסָג טַעוּן לִינָה:

מסורת הש"ס
א לקמן מח; תענית ג; משנה סוכה   ב לעיל כז; פסחים קכ.   ג לקמן מח; יומא ב; חגיגה יז; ראש השנה ד;
תורה אור השלם

והקרבנם עלה אשה בית נוחם ליתנה פר אחד איל אחד כבשים בגי'שנה שבעה תמימים [במדבר כט, לו]

והקרבנם עלה אשה בית נוחם ליתנה פרים בגי'בקר שלשה עשר אילים שנים כבשים בגי'שנה ארבעה עשר תמימים יהיו [במדבר כט, יג]

ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל-מלאכת עבדה לא תעשו [במדבר כט, לח]

טלבד עלת החדש ומנחתה ועלת התמיד ומנחתה ונספיהם כמשפטים לרית נוחם אשה ליתנה [במדבר כט, ו]

ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפטים [במדבר כט, לג]

מנחתם ונספיהם לפר לאיל ולכבשים במספרם כמשפט [במדבר כט, לז]

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

העבורים טעונים קרבן שיר תנופה ולינה. כַּף' ג' דבכורים (מ"ו) מִפְּרֶשׁ מאי לאו זמן הך ברכה דקאמר ר' יהודה מאי היא לאו הינו זמן לעצמו: דבאמצע הקריאה היתה תנופה דתנו הגיע לארמי אבד אבי מוריד הסל מכתפו ואוחזו בשפתותיו וכהן מניח ידו תחתיו ומניפו וקורא מארמי אובד אבי עד שגומר כל הפרשה בלא ומניחו בצד המזבח ומשתחוה ויוצא משמע שלא היה מניף אלא בשעת הקריאה אבל בספרי (פרשת ראה) משמע דאיבא שתי תנופות דתנני והנחתו לפני ה' אלהיו מלמד שטעונין תנופה ב' פעמים אחת בשעת קריאה ואחת בשעת השתחויה והתם בספרי דרש ב' תנופות מדכתיב ולקח הכהן הטנא מגדל כר' אליעזר בן יעקב ושםא דבר לה נמי פרבי יהודה דדרש הכא והנחתו זו תנופה ולכבי צעי ב' תנופות דולקח הכהן באמצע קריאה כתיב וכי כתיב והנחתו גבי השתחויה כתיב ומשמע ליה לשון תנופה מלשון לך נחה את העם (שמות לב) מנא"ר בלע"ז ומוליך ומביא א"נ מדאחר הגחת כהן כתיב עוד הגחה אחריתא לאחר קריא' ש"מ דלאחר הגחת כהן חזר ונטלו דדי לחזר ולהניף אחר קריאה דהינו בשעת השתחויה אבל הגש דבפירק דתרא דמכות (דף יח:) אמרינן מאן תנא דפליג גלה דרבי יהודה ר"א בן יעקב מנא לה דפליגי דלמא דרשי תרניו כמון תנא דספרי והתם משמע דר"א מיתי ליה והנחתו לומר דהגחה מעבדת כהן ושםא מדלא מיתי כל חד דרש' דחברה מבגל דלא ס"ל ומיהו קשה דרבי יהודה דריש תנופה מוהנחתו ואפ"ה מוקי לה בשעת קריאה דתנו פרק ג' דבכורים (מ"ו) משום דוהניחו [קמא] גבי קריאה כתיב לכה נראה דבספרי דריש תנופה להשתחויה מדאפקש להנחה ועוד תנא שלישי דלית ליה תנופה כלל דממשמע הכא מאן שמעת דאמר תנופה רבי יהודה מבגל דרשבנן לא פשו תנופה בגל והוא תנא פירק כל המנחות באות מצה (מנחות דף סא.) דתנו התם גבי ואלו טעונות תנופות העבורים דבדברי ר"א בן יעקב שמע מנה דלרבנן לא פשו תנופה וכי קאמר במכות מאן תנא דפליג גלה דרבי יהודה ר"א בן יעקב ניחא ליה לאתניי תנא דמשפח דהדיא ועוד י"ל דב' תנופות לאו דוקא אלא לפי שיש בפורים שאין טעונין קריאה בגון מן החג ועד החגפה דתנו פ"ח דבכורים (מ"ו) וקאמר דהטעונין קריאה מניף בשעת קריאה ושאיין כהן קריאה מניף בשעת השתחוואה: כהן מניח ידו תחת יד העגלים ומניף. לאו דוקא

קאמר תחת יד העגלים ממש דא"כ הויל חציצה בין הכלי ובין הכהן ובסוף שתי מלות מסקינן גבי בעלים חברים לנפו בליה ביהדי הדדי הא הויל חציצה אלא דתנו פרק ג' דבכורים (מ"ו) גבי סל של בכורים אוחזו

בשפתותיו וכהן מניח ידו תחתיו ומניפו והינו תחת יד העגלים ומיהו דהיא דבעלים חברים פי' שם בקונט' דבתקופת הכהן לא אכפת לן אם יש בה חציצה דשקר תנופה דבעלים היא ותמה היא מנא ליה הא דתרנוניה כתיבי והתם (מנחות דף סא:) תניא גבי תנופה דשלמים הא פירצ כהן מניח ידו תחת יד העגלים ומניף פירצ עושה מניח אמוריו על פסת היד ונזה נשוק עליהם והתם מצינו למימר שאוחזו הכהן באמורים היוצאין חוץ לפסת היד ולפי שהעגלים למעלה קאמר תחת יד העגלים ובירושלמי דסוטה משמע קצת דהוי בנגיעה ממש גבי תנופת מנחת סוטה דפיריך בירושלמי ואין הדבר פעור מביא מפה ואינו חוצץ מביא כהן זמן ואפילו תימא יגד אין יצר הרע מצוי לאותה שעה מיהו מצינו למימר דאף על פי שזה למטה מן הכלי וזה למעלה מן הכלי פעמים שנוגעין ידו בזה על ידי שמתעסקין בתנופה:

^(א)מאי לאו, זמן? לא, ברכת המזון ותפילה.
הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך זמן — זמן כל שבועה מי איכא? הא לא קשיא: דאי לא בריך האידנא — מברך למחר, או ליומא אחרينא. ^(א)מפל מקום כוס בעינן! לימא מסייע ליה לרב נחמן, דאמר רב נחמן: זמן אומרו אפילו בשוק. דאי אמרת בעינן כוס — כוס כל יומא מי איכא? דלמא דאיקלע ליה כוס. ^(א)וסבר רבי יהודה שמיני טעון לינה? והא תניא, רבי יהודה אומר: מנין לפסח שני שאינו טעון לינה — שפאמר: "ופנית בבקר והלכת לאהלך", וכתיב: "ששת ימים תאכל מצות". את שטעון ששה — טעון לינה, את שאינו טעון ששה — אינו טעון לינה. למעוטי מאי? לאו למעוטי נמי שמיני של חג? ^(א)לא, למעוטי פסח שני דכוותיה. הכי נמי מסתברא, דתנן: הביפורים טעונין קרבן ושיר ותנופה ולינה. מאן שמעת ליה דאמר תנופה — רבי יהודה, וקאמר: טעון לינה. ^(א)דתניא, רבי יהודה אומר: "והנחתו" — זו תנופה. אתה אומר זו תנופה, או אינו אלא הנחה ממש. פשהוא אומר "והניחו", הרי הנחה אמור. הא מה אני מקיים "והנחתו" — זו תנופה. ^(א)דלמא רבי אליעזר בן יעקב היא, דתניא: "ולקח הכהן הטנא מידה" — לימד על הביפורים שטעונין תנופה, דברי רבי אליעזר בן יעקב. ^(א)מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב? אתיא "יד" "יד" משלמים, כתיב הכא: "ולקח הכהן הטנא מידה", וכתיב התם: "ידיו תביאנה את אשי ה'". ^(א)מה כאן — כהן, אף להלן — כהן. ומה להלן — בעלים, אף כאן — בעלים. הא פירצ? כהן מניח ידו תחת יד בעלים ומניף. מאי הוי עלה? רב נחמן אמר: אומרים זמן בשמיני של חג, ורב ששת אמר: אין אומרים זמן בשמיני של חג. והלכתא: אומרים זמן בשמיני של חג. ^(א)תניא כוותיה דרב נחמן: שמיני

רגל

ברכת המזון עד השתא אררי' את יום חג הסוכות הזה וכאן את יום שמיני חג עצרת הזה: מ"מ היכי משפחת לה זמן דחלו של מועד ואפי' לא בריך יומא קמא הא בעינא כוס של זין ואין זין מצוי לכל אדם דחלו של מועד: לימא הא דתנני ברכה כל ז' ומפרש' דהינו זמן: מסנע לר"נ דאמר אומריו בשוק בלא כוס: מנין לפסח שני האמור לטמאים לעשותו בחדש השני שאינו טעון לינה בירושלים: ופנית בבקר וקמין לה ששת ימים וגו' פסח שני אינו אסור דחמן אלא שטעון מצה למצה ואוכל חמן מיד: ה"ג מאי לאו למעוטי נמי שמיני דהינו דאינו אלא י"ט יחיד אינו טעון לינה: לא למעוטי פסח שני דכניה אינו ממעט אלא פסח שני לבדו דבפסח קאי ופסח קממעט אבל שבועות ושמיני עצרת אע"ג דלא איתנהו ז' ימים טעון לינה: ה"נ מסתברא דלא ממעט ר' יהודה אלא פסח שני לחוד: טעונין קרבן להביא עמדם שלמים ובהש"ס וירושלמי גליף מושמחת בכל הטוב (דברים כ"ו:י"א) ואין שמחה אלא שלמים דכתיב (שם כז) וזבחם שלמים ואכלת ושמחת ושיר נמי גליף לה מבגל הטוב ואין טוב אלא שיר והלויים היו אומרים אותו ומהו שיר ארוממן ה' פי דליתני (תהלים ל"ב:) דכתיב (ויקראל ל"ג:ל"ב) ופה קול ומטב נגן ובספרי (פרשת ראה) נמי תניא בכל הטוב זה השיר: ותנופה לקמה גליף לה: גלינה התם גליף לה ופנית בבקר הא למדת שכל הפנות שאמה פונה לא יהו אלא בפיר: מאן שמעת לה דאמר תנופה לבכורים: ר' יהודה דגלקמן: וקאמר הכא טעונין לינה ואע"ג דאין טעונין ששה: דתניא דלית לה לרבי יהודה תנופה בבכורים: והנחתו זו תנופה דבראש הפרשה נאמר ולקח הכהן הטנא מגדל והניחו לפני ה' וגו' ובסיפה נאמר והנחתו מבגל שחזר ונטלו ולמה נטלו לתנופה: זו הגחה שמגיד לך שמצה להניחו לפני המזבח ואח"כ וטלוהו הכהנים ואכלוהו: ודלמא ההיא דתנני תנופה ולינה ר"א בן יעקב הוא דשמעי' ליה נמי דאמר טעונין תנופה אבל פרבי יהודה לא מתוקמא דלית ליה לר' יהודה כל שאין טעון ששה אין טעון לינה ולא תילף מהכא סברא דידך: גזיו תביאניה דבעלים דשלמים כתיב גבי תנופה דכתיב בסיפה להניף אותו תנופה וגו': מה כאן בבכורים כהן דכתיב ולקח הכהן: תחת יד העגלים

דבעלים אוחזים בשפת הטנא וידיו תחת שוליו וכן מפרש

במסכת בכורים (פ"ג מ"ו): מאי הוי עלה דזמן בשמיני:

הוא חציצה בין הכלי ובין הכהן ובסוף שתי מלות מסקינן גבי בעלים חברים לנפו בליה ביהדי הדדי הא הויל חציצה אלא דתנו פרק ג' דבכורים (מ"ו) גבי סל של בכורים אוחזו בשפתותיו וכהן מניח ידו תחתיו ומניפו והינו תחת יד העגלים ומיהו דהיא דבעלים חברים פי' שם בקונט' דבתקופת הכהן לא אכפת לן אם יש בה חציצה דשקר תנופה דבעלים היא ותמה היא מנא ליה הא דתרנוניה כתיבי והתם (מנחות דף סא:) תניא גבי תנופה דשלמים הא פירצ כהן מניח ידו תחת יד העגלים ומניף פירצ עושה מניח אמוריו על פסת היד ונזה נשוק עליהם והתם מצינו למימר שאוחזו הכהן באמורים היוצאין חוץ לפסת היד ולפי שהעגלים למעלה קאמר תחת יד העגלים ובירושלמי דסוטה משמע קצת דהוי בנגיעה ממש גבי תנופת מנחת סוטה דפיריך בירושלמי ואין הדבר פעור מביא מפה ואינו חוצץ מביא כהן זמן ואפילו תימא יגד אין יצר הרע מצוי לאותה שעה מיהו מצינו למימר דאף על פי שזה למטה מן הכלי וזה למעלה מן הכלי פעמים שנוגעין ידו בזה על ידי שמתעסקין בתנופה:

מסורת הש"ס

א עירובין מ:

ב עירובין מ:

ג פסחים צה:

ד משנה ביכורים

ה מכות יח:: מנחות סא:

ו מנחות סא.

ז קידושין לו:: סוטה יט, במדבר

ח רבה

ח כתובות לח.

ט תוספתא סוכה: פסיקתא דרב

כהנא

תורה אור השלם

ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר יהוה אלהיך בו ופנית בבקר (הלכת לאהלך [דברים טז, ז] ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת ליהוה אלהיך לא תעשה מלאכה [דברים טז, ח]

ועה הנה הבאתי את־ראשית פרי האדמה אשר־נתתה לי יהוה והנחתו לפני יהוה אלהיך (ושפתחות לפני יהוה אלהיך [דברים ז, י]

ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני מזבח יהוה אלהיך [דברים כו, ד]

ויצאנו יהוה ממצרים בג' חזקה ובזרע נטויה ובמרא גדל ובאתות ובמפתים [דברים כו, ח]

נדיו תביאנה את אשי יהוה את־החלב על־הסוזה וביאנו את הסוזה לקניף אתו תנופה לפני יהוה [ויקרא ז, ל]

ואת קל־חלבו תקריב מטנו את האלנה ואת־חלב המכשה את־הקרב [ויקרא ז, ג]

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

פז"ר קש"ב סימן הוא כדמפרש וזלזל: פים בפני עצמו שכל פרי הסג לא קנל בפני עצמו. דאין יושבין בספה חרפן לעצמו שאינו בסדר פרי הסג דא"כ היו בו גשה פרים ברכה לעצמו את יום שמיני חג העצרת הזה ובתוספתא משמע שמדברין את המלך דה"ג דה ברכה לעצמו שנאמר ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך בך פי' בקונט' והשתא לא הוי פי ההוא דתניא לעיל דאמרינו כשם שחג טעון שיר חרפן ברכה ולניה בך שמיני טעון חרפן שיר וברכה ולניה ורבינו תם מפרש ברכה דהכא ברכת המזון ותפלה פי ההיא דלעיל וקנל בפני עצמו לענון שטעון לניה ורבינו חננאל מפרש לענון [שידחה] רבלות משום דאמרי' פרכ בתיכא דמועד קטן (דף יט.). דהקובר את מתו שבעה ימים קדם הקנל בטלה ממנו גזרת שלשים וזמניו דליכא שבעה קדם לקנל ואפ"ה בטלה הימנו גזרת ל' משום שמיני עצרת ורבינו תם עצמו יסד במעריב של שמיני עצרת קדש ללניה ושלשים ידחס בלשאר רבלים יעחס ומיהו אי אפשר לומר שידחה לגמרי דהא פרכ בתיכא דמיו"ק (דף פד: ושם) אמרי' יום אחד לפני הסג וסג ושמיני שלו הרי כאן עשרים ואחד יום וברכת המלך לא בעי למתני משום דצריך למתני דומיא דברכה של ז' ימי הסג שיר שהיו אומרים מזמור שלם משא"כ בשאר ימי הסג שלא היו אומרים מזמור שלם אלא חציו היום וחציו למחר בך מפרש ר"ת בדאיתא בשליח החליל (לחמן ספה דף נה.) דמוכתב דה סימנא הומבה"י ולעיל פירשתי שהיו אומרים למעצח על השמינית: פוחת דה ארבעה. טפחים ופולסה בך פי' בקונט' ותמה מה שעור הוא זה בארבעה והלא חויר פוסל בשלשה בין בספה גדולה בין בספה קטנה בין באמצע בדמוכתב שלחי פי' קמא (דף יז.). מזליק דה את הדר. פירשנו לעיל פרכ הישן (ספה דף כט. ושם בד"ה ואמרי לה): שער המים. מן השערים הדרומיים שבצורה הוא דתנן במס' מדות (פ"ב מ"ו) שערים הדרומיים סמוכים למערב וקחשיב שער המים וקתני למה נקרא שער המים שבו מכניסין צלוחית המים של נסוך המים דתנן: שני ספלים של כסף. תמה דתנן במנחות פרכ שתי הלחם (מנחות דף טז:)

דא"כ היו בו גשה פרים ברכה לעצמו את יום שמיני חג העצרת הזה ובתוספתא משמע שמדברין את המלך דה"ג דה ברכה לעצמו שנאמר ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך בך פי' בקונט' והשתא לא הוי פי ההוא דתניא לעיל דאמרינו כשם שחג טעון שיר חרפן ברכה ולניה בך שמיני טעון חרפן שיר וברכה ולניה ורבינו תם מפרש ברכה דהכא ברכת המזון ותפלה פי ההיא דלעיל וקנל בפני עצמו לענון שטעון לניה ורבינו חננאל מפרש לענון [שידחה] רבלות משום דאמרי' פרכ בתיכא דמועד קטן (דף יט.). דהקובר את מתו שבעה ימים קדם הקנל בטלה ממנו גזרת שלשים וזמניו דליכא שבעה קדם לקנל ואפ"ה בטלה הימנו גזרת ל' משום שמיני עצרת ורבינו תם עצמו יסד במעריב של שמיני עצרת קדש ללניה ושלשים ידחס בלשאר רבלים יעחס ומיהו אי אפשר לומר שידחה לגמרי דהא פרכ בתיכא דמיו"ק (דף פד: ושם) אמרי' יום אחד לפני הסג וסג ושמיני שלו הרי כאן עשרים ואחד יום וברכת המלך לא בעי למתני משום דצריך למתני דומיא דברכה של ז' ימי הסג שיר שהיו אומרים מזמור שלם משא"כ בשאר ימי הסג שלא היו אומרים מזמור שלם אלא חציו היום וחציו למחר בך מפרש ר"ת בדאיתא בשליח החליל (לחמן ספה דף נה.) דמוכתב דה סימנא הומבה"י ולעיל פירשתי שהיו אומרים למעצח על השמינית: פוחת דה ארבעה. טפחים ופולסה בך פי' בקונט' ותמה מה שעור הוא זה בארבעה והלא חויר פוסל בשלשה בין בספה גדולה בין בספה קטנה בין באמצע בדמוכתב שלחי פי' קמא (דף יז.). מזליק דה את הדר. פירשנו לעיל פרכ הישן (ספה דף כט. ושם בד"ה ואמרי לה): שער המים. מן השערים הדרומיים שבצורה הוא דתנן במס' מדות (פ"ב מ"ו) שערים הדרומיים סמוכים למערב וקחשיב שער המים וקתני למה נקרא שער המים שבו מכניסין צלוחית המים של נסוך המים דתנן: שני ספלים של כסף. תמה דתנן במנחות פרכ שתי הלחם (מנחות דף טז:)

שתי שלחנות היו באולם אחד של כסף ואחד של זהב על של כסף ונתנין לחם הפנים בבניסותו ועל של זהב ביציאתו שמעלין בהקדש ולא מורידין אפי' סלקוהו מעל שלחן הזהב כהיכל לא היו יכולים להורידו ולעניחו בשל כסף וא"כ הכא שהיו ממלאים צלוחית של זהב היאך היו מנסכין בספלין של כסף וכי תימא בצלוחית שאינה מקדשת היו ממלאין לא היא דגבי חבית כשנתמלא מע"ש קתני מתני' שאינה מקדשת כדמפרש טעמא בגמרא חביל צלוחית שהיו ממלאין בחול היתה מקדשת וי"ל דספלים היו קבועים בסיד ולא פלים ניניהו דנחשבין כגופו של מזבח והרי הם פלבוניה שהיתה בבזיכין של זהב שהיו מקטירין על המזבח:

ולא פליגי הא בספה גדולה כו': מתני' מן השלוח מעין הוא סמוך לירושלים: מחזקת שלשה לגין זהו פחות שבנסכים רביעית ההין לכבש: שער המים אחד משערי גזרה נקרא בן על שם שמכניסין בו צלוחית של מים של נסוך דתנן: שני ספלים של כסף. תמה דתנן במנחות פרכ שתי הלחם (מנחות דף טז:)

מח.

מסורת הש"ס
א יומא ג: תוספתא סוכה; לעיל מז; חגיגה יז; ראש השנה ד: ב יומא פה; תמורה כה; פסחים ה: פסחים עא; עירובין קה; בבא קמא יא; שבועות יג; מנחות לז; בכורות טו; כריתות ז. ג לעיל כז.
ד פסיקתא דרב כהנא ה תענית ד: יומא כא; לעיל לו; שבת טז; ביצה ה; ביצה יד; קידושין כט; בבא מציעא קז; בבא בתרא קמז. ו לעיל כט.
ז תוספתא סוכה ח פסיקתא דרב כהנא
גליון הש"ס
מתני' נסוך המים. עיין ב"ב דף עט ע"א ברשב"ם ד"ה מים ובשיטה מקובצת שם:
תורה אור השלם

שבעת ימים תחג לילהא אלקיף במקום אשריבחר יתנה כי יברכה ויתנה אלקיף בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך וקיימת אד ששם (דברים טז, טו)

מח:

במיין חטמין דקיון. פֿרש פֿהונגט' חטס מערה מיס בפי הספלים והנִסכים מקלחין דָּרָה. החטמין ע"ג המזבח ובמזבח היה נִקֵּב שְׂבו המים וְהָיוּ יוֹרְדִין לשִׁיתוֹ שֶׁל מזבח שְׁהִיו חלולין מאד וְעִמְּהוּן וְזוֹ תמָה גְּדוּלָּה מַעֲיוֹ לוֹ כֵּל אוֹתוֹ הֵעֵיָן שְׁמַחטִם שֶׁל הספלים מְקַלֵּחַ עַל גַּב המזבח ומשם לִנְקֵב המזבח ומשם לשִׁיתוֹ קְלֵמָא הוא דְּמַנְקֵב הספלים יוֹרְדִין לשִׁיתוֹ בְּמיין שְׁנֵי נִקְבֵי החטס ולא שְׁהִיה בולט בְּמיין חטס כי הִיא דְּתַנּוּ בְּמַסְכֶּת מִדוֹת (פ"ג מ"ב) גְּצִי דְּמִים וְיִקְרָן מַעֲרֵבִית דְּרוֹמִיתתּ הִיוּ שְׁנֵי נִקְבִים בְּמיין שְׁנֵי חטמין דקיון שֶׁהַדְּמִים נִתְּנִין עַל יסוד מַעֲרֵבִית וְעַל יסוד דְּרוֹמִיתתּ ויוֹרְדִין בָּהֶן ומתַּעֲרְבִין בְּחִמָּה וְשִׁמָּא בְּמיין בְּלִיטַת חטס הִיה עָשִׂי עַל הַנִּקֵּב שְׁלֹא יִפֹּל עָלָיו דָּבָר לְסַתְּמוֹ: אֶחָד מַעֲבָה וְאֶחָד דָּק. פֿרש פֿהונגטִרס אֶחָד מִן הַנִּקְבִים מַעֲבָה מִשְׁמַע שְׂרוּצָה לוֹמַר שְׁהִיה הַנִּקֵּב רחב וְגָדוֹל זֶה מַה וְהָיוּ מַעֲבָה מִשְׁמַע שְׁשׁוּלֵי הספֵל הִיוּ עָבִים ומִתּוֹךְ כֵּךְ אִין הַמַּסְכָּה מִמַּהֲרָ לְצִרְאֵת: שְׁהָיוּ וְהַמִּים מְגַלִּין פֿסולִין לְגַבֵּי מַזְחָה. שְׁמַא שְׂתֵּה מִהֵן נִחַשׁ וְהֶאֱרַם מַעֲרַב בְּמִים וְנִמְצָא שְׁאִינוּ מְנַסֵּךְ מִים פֿשְׁעוֹר שְׁהִי הֶאֱרַם מַשְׁלִים לִשְׁעוֹרָן כֵּךְ פֿרש פֿהונגטִרס וְיִתְּנוּ פֿרוּשׁ זֶה לְמֵאִי דְסַלְקָא דְשִׁתָּה מַעֲקָרָא בְּגִמְרָא דְפֿרִיךְ (לְקַמֵּן סָפָה נ.) וְנִשְׁעָרְיָהּוּ בְּמַסְנַנֵּת אֶבֶל לִפִּי הַמַּסְתַּנָּא מִפְּרָשִׁינוּ מִשּׁוֹם הַקְּרִיבָהוּ נָא לְפַתְחֵךְ: מִנָּא הֵנ"מ. דִּיתַקְשִׁין וּמְרִיעִין בְּשִׁאיֶבֶת מִים שֶׁל נִסוּךְ כֵּךְ פִּי' הַפֿהונגט' וְעוֹד יֵשׁ לְפֶרֶשׁ דְּמַעֲלָן דְּמִי הַשְׁלֹחַ בְּשִׁי וּמִפֿרֶשׁ מִדְּכַתִּיב מִמַּעֲשֵׂי הַשּׁוּעָה: וְחֹחֲרִין עַל הָעֵקֶב. לֹא כִמֵּן שְׁפִי' פֿהונגט' מִשּׁוֹם שְׁלֹא יִרְכָּה בְּהַלּוֹךְ בַּחֲנֹם דֹּא"ב כְּשֶׁהִיא בְּהָרָן דְּרוֹמִיתתּ מַחְרִיתתּ נְמִי אֵלֶּא הֵינוּ טַעֲמָא דְהִבָּא דְחֹחֲרָתָן עַל הָעֵקֶב הֵיוּ דָּרָךְ יְמִין: וְעוֹלֶתֶתּ הַעוֹף כְּשֶׁרִבֶּתָהּ בְּמַחְרָה. בְּרִיתָא זֹז בְּלֵא מַשְׁנֶה שְׁלֵמָה הִיא בְּמַסְכֶּת זָבָחִים פָֿרָק חֲדָשִׁי חֲדָשִׁים (זָבָחִים דָּף סג.) וְהֵתֵם דִּיק מִדְּקָא אִמֵּר כְּשֶׁרִבֶּתָהּ בְּמַחְרָח מִפְּגַל דְּמַחְוּמָה בְּמַחְרָח וְשֶׁל חֲנֹם נִקֵּט טַעֲמָא מִן הַדִּיוּק דְּבִהֲרִיא תַנּוּ הֵתֵם (דָּף סד:) עוֹלֶתֶתּ הַעוֹף פִּיצַד הִיתָה נִשְׁעִית עָלֶה לְפֶשֶׁשׁ וּפְגָה לְפּוֹכֵב בָּא לוֹ לְקָרֹן דְּרוֹמִיתתּ מַחְרִיתתּ):

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

אֶחָד בִּפְסַל וְנִקֵּב אֶחָד בְּחֶטְמוֹ וְהַפֿהוֹ מַעֲרָה פֿפי הספלים והנִסכים מקלחין ויוֹרְדִין דָּרָךְ החטמין עַל גַּב המזבח ובמזבח היה נִקֵּב שְׂבו המים וְהָיוּ יוֹרְדִין לשִׁיתוֹ שֶׁל מזבח שְׁהִיו עִמְּהוּן וְחִלּוּלִים מֵאִד: אֶחָד מַעֲבָה וְאֶחָד דָּק אֶחָד מְנַקְבִים מַעֲבָה אוֹתוֹ שֶׁל יוֹן וְאֶחָד דָּק אוֹתוֹ שֶׁל מִים: שְׁהִיה שְׁטִיֶּס פֿלים בְּאֶחָד בְּדַמְפֶּרֶשׁ בְּגִמְרָא שְׁהַמִּים מִמַּהֲרִים לְצִרְאֵת לְפִיקָה צְרִיךְ שִׁיהֵא הַנִּקֵּב דָּק: ה"ג מַעֲרַבֵּו שֶׁל מִים מִתְּרַחֵו שֶׁל יוֹן הספלים נִתְּנוּס אֵצֶל הַקָּרוֹן זֶה לְפָנֵי זֶה כְּמוֹכִין זֶה לְזֶה אֶחָד לְצַד מַעֲרַב וְאֶחָד לְפָנִים הֵימְנוּ דְּהֵינוּ לְמַחְרָח: ר' יהודה אוֹמַר כּו' בְּתַרְתּוֹ פֿליגי אֲשֶׁלְּשֶׁה לְגִין קֵאִי וְאֲשֶׁבֶעָה קֶאֱמָר ת"ק וְאִתְּרָא רַבִּי יְהוּדָה לְמִימַר אֵף בְּשִׁמְיֵי מְנַסְכִּים: הַגִּבָּה אֵת יָדָךְ שֶׁרָאָה שֶׁתַּנּוּ הַמִּים בִּפְסַל לִפִּי שֶׁהַצִּלּוּקִין אִין מוֹדִין בְּנִסְכּוֹ הַמִּים שְׁפֶעֶס אַחַת נִסָּךְ צְלוּקִי אֶחָד אֵת הַמִּים עַל רַגְלָיו: שְׁאִינָה מְקַזֶּשֶׁת לֹא נִתְחַנְּכָה לַעֲבוֹדַת המזבח שְׁתֵּהֵא קְדוּשָׁה לְכָלִי שְׂרַת דְּתוֹמָא לָן (יומא דף יב:) כֵּל הַבָּלִים שְׁעָשָׂה מִשֶּׁה מִשִּׁיתָתוֹ מְתַלְּשָׁתוֹ מִקְּשָׁן וְאִילָנֵי עֲבוֹדָתוֹ מְחַנְכָתוֹ וּבְגִמְרָא מִפֿרֶשׁ מ"ט מִמַּלְאִים בְּשִׁאִינוּ מַקְדָּשׁ: הִיה מִמַּלְא מִן הַבִּיּוֹר מִן הַמִּים שְׁבִיתוֹךְ הַבִּיּוֹר וּמִי הַבִּיּוֹר אַע"פ שֶׁנִּמְשַׁח וְהַקִּדֵּשׁ לְכָלִי שְׂרַת וּמְקַדָּשׁ מִמֵּינוּ אִין נִפְסָלִין בְּלִינָה שְׁהִיו מַשְׁקִיעִין אוֹתוֹ מִבְּעַרְבַּב בְּבוֹר בְּדֹאֲמַר בְּסָדֵר יוֹמָא (דָּף לו.) אֵף הוּא עָשָׂה מְכַנֵּי לְבִיּוֹר שְׁהִיו מַשְׁקִיעִין בְּמוֹכְנֵי הַבִּיּוֹר שְׁלֹא יְהִי מִמֵּינוּ נִפְסָלִין בְּלִינָה: שְׁהָיוּ וְהַמִּים מְגַלִּים כּו' נִתְגַּלָּה הֵינוּ טַעֲמָא דְּמִמַּלְא מִן הַבִּיּוֹר וְלֹא הִיה מְנַסֵּךְ מִהֵן לִפִּי שְׁהָיוּ [וְהַמִּים] הַמְגַלִּין פֿסולִין לְגַבֵּי מַזְחָה דְּחִישִׁינוּ שְׁמַא שְׂתֵּה מִהֵן נִחַשׁ וְהֶאֱרַם מַעֲרַב בָּהֶן וְנִמְצָא שְׁאִינוּ מְנַסֵּךְ מִים פֿשְׁעוֹר שְׁהִי הֶאֱרַם מַשְׁלִים לִשְׁעוֹרָן: גְּמִ' מִנָּא הֵנ"מ דִּיתַקְשִׁין וּמְרִיעִין בְּשִׁאיֶבֶת הַמִּים שֶׁל נִסוּךְ: דְּכַתִּיב שְׁמַחֶה וְשִׁשּׁוֹן אֲרָדִים קִרָא לְשַׁמְחָה קַמָּה שְׁשׁוֹן: חַד יוֹמָא שְׁבִיתוֹךְ וְקִיעִיֹד מִן הַשְׁמִים: פֿרַוּנְקָא רַךְ לָרוֹן לְפָנָיו: בְּשַׁמְחָה תַּצֵּאוּ שְׁהוּא יִרְאֶה הַדְּרָכִים וַיַּשְׁבֵּר מַעֲבָרֹתֶתּ הַמִּים: מַשְׁכָּא דְּהֵהוּא גִבְרָא מַשְׁוִינָן לֶה גוֹדָא לֶה גוֹדָא נוֹד וְחַבְרָו בְּמַסְכֶּת שִׁבֵּת (דָּף קלח.) הַגוֹד וְהַשְׁשִׁמְרַת: עוֹלִין דָּרָךְ יְמִין כְּשֶׁהוּא עוֹלֶה לְרֹאשׁ המזבח פּוֹטִין לְהָרָן מַחְרִיתתּ דְּרוֹמִיתתּ דְּהֵינוּ לִימִין הַעוֹלָה שֶׁהַכֶּבֶשׂ בְּדִירוֹמוֹ שֶׁל מַזְחָה וּמִקְרָאִי לְיַפִּין לֶה (זָבָחִים דָּף סב:) וּמַשְׁלַתָּהּ בְּנוֹת קָדִים (וְחִזְקָאֵל מ"ג:י"י) כְּשֶׁתַּעֲלֹו בּוֹ תַפְּנוּ לְמַחְרָח: מִקְשׁוֹפִין ויוֹרְדִין דָּרָךְ שְׁמַלֵּא כְּשֶׁהוּא בָּא לְכַד אִינוּ חוֹתֵר עַל עֵקֶבּוּ אֵלֶּא מִקְוִי כְּסִיב לְמַזְחָה עַד שְׁמַגִּיעַ לְכַבֶּשׁ ויוֹרֵד בְּמַעֲרַבֵּו שֶׁל כְּבֶשׂ שְׁהִיא לְשִׁמְאֵלוּ בְּעַלְיָתוֹ וְהִיא דְּאִין חֹחֲרִין עַל

הָעֵקֶב דֹּא"ב נִמְצָא מַהֲלָךְ לְצַד שְׁמַלְאוֹ שְׁהִי פָּנָיו לְמַזְחָה וְאִינוּ מַחְזִיר לוֹ אַחֲוִיקִי וְרַחֲמֵנָא אִמֵּר כֵּל פְּנוֹת שְׁאֵתָה פּוֹנֶה לֹא יְהִי אֵלֶּא דָּרָךְ יְמִין דְּנִפְקָא לָן מִדְּתַנִּי רַמִּי בַר יִחְזַקְאֵל עוֹמֵד עַל שְׁנִים עָשָׂר בְּהָר וְכו') בְּמַסְכֶּת זָבָחִים (דָּף סב:.) חוּן מִן הַעוֹלָה לֵב' דְּכָרִים הַעֲשִׂין בְּהָרָן מַעֲרֵבִית דְּרוֹמִיתתּ שְׁפוּטִים דָּרָךְ שְׁמַלֵּא כְּשֶׁהֵן בְּרֹאשׁ המזבח פּוֹטִין לְהָרָן מַעֲרֵבִית דְּרוֹמִיתתּ שְׁהִיא לְשִׁמְאֵלוּ וְאִין פּוֹטִין לְיְמִין שְׁהִיה פּוֹטִין עַד שְׁנִיעִיֵּו לְהָרָן מַעֲרֵבִית דְּרוֹמִיתתּ וּבְשִׁחִיטַת קֲדָשִׁים (דָּף סד.) מִפֿרֶשׁ טַעֲמָא נִסְכִּים שְׁמַא יִתַּעֲשִׂנוּ בְּעָשׂוֹן הַמַּעֲרֵכָה כְּשִׁתְּוִיפּוּהוּ כְּסִיב שִׁיתֵּר מִמַּהֲלָךְ מֵאֵה אִמָּה יֵשׁ בְּהָרָן המזבח וְעוֹלֶתֶתּ הַעוֹף שְׁמַא תְּמוֹת בְּעָשׂוֹן: וְחֹחֲרִין עַל הָעֵקֶב גְּרָסִינוּ וְלֹא גְרָסִינוּ וּמִקְשׁוֹפִין עַל הָעֵקֶב בְּדָרָךְ שְׁעָלוּ בּוֹ וְאִין מִקְשׁוֹפִין דְּכָל כַּמָּה דְּמַעֲצִין לְמַעֲטִי בְּהַלּוֹךְ שֶׁל שְׁמַלֵּא מִמַּעֲטִינוּ: כְּשֶׁרִבֶּתָהּ בְּמַחְרָח מִקּוּם עוֹלֶתֶתּ הַעוֹף עַל קָרֹן דְּרוֹמִיתתּ מַחְרִיתתּ הִיא מְכַנֵּי שְׁקֻרֹּכָה לְבִית הַדָּשׁוֹן שֶׁשֶּׁם זֹרְקִיון מְרָאָה וְנוֹצָה כְּדְּכַתִּיב (וְיִקְרָא א' ט:ט") וְהַשְׁלִיךְ אֵתָה אֵצֶל המזבח וּגו' וּבִית הַדָּשׁוֹן הִיה אֵצֶל הַכֶּבֶשׂ בְּמַחְרָסָה כְּמוֹךְ לֶה בְּשִׁנְשֶׁה טַפְּחִים וְרַחוּךְ מִן המזבח כ' אִמָּה כְּדָתְנָן בְּמַסְכֶּת תַּמּוּד (פ"א מ"ד) גְּצִי תוֹרֵם אֵת הַדָּשׁוֹן וּבְשִׁעוֹלֶתֶתּ הַעוֹף רִבָּה בְּמַחְרָח שֶׁנֶּשׁ שֶׁס כִּהְיִים רַבִּים מוֹלָקִין עוֹלֶתֶתּ הַעוֹף בְּאִין וְעוֹשִׂין אוֹתָהּ בְּמַעֲרֵבִית דְּרוֹמִיתתּ אוֹתָם שְׁאִין וּכּוֹלִין לַעֲמֹד שֶׁס: אִתּוֹ לֹאֲשַׁחֲוִירֵי לִפִּי שְׁפֶעֶמִים שְׁמַחְלִיפִין: לִימָא מִתְּנִיתוֹן דְּבִשִׁי אֶחָד מַעֲבָה וְאֶחָד דָּק רַבִּי יְהוּדָה הִיא דְּאִמֵּר שֶׁל מִים לֵב גַּל יוֹן רַבִּישִׁית הִיא כְּתִיב בְּנִסְכֵּי תַמּוּד הֵינוּ ג' לְגִין שְׁהָיוּ שְׁנִים עָשָׂר לֵב: כְּמוֹךְ עַב: וּמִיֵּא קְלִישִׁי וַיִּנְצִחוּ בְּנִקֵּב חֲטוֹן: הִכי נְמִי מַסְתַּבְּכָא דְּמַתְנִי' רַבֵּנן הִיא: דְּאֵלוּ ר' יְהוּדָה רַחֵב וְהָצַד אֵית לֶה כְּלוֹמַר שְׁמַעֲיָן לִיה דְּבִלָּשׁוֹן חֹצֵר קֹאמֵר לִיה וְלֹא בִלָּשׁוֹן מַעֲבָה וְזָק רַחֵב מִשְׁמַע וְזָק עַל חֹצֵר טַפִּי מִיתַעֲרָא דְּמַעֲבָה עַל מַדָּק: נִפְגָּמָה קָרֹן המזבח ע"י אֲבִיטִים שְׁקָרִיו בּוֹ: בּוֹל שֶׁל מִלַּח מִלֹּא אֲהֲרֹוֹף: לֹא מְפָנִי שְׁהִיה המזבח כְּשֶׁר לַעֲבוֹדָה בְּסִתְּמָה זֹז: אֵלֶּא כְּכִי שְׁלֹא יִרְאֶה פָּגוּם מְפָנִי הַכְּבוֹד:

בְּמיין שְׁנֵי חוֹטְמִין דְּקִין, (וְאֶחָד) מַעֲוִבָה וְאֶחָד דָּק, כְּדִי שְׁיִהוּ שְׁנִיָּהֶם כְּלִין בְּבֵת אַחַת. מַעֲרַבֵּו — שְׁל מִים, מְזַרְחוֹ — שְׁל יִין. עִירָה שְׁל מִים לְתוֹף שְׁל יִין, וְשְׁל יִין לְתוֹף שְׁל מִים — יִצָּא.[[][ⓘ] רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: בְּלוג הִיָּה מְנַסֵּךְ כָּל שְׁמוּנָה. וְלְמְנַסֵּךְ אוֹמַר לוֹ: הַגִּבָּה יָדָה. שְׁפֶעֶס אֶחָד נִסָּךְ אֶחָד עַל גַּבֵּי רַגְלָיו, וּרְגַמּוּהוּ כָּל הָעָם בְּאַתְרוּגִּיָּהוּ. כְּמַעֲשָׂהוּ בַּחול כֶּה מַעֲשָׂהוּ בַשַּׁבָּת, אֵלֶּא שְׁהִיָּה מִמַּלְא מַעֲרַב שַׁבָּת חֲבִית שְׁל זָהָב שְׁאִינָה מְקוּדָּשֶׁת מִן הַשִּׁילּוּחַ וּמַנִּיחָה בְּלִשְׁכָּה. נִשְׁפָּכָה, נִתְּגַלְּתָה, הִיָּה מִמַּלְא מִן הַכִּיּוֹר. שְׁהָיוּ וְהַמִּים מְגוֹלִין — פֿסולִין לְגַבֵּי מְזֻבָּח. גְּמִ' מִנָּא הַנִּי מִיִּלִּי? אִמֵּר רַב עֵינָא, דְּאִמֵּר קְרָא: "וּשְׁאַבְתֶּם מִים בְּשִׁשּׁוֹן וְגו'". הִנָּהוּ תְּרִי מִינֵי, חַד שְׁמִיָּה שִׁשּׁוֹן וְחַד שְׁמִיָּה שְׁמַחַח. אִמֵּר לִיָּה שִׁשּׁוֹן לְשַׁמְחָה: אֲנָא עַדִּיפָנָא מִינָּה, דְּכַתִּיב: "שִׁשּׁוֹן וְשַׁמְחָה יִשִּׁיגוּ וְגו'". אִמֵּר לִיָּה שְׁמַחַח לְשִׁשּׁוֹן: אֲנָא עַדִּיפָנָא מִינָּה, דְּכַתִּיב: "שְׁמַחָה וְשִׁשּׁוֹן לִיְהוּדִים". אִמֵּר לִיָּה שִׁשּׁוֹן לְשַׁמְחָח: חַד יוֹמָא שְׁבִיתוֹךְ וְשִׁוְיָה פֿרַוּוּנְקָא, דְּכַתִּיב: "כִּי בְשַׁמְחָה תַּצֵּאוּ". אִמֵּר לִיָּה שְׁמַחַח לְשִׁשּׁוֹן: חַד יוֹמָא שְׁבִיתוֹךְ וּמָלוּ כֶּה מִיָּא, דְּכַתִּיב: "וּשְׁאַבְתֶּם מִים בְּשִׁשּׁוֹן". אִמֵּר לִיָּה הֵהוּא מִינָּא דְשְׁמִיָּה שִׁשּׁוֹן לְרַבִּי אָבָהוּ: עַתִּידִיתוּ דְתַמְלוֹ לִי מִים לְעֵלְמָא דְאַתִּי, דְּכַתִּיב: "וּשְׁאַבְתֶּם מִים בְּשִׁשּׁוֹן", אִמֵּר לִיָּה: אִי הָוָה כְּתִיב "לְשִׁשּׁוֹן" — כְּדָקְאֲמַרְתָּ, הַשְׁתָּא דְּכַתִּיב "בְּשִׁשּׁוֹן" — מַשְׁפִּיָּה דְּהֵהוּא גִבְרָא מַשְׁוִינָן לִיָּה גוֹדָא וּמַלְינָן בִּיָּה מִיָּא.[[][Ⓜ] עֵלָה בִּפְסַבֶּשׁ וּפְנָה לְשַׁמְאֵלוּ כּו'. תַּנּוּ רַבֵּנן: כָּל הָעוֹלָם לְמְזֻבָּח — עוֹלִין דָּרָךְ יְמִין וּמִקְשִׁיפִין ויוֹרְדִין דָּרָךְ שְׁמַאֵל. חוּץ מִן הָעוֹלָה לְשַׁלְשָׁה דְּבָרִים חֲלָלוּ, שְׁעוֹלִין דָּרָךְ שְׁמַאֵל וְחוֹזְרִין עַל הָעֵקֶב. וְאֵלוּ הֵן: גִּיסוּף הַמִּים, וְגִיסוּף הַיִּין, וְעוֹלֶתֶתּ הָעוֹף כְּשֶׁרִבֶּתָהּ בְּמַזְרָח. אֵלֶּא, שְׁהִיו מַשְׁחִירִין. בְּשַׁלְמָא דִּינן מַשְׁחִיר, דְּמִיָּא אַמַּאי מַשְׁחִיר? כִּין דְּאִמֵּר מַר: עִירָה שְׁל מִים לְתוֹף שְׁל יִין, וְשְׁל יִין לְתוֹף שְׁל מִים יִצָּא — שְׁל מִים אֵתִי לְאַשְׁחוֹרִי.[[][Ⓜ] וּמְנוּקָבִים כְּמיין שְׁנֵי חוֹטְמִין וְכו'. לִימָא מִתְּנִיתִין רַבִּי יְהוּדָה הִיא וְלֹא רַבֵּנן, דְּתַנּוּ: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: בְּלוג הִיָּה מְנַסֵּךְ כָּל שְׁמוּנָה. דְּאִי רַבֵּנן, — כִּי הִדְדִי נִינָּהוּ! אֲפִילוּ תִימָא רַבֵּנן: חֲמָרָא סְמִיָּה, מִיָּא קְלִישׁ. הִכי נְמִי מַסְתַּבְּרָא, דְּאִי רַבִּי יְהוּדָה — "רַחֵב" וְ"קָצֵר" אֵית לִיָּה. דְּתַנָּא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: שְׁנֵי קַשּׁוּאוֹת הִיוּ שָׁם, אֶחָד שְׁל מִים וְאֶחָד שְׁל יִין. שְׁל יִין — פִּיָּה רַחֵב, שְׁל מִים — פִּיָּה קָצֵר, כְּדִי שְׁיִהוּ שְׁנִיָּהֶם כְּלִין בְּבֵת אַחַת, שְׁמַע מִינָּה.[[][Ⓜ] מַעֲרַבֵּו שְׁל מִים. תַּנּוּ רַבֵּנן: מַעֲשָׂה בְּצִדּוּקִי אֶחָד שְׁנִיָּסָה עַל גַּבֵּי רַגְלָיו, וּרְגַמּוּהוּ כָּל הָעָם בְּאַתְרוּגִּיָּהוּ. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נִפְגָּמָה קָרֹן הַמְזֻבָּח, וְהַכִּיאוּ בּוֹל שְׁל מָלַח וּסְתַמוּהוּ. לֹא מְפָנִי שְׁהוּכְשֵׁר לַעֲבוֹדָה, אֵלֶּא מְפָנִי שְׁלֹא יִרְאֶה מְזֻבָּח פָּגוּם.

שְׁכָּל

הָעֵקֶב דֹּא"ב נִמְצָא מַהֲלָךְ לְצַד שְׁמַלְאוֹ שְׁהִי פָּנָיו לְמַזְחָה וְאִינוּ מַחְזִיר לוֹ אַחֲוִיקִי וְרַחֲמֵנָא אִמֵּר כֵּל פְּנוֹת שְׁאֵתָה פּוֹנֶה לֹא יְהִי אֵלֶּא דָּרָךְ יְמִין דְּנִפְקָא לָן מִדְּתַנִּי רַמִּי בַר יִחְזַקְאֵל עוֹמֵד עַל שְׁנִים עָשָׂר בְּהָר וְכו') בְּמַסְכֶּת זָבָחִים (דָּף סב:.) חוּן מִן הַעוֹלָה לֵב' דְּכָרִים הַעֲשִׂין בְּהָרָן מַעֲרֵבִית דְּרוֹמִיתתּ שְׁפוּטִים דָּרָךְ שְׁמַלֵּא כְּשֶׁהֵן בְּרֹאשׁ המזבח פּוֹטִין לְהָרָן מַעֲרֵבִית דְּרוֹמִיתתּ שְׁהִיא לְשִׁמְאֵלוּ וְאִין פּוֹטִין לְיְמִין שְׁהִיה פּוֹטִין עַד שְׁנִיעִיֵּו לְהָרָן מַעֲרֵבִית דְּרוֹמִיתתּ וּבְשִׁחִיטַת קֲדָשִׁים (דָּף סד.) מִפֿרֶשׁ טַעֲמָא נִסְכִּים שְׁמַא יִתַּעֲשִׂנוּ בְּעָשׂוֹן הַמַּעֲרֵכָה כְּשִׁתְּוִיפּוּהוּ כְּסִיב שִׁיתֵּר מִמַּהֲלָךְ מֵאֵה אִמָּה יֵשׁ בְּהָרָן המזבח וְעוֹלֶתֶתּ הַעוֹף שְׁמַא תְּמוֹת בְּעָשׂוֹן: וְחֹחֲרִין עַל הָעֵקֶב גְּרָסִינוּ וְלֹא גְרָסִינוּ וּמִקְשׁוֹפִין עַל הָעֵקֶב בְּדָרָךְ שְׁעָלוּ בּוֹ וְאִין מִקְשׁוֹפִין דְּכָל כַּמָּה דְּמַעֲצִין לְמַעֲטִי בְּהַלּוֹךְ שֶׁל שְׁמַלֵּא מִמַּעֲטִינוּ: כְּשֶׁרִבֶּתָהּ בְּמַחְרָח מִקּוּם עוֹלֶתֶתּ הַעוֹף עַל קָרֹן דְּרוֹמִיתתּ מַחְרִיתתּ הִיא מְכַנֵּי שְׁקֻרֹּכָה לְבִית הַדָּשׁוֹן שֶׁשֶׁם זֹרְקִיון מְרָאָה וְנוֹצָה כְּדְּכַתִּיב (וְ

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

שָׁפֵל מִזְבֵּחַ כּוֹי לַהֲכִי אִין בָּשָׂר לַעֲבֹדָה שָׁפֵל הַמִּזְבֵּחַ שָׁאִין לוֹ קָרוֹן

וְכִבֵּשׁ וַיִּסְוֹד וַיְרַבּוּעַ פָּסוּל לַעֲבֹדָה הֲכִי גְרָסִינוּ קָרוֹן אֶבֶן אֲמָה עַל אֲמָה בְּרוּם אֲמָה לְכָל קָרוֹן וַיִּסְוֹד דְּהִינוּ אֲמָה בְּנִיסָה רֹאשׁוֹנָה וַרְבּוּעַ שָׁאִינוּ מִרְבַּע אֶס חֶסֶר אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ פָּסוּל וַיַּעֲמֵא אֲמֹר רַב הֵאָא בַּשְּׁחִיטָה קִדָּשִׁים (וְזָכִיּוּם סב.)

כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר הַמִּזְבֵּחַ לַעֲבֹד דְּהֲכִי מִשְׁמַע הַמִּזְבֵּחַ זֶהוּ הַמִּזְבֵּחַ הָעֲשׂוִי בֶן וְהֵנָּה בְּכוּלָּהּ כְּתִיב הַמִּזְבֵּחַ עַל חֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ בִּאֲרָצְשָׁךְ בְּמִלֻּאִים (שְׁמוֹת כ"ט:י"ב) וְכִבֵּשׁ כְּתִיב אֵל פָּנֵי הַמִּזְבֵּחַ (וַיִּקְרָא ו':י') וְהִכָּשֵׁה הוּא פָּנֵי שֶׁל מִזְבֵּחַ שֶׁהוּא פְתוּחוֹ וְעָלִיתוֹ וַיִּסְוֹד כְּתִיב אֵל יִסְוֹד הַמִּזְבֵּחַ (שָׁם ח) וְכַרְפֻּעַ כְּתִיב רַבּוּעַ וְהִנֵּה הַמִּזְבֵּחַ (שְׁמוֹת כ"ז:א'): רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוֹזָדָה אָמַר אִךְ הַסּוּבָב מַעֲבָדוֹ דְּקִרְסָבַר בַּרְכּוּב הַמִּזְבֵּחַ זֶהוּ הַסּוּבָב וְהָרִי גֵאֲמַר בּוֹ הַמִּזְבֵּחַ וַרְבָּנָן סְבִירָא לֵהוּ זֶהוּ הַכּוּיָר וְהָכִי אֲמַרְיִין בְּזָכִיּוּם בְּפִרְקָה קִדָּשִׁי קִדָּשִׁים (שָׁם): שִׁיתִין חֲלָל שֶׁתַּחַת הַמִּזְבֵּחַ בְּגִיג מָקוֹם הָאֲסָבִים: חֲמוּקֵי סְתָרֵי לָשׁוֹן חֲמֵק עֶבֶר (שִׁיר הַשִּׁירִים ה'י') נִסְתָּר וְנִכְסָה מִמֶּנּוּ וְכֵן עַד מִתִּי תַתַּחֲמָקוֹן (וַיִּרְמִיָּהוּ ל"א:כ"ב) תַּסְתָּרֵי מִמֶּנּוּ שֶׁאֵת בִּטָּשָׁה לְקַרֵּב אֵלֵי עַל שְׁמַעֲלַת בִּי חֲמוּקֵי וְכִידֵי לָשׁוֹן וְכָךְ הַמִּזְבֵּחַ (וַיִּקְרָא ח): מַעֲשֵׂה יָדֵי אֲמִנוּתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה גְּרָסִינוּ וְעָלִיָּהֶם כִּרְה גִּזּוֹר וְכוּ' לֹא גְרָסִינוּ לִיָּה בַּתוֹסְפָתָא וְהִכָּא נִמֵּי לֹא גְרָסִינוּ לִיָּה דְמֵאֵן דְּאִית לִיָּה שְׁכִרְלָן לִית לָהּ שְׁמַשְׁשַׁת יָמֵי בְּרָאשִׁית וְנִבְרָאוּ: לִידִידֵי הַקַּב"ה בַּשְּׁבִילוֹ חֲנִי מְשׁוֹרְרוֹ וּבִמְקוֹמוֹ חֲנִי לְקַבֵּל עַל זֹאת: שִׁירַת מוֹדִי לְכַרְמוֹ עַל פְּרָמּוֹ: פָּרָס הִנֵּה לִידִידֵי בְּקָרוֹן בֶּן שָׁמֹן בֶּאֱרֹן וְשִׁרְאֵל זֹוִית הַשְׁמָנָה מִכָּל הָאֲרָצוֹת: וַיַּעֲשֶׂהָ בָּנָה לָהֶם עָרִים בְּצִוְרוֹת מִקְפּוֹת דְּלָתִים וְכִרִּיחַ בַּטַּבַּעַת דְּמִתְרַגְמִינוּ עֵיזָקָא (שְׁמוֹת כה):

וַיִּסְקָלָהוּ בְּאֶזָּס הַמִּפְנֵה אֲבָנִים מִכַּרְמוֹ בְּלוּמֹר פְּנֵה הָאֲמוֹת מִפְּנִיָּהֶם שֶׁלֹּא יִגְבּוּ בְּאֲרָצָם בֶּן וַחֲטִיאוֹ אֲוֹתָם: וַיַּטְעֵהוּ שׂוֹרֶק נָטַעוּ גִפְּנִים מִשְׁפָּחוֹת וְלֹא זְמוּרָה אֶלָּא שְׂרָשִׁין עֲצָמֹן זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהוּא שְׂרָשׁוֹ וְעֶאֱרֹן שֶׁמִּתְבָּבֵס לַפָּנֵי הַמָּקוֹם: וַיָּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכּוֹ זֶה מִזְבֵּחַ הָעֲשׂוִי בְּמִגְדָּל עִז: וְגַם יָקָב חֲצַב בּוֹ בְּאוֹתוֹ מִגְדָּל יָקָב הוּא פּוֹר חֲפוּר וְכֵן עַד וַיְהִי הַמְּגֵל (וְכַרְהִי י"ד:י') בֵּית שֵׁיחָא דְּמִלְכָּא לָשׁוֹן שִׁיחַ וּמַעֲרָה פּוּשִׁי"ן בְּלַע"ז: בֶּין כִּבֵּשׁ לַמִּזְבֵּחַ הַכִּבֵּשׁ אֲרָכּוֹ ל"ב וּמַשְׁפַּע וְעוֹלָה ט' אֲמוֹת עַד שֶׁשְׁנֵי לַמִּזְבֵּחַ וְלֹא הִנֵּה רֹאשׁוֹ מִתְּחַבַּר לַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא חֲוִיר מַעֲט מִפְּסִיק בִּינֵיתָם בְּדֹאֲמֹר בְּזָכִיּוּם (דף קד.) וְשִׁעִית עֲלִיתָיוּ הַבָּשָׂר וְהָדָם מֵה דָם בְּזִרְיָקָה אִךְ בָּשָׂר בְּזִרְיָקָה הֵאָ לַמִּדָּת חֲוִיר יֵשׁ בֶּין כִּבֵּשׁ לַמִּזְבֵּחַ וְאוֹתוֹ חֲוִיר קֲרוִי בֶּין כִּבֵּשׁ לַמִּזְבֵּחַ וְלֵוִל הִנֵּה בְּאוֹתוֹ חֲוִיר בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כִּבֵּשׁ בַּשְּׁמוּנָה אֲמוֹת מַעֲרָבִית שֶׁל כִּבֵּשׁ שֶׁהַכִּבֵּשׁ רַחְבּוֹ ט"ז אֲמָה מִמְּזָרְחַ לַמַּעֲרָב וְאוֹתוֹ חֲלָל שֶׁהַסָּבִים יוֹרְדִין לְתוֹכּוֹ שֶׁחַן נִשְׁשִׁין בְּדִרּוּמִית מַעֲרָבִית שֶׁל מִזְבֵּחַ וּמִקָּף אֲרַבַּע מַחְצֵת עַד קִרְקַעִיתוֹ וְקִרְקַעִיתוֹ שֶׁל רַצְפַּת שִׁשׁ וְאִין הֵייוֹן בְּבֵלַע שֶׁסָּל נִסְכֵּי יוֹן שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה יוֹרְדִין שָׁם וְהֵאָי תַּנָּא לִית לָהּ שְׁהִי שִׁיתִין יוֹרְדִין עַד תֵּהֱוֶה וְהָכִי אֲמַרְיִין לְחַמֵּן דְּלִית לִיָּה וּפְלִיג אֲדַרְבָּנָן: פִּרְחֵי בָּהֵנָּה וְלָדִים כִּהָּנִים: יוֹן קִרוֹשׁ שְׁנַעֲשַׁשׁ וְנִקְרָשׁ: וְשׁוֹרְפִין אוֹתוֹ בְּהִקְשָׁה בְּמָקוֹם קִדּוּשׁ בְּעִזְרָה וּמִתּוֹךְ הַשִּׁיתִין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִתְמַלְאוּ הַשִּׁיתִין מִן הָאֲסָבִין שֶׁכָּל קִרְבָּנוֹת הַעֲצוּר וְהַיָּחִיד טְעוּנִין וְסָבִים חוּץ מִחֲטָאֵת וְאִשָּׁם וְשׁוֹרְפִין אוֹתָם שְׁאִסּוּרִין בְּהִנָּה דְּהִקְשָׁה הוּא: שֶׁנֶּאֱמַר בְּהִקְשָׁה הִסָּךְ הִקְשָׁה שְׂרָפָה לְנִסּוּכּוֹ:

"שָׁפֵל מִזְבֵּחַ שָׁאִין לוֹ לֹא כִבֵּשׁ וְלֹא קָרוֹן וְלֹא יִסְוֹד וְלֹא רִיבּוּעַ — פָּסוּל לַעֲבֹדָה. רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוֹדָה אָמַר: אִךְ הַסּוּבָב. ^(א)אָמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שִׁיתִין, מִשְׁשַׁת יָמֵי בְּרֹאשִׁית נִבְרָאוּ, שְׁנַאֲמַר: "חֲמוּקֵי יִרְכִיָּה כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יָדֵי אָמֶן". "חֲמוּקֵי יִרְכִיָּה" — אֵלּוּ הַשִּׁיתִין. "כְּמוֹ חֲלָאִים" — שְׁמַחוּלָלִין וַיּוֹרְדִין עַד הַתְּהוֹם. "מַעֲשֵׂה יָדֵי אָמֶן" — זֶה מַעֲשֵׂה יָדֵי אוֹמְנוֹתוֹ שֶׁל הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. תַּנָּא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: "בְּרֹאשִׁית", אֵל תִּיקְרִי "בְּרֹאשִׁית", אֶלָּא "בְּרֹא שִׁית". ^(ב)תַּנָּא, רַבִּי יוֹסִי אָמַר: שִׁיתִין מַחוּלָלִין וַיּוֹרְדִין עַד תְּהוֹם, שְׁנַאֲמַר: "אֲשִׁירָה נָא לִידִידֵי שִׁירַת דּוּדֵי לְכַרְמוֹ כָּרָם הִנֵּה לִידִידֵי בְּקָרוֹן בֶּן שָׁמֹן. וַיַּעֲזָקְהוּ וַיִּסְקָלָהוּ וַיַּטְעֵהוּ שׂוֹרֶק וַיָּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכּוֹ וְגַם יָקָב חֲצַב בּוֹ". "וַיַּטְעֵהוּ שׂוֹרֶק" — זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, "וַיָּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכּוֹ" — זֶה מִזְבֵּחַ, וְגַם יָקָב חֲצַב בּוֹ" — אֵלּוּ הַשִּׁיתִין. ^(ג)תַּנָּא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צְדוֹק: לוֹל קִטָּן הִנֵּה בֶּין כִּבֵּשׁ לַמִּזְבֵּחַ בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כִּבֵּשׁ, וְאַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה פִּרְחֵי כְּהוּנָה יוֹרְדִין לְשָׁם, וּמִלְקָטִין מִשָּׁם יִזְן קִרוֹשׁ שְׂדוּמָה לְעִיגוּלֵי דְבִילָה, וּבִאִין וְשׁוֹרְפִין אוֹתוֹ בְּקִדּוּשָׁה, שְׁנַאֲמַר: "בְּקִדָּשׁ הַסָּךְ נִסָּךְ שֶׁכָּר לָהּ"

—‏ **כָּשֵׁם**

דְּאִין לוֹ קָרוֹן דְּבִגְמִיָּה פּוֹסְלַת בְּאֲבָנֵי מִזְבֵּחַ כְּזִי שֶׁתַּחְזֹר בַּה צִּפְרוֹן בְּדֹאֲמֹר פ"ק דְּחֻלִּין (דף יח. וְשָׁם) וַיַּעֲמֵא פִרָשׁ שָׁם בְּהוֹנָט' מִשּׁוּם דְּכְתִיב אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶנָּה [וְכַסִּירָא] פְּלִיגֵי בַּה תַּנָּאֵי הֵתָם ר"ש בֶּן יוֹחִי אָמַר טַפַּח ר' חֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר קְזוֹת וי"ל דְּהַטְעַם מִשּׁוּם דְּלֹא חֲשִׁיב רַבּוּעַ לְמַר בַּהֲאֵי שְׁעוּרָא וְלְמַר בַּהֲאֵי שְׁעוּרָא וַרְבּוּעַ מַעֲבָב בְּדִקְתָּנֵי הִכָּא וּמִיָּהוּ בְּמִזְבֵּחַ נִיחָא דְּכְתִיב רַבּוּעַ וְהִנֵּה הַמִּזְבֵּחַ אֲבָל קָרוֹן מַנְלָן דְּסִיד הִנֵּה בְּקָרוֹן דִּאֲע"פ שְׂפָרָשׁ בִּאֵן בְּהוֹנָט' קָרוֹן אֶבֶן מִרְבַּע אֲמָה עַל אֲמָה בְּרוּם אֲמָה לֹא יִתְכַּן דַּע"י מַלְבֹּן נִשְׁשָׂה בְּדֹא' בָּפ' אִיזְהוּ מְקוֹמוֹן (וְזָכִיּוּם נד.) וְשִׁמָּא רַבּוּעַ דְּקָרוֹן וְלִפְנֵין מִמִּזְבֵּחַ וּא"ת וְאֲבָנֵי מִזְבֵּחַ מֵאֵי אֲרִיָּא מִשּׁוּם דְּנִכְנַמָּה תַּפּוּק לָהּ מִשּׁוּם דְּחִסְרָה הָאֶבֶן וְחִפְּלֹ לֹא נִכְנַמָּה לֹא קָרִינוּ בַּה שְׁלֵמוֹת בְּדַמּוּכַח פ' אִיזְהוּ מְקוֹמוֹן (שָׁם) גְּבִי מִזְרָחִית דְּרוּמִית שֶׁלֹּא הִנֵּה לוֹ וַיִּסְוֹד דְּפִרְיָךְ הִיכִי עֲבָדִי לָהּ אִי גְּבִי לָהּ אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת אֲמֹר רַחֲמָנָא וי"ל דְּהָכִי קִיאֲמַר לִיָּה הֵתָם אִי גִיז לְשַׁבַּר הָאֶבֶן אִי אֶפְשָׁר [לְשַׁבַּר] בְּלֹא בְּגִימָה וְאִין בִּאֵן שְׁלֵמוֹת וְאִם בֹּא לְכַחוֹת וְלַהֲחִלּוּק בְּסָפִין בְּלֹא בְּגִימָה אִיבָא אִסּוּרָא דְּלֹא תַּנּיף עָלֵיהּ בְּרָזֵל וְכֵן מִשְׁמַע בְּמַסְכַּת ע"ז פ' ר' יִשְׁמַעְאֵל (שְׁבוּרָה זָרָה דף נב:) גְּבִי אֲבָנֵי מִזְבֵּחַ. שְׁקַצְנוּם וּגְזוּזִים בֵּית חַשְׁמוֹנָאֵי דְּקִיאֲמַר הִיכִי נִשְׁבַּד נִתְבַּרְיָנְהוּ אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת אֲמֹר רַחֲמָנָא נִסְרִינְהוּ פ"י לַעֲשׂוֹת בְּלֹא בְּגִימוֹת לֹא תַּנּיף עָלֵיהֶם בְּרָזֵל כְּתִיב וּא"ת וְלַעֲבָדוֹ עַל יָדֵי שְׁמִיר דְּכָבִיד שְׁנֵי הִנֵּה שְׁמִיר בְּדַמּוּכַח בְּמַסְכַּת סוּטָה בָּפ' עֲגוּלָה עֲרוּפָה (סוּטָה דף מח.) דְּקִיאֲמַר מִשְׁמַתּוֹ נְבִיאִים הִרְאִשׁוּנִים בְּטוּלֹ אֲוִירִים וְתַמִּים

מִשְׁחַרְבַּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּטוּל שְׁמִיר וְהִינוּ בֵּית שְׁנֵי דְאֵי בֵּית רֹאשׁוֹן לִיעֲרָבִינְהוּ מִשְׁחַרְבַּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּטוּלֹ אֲוִירִים וְתַמִּים וְשִׁמִּיר דְּמַשְׁמַתּוֹ נְבִיאִים הִרְאִשׁוּנִים הִנֵּה חֲרָבֹן הַבֵּית בְּדַתְנִיָּא בַגמ' מִשְׁחַרְבַּ בהמ"ק בְּטוּלֹ אֲוִירִים וְתַמִּים וְהִינוּ בֵּית רֹאשׁוֹן דְּחַמְשָׁה דְּכָרִים חֶסֶר בֵּית שְׁנֵי מִבֵּית רֹאשׁוֹן בְּדֹאִיתָא בְּיוֹמָא (דף כא:) אֶלָּא בְּטוּל הַשְּׁמִיר הִינוּ לְאַחַר בֵּית שְׁנֵי וְכֵן הֵאָ דְּקִיאֲמַר רַשִׁי"ג הֵתָם מִשְׁחַרְבַּ בהמ"ק נָטַל טַעַם הַפְּרוֹת מִסְתַּמָּא לְאַחַר חֲרָבֹן בֵּית שְׁנֵי קִיאֲמַר שְׁחַרְבַּ בְּיָמָיו תַּדַּע דְּאֶשְׁכַּחן בְּבִית שְׁנֵי שְׁהִי פְרוֹת מִתְבַּרְכִּין בְּיָמֵי שְׁמַעוֹן בֶּן גִּטָּח. שְׁנַעֲשִׂין חֲטוּין כְּכֻלִּית שֶׁל שׂוֹר הַגְּדוּל וְעוֹד יֵשׁ לְהִבְיֹא רָחִיָּה דְּהוּא שְׁמִיר בְּבִית שְׁנֵי מַעֲבָדָא דְּדִמָּא בֶּן נִתְיָנָה דַּפ' (דף לא.) וּדַפ' ב דַּע"ז (דף כב:) וְשָׁם שְׁבַקְשׁוּ מִמֶּנּוּ חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל אֲבָנִים לְאִפּוֹד וְאֲבָנֵי אִפּוֹד בָּעוּ שְׁמִיר בְּדַקְחָמֹר ר' נַחֲמִיָּה פ' עֲגוּלָה עֲרוּפָה (סוּטָה מח:) בְּדַכְּתִיב בְּמִלּוּאֵתָם וְאֶפְרִי ר' יְהוֹזָדָה דְּפְלִיג עָלֵיהּ וְאָמַר שְׁמִיר שָׂבּוּ בָּנָה שְׁלֵמָה אֵת בהמ"ק מוֹזָה נִמֵּי דְּאֲבָנֵי אִפּוֹד בָּעוּ שְׁמִיר בְּדַמּוּכַח פ' מִי שְׁאֲחֻזֹּ (גּוּטִין סח. וְשָׁם) גְּבִי בְּגִין בהמ"ק שְׁעֵשֶׂה שְׁלֵמָה דְּקִיאֲמַרְיִין הִיכִי נִשְׁבַּיד אִיבָא שְׁמִיר דְּאִיתִי מַשָּׁה לְאֲבָנֵי אִפּוֹד וְהִיאֵר עַל פְּרִיחָךְ רַבִּי יְהוֹזָדָה הִיא דְּלָר' נַחֲמִיָּה לֹא הִנֵּה שְׁמִיר לְבִית הַמִּקְדָּשׁ וְנִשְׁבַּדָּא דְּדִמָּא בֶּן נִתְיָנָה בְּבִית שְׁנֵי הִנֵּה דְּקִיאֲמַרְיִין הֵתָם לְשָׁנָה נוֹלָזָה לוֹ פִּרְה אֲרַמְהַ בְּעִזְרוֹ נִשְׁבַּע פְּרוֹת הִיוּ הִרְאִשׁוּנָה שְׁעֵשֶׂה מַשָּׁה שְׁנִיָּה שְׁעֵשֶׂה עֲזָרָא בְּדַתְנָן בְּמַסְכַּת פָּרָה (פ"ג מ"ה) וְכִיּוֹן שְׁהִיָּה שְׁמִיר בְּבִית שְׁנֵי בְּדַפְרָשִׁית אֲמֵאִי גְזוּזִים בֵּית חַשְׁמוֹנָאֵי וי"ל שְׁמִיר אִין עוֹשָׂה אוֹתָן שְׁלֵמוֹת שֶׁלֹּא תַּחְזֹר בַּה צִּפְרוֹן וּא"ת א"כ הִיאֲךְ בָּנוּ אֵת הַמִּזְבֵּחַ דְּלֹא אֶפְשָׁר לוֹמַר שְׁהִיָּה מִתְקַן מִבְּחוּץ וּמִכְּנִיסוֹ מִכְּפָנִים דְּחִפְּיֵלוּ בִּי הֵאָי גּוּנָא בְּמִזְבֵּחַ אִסּוּר בְּדַתְנִיָּא בְּמִכְלִילָתָא בְּסוּף פְּרָשַׁת וַיִּשְׁמַע וַיִּתְרוֹ לֹא תִבְנֶנָּה אֶתְנָן גְּזִית בּוֹ אִין אֶתְנָה בּוֹנָה גְזִית אֶתְנָה בּוֹנָה גְזִית בְּהִיכָל וּבְקוֹדֶשׁ הַקִּדָּשִׁים וּמֵה אֲנִי מָקוֹם וּמִקְבּוֹת וְהִגְרָזוּ וְכָל כְּלֵי בְרָזֵל לֹא נִשְׁמַע בְּבִית בַּהֲבִיתוֹ אִיּוֹ נִשְׁמַע אֲלֵמָא בְּמִזְבֵּחַ אֲפִילוּ בַּחוּץ אִינוּ נִשְׁמַע וְכֵן יִסַּד רַבִּינוּ אֲלִיָּהוּ הַזָּקֵן בְּאַזְהַרַת אֲמִת יְהוֹזָה חֲפִי אֲבָנֵי מִזְבֵּחַ תוֹךְ וַבַּר בֶּן גִּבּוֹי וְשִׁבְרַ וְהִיּוֹנוּ וְכוּלְיִין לְחַלֵּק בֶּין קִדָּם שְׁהַקְדָּשׁוֹ אֲבָנִים לַמִּזְבֵּחַ דַּעוֹזֵן חֲלִין לְאַחַר שְׁהַקְדָּשׁוֹ אֲבָל אִין צִרִיךְ דְּמַשְׁמַע בָּפ' אִיזְהוּ מְקוֹמוֹן (וְזָכִיּוּם נד.) וְשָׁם שְׁבָנוּ אוֹתוֹ בְּאֲבָנִים

הַחֲלוּקוֹת בְּגוּן חֲלָקֵי אֲבָנִים מִן הַנֶּחֱלַל שֶׁבְּחוּל הִים וּבְחוּל הִים נִבְרָאוּ חֲלָקוֹת מִשְׁשַׁת יָמֵי בְּרָאשִׁית וּמִיָּהוּ קָשָׁה גְּבִי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כְּתִיב אֶבֶן אֶבֶן מִסַּע נִבְנְהוּ וְאָמַר ר' יְהוֹזָדָה דְּהוּא שְׁמִיר לְבַהמ"ק. ח. אֵל תִּקְרִי בְּרָאשִׁית אֶלָּא בְּרָא שִׁית. הֵאָי תַּנָּא וְר' יוֹחָנָן סְבָרִי מִשְׁשַׁת יָמֵי בְּרָאשִׁית נִבְרָאוּ אֲבָל אִיזְךְ תַּנָּא דְּלַרְשׁ וְגַם יָקָב חֲצַב לִית לָהּ דְּמַהֲוֹא קִרָּא דְּרִישׁ מִזְבֵּחַ וְשִׁיתִין לַמִּזְבֵּחַ בִּיזִי אֶזָּס הִנֵּה וּבְמִלְתָּה גְרָסִינוּ וְעָלִיו פִּרְה גִּזּוֹר וּמִיָּהוּ קָשָׁה דַּר' יוֹחָנָן אֲדַר' יוֹחָנָן דְּהִכָּא סְבַר מִשְׁשַׁת יָמֵי בְּרָאשִׁית נִבְרָאוּ דְּלַרְשׁ מַעֲשֵׂה יָדֵי אָמֶן מַעֲשֵׂה אֲמִנוּתוֹ שֶׁל מָקוֹם וְלָחַמֵן בְּפִרְקָה הַחֲלִיל (כַּפָּה נג.) א"ר יוֹחָנָן בַּשָּׂשָׁה שְׁפָרָה גִּזּוֹר שִׁיתִין קָבֵא תַּהוּמָא וְשִׁמָּא אֲמוּרָאֵי נִיגָהוּ וְאֶלְיָבָא דַּר' יוֹחָנָן: וַיַּטְעֵהוּ שׂוֹרֶק זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וַיָּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכּוֹ זֶה מִזְבֵּחַ וְגַם יָקָב חֲצַב בּוֹ אֵלּוּ הַשִּׁיתִין. פֶּךְ כְּתִיב בְּכָל הַסָּפָרִים וְזֶה גְרָסַת הַהוֹנָט' אֲבָל בַּתוֹסְפָתָא גְרִיס וַיָּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכּוֹ זֶה הִיכָל וְגַם יָקָב חֲצַב בּוֹ זֶה מִזְבֵּחַ וְהָרִי לַמִּזְבֵּחַ יָקָב לָפִי שְׁמַנְסָכִין עָלֵיו אֵת הֵייוֹן שְׁמוּצִיאִין מִן הַיָּקָבִים וּמִרִּיבּוּיָא דְּגַם דְּרָשִׁינוּ שִׁיתִין:

מסורת הש"ס
א זבחים סב.
ב שיר השירים רבה
ג תוספתא מעילה; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי תוספתא
ד תוספתא סוכה; מעילה יא:
ה זבחים סב.
תורה אור השלם

מה"פסו פֿעמיז בַּנְעִלִים בת

מזט:

נִסְכִּים בתחלה מוּעָלִין בָּהֶם. מִשָּׁנָה הָיָא פֿמעילה פֿרָק וְלֵד חטאת (מעילה דף יא.). ומסיק עָלֶיהָ בַּנֵּמ' בְּלִשְׁנוֹת הָאֲרִיס שְׁאִין כְּתוּבִים כֵּאן וְנִרְסָא דִּהֲבֵא עֲקֵר:

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

מה נסוכו בתקשה כו' לא וליף מהבא אלא ששכפתו בתקשה ולא בחול חוץ לעזרה אבל הוצאתו משם פשיטא ליה כדי שלא יתמלאו ולא צריך קרא: מאי משמע מהבא שרפה:

^(א)**כָּשֶׁם שְׁנִיסוּכּוּ בַּקְדוּשָׁה, כֶּה שְׂרִיפְתּוֹ בַּקְדוּשָׁה. מֵאִי מִשְׁמַע?**

אָמַר רַבִּינָא: אֵתִיב "קִדָּשׁ" "קִדָּשׁ". כְּתִיב הֵכָא: "בַּקִּדָּשׁ הִסֵּה נֶסֶךְ", וְכְתִיב הֵתָם: "וַיִּשְׂרֹפֶת אֶת הַגּוֹתֵר בְּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל בִּי קִדָּשׁ הוּא". ^(ב)**כְּמֵאן אָזְלָא הָא (דְּתַנַּיָא):** נִסְכִּים, בַּתְּחִילָה מוּעָלִין בָּהֶן. יָרְדוּ לְשִׁיתִין — אִין מוּעָלִין בָּהֶן. לִימָא רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צְדוֹק הִיא, דְּאִי רַבְנָן, הָא נִחְתּוּ לָהּ וְלַתְּהוֹם! אִפִּילוּ תִימָא רַבְנָן, בְּדִאִיק לִט.

^(ג)**וְאִיפָא דְאָמְרִי: לִימָא רַבְנָן הִיא, וְלֹא רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צְדוֹק? דְּאִי רַבִּי אֶלְעָזָר, אַפְתִּי בַּקְדוּשְׁתִּיהוּ קְיִימָי! אִפִּילוּ תִימָא רַבִּי אֶלְעָזָר, אִין לֶה דְּבַר שְׁנַעֲשָׂה מִצְוֹתַי וּמוּעָלִין בּוֹ. אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: בְּזִמָּן שְׁמַנְסְכִין יָזוּ עַל גְּבִי מִזְבֵּחַ, פּוֹקְדִין אֶת הַשִּׁיתִין. לַקְיָים מַה שְׁנַנְאֵמַר: "בַּקִּדָּשׁ הִסֵּה נֶסֶךְ שֶׁכָּר לֹה".** ^(ד)**מֵאִי מִשְׁמַע? אָמַר רַב פִּפְא: "שֶׁכָּר" — לְשׁוֹן שְׁתִּיחַ, לְשׁוֹן שְׁבִיעַה, לְשׁוֹן שְׁכוּרֹת. אָמַר רַב פִּפְא: שְׁמַע מִינָּה כִּי שָׁבַע אִינִישׁ חֲמָרָא — מַגְרוּגִיחַ שָׁבַע. אָמַר רַבָּא: צוּרְבָא מַרְבְּנָן דְּלֹא נִפִּישָׁא לִיָּה חֲמָרָא, לִיגַמַע גְּמוּעִי. רַבָּא אַפְסָא דְכִרְכְּתָא אֲגַמַע גְּמוּעִי.** ^(ה)**דָּרֵשׁ רַבָּא, מֵאִי דְכְּתִיב: "מַה יָּפוּ פַעֲמִיהָ בַנְעָלִים בַּת נָדִיב" — מַה יָּפוּ פַעֲמוּתֶיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּשְּׁעָה שְׁעוּלִין לָרָגֵל. "בַּת נָדִיב" — בַּתוּ שֶׁל אַבְרָהָם אַבְיָנוּ שְׁנוֹקְרָא נָדִיב, שְׁנַנְאֵמַר: "נָדִיבִי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עִם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם". "אֱלֹהֵי אַבְרָהָם", וְלֹא אֱלֹהֵי יִצְחָק וְיַעֲקֹב?! אָלָּא: "אֱלֹהֵי אַבְרָהָם", שְׁתִּיחַ תְּחִילָה לְגִרִים.** ^(ו)**תְּנָא דְבִי רַב עֲנָן, מֵאִי דְכְּתִיב: "חֲמוּקֵי יִרְכִיחַ" — לָמָּה נִמְשְׁלוּ דְבָרֵי תוֹרָה כִּיָּרָה? לּוֹמַר לָהּ: מַה יָּרָה בִּסְתֵר, אַף דְבָרֵי תוֹרָה בִּסְתֵר.** ^(ז)**וְהִינֵנוּ דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵאִי דְכְּתִיב: "הִגִּיד לָהּ אֲדָם מַה טוֹב וּמַה הִ' דּוֹרֵשׁ מִמָּהּ כִּי אִם עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהַצָּנַע לְכֶת עִם אֱלֹהֶיהָ". "עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט" — זֶה הִדִּין, "וְאַהֲבַת חֶסֶד" — זו גְּמִילוֹת חֶסֶדִים, "וְהַצָּנַע לְכֶת עִם אֱלֹהֶיהָ" —**

זו הוֹצָאת הַמֵּת וְהַכְּנסַת כֶּלֶה לַחֻפָּה. וְהִלָּא דְבָרִים קַל וַחֲוֹמֵר: וּמַה דְבָרִים שְׁדַרְכָן לַעֲשׂוֹתוֹ בַּפְּרִהֶסְיָא, אָמַרְהָ תוֹרָה "הַצָּנַע לְכֶת", דְבָרִים שְׁדַרְכָן לַעֲשׂוֹתוֹ בַּצָּנַעַא — עַל אַחַת בִּמְה וּכְמַה. ^(א)אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: גְּדוּל הַעוֹשָׂה צְדָקָה יוֹתֵר מִכֹּל הַקָּרְבָּנוֹת, שְׁנַנְאֵמַר: "עֲשֵׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט נִבְחַר לָהּ מִזְבַּח". וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: גְּדוּלָּה גְּמִילוֹת חֶסֶדִים יוֹתֵר מִן הַצְדָּקָה, שְׁנַנְאֵמַר: "זִרְעוּ לָכֶם לַצְדָּקָה וְקִצְרוּ לָפִי חֶסֶד". אִם אָדָם זוֹרַע — סָפַק אוֹכֵל סָפַק אִינוּ אוֹכֵל, אָדָם קוֹצֵר — וְדֹאִי אוֹכֵל. וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אִין צְדָקָה מִשְׁתַּלְמֶת אֵלָּא לָפִי חֶסֶד שְׁבַח, שְׁנַנְאֵמַר: "זִרְעוּ לָכֶם לַצְדָּקָה וְקִצְרוּ לָפִי חֶסֶד". ^(ב)תְּנוּ רַבְנָן: בַּשְּׁלִשָּׁה דְבָרִים גְּדוּלָּה גְּמִילוֹת וְקִצְרוּ לָפִי חֶסֶד".

^(ג)**תְּנוּ רַבְנָן: צְדָקָה — בְּמַמוּנֵי; גְּמִילוֹת חֶסֶדִים — בִּין בְּגוּפוֹ, בִּין בְּמַמוּנֵי. צְדָקָה — לַחַיִּים; גְּמִילוֹת חֶסֶדִים — בִּין לַחַיִּים בִּין לַמֵּתִים. וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כֹּל הַעוֹשָׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, כָּאִילוּ מִיילָא כֹל הַעוֹלָם כּוּלּוּ חֶסֶד. שְׁנַנְאֵמַר: "אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד ה' מְלֹאָה הָאָרֶץ". שְׁמָא תֹאמַר כֹּל הַבָּא לְקַפּוּץ קוֹפֵץ, תִּלְמוּד לּוֹמַר: "מַה יָּקָר חֶסֶדָּה אֱלֹהִים (חֶסֶד ה' מְלֹאָה הָאָרֶץ) וּגוֹ'". כֹּכּוּל אַף יֵרָא שְׁמִים כֵּן — תִּלְמוּד לּוֹמַר: "וְחֶסֶד ה' מַעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יִרְאִיו". אָמַר רַבִּי חֲמָא בַר פִּפְא: כֹּל אָדָם שְׂיֵשׁ עָלָיו חוֹ, בְּיָדוּעַ שְׁהוּא יֵרָא שְׁמִים, שְׁנַנְאֵמַר: "חֶסֶד ה' מַעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יִרְאִיו". וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵאִי דְכְּתִיב: "פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה", וְכִי יֵשׁ תּוֹרָה שֶׁל חֶסֶד וַיֵּשׁ תּוֹרָה שְׁאִינָּה שֶׁל חֶסֶד? אָלָּא: תּוֹרָה לְשִׁמָּה — זוּ הִיא תּוֹרָה שֶׁל חֶסֶד, שְׁלֹא לְשִׁמָּה — זוּ הִיא תּוֹרָה שְׁאִינָּה שֶׁל חֶסֶד. אִיפָא דְאָמְרִי: תּוֹרָה לְלַמְדָּה — זוּ הִיא תּוֹרָה שֶׁל חֶסֶד, שְׁלֹא לְלַמְדָּה — זוּ הִיא תּוֹרָה שְׁאִינָּה שֶׁל חֶסֶד. כִּמְעַשְׂהוּ בַּחוּל כּוּי. וְאַמַּאי? נִייתִי בְּמִקּוּדָּשַׁת! אָמַר וְעִירִי: קִסְכַּר אִין שִׁיעוֹר לַמִּים, וְכַלִּי שְׂרֵת מְקוּדָּשִׁין שְׁלֹא מִדַּעַת.**

וְאִי

וּמִמַּצִּיאִין לוֹ לְאִשִּׁים מִהֲגִיִּים לְכַךּ ת"ל מַה יָּקָר צִרִיךְ לָמַת לֵב וְלִטְרַח וְלִכְדָּף אֲחִירָה לְפִי שְׂאִיעַה מַצִּיעַה מְמִיד לְזַכּוּת בַּהּ לְמַהֲגִיִּים: וְאַמַּאי גִּיתִי בְּמַקְדָּשַׁת דְּקָא סְלָקָא דְּעִתָּה אִין הַכְּלִי מַקְדָּשָׁן תַּחֲשַׁת הַגּוֹף לְפָנֶיהָ אֲח"כ דְּעִתּוֹ שְׁיַקְדָּשְׁנוּ הַכְּלִי אוֹ אִם יֵשׁ בָּהּ יוֹתֵר מִכַּשְׁעוֹר אִין רִאוּיִין לְכַלִּי וְאִין הַכְּלִי מַקְדָּשָׁן דְּאִין מַקְדָּשִׁין אֵלָּא הִרְאִיו לָהֶם: אִין שְׁעוֹר לְמִים שְׂאִפְלוּ יוֹתֵר מִשְׁלָשָׁה לְגִין רִאוּיִין לְנֶסֶךְ דָּלָא שְׂרָשָׁה בָּהּ מוֹרָה שְׁעוּקָא הַלְכָּה רִאוּיִין לְכַלִּי הֵם וְכַלִּי מֵיֵד מַקְדָּשָׁם דְּכְּתִיב (שְׁמוֹת לֹא) כֹּל הַנֶּעַע בָּהֶם יִהְיֶה וְאִפְלוּ אִינוּ רֹצִיעַ שְׁיַתְקָדָּשׁוּ עַד מִחַר הַכְּלִי מַקְדָּשָׁן מֵיֵד שְׁלֹא מַעֲשֵׂת:

מסורת הש"ס
א זבחים כח: ב מעילה יא. ג יומא נט: ד פסיקתא רבתי ה חגיגה ג. ז מועד קטן טז. ח מכות כד.
ה אוצר מדרשים מדרש גדול וגדולה ד
ט אוצר מדרשים מדרש לעולם
תורה אור השלם

וּנְסָכוּ רַבִּיעֻת הַיּוֹן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד בַּקִּדָּשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֶׁכָּר לִיתְהוּ [בַּמִּדְבָּר כח, ז]

וְאִם יוֹתֵר מִבֹּשֶׁר הַמִּלְאִים וּמִן הַחֵלֶם עַד־הַבָּקָר וְשֹׁרֶפֶת אֶת־הַנּוֹתָר בְּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי־קִדָּשׁ הוּא [שְׁמוֹת כט, לד]

מִה־יֹּסֵף פָּעִמָּיִךְ בְּנֻעִלִים בַּת־נָדִיב חֲמוּקֵי יִרְכִיחַ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמֶן [שִׁיר הַשִּׁירִים ז, ב]

נָדִיבִי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עִם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם כִּי לֹאלֵהִים מִגְּנִי־אֶרֶץ מִאֵד נַעֲלָה [תְּהִלִּים מז, י]

הַיֵּיד לֶךְ אֲדָם מִה־טוֹב וּמִה־יְהוָה דוֹרֵשׁ מִמֶּךָ כִּי אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהַצָּנַע לְכֶת עִם־אֱלֹהֶיךָ [מִיכַה ו, ח]

עֲשֵׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט נִבְחַר לִיתְהוּ מִזְבַּח [מִשְׁלִי כא, ג]

זָרְעוּ לָכֶם לַצְדָקָה קִצְרוּ לִפִּי־חֶסֶד נִירוּ לָכֶם נִיר וַעַת לְדְרוֹשׁ אֶת־יְהוָה עַד־יִבּוֹא וִירָה צִדִּיק לָכֶם [חושע י, יב]

אֲהַב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה מְלֹאָה הָאָרֶץ [תְּהִלִּים נג, ח]

מִה־יִּקְרַח חֶסֶדָּךְ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בָּצַל כְּנָפֶיךָ יִחְסִיוּ [תְּהִלִּים לו, ח]
וְחֶסֶד יְהוָה מַעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם עַל־יִרְאָיו וְצִדְקָתוֹ לְבָנֵי בְנִים [תְּהִלִּים קכ, יז]

פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה (תוֹרַת חֶסֶד עַל־לְשׁוֹנָה [מִשְׁלִי לא, כו]

^[1] נִסְכִּים בתחלה מוּעָלִין בָּהֶם

^[2] מִשָּׁנָה הָיָא פֿמעילה פֿרָק וְלֵד חטאת (מעילה דף יא

^[3] עָלֶיהָ בַּנֵּמ' בְּלִשְׁנוֹת הָאֲרִיס שְׁאִין כְּתוּבִים כֵּאן וְנִרְסָא דִּהֲבֵא עֲקֵר

מסורת הש"ס

א מנחות ז; מנחות עח; סוטה יד;
ב בבא בתרא צז; בבא קמא קטו;

תורה אור השלם

ובי"תגישון עור לזבח אין רע וכי תגישו פסח וחלה אין רע הקריבהו נא לפסחך הירצה או הישא פניך אפר יהנה צבאות [מלאכי א, ח]

חזקיה אמר הא ודאי מצית למשמע מנה דאין שעור למים חבל קדוש שלא מעשת לא שמעינן מנה וטעמא דמתני' דלא מייתי במקדשת דמאן דחזי להו למחר דשקלי להו מתוך כלי שרת סבר לדעת שיקדשם כלי נקנו בו מאתמול וכיון דאין שעור למים קדשום הכלי וקא חזי דמנפכי להו ש"מ אין לינה מועלת בנסכים ונפקא מנה חרפה: ר' ינאי אמר אפלו תימא יש שעור למים ואפ"ה נפק מנה חרפה: גזירה שמה יאמרו לקדוש ידים ורגלים לכהן גדול מלאום וקדשום בכלי שאין מקדשים ידים ורגלים אלא במים מקדשים דומיא דכיוור שנמשח בשמן המשחה ומקדש את מימיו והם לקדוש ידים ורגלים ואף חתון של זהב שהיו עושין לכבודו של כ"ג לקדש הימנו ידיו ורגליו דגאמרי' בספר יומא פ' טרף פקלפי (יומא דף מג:) מקדש היה ואמי למימר הכא לקדוש ידים ורגלים מלאום ולית להו שעורא שאפי' הנה ק' לגין ראוין הם לכלי ונתקדשו וכי חזי דמנפכי להו אמר אין לינה מועלת בנסכים: ואמאי מים מגליין פסולין: לעבריהו במסננת קוליו"ר בלע"ז מסננת שמסננין בה קוניטיון כמו שעושין צעלי חנויות שתלוי במין פברה ובו חבכת רוכל וניין ותתתיה כלי והקוניטיון מסתנן לתוכו: יש בו משום גלוי אם הניחו בלא שמיכה בשעור שהיה גלוי המפרש בהכל שוחטין (חלין י.) כדי שיעא נחש מתחת און כלי וישתה ויחזר לחורו ויאסורה בשמינה: התפתנה כלי התפתון: מתני' החליל חמשה וששה פעמים שהוא ששה ימים פעמים חמשה:

וזהו חליל שהיו מחללין לרבות שמחה לבית השואבה דמפרש במתני': בית השואבה כל שמחה זו אינה אלא בשביל נסוך המים דמפרש ושאבתם מים בששון: שאינו דוחה וכו' הלכך כל י"ט להיות בשבת פשו להו ששה חלו של מושד נמצא חליל ששה חל י"ט בחול הוו להו תרי יומי שבת וי"ט דלא דחי להו (שבת) פשו להו חמשה:

הני תנאי פרבי סבירא להו דאמר שחיטה מקדשא פ'י דאפסקא ביוצא ובסוף שמעתינן (דף מח.) האמר הא דלא פרבי דאי פרבי פון דאמר שחיטה מקדשא דפרק להו היכא אי אבראי אפכלי ביוצא משמע דוקא משום דשחיטה מקדשא הוא מפסקל ביוצא הא לאו הכי לא אע"ג דרבי אית לה פגור מקדש במנחות פרק רבי ישמעאל (מנחות דף עב:) מיהו יש לדחות דבאין עם הזבח שאני דהא נסכים הבאים עם הזבח לא מפסקלי בלינה אלא בשחיטת הזבח בדאמר זעירי דפרק התודה (מנחות עט.) ואלו בפני עצמן תנן במס' מעילה (דף י.) קדשו בכלי נפכלו בלינה ועוד יש לדקדק מהנהו דתנן פרק שני דמעילה (סס) קדשו הכשרו לפסק בטבול יום ובמחרס פבורים ובלינה ולא קתני וביוצא אע"ג דגבי עופות וזבחים הנה מצי למתני ליה ואלא קני ליה איידי דלא תני ליה גבי שתי הלחם ולחם הפנים ומנחות לא תני ליה בהנהו והא דאמרין בפ' כל שעה (פסחים לו.) גבי לישה דמנחות נהי דבזריזין ליתא במקום זריזין ליתא אורחא דמלתא הוא דדרכך לעשותה במקום זריזין ויצאה קדוש ידים ורגלים לאו משום פסול יוצא הוא אלא דקאמרין הסם ביין דפרש אפוחי אפס דעתא והא דגזיק פרק שתי הלחם (מנחות צה:) אמרת לישתן ועריכתן מבחון אלמא מדת יבש לא נתקדשה וכן בסוף כל המנחות באות מצה (מנחות סג.) דדרש ר' שמעון תנור תנור שתי פעמים שתהא אפיתן פתנור ושיהא הקדישן פתנור ופרירן מהא דתנן ר"ש אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים בשירות בעזרה ובשרות אבי פגי לאו משום דאי מקדשא הוי מפסקל ביוצא אלא משום דדבר מכער הוא להוציא דבר לחון שנתקדש וא"ת ביין דבתקשת כלי לא מפסקלא ביוצא מנחת פהנים וסביתו פהן גדול דלית בהו קמיצה ונסכים הבאים בפני עצמן אימת מפסקלי ביוצא וי"ל ודאי דבאותן מועיל קדוש כלי דכנתה אמרינן בסוף ב"ש בזבחים (דף מה:) יש לו מתיריים משקרבו מתיריו אין לו מתירין משקדשו בכלי ואם תאמר לפי מה שפרש' דכלי שרת אין מקדשין אלא בפנים אם בן אפתי תקשי לו ונתיבי במקדשת ולא יכניסום בעזרה עד לאחר עמוד השחר כדי שלא יפסלו בלינה וי"ל דא"כ מה יועיל שתהא מקדשת ועוד דדבר מכער הוא להזהותם כל כך בכלי שרת בחוץ: חזקיה אמר כלי שרת אין מקדשין שלא מעשת. תמה דבפ' התודה (מנחות כח:) בליגי בתודה ששחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשו ארבעים מתוך שמונים ר' יוחנן אמר לא קדשו ומסיק אפיו דכלי שרת מקדשין שלא מעשת חזקיה סבר מקדשין וכו' וכן בן קטיף דרבי יוחנן אדר' יוחנן דרב פפא האמר התם דכ"ע כלי שרת מקדשין שלא מעשת ובפ"ק דמנחות (דף ז. וסס) גבי קמיצת פסולין דתניא לא שנו אלא קמן אכל קדש פסל ופרירן וכי מהדר ליה לקמן לדכתה לקדש ולפסקל א"ר יוחנן זאת אומרת כלי שרת אין מקדשין אלא מעשת ומיהו דר' יוחנן איכא לשנויי שאני תודה דמתוך שמקדש מ' מתוך פ' מעשת מקדש נמי שלא מעשת אכל מהך. קשה שאין שעור למים ואפ"ה אין מקדשין שלא מעשת וי"ל דשאני הכא שלא בזמן הוא אע"ג דאמרין בסוף שתי הלחם (מנחות ק.) דכלי שרת מקדשין שלא בזמן מ"מ גרע שלא בזמן מבזמן לענין שלא מעשת: מתני' החליל. הא דלא קתני ביצר יום טוב שחל להיות בשבת חליל ששה ובשאר כל הימים חמשה דלגליל בפרק לולב (ספד דף מב:) משום דכשי למסמן ולמימר חליל של בית השואבה דגזיק מנה בגמרא האי הוא דלא דחי הא דקרבן דחי: שאינו דוחה לא את יו"ט ולא את השבת. אע"ג דחליל אינו אסור אלא משום שמה יתנן כלי שיר כמו לא מספקין ולא מטפחין דפ' משילין (ביצה דף לו:) וקיי"ל דאין שבות במקדש בית השואבה שאני בדאמרין בגמרא דאינה אלא משום שמחה ויתרה:

ואי מיתי במקדשת אפסלו בלינה הואיל ואקדשו קדשת הגוף הוו להו פאמורי קרבן: ואי מיתי להו במקדשת אפסלו בלינה. וא"ת דנעשה כמי

שמלאוהו הקוף ביין שנתמלאה שלא בזמנה דכלי שרת אינם מקדשים שלא בזמנו ואי משום דכי מטו יליי דבי שמי תקדוש דלינה אין מחסר זמן ומיפסלו בלינה סוף סוף מאחר דקדש לכן נתמלאו יש לנו לחשבן פאלו מלאו הקוף דגאשכחן במנחות פ' שתי הלחם (מנחות דף ק. וסס) גבי לחם הפנים שסדרו אחר השבת שאפלו הוא על השלחן כמה ימים אין בכך כלום דנעשה כמי שסדרו הקוף וי"ל דלא דמי דשאני הכא דלא דעי דהן בגדי כהנה במלוי וא"ת והלא צלוחית של זהב המזוקת שלשה לגין מקדשת היתה דלא קתני שאינה מקדשת בדקתני גבי חבית ולא קתני שהיה מקדשין אותו בכלי שרת אחר קדש נסוך וא"כ היאך היו ממלאין ממי השליח הא מפסקלי ביוצא ביין דנתקדשו בכלי שרת כי היכי דמפסקלי בלינה וכן פ'י פקונטרס בהדיא כריש שתי מדות (מנחות פז: וסס) גבי שלחן אכל מקדש לפסק בלינה וביוצא ובפ' המזבח מקדש (זבחים דף פח.) מפרש פקונטרס אכל מקדשין לפסקל אם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבול יום וגם רבינו שלמה פרש פ"ב דזבחים (דף כ: וסס) גבי יציאה מהו שתועיל דקדוש ידים ורגלים דכרך כל ההגשים הנפסקלים ביוצא והשתא קשה ממי דצלוחית דלא מפסקלי ביוצא ומיהו אין מפאן קשיא כל כך דאין כלי שרת מקדש בחוץ עד שיכנס לפנים בדאמר שמואל בהדיא בשלהי המזבח מקדש (זבחים דף פח.) דכלי שרת אין מקדשין אלא מתוכן ואין מקדשין אלא מבפנים אכל קשה מפ"ק דמנחות (דף ט. וסס) דפליגי בבגלל חוץ לחומת עזרה כריש לקיש אמר בשורה דמדכנהא לא בעיא פנים נמי לא בעיא ור' יוחנן אמר פסולה ביין דעשיתו בכלי נהי דכהנה לא בעיא פנים מיהא בעיא אלמא בפנים מתקדשא ואפ"ה לא מפסקלא ביוצא וכן משמע בפ' התכלת (מנחות מז.) דאמר רב ששת

הני תנאי פרבי סבירא להו דאמר שחיטה מקדשא פ'י דאפסקא ביוצא ובסוף שמעתינן (דף מח.) האמר הא דלא פרבי דאי פרבי פון דאמר שחיטה מקדשא דפרק להו היכא אי אבראי אפכלי ביוצא משמע דוקא משום דשחיטה מקדשא הוא מפסקל ביוצא הא לאו הכי לא אע"ג דרבי אית לה פגור מקדש במנחות פרק רבי ישמעאל (מנחות דף עב:) מיהו יש לדחות דבאין עם הזבח שאני דהא נסכים הבאים עם הזבח לא מפסקלי בלינה אלא בשחיטת הזבח בדאמר זעירי דפרק התודה (מנחות עט.) ואלו בפני עצמן תנן במס' מעילה (דף י.) קדשו בכלי נפכלו בלינה ועוד יש לדקדק מהנהו דתנן פרק שני דמעילה (סס) קדשו הכשרו לפסק בטבול יום ובמחרס פבורים ובלינה ולא קתני וביוצא אע"ג דגבי עופות וזבחים הנה מצי למתני ליה ואלא קני ליה איידי דלא תני ליה גבי שתי הלחם ולחם הפנים ומנחות לא תני ליה בהנהו והא דאמרין בפ' כל שעה (פסחים לו.) גבי לישה דמנחות נהי דבזריזין ליתא במקום זריזין ליתא אורחא דמלתא הוא דדרכך לעשותה במקום זריזין ויצאה קדוש ידים ורגלים לאו משום פסול יוצא הוא אלא דקאמרין הסם ביין דפרש אפוחי אפס דעתא והא דגזיק פרק שתי הלחם (מנחות צה:) אמרת לישתן ועריכתן מבחון אלמא מדת יבש לא נתקדשה וכן בסוף כל המנחות באות מצה (מנחות סג.) דדרש ר' שמעון תנור תנור שתי פעמים שתהא אפיתן פתנור ושיהא הקדישן פתנור ופרירן מהא דתנן ר"ש אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים בשירות בעזרה ובשרות אבי פגי לאו משום דאי מקדשא הוי מפסקל ביוצא אלא משום דדבר מכער הוא להוציא דבר לחון שנתקדש וא"ת ביין דבתקשת כלי לא מפסקלא ביוצא מנחת פהנים וסביתו פהן גדול דלית בהו קמיצה ונסכים הבאים בפני עצמן אימת מפסקלי ביוצא וי"ל ודאי דבאותן מועיל קדוש כלי דכנתה אמרינן בסוף ב"ש בזבחים (דף מה:) יש לו מתיריים משקרבו מתיריו אין לו מתירין משקדשו בכלי ואם תאמר לפי מה שפרש' דכלי שרת אין מקדשין אלא בפנים אם בן אפתי תקשי לו ונתיבי במקדשת ולא יכניסום בעזרה עד לאחר עמוד השחר כדי שלא יפסלו בלינה וי"ל דא"כ מה יועיל שתהא מקדשת ועוד דדבר מכער הוא להזהותם כל כך בכלי שרת בחוץ: חזקיה אמר כלי שרת אין מקדשין שלא מעשת. תמה דבפ' התודה (מנחות כח:) בליגי בתודה ששחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשו ארבעים מתוך שמונים ר' יוחנן אמר לא קדשו ומסיק אפיו דכלי שרת מקדשין שלא מעשת חזקיה סבר מקדשין וכו' וכן בן קטיף דרבי יוחנן אדר' יוחנן דרב פפא האמר התם דכ"ע כלי שרת מקדשין שלא מעשת ובפ"ק דמנחות (דף ז. וסס) גבי קמיצת פסולין דתניא לא שנו אלא קמן אכל קדש פסל ופרירן וכי מהדר ליה לקמן לדכתה לקדש ולפסקל א"ר יוחנן זאת אומרת כלי שרת אין מקדשין אלא מעשת ומיהו דר' יוחנן איכא לשנויי שאני תודה דמתוך שמקדש מ' מתוך פ' מעשת מקדש נמי שלא מעשת אכל מהך. קשה שאין שעור למים ואפ"ה אין מקדשין שלא מעשת וי"ל דשאני הכא שלא בזמן הוא אע"ג דאמרין בסוף שתי הלחם (מנחות ק.) דכלי שרת מקדשין שלא בזמן מ"מ גרע שלא בזמן מבזמן לענין שלא מעשת: מתני' החליל. הא דלא קתני ביצר יום טוב שחל להיות בשבת חליל ששה ובשאר כל הימים חמשה דלגליל בפרק לולב (ספד דף מב:) משום דכשי דכשי למסמן ולמימר חליל של בית השואבה דגזיק מנה בגמרא האי הוא דלא דחי הא דקרבן דחי: שאינו דוחה לא את יו"ט ולא את השבת. אע"ג דחליל אינו אסור אלא משום שמה יתנן כלי שיר כמו לא מספקין ולא מטפחין דפ' משילין (ביצה דף לו:) וקיי"ל דאין שבות במקדש בית השואבה שאני בדאמרין בגמרא דאינה אלא משום שמחה ויתרה:

החליל

— חמשה וששה. וזהו

החליל של בית השואבה, שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב.

גמ'

החליל פרק חמישי סוכה

חד תני שואבָה. צורשְלמי מפרש שמשם שואבים רוח הקדש שהשכינה שוכה

מתוך שמחה דכתיב ויהי פגגו המנגנו ונתהי עליו רוח ה' ומותו עבדא דיונה בן חמתי שהיה מעולי קבלים ובשמחת בית השואבה שרתה עליו שכינה: וחד תני חשוכה. בריש מסכת ע"ז (דף ב. וסג) גבי גזיהו ואלזיהו מפרש טעמא מאן דתני חזיהו מ"ט לא תני גזיהו ובשמעתין לא דניח הכי ולא כדוכתי טובא בריש ביצה משברין (שירובין דף נג.) משברין ומאברין ובג' הגזל בתרא (כ"ח קטז:): גבי מסיקין ומציקין ובריש פרק שני דיבמות (דף יז. וסג) גבי ראשונה ושניה ובפרק משילין (ביצה דף לה:): ורפגן סברי עקר שירה בפה. תמא דבג' המוצא תפלין (שירובין קכ:): תגו חושרין נימא במקדש אכל לא במדינה ואיבא תנא בגמ' דאמר לא היה קושרה אלא עובדה ועד כאן לא פליגי אלא בתהון כלי אי דחי שבת משום מכשירי תרפן אכל שיר עצמו לכ"ע דחי ותגו גמי פרק שני דערבין (דף י.) בשנים עשר יום בשנה החליל מפה לפני המזבח בשחיטות פסח ראשון ובפסח שני וכי"ט הראשון של פסח וכי"ט של עצרת ומנהי גמי דחג אלמא דחי שבת וי"ט דא"ל לשמנת ימי דחג בלא שבת ולרב ירמיה בר אבא דמסיק בשמעתין פשיר של שואבה פליגי אכל שיר של תרפן לכ"ע דחי ניחא ורב יוסף דהבא איתובב מצריחא וצ"ל דמתניתין דערבין דשירובין והשירובין הזה מוכי ליה רב יוסף בברי יוסף בר יהודה ומיהו אכתי קשה דבסוף תמיד נשחט (פסחים סה.) משמע דמלתא דפשיטא היא דאין שבות במקדש ואפי' ר' נתן דמחמיר התם מודה דשבות צריבא דתירו ועוד תגו בפרקין (דף נג:) גבי תקיעות של מקדש דבכל יום היו שם עשרים ואחת תקיעות ואפילו בשבת בדרזוק בגמרא דבכל יום תגו. ולא אשכמיט דפליג שום תנא ואין לומר דהנהו תקיעות דאורייתא דהא (דחקני) שלש לפתיחת שערים ותקיעות גמי שלש כדי להבטיח השם ממלאכה לוחות יי"ט שחל להיות בשבת שבת דתגו פרק קמא דחלין (דף כו:) יי"ט שחל להיות בשבת שבת תוקעין ולא מבדילין שהיו משנין בהם במקצת בדרפרש התם טעמא בגמרא וכל הני דהתם דרפגו ולא גזור במקדש ובמלוי המים דכתיב ושאלתם מים בששון. גזור וי"ל דלפי שהיה שם רב

כלי שיר חלילים בנוריות מצלמים נבלים שצריכים לתקן תדיר גזור בהו טפי מהגן דסגי בשופר דלא בעי תקון ואגב דגזור בהו גזור גמי שלא יתקעו למלוי המים ביי"ט בדרמוכח בפרקין (דף נד:) דפרין אי הכי ערב שבת שבתוך דחג גמי לא לחשבה זמנין דלא אשכחון כגון דחל יי"ט ראשון של חג בע"ש בלומר דבצרי ליה תקיעות משום דלא תקעי למלוי המים והינו טעמא בדרפרשנא לפי שרגילין בהו להרעות בשאר כלי שיר בלא מספר דתגו בפרקין (דף נא:): גזרו שלא יתקעו בכל:

ברבוי ומעוט לא משמע ליה פרט הבא אחר כלל פרושו של כלל דנימא אין בכלל דנימא אלא פרט אחר פרושו של כלל דאלו דברים שהן פשוט הפרט לא אצטרך דלא ארעיתו ליה ממעוטא והכי אמר בהדיא בפרק גגמר דגין (סנהדרין דף מה:): גבי כל הנסקלין נתלין דמאן דדרש רבויי ומעוטי משמע ליה ברבויי ומעוט לחודיה בלא רבויי אחרון כל העומין לפרט: מעט של חרם דע"כ מעוטא למעוטי אתא וזהו הקראוי להתמעט יותר מן הכל:

גָמִי אִיתָמַר: רַב יְהוּדָה וְרַב עֵינָא, חֵד תָּנִי: שׁוֹאֵבָה, וְחֵד תָּנִי: חֲשׁוּבָה. אָמַר מֶר זוטָרָא: מֵאן דִּתְנִי שׁוֹאֵבָה לֹא מִשְׁתַּבֵּשׁ, וּמֵאן דִּתְנִי חֲשׁוּבָה לֹא מִשְׁתַּבֵּשׁ. מֵאן דִּתְנִי שׁוֹאֵבָה לֹא מִשְׁתַּבֵּשׁ, דְּכִתִּיב: ”וּשְׁאֲבָתָם מִים בְּשִׁשׁוֹן”. וּמֵאן דִּתְנִי חֲשׁוּבָה לֹא מִשְׁתַּבֵּשׁ, דְּאָמַר רַב נַחֲמָן: מִצּוּה חֲשׁוּבָה הִיא, וּבִבְּאֵה מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְרֵאשִׁית.[[][ⓘ]Ⓜתָּנּוּ רַבִּנּוּ: הַחֲלִיל דּוֹחָה אֶת הַשִּׁבֹּת, דִּבְרִי רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: אִף יוֹם טוֹב אֵינּוּ דּוֹחָה. אָמַר רַב יוֹסֵף: מַחְלֻקֶּת בְּשִׁיר שֶׁל קֶרְפֵּן, דְּרַבִּי יוֹסִי סָבַר: עֵיקַר שִׁירָה בְּכָלִי, וְעַבּוּדָה הִיא, וְדוֹחָה אֶת הַשִּׁבֹּת. וְרַבִּנּוּ סָבְרִי: עֵיקַר שִׁירָה בִּפֶּה, וְלֹא עַבּוּדָה הִיא, וְאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשִּׁבֹּת. אָבֵל שִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה, דִּבְרִי הַכֹּל שֶׁמָּחָה הִיא, וְאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשִּׁבֹּת.[[][ⓘ]Ⓜאָמַר רַב יוֹסֵף: מָנָא אֲמִינָא דִּבְבֵּא פְּלִיגִי, דִּתְנִיָּא: כָּלִי שָׂרֵת שֶׁעֲשָׂאן שֶׁל עֵץ, רַבִּי הוּסֵל וְרַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה מְכַשִּׁיר. מֵאִי לָאוּ בִּהְיָא קַמִּיפְּלָגִי, מֵאן דְּמְכַשִּׁיר סָבַר: עֵיקַר שִׁירָה בְּכָלִי, וְיִלְפִינּוּ מֵאֲבוּבָא דְמִשָּׁה. וּמֵאן דְּפָסִיל סָבַר: עֵיקַר שִׁירָה בִּפֶּה, וְלֹא יִלְפִינּוּ מֵאֲבוּבָא דְמִשָּׁה.[[][Ⓜ]Ⓜלֹא, דְּכוּלִּי עֲלֵמָא עֵיקַר שִׁירָה בְּכָלִי, וְהֵכָא בְּדִנִּין אֲפָשָׁר מִשְׁאֵי אֲפָשָׁר קַמִּיפְּלָגִי. מֵאן דְּמְכַשִּׁיר סָבַר: דִּנִּין אֲפָשָׁר מִשְׁאֵי אֲפָשָׁר, וּמֵאן דְּפָסִיל סָבַר: לֹא דִנִּין אֲפָשָׁר מִשְׁאֵי אֲפָשָׁר.[[][Ⓜ]Ⓜוְאִיבְעִית אֵימָא: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא דְּעֵיקַר שִׁירָה בִּפֶּה, וְאִין דִּנִּין אֲפָשָׁר מִשְׁאֵי אֲפָשָׁר, וְהֵכָא בְּמִילָהּ מְנוּרָה בְּכָלִי וּפְרָטִי אוּ בְּרַבּוּיִי וּמִיעוּטִי קֵא מִיפְּלָגִי. רַבִּי דְרִישׁ כָּלִי וּפְרָטִי, רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה דְרִישׁ רַבּוּיִי וּמִיעוּטִי.[[][ⓘ]Ⓜרַבִּי דְרִישׁ כָּלִי וּפְרָטִי: ”וְעֲשִׂית מְנוֹרֹת” — כָּלֵל, ”זָהָב טָהוֹר” — פָּרֵט, ”מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְּנוֹרָה” — חִזֵּר וּכְלָל. כָּלֵל וּפְרָט וּכְלָל, אִי אַתָּה דִּן אֲלֵא כְּעִין הַפָּרֵט. מָה הַפָּרֵט מְפוֹרָשׁ שֶׁל מִתְּכַת, אִף כֹּל שֶׁל מִתְּכַת.[[][ⓘ]Ⓜרַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה, דְרִישׁ רַיבּוּיִי וּמִיעוּטִי: ”וְעֲשִׂית מְנוֹרֹת” — רִיבָּה, ”זָהָב טָהוֹר” — מִיעוּט, ”מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְּנוֹרָה” — חִזֵּר וְרִיבָּה, רִיבָּה וּמִיעוּט וְרִיבָּה — רִיבָּה הַכֹּל. מֵאִי רַבִּי — רַבִּי כֹל מִיָּלִי, מֵאִי מִיעוּט — מִיעוּט שֶׁל חָרֶס. אָמַר רַב פִּפְאִי:

כְּתִנְאִי,

הַנֶּסְכִּים: בְּשִׁיר שֶׁל קֶרְפֵּן בְּחִלּוֹל הַמִּכָּה לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ בַּשָּׁעַת נִסּוּן (הַמּוֹס ו') הַיּוֹן לְתַמִּיד שֶׁל שַׁחַר וְנִסּוּן הַיּוֹן לְתַמִּיד שֶׁל צֵין הָעֶרְבּוֹס שֶׁהַלּוֹם עוֹמְדִין עַל חוּכְנָם וְאוֹמְרִים שִׁיר וְהַחֲלִיל מִכָּה לִפְנֵיהֶם בְּדַתְגוּ בְּמַסְכַּת עֶרְבִין (דף י.) כִּי"ב יוֹם בַּשָּׁנָה הַחֲלִיל מִכָּה לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ וְאִין אוֹמְרִים שִׁיר עַל הַמִּזְבֵּחַ אֲלֵא עַל הַיּוֹן בְּדִלְמַרְינּוּ הַתָּם וּבְאוֹתוֹ חֲלִיל נְחֻלֵּק רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה לומר שהיא חושה: עקר שירה שתרפן צבור טעון שיר מן התורה בלדמרין בַּמַּסְכַּת עֶרְבִין (דף יא.) מַכָּמָה מְקַרְאוֹת וְסָבַר ר' יוֹסִי עָקַר הַשִּׁיר חֵינוּ אא"כ חֲלִיל מִכָּה עִם הַשִּׁיר וְכַן כְּנוּרוֹת וּנְבָלִים הַכֹּל כְּמִנּוּן הַמִּפְרָשׁ שֶׁם הַלֶּכֶךְ עֲבוּדָה הִיא וְכִי הִיכִי דְתַמִּיד חושה שבת שיר שלו גמי חושה שבת: בפה הלויים אומרים השיר דבר יום ציומו כגון לה' הארץ ומלאתה (תהלים כ"ד:א') בראשון גדול ה' ומחלל (שם מח) בשני וכן כלם ובשבת שאי אפשר לחליל חינו חושה שאין כלי שיר המציע ולחמו ולפינן טעמיהו מקראי: אכל שיר של שואבה שהיה כל הלילה על מעלות האורדות מעזרת ישראל לשזרת נשים בדרתני דמתגני' והלויים בכוורות ובנבלים: דברי הכל שמחה יתרה היא ואינה מן התורה אלא לחשב את המצות ולא דחי שבת: דהכי פליגי בעקר שירה בפה או בכלי: מאן דמכשר ען לכל כלי שרת סבר עקר שירה בכלי והווי ליה כלי השיר כלי שרת ואכוב היה במקדש מיוחד משה ואז של קנה בדרתנו בערבין (דף י:) הלכך שאר כלי שרת מנה ולפינן לאכשורי בשל עז: עקר שירה בפה וכלי לבסומי קלא בעלמא הוא הלכך כלי השיר אינן כלי שרת ולא ולפינן מניחא לדמוניי כלי שרת לאכוב של משה: אין דנין אפשר משאי אפשר שאר כלים אפשר שיהיו של מתכת והן מקבצים הלכך ממנורה ולפינן ליה ולא מאכוב של משה דהתם טעמא משום שאי אפשר לעשות של מתכת בדרפרש בערבין (דף י:) שצפיה זזה ולא היה קולו ערב נטלו את צפויי והיו קולו ערב ומאן דמכשר סבר דנין אפשר משאי אפשר דמ"מ אשכחון כלי שרת דעז: ה"ג ואיבשית אימא עקר שירה בפה ואין דנין אפשר משאי אפשר וה"פ דכ"ע עקר שירה בפה וליבא למילף מאכוב ואת"ל עקר בכלי אפלו

הבא מאכוב לא גמר דאין אפשר משאי אפשר: והבא במילף מנורה בכללי ופרטי או ברבויי ומעוטי קמפלגי ה"ג ול"ג ממנורה יש שדורשין את התורה בכלל ופרט ויש שדורשין אותה במדת רבוי ומעוט הדורשה בכלל ופרט משמע ליה פרט הבא אחר כלל פרושו של כלל הלכך כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ואפלו דברים העומין לפרט אין גמדין עמו לפי שהוא פרושו מהו כלל הכלול למעלה זה שאני אומר לך שבשו ולא יותר וכי אתי כלל שני אחר הפרט בא לאכויף עליו ודאך אם יחסוף עליו את העומים לו הלכך אי איתא דן על ידי כלל האחרון אלא דברים העומין לפרט שלא נתרבו מתחלה והדורשה

ברבוי ומעוט לא משמע ליה פרט אחר כלל פרושו של כלל דנימא אין בכלל דנימא אלא פרט אחר פרושו של כלל דאלו דברים שהן פשוט הפרט לא אצטרך דלא ארעיתו ליה ממעוטא והכי אמר בהדיא בפרק גגמר דגין (סנהדרין דף מה:): גבי כל הנסקלין נתלין דמאן דדרש רבויי ומעוטי משמע ליה ברבויי ומעוט לחודיה בלא רבויי אחרון כל העומין לפרט: מעט של חרם דע"כ מעוטא למעוטי אתא וזהו הקראוי להתמעט יותר מן הכל:

מסורת הש"ס

א בבא קמא ס; בבא קמא קטז: עבודה זרה ב; ביצה לה: עירובין סא.

ב לקמן נא; תענית כז; עבודה זרה מז; ערבין יא.

ג סוטה יד; מנחות כח:

ד יבמות מו; יבמות סא; זבחים צח; תמורה טז; תמורה יח; הוריות ו; מנחות יט; מנחות פב; נדה לו:

ה מנחות כח; סנהדרין מה:

ו קידושין כא:

ז זבחים צג; שבועות כו; עירובין כז; שבועות לו; נזיר לד; בבא קמא קיז; שבועות ד; בכורות נא.

תורה אור השלם

ושאבתם מים בששון מפעילי הושעה [ישעיהו יב, ג]

ועשית מנחת זקב טהור מקשה תעשה*(בספרי ספרד ואשכנז תיעשה) המנורה ירבה וקנה גביעיה כפתריה ופרחיה מפנה יקויו (שמות כה, לא)

מסורת הש"ס
א תוספתא ערבין; ערכין י.; משנה ערבין ב תענית כז.; לעיל נ; ערכין יא. ג מנחות כו. ד ערבין יא. ה ערבין יא: ו יומא כג.; לקמן נב;; שבת כא.
גליון הש"ס
גמרא לימא תהוי תיובתא דר"י בתרתי. כעין זה לעיל דף ד ע"ב ושל"נ:
תורה אור השלם

ויאמר חזקתוהו להעלות העלה להמזבח ובעת החל העולה החל שיר־יהנה והתצורות ועל־ידי כלי דודי־שלד־ישפאל [דברי הימים ב כט, כז]

ויהי כאחד (למחצרים) [למסעצרים] ולמשחרים להשמיש קול־אחד להעל ולהדות ליהנה ובקרים קול התצורות ובמצלתים ובכלי השיר ובחלל ליהנה כי טוב כי לעולם חסדו ורבות מלא ענו בית יהנה [דברי הימים ב ה, יג]

כַּתְּבֵאֵי עֵקֶר שִׁיר בַּפֶּה אוֹ בְּכָלִי: עֲבָדֵי כֹהֲנִים הָיוּ [מִשְׁנָה] עֲמֻסָּת עֲבָדִין הָיָה עַל אֲחֻזּוֹ כְּלִי שִׁיר בַּשֶּׁעַת שִׁיר שֶׁל קִרְבֵּן קוֹמִיעַן: מִשְׁפַּחַת בֵּית הַכֹּהֲנִים מִשְׁפַּחַת בֵּית צִפְרִיאִי זֶה שֵׁם הַמִּשְׁפָּחוֹת: וּמֵאֲמָאִים הָיוּ זֶה שֵׁם מִקְוָם: וּמִשִּׁיאִין לְכַהֵן יִשְׂרָאֵל מִנְחִסִין הָיוּ שְׁנֵשִׁיקָם אֲלֻמָּנוֹת וּבְנוֹתָם רִאיוֹנוֹת לְנֶשֶׂא לְכַהֲנִים: לְיוֹם הָיוּ אֶבֶל יִשְׂרָאֵלִים פְּסוּלִין לְכֶהֱ: מִשְׁלִין מְדוּכָן הֲרוֹסָהוּ עוֹמֵד עַל הַדּוֹכָן עִם הַלְוִיִּם א"צ לְכַדֵּק אֲחֵרָיו לֹא לְהַשִּׂאוֹ מִנְחָסַת וְלֹא לָתֵת לוֹ מַעֲשֶׂר רֹאשׁוֹן קִנְזָאֵי לוֹי הוּא שְׁמַפְנִי דָּבָר זֶה לֹא הִקְנִילוֹ לְהַשְׁמִיד שֶׁם כִּי אִם לְיוֹם דְּכִי שָׁלֹא יִטְעוּ בָּהֶם כְּגִי אִלֶּם לְהַסְדִּיקָם כְּלוּם וְלֹאִים לְיוֹם: וּמֵאֵן דְּאִמֵּר עֲבָדִים הָיוּ קֹסֶבֶר אֵין סוֹמְכִין עַל הַדּוֹכָן מִלְּכַדֵּק אֲחֵרָיו לְהַעֲלוֹתָ לְיוֹחֲסִין הַלָּךְ לֹא נִזְהָרוּ עַל דָּב: וּמִ"ד יִשְׂרָאֵל הָיוּ קֹבֵר מְדוּכָן לְיוֹחֲסִין מִשְׁלִין שְׁמַפְנִי דָּבָר זֶה לֹא הִקְנִילוֹ לְהַשְׁמִיד שֶׁם עֲבָדִים: אֶבֶל לֹא לְמַעֲשְׁרוֹת שָׁלֹא נִזְהָרוּ מִלְּהַשְׁמִיד שֶׁם יִשְׂרָאֵל: וְר' יוֹרְמִיָה אָמַר כּוֹי לְעִיל קָאִי אֶפְלֹנוּתָא דְרַבִּי יוֹסִי: כְּרַפִּי וְהִזְהִי וּרְכָנָן וּפְלִגִי אֲדָרַב יוֹסֵף: הִכִּי גְרָסוּן דְּרַבִּי יוֹסִי קֹבֵר שְׁמָחָה יִתְרָה נָמִי דּוּחָה שֶׁבֶת הוֹאִיל וְשִׁמְחַת מִצְנֶה הִיא וְכַחֲלִיל אֵין אֶסוּר מְלֹאכָה אֵלֶּא שְׁבוֹת: בְּעָלְמָא: תִּיּוֹבְתָא דְרַב יוֹסֵף דְּאִמֵּר מוֹדָה ר' יוֹסִי בְּשִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה גָּלָא וְדוּחָה: אֶבֶל בְּשִׁיר שֶׁל קִרְבֵּן דּוּחָה כּוֹי הִיא לְשׁוֹן קוּשִׁיא וְעֵבְרָא הוּא כְּלֹמֵר חֲזִיעַן הִכָּא דְבָשָׁל שׁוֹאֵבָה פְּלִיגִי וְיֹאכֵא לְמַדָּק הָא בְּשֶׁל קִרְבֵּן מוֹדָה רֵבֶן רֵבֶן דְּדָחִי: נִימָא תְהִי תִיּוֹבְתָא דְרַב יוֹסֵף נָמִי בִּהְאָ דְאִמֵּר לְעִיל בְּשֶׁל קִרְבֵּן פְּלִיגִי וְהִכָּא דְחִיעִין מוֹדָה רֵבֶן בֵּה וְהִנֵּיא תִיּוֹבְתָא בְּתַרְתֵּי בְּשֶׁל שׁוֹאֵבָה הָיוּ תִיּוֹבְתָה מִדְּרַבִּי יוֹסִי וּבְשֶׁל קִרְבֵּן הָיוּ תִיּוֹבְתָה מִדְּרַבֵּן: וְהוּא הָדִין לְהִרְבֵּן וּמִדְּרַבֵּן לֹא תוֹתַבֵּה: וְהָא קִתְּעִי וְהָא קִתְּעִי וְהָא חָלִיל כּוֹי ל"ג וְהָא שְׁלֵה קִתְּעִי אֵלֶּא וְהָא קִתְּעִי: אֵלֶּא לֹאוּ רֵבֶן הִיא דְשִׁמְעִין לְהוּ בְּדַשׁוֹאֵבָה גָּלָא דְחִי וְקִתְּעִי זֶהוּ לְמַעוּטִי דְקִרְבֵּן אֲלֵמָא בְּשֶׁל קִרְבֵּן מוֹדָה: חֲחַל שִׁיר ה' וְחֻצְרוֹת וְעַל יְדִי כְּלִי זָוִיד אֲלֵמָא כְּלִי זָוִד שִׁיר ה' קְרִי לֵה: לְמַחְצָרִים וְלְמַשׁוֹרְרִים וְהִכָּא לֹא כְּתִיב בְּלִים וְחֻצְרוֹת לֹאוּ כְּלִי שִׁיר נִיגְהוּ שָׁחַן לְתַקִּיעוֹת הַתְּמִידִין וְהַמּוֹסָפִין: מִקְנִי יוֹרְדִין לְעֹזֶרֶת נָשִׁים כֹּהֲנִים וְלְיוֹם יוֹרְדִין מִשְׁזֹרֶת יִשְׂרָאֵל שְׁהִיא גְבוּהָה לְעֹזֶרֶת נָשִׁים שְׁלֵמָטָה הִמְנֶה בְּשִׁפּוּעַ הַהִר: וּמִתְקַיֵּין שֶׁם תַּחֲנוּן גְּדוֹל מִפְּרֶשׁ בְּגִמְרָא: וְאַרְבַּעַה סְפָלִים שֶׁל זֶהֱב בְּרָאשֵׁיהֶן בְּרָאשׁ כֹּל מְנוּכָה וּמְנוּכָה: וְלָזִים בַּחוּרִים וּבִיזִיקָם בְּכִי שָׁמָן וְעוֹלָם כֹּל אֶחָד בְּסֻלָּמוֹ: מִבְּלָאי מִכְּגוֹס כֹּהֲנִים וּמִהַמְעִיעִין הָיוּ מִפְּקִיעִין מִמִּכְנָסִי בְּגִדֵי הַשָּׂרָד שֶׁהָיוּ מִשָּׁל צְבוּר וּמִאֲבַגְטִיקָם הִזְנִים מִפְּקִיעִין קוֹרְעִין לְעֵשֶׂוֹת פְּתִילוֹת: שָׁלֹא הִיתָה מֵאִירָה מְאוּר בֵּית הַשׁוֹאֵבָה לְפִי שְׁהַמְנוּרוֹת גְּבוּהִין שְׁמַשִּׁים אֲמָה וְהִר הַבַּיִת גְּבוּהַ וְהָאוֹרָה זוֹרַחַת כָּכֵל הַשִּׁיר וְכַתֵּל מְרַחֲטִי שֶׁהוּא לְסוּף שְׁזֹרֶת נָשִׁים הָיָה גְמוּן: כִּדְאִמְרֵיהֶן בְּסֶדֶר יוֹמָא (דף טו.) וְהַמְנוּרוֹת עוֹלִין לְמַעְלָה הִמְנֶה:

כַּתְּבֵאֵי עֵקֶר שִׁיר בַּפֶּה אוֹ בְּכָלִי: עֲבָדֵי כֹהֲנִים הָיוּ [מִשְׁנָה] עֲמֻסָּת עֲבָדִין הָיָה עַל אֲחֻזּוֹ עֵקֶר שִׁירָה בַּפֶּה וְהָתָם קִתְּעִי רִישָׁא דְחָלִיל מִכֶּה בַּשְּׁמֹנֶה וּמִי צִפְרִיאִי זֶה שֵׁם

כַּתְּבֵאֵי, (דְּתַנְיָא): עֲבָדֵי כֹהֲנִים הָיוּ, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִשְׁפַּחַת בֵּית הַפְּגָרִים וּמִשְׁפַּחַת בֵּית צִיפְרִיאִי, וּמֵאֲמָאִים הָיוּ, שְׁהָיוּ מִשִּׁיאִין לְכַהוֹנָה. ^(א) רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אֲנָטִיגְנוֹס אוֹמֵר: לְוִיִּם הָיוּ. מֵאִי לֹאוּ בִּהְאָ קָא מִיפְּלִגִי, דְּמֵאֵן דְּאִמֵּר עֲבָדִים הָיוּ, קֹסֶבֶר: עֵיקֶר שִׁירָה בַּפֶּה. וּמֵאֵן דְּאִמֵּר לְוִיִּם הָיוּ, קֹסֶבֶר: עֵיקֶר שִׁירָה בְּכָלִי. ^(ב) יִתְסַבְּרָא?! רַבִּי יוֹסִי מֵאִי קֹסֶבֶר? אִי קֹסֶבֶר עֵיקֶר שִׁירָה בַּפֶּה — אֲפִילוּ עֲבָדִים נָמִי, אִי קֹסֶבֶר עֵיקֶר שִׁירָה בְּכָלִי — לְוִיִּם אֵין, יִשְׂרָאֵלִים לֹא! ^(ג) אֵלֶּא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא עֵיקֶר שִׁירָה בַּפֶּה. וּבִהְאָ קָא מִיפְּלִגִי, דְּמָר סִבֵּר: הִכִּי הָוָה מַעֲשֶׂה, וּמָר סִבֵּר: הִכִּי הָוָה מַעֲשֶׂה. לְמֵאִי נִבְקָא מִינָהּ? לְמַעֲלִין מְדוּכָן לְיוֹחֲסִין וּלְמַעֲשֶׂר קָא מִיפְּלִגִי. מֵאֵן דְּאִמֵּר עֲבָדִים הָיוּ, קֹסֶבֶר: אֵין מַעֲלִין מְדוּכָן לְיוֹחֲסִין, וְלֹא לְמַעֲשֶׂר. וּמֵאֵן דְּאִמֵּר יִשְׂרָאֵל הָיוּ, קֹסֶבֶר: מַעֲלִין מְדוּכָן יוֹחֲסִין, אֲבָל לֹא לְמַעֲשֶׂר. וּמֵאֵן דְּאִמֵּר לְוִיִּם הָיוּ, קֹסֶבֶר: מַעֲלִין מְדוּכָן, בִּין לְיוֹחֲסִין בִּין לְמַעֲשֶׂר. וְרַבִּי יִרְמְיָה בֵּר אַבָּא אָמַר: מַחְלוּקַת בְּשִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה, דְּרַבִּי יוֹסִי בֵּר יְהוּדָה סִבֵּר: שְׁמָחָה יִתְרָה נָמִי דּוּחָה אֶת הַשְּׁבֶת, וְרַבֵּן סִבֵּרִי: שְׁמָחָה יִתְרָה אֵינָה דּוּחָה אֶת הַשְּׁבֶת. אֲבָל בְּשִׁיר שֶׁל קִרְבֵּן, דְּבָרֵי הַכֹּל עֲבוּדָה הִיא, וְדוּחָה אֶת הַשְּׁבֶת. מִיתִיבִי: שִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה דּוּחָה אֶת הַשְּׁבֶת, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי בֵּר יְהוּדָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אַף יוֹם טוֹב אֵינּוּ דּוּחָה. תִּיּוֹבְתָא דְרַב יוֹסֵף! תִּיּוֹבְתָא. לִימָא בְּשִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה הוּא דְפְּלִיגִי, אֲבָל בְּשִׁיר שֶׁל קִרְבֵּן דְּבָרֵי הַכֹּל דּוּחָה אֶת הַשְּׁבֶת. לִימָא תִּיהְוִי תִיּוֹבְתָא דְרַב יוֹסֵף בְּתַרְתִּי! אָמַר לֶה רַב יוֹסֵף: פְּלִיגִי בְּשִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה, וְהוּא הָדִין לְקִרְבֵּן. וְהִיא דְקַמִּיפְּלִגִי בְּשִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה — לְהוֹדִיעָהּ בַּחוּ דְּרַבִּי יוֹסִי בֵּר יְהוּדָה, דְּאֲפִילוּ דְשׁוֹאֵבָה נָמִי דְחִי. וְהָא קִתְּנִי: זֶהוּ חָלִיל שֶׁל בֵּית הַשׁוֹאֵבָה שְׁאֵינּוּ דּוּחָה לֹא אֶת הַשְּׁבֶת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב: זֶהוּ דְאֵינּוּ דּוּחָה, אֲבָל דְקִרְבֵּן דּוּחָה מִנִּי? אִי נִימָא רַבִּי יוֹסִי בֵּר יְהוּדָה, הָאִמֵּר שִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה נָמִי דּוּחָה! אֵלֶּא לֹאוּ, רַבֵּן — וּתִיּוֹבְתָא דְרַב יוֹסֵף בְּתַרְתִּי! תִּיּוֹבְתָא. ^(ד) מֵאִי טַעְמָא דְּמֵאֵן דְּאִמֵּר עֵיקֶר שִׁירָה בְּכָלִי? דְּכַתִּיב: "וַיֹּאמֶר חֲזַקְיָהוּ לְהַעֲלוֹת הָעוֹלָה לְהַמְזִיבָהּ וּבְעַת הַחֲל הָעוֹלָה הֲחֵל שִׁיר ה' וְהַחְצוֹצְרוֹת וְעַל יְדֵי כְּלִי דָוִיד מְלֶה יִשְׂרָאֵל". מֵאִי טַעְמָא דְּמֵאֵן דְּאִמֵּר עֵיקֶר שִׁירָה בַּפֶּה? דְּכַתִּיב: "וַיְהִי כַּאֲחָד לְמַחְצָצִרִים וּלְמִשְׁוֹרְרִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹל אֶחָד". וְאִידָהּ נָמִי, הָא כְּתִיב: "וַיְהִי כַּאֲחָד לְמַחְצָצִרִים וּלְמִשְׁוֹרְרִים!" הִכִּי קֹאֵמַר: מִשְׁוֹרְרִים דּוֹמְקִא דְּמַחְצָצִרִים, מָה מַחְצָצִרִים — בְּכָלִי, אַף מְשׁוֹרְרִים — בְּכָלִי. ^(ה) מִתְנַיִי מִי שְׁלֹא רָאָה שְׁמַחַת בֵּית הַשׁוֹאֵבָה, לֹא רָאָה שְׁמָחָה מִיָּמִיו. בְּמוֹצָאי יוֹם טוֹב הִרְאֵשׁוֹן שֶׁל חַג יִרְדּוּ לְעֹזֶרֶת נָשִׁים, וּמִתְקַנִּין שָׁם תִּיקוּן גְּדוֹל. מְנוּרוֹת שֶׁל זֶהֱב הָיוּ שָׁם, וְאַרְבָּעָה סְפָלִים שֶׁל זֶהֱב בְּרָאשֵׁיהֶם, וְאַרְבָּעָה סוּלָמוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְאַרְבָּעָה יָלָדִים מִפִּירְחֵי כַהוֹנָה וּבִידֵיהֶם כְּפִידִים שֶׁל מֵאָה וְעֶשְׂרִים לוֹג שְׁהֵן מְטִילִין לְכָל סֶפֶל וְסֶפֶל. מִבְּלָאי מִכְּנָסִי כֹהֲנִים וּמִהַמְיִינִיהוּ, מָהֵן הָיוּ מִפְּקִיעִין, וּבָהֵן הָיוּ מְדַלִּיקִין. וְלֹא הָיָה חֲצַר בִּירוּשָׁלַיִם שְׁאֵינָה מֵאִירָה מְאוּר בֵּית הַשׁוֹאֵבָה. חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה הָיוּ מְרַקְדִין בְּכַנִּיהֶם בְּאֻבּוֹת

החליל פרק חמישי סוכה

נא.

כַּתְּבֵאֵי עֵקֶר שִׁיר בַּפֶּה אוֹ בְּכָלִי: עֲבָדֵי כֹהֲנִים הָיוּ [מִשְׁנָה] עֲמֻסָּת עֲבָדִין הָיָה עַל אֲחֻזּוֹ עֵקֶר שִׁירָה בַּפֶּה וְהָתָם קִתְּעִי רִישָׁא דְחָלִיל מִכֶּה בַּשְּׁמֹנֶה וּמִי צִפְרִיאִי זֶה שֵׁם הַמִּשְׁפָּחוֹת: וּמֵאֲמָאִים הָיוּ זֶה שֵׁם מִקְוָם: וּמִשִּׁיאִין לְכַהֵן יִשְׂרָאֵל מִנְחִסִין הָיוּ שְׁנֵשִׁיקָם אֲלֻמָּנוֹת וּבְנוֹתָם רִאיוֹנוֹת לְנֶשֶׂא לְכַהֲנִים: לְיוֹם הָיוּ אֶבֶל יִשְׂרָאֵלִים פְּסוּלִין לְכֶהֱ: מִשְׁלִין מְדוּכָן הֲרוֹסָהוּ עוֹמֵד עַל הַדּוֹכָן עִם הַלְוִיִּם א"צ לְכַדֵּק אֲחֵרָיו לֹא לְהַשִּׂאוֹ מִנְחָסַת וְלֹא לָתֵת לוֹ מַעֲשֶׂר רֹאשׁוֹן קִנְזָאֵי לוֹי הוּא שְׁמַפְנִי דָּבָר זֶה לֹא הִקְנִילוֹ עֲבָדִים לְעַמֵּד שֶׁם כֶּךָ פֶּרֶשׁ בַּקּוּטְרָם מִשְׁמַע שְׂרוּצָה לומר דְּפִלְגִי בְּהִכִּי דְמָר קֹבֵר אֵין לְהַשְׁמִיד עֲבָדִים לְדוֹכָן דְּחִישִׁיעַן שְׁמָא וַיְגֻלוֹס לְיוֹחֲסִין וּלְמַעֲשֶׂר וּמָר קֹבֵר לֹא חִישִׁיעַן לְמַעֲשֶׂר אֶבֶל חִישִׁיעַן לְיוֹחֲסִין וּמָר קֹבֵר אֵף לְיוֹחֲסִין לֹא חִישִׁיעַן וְאֵין הַלְשׁוֹן מִשְׁמַע בֶּן דְקֹאִמֵּר וְהִכָּא בִּהְאָ קָא מִפְּלִגִי מָר קֹבֵר הִכִּי הָוָה מַעֲשֶׂה וּמִ"ס הִכִּי הָוָה מַעֲשֶׂה מִשְׁמַע שְׁמַעֲשֶׂר אֵין תְּלוֹי בְּהַעֲלָהּ אֵלֶּא הַעֲלָהּ תְּלוֹיָה בְּמַעֲשֶׂר דְמָר קֹבֵר הִכִּי הָוָה מַעֲשֶׂה שְׁהָלוּם הָיוּ בְּקוּאִים בְּכָלִי שִׁיר וּמָר קֹבֵר עֲבָדִים הָיוּ בְּקוּאִים יוֹתֵר מִן הַכֹּל וְהַשְׁמִידוּם וּמִיָּהוּ בְּרַח שְׁנִי דְעֶרְכִין (דף יא. וְשֵׁס) מִשְׁמַע בְּפֶרֶשׁ הַקּוּטְרָם גְּדָרִם וְהִכָּא בְּמַעֲלִין מְדוּכָן לְמַעֲשְׁרוֹת וּלְיוֹחֲסִין קַמִּפְּלִגִי וּמִיָּהוּ גַם לְפִי מַה שְׁפָרַשְׁתִּי שֶׁם יֵשׁ לִישָׁבוֹ: לְמַחְצָרִים וּלְמַשׁוֹרְרִים וְהִכָּא לֹא כְּתִיבִי בְּלִים וְחֻצְרוֹת לֹא כְּלִי שִׁיר נִיגְהוּ שָׁחַם לְתַקִּיעוֹת הַתְּמִידִין וְהַמּוֹסָפִין כֶּךָ פֶּרֶשׁ בַּקּוּי' וּתְיִמ' קִרָא גּוֹפֶה כְּתוּב בְּכָלִי שִׁיר דְקִרָא הִכִּי כְּתִיב בְּדַבְרֵי הַיָּמִים (כ' ה') גְּכִי שְׁלֵמָה כְּאֶחָד לְמַחְצָרִים וּלְמַשְׁרָרִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹל אֶחָד לְהֵלֵל וּלְהוֹדֹת לַה' וּבְהָרִים קוֹל בַּחְצְרוֹת וּבַמְצִלָּתוֹם וּבְכָלִי הַשִּׁיר וּבְהֵלֵל לַה' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדוֹ וּיִ"ל דְּהִנֵּן מִחֻכְמָם לֵב' הַלּוּלִים דְּמַעְקָרָא כְּתִיב גְּכִי שִׁירָה בַּפֶּה לְהַשְׁמִיעַ קוֹל אֶחָד לְהֵלֵל לְהוֹדוֹת לַה' וּלְכַתֵּב הִכִּי כְּתוּב גְּכִי כְּלִי הַשִּׁיר וּבְהֵלֵל לַה' שְׁמַע מִנָּה דְעֶקֶר שִׁירָה בַּפֶּה וּכְלִי הַשִּׁיר לְכַסּוּמִי קוֹלָא: מִבְּלָאי מִכְּגוֹס כֹּהֲנִים וּמִהַמְעִיעִין. תְּמַה גָּלָא חֲשִׁיב נָמִי בְּתַתָּ שָׁחַם הִיא הִיתָה שֶׁל שֵׁשׁ:

שְׁעָלִיָּהוּ הַלֵּוִיט עומדין בכלי שיר. לשמחת בית השואבה אָבֵל מוכן לשיר דערנאָן אַזל (פ"ב מ"ו) קען ומייתי לה בפ"ח דיומא (דף פאבוקות של אור זרקון אותס בלפי מעלה ומקבלין אותם וגם שקלאין לעשות פון המנצח היה כך פרש בקונט' ובמס' מדות (פ"ב מ"ו) קען ומייתי לה בפ"ח דיומא (דף פאבוקות של אור זרקון אותס בלפי מעלה ומקבלין אותם וגם שקלאין לעשות פון המנצח היה כך פרש בקונט' ובמס' מדות (פ"ב מ"ו) ראב"י אומר מעלה היתה שם גבוהה אמה ומוכן נתון עליה ואלתה מעלה היתה בין גזרת ושראל לעזרת כהנים: קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו. תמה דמשמע שמקרות הגבר הולכין לשאב מים וא"כ היו נסבלין בלילה דע"כ לא פליגי פ"ב דזבחים (דף כ.) אלא לעגון קדוש וזוים וכו'גלים מקרות הגבר ושד צבאל [אי] פסלָא בלילה או לא אבֵל מי הפיור (עצמו) נסבלין בעמוד השחר בקמנכח התם ואפי' סלקון מן הפיור אחר קרות הגבר הדז משקע ליה וי"ל גסוהין היו בתקיעות ובתרועות ובהפיכת פניהם למשכב וגם בתורה לאחר מלוי וזהו מאיר היום קדם פניויעו לעזרה ושד פיקלשון בכלי לא הדשרו לפסל בלילה דקתון פרק חטאת העוף במסכת מעילה (דף י.) גפי נסכים ואף על פי שהעלוהית היתה מהקדשת מפל מקום אין בלי שרת מהקדשן בחוץ אלא פקיעס: והיו פה ע"א קתדראות של זהב כנגד ע"א זקנים. פרוש כהקדיון תמה הא דקתון פרק קמא דפסחדרין (דף ב. ג.) כהדרי גדולה היתה של שבעים ואחד רבי יהודה אומר שבעים [וא"כ הי"ל לעשות רק שבעים קתדראות] ומתוך כך גריר לפרש שאותה קתדרא היתה למפלא שבכ"ד ולא היה מן הקשבוץ דאי לאו הכי קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה: וכוון שהגיע לענות אמן מניף בשמור וכל העם עומין אמן. בערוך קשיא ליה לרבינו נסים הא דאמר בריש גמרא דשלשה שאכלו (ברכות דף מו.) אין עומין אמן ותוהא והא הבא לא שמעו הדרכה אלא בהצפת הסודרין יודעין שהגיע עונת אמן והן עומין אמן ותוהא ומפרש בשם רבנן דגמי משכבא שעל מי שהוא חוב בדרכה קאמר ובשגיתו אמן רוצה לצאת וזי חובתו גריר פישמע ואחר כך יגעה אמן ולא יגעה אמן ותוהא והא דעומין אמן בהצפת סודרין הינו בקריאת ספר תורה ולא בתפלה ולא בדבר ששליח מוציא רבים וזי חובתו וכן מפרש בגמרא דפרקין פירושלמי בימה של עץ באמצע ותון הנגמס עליה עמד אחד מהן לקרות הנה הממנה מניף פסודרין והם עומין אמן על כל ברכה וברכה ובברכות ירושלמי בסוף אלו דברים קאמר איזו? הא אמן ותוהא הוּא אמר רב הן הן דמיב לומר ברכה ולא ודע מה הוא עוף ורב כהן צדק גאון אמר חוב צבור לשאת ולמשע כל ברכה וברכה מפי החזן ואח"כ יגעה אמן לאחר שתכלה הברכה מפי המדברך ועוד יש לומר יודעים היו לבנו סדר הברכות שז' אחר זו דמנין שמניין כהדרכו:

פאבוקות של אור זרקון אותס בלפי מעלה ומקבלין אותם וגם שקלאין לעשות פון המנצח היה כך פרש בקונט' ובמס' מדות (פ"ב מ"ו) קען ומייתי לה בפ"ח דיומא (דף פאבוקות של אור זרקון אותס בלפי מעלה ומקבלין אותם וגם שקלאין לעשות פון המנצח היה כך פרש בקונט' ובמס' מדות (פ"ב מ"ו)

פֻּאָבּוּקוֹת שֶׁל אוֹר זָרְקוֹן, ו**אומרים לפניהם דברי שירות ותושבחות**. והלויים בכנורות ובנבלים ובמַצְלִילִים ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר, על חמש עשרה מעלות היוֹרְדוֹת מַעֲזֶרֶת יִשְׂרָאֵל לַעֲזֶרֶת נָשִׁים, כַּנָּגֵד חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה (מַעֲלוֹת) שִׁבְתֵּיהֶן, שְׁעָלִיָּהוּ לוֹיִם עוֹמְדִין בְּכָלִי שִׁיר וְאוֹמְרִים שִׁירָה.[[][ⓘ]]וְעִמָּדוֹ שְׁנֵי כַהֲנִים בִּשְׁעַר הָעֲלִיֹן שְׂוֹרֵד מַעֲזֶרֶת יִשְׂרָאֵל לַעֲזֶרֶת נָשִׁים, וּשְׁתֵּי חֲצוצְרוֹת בִּידֵיהֶן, קָרָא הַגָּבֵר — תִּקְעוּ וְהִרִיעוּ וּתְקַעוּ. הִגִּיעוּ לְמַעְלָה עֲשִׂירִית — תִּקְעוּ וְהִרִיעוּ וּתְקַעוּ. הִגִּיעוּ לַעֲזָרָה — תִּקְעוּ וְהִרִיעוּ וּתְקַעוּ. (הִגִּיעוּ לַמֶּרְקַע — תִּקְעוּ וְהִרִיעוּ וּתְקַעוּ.) הָיוּ תוֹקְעִין וְהוֹלְכִין עַד שִׁמְגִיעִין לְשַׁעַר הַיּוֹצֵא מִמִּזְרַח. הִגִּיעוּ לְשַׁעַר הַיּוֹצֵא מִמִּזְרַח — הִפְכוּ פָנֵיהֶן מִמִּזְרַח לַמַּעְרָב וְאָמְרוּ: אֲבוֹתֵינוּ שֶׁהָיוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה — "אֲחוֹרֵיהֶם אֵל הַהִיכָל וּפְנֵיהֶם קִדְמָה וּמִשְׁתַּחֲוִיִּים קִדְמָה לְשִׁמְשִׁי", וְאָנוּ לֵיהַ עֵינֵינוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָיוּ שׁוֹנִיִן וְאוֹמְרִין: אָנוּ לֵיהַ, וּלְיָה עֵינֵינוּ.

גַּמְי' תָּנוּ רַבָּנָן: מִי שֶׁלֹּא רָאָה שְׂמַחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה — לֹא רָאָה שְׂמַחָה מִיָּמָיו. מִי שֶׁלֹּא רָאָה יְרוּשָׁלַיִם בְּתַפְאֲרָתָהּ — לֹא רָאָה כִּרְהַ נְחֻמָּד מַעוֹלָם. מִי שֶׁלֹּא רָאָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּבִנְיָנוּ — לֹא רָאָה בְּנֵן מְפוֹאֵר מַעוֹלָם. מֵאִי הִיא? אָמַר אֲבִי' וְאִיתִימָא רַב הִסְדָּא: זֶה בְּנֵן הוֹרְדוֹס.[[][ⓘ]] בְּמֵאִי בְּנִיָּה? אָמַר (רַבָּא): בְּאַבְגִּי שִׁישָׁא וּמֶרְמָרָא. אִיפֹא דְאָמְרִי: בְּאַבְגִּי שִׁישָׁא בּוֹחֵלָא וּמֶרְמָרָא. אִפִּיק שָׁפָה וְעִיִּיל שָׁפָה, פִּי הִיכִי דִלְקַבֵּל סִידָא. סִבַּר לְמִשְׁעִיָּיה בְּדִהְבָא, אָמְרוּ לֵיהַ רַבָּנָן: שְׁבַקִּיָּה, דְּהִכִּי שְׁפִיר טָפִי, דְּמִיתַחְזִי פֹאדֹתָא דִּימָא.[[][ⓘ]] תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִי שֶׁלֹּא רָאָה דִּיוֹפְלוּסְטוֹן שֶׁל אֶלְפִסְנִידְרִיא שֶׁל מִצְרַיִם, לֹא רָאָה בְּכַבּוֹדֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אָמְרוּ: כַּמִּין בְּסִילְקֵי גְדוֹלָה הָיְתָה, סָטִיו לְפָנִים מִסְטִיו. פְּעָמִים שָׁהִיו בָּהּ (שְׁשִׁים רַבּוֹא עַל שְׁשִׁים רַבּוֹא), בְּפָלִים פִּיוצָאִי מִצְרַיִם. וְהָיוּ בָּהּ שְׁבָעִים וְאַחַת קַתְדֵרָאוֹת שֶׁל זָהָב, כַּנָּגֵד שְׁבָעִים וְאַחַת שֶׁל סַנְהֶדְרִי גְדוֹלָה, כָּל אַחַת וְאַחַת אֵינָה פְּחוּתָהּ מַעֲשָׂרִים וְאַחַד רַבּוֹא כַּפְרֵי זָהָב. וּבִימָה שֶׁל עֵץ בְּאַמְצָעִיתָהּ, וְחֵזֶן הַכִּנֶּסֶת עוֹמֵד עָלֶיהָ וְהַסּוֹדְרִין בִּידֹו. וְכִינּוֹן שֶׁהִגִּיעַ לַעֲנוֹת אָמֵן, הָלָה מְנִיר פְּסוּדֵר וְכָל הָעָם עוֹנִין אָמֵן. וְלֹא הָיוּ יוֹשְׁבִין מַעוֹרְכִין, אֶלָּא זָהָבִין בַּפָּנֵי עֲצָמָן וּכְסָפִין בַּפָּנֵי עֲצָמָן וּנְפֻחִין בַּפָּנֵי עֲצָמָן וְטָרְסָיִים בַּפָּנֵי עֲצָמָן וְגַרְדִּיִּים בַּפָּנֵי עֲצָמָן. וּכְשֶׁעָנִי נִכְנָס שָׁם, הָיָה מַפִּיר בַּעֲלֵי אוּמָנְתוֹ וּנְפֻנָה שָׁם. וּמִשֹּׁם פִּרְנָסְתוֹ וּפִרְנָסַת אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ. אָמַר אֲבִי': וְכוּלְהוּ קַטְלִינְהוּ אֶלְפִסְנִידְרוֹס מוֹקֵדֵן. מֵאִי טַעְמָא אֵיעֲנוּשׁ? מִשּׁוֹם דְּעָבְרִי אַהֲאִי קָרָא: "לֹא תוֹסִיפוֹן לָשׁוּב בְּדֶרֶךְ הַזֶּה עוֹד", וְאֵינְהוּ הַדּוּר אֲתוֹ. פִּי אֲתָא, אֲשַׁכְחִינְהוּ דְּהוּוּ קְרוּ בְּסִיפְרָא: "יִשָּׂא ה' עָלֶיהָ גּוֹי מֶרְחוֹק", אָמַר: מִכְּדִי הָהוּא גַבְרָא בָּעִי לְמִיתִי סְפִינְתָא בַּעֲשָׂרָה יוֹמֵי, דְּלֵיהַ זִיקָא וְאַתִּי סְפִינְתָא בְּחִמְשָׁא יוֹמֵי — נִפְל עַלְיֵיהּ וְקַטְלִינְהוּ.[[][ⓘ]] בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב פּוֹי. מֵאִי תִיקוֹן גְּדוֹל? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כְּאוֹתָהּ שִׁשְׁנֵינוּ: חִלְקָה הָיְתָה בְּרֵאשׁוֹנָה. וְהַקִּיפּוּהָ גּוֹזוּטָרָא, וְהַתְקִינוּ שִׁיְהוּ נָשִׁים יוֹשְׁבוֹת מְלַמְעֵלָה וְאַנָּשִׁים מְלַמְטָה.[[][ⓘ]] תָּנוּ רַבָּנָן: בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ נָשִׁים מְבַפְנִים וְאַנָּשִׁים מְבַחוּץ, וְהָיוּ בָאִים לִידֵי קָלוֹת רֹאשׁ. הַתְקִינוּ שִׁיְהוּ נָשִׁים יוֹשְׁבוֹת מְבַחוּץ וְאַנָּשִׁים מְבַפְנִים, וְעַדְזִין הָיוּ בָאִין לִידֵי קָלוֹת רֹאשׁ. הַתְקִינוּ שִׁיְהוּ נָשִׁים יוֹשְׁבוֹת מְלַמְעֵלָה וְאַנָּשִׁים מְלַמְטָה. הִיכִי עָבִיד הָכִי? וְהַכְּתִיב: "הִפַּל בְּכַתֵּב מִיד ה' עָלֵי הַשִּׁפְלִי".[[][ⓘ]] אָמַר רַב: קָרָא אֲשַׁפְּחוּ וּדְרוּשׁ —

"וְסִפְדָּה"

החליל פרק חמישי סוכה

פגמרא: ט"ו מעלות ארך המעלה ברחב העזרה ורחב המעלה חצי אמה ורומה חצי אמה כדאמרין במסכת מדות (פ"ב מ"ג) ובסדר יומא (דף טז.): שעליהן הלויים עומדין [בכלי] שיר לשמחת בית השואבה אבֵל מוכן לשיר דערנאָן אַזל (פ"ב מ"ו) קען ומייתי לה בפ"ח דיומא (דף פאבוקות של אור זרקון אותס בלפי מעלה ומקבלין אותם וגם שקלאין לעשות פון המנצח היה כך פרש בקונט' ובמס' מדות (פ"ב מ"ו) ראב"י אומר מעלה היתה שם גבוהה אמה ומוכן נתון עליה ואלתה מעלה היתה בין גזרת ושראל לעזרת כהנים: קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו. תמה דמשמע שמקרות הגבר הולכין לשאב מים וא"כ היו נסבלין בלילה דע"כ לא פליגי פ"ב דזבחים (דף כ.) אלא לעגון קדוש וזוים וכו'גלים מקרות הגבר ושד צבאל [אי] פסלָא בלילה או לא אבֵל מי הפיור (עצמו) נסבלין בעמוד השחר בקמנכח התם ואפי' סלקון מן הפיור אחר קרות הגבר הדז משקע ליה וי"ל גסוהין היו בתקיעות ובתרועות ובהפיכת פניהם למשכב וגם בתורה לאחר מלוי וזהו מאיר היום קדם פניויעו לעזרה ושד פיקלשון בכלי לא הדשרו לפסל בלילה דקתון פרק חטאת העוף במסכת מעילה (דף י.) גפי נסכים ואף על פי שהעלוהית היתה מהקדשת מפל מקום אין בלי שרת מהקדשן בחוץ אלא פקיעס: והיו פה ע"א קתדראות של זהב כנגד ע"א זקנים. פרוש כהקדיון תמה הא דקתון פרק קמא דפסחדרין (דף ב. ג.) כהדרי גדולה היתה של שבעים ואחד רבי יהודה אומר שבעים [וא"כ הי"ל לעשות רק שבעים קתדראות] ומתוך כך גריר לפרש שאותה קתדרא היתה למפלא שבכ"ד ולא היה מן הקשבוץ דאי לאו הכי קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה: וכוון שהגיע לענות אמן מניף בשמור וכל העם עומין אמן. בערוך קשיא ליה לרבינו נסים הא דאמר בריש גמרא דשלשה שאכלו (ברכות דף מו.) אין עומין אמן ותוהא והא הבא לא שמעו הדרכה אלא בהצפת הסודרין יודעין שהגיע עונת אמן והן עומין אמן ותוהא ומפרש בשם רבנן דגמי משכבא שעל מי שהוא חוב בדרכה קאמר ובשגיתו אמן רוצה לצאת וזי חובתו גריר פישמע ואחר כך יגעה אמן ולא יגעה אמן ותוהא והא דעומין אמן בהצפת סודרין הינו בקריאת ספר תורה ולא בתפלה ולא בדבר ששליח מוציא רבים וזי חובתו וכן מפרש בגמרא דפרקין פירושלמי בימה של עץ באמצע ותון הנגמס עליה עמד אחד מהן לקרות הנה הממנה מניף פסודרין והם עומין אמן על כל ברכה וברכה ובברכות ירושלמי בסוף אלו דברים קאמר איזו? הא אמן ותוהא הוּא אמר רב הן הן דמיב לומר ברכה ולא ודע מה הוא עוף ורב כהן צדק גאון אמר חוב צבור לשאת ולמשע כל ברכה וברכה מפי החזן ואח"כ יגעה אמן לאחר שתכלה הברכה מפי המדברך ועוד יש לומר יודעים היו לבנו סדר הברכות שז' אחר זו דמנין שמניין כהדרכו:

פגמרא: ט"ו מעלות ארך המעלה ברחב העזרה ורחב המעלה חצי אמה ורומה חצי אמה כדאמרין במסכת מדות (פ"ב מ"ג) ובסדר יומא (דף טז.): שעליהן הלויים עומדין [בכלי] שיר לשמחת בית השואבה אבֵל מוכן לשיר דערנאָן אַזל (פ"ב מ"ו) קען ומייתי לה בפ"ח דיומא (דף פאבוקות של אור זרקון אותס בלפי מעלה ומקבלין אותם וגם שקלאין לעשות פון המנצח היה כך פרש בקונט' ובמס' מדות (פ"ב מ"ו)

פגמרא: ט"ו מעלות ארך המעלה ברחב העזרה ורחב המעלה חצי אמה ורומה חצי אמה כדאמרין במסכת מדות (פ"ב מ"ג) ובסדר יומא (דף טז.): שעליהן הלויים עומדין [בכלי] שיר לשמחת בית השואבה אבֵל מוכן לשיר דערנאָן אַזל (פ"ב מ"ו) קען ומייתי לה בפ"ח דיומא (דף פאבוקות של אור זרקון אותס בלפי מעלה ומקבלין אותם וגם שקלאין לעשות פון המנצח היה כך פרש בקונט' ובמס' מדות (פ"ב מ"ו) ראב"י אומר מעלה היתה שם גבוהה אמה ומוכן נתון עליה ואלתה מעלה היתה בין גזרת ושראל לעזרת כהנים: קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו. תמה דמשמע שמקרות הגבר הולכין לשאב מים וא"כ היו נסבלין בלילה דע"כ לא פליגי פ"ב דזבחים (דף כ.) אלא לעגון קדוש וזוים וכו'גלים מקרות הגבר ושד צבאל [אי] פסלָא בלילה או לא אבֵל מי הפיור (עצמו) נסבלין בעמוד השחר בקמנכח התם ואפי' סלקון מן הפיור אחר קרות הגבר הדז משקע ליה וי"ל גסוהין היו בתקיעות ובתרועות ובהפיכת פניהם למשכב וגם בתורה לאחר מלוי וזהו מאיר היום קדם פניויעו לעזרה ושד פיקלשון בכלי לא הדשרו לפסל בלילה דקתון פרק חטאת העוף במסכת מעילה (דף י.) גפי נסכים ואף על פי שהעלוהית היתה מהקדשת מפל מקום אין בלי שרת מהקדשן בחוץ אלא פקיעס: והיו פה ע"א קתדראות של זהב כנגד ע"א זקנים. פרוש כהקדיון תמה הא דקתון פרק קמא דפסחדרין (דף ב. ג.) כהדרי גדולה היתה של שבעים ואחד רבי יהודה אומר שבעים [וא"כ הי"ל לעשות רק שבעים קתדראות] ומתוך כך גריר לפרש שאותה קתדרא היתה למפלא שבכ"ד ולא היה מן הקשבוץ דאי לאו הכי קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה: וכוון שהגיע לענות אמן מניף בשמור וכל העם עומין אמן. בערוך קשיא ליה לרבינו נסים הא דאמר בריש גמרא דשלשה שאכלו (ברכות דף מו.) אין עומין אמן ותוהא והא הבא לא שמעו הדרכה אלא בהצפת הסודרין יודעין שהגיע עונת אמן והן עומין אמן ותוהא ומפרש בשם רבנן דגמי משכבא שעל מי שהוא חוב בדרכה קאמר ובשגיתו אמן רוצה לצאת וזי חובתו גריר פישמע ואחר כך יגעה אמן ולא יגעה אמן ותוהא והא דעומין אמן בהצפת סודרין הינו בקריאת ספר תורה ולא בתפלה ולא בדבר ששליח מוציא רבים וזי חובתו וכן מפרש בגמרא דפרקין פירושלמי בימה של עץ באמצע ותון הנגמס עליה עמד אחד מהן לקרות הנה הממנה מניף פסודרין והם עומין אמן על כל ברכה וברכה ובברכות ירושלמי בסוף אלו דברים קאמר איזו? הא אמן ותוהא הוּא אמר רב הן הן דמיב לומר ברכה ולא ודע מה הוא עוף ורב כהן צדק גאון אמר חוב צבור לשאת ולמשע כל ברכה וברכה מפי החזן ואח"כ יגעה אמן לאחר שתכלה הברכה מפי המדברך ועוד יש לומר יודעים היו לבנו סדר הברכות שז' אחר זו דמנין שמניין כהדרכו:

פגמרא: ט"ו מעלות ארך המעלה ברחב העזרה ורחב המעלה חצי אמה ורומה חצי אמה כדאמרין במסכת מדות (פ"ב מ"ג) ובסדר יומא (דף טז.): שעליהן הלויים עומדין [בכלי] שיר לשמחת בית השואבה אבֵל מוכן לשיר דערנאָן אַזל (פ"ב מ"ו) קען ומייתי לה בפ"ח דיומא (דף פאבוקות של אור זרקון אותס בלפי מעלה ומקבלין אותם וגם שקלאין לעשות פון המנצח היה כך פרש בקונט' ובמס' מדות (פ"ב מ"ו)

מסורת הש"ס
א לקמן נג.
ב פסחים סד.; משנה פסחים
ג בבא בתרא ד.
ד תוספתא סוכה; אוצר מדרשים מדרש עשר גליות
ה משנה מדות
ו תוספתא סוכה
ז זבחים טב.
גליון הש"ס
גמרא וטרסיים. עיין ע"ז דף יז ע"ב תוספות ד"ה רבן:
תורה אור השלם

[תהילים קכ-קלד]

[יחזקאל ח, טז]

[דברים יז, טז]

[דברים כח, מט]

[דברי הימים א כח, יט]

נב.

החליל פרק חמישי סוכה

וספדה הארץ ענבואת זכריה ומתנבא לעתיד שיספדו על משיח בן יוסף שהרג במלחמת גוג ומגוג וכתוב משפחת בית דוד לבד וישיהם לבד שאפי' בשעת העצר צריך להכדיל אלגשים מנשים: שעסוקין בהספד באותה שעה והמנצנצר אינו מקל ראשו מהר ועוד שאין יצר הרע שולט בקדאמר קרא והסרתי את לב האזן ולקמן אמר שהדב"ה שוחטו כו' אמה תוקה כו': כאן שעסוקין בשמחה

”וספדה הארץ משפחות משפחות לכד משפחת בית דוד לכד ונשיהם לכד”. אמרו: והלא דברים קל וחומר: ומה לעתיד לבא, שעוסקין בהספד ואין יצר הרע שולט בהם — אמה תורה אנשים לכד ונשים לכד. עכשיו, שעסוקין בשמחה ויצר הרע שולט בהם — על אחת כמה וכמה. הא הספידא מאי עבדתתיה? פליגי בה רבי דוסא ורבנן. חד אמר: על משיח בן יוסף שנהרג, וחד אמר: על יצר הרע שנהרג.^(ט) בשלמא למאן דאמר על משיח בן יוסף שנהרג, היינו דכתיב: “והביטו אלי את אשר דקרו וספדו עליו כמספד על היחיד”. אלא למאן דאמר על יצר הרע שנהרג — האי הספידא פעי למעפד? שמחה פעי למעפד! אמאי ככו? פדדרש רבי יהודה: לעתיד לבא, מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע, ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כבה גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין והללו בוכין. צדיקים בוכין ואומרים: היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה! ורשעים בוכין ואומרים: היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה! ואף הקדוש ברוך הוא תמה עמהם, שנאמר: “כה אמר ה' צבאות כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני יפלא”.‏^(י) אמר רב אסי: יצר הרע בתחילה דומה לחוט של בוכיא, ולבסוף דומה פעבותות העגלה, שנאמר: “הי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה”. תנו רבנן: משיח בן דוד שעתיד להגלות במהרה בימינו, אומר לו הקדוש ברוך הוא: שאל ממני דבר ואמתן לה, שנאמר: “אספרה אל חוק וגו' אני היום ילדתיה. שאל ממני ואמתנה גוים נחלתה”. וכינון שראה משיח בן יוסף שנהרג, אומר לפניו: רבונו של עולם! אני מבקש ממך אלא חיים. אומר לו: חיים, עד שלא אמרת כבר התנבא עליה דוד אביה, שנאמר: “חיים שאל ממך נתתה לו וגו'”.‏^(י) דרש רבי עירא ואיתימא רבי יהושע בן לוי: שבעה שמות יש לו ליצר הרע. הקדוש ברוך הוא קראו “רע”, שנאמר: “כי יצר לב האדם רע מנעוריו”. משה קראו “ערל”, שנאמר: “ומלתם את ערלת לבבכם”. דוד קראו “טמא”, שנאמר: “לב טהור בקרא לי אלהים”, מפלג דאיפא טמא.‏^(י) שלמה קראו “שונא”, שנאמר: “אם רעב שנאה האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לה”. אל תקרי “ישלם לה”, אלא “ישלیمנו לה”.‏^(י) שענה קראו “מכשול”, שנאמר: “סולו סולו פנו דרה הרימו מכשול מדרה עמי”.‏^(י) חזקאל קראו “אבן”, שנאמר: “והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב פשר”. יואל קראו “צפוני”, שנאמר: “ואת הצפוני ארחיק מעליכם”. תנו רבנן: “ואת הצפוני ארחיק מעליכם” — זה יצר הרע, שעפון ועומד בלבו של אדם. “והדחתיו אל ארץ ציה ושממה” — למקום שאין בני אדם מצויין להתגרות בהן. “את פניו אל הים הקדמוני” — שגתן עיניו במקדש ראשון והחריבו, והרג תלמידי חכמים שבו. “וסופו אל הים האחרון” — שגתן עיניו במקדש שני והחריבו, והרג תלמידי חכמים שבו. “ועלה באשו ותעל צחנתו” — שמניח אומות העולם, ומתגרה בשונאיהם של ישראל. “כי הגדיל לעשות” — אמר אפני: ובתלמידי חכמים יותר מכולם.

פי הא דאפני שמעיה לההוא גברא דקאמר לההיא אתתא: נקדים וניזיל באורחא. אמר: איזיל אפרשינהו מאיסורא. אזל בתרייהו תלתא פרסי באגמא. פי הוו פרשי מהדדי, שמעינהו דקא אמרי: אורחין רחיקא, וצוותין פסימא. אמר אפני: אי מאן דסגי לי הוה, לא הוה מצי לאוקומי נפשיה. אזל תלא נפשיה בעיבורא דדשא ומצטער. אתא ההוא סבא, תנא ליה: כל הגדול מחבירו — יצרו גדול הימנו.‏^(י) אמר רבי יצחק: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, שנאמר: “רך

רע

מסורת הש"ס
א אוצר מדרשים מדרש ויושע ב סנהדרין עט:
ג אוצר מדרשים חופת אליהו שבע חופות או חופת אליהו יט
ד אוצר מדרשים מדרשים על מגילת אסתר מדרש מגילה ז; אוצר מדרשים מדרשים על מגילת אסתר מדרש מגילת אסתר ז; אבות דרבי נתן
ה מועד קטן ה; פרקי דרבי אליעזר
ו מסכת כלה רבתי; קידושין ל:
גליון הש"ס

גמרא יצה"ר בתחילה דומה. עי' מדרש רבה בראשית פכ"ב: שם שטאמר והסרתי. וכן בסמוך (ע"ב) ואידך והסרתי וכו' וכן ברכות דף ע"א ככולהו מייתי הך קרא ולא ידעתי אמאי לא מייתי ממוקדם ויחזקאל יא יט והסירותי לב האבן מבשרם ונתתי להם לב בשר:

תורה אור השלם
וספדה הארץ משפחות משפחות לכד משפחת בית־דוד לכד ונשיהם וגו' [זכריה יב, יב] וּשְׁפַכְתִּי עַל־בַּיִת דָּוִד וְעַל יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם רוּחַ חַן וְתַנְנוּנִים וגו' [זכריה יב, י] כה אמר יהוה צבאות כי יפלא בעיני שארית העם וגו' [זכריה ח, ו]
הוי משכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה [ישעיהו ה, יח]
הנה אנכי וסולדים אשר נתיילי יתנה לאתות ולמופתים בישאל וגו' [ישעיהו ח, יח]
הוי מוגיעי בית בבות שדה בשדה יקריבו עד אפס וגו' [ישעיהו ה, ח]
אספרה אל־חוק יהוה אפר־אלי בני אפה אני היום ולדתיך [תהילים ב, ז]
חיים שאל ממך נתתה לו ארץ ימים עולם ועד [תהילים כא, ה]
שאל מפני ואמתנה גוים נחלתך ואחזתך אפס־ארץ [תהילים ב, ח]
ונחך יהוה את־ימים הניחם ויאמר יהוה אל־לבו לא־אסף קללל וגו' [בראשית ח, כא]
ומלתם את ערלת לבבכם ופרקכם לא תקשו עוד [זברים י, טז]
לב טהור בקרא־לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי [תהילים נא, יב]
אס־רעב שנאף האכלהו לחם ואס־צמא השקהו מים [משלי כה, כא]
ואמר סלי־סלו פני־דוד הרימו מכשול מדרך עמי [ישעיהו נ, יד]
ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתון בקרבכם והסרתי וגו' [יחזקאל לו, כו]
ואת־הצפוני ארחיק מעליכם והדחתיו אל־ארץ ציה ושממה את־פניו אל־יהם וגו' [יואל ב, כ]
ונרא יהוה כי רבה נצת האדם בצרץ וכל־יצר מחשבת וגו' [בראשית ו, ה]

מסורת הש"ס
 א תוספתא סוכה ב פסיקתא רבתי
ג אבות דרבי נתן; משנה אבות
ד תוספתא סוכה
ה תענית כה; ברכות לא; אוצר מדרשים מדרש לעולם; מגילה כב;
ו תוספתא סוכה
ז יבמות קכא; שבועות כה; נדרים טו.
ח עירובין כא; משנה סוכה; לעיל נא;
ט מכות יא.
גליון הש"ס
גמרא אלוחרף. עיין ירושלמי פ"ט דכלאים ושם איתא בשינוי לשון קצת: שם משם לתפלת המנחה. בתשובת תשב"ץ ח"ב סימן קס"א הביא סוגיא זו משם לתמיד של בין הערבים משם לתפלת מנחה. ועיין בתשובת הרמ"ע סימן י"ד:
תורה אור השלם

[שמות ב, כד]

מזבח אֲדָמָה תַעֲשֶׂה-לִי וְנִחַחַת עָלָיו אֶת-עֹלֹתֶיךָ וְאֶת-שְׁלֹמֹךָ אֶת-צֹאנֶךָ וְאֶת-בְּקָרְךָ וְגו' [שמות ב, כא]

בכל המקום אשר אזכיר את שמי. יש מי שרוצה וגו' (מירושי רד"צ הופמן על שמות כוכב, ז)

אלוחרף ונאחיה בני שישא ספרים יחושפט בן אחילוד הפוזביר [מלכים א ד, ג]

וְשֶׁ מֵהֶם אוֹמְרִים הֵינּוּ הַשְּׂפָחָתָא דְּמַתְעִי' שְׁמַשְׁפַּחִין לַהֲקֵה"ה עַל כֵּן: אֵלּוּ חֲסִידִים כָּל חֲסִיד הָיוּ חֲסִיד מַעֲרָוּו: שְׁלָא בְּשָׂהּ כ"ו שְׁלָא עֲבֵרְנוּ עֲבָרָה עֵילְדוּתֵנוּ לְבָשָׁ אֶת זְקֻנוֹתֵנוּ: אִם חָזִי בְּאִין

אֲשֶׁה הִיתָה בּוֹרְרַת חֲטִים לְאוֹר שֶׁל בֵּית הַשְּׁוֹאֵבָה. ^(א)**חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה כ"ו.** **תְּנוּ רַבְּנֵי, יֵשׁ מֶהֱן אוֹמְרִים: אֲשֶׁרִי יִלְדוּתֵנוּ שְׁלָא בִּיִישָׁה אֶת זְקֻנוֹתֵנוּ — אֵלּוּ חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה. וְיֵשׁ מֶהֱן אוֹמְרִים: אֲשֶׁרִי זְקֻנוֹתֵנוּ שְׁכַפְרָה אֶת יִלְדוּתֵנוּ — אֵלּוּ בַּעֲלֵי תְשׁוּבָה.** אֵלּוּ וְאֵלּוּ אוֹמְרִים: אֲשֶׁרִי מִי שְׁלָא חֲטָא, וּמִי שְׁחָטָא — יָשׁוּב וְיִמְחֹל לוֹ. ^(ב)**תְּנִינָא:** אָמְרוּ עָלָיו עַל הֵלֵל הַזֶּה, כְּשֶׁהָיָה שֹׁמֵחַ בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׁוֹאֵבָה, אָמַר כּוֹ: אִם אֲנִי כָּאֵן — הַכֵּל כָּאֵן, וְאִם אֵינִי כָּאֵן — מִי כָּאֵן. הוּא הָיָה אוֹמֵר כּוֹ: מְקוֹם שְׂאֵנִי אוֹהֵב — שָׁם רָגְלִי מוֹלִיכּוֹת אוֹתִי. אִם תִּבְּא אֶל בֵּיתִי — אֲנִי אָבֵא אֶל בֵּיתְךָ, אִם אַתָּה לֹא תִבָּא אֶל בֵּיתִי — אֲנִי לֹא אָבֵא אֶל בֵּיתְךָ, שְׁנַאֲמַר: ”בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֵא אֵלָיְךָ וּבִרְכָתִיךָ”.^(ג) אָף הוּא רָאָה גְּלִגּוּלַת אַחַת שְׂצָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם, אָמַר לָהּ: עַל דְּאֲטַפְתָּ אֲטַפּוּף וּמִטִּיפִיךָ יְטוּפּוּן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַגְלוֹהִי דְּבַר אֵינִישׁ אֵינּוֹן עָרְבִין בֵּיהּ, לְאַתֵּר דְּמִיתְבְּעִי — תַּמָּן מוֹבִילִין יְתִיהָ. הִנְהוּ תַרְתִּי כּוּשְׂאִי דִּהּוּוּ קַיִימִי חֲמִי שְׁלָמָה, אֱלִיחֶרֶף וְאַחֲיָה בְּנֵי שִׁישָׁא, סוֹפְרִים דְּשִׁלְמָה הָווּ. יוֹמָא חַד חֲזַיִיחָה מְלָאךָ הַמּוֹת דִּיהוּה קֵא עֲצִיב, אָמַר לִיהָ: אֲמַאי עֲצִיבְתָּ? אָמַר לִיהָ: דְּקֵא כְּעוּ מִינַאי הַנִּי תַרְתִּי כּוּשְׂאִי דִיתְבִּי הָכָא. מְסִרִינְהוּ לְשַׁעֲרִים, שְׁדִרִינְהוּ לְמַחוּזָא דְלוּז. כִּי מָטוּ לְמַחוּזָא דְלוּז — שְׂכִיבּוּ. לְמַחַר, חֲזַיִחָה מְלָאךָ הַמּוֹת דִּיהוּה קִבְּדָח! אָמַר לִיהָ: אֲמַאי בְּדִיחַתָּ? אָמַר לִיהָ: בְּאַתֵּר דְּבָעוּ מִינַאי, תַּמָּן שְׁדִרְתִּינְהוּ. מִיָּד פְּתַח שְׁלָמָה וְאַמַּר: רַגְלוֹהִי דְּבַר אֵינִישׁ אֵינּוֹן עָרְבִין בֵּיהּ, לְאַתֵּר דְּמִיתְבְּעִי — תַּמָּן מוֹבִילִין יְתִיהָ. ^(ד)**תְּנִינָא:** אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּן שְׁמַעוֹן כּוֹן גְּמְלִיאַל, כְּשֶׁהָיָה שֹׁמֵחַ שִׂמְחַת בֵּית הַשְּׁוֹאֵבָה, הָיָה נוֹטֵל שְׂמֻנָּה אֲבוּקוֹת שֶׁל אוֹר, וְזוֹרֵק אַחַת וְנוֹטֵל אַחַת וְאֵין נוֹגְעוֹת זוּ בְּזוּ. וּכְשֶׁהוּא מַשְׁתַּחֲוֶה, נוֹעֵץ שְׁנֵי גוֹדְלָיו בְּאַרְצֵי וְשׁוֹחָה וְנוֹשֵׁק אֶת הַרְצָפָה וְזוֹקֵף, וְאֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוּלָה לַעֲשׂוֹת כּוֹ, וְזוּ הִיא קִידָּה. ^(ה)**ל״ו** אַחֲוֵי קִידָּה קַמִּיָּה דְרַבִּי וְאִישְׁלַע. וְהָא גִרְמָא לִיהָ? וְהָאֹמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר: לְעוֹלָם אֵל יְטִיחַ אָדָם דְּבָרִים כְּלָפִי מַעֲלָה, שְׁחֵרִי אָדָם גָּדוֹל הִטִּיחַ דְּבָרִים כְּלָפִי מַעֲלָה וְאִישְׁלַע, וּמִנּוּ — ל״ו. הָא וְהָא גִרְמָא לִיהָ. ל״ו הָוָה מְטִיֵּיל קַמִּיָּה דְרַבִּי בְּתַמְנֵי סַבִּינִי. שְׁמוּאֵל קַמִּיָּה שְׁבוּר מְלָכָא בְּתַמְנִינָא מְזַגִּי חַמְרָא. אֲבִי קַמִּיָּה (דְרַבָּא) בְּתַמְנִינָא בִיעִי, וְאַמְרִי לָהּ בְּאַרְבַּעָה בִיעִי. ^(ו)**תְּנִינָא,** אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כּוֹן חֲנַנְיָה: כְּשֶׁחֲיִינוּ שְׂמֻחִים שִׂמְחַת בֵּית הַשְּׁוֹאֵבָה, לֹא רָאִינוּ שִׁינָה בְּעִינָנוּ. כִּיצַד? שָׁעָה רֵאשׁוּנָה תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר, מִשָּׁם לְתַפְלָה, מִשָּׁם לְקַרְבָּן מוֹסֵף, מִשָּׁם לְתַפְלַת חֲמוּסָפִין, מִשָּׁם לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, מִשָּׁם לְאַכִּילָה וְשִׁתְיָה, מִשָּׁם לְתַפְלַת הַמִּנְחָה, מִשָּׁם לְתְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְפִּים, מִכָּאֵן וְאִילָךְ לְשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׁוֹאֵבָה. ^(ז)**אֵינִי? וְהָאֹמֵר רַבִּי יוֹחָנָן: ”שְׁבוּעָה שְׁלֹא אִישָׁן שְׁלִשָּׁה יָמִים” — מְלָחִין אוֹתוֹ וְיִשָּׁן לְאַלְתֵּר! אֶלָּא הֵכִי קֹאֲמַר: לֹא טַעַמְנוּ טַעַם שִׁינָה, דִּהּוּ מִנְּמַנְמִי אִפְתָּפֹא דְהַדְדִי.** ^(ח)**חֲמִשׁ עֲשָׂרָה מַעֲלוֹת.** אָמַר לִיהָ רַב חֲסֵדָא לְהַהוּא מְדַרְבְּנֵן דִּיהוּה קְמַסְדֵּר אֲגַדְתָּא קַמִּיָּה, אָמַר לִיהָ: שְׁמִיעַ לָךְ, הִנֵּי חֲמִשׁ עֲשָׂרָה מַעֲלוֹת. כִּנָּגֵד מִי אֲמָרָם דּוֹד? אָמַר לִיהָ: הֵכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּשָׁעָה שְׁכַרְהָ דְדוֹד שִׁיתִּין, קָפֹא תְהוּמָא וּבְעִי לְמַשְׁטַפִּיָּה לְעִלְמָא. אָמַר דּוֹד חֲמִשׁ עֲשָׂרָה מַעֲלוֹת וְהוֹרִידוּ. אִי הֵכִי, חֲמִשׁ עֲשָׂרָה ”מַעֲלוֹת” — ”יּוֹרְדוֹת” מִיבְּעִי לִיהָ! ^(ט)**אָמַר לִיהָ:** הוּאִיל וְאַדְכַּרְתָּן (מְלָתָא), הֵכִי אַתְּמַר: בְּשָׁעָה שְׁכַרְהָ דּוֹד שִׁיתִּין, קָפֹא תְהוּמָא וּבְעָא לְמַשְׁטַפִּיָּה לְעִלְמָא. אָמַר דּוֹד: מִי אִיכָא דִידַע אִי שָׂרִי לְמַכְתָּב שָׁם

אחספא

החליל פרק חמישי סוכה

אֲשֶׁה הִיתָה בּוֹרְרַת חֲטִין לְשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׁוֹאֵבָה. צִירֵשׁלְמִי כִרְיָךְ הֵיאֵךְ בּוֹרְרַת הַאיִבָּא מַעֲיֵלָה דְּשָׁמֶן וּבִתְיָלָה הִיוּ שֶׁל הַקֶּזֶשׁ וּמַשְׁנֵי דְּקוֹל וּמִרְאָה וְרִיחַ אֵין בָּהֶן מַשּׁוּם מַעֲיֵלָה וְהָשָׁה דְּכַפְרָךְ כָּל שָׁעָה (פסחים דף כו. וְשֶׁם) אֲמַרְיֵן עָלֶיהָ מַעֲיֵלָה הוּא דְּלִיפָּא הָא אֲסוּרָא אִפְּסָא וי"ל דְּבוֹרְרַת לֹאֹ זְנוּקָא אֶלָּא כְּלוּמַר הִיתָה יְכוּלָה לְכַרֵּר מֵרַב אִוְרָה: אִם חָזִי בְּאִין. כִּרְשׁ פְּקוּטָרַם שְׁהִיָּה הֵלֵל אוֹמַר בְּשִׁמּוֹ שֶׁל הַקַּב"ה אֲבָל צִירֵשׁלְמִי מַשְׁמַע שְׁהִיָּה אוֹמַר עַל עֲצֻמוֹ דְּכִרְיָךְ וּלְקוּלוֹקוּי הוּא צִרְיָךְ כְּלוּמַר וְכִי הִיָּה צִרְיָךְ לְשַׁעֲחֹ וְהַכְּתִיב אֶלְף אֶלְפִין וְשִׁמְשׁוּעָה וּמַשְׁנֵי דְּכַנָּגֵד יִשְׁרָאֵל הִיָּה אוֹמַר וְחַבִּיב עָלָיו קוּלּוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִן הַכֵּל שְׁאַמְרַם (שְׁמוּאֵל ב כ"ג:א') וּנְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל וּכְתִיב (תְּהִלִּים כ"ב:ד') וְאִתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל וּמֵיהוּ הָא דְּקֹאֲמַר אִם אִתָּה תִבָּא אֵל בֵּיתִי חָזִי אֲבֵא אֵל בִּיתְךָ לֹא אִפְשָׁר אֶלָּא שְׂשִׁכִינָה דְּהָא דְרִישׁ לִיָּה מַדְכָּתִיב כְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֵא אֵלָיְךָ וּבִרְכָתוֹךָ:

נג.

נג:

רבי יהודה סבר תקיעה ותרועה ותקיעה אחת היא. מכאן ראיה לפרוש הקונטרס דפרק במה מדליקין (שבת דף נה: ושם) גפי שם תקיעות בע"ש שכלן בסדר תקיעה ותרועה ותקיעה והא דקנצי התם התחיל לתקע תקיעה שניה תקיעה לאו צוקא דתרועה היא דהא קנצי מתניתין שלש להבטיל את העם ממלאכה ור' יהודה לא חשיב לה אלא אחת ואע"ג דאמרינן בשמעתין לרבי יהודה אין בין תקיעה לתרועה ותקיעה ולא כלום לאו אפוליהו קאי דאנן להבטיל את העם מן המלאכה הוּה שהות גדול בין זו לזו כדאמר בסוף במה מדליקין (נ"ז עס):

החליל פרק חמישי סוכה

אחספא מפני שהחכם צוּלל ויורד ואינו צף כדי שירד ויגוּחַ על האָב ובאֲצִיגַת דְסַפֵּר שמואל מפרש שמצאו דור על פני נחב התהום וכתוב בו שְהיה עִם מַשֶּׁשֶׁת ימי בראשית: לעשות שלום בין איש לאשתו

אָמַר דָּוִד: כָּל דִּדְדַע לְמִימַר וְאִינוּ אוֹמְר, יַחְגֵּק בְּגֵרוֹנוּ. נִשְׂא אַחִיתוּפֹל קַל וְחוֹמֶר בַּעֲצָמוֹ: וּמָה לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, אֲמָרָה תוֹרָה: שְׂמִי שְׁנִכְתַּב בְּקִדּוּשָׁה יִמְחָה עַל הַמִּים, לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם לְכָל הָעוֹלָם כּוּלוֹ — עַל אַחַת בִּמָּה וּבִכְמָה. אָמַר לִיה: שָׂרִי. כָּתַב שֵׁם אַחֲסָפָא וְשָׂדִי לְתַהוֹמָא, וּנְחִית תַּהוֹמָא שְׂתִיתֶסר אֶלְפִי גֶרְמִידִי. כִּי חֲזִי דְנִחִית טוּבָא, אָמַר: כִּמָּה דְמִידְלִי — טְפִי מִירְטַב עֲלִמָא. אָמַר חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מַעְלוֹת, וְאַסְקִיה חֲמִיסַר אֶלְפִי גֶרְמִידִי, וְאוֹקְמִיה בְּאַלְפָא גֶרְמִידִי. אָמַר עוֹלָא: שְׁמַע מִינָּה סוּמְכָא דְאַרְעָא אֶלְפָא גֶרְמִידִי. וְהָא חֲזִינוּ דְכָרִינוּ פּוֹרְתָא וְנִפְקִי מִיָּא! אָמַר רַב מִשְׁרָשְׁיָא: הָהוּא מְסוּלָמָא דְפָרַת. וְעֻמְדוֹ כְּהָנִים בְּשַׁעַר הָעֶלְיוֹן שִׁיּוּרַד כּוּי. בַּעֲי רַבִּי יִרְמְיָה: לְמַעְלָה עֲשִׂירִית — דְנִחִית חֲמִשָּׁה וְקָאִי אַעֲשְׂרָה, אוּ דְלָמָּא דְנִחִית עֶשְׂרֵה וְקָאִי אַחֲמִשָּׁה? תִּיקוּ. ^[א] תִּנוּ רַבָּנַן, מִמִּשְׁמַע שְׁנַאֲמַר: "וּפְגִיָּהֶם קִדְמָה", אִינִי יוֹדַע שִׁ"אַחֲזִירֵיהֶם אֶל הַיֵּכַל הִ"י"? אֵלֶּא מָה תִּלְמוּד לוֹמַר: "אַחֲזִירֵיהֶם אֶל הַיֵּכַל הִ"י" — מְלַמֵּד שֶׁהִיוּ פּוֹרְעִין עֲצָמוֹן, וּמַתְרִיזִין כִּלְפֵי מִטָּה. ^[א] אָנוּ לֵיָּה וּלְיָה עֵינֵינוּ כּוּי. אִינִי? וְהָאֻמַּר רַבִּי זִירָא: כָּל הָאוֹמֶר "שְׁמַע" "שְׁמַע", כָּאִילוּ אָמַר "מוֹדִים" "מוֹדִים"! אֵלֶּא הָכִי אָמַרִי: הֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִים קִדְמָה, וְאָנוּ לֵיָּה (אֲנַחְנוּ מוֹדִים), וְעֵינֵינוּ לֵיָּה מִיַּחְלוֹת. ^[א] מִתְנַיִי אֵין פּוֹחַתִּין מַעֲשָׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת בַּמִּקְדָּשׁ, וְאֵין מוֹסִיפִין עַל אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה. בְּכָל יוֹם הָיוּ שֵׁם עֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת בַּמִּקְדָּשׁ: שְׁלֹשׁ לְפִתְיַחַת שְׁעָרִים, וְתִשְׁעַ לְתַמִּיד שָׁל שַׁחַר, וְתִשְׁעַ לְתַמִּיד שָׁל בֵּין הָעֶרְבִים. וּבַמוֹסָפִין הָיוּ מוֹסִיפִין עוֹד תִּשְׁעַ. ^[א] וּבַעֲרַב שָׁבַת הָיוּ מוֹסִיפִין שֵׁשׁ: שְׁלֹשׁ לְהִבְטִיל אֶת הָעַם מִמְּלָאכָה, וְשְׁלֹשׁ לְהִבְדִּיל בֵּין קִדָּשׁ לַחול. עֲרַב שָׁבַת שְׁבִתוֹהַּ הַחַג הָיוּ שֵׁם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה: שְׁלֹשׁ לְפִתְיַחַת שְׁעָרִים, שְׁלֹשׁ לְשַׁעַר הָעֶלְיוֹן, וְשְׁלֹשׁ לְשַׁעַר הַתַּחְתּוֹן, וְשְׁלֹשׁ לְמִילּוֹי הַמִּים, וְשְׁלֹשׁ עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ, תִּשְׁעַ לְתַמִּיד שָׁל שַׁחַר, וְתִשְׁעַ לְתַמִּיד שָׁל בֵּין הָעֶרְבִים, וְתִשְׁעַ לְמוֹסָפִין, שְׁלֹשׁ לְהִבְטִיל אֶת הָעַם מִן הַמְּלָאכָה, וְשְׁלֹשׁ לְהִבְדִּיל בֵּין קוֹדָשׁ לַחול. ^[א] גַּמְי' מִתְנִיתִין דְּלֹא פֻרְבִּי יְהוּדָה. דִּתְנָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: הַפּוֹחַת לֹא יַפְחוֹת מִשְׁבַּע, וְהַמוֹסִיף לֹא יוֹסִיף עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה. בְּמַאי קָא מִיפְלָגִי? רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: תְּקִיעָה תְּרוּעָה תְּקִיעָה — אַחַת הִיא, וּרַבָּנַן סָבְרִי: תְּקִיעָה לְחוּד וְתְרוּעָה לְחוּד. מַאי טַעָמָא דְרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר קָרָא: "וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה" (וּכְתִיב: "תְּרוּעָה יִתְקַעוּ", הָא פִּיצַד? תְּקִיעָה וְתְרוּעָה — אַחַת הִיא). וּרַבָּנַן: הָהוּא לְפִשּׁוּטָה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ הוּא דְאַתָּא (וּרַבִּי יְהוּדָה, לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ מְנַלִּיָּה? נִפְקָא לִיה מִ"שְׁנִית"). וּרַבָּנַן, מַאי טַעֲמִיָּהּ? דְּכְתִיב: "וּבִבְהֻחֵהִל אֶת הַקֹּהֵל תִּתְקַעוּ וְלֹא תִרְעִעוּ", וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּה: תְּקִיעָה תְּרוּעָה — אַחַת הִיא, אָמַר רַחֲמָנָא פִּלְגָא דְמַצוּה עֲבִיד וּפִלְגָא לֹא עֲבִיד? וּרַבִּי יְהוּדָה: הָהוּא לְסִימָנָא בְּעֻלְמָא הוּא דְאַתָּא. ^[א] וּרַבָּנַן: סִימָנָא הוּא, וּרַחֲמָנָא שׁוּיָּה מַצוּה. כְּמַאן אֲזֵלָא הָא דְאָמַר רַב כְּהֵנָּא: אֵין בֵּין תְּקִיעָה לְתְרוּעָה וְלֹא כְלוּם, כְּמַאן? פֻּרְבִּי יְהוּדָה. (אִי רַבִּי יְהוּדָה) פְּשִׁיטָא!

מִהוּ

לְדַ) דְּכְתִיב וּתְקַעְתֶּם נְהַדַר תְּרוּעָה וְנְהַדַר כְּתִיב תְּרוּעָה וְתַקְעוּ: הַהוּא לְסִימָנָא בְּעֻלְמָא הוּא הִהִיא תְּקִיעָה הִיא לְהַקְהִיל הַקֹּהֵל אִינִיָּה אֵלֶּא לְסִימַן כְּשֶׁהִיא מִשָּׁה רֹצֵה לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וְאִינִיָּה מַצוּה: כְּחִמָּא שְׁנִיָּה מַצוּה שְׁמַעֲיִים לְהַקְהִיל כְּסִימַן זֶה וְלֹא בְּאַחֵר: וְלֹא כְלוּם לֹא הִיָּה מִפְסִיחַ בִּתְנַעֲמִים אֵלֶּא כְּדִי נִשְׁמִיָּה: אֶבְרַח אֶת הַסּוּטָה וְאִם טְהוּרָה הִיא וְהָא שְׁלוֹם בִּנְיָהֶם: שְׂמִי שְׁנִכְתַּב בְּתַלְשָׁה שְׁכַתַּב בְּמַגֵּלָה וְכֵן ה' אוֹתָהּ וְגו' (בַּמִּדְבָּר ה':כ"א): אֶת הָאֵלֶּת הָאֵלֶּה וְגו' (בַּמִּדְבָּר ה':כ"א): כִּמָּה דְמִדְלִי טְפִי מִרְטַב עֲלִמָא כִּמָּה שְׁהִתְהוּם גְּבוּהַ וְסַמוּךְ לֶאֱרֹן מִתְלַחֵל הָעוֹלָם וְהָאֲרֹן מַנְחַתַּת פְּרוּתָיָה: אָמַר ט"ו מְזוֹזִירִים שֶׁל שִׁיר הַמַּעֲלוֹת: סְמָךְ דְאֶרְשָׁא עֲבִי הָאֲרֹן עַד הִתְהוּם: סְלָמִי דְפִרְתַּ מַּעֲלוֹת הָעֲשׂוּיִת כְּמַחְלוֹת שְׂבָרָן מִי פִרְתַּ עוֹלִין תַּחַת הַקִּרְקַע לְפִי שְׂפִרְתַּ גְּבוּהַ מוֹצְאוֹ מֵאֵל כְּדֻאֲמַרִּין בְּכַכּוּרוֹת (דף נה.) כֹּל הָאֲהָרוֹת לְמַטָּה מִפִּרְתַּ וּמִנִּים הַיּוֹצִאִים מִהַר גְּבוּהַ אִם דְרָךְ מִסָּתֵן לָהֶם עוֹלִין עַל הַר פִּיוֹצָא כּוּ וְלֹא יוֹתַר לְיִסְכֵּךְ אֵרֶף הַחוּפְּכִים בְּהָרִים שְׂבָבָל הַסּוּמְכָה לְפִרְתַּ מוֹצִאִין מִנִּים: וְקָאִי אַחֲמִשָּׁה עֻמְדוֹ עַל חֲמִשָּׁה שְׂעָדִין יֵשׁ ה' מַעֲלוֹת לְרַד עַד שְׁזַרַת הָאֲשָׁים: מִמִּשְׁמַע שְׁנָא' וְסִינִיָּסַם הַדְמָה אִינִי יוֹדַע שְׁאֲחִירִיָּס אֵל הַיֵּכַל ה' שְׁהִיו עוֹמְדִים פֶּתַח הַיֵּכַל כְּדְכְתִיב כְּרִישָׁה דְקִרָא וְהָא פֶּתַח הַיֵּכַל ה' כְּעֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה אִישׁ וְלֹא הָיָה לִיָּה לְמִכְתַּב אֵלֶּא וְסִינִיָּסַם הַדְמָה וּמַמְיָלָא וְיַעֲבָא דְאַחֲזִירִיָּס אֵל הַיֵּכַל ה' שְׁהִכֵּל הוּא בַּמִּשְׁעָרַב וּפְתָחוֹ כְּכַתֵּל מְזַכְחִי: מִפְרִיעִין מַעֲלוֹן: וּמַתְרִיזִין רַעֲי: שְׁמַע שְׁמַע כְּסוּקָא כְּסוּקָא וְקַיִי לָה: כְּאוֹמַר מוֹזִים מוֹזִים דְתָנּוּ (פִּרְכּוֹת דף נג:) מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ מִשּׁוֹם דְמַחֲזִין כְּשִׁפִּי כְשִׁיוִיִּת: אָנוּ לִיָּה מִשְׁתַּחֲוִים וְלִיָּה עֵינֵינוּ מִיַּחְלוֹת דְבִין דְאִתְרִי מְלִי קַמְדַּכְר לִיָּה תְרִי זְמַנִּי וְלֹא אַחֲזֹא מִלְתָּא תְרִי זְמַנִּי לִית לֹן בַּה: מִקַּיִי מַעֲשָׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת כְּכֹל יוֹם כְּדַמְפְּרַשׁ וְאַלֵּן כְּשׁוּטָה לְפָנֶיהָ וּכְשׁוּטָה לְאַחֲרֶיהָ וְתְרוּעָה בְּאִמְרַע חָשִׁיב לִיָּה תַלְת: שְׁלֹשׁ לְפִתְיַחַת שְׁעָרִים שְׁעָרִים שְׁעָרִי הָעֲזָרָה: תִּשְׁעַ לְתַמִּיד שֶׁל שַׁחַר כְּשֶׁהִיו מַנְסָכִין אֶת נִסְכֵּי הַתַּמִּיד הַלְוִים אוֹמְרִים בְּשִׁיר וְשִׁלְשָׁה בְּרָקִים הִיו בְּשִׁיר שְׁהִיו מַפְסִיחִין כּוּ וְתוֹקְעִין הַכְּהִנִּים בַּחֲצוֹצְרוֹת וּמִשְׁתַּחֲוִים הָעָם כְּדִתָּנּוּ בְּמִסְכַּת תַּמִּיד (פ"ז מ"ג) הַגִּיעוּ לְפִרְקַ תְּקַעוּ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ הָעָם עַל כָּל פִּרְקַ תְּקִיעָה וְעַל כָּל תְּקִיעָה הַשְׁתַּחֲוִיָּה וְעַל כָּל תְּקִיעָה הָיְתָה תְּרוּעָה בְּאִמְרַע וּכְשׁוּטָה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ: וּבַמוֹסָפִין בָּוִים שְׁנֵשׁ כּוּ מוּסָף מוּסָפִין עוֹד תִּשְׁעַ לְשִׁיר שֶׁל מוּסָפִין: שְׁלֹשָׁה לְהִבְטִיל הָעָם מִמְּלָאכָה כְּדַמְפְּרַשׁ בְּשִׁלְבֵּי בַמָּה מְדִלִיקוּן (שְׁבַת דף לה:): כִּין קִדָּשׁ לַחַל כְּשֶׁקִּדָּשׁ הָיוּם לְהוֹדִיעַ שְׁחִשְׁבָּה וְיֵשׁ מַשְׁתָּה חַיִּיב סְקִילָה בְּמִלְאכָה: שְׁלֹשׁ לְפִתְיַחַת שְׁעָרִים כְּמוֹ כְּכֹל יוֹם שְׂבָשָׁה שְׁעָרִים הִיו בְּעִזָּרָה: שְׁלֹשׁ לְשַׁעַר הָעֶלְיוֹן דְאִמְרוּ לְעִיל קִרָא הַגָּדַר תְּקַעוּ וְהִרְיעוּ וְתַקְעוּ: שְׁלֹשׁ לְשַׁעַר הַתַּחְתּוֹן דְאִמְרוּ לְעִיל הַגִּיעוּ וְהִרְיעוּ וְתַקְעוּ וְהִיו מֵאֲרִיכִין כְּדָן עַד שְׁהַגִּיעוּ לְשַׁעַר הַיּוֹצֵא לְמַזְרַח וְהָיוּ שְׁעַר הַתַּחְתּוֹן וּבְגִמְרָא מִפְּרַשׁ אֲמַאי לֹא חָשִׁיב שְׁלֹשׁ שֶׁל מַעֲלָה הָעֲשִׂירִית: שְׁלֹשׁ לְמַלְוִי הַמִּים אַחֵר שְׁמֵלָאוֹס וְשָׂכּוּ וּבְאוֹ לְחוֹ לַעֲזָרָה דְרָךְ שַׁעַר הַמִּים וְתָנּוּ לְעִיל כְּפִרְק לולב וּגְרָבָה (סָפָה דף מח:): הַגִּיעוּ לְשַׁעַר הַמִּים תְּקַעוּ וְהִרְיעוּ וְתַקְעוּ: שְׁלֹשׁ לְגַבִּי מִזְבֵּחַ כְּשֶׁחֲזוּקִין אֶת הָעֲרֻבָה כְּדִתָּנּוּ כְּפִרְק לולב וּגְרָבָה לְעִיל (סָפָה דף מה:): חֲזוּקִין אֶת הָעֲרֻבָה כְּצִנִּי הַמְנַחֵם וְתַקְעוּ וְהִרְיעוּ וְתַקְעוּ: גַּמ' אַחַת הִיא מַצוּה אַחַת הֵן וְחֲזָא חָשִׁיב לָהֶן: ה"ג מ"ט דר"י דְכְתִיב וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה אֲלִמָּא תְּרוּעָה הִינוּ תְּקִיעָה כְּלוּמַר מְדַקְרִי לְתְרוּעָה תְּקִיעָה שְׁמַע מַעַה קִדָּא הִיא: הִהִיא לְכְשׁוּטָה לְפָנֶיהָ וּכְשׁוּטָה לְאַחֲרֶיהָ מִהֲבָא וְלִפְסִין לָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (דף

לד.) דְּכְתִיב וּתְקַעְתֶּם נְהַדַר תְּרוּעָה וְנְהַדַר כְּתִיב תְּרוּעָה וְתַקְעוּ: כְּלוּמַר אַחֵר הַתְּרוּעָה וְתַקְעוּ: הַהוּא לְסִימָנָא בְּעֻלְמָא הוּא הִהִיא תְּקִיעָה הִיא לְהַקְהִיל הַקֹּהֵל אִינִיָּה אֵלֶּא לְסִימַן כְּשֶׁהִיא מִשָּׁה רֹצֵה לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וְאִינִיָּה מַצוּה: כְּחִמָּא שְׁנִיָּה מַצוּה שְׁמַעֲיִים לְהַקְהִיל כְּסִימַן זֶה וְלֹא בְּאַחֵר: וְלֹא כְלוּם לֹא הִיָּה מִפְסִיחַ בִּתְנַעֲמִים אֵלֶּא כְּדִי נִשְׁמִיָּה:

מסורת הש"ס

א מכות יא.; נדרים סו.; חולין קמא.; שבת קטז.; פסוקתא רבתי; במדבר רבה; ספרי במדבר ב יומא עז.; קידושין עב; ג מגילה כה.

ד ערכין י.; משנה ערכין

ה שבת קיד:

ו ערכין י.

ז ערכין י.

תורה אור השלם

וַיָּבֹא אֲתִי אֶל־חֲצֵר בֵּית־יְהוָה הַפְּנִימִית וְהַגֹּה־פֶתַח הֵיכַל יְהוָה בֵּין הָאוֹלָם וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ כְּעֹשִׂים וְחֹמֶשֶׁה אִישׁ אַחֲרֵיהֶם אֶל־הֵיכַל יְהוָה וּפְנִיָהֶם קִדְמָה וְהִקְהָ מִשְׁתַּחֲוִיִּתָם קִדְמָה לְשִׁמְשׁ [יחזקאל ח, טז]

וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה וְנִסְעוּ הַפִּתְחוֹת הַחִנּוּם קִדְמָה [במדבר י, ה]

כִּי־יָמִי הָיוּרוּ לַיהוָה עַל־נַפְשׁ מִת לֹא יָבֹא [במדבר ו, ו]

וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה שְׁנִית וְנִסְעוּ הַפִּתְחוֹת הַחִנּוּם תִּימְנָה תְּרוּעָה יִתְקַעוּ לְמַשְׁעִיתָם [במדבר י, ו]

וּבִהְהִיל אֶת־הַקֹּהֵל תִּתְקַעוּ וְלֹא תִרְעִי [במדבר י, ז]

מהו דתימא רבנן היא ויכול להפסיק בינתיים הפסקה מועטת ומאי אין בין דקאמר מהו דתימא אפלו ברבנן. ואין בין דקאמר שלא יפסיק בין זה לזה הפסקה מרבה כדי לגמר שלשתן פדרבי אבהו דאמר בשלמי ראש השנה (דף לד: ושם) שנה כזי לגמור את פלה חוזר לראש ולאפוקי מדרכי יוחנן דאמר שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום וצא דשהה כדי לגמר את פלן אינו חוזר לראש קמ"ל זוקא לרבי יהודה קאמר רב כהנא משום דתקיעה ותרושה ותקיעה פלה אחת היא וצאפלו הפסקה מועטת פחות מדרכי לגמור שלשתן לא יפסיק אלא כדי נשימיה דהפסקה צריך בדאמר בשלמי ר"ה (ס) ותקעיתם תרושה תקיעה בפני עצמה ותרושה בפ"ע אצל לרבנן לא חישבין אי מפסיק טובא והשתא לענין תקיעות לא נפקא לן מנה מדי לרבי יהודה בפלוגתא דר' אבהו ור' יוחנן וכי פליגי אליבא דרבנן ולענין מלי טובא בהלל ובמנלה ובח"ש ובתפלה: שיר ערב הפסח. שיש בשחיטת הפסח עשרים ושבע תקיעות שהפסח נשחט בשלש פהות פת אחר פת דתנן בתמיד נשחט (פסחים דף סד.) וכל פת הוראה את הלל שלש פעמים שהיו פסחיו מרביין והם טעונים הלל בשחיטתו ולא היו מקפידין לנשחט פסחיהם כל פת ופת עד שיקראוהו ג' פעמים ואף על גב דתנן ואף על פי שלא שלשו מימיהו אינו לא גמרו פעם שלישית אצל מיהו אין פת שלא היתה גומרתו שמי פעמים ומתחלת פו פעם שלישית ואין חסר מן התקיעות כלום שבתחלת קריאה תוקעין ויכל קריאה שלש תקיעות כך פרש בקונטרס ואין הלשון משמע פן דתנן היום קראו את ההלל אם גמרו שנו ואם שנו שלשו אף על פי שלא שלשו מימיהו משמע שאלפלו פת ראשונה לא התחילה פעם שלישית מעולם ועוד משמע שבראשי פקדים היו תוקעין גדאשכחן בסוף מפקדת תמיד גבי שיר של תמיד דברו הללו בשיר הגיעו לפרק תקעו והשתחוו העם על כל פרק תקיעה ועל כל תקיעה השתחווה ושני פקדים יש בהלל מדר' יהודה דאמר מימיהם של פת שלישית לא הגיעה לומר אהבתי משמע אהבתי הוא תחלת הפרק והוא גמי תחלת הפרק גדאמרין פרק לולב הגזול (לעיל סכה דף לח: ושם) מפאן שמצוה לענות בראשי פקדים והם היו תוקעין בתחלת ההלל שלש תקיעות דתנן פרק תמיד נשחט (פסחים דף סד.) ננעלו דלתות העזרה תקעו והריעו ותקעו וכו' לכל פרק ופרק נמצא להלל אחד תשע תקיעות וכו' לכל פת ופת ואין לך פת שלא היתה גומרת הלל אחד לרבנן נמצא לשלשה פהות שלשה הללות ובהן כ"ו תקיעות אפלו בשלל היו שונות את ההלל כלל וכשהיו שונות גבישי תקיעות טובא אלא הני דפסיקו ליה קאמר דשיר והא דתנן אין מוסיפין על מ"ח הנה מצי לאקשויי זמנין דמוסיפין בגון היבא דשונות את ההלל אצל בלאו הכי פרבין ענה מערב הפסח שחל להיות בשבת דנפיש לרבי יהודה ולרבנן ומשני בינו דליתיה בכל שנה לא קא חשיב ומה שפרש בקונטרס שהפת הוראה את הלל לא היתה הפת הוראה אלא הללוים הוראים וכו' איתא בתוספתא דפסחים הללוים היו עומדים על דוכןן ואומרים את ההלל בשיר אם גמרו שנו ואם שנו שלשו ואע"פ שלא שלשו מימיהם א"ר יהודה מימיהם של פת שלישית לא הגיעה לומר אהבתי כלומר לא הגיעו הללוים לומר אהבתי בשחיטת פסחיהו:

א

ותחלו וישער המים ולגבי מנחם ויצרי להו גמי להבטיל ולהבדיל דערב שבת ואיבא טובא: ולתני ר"ה כו' לרבי אחא מותבינן אם איתא דתוקעין לכל מוסף לתני ר"ה שחל להיות בשבת היו גם מ"ח כ"א שבעל יום וכ"ו של שלשה מוספין: פדרבי אליעזר פן יעקב דמצי להו ולא חשיב דלמעלה העשירית: ערב הפסח שיש בשחיטת פסח כ"ו תקיעות שהפסח נשחט בג' פהות פת אחר פת בדאמר בתמיד נשחט (פסחים דף סד.) וכל פת הוראה את ההלל ג' פעמים שהיו פסחיהם מרביין והיו טעונין הלל בשחיטתם ולא היו מקפידין לנשחט פסחם כל פת ופת עד שיקראוהו שלש פעמים ואף על גב דתנן היום קראו את ההלל לא גמרו שנו ואם שנו שלשו ואע"פ שלא שלשו מימיהו אינו לא גמרו פעם שלישית פלו אצל מיהו אין פת שלא היתה גומרתו שמי פעמים ומתחלת פו פעם שלישית ואין חסר מן התקיעות כלום שבתחלת קריאתו תוקעין וכל קריאה ג' תקיעות:

מסורת הש"ס

א תוספתא ראש השנה; ערכין י.; ראש השנה לד: ב תוספתא סוכה ג לקמן נה.

ד יומא מו.; יבמות מב.; פסחים מד.

ה תענית יג.; תענית יד.; יבמות כא.; יבמות עג.; יבמות פד.; כתובות מא.; קידושין טו.; קידושין מ.; נזיר לח.; סוטה טז.; בבא קמא י.; בבא קמא טו.; בבא קמא מג.; בבא קמא סב.; מכות כא:

תורה אור השלם

ובני אהרן הפהנים יתקעו בפצצרות והיו לקם לחפת עולם לדתיהם (במדבר י, ח)

וביום שמתקם ובמועדיהם ובראשי חדשים+בספרי ספר ואשכנז חדשים יתקעו בפצצרות על עלותיהם ועל זבחי שלמים והיו לקם לזכרון לפני אליהם אני ואתה אלהים (במדבר י, י)

שלא ימתין המתנה מרבה לאפוקי מדרכי יוחנן: תשע תקיעות האמורות בראש השנה מן התורה שלש למלכות תקיעה תרושה תקיעה ושלש לזכרונות ושלש לשופרות גדאמרין בראש השנה (דף לד.) והאי דשדנינן טפי משום פסיקא דתרושה הוא קלא דרעין אי גנוחי הוא אי יולני הוא: ולא כלום משמע צאפלו הפסקה מועטת ליתא: אינו אומר על גבי מנחם שהיו תוקעין לגבי המנחם: ה"ג לגבי המנחם למה לי דתקע הא תקע ליה למלוי המים כל התקיעות הללו של שער העליון והתחתון ושער המים משום מלוי המים הוא הלכן לערכה למה לי תקיעה הא כל הני תקיעות דמוספין פהג אינן אלא משום ושאבתם מים בששון הלכן הוואל וגמרי חשבון התקיעות פהג שנים ששיר למעלה העשירית עדיף למעבד דמוכחא מלתא שהן משום מלוי המים שתיקע לכלן על דבר המלוי פפדר ומעלה עשירית משום דמקום מקום בעלמא הוא לזע היכן תוקעין אותם ואני שמעתי שלש לגבי מנחם בשמולכין את המים למנחם וה"ג לגבי המנחם למה לי דתקע הא תקע ליה בשעת נסוך המים ט' לתמיד של שחר בשעת נסכים היו שאין אומרים שיר אלא על שני וקרא לוי א"כ נשיאן להו תקיעות דהא איבא הנה דתנן גבי זקופת ערבה או שמא זקופת ערבה בעת שמולכין המים למנחם היא: שאין ת"ל ויתקעו אלא ובני אהרן פחצוצרות: הכל לפי המוספין תוקעין מפרש ואזל לה: הוא תני לה רבי אחא דתני לה הוא אמר לה: לומר שתיקעין כו' הוא ה"ה מפרש לה דמאי הכל לפי המוספין דקאמרין שתיקעין על כל מוסף ומוסף יום שיש בו שמי קדשות בגון שבת ויום טוב וצריך שני מוספין תוקעין לכל מוסף שאומרים למוסף שבת שיר של שבת ותוקעין תשע תקיעות לשלשה פקדים ולמוסף יו"ט שיר של יום טוב ותוקעין ט' תקיעות: ואם איתא דתוקעין על כל מוסף לתני שבת שבתוך החג: שאין תוקעין לפתיחת שערים בשבת שאינה למצוה פתקיעות של קרבן דבתיבי פקרא ותקעיתם פחצצרת על עלותיהם אצל הנה לסימנא ניגהו שישמעו ויבאו למעמד ולדוכנם ולא דחו שבת הלכה דזר הוי להו מ"ח: מאן הא דתבין הכי: קלא חש לקמחא טוחן ומוציא סבין ואינו חושש כלומר מרבה דברים שאינם: קלא דמתני' תנן בכל יום היו גם אחת ושערים ומצי פתיחת שערים בהציה ואם אינם בשבת נמצא שפוחתין מאחת ושערים: ועוד אי גמי פי הדדי ניגהו כלומר אפי' לזכריו שאין תוקעין לפתיחת שערים בשבת והווי להו גמי בשבת שבתוך החג מ"ח פהוהו ארבעים ושמונה בע"ש שבתוך החג לתני שבת שבתוך החג דהא הנה ליה למתני ולמנחם ע"ס: דהא שמעין מנה תרפי שמעת מנה דרבי אליעזר פן יעקב דאין תוקעין למעלה העשירית אלא על גבי המנחם דקאמר להו ואזל ושמעין מנה דרבי אחא דתוקעין על כל מוסף דאלו שלשה להבדיל וג' להבטיל אשמעין דרישא ואמאי שבהה ותנא ע"ס וכל אשמעין מלתא חדתא אלא דרבי אליעזר פן יעקב להחא: לפי שאין תוקעין למלוי המים בשבת שפדר נתמלאו מערב שבת דתנן בפרק לולב וערבה (לעיל סכה דף מח:) אלא שהיה ממלא מערב שבת: ויצרי להו טובא כל הנוספות פהג דשער עליון

ותחלו וישער המים ולגבי מנחם ויצרי להו גמי להבטיל ולהבדיל דערב שבת ואיבא טובא: ולתני ר"ה כו' לרבי אחא מותבינן אם איתא דתוקעין לכל מוסף לתני ר"ה שחל להיות בשבת היו גם מ"ח כ"א שבעל יום וכ"ו של שלשה מוספין: פדרבי אליעזר פן יעקב דמצי להו ולא חשיב דלמעלה העשירית: ערב הפסח שיש בשחיטת פסח כ"ו תקיעות שהפסח נשחט בג' פהות פת אחר פת בדאמר בתמיד נשחט (פסחים דף סד.) וכל פת הוראה את ההלל ג' פעמים שהיו פסחיהם מרביין והיו טעונין הלל בשחיטתם ולא היו מקפידין לנשחט פסחם כל פת ופת עד שיקראוהו שלש פעמים ואף על גב דתנן היום קראו את ההלל לא גמרו שנו ואם שנו שלשו ואע"פ שלא שלשו מימיהו אינו לא גמרו פעם שלישית פלו אצל מיהו אין פת שלא היתה גומרתו שמי פעמים ומתחלת פו פעם שלישית ואין חסר מן התקיעות כלום שבתחלת קריאתו תוקעין וכל קריאה ג' תקיעות:

החליל פרק חמישי סוכה

אי משום עַרְבּ הַפֶּסַח לֹא־ שׂוּכָא הוּא הָא מַנִּי רַבִּי יְהוּדָה הִיא. תַּמְנָה וְכִי יַעֲמִידָנָה לֹא הִגִּיעָה לְאַהֲבַתִּי שֶׁל קְרִיאָה רַאשׁוֹנָה וְאִין כֹּה אֵלָא ג' תַּקִּיּוֹנוֹת מִפְּנֵי שְׁעָמָה כִּר' יְהוּדָה בְּדִי שְׂקָשָׁה לֹא וְכִי הִיא בְּנִיחָא אִיבָא בְּנִזִּיר פֶּקֶד שְׁלֵשָׁה מֵינִים (נִזִּיר דָּף נח: וְגַם) אִי מִשּׁוּם כַּל יוֹחַל לֹא־ שׂוּכָא הוּא וְכֵן כַּב"ק ספ"ק (דף טו.) וּבִבְחֻבּוֹת פֶּקֶד אֵלּוּ נִעְרִית (בְּחֻבּוֹת דָּף מא. וְגַם) אִי מִשּׁוּם חֲצִי כֶּסֶר לֹא־ שׂוּכָא הוּא בְּהֵאוּא יוֹחָא טַפִּי דְאַצְטְרִיךְ לִיָּה לְמִימַר הֲכִי בְּדִי שֶׁלֹא יִקָּשֶׁה לְמ"ד פֶּלְגָא נִזְקָא מִמּוֹנָא דְשִׁיר חֲצִי כֶּסֶר מֵאִי שִׁיר דִּהִיא שִׁיר: כְּגוֹן שֶׁחַל יו"ט הִרְאִשׁוֹן שֶׁל חַג לְהִיּוֹת בְּעָרְב שַׁבָּת. דִּאִין תַּקִּיּוֹנוֹת שֶׁל שְׁמַחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה דּוּחּוֹת יו"ט אע"פ שֶׁתַּקִּיּוֹנוֹת שֶׁל בְּטוּלָה מִמַּלְאכּוֹת דּוּחּוֹת יו"ט בְּדַתְּנֵן בְּסוּף פ"ק דְּחֵלִין (דף כו:) וְהַטַּעַם פִּי' בְּרִישׁ פֶּרָקִין: אֵלָּא ד' יָמִים בְּלִבְד. דְּקַסְבֵּר אִין מַעֲבְרִין אֶת הַחֹדֶשׁ לְצֶדֶךְ וְכֵסֶם הַלְּבָבִים לְפִי הַמּוֹלָדוֹת וּבִפְּרָק ב' דְּעֶרְכִין (דף ט: וְגַם) פְּרִיךְ דְּאִיבָא יוּמָא דְשַׁעֲרֵי לְתַתָּא שְׁנִין וְאִיבָא יוּמָא דְחֻלְקִים לְתַתָּא שְׁנִין לְפִי שֵׁשׁ עֲדִין שְׁמוֹנָה שָׁעוֹת וּתְתַע"ו חֻלְקִים וְעוֹלוֹת הַשָּׁעוֹת יוֹם אֶחָד לְסוּף שֶׁלֹשׁ שָׁנִים וְהַחֻלְקִים עוֹלִין לַיּוֹם לְסוּף שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַשְׁפִּי בִּינוֹן דְּלִיתָא בְּכּוּלֵי שָׁנִי לֹא קִסְיָב: וְאִמְאִי תַדִּיר וְשִׁאִינוּ תַדִּיר תַדִּיר קוּדָם. כֵּלָא רַב סָפְרָא יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת בּוֹ: דִּתְנִינָא אֲבָרִי תַמִּיד נִתְּנִין מַחְצִי כְּבֹשׁ וּלְמַטָּה בְּמַעֲרָב וְשֶׁל מוֹסָפִין נִתְּנִין מַחְצִי כְּבֹשׁ וּלְמַטָּה בְּמִזְרַח וְשֶׁל רִאשִׁי חֲדָשִׁים נִתְּנִין עַל כַּרְפוֹב הַמְּזַבֵּחַ וּלְמַעְלָה. וְהִיא שְׁנִיָּה כֵּן בְּסוּף מַסְכַּת שְׁקָלִים (פ"ח מ"ח) וְאִין גְּרַמַּת הַסָּפְרִים שְׁלֹפְנִינוּ נְכוּנָה:

^(א)אִי מִשּׁוּם עָרְב הַפֶּסַח — לֹא־ שׂוּכָא הוּא, דְּהָא מַנִּי רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: מִימֵימָה שֶׁל פֶּת שְׁלִישִׁית לֹא הִגִּיעָה לּוֹמַר "אַהֲבַתִּי כִי יִשְׁמַע ה'", מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ עֲמָה מוֹעֲטִין. ^(ב)(הָא אוֹקִימָנָא) דְּלֹא פֶרְבִּי יְהוּדָה! וְדִלְמָא הִיא תַּנָּא סָבַר לֹה כּוֹוֹתִיהָ בַּחֲדָא, וּפְלִיג עָלֶיהָ בַּחֲדָא. אָלָא: מֵאִי שִׁייר דְּהִיא שִׁייר? שִׁייר עָרְב הַפֶּסַח שֶׁחַל לְהִיּוֹת בְּעָרְב שַׁבָּת, אַפִּיק שִׁית וְעִיִּיל שִׁית. וְאִין מוֹסִיפִין עַל אַרְבַּעִים וּשְׁמֹנֶה. וְלֹא? וְהָא אִיבָא עָרְב הַפֶּסַח שֶׁחַל לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת, דָּאִי לְרַבִּי יְהוּדָה — חֲמִשִּׁין וּבַחֲדָא, אִי לְרַבֵּנוּ — חֲמִשִּׁין וּשְׁבַע! כִּי קִתְּנִי, מִיַּדִּי דְאִיתִּיהָ בְּכָל שָׁנָה. עָרְב הַפֶּסַח שֶׁחַל לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת, דְּלִיתִּיהָ בְּכָל שָׁנָה וּשְׁנָה, לֹא קִתְּנִי. אִטּוּ עָרְב שַׁבָּת שַׁבְּתוֹךְ הַחַג מִי אִיתִּיהָ בְּכָל שָׁנָה? זִימְנִין דְּלֹא מַשְׁכַּחַת לִיָּה. וְהִיכִי דְמִי, כְּגוֹן שֶׁחַל יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן בְּעָרְב שַׁבָּת. כִּי מְקַלַּע יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן בְּעָרְב שַׁבָּת — מִדְּחִי דְחִינֹן לִיָּה. מֵאִי טַעְמָא, בִּינוֹן דְאִיקְלַע יוֹם טוֹב הִרְאִשׁוֹן שֶׁל חַג לְהִיּוֹת בְּעָרְב שַׁבָּת, יוֹם הַכַּפּוּרִים אֵימַת הָיוּ — בְּחַד בַּשַּׁבָּת, הִלְכָּה דְחִינֹן לִיָּה. ^(א)וּמִי דְחִינֹן לִיָּה? וְהָא תַּנּוּ: חִלְבֵי שַׁבָּת קָרִיבִין בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, וְאָמַר רַבִּי זִירָא: כִּי הָיוּנֹן כִּי רַב בְּכָבֵל, הָוָה אָמַרִי הָא דְתַנְיָא: יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁחַל לְהִיּוֹת עָרְב שַׁבָּת לֹא הָיוּ תּוֹקְעִין, וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת לֹא הָיוּ מְבַדִּילִין — דְּבָרֵי הַכַּל הִיא. כִּי סְלִיקִית לְהֶתֶם, אַשְׁכַּחְתִּיהָ לְרַבִּי יְהוּדָה בְּרִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, דְּיָתִיב וּקְאָמַר: רַבִּי עֲקִיבָא הִיא! לֹא מִשְׁיָא: הָא רַבֵּנוּ, הָא אַחֲרִים הִיא. ^(א)דְּתַנְיָא, אַחֲרִים אוֹמְרִים: אִין בִּין עֲצָרַת לְעֲצָרַת וְאִין בִּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה אָלָא אַרְבַּעַה יָמִים בְּלִבְד, וְאִם הֵיְתָה שָׁנָה מְעוּבָרַת — חֲמִשָּׁה. מִיִּתִּיבִי: רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחַל לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת — שִׁיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ דּוּחָה שִׁיר שֶׁל שַׁבָּת. וְאִי אִיתָא, לִימָא דְשַׁבָּת וְלִימָא דְרֹאשׁ חֹדֶשׁ! אָמַר רַב סָפְרָא: מֵאִי דּוּחָה — דּוּחָה לְקוּדָם. וְאַמְאִי? תַדִּיר וּשְׁאִינוּ תַדִּיר — תַדִּיר קוּדָם! ^(א)אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לִידַע שֶׁהוּקְבַע רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּזִמְנֹו. וְהִיא הִיכִפִּירָא עֲבָדִינוּ? הָא הִיכִפִּירָא אַחֲרִינָא עֲבָדִינוּ! (דְּתַנְיָא) חִלְבֵי תַמִּיד שֶׁל שַׁחַר נִיתְּנִין מַחְצִי כְּבֹשׁ וּלְמַטָּה בְּמִזְרַח, וְשֶׁל מוֹסָפִין נִיתְּנִין מַחְצִי כְּבֹשׁ וּלְמַטָּה בְּמַעֲרָב, וְשֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיתְּנִין תַּחַת כַּרְפוֹב הַמְּזַבֵּחַ וּלְמַטָּה.

וְאָמַר

וְאִין כֹּה אֵלָא ג' תַּקִּיּוֹנוֹת מִפְּנֵי שְׁעָמָה מוֹעֲטִין שְׁבַעֲשָׁנִי בְּתוֹת הִרְאִשׁוֹנוֹת נִתְּמַלְאָה הַעֲזָרָה לְכָל פֶּת וְנִשְׁאָר פֶּת שְׁלִישִׁית בְּמַעַט וְלֹא הָיָה שְׁחִיטָה פַּסְחִיהוֹן מִאֲרָבַת בְּכַדִּי קְרִיאַת שֵׁשׁ הַלְלוֹת: וְהִלְמַרְתָּ רִישָׁא דְלֹא כִרְבִּי יְהוּדָה דָּאִי ר' יְהוּדָה תַּקִּיּוֹנָה וְתַרְוִיעָה וְתַרְוִיעָה בְּחֻזָּא מַנִּי לָהּ: סָבַר לֹה כּוֹמָה בְּחֻזָּא בְּעָרְב הַפֶּסַח וּפְלִיג עָלֶיהָ בְּמִנּוֹן הַתַּקִּיּוֹנוֹת: וְאֵלָּא הוֹאִיל וְאִיבָא לְאוֹקִמָה כִּרְבִּי יְהוּדָה מֵאִי שִׁיר דִּהִיא שִׁיר: עָרְב הַפֶּסַח שֶׁחַל לְהִיּוֹת בְּעָרְב שַׁבָּת דְּאִפֵּק שִׁית מִתַּקִּיּוֹנוֹת פֶּת שְׁלִישִׁית כִּר' יְהוּדָה: וְשֵׁיל שִׁית דְּכָל עָרְב שַׁבָּת דִּהִבְטוּלָה וְהַבְּדִלָה: וְלֹא מוֹסִיפִין עַל מ"ח וְלֹא בְּתַמִּיּהָ גְרַסִּינוּ לִיָּה: דָּאִי לְרַבִּי יְהוּדָה חֲמִשִּׁין וּבַחֲדָא כ"א שְׁבַעַל יוֹם וְתַשְׁעָה דְמוֹסָפִין הָרִי שְׁלֹשִׁים וּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה דְשַׁפְּתֵי בְּתוֹת וּשְׁלֵשָׁה דְבֶת שְׁלִישִׁית הָרִי חֲמִשִּׁין וּבַחֲדָא: זְמַנִּין דְלֹא מַשְׁכַּחַת לֹה שִׁיאוּ בּוֹ תַקִּיּוֹנוֹת דְּמַלּוֹי הַמִּים דְּמַתְּנִי: וְהִכִּי דְמִי כְּגוֹן שֶׁחַל יו"ט הִרְאִשׁוֹן בְּעָרְב שַׁבָּת דְשַׁמַּחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה לֹא דִחִיא יוֹם טוֹב בְּדַתְּנֹן מוֹצָאֵי יו"ט כּוֹי וְכִי מַטִּי תוּ עָרְב שַׁבָּת הָיָה לִיָּה שְׁמִינִי עֲצָרַת: מִידְּחָא דְחִינֹן לִיָּה וְעֲבָדִינוּ לִיָּה אֵלּוּל מַעֲבָר כִּי הִכִּי דְלַקְלַע רֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּשַּׁבָּת: מ"ט כּוֹי בְּחַד בְּשֻׁבָּא וְחוֹשְׁטִין מִשּׁוּם יִרְחִיא וּמִשּׁוּם מַקְיִיא בְּדִאִיתָא בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (דף כ.). וְהֵתְּנֹן פֶּקֶד אֵלּוּ קֶשְׁרִים: חֻלְבֵי שַׁבָּת שֶׁל תַּמִּיד שֶׁל בִּין הַעֲרָבִים קֶרְבִין בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁחַל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת אֵלמָא חוּל יוה"כ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת: וְאִמַר ר' זִירָא הֵתָם בְּאֵלּוּ קֶשְׁרִים: כִּי הָיוּנֹן בְּבִבְל הָיָה אִמְרִי הָא דְתַנְיָא יוה"כ שֶׁחַל לְהִיּוֹת בַּע"ש לֹא הָיוּ תּוֹקְעִין לְהַבְטוֹל וּלְהַבְדִּיל מִשּׁוּם בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים נִמִּי לֹא־ מַלְאכָה עֲבִיד: וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְאִם חַל יוה"כ לְהִיּוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת: לֹא הָיוּ מְבַדִּילִין עַל הַכּוֹס בִּין חֹדֶשׁ לְקוּדָשׁ בְּדִקְךָ שְׁמַבְדִּילִין מַשְׁכַּת ליו"ט דִּהֵתָם הוּא שְׁהִינְצָא חֲמוּר וְהוֹבְנָם קַל דְּכָל בָּאן הוֹבְנָם חֲמוּר בִּינְצָא לַעֲטוֹן כֵּל אֲסוּר מַלְאכָה וְהָיָה אִמְרִינוּ דְּבָרֵי הַכַּל הִיא בִּין לְרַבִּי יִשְׁמַעֲלֵל בִּין לר"ע דְּפִלְגִי גְּבִי חֻלְבֵי שַׁבָּת קֶרְבִין בּוּיָה"כ מִתּוֹקְמָה: כִּי כַלְחִית לְהֵתָם אֲשַׁכַּחְתָּה לְרַבִּי יְהוּדָה בְּרַה דָּר' שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי דְיָתִיב וּקְאָמַר ר"ע הִיא וְהֵתָם מִכְּרַשׁ לְמַלְתָּה מִיָּהוּ שְׁמַעִין נִמִּי מַבְרִיתָא דְחַל יוה"כ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת: הָא רַבֵּנוּ הָא אַחֲרִים מַתְּנִי רַבֵּנוּ דְּפִלְגִי אַחְדָּאחֲרִים וְאִמְרִי מַעֲבְרִין הַחֹדֶשׁ לְצֶדֶךְ הַלֵּךְ ר"ה בְּעָרְב שַׁבָּת לֹא מְקַלַּע דְּדִחִינוּ לִיָּה וְהָךְ מַתְּנִיתוּן דְאִמְרִי מְקַלַּע וְלֹא אִמְרִינוּ דְחִינוּ אַחֲרִים הִיא דְאִמְרִי אִין מַעֲבְרִין אֶת הַחֹדֶשׁ לְצֶדֶךְ: אֵלָּא אַרְבַּעַה יָמִים בְּלִבְד אִם זֶה בְּאֶחָד בַּשַּׁבָּת יְחוּל לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּחִמּוּשֵׁי בַּשַּׁבָּת דִּהָיוּ

^[1] אִי מִשּׁוּם עָרְב הַפֶּסַח לֹא־ שׂוּכָא הוּא, דְּהָא מַנִּי רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: מִימֵימָה שֶׁל פֶּת שְׁלִישִׁית לֹא הִגִּיעָה לּוֹמַר "אַהֲבַתִּי כִי יִשְׁמַע ה'", מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ עֲמָה מוֹעֲטִין

^[2] (הָא אוֹקִימָנָא) דְּלֹא פֶרְבִּי יְהוּדָה! וְדִלְמָא הִיא תַּנָּא סָבַר לֹה כּוֹוֹתִיהָ בַּחֲדָא, וּפְלִיג עָלֶיהָ בַּחֲדָא

מסורת הש"ס
א תוספתא פסחים; פסחים טד,; משנה פסחים ב כריתות טז,; כתובות לו. ג יומא מו,; שבת קיג,; משנה שבת ד שבת קיד,; ה תוספתא ערכין; שבת פז,; ראש השנה יז,; ראש השנה כ,; ערכין ט; ו תוספתא שקלים; תמיד לא,; משנה תמיד; משנה שקלים
תורה אור השלם
אהבתי כִּי־ישמע והנה אֶת־קולי פִּתְּנִי [תהילים קטז, א]

מסורת הש"ס
א סנהדרין ז:
ב לעיל נד.
 תורה אור השלם

וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם*(בספרי ספרד ואשכנז חדשכם) ותקעתם וגו' (במדבר י, י)

מזמור קדוד הבו ליתנה בני אלים הבו ליתנה כבוד וגו' [תהילים כט, א]

ולרשע אמר אלהים מה־לך לספר חסדו ותשא בריתי עלי־פיך [תהילים טז, ט]

מִי־יָקוּם לִי עֹס־מוֹרָעִים מִי־תֹנֵעַב לִי עֹס־פְּעָלֵי אֱנוֹ [תהילים צד, טז]

הַסִּירוּתִי מִסִּבְל שְׂכָמוֹ פָּפוּי מִדּוּד תַּעֲבֹרָנָה [תהילים פא, ז]

בִּינוּ בַעֲרֹם בָּעָם וּבְסִילִים מְתִי תַשְׁבִּילוּ [תהילים צד, ח]

קוֹמָה אֱלֹהִים שְׁפֹטָה הָאָרֶץ כִּי־אָתָּה תִּתְּנֵם בְּקִל־הַגּוֹיִם [תהילים

פב, ח]

לֹא יָדָעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַחֲשֹׁכָה יִתְהַלְכוּ יְמוּטוֹ כְּל־מוֹסְדֵי אָרֶץ [תהילים פב, ה]

מִזְמוֹר שִׁיר לַיּוֹם הַשַּׁבָּת טוב להודות ליתנה ולזמור לשמך וגו' [תהילים צב]

וביום השני פרים בני־בקר שנים עשר אילים שנים בָּבָשִׁים וגו' (במדבר כט, יז)

וא"ר יוחנן לכה סוקרין אותנו למעלה משאר אברים להראות שהן חשובין ולהודיע אתהון אמומר דמדלגני דלגני. יום ראשון של חול המועד אומר במוסף ביום השני וביום השלישי לפי שהוא ספק שני ספק שלישי וכן בכל יום ויום של חול המועד ספק הראוי ופרש בקונטרס פי היכי דאתקון למימר לעינן תפלה עבדינן גמי לעינן קוראי התורה וקריעי שנתוסף לחול המועד יותר משאר ימים ונפר שהוא צא לבבדו היום הוא קורא ספיקי היום כמו שש"ן אומרן ואם שבת הוא קוראן המפטיר וג' הקוראים תחלה שנים ראשונים קוראים שני ספקות היום והשלישי בפקשת יום המסרת והקריעי חזר וקרא מה שקראו שנים הראשונים והשאל לפי סדר זה ושתנה הסדר ביום הושענא רבא שאם יקראו שנים הראשונים שני ספקות היה השלישי וקון לקרות ביום השמיני עצרת תהיה לכם ואין נכון לקרות בחד פרשה שאינה של חג ואם מתחיל הראשון וקורא פרשה שלפני הספקות ושני השלישי קוראים הספקות נמצא שאין סדר זה בסדר סדר הימים ועוד דבחקנפה בשקוראין בפקשת גשואים קניגים שנים הראשונים לקרות גשוא אחד דיומא ושלישי קורא דלמסרת אלמא חשיב ראשון עקר ובהג איפכא דאדרבה האחרון נחשב עקר לפיכך ראוי להגיה שכל הארבעה הקוראים בתורה אין קוראים פי אם בספקות יום ראשון של חול המועד קורא ראשון ביום השני ושני ביום השלישי וזאת שלישי וקורא ביום השני וקריעי ביום השלישי וכיוצא בזה קורין בספקות בכל יום ויום:

החליל פרק חמישי סוכה

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֵידַע שְׁהוּקִבַּע רֹאשׁ חוֹדֶשׁ בְּזִמְנוֹ. תִּרְיִי הִיפִירָא עֲבָדֵינוּ. דְּחִזִּי הָאִי — חֲזִי, וְחִזִּי בָּהּאִי — חֲזִי. מִיתִיבִי, דְּתַנִּי רַבָּא בַר שְׁמוּאֵל: יְכוּל כְּשֵׁם שְׁתוּקְעִין עַל שַׁבַּת בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְעַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, כֹּה יִהְיוּ תוֹקְעִין עַל כָּל מוֹסֵף וּמוֹסֵף — תְּלֻמוּד לְזוּמַר: "וּבְרָאשֵׁי חֲדָשִׁיכֶם", תִּיּוּבָתָא דְרַבִּי אַחָא! תִּיּוּבָתָא. מֵאִי תְלַמוּדָא? אָמַר אַבְיִי, אָמַר קָרָא: "וּבְרָאשֵׁי חֲדָשִׁיכֶם" — הוֹקְשׁוּ כָּל חֲדָשִׁים כּוֹלָם זֶה לָזֶה. רַב אָשִׁי אָמַר: כְּתִיב "חֲדָשְׁכֶם", וְכְתִיב "וּבְרָאשֵׁי" — וְאִיזָה חֹדֶשׁ שְׁיִישׁ לוֹ שְׁנֵי רֵאשִׁים, הֲוִי אוֹמַר: זֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאָמַר רַחֲמֵנָא "חֲדָשְׁכֶם", חַד הִיא. וְעוֹד, תִּנְיָא: בְּחוּלֹי שְׁל מוֹעֵד, בְּרֵאשׁוֹן מָה הָיו אוֹמְרִים: "הָבוּ לָהּ בְּנֵי אֱלִים". בְּשָׁנֵי מָה הָיו אוֹמְרִים: "וְלָרִשָּׁע אָמַר אֱלֹהִים". בְּשָׁלִישִׁי מָה הָיו אוֹמְרִים: "מִי יָקוּם לִי עִם מְרַעִים". בְּרַבִּיעִי מָה הָיו אוֹמְרִים: "בִּינוּ בּוֹעָרִים בָּעָם". בְּחֲמִישִׁי מָה הָיו אוֹמְרִים: "הַסִּירוּתִי מִסִּבְל שְׂכָמוֹ". בְּשִׁשִּׁי מָה הָיו אוֹמְרִים: "יְמוּטוֹ כָּל מוֹסְדֵי אָרֶץ". וְאִם חָל שַׁבַּת בְּאַחַד מֵהֶם, "יְמוּטוֹ" יִדְּחָה. ^(א) רַב סִפְרָא מִנַּח בָּהּוּ סִימְנָא: "הוּמְבָהִיִּי". רַב פִּפְא מִנַּח בָּהּוּ סִימְנָא: "הוּמְבָהִיִּי". וְסִימְנָה, "אַמְבוּהָא דְסַפְרִיִּי". ^(ב) תִּיּוּבָתָא דְרַבִּי אַחָא בַר חֲנִינָא! תִּיּוּבָתָא. וְהָא רַבִּי אַחָא בַר חֲנִינָא קָרָא וּמִתְנִיתָא קְאָמַר? אָמַר רַבִּינָא: לְזוּמַר שְׁמַאֲרִיכִין בְּתַקִּיעוֹת. רַבְּנָן דְקִיסְרִי מְשַׁמְיָה דְרַבִּי אַחָא אָמַר: לְזוּמַר שְׁמַרְבָּה בְּתוֹקְעִין. וְאַנְן, דְּאִית לֵן תִּרִי יוֹמֵי, הִיכִי עֲבָדִינוּ? אַבְיִי אָמַר: שְׁנֵי יִדְּחָה. רַבָּא אָמַר: שְׁבִיעִי יִדְּחָה. תִּנְיָא בּוֹתִיָּה דְרַבָּא: אִם חָל שַׁבַּת לְהִיּוֹת בְּאַחַד מֵהֶן, "יְמוּטוֹ" יִדְּחָה. אַתְקִין אַמִּימַר בְּנִהְרִדְעָא, דְמִדְלָגִי דְלוּגִי.

מתני

האחרונים שהן קרויבם לפרש ולשוב לבתיהם קורין לפניהן להוכיחם שיעשירו בראוי ואע"פ שהמעשרות בצנעה ולא יאמרו מי ראונו ומי יודענו לכה אומר בינו בוערים בעם שאומרים בלבם מי יגיד מעשינו הנטע און הלא ישמע אם יצר עין הלא יבטו היסר גוים הלא יוכיח וגו' עד מי יקום לי: הסירותי מסבכל שכמו דברי תנחומין הן אם תשוב בצרה קראת ואתחלנה אענה בסתר רעם אבחקך על מי מריבה כו' על המים שגומיין גליהם בחד גפי מה שאני בוחנך אפסוין לה על שם שמתפללין על הגשמים וצריכים להם ובתיב במקומר זה אנכי ה' אלהיך המשגלך מארץ מצרים הרחב בית ואמלאהו שאלשח לכם בצרה וסוף המקומר ויאכליהו מחלב חטה וגו': ומוטו כל מוסרי ארץ במקומר אלהים נצב בעזת אל ואומרים כל המקומר על שם שתיב בו שני נרש הצדיקו אלו מעשרות שכן הוא נדרש בתלוי צדק משגל וכן לו בפקר הדורע (תלוי דף קלד.) לא ידעו ולא יבינו ומי שאינו נותן לבו להבין לכה בחדשה ויתעלבו זו מיתה בדתנן (אבות פ"ה מ"ט) פאררעה פקדים הדבר מתרבה כו' במוצאי חגם שפכל ענה מפני גול מתנות עניים וגורם קלנה לעולם ורעבון שימוטו כל אפסי ארץ: ואם חל שבת באחד מהן ידחו שיר המועד מלפני שיר שבת: ומוטו ידחה שהוא שיר אחרון ונדחה מפני שאמרו באחד בשבת שיר שהיה ראוי לומר אתמוול שאין מעלגין סדר השיר ובשני שיר של אחד בשבת נמצא האחרון נדחה: הומב"ב סימן סדר הפרשיות הוא ומחליף להקדים הסירותי לבינו בוערים בעם: וסימנה שלא תטעה חיה סימן של רב ספרא: אמבואה דספרי גדולי אנשים וגוים רגילים להלך במבוי של מלמדי תינוקות שהתינוקות ואלותיהם ואמונותיהם מצין אלצם אף באל מי ששמו ספרא היה סימנו הומבדה"י שדומה לתבת אמבואה: תיובתא דרבי אחא דאמר תוקעין על כל מוסף אלמא דאמר לכל אחד שירי והבא קתני ומוטו ידחה אלמא לא אמרו בשבת של חול המועד אלא שיר של שבת: אמר רבינא לומר שמאריך בתקיעות בריחא קתני סתמא הפל לפי המוספין תוקעין ור' אחא פרשה שתוקעין על כל מוסף ולא ה"ל לפרושי הכי דוצאי אין אומר אלא שיר אחד ואין באל אלא תשע תקיעות לשלשה פקדי השיר ובריחא קמ"ל שמאריך במשך התקיעות בשני שני מוספין ואומרין השיר לאחר שקרבו נספי שניהם: שמרבה בתוקעין שמוספיין חוצרות ויתוקעין יחד וכו'הו חד מיחשבי דתנן בצרכין (דף יג.) אין פוסתין משתי חוצרות ומתשע בנרות ומוספיין עד לעולם: לכן דאית לן תרי יומי היכי עבדינן משום דאורי בשתי פרשיות המאכרעות ליום דדחינן קדא מנה קבשי לה ואנן דמבשי לן למימר בצלותא דמוספין את מוספי היום וקרבנות החג אינן שוין שהפדים מתמשטין והולכין ואית לן תרי יומי י"ט מספיקא ולא מצינו למימר בי"ט שני פרשת וביום השני דא"כ עבדינן ליה חול ומבשי לן למימר בה ובחמשה עשר יום ביומא קמא היכי עבדינן בראשון של חול המועד ובשאר הימים מי אמרינן ביומא קמא וביום השני דה"ל למימר מאתמוול וכן בפסר ונמצא שביום השביעי של ערבה נאמר וביום הששי ועל פקחה למחר שהוא יו"ט לא מצית למימר וביום השביעי דאם כן עבדת ליה חול ונמצא שביוי נדחה או דלמא יומא קמא אמרינן וביום השלישי ושני נדחה ממקומו מפני שהוא ספק ודחה לגמרי: ומוטו ידחה שהוא אחרון אלמא פרשה שגדחה היום אומרים אותה למחר ואחרונה נעקרת: אתקון למימר דמדלגני דלגני ונמצאו בלן עומדין אומרין ביום ראשון של חול המועד ביום השלישי ספק שני ספק שלישי ולמחר אומרים ביום השלישי וביום הקריעי ובשלישי דחול המועד ביום הקריעי וביום הששי ובחמישי דחול המועד שהוא הושענא רבא אומרים ביום הששי וביום השביעי בספקו והינו דלגני שאומרים היום מה שאמרו אתמוול בלאמרינן (מגלה דף כב.) גפי ר"ח רב אמר דולג שאומר השני אחד מן הפסוקים שאמר ראשון וכי היכי דאתקון למימר לעינן תפלה עבדינן גמי לעינן קוראי התורה שהקריעי הקורא שהוא מוסף בתלו של המועד יותר משאר ימים ונפר שהוא צא לבבדו היום הוא קורא את ספיקי היום כמו ששליח צבור אומרן ואם שבת הוא קוראן המפטיר והשלשה שקורין תחלה אין מקפדין על קריאתם וקראו מה שירצו ומכל מקום כך היו נוהגין רבותי שני ראשונים קוראים שנים ספיקי היום והשלישי בפרשת יום המסרת היום כגל והקריעי חזר וקורא מה שקראו שנים הראשונים:

נה.

ובחלוק לַחַם הַפָּנִים. זֶקָהָ בַחלוקו שׁוין אֶבֶל סלוקו וסמורו והקטרת הזיבין למשמר מתנאי יו"ט הראשון של חג כו' וכל המשמרות עולות לָקֵל וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה מֵהֶם מקריבין עֲבוּדֵתוֹ דְּהִבִּי תַנִּיא בְּתוֹסָפְתָּא לַחַם הַפָּנִים עֲבוּדֵתוֹ בַּמִּשְׁמֶר הַקָּבוֹעַ וְאִבְלֵתוֹ בְּכָל הַמִּשְׁמֵרוֹת וְהָיָה טַעְמָא מִשּׁוֹם דְּבִגְמָרָא מִרְכָּעִין לִיָּה חֶלֶק בְּחֶלֶק יֵאָבְלוּ מִשְׁמַע לְאִבְלֵה רַבָּה רַחֲמָנָא וְלֹא לַעֲבוּדָה וּמוֹסָף שָׁבֵת לֹא מִפְּקָדָה מִתְּנִיתִין מִיָּדִי וְשִׁיחָא וְהָיָ בְּכָלל דְּשֹׁאֵר קִרְבָּנוֹת צָבוּר וְכִי קֹאמֵר בְּגִמְרָא לְאַתְוִי פֶּר הָעֹלֹס דְּבֵר שֶׁל צָבוּר וְשִׁעִירֵי ע"ז הִנֵּה מִצֵּי לְאַתְוִי מוֹסָף שָׁבֵת דְּבִהֲדִיא חֲתָנִי בְּתוֹסָפְתָּא שֶׁהוּא לַמִּשְׁמֶר הַקָּבוֹעַ וְהָא דִּמְרָבָה לַחַם הַפָּנִים טַפִּי דִּיאָבְלוּ מִשְׁמַע מִיָּדִי דְּאִבְלֵה הוּא עָקְרוּ וְהָיָה לַחַם הַפָּנִים שֶׁבֶד נִשְׁעָה מִצְוַת מִשְׁבֵּת שְׁעִבְרָה שְׁסֻדְרוּהוּ עַל הַשְּׁלָחַן וְאִינוּ מְחַסֵּר מַעֲמָה אֲלֵא סְלוֹק דְּאִי מִשּׁוֹם הַקְטֵרֶת בּוֹבֵזוֹן לְהַפִּיר לַחַם קֹאמְרוּ וְאִין עֲבוּדָה זֶז בְּגוֹף הָלַחַס:

החליל פרק חמישי סוכה

מִתְּנִי יוֹם טוֹב הָרֹאשׁוֹן שֶׁל חַג הָיו שֵׁם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים, אֵילִים שָׁנִים וְשִׁעִיר אֶחָד. נִשְׁתַּיִּירוּ שֵׁם אֲרֻבָּעָה עָשָׂר בְּבָשִׂים לְשִׁמוּנָה מִשְׁמְרוֹת. בְּיוֹם רִאשׁוֹן, שִׁשָּׁה מְקַרִּיבִין שָׁנִים שָׁנִים. וְהַשָּׂאֵר, אֶחָד אֶחָד. בַּשָּׁנִי, חֲמִשָּׁה מְקַרִּיבִין שָׁנִים שָׁנִים. וְהַשָּׂאֵר, אֶחָד אֶחָד. בַּשְּׁלִישִׁי, אֲרֻבָּעָה מְקַרִּיבִין שָׁנִים שָׁנִים. וְהַשָּׂאֵר, אֶחָד אֶחָד. בַּרְבִּיעִי, שְׁלֹשָׁה מְקַרִּיבִין שָׁנִים שָׁנִים. וְהַשָּׂאֵר, אֶחָד אֶחָד. בַּחֲמִישִׁי, שָׁנִים מְקַרִּיבִין שָׁנִים שָׁנִים. וְהַשָּׂאֵר, אֶחָד אֶחָד. בַּשִּׁשִּׁי, אֶחָד מְקַרִּיב שָׁנִים. וְהַשָּׂאֵר, אֶחָד אֶחָד. בַּשְּׁבִיעִי, בּוֹלֵן שְׁוִין. בַּשְּׁמִינִי, חֲזָרוּ לַפִּיִּס בְּכִרְגָלִים. אֲמָרוּ: מִי שֶׁהִקְרִיב פָּרִים הַיּוֹם — לֹא יִקְרִיב לְמַחֵר, אֲלֵא חוֹזְרִין חֲלִילָה. גָּמִ' נִימָא מִתְּנִיתִין רַבִּי הִיא וְלֹא רַבָּנוּ? דְּתַנָּא: פֶּר הַבָּא בַּשְּׁמִינִי — בִּתְחִילָה מְפִיסִין עָלָיו, דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: אַחַת מִשְׁתֵּי מִשְׁמְרוֹת דִּלֹּא שְׁלִשּׁוּ בְּפָרִים, עוֹשָׂה אוֹתוֹ. אֲפִילוּ תִימָא רַבָּנוּ, אִטּוּ שְׁתֵּי מִשְׁמְרוֹת לֹא אַפּוֹסִי בְּעִי? כַּמָּאן אֲזֵלֹא הָא דְּתַנָּא: כָּל הַמִּשְׁמְרוֹת שׁוֹנוֹת וּמִשְׁלֹשׁוֹת, חוּץ מִשְׁנֵי מִשְׁמְרוֹת שְׁשׁוֹנוֹת וְאִין מִשְׁלֹשׁוֹת? נִימָא רַבִּי וְלֹא רַבָּנוּ! אֲפִילוּ תִימָא רַבָּנוּ: מֵאִי לֹא שְׁלִשּׁוּ — בְּפָרֵי הַחֵג. וּמֵאִי קָא מִשְׁמַע לֵן! הָא קָא מִשְׁמַע לֵן: מִי שֶׁהִקְרִיב פָּרִים הַיּוֹם — לֹא יִקְרִיב לְמַחֵר, אֲלֵא חוֹזְרִין חֲלִילָה. אָמַר רַבִּי (אֶלְעָזָר): הֵנִי שִׁבְעִים פָּרִים כִּנָּגַד מִי — כִּנָּגַד שִׁבְעִים אוֹמוֹת. פֶּר יְחִידִי לָמָּה — כִּנָּגַד אוֹמָה יְחִידָה. מְשַׁל לְמַלְךְּ בֶּשֶׂר וָדָם שָׂאמֵר לַעֲבָדָיו: עֲשׂוּ לִי סְעוּדָה גְּדוֹלָה. לַיּוֹם אַחֲרוֹן אָמַר לְאוֹהָבָיו: עֲשֵׂה לִי סְעוּדָה קְטַנָּה כְּדִי שְׂאֵהֲנָה מִמֶּה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹי לָהֶם לְגוֹיִים, שְׂאֵבְדוּ — וְאִין יוֹדְעִין מַה שְׂאֵבְדוּ. בְּזִמָּן שִׁבִּית הַמֶּקֶדֶשׁ קִיִּים, מַזְבֵּחַ מְכַפֵּר עֲלֵיהֶן. וְעַכְשִׁיו, מִי מְכַפֵּר עֲלֵיהֶן? ^(א)מִתְּנִי בְּשִׁלְשָׁה פָּרָקִים בַּשָּׁנָה הָיו כָּל מִשְׁמְרוֹת שְׁוֹת: בְּאַיִמּוּרֵי הָרֶגְלִים, וּבְחִילּוֹק לַחַם הַפָּנִים. בְּעֶצְרָת, אוֹמַר לוֹ: הִילָּה מִצָּה, הִילָּה חֲמִץ. מִשְׁמֶר שְׁזֻמָּנוּ קְבוּעַ, הוּא מְקַרִּיב תְּמִידִין, נִדְרִים וְנִדְבוֹת, וְשָׂאֵר קִרְבָּנוֹת צָבוּר — וּמְקַרִּיב אֶת הַכֹּל. גָּמִ' אֵימּוּרֵי הָרֶגְלִים שֶׁל גְּבוּיָה נִינְהוּ! אָמַר רַב חֲסֵדָא: מַה שְׂאֵמּוֹר פִּרְגָּלִים. ^(ב)תְּנוּ רַבָּנוּ: מַנִּין שֶׁפֶל הַמִּשְׁמְרוֹת שְׁוֹת בְּאַיִמּוּרֵי הָרֶגְלִים, תִּלְמוּד לוֹמַר: "וּבֹא בָּכָל אוֹת נִפְשׁוּ ... וְשֵׁרֵת". יָכוֹל אֵף בַּשָּׂאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה כֵּן — תִּלְמוּד לוֹמַר: "מֵאֶחָד שְׁעָרֶיהָ", לֹא אִמְרָתִי אֲלֵא בַּשָּׂעָה שֶׁפֶל יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִין בַּשַּׁעַר אֶחָד. וּבְחִילּוֹק לַחַם הַפָּנִים כּו'. תְּנוּ רַבָּנוּ: מַנִּין שֶׁפֶל הַמִּשְׁמְרוֹת שְׁוֹת בְּחִילּוֹק לַחַם הַפָּנִים —

תִּלְמוּד

שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה בַּהֲמוֹת הֵלְלוּ: נִשְׁתִּירוּ כּו' דְּכָל הַמִּשְׁמְרוֹת זֹכוֹת בַּחוֹבוֹת הַבָּחוֹת מִחֲמַת הָרָגֵל בְּרָגֵל וְאִין מִשְׁמֶר שֶׁל אוֹתָה שָׁבֵת יִכּוּלָה לַעֲבֹב עָלֶיהָ בְּהִלָּמְרִין בְּגִמְרָא: יוֹם הָרֹאשׁוֹן שֶׁהָיו שְׁמוּנָה מִשְׁמְרוֹת לִי"ד

בְּבָשִׂים שִׁשָּׁה מִשְׁמְרוֹת מִן הַשְּׁמוּנָה הָיו מְקַרִּיבִין שְׁנֵי בְּבָשִׂים כָּל אַחַת מֵהֶן הָרִי שְׁנַיִם עֶשֶׂר בְּבָשִׂים: וְהַשָּׂאֵר שְׁנַיִם הַנוֹתְרוֹת מְקַרִּיבוֹת אֶחָד אֶחָד: בַּשָּׁנִי שְׁנֵת־מִשְׁטַט אֶחָד מִן הַפָּרִים וְנִשְׁתִּירוּ תַּשְׁעָה מִשְׁמְרוֹת לִי"ד בְּבָשִׂים: חֲמֵשֶׁה מֵהֶם מְקַרִּיבִים שְׁנַיִם שְׁנַיִם הָרִי עֶשְׂרֶה: וְהַשָּׂאֵר אֲרֻבָּעָה הַנוֹתְרוֹת מְקַרִּיבוֹת כָּל אֶחָד בְּבָשֶׁ אֶחָד: בַּשְּׁלִישִׁי שְׁנֵת־מִשְׁטַט עוֹד אֶחָד מִן הַפָּרִים וְנִשְׁאָרוּ עֶשְׂרֵה מִשְׁמְרוֹת לִי"ד בְּבָשִׂים: אֲרֻבָּעָה מְקַרִּיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם דְּהָיו לְהוּ שְׁמוּנָה: וְהַשָּׂאֵר אֶחָד אֶחָד שִׁשָּׁה בְּבָשִׂים לַשִּׁשָּׁה מִשְׁמְרוֹת: בַּשְּׁבִיעִי כָּל שְׁוִין כָּל הַמִּשְׁמְרוֹת הַמְקַרִּיבוֹת בְּבָשִׂים שְׁוֹת שֶׁכָּל אַחַת מִקְרָבֵת אֶחָד שְׁהָרִי אֵינָם אֲלֵא שִׁבְעָה פָרִים וְחֵלִים שְׁנַיִם וְשִׁעִיר אֶחָד לַעֲשֶׂרֶה מִשְׁמְרוֹת נִשְׁתִּירוּ יו"ד בְּבָשִׂים לִי"ד מִשְׁמְרוֹת: בַּשְּׁמִינִי חֹזְרִים לְפִיָּם כְּבִרְגָלִים פֶּר אֶחָד וְאִיל אֶחָד וְשִׁבְעָה בְּבָשִׂים הַקְרִבִים בַּשְּׁמִינִי אִין קְרִבִים כְּסֻדֵּר הַקְרָבוֹת הָסָב שֶׁקָּרְבוּ לְפִי סֻדֵּר מִשְׁמְרוֹת בְּדִבְשִׁינן לְפָרוּשִׁי בַּמִּשְׁקָנָא אֲלֵא כָל הַמִּשְׁמְרוֹת בָּחוֹת וּמְפִיסוֹת עָלֶיהָ כְּמוֹ שֶׁמְפִיסִין בְּשָׂאֵר רְגָלִים שְׁאִין קִרְבָּנוּמִיָּין מִרְכָּין לְהַקְרִיב לְפִי הַסֻּדֵּר וְלַהֲשׁוֹת בָּהֶן כָּל הַמִּשְׁמְרוֹת אֵף בַּשְּׁמִינִי כָּל מְפִיסִין וְהַזֹּכֶה בָּפִיָּם מְקַרִּיבוּ וּבְסֻדֵּר יוֹמָא (ד' כב.) מְסַבֵּשׁ הַיֶּלֶךְ מְפִיסִין: אִמְרוּ מִי שְׁהָה מְקַרִּיב הַיּוֹם פָּרִים לֹא הִיָּה מְקַרִּיב לְמַחֵר פָּרִים שְׁאִין הַמִּשְׁמְרוֹת שֶׁהִקְרִיבוּ בְּבָשִׂים אֲתֻמּוּל מִנִּיחִים אוֹתָם אֲלֵא חֹזְרִין חֲלִילָה וְנִמְצָאוּ כָּל שְׁוֹנוֹת וּמִשְׁלֹשׁוֹת בְּפָרִים חוּץ מִשְׁפֵּסִם שְׁשׁוֹנוֹת וְאִין מִשְׁלֹשׁוֹת בִּיצֵד בְּיוֹם הָרֹאשׁוֹן הָיו יו"ג פָּרִים וְהִקְרִיבוּ יו"ג מִשְׁמְרוֹת בְּזִכָּר שְׁפֻדְרוֹס עֲלֵבְרִי הַיָּמִים (א כד) וְהַיּוֹרֵיב רֹאשׁוֹן וְאַחֲרָיו וְזַעֲרִיָּה חֲרַס כּו' כָּל כְּמוֹת שְׁהֶן סְדוּרִים נִשְׁתִּירוּ עֲשֵׁתִי עֶשְׂרֵה אֲחֵרוֹנוֹת לְאֵלִים וְלַבְּבָשִׂים לַמַּחֲרָת הָיו שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים וּמְקַרִּיבִין אוֹתָם הֵנָּה יו"א מִשְׁמְרוֹת וְחוּחַר וְהַיּוֹרֵיב וּמְקַרִּיב אֶחָד נִמְצָא שֶׁשְׁנֵה וְהַיּוֹרֵיב לְבָדוּ בַּשְּׁלִישִׁי הָיו אֶחָד עֶשֶׂר פָּרִים וְהִקְרִיבוּם יו"א מִשְׁמְרוֹת שְׁאֲחֵרִי וְהַיּוֹרֵיב נִמְצָא שֶׁשְׁנֵי יו"ב מִשְׁמְרוֹת בְּרַבִּיעִי הָיו עֶשְׂרֵה פָרִים וְהִקְרִיבוּם עֶשְׂרֵה מִשְׁמְרוֹת שְׁלֹשְׁחֵרֶסֶס הָרִי שֶׁשְׁנֵי נִמְצָאוּ כ"ב מִשְׁמְרוֹת שְׁוֹנוֹת בַּחֲמִישִׁי תַּשְׁעָה פָּרִים שְׁתֵּי מִשְׁמְרוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת הִקְרִיבוּ שְׁנַיִם מֵהֶן וְחוּר וְהַיּוֹרֵיב וְשֵׁשׁ מִשְׁמְרוֹת שְׁלֹשְׁחֵרִי וְהִקְרִיבוּ שִׁבְעָה הָרִי שֶׁשְׁשֻׁסוּ שִׁבְעָה מִשְׁמְרוֹת בַּשָּׁנִי שְׁמוּנָה פָּרִים וְהִקְרִיבוּם הַשְּׁמוּנָה שְׁלֹשְׁחֵרֶסֶס הָרִי ט"ו מִשְׁמְרוֹת שֶׁשְׁשֻׁסוּ בַּשְּׁבִיעִי שִׁבְעָה פָּרִים לַשִּׁבְעָה מִשְׁמְרוֹת נִמְצָאוּ כָּל מִשְׁלֹשׁוֹת חוּץ מִשְׁפֵּסִם הָאֲחֵרוֹנוֹת: גָּמִ' לִימָא מִתְּנִיתִין דְּקַתְנִי

בַּשְּׁמִינִי חֹזְרִים לְפִיָּם כְּבִרְגָלִים וְקָא כֶּלֶקָא זַעֲתָה דְּכָל הַמִּשְׁמְרוֹת בָּחוֹת וּמְפִיסוֹת רַבִּי הִיא וְלֹא רַבָּנוּ: בִּתְחִלָּה מְפִיסִין עָלָיו כָּל הַמִּשְׁמְרוֹת כֹּאֵלוּ הוּא תַּחֲלַת קִרְבָּנוֹת וְלֹא אִמְרִינן לְקָרְבוּ חַד מֵהֶנָּךְ, שְׁלֹא שְׁנִשְׁלֵנוּ: לֹא אִפּוֹסִי בְּעִי בִין שְׁתִּינָן אִינָה הִיָּה דְּהָא לֹא תֵּנן בַּה בִּתְחִלָּה: מֵאִי קִמ"ל וְכִי נִמְנָנָא אֲתָא לְאִגְמְרִין כְּפִן עוֹלָה הַחֲשָׁפוֹן בַּשְׁחֹזְרִין חֲלִילָה: וּמִשְׁנֵי קִמ"ל מֵאִי דֹאשְׁמוּעִינן גָּמִי תִנָּא דְּמַתְּנִיתִין מִי שְׁהָיָה מְקַרִּיב פָּרִים הַיּוֹם כּו': שְׁבָעִים פָּרִים פְּרִי הָקָם שְׁבָעִים הֵם חוּץ מִשָּׁל שְׁמִינִי כִּנָּגַד שְׁבָעִים אֲמוֹת לְכַפֵּר עָלֵיהֶם שְׁוֹרְדוּ גָּשָׁמִים בְּכָל הָעוֹלָם לְפִי שְׁמוּנִין בְּחָג עַל הַמַּיִם: פֶּר יוֹחִידִי שֶׁל שְׁמִינִי: שְׂאֵהֲנָה מִמֶּךָ אִין לִי הַצִּיָּה וְזֹכֶרֶת רוח בְּשֶׁל אֵלוּ אֲלֵא בְּשֶׁלָּה: מִתְּנִי' בַּג' פִּרְקִים שֶׁשְׁלֹשֶׁה רְגָלִים: בַּאִמּוּרֵי רְגָלִים צְעוּרוֹת שֶׁל עוֹלוֹת וּבְחִזָּה וְשׁוֹן שֶׁל שְׁלָמִי חֲנִינָה הַבָּחוֹת מִחֲמַת הָרָגֵל וּבְגִמְרָא מִפְּרַשׁ מֵאִי לָשׁוֹן אֲמוּרִים דְּקַתְנִי: ובחלוק לַחַם הַפָּנִים אִם אֲרַעָה שָׁבֵת בְּרָגֵל בַּשְּׁבָבֵת מְסַלְּחִין אוֹתוֹ וּמִסְדְּרִין לַחַם אֶחָר תַּחֲתוֹ בְּדִבְכִיב (וַיִּקְרָא כד) בְּיוֹם הַשִּׁבְתַּת יַעֲרָכְנוּ: ובַּעֲצֵרֶת בַּשָּׂאֲרַע שָׁבֵת וְשֵׁ בּו חֲלוֹק חֲמֵן דְּשִׁפִּי הָלַחַס וְחֲלוֹק לַחַם הַפָּנִים שֶׁהוּא מִצָּה בְּהִלָּמְרִין כְּכָל הַמְּנַחוֹת בָּחוֹת מִצָּה (מְנַחוֹת ד' עב.): אוֹמַר לוֹ לְכָל אֶחָד בַּשְּׁנוֹתֵינוּ לוֹ חֶלְקוֹ הִילָּךְ מִצָּה וּבַשְּׁנוֹתֵינוּ לוֹ בַּשְּׁתֵּי הָלַחַס אוֹמְרִים לוֹ הִילָּךְ חֲמֵן לְפִי שְׁאִין חוֹלְקִים קִרְבֵּן קִרְבֵּן קִרְבֵּן אֲלֵא מִכָּל אֶחָד חֲלָקוּ בַּהֲחִימָא לָן בְּקַדוּשִׁין (ד' עג.) ובמנחות (ד' עג.) מְלַכָּל בְּנִי אֲחֵרֶךְ תִּהְיֶה וּלְפִיכָךְ מוֹדִיעִים אוֹתוֹ: מִשְׁמֶר שְׁזֻמָּנוּ קְבוּעַ שְׁהָיָה מִשְׁמַשׁ בַּשָּׁבֵת זֶז שֶׁהֲרָגֵל חֵל בְּתוֹכָהּ: מְקַרִּיב תְּמִידִין שְׁהָרִי אֵינָם שֶׁבְכִיל הָרָגֵל: וְנִזְדָּרִים וְנִזְדָּבוֹת שְׁנִדְּכוּ וְנִזְדָּרוּ כָּל הַשָּׁנָה וּמְקַרִּיבִין אוֹתָם עֲבָשׁוּ אִין שָׂאֵר הַמִּשְׁמְרוֹת זֹכִינן בָּהֶם שְׁאִין זֹכִינן אֲלֵא חוֹבוֹת שְׁמַחֲמַת הָרָגֵל: והוא מקריב את הכל בְּגִמְרָא לְאַתְוִי מֵאִי: גָּמִ' אֲמוּרִין דְּגִבּוּדָה נִינְהוּ וּמֵאִי שְׁוֹת אִיכָא: בַּמָּה שְׂאִמּוֹר בְּרָגָלִים בַּחלוק קִרְבָּנוֹת הָאֲמוּרִים בְּרָגֵל הָרִאשׁוֹין לְהַתְחַלֵּק בְּגוֹן חֲזָה וְשׁוֹן שֶׁל שְׁלָמִי חֲנִינָה שֶׁל כָּל יוֹחִיד וְיוֹחִיד וְשׁוֹרוֹת שֶׁל עוֹלוֹת רִאִיָּה וּמוֹסָפֵי צָבוּר וְשִׁעִירֵי חֲטָאוֹת: וּבֹא בְּכָל אִתּוֹ נִפְשׁוּ וְשֵׁרֵת כְּכָל אֲחִיו שְׁאִין הַמִּשְׁמֶר מַעֲבָב עָלָיו וְכִין דְּזוֹכֶה בַּעֲבוּדָתוֹ זֹכֶה בְּאִבְלֵתוֹ דְּכִתִּיב (וַיִּקְרָא ז': ט') לְכָל הַמְקַרִּיב אֹתָהּ לוֹ תִּהְיֶה וּבכ"ד מְקוּמוֹת נִקְרָאוּ בְּהִיָּס לְוִיָּה: תי"ח מֵאֶחָד שְׁעָרֶיךָ רִישָׁא דְּקִרָא וְכִי יִבֹּא הָלֵוִי מֵאֶחָד שְׁעָרֶיךָ וּדְרִישׁ לִיָּה הִבִּי כְּמוֹ בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ בְּשֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִין בַּשַּׁעַר אֶחָד כְּלוּמַר בְּשִׁיר אַחַת: מַנִּין שֶׁכָּל הַמִּשְׁמְרוֹת שְׁוֹת בְּרָגֵל בַּחלוק לַחַם הַפָּנִים:

מסורת הש"ס
א מועד קטן יז: ב זבחים קיד:;; פסחים צא:; רש"י על דברים
תורה אור השלם

[במדבר כט]

[ויקרא כג, יז]

[דברים יח, ו-ח]

[דברים יח, ו]

[דברים יח, ח]

מסורת הש"ס
א תוספתא ברכות; פסחים קיד.; ברכות נא.; משנה ברכות; משנה פסחים; ברכות מג; ב זבחים צא.; תוספתא פסחים; פסחים קיד.   ג ברכות מג; מכות ה;   ד יבמות קטז;   ה תוספתא זבחים   ו יומא יח.

תורה אור השלם
חלק פחלק יאכלנו לבד ממכריו על-האבות
^[ח]

וקל־מונחא אשר תאפה בתנור וקל־נעשה בפרחשת ועל־מחבת לפחן השקריב אתה לו תהיה [ויקרא י, ט]

תלמוד לומר חֲלָק כחֲלָק בתרה דההוא קרא דלעיל פתיב דאזקמא ברנָג: חֲלָק חֲכִילָה שְׁנֵה פֻּבְּלָן כחֲלָק עבֻדָּה דאתרבי לעיל מובא בְּכָל אֵרֶת נִפְשׁוֹ וְשָׁרֵת; ומאי חֲכִילָה אֲנִצְטְרִיךְ תְּדִיר וי"ל לא מטעם זֶה לְחֻמְיָה קוֹדֶמֶת לְחֻבֵּת הַיּוֹם דְּמִימָא מְטַעֵם זֶה וְקָדִים זְמַן לְסָפָה וְשִׁמְא אִינוּ פֻּא לְשַׁב דְּכָרִי רַב אֶלָּא לְפִי דְּכָרִיו בְּדִין וְלֹא לְפִי טַעְמֵי בֵּית הַגָּל; וְהִלְכְתָּא סָפָה וְאִח"כּ זְמַן. וְלֹא תוֹשִׁיעַן לְסֵתֶם מִתְּנִי' דְּתַנְי הִילָךְ מִנְּה הִילָךְ חֲמֵן א"נ תְּשִׁיב גְּמִי לְחָם הַפָּנִים חֻבֵּת הַיּוֹם אֵף עַל פִּי שְׁהִם מִשְׁבֶּת שְׁעִבְרָה:

מחמת הרגל ברנָג והו זוכין בשבדחתו ויחלקו: ת"ל לבד ממכריו חוץ ממה שמכרו אבות זה לזה: ומה מכרו אבות זה לזה בלומר שהתנו בעיניהם שהיו משמשין כל אחד בשבתו קבוע: אִני בשבתי ואתה בשבתך, וְקָדִים וְקֻבְּיָת וקֻרְבָּנוֹת צָבוּר דְּאִינְתָּהוּ שְׁפָאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה וְהָרִי הֵן לְמַשְׁמַר הַמַּשְׁמֵשׁ לִינְתָּהוּ בְּגַלל הַרְגֵל שֶׁלֹּא יְהִי שׁוּיין פֻּהוּ אֶלָּא לְמַשְׁמַר שְׁבָאוֹתוֹ שְׁבוּעֵי וְהִי שְׁבִשְׁאָר יְמוֹתוֹ הַשָּׁנָה הַלָּכָךְ עַל פֻּרְחָהּ לֹא אֶתְרַבּוּ מַחֲלָק כַּחֲלָק יֶאֱכֹלוּ אֶלָּא מִמַּשְׁמַעוֹתֶיהָ דְּקֻרָא דְּכָר שְׁאִין בּוֹ אֶלָּא חֲכִילָה וְהִינוּ לְחָם הַפָּנִים דְּחֲכִילָה אִית פֻּהָ בְּכָל עֲבוּדָה לִית פֻּהָ: סָפָה וְאִח"כּ זְמַן מִי שֶׁלֹּא בָרַךְ שְׁחֲטוֹי שְׁשֻׁנְתָּה שְׁהִנְתָּ עֲשׂוּיָה וְעוֹמָקָת וְתֵינִיז בְּסָרְק לֹנֹב וְשִׁרְבָה (לעיל סָפָה דף מו.) שְׁשֻׁנְתָּם לֹשֶׁב מְכַרְךָ שְׁתִּים סָפָה וְזִמֵּן וְאִמֵּר רַב סָפָה לִימָא בְּרִישָׁא וְהָדָר זְמַן: זְמַן תְּדִיר שְׁנוֹהֵנ בְּכָל הַרְגֵלִים: דְּכָרִים שְׁבִין כ"ש וכו"ה בַּמַּעֲוָה דְּכָרִים שְׁחֲלָקוּ דִּהְלָבוֹת סְעוּדָה: מְכַרְךָ עַל הַיּוֹם שְׁשֻׁמָּקָשׁ בְּעִרְבֵי שְׁבִיתוֹת קוֹדֵשׁ הַיּוֹם תַּחֲלֵהּ וְאַחֲרָהּ בַּרְכַּת הַיּוֹן: שְׁהִיִּים גּוֹרָם לִיוֵּן שְׁבִיבֵא שְׁאִם לֹא מַפְנִי קוֹדֵשׁ לֹא הִיָּה נִזְקָק לְכוֹס לִבְנֵי סְעוּדָה: וְכָבֵד קֹדֵשׁ הַיּוֹם בְּלוֹמֵר וְעוֹד טַעַם אַחֲרֵי שְׁקֹשֶׁשׁ הַיּוֹם מֵאֲלֵיו מַשְׁחַשְׁבָּה וְשִׁינִין וְיֵן לֹא פֻּא לְסָנִין: שְׁהִינֵן גּוֹרָם לְקוֹדֵשׁ שְׁתֵּאמֵר שְׁאִם לֹא הִיָּה לוֹ וְיֵן לֹא הִיָּה מְקַדֵּשׁ בְּכָדִי וְהוּא הָדִין גְּמִי לְמַקְדֵּשׁ עַל הַפֶּת מִקְדִּים בַּרְכַּת הַפֶּת מֵהָאִי טַעְמָא שְׁהַפֶּת מִקְוֹם וְיֵן: לִימָא רַב דְּאִמֵּר חֻבֵּת הַיּוֹם עֲדִיפֵא מִתְּדִיר דְּאִמֵּר כְּבִית שְׁמָא: וְכָפָה כב"ה דְּאִמֵּרִי תְּדִיר עֲדִיף: אֶלָּא שְׁהִינֵן גּוֹרָם כּו' אִי לֹאוּ דְּהָאִי טַעְמָא גְּמִי אִיפֻא מִשּׁוֹם תְּדִיר לֹא הוּוּ מְקַדְּמוֹ לִיָּה דְּחֻבֵּת הַיּוֹם עֲדִיפֵא: אִי לֹאוּ סָפָה אִי לֹאוּ וְשִׁבִּית סָפָה מִי לֹא אִמֵּרִיעַן זְמַן בְּגוֹן הַלְבִּי דְּרָכִים דְּסְטוּרִין מִן הַסָּפָה אִזְמִרִין זְמַן שְׁבִיבֵל הַמוֹשֵׁד כְּמוֹ שְׁפָאָר רְגֵלִים: דְּחֵמֵן עָקָר שְׁהִיא חֻבָּה לְיוֹם: וּמִנְּה טַפֵּל שְׁהוּא שֶׁל שְׁבֶת שְׁעִבְרָה וְתַנְי פֻּגְלָנִי מִנְּה בְּרִישָׁא אֲלֵמָא תְּדִיר עֲדִיף: פֻּר הַעֲלָם דְּכָר שֶׁל צָבוּר אִם אֶרַע פֻּהוּ בְּרָגֵל שְׁבִבְרוּ עֲבָרָה בְּהוֹרָאָת כ"ד: הָדָן הַמְּזַבַּח שְׁהוּא בְּטַל שְׁלֵלָתָה הַקְּטֵרֶת תַּמִּיד וְאִין מִבִּיא גִזְרֵי וְתִזְבָּה הִיו שׁוֹפְרוֹת שֶׁם שְׁנוֹתֶינן פֻּהָם מַעוֹת פֻּל מִתְּרוֹת הַשְּׁנוּיִין בְּהַש"ס בְּכָל מְקוֹם וְכָל מְקוֹם שְׁאִמֵּרוּ וְרַעוּ עַד שְׁיִסְתַּלְבּוּ וּמִמְכָּרוּ וּפְגְלוּ דְּמִיָּהוּ לְגִזְבָּה וְיִמְהוּ לוֹתְחִין עוֹלוֹת לְחוֹן הַמְּזַבַּח וְלִשּׁוֹן הָדָן בְּאֶשֶׁר הָאוֹבֵל תֵּאֵנִים בְּהוֹנֵחַ סְעוּדָה: מִתְּנִי' בִּין מִלְּפָנֶיהָ בִּין מִלְּאַחֲרֶיהָ מִפֻּרֶשׁ בְּגִמְרָא שְׁחַל יוֹם טוֹב לְאַחֲרֶיהָ דְּלֹא הִיָּי לִיָּה שְׁבֶת שְׁבִיתוֹךְ הָהָנ וְאִפְלוּ הָכִי הוֹאִיל וְצִרְכִּין לְהַקְדִּים בִּישְׁתָּן מַע"ס שְׁבִיבֵל וי"ט שְׁרֵרִי שְׁשֶׁבֶת לֹא יוֹכְלוּ לִבֹּא חוֹלְקִין בְּלָחֶם הַפָּנִים וְכֵן אִם חַל שְׁמִינִי לְסָנִיהָ כַּע"ס אַע"פ שְׁאִין הַשְׁבֶּת בִּיתוֹךְ הָהָנ חוֹלְקִין בּוֹ הוֹאִיל וְלֹא יוֹכְלוּ לְלָבֵת: חַל יוֹם אֶחָד לְהַסְקִין בִּיעֵתִים בְּגוֹן שְׁחַל וי"ט רֵאשׁוֹן שְׁשִׁי שְׁשֶׁבֶת שְׁהִיו וְכוּלִין לִבֹּא בְּאֶחָד שְׁשֶׁבֶת וְהִם קִדְּמוּ וּבֹאוּ מַע"ס אִז שְׁחַל יוֹם טוֹב הֶאֱחָרוּן בְּחִמְשִׁי שְׁשֶׁבֶת שְׁהִיו וְכוּלִין לִילָךְ מִשְׁרַב שְׁבֶת וְתַשְׁבְּכוּ שֶׁם שְׁשֶׁבֶת פֻּל הַמַּשְׁמְרוֹת שְׁתַּשְׁבְּכוּ אִין נוֹטְלִין אֶלָּא שְׁפִי חֲלוֹת וּמַשְׁמַר שְׁמַנּוּ קְבוּשׁ נוֹטֵל עָשָׂר וְחוֹלְקִין אִזְתָּן בִּין מַשְׁמַר הַאֲבָנִם נוֹטֵל שְׁבַע מְשַׁרֵּשׁ בְּגִמְרָא שְׁהַמַּשְׁמְרוֹת

מִתְחַלְפוֹת שְׁשֶׁבֶת זו עוֹבְדָת שְׁחֵרִית זוּ עוֹבְדָת שְׁהֵרִית וְהַיּוֹצֵאִים חוֹלְקִים בְּדָרוֹם בְּדִי שִׁנְרָאוּ שְׁהֵן יוֹצֵאִין וְהוֹלְכִין לָהֶם לְפִיבֵךְ שְׁנו מְקוֹמָן אֶרֶץ רִיחַ שְׁאִינוּ עִקָּר: בְּלָגָה שֶׁם הַמַּשְׁמְרָה: לְעוֹלָם חוֹלְקַת בְּדָרוֹם וְאִפֻּי' כְּשֶׁהִיא נִכְנָתָת הָהָם הוּא שְׁתֻּנְתָּהוּ דְּמַשְׁרַשׁ בְּגִמְרָא: וְטַעְמָתָהּ קְבוּעָה כ"ד טַעְמָעוֹת הִיוּ בְּצִוְרָה מְקוֹם בֵּית הַמַּטְעֲחִים כְּנָגֵד עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע מַשְׁמְרוֹת וְהִיו גְּמוּלוֹת בְּאֶבְנֵי רַצְפָּה וְהַטְעַמַּת פְּתוּחָה מִצַּד אֶחָד וְהוֹפְכָה לַמַּעֲלָה וּמַכְנִים צֹאֵר הַבְּהֵמָה לְהוֹכֵה וְחוֹזֵר וְהוֹפֵךְ פִּתְחָה לְתוֹךְ הַרְצָפָה וְטַעַמַת שֶׁל בְּלָגָה קְבוּעָה וְאִינְהָ נִשְׁבֶּתָה בְּדִי שְׁתַּשְׁמַשׁ שְׁשֶׁל אַחֲרִים וְגִנְאִי הוּא לָה: וְחִלּוּתָה סְתוּמָה חֲלוּנוֹת הִיוּ בְּבִית הַחֲלוּפִית בַּעֲבִי פְתָלִי הַתֵּאִים שְׁבַצְפּוֹנוּ שֶׁל הִיכָל שֶׁשֶׁם גּוֹנִזִין אֶת סְפִינְיָהוּן בְּדִתָּנן מַשְׁבֶּכֶת מַלּוֹת (פ"ד מִשְׁנָה ז') וּמִקְמוֹן חֲלוּתָה שֶׁל בְּלָגָה:

החליל פרק חמישי סוכה

עד כאן לא קאמרי ב"ה התם אלא שהיין גורם לקדוש שפלאמר. תמוה הא קאמרי ב"ה שהיין תדיר וי"ל לא מטעם זה לחומיה קודמת לחובת היום דמימא מטעם זה וקדים זמן לספה ושמא אינו פא לנשב דכרי רב אלא לפי דבריו בדין ולא לפי טעמי בית הגל: והלכתא ספה ואח"כ זמן. ולא תושיעין לסתם מתני' דתנאי הילך מנח הילך חמון א"נ תשיב גמי לחם הפנים חובת היום אף על פי שהם משבֶּת שְׁעִבְרָה:

תלמוד לומר: "חֲלָק כַּחֲלָק יֶאֱכִלוּ", כַּחֲלָק עֲבוּדָה כַּה חֲלָק אֲכִילָה. ומאי אֲכִילָה? אִילִימָא קֻרְבָּנוֹת, מִהֵתָם נִפְקָא: "לִפְחֵן הַמִּקְרִיב אוֹתָהּ לוֹ תִּהְיֶה!" אֶלָּא: לְחָם הַפָּנִים. יְכוּל אֵף בְּחוֹבוֹת הַפָּאוֹת שְׁלֹא מִחֲמַת הֶרְגֵל בְּרַגֵּל, תִּלְמוּד לומר: "לְבַד מִמִּכְרִיו עַל הָאָבוֹת" — מָה מְכָרוּ הָאָבוֹת זֶה לָזֶה, אֲנִי בְּשִׁבְתִּי וְאַתָּה בְּשִׁבְתָּה. בְּעֶצְרַת אוֹמֵר לוֹ הִילָךְ וְכוּ'. אִיתְמַר, רַב אָמַר: סוּפָה, וְאַחֲרָהּ זְמַן. וְכָפָה בַר בַּר חֲנָה אָמַר: זְמַן, וְאַחֲרָהּ סוּפָה. רַב אָמַר: סוּפָה וְאַחֲרָהּ כַּה זְמַן — חִיּוּבָא דִּיּוֹמָא עֲדִיף. וְכָפָה בַר בַּר חֲנָה אָמַר: זְמַן וְאַחֲרָהּ כַּה סוּפָה — תְּדִיר וְשְׁאִינוּ תְּדִיר תְּדִיר קוֹדֵם.⁽ⁿ⁾ לִימָא רַב וְרַכָּה בַר בַּר חֲנָה בְּפִלוּגְתָּא דְּבִית שְׁמָאִי וּבִית הַלֵּל קַמִּיפֻלְגִי, דְּתַנּוּ רַבְּנַן: דְּכָרִים שְׁבִין בֵּית שְׁמָאִי וּבִית הַלֵּל בְּסְעוּדָה. בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים: מְכַרְהָ עַל הַיּוֹם וְאַחֲרָהּ כַּה מְכַרְהָ עַל הַיּוֹן, וּבִית הַלֵּל אוֹמְרִים: מְכַרְהָ עַל הַיּוֹן וְאַחֲרָהּ כַּה מְכַרְהָ עַל הַיּוֹם.⁽ⁿ⁾ בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים: מְכַרְהָ עַל הַיּוֹם וְאַחֲרָהּ כַּה מְכַרְהָ עַל הַיּוֹן — שְׁהִיִּים גּוֹרָם לִיוֵּן שְׁיִבָּא, וּכְבָר קִידֵּשׁ הַיּוֹם וְעֲדִיין יֵין לֹא פָּא. וּבִית הַלֵּל אוֹמְרִים: מְכַרְהָ עַל הַיּוֹן וְאַחֲרָהּ כַּה מְכַרְהָ עַל הַיּוֹם — שְׁהִינֵן גּוֹרָם לְקִידוּשָׁא שְׁתֵּאמֵר. דְּכָר אַחֲרָ: בַּרְכַּת הַיּוֹן תְּדִירָה, וּבַרְכַּת הַיּוֹם אֵינָה תְּדִירָה. תְּדִיר וְשְׁאִינוּ תְּדִיר — תְּדִיר קוֹדֵם.⁽ⁿ⁾ לִימָא רַב דְּאָמַר כְּבִית שְׁמָאִי, וְרַכָּה בַר בַּר חֲנָה דְּאָמַר כְּבִית הַלֵּל!⁽ⁿ⁾ אָמַר לָהּ רַב: אֲנָא דְּאָמְרִי אִפִּילוּ לְבִית הַלֵּל. עַד כָּאן לֹא קֶאֱמְרִי בֵּית הַלֵּל הֵתָם, אֶלָּא שְׁהִינֵן גּוֹרָם לְקִידוּשָׁא שְׁתֵּאמֵר; אֲבָל הָכָא — אִי לֹאוּ זְמַן, מִי לֹא אִמְרִינֵן סוּפָה! וְרַכָּה בַר בַּר חֲנָה אָמַר לָהּ: אֲנָא דְּאָמְרִי אִפִּילוּ לְבִית שְׁמָאִי. עַד כָּאן לֹא אִמְרִי בֵּית שְׁמָאִי הֵתָם, אֶלָּא שְׁהִיִּים גּוֹרָם לִיוֵּן שְׁיִבָּא; אֲבָל הָכָא — אִי לֹאוּ סוּפָה, מִי לֹא אִמְרִינֵן זְמַן! תַּנּוּ, בְּעֶצְרַת אוֹמֵר לוֹ: הִילָךְ מִצָּה, הִילָךְ חֲמִץ. וְהָא הָכָא, דְּחֲמִץ עִיקָר וּמִצָּה טַפֵּל, וְקִתְּנִי: הִילָךְ מִצָּה וְהִילָךְ חֲמִץ, תִּיּוּבִיתָא דְּרַב! אָמַר לָהּ רַב: תַּנְאִי הִיא. דְּתַנְאִי: הִילָךְ מִצָּה, הִילָךְ חֲמִץ. אַפָּא שְׁאוּל אוֹמַר: הִילָךְ חֲמִץ, הִילָךְ מִצָּה. דְּרַשׁ רַב נַחֲמָן בַּר רַב חֲסִדָּא: לֹא פְּדִבְרִי רַב, דְּאָמַר: סוּפָה, וְאַחֲרָהּ כַּה זְמַן — אֶלָּא: זְמַן, וְאַחֲרָהּ כַּה סוּפָה. וְרַב שְׁשֶׁת בְּרִיָּה דְּרַב אִידִי אָמַר: סוּפָה, וְאַחֲרָהּ כַּה זְמַן. וְהִלְכְתָּא: סוּפָה, וְאַחֲרָהּ כַּה זְמַן. מִשְׁמַר שְׁזַמְנוּ קְבוּעֵ [וכו'], וּשְׁאָר קֻרְבָּנוֹת צָבוּר. לְאַתוּיִי מֵאִי? לְאַתוּיִי פֻר הַעֲלָם דְּכָר שֶׁל צָבוּר וּשְׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה. וְהוּא מִקְרִיב אֶת הַפֵּל. לְאַתוּיִי מֵאִי? לְאַתוּיִי קִיץ הַמְּזֻבָּח.⁽ⁿ⁾ מִתְּנִי יוֹם טוֹב הַסְמוּהָ לְשַׁבֹּת, בִּין מִלְּפָנֶיהָ בִּין לְאַחֲרֶיהָ — הִיו פֻּל הַמַּשְׁמְרוֹת שְׁווֹת בְּחִילוּק לְחָם הַפָּנִים. חָל לְהִיָּוֵת יוֹם אֶחָד [לְהַפְסִיק] בִּיעֵינְתִּים — מִשְׁמַר שְׁזַמְנוּ קְבוּעֵ הִיָּה נוֹטֵל עֲשָׂר חֲלוֹת, וְהַמְתַּעַבֵּב נוֹטֵל שְׁתִּים. וּבִשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה — הַנִּכְנָס נוֹטֵל שֵׁשׁ, וְהַיּוֹצֵא נוֹטֵל שֵׁשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: הַנִּכְנָס נוֹטֵל שְׁבַע, וְהַיּוֹצֵא נוֹטֵל חֲמִשׁ. הַנִּכְנָסִין חוֹלְקִין בְּצִפּוֹן, וְהַיּוֹצֵאִין בְּדָרוֹם. בִּילָגָה לְעוֹלָם חוֹלְקַת בְּדָרוֹם, וְטַבַּעְתָּה קְבוּעָה, וְחִלּוּתָה סְתוּמָה. גְּמִ' מֵאִי מִלְּפָנֶיהָ וּמֵאִי מִלְּאַחֲרֶיהָ? אִילִימָא: לְפָנֶיהָ — יוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן, לְאַחֲרֶיהָ — יוֹם טוֹב אַחֲרוֹן, הִיינוּ שְׁבֶת שְׁבִיתוֹהָ הַחָג. אֶלָּא: לְפָנֶיהָ — יוֹם טוֹב אַחֲרוֹן. לְאַחֲרֶיהָ — יוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן. מֵאִי טַעְמָא — פִּינוֹן דְּהָנִי מְקַדְמִי וְהָנִי מְאַחֲרִי, תִּקְיִנוּ רַבְּנַן מִילְתָּא כִּי הִיכִי דְּנִיכְלוּ בְּהַדִּי הֲדָדִי. חָל יוֹם אֶחָד.

וְהָנִי

מתחלפות ששבת זו עובדת שחרית וזו עובדת שחרית וזה עובדת שחרית והיוצאים חולקים בדרום בדי שניכראו שהן יוצאין והולכין להם לפיכך שנו מקומן אצל רוח שאינו עקר: בלגה שם המשמרה: לעולם חולקת בדרום ואפי' כשהיא נכנחת הנהם הוא שתנוסה דממשרש בגמרא: וטעמיתה קבועה כ"ד טעמיות היו בצורה במקום בית המטעחים כנגד עשרים וארבע משמרות והיו גמולות באבני רצפה והטעמת פתוחה מצד אחד והופכה למעלה ומכנים צואר ההמה לתוכה וחוזר והופך פתחה לתוך הרצפה וטעמית של בלגה קבועה ואינה נשכבת בדי שתשמשמש בשל אחרים וגנאי הוא לזה: וחלונה סתומה חלונות היו בבית החלופית בעבי פתלי התאים שבצפונו של היכל ששם גונזין את ספיניהן בדתנן במשבת מלות (פ"ד משנה ז') וקתמו חלונה של בלגה:

נו.

בוצינא טבא מקרא. מַשֵּׁל הָדְיוּט האז האומר לחברו דלעת קטנה אָני נותן לך. וְהִנֵּי תִרְתִּי מֵאִי עֲבִידְתִּיָּהּוּ אָדָר' וְהִנֵּי תִרְתִּי מֵאִי עֲבִידְתִּיָּהּוּ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק: בּשָׂכַר הַגָּפֶת דִּלְתוּת. וְנִימָא לִיה דִּל בְּדִל! אָמַר אַבְיִי: בּוּצִינָא טָבָא מְקָרָא.[[]^{כ]} אָמַר רַב יְהוּדָה: וּבְמוֹסָפִין חוֹלְקִין. מִיתִיבִי: מִשְׁמָרָה הַיּוֹצֵאת עוֹשָׁה תָּמִיד שָׁל שָׁחַר וּמוֹסָפִין, מִשְׁמָרָה הַנִּכְנָסָת עוֹשָׁה תָּמִיד שָׁל בֵּין הָעֶרְפִּים וּבְזִיכִין — וְאֵילּוּ "מוֹסָפִין חוֹלְקִין" לָא קֵתְנִי! הָאִי תַנָּא בַּחֲלוּקָה לָא קָא מִיִּירִי. אָמַר רַבָּא: וְהָא תַנָּא דְּבִי שְׁמוּאֵל, דְּמִיִּירִי בַּחֲלוּקָה, וִי"בְמוֹסָפִין חוֹלְקִין" לָא קֵתְנִי? דְּתַנָּא דְּבִי שְׁמוּאֵל: מִשְׁמָרָה הַיּוֹצֵאת עוֹשָׁה תָּמִיד שָׁל שָׁחַר וּמוֹסָפִין, מִשְׁמָרָה הַנִּכְנָסָת עוֹשָׁה תָּמִיד שָׁל בֵּין הָעֶרְפִּים וּבְזִיכִין. אַרְבַּעַה כְּהָנִים הָיוּ נִכְנָסִין שָׁם. שְׁנַיִם מִמִּשְׁמָרָה זו, וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁמָרָה זו, וְחוֹלְקִין לָחֶם הַפָּנִים. וְאֵילּוּ "בְּמוֹסָפִין חוֹלְקִין" לָא קֵתְנִי! תִּיּוֹבְתָא דְּרַב יְהוּדָה! תִּיּוֹבְתָא.[[]^{כ]} הַנִּכְנָסִין חוֹלְקִין בְּצַפּוֹן. תַּנּוּ רַבִּנּוּ: הַנִּכְנָסִין חוֹלְקִין בְּצַפּוֹן — כְּדִי שְׂיִרְאוּ שֶׁהֵן נִכְנָסִין, וְהַיּוֹצֵאִין חוֹלְקִין בְּדָרוֹם — כְּדִי שְׂיִרְאוּ שֶׁהֵן יּוֹצֵאִין.[[]^{כ]} בִּילְגָּה לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בְּדָרוֹם. תַּנּוּ רַבִּנּוּ: מַעֲשֶׂה בְּמַרְיָם בַּת בִּילְגָּה שֶׁהִמִּירָה דָּתָה, וְהִלָּכָה וּנְשֵׂאת לְסִרְדִּיוּט אֶחָד מִמַּלְכֵי יוֹוִנִים. כְּשֶׁנִּכְנָסוּ יוֹוִנִים לַהֲיִכָּל, הִיתָה מְבַעֲטָת בְּסִנְדֻלָּה עַל גַּבִּי הַמִּזְבֵּחַ, וְאָמְרָה: לּוֹקוּס לּוֹקוּס! עַד מָתִי אֵתָּה מְכֻלָּה מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאִי אֵתָּה עוֹמֵד עָלֶיהֶם בְּשַׁעַת הַדִּחָק! וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חַכְמִים בַּדָּבָר, קָבְעוּ אֶת טַבַּעְתָּה וְסָתְמוּ אֶת חִלּוּנָהּ. וַיֵּשׂ אוֹמְרִים: מִשְׁמַרְתּוֹ שׁוּהָה לְבָא, וְנִכְנָס יִשְׁכַּב אַחֲרָיו עִמּוֹ וְשִׁמִּישׁ תַּחֲתָיו. אַף עַל פִּי שְׁשִׁכְיָנֵי הָרָשָׁעִים לֹא נִשְׁתַּכְּרוּ, שְׁכִינֵי בִילְגָּה — נִשְׁתַּכְּרוּ, שְׁבִילְגָּה לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בְּדָרוֹם, וַיִּשְׁכַּב אַחֲרָיו בְּצַפּוֹן. בְּשִׁלְמָא לְמֵאן דְּאָמַר מִשְׁמַרְתּוֹ שׁוּהָה לְבָא, הִיָּינוּ דְקִנְסִינּוּ לְכוּלָּהּ מִשְׁמָרָה. אָלָא לְמֵאן דְּאָמַר מַרְיָם בַּת בִּילְגָּה שֶׁהִמִּירָה דָּתָה, מִשּׁוּם בְּרִיתָהּ קִנְסִינָן לִיהָ לְדִידֶיהָ? אָמַר אַבְיִי: אִין, כּדָאמְרִי אֵינְשִׁי: שׁוּתָא דִּינּוּקָא בְּשׁוּקָא, אוּ דְאִבּוּהּ אוּ דְאִימִיה.[[]^{כ]} וּמִשּׁוּם אִבּוּהּ וְאִימִיה קִנְסִינָן לְכוּלָּהּ מִשְׁמָרָה? אָמַר אַבְיִי: אוּי לָרָשָׁע אוּי לְשִׁכִּינוֹ, טוֹב לְצַדִּיק טוֹב לְשִׁכִּינוֹ [שְׁנַאֲמַר: "אֲמַרו צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פָרִי מַעֲלִיָּהֶם יֵאכְלוּ"].

הַדְרִין עֲלֶיהָ הַחֲלִיל וְסְלִיקָא לַיה מִסְּכַת סוּכָּה

קְנוסִיה: וְאֵע"פ שֶׁכַּל סְבִי הָרָשָׁעִים לֹא נִשְׁתַּכְּרוּ דְאִוּי לָרָשָׁע אוּי לְשִׁכִּנוֹ: שְׁכִנֵּי בִלְגָּה נִשְׁתַּכְּרוּ הֵינוּ וְשִׁבְב: שְׁבִלְגָּה לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בְּדָרוֹם וְאִפִּי' כִּנְסִינָתוֹ וַיִּשְׁבְּב לְעוֹלָם בְּצַפּוֹן אַף בִּיצִיאָתוֹ שְׁהִי בִלְגָּה נִכְנָס אַחֲרָיו וְשִׁבְבֵהּ הוּא לְהָם לְחוֹלְקֵי צִפּוֹן: מִשּׁוּם דְּכִרְתָּה קְנוסִין לָהּ לְדִידָהּ כְּלוּמַר אִפִּי' לְאִבּוּהּ מִי הָיָה לָן לְמִקְנוסָה: שׁוּתָא דִּינוּקָא בְּשׁוּקָא דְאִבּוּהּ אוּ דְאִימִיה הוּא מַה שֶׁהִינוּק מְדַבֵּר בְּשׁוּק מְאִבּוֹ אוּ מֵאִמּוֹ שְׁמַע אַף (זא) אִם לֹא שְׁמַעָה מֵאִבִּיהָ שֶׁהִי מְבַרָּה אֶת הָעֲבוּדָה לֹא אִמְרָה כֵּן שׁוּתָא דְּחֹר בָּמֹנ לֹא תַפּוּק לְכוּ שׁוּתָא (כ"ב דף לו.). וְכַדְדוּשִׁין (דף ע.). שׁוּתָא דְּמַר לֹא וְזַעֲנָא: אוּי לָרָשָׁע וְאוּי לְשִׁכְנוֹ בְּתוֹרַת כְּהָנִים תִּנְיָח וְחֻלְצָן אֶת הָאֲבָבִים נִגַּע בְּאֶזְנוֹ שְׁמַחְצֵעַ שְׁנִיָּין חוֹלְצִין וְאֵע"פ שֶׁהִנָּגַע לֹא נִקְרָא אֵלָּא בְּבִיתוֹ שֶׁל זֶה מִחֲמַת שְׁהִיתָה יַעֲנו צָרָה בְּכֵלָיו חֲבָרוֹ לָקָה בְּשִׁבּוּלוֹ מִכָּאן אִמְרו אוּי לָרָשָׁע אוּי לְשִׁכְנוֹ וּמִמִּילָא טוֹב לְצַדִּיק טוֹב לְשִׁכְנוֹ דְּמַדָּה טוֹבָה מְרַבָּה:

וְהָיָה קֹאִי דְאִמַר הַנִּכְנָס נִטְוֵל שְׁבַע: בְּשִׁכְר הַגָּפֶת דִּלְתוּת עֲבִידָת עֲבָדִית שְׁפַתַּח אוֹתָן מַגִּיף הַדְּלָתוֹת עֲבָדִית שְׁפַתַּח אוֹתָן מִשְׁמַר הַיּוֹצֵא: וְנִימָא לִיה יּוֹצֵא לְנִכְנָס: זַל בְּזַל הֶסֶר חֹק זֶה מִכָּאן בְּשִׁבּוּל שְׁיִסְרוּהוּ אֶצְלָךְ אִם תַּטּוֹל עַכְשָׁו שְׁבַע יַטּוֹל לְשִׁבַּת הַבָּאָה מִשְׁמַר הַנִּכְנָס שְׁבַע וְאַתָּה טוֹל עֲתָה בְּשָׁנָה כְּדִי שְׁתַּטּוֹל גַּם אֶתָּה לְשִׁבַּת הַבָּאָה בְּשָׁנָה זַל הֶסֶר כְּמוֹ זַל רַגְלִים (ר"ה דף יז.) וְכַדְדִּרְסִין כְּרִישׁ מִסְּכַת (דף כ.). זַל עֲשֵׁתְרוֹת קִרְנִים אִכָּא צַל בְּסָה זַל דְּפִנּוּת לִיכָּא צַל בְּסָה זַל מַעֲשֵׂר בַּהֲמָה (ר"ה דף יז.): בּוּצִינָא טָבָא מְקָרָא מַשֵּׁל הָדְיוּט הוּא האומר לחברו דלעת קטנה אָני נותן לך. בּמחשבר אִם תרצה להניחה עד עכָשָׁו תלגֹש ואִם תרצה להניחה עד שְׁתַּגְדֵּל וְתַעֲשֶׂה קֶרָא הַיִּיחָה וְתַגְדֵּל טוֹב לוֹ לְטַלָּה מִיד שְׁמָא לֵאחָר זְמַן וְתַחַרְט כּוּ זֶה אוֹ שְׁמָא לֹא יַצְטַרְךְ זֶה לָזָה ה"נ גַּבִּי מִשְׁמְרוֹת מִי שְׁרָאוּ לְטוֹל עַכְשָׁו לֹא יִמְתִּין לְשִׁבַּת הַבָּאָה: וּבְמוֹסָפִין חוֹלְקִין כִּי הִכִּי דְקָלְגִי בְּלָחַם הַפָּנִים מִשְׁמַר הַנִּכְנָס וְהַיּוֹצֵא בְּלָגִי נָמִי בַּעֲוֹרוֹת הַמוֹסָפִין שֶׁל כָּל שָׁבַת: וּבְזָכוֹן מִסְּלָקוֹן וּמִסְדָּרִין לָחֶם הַפָּנִים וּמִקְטִירִין שְׁנֵי בְּזִיכֵי לְבִינָה שְׁסָלְקוּ מַעַל הַשְּׁלָחוֹ וְהֵן מַתִּירִין אֶת הַלָּחֶם בְּאִכִּילָה בְּדַבְתִּיב וְהִיָּה לְלָחֶם לֹאֲפָרָה: הָאִי תַנָּא לֹא אִיִּירִי בַּחֲלָקָה כָּלָל וְאִם תֵּאמַר מֵאִחַר שֶׁהִמְשַׁמַּר הַיּוֹצֵא עוֹשֶׂה הַמוֹסָפִין הַיֹּאֲךְ וְחֻלְקוֹ בְּהֶם מִשְׁמַר הַנִּכְנָס אִינְהוּ נָמִי מַהֲפָכִי בְּהוּ צַעֲנוּרָא עַל הַמַּזְבֵּחַ כָּל הַיּוֹם לֵאחַר שְׁנִצָּא מִשְׁמַר הַיּוֹצֵא וּמִתְנִיתִין דְּאִיִּירִי בַּחֲלָקָה וְלֹא תַנָּא חֲלָקָה דְּמוֹסָפִין הֵינוּ טַעֲמָא דְלֹא אוֹתְבָה דְאִיכָּא לְמִימַר תַּנָּא דְּמִתְנִיתִין אִיִּיזִי דְאִיִּירִי בְּלָחֶם הַפָּנִים דְּרַגְלִים הוּא אִיִּירִי בְּלָחֶם דְּשֹׁאֵר וּמֵנַת הַשְּׁנָה וְאִגַּב גְּרָרָא בְּעִלְמָא נִסָּב חֲלָקָה בְּשֹׁאֲרֵי שַׁבָּתוֹת: נִכְנָסִין לַעֲזָרָה: כְּדִי שְׂיִרְאוּ נִכְנָסִין טַעֲמָא דְּמִתְנִיתִין קָא מִפְּרַשׁ וּגְמָרָא הִיא: מַרְיָם בַּת בִּילְגָּא מִמִּשְׁמַר בִּלְגָּה הִיתָה וְכוּן שְׁמָה: כְּשֶׁנִּכְנָסוּ וַיָּנִים לַהֲיִכָּל בַּיָּמִי מִתְנַתִּיָּה כֵּן וַיַּחֲנוּ: לּוֹקוּס הוּא זֹאב בְּלָשׁוֹן וַיָּנִי: וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חַכְמִים בַּדָּבָר לֵאחַר שֶׁגִּבְרָה יָד בֵּית חֲשֵׁמוֹנִאי: סְתָמוּ חִלּוּנָהּ שֶׁל מִשְׁמָרָה וּלְקַמּוֹן פְּרִיָּךְ וּמִשּׁוּם דְּזֶה קְנוסִין לְכָלָה מִשְׁמָרָה: מִשְׁמְרָתוֹ שֶׁל בִּלְגָּה שׁוּהָה לְבָא כְּשֶׁהִגִּיעַ שְׁבַת שָׁלָה לֹא הָיוּ בָּאִים וּמוֹכַחַא מְלִתָּא שְׁאִין הָעֲבוּדָה חֲבִיבָה עָלֶיהָ: וְנִכְנָס וְשִׁבַּב אַחֲרָיו סָדַר מִשְׁמְרוֹת בִּלְגָּה אַחַר וְשִׁבַּב וּכְשֶׁוְשִׁבַּב יּוֹצֵא בִלְגָּה וְנִכָּס וּכְשֶׁשָּׂהָה מִשְׁמָרַת בִּלְגָּה לְבָא עַבְדָּן וְשִׁבַּב בְּמִשְׁמַרְתּוֹ וְלֹא יּוֹצֵא לְפִיכָךְ

הַנִּכְנָסִין חוֹלְקִין בְּצַפּוֹן — כְּדִי שְׂיִרְאוּ שֶׁהֵן נִכְנָסִין, וְהַיּוֹצֵאִין חוֹלְקִין בְּדָרוֹם — כְּדִי שְׂיִרְאוּ שֶׁהֵן יּוֹצֵאִין.[[]^{כ]} בִּילְגָּה לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בְּדָרוֹם. תַּנּוּ רַבִּנּוּ: מַעֲשֶׂה בְּמַרְיָם בַּת בִּילְגָּה שֶׁהִמִּירָה דָּתָה, וְהִלָּכָה וּנְשֵׂאת לְסִרְדִּיוּט אֶחָד מִמַּלְכֵי יוֹוִנִים. כְּשֶׁנִּכְנָסוּ יוֹוִנִים לַהֲיִכָּל, הִיתָה מְבַעֲטָת בְּסִנְדֻלָּה עַל גַּבִּי הַמִּזְבֵּחַ, וְאָמְרָה: לּוֹקוּס לּוֹקוּס! עַד מָתִי אֵתָּה מְכֻלָּה מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאִי אֵתָּה עוֹמֵד עָלֶיהֶם בְּשַׁעַת הַדִּחָק! וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חַכְמִים בַּדָּבָר, קָבְעוּ אֶת טַבַּעְתָּה וְסָתְמוּ אֶת חִלּוּנָהּ. וַיֵּשׂ אוֹמְרִים: מִשְׁמַרְתּוֹ שׁוּהָה לְבָא, וְנִכְנָס יִשְׁכַּב אַחֲרָיו עִמּוֹ וְשִׁמִּישׁ תַּחֲתָיו. אַף עַל פִּי שְׁשִׁכְיָנֵי הָרָשָׁעִים לֹא נִשְׁתַּכְּרוּ, שְׁכִינֵי בִילְגָּה — נִשְׁתַּכְּרוּ, שְׁבִילְגָּה לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בְּדָרוֹם, וַיִּשְׁכַּב אַחֲרָיו בְּצַפּוֹן. בְּשִׁלְמָא לְמֵאן דְּאָמַר מִשְׁמַרְתּוֹ שׁוּהָה לְבָא, הִיָּינוּ דְקִנְסִינּוּ לְכוּלָּהּ מִשְׁמָרָה. אָלָא לְמֵאן דְּאָמַר מַרְיָם בַּת בִּילְגָּה שֶׁהִמִּירָה דָּתָה, מִשּׁוּם בְּרִיתָהּ קִנְסִינָן לִיהָ לְדִידֶיהָ? אָמַר אַבְיִי: אִין, כּדָאמְרִי אֵינְשִׁי: שׁוּתָא דִּינּוּקָא בְּשׁוּקָא, אוּ דְאִבּוּהּ אוּ דְאִימִיה. וּמִשּׁוּם אִבּוּהּ וְאִימִיה קִנְסִינָן לְכוּלָּהּ מִשְׁמָרָה? אָמַר אַבְיִי: אוּי לָרָשָׁע אוּי לְשִׁכִּינוֹ, טוֹב לְצַדִּיק טוֹב לְשִׁכִּינוֹ [שְׁנַאֲמַר: "אֲמַרו צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פָרִי מַעֲלִיָּהֶם יֵאכְלוּ"].

הַדְרִין עֲלֶיהָ הַחֲלִיל וְסְלִיקָא לַיה מִסְּכַת סוּכָּה

החליל פרק חמישי סוכה

בור:

מסורת הש"ס
א תמורה ט; כתובות פג; ב תוספתא סוכה ג תוספתא סוכה ד תוספתא סוכה ה אוצר מדרשים מדרשי רבי עקיבא אלפא ביתא דרבי עקיבא נוסחא א לז
גליון הש"ס
תוס' ד"ה בוצינא וכו' ור"ת מפרש. עיין טורי אבן מגילה דף יב ע"ב תוס' ד"ה היינו דאמרין:
תורה אור השלם
אמרו צדיק בייטוב כי־פרי מעלליהם יאכלו [ישעיהו ג, י]

חַדוּשֵׁי הַלְכוֹת — מֵהַרְשֵׁ"א

דף ב.

תוס' בד"ה מ"ש גבי סוכה דתני כו' והא דלא פריך מ"ש גבי הדם כו' דסד"א כיון גדולו בפסול כו' עכ"ל הא ודאי לדברי המתקן לא תקשי מהך דגבי הדם אהך דמבוי הדגם לאוריייתא נפישין נמי מיליה :המקשה נמי ניחא ליה למפרך מהך דסוכה שהיא בריש מבולתין אבל מהך דגבי הדם אהך דסוכה דכולם במס' זו עדיפא הוה ליה למפרך גס לדברי המתקן לא יתורן הך אי לאו משום טעמא דסד"א כיון גדולו בפסול כו' ודו"ק:

בד"ה לאוריייתא תני פסולה דאי הוה תנא ימעט חיישינן דילמא טעי איניש לומר ימעט לכתחילה כו' עכ"ל ולא ניחא ליה לפרש דקושטא דמלתא הכי הוא דמבבוי דתנא ימעט היינו לכתחילה ודיעבד כשירה דמבוי דרבנן הוא ולהכי לא תני ימעט גבי סוכה דפסולה לאוריייתא הוא אפילו דיעבד דהא גבי נר חנוכה תני לישנא דפסולה אע"ג דהוי דרבנן דמשום לאנב סוכה נקט פסולה בנר חנוכה ודאי לא היו נקט שקר בנר חנוכה ועוד למאי דעבדינן צריכותא לרבה בריש עירובין מהך דסוכה אהך דמבוי ע"כ לית לן לפלוני לענין דינא בין לישנא דימעט ללישנא דפסולה דאי לאו חד דינא אית להו הא ודאי לאיצטריכו תרווייהו שפיר ודו"ק:

דף ב:

בד"ה יש בה יותר מד' אמות כו' לבסוף מסיק דרב הונא סבר כו' ותימה וכי נכשיר כו' עכ"ל דלמאי דבעינן למימר דהכשר סוכה קמיפלגי ובשיעורא המצומצם שהוא ד' אמות קאמר רב הונא דפסולה בגובה כ' ודאי דאיכא למימר דלפי חשבון זה צריך הרוחב לפי הגובה אבל למאי דמסיק דרב הונא סבר מראשו ורובו ושלחנו עד ד' אמות פליגי משמע להו דכולהו בשיעור גובה כ' מפסלי ולא לפי ערך וא"כ ביתר מד' אמות דקאמר דכשרה לית לן למיפסל לפי ערך ואחא תקשי להו וכי נכשיר ברחבה משהו יתר כו' ותירצו דיש לומר דלעולם צריך הרוחב לפי הגובה כו' דהא דקאמר מראשו ורובו ושלחנו עד ד' אמות פליגי היינו נמי לפי ערך רוחב ד' אמות לגובה כ' פליגי נמי בפחות מד' אמות והשתא ביתר מד' אמות נמי אינה כשרה אלא לפי ערך ודו"ק:

דף ג.

בד"ה דאמר לך מני כו' מיהו שמעתין דהתם תימה היכי דייק כו' ומדב"ש נשמע לב"ה כו' עכ"ל שיעור דבריהם כך הוא דלפי יישוב שמעתין דהתם לא מיייתי ראיה מהך מלתא דסוכה אלא למילתא אחריתא דב"ה מחמירין מדרבנן דאם עשה כדברי ב"ש לא עשה ולא כלום השתא לית לן לדחוקי דלעיל למימר דבסוכה גדולה הלכה כב"ה אלא דמצינן למימר שפיר דבסוכה גדולה הלכה כב"ש דרב יוסף לא נחית לאתניי התם ראיה אהך מלתא דסוכה כלל אלא אמילתא אחריתא כמו ק"ש וע"ש בתום':

דף ג:

בד"ה ואין עושין אותו עיבור כו' שהוא שיעור ב' קרפיות שעכשו מצטרף בית זו לצרפן כו' ואין העיירות מתחברות בין לרב הונא בין לחייא כו' עכ"ל בשיעור ב' קרפיות לחייא בר רב ליכא לאשכוחי אלא אליבא דר"מ וק"ל:

בא"ד לא נקטי רבנן ב' עיירות דוקא דה"ה עיר ובית דע"י בורגנין כו' עכ"ל ולא נקטו רבותא טפי דלאו דוקא ב' עיירות [אלא] אפילו ב' בתים כמ"ש בסוף דבריהם משום דלית להו ראיה להא אלא מסברא כתבו כן אבל לעיר ובית ע"י בורגנין אית להו ראיה כמ"ש כדמוכח פרק עושין פסין:

דף ד.

בד"ה בית שמלאוהו תבן כו' ומשום דמיייתי ליה הכא ובעירובין אתבן כו' עכ"ל לכאורה לא מיייתי ליה התם מידי אתבן דהכי איתא שם מלא עפר מערבין אחד כו' ואפילו בסתמא והתנן בית שמלאוהו כו' :נראה לפרש דהא דמשמע ליה התם הא דמלא עפר ואפילו בסתמא היינו משום דאי דבעטלו בפירוש קאמר לא הוי תני ברישא במלא קש ותבן דמערבין שנים ולא א' ומ"ה טעו להגיה בהך דמיייתי בית שמלאוהו תבן כו' דמהני ביטול בפירוש אפי' גבי תבן ודו"ק:

בא"ד והא דקאמר עפר סתם מחלוקת ר"י ורבנן המ"ל כו' עכ"ל יראה דהוכרחו לפרש זה לפי גירס' דל"ג תבן בהך מתני' אבל לגירסת רש"י דגרסו' תבן בהך מתני' מצינן למימר שפיר דבעפר וצוררות ואין עתיד לפנות מודו רבנן דבטל ולא נקט בטלו אלא משום תבן דאין בטל באין עתיד לפנותו:

בפרש"י בד"ה אם יש בה כו' ז' טפחים ומשהו דהיינו כו' עכ"ל צ"ע [א] דהוסיף כאן ולקמן גבי עמוד בשיעור סוכה משהו על ז' טפחים ובכמה דוכתין במכילתין נראה דלא הוי שיעור הסוכה אלא ז' טפחים מצומצמים והטעם דנבזרא באמתא יתיב ושלחנו טפח כדאיתא בירושלמי וכמ"ש הרא"ש ע"ש:

גמרא ובנה בה אצטבא כו' הרא"ש מפרש הך דאצטבא אפילו בגובה עשרה טפחים ע"ש באורך מיהו למאי דסבר אביי למימר גוד אסיק בהך דבנה בה עמוד גבוה י' טפחים ע"כ הך דאצטבא באינה גבוהה י' טפחים קמייירי דאל"כ ליתבשר בגוד אסיק אפילו ביש ד' אמות משפת אצטבא לכותל וק"ק לפי דרכו אמאי נקט עמוד גבוה י' טפחים ולא נקט הך מלתא דסבר אביי באצטבא גבוה י' דקיימיינן בה ולפי פי' ר"י ניארת ניחא דאיכא למימר אין דרכה לעמתה י' טפחים ודו"ק:

דף ד:

תוס' בד"ה סבר אביי למימר גוד כו' אכסדרה שאין לה פנמין דשלהי פרקין דפי תקרה כו' עכ"ל וכ"ה בתום' מדויקים וכן נראה דמשום הפצמין אין שייך להכשיר משום דפי תקרה כו' אלא משום לבדו ועיין לקמן:

דף ה.

בד"ה מסגרתו למטה היתה כו' ואי המ"ל דף של נחתומין הוה כטובלא המשמשת אדם כו' עכ"ל והיינו לפי תירוצם קמא דהך דדף של נחתומין כמ"י מסגרתו למעלה ומדרבנן טמאה ומלאורייתא תבעי דהשתא שפיר איכא למימר דדף של נחתומין הוה כטובלא מתהפכת וק"ל:

דף ה:

גמ' אלא מבית עולמים גמר כו' יראה דהך ילפותא דלא ירדה שכינה למטה דשמעינן מיניה דלמעלה מי' מפסקא רשותא ודאי קיימא ואינו סותר הך דיליף הכא דלא הוי רשות אחרת אלא בחללה עשרה לבר מסככה דלענין דלהוי ע"ג רשות אחרת אפילו בגבוה י' עס מסככה קאמרינן לעיל דמפסקא רשותא והכא דלהוי תוכה רשות אחרת כמו סוכה קאמר דלא הוי אלא בחללה י' לבר מסככה והכי אמרינן בפ"ק דשבת דבית שאין תוכו י' ויקרייו משלמיו ל'י על גגו מותר לטלטל בתוכו אין מטלטלין כו' וק"ל:

דף ו.

בפרש"י בד"ה וכן טהורין עד שישהה דכתיב והאוכל וגו' ודרשינן בת"כ כו' ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה כו' עכ"ל והגירסא בילקוט מכוונת יותר והכי איתא והאוכל יכבס וגו' אין לי אלא האוכל מנין אף השוכב תלמוד לומר והשוכב בבית יכבס וגו' אין לי כו' אם סופינו לרבות הכל מה תלמוד לומר האוכל והשוכב ליתן שיעור לאוכל כדי כדי שיאכל שוכב וכמה כדי אכילת פרס כו' ע"כ דהיינו לאיצטריך נמי שוכב להא דאמרינן מיסב ואוכל וק"ל:

תוס' בד"ה נפן כדי רביעית כו' וקשה לפר"ת דמנ"מ דמשערינן אותו זית בכום מלא יין כו' עכ"ל והתנא' בריש עירובין הקשו גם לפ"ה כך וא"ת ומאי נ"מ לשער ביין דהא כלי המחזיק רביעית הוא ביצה ומחצה ומה שמפיל ביצה ומחצה בין מים בין יין אם שיעור עלין ולולבין שאכל ופילו כל כך חייב כו' עכ"ל וע"ש תירון בזה בגליון שס:

דף ו:

בד"ה ד"ת רובו ומקפיד כו' וכ"ת משום דר"י כו' עכ"ל ואע"ג דאר"י הכא גזרו על רובו שאינו מקפיד התם אוקימנא דלאורייתא מפרש"י בפרק הערל ע"ש:

בד"ה ור"ש סבר יש אם למקרא כו' ובפרק לולב הגזול כו' ודרשינן בגמרא כו' מדכתיב כפת חסר וי"ו וכן ר"ש כו' עכ"ל וכלאוי לישנא כתבו התנא' ג"כ בפ"ק דסנהדרין ודבריהם תמוהים דמשמע דכל זה ראיה לדבריהם דבמלתא דמכחשי אהדדי המקרא עיקר וה"ו סותר דבריהם [ב] דלפי המקרא דכפות קרינן יצטרך ב' לולבין ועי' בתום' בפ' כל שעה שתירצו שם אהך דכפת חסר וי"ו ועיין בחידושינו פ"קדסנהדרין שכתבנו שם ישוב קצת לדבריהם ודו"ק:

בא"ד אבל עוד קשה דהא ר"ע ור"ש דסברי יש אם למקרא ומחייבי אחתיכה אחת כו' עכ"ל התנא' דהכא משמע להו דבהך מלתא דמצות כתיב ומצוות קרינן מכחשי אהדדי המקרא והמסורת אבל התנא' בפ"ק דסנהדרין קיימו שניהם דמצוות קרינן לחייב בב' חתיכות והמסורת לחייב בחתיכה אחת וע"ש:

בא"ד ועוד קשה דלקמן פסלינן לכ"ע סוכה תחת סוכה כו' ולא אמרינן יש אם למקרא עכ"ל צ"ע דהכא הניחו דבר זה בקושיא ולקמן בסמוך כתבו התנא' אהך דבסכת כתיב ואפילו למ"ד יש אם למקרא מודה דלא לחנם נכתב המסורת כדפי' לעיל עכ"ל והיה נראה לפרש דהכא הניחו הדבר בקושיא היינו להאי לישנא דאית ליה בשמעתין לר"ש דיש אם למסורת ותקשי להו נמי דלקמן נמי פסלינן לכ"ע סוכה תחת סוכה ולא אמרינן כלל יש אם למקרא ובההיא דס"פ כיצד צלין אית ליה דהמקרא עיקר כל היכא דמכחשי אהדדי אבל להאי לישנא דבשמעתין דר"ש אית ליה יש אם למקרא מצינן שפיר למדרש המסורת לפסול סוכה תחת סוכה דלא לחנם נכתב המסורת ולא אמרינן כיון דמכחשי אהדדי המקרא עיקר אלא היכא דלית לן לאוקמא במלתא אחריתא אבל הכא הא איכא לאוקמא המקרא להך מלתא דבשמעתין וכל זה אינו שוה לי דאם נימא בכה"ג דלא מקרי מילתא דמכחשי אהדדי משום דאיכא לאוקמי המקרא למלתא אחריתא א"כ גם קושייתם דהכא לאו קושיא דלהאי לישנא דבשמעתין נמי דאמרינן לכ"ע יש אם למסורת דלמא קום ליה לתלמודא לאוקמא המקרא לשום מילתא אחריתא וי"ל דהכי קא קשיא להו כיון דהמקרא עיקר ולא דרשינן המסורת אלא משום דלא לחנם נכתב א"כ כיון דדרשינן ליה לחדא מלתא לפסול סוכה תחת סוכה לית לן למיזל בשום מלתא אחריתא בתר מסורת אלא אחר המקרא שהוא עיקר ודו"ק:

דף ז.

בפירוש רש"י בד"ה ויעמידנו כנגד ראש תור כו' במקצע צפונית מערבית באלכסון כו' עכ"ל לפירושו נראה שצויר ראש תור כזה* וכ"ה במהרש"ל אבל לדברי התנא' שכתבו אהך דראש תור דאתי איירא דהאי גיסא כו' א"א לקיים לפי צויר זה ובעל המאור כתב בזה דהרבה דעות ופירושים מתחלפין בשמועה זו והפי' שאנו סומכין עליו בזה הוא פרש"י כו' עכ"ל והפי' שכתב בעל המאור איננו מסכים לפרש"י שלפנינו כי לפי פירושו יהיה ראש תור דומיא דאמרינן בפרק המוכר את הבית מצר לו מצר א' ארוך וא' קצר אף כאן הקצר הטפח והארוך הוא היוצא והתם נמי אקשי ליה רב כהנא ורב אסי ויקנה כנגד ראש תור כו' עכ"ל וכן נוטים דברי הערוך בערך ראש ודברי המלחמות בפי' ראש תור ואף שהם חולקים בפירוש שמועה זו מ"מ אין אחד מהם שיפרש כמוכן מפרש"י שלפנינו להעמיד הטפח באלכסון אלא שהטפח עומד בווה בא' מן הצדדים או מצר מערב או דרום וממקום שכלה הטפח ימשך חוט באלכסון עד סוף הדופן הארוך שכנגדה והנראה דברי התנא' לשיטת בעל המאור דמעמידו נגד היוצא שמעמידו בסוף דופן האחת שיהא נראה דופן קצרה נגד ארוכה והקשו לו רב כהנא ורב אסי דאף אם ירחיק הטפח מהדופן יהיה הטפח הזה נראה כדופן ע"י ראש תור באלכסון נגד סוף דופן הארוכה שכנגדה וע"י יפול קושיית התנא' שפיר דאתי איירא דהאי גיסא כו' ואפשר עד"ל ג"כ לפרש"י שלפנינו דתקשי לו דא"י להעמידו בסוף הדופן האחד שיהא נראה כדופן קצרה נגד הארוכה דאף אם ירחיק מן הדופן ויעמידנו במערב בשוה לסוף דופן צפונית באלכסון נגד סוף דופן מזרחית יהיה נראה כדופן ובמקצע צפונית מערבית כו' דנקט רש"י לאו ממש במקצע אלא לפי שהוא שוה לדופן היוצא בקרן צפונית מערבית ואינו נוטה אלא באלכסון לסוף דופן היוצא בקרן מזרחית דרומית מקרי שפיר שהוא עומד במקצע צפונית מערבית כזה* וכן להפך אם יעמידנו בדרום בשוה לסוף דופן מזרחית כזה * ופ"ו יפול שפיר ג"כ קושיית התנא' דאתי איירא דהאי גיסא כו' אבל לפי בעל המלחמות וכן לפ"א שכתב הערוך דהרבה יהיה נגד ראש תור דהיינו שיעמידנו בסמוך לדופן אחת ולא יפול בו קושיית התנא' כלל ודו"ק היטב:

בד"ה ואלו סוכה דשבת כו' נהי דמדרבנן אסור מדאורייתא מיהא מותר כו' עכ"ל פי' דאע"ג דמדרבנן אסור כיון דמדאורייתא מותר משום מצות סוכה התירו לטלטל ואלוּבא דר"י דמבוי מפולש הכשרו בלחי יכ"ב הרא"ש וכה"ג כתבו התוס' גבי פסי ביראות דמשום מצות סוכה התירו לטלטל וק"ל:

דף ז:

תוס' בד"ה סיכך ע"ג מבוי כו' וי"ל כו' ומיירי כגון שסיכך לצד הלחי ולפנים כו' לא סיכך כו' עכ"ל אך ק"ל בשמעתין אהך סוכה דע"ג מבוי דאיירי בסוכה מפולשת מאי קאמר דאילו סוכה דעלמא בעי טפח שזחק כו' הא ר' סימון דמסיק הכי לעיל דבעינן טפח שזחק היינו דוקא בב' דפנות כהלכתן דעריבין אבל בסוכה העשויה כמבוי מפולש בעינן פס ד' והכי הל"ל דאילו בסוכה דעלמא בעי פס ד' כו' ולולי דברי התוס' יש לפרש הך דסיכך ע"ג מבוי שיש לו לחי דמיירי נמי בכה"ג שהמבוי סתום מנ' רוחות וסיכך חצי רוחב המבוי מצד אחד בכל האורך מראשה מצד הלחי עד סופה צדה הסתום דהשתא הוי שפיר הכשרה בטפח שזחק שהרי יש לו ב' דפנות דעריבין דו"ק:

בד"ה מחיצה היא וקרייה רחמנא כו' ותדע דכולהו מודו דלא בעינן כו' עכ"ל עיין במהרש"ל ודבריו דחוקים מצד עצמם ואין להאריך בהם דבהדיא כתב המרדכי בשם ראב"ה דלר' יאשיה נמי בעינן למחיצות פסולת גורן וייקב כסכך אבל ביאור דבריהם דכולהו מודו כו' היינו כוליה תנאי דלעיל דנפקא להו מחיצות מבסוכות דהא אגן ע"כ דסבירא לן למדרשא מסורת או המקרא למחיצות מבסוכות כחד מהני תנאי ואפ"ה אית לן דלא בעינן למחיצות פסולת גורן וייקב אלא ע"כ היינו משום דלא דרשינן ליה אלא מיתורא אבל ר' יאשיה דדריש ליה ממשמעותיה דקרא ודאי דבעי נמי למחיצות בפסולת גורן וייקב כמ"ש המרדכי וכ"ג מפרש"י לקמן במתני' לחבילי קש כו' ע"ש:

בד"ה כוליה ס"ל כו' ש"מ דרגיל לעשות סוכתו דירת קבע עכ"ל מוכן מדבריהם דר"ל דמהא דמכשיר למעלה מכ' מדייק תלמודא דבעינן דירת קבע דוקא ואין זה מדויק דנהי דמכשיר למעלה מכ' דהוא דירת קבע אינו מוכרח למימר דלא מכשיר נמי בדירת עראי ובאשר"י הביא דברי התוס' ול שגא ש"מ דרגיל לעשות כו' אינו שם ולא נחתו התוס' הכא להך מלתא אלא דר"ל דמהך מלתא דמדייק תלמודא למאן דאית ליה לרבנן דבעינן דירת עראי דר' יהודה סבר דירת קבע בעינן כיון דמכשיר למעלה מכ' ה"נ איבא למימר השתא דלית להו לרבנן דירת עראי בעינן מ"מ הא ר' יהודה מכשיר למעלה מכ' דהוי דירת קבע ידו"ק:

בד"ה העושה סוכתו כו' ולא מסתבר כלל דאלא מעתה ליפלגו בסוכה כו' עכ"ל לכאורה שבאזי לדחות בזה תיורצם דלעיל כיון דבהך סברא דניידא תליא פלוגתייהו א"כ נימא דבהך סברא לחוד פליגי וקשה דאימא דקושטא דמלתא הכי הוא ויש ליישב דאי הוה פליגי בהך סברא דניידא לחוד לא הוה הך פלוגתא דבראש העגלה דומיא דבראש הספינה כדמפרש תלמודא ועוד נראה לפרש דמילתא באנפי נפשיה מסברא קאמרי דלא מסתבר כלל לפרש (דלאלא מעתה) בההיא דראש העגלה דלא פליגי אלא בהך סברא דניידא לחוד כנראה מפרש"י דשמעתין:

דף ח:

גמ' א"ל מר קשיא כו' נ' גברי בתרתו אחתו יתבי כו' יש מקשים לפום הך סברא מצין לאשכוחי שפיר כשיעור מצמיצם ובתריסר בעיגולא כדבעי למימר מעיקרא דכיון דנ' גברי בב' אמות יתבי ה"ל שיתסר יאתה מוצא בתוכו ה' אמות ושליש על ה' אמות ושליש ור"י מקום גברי לא קחשיב הוציא לך ד"ט לכל צד נמצא דאינו רחב אלא ד' על ד' דהוא תריסר בעיגול' ונראה דקושא זו ארכביה אתרי רכשי דמאן דאית ליה נ' גברי בב' אמות יתבי לית ליה מקום גברי לא קחשיב ומאן דאית ליה מקום גברי לא קחשיב לית ליה נ' גברי בב' אמות יתבי ועוד הא דסני בתריסר בעיגולא אינו אלא לפי סברת המקשה דמעיקרא דד' אמות על ד' אמות ודאי משמע בריבוע אך קשה למאן דאית ליה דמצין למימר דנ' גברי בב' אמות יתבי מכ"ש דמצין למימר דד' גברי בג' אמות יתבי שזאת הסברא יותר קרובה לגברא באמתא יתיב וא"כ ה"ל תמני סרי ולחומרא לא דק וי"ל מאן דאית ליה נ' גברי בב' אמות יתבי ד' חומשין חשיבא ליה פורתא ולא דק אבל ו' חומשין חשיבא ליה טובא וק"ל:

דף ח:

תוס' בד"ה ריבועא דנפיק מנו כו' ודבר תימה הוא זה מה ענין זה אצל זה כו' עכ"ל ר"ל דלפי האמת דלענין המקום נאמרו הדברים ודאי יתיישב שפיר רביע ופלגא בגוונא חדא דקיימא אריבוע חיצון כמבואר בתוס' לקמן אבל השתא לפי הטעות לענין אורך חוט המקיף לא יתיישב בכה"ג דקאי רביע יפלגא אריבוע חיצון דמה ענין זה דריבוע פנימי הוא פלגא מריבוע חיצון גבי הא דמיייתין ליה הכא לענין ריבוע דנפיק מנו עגולא מה הוא דו"ק:

בא"ד וא"ת והלא ריבוע של ז' על ז' אס תעשה עיגול כו' עכ"ל לפום קושייתם לכאורה לא הוו צריכי בציונם לעיגול אלא שיעמוד רבוע פנימי אלאכסוניס של רבועים כצוור שכתבו לעיל בד"ה כל אמתא ברבוע כו' אלא דהכא לא נחתו אלא לאוכוחי דרבוע דנפיק מנו עגולא דאינו פלגא של חיצון ולפי ציונם בעיגול לא תצטרך להעמיד רבוע פנימי לפי אלאכסוניס של רבועים דבכל גוונא שיעמוד בתוך העיגול ייגיעו ארבע ויזייתו עד העיגול ה"ל רבוע פנימי ה' על ה' דו"ק:

בד"ה ותהוי חצונה כו' והא דלא משני התם במנחות כו' פטורה לגמרי כו' עכ"ל אפירכא דשמעתין נמי דלא משני פטורה במזוזה מדאורייתא צ"ל הכא דפטורה לגמרי משמע והתוס' כתבו כן אההיא דמנחות משום דעיקר קושייתם ליש דמחלקין בין בית לנינה לא יפול אלא אההיא דמנחות:

דף ט:

בד"ה מנין לעצי סוכה כו' ור"ת מפרש דעצים של כדי הכשר סוכה כו' עכ"ל הרא"ש כתב לפר"ת האו לאסרי עצי סוכה היינו דוקא הסכך אבל עצי הדפנות שרו וללא כהרמב"ם כו' עכ"ל והתימה ממנו דבהדיא כתבו התוס' בפרק המביא לפר"ת דעצים כדי הכשר סוכה היינו ב' דפנות ושלישית טפח כו' היינו כדברי הרמב"ם:

בד"ה ההוא מבעי ליה למעוטו גזולה כו' ועוד דבפרק מרובה דריש רבא בהדיא דיאוש לא קני מדכתוב קרבנו ולא הגזול כו' עכ"ל דבריהם [א] תמוהים דמלתא דרבא ודאי אינו מוכרח דהא רבה פליג התם יאית ליה דיאוש קני ומוקי קרבנו ולא הגזול בגזל קרבנו דחבריה אבל ה"ל לאתויי מלתא דעולא גופיה דדריש בהדיא התם דיאוש לא קני דגזול דומיא דפסח וכ"ה בתוס' ר"פ גולב הגזול ועיין עוד שם:

בפרש"י בד"ה ב"ש פוסלין כו' כיון דשואלין בהלכות החג קודם לחג ל' יום כו' עכ"ל בפרק קמא דפסחים יליף לה מקרא דשואלין בהלכות פסח קודם לפסח ל' יום ואפשר דילפינן הלכות חג מפסח

בשום דרשא ואינו דומה דב"ה הכא לית להו הא דשואלין דבהא לא פליגי אב"ש ומכאן תשובה לב"י בא"ח ריש הלכות פסח שהבין הא דשואלין ל' יום קודם היינו דוקא בפסח ולא בחג:

דף ט:

תוס' בד"ה הא קא מצטרף כו' וכה"ג הוי מצוי לאשכוחי שתיקן פסולות כו' אלא דמשכח לה שפיר כו' עכ"ל הא ודאי אס נפרש דמצטרף סכך פסול אפילו בתחתונה צלתה מרובה טפי מצין לאשכוחי שתיקן פסולות אפילו בתחתונה צלתה מרובה אלא דבעי לומר אף לפי שיטתם לפי גירסא זו ה"מ לאשכוחי שתיקן פסולות בכה"ג ולאפוקי לגירסת ר"ת דאפילו בכה"ג לא מצין לאשכוחי שתיקן פסולות:

בא"ד ור"ת מפרש כו' סבר כמאן דליתיה כו' ועוד דמהאי טעמא המ"ל שתיקן כשירות איצטריך ליה כו' עכ"ל לפי לשון רש"י דסבר כמאן דליתיה כו' לכאורה אין זה דומה דבחמתו מרובה סבר כמאן דליתיה דלאו סכך הוא אבל בההיא דשתיקן כשירות דעליונה צלתה מרובה וסכך מקרי אמאי לא תפסל למעלה מכ' גם התחתונה ועוד דע"כ הוא צריך לההוא סככה דלמעלה מכ' כיון דהתחתונה חמתה מרובה וסכך דידה כמאן דליתיה והאיכא תיתי לן למגזר דקיימו תרוייהו בתוך כ' משום הך דקיימא עליונה למעלה מכ' דלטו נפסול כל סוכה אפילו בתוך כ' מהאי טעמא דשמא יכשר נמי למעלה מכ' ונראה לפרש דבריהם לפי שיטתם דלעיל דההיא דתחתונה כשרה ועליונה פסולה מיירי בשאין התחתונה צלתה מרובה אלא בצירוף סכך עליונה וא"כ ע"כ לית לן לפרושי הך גזירה כפרש"י דמדחזי לעלין דחמתה מרובה סבר כמאן דליתיה דמי דהא ע"כ צריך לההוא סככה כיון דהתחתונה נמי צלתה אינו מרובה אלא בצירוף סכך עליונה אלא דע"כ אית לן לפרושי הך גזירה הכי דנגזור למפסל תחתונה בשאין צלתה מרובה אלא ע"י צירוף סכך עליונה משום דזמנין דקיימא עליונה למעלה מכ' ולא מסיק אדעתיה למיחש אתחתונה משום צירוף פסול עס כשר דיסבור כיון דמקצתן בתוך כ' יצטרף לו אף מה שלמעלה מכ' להכשירו וא"כ מהאי טעמא גבי שתיקן כשירות נמי איבא למימר הכי דאס נכשיר דקיימו תרוייהו בתוך כ' גם התחתונה ע"י צירוף סכך העליונה זמנין דקיימא עליונה למעלה מעשרים ולא מסיק אדעתיה למיחש אתחתונה משום צירוף פסול עס כשר דיסבור כיון דמקצתן תוך כ' יצטרף לו אף למעלה מכ' והדברים ברורים למדין:

בא"ד וגרים ר"ת תחתונה כו' מ"ד ליצטרף סכך פסול כו' קמ"ל דכה"ג לא חשיב סכך פסול כו' עכ"ל ומשמע ליה אפילו בשאין צל תחתונה מרובה אלא מחמת הפסול דאי דבלאו סכך הפסול צלתה מרובה א"כ מאי למימרא וכמ"ש התוס' לעיל אמתני' דהכא וק"ל:

בד"ה בסכת ואפילו למ"ד יש אס למקרא מודה כו' עכ"ל מה שיש לדקדק אדבריהם עיין לעיל:

בפרש"י בד"ה מאי למימרא למה כו' ש"מ מהכא כו' ואומר רבי דהו השיעור כשהקנים ואויר שביניהן בשוה כדאמרינן כזוזא מלעיל כו' עכ"ל מהאי טעמא דכזוזא מלעיל כו' אדרבה פסלין סוכה דשוה סככה ואיירה מלמעלה לפ"ה בפרק הישן והיינו משום כיון דסככה ואיירה שוה מלמעלה הרי לפנינו למטה איירה נראה יותר אבל סכך פסול וסכך כשר שלא נראה לפנינו למטה איזה מהם יותר אדרבה אית לן למימר בסכך פסול שסיכך בתחלה לא סיכך אלא המועט שהרי איירה נראה יותר למטה וא"כ כי סיכך בתר הכי בסכך כשר כל אותו האויר שהיה נראה למטה סיכך והרי סכך הרוב והיינו מתני' דמקרה סוכתו בשפמין כו' דמכשרינן בשים ריוח כמותן לפ"ה לקמן דלא מוקמינן ליה במעדיף אלא לרב הונא בריה דרב יהושע אבל לרב פפא ניחא בלאו הכי ומימא מלתא דרב פפא גופה דמכשיר בפרון כעומד קשה לפ"ה לקמן בפ' הישן כמ"ש התוס' שם וע"ש ברא"ש שכתב יישוב לזה ודברי מהרש"ל בזה אינם מובנים ואין להאריך ושוב בא ליהי פרש"י ישן כתוב על קלף וראיתי שכל זה מן וס"מ מהכא כו' עד כל לשון חבטה שבתלמוד כו' אינו מפרש"י אלא שהוא גליון וק"ל:

דף י:

בד"ה וקיימא עליונה בתוך כ' לגגה של תחתונה כו' עכ"ל לאו דוקא נקט הכי דבדקיימא נמי עליונה בתוך כ' לארץ נמי הוי דינא הכי כפרש"י לעיל אלא לרבותא נקט הכי דאפילו בכה"ג העליונה כשרה וק"ל:

תוס' בד"ה פירם עליה סדין כו' אבל אס יש צלתה מרובה מחמתה כשרה ואין הסדין פוסלתה והיינו כמו שפרש"י לעיל כו' עכ"ל נראה מדבריהם דאף בשצל הפסול נמי מרובה מחמתה דומיא דסדין כשרה כיון דצל הכשר נמי מרובה מחמתה והיינו טעמא כדפי' לעיל דכי שקלת ליה לפסול אכתי צלתה מרובה אבל לפ"ו קשה מאי קא קשיא להו לעיל מהא דקפרכינן הא קא מצטרף סכך פסול כו' והא דלא משני כגון דבלאו פסול צלתה מרובה כו' עכ"ל הא ליבא לאוקמי הכי דא"כ אף בצל האילן נמי מרובה תכשר כמו בסדין דהכא יש לחלק דלעיל באילן דקדם לסכך כשר כיון דקדם האילן שהוא סכך הפסול וצלו מרובה לא מהני בתר הכי צל סוכה אף בשצלתה נמי מרובה אבל הכא דקדמה סוכה לסדין כיון דסככה כהלכתה שצלתה מרובה שוב אין נפסלת ע"י סדין וכן חילק הר"ן לפר"ת בענין זה ע"ש:

אהובי אחי דדברייך עיינתי והנה תלית דברייך באילן שתחתיו סוכה שבאו לפוסלה מבסוכות תשבו תיפוק ליה משום פסול מחובר ובהי ראית לדחות פריב"א ואס דדברייך הוא למה לא הביאו התוס' זאת הראיה לדבריהם דכשהסוכה צלתה מרובה מחמתה לא תפסול משום צירוף סכך פסול דא"כ ל"ל בשמעתין טעמא דבסוכות תשבו בסוכה שתחת האילן עד שהצרכו להביא ראיה מההיא דהמקרה סוכתו בשפודין כו' ומההיא דר"פ בהוצין יורדין לתוך כ' כו' אבל כיון דמתני' מיירי באילן שצלתו מרובה דומיא דבית ואימעטי נמי מבסוכות תשבו נקטו ליה הכי בהך דברייתא אנב סוכה שתחת סוכה מתניין ומימא אית בהו נמי פסול אחר והשתא אין כאן מקום לדחות פריב"א אמנם במה שבאת לחלק לשיטת התוס' דהיבא שהסדין בתוך י' לשמואל דליבא כאן אלא פסול סדין כשהצל הכשר מרובה לא יפסל אף כשהצל הפסול גם הוא מרובה משא"כ באילן דמשום פסול בסוכות תשבו נעשו בה למעלה מ' וכיון שצל האילן מרובה אף בשצל הסוכה גם כן מרובה פסולה אמת הן הן הדברים ראויס הן ליכתב לפי הדין אבל אינו עולין יפה לפי הסוגיא לחלק בזה ולתרוך קושייתו דאכתי איבא למימר דלטו הא דהעושה סוכתו תחת האילן ובית דוקא בלמעלה מ' איירי לשמואל דהא סתמא קתני פסולי דאילן ובית והני אמוראי לא פליגי אלא כמה יהא בין סוכה לסוכה ולא קאמרינן נמי וכמה יהא בין אילן ובית לסוכה משום דבהני בכל גוונא קתני פסולי דידהו דבפחות מ' נמי פסול באילן משום מחובר וכן בבית בלאו פסול [סוכה תחת סוכה] וא"כ הדרא קושייתו לדוכתיה דלא ה"מ לשנויי לעיל דמיירי בצלתה מרובה דא"כ אף כשצל האילן מרובה נמי תכשר היבא דאין האילן למעלה מ' כמו בסדין דהכא אבל סברא זו שכתבתי לתרוך קושייתו וכמ"ש הר"ן היא מפורשת ממשמעות המשנה דהעושה סוכתו תחת האילן משמע שהאילן קדם ופירם עליה סדין משמע שהסוכה קדמה ואין זה [אסור] [חסר] מדבריהם ולא כתבו כמו שפירשתי לעיל אלא בהא דאין מצטרף סכך פסול כשהכשר צלתה מרובה ומימא אינו דומין לגמרי דלעיל אין מצטרף אלא כשאין צל

הפסול מרובה כיון שהפסול קדם אבל הכא אף בשהצל הפסול מרובה אין מצטרף כיון שהכשר קדם ואל יקשה לך לפי סברתי ג"כ הרי כתב הטור דל"ש אם האילן קדם או הסכך קדם וכמ"ש גם הר"ן בשמו התוס' אזיל בכל האי ענינא לדעת ר"ת בשמעתין ועיין בב"י סימן תרכ"ט שכתב ויש לתמוה על רבינו שפסק כפר"ת דהא דפסלינן פרס עליה סדיו כו' ובסו' תרכ"ו כתב ל"ש אם האילן קדם כו' עכ"ל דברים אלו מסכימים ממש לדברי אבל לדבריך אין כאן מקום תמיה ולא הי"ל להשמיט א' מהפוסקים מלהזכיר לפלוני בסוכה שתחת אילן ובית דיש חילוק בין אם האילן למעלה מי' או לא וז"ל הטור ואם האילן צלתי מרובה מחמתו פסולה בכל ענין אף אם הסוכה צלתה מרובה עכ"ל הרי לך שלא חילק ובכל ענין פסול וק"ל:

דף י':

בד"ה עד כו' והיבא דמקלע שבת במוצאי יו"ט של חג נוהגין כו' עכ"ל ר"ל לפי שיטתם דלית לן למימר מנו דאתקצאי מחמת יום שעבר לית לן למיסר נמי הכא דאי איתרמי ליה סעודתא בין השמשות כו' לא שייך הכא ועיין בתוס' פרק המביא וק"ל:

גמ' הנ"מ מדקתני סיפא הא למה זה דומה לעומד בבית כו' ובית ודאי אע"פ שאינו גבוה י' כיון דקביע כו' ומיהו שפיר קאמר הנ"מ כיון דקאמר הא למה זה דומה כו' לבית סתם קדמתי ליה שהוא גבוה י' ולכמה מיני לא חשיב בית אלא בגבוה י' אבל להך מלתא דהכא ודאי בבית אע"פ שאינו גבוה י' דלאו בבית תליא מלתא דהכא אלא באהלא וכיון דקביע אהלא הוא דלא גרע מקינותת ודו"ק:

דף י"א:

תוס' בד"ה אי קביעי להוי כו' מ"מ לא חשיב גג כיון דאין גבוהין י' ובשניהם אית ביה חדא לריעותא כו' עכ"ל אין דבריהם מובנים במה שאמרו ובשניהם אית ביה חדא לריעותא דאדרבה מהאי טעמא לית לן למפסל נקליטין באינן גבוהין י' דהא אית ביה תרתו [לטיבותא] ועוד כילה מאן דכר שמיה וראיתו בנמרא מאבא מורי ז"ל שהגיה בכאן להקדים המאוחר ולאחר המוקדם ונקליטין במקום כילה וכצ"ל אי קביעי להוי בקינותת אע"פ שזו יש לה גג וזו אין לה גג ובשניהן אית ביה חדא לריעותא דנקליטין אין לה גג וגבוה י' ובקינותת יש לה גג ואינה גבוה י' מ"מ לא חשיב גג כיון דאין גבוהים י' עכ"ל ובזה יבואו דבריהם על נכון בלי גמגום וק"ל:

דף י"א:

בד"ה דשלפיניהו שלופי ק"ק דהא מפרש טעמא כו' וי"ל אסמכתא כו' עכ"ל קצת נראה דלא הוי גרסי בנמרא דשלפיניהו שלופי דלא מיונכרא עשייה דידהו דהשתא ודאי שפיר קאמר טעמא משום תעשה כו' יק"ל:

בד"ה והכא במילף לולב מסוכה קמיפלגי והא דאפלגו בעבר וליקטן כו' עכ"ל למאי דסברו מעיקרא דפלגיני אי אמרינן דלקיטתן זו היא עשייתן נמי צ"ל כן אלא דסמכו דבריהם אסמקנא דפלגיני בע"א דו"ק:

בד"ה מקיש סוכה לחניניה הכא מיייתי קרא דחג הסוכות תעשה לך ולעיל דאסרינן עצי סוכה כו' עכ"ל אע"ג דמקרא דחג הסוכות תעשה לך נמי דרשינן מיניה לעיל לב"ש דבעינן סוכה לשם חג ולב"ה לעושין סוכה בחש"מ מ"מ היקשא דמה חניניה כו' לא דרשינן לעיל מהאי קרא וק"ל:

דף י"ב:

בפרש"י בד"ה אמר לך רבי יוחנן כו' נגבי חוטט בגדיש כו' אבל נענע כשר דהא אסוק כו' עכ"ל הוכרח לפרש לדברי המתירן דנענע כשר בחוטט בגדיש ולא ניחא ליה לפרש דסברת המקשן קיימא דאית ביה נמי גזירת אוצר אלא דר"י מפרש לה משום תעשה ולא מן העשוי דלישנא דאינה סוכה משמע דאורייתא דממסיק דא"כ אכתי תקשי לתנא דמתני' אמאי לא קתני בהדיא דחוטט בגדיש נמי משום גזירת אוצר דקתני בהך דהכא מיהו בהך דהכא לא תקשי ליה אמאי לא קתני בה נמי משום תעשה ולא מן העשוי דקתני בהך דחוטט בגדיש דאיכא למימר דלרבותא נקט בהך דהכא דאית ביה נמי משום גזירת אוצר משא"כ בהך דחוטט בגדיש ללית בה אלא משום תעשה ולא מן העשוי ודו"ק:

דף י"ב:

תוס' בד"ה באיניי פשתן כו' לכן נראה דאיניי פשתן ודאי לאו טווי הוא כו' וה"ה בשאין טווי מדרבנן דקאמר רשב"א חוץ מפשתן כו' עכ"ל יש לדקדק כיון דהוא ניחא ליה לפירוש הערוך דאיניי טווי הוא דרשב"א נמי מצי איירי בטווי כמו שפי' ר"ת א"כ אף לפי דרכם דאיניי דהכא באינו טווי כמו שהוכיחו מתוך שמעתין מ"מ איניי דר' יהודה ע"כ כפי' הערוך בטווי אמאי לא נימא דרשב"א בטווי קמיירי וי"ל כיון דאשכחן הכא באיניי דאינו טווי דאין מסככין בו מדרבנן לשיטתם ניחא להו לפרש חוץ מפשתן דקאמר רשב"א כמשמעו אפילו אינו טווי אין מסככין בו מדרבנן וק"ל:

בא"ד והא דלא קאמר רשב"א וסומכום ור"מ כו' עכ"ל ולפר"ת ניחא דרשב"א בטווי קמיירי ואמרו ד"א לגבי סיכוך הוא ור"מ לא איירי כלל בסיכוך אלא בטומאת נעעים ולאז הא בהא תליא והא דקאמר כי האי תנא ואייתי מדר"א מטומאת נעעים קאמר דקאמר סומכום מפני שמטמא בנגעים וק"ל:

בא"ד דליכא למימר דחוץ מפשתן דקאמר רשב"א בבגד פשתן כו' דבההוא נמי ה"ק כל היוצא כו' חוץ מן היוצא מן הפשתן עכ"ל ר"ל דהשתא מלת פשתן כמשמעו נמי לגבי שלש עג שלש והיוצא מן הפשתן היינו בגד וצ"ע דא"כ לגבי סיכוך נימא נמי הכי כל היוצא מן הפשתן דהיינו בגד וכרבנן וי"ל דמ"מ ממלא קאמר בהדיא חוץ מבגד פשתן או היוצא מן הפשתן משמע דבפשתן גופיה נמי איירי ולא ביוצא ממנו ולגבי סיכוך וכה"ג כתבו התוס' אמלתא אחריתא בפ' ב"מ בד"ה רשב"א ותנא דבי כו' ע"ש:

דף י"ג:

בד"ה משום דשיכוך באגמא כו' מ"מ מודה ליה לרבא כו' מכשירין עיזי דבאלא כו' עכ"ל דאוקימתא דאביי לא הוכרה שם אע"ג דאוקימתא דרבא נמי לא הוכרה שם אית לן למימר טפי דאביי מודה התם לרבא ולא דרבא מודה לאביי התם דכיון דאיכא למימר שנסתנה שמן קודם מ"ת לא הי"ל לאביי לאשתמוטו מלמימר התם דלא נסתנה שמיהו כדקאמר הכא ובפ' א"ט אבל דרבא ודאי נמי שייכא התם יק"ל:

בד"ה ונרדמויו בכל שהוא כו' א"ג משום אזור דמצורע איצטריך עכ"ל דהמשנה אינה שנויה אלא לגבי אזור דפרה ולא ניחא להו דמשום אזור דפסח מצרים איצטריך דלא שייך למימר נרדמוי אזור כשרין אפסח מצרים דמאי דהוא הוה וק"ל:

דף י"ג:

בד"ה ירקות שאמרו כו' כדאמרינן פ' לא יחפור כו' או שעלו מאיליהן בחלון ממעטין עכ"ל דוקא לגבי מיעוט חלון קאמרינן התם דעלו מאיליהן שהוא מחובר ממעט דלגבי אהל למעלה בארובה אין חוץ המחובר מפני שהרוח מנשבו כך תוצרו שם בשם ר"ת ומיהו לענין תלוש שפיר מיייתי הכא מהתם מדממעט בחלון חוץ ה"ה נמי באהל דבתלוש ליכא לפלוני בין מיעוט חלון בין חציצת אהל וק"ל:

בד"האם פסולת מרובה כו' כדמוכח בתר הכי דפריך אי הכי מ"ט דרבנן דמה שמונחין ע"ג כו' עכ"ל ואפילו למאי דמסיק שבססן דהוי שינוי מעשה דהיינו בידות אבל בראשי השיבולין לא געשה בהן שינוי ממש ואע"ג דהך פירכא אי הכי מ"ט דרבנן נמי אידות קאי מ"מ מיייתנן שפיר ראייה דהנחה ע"ג סוכה לא מקרי שינוי מעשה וק"ל:

דף י"ד:

גמרא ל"א בשלמא לשמואל כו' אלא לרב בשלמא לר"מ כו' אלא לר"י כו' לכאורה נראה לפרש דלשמואל ניחא ליה לר' יהודה לאשמועינן דאין מצטרפין אפילו ביש בהן ארבעה לר"א מן הצד אבל הוא דחוק דכיון דאסור לסכך בהן כל הסוכה ה"ל כסכך פסול ואמאי אין מצטרפין לר"א כמו פחות ממ' לר"מ דמצטרפין משום דאין ראוי לסכך בהן כולה דבהא ודאי לא פלגינא ואינו דומה לפלוני לר"י בין סכך פסול משום גזירת תקרה ובין שאר סכך פסול כדמוכח לקמן דאין לחלק בזה וע"כ נראה לפ' דלשמואל ניחא משום דאיכא למימר דנקט ר"י אין מצטרפין בשאין בהן ד' משום האמתו לר"מ ביש בהן ד' דמצטרפין דאסור לסכך בהן כולה וניחא דלרבנן דנקט מאי מצטרפין לר"י במקום אין מצטרפין דקאר"י וק"ל:

תוס' בד"ה מצטרפין לר"א ולר"י אין מצטרפין דאפי' מכוסה כולה בהן כשרה עכ"ל הא ודאי דלמאי דקאמר לשמואל ניחא מצטרפין בד' נמי כן הוא דלר"י אין מצטרפין משום דמכוסה כולה כשרה אלא דכוונתם הכא ליישב ולומר דהאי לישנא קמא לא חש למפרך לרב אליבא דר"י מאי אין מצטרפין כדפרכינן ללישנא בתרא משום דר"י ה"נ קאמר [לר"מ] אין מצטרפין משום דאפילו מכוסה כולה בהן כשרה ודו"ק:

בפרש"י בד"ה הפכן על צדיהן נסרים שיש בהן ד' כו' שהוא פחות מג' עכ"ל מהך דרייתא דמיייתי סייעתא קתני נסר שהוא רחב ד' טפחים אע"פ שלא הכניס לתוכה אלא ג' טפחים ורש"י דקדק לפרש בפלוגתייהו בפחות מג' משום דלהוי מתקומא פלוגתייהו כב"ע כמ"ש התוס' ומש"ה נקט שיש בהן ד' משום דר"י ונקט על צידן פחות מג' משום דר"מ וברייתא דקתני בה שהוא רחב ארבע ועל צידן הוא שלש אליבא דר"י מתנייא ודו"ק:

בד"ה ושאינה מחזקת כדי ראשו ורובו ושלחנו גרסי' ול"ג אלא עכ"ל וכצ"ל וכ"ה בספרים מדויקים:

גמ' הב"ע דלחנה אפומא דמטללתא דעייל ג' [לגיון] ואפיק חד כו' וצ"ל דמיידי בסוכה קטנה דאין שיעור ז' לסכך כשר לחוד דאי נשאר בכשר לצד דופן אמצעית שיעור סוכה ודאי דהסוכה כשרה וכן מצאתי בדברי בעל המאור אבל פרש"י מנומנס לפ"ז שפירש שאין שם דופן דלפקיה מיניה ע"י דופן עקומה דהא אין כאן דופן כו' עכ"ל דהא א"ג הוי שם דופן ונפקיה ע"י דופן עקומה הסוכה פסולה כיון דלא נשאר שם שיעור סוכה וק"ל:

דף טו:

שם א"ה אימא סיפא ר"מ אומר נוטל כו' אבל אי הוה קאמר ר' יהודה לב"ש מפקפק ונוטל הוי ניחא ליה סיפא רמ"א כו' דאליבא דב"ה פליג ר"מ אר"י דר"י קאמר לב"ה או מפקפק או נוטל ור"מ קאמר לב"ה דוקא נוטל אבל השתא דב"ש נמי נוטל דוקא קאמר א"ה אימא סיפא רמ"א כו' וק"ל:

שם ולרב יהודה אמר רב דאמר סככה בחצין זכרים כו' הכי מפרש רב בהדיא מתני' דלעיל דפלגיני בנסרים שיש בהן ד' משום גזירת תקרה וה"ה דה"מ למפרך הכא בפשיטות אלא דניחא ליה למפרך ממימרא דרב במלתא דדינא ועוד דהך מימרא מוקדמת וליכא למימר דאליבא דר"י קאמר הכי דאי הוה פלגיני בהכי לא הוה איצטריך ליה לאשמועינן האי דינא דודאי ר"מ ור"י הלכה כר"י מסתמא וק"ל:

תוס' בד"ה פרוץ כעומד כו' ואין לומר דשמעתין אפי' כמ"ד א"א וקרי פרוץ כעומד מחצה על מחצה כשדומה לנו שהם שוים כו' משום דשמא שייר רובא עכ"ל ולפוס ריהטא טפי הי"ל לאקשויי בפשיטות מאן דשרי אמאי שרי ושמא שייר רובא דליכא למימר דנחתו הכא להך סברא שפי' לקמן דאיכא שני צדדים להיתר משום דאימר עומד מרובה ואת"ל שוין כו' דא"כ מאן דאסר נמי שפיר קאמר משום גדור רובא דהשתא אסור בשוין וה"ל ב' צדדין לאיסור ואל"ה הי"ל ב' צדדין להיתר וע"כ נראה דהכא לא נחתו אכתי להך סברא שפירשו לקמן דאפשר להיות שיהו שוין והוא מפני' הרא"ש בפ"ב דחולין אלא דהכא ר"ל דא"א לצמצם ולהיות שוין אלא דקרי ליה פרוץ כעומד משום דדומה לנו שיהו שוין דהשתא ע"כ ליכא צד לאיסור אלא משום דשמא שייר דא"א להיות שוין וא"כ לא הל"ל משום דאמר רחמנא גדור רובא אלא משום דשייר רובא ודו"ק:

דף טו:

בא"ד פחות מד' אמות א"צ לחי אחר להתירו ד' אמות צריך לחי אחר להתירו וקאמר רב הונא כו' עכ"ל מתוספות פרק ב' דבכורות וק"ל:

בא"ד ומיהו קשה דמשמע דספיקא דאורייתא היה אסור כו' וא"כ היכי דייק בפרק ב' דבכורות מההיא דנמצא הרוג מכוון כו' עכ"ל לכאורה בלאו הכי תקשי להו בפשיטות מההיא דבכורות דהא איכא ב' צדדים בכל אחת שתביא עגלה שמא היא קרובה ושמא הן שוין ואפשר דהך קושיא ניחא להו משום דהך צד דשמא כ"א היא קרובה ליכא צד לחיובי בב' עגלות דיוציאין בעגלה אחת ע"י תנאי וכה"ג כתבו התוס' בפרק ב' דחולין ודו"ק:

בא"ד ועוד למאן דאסר פרוץ כעומד כו' וא"כ בההיא דלחי אפי' הוי ספיקא דאורייתא כו' עכ"ל למאן דשרי טפי הי"ל לדקדק כן דהא שרי בחד צד לאיסור ואם כן בההיא דלחי נמי אפילו הוי ספיקא דאורייתא תשתיי אלא דניחא להו לדקדק למאן דאסר דההיא דלחי אליביה אזנא כמ"ש התוס' לעיל:

בא"ד לא ממש בבת אחת בצמצום אלא כדפי' עכ"ל מתוס' דבכורות וכצ"ל:

בד"ה והא אפשר לצמצם כו' ומיהו קשה להאי פירושא דאינו דומה שיתבטל כו' עכ"ל כתב מהרש"ל בין לפרש"י ובין לפי י"ל שכתבו התוס' כו' עכ"ל וכ"ה הקושיא בהדיא לפרש"י בתוס' פ"ק דעירובין גס בקצת נוסחאות תוס' כאן כתיב ומיהו קשה להאי גירסא ויהיינו בין לפרש"י בין לפי י"ל אך מ"ש מהרש"ל לאפוקי לפר"ת לק"מ שהוא מפרש אליבא דמ"ד מחצה על מחצה כשר וא"כ אין אנו צריכין שיתרבה סכך כשר כו' עכ"ל מוכן מדבריו דלמ"ד פרוץ כעומד אסור אנו צריכין שיהיה סכך כשר מרובה לבטל

הפסול לפר"ת ואין זה נכון [א] דהא למ"ד נמי פרוץ כעומד אסור נמי פרכינן הך פירכא לפר"ת כמ"ש התוס' בהדיא הכא ובפ"ק דעירובין אלא דאליבא דמ"ד פרוץ כעומד אסור נמי [אצל] שיהא סבך כשר [מריבה] לבטל הפסול דהא תירוצא בנכנס ויוצא קיימא לפר"ת וקושיי' והא א"א לצמצם קושיא באנפי נפשיה היא לכולהו אמוראי כמו שפירשו התוס' לעיל והשתא נכנס ויוצא למ"ד פרוץ כעומד אסור מהני כמו מחצה על מחצה למאן דשרי פרוץ כעומד וא"צ כאן בכשר מרובה לבטל הפסול לכולהו אמוראי כמו לפרש"י למ"ד במעדיף וכן הוא באשר"י בהדיא לפר"ת וזה ברור ודו"ק:

בד"ה בארוכה וב' כרעים כו' מטה שהיתה טמאה כו' ודוקא כשכל המטה קיימת כו' אבל אם נאבד כו' עכ"ל וכל זה אליבא דחכמים דפליגי אדר"א אבל לר"א אפילו בכולה של אדם אחד שסופה לחברה אינה טמאה כל זמן שלא חברה ודברי מהרש"ל תמוהים [ב] שכתב לקמן בתוס' בד"ה מטה מטמאה כו' גם לר"א דה"מ כו' דומיא דנגנבה כו' אבל אם מפירקה אדעתא לחברה עוד פשיטא דלא סלקא טומאה כלל מיינייהו ג"ל עכ"ל וא"כ הוא במאי פליגי ודו"ק:

דף טז.

בד"ה מטה מטמאת חבילה כו' ואם נטמאת הכרע נטמאת הקצרה כו' וחס"א מטמאת אברים כו' ואם נטמאת הכרע היא טמאה ולא קצרה כו' עכ"ל ולפי זה נראה הא דקאמר בשמעתין קצרה וב' כרעים מטמאה אברים היינו לר"א אבל לחכמים הכרע לחודה נמי מטמאה ונ"ע דא"כ אמאי לא תקשה ליה לחכמים הכרע לחודה למאי חזיא ואפשר דתלמודא דבשמעתין לית ליה פי' התוס' למתני' אלא כפירוש ראשון שכתבו התוס' וק"ל:

בד"ה בין מלמטה בין מתוך אונגו וי"ם שכתוב בהן בין מלמעלה בין מלמטה מתוך אונגו כו' עכ"ל כצ"ל: בא"ד ורב יהודה אומר למטה למטה מן המים למעלה למעלה מן המים עכ"ל וכצ"ל:

דף טז:

בד"ה מ"ד חד לבוד אמרינן כו' ושמא ס"ד לחלק ובין שתי לערב ואין להקשות כו' דלא התירו אלא (*) בשעירא עכ"ל [כצ"ל] ע"ש:

בד"ה בפחות מג' סמוך כו' ועוד קשיא טפי דבב' פסין כו' וי"ל משום דאמרינן בספ"ק דעירובין דכל מחיצה שאינה של שתי וערב אינה מחיצה כו' עכ"ל והכי איתא שם דלר' יוסי ב"י בין בשתי בלא ערב :בין בערב בלא שתי אין נותנין ליחיד אלא בית סאתיים ולשיירא דהיינו ג' נותנין להן בית שש ולחכמים בין ליחיד בין לשיירא נותנין להן כל צורכן ולר"י בשיירא נותנין להן כל צורכן כחכמים וליחיד אין נותנין (להן) אלא בית סאתים כר' יוסי ב"י והלכתא כר' יהודה כדהדר רב נחמן ואוקים כו' וראינו גם משם לחלק בין שתי לערב דאמרי' הרי אמרו עומד מרובה על הפרוץ בשתי הוי עומד בערב מאי כו' והשתא מ"ש הא אמרי' התם דלא התירו אלא בשיירא היינו דניחא להו הכא אליבא דהלכתא כר' יהודה דלא התירו במחיצות שבת דרבנן ליתן כל צורכן בערב לחודיה אלא בשיירא ה"נ לא מהני ערב לחודיה במחיצות סוכה מיהו בשתי לחודיה אע"ג דלא התירו נמי ליתן כל צורכן אלא בשיירא במחיצות שבת מ"מ הוי מחיצה לגבי סוכה דבהא איכא לפלוגי בין שתי וערב וכדקתני סתמא דברייתא דמהני בסוכה קנה קנה פחות מג' אף בלא שיירא אבל לקמן גבי פס ד' כו' דמיירי בשתי ולא סגי ליה בב' פסין בכ"א חצי טפח ומשהו ע"כ סתם דבריו דלא כסתמא דברייתא דמתיר בשתי לחוד בסוכה ולית לן לפלוגי כלל בין שתי לערב אלא משום דאמרי' ספ"ק [דעירובין] דכל מחיצה שאינה של שתי וערב אינה מחיצה כו' כמ"ש התוס' בסמוך והיינו כר' יוסי ברא"י דלא התירו כל צורכן אף בשתי או בערב ומש"ה לא סגי ליה במחיצות סוכה בב' פסין בכ"א חצי טפח שסתם ר' אמי דבריו לכ"ע אף אליבא דר' יוסי ב"י אע"ג דלית הלכתא כוותיה אלא כר"י וכסתמא דברייתא דמתיר בשתי לחוד גבי סוכה ודו"ק:

דף יז.

בא"ד וליכא לשנויי הכא כדמשני התם דאתי אוירא דהאי גיסא כו' עכ"ל יש לדקדק דהא מסיק התם אפירכא דירחיק אמה ויעשה פס אמה ומחצה כו' דאה"נ וכולי האי לא אטרחויהו רבנן ובהכי ניחא דמיתרצן כל הפירכות בין פירכא קמיייתא דיעשה פס אמה וירחיק ב' אמות וכו' ובין פירכא דבתר הכי ייעשה פס אמה וירחיק אמה כו' וא"כ ה"נ הכא לא אטרחויהו רבנן וי"ל דפירכא קמיייתא ודאי לא מתצרא כיון דאין עושין אלא אייר אחד בין ב' פסים נקל הדבר לעשות משא"כ בפירכא בתרייתא דעושה ב' אוירין וב' פסין וכן נראה מדלא קאמר תלמודא אלא וכו' ודו"ק:

בא"ד דהכא כל הפחות מג' כלבוד דמי וה"ל כסתום כו' וע"ק טפי דבב' פסין שיס בכ"א חצי טפח ומשהו סגי כו' עכ"ל לכאורה שזה סותר מה שכתבו לעיל בדף ז' בעושה לו טפח שוחק דקנה פחות מג' סמוך לדופן לא יועיל כו' ועוד דקנה מבטל ליה אוירא עכ"ל הרי לך בהדיא דאף בפחות מג' אמרינן אתי אוירא דהאי גיסא כו' ויש לחלק דגבי ההוא טפח קאמרינן התם דאוירא דהאי גיסא כו' ולא הוי כלבוד אבל במחיצה שלימה הוי שפיר כלבוד ולא אתי אוירא כו' וכה"נ חלקו התוס' לקמן לרבא דלית ליה לבוד ביש לה פצמינן ע"ש ודו"ק:

בד"ה אייר פוסל כל הסוכה כו' ואפילו מה שיוצא לחוץ לגמרי כו' עכ"ל פי' היוצא לחוץ לגמרי היינו מה שכנגד האייר או הפסול לצד הפתח וכן נראה מלשון הרא"ש ע"ש וק"ל:

דף יז:

בד"ה ותני עלה הבגד כו' דוקא כסדר הזה לפי ששיעורן קרובין כו' עכ"ל אע"ג דשוו שעוריייהו ליטמא מושב אין מצטרפין אלא בששיעורן קרובין והא דפריך אביי לרבה כיון דבסוכה קטנה שוו שעוריייהו ליצטרפו אייר הפוסל בג' טפחים וסבך פסול הפוסל בד' אמות אין זה מקרי שיעורן רחוק כיון דליכא שיעור פסול אחר בין אלו ב' שיעורי פסול משא"כ בבגד ועור דאיכא שיעורא דשק בינייהו ודו"ק:

דף יח.

בפרש"י בד"ה אמאי כשירה בכל אחת מהנסרים כו' ואם גדולה היא אותם שחון לר' אמות פוסלות בה עכ"ל לכאורה יש כאן גמגום דל"ל לפסול אותן שחון לר' אמות משום דליכא למשרייה דזופין עקומה יציפוק ליה דאיכא בין פסל לפסל נסר הרחב ד' וחוצן בין כשר לכשר וליכא הכשר סוכה במקום אחד יי"ל בדוחק דמשמע ליה דודאי המקשה ידע דאיכא לאשכוחי דיבואו ב' פסלין באמצע אלא דלא הוה ידע למימר דמיירי דוקא בח' מצומצמות דמשמע ליה דמיירי אף ביותר משמונה אלא דא"כ ליכא למשרייה דזופין עקומה הב' פסלים שבאמצע והמתרץ השיב לו דאיירי דוקא בח' מצומצמות דהשתא איכא למשרי שפיר הב' פסלים שבאמצע על ידי דופן עקומה וק"ל:

בד"ה שאין בה אלא ח' אמות מצומצמות לא פחות ולא יותר כו' עכ"ל אינן שוין דלא יותר ליכא לאשכוחי כלל אבל פחות איכא לאשכוחי בב"ב טפחים ולא קאמר לא פחות אלא למעוטי הפחות ממ"ח עד ג' ב' וק"ל:

תוס' בד"ה סיכך על גבי אכסדרה כו' לפיכך נראה כי מעיקרא פליגי בסיכך על אכסדרה כו' דאורחא דמלתא למעבד צניעות קצת כו' עכ"ל כתב מהרש"ל ג"ל שהתוס' מפרשים בסיכך ע"ג אכסדרה שיש לה ב' מחיצות והיא עצמה הוי הסוכה וכן כו' עכ"ל והאריך ע"ש ואף שלפום ריהטא נראה כדבריו ממ"ש דאורחא דמלתא למעבד צניעות כו' שהוא טעם לאכסדרה סתם דנקט שיש לה ב' דפנות כמין ג"ס משום דאורחא הכי הוא דלסוכה גופה לא הוו צריכי להאי טעמא דע"כ איירי ביש לה ב' דפנות דאי לאו הכי לא מהני לה פי תקרה כמו שהוכיחו לעיל ולקמן דלא מהני פי תקרה אלא ביש לה ב' דפנות אבל א"א לומר כן דאם כן הוויין המחיצות לאויר הסוכה עבדין שהאכסדרה היא הסוכה גופה ומאי קאמר ורבא אמר לך ע"כ לא קאמר רב התם כו' אבל הכא דלאו להכי עבדי דוחק לפרש דה"ק דלאו להכי עבדי שלא לשם סוכה אלא לשם אכסדרה כיון דאויר האכסדרה הוא אויר הסוכה גופיה ועוד אי הוו התוס' מפרשין ליה הכי לא ה"ל לשתוק מלפרש כן לפי שיטתם ולא כפרש"י שפירש דפי תקרה לשם חלל אכסדרה עבדיה ולא לאויר שחוצה לה וע"ק שהרי התוס' כתבו לקמן דכל היכא דקאמרינן סתם אכסדרה ולא נקט צבקעה היינו אכסדרה שיש לה ג' מחיצות והכא הא נקט אכסדרה סתם ומיירי שאין לה אלא ב' מחיצות ועוד שדחק עצמו מהרש"ל במה שכתב הרא"ש ולפר"י אין הסבך מהלך על פני כל החצר אלא יש לסוכה ב' דפנות ובשלישית סיכך ע"ג אכסדרה כו' שאין זה ר"י בעל התוס' אלא רי"ף שמפרש לה הכי דסמך לה בשלישית על אכסדרה וזה אינו כדדברי רי"ף לא הזכיר בשום מקום ב' דפנות אלא בסמוך לה ואלדברא בפרק כל גנות מוכח מדברי הרא"ש שהבין מדברי הרי"ף לפרש לגבי שבת דמיירי בג' דפנות ובשם ר"ת כתב שם הרא"ש דמיירי גם בשתי דפנות ודעת זו הזכירה שם בתוס' בשם רי"י וא"כ ע"כ מ"ש כאן הרא"ש ודבריו כתבתי בפ' כל גנות לא קאי לפירוש רי"ף גם אין לשון הרא"ש להזכירו רי"ף אלא רב אלפס וע"כ נראה דודאי לגבי שבת איכא לפרש פלונתא דרב ושמואל לענין לטנגול בתוכה כדמשמע מכל הפירושים אבל לגבי פלונתא דאביי ורבא בסוכה לית לן לפרושי סיכך ע"ג אכסדרה אלא בסמוך לה וכמתני' דהכא דמיייתין עלה והיינו משום דכל אכסדרה יש לה כבר נג וסבך ולגבי שבת שפיר מצנין לאשכוחי פלונתייהו בגופה דאכסדרה המסוככת אי פי תקרה יורד וסותם או לא אבל לגבי סוכה דצריך סבך כשר לא מצנין לאשכוחי פלונתייהו אלא בסיכך בסמוך לה באויר החצר אם פי תקרה של אכסדרה יורד וסותם גם לאויר שחוצה לה או לא והשתא מ"ש התוס' לפיכך נראה כי מעיקרא פליגי בסוכך על אכסדרה שאין לה פצמינן ביש לה ב' דפנות כו' היינו שיש לסוכה ב' דפנות כמין ג"ס ובשלישית סמך על אכסדרה שאין לה פצמינן והם דברי ר"י בעצמם שכתב הרא"ש ומשום דמקשינן ממתני' וכן חצר המוקפת אכסדרה ואמאי נימא פי תקרה דאיכא לאוקמא באין לה דופן כלל דהאכסדראות דמוקפות ליה פתוחות לסוכה זו מכל צד ובהא אביי נמי מודה דלא אמרינן בה פי תקרה כיון דאין לסוכה זו ב' דפנות מש"ה הוצרכו התוס' לומר דמשמע ליה למקשה דמסתמא מתני' לא איירי בכה"ג אלא בעשה לה ב' דפנות כמין ג"ס דאורחא דמלתא למעבד הכי בכל סוכה המוקפת אכסדרה אף אם הכשרה במחיצות הבית משום צניעות שלא תהיה הסוכה פרוצה מכל צד להאכסדראות והשתא שפיר פריך לאביי גם מ"ש מהרש"ל שפרש"י מפרק כל גנות שהביאו התוס' כאן לא איירי כלל במפולש לאכסדרה אלא בסיכך ע"ג ממש אין שם הכרע אלא דלפום רהיטא הוה משמע כן ממה שפרש"י שם ובתוך האכסדרה אין נראין כו' ולדרכנו נראה דודאי כיון דלענין סוכה קמייירי התם אין לפרש דסיכך ע"ג אכסדרה ממש שהרי מסוככת כבר אלא דמיירי נמי בסמוך לה וה"ק דאפילו בתוך האכסדרה אין נראין הפצמינן משום מחיצות הראשונות דאי הוו נראין באכסדרה כגון שהשוה את הפצמינן מצפנים ונטל מחיצות הראשונות היה נראין שפיר באכסדרה וכשר דה"ל נראין מבחון ושוה מצפנים וק"ל:

בא"ד ורבא דהוה מקשה ס"ד דאפילו רבנן דלית להו פי תקרה כו' עכ"ל גם בכאן דחק מהרש"ל לפרש דרבא הוה ס"ד אף דבשבת יש חילוק בין כמין ג"ס למפולש בסוכה אין שייך לאסור כ"כ מפולש והביאו לזה לפי מה שהבין דלכ"ע אף לרבנן מהני כמין ג"ס לגבי שבת ואינו כן דאם כן לגירסת ר"ח ור"ת דלית ליה לשמואל פי תקרה אפילו בג' מחיצות שמואל כמאן אלא ע"כ שמואל אית ליה דלרבנן לא מהני פי תקרה אפילו בכמין ג"ס ורבא נמי הוה סבירא ליה ולא ידע כלל לפלוגי בין כמין ג"ס ובין מפולש אלא לאביי ע"כ לפלוגי בין שבת לסוכה ומש"ה מקשה לאביי כיון דמהני פי תקרה בסוכה שאינה מפולשת מהני נמי במפולשת ודו"ק:

דף יט.

בד"ה אחוי ליה נראה כו' דאי משום מינו חדא כו' עכ"ל צ"ע מאי מינו איכא הכא דאי הוו ג' מחיצות בלא לחי נמי הסוכה כשירה ואי לא הוה אלא ב' מחיצות לא משתרי בלחי לגבי שבת לרבנן דפליגי אר"י וכה"ג הקשו התוס' לעיל גבי סיכך על גבי מבוי כו' וי"ל דלעולם איירי שיש ג' דפנות אלא שלא סיכך אלא מדופן אמצעית לצד אחד מב' דפנות של הצדדין דהשתא אין לסוכה זו אלא שני מחיצות ולחי אחד וכה"ג כתבו התוס' שם ודו"ק:

בפרש"י בד"ה מ"ד כיון דלא ממשיך דופן כו' והא לית בה ז' טפחים כהכשר סוכה עכ"ל לכאורה יש לדקדק דאי אסבך היוצא קאמר דלית בה ז' כו' מה לי יש בו ז' טפחים או לא ואי אסוכה גופה קאמר לפוסלה כיון דלית בה ז' דסבך היוצא אינו מצטרף עמה דבאנפיה נפשיה הוי הא עיקר הך מלתא לאשמועינן ביש בה יותר מז' כנראה מדברי הרא"ש וכמ"ש הטור דאשמועינן אע"פ שעשה דופן של הצדדין יותר על ז' ודי לו בז' וה"ה הרי גילה דעתו לעשות כל הסוכה בדפנות ארוכות כו' ע"ש דלכ"כ הא ודאי דלא גרע מב' כהלכתן וג' אפילו טפח ונראה דאסבך היוצא קאי וה"ק דאף אם יש לו ז' טפחים לסבך היוצא הא לית להו לאותן ז' טפחים הכשר סוכה דהיינו דפנות כהלכתן שהוא הכשר סוכה ודו"ק:

דף יט:

בפרש"י בד"ה לא עלתה לו טבילה כו' אלו מעלין ולא פוסלין השלג כו' אשלומי אין בפני עצמו לא עכ"ל צ"ע לפרש"י אמאי נקט טיט הנרוק יוכיח טפי מכל הנך השלג כו' ולפי' התוס' ניחא וק"ל:

תוס' בד"ה כאן בגדולה כאן כו' אלא דנקט ברישא עשאה לשכיבה בכל מחצלות כו' עכ"ל דכיון דברישא הזכר גדולה ולא נקט לגבי לסיכוך קטנה לא משמע להו לפרש דסיפא ה"ק ואם קטנה היא ועשאה לסיכוך כו' כפרש"י אלא דלסיכוך אגדולה נמי קאי ובכל מחצלות איירי בין ברישא ובין בסיפא ונקט גדולה וה"ה לקטנה ודו"ק:

בד"ה אמר רבא בגדולה כ"ע כו' אבל מלתיה דת"ק לעולם כדשנין כו' עכ"ל ונראה דר"ל כדשנין לעיל היינו דלסיכוך מיירי בקטנה מיהו לאו ממש כדלעיל דמש"ה הוצרך הכא רבא לפרש דברי ת"ק ולא שבק

ליה כדשנזן לעיל דקאמר רבא הכא וה"ק כו' הא סתמא געשית כמי שעשאה לסיכוך כו' והיינו משום דבעי לפרש לסיכוך דבמלתיה דת"ק דומה קצת לסיכוך דלר"א דפירושו דסתמא געשה כלסיכוך דקתני בסיפא דמילתא ה"נ ת"ק קאמר דסתמא גדולה געשה כלסיכוך דקטנה דקתני בסיפא וק"ל:

דף כ.

בפרש"י בד"ה אלא אמר רב פפא כו' ומלתא דת"ק הכי מפרשא כדאוקימנא מעיקרא רישא בגדולה כו' עכ"ל אע"ג דהשתא נמי איכא לפרש לסיכוך דבמילתיה דת"ק אסתמא קאי לגבי גדולה כפרש"י לרבא ניחא ליה לפרש הכא כדמעיקרא משום דהשתא הוי לסיכוך דבמילתיה דת"ק ממש כלסיכוך דבמילתיה דר"א דהיינו כדפריש לסיכוך אבל לרבא אדרבה ניחא ליה לפרושי ללסיכוך במילתיה דת"ק אסתמא קאי דומה לסיכוך דבמילתיה דר"א דקאי נמי אסתמא ודו"ק:

תוס' בד"ה של שיפה ושל גמי כו' ואפילו לר"ל דאמר מחצלת ממש לא תני לה כו' עכ"ל כצ"ל דשל קנים שכתוב בכל הספרים אין לו מקום כאן ואין להקשות דמאי קא קשיא להו לר"ל דהא כיון דמוקמינן הך ברייתא לקמן בדלית ליה גדנפא אימא דחכמים דאית להו בדאית ליה גדנפא דטמא מדרם ומדו הכא ימש"ה לא פליגי ברישא בשל גמי לענין מדרם דו"ל דלענין טומאת מדרם אין לחלק בין אית ליה גדנפא ללית ליה ועוד נראה לקמן מתוך שמעתין דגבי גמי ושיפה ליכא לפלוני בין אית ליה גדנפא ללית ליה דהא בתר דמפלגנין בין אית ליה גדנפא דעשוי לקבל פירות ללית ליה פרכינן למ"ד מחצלת ממש של גמי למאי חזי ודו"ק:

בד"ה ושל חילת בקטנה מיירי עכ"ל והוא כפרש"י ולדבריהם תנא דמתני' דסבר בקטנה סתמא אין מסככין ע"כ לא סבר כרבי יוסי וכרבי דוסא דאמרי אחת זו ואחת זו מסככין אבל הרא"ש כתב דת"ק דמתני' דלא מחלק במחצלת קנים אלא בין גדולה לקטנה סבר כרבי יוסי וכרבי דוסא ולדבריו צ"ל דהך פלוגתא דשל קנים וחילת בגדולה מיירי וגדולה פירושה גדולת השטח וזה דעת הרמב"ם כמ"ש המ"מ ע"ש:

דף כ:

תוס' בד"ה ראיתם טובי עבדי שהוא ת"ח כו' דהא הכא גבי סוכה מיחו בידו חכמים כו' עכ"ל למאי דס"ד השתא [לנא] שמיחו בידו חכמים ממש דא"כ מאי קאמר ר"ג ראיתם שהוא ת"ח ויודע שעבדים פטורים אלא דה"פ דמשמע ליה למקשה דהעבד מעצמו עשה כן מפני אימתו של ר"ג שאילו היה יושב בסוכה היה מוחה בו ר"ג ומש"ה קאמר שפיר דמחלפא שיטתיה דר"ג ועיין בר"ן וק"ל:

דף כא.

בד"ה והתינוקות יושבין בתוספתא דפרה קתני להכל שוין שהתינוקות צריכון טבילה כו' עכ"ל מפירוש הרע"ב במסכת פרה אבל צריכון טבילה לכ"ע שמא נטמאו בשרץ עכ"ל:

בד"ה והרי דלת דיש בה כו' ונ"ל דקס"ד דבעלי חיים כו' ולא שייך טעם זה אלא בדבר התלוי בסברא ולא למאי דילפינן ממשכן עכ"ל אינו דומה [א] שבאו לקיים פרש"י דודאי משום דילפינן ממשכן לא געשה הסברא הפוכה להיות בעלי חיים נגרע מלעציל אלא שבאו ליישב עיקר קושייתם דמהך טעמא הוי סבר המקשה דמועיל בשוורים יותר מבדלגותא אע"ג דהונחו לשם אהל וק"ל:

בד"ה שדעתו של תינוק גסה עליו קסבר רבי יהודה אהל זרוק שמיה אהל כו' עכ"ל דהא דלא בעי רבא למימר הא דלא היו מביאין דלגותא דאית ליה לרבי יוסי כמאן דאמר דאהל זרוק לא שמיה אהל ומ"מ בשוורים מהני דחשיב אהל כדדרשינן וגידים תסוככני כדקאמר רבא גופיה לקמן וכמו שכתבו התוס' לעיל משום דרבא ידע הך ברייתא דקאמר רבי יוסי טעמא מפני שדעתו של תינוק כו' דע"כ אית ליה אהל זרוק שמיה אהל:

דף כא:

בד"ה שאין לה קבע שמטלטלת כו' והא דקתני מתני' ר"י אומר אם אינה יכולה כו' הא יכולה לעמוד כו' עכ"ל בלאו האי דיוקא אמלתא דאביי גופיה דקאמר אבל סיכך ע"ג מטה כשרה ה"מ לדייק הכי אע"פ שאין מכרעיה המטה לסכך י' כו' ועיין ברא"ש שתמה מה בא אביי להשמיענו דהא משנה שלימה היא ר"י אומר אם אינה יכולה כו' הא יכולה כשרה וכתב לישב זה לפי הירושלמי ע"ש:

דף כב.

בפרש"י בד"ה ביניהם בין התחתונות לעליונות כשהן מכוונות טהור וה"ה בשאין מכוונות שעל גבה טהור כו' עכ"ל אין לפרש לדבריו דביניהן ועל גביהן על הטומאה שביניהן קמייירי דלא הל"ל בזה טהור בסתם אלא כנגדו עד לרקיע טמא כדקתני במתני' בע"ג עליונה כו' ובעל גביהן כו' ועוד דהך מלתא שנויה בתוספתא בהדיא בתר הך בבא דמיייתי כמו שהביאו התוס' דקתני בתר הך בבא דמיייתי תלמודא תחתיה טמא ביניהן וע"ג טהור ביניהן או על גביהן כנגדו עד לרקיע טמא ותחתיהן טהור שפי' ביניהן יע"ג דהך בבא על הטומאה שביניהם וע"ג אלא על כרחך דהאי ביניהן או על גביהן טהור דמיייתי תלמודא לפירוש רש"י מיירי כולה בטומאה תחתיה ובכלים שביניהן ועל גביהן קאמר דטהורים והאי במה דברים אמורים דברייתא אכולה מתני' קאי כפרש"י ותלתא מילי קתני בה בטומאה תחת אחת מן התחתונות תחתיה טמא ולא תחת כולן אפילו באין מכוונת דלא אמרינן בה חבוט רמי והכלים שביניהן טהור במכוונת ושעל גביהן טהור באין מכוונת ונקט רש"י על גבה במקום על גביהן משום דכל על גביהן ע"ג חלא מיניייהו בטומאה תחתיה קאמר דטהור אף כנגד הטומאה מפני שחונצת בפני הטומאה וכ"ה לשון התוספתא ועל גבי כו' במקום על גביהן דקתני בברייתא ומ"ש שזכ רש"י תחתיה טמא דכיון כו' הוא מלתא באנפי נפשה לכולה ברייתא דמש"ה תחתיה טמא וביניהן ועל גבה טהור כיון דיש טפח כו' והשתא בין לפרש"י בין לפי' התוס' ביניהן ועל גביהן טהור אבלים קאי אלא דבמלת ביניהן הם מחולקים ללפרש"י מלת ביניהן הם בין התחתונה לעליונה במכוונת קמייירי ולפי' התוס' מלת ביניהן נמי באינה מכוונת וביניהן בין שתי התחתונות טהור דלא אמרי' חבוט רמי וניחא להו לפרש ביניהן הכי ולא כפרש"י משום דהשתא הוי מלת ביניהן ממש דומיא דביניהן דקתני בריש הברייתא ביש ביניהן פתח טפח אבל אין ביניהן פתח טפח כו' דהיינו בין ב' התחתונות וזה ברור ודברי מהרש"ל אינם מובנים בזה כל הצורך ואין להאריך:

דף כב:

תוס' בד"ה (כזוזא מלעיל) (*) [כאן מלמעלה] כו' ורואיה לדבר ונהי בעיינינו כחגבים כו' עכ"ל נראה דפשטיה דקרא ונהי בעיינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם הכי משמע להו שהוא נאמר דרך משל על

הרואה ממקום גבוה לשפל או משפל לגבוה שדמה לו דבר גדול לקטן וכ"כ הרד"ק בספר ישעיה בפסוק היושב על חונן הארץ ויושביה כחגבים שהוא נאמר ד"מ כיושב על מקום גבוה ומביט במקום שפל ידמה לו דבר הגדול לקטן לפיכך אמר ויושביה כחגבים וכן היינו בעיניהם עכ"ל ורישא דקרא ולא דה"נ הכי מתפרש דונהי בעיינינו כחגבים משום דכן היינו בעיניהם מצד רוב גובהם שראו אותנו ממקום גבוה וק"ל:

דף כג.

בד"ה ולמ"ד שמא תמות כו' אליבא דר"מ דחייש למיתה דלא שכיחא כ"ש כו' עכ"ל לרווחא ולקושטא דמלתא כ"כ דכ"ש הוא דאכתו לא ידע המקשה לפלוני בין שמא תמות לשמא תברח ועוד דאכתו אמאי דפריך לקמן למ"ד גזירה שמא תברח ניחוש שמא תמות כו' תקשי לן דהא ע"כ למ"ד נמי שמא תמות ע"כ רבי יהודה דמכשיר לא חייש כו' אלא דאית לן למימר לסברת המקשה דמשה שמא תמות לשמא תברח מ"מ רבי זירא אליבא דר"מ דחייש שמא תברח ניחוש נמי למיתה וה"נ מצינן למימר לאביי ודו"ק:

גמ' והא איכא רווחא דביני ביני כו' לכאורה דאפלוגתייהו דאביי ורבי זירא פריך הכי ויש לדקדק דאנופא דבריייתא ה"מ לאקשווי הכי לרבי יהודה דמכשיר וי"ל דעיקר קושייתו הכא משום דלמא רבעה להני טעמי דאביי ורבי זירא דאנופה דבריייתא המ"ל טעמא דמסיק דכל מחיצה שאינה עשויה בידי אדם כו' ומיירי בפיל ואפילו קשור דליכא למיחש דלמא רבעה ובהכי יתיישב מה שמקשין בשמעתין לרבא דמוקי טעמא דר"י בההוא דלוקח וין משום בקיעת הנוד כדאיתא בפרק כל הגט כמ"ש התוס' לקמן ואמאי לא חייש ר"י הכא לגבי סוכה לשמא תמות או לשמא תברח דהא מוכח בשמעתין דאם ניחוש לשמא יבקע הנוד מכ"ש דניחוש לשמא תמות ולשמא תברח אלא דע"כ אית לן למימר דרבא מוקי לה בטעמא דמסיק דכל מחיצה שאינה עשויה בידי אדם כו' ומיירי בפיל ואפילו קשור דליכא למיחש לא לשמא תמות ולא לשמא תברח ודו"ק:

דף כג:

בפרש"י בד"ה אומר ב' לונגין כו' וכגון שהגיע לילי שבת או אין עמו כלים טהורים כו' עכ"ל וכצ"ל מפרש"י בפ"ק דחולין ע"ש:

תוס' בד"ה שני לונגין כו' והא דלא תני הכא למחר ולא לגבי דמאי כו' וה"ה נמי גבי כו' תאנים של טבל כו' אלא לפי שירצה לתקן המותר הכל בבת אחת לא קתני למחר כו' עכ"ל פתחו דבריהם בהך דדמאי וסיימו בטבל וע"כ נראה להגיה כאן ולא גבי טבל ודמאי כו' מיהו אע"ג דבנוסחאות שלנו קתני שם למחר גבי דמאי אין למחוק כאן מתוך התוספות דמאי דנראה מדברי הר"ש בפרק ד' דדמאי דלא היה גרם למחר נמי גבי דמאי אלא בהך דמוזן לחוד וע"ש:

בא"ד אבל כאן שהוא ולאי צריך ליתן ללוי ואפילו את"ל דלוקח מן הכותי כלוקח מן הנכרי דאמר בפרק שני דבכורות מעשרן והן שלו משום דאתי מוכח גברא דלא מצי לאשתעווי דינא בהדיה מ"מ אסור להפריש בשבת ע"י קריאת שם דבהש"מ מאחר דבין השמשות אין מעשרין את הודאי ולהכי לא קתני הכא מעשר כו' עכ"ל כל זה חסר כאן וכ"ה בפי' הר"ש בפ"ז דדמאי ומהרש"ל הגיה כאן בתוס' והא דלא קתני הכא מעשר כו' ועגלם ממנו החסרון כאן בתוס' כמו שהוא בפירוש הר"ש ע"ש:

בד"ה דברי ר"מ משמע כו' והא דמשמע פרק בכל מערבין גבי ב' רימונים כו' היינו למאן דאית ליה ברירה עכ"ל ולאי דהתם ה"נ מפרש דבריו ואפילו ר"י ושמואל דלית להו ברירה בעלמא ומדו בכה"ג כמ"ש התוס' ודקאמרי היינו למאן דאית ליה ברירה היינו למאן דאית ליה ברירה בכה"ג במפרש דבריו אע"ג דלית ליה בעלמא וק"ל:

דף כד.

בא"ד משום דכל המתלקט מפרש דבריו וסומך להתברר ע"י תנאו כו' עכ"ל וכצ"ל מפירוש הר"ש במסכת דמאי פ"ז והשתא אין זה סותר דבריהם דלקמן כמו שהבין מהרש"ל שזה שהביאו למחקן:

בד"ה רבי יהודה ור"י ור"ש אוסרין כו' ורבא דלא מפליג התם מפרש טעמא משום בקיעת הנוד ורבה מפרש טעמא בפרק בכל מערבין משום דבעינן ראשית כו' עכ"ל כצ"ל מפירוש הר"ש והכי איתא בהדיא ר"פ בכל מערבין דרבא דלא מפליג בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים מוקי ליה משום בקיעת הנוד וק"ל:

דף כד:

בד"ה ורבנן האי וכתב מאי עביד ליה כו' וא"ת ולר"י הגלילי כו' וי"ל דבפרק המגרש דרשי' וכתב לה ולא להלחברתה עכ"ל ובפ"ב דגיטין ובפ"ק דעירובין כתבו דלרבנן מוכתב אחרינא דרשין בכתובה מתגרשת ומלה ולא לה ולחברתה עכ"ל ותימה לדבריהם דהכא שכתבו דמההיא דלשמה שפיר ילפינן כלל ופטר דא"כ מאי פריך הכא לר"י הגלילי האי סברא מנליה כו' דלמא קושטא דמלתא דמההוא דלשמה יליף כלל ופטר ומוכתב אחרינא דרש כמו לרבנן בכתובה מתגרשת ומלה ולא לה ולחברתה ונ"ע:

בד"ה ע"מ שלא תלכי לבית אביך כו' תימה והא אם מת אביה לא חשיבא תו בית אביה עכ"ל כצ"ל מהרש"ל וכ"ה בתוספות פ"ק דעירובין דמאו מכרו שכתב בנוסחאות התוס' לא תירצו מידי והיינו דלא קשיא להו ממכירה משום דאף אם מכר אביה ביתו אין זה כריתות דאפשר [א] שיקנה בית אחר וק"ל:

דף כה.

בד"ה קמה קצורה כו' לא שייך כאן לאקשווי אי הכי ניטולטל כו' עכ"ל ובהך דלעיל היה שם אילן או גדר כו' דמוקי לה בהוצא דופנא לא תקשי להו לאקשווי דא"ה מאי למימרא כו' כדפריך בהך דלעיל משום דבהך שינויא דקאמר דלמא אתי לאשתמושי כו' לא מתיישב אהך כמ"ש התוס' פ"ק דעירובין מיהו ק"ק [ב] אמאי לא מסיק מאי למימרא בהך שינויא דמסיק התם דקא משמע לן דמחצית קנים פחות מג' טפחים:

בד"ה בלכתך בדרך פרט לחתן כו' וסוגיא דשמעתין משמע דמבלכתך בדרך ממעט האי דבמצה קעסק כו' עכ"ל כ"ה בנוסחת תוס' ישנים אך חדשים מקרוב באו שהגיהו בתוס' וסוגיא דשמעתין משמע דמבשבתך בביתך ממעט האי דבמצה קעסק כו' והיינו משום דמשמע להו דסוגיא דשמעתין היינו הא דקתני בבריייתא שבשבת בביתך פרט לעוסק במצה כו' ואינו כן דלא הול"ל סוגיא דשמעתין משמע דבהדיא קתני הכי בבריייתא אבל נוסחת התוספות הישנות ישירות דסוגיא דשמעתין משמע דמבלכתך בדרך ממעט האי דבמצה קעסק והיינו ממאי דקאמרי' בשמעתין בלכת דידך הוא דמחייבת הא בלכת

דמצינה פטירת ואהא קמיינתו ראייה דבברכות הנירסא להפך כו' וה"נ ראוי להיות צברייתא דמיינתין הכא ואף שבברכות הנירסא שלפנינו הוא כדהכא נוסחת התוס' לא היה שם כך:

דף כה:

בד"ה שחל ז' שלהן בע"פ כו' ואפילו לרבי עקיבא לא יתכן לפי הספרים כו' ומיהו אותה גירסא ליתא אלא ר' יצחק כו' עכ"ל לאותה גירסא דוקא דלר' עקיבא חל ז' שלהן בע"פ דהשתא אפשר דלא נטמאו מישאל ואלצפן בר"ח קאמרי התוס' דא"כ לא יתכן דנאמרה פ' טמאים בר"ח קודם שנטמאו אבל בשמעתין דלא קאמר שחל ז' שלהן בע"פ אלא דנטמאו בר"ח כדקאמר ר"י והלא כבר היו יכולין לטער דהשתא שפיר מצינן למימר דנאמרה פ' טמאים בר"ח שבו ביים נטמאו מיהו בפרק הנזקין הקשו התוס' ודחו פ"ה (נמי) מר"י הגלילי דקאמר דנטמאו בארנוו של יוסף והיינו משום דמשמע להו התם לכיון דמקודם ר"ח נמי היו טמאים לא היה זמן לאומרה פרשת טמאין בר"ח משא"כ לר"ע דבר"ח נטמאו ודו"ק:

דף כו.

בד"ה חתן פטור מק"ש דטריד כו' לית להו להני תנאי העוסק במצוה כו' וקשיא דאי לית להו אס כן יתחייב חתן בסוכה כו' עכ"ל לפום ריהטא וכמו שהבין בעל המאור פרש"י אין מקום לקושייתם שכתב לפרש"י דהני תנאי בין לת"ק בין לרבי שילא לית להו העוסק במצוה פטור מן המצוה ול"נ בהא ומכל המצות האמורות בתורה כו' וטעמא דת"ק דפוטור החתן וכל בני החופה מן התפלה ומן התפילין משום דבעי כוונה ויתירתא ושכיחא שכרות כו' עכ"ל דהשתא קושטא דמלתא הוא בין לת"ק בין לרבי שילא החתן וכל בני החופה חייבין בסוכה ובכל המצות דהעוסק במצוה אינו פטור מן המצוה אלא שהתוס' הבינו מפרש"י דהני תנאי היינו תנאי שאמרו משום ר' שילא אית להו העוסק במצוה אינו פטור מן המצוה מדאית להו דכל בני החופה חייבין בכל המצות אבל ת"ק דרבי שילא דפוטור בבני החופה מן התפלה ומן התפילין אית להו דהעוסק במצוה פטור מן המצוה ואין חילוק בין תפלה ותפילין לשאר מצות ואפשר דהוו גרסי נמי בהדיא בדברי ת"ק ומכל מצות האמורות בתורה כנראה מדברי בעל המאור דאיכא דהוו גרסי הכי ואהא שפיר קשיא להו דאי לית להו להני תנאי שאמרו משום רבי שילא דהעוסק במצוה פטור מן המצוה א"כ יתחייב לדידהו החתן בסוכה ובכל המצות ובהא פלוגי נמי את"ק דפוטור ומשמע דלא לחייבי לחתן טפי אתו לאפלוגי את"ק אלא לפטור החתן יותר מת"ק אתו לאפלוגי ומיהו ממה שפרש"י בדברי ת"ק טעמא דפטור מן התפלה משום דבעי כוונה ומן התפילין משום שכרות הוא מוכרע כדברי בעל המאור דת"ק נמי לית ליה עוסק במצוה פטור מן המצוה דא"כ לא היה צריך להאי טעמא ואולי שצפ"ה שלפניהם לא היה כל זה כנראה שכתבו כל פ"ה דבשמעתין ולא כתבו זה והדברים ברורים ודו"ק:

דף כו:

בפרש"י בד"ה לימא קסבר רבי יוסי כו' ומבעי לן למעבד כוותיה כו' עכ"ל דמש"ה לא קמבעי לן לעיל לרבי יעקב לימא סבר ר"י כו' דלא אכפת לן בהכי כיון דלית הלכתא כוותיה:

דף כז.

בד"ה חזר בו ר"א אלץ חכמים כו' ובהא מיהא פליג כו' כמו שיש תשלומין לקרבנות ויז א' אף ביו"ט אחרון עכ"ל יראה שהוכרח הכא להאי טעמא דכמו שיש לו תשלומים לקרבנות כו' דמש"ה השתא למאי דחזר בו ר"א ולא תקשי לן מאי השלמה דסוכה איכא בליל יום טוב אחרון לתשלומין דליל יו"ט ראשון דבעו סוכה לכ"ע כיון דמצינו בו השלמה אחרת מיום אחרון ליום ראשון לגבי קרבנות אית לן למימר הך השלמה דאכילת יום אחרון לתשלומין ליל הראשון אע"ג דסוכה ליכא ביום אחרון אבל למאי דס"ד דהאי ישלים קאי ל"ד סעודות הא ודאי ליכא השלמה כיון דליכא סוכה ביום אחרון וליכא נמי השלמה אחרת מיום אחרון לשאר ימים ומהרש"ל דחק בזה לפרש דחויבא דליל יו"ט ראשון לאו בסוכה תליא אלא ילפי' מליל פסח דצריך אכילה כו' והאריך ע"ש ואין זה דומה דהא לגבי מצות סוכה ילפינן מליל פסח דכמו דמצות אכילה בליל פסח הוא מצוה כך מצות אכילה בליל ראשון דחג הוא בסוכה כדאיתא בירושלמי שכתבו התוס' ודו"ק:

תוס' בד"ה אי בעי אכיל כו' אע"ג דלר"א אמרינן בשאר ימים אס משלים במיני תרגימא יצא עכ"ל לשיטתם כתבו כך דבשאר ימים מיה"ד סעודות אס משלים אותן במיני תרגימא יצא משא"כ בסעודת ליל ראשון דחג דלא מהני בה השלמה במיני תרגימא כיון דסעודת ליל ראשון בעי בזית דגן כמו שהקשו לקמן לפרש"י ולדבריהם נגרסינן במתני' מי שלא אכל ביו"ט ראשון ישלים כו' וכ"ה בכל נוסחאות המשנה הישנים אבל חדשים מקרוב באו שהניחו מי שלא אכל בליל יו"ט ראשון ישלים כו' ואין זה נכון לדברי התוס' דלא מהני השלמה לסעודת ליל יו"ט ראשון:

דף כז:

בד"ה כל האזרח בישראל כו' ושמא הוא מרבי מדכתיב תשבו כעין תדורו שותפין שיכולים לישב יחד כו' עכ"ל במהרש"ל נמחק שותפין ונ"ל טעות דמסתמא ר"א פוסל בשותפות כמו שפוסל בשאלה וממעטינן מלך כו' עכ"ל ועוד האריך ולישנא שיכולין לישב אינו מבזון כלל לדרכו אלא דרגילים הל"ל ואין להאריך בשאר דחוקים דודאי נוסחאות כל התוס' נכונות וישרות ולפי מאי דקיימו התוס' פרש"י מהכרח קושיא דצניית דמלשון לך שהוא לשון יחיד ממעטינן שאלה ומבגדיהם שהוא לשון רבים מרבינן שותפות אלא לדרבנן גבי סוכה ע"כ לית לן לאוקומי מיעוטא דלך לשאלה וריבויא דכל האזרח לשותפות דא"י לכל ישראל סוכה בשותפות כפרש"י וע"כ אתא לרביי שאלה אבל לר"א דמוקין כל האזרח למלתא אחריתא ואיכא הכא מיעוטא דלך וריבויא דתשבו כעין תדורו ודאי דאית לן למימר הכא כמו גבי צניית לאוקמא מיעוטא דלך לשאלה וריבויא דתשבו כעין תדורו לשותפות והיינו דקאמרי לשותפין היכולין כו' דלר"א שפיר מצינן לאוקמא ריבויא לשותפין שיכולין לישב בסוכה א' בשותפות דהאי ריבויא דתשבו כעין תדורו לא משמע סוכה לכל ישראל דאינס יכולים לישב בה בשותפות משא"כ לרבנן ריבויא דכל האזרח דמשמע סוכה אחת לכל ישראל דאינס יכולים לישב בה בשותפות כפרש"י והדברים ברורים ודו"ק:

דף כח:

נמי אמר אביי לעולם סוכה הלכתא ואצטריך כו' ולא בעי למימר דאיצטריך הלכתא לפטור נשים משום דקרא חויבא משמע דאתא הה"א לרבות נשים כמו גבי יוה"כ דא"כ לא היה מנקיט הכא התנא לאסמכתא להוציא נשים והיינו דאי מש"ה לא היה אצטריך לן הלכתא לפטור דודאי לא היה מוקמינן הה"א לרבות נשים כיון דאיכא לאוקמא לרבות גרים ודו"ק:

דף כט.

בפרש"י בד"ה איבעינא להו עד שיאור עד שיעלה עמוד השחר עכ"ל הכא דלא קאמר אלא עד שיאור ודאי דאית לן לפרושי עד שיאור קצת היום דהיינו עמוד השחר אבל לקמן דקתני עד שיאור וקתני נמי ויעלה עמוד השחר ע"כ דעד שיאור לאו היינו עמוד השחר דתרתני למה לי אלא משהאיר המזרח כפירוש רש"י ומש"ה קא מקשה תרתני דסתרי כו' וק"ל:

דף כט:

תוס' בד"ה קפסיק ותני ל"ש ביו"ט ראשון כו' ותימה הא אמרינן לקמן ניקב כו' דר' חנינא מטבול ביה כו' עכ"ל אע"ג דשמואל דמכשיר בשמעתין גזול ביו"ט שני ע"כ לא חש להאי קפסיק ותני לא ניחא להו למימר דרבי חנינא נמי לא חש ליה כיון דסתמא דתלמודא קא דייק ליה ורבי יוחנן ור' אמי נמי הוצרכו מש"ה למימר טעם משום מצוה הבאה בעבירה ואין דומה להם דר' חנינא פליג עלייהו אלא בדוחק כמו שתירצו לחד תירוצא וק"ל :

דף ל.

תוס' בד"ה משום דה"ל מצוה הבאה בעבירה כו' וא"ת לקמן דפסלינן לולב של אשרה כו' ומיהו תימה בפרק כל שעה דתניא אין יוצא ידי מצוה בטבול כו' עכ"ל ונ"ע דאקשיא להו מלולב של אשרה דלקמן ומצוה אמאי לא תקשי להו מסוכה גזולה דלעיל בס"פ הישן לרבנן דשאלה כשרה וגזולה פסולה מדכתיב לך וכבר הקשו כן התוס' בפ"ק ואס ניחא להו הכא מסוכה גזולה כתירועם שם דאיסורא דמצוה הבאה בעבירה אינו אלא מדרבנן א"כ קושייתם מלולב דאשרה ומצוה נמי ניחא וק"ל:

בד"ה כי יקריב מכס כו' תימה דבמרובה ממעט גזול מדכתיב קרבנו והכא ממעט ליה מדכתיב מכס כו' עכ"ל לכאורה תימה לתימיהתם דהא הכא מדכתיב מכס לא ממעטינן אלא לפני יאוש והתם מקרבנו למאן דלא מוקי ליה נמי בקרבן דחבריה לא ממעטינן אלא לאחר יאוש ויש ליישב בדוחק דתימיהתם אהא דבעי למימר אי לפני יאוש כו' דהיאך קס"ד דאתא קרבנו לפני יאוש כיון דהכא ממעט ליה מדכתיב מכס ושבו הקשו דהיאך קמסיק התם דלפני יאוש לא צריך קרא דהא הכא מצריך קרא מכס ללפני יאוש ויש מקשים מאי קא קשיא להו דאמאי לא נימא דה"ק התם דלפני יאוש לא צריך קרא דקרבנו משום דממכס דהכא נפקא דהא לפי תירוצם נמי ה"ק דלפני יאוש לא צריך קרא דקרבנו משום דמביטין נפקא וי"ל דודאי מביטין דנפקא לן דהרי הוא חולין שפיר קאמר דלמה לי קרא דקרבנו דהא לאו קרבן הוא כלל אלא חולין אבל אי אהך קרא דמכס דלא משמע דהרי הוא חולין לא הל"ל למה לי קרא אלא הכי הל"ל הא מהכא נפקא מהתם נפקא מדכתיב מכס ודו"ק:

בא"ד אמר רחמנא מה ביתו שלו כדאיתא במרובה וכו' עכ"ל כצ"ל דלהך מילתא נחתו הכא דלפני יאוש אין גזלן יכול להקדיש מדכתיב ביתו מה ביתו שלו אבל ממה ביתו ברשותו לא ממעטינן אלא דאין הנגזל יכול להקדיש כדאיתא התם וק"ל:

דף ל:

בפרש"י בד"ה וקרקע אינה נגזלת כו' וא"נ קני מצוה הבאה בעבירה כו' עכ"ל. פי' דבשעה שיחתכוה הם גזולים ואז יתחילו לקנות ביאוש וה"ל מצוה הבאה בעבירה ולא תקשי לך הא דפריך ולקונה בשינוי מעשה ובשינוי השם דאף אס הם יחתכוה ויהיו גזולים לא היו מצוה הבאה בעבירה אף דבקנין היאוש ודאי יהיו גזולים מ"מ בקנין שינוי מעשה והשם באגודה שאחר כך לא יהיו גזולים כיון דכבר קנאיה ביאוש גרידא בשעת גזילה מיהו התוס' לעיל לית להו הך סברא כלל אלא כיון דקני ביאוש גרידא לא היו תו מצוה הבאה בעבירה כיון דהקנין והמצוה לא חל כאחד כהך דהקדש וק"ל:

תוס' בד"ה וקרקע אינה נגזלת כו' ואי לאחר יאוש הרי קונה ביאוש וכן כו' עכ"ל הא ודאי למאי דקיימינן השתא יאוש גרידא לא קנה כדקאמר דליהוי יאוש כו' ושינוי רשות בימייכו וכן מוכח ממאי דכתבו התוס' לקמן דבסוכה בראש הספינה לא היה יוצא בה בין קודם יאוש בין לאחר יאוש משום גזולה אלא הא דקאמרי ואי לאחר יאוש הרי קונה ביאוש היינו משום דהוי יאוש ושינוי רשות וסמכו דבריהם הכא אמה שכתבו לקמן בסמוך אההיא דמכר פרה וטולית דליכא למימר דשינוי רשות לא שייך בקרקע הא טעמא דיאוש לא קני משום דבאיסורא אתי לדידה והכא גבי קרקע הרי נתייאש קודם שהחזיק בה הלוקח ודו"ק:

בא"ד וכולה מלתא תמוה דהא מתני' דהתם קתני הגזלן שנטע חייב כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי לא תקשו להו דהא מתני' דהתם תנן נמי ברשות הרבים חייב וי"ל דבהך מלתא דקתני רשות הרבים פטור אימא דפלגי רשב"א אמתני' דמתחייב ברה"א אבל הא דתלה פטור דר"ה בגזל קרקע משמע דבר פשוט ושנוי כבר לפטור שפיר מקשינן הא אדרבה כבר שנוי במתני' לחייב בגזל ודו"ק:

בא"ד ואם מתקנה היא דיש יאוש צריך לאוקמא כשנשתקעו שם הבעלים עכ"ל כ"ה בפי' הר"ש שם וכצ"ל וכוונתו דאם מתקנה שטעות נפל בהך ברייתא פטור במקום חייב וצריכא תיקון דצ"ל ברה"ר חייב בגזל קרקע כו' דהשתא בתיקון זה יתיישבו כל הקושיות חזן מזו ברה"ר מאן מייאש אבל כיון דע"כ לפי הטעות דקתני בה פטור הא דיש יאוש צריך לאוקומי כשנשתקעו דהוי אף מדאורייתא יאוש אף להקל כמ"ש התוס' לעיל וא"כ השתא נמי הוי שפיר רה"ר דומיא דשייך בו הך יאוש דנשתקעו שם בעלים ממנו ודו"ק:

בד"ה ולקניוה בשינוי השם תימה כו' וא"ת ועוצבא דהתם כו' ועדיף שינוי השם החוזר דקני עם יאוש כו' משינוי מעשה כו' והשתא ניחא הא דקאמרינן כו' עכ"ל ויש לדקדק דהך קושיא מעוצבא אין לה מקום כאן אלא אתלמוד ערוך דהתם דקאמר גבי מריש דשינוי השם החוזר לברייתו לא שמייה שינוי וע"ק אמאי לא תרצו כן לעיל אתמיהתם דאע"ג דשינוי מעשה החוזר לברייתו קאמר דלא קני מ"מ פריך שפיר ולקנייה בשינוי השם החוזר עם יאוש דעדיף דהא עם יאוש מיירי הכא כמ"ש התוס' וע"ק מאי קאמרי והשתא ניחא דמשמע לכאורה השתא דקאמרי' דאפילו שינוי החוזר אינו קונה אלא היכא דאיכא יאוש גביה כמו שהבין מהרש"ל מדבריהם וזה אינו דהא מכ"ש אס נימא דההיא דעוצבא מיירי בלא יאוש וקני שינוי השם לחומיה דהוא ניחא טפי והיא דשינוי השם כשינוי מעשה דמי דקני לחומיה בלא יאוש וע"כ הנראה שהביאו כאן הך קושיא וא"ת ועוצבא דהתם כו' דע"כ מכח הך קושיא אית לן לפלוגי בין שינוי מעשה החוזר לשינוי השם החוזר דעדיף וקונה עם יאוש דבהכי יתיישב מעיקרא תמיהתם דשפיר פריך ולקנייה בשינוי השם החוזר דעדיף משינוי מעשה החוזר ואהא קאמרי והשתא ניחא כלומר לפי הוכחתינו מהך דעוצבא ע"כ דמיירי בשינוי השם החוזר דלא קני אלא ביאוש כדקתני לפי שלא נתייאשו הבעלים ניחא דקאמר שינוי השם כשינוי מעשה דמי היכא דאינו חוזר אבל אי היה מיירי הך דעוצבא בשינוי שאינו חוזר ואפ"ה לא קני אלא ביאוש כדקתני לפי שלא נתייאשו לא היה ניחא [הא] דקאמר שינוי השם כשינוי מעשה דמי דהיאך דמי כו':

דף לא.

בד"ה אבל גזל עצים כו' כך פי' הקונטרס ועל חנם דחק מדמכותיב לך כו' ואפילו מדרבנן בלא עגלה יספינה איכא לאוקמא כו' עכ"ל כצ"ל וכ"ה בנוסחאות מדויקות בתוספות וכוונתם דעל חנם פי' הקונטרס לאוקמי מיעוטא דלך לפסול גזולה בראש הספינה ועגלה דשפיר מצנין לאוקמי בגזל עצים מדאורייתא לא קני כיון דחומר לברייתא וה"ל גזולה דקרא מיתוקם מדאורייתא ובשמעתין דקאמר אין לו אלא דמי עצים אינו אלא מדרבנן משום תקנת מריש ושוב הוסיפו לומר דקרא מתוקם בלא עגלה וספינה אפילו בתר דתקנו רבנן לקנות בגזל עצים וסיבך בהן וכגון בראובן שבנה [סוכה בחצרו של שמעון] שלא מדעתו של [שמעון] כו' כצ"ל וכ"ה בהגהות אשר"י ומהרש"ל כתב כאן דרך אחרת ואין להאריך:

דף לא:

בד"ה הואיל ואמר רבי יהודה כו' וי"ל דהכא איירי בשנותן אותו חוץ לאגד כו' והכא אפילו לר"י קאמר כו' עכ"ל ר"ל דבנותן חוץ לאגד הוה סברא טפי למימר לר' יהודה האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי כיון דצריך אגד והאי מינא אחרינא לא אגד בתוכן וק"ל:

בד"ה באשרה דמשה כו' וכן ברייתא דסוף כיסוי כו' וכן צריך לתרץ אשופר כו' ובפרק ראיהו ב"ד כו' יבפרק מצות חליצה כו' עכ"ל שיעור דבריהם כך הוא דכמו דמוקמינן הכא הך מתני' דגבי גולב דבאשרה דמשה איירי דמכתת שיעוריה כן מוקמינן גמי הך ברייתא דסוף כיסוי דהם דקתני גמי בכה"ג גבי גולב וכן הוצרך תלמודא לתרץ התם גבי שופר דקתני התם לא יצא וכפרש"י שם בהדיא דאהא דקתני התם גבי שופר דלא יצא גמי פריך ומוקמינן ליה משום דמכתת שיעוריה וכמו דמוקמינן הך מלתא דרבא דהכא דאם נטל כשר דלא מיירי באשרה דמשה דאין לה ביטול אלא בע"ז דנכרי דיש לה ביטול ה"ג אית לן לאוקמא הך דפרק ראיהו ב"ד לגבי שופר דאם תקע דינא והך דפרק מצות חליצה כו' דאיירי בע"ז של נכרי כו' דו"ק:

דף לב.

בא"ד והא דמשני הכא באשרה דמשה ולא משני בדנכרי וקודם כו' עכ"ל ולא ניחא ליה למימר הכא כמו לפי' קמא דדומיא דעיר נדחת קתני דמכתת שיעורא כיון דליכא הכא נפקותא לענין דינא כמו לפירוש קמא דאשמועינן לפסול אפילו ביו"ט שני ומש"ה הוצרכו לתרץ דלא משני הכא בדנכרי וקודם ביטול דמשנתקן הגולב מן הדקל כו' וכ"ה לשון התום' בפ' כיסוי דהם אבל לשונם בפ' מצות חליצה שכתבו לאפילו משנתקן הגולב כו' הוא מנומנם וכתבנו יישוב לדבריהם שם:

בא"ד וללישנא קמא דפרישית דע"ז דנכרי כו' קשיא דהתם באשרה דנכרי מיירי דיש לה ביטול ואפילו הכי משמע דלא יצא מדחשיב ליה דיחוי כו' עכ"ל ור"ל ללישנא קמא היינו לפי' קמא אבל מדברי התום' בפרק מצות חליצה נראה דניחא ליה לפי' קמא ואפשר דהיינו ממ"ש התום' בפ' כל הצלמים דהכא דמלתיה דרבא מיירי קודם ביטול ובדיעבד יצא דמצות שלא להנות נתנו ור"ל מבעיא ליה התם אחר ביטול אי מאים אי לא עכ"ל והכא מיאנו בזה והיינו ממ"ש דמשמע דלא יצא מדחשיב ליה דיחוי כו' דו"ק:

דף לב:

בד"ה דולבא עץ ערמון קסטניי"ר כו' ובפ' אס אינן מכירין כו' ואור"ת כו' עכ"ל אין רצונם כיון דחשיב ליה בפ' אין מכירין ממין ארו' ע"כ דאין זה ערמון שהוא קסטניי"ר דהא התם קאמר דא' מעשר מיני ארזים הוא ערמון שהוא דולבא אבל שיעור דבריהם כך הוא ובפ' אין מכירין גמי קאמר בהך מילתא דקחשיב ליה גבי י' מיני ארזים דולבא הוא ערמון כפרש"י כאן אור"ת דבין הכא ובין התם ערמון שהוא דולבא אין זה קסטניי"ר כפרש"י כיון שאינו קלוע וע"ש בתום':

בד"ה דרכיה דרכי נועם כו' ואי אפשר לומר כן כדמוכח בפ' כל שעה דקחשיב הרדופני כו' עכ"ל מהך מלתא לחודא למכשר התם הרדופני למרור ה"מ לדחות פרש"י כיון דהרדופני סם המות הוא כדאיתא בפ' אלו טריפות אין זה אמת ושלוס וכן הקשו התום' בפ' כל שעה בשם רשב"א וע"ש:

דף לג.

בפרש"י בד"ה ואי גמי צריך אגד כו' והאי דנקט פלוגתייהו במיעטן ביו"ט משום דסתמא בתר דאגדיה כו' עכ"ל ולא בעי למימר דמש"ה נקט מיעטן ביו"ט משום דאגד הזמנה בעלמא הוא ולא כלום הוא כדמסיק לקמן אמתני' דמשמע ליה דהכא אכתי לא אסיק אדעתיה הך סברא דאגד הזמנה בעלמא הוא יעוד דהך סברא לא קאמרינן לקמן אלא אי קסבר אין צריך אגד והכא קיימינן למאן דקסבר דצריך אגד ילמאי דקאמר גמי דפלוני במילף גולב מסוכה איכא למימר גמי הכי דמש"ה נקט מיעטן ביו"ט דסתמא בתר דאגדיה הוא כך כתבו התוספות פרק קמא בשם פ"ה אבל התום' בשמעתין כתבו למאי דמסיק דפלוני במילף גולב מסוכה תירון אחר דמש"ה נקט ביו"ט לרבותא דאפ"ה מכשירין חכמים דאין דיחוי ילמאי דס"ד דכ"ע אית ליה דצריך אגד ופלוני ביש דיחוי או לא לא כתבו התום' כלום אמאי נקט מיעטן ביו"ט וע"כ לא סברי בתירון רש"י דא"כ למאי דקאמר גמי דבמילף גולב מסוכה פלוני גמי הוה ניחא בהאי תירוצא אלא שהנראה שהתום' סברי דאף אס ניםא דצריך אגד לא שייך כאן דיחוי כיון דנתקן קודם וי"ט וחיי בתחלת יו"ט וכן נראה ממ"ש גבי אשירה דכמו דעלתא בו תמרה בעיו"ט לא חשיב דיחוי ה"ה בבטלה מעיו"ט וכן נראה ממ"ש הכא דנקט מיעטן ביו"ט לרבותא דאפ"ה מכשירין חכמים דאין דיחוי ואי הוה שייך דיחוי באגד אפילו קודם וי"ט כפרש"י הא שפיר הוה שמעינן באגדו ומיעטו קודם וי"ט דחכמים סברי אין דיחוי אלא ע"כ דהתום' סברי דלא שייך כלל דיחוי במיעטו קודם וי"ט יא"כ לפי זה שפיר מצנין למימר הא דמסיק לקמן דאגד הזמנה בעלמא הוא אפילו גולב צריך אגד כמ"ש התום' דאית ספרים דגרסי הכי ומיהו התום' כתבו דאין לגרום כן והיינו משום דא"כ מיפסיל משום יגעשה ולא מן העשוי אי ילפינן גולב מסוכה כדמסיק הכא בחד תירוצא דו"ק:

דף לד.

תום' בד"ה ורבנן למקדש מנ"ל כו' ולית ליה גמי הא דדרשו רבנן לקמן ערבי נחל כו' עכ"ל אין זה ממוקדק דת"ק דאבא שאלו גמי לית ליה הא דדרשי לקמן ערבי שתים דב' דרשות לא דרשינן מערבי וכ"ה לשון הרא"ש בשם התום' דאבא שאלו ות"ק לית להו הא דדרשינן לקמן ערבי שתים כו' עכ"ל ע"ש:

בד"ה בית הכוסות כו' עכ"ל מה שיש לקדק בכל דבריהם בזה תמצא מבואר בחידושי חולין פרק אלו טריפות (חולין דף נ') ע"ש:

גמ' אמר אביי ש"מ האי חילפא גילא כו' פשיטא כו' יש לקדק דמכח סברא הא ודאי לא פשיטא ליה למימר דחילפא גילא כשר להושענא דאימא כיון שאין בו ג' סימנים דערבה פסולה דמש"ה איצטרריך למתני בברייתא סימני דצפצפה כמו שפירשו התום' ואי קאמר פשיטא כיון דע"כ הברייתות הכי מתרטן וא"כ מאי אשמועינן אביי דקאמר ש"מ האי חילפא גילא כשר דא"כ מאי משני מ"ד הואיל ואית ליה שם לווי כו' הא ע"כ אע"ג דאית ליה שם לווי מתכשר דהברייתות מתרטן בהכי ואכתי מאי אשמועינן אביי וצ"ל דאיכא עוד מינא אחרינא דלית ביה גמי ג' סימנים אלא שפיה דומה גמי למגל אבל לית ליה שם לווי דבההוא מינא אחרינא שפיר מתרטן הברייתות דקאמר כי תניא היהא בחילפא גילא קושטא דמלתא קאמר דמכשיר גמי בחילפא גילא ואשמועינן אביי לאפילו חילפא גילא דאית ליה גמי שם לווי כשר דו"ק:

דף לה.

בפרש"י בד"ה ומאן דבעי דין ממון כו' ומכשיר אחרונ של טבל כו' עכ"ל ואין להקשות אדפריך מאתרוג [א] של תרומה טמאה אמאי לא פריך ליה מאתרוג של טבל גופיה דפסל במתני' דע"כ ל"פ ב"ש וב"ה אלא בדמאי אבל בשל טבל כולוה מודו כמ"ש התום' דניחא ליה למפרך מתרומה טמאה דקתני בהדיא במתני' דפסול ועי"ל דרש"י מפרש לה כמ"ש הר"ן בשם הרמב"ן דהא דפלוני ב"ש וב"ה בדמאי היינו בתרומה טמאה של דמאי וארישא קאי והשתא מצנין למימר שפיר במתני' דמכשר בשל טבל ולא הוי כמו אתרוג השותפין כיון שיכול לסלק הכהן באתרוג דעלמא שיפרוש על זה כמ"ש הר"ן ע"ש:

תום' בד"ה לפי שאין בו היתר אכילה כו' [ב] וי"ל דמאי לא היה צריך אלא נחלקו בהנך טעמי לענין ערלה משום דג"מ כו' עכ"ל מיהו קשה אכתי אמאי לא שבק המתרין סברת המקשן דמאן דבעי דין ממון לא בעי היתר אכילה והא דתרומה טמאה פסולה משום דמצותה בשריפה ובתותי מכתת שיעוריה וי"ל לפי שיטתם דביבור שאחר זה דאף למאן דבעי דין ממון ולא בעי היתר אכילה אתרוג של טבל ודאי פסול לכ"ע משום אתרוג השותפין ובתרומה טמאה גמי תנן בהדיא במתניתין דפסול כדפריך מיהו וא"כ ליכא נפקותא כלל למאן דבעי דין ממון ולא בעי היתר אכילה דו"ק:

בא"ד ומאן דפסול היינו מדרבנן כו' עכ"ל אין זה מובן לכאורה דודאי ר"מ דפסל משום דאית ליה דממון גבוה הוא מדאורייתא כדאיתא בהדיא בקדושין פ"ב ועוד מדפטר מעשר שני מן החלה בשמעתין ע"כ אית לן למימר דאית ליה דממון גבוה הוא מדאורייתא ומהרש"ל כתב וט"ם הוא והגיה דכצ"ל ומאן דמכשר היינו אליבא דרבנן וקאי על המשנה עכ"ל וטוב היה לנו לומר כי כולו טעות כי טעות בזה אינו מצוי ליפול בספר גס הגהות אינה מבוררת דהא איכא מאן דלא בעי דין ממון ומכשיר אף לר"מ ואתיא מתני' שפיר כר"מ ונראה לקיים גוסחות הישנות בתוספות שבאו ליישב קושיותם בדרך אחרת דלכך נקט טעמא דהיתר אכילה בערלה ובתרומה טמאה משום דמטעמא דמכתת שיעוריה לא פסול אלא מדרבנן והוא דחוק ומ"ש עוד מהרש"ל במה שכתבו התום' דהמ"ל גמי מעשר שני בגבולין ואלביא דכ"ע כו' פירוש דאיכא בינייהו דמאן דצריך היתר אכילה ולא בעי דין ממון ה"ג מכשיר דהיתר אכילה יש לה ע"י פדיון ודין ממון ליכא שהרי ס"ם ממון גבוה הוא לכ"ע כו' עכ"ל הוא דחוק דאף אס יש לה פדיון מ"מ אסור באכילה השתא ואין לה היתר אכילה מקרי ולא קאמרינן התם דממון גבוה הוא בגבולין אע"ג דיש לה פדיון אלא משום דאין לה היתר אכילה עכשיו וכפרש"י שם בהדיא גס מ"ש מהרש"ל הא לדמר רב חסדא התם כו' אבל בגבולין ל"ה פטור מן החלה בע"כ דסבר כמ"ד הכא דבעי דין ממון ולא סגי בהיתר אכילה עכ"ל אף לפי סברתו דלעיל דמקרי יש לה היתר אכילה בגבולין אע"פ דממון גבוה הוא מ"מ אין זה מוכרח אלא דרב חסדא דהתם אית ליה כמסקנא דהכא דשאני עיסה דאיכא מיעוטא יתירא אבל באתרוג דליכא מיעוטא יתירא כיון דמשתרי באכילה אע"ג דלית ביה דין ממון לכס קרינא ביה וק"ל:

דף לה:

בד"ה נטלה בזכנתו כו' דנתנן פיטמא של רימון אבל הא דא"ר יצחק נטלה בזכנתו הוא קצה העץ כו' עכ"ל וכצ"ל וכ"ה בערוך:

דף לו:

בד"ה בשבת מותר להכניס כו' אע"פ שפירש שם בקונטרס דהא דבעי למיסר בגג משום טירחא כו' עכ"ל נראה מלשונם דלפי פ"ה אין הוכחתם הוכחה ונראה דהיינו דאי הוה סברת האבעיין משום טרחא יתירתא למאי דמסיק גמי הכא ארם קובע מקום לבית הכסא בתמיה דמשמע בבה"כ קבוע יש לאסור היינו דוקא היכא דאיכא גמי טרחא יתירתא משא"כ בגזון דידן בבה"כ בבית ואע"ג דההיא דלחצות שינוי אוסר משום קבוע בלאו טרחא יתירא מ"מ ניחא ליה לאתניי ראייה מבה"כ גופיה ומש"ה הוצרכו לדחות פ"ה דבב"ה בגג גופיה לא [הוה] בעי למיסר כלל משום טרחא אלא כיון דאפשר להזמינן מבעוי"י וזה שייך גמי בגזון דידן בבה"כ בבית דו"ק:

דף לו:

בד"ה כי היכי דלא להוי חצוצה דקסבר רבה מין במינו חוץ כו' עכ"ל מהך מלתא ודאי אין ראייה למימר דמין במינו חוץ דאיכא למימר דמיירי באגדו שלא במינו דהא רבה כרבנן סבורא ליה דאין צריך אגד כפירוש רש"י ורבא גמי דקאמר הכא אינו חוץ לאו משום דמין במינו אינו חוץ אלא אפילו שלא במינו אינו חוץ ומשום דכל לגוי אינו חוץ כדקאמר אלא שהתום' סמכו דבריהם אדלקמן גבי לא לדון כו' ולא לגז כו' דאית ליה לרבה בהדיא דמין במינו חוץ ורבא אית ליה דאינו חוץ וכן נראה מדברי התום' דבפרק הניצוי לו דאללקמן סמכו דבריהם ע"ש:

בד"ה דבעינן לקיחה תמה וליכא כו' ופירש בקונטרס דאיסורא משום חצוצה אע"ג דלקיחה ע"י ד"א כו' עכ"ל אין זה ממוקדק שפתחו באיסור חצוצה וקאמרי אע"ג דלקיחה ע"י ד"א כו' דהא לפי דרכם השתא לא שייכא כלל איסור חצוצה בדבר הכרוך ביזו בהך דקיימינן ביה דכרך ודיה בשיראי והכי הל"ל אע"ג דחצוצה לא שייכא הכא ולקיחה ע"י ד"א שמה לקיחה ומיהו למאי דמסקי התום' דאין לחלק בזה אלא דהכא מיירי שעשה מן הסודר כמין בית יד לגולב ואין שייך כאן חצוצה כו' דהשתא שפיר איכא לקיים פרש"י בההיא דכרך ודיה בשיראי דאיסורא משום חצוצה וכן נראה מדברי התום' דפרק הניצוי ע"ש דו"ק:

דף לה.

בד"ה ותהי לו מאירה שלא למד ואם למד כו' דמתני' מיירי בלא למד כו' דהא בגדול מקרא אע"פ כו' עכ"ל דהשתא ע"כ אשלא למד לא קלייט דאם כן בגדול מקרא אמאי לא קלייט ליה גס דרך השני שבפ"ה ואם למד תבא לו מאירה שמבזה כו' א"א לפרש במתני' דהא בלא למד איירי מתני' אלא משום דלאו בני

חיובא מקרינ אותו ואין מוציאין אותו קלייט ליה אכל בברייתא דמיירי דמוציאין אותו וכדמוקמינן לה באכל שיעורא דרבנן ע"כ דלא קלייט ליה אלא משום שלא למד ואם למד משום שמבזה קונו בשלוחים שפלים כאלה ולא הוציא את עצמו ובמתני' דמיירי בלא למד לא סגי להו בהאי טעמא שמבזה קונו בשלוחים שפלים כאלה דכיון דלא למד ולא היה יכול להוציא עצמו הוצרך לשלוחים שפלים ועדיפא להו לפרש במתני' כיון דלאו בני חיובא נינהו ואין מוציאין אותו קלייט ליה ומהרש"ל כתב והא דלא לייט ליה במתני' משום דלא למד צ"ל דלא כל אדם בקי בקריאת הלל משא"כ בבהמ"ז עכ"ל והוא דחוק אלא שהנראה שתנא דמתני' לא נחית כלל להך מילתא למילט ליה משום דלא למד וק"ל:

בד"ה באמת אמרו בן כו' ואין יכול לדקדק מכאן [דחייבות] בברכת המזון דאורייתא כו' עכ"ל וכו"ה בכל נוסחות ישנות בתוס' ומהרש"ל הגיה מכאן דברכת המזון דאורייתא עכ"ל וא"א להגיה כן דבהא ליכא מאן דפליג ולא מבעיא לן בשום דוכתא דלכ"ע ברכת המזון דאורייתא ולא פליגי ר"מ ור"י אלא בשיעורא אי בכביצה אי בכזית אלא הא מבעיא לן בפ' מי שמתו אם נשים חייבות בברכת המזון דאורייתא או לא והגהת א"א ז"ל כאן בתוס' הכי מכאן דאין חייבות בברכת המזון דאורייתא דלמא כו' שיעור דבריהם כך הוא לפי מה שכבר כתבו דבפרק מי שמתו רוצה לדקדק מהך ברייתא דנשים חייבות בבהמ"ז דאוריין' ודחי לה והאא כתבו דמהך תוספתא דמיינתין אין לדקדק בהיפך דאין חייבות בבהמ"ז דאורייתא מדאין מוציאין הרבים בשאכלו שיעור דאורייתא והאא תירצו דהאי איכא למימר דחייבות בבהמ"ז דאורייתא אלא דלא הוי דאורייתא לענין דלא מצטרפות לזמן וכדלקטני דאין מוציאין הרבים י"ח ימשום דרבים יזלא בהו מלתא ובהכי סליקו דבריהם כהוגן דו"ק:

דף לט.

בפרש"י בד"ה הלוקח לולב כו' מי ציית לן להחזיק כו' עכ"ל וכצ"ל וכ"ה לשון רש"י באלפסי וק"ל:

דף לט:

תוס' בד"ה בד"א דמזון ג' סעודות מיהא דמוסרין כו' דסתם ע"ה אינו חשוד כו' א"כ מן המופקר נמי ליתסר הפיגס כו' עכ"ל יש לדקדק מאי קא קשיא להו לפ"ה דמן המופקר והאי שרי מטעמא דסתם ע"ה אינו חשוד אבל מן המשומר הרי ראוינהו חשוד ששדה זו משומר בגדר ופתח עגול זה נחשד לענין כו' כפ"ה ונראה משום דמשמע להו דאין חילוק בין המשומר דראוינהו משמרו או דלא ידעינן ביה אם היה משמרו אלא שהוא מן המשומר שכינצא בו נשמר ובהכי ניחא שנקטו בקושייתם מלתא דלקמן דא"כ מן המופקר נמי ליתסר הפיגס כו' ולא סגי להו להקשות אמן המופקר דקיימינן בה בהך ברייתא משום דעיקר קושייתם אברייתא דלקמן דדומיא דפיגס וכל הני דחשיב דלא ידעינן ביה בהאי דומיא הפקיר אלא דמחזקינן ליה בהפקר שאין כינצא בו נשמר ודומיא דהכי במן המשומר אף דלא ידעינן ביה דמשמרו אלא שהוא מן המשומר שכינצא בו נשמר והאא קשיא להו שפיר דהא סתם ע"ה אינו חשוד הוא ואי בודאי חשוד דהיינו ידיעינן ביה שדרכו להצניע מעות שביעית לאחר הביעור כפ"ה לעיל או דקונה בהן דברים האסור לקנות בהן כפירוש התוס' לעיל א"כ מן המופקר נמי לתסר כו' דו"ק:

בד"ה ולשביעית ירק נמי אית ביה כו' גבי ערלה פעמים שברביעית ואסורין משום ערלה כו' עכ"ל מפי' הה"ש במסכת שביעית דמכאן ילפינן דיש לאילנות ר"ה אחר קבוע ואזלינן ביה בתר חנטה דיש לכולן קביעות בשבט ואע"ג דגדלין על רוב מים לא אזלינן בהו בתר הבאת שליש כמו בגורן וייקב משום דאין קביעות להבאת שליש שלהם וכצ"ל דלא אזלינן בהו בתר לקיטה מהאי טעמא ולגבי אתרוג כתבו התוס' ברפ"ק דקדושין אע"ג דאתרוג גדל על כל מים אין לנו לחלקו משאר אילנות לענין שביעית כיון דלענין רבעי לא חלקתו תורה משאר אילנות ודרשה דגורן וייקב לירקות אתא ולא לאתרוג ומכל מקום לענין מעשר שהוא דרבנן תקנו חכמים אחר לקיטתו הואיל וגדל על כל מים כירק עכ"ל ע"ש דו"ק:

בא"ד ומיהו קשה מאתרוג דאמרינן בפ"ק דר"ה באתרוג שחנטו כו' אלמא דמ"ד בתר לקיטה אע"ג דנגמר כו' עכ"ל הא והאי א"נ דאזלינן נמי בתר גמר פרי הוה צריך שני עישורין דכבר בט"ו בשבט דאשתקד נכנסה שלישית נמצא שחנטה בשניה ובשלישית נגמר פרי שלה אבל עיקר קושייתם לפי דרכם שכתבו דהכל הולך אחר גמר פירי ולא נקט בכל דוכתא לקיטה אלא משום דדרך ללקט בגמר פרי וא"כ הכא כיון דכבר נגמר פרי זמן רב קודם לקיטה לא ה"ל למתלי כלל בלקיטה שנקט בא' בשבט ומעשה שהיה כך היה בדקאמר התם כיון דהלקיטה לא היתה בזמן גמר פרי ומהרש"ל האריך בפירוש דברי התוס' קצת בפנים שונים וא"צ דו"ק:

דף מ.

בד"ה ועצים דהסקה תנאי היא כו' והיכא דליקטנן למשרה הוי דבר שהנאתו אחר ביעורו ולא חל עליה שביעית עכ"ל ממשע לפי שיטה זו דהיכא דלא לקטנן למשרה מודה רבי יוסי דאסור למשרה דהוי דבר שהנאתו אחר ביעורו ופירות סתמייהו לאכלילה וא"כ הוא לא הוה אצטרריך למימר לר"י לאכללה ולא למלוגמא אלא לאכללה ולא למשרה היכא דלא לקטנן למשרה אלא דקושטא קאמר לר"י דממעטינן למלוגמא אפילו בכה"ג דלקטא למלוגמא ולא מהני בהו מחשבה אף קשה דאמאי אצטרריך ליה למימר לר"י לכס לכל צרכיכס אפילו למשרה וכביסה דהא שפיר דרש ר"י כרבנן דלכס דומיא דלאכללה במי שהנאתו וביעורו שוי יצאו משרה וכביסה אם לא לקטנן למשרה משום דהנאתן אחר ביעורן ואם לקטנן נמי למשרה מהני בהו מחשבה ולא נהגא בהן שביעית נמי מה"ט דהוי דבר שהנאתן אחר ביעורן ויש ליישב אבל בדוחק ואולי שמפני זה כתב בפ"ה כאן שטרח לייסבה ולא יכול דו"ק:

דף מ:

בד"ה על חיין אין מתחללין כו' ותימה דבריש הזהב משמע בין לב"ש בין לב"ה דטבעא אפירא לא מחללין כו' עכ"ל מההיא דהגחל קמא שהביאו התוס' לקמן דמעות של בבל בבבל חזו דזבין בהו בהמה ימסיק להו התם ה"ל לאקשויי בפשיטות אההיא דריש הזהב דקאמרינן דטבעא אפירא לא מתחללין יייתישב נמי בדברי התוס' בשמעתינן ועי' בתוס' ר"פ הזהב דו"ק:

בד"ה שמא יגדל מהם עדרים כו' ומפרש בירושלמי דבזכרים פליגי אי נזרינן כו' עכ"ל משום דאפשר לפרש דבנקבות והאי דכ"ע מודו היינו מטעמא דשמא יגדל עדרים כדאמר בשמעתינן אבל בזכרים דפליגי ורבנן אמרי דאין מתחללין לא משום נזירה זכרים אטו נקבות דה"ל נזירה לגזירה אלא משום שמא תכחיש כפ"ה התם מש"ה הוצרכו לאתויי דבירושלמי קאמר בהדיא דבזכרים נמי פליגי משום נזירה אטו נקבות ומפ"ה דבשמעתינן ה"מ לאקשויי אפירושו דהתם אלא דניחא לאתניי מירושל' בהדיא דו"ק:

דף מא.

בד"ה פירות הללו נתונים לך כו' בהדיא קתני בירושלמי דשביעית ספ"ח והחנוני א"ל הרי סלע כו' עכ"ל בתוספתא דשביעית פ"ח ליתא דך סיפא והוא א"ל הא לך סלע זו במתנה והלה לוקח כו' ואפשר שכן היה בנוסחת גמרא שלהם ולהכי הוצרכו להביאו מדברי ירושלמי:

בא"ד דייק דדרך חילול אינו מללא חילל החנוני לכתחלה כו' עכ"ל כתב מהרש"ל פירוש בעל הבית יתן לחנוני סלע במתנה והחנוני יחלל ויחזור ויתן לו סלע במתנה חזולת זה לא יתכן עכ"ל ואין זה מוכרח דלמאן דלית ליה במרובה דיכול אדם לחלל מה שביד חבירו שפיר יתכן דיחלל החנוני הסלע שביד בעל הבית ונראה שהתוס' ימאנו מלפרש כפרש"י שפי' מללא חילל הבעל הבית עצמו על פירותיו דאפשר בדלית ליה פירות וע"כ בדלית ליה פירות קמיירי דלמא ילך אצל חנוני הרגיל ילך אצל חבירו ויתן לו פירותיו במתנה ויחזור להחליף פירותיו עם חבירו על הסלע שבידו ויחזור חבירו ויתן לו הסלע במתנה דו"ק:

גמ' אמר רב נחמן בר יצחק רבי יוחנן בן זכאי בשטית כו' מהרש"ל הגיה רב נחמן ב"י אמר ר"י בשטית כו' עכ"ל והיינו משום דמשמע ליה דלרב נחמן ב"י לא קאי האי טעמא דקאמר אמתני' משום דמהרה יבנה בהמ"ק אלא דמן התורה אסור אבל קשה למחוק כל הנוסחאות בסוגיין ובפ"ג דר"ה שוות דגרסינן אמר רב נחמן ב"י כו' והנראה דלרב נחמן ב"י נמי ע"כ למאי דקטעי רבי יהודה למימר דמרבנן קאמר ע"כ דקאי האי טעמא דשמא יבנה בהמ"ק אלא לפוס קושטא דלמלא קאמר רב נחמן דמצנין למימר שפיר דריב"ז נמי מן התורה אית ליה משום קושיא אחרת דפריך במנחות פרק ר"י ומשום מצוה ליקום וליגזור קאמר רב נחמן ב"י הכי ומיהו התוס' כתבו שם דהכא משום קושיא דלעיל קאמר רב נחמן בר יצחק הכי ומצינן למימר השתא כיון דאקושיא דהתם שפיר קאמר אמר רנב"י סרכיה דהתם נקט הכא ובפ"ג דר"ה למימר נמי הכי אר"נ כו' דו"ק:

דף מא:

תוס' בד"ה הילך אתרוג זה כו' ולשון כל מתנה שאינה כו' מוכיח כן דמשמע כו' עכ"ל וז"ל הר"ן והיינו לישאל כל מתנה שאינה כלומר כל מתנה שמתוך הערמתה אינה כלום עד שאם הקדישה אינה כו' עכ"ל:

דף מב.

בד"ה מ"ד התם הוא דטעה כו' פלונתא היא בפסחים פרק אלו דברים כו' ואית ספרים דגרסי מ"ד כו' עכ"ל נראה קצת מלשונם דללית דגרסי אין אנו צריכין לאוקומי מילתא דרב הונא בפלונתא ואינו כן דהא איכא מאן דמחייב התם בלא עשה מצוה ורב הונא פוטר הכא ונראה לפרש דמשמע להו דחוק דרב הונא אשמעינן הכא מילתא דתגליא בפלונתא אבל ללית דגרסי אף שהוא פוטר אפילו בלא עשה מצוה מ"מ לא נחית לאשמעינן דך מלתא אלא מלתא אחריתא אשמעינן דפוטר אפילו במצוה דלא רמיא עליה דו"ק:

בד"ה היודע לפרוס כו' איכא לאוקמא ביחדי שאין עמו אחר כו' עכ"ל להאי תירוצא לא דייק להו הא דמשמע קטן אינו נושא כפיו הא גדול נושא ואע"ג שלא נתמלא זקנו אלא דכל שלא נתמלא זקנו קטן מקרי ואינו נושא כפיו בפני עצמו מיהו להאי תירוך שני שכתבו א"נ נושא כפיו היינו בקביעות כו' ודייק להו מיותר לפני התיבה דמשמע הא גדול יורד כו' מהך מילתא גופה דנושא את כפיו ה"מ דליוקיי הכי ואפשר במה שכתבו וכצ"ל נמי משום לירד כו' ר"ל דמנושא את כפיו דיותר לפני התיבה נמי וכ"ה בר"ן פרק הקורא עומד ע"ש דו"ק:

דף מב:

בד"ה והשמחה לאכול בשר כו' וא"ת זימנין דאין נאכלינן כל שמנה כגון שחל יו"ט כו' עכ"ל יש לדקדק מאי קשיא להו דמי יימר לן דליל ח' בכלל שמחה ח' דקתני דהא ע"כ לילה ראשונה אינה בכלל כדאמרינן לקמן ומוציא אני ליל יו"ט ראשון ונימא דדומיא דהלל קתני נמי השמחה שמנה דהיינו ביום ועוד אמאי לא תקשי להו בשאר לילות כשחלו במוצ"ש ומהרש"ל תירץ בזה דשאר לילות לא אתרבו בשלמים להדיא רק ליל שמיני כו' עכ"ל וא"א לומר כן דמהאי טעמא דמרבינן מוהיית אך שמח ליל ח' לפי שיש שמחה לפניו כדלקמן מכ"ש דה"ל לרבווי שאר לילות שיש שמחה לפניהם חוץ מליל יו"ט ראשון אלא דלא אצטרריך לן לרבווי שאר לילות דימים אפילו לילות במשמע כפרש"י לקמן ועוד אם שאר לילות לא אתרבו אם כן ע"כ והשמחה שמנה לא קאי כלל אלילות ומאי קשיא להו מליל שמיני אבל הנראה שדבריהם מבוארים שהם הבינו הכא הדברים דלקמן כפשטנן וכמ"ש התוס' ג"כ בשם רש"י פרק אלו דברים דלא מרבינן לקמן מוהיית אך שמח יום שמיני לשמחה דבחו הסוכות כתיב שמחה אלא דליל שמיני אתרבי משום דיש שמחה לפניו והשתא הא דקתני והשמחה שמנה אין הימים שוים דבראשון השמחה ביום ולא בלילה ובשאר הימים בין ביום ובין בלילה ובה' בלילה ולא ביום והשתא שפיר תקשי להו כשחל ליל שמיני במוצ"ש ליכא שמחה כלל בח' לא בלילה ולא ביום וה"ל למתני נמי השמחה שמנה ח' כדקתני באידך בבי אבל בשאר לילות כשחל במוצ"ש איכא שמחה מיהת ביום ודברים אלו ברורים בכוונת התוס' דהכא ואיך שהיה התוס' דהתם סותרים דבריהם דהכא וכן פרש"י דהתם סותר פירושו דלקמן שפירש שיש שמחה ביום שמיני דו"ק:

דף מג.

בד"ה לא ידעינן בקביעא כו' דהוה דייר היכא דמטו שלוחי תשרי וזמנין דאזול בניסן כו' עכ"ל [א] ולא ניחא להו למימר דהוה דייר היכא דמטו שלוחי ניסן ולא שלוחי תשרי דא"כ לא הוה קאמר כגון אגא דיעענא בקביעא דירחא דהא בתשרי הוה עביד תרי יומי מדינא כאילו לא ידע וק"ל:

דף מג:

גמרא ערבה שלוחי ב"ד מייית לה כו' מללא קאמר אלא ערבה שלוחי כו' משמע דהאי טעמא דאר"י כדי לפרסמה קאי משום דאי לאו האי טעמא ה"ל למדחי ביו"ט ראשון וכדמסיק דלא מוכחא מלתא דו"ק:

בפרש"י בד"ה תחת האבנים ויודעים הם כחכמים שלא יטלטלו למחר האבנים עכ"ל ליכא לאקשויי הכא כדאקשינן לעיל בלולב בלולב טלטול בעלמא הוא ולחדי שבת דערבה במקדש כל ז' דאורייתא הוא דיי"ל דכל דבר שאפשר לעשותו מע"ש אסור לעשותו בשבת אפילו באיסור טלטול אבנים דהכא משא"כ באיסור טלטול דלולב דא"א לעשותו מעיו"ט והכי אמרינן בהדיא בפ' שתי הלחם בהך דסיפור קנים ונטילתו אין דוחה שבת משום מוקצה כמ"ש התוס' שם אע"ג דהוי סיפור קנים ונטילתן דאורייתא והיינו משום דאפשר לעשות מעיו"ט והא דאסרינן הכא שבות במקדש ע"ש בתוס' וק"ל:

דף מד.

תוס' בד"ה א"ל רבי יוחנן מי אמרה כו' וי"ל דשמא הקפת מזבח בכהנים ושאר ישראל כו' עכ"ל וראה פו' לדבריהם דשאר ישראל נמי דאורייתא בנטיולת ערבה והקפת כהנים אינה אלא תקנתא דרבנן דמי כתיב הקפה באורייתא דהכא נמי צ"ל למאן דאית ליה מקיפין בלולב דהוי נמי הקפת כהנים דרבנן ויש לדקק השתא לתירוצם הדרא קושיין לדוכתין כיון דשאר ישראל נמי דאורייתא בנטיולת ערבה בלא הקפה אס' כן ערבה נמי לכל מסורה ולא תדחי שבת גס אמאי לא היו מתנין בה כמו בלולב אחד תירוצא כיון דכל אחד מישראל היה לו ערבה ומה תולה בהקפת כהנים שאינו אלא תיקון דרבנן וי"ל דקושטא דמלתא לאבא שאול דבשאר ישראל לא דחי ערבה שבת אלא בכהנים בהקפת מזבח בערבה הוי דחי וליכא למימר הכא כיון דלא דחי בישראל בכהנים נמי לא דחי כמ"ש התוס' לעיל גבי לולב דהכא בערבה הוה היכרא שהם היו מקיפין גס בשאר ימים ולא ישראל מיהו למ"ד בלולב היו מקיפין קשה בלולב אמאי לא נימא נמי הכי וי"ל בדוחק וק"ל:

גמ' לא קשיא כאן במקדש כאן בגבולין לפרש"י הל"ל אלא לא קשיא כו' דהא חזר מתירוצא קמא ולשיטת התוס' בשם ר"ת ניחא וק"ל:

דף מד:

שם אדם יוצא י"ח בערבה שבלולב ביו"ט הראשון של חג כ"ה בכל הנוסחאות אבל ברי"ף וברא"ש לא כתבו בדבריהם ביו"ט הראשון של חג וכתבו דברי ר' יצחק להלכה ומצות ערבה לדין אינה אלא ביום ז' וזכר למקדש כדאמרין לעיל ואפשר דר"י לרבותא קאמר הכי לדידהו בזמן שבהמ"ק קיים אפילו ביום טוב ראשון של חג דהוי ליה מצות לולב עיקר מן התורה בגבולין ולא בערבה וליכא הוכחה דעבד לה למצות ערבה אפ"ה יוצא י"ח נמי בערבה וכגון דהדר מגביהו וכמ"ש הרא"ש דבהכי איירי ר"י והר"ף והרא"ש לא הביאו הך רבותא כיון דלא נפקא לן מידי להלכה וק"ל:

תוס' בד"ה שלשה בדי עלין לחין ששלשה הבדין יוצאין מקלח אחד עכ"ל מפרש"י נראה לפרש ששלשה בדין כמשמען וכ"ה בר"ן אבל התוס' דקדקו לפרש כן כיון דרב נחמן בא לפרש ערבה צריכה שיעור דקאמר ר' אמי ע"כ ג' בדין לאו כמשמען דא"כ לא הוה אצטריך ליה לר' אמי למימר שוב דאין אדם יוצא בערבה שבלולב דהא פשיטא כיון דאין בלולב אלא שני בדי ערבה כדאמרין פרק לולב הגזול ומש"ה פרש"י דג' בדין דנקט אינו אלא בקלח אחד ולרבותא קאמר דלמצות ערבה יוצא בה וק"ל:

דף מה:

נמרא ואלמלא יותם בן עזיזיה כו' עיין פרש"י ובס' ד"ה פו' בע"א מפני שבכל מלכי יהודה כו' נמצא בכ"א קצת חטא חוץ מיותם וע"ש שהביא המאמר בע"א שהוא תמוה וק"ל:

דף מז.

תוס' בד"ה העושה סוכה לעצמו כו' עשאה לעצמו מברך לעשות סוכה עשאה לאחר מברך לעשות סוכה לשמה עכ"ל מהרש"ל הגיה לשמו ולא ידענא טעם שיתכוין האחר לשמו וי"ל לר"א דפוסל סוכה שאולה מש"ה הוצרך האחר לעשותה לשם מי שיושב בה וברא"ש הביא הירושלמי בע"א עשאה לעצמו מברך לעשות סוכה עשאה לאחר מברך על עשיית סוכה עכ"ל ולפי זה יש טעם בחילוק הברכה כמו שכתבו המפרשים בפ"ק דפסחים דכל המצוה הנעשית ע"י אחר הכל מודים שאותו אחר מברך בעל כדאמרין התם גבי מילה לא סגיא דלאו איהו מהיל ויש לפרש הירושל' לגר' התוס' שלפנינו דסוכה לשמה בעינן לב"ש כדאמרין בפרק קמא ואם הוא לעצמו עושה הסוכה אין צריך לומר בברכה דעושה לשמה דמעשיו שיושב בה ומברך לישב בסוכה מוכיחין שפיר דעשאה לשמה אבל אם עשאה לאחר אין כאן מעשים מוכיחים ולהכי צ"ל בברכה כך דעשאה לשמה ודו"ק:

בד"ה העושה כו' ודאמרין בהרואה כו' כתב רב שרירא כו' דבעינן מידי דאתי מוזמן לזמן וקשה כו' עכ"ל ר"ל דבהך מלתא דרב שרירא יתיישבו כל הקושיות לזכר מהך דפידין הבן ועיין בר"ן שתירץ בזה דפידין הבן נמי מוזמן לזמן קאתי וק"ל:

בד"ה הרואה נר של חנוכה כו' דאין שייך לתקן לרואה ברכה שאין העושה מברך עכ"ל מפ"י מהרש"ל דלעשות ברכה אחרת שאין העושה מברך זה לא יתכן וברכת שהחיינו לק"מ אע"פ שעושה כו' כי אין שייך שהחיינו היכא דלא שייך ברכה אחרת ועוד כו' עכ"ל ודאי דמצניו ברכת שהחיינו שפיר בלאו ברכה אחרת וכגון ברואה חבירו לאחר ל' יום גס לא ידענא מאי קשיא ליה משהחיינו דהא באחר הרואה קיימינן ודומיא דהכי אפילו אחר העושה אינו מברך שהחיינו אלא בעושה לעצמו וק"ל:

דף מז:

בד"ה אתרוג בז' אסור אפילו כו' משמע בגמ' דמפסיק סעודתו בשביל לולב וכ"ש שלא יתחילו כו' עכ"ל הך דמפסיק סעודתו מוקמינן התם בדליכא שהות ונהי דהך דרבי חגיגא אפשר דמייירי בדאיכא שהות מ"מ אסור להתחיל לכתחילה כדקתני התם גבי תפלה אם התחילו אין מפסיקין דביעבד דוקא קאמר יק"ל:

בד"ה דאי איתרמי ליה סעודתא כו' וכולה כחד יומא כדפרישית כיון דלא מפסקי כו' עכ"ל לא הוה אצטריך הכא להך מלתא דהא לכל ז' אתקצאי ובאתרוג נמי בכה"ג אסור כל ז' באתרוג שנפסל ולא שייך לפלוגי בין אתרוג בין סוכה מה"ט דמפסיק לילות מימים אלא היכא דאתקצאי למקצת הימים כמ"ש התוס' לעיל ואפשר משום (דנפסלה) [דנפלה] והרי לא אתחזי לבהש"מ ולא ה"ל לאסור בסוכה בח' טפי מבאתרוג ולהכי הוצרך בסוכה לטעמא דכולא כחד יומא וצ"ע:

דף מז.

בפרש"י בד"ה לינה ללון כו' יום שחייבו חכמים ליראות בעזרה כך פ"י בפ"ק דר"ה כו' עכ"ל אין זה לשון רש"י אבל [יש] מי שכתב כך שכך פרש"י בפ"ק דר"ה ע"ש ולאפוקי פרש"י דפ"ד דחגיגה שפי' שם דאילו ביו"ט תחומין אסור עכ"ל וע"ש בתוס' שקיימו ג"כ פירושו דפ"ק דר"ה ודחו פירושו דפ"ב דחגיגה וק"ל:

דף מז:

תוס' בד"ה הבכורים טעונין קרבן שיר כו' ועוד תנא שלישי דלית ליה כו' עכ"ל ר"ל בדין תנופה איכא שלשה תנאי דהיינו דאיכא מאן דלית ליה תנופה כלל ותנא דספרי דאית ליה שתי תנופות וראב"י ור' יהודה נהי דפליגי בהנחה מעבבת כדאיתא במסכת מכות בדין תנופה שוים דחדא תנופה הוה וק"ל:

בד"ה כהן מניח ידו תחת כו' ולפי שהבעלים למטה קאמר יד הבעלים עכ"ל כ"ה בכל נוסחות תוספות ישנות ובדפוסם מחדש הניחו ולפי שהכהן למטה כו' גס זה אינו שוה לי ויותר נראה לקיים נוסחות הישנות ודו"ק ועיין בזה בתוס' פ"ק דקדושין בענין אחר וצ"ע שם:

דף מח.

בד"ה רגל בפני עצמו כו' קודש ללינה ושלשים ידחס כאשר אכלים כו' כצ"ל מתוס' פ"ק דר"ה וק"ל:

בא"ד וברכת המלך לא בעי למתני כו' עכ"ל ולינה לא בעי למתני לפרש"י ולפר"ח משום דפשיטא ליה תוס' דחגיגה וק"ל:

דף מט.

תוס' בד"ה שכל מזבח כו' ובסידא פליגא בה תנאי התם רש"י כו' עכ"ל וכצ"ל דהכי מוקמינן התם פלוגתייהו בסידא והאיא דחגירת צפורן באבני מזבח ע"ש:

דף נ.

תוס' בד"ה ואי מיייתי להו במקודשת כו' ועוד יש לדקק מהנהו דתנן בפ"ב דמעילה קדשו הוכשרו ליפסל כו' והא דאמרין פרק כל שעה כו' ויציאה דקידוש ידים ורגלים כו' עכ"ל נראה מדבריהם דמהך דתנן בפרק ב' דמעילה כו' אדחייא לה הך דחייא שכתבו לעיל ולית לן לפלוגי בין באין עם הזבח ובין באין בפני עצמן אלא דבכל גווונא לא אפסול ביוצא בקדושת כלי דאלת"ה לא הוו צריכין לתרץ הך דפרק כל שעה דאיכא לאוקמא נמי בהנהו מנחות דבאין בפני עצמן וכן לא הוו צריכין לתרץ הך יציאה דקידוש ידים ורגלים דהא דומיא דבאין בפני עצמן הן דבהכי הא הוה ניחא להו לעיל שכתבו מיהו יש לדחות דבאין עם הזבח שאני כו' והיינו משום דליכא למימר דה"נ הכא משום מנחות דבאין עם הזבח לא קתני וביוצא דאס' כן לא מפסלו נמי בלינה אלא בשחיטת הזבח כמו נסכים שכתבו התוס' לעיל אע"כ דמייירי בבאין בפני עצמן דמפסלו בלינה בקדושת כלי ולא קתני וביוצא דלא מפסל ביוצא בקדושת כלי אלא בקמיצה בהנהו דאית בהו קמיצה ובהנהו דלית בהו קמיצה כגון מנחת כהנים וחביתי כה"ג ודאי דמועיל קדושת כלי ביוצא כיון דאין לו מתירין כמ"ש התוס' לקמן ונראה לפי מה שכתבו לקמן בדנסכים הבאין בפני עצמן מועיל קידוש כלי לא הוו צריכי לתרוצי הך יציאה דקידוש ידים ורגלים דהא דומיא דנסכים בפני עצמן הן דומיא מועיל בהן קדושת כלי דאל"כ אימת מפסלי כמ"ש התוס' לקמן ומיהו דהך דפ' כל שעה ודאי לא ניחא להו לאוקמא במנחות כהנים וחביתי כה"ג דסתם מנחות קאמרין התם אך אחרי העיין שם בפרק כל שעה לא ידענא [א] מאי קשיא להו שהוכרחו להעמידה דאורחא דמלתא קאמר התם דהא לאו משום פסול יוצא נעגו בה כלל אלא דהלישה שהיא הבעילה פסולה חוץ לחומת עזרה כרבי יוחנן דאית ליה הכי בפרק קמא דמנחות והביאו התוס' לעיל והכי אמרין בהדיא התם בפרק כל שעה במקום זריזין איתא דאמר מר בלילה כשירה בזר חוץ לחומת עזרה פסולה והיינו גופא דברייתא דמיייתי מינה ת"כ דר"י בפ"ק דמנחות וצ"ע:

בד"ה חזקיה אמר כלי שרת כו' דשאני הכא שלא בזמן הוא אע"ג דאמרין ס"פ שתי הלחם דכלי שרת אינן מקדשין שלא בזמן מ"מ גרע כו' עכ"ל כ"ה בנוסחות התוס' שלפנינו בשמעתין ואין זה מובן כיון דאין מקדשין שלא בזמן היינו הך ומאי קשיא להו ובגמרת א"מ ז"ל העביר קולמוס על מלת אינן וכ"ה בתוס' פ"ק דמנחות אהך קושיא דהכא ע"ש דהשתא יפול קושייתם שפיר אבל לכאורה אין המסקנא דפרק שתי הלחם כך אלא אדרבה כלי שרת אינן מקדשין שלא בזמן ועשה כאילו סדרו הקוף כמ"ש התוס' גופייהו בשמעתין לעיל ויש ליישב הנהת א"מ ז"ל וכלשון התוס' דפ"ק דמנחות ופ"ה דמסקנא דס"פ שתי הלחם ודאי הכי מוכחא דכלי שרת מקדשין שלא בזמן משום דכי מטוי ליני דבי שמשי תקדוש אי לאו התם משום דעשה כמי שסדרו הקוף אבל הכא אית לן למימר דכלי שרת מקדשין שלא בזמן משום דכי מטוי ליני דבי שמשי תקדוש ללא שייך הכא דעשה כמי שמלאו הקוף כמ"ש התוס' לעיל כיון דלא דלא בעי כהן בבגדי כהונה ועיקר קושייתם לעיל אמעיקרא דלא אסקי אכתי לפלוגי משום דלא בעי הכא כהן בבגדי כהונה לאו משום דכלי שרת אין מקדשין שלא בזמן אלא משום דעשה כמו שמלאו הקוף כמ"ש לעיל וא"ת דעשה כמו שמלאו הקוף כו' ומהרש"ל מחק כל זה לעיל מדברי התוס' ולא ידענו למה דהא ודאי עיקר קושייתם הוא כמ"ש ודו"ק:

דף נ:

תוס' בד"ה ורבנן סברי עיקר שירה בפה כו' ורב יוסף איתותב הכא מברייתא וצ"ל כו' עכ"ל פ"י ולמה לא איתותב מהך מתני' אלא דצ"ל כו' וכמ"ש מהרש"ל ולכאורה בהך מלתא דשיר של קרבן דקיימינן ביה בהנהו מתניתין דעירובין ודערכין לא איתותב כדמשנינן אמר לך רב יוסף פליגי בשיר של שואבה וה"ה לקרבן כו' אלא דמתניתין דהכא איתותב מדיוקא דזהו דאינו דוחה אבל דקרבן דוחה וי"ל כיון דאי לאו ברייתא דאית ליה לר"י בשיר של שואבה דדוחה הוה מצנין לאוקמי מתני' שפיר כר"י כדאמר' לקמן ולא הוה איתותב רב יוסף כלל ממתני' ושפיר קאמרי דמברייתא איתותב נמי בהך מלתא וליכא לאקשווי אתמיהתם דקארי להו מאי קארי להו כיון דאי לאו ברייתא הוה מוקמינן מתני' דהכא כר"י כדאמרין לקמן אמאי לא נוקי נמי הך מתני' דעירובין ודערכין כר"י דו"ל דסמכו עיקר תמיהתם אהך דעירובין דלא לישתמיט שום תנא דפליג התם בהך מלתא וכה"ג הקשו לקמן משום דלא לישתמיט כו' גבי תקיעות וק"ל:

בא"ד ומיהו אכתי קשה כו' ולא אשתמיט דפליג שום תנא כו' עכ"ל נראה דעיקר קושייתם הכא במקומם לרבנן דסברי עיקר שיר בפה וכיון דלאו עבודה הוא אינו דוחה שבת והני תקיעות דוחות דלא אשתמיט שום תנא דפליג גבי תקיעות ובס"ד הוסיפו בקושייתם אפילו לר"י דקאמר רב יוסף דבשיר של שואבה מודה ר"י דגזור ובתירוצם מיתרצא נמי הך קושיא ראשונה דבכל שיר של קרבן בהני י"ב ימים שהיה מכה בחליל היה להם נמי רוב כלי שיר כמו בשמחת השואבה וק"ל :

דף נא.

בד"ה כתנאי עבדי כו' ומשני רישא ר"י ב"י היא עכ"ל לרב יוסף ניחא דקאמר ר"י ב"י היא דרבנן פלוגי עליה בשיר של קרבן ולר' ירמיה ב"א דאמר דבשיר של קרבן מומו רבנן צ"ל דקאמר ר"י ב"י היא ובר פלוגתיה וניחא ליה לאתניי תנא דמשכח בהדיא ולאפוקי מהני תנאי דסברי עיקר שיר בפה וק"ל:

דף נא:

בד"ה קרא הגבר תקעו כו' מקרות הגבר ועד צפרא אי פסלה בלינה כו' עכ"ל מפ"י מהרש"ל קרות הגבר הוא עלות השחר וצפרא הוא האיר המזרח ע"כ תוכן דבריו נראה מדבריו דפסול לינה תליא

חדושי הלכות – מהרש"א • סוכה

בהאיר המזרח שהוא הנך החמה ואינו כן מתוך השמועה שם אלא דפסול לינה תליא בעמוד השחר יכמ"ש כאן אבל מי הכיור עצמו נפסלין בעמוד השחר להשתא צפרא הוא עמוד השחר וקרות הנבר הוא קודם לו בסמוך כדמשמע שם מתוך השמועה ועלות השחר הוא עמוד השחר כדמוכח בפרק שני דמגילה ע"ש:

דף נב.

תוס' בד"ה וכיון שהגיע כו' ורב כהן צדק אמר כו' עכ"ל עיין בזה בב"י בטור א"ח סימן קכ"ד:

דף נג.

בד"ה אם אני כאן כו' דפריך ולקילוסוי כו' עכ"ל כצ"ל ולקילוסוי בוי"ו:

דף נג:

נמ' מ"ט דר"י אמר קרא ותקעתם תרועה וגו' ובתיב תרועה יתקעו כו' ור"י לפניה ולאחריה מנ"ל נפקא ליה משנית מהרש"ל מחק כאן קרא תרועה יתקעו לפי מה שפרש"י ונרם אלמא תרועה היינו תקיעה ואין זה כדאי לשבש כל הספרים דהכא ובפ' אין ערכין דהא ודאי מהאי קרא איכא למשמע נמי הכי כדשמעינן ליה מותקעתם תרועה גם מה שכתב דמתרועה יתקעו דריש ר"י פשוטה לפנייה ופשוטה לאחריה לא ידעתי לכוון היאך מצ' למילף מתרועה יתקעו אף הפשוטה לפנייה גם מה שמחק מכל הספרים ור"י לפנייה ולאחריה מנ"ל נפקא ליה משנית אף דבסוגיית אין ערכין אינה מ"מ הא איתא הך דרשה דשנית בסוף פרק ב' דר"ה וע"כ הנראה דתלמודא נקט מעיקרא תרי קראי דמחד מהני תרי קראי איכא למשמע הכי דתרועה היינו תקיעה ולא נחית השתא תלמודא לפרש מאיזה מהן ורש"י שפירש דה"ג מ"ט דר"י דכתיב ותקעתם תרועה אלמא תרועה היינו תקיעה עכ"ל כצ"ל לא בא לומר דל"ג קרא דתרועה יתקעו אלא ל"ג הא כיצד כמו שהוא בגמרות שלפנינו דמשמע דהך דרשה נפקא ליה מסתירת הפסוקים ואינו כן אלא דמכל חד איכא למשמע דתרועה היינו תקיעה ולהכי נקט רש"י חד קרא דמיניה נשמע דתרועה היינו תקיעה והשתא הא דפריך ור"י לפנייה ולאחריה מנ"ל כו' ה"ק כיון דחד מהני ב' קראי אצטריך להא דתרועה היינו תקיעה לפנייה ולאחריה מנ"ל דאי דרשת ותקעתם תרועה להך דרשה לפנייה מנ"ל ואי דריש תרועה יתקעו להך דרשא לאחריה מנא ליה ומשני דמוותקעתם דריש לפנייה ותרועה יתקעו להך דרשה ולאחריה נפקא ליה משנית וכן נראה מפרש"י בספ"ב דר"ה דמשנית לא דריש אלא תקיעה דלאחריה דקאמר תלמודא תהא תקיעה שניה לה ופרש"י וה"ק ותקעתם תקיעה שנית לתרועה עכ"ל והדברים ברורים ליישב כל נוסחות שלנו הכא ובפ' אין ערכין וק"ל:

דף נד.

נמ' מ"ט דראב"י כיון דתקע לפתיחת שערים כו' לאו היינו פתיחת שערים דמתני' דלא שייך הכא אלא לפתיחת ב' שערים דהיינו שער עליון ושער התחתון דקתני שהיו תוקעין בהן לשמחת שואבה וק"ל:

תוס' בד"ה מ"ד אפילו כרבנן כו' ולענין מילי טובא כו' עכ"ל פירוש דהוא נפקותא בפלוגתייהו אף לרבי יהודה וכן צריך להגיה במהרש"ל:

דף נד:

בד"ה אי משום ע"פ לאו שוורא היא כו' כדי שלא יקשה למ"ד פלגא כו' עכ"ל ומדברי התוס' סוף פ"ק דב"ק יראה דהכא נמי ניחא והיינו למאי דמסיק דליתיה בכל שנה לא קתני ולמאי דמסיק נמי דרב אחא

סליק בתיובתא דהשתא הך דראש השנה לאו שוורא הוא הוצרך לומר אהך דע"פ דלאו שוורא הוא והא מני רבי יהודה היא כדי שלא יקשה מאי שייר דהאי שייר לרבנן דפסיקא ליה בע"פ דהוו מ"ח תקיעות וק"ל:

בפרש"י בד"ה זמנין דלא משכחת לה כו' דשמחת בית השואבה לא דחיא יו"ט כדתנן מוצאי יו"ט כו' עכ"ל בהדיא תנן במתני' בריש פרקין דהחליל של שואבה אינו דוחה לא שבת ולא יו"ט אלא משום דאיכא לפרושי דדוקא חליל וכלי שיר הצריכין תיקון תמיר גזור אבל התקיעות דוחות כמו התקיעות דלהבטיל ולהבדיל דדוחות יו"ט דאינן נמי אלא מדרבנן להכי הוצרך לפרש תלמודא דהכא דאית ליה בפשיטות דלא דחי היינו מדתנן במוצאי יו"ט הראשון של חג כו' וחשיב נמי בהך מתני' התקיעות דמשמע במוצאי יו"ט הראשון דהיינו ביום ראשון דחזה"מ היו התקיעות אבל ביו"ט ראשון גופיה לא היו תוקעין משום דגזור גם התוס' בר"פ לא פסיקא להו דהתקיעות דשואבה אינו דוחה יו"ט אלא מהך פירכא דשמעתין אך קשה מה שפירש"י לעיל בשמעתין לפי שאין תוקעין למילוי מים בשבת משום שכבר נתמלאו מערב שבת כו' עכ"ל ל"ל האי טעמא שכבר נתמלאו מערב שבת הא ביום טוב שנתמלאו בו ביום נמי לא דחו התקיעות יום טוב דלא לשתמיט לומר בשום מקום שנתמלאו נמי מעיו"ט כן נראה מדברי התוס' בר"פ דביו"ט נתמלאו וצ"ע וק"ל:

דף נה.

תוס' בד"ה אתקין אמימר כו' ועוד דבחנוכה כו' אלמא חשיב ראשון עיקר ודחג איפכא כו' עכ"ל אין קושייתם מבוררת דהא לא דמיא דבחוה"מ שהאחרון שהוא הד' נתוסף לכבוד היום כמ"ש התוס' לעיל ראוי הוא להיות נחשב העיקר משא"כ בג' שקוראין בחנוכה שאין באחד מהן ניכר להיות בא לכבוד היום וכולן שוין ולהכי ב' הראשונים קוראים העיקר וק"ל:

דף נה:

במשנה אמרו מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר כו' היינו היכא שהיה שם אחד מן המשמרות שלא הקריב היום דהא יהויריב הקריב פר ביום ראשון והקריב גם למחר ביום שני וק"ל:

דף נו.

בפירש"י בד"ה אלא לחם הפנים אצטריך לרבווי שאין בו שום עבודת לחם כו' עכ"ל אין זה טעם דאצטריך לרבווי דהא ודאי כיון דלחם הפנים לא בא מחמת הרגל אצטריך לרבווי ולהוציאן מכלל כל הקרבנות שלא באו מחמת רגל אבל הוא הטעם דמוקמינן ליה לרבווי ללחם הפנים טפי משאר דברים מה"ט כיון שאין בו עבודת לחם כו' אלא אכילה כמ"ש לקמן וק"ל:

תוס' בד"ה והלכתא סוכה ואח"כ זמן כו' א"נ חשיב נמי לחם הפנים חובת היום כו' עכ"ל וצ"ע לפ"ז מאי דוחקיה דתלמודא דמוקים ליה לרב כתנאי לימא דמלתא דרב הוא למ"ה אלא דבלחם הפנים פליגי דחשיב ליה תנא דמתני' נמי חובת היום וי"ל דאה"נ אלא דקושטא דמלתא קאמר דבהך מלתא גופה דלחם הפנים איכא תנאי וק"ל:

שם במשנה יום א' בינתיים כו' והמתעכב נוטל ב' כו' עיין פרש"י אבל הרמב"ם פירש בענין אחר ע"ש:

חַדוּשֵׁי אֲגָדוֹת — מֵהַרְשֵׁי"א

הכנים אורחים כו' ואמר בכעס כו' טול פנס והושיבם בחושך כו' כלאמרי' פ' יוה"כ אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאין רואה ואוכל ומכאן לסומין שאין שבעין כו':

כל זמן שהמאורות לוקין סימן רע לשונאיהם כו'. מאורות בלשון רבים היינו ירח וכוכבים כפרש"י לקמן אבל בחמה לוקה סימן רע לאומות העולם כדלקמן:

משל לסופר כו' מי שרגיל ללקות בכל יום דואג כו' ור"ל דהיינו אותו שיש בידו לב ללמוד ולא למד אבל מי שאין בידו ללמוד אין משגיחים בו להלקותו אם אינו לומד כך ישראל יש בידם התורה ללמוד ממנה ואם אינן לומדין יש להם לדאוג ביותר:

מפני שישראל מונין ללבנה ואו"ה לחמה כו'. ובמדרשות נתנו לזה הרבה דמיונים אקראי דהחודש הזה לכס ולא לנכרים עשו שהוא גדול מונה גדול שהוא החמה יעקב שהוא הקטן מונה לקטן ללבנה והוא סימן טוב גדול שליט ביום ולא בלילה כך עשו שליט בעוה"ז ולא בעוה"ב קטן שולט ביום ובלילה כך יעקב שולט בעוה"ז ובעוה"ב. ואמרו אם זכיתם למלאותי אברהם כו' עד ט"ו דורות ואם לאו לפנמו רחבעם כו' עד ט"ו דורות כו' ע"ש:

לשק חצי רעב כו'. פרש"י דומה לשחור חצי רעב משחירין כו' ע"ש והוא לחוק אלא דבשק דרך להניח תבואה כמ"ש ויפתח האחד את שקו ליתן מספוא וגו' ויהי הם מריקים שקיהם וגו' וכשנראה בחמה דומה לשק ריקן סימן לרעב:

ואין לך כל אומה כו' שאין אלהיה לוקה עמה כו'. לפרש"י לא שייך כ"כ הכא ונראה לפרש דקאי אדלעיל דחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים לפי שהם מאמינים בשמש כמ"ש וראית את השמש וגו' אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים וגו' דהיינו לאלהות שלא מעגן מלטעות אחריהן כמפורש פ' ר"י וע"כ אם האומה לוקה גם החמה לוקה עמה שנאמר ובכל אלהי מצרים וגו' וע"ז אמר ובזמן שישראל עושין רצונו של מקום אין להם לירא מאומות השמים שלא נתנו להם לאלהות אבל יש להם לירא מעונותיהם אם אין עושין רצונו של מקום והיינו ע"ד הנוים שעושין להם צבא השמים לאלהות אל תלמדו לעשות כמעשיהם כי הם יחתו שעובדים אותן ואלהיהן לוקה עמם ואין ישראל יחתו כי ה' הוא אלהיהם:

על ד' דברים חמה לוקה על אב"ד שמת כו'. פרש"י לא שמעתי טעם בדבר עכ"ל ונראה במקצת מהם יש לתת טעם כי האב"ד דומה לחמה שמאיר לכל בתורה וע"כ משה שהיה אב"ד אמרו בו פניו כפני חמה:

ועל עשרה מאורסה צעקה כו'. דהיינו שהיה ברור לכל כשמש צעקתה ולא היה מושיע לה:

ועל ד' דברים מאורות לוקין כו'. דהיינו לבנה וכוכבים כפרש"י יש לתת טעם ע"פ מ"ש ספ"ק דשבת מאן דנולל בלבנה רזוהי כסן אם גנב מצלח והשתא' ד' דברים דחשיב כותבי פלסתר ומעמי שקר ומגדלי בהמה דקה וקוצי' ארלנות אינן דברים מפורסמים ובכלל רזוהי כסן וגניבה הן וע"כ מולו שהן הלבנה וכוכבים לוקין:

על ד' דברים נכסי בעלי בתים כו'. יש לדקדק שאמר על משהי שטרות פרועים פרש"י כדי לגבות פעם אחרת עכ"ל והא ודאי גזילה גמורה ולא היה לו לומר על משהי אלא על הגובין שטרות פרועין. וכן מלוה ברבית איסור גמור הוא.

דף כט:

ע"ב ואמר

על שהיה סיפק בידם למחות כו'. ובפ' במה בהמה אמר ביש בידו למחות כו' שהוא נתפס על כל העולם כולו. ואמר

פוסקי צדקה כו' הרי זה עובר בכל יחל דברו וגו'. ונראה לדקדק בכל זה דנקט בעלי בתים דהיינו עשירים ומנהיגים ואינן ת"ח ואין משהין שטרות פרועין לגבות בהן שנית דהא ידעי דגזל גמור הוא אבל משהין אותו שיש לו שום דין ועברים עם הלוי ורוצה לדוחקו בזה השטר לטעון מנו ודבר זה בעיני בעלי בתים לאו איסור הוא אבל אחז"ל בזה דאיסורא איכא משום אל תשכן באהלך וגו' שמא ימות ויפול שטר זה לפני יתומיו ויגבז בו שנית ומלוי ברבית דקאמר נמי על בעלי בתים שהם אינן יודעין להלות מעותיהן בהיתר בעיסקא או בדרך אחר של היתר:

ועל שהיה סיפק בידם למחות כו'. איירי נמי בבעלי בתים מנהיגים שיש בידם למחות ואינו ביד ת"ח:

ופוסקי צדקה ברבים. היינו שבעלי בתים מנהיגי הקהילה פוסקין צדקה מרובה ואינן נותנין כולה שאומרים שלא היה דעתן לכך אלא בשביל אחרים שיתנו נדבות כראוי ודו"ק:

בשביל ד' דברים נכסי בעלי בתים יורדין לטמיון פי' בערוך לטמיון לאוצר המלך ע"ש ונראה דה"נ בבעלי בתים העשירים ומנהיגים ומשתקרים ומתנא'ים על אחיהם כפרש"י והיינו דמסיק ונסות הרוח כנגד כולם כמ"ש לגבי המצות ותלמוד תורה כנגד כולם שהתלמוד מביא לידי מעשה ה"נ הכא הנסות הרוח מביא לאלו בעלי בתים להני דברים שהם כובשי שכר שכיר כפרש"י שמדחהו בלך ושוב שעובר בכל תשהה כלאמרינן פרק המקבל דמתוך גאותן דוחין השכירים בלך ושוב שאין לי פנאי להתעסק כך עתה:

ועושקי שכר שכיר. פרש"י גזל שכרו עכ"ל והוא דחוק דא"כ ה"ל למימר גזל אלא דלא תעשוק שכר שכיר מווקמין לה התם לאינו משלם לשכיר בזמנו דהיינו שכיר יום כל הלילה ושכיר לילה כל היום וזהו ודאי ג"כ בא להם מתוך גאוותן לדחות השכירים מלשלם להם בזמנם. ואמר

על שפורקין עול כו'. היינו ממש מתוך גאוותן סוברים בדעתן שאחיהם ישאו עליהם עול מנהיגים. ומסיים

אבל בענוים כתיב וענוים יירשו ארץ פסוק הוא בספר תהלים ללעיל מיניה כתיב אל תתחר במצליח דרכו וגו' היינו העשירים המתנא'ים על הציבור שלא לשם שמים. ואמר

ועוד מעט ואין רשע וגו'. דהיינו שנכסיו יורדין לטמיון אבל ענוים שאינן משתררין על הצבור ונזהרין בכל זה הם ירשו ארץ שנכסיהן מתקיימים ובכל נוסחא שלפנינו הרכיב בזה קרא אחרינא נצר מטעי מעשה ידי להתפאר והוא פסוק בישעיה ותחילת המקרא ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר וגו' ואין לו מקום כאן:

דף ה.

ולא עלה כו'. מה שיש לדקדק בזה מפורש פ' הפועלים:

מלמד שפירש שדי מזוי כו'. מפורש בפ' ר"ע ע"ש:

יו"ד ה"א מלמעלה כו'. שם של ד' היה כתוב בו ולא נקט התנא במלתיה רק חצי שם ולדברי התנא' ניחא דלא נקט התנא השם שלם בארבע אותיותיו משום דהוה הונה השם באותיותיו דאסור ואין לו חלק לעוה"ב. ולפ"ה שכתבו התנא' דלא אמרו הונה באותיותיו אלא בשם של מ"ב מ"מ איסורא נמי איכא בשם של ד' כלאמרי' לעלם כתיב וטעם הענין שאין זה כבוד השם שיהיה קדש למ"ד כתוב קודם השם בשיטה אחת ולהקדים השם קודם לקדש למ"ד אין זה דרך קריאתו אבל קדש למ"ד בתחלת שיטה התחתונה והשם בסוף שיטה העליונה היה שפיר דרך קריאתו כמ"ש התנא' וא"ל דבכמה מקומות בתורה שמקיימין דברים אחרים לפני השם בשיטה אחת וכבר אמרו במס' ידים שהשיבו הפרושים למין הגלילי שכותבין המושל מלמעלה ואת השם מלמטה שנאמר ויאמר פרעה מי ה' אשר וגו' דהתם כיון דיש בתורה סיפור דברים לפני השם ולאחריו ואין לחוש בקדימה ובלמעלה משא"כ הכא בצין דלא כתיב ביה רק תיבה אחת והשם יש לחוש בקדימת התיבה לפני השם ומשום דרך קריאתו כתבו בכ' שיטות דרך קריאתו כמ"ש התנא':

דף ו.

מחומרי ב"ש כו'. עליו הכתיב אומר הכסיל בחושך הולך כו'. מפורש פ"ק דר"ה:

דף יד.

למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר כו' שנאמר ויעתר יצחק וגו' עיין פרק הבע"י:

דף כז:

מגייז שחייב אדם להקביל פני רבו ברנל כו' מכלל דבחודש ושבת מחייב כו' נקט ברנל גם שאינו מפורש בקרא דלא גרע רנל מחדש:

ל"ק כו' הא דאזיל ולא אתי ביומיה כו' הא דרבי אילעי איירי בהכי וא"ת כיון דאזיל להתם ביומיה ע"כ בתוך התחום היה או ע"י עירוב וא"כ אמאי לא אתי ביומיה ודוחק לומר שהלך לשם ע"י עירוב (תחום) הרבה כ"כ שלא היה יכול לחזור ע"י לביטוי ונראה דלאו דוקא נקיט דאזיל ביומיה אלא שהלך לשם מערב הרנל וחזן לתחום היה ודו"ק:

אין לך כל שבט כו'. פרש"י משיאו לד"א כלאמרי' כו' עכ"ל והוא דחוק להשיאו בכך וי"ל לפי כוונתו שהוא לא אמר דבר שלא שמע מרבו וע"כ לא תשאלני אבל אין לך כל שבט כו' שלא העמיד שופט ומהם יש לכס לשאול כמ"ש ובאת וגו' ואל השופט אשר יהיה בימים וגו' ואמרינן אין לך אלא שופט שבימך יפתח בדורו כשמאול בדורו וכה"ג פרש"י ביומא שהשיב להם ומשיאם לד"א וע"ש גם מ"ש בזה:

שלא העמיד שופט כו'. פרש"י יהושע מאפרים כו' אלו מפורשים אבל עתניאל ויפתח ושמנר ויאיר יעבדון לא ידעתי שמות שבטיהן כו' עכ"ל עתניאל מפורש בקרא דאחי כלב היה וכלב מיהודה היה אלא דעתניאל לא היה אחיו רק מן האם דזה כלב בן יפונה וזה עתניאל בן קנז אבל מה שמסופק ביפתח לא ידעתי למה שהרי גם דבן אשה זונה היה מ"מ בן גלעדי היה כמפורש בקרא וגלעד ממנשה היה. גם מה שמסתפק ביאיר לא מצינו בו שהיה שופט ובן מנשה היה ודו"ק:

דף כח.

הזקתוגי לומר דבר שלא שמעתי כו'. דהיינו אנדי לכס מדותי וזו אחת מהן כפרש"י וגם שכל אלו מדות קבל מרבו ריב"ז כדמסיק ור"א תלמידו היה נוהג אחריו מ"מ המדות לא שמען מרבו אלא ראה שנהג רבו כך ונהג גם הוא כן ועי"ל דבלשון תימה קא"ל וכי תזיקוני לומר דבר שלא שמעתי והרי מדותי כו' וזו אחת מהן ובמדות דריב"ז חשיב הרבה מדות דלא חשיב להו בדרי"א. אע"ג דר"א נהג אחריו בכולן כדמשמע לקמן. י"ל דלא חשיב הכא רק הנהו מדות שלא תאמר מה שלא שמעתי מרבתי הוא שהם ודאי אמרו בבה"מ ואני הייתי מתעצל ונמנע מלשמען מפי רבותי אם מפני שהייתי מתאחר מלבא וממחר לציאת מבה"מ או מפני הטינה או מפני שהייתי סח שיחת חולין ע"כ אמר שאינו כן אלא מעולם לא קדמני כו' וכן נראה מפרש"י ודו"ק:

ריב"ז מימיו כו'. כל אלו מדות דחשיב נונעין בלמוד תורה ושאמר בלא תפילין כי היא כתר תורה כמ"ש בקידושין פ' האומר ופרשיותיו ד' מורים על למוד תורה וזה אב לכולן שנאמר ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' וגו'. ואמר

ולא הרהר במבואות כו'. ר"ל אע"פ שהיתה התורה שגורה כל כך בפיו ובלבו היה נזהר מלהרהר במבואות כו'. ואמר

ולא מצאו אדם יושב ודומם כו'. גם שהיה אפשר בלמוד עיוני עיקרא בגירסא שתהא שגורה בפיו ולא תשתכח כלאמרי' בכמה מקומות. ואמר

ולא פתח אדם דלת כו'. שהוא היה מקרב עצמו אלצל הפתח דבתלמודיו היה קנאה וביטול תורה איזו מהן יפתח לחבריו הבאים ואשמעינן נמי דלא הניח ר' יוחנן בן זכאי לישב שומר על הפתח שלא יטול שכר ייתעכב מלכנוס מי שאין לו כעובדא דהלל במסכת יומא:

שמינים תלמידים היו לו להלל כל כו' הסוגיא מפורש פ' יש נוחלין ע"ש:

דף כט.

איבעיא להו מי שפך כו'. פרש"י מבעיא ליה שפיכת הקיתון מאי היא ישיבת סוכה או ירידת גשמים עכ"ל ואין זה נראה שהיא שפיכת קיתון משל לישיבת סוכה ולולי פירושו דגם לפום מאי דבעי למימר דעבד לרבו הוה שפיכת קיתון ירידת גשמים דגם שמן השמים הנשמים באים מ"מ ע"י חטא האדם באה קללה זו בחג דה"ג בשפך העבד קיתון אינו של עבד אלא של רבו ודו"ק:

בזמן שהחמה כו' מלה"ל למלך ב"ו שעשה סעודה לעבדיו כו'. זהו המשל בעצמו שאמרו בפ' אד"מ אדם נברא בע"ש מפני מה כו' כדי שיכנס לסעודה משל למלך ב"ו שבה פלטרין והתקין סעודה ואח"כ

דף ל.

שוונא גזל בעולה מלה"ד למלך ב"ו בו' ולכך נקט בקרא קרבן עולה שכולה כליל והכל שלו אבל חטאת ואשם ושאר קרבנות וודאי דנזילה נמורה היא כיון דנאכלין ולא היה דומה למשל כלל וזהו שדקדק רש"י לפרש ואע"פ שהכל שלי ואף מתחילה שלי בו' ר"ל שהכל שלי שכולה קריבה לגבוה ומתחילה עולם ומלואו שלו הוא והיו ממש דומה למשל וק"ל:

דף לב:

אמר רבי מריזן בו' שני תמרות יש בגיא בן הנס בו'. מפורש פרק עושין פסין:

דף לד.

בקח על מים רבים ומאי ניהו ערבה בו' ע"פ מ"ש פ"ק דע"ז אשריכם זורעו על כל מים וגו' אין זריעה אלא צדקה בו' ואין מים אלא תורה בו' כמפורש שם שנותן צדקה ע"פ התורה ה"ג בהאי קרא קאמר ייתגוה בשדה זרע קח וגו' דהיינו שיהיה נשרש במצות צדקה ע"פ התורה והם שמו עצמם כצמצפה שבהרים דהיינו רחוק מן המים של התורה:

דף לז.

עשרה מיני ארז הן בו'. מפורש פ"ק דר"ה:

דף לז:

ע"ב מניח ב' הלחם בו' מוליך ומביא למי שד' רוחות בו'. הכוונה כי שתי הלחם הקרבתן בעצרת רמו לשני לוחות ועש"ה לכו לחמו בלחמי והיו ב' עשרונים ע"ש י' הדברות שהיו בהן והיו סולת ע"ש שהתורה כסולת נקיה מחטה כמ"ש בזה במסכת הוריות וב' כבשים ע"ש כבשים ללבושיך דדרשינן בפ' אין דורשין דברים שהם כבשונו של עולם והיה מוליך ומביא למי שד' רוחות בו' שע"י התורה הקב"ה מקיים עולמו הכולל ו' קצוות שהם ד' רוחות ושמים וארץ כמ"ש הרא"ש גבי לולב ומ"ד כדי לעצור רוחות יטללים רעים שהתורה [היא] מנינה ומצלת על כל אלו:

דף לח.

ובן לולב בו'. ע"פ מ"ש פ' הקומץ ארבע מינין שבלולב ב' מהן עושין פירות וב' אין עושין פירות בו' ועוד שיהיו כולן באגודה א' בו' והוא מבואר שם ד' כתות שבישראל ב' מהן עושין פירות ומ"ט כדמיון הלולב יאותרו וב' אין עושין פירות ומ"ט כדמיון האם וערבה ויהיו אגודה אחת שגיגנו אלו על אלו והשתא עיקר העגנוע בב' שעושין פירות שהוא הלולב בימין והאחרונן בשמאל למי שהו' קצוות שלו שיעצור רוחות יטללים רעים מזמן החג שמתחילין הרוחות והנשמים:

ממשי ומייתי ליה ואמר דין גירא בו'. מבואר כלעיל שהלולב בא לעצור רוחות וטללים רעים והם כח הטומאה מסטרא דשמאלא לסטנא ולכך אמר שהעגנוע גירא דסטנא הוא לבטל כחו הרע. ואמר

דלאו מלתא היא דגם שכוונת העגנוע כן הוא מ"מ אל יאמר אדם כן בפה משום דלתי לאגרוי ביה כפרש"י ודו"ק:

מקריין אותו בו'. נקט האי לישנא ע"ש מארת ה' בבית רשע ונוה צדיקים יברך שתבא מאירה לביתו של רשע שהוא לא ידע לברך בביתו וצדיקים שבונוהו שזן עבד ואשה וקטן יברך במקומו וק"ל:

מקום שנהגו לכפול וכפול בו' ענין הכפול מפורש באגדה ס"פ ע"פ:

דף לח:

ע"ב ודלמא בתר דקריניהו שפן קרא יאשיהו בו'. הא ודאי דמפורש בכתוב דיאשיהו גופיה קראה דכתיב יישלח המלך וגו' ויקרא באזניהם את כל דברי ספר וגו' אלא דהיינו לבתר נבואת חוליה אבל האי קרא דנבואת חוליה שאמרה אשר קרא מלך יהודה לא מצינו בכתוב לעיל מיניה מפורש שקראו המלך אלא שפן ולכך לא פריך אלא ודלמא גם המלך קראו קודם נבואת חוליה אלא שלא הזכיר בקרא. ומשני דע"כ לא קראה המלך מקודם מדכתיב בשמעך שתלאה חוליה הדבר בשמיעה ולא בקריאה וק"ל:

והדר בשם ה' בו'. פרש"י דלא קיימא אזכרה אמלתיה ומחזי כמצינאו לבטלה עכ"ל וגבי והדר מברך לעלם בו' דבסמוך ליכא לפרושי הכי דהא לית ביה אזכרה ולפי מה שיש מפרשים בפ"ק דברכות דשמיה הוא כמו שם י"ה דהשתא י"ה מקרי אזכרה והוא לבטלה דלאו קיימא מברך לעלם עליה:

דף מה.

ר"י אומר אני והו הושיעה בו' כפרש"י אני"ו והו' גימטריא אגא' ה' ועוד מע"ב שמות הן בו' ע"ש מיהו י'ש לעיין בזה [ל"ג] לשנות משום כוונה זו לשון המקרא דכתיב אגא' ה' הושיעה וגו' בספר תהלים ולמה לא נאמר (אני והו) [אגא' ה'] בו' על כוונה זו ונראה לכונן דר' יהודה נמי לא אמר לשנות המקרא אני והו במקום אגא' ה' אלא בחג בהקפת המזבח שכוונת הקפה שישרנו האל מסביב מצריתינו כמ"ש ימכל צרותיו הושיעו חונה מלאך ה' סביב ליריאינו וגו' והוא בעצמו ענין הקפת יריחו ששה ימים בכל יום פעם אחת וביום השביעי ז' פעמים למפלת אויבים וענין ההקפה דהכא במזבח עש"ה ואסובבה את מזבחך ה' כי התם ביריחו פעם אחת בכל יום מו' ימי החג וז' פעמים ביום השביעי ולכך מזכירין אלו שני שמות אני והו ע"ד עמו אנכי בצרה כביכול שיושיע לעצמו וכמ"ש התוס' ולזאת הכוונה היה הדיקף בערבה עש"ה סביב רשעים יתהלכון שבה נמשלו הרשעים אויבינו שדיקף זה יכלו הרשעים כמו שהערבה זו כלה ע"י חבוטו בסוף ודו"ק:

יופי לך מזבח יופי בו' הכפל בזה ע"פ מ"ש בסוף מכילתין בבת בילגה שנשתמדה בו' והיתה מבעטת בסנדלה ע"ג מזבח בו' ואמרה עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל בו' הרי שביחזה המזבח במעשה יבדברו אנו לא כן דעתנו אבל יופי לך מזבח במעשה ויופי לך בדבור ור"א הוסיף בזה לומר ליה אנו מודים כפול שאין אנו כופרים לא במעשה ולא בדבור כמו שכפרה בת בילגה ואמרה ואי אתה עומד עלינו בשעת הדחק ולמזבח אנו משבחין בדבור ומקלסין במעשה וק"ל:

בל הנוטל לולב באגדו בו'. דהיינו עשיית לולב באגודה והדם בעבותו היא מצוה כאילו בנה מזבח ינטילתן היא מצוה כאילו הקריב קרבן ולכך לא נקט רק לולב דשייך ביה עשיית אגודה והדם דשייך ביה עבות:

דף מה:

ע"ב בל העושה איסור לחג באכילה בו' לפרש"י לשון איסור לא ידעתי לפרש ולולי פירושו נראה דאיסור כמשמעו שעושה לו איסור וגדר במצות אכילה ושתיה בחג דהיינו שלא לאכול אכילה נסה ושלא ישתכר יותר מדאי שאינו לש"ש והרי אותו מותר שלא אכל ושתה נחשב לו כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן ועד"ז אמרו בפ' הרואה פתח במזבח וסיים בשלחן מה מזבח מכפר אף שלחן מכפר בו' כמפורש בחידושנו ס"פ ח"ה:

בל המצות בו' שנאמר עצי שטים עומדים בו'. כולה מפורש בפ' בא לז:

בפרש"י לפטור בזכותי אני סובל כל עונותיהם בו' עכ"ל. והיינו שסובל עונותיהם ביסורין וצער שהיה לו ולבנו במערה כדאמרינן פ' ב"מ ועוד אמרו בפ' הפועלים בבנו ר"א כולהו שני יסורין דר"א לא שכיב אינש בלא זמניה וביותם נמי צ"ל דהוה קיס להו דהוה סובל יסורין וכדאי לשגא אמרינן פ' הדר שאמר רבי אליעזר בן עזריה יכולני לפטור כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בהמ"ק עד עכשיו ומסיק דהיינו מדין תפלה ליכא לפרושי כי הכא אלא ר"ל יכולני בטענה לפטור אותם וק"ל:

ראיתי בני עלייה בו'. למעלה בשמים קרי ליה עליה והצדיקים שבארץ השייכים שם קרוים בני עליה ועש"ה הכונה בשמים מעליותיו ואגודתו וגו' ר"ל אגודתו של צדיקים השייכים שם בארץ יסודם לסבול עון העולם כללעיל:

י"ח אלפי דרא הוה בו' שנאמר סביב י"ח בו' סיפיה דקרא ושם העיר מיוסם ה' שמה קדריש כמו שפרש"י והתוס' ובפ' הספינה דרשו מיניה דירושלים שלמטה שתקרא על שמו של הקב"ה בו' ושמה מלשון שם ע"ש והכא דרשו מיניה ושצקו מלת שמה כפשטיה ועל עיר ירושלים שלמעלה קאי דכתיב עיר גבורים עלה חכם וגו' ועלה שפיר כתיב מיוסם ה' שמה שהשכינה שרויה שם לעולם ועלה קאי סביב לשכינה י"ח אלף דרא דצדיקים:

הא דמסתבלי באספקלריא המאירה בו' עיין באורך בערוך ערך אספקלריא ויש לדקדק דמסיק הכא דמסתבלי באספקלריא מאירה לא הוו פחות מל"ו צדיקי ואנן אמרינן בפרק החולץ דמשה לחוד ראה באספקלריא מאירה וכל הנביאים לא ראו באספקלריא מאירה וי"ל דהתם נביאים קאמר אבל הכא בצדיקים וחכמים כמו רשב"י וחביריו קאמר וכדלמרי' דחכם עדיף מנביא ומיהו ק"ק מההיא דפרק ג"ה אילו מ"ה צדיקים שהעולם מתקיים עליהם בו' ע"ש במאי מתוקמא מנין מ"ה צדיקים וי"ל דהתם בצדיקים במעשים בעלמא קאמר והכא בחכמים בעיין מושכלים קמיירי וק"ל:

אשרי כל חוכי לו ל"ו גימטריא בו'. משום דה"מ למכתב אשרי כל חוכיו דריש מלת ל"ו גימטריא בו':

הא דעיילי בבר בו'. עיין פרש"י ועוד פי' בערוך בר בלשון תרגום בן כלומר שיהא צדיק ובנו כמותו כמו ר"ש ובנו ר"א מועטין בו' ע"ש:

דף מז.

ברוך ה' יום יום בו'. בכל יום תן לו מעין דרכותיו בו' כל הסוגיא מפורש פרק כיצד מדרכין:

דף מח:

הגהו ב' מינים חד שמיה ששון בו' אל"ש ששון בו'. כן דרך המינים לפרש הכתובים על עצמם לפי סכלותם והבלם כמ"ש בזה בר"פ כ"ה ותשובתו בצץ גס לפי טעותן כמפורש התם גס בכאן שזה אמר שאגא קדים בקרא וזה אמר אדרבה אנא קדים בקרא נמצא ששניהם שקר ולא נתבין המקרא עליהם וכן באידך שא"ל ששון לשמחה חד יומא שבקוך ושוויין פרוונקא לפי טעותו בדרך היתול על חברו המין כשא"ל חברו בהיפך שבקוך ומלו כך מיא חזרו שניהם מטעותם לפרש המקראות כן:

השתא דכתיב בששון משכיה דההוא גברא בו'. יש לדקדק אמאי לא אל"ר' אבהו כפשטיה דאיהו גופיה יהיה שואב מים לישראל כמ"ש לעיל יומא חד שבקוך ומלו כך מיא ונראה לומר דלעיל עס מין חברו היה מדבר שאין מאמינים בתחיית המתים לעתיד לכך לא קאי"ל אלא יומא חד שבקוך ומלו כך מיא בעוה"ז אבל זה המין שא"ל לר' אבהו עתידו דתמלו לי מיא בו' אמר כן בדרך היתול על אמונתינו שאנו מאמינים בתה"מ שנהיה אנו אז להיות שואבי מים וקאי"ל ר' אבהו לפי טעותו השתא דכתיב בששון בו' דע"כ את גופך ודאי לא תהיה לנו שואב מים לעתיד כמ"ש דהמינין ואפקורסין אין להם חלק לעוה"ב ולא יחיו לעתיד כפי אמונתם אבל משכא דידך יקחו במותך ומשונין ליה לעתיד גוד ומלינן ליה מיא:

דף מט.

שיתין מששת בו' חמוקי יריכיך אלו השיתין בו'. עיין פרש"י כאן ובס' שיר השירים פי' נקבי השיתין של נסכים שעשעו מו' ימי בראשית עגולים כמו ירך כמו חלאים לשון חפירה כמו חוליות הדור בו' ע"ש:

בראשית א"ת בראשית אלא ברא שית בו'. נראה דדרש כן משום דס"ל דבראשית ברא וגו' סדר הבריאה הוא דקחשיב דאיכא מאן דס"ל הכי כמפורש פרק אין דורשין וא"כ ה"ל למכתב בראשונה כמ"ש רש"י בחומש אלא למדרש מיניה ברא שית דשיתין גבראו מו' ימי בראשית וכתב רש"י ועליהם כרה דוד בו' ל"ג ליה בו' דמאן דאית ליה דוד כראך לית ליה מו' ימי בראשית גבראו עכ"ל וכן פרש"י לקמן פ' החליל וכה"ג כתבו התוס' והקשו דרבי יוחנן אדר"י דהכא סבר מו' ימי בו' ולקמן בפ' החליל אר"י בשעה שכרה דוד שיתין בו' ע"ש אמנם מלשון רש"י פ' אלו הן הגולין אהא דכרה דוד שיתין בו' הן יסודות של בהמ"ק ובתלמוד ירושלמי מצינו תלמויות של בהמ"ק והוא יסוד בלשון יוני עכ"ל ומיניה למדנו לתרץ דאין כאן פלוגתא דאמוראי אליבא דר"י כמ"ש התוס' אלא דשיתין דהכא לאו היינו שיתין דהתם דשיתין דהכא הוא חלל שתחת המזבח בו' כפרש"י והם היו מחוללין עד התהום וגבראו מו' ימי בראשית ושיתין דהתם דכרה דוד הם יסודות כותלי בהמ"ק ואין להם שיתוף אלא בשמם שנקראו שניהם שיתין ועוד יבואר בזה פ' החליל:

רבי יוסי אומר שיתין מחוללין בו' שגא' אשירה וגו'. כתבו התוס' דאליביה מזבח ושיתין למזבח בידי אדם הוה ובמלתיה גרסינן ועליו כרה דוד בו' ע"ש אבל בילקוט גרסינן תניא ר"י אומר שיתין מימי בראשית גבראו ועליהם כרה דוד ט"ז אלף אמה בו' מה נראה דלר' יוסי נמי מו' ימי בראשית גבראו השיתין אלא שלא היו נחצבים עד התהום ועליהם כרה דוד ט"ז אלף אמה שיהיו מגיעין עד התהום והשתא לא תקשי נמי דר"י דהכא אדר"י דפ' החליל ודו"ק:

וישעוהו שורק זה בהמ"ק ויבן מגדל בתוכו זה מזבח וגם יקב וגו' אלו השיתין בו' כתבו התוס' זו גירסת הקונטרס אבל בתוספתא גרים ויבן מגדל וגו' זה היכל וגם יקב וגו' זה מזבח בו' ע"ש וקריב לזה גירסת הילקוט ויבן מגדל זה בהמ"ק יקב זה מזבח וגם יקב אלו השיתין ולפי זה ניחא דויטעוהו שורק היינו ישראל שהם הכרם גופיה וכדכתיב ואנכי נטעתוך שורק וק"ל:

דף מט:

ע"ב לשון שמחה לשון שביעה לשון שכרות כו'. כ"ה גירסת ילקוט וכן נראה מפרש"י גם מפירושו נראה
דלשון גמיעה הוא בלגיומות נסות אבל בפ' המוציא לא משמע כן דקמבעיא ליה אמתני' דקתני התם כדי
:מיהא בא' או גמיעה בע' וארנב"י הגמיאני נא מעט מים מכדך משמע דלשון גמיעה לגימה דקה היא
:גם המשל אינו דומה דלכך פוקקין את השיתין דאדרבה דיותר היה דומה ללגיומות נסות אם לא היו
פוקקין ולולי פירושו נראה לפרש בהיפך דלכך פוקקין שלא יהא היין הולך לשיתין בפ"א כולו כמו לגימה
:נסה אלא שיהא פקוק קצת וילך לשיתין במעט מעט דומה כלגימה דקה ורב פפא נמי ה"ק כי שבע אינש
חמרא מגרנויה שבע דהיינו בלגיומות דקות שהגרון נהנה וטועם ממנו הרבה פעמים משא"כ בלגיומה א'
:נסה שאין הגרון נהנה וטועם רק פ"א ואינו שבע ואהא קאמר נמי שפיר דמאן דלא נפישא ליה חמרא
לגמוע גמועי דהיינו במעט מעט כההיא דהגמיאני נא מעט וגו' כדי שיהא טועם הרבה פעמים ושבע
מהר וכן רבא לענין כסא דברכתא שיהא נהנה ממנו הרבה ליגמע מעט מעט ודו"ק:

בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב שנאמר נדיבי עמים וגו' בהאי קרא דמייתי אינו מפורש שאברהם
נקרא נדיב אבל פי' הפסוק נדיבי עמים הם הנריס שנדבו לבם להתגיייר ונאספו לישראל וקראן עם
אלהי אברהם כו' שתלאן בו לפי שהוא היה תחלתן של גרים שנבד הוא לבו לשמים להתגיייר וע"כ קרא
לישראל בת נדיב בת אברהם ומיהו יש לעיין בזה דהתם גבי גרים איכא טעמא שתלאן באברהם ולא
ביצחק ויעקב אבל בהאי קרא לענין עליה ברנל מ"ט קראן בת נדיב דהיינו בת אברהם ולא בת יצחק
:יעקב וי"ל שגם הוא תחלתן של עולין למקום המקדש להר ה' יראה להקריב שם בנו יצחק והקריב עולה
תחתיו:

אף ד"ת בסתרי כו'. דברים שדרכן לעשות בצנעה כו' טעם הענין העושה בפרהסיא עושה משום ויהרא
ולא הוה לשמה והוא מפורש בסוף פ"ב דמכות ע"ש:

נדול העושה צדקה כו' שנאמר עושה צדקה ומשפט וגו' יש לדקדק דנקט במלתיה צדקה לחוד ומקרא
דמייתי כתיב צדקה ומשפט ואימא דבהדדי צדקה ומשפט הוא גדול יותר מקרבותות אבל צדקה לחוד לא
דכה"ג אר"א גופיה לקמן כל העושה צדקה ומשפט כו' שנאמר אוהב צדקה ומשפט וגו' וי"ל דנבחר לה'
מזבח משמע ליה דלא קאי אעושה אלא אצדקה ומשפט וא"כ ה"ל למכתב נבחרו בלשון רבים אלא
דכתיב נבחר בלשון יחיד דחד מייניהו צדקה או משפט נמי נבחר מזבח ונקט במלתיה צדקה וה"ה
משפט לחוד:

נדולה גמ"ח כו' שנאמר זרעו לכם לצדקה כו'. מבואר כי השכר ועונש מקרי פרי לפי המעשה אם לטוב
אם לרע בכמה מקראות ולזה המעשה המביא לידי פרי ההוא מקרי לפי דמיון זה זריעה וקצירה והשתא
קאמר דמעשה הצדקה אינה אלא כמעשה הזריעה לפרי שספק אוכל הפרי כן הצדקה שבקל יבטל המצוה
כמ"ש עבירה מכבה מצוה משא"כ גמ"ח שהיא גדולה שבמצות ותבוא לידי אכילת פרי ולא תבטל שכרה
בקל:

אלא לפי גמ"ח כו'. זריעה וקצירה דנקט בהו יתפרש כפי דרש דלעיל דר"א גופיה מרא דשעמתיא אלא
דהכא דקדק מקרא מדכתיב לפי חסד דמשמע דקאי אצדקה גופה דאינה משתלמת כו' וכפרש"י:

יותר מהצדקה כו'. נראה דהיינו גדולה במעשה קאמר דגדולה בג' דברים דהא לא חשיב נמי דגמילות
חסדים שאוכל מפירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לעולם הבא כמ"ש ברים מסכת פאה ולא חשיב נמי הא
דלעיל דגדולה גמ"ח דקוצר ואי אוכל ולא כן הצדקה כלעיל:

שמא תאמר כל הבא לקפון כו'. עיין פרש"י בכל זה וכבר כתבנו בספ"ק דע"ז דרך אחרת בזה דלפי
מ"ש שם דזהירות מביא לידי כו' וחשיב כמה מדרגות עד יראה מביאה לידי חסידות והיא מבואה לידי
רוח הקודש וע"ז קאמר הבא כל העושה צדקה ומשפט הוא ואי בא לידי מדת חסידות ובמתתו מביא
חסד בעולם. ואמר ש"ת כל הבא לקפון כו' ר"ל שמבטלי הדרגה ממעלה למעלה יוכל אדם לקפון על
המדרגות דחשיב התם ויבא למדת חסידות ת"ל מה יקר חסדך וגו' דקשה ויקר לבא לידי מדת חסידות
כי אם בהדרגה. ואמר יכול אף ירא שמים כן שלא יוכל לבא לידי מדת חסידות מהר תלמוד לומר וחסד
ה' מעולם על יראיו דליכא שום מדה המפסקת בין יראת שמים לחסידות כגירס' דשקלים כמפורש
ספ"ק דע"ז:

שנא' וחסד ה' וגו' ויהיה לשון חסד מלשון ותשא חן וחסד לפניו וגו' ודייק ליה מדכתיב על יראיו דכפי
פשוטו הו"ל למכתב ליראיו:

על לשונה כו'. כינוי דלשונה מתפרש לפי דרש דהכא על תורת חסד גופה דהיינו תורה לשמה אבל בפ"ק
דברכות לפי הדרש דהתם על לשונה מתפרש ארוח הקודש או אנפש כמפורש שם ותורה לשמה נקראת
הכא תורת חסד ע"ש שהיא נותנת חן ללומדיה לשמה כמ"ש תתן לראשך לוית חן:

ואיכא דאמרי תורה ללמדה כו' היינו מלמדה לאחרים היא נותנת חן וחסד ודייק ליה מעל לשונה דהיינו
שלא ד' לו בשמיעה מאחרים אלא שמוציאה בלשונו לאחרים:

דף נ:

דכתיב ושאתם מים בששון וכו'. ואיתא בירושלמי למה נקרא בית השואבה שמשם שואבין רוח הקודש
ע"ש ושאתם וגו' ע"כ ונראה דגם לפי הירושלמי מהאי קרא ילפינן דבעינן שמחה בניסוך המים
דלאמרינן בפרק גולב וערבה אלא דה"ק בירושלמי כיון דעיקר המצוה היא ניסוך המים ושאיבת מי
שילוח צורך ניסוך הוא כדקתני לעיל ניסוך המים כיצד כו' היה ממלא מן השילוח כו' למה נקרא מקום
השמחה שבעזרה בית השואבה ה"ל למקרי בית ניסוך וקאמר משום שע"י השמחה שהיתה שם ע"י
ניסוך המים היו שואבין רוח הקודש שאינו שורה אלא מתוך שמחה דכתיב והיה כגנן המגנן וגו' כדאיתא
בירושלמי מש"ה קורין ליה בית השואבה ומייתי ליה מקרא ושאתם מים וגו' דבקרא נמי דנילף מיניה
ניסוך המים בשמחה לא ה"ל למכתב ושאתם אלא נסכו מים בששון וגו' אלא מדכתיב ושאתם ע"ש
שאיבת רה"ק וה"פ ושאתם רוח הקודש ע"י ניסוך מים שהיה בששון דרה"ק בא מתוך שמחה. ומ"ד
מצוה חשובה היא מו' ימי בראשית כפרש"י דאמרן לעיל שיתין נבראו מו' ימי בראשית ובכל השנה נמי
היו מנסכין יין בשיתין הללו ויש לכיין בזה שעיקר בריאות מו' ימי בראשית והיו מחוללין עד התהום היה
משום מצוה חשובה זו ניסוך המים בחג שאז העולם נידון על המים וכדאמרינן ברה"י נסכו לפני מים
בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה ולכך היו מגיעין ניסוך המים עד התהום כדאמרינן בסדר תעניות
כשמנסכין מים בחג תהום אומר לחברו אבע מימך כו' ולכך היה גולל שמחה במצוה זו דא"י לעולם
בלא מים וכל הבריות תולין בברכת המים שהיו השנים כתקונן:

דף נא:

מגורות של זהב כו'. האור הזה על שם השמחה ולכך היו במספר ד' שיהא מאיר לכל ד' רוחות כדמסיק
ולא היה חצר כו' ומה"ט חסידים כו' באבוקות של אור כו':

דף נא:

ע"ב על ט"ו מעלות כו' כנגד ט"ו שיר המעלות שבתהלים כו' עשו זה בשמחת בית השואבה במצות ניסוך
המים ע"פ מ"ש לקמן דט"ו מעלות דאמרן דוד שבהן העלה מי התהום ט"ו אלף גרמדיי שהיו יורדין
מתחלה כ"כ ע"י השם ששדי ביה והשתא במצות ניסוך המים כדי שיתברכו לנו מי התהום כדאיתא
במסכת תעניות וכמש"ל יש לנו להזכיר זה הענין ובט"ו מעלות העזרה העשין על כוונה זו של ט"ו
מעלות שבתהלים כדלקמן ועל כוונה זו אמרו דשני כהנים היו עומדים בשער העליון על מעלה העליונה
ותקעו כו' ואח"כ למעלה עשירית ותקעו אי דנחית חמשא וקאי על י' ואי דנחית עשרה וקאי על חמשא
כדלקמן דהיינו נמי לרמוז על שם י"ה במספר המעלות ט"ו דהוה שדי ביה להעמיד התהום שלא יטונף
לעלמא כדלקמן וזה שאומרים שם זה ואנו ל"ה עינינו ודו"ק:

במאי בנייה כו' משום דמשמע דהאי תנא אחר החורבן בית שני הוה והוא ראה כל זה קודם החורבן
בית שני וקאמר מי שלא ראה כו' וא"כ אבית המקדש ראשון ואי דלא קאמר שהרי גם התנא לא ראה
אותו ואבית מקדש שני שבנה נחמיה ע"כ דלא קאמר שלא ראה בנין מפואר כו' שהרי בנין בית ראשון
היה יותר מפואר דכתיב בעזרא אשר ראו הבית הראשון ביסוד זה הבית וגו' בוכים בקול גדול וגו' מש"ה
קאמר מאי היא ומשני דאה"נ דאבית ראשון לא קאמר שהרי לא ראה אותו התנא ואבית שני שבנה
נחמיה נמי לא קאמר שהרי בית ראשון יותר מפואר היה אלא דאבית שני ואי הוא דקאמר ואבין
הורדוס הוא דקאמר שהיה סוף בית שני וק"ל:

דמחזי כאוותא כו'. מפורש בפ"ק דב"ב ע"ש:

ולא היו יושבין מעורבבין כו'. ולשון הירושלמי ואעפ"כ לא היו יושבין מעורבבין כו' ר"ל אע"פ שהיו
רבים כ"כ היה כ"א מוצא בעל אומנתו לפי שלא היו יושבין מעורבבין:

לא תוסיפון לשוב בדרך וגו'. היינו קרא דפ' שופטים דההוא קרא משמע צווי רק לא ירבה וגו' ולא ישיב
וגו' ולא תוסיפו וגו' אבל קרא דלקמיה בפרשת בשלח כי אשר ראיתם וגו' לא תוסיפו לראותם עוד וגו'
לא משמע צווי אלא ספור דברים בגבולותן ממצרים מיהו בירושל' מייתי נמי האי קרא דפ' בשלח שעברו
עליו ונראה משום דמההוא קרא דפ' שופטים מוכח אהאי קרא דפרשה בשלח דהוא נמי צווי דכתיב וה'
אמר לכם לא תוסיפון וגו' דהיינו שא"ל במצרים לא תוסיפו לראותם עוד וגו' וענינו מה שעגסנו כ"כ
מפני עבירה זו לפי מה שמפורש בס' ירמיה שבקשו שארית הגולה מירמיה להורות להם הדרך מפי ה'
אם ישובו מצרימה וקבלו עליהם שבצועה לקיים נבואתו כמ"ש יהי ה' בנו לעד אמת גו' כן עשה ואח"כ
א"ל ירמיה אם אתם תשימון פניכם לבא מצרימה וגו' והיתה החרב וגו' שם ימוותו בחרב וגו' ובכל אלה
לא השניחו בו וע"כ נעגסו כ"כ:

מאי תיקון גדול כו'. התקינו שהיו נשים יושבות מבחון כו' ועדיין וכו' התקינו שהיו יושבות מלמעלה כו'
והיינו דתקנה שניה שהיו יושבות מלמעלה מקרי תקנה גדולה לגבי תקנה ראשונה שהיו יושבות מבחון כו'
וק"ל:

קרא אשכחו ודרש. פי' רש"י שלא יבואו לידי קלקול ולפי שזה התיקון לא היה צורך עבודת המקדש אלא
לאפרושי מאיסורא דערוה לא הוה בכלל הכל בכתב מיד ה' וגו' וק"ל:

דף נב:

על משיח בן יוסף כו'. דבגאולה העתידה ב"ב בתחלה יבא משיח בן יוסף להושיע ישראל כמ"ש ובית
יוסף להבה ובית עשו לקש וגו' שאין זרעו של עשו כלה אלא ע"י משיח בן יוסף אבל ע"י עובדי כוכבים
רבים שיבואו שוב לירושלים יהרג ולא יהיה גאולה שלימה עד בא משיח בן דוד כמפורש בכמה מקראות:

על יצה"ר שנהרג כו'. פירשו בזה המפרשים דלא שייך ביה הרינה ושחיטה אלא דביטול כחו הוא
שחיטתו והריגתו כמ"ש לעיתו והסירותיו לב האבן וגו':

לצדיקים נדמה להם כהר ולרשעים נדמה כחוט השערה כו'. ונתנו סימן בזה כי יצר הרע הוא כחו של
עשו שנקרא הר שעיר ע"ש לצדיקים כהר ולרשעים כשער:

היאך יכולנו לסבול כו'. פרש"י בוכים כו' והוא דחוק שיהיו בוכין על צערן שכבר עבר בעוה"ז והיה
אפשר לפרש דבוכים מתוך שמחה שהיו יכולין לסבול הר כזה אבל מלשון הספדא לא משמע כן גם יש
לדקדק מאי הספדא שייך ביצר הרע לפי מה דאמרינן פרק נ"ה הספדא אי יקרא דחוי ואי יקרא דמיתא
מה שייך ביה על יצה"ר שנהרג וי"ל ע"פ מ"ש וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד וגו' זה
היצה"ר כו' דהיינו שהוא טוב לצדיקים שע"י שינצחו אותו יזכו לעוה"ב על כן מטעמערין בהריגתו
ובביטולו שלא יוכלו עוד לזכות ע"י והשתא ניחא האי הספדא משום יקרא דחיי הוא ושפיר בוכין עליו
לזכות ע"י שניטל מהן בביטולו וק"ל:

גם בעיני ופלא כו'. משמע ליה דאיירי קרא בביטול יצה"ר לעתיד דכתיב לעיל מיניה ילדים וילדות
משחקים וגו' היינו משחקים ביחד דאין יצה"ר שולט בהן אז ופרש"י גם בעיני יפלא היאך יוכלו צדיקים
לעמוד כנגדו כחיייהם עכ"ל הכי משמע ליה קרא דאיירי בצדיקים כי יפלא בעיני שארית העם וגו' דהיינו
צדיקים דלהקב"ה לא שייך בו שיתמה גם ברשעים שהרי בראו הקב"ה כהר שהרי מצינו בקרא גם בעיני
יפלא שבראו כהר אלא דהרשעים נדמה להם כשער כדי לצערן שלא היו יכולין לסובלו וק"ל:

דומה לחוט כו'. מפורש בפ' חלק ולפי ענינו דמייתי ליה הכא נראה לפרש משום דאמרו לעיל
דלצדיקים נדמה להר ולרשעים לשער קאמר דלא הוה ב' הפכים בנושא א' אלא דמתחלה דומה לשער דמיון החוט
של בוכיב והיינו לרשעים שאינן רואין מה יהיה בסוף והיינו ולבסוף דומה להר דמיון לעבות העגלה
והיינו לצדיקים שרואין מה יהיה בסופן ומרחיקין מתחלת העבירה:

ואתנה גוים וגו'. זה המזמור למה רגשו גוים וגו' מדבר במלחמות גוג ומגוג כמפורש פ"ק דברכות ופ"ק
דע"ז ולפי שבוה המזמור א"ל הקב"ה שאל ממני ואתנה גוים ואינו מפורש בו ששאל על כך אבל מצינו
במזמור אחר ששאל על החיים דרשו מיניה דהקב"ה חשב שיהיה שואל ליתן גוים נחלתו אבל הוא
כשראה שנהרג משיח בן יוסף במלחמת גוג ומגוג אמר אינני מבקש אלא על החיים שלא אהרג כמותו
וא"ל הקב"ה כבר התנבא עליך דוד אבין שנאמר חיים וגו' דההוא מזמורא מתחיל למנצח מזמור לדוד
משא"כ האי מזמור דלמה רגשו גוים וגו' דלא אמרו דוד:

שבע שמות יש לו ליצה"ר כו'. מבואר כי המעשים של האדם הן לטוב הן לרע מסוגלים לפי הבריאה של ז'
ימי בראשית גם ע"פ המזלות מז' כוכביו לכת כמפורש סוף מסכת שבת מאן דבמאדים הוא ש"ד כו'

לפי מעשה הרע יבא העונש כאמור ויסרתיו אתכם שבע על חטאתיכם ואמרו על ז' גופי עבירות ז' פורעניות באין בו וע"ש ז' מיני מעשים נקרא היצ"ר בז' שמות הללו כפי המעשה ושם רע דקאמר (ז' שמות שיש לו ליצ"ר) הוא בכלל ז' שמות הללו דהיינו שם שקראו לו הקב"ה יצר לב האדם רע וגו' ולפי שיש לאדם ב' לבבות דהיינו יצר טוב ויצה"ר כמ"ש בכל לבבך בשני בیتی"ן בב' יצרך קראו הקב"ה יצר לב האדם רע ומעוררו בב' אחד דהיינו היצ"ר שהוא רע ומעוררו כמ"ש משנענר ממנו אמו ולא כן יצ"ט דלא בא לידם אלא ליי"ג שנים וכן דוד דקראו טמא שנא' לב טהור ברא לי אלהים וגו' דהיינו לב אחד שהוא יצר טוב מכלל דאיכא לב אחר שהוא טמא דהיינו לב יצר הרע ולפי שלא בא לאדם ההוא לב טוב עד אחר יי"ג שנים קרא ליה בריאה לגבי לב יצ"ה"ר שכבר בא לאדם ממעי אמו:

ומשה קראו ערל שנאמר ומלתם את ערלת לבבכם וגו'. בב' בیتی"ן לפי שבתיוקן לב יצ"ה"ר נתקן גם לב יצ"ט כמ"ש פ' כ"כ אם מצאו שלחן ערוך מלאך רע בע"כ אומר אמן ואם לאו מלאך טוב בע"כ אומר אמן כמפורש שם. ואמר

שלמה קראו שונא שנאמר אם רעב שונאך וגו'. עיין פרש"י ויהיה לפי פירושו מלת לחם יוצא לשנים ללשון לחם כמשמעו וללשון מלחמה ועוד נראה לפרש ע"ד שאמרו לקמן אבר אחד יש באלם משביעו רעב מרעיבו שבע ואמרו יצ"ה"ר שמאל דוחה וימין מקרבת חו"ש אם רעב שונאך תן לו קצת תאוותו היינו בדברים הכרחיים דהיינו האכילה לחם ותשקהו מים וזוהי ישלים עמך כשתתן לו קצת תאוותו. ואמר

ישעיה קראו מכשול שנאמר הרימו מכשול מדרך וגו'. מלת מכשול מורה על חטא שאינו גדול כמו השונג כמ"ש כי כשלת בעוניך שזוונות נעשו לו כשגונות ועל דרך משל אם מונח על הדרך דבר שאינו גדול כל כך אפשר שלא ירגיש בו האדם ויכשל בו אבל אם מונח על אם הדרך דבר גדול וגבוה ירגיש בו ההולך ולא יכשל בו חו"ש הרימו מכשול וגו' שירים ויגבה אותו המכשול בעיני הצדיקים ולא יכשלו בו וכדאמרינן לעיל לצדיקים נדמה להם כהר ומרחיקים מתחלה מהעבירה. ואמר

יחזקאל קראו אבן בו'. היינו כמ"ש לעיל דב' לבבות הן ב' יצרך דהיינו לב אבן יצ"ה"ר שהוא קשה כדלקמן אם אבן הוא נימוח בו' ולב בשר הוא יצ"ט שהוא רך כמו הבשר כמ"ש בסוטה בשר ונרפא וגו' אם משים לבו כבשר בו':

ויואל קראו צפוני בו' שצפון ועומד בלבו בו'. דהיינו שעומד תמיד ואינו זז ממנו כדי שיוכל להחטיאו כדלקמן יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום בו':

ציה ושמהה למקום בו'. היינו הריגותו וביטולו לעתיד דבעה"ז מצינו בו שבא משוט בארץ מתהלך בה להתגרות בבני אדם אבל [לעתיד] יהיה נדחה למקום שאין בני אדם מציין להתגרות בהם: ואמר

את פניו וגו'. זכר מה שעשה כבר רעות בעולם הזה שנתן פניו אל הים וגו' דימה המקדש לים שהיו ישראל אז בישובן פרים כדגים שבים ורבים כחול הים כמפורש ובני ישראל רבים כחול הים וגו' ואמר שזה גרם לו שעלה באשן וצחנתו:

שמנחא אומות העולם בו'. וע"כ נדחה מפניו יתעלה ב"ה ומסיים על כי הגדיל לעשות דהיינו שמתגרה יותר בגדולים כדמסיק. או פי' שהגדיל לעשות לגבי צדיקים כהר כמ"ש בתחלה דומה לחוט של בוכיז ולבסוף כעבותות העגלה כמ"ש לעיל ודקאמר ובת"ח יותר בו' הוא מלתא באנפי נפשי כי הא דאבוי בו':

אורחין רחיקא. עיין פרש"י גם יש לפרשו אשעבר שהלכנו דרך רחוקה וצוותן בסימא שלא היה הדרך רחוק כ"כ בעינינו ע"י הצותא:

יצרו של אדם מתגבר בו'. ובפ"ק דקדושין גרסינן מתחדש ושם מפורש:

דף נב:

ע"ב אם פגע בך מנוול זה בו'. מפורש פ"ק דקדושין:

שנאמר מפנך מנוער עבדו וכו'. בב"ר איתא כל המפנך את יצרו בעערותו סופו להיות בו' אבל לפי לישנא דתלמוד יצ"ה"ר מסיתו לאדם בו' נראה לפרש כל שיצרו דהיינו עבדו כפרש"י מפנך ומסיתו לילך אחר תענוני עוה"ז סופו לעוה"ב יהיה לו מנון וסדה דהיינו באטב"ח הזה מנו"ן סדה כפרש"י בשתצטרף ב' אותיות מיחידות הוי עשרה אל"פ ב"ח ג"ז ד"ו וכשתצרך ב' אותיות מעשיריות יהיה מאה יי"ן כ"פ ל"ע מ"ם וכשתצרך ב' אותיות ממאות יהיה אלף קי"ן ר"פ ש"ן ת"ם כי אותיות הכפולות מנצפ"ך נתוספו על כ"ב אותיות ג"כ לצורך מספר באותיות הפשוטות עד אלף כי הך' פשוטה ה' מאות ימ' סתומה ו' מאות ו' פשוטה ז' מאות ק' פשוטה ח' מאות ק' פשוטה ט' מאות שאם תזווגם כלם יהיה המספר עד אלף וסימן האלף לך שלמה אבל אותיות הנ"ך שהיא ה' מיחידית וג' כפופה מעשיריות וך' פשוטה ממאות לית להו זוג והם בעצמם זוגינן להיות מתחלפים כי הכא נ' ממנון במקום ה' סדה. וק"ק דהא נו"ן אחרונה דמנון נ' פשוטה היא ולא יבוא במקומה ה' אלא ש' היא זוגה ולא הוה סדה בה' אחרונה ות"ע:

בתחלה התעם בו'. ר"ל היצר הרע ומלת רוח נופל בו כי הוא מלאך וכתיב עושה מלאכיו רוחות:

קראו הלך בו'. דוגמת זה בתחלה ויקם דוד וגו' ויתהלך על גג וגו' קראו הלך כמפורש פ' חלק אהאי קרא איתא שטן אלמי ליה כנצרתא בו' ע"ש ואח"כ ויקחה ותבא אליו וישכב וגו' ותשב אל ביתה קראו אורח ואח"כ נהרג אוריה במצות דוד ונשאה לאשה קראו איש וק"ל:

אבר קטן יש לו לאדם משביעו רעב בו'. עיין פרש"י אבל בפ' חלק דמיייתי אעובדא דבת שבע שהפך דוד משכבו של בו' ע"ש נראה לפרש כפשוטו משביעו בתשמיש הוא רעב עוד לתשמיש ביותר ושם לא מיייתי ליה כלל מהאי קרא שנאמר כמרעיתם וישבעו שבעו וגו' וי"ל למאי דמיייתי ליה הכא דריש ליה מלשון כפול וישבעו שבעו וגו' כמרעיתם מלשון רעה אם האדם מרע ומענה עצמו דהיינו מרעיב אז וישבעו ואם שבעו עצמו בתשמיש אז וירם לבם וכן הבינו התוספות השמועה וק"ל:

הן ארץ כשדים זה העם וגו'. ר"ל כי שאר ארצות נקראו ע"ש האומות שבה כגון ארץ מצרים ארץ כנעי אבל ארץ שבד הכשדים לא נקראת אלא בשם בבל לפי שהקב"ה מתחרט שעשאן לעם שאין ראין להיות נקראין עם שתהיה ארץ בבל נקראת על שם:

מה לי פה בו'. כפרש"י זו היא חרטה עכ"ל ובספר ישעיה פי' למה אני שוהה ומשהה בני כאן עכ"ל דהיינו מה לי פה בגלות ע"ד עמו אנכי בצרה:

ישמעאלים דכתיב ישליו וגו'. לאשר הביא אליו בידו וגו' לפי שאברהם לא בקש מה' אלא לו ישמעאל יחיה אבל הקב"ה הביא זה בידו להוסיף ולישמעאל וגו' ונתתיו לגוי גדול וע"ז נתחרט הקב"ה להוסיף לו על בקשת אברהם:

ואשר הרעתי וגו'. דכתיב ברישא דקרא והנחזה אקבצה ואמר דלכך אקבצם מהגלות כי אני מתחרט על שבראיתי יצ"ה"ר שעל ידו באו לגלות:

אלמלא ג' מקראות הללו נתמוטטו בו'. מפורש בפ' אין עומדין:

ארבעה חרשים מאן ניניה משיח בו'. עיין פרש"י ועוד י"ל ע"פ מ"ש בפ' אין דורשין חכם חרשים שעשו לפניו הכל כחרשין בשעה שפותח בד"ה ה"נ הכא ל' חרשים אלו עש"ז שהם חכמים שאין כמותם בדורם ושהכל נעשו כחרשין בפניהם:

ז' רועים בו'. רועים הם מנהיגים של הדור יהיו ז' ודוד באמצע דוגמת מנהיגי עולם האמצעי שהם ז' כוכבי לכת והשמש באמצע כמ"ש במלכות בית דוד כי כשמש ינון וגו' וכמפורש לעיל מיניה ואתה בית לחם אפרתה וגו' ממך יצא לי מושל וגו' ועמד ורעה בעוז ה' וגו' דהיינו שהוא דוד יהיה העיקר בין מנהיגים הללו וקראם רועים במקום מנהיגים כי ברובם מפורש שהיו רועים ממש בעולם הזה דוד רועה צאן אביו ועקב צאן לבן משה צאן יתרו שת נאמר בו כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הכל וגו' והכל היה רועה צאן. ואמר

מאן ניניה ח' נסיכי אדם ישי בו' משיח בו'. הא ודאי דמשיח ימלוך על כלם כמ"ש ומלך אחד יהיה להם ש"מ אלו הז' דחשיב יהיה להם קצת שררה ונסיכות וקבלה היה בידם שאלו השבעה יהיו עם מלך המשיח:

דף נג:

אשרי זקנתינו שכפרה בו'. כולם כנעשו כבר זקנים קמשתעי שהם שמחים בבית השואבה שמחה של מציה דהילידים מסתמא שמחים בלאו הכי כמ"ש שמח בחור בילדותך וגו' וכל אחד מהזקנים דהיינו החסידים ובעלי תשובה משמח במעלות זקנתו בשמחה של מציה זז. ואמר

אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא בו'. לא מיירי בזקנים שא"כ היינו חסידים אלא דב' כיתות הזקנים שזכר הם אומרים על אלו שעדיין ילדים ולא חטאו עדיין אשרי להן ומי שחטא ועדיין בילדותו ישוב אז ויחמלו לו כי התשובה בילדותו מעולה ביותר כמ"ש אשרי האיש ולא אשה אלא כשהוא עדיין איש:

אם אני כאן בו'. עיין פרש"י וכינוי אני קאי על הקב"ה ושמעתי בזה ע"ש שמספר הלל גימטריא"א אלני"י ולולי פירושו נראה יותר לפרש כמשמעו שאמר כן בשם ישראל אם אני כאן שאבא למקדש הכל שהוא הקב"ה שבידו הכל הוא ג"כ כאן ואם ישראל אינן כאן מי כאן דגם שריית השכינה אינה כאן והשתא ניחא דקאמר ואף הקב"ה אומר כן אם אתה תבא לביתי בו' ומיייתי לה שנא' בכל המקום אשר אזכיר את שמי בכל המקום אשר אמרתי להזכיר שמי דהיינו במקדש דבגבולין אסור להזכיר שם המפורש שם אבא אליך וגו':

רגלי מוליכות בו'. ר"ל דבזו הסיבה אני בא לשם למקום שאני אוהב בו' ועש"ה ה' אהבתי מעון ביתך מקום משכן וגו'.

על דאטפת בו'. פרש"י והכיר בו שהיה רוצח ופגעו בו' ע"ש נראה דדקדק לפרש כן שהכיר את בעל הגלגלת שהיה רוצח דאם לא כן מנא ידע דעל דאטפת אטפוך דאימא משום עבירה אחרת היה נהרג דע"כ הראשון שנהרג משום עבירה אחרת היה וגם מדאמר וסוף מטיפיך יטופוך ע"כ דידע שזה שפגע בבעל הגלגלות היה ליסטים ורוצח דאל"כ אימא שזה בעל הגלגלות נהרג ע"י אחר בשונג כדאמרינן פרק קמא דמכות זה שהרג בשונג וזה שהרג במזיד הקב"ה מזמןן לפונדק אחד בו' ומיהו הלשון לא משמע כן: לתמן מובילין יתיה בו'. ועד"ז כינו את המיתה בהולכה כמ"ש פ"ק דסוטה אין הולכות אלא לשון מיתה שנאמר אנכי הולך למות ודקדק לומר דבר אינש בו' דשאר ב"ח מיתתן במקרה משא"כ מיתת בר אינש הוא ע"פ הגזירה בזמן שהגיע למות ובכלל הגזירה נמי באזהה מקום אם במכובד לו או במבזה כפי מעשיו לטוב או לרע:

תרי כושאי דהוו קיימי בו'. פרש"י ע"ש שהיו יפיץ בו' וכן אשה כושית ת"א אתתא שפירתא ע"ד שקורין לסומים ס"נ ומה שהזכיר כאן שהיו יפיץ שע"י זה טעה שלמה שמה שהיה המלאך המות עצב על מיתתן לפי שהיו אנשים יפה תואר ולכך מיהר לשלחן ללח להצילן שם ואלו היה יודע שלמה כוונתו שהיה על שלא היה יכולת בידו להמיתן כאן בו' כפרש"י וכדמוכח לבסוף דהווה קא בדח על מיתתן ודאי דלא היה משלחן לשם אלא אדרבה היה מעכבן כאן כדי שלא יוכל להמיתן וק"ל:

למחוזא דלח כי בו'. ענין לח עיין בחידושינו בפרק עגלה ערופה:

גוטל ח' אבוקות בו'. עיקר שמחת בית השואבה היה בלילה כדלקמן ומשם לתמיד של בין הערבים ומשם לשמחת בית השואבה ולכך עשה כן באבוקות ולקמן מיייתי נמי שעשו כן בטיוול בח' סבינים ובח' מזגי ובח' ביעי וי"ל לקמן שהיו במספר ח' דהיינו בב' ידים בין כל אצבע ואצבע הוי ח' אבל הכא באבוקות ליכא לפרושי הכי דגרסינן ביה בידו אחת:

וגושק את הרצפה חווקף בו'. עיין פרש"י והוא דחוק מה שיך הכא בשמחת בית השואבה לנשק הרצפה כדי לקיים בו' ולולי פירושו נראה לפרש דיותר חידוש נפלא ליגע בארץ בנשיקת פיו מלוגע בעקימה בגובה ראשו ועל ענין הקידה אמר הכותב מי בקש זאת מידכם רמום חצרי דהיינו שעשו בשמחתם ברגלים ומועדים לרמום חצרי בדים על ידי קידה וק"ל:

בתמגי סביני בו'. מה שאין כל אדם יכול לעשות כן מפני הסכנה וכן בתמני מזגי חמרא מפני שבירת הכלי וכוכית ומפני שפרכת יין על ידי הטיוול וכן בח' ביעי מפני שבקל ישיכרו:

ומשם לתפלת השחר בו'. הכא וכן במוספין הקדים הקרבן לתפלה ולגבי מנחה הקדים התפלה לקרבן ויש להשיב דהתפלות מכלל עבודת המקדש הם ואמרינן אין לך עבודה קודם תמיד של שחרית דהתפלה אחריה וכן המוספין שנקרבין קודם חצות דינס כתמיד של שחרית דהתפלה אחריה אבל בתמיד של בין הערבים אמרינן בהיפך דאין לך עבודה אחריה ולכך התפלה לפנייה דמו"ק:

הני ט"ו סיר המעלות כנגד מי בו'. המאמר הזה מבוזר כי מחסד אלהים שאמר יקונו המים ותראה היבשה כי לפי טבע מהראוי שיהיו גם המים עולות על הארץ כהיקף כ"א מהיסודות הפשוטים לחברו כי הארץ המרכז לכלם והש"י במאמרו כינס המים ונתנך באוצר התהום וכמ"ש במס' תענית גבי ור"י ההוא בבריותו של עולם הוא ופרש"י שם שהיה כל עולם שטוף במים והקב"ה כנסן במקום אחד כמכנים מים בנאף שנתן באוצרות תהומות ונתן חול גבולו ובפ"ב דחגיגה אר"ל בשעה שברא הקב"ה עולמו הים היה מרחיב והולך עד שגער בו הקב"ה בו' פי' שהיה הים מרחיב והולך לפי טבעו על הארץ עד שגער בו הקב"ה וכנס אותו למקום אחד באוצר התהום ולזה נבראו השיתין שמהן הושעת העולם והן מקור מי התהום ואוצרו במקום הקדוש הנבחר אשר ה' אלהים דורש אותו תמיד עיני ה' בה שלא יעברו על גבולם אף במקום מן הארץ כפי טבעם אך יתברך העולם ממי מקור הברכה ואוצרו והוא שירדו הנסכים לשיתין כמ"ש במסכת ר"ה נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכס גשמים וכמ"ש בכל זה לעיל ולז"א כשכרה דוד שיתין ויסמות של בהמ"ק ואשכח שם חד ענין שהיה מונח וכבוש על נקב התהום מן

חדושי אגדות – מהרש"א • סוכה

שעתא דאמר הקב"ה בסיני אנכי ה' אלהיך וגו' אעפ"כ דוד לא שמע ליה כיון דרמייה סליק תהומא בעי למשטפיה עלמא כו' כדאיתא בירושלמי ע"ש והוא מבואר כי בקבלת ישראל התורה אנכי ה' וגו' אז נתקיים העולם קיום גמור כי לולי זאת היה העולם ראוי לישטף כי התנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית אם כו' ואם לאו אחזיר את העולם לתוהו ובוהו והוא הענין שהיה כבוש ומונח על התהום בסיני שכבש הקב"ה מי הים באוצר תהום רובצת תחת לארץ היפך טבעם וכשצא דוד ורצה לכרות היסודות של בהמ"ק עד התהום גילה נקב התהום וכיסויו שהוא הענין שהיה מונח וכבוש שם במעשה בראשית יבסיני במאמר הש"י סליק תהומא למקומו הטבעי לישטף עלמא כטבעו להוות על הארץ עד שכתב אחיתופל שם על החספא וחזר להניח אותו על נקב התהום שבאותו מאמר השם שהיה כתוב על החספא כבשו המים לירד לתהום כמו שנכבשו שם המים ע"י הש"י בסיני ונזכר ענין זה בט"ו סיר המעלות דכתיב ביה אזי המים שטפונו וגו' אזי עבר על נפשנו המים הזדונים וגו' שנקראו ע"ש כך שלא רצו להיות מתחת לארץ עד שגער בהן הקב"ה כמ"ש לעיל וסיים עזרנו בשם ה' וגו' ושינה לומר בשם ה' עושה וגו' ולא אמר עזרנו מעם ה' כמו עזרי מעם ה' וגו' להורות כי עזרתנו ממים הזדונים שזכר היה בשם ה' ממש הנכתב על החספא שעל ידו נכבש התהום למקומו ובזה יתיישב שאמרו בפרקי אבות הלאמד מחברו כו' או אפילו אות א' ומיייתי לה מאחיתופל דהיינו אות א' שהוא אות השם הה' ממנו כמ"ש כי בוי"ה ה' צור עולמים שברא עוה"ז בה' והשם גופיה הוא אות כמ"ש אות הוא בצבאות שלו:

דף נג:

ע"ב ונשא אחיתופל ק"ו כו' בפרק אלו הן הגולין כתב רש"י יש תימה בדבר שהרי לא קנה דוד את הגורן מארונה היבוכי עד מעשה דהסתה שהיה אחר מיתת אחיתופל ג' שנים כו' צריכין אנו לומר שאע"פ שלא קנה את הגורן יודע היה מעגרויו מיום שיסבו הוא ושמואל בניות ברמה כו' כדרשינן בפ' איזהו מקומן כו' ע"ש באורך אבל הכתובים בס' ד"ה אין מוכיחין כן שאמר הכתוב בעת ההיא אמר דוד כי ענהו בגורן ארנן וגו' ויאמר דוד זה הוא בית אלהים וגו' נראה מזה שעד היום ההוא לא ידע שהוא בית אלהים :ם לחוק איך כרה השיתין בגורן ארנן טרם שקנה אותו שהרי לא רצה להעלות שם עולה עד שקנהו גם אילו ידע זמן רב מקודם ההסתה למה לא קנה אותו אז מארונה והנראה בזה דגם שיתין של היסודות נבראו מששת ימי בראשית חלולין ויורדין עד התהום אלא דדוד כרה השיתין תחלה שלא במקומן דהיינו בעין עיטם כדסברי מעיקרא למויבני בעין עיטם וכו' כדאיתא פ' איזהו מקומן ורמי דוד שם הענין שהיה כבוש על התהום ובא למשטפיה עלמא כמפורש לעיל ובזה ראה דוד שאין זה מקומן דמקום שיתין הן חלולין ויורדין עד התהום מששת ימי בראשית עד שאמר נחתי ביה קליל כו' כדאמר שם ומכל מקום מקום האמתי אכתיו לא ידע להיאך מקום נחתי ביה קליל עד מעשה דהסתה לאחר מיתת אחיתופל כשקנה הגורן מארונה היבוכי ומצא שם השיתין שהיו יורדין חלולים עד התהום מששת ימי בראשית ואיך שיהיה לא בנה דוד היסוד גם אחר שמצא מקומן אלא שלמה בגאן כדכתיב ביה ויצו המלך ויסיעו אבנים וגו' ליסד הבית וגו' וכמ"ש לו הש"י לדוד האתה תבנה וגו' והקיומתי זרעך וגו' הוא יבנה בית לשמי ובזה יבואו כל הספיקות על נכון:

בל האומר שמע שמע כו' פרש"י פסוקא פסוקא כו' עכ"ל היינו דמשתקין אותו אבל אם אמר שמע שמע התיבזה כפולה אין משתקין אותו אלא דהוה מגונה וכפרש"י בפרק אין עומדין אבל התוס' שם פירשוהו בהפך בשם ר"ח ע"ש ונ"ל לפרש"י דאנו ליה וליה עינינו דהכא ה"ל כאילו אומר פסוקא פסוקא

ולמאי דמסיק המה משתחוים קדמה ואנו ליה אנחנו מודים ועינינו ליה וכו' לא היו כאילו אומר פסוקא פסוקא דהיינו דווקא בענין ומשמעות א' אבל זה משמעו ב' ענינים המה משתחוים קדמה ואנו ליה היינו במעשה אנחנו מודים ועינינו ליה מיחלות היינו בדבור וכה"ג כתבנו לפרש הך דפ' לולב וערבה ליה אנחנו מודים ולך אנו משבחים כו' ע"ש:

דף נה:

בחש"מ בראשון אומר הבו לה' בני וגו'. בפרש"י דבאותו מזמור כתיב קול ה' על המים וגו' עכ"ל וכתיב ביה ז' פעמים קול ע"ש ז' ימי החג שאומרים שיר בקול על ניסוך המים שבחג וכה"ג אמרו בברכות דכתיב ביה ז' פעמים קול נגד ז' ברכות שבתפלת שבת כמפורש שם:

בשני מה הוא אומר ולרשע אמר אלהים מה לך וגו'. עיין פרש"י ונ"נ לפרש בענין פרי החג דאמרינן לקמן שהיו ע' פרים נגד ע' אומות עע"ז פר יחידי נגד ישראל כו' ואזי לכן שאבדו ואין יודעין שבזמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר כו' וז"ש בזה המזמור לא אקח מביתך פר וגו' דהיינו שאומר כן לישראל דלא אקח אותו פר מביתך וממכלאותיך עתודים ע"ש שיער עזים שבכל יום בחג נקרב א' כי לי וגו' אלא מחבתך אני אקח אותו ולרשע וגו' ר"ל רשעים העובדי כוכבים שהחריבו המקדש אמר הקב"ה מה לך לספר חקי שהם מספר ע' פרים לכפרה עליכם ואתם בעצמכם אבדתם אותה כפרה בהחריבכם בהמ"ק דהיינו ותשלך דברי אחריו:

דף נה:

ע"ב הני ע' פרים נגד ע' אומות כו'. ואיתא במדרש דלכך פוחתין והולכין לרמוז שהאומות עובדי כוכבים פוחתין והולכין וכל אומה יש לה שר מלמעלה ואין לך אומה הנופלת שאין שר שלהם נופל מקודם ואמר פר יחידי נגד אומה יחידי שהם חלק ה' שהוא א' כמ"ש בנוסח אתה אחד ושמיך אחד ומי כעמך וגו'. ואמר ליום אחרון דהיינו רמז לעתיד לבא כשכל האומות עובדי כוכבים כלים ישראל יהיו קיימים לעשות סעודה קטנה כדי שאהנה ממך דמסעודת ע' אומות עובדי כוכבים בעוה"ז אין הקב"ה נהנה אלא שרים שלהם של מעלה נהנין וז"ש אזי להם לאומות עובדי כוכבים שאבדו כו' היינו הנאתן בעוה"ז כשבהמ"ק קיים מזבח מכפר כו' אבל בישראל לא אמר שאבדו דסעודתן היא לעוה"ב ויותר נראה לפרש דזאת הסעודה קטנה בשמיני עצרת נגד ישראל בעוה"ז שייך רק לאומה ישראלית והשמחה לא הזכר בו רק ברמז והיית אך שמח וגו' אבל לעתיד שיהיה שמו א' לכל עולם אז תתגדל השמחה לישראל כמ"ש בפ' ע"פ עתיד הקב"ה לעשות סעודה גדולה לזרעו של יצחק שנאמר ויעש אברהם משתה גדול וגו' וע"ז אמר הכתיב הגדיל ה' לעשות עמנו סעודה גדולה שהיינו שמחים בה ביותר:

דף נו:

לוקם לוקם עד מתי כו'. פרש"י זאב זאב וע"ש שהזאב דרכו לטרוף הכבשים אמרה כן שמכלה ממונן של ישראל בקרבן התמידין שהיו ב' כבשים בכל יום:

ומשום ברתא קנסינן ליה לדידיה כו'. והא דכתיב את אביה היא מחללת היינו שאומרים עליו ארור שזו ילד גדל כפרש"י בחומש ולא לענין קנס:

טוב לצדיק כו'. פרש"י דיליף לה ממילא דהא מדה טובה מרובה ומיייתי לה הכא ולא איצטריך ליה אלא כדי לסיים המסכת בדבר טוב:

מֵהַר"ם

דף ב.

בגמ' סוכה לאוריייתא תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא. נ"ל דהמשך דברי המקשן והתרצן לפרש"י כך הוא דהמקשה הקשה מ"ש גבי סוכה וכו' ד"ל ממ"נ אי ניחא ליה לתנא לשנות לישנא דפסולה א"כ גבי מבוי נמי ניתני לשון פסולה פי' שהקורה שהניח במבוי למעלה מכ' כדי להתיר לטלטל במבוי היא פסולה ואי ניחא ליה לתנא לשנות לישנא דתקנתא דהיינו ימעט כדקתני גבי מבוי גבי סוכה נמי ליתני לשון דימעט ומתרג' התרצן דלעולם ניחא ליה לתנא לשנות לישנא דפסולה כדקתני גבי סוכה אלא שנבי מבוי לא שייך לשנות לישנא דפסולה כיון שהוא מררבנן לכך היה מוכרח לשנות לישנא דימעט וזב"א בדאורייתא נמי תני תקנתא וכו' ר"ל ואי בעית אימא דלשון דימעט ניחא ליה למתני כמו במבוי אלא דהכא גבי סוכה לא היה אפשר לשנות לישנא דתקנתא משום דנפישי מיני ולכך היה מוכרח לשנות לישנא דפסולה:

אמר רבה אמר קרא למען ידעו דורותיכם וכו'. פרש"י הכי דריש לה אע"ג דאין מקרא יוצא מידי פשוטו דהייקף ענני כבוד וכו' וזה לשון הר"ן אע"ג דאין מקרא יוצא מידי פשוטו וקרא ה"ק כדי שיזכרו דורותיכם הבאים היקף ענני כבוד שהיו במדבר אפ"ה למען ידעו דורותיכם מיותר ליה דה"ל למיכתב בסוכות תשבו כי בסוכות הושבתי ובהכי הוי סגוי דממילא משמע ומדכתוב למען ידעו דורותיכם משמע דה"ק עשה סוכה שתהא ישיבתה ניכר לך וכו' שמעינן מרבריהם דבלא דרשה מפשוטו דקרא דאיידי בהייקף ענני כבוד שהיו במדבר לא יליף עשה סוכה שישיבתה ניכרת לך ומה שהכריחו לפרש כן משום דכן משמע בגמ' לקמן דקאמר כולאו כרבה לא אמרי ההיא ידיעה למודות הוא משמע בהדיא דכיון דמייירי בדיעיה למודות לא שמעינן מינה סברתו של רבה ויש לתמוה למה דמפשטו של מקרא נמי הוא שמעינן סברתו של רבה דה"ק קרא בסוכות תשבו כדי שיזכרו דורותיכם היקף ענני כבוד שהיו במדבר וע"י מה יזכרו היקף ענני כבוד כשיראו ויסתכלו שיושבים בצל סכך הסוכה ולמעלה מכ' לא שלטא ביה עינא שאינו רואה את הסכך וסוכה היינו סכך כשמה ונ"ל דאי לאו מדרשא לא היה אמרי' דקרא ר"ל דבשעה שישב בסוכה ויסתכל בסכך וע"י זה יזכור היקף ענני כבוד שהיו במדבר אלא ר"ל בסוכות תשבו פי' שתצאו מבתיכם שהיא דירת קבע לסוכה שהיא דירת עראי וע"י כך ידעו דורותיכם ויזכרו היקף ענני כבוד שהיו במדבר ע"י היציאה שיצאו מבתיהם אבל השתא מיתורא דקרא דרשינן דה"ק קרא למען ידעו דורותיכם פי' הדמות כשיעשו סוכה יעשוה באופן שבשעת שישבו בה יהיה ישיבתה ניכרת להם שציינו להם לישב בסוכה וע"י מה ע"י שיסתכלו וייראו הסכך וק"ל וע"ד זה יתורן ג"כ תירוצו של רבא דאמר מהכא בסוכות תשבו שבעת ימים אמרה תורה כל שבעת ימים צא מרירת קבע ושב ברירת עראי וכו' שיש לדקדק מנא ליה לרבא דרש זה דהא בענין אחר לא היה אפשר ליה לקרא למכתב אע"ג דזה נוכל ליישב קצת דדויין לה מדהוי ליה למכתב שבעת ימים תשבו בסוכות דוגמת מה שכתוב בפסח שבעת ימים תאכלו מצות ועוד יש לדקדק למה לו לרבא להאריך בדבורו שאמר אמרה תורה כל שבעת ימים צא מדירת קבע וכו' למה לו להזכיר היציאה היה לו לומר אמרה תורה עשה סוכה של שבעת ימים ותן לא דהיינו עראי אלא נראה שרבא ס"ל דעיקר הידיעה הוא היציאה מציתם לסוכה כפשטו של מקרא כמו שכתבנו ולכך דוייך רבא דהוה לה לתורה להזכיר היציאה שיצאו מציתם דהיא דירת קבע לסוכה שהיא דירת עראי דכל סוכה אפי' היא עשויה במחיצות של ברזל היא נקראת דירת עראי נגר בית שהרי נשמים יכולין לירד לתוכה ולכך היה לו לקרא להזכיר היציאה שהיא הידיעה העיקרית ולמה תלה הכל ביושיבה ואמר בסוכות תשבו שבעת ימים אלא לומר לך עשה סוכה שאינה ראויה לישב בה כ"א ז' ימים שתהא בנין עראי ולא קבע ולמעלה מכ' א"א לעשותה אלא בבנין קבע וחזק ולכך היא פסולה וק"ל:

הבא דל דפנות ליכא צל סוכה. פי' דל רפנות ר"ל אותו גובה הדפנות היותר על כ' אמה אבל לא כל הדפנות דא"כ ה"ל למימר ליכא דפנות ואין סוכה פחותה מג' דפנות אבל לפ"ו קשה דא"כ שהסוכה נפסלת בגטולת גובה דחפנות מחמת שהחמה באה מתחתיה א"כ בסוכה שאינה גבוהה למעלה מכ' אמה כשאין הדפנות מניעות אל הסכך תפסל מחמת שהחמה באה מתחת לסכך ולקמן (סוכה דף ט"ו) במתני' המשלשל דפנות כו' מלמטה למעלה אם גבוה י' טפחים כשרה משמע דאם הדפנות גבוהות י' טפחים אפי' הסכך גבוה הרבה מהן שאין הרפנות מניעות לסכך ככל ענין כשרה לכך נ"ל דהא דקאמר בגמ' דל דפנות ליכא צל סוכה ר"ל כל דפנות והא דלא קאמר דל רפנות ליכא דפנות אלא ליכא צל ה"נ קאמר דל דפנות ליכא צל סוכה ר"ל דלא מכשרינן בצל הסכך אלא כשים כאן דפנות לכל הפחות גבוהים י' טפחים דאז איכא צל סוכה אבל כשאין כאן דפנות ליכא צל סוכה כלל ולא נקרא כלל בשם סוכה כשאין כאן דפנות דהיינו שדקדק רש"י דל רפנות וכו' ונמצא שמה בטל ר"ל דסכך בלא דפנות אינו נקרא בשם סוכה:

ברש"י בד"ה ור"י מכשיר בגמ' מפרש פלוגתייהו במאי. ר"ל הא דקאמר לקמן בדף זה ע"ב מחלוקת כשאין דפנות מניעים לסכך וכו':

ד"ה מבוי שהוא גבוה וכו' עד הרי הוא רה"י לבני החצירות. כוונת רש"י במה שכתב והרי הוא רה"י לבני החצירות צ"ע שלמאי נפקא מינה כתב כאן שהמבוי הוא רה"י לבני חצירות גם מה שכתב אח"כ ואסרו חכמים להוציא מרשותו לרשות חבירו בלא עירוב והחצירות כל אחת רשות לעצמה וכו' אין לדברים הללו קישור וראיתי שבספר ח"ש הגיה שהחצירות כל אחת רשות לעצמה וכו' ור"ל שלכך אסור לטלטל ולהוציא במבוי משום שחכמים אסרו להוציא מרשותו לרשות חבירו בלא עירוב שהחצירות הם כל אחת רשות לעצמה והמבוי רשות לכולן והוי כאילו מוציא מרשותו לרשות חבירו כשמוציא מחצר למבוי ולכך הצריכו בו חכמים שיתוף אבל נ"ל שאינו מכוון שלפי הגהתו משמע שעירוב ושיתוף דבר אחד הוא וזה אינו דעירוב הוא שהביתם שבחצר מערבים יחד ושיתוף הוא שכל החצרות הפתוחות למבוי משתתפין יחד וכן הוא בהדיא ברש"י דף ג' ד"ה ואין מערבין בו. ונ"ל שכוונתו והמשך דברי רש"י יקשורם כך הוא מבוי שהוא סתום מג' צדדים וכו' הרי הוא רה"י לבני החצירות ומן התורה היה מותר להוציא ולטלטל בה שאין זה רה"ר מה"ת אלא שחכמים אסרו לטלטל ולהוציא לתוכו ואסרו הכמים להוציא מרשותו לרשות חבירו ר"ל מן הבתים לחצר שכיון שהחצר הוא רשות לכולן כשמוציא מן הבית לחצר הוי כאילו הוציא מרשותו לרשות חבירו ולכך אסרו להוציא בלא עירוב דחייבו עירובי חצירות והחצירות ג"כ כל אחת רשות לעצמה והמבוי רשות לכולן ולכך אסרו ג"כ להוציא מן החצירות למבוי בלא שיתוף והיינו שתיפי מבואות:

בתום ד"ה מאי שנא וכו' והא דלא פריך מאי שנא גבי דאם וכו' ר"ל ולמה לו למפרך ממבוי דהיא מסכת אחרת ה"ל למפרך מהדם דמתני' היא פ' לולב הגזול בהאי מסכת גופה משום דלא פריך אלא מסוכה ומבוי שדינם שוה וכו' ועוד דגבי דאם אינטריך למתני וכו' ד"ל דלא פדיך מהדם משום דנוכל לומר דלעולם לישנא דפסול ניחא ליה לתנא למתני ולא תקנתא וכיון דקתני הבא פסול לא אינטריך למתני תקנתא אבל גבי דאם אע"ג דקתני לישנא דפסול אעפ"כ אינטריך למתני ג"כ תקנתא ונוכל ג"כ לפרש כוונת התום' דלא על המקשן קא מקשו דה"ל למפרך מהדם אלא גם לפי מאי דמסיק ויתירן סוכה ומבוי ומסיק דגבי סוכה לא שייך למתני תקנתא ועדיין הא ה"ל למפרך מהדם דהוי ג"כ לאוריייתא ותני פסול ותקנתא ויתרצו דלא פריך אלא מסוכה ומבוי וכו' אבל במשניות אחרות לא חיישינן אם משנה לשון משנתו ועוד דגבי דאם אינטריך למתני תקנתא וכו' ולכך ליכא למיפרך מודי לפי המסקנא וק"ל:

ד"ה לאוריייתא תני פסולה דאי הוה תני ימעט חיישינן דלמא טעי כו' הוקשה להם לתנא' ע"פ דש"י דלפי פירושו אינו מתורץ לשינויא קמא דכיון דלא שייך למתני לישנא דפסולה גבי מבוי כ"א לשון ימעט א"כ ה"ל לתנא לשנות גבי סוכה נמי לשון ימעט כדי שישוה לשון משנתו וגם לפי מה שפירשתי לעיל המשך התיורן שבגמ' לפרש"י לא יתיישב לישנא דאי בעית אימא רקאמר ואי בעית אימא בדאורייתא נמי תני תקנתא דמשמע דלשינויא קמא לא שייך לשון דימעט בדאורייתא וזה אינו לפרש"י דלפירושו לשינויא קמא לשון ימעט שייך נמי בדאורייתא אלא דלשון פסולה ניחא ליה לתנא לשנות כדלעיל ע"כ פירשו התום' בהיפוך מפירוש רש"י דלשינויא קמא לישנא דימעט הוה לישנא מעליא ולכך תני ליה גבי מבוי אלא שהכא גבי סוכה דהוי לאוריייתא לא הוי אפשר ליה לשנות לישנא דימעט דחייש דלמא טעי אינש וכו' ויבא לדיי איסור לאוריייתא אבל גבי מבוי דהוי דרבנן לא חייש כ"כ לטעות ולכך תני לישנא דימעט דהוי לישנא מעליא דלישנא דפסולה הוי לישנא מגונה קצת כדאשכחן ריש פסחים שעיקם הכתוב וכו' פי' שכתב ומן הבהמה אשר איננה טהורה ולא אמר טמאה כדי שלא להוציא דבר מגונה מפיו והשתא יתיישב לישנא דאי בעית אימא שפיר והא דפירשו התום' דבמבוי דרבנן לא חייש ותנא ימעט דמשמע מדבריהם דבמבוי נמי פסול בדיעבד אלא דלא חייש לדקדק למתני פסולה ולא פירשו דרך קצרה טפי דבמבוי דרבנן אינו אלא לכתחלה ולכך תני לשון ימעט משום דלפי האמת אינו כן דבמבוי נמי קי"ל דאם הניח הקורה למעלה מכ' אמה אפי' בדיעבד אסור לטלטל במבוי:

בא"ד א"נ י"ל דלשון ימעט משמע חומרא דרבנן כו' מתוך דברי התום' דהכא משמע דהאי א"נ הוי תירוץ אחריונא ור"ל א"נ ה"פ דגמ' דשינויא קמא דקאמר סוכה לאוריייתא תני תקנתא וכו' משום דגבי לאוריייתא שייך דוקא לישנא דפסולה ולא לשון דימעט וגבי דרבנן שייך דוקא לשון דימעט דמשמע דבר שהוא דרבנן ולא לשון פסול ועיין בתום' בריש עירובין דשם משמע דהכל הוא תירוק אחד:

בא"ד א"נ אי הוי תני ימעט הוה משמע כמות שהיא דולקת וכו' ואע"ג דלעיל מזה כתבו התום' דבמבוי דדרבנן לא חייש לדקדק בלשון משנתו שאני הבא דכשאינו מדליק במקומו אינו מקיים מצות נר חנוכה כלל משום דהרואה אומר לנרכו הוא מדליקה ולכך דקדק ותני פסולה אע"ג דהוי דרבנן וק"ל:

ד"ה אמר רבה וכו' דאמר רבה הסוכה פסולה וכו' שם ללישנא קמא אמר רבה בסוכה פסולה ובמבוי כשרה ונ"ל דהתום' סברי דגם לרבה דאמר התם בסוכה פסולה ס"ל דחלל סוכה תנן משום דהכי משמע לישנא דמתני' דהכא דקתני סוכה שהיא גבוהה למעלה מכ' וכמו שכתב הר"ן ואעפ"כ פוסל שם בסוכה כיון דמקצת הסכך למעלה מכ' ורבא השיב שם דחלל סוכה תנן והואיל ומקצתו הוא בתוך כ' וממעט החלל כשרה דאל"כ אלא שהתום' ס"ל דלרבה לא אמרי' חלל סוכה תנן אלא כשהיא כ' עס הסכך תני מתני' דהכא דפסולה א"כ נימא נמי הא דאמר רבה הבא עד כ' אמה אדם יודע וכו' למעלה מכ' אין אדם יודע וכו' משום דלא שלטא ביה עינא נמי ר"ל אע"פ שאין בחלל הסוכה לבד כ' לא שלטא ביה עינא וא"כ מאי מקשו התום' וק"ל:

בא"ד ורבה גרסי' התם משמע מדברי התום' דאי גרסי' התם רבא הוה אתי שפיר והא אפי' אי גרסי' רבא נמי קשה דהא רבא נמי ס"ל הבא דדוקא כשהסכך הוא למעלה מכ' היא פסולה וי"ל דלרבא נוכל לתרץ דכיון דטעמו משום קביעות המחיצות נוכל לומר דהתם כיון דמקצת הסכך הוי למעלה מכ' א"כ ע"כ המחיצות נמי גבוהות כ' ולכך פסול התם אבל כיון דגרסי' רבה והאיך תלי טעמא בשלטא עינא קשה ונ"ל דלפי האמת שמכשיר שם רבא ס"ל דלא פסלו חכמים אלא כשהחלל של הסוכה כ' אמה וכל הסכך למעלה מכ' דאז א"א כ"א במחיצות בנין קבע אבל כשאין בחלל כ' אלא שמקצת הסכך בתוך כ' אע"ג דהמחיצות גבוהות למעלה מכ' אפ"ה כשרה משום דאין רגילות לעשות מחיצות חזקות בנין קבע כשאין כל הסכך למעלה מכ' וק"ל:

ד"ה כי עביד ליה דירת קבע שפיר דמי וכו' עד מ"מ בסככה שעיקר הסוכה על שם הסכך לא מינכרא עד דעביד ליה עראי פי' עראי דסכך היינו שלא יכסנו בקביעות בנסרים בענין שלא ירדו בו נשמים:

דף ב.

בתום' ד"ה יש בה יותר מד' אמות וכו' עד לבסוף מסיק דרב הונא סבר מראשו ורובו ושלחנו עד ד' אמות פליגי וכו' ר"ל דאם היא אינה מחזקת ראשו ורובו ושלחנו כ"ע מודו דפסולה ואם יתירה על ד' אמות כ"ע מודו דכשרה אפי' אם המחיצות גבוהות ולא פליגי אלא בשיעור דביני ביני ונ"ל דהא דהוצרכו התום' להביא מאי דמסיק לבסוף ולא הקשו הקימה על מיימרא דרב הונא גופא דאמר בהדיא אבל יש בה יותר מד' אמות על ד' אמות אפי' למעלה מכ' אמה כשרה משום דבהא דמסיק לבסוף מראשו ורובו ושלחנו עד ד' פליגי ר"ל דאם היא יתירה מר' אמות אפי' משהו כשרה לכ"ע ודוקא נקיט ד' אמות מצמצמות דומיא דפחותה מראשו ורובו ושלחנו דלפי' משהו כ"ע מודו דפסולה וכו' ודו"ק:

בא"ד כ"ע טובא עונ מלך הבשן פורתא פי' דשם פריך כ"ע בכותבת ועונ מלך הבשן בכותבת ומשני כ"ע מייחבוי דעתייהו טובא בכותבת ועונ מלך הבשן מיישב דעתו פורתא בכותבת דאע"ג דהוא אדם גדול ביותר א"א שלא יגיע לו קצת יישוב הדעת ע"י אכילה ככותבת ה"נ קי"ל דכשהיא רחבה יותר מד' אמות ומשהו אע"ג דהמחיצות גבוהות אלף אמות א"א שלא יחא כאן צל סכך פורתא:

ד"ה בשלמא דר' יאשיה וכו' עד לא פליגי אדר' יאשיה וכו' פי' לא פליגי בשיעור הכשר סוכה שהרי ר' יאשיה לא איירי כלל במשכא דסוכה אבל מ"מ פליגי בענין אחר דר' יאשיה ס"ל טעמא דלמעלה מכ' פסולה הוי מטעם דלא שלטא ביה עינא ולכך כשהדפנות מניעים לסכך כשרה ולרב חנן אין הדין כן אלא שביעור הסוכה לא פליגי והמשך הפשט לפי גירסא זו יתיישב שפיר בשלמא דר' יאשיה לא פליגא אדרב

הונא וכו' כלומר זה פשיטא לן דלא פליגי ר' יאשיה ואינהו בשיעורא אלא רב הונא ורב חנן נימא דבשיעור הכשר סוכה פליגי או לא וע"ז זה צריכין אנו ג"כ לפרש המשך הפשט לפי הגירסא דגרסי פליגי דא"כ מאי קאמר בשלמא דר' יאשיה וכו' דהא כמו דלדיהו היו בשלמא משום דר' יאשיה ס"ל דטעמא הוי משום דלא שלטא עינא כך היו בשלמא לרב הונא ולרב חנן דפליגי וטעמא דרב הונא ס"ל דטעמא הוי משום צל ולכך דוקא ביתירה מד' על ד' כשרה משום דאיכא צל אבל עד ארבע פליגי ורב חנן ס"ל טעמא אחרינא ולכך אמר דבמחזקת יותר מראשו ורובו ושלחנו אפי' למעלה מכ' כשרה וק"ל:

ד"ה עד ארבעים וחמשים אמה וכו' עד דהתם ניחא דהוי זו ואצ"ל זו פי' דגבי ארבע וחמש צאן הוי נמי זו ואצ"ל זו דהא השתא ד' לוחקים מן הרועים ולא חיישינן שמא גנבום משל בעלים משום דחסרון ניכר בעדר ואין יכול לישמט ולומד ואב טרפן חמש מצביא דחסרון ניכר טפי:

דף ג.

בתום' ד"ה דאמר לך מני וכו' ער ועל מה שפסק בהך כב"ש אין להקשות וכו' עד ומייתי ראיה מההיא מלתא דסוכה וכו' מיהו שמעתין וכו' לפי גירסת הספרים בתום' שלפנינו המשך דברי התום' כך הם 'מיייתי ראיה כו' ר"ל מדמייתי ראיה מהך מלתא דסוכה דעשה כדברי ב"ש לא עשה ולא כלום ש"מ דבהא אין הלכה כב"ש ותוירך דההיא איירי בסוכה גדולה וכו' מיהו שמעתין וכו' ר"ל דבלא קושיא ע"כ צריכין אנו לפרש שם בענין אחר דיש לתמוה דהיאך דייק דעשה כב"ש לא עשה ולא כלום דראיה דמייתי דעשה כב"ה איירי אע"כ דאיצטריך התם לאתויי היכא דב"ה מחמרי וכו' וא"כ נוכל לומר דלעולם בהאי מלתא דסוכה הלכתא כב"ש ולא מייתי מינה דברכות אלא במקום אחד היכא דהלכתא כב"ה ועבד כב"ש אפי' במה שמחמירים ב"ה מדרבנן לא יצא ידי חובתו אפי' מדאורייתא וא"כ אין מכאן קושיא לדברי רב עמרם שפסק בזה כב"ש אלא שיש לדקדק לפי' התום' שלפנינו היאך ס"ד מתחלה דשם דברכות מייתי ראיה כפשוטו דעשה כב"ש לא כלום מההיא דסוכה ושם איירי בעשה כב"ה וראיתי ספרים שכתב בהן כך בתום' ומייתי ראיה מההיא מלתא דסוכה וכו' עד אמרו לו זקני ב"ש א"כ היית נוהג כל ימך לא קיימת מצות סוכה כל ימך והלכה כד' יוחנן החורני ולפי גירסא זו נוכל לומר שמתחלה עלה על דעת התום' דשיטת דגמ' דברכות גורם בסדר המשנה בההיא עובדא דהלכו זקני ב"ש וזקני ב"ה בסיומא דמלתא דהלכה כר' יוחנן החורני ומינה מייתי ראיה דעשה כב"ש לא עשה ולא כלום ובתרא הכי קאמר דהתם תימה היאך דייק מינה וכו' דפירוש קמא נראה להם דוחק גם בסדר המשנה שלפנינו ליתא לסיומא והלכה כר' יוחנן החורני וע"כ יש תימה היאך דייק מינה וכו' וע"כ כתבו וע"כ צריך לפרש התם בע"א באופן דלא יקשה מזה כלל לרב עמרם כמו שכתבנו למעלה וק"ל:

ד"ה בית שאין בו ד"א וכו' עד ועוד ה"ל למימר לענין פתח וכו' ר"ל בשלמא לפי הגמ' שלנו לא קשיא מידי משום דתני ושייר אבל בירושלמי דקא חשיב כולהו א"כ ה"ל למיתני נמי הא:

ד"ה ואין מניחים וכו' משום קנין פי' דבני החצר מקני' לבעה"ב שמניחים [שם] העירוב [חלקם] שיש להם בהצד בשכר שהוא מקנה להם ביתו שמניחים בו העירוב ולא מקני ליה רשותייהו כ"א בבית הראוי לדירה:

דף ג.

בתום' ד"ה ואין עושים אותו עיבור כו' עד לר"מ וכו' כלל הענין שם במשנה דרבי ס"ל דאפי' לעיר אחת נותנים ורבנן אמרו לא אמרו קרפף אלא לב' עיירות ומפרש רב הונא דרבנן ס"ל דב' עיירות נותנים להם ב' קרפיפות דבב' עיירות ס"ל כר"מ וחייא בר רב ס"ל דגם בב' עיירות פליגי דלרבי נותנים ב' קרפיפות ולרבנן קרפף אחד:

בא"ד א"כ מה לו להזכיר ב' עיירות וכו' ר"ל דלענין למעט שייך נמי בעיר אחת דאם עומד הבית בסוף ע' אמה ושיירים ונכנס לתוך הע' אמות ושיירים ממעט האויר של הע' אמות ונחשב לעיר ומורדין מן הבית ולחזן אפי' לרבנן כדלקמן בסוף דבור זה דממ"נ לחייא בר רב וכו' לא נקטו רבנן ב' עיירות דוקא וכו' צ"ל דלחייא בר רב דס"ל דלרבנן אין נותנין אלא קרפף אחד לשתיהם צ"ל שהעיר השניה מובלעת בתוך הע' אמה ושיירים לעיר אחרת והוא הקרפף כמו גבי בורגנין שצריכים להיות מובלעים יק"ל:

דף ד.

בגמ' מהו דתימא דופן עקומה מרווח אחת אמרי' וכו' ואע"ג דמתני' דבית שנפחת מפרש רש"י שנפחת באמצע א"כ שמעינן נמי מיניה דאמרי' דופן עקומה מכל רוח ורוח י"ל דשאני הכא דלא חזיא לדופן לא הוה אמרי' דופן עקומה לכל רוח ועוד י"ל הא דפרש"י שנפחת באמצע היינו לפי האמת דאשמעינן הכא דאמרי' דופן עקומה לכל רוח אבל אי לאו דאשמעינן הכא גבי אצטבא היינו מפרשים ההיא דבית שנפחת ר"ל שנפחת מן הצד ולא באמצע ולא אמרי' דופן עקומה כ"א מצד אחד:

ברש"י ד"ה אם יש בה אצטבא וכו' כשרה כל הסוכה וכו' עיין באשר"י שיש חולקים על פרש"י ולא מכשרי כל הסוכה כ"א על גבי האצטבא ועיין ג"כ בר"ן:

בתום' ד"ה בית שמלאוהו וכו' עד ואין לומר דהך דמייתי הכא ברייתא היא כצ"ל ר"ל ובברייתא תני תבן יא"כ לא נצטרך לומר שטעו הסופרים דזה אינו דאין לו להביא מן הברייתא וכו' אלא שהאמת הוא דהך דהביא מתני' היא:

בא"ד וכן בפרק חלון וכו' ופריך אי ר' יוסי איפכא שמעינן בין אתבן ובין אצרותות פריך ר"ל דשם רצה לאוקמי מתני' דאהלות דתנן בית שמלאוהו תבן או צרותות ובטלו וכו' כר' יוסי ופריך אי ר"י איפכא שמעינן ליה דלא מצריך ביטול ובין אתבן ובין אצרותות פריך איפכא שמעינן ליה דתבן לא מצריך ר"י ביטול בפירוש אלא אין עתיד לפנותו אע"ג דמתני' דאהלות לא תני תבן בהדיא מ"מ במכל שכן דעפר שמעינן לה דבעי ביטול ולכך פריך עלה:

ד"ה והוצין יורדין לתוך עשרים וכו' כדאשכחן בעירובין גבי מקצת סכך וכו' דפסל בסוכה דכי קלשת לה יכו' כצ"ל ור"ל לפי שינויא דרבינא דאמר סוכה דאורייתא החמירו הוי פי' החמירו משום דכי קלשת לה הויא לה חממה מרובה מצלתה ולכך פסולה אע"ג דהשתא צלתה מרובה מחממה ומקשו התום' הכא א"כ גבי הוצין נמי ליפסלה מהאי טעמא [אף] דהשתא צלתה מרובה מחממה ואפי' את"ל שצלת כ"כ מרובה שאפי' שיקלשו לה ישראל בהוצין צלתו מרובה מחממו מ"מ ליפסלה מטעם דכי קלשת לה לא יוכלו להתקיים ויהיו חמתו מרובה מחמת שהרוח יפזרם דשם גבי מקצת סכך בתוך כ' איירי נמי שאף לאחר שיקלש מקצת הסכך שלמעלה ישאר באותו מקצת שבתוך כ' צלתה מרובה מחממה בלאו אותו מקצת שלמעלה מכ' ואפ"ה פסול מטעם דאי קלשת לה לא יוכל להתקיים מחמת שהרוח יפזרם או יפול דאין לומר דשם איירי שבאותו מקצת שבתוך עשרים לא הוה צלתה מרובה כ"א ע"י אותו מקצת שלמעלה מכ'

ואי קלשת לה הויא לה חממה מרובה דא"כ בזה לא היו מכשרי אינך אמוראי דהתם וכו' ר"ל דשם איכא לישנא אחרינא דמכשרי בסוכה ותירצו התום' דהכא איירי שיש הרבה היצין שיכולין להתקיים בקל ע"י סמיכה והא דלא הקשו התום' ג"כ לשינויא אחרינא דהוא רבא מפרז'וקא דמשני התם דטעמא דבסוכה דפסול משום דסוכה דיחיד הוא לא מדכר וזימנין דמשתקל מתתא עובי הסכך וקיימא כולה למעלה מכ' והביאוהו התום' לעיל ריש הפרק ד"ה אמר רבא וכו' א"כ ליחוש נמי הכא גבי הוצין דלמא משתקלי הנך היצין דיורדין בתוך כ' ולא מדכר וליפסלה נמי מה"ט כדהתם משום דלדידיה פשוט דאיכא לשנויי דהכא איירי דיורדין כל כך הרבה למטה באופן דליכא למיגזר מידי וע"ש בעירובין דף ג' בתום' ד"ה אי קלשת וכו' ותמצא הכל מבואר כמו שכתבתי:

דף ד.

בתום' ד"ה פחות מג' וכו' עד דאי בעי מנח עליה מידי ומשתמש וכו' פי' מניח דף או דבר אחר על אותה מחינה ונמצא שהוא כולו כעומד גבוה י' ורחב ד' וענן בו ימד כל שהוא מיעטו פי' מיעט מרוחב של ד' טפחים ולא השיב תו רה"י:

דף ה.

בתום' ד"ה יו"ד ה"א מלמעלה אע"פ שי' ה שם גמור וכו' ר"ל וא"כ היכי קאמר הגמ' יו"ד ה"א מלמעלה וכו' היה לו לומר בלשון כינוי כגון השם מלמעלה וקדש למ"ד מלמטה:

ד"ה קדש למ"ד מלמטה וכו' עד קדש למ"ד בתחלת שיטה תחתונה כו' אבל מ"מ קשה גם לפי' הא נמי לא הוי כסדר קריאה שהרי מה שכתב בשיטה עליונה אע"פ שהוא בסופה הוא נקרא תחלה אבל רבינו בחיי כתב בפרשת תצנה בשם הראב"ד בהיפך שקדש למ"ד היה בסוף שיטה עליונה וזה קרויה מלמטה והשם בתחלת שיטה התחתונה ועם זה היה נקרא כסדר ע"ש:

ד"ה מסגרתו למטה היתה וכו' עד דלמ"ד מסגרתו למטה היתה טבבלא המתהפכת טמאה וכו' פי' דשם יליף דשלחן שבמשכן מקבל טומאה מדכתיב על השלחן הטהור מכלל דאיכא טמא אע"ג דכלי העשוי לנחת ואינו מטולטל מלא וריקן דומיא דשק אינו מקבל טומאה אמר התם דשלחן של מקדש היה מטולטל דהוי מגביהים אותו לעולי רגלים ומראים להם הלחם והגם הענשה בו שהיה נשאר חם סילוקו כסידורו ואמר ר' יוחנן דלמ"ד מסגרתו למטה וא"כ לא היה לשלחן למעלה בית קיבול ואפ"ה היה מקבל טומאה א"כ ה"הכל טבבלא המתהפכת כפרש"י שחלקה מצ' צדדים ויכולים להשתמש בה בצד זה כמו בצד זה דומיא דשלחן במקדש טמאה דילפינן לה משלחן ולדברי האומר מסגרתו למעלה היתה א"כ היה לשלחן בית קבול טבבלא המתהפכת מיצביא לן אי (נמי) טמאה אי לא משום דליכא למילף משלחן (דלא תימא) [דהוא טמא] (ליה) משום דשלחן היה לו בית קיבול כיון דלדידיה מסגרתו למעלה היתה וקשיא ליה לר"ת דבפ' אלנו מומיין לא משכחת וכו' ולא מסתבר למימר וכו' דלההוא נמי קאמר שם דמיבעי אי טמאה דאורייתא או לא ובפ' המוכר את הבית מדקאמר שאני פשוטי כלי עץ דמדרבנן משמע דמדאורייתא פשיטא דטהורים ואין בהן שום ספק ומתוך כך היה דוחק ר"ת וכו' וזה לא יתכן וכו' וצ"ל דהא דקאמרינן גבי דף של נחתומין דרבנן היינו כמ"ד מסגרתו למעלה היתה וה"ק שאני פשיטי כלי עץ דמדאורייתא איצביא לן אי טמאים או לא ואין טמאים טומאה ודאית כ"א מדרבנן והא דמשמע בכל דוכתיין דפשוטי כלי עץ אפי' טומאה דרבנן לית להו וכו' ר"ל דבלא פי' זה דלעיל היינו יכולין לתרץ דדף של נחתומים שאני משאר פשוטי כלי עץ משום דהוי תשמישי אדם ולכך טמא מדרבנן יותר משאר פשוטי כלי עץ אבל השתא דפרישנא דדף של נחתומים לא משמש תשמישי אדם ככל פשוטי כלי עץ קשה והיינו דמסוימו התום' בסה"ר ואי הוה מצ' למימר דדף של נחתומים הוי כטבבלא המשמשת תשמישי אדם וכו' כ"ש דניחא טפי:

ד"ה ואל יוכיח צין וכו' עד ואע"ג דגבי צין כתיב מצח ומתרנמינן בין עיניהו וכו' יש לדקדק מה הוצרכו התום' להביא התרנום הלא בלא התרנום קשה טפי דכתיב בהדיא מצח ונ"ל להגיה הא מתרנמינן בין עיניהו וכו' ותירוצא היא ובסמוך גרסו' והאי בין עיניך משמע כמו בין עיניך דכתיב גבי תפילין וכו' והאי בוי"ו ואלעיל קאי וק"ל:

בא"ד ומ"מ אפי' היה הצין על המצח וכו' ר"ל ופירושו של ריב"א שפי' שהיה על הראש אינו מוכרח וק"ל:

דף ה.

ד"ה בשליש הבית הן עומדים וכו' עד והא דכתיב ולפני הדביר פי' בית קדשי הקדשים שהוא לפני הדביר:

דף ו.

ד"ה גפן כדי רביעית וכו' עד וסוגיא דשמעתין כר"א בן עזריה וכו' והא דקאמר ר"א עד שישתה רביעית לאו דוקא אלא ה"ה לענין אכילת לולבים ונפנים משערים ברביעית כמו שיפורש בתום' בסמוך:

בא"ד ובגזיר איכא נמי פלוגתא וכו' דתנן ואינו חייב עד שיאכל מן הענבים כזית משנה ראשונה עד שישתה רביעית יין ר"ע אומר וכו' פי' רישא רמתני' אתיא כר"ע דסיפא והיא המשנה האחרונה ואמרי' בגמ' ת"ק מדמי ליה איסורי נזיר לשתיה פי' ת"ק דד"ע דהיא משנה ראשונה:

בא"ד וקצת קשה לגירסא זו דהיכא אשכחן דצריך רביעית במידי דאכילה וכו' ר"ל היכא אשכחן בדברי הת"ק דהיא משנה ראשונה דמצריך רביעית במידי דאכילה והלא לא הזכיר בדבריו אלא שתיה דקאמר עד שישתה רביעית ומאי קאמר בגמ' ת"ק מדמי ליה איסורי נזיר לשתיה:

בא"ד ור"ת גרים וכו' עד אבל לאכילה ניחא טפי ר"ל אותה גירסא דגרסי ת"ק לא מדמי כל איסורי נזיר לאכילה אותה גירסא היא ניחא טפי ולפי' ר"ת רישא דמתני' דקתני עד שיאכל מן הענבים כזית אתיא ככ"ע דמידי דאכילה כ"ע מודו דשיעוריה בכזית ולא פליגי משנה ראשונה ור"ע אלא בשתיה דר"ע דממה איסור שתיה לאכילה וס"ל דשיעוריה בכזית:

בא"ד וקשה לר"ת דמאי נפקא מינה דמשערין אותו כזית בכום מלא יין ר"ל שהרי לפי גירסא זו הוי פירושא דשמעתין הכי דאם לולבי גפנים משערין אותו בכזית והיאך משערין אותו מביאין זית אגורי ומכניסין אותו לתוך כוס מלא ובהכרח יצאו מים כשיעור זית ואח"כ חוזרים וממלאים הכוס ולנוקחים מהלולבי גפנים כשיעור שאכל ומכניסים אותו לתוך הכוס ואם יצאו מים מהכוס כ"כ הרבה כשיעור שיצאו בהכנסת הזית א"כ ידעינן שאכל כשיעור זית וא"כ מה לי שממלאים הכוס ביין או במים אם יצאו ע"י הזית הרבה כמו כן יצאו ע"י הלולבי גפנים אם יהיו כשיעור זית וק"ל:

דף פסח,המסמך המסביר את חובות פסח

דף ו' ואי בעית אימא דכ"ע יש אם למקרא והכא בהא קמיפלגי מר סבר סככה בעי קרא וכו' מקשין העולם הא ע"כ לפי שינויא זה כ"ע ס"ל דבעי חד קרא לגופיה דאל"כ הרי כאן לר"ש שש וא"כ לרבנן דאיצטרך חד קרא לגופיה וחד קרא לסככה א"כ לא פשו כ"א שתיס דהא לא נשאר כ"א חר קרא דסוכות ואינוהו ג' מחיצות בעו והשתא עדיין לא ידעינן למימר להלכתא איתיא להוסיף וא"כ לא נצטרך לרבנן כ"א ב' מחיצות ונ"ל דהשתא ס"ל לרבנן דהסכך הוא נחשב כדופן דמה לי דופן מן הצדדים או דופן למעלה וא"נ ס"ל דאתי חד קרא לגופיה פשו להו ד' דהיינו ד' דפנות וחד דופן אתי לסכך פשו להו ג' דפנות לצדו ים ואתיא הלכתא ונרעת לשלישית ואוקמא אטפח וק"ל:

ברש"י ד"ה יש אם למסורת כמה שכתב משה ומסר בספר וכו' כצ"ל:

ד"ה כנגד היוצא וכו' עד אם השתים מזרחית צפונית וכו' הא לך הציור ב? (*):

בתוס' ד"ה דבר תורה רובו ומקפיד וכו' עד ועוד מדיהיב שיעורא בחציצות וכו' ואע"ג דהתם בחציצות בגדים איירי מ"מ מסתבר להו לתוס' למימר דכי היכי דבחציצות בגדים מחלקים בין מקפיד לשאינו מקפיד ש"מ דהא דר' יצחק לא קאי דוקא אשערו וה"ה לחציצות בשרו דתלי בהקפדה:

בא"ד בסופו וי"ל דאיצטרך לבית הסתרים וכו' פי' דאפי' בבית הסתרים שייכא הציצות דאע"ג דביאת מים לא בעינן בבית הסתרים מ"מ ראוי לביאת מים בעינן ע"ש בפ"ק דקדושין:

ד"ה ור"ש סבר יש אם למקרא וכו' עד ובפ' לולב הגזול וכו' ודרשי' בגמ' לולב אחד מדכתיב כפת חסר י' וכו' ויש להקשות הא על כל פנים היכי דמכחי שבר ר"ע דיש אם למקרא ודרשינן המקרא ולא המסורת וא"ל גבי לולב אחד למה ס"ל לר"ע דדרשינן המסורת אבל מצאתי בתוס' פ' כל שעה (פסחים דף ל"ו) ד"ה עוני קרינן חו"ל והא דלגבי לולב כ"ע מוודו דכפת כתיב ולא אמרינן כפות קרינן ויצטרך שני לולבים ליטול אור"י משום דהתם סמיכין אקרא פרי עץ הדר דלא משמע אלא חד לכך מוודו התם כ"ע דדרשינן מסורת ע"ש:

בא"ד ועוד אשכחן ר"ע דקבר יש אם למקרא וכו' פי' היכי דמכחשי כדלעיל:

ד"ה בדורשין תחלות וכו' עד ואפ"ה דל חד לגופייהו וכו' ועוד קשה וכו' עד ואי משופט לא הוי ידעינן מומחה כצ"ל:

דף ז.

רש"י ד"ה ויעמידנו כנגד ראש תור ראש שורה במקצע צפונית מערבית באלכסון וכו' עד ומחזי כארבע מחיצות כו'. מתוך משמעות לשון רש"י שכתב ומחזי כד' מחיצות וגם מתוך לשון התוס' שכתבו אע"ג דאכינוצא בזה אמר פ"ק אתי אוירא דהאי גיסא וכו' נ"ל לצייר הצורה באופן זה א? ור"ל אם השתים מזרחית ודרומית אזי יעמיד אותן הטפח במקצע צפונית מערבית ויהיה קצת נוטה לצד צפון וקצת נוטה לצד מערב ומחזי כאילו היה לו ג"כ דפנות לצפון ולמערב והיינו ד' מחיצות ואם השתים צפונית ומערבית כזה ב? אזי יעמיד הטפח במקצוע מזרחית דרומית (כזה?) וק"ל ובספר הח"ש ראיתי שצייר בענין אחר אבל לא יתיישב לפי ציורו לא פרש"י שכתב ומחזי כד' מחיצות ולא לשון התוס' שהקשו דלא אמרי' הכא אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה ע"ש דהו"ק:

דף ח.

בגמ' ור"י מקום גברי לא קא חשיב ופרש"י בתוך הסוכה אלא סביבותיה וכו' עד והוצא לך אמה מזה יאמה מזה לכל צד ר"ל הא דקאמר ר"י אם יש בהיקפה כרי לישב כ"ד בני אדם כשרה אין פי' שיהא הסוכה כ"כ גדולה שיוכלו כ"ד בני אדם לישב בתוכה מבפנים אלא ר"ל פי' שיהא מקום היקף ושטח הסוכה כ"כ גדול שיוכלו כ"ד בני אדם לישב מבחוץ סביב לאותו היקף ונמצא שאותו היקף מבפנים כשתמדוד אותו מפני האיש ר"ל מלבד גופו היושב בצד דרום עד פני האיש היושב בצד צפון שכנגדו אינו אלא וי"א שמתחלה כשחשבת עם הגופים היה הרוחב ה"א ועתה כשתחשוב ותמדוד לבד הגופים אין כאן כ"א ו' אמות כי כל גוף גברא אמה בעוביה כמו ברחבו וברחבו ג"כ באמה יתיב וא"כ חסר מן המדה אמה מגוף האיש היושב בדרום ואמה מגוף האיש היושב כנגדו בצפון ולא תמדוד כי אם השטח שביניהם מזה לזה:

בתוס' ד"ה כמה מרובע וכו' עד דאטו טבלא עגולה של ד' על ד"א וכו' ד"ל דאטו טבלא עגולה של ד' על ד' שחוט של י"ב מקיפה לפי חשבון דכל שיש בהיקפו י"ב יש בו רוחב ד' וטבלא של ג' על ג' מרובעים י"כ חוט של י"ב מקיפה וכו' בשביל שחוט המקיפין מתוך שזה נאמר ג"כ שהטבלא עגולה של ד' על ד' לא תחזיק ויתיר מהטבלא המרובע שהיא ג' על ג':

בא"ד והא"כ תחתוך החוטין מן הנקודה וכו' כזה א? ואח"כ שיחתכם יתפשטו כל החוטין ומין ושמאל כזה החוט הארוך הוא החוט העליון והב' הקצר קצת ממנו הוא השני:

ד"ה כל אמתא בריבוע וכו' עד שאם תעשה רבוע י' על י' וכו' כזה ב?:

דף ט.

ד"ה רבועא דנפיק מגו עגולא פלגא וכו' עד ודבר תימה הוא זה מה ענין זה אצל זה ר"ל דעיגולא מגו רבועא הוי פירושו דהעיגול מתמעט רבע מכל הריבוע וריבוע דנפיק מגו עיגולא פלגא הוי פירושו דמתמעט פלגא ממה שנשאר:

בא"ד והוא אמת לענין המקום כו' והם טעו בזה שהיו סבורים דחוט המקיף ומקום המחזיק חדא מלתא הוא:

בא"ד תצע שאם תעשה ריבוע וכו' כזה (הציור בח"ש אות ו') א"כ העיגול יתר על הריבוע הפנימי חציו של פנימי דהיינו ריבוע של חיצון כצ"ל:

דף ט.

בתוס' ד"ה ואם עשאה לשם חג וכו' עד ואפי' לא נפקא מינה אלא לב"ש וכו' אלא היכא דפלגי וכו' ולא נ"מ מדי בפלגותא אליבא דב"ה משמע דהכא נפקא מינה ג"כ אליבא דב"ה ובריש דבריהם אמרו יאפי' לא נ"מ אלא לב"ש וכו' ונראה דבריהם כסותרים אלא שר"ל דבהאי שעשאה לשם חג לא נפקא בדין זה אלא לב"ש אבל מ"מ יש נפקותא בזה שמפרש סברת ב"ש דמינה שמעינן סברת ב"ה דמכלל דבית הלל אפי' לא עשאה לשם חג מכשרי:

ד"ה מנין לעצי סוכה וכו' עד ואפ"ה משמע התם בסוף שמעתין דלא אסירי אלא מטעם מוקצה וכו' התוס' דהכא ס"ל דמדנקיט לישנא דמוקצה עצי סוכה דקאמר איתקצאי לז' ס"ל לגמ' דלא אסירי אלא

מטעם מוקצה ועיין בתוס' פ"ב דשבת דף כ"ב דלא מפרשי שם הכי במסקנא:

בא"ד והא דפריך בביצה ומי מהני בה הנאה כו' ומיייתי האי דרשא דהכא דחג לה' ומה פריך הא אמרי' דאינו אסור מדאורייתא אלא בשעודה קיימת ושם איירי כשנפלה היינו משום דכיון דאסירא מדאורייתא בעודה קיימת אפי' כשנפלה אסורה מטעם מוקצה ומטעם מוקצה פריך המקשה שתהא אסורה אפי' כשנפלה ולא יהא מועיל בה תנאי והיינו דקאמרי בתר הכי ואע"ג דמעיקרא ידע ה"ט ר"ל דהמקשה לעיל גופיה לא פריך שלא יועיל ביה תנאי כשנפלה אלא מטעם מוקצה וא"כ ל"ק מידי מגוי סוכה כו':

בא"ד ור"ת פי' דעצים של כדי הכשר וכו' עיין בפ' במה מדליקין (שבת דף כ"ב) ושם תמצא מבואר סברת המקשן והתרצן לפי שיטת ר"ת:

דף י.

בתוס' ד"ה אמר רב הונא טפח וכו' הכא לא שייך ר"ל דהא דאמרי' לקמן חבוט רמי היינו דוקא בקנה עולה וקנה יורד אבל בסכך שלם לא שייך לומר חבוט רמי וק"ל:

דף י.

ד"ה עד מוצאי יו"ט האחרון וכו' עד דאפי' רב אסי דאסר ביצה וכו' כוונתם להכריח דלא אמרי' מינו דאיתקצאי מחמת יום שעבר וליכא למ"ד כלל דלימא הכי דא"כ למ"ד דס"ל דאמרי' מינו דאיתקצאי מחמת יום שעבר א"כ למה ליה לדחוקי לרב אסי ולומר דאוסר הביצה מטעם דמספקא ליה אם קדושה אחת הן או לא לימא דאסורה מטעם מינו דאיתקצאי לבין השמשות מחמת שמא עדיין יום שעבר הוא איתקצאי לכולי יומא דשני אלא ודאי ליכא למ"ד דאמרי' מינו מחמת יום שעבר ומאן דאסר אתרנו בשמיני היינו טעמא משום דנזר אתרנו אטו סוכה:

בא"ד ומיהו אין ראיה מרב אסי וכו' ר"ל משום דרב אסי פליג התם על המ"ד דאסר אתרנו בשמיני ולא ס"ל דאסור מטעם מינו דאיתקצאי ולכך דחיק נמי בביצה ואמר דהביצה אסורה בשני מטעם דמספקא ליה אי קדושה אחת הן או לאו אבל אותו מ"ד דס"ל לאסור אתרנו אף בשמיני לעולם אימא לך דמטעם מינו דאיתקצאי אסר ליה וס"ל דאמרי' מינו מחמת יום שעבר:

דף יא.

בתוס' ד"ה אי קביעי להוי כקינופות וכו' דברי התוס' בדבור זה הן מגומגמים וטורח ליישבן כפשטון וראיתי מי שהניח בלשון זה אע"פ שזה יש לה גג וזה אין לה גג ובשניהם אית בהו חדא לריעותא דהנקלטיין אין לה גג וגבוהה עשרה ובקינופות יש לה גג ואין גבוה עשרה מ"מ לא חשיב גג כיון דאין גבוהים עשרה ולגירסא זו מיושב קצת דהא דקאמרי דבשניהם אית ביה חדא לריעותא הכל לשון קושיית התוס' הוא דמקמי מה פריך המקשה אי קביעי להוי כקינופות הא הוי ודאי כקינופות דבכל חדא אית ביה חדא לריעותא וכו' ומ"מ לא חשיב גג וכו' תירוץ דתוס' היא אבל האמת שגם לפי גירסא זו קשיא דלמה להו להתוס' למינקט הקושיא בלשון אריכות זה היה די למבין במה שאמרו אע"פ דזה יש לה גג וזה אין לה גג כמנהגם בכל המקומות לקצר בלשונם לכן נראה שכוונת התוס' כאן הוא בדרך תדע וק"ל:

דף יב.

בתוס' ד"ה אין מסככין וכו' עד אבל מדרבנן לא וא"כ לפי זה צ"ל דגמ' ס"ל דלישנא דאין מסככין שייך במידי דרבנן ולישנא דאינה סוכה שייך בדאורייתא ולאו מלישנא ראין מסככין דמשמע לכתחלה דייק לה:

בא"ד וא"ת וכו' וי"ל דשאני התם דליכא למטעי לפ"ז צ"ל דלישנא דאין מסככין שייך בדרבנן ובדאורייתא ולישנא דאינה סוכה לא שייך כ"א בדאורייתא ולכך הכא דאיכא למטעי אי הוי דאורייתא לא ה"ל למתני לישנא דאין מסככין והואיל ותנא כן ודאי איירי בדרבנן דהיינו משום נזירת אוצר אבל התם גבי דבר המקבל טומאה ליכא למיטעי ולכך לא דקדק ותנא לישנא דאין מסככים אע"ג דהוי מדאורייתא:

בא"ד ומהא דקתני מתני' ואם היו מותרות כשרות לא מצו למידק מידי ר"ל דא"ת לימוך מהא דאם איתא דמתני' איירי באיסור דאורייתא כגון שהניחם לייבש א"כ הא דקתני סיפא וכוּלן שהתירן כשרים מהא לא מצו למידק מידי וכו':

ד"ה באיניי פשתן וכו' עד וכי תימא באינן לא פליגי. פי' והסיפא דקתני והאונן של פשתן משיתלבנו ד"ה היא ולא פליגי כ"א בשתי וערב וכו' אכתי קשה מאחר דנראה וכו' כצ"ל:

בא"ד כמאן כי האי תנא דתנן ומיייתי מתני' דננעים כו' פי' משמע דגמ' ס"ל דבין לר"מ ובין לר"י לא מטמא בנגעים כ"א טווי דוקא וא"כ ש"מ דאונן של פשתן ר"ל פשתן טווי:

בא"ד ומיהו דבהיא שמעתתא גופיה פרש"י וכו' ור"ל דפליגי. פי' ומאי דאמר כמאן כי האי תנא לא מיייתי ראיה כ"א מר' מאיר לחדו:

בא"ד שמא שערה נאה דומה לאיניי פשתן ועוד תניא בסיפרי וכו' כצ"ל והיותר ראוי למחוק:

בא"ד לכן נראה וכו' ר"ל דלעולם אונן של פשתן דקתני התם גבי נגעים היא מטווה של פשתן כמו שפי' הערוך אבל שאינו טווי אינו מטמא בנגעים אבל איניי פשתן דהכא דשמעתין ודאי לאו טווי הוא. ואמרו דבר אחד דקאמר וכו' ר"ל דכיון דקאמר ר"ש בן אלעזר וסומכום אמרו דבר אחד משמע דאיכא מאן דפליג משום דלר' יהודה וכו' ולכך קאמר ר"ש בן אלעזר וסומכום אמרו דבר אחד לאפוקי ר"י דלא ס"ל כסומכום ואפילו אם ת"ל דפסול ר' יהודה מדרבנן וכו' וא"כ לא פליג ר"י אסומכום דהא איהו נמי ס"ל דפסול מדרבנן מ"מ לא הוי דבר אחד עם סומכום דסומכום ע"כ ס"ל דפסול מדאורייו:

בא"ד ואע"ג דהא בהא תליא וכו' עד א"כ יפסול לסכך מדרבנן באיניי פשתן ר"ל אעפ"כ כיון דר"מ לא איירי בסיכוך לא אמר ר"ש וסומכום ור"מ אמרו דבר אחד וזה הוא סיומא דמלתא והא דכתב בתר הכי ולעולם אונן דר' יהודה וכו' אלעיל ארישא דתירוצו:

בא"ד ועוד י"ל דרבנן דפליגי עליה דסומכום וכו' ר"ל ולכך אמר ר"ש וסומכום אמרו דבר אחד לאפוקי רבנן דפליגי עליה:

בא"ד דליכא למימר דחון מפשתן דקאמר ר"ש בגד פשתן קאמר וכו' ר"ל דהואיל דכל היוצא מן העץ דקאמר ברישא חוזר גם על פשתן דסיפא ובחד דיבורא קאמר להו לכך קאמר לאו מלתא היא דבההוא נמי ה"ק חון היוצא מן הפשתן והוי כאילו אמר גבי פשתן יוצא בפני עצמו ועוד יש לפרש כוונת התוס' דה"ק דליכא למימר דחון מן הפשתן דקאמר רשב"א ע"כ בבגד פשתן קאמר משום דהא קאי נמי אשלש על שלש ודין דשלש על שלש אינו כ"א בבגד וא"כ ע"כ ס"ל דהא חון מן הפשתן הוי פירושו בגד פשתן לאו מלתא היא וכו':

בא"ד

בא"ד ה"ק כו' חוץ מן היוצא מן הפשתן וחוץ מן היוצא כולל בגד וכולל ג"כ פשתן ממש וגבי ג' על ג' ר"ל בגד של פשתן וגבי דין סיכוך ר"ל פשתן ממש דהיינו איננים שאינו טווי וק"ל:

דף יג.

גמ' אמר אביי כל שנשתנה שמו וכו' ביצוע שיש לו שם לווי וכו' הלשון אינו מדויקדק ור"ל כיון שנשתנה שמו קודם מתן תורה והתורה כתבה סתם אזוב ולא כתיב בשום מקום אותו אזוב שהיה לו שם לווי ביצוע שהקפידה התורה למעט אותו אזוב שיש לו שם לווי אבל מרור היו קורים אותו קודם מ"ת מרור סתם יל: היה לו שום שם לווי ולכך לא מצינו לומר שהתורה מיעטו:

דף יג:

בתוס' ד"ה וירקות שאמרו וכו' ער ומה שהזקק לפרש מדרבנן וכו' ר"ל ולא פי' דאין חוצצין מן התורה ולא חשיבי הפסק וחוציצה כלל משום דלכי יבשי פרכי ונפלי ולכך אפי' בעודן לחין במאן דליתניה דמי דאי חשיבי אוהל מדאורייתא לענין הבאה ה"ה לענין חוציצה עד אבל לא שייך למחלי טעמא דבכי ר"ל דלמלא ה"נ מביאין הטומאה אבל לא חוצצין משום דהוי דבר המקבל טומאה:

בס"ה ד' או שעלו מאליהן בחלון ממעטין ואע"ג שעלו מאליהן היינו מחובר ולעיל מזה בסמוך כתבו התוס' דמחוברים לא מביאים ולא חוצצין שם בפ' לא יחפור הקשו זה בתוס' ותיירן ר"ת דדוקא לענין דאין געשין אוהל לחוץ בפני הטומאה על מה שתחתיהן או שעליהן או להביא הטומאה משום שהרוח מנשב וזאינו עומד במקום אחד והוי דומיא דעוף הפורח שאינו לא חוצץ ולא מביא אבל לענין למעט בחלון ממעט אפי' מחובר כן משמע שם בתוס' ע"ש:

דף יד.

בגמ' ואפי' פחות מג' הא קניס בעלמא ניניה וכו' עד ומר סבר כיון דליתניהו שיעור מקום לא גזרינן וכו' יו"ל מה ס"ד דמקשה ואפי' פחות מג' דמהיכי תיתי לומר דאיירי אפילי בפחות מג' ועוד יש לדקדק בדבדברי שמואל פרש"י דנחלקו אי חייש למיעוטא דמסככים בנסרים שאין בהן ארבע וא"כ במסקנא דמסיק רב פפא דמנ' ועד ד' פליגי למה לו למינקט סברא אחרת דפליגי מר סבר כיון דליתניהו שיעור מקום וכו' למה ליה למתדר מסברא קמייא דאמר'י דפליגי בחייש למיעוטא ונ"ל דהא בהא תליא דלעיל היה סבר דפליגי באי חיישי' למיעוטא דמסככים בנסרים שאין בהם ד' וזאת המחלוקת שייך ג"כ אפי' בנסרים שיש בהן פחות מג' דבהו נמי יש מיעוט העושין מהן תקרה ולכך פריך ואפי' בפחות מג' קנין בעלמא ניניה ומסיק רב פפא דמנ' עד ד' פליגי אבל בפחות מג' ד"ה כשרה ולא פליגי בחיישין למיעוט אלא מר סבר כיון דליתניהו שיעור מקום וכו' ומר סבר כיון דנפקי להו מתורת לבד גזרינן:

דף יד:

בגמ' בשלמא לשמואל דאמר כשאין בהן ד' מחלוקת וכו' מאי מצטרפין לד' פי' דאע"ג דלית ליה לר"מ דאסור לסכך בנסרים אף פחותים מד' מ"מ לא פסלי הסוכה אלא אם כן הוו ד' טפחיים במקום אחד דקין כל סכך פסול שאינו פוסל כ"א בד':

שם לישנא אחרינא וכו' אלא לרב בשלמא לר"מ וכו' אלא לר' יהודה וכו' מאי אין מצטרפין וכו' איירי דקאמר ר"מ מצטרפין א"ר יהודה אין מצטרפין כנ"ל להגיה ופי' מאי אין מצטרפין האל לר"י לא שייך שום צירוף כיון דאפי' ברחבין ד' ס"ל דמותר לסכך בהן אבל לשמואל דלא פליגי אלא בשאינן רחבין ד' אבל ברחבין ר' אסור לסכך בהם אפי' לר' [יהודה] שייך שפיר צירוף לר"י כגון ברחבין ד' ולד' אמות מן הצד והשתא דבריייתא זו איירי ברהבים ד' דאסור לסכך לכ"ע ופליגי בפלגותא אחרינא אי מצטרפין מן הצד לר' אמות דלר' יהודה אין מצטרפין ולר"מ מצטרפין אבל באמצע דשיעורו בד' טפחים לר"ה פסולה הסוכה דזו"ק:

בתוס' ד"ה ומודה ר"מ וכו' עד ועוד משום דעיקר ומודה לאין בהן ד' דאפליגי בה קאי. לכאורה פי' התוס' כך הוא דלא שייך לומר ומודה אלא במאי דפליגי ובש בהן ד' לא פליגי ולכך עיקר ומודה קאי לאין בהן ד' דפליגי בה אבל קשה לא לימא לישנא דמודים לאשמעינן רבותא דאפי' ביש בהן ד' ויש בין נסר לנסר כמלא נסר דכשרה ונראה דמה שאמר ועוד משום דעיקר ומודה וכו' לא אחיבת ומודה לחוד קאמר אלא אמה שאמר ומודה שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר וכו' דזה עיקרו קאי לאין בהם ד' ואין כל הסוכה כשרה אלא כשיש דוקא בין נסר לנסר כמלא נסר כמו שמבאר והולך בתר הכי ודוקא נקט בין נסר לנסר וכו' דזו"ק. בא"ד היכא דמקום הפסל מרובה גרע צ"ל מקום הפסול:

בא"ד ואי משום להכשיר שאר הפסולין שבין נסר לנסר הוו להו כבאמצע וכו' ר"ל ואינן מתבשרין כיון דבאמצע וביניהם יש נסר רחב ד' שהוא סכך פסול וסכך פסול באמצע בד' טפחים:

דף טו.

בתוס' ד"ה פרוץ כעומד וכו' ומיהו קשה דמשמע דספיקא דאורייתא היה אסור משום חששא בעלמא כו' ר"ל אע"ג דיש כאן תרתי להיתרא ממ"נ בין פרוץ מרובה ובין עומד מרובה הוא מותר ואין כאן כ"א חדא חששא לאיסורא דשמא שוין א"כ היכי דייק וכו' ועוד למאן דאסר פרוץ לא אסר אלא מטעם דאמר רחמנא גזיר רובא פי' דהשתא איכא תרתי לאיסורא דשמא הפרוץ מרובה וזאת"ל שוין רחמנא אמד גזיר רובא ואין כאן כי אם חדא להיתרא דשמא העומד מרובה אבל בלאו האי טעמא והוה סבירא לן רחמנא אמרה לא תפרוץ רובא דלא הוה כאן כי אם חדא לאיסורא דשמא הפרוץ מרובה ותרת' להיתרא דשמא העומד מרובה ואם תמצא לומר שוין הוה נמי להיתרא לא הוה אסרינן ליה מטעם דשמא הפרוץ מרובה לגזר (לא) וא"כ בההיא דלחי דאיכא תרת' להיתרא ולא הוה כי אם חדא לאיסורא דהיינו בשוין א"כ אפי' הוי ספיקא דאורייתא מותר:

בגמ' אם היו נתונים שתי נותנן ערב פי' הקנים שנותן למלאות האויר שבין שפוד לשפוד מניח אותן אורכן בין שפוד לשפוד ודאשי הקנים מונחים על שפוד זה מכאן ועל שפוד זה מכאן וא"כ א"א שלא יעדיף דהא ראשי הקנים מונחים על השפודין:

תד"ה והא אפשר לצמצם וכו' עד דאין דרך לצמצם וכו' ופרכינן והא אם יתן דעתו לכך אפשר לצמצם כצ"ל והספרים חסרים:

ד"ה בארכובה ושתי כרעים וכו' ער סופו היינו לאחר שחברו למטה וכו' ולפ"ז צ"ל הא פירשה היא טמאה וכו' ר"ל פירשה מהמטה הטמאה שלה אבל חברה למטה אחרת טהורה ולכך היא טמאה מדרם שחזרת לטומאה ישנה והמטה מנע מדרם:

דף טז.

תוס' ד"ה ממה מטמאה חבילה וכו' עד ומ"מ מודה ד"א שאם נתפרקה וחזר וחברה חוזרת לטומאתה כדקאמר ומטהרת חבילה וכו' ור"ל מודה ר"א וכו' ולא אמרי' דכיון שנתפרקה בטלה ונטהרה מטומאתה לעולם אלא כשחוזר ומחברה חוזרת לטומאתה כדאמר ר"א בעצמו מטהרת חבילה ר"ל מכלל דצריכה טבילה כשחוזר ומחברה א"כ ש"מ דלא נטהרה לגמרי מטומאתו:

בא"ד הארכובה בכל הדבור צ"ל הארכובה:

ד"ה ומטהרת חבילה וכו' והא דמשמע פ' ר"ע דמפך אין לה טהרה וכו' שם איתא דכל שאין לה טהרה במקוה אינה מטמאה טומאת מדרם ופריך דבריייתא דמפך דקתני דמטמא במת מק"ו דפכיין קטנים שאינם מטמאים מדרם מפך דמטמאה מדרם אינו דין שמטמאה במת וכו' והא מפך אין לה טהרה במקוה וכו' והשתא כל דברי התוס' בדבור זה מבוארים:

ד"ה דלא חזי וכו' עד התם מחשבתי ניכרת מתוך מעשיו וכו' פי' שעשה מעשה שניכר מתוכו שמייחד אותו לאיזה דבר כגון שתלאו ביתד או בקופסא ועיין בפ' כ"ה דכלים:

ד"ה אבל יש שם חלל טפח וכו' דהא לשמואל דאמר התם עשרה לא שייך הכא זה לשון הרא"ש דהא לשמואל דאמר התם עשרה הכא לא שייך לומר עשרה דאין כאן חוטט לעשות סוכה שהרי מתחלה עשה שיעור סוכה לצל:

ד"ה בין מלמטה בין מתוך אוננו ברש"י ובתוס' משמע דלא גרים בגמ' בין מלמעלה אלא בין מלמטה בין מתוך אוננו ומתוך אוננו היינו מלמעלה רחוק מן המים ובלבד שיהא בתוך אוננו של בור כמו שפרש"י וכן הוא שם בעירובין ולפ"ז צ"ל הא דמסיימו התוס' הכא ועוד א"כ לא הוי למעלה דת"ק כגון למעלה דרשב"ג נקט למעלה לאותן ספרים דגרסי בין מלמעלה בין מלמטה מתוך אוננו וק"ל:

דף טז:

בגמ' פשיטא מ"ד חד לבדו אמרי' וכו' מיתיבי מחצלת שבעה וכו' מקשין העולם על הסוגיא דמתחלה פריך פשיטא והדר פריך מיתיבי וכו' דכיון דהוה ידע דהברייתא להוי עליה תיובתא מאי פריך מתחלה פשיטא ויש ליישב דמתחלה לא סלקא אדעתיה לחלק בין לבדו א' לב' ולכך היה סבר הא דנקט דבריייתא מחצלת שבעה ה"ה מחצלת ד' דמה לי הא ומה לי הא ולא אתא דבריייתא אלא לאשמעינן דאמר'י לבדו במחיצות וא"כ ה"ה בד' אבל השתא דמשני מהו דתימא וכו' א"כ ש"מ דסלקא דעתך אמינא לחלק בין לבדו א' לב' א"כ אם איתא דהברייתא ס"ל דאמר'י ב' לבדו ה"ל לאשמעינן רבותא טפי דאפי' תרי לבדו אמרי' ולכך פריך שפיר מיתיבי וכו':

דף יז.

תוס' בסוף ד"ה בפחות מג' סמוך לדופן וכו' עד וי"ל משום דאמר'י פ"ק דעירובין דכל מחיצה שאינה של שתי וערב אינה מחיצה וכו' יש לתמוה על דברי התוס' מאי משני והקושיא עדיין במקומה עומדת דהא אפי' כל דפנות הסוכה קנה קנה בפחות מג' כשרה דלעיל ולא אמרי' דהוי מחיצה של שתי ועוד דהא דאיתא בפ"ק דעירובין כל מחיצה שאינה של שתי וכו' דברי יחידי הן וחכמים פליגי עליה ע"ש דף ט"ז דדברי ר"י בר' יהודה הן ואף ר' יוסי לא אמר אלא ביתר מבית סאתים כדאיתא התם בגמ' ויש ליישב בדוחק דה"ק משום דאמר'י בעירובין דכל מחיצה שאינה של שתי וערב כו' הוזיל ואיכא מאן דאמר דס"ל הכי וכדי שתהא עשויה כתיקונה לכ"ע לכך אמר ר' אמי פס ד' כדי שלא תהא נראת כמחיצה של שתי אבל מן הדין היתה כשרה אפי' בשני פסין שאין בכל א' ד' וק"ל:

דף יז:

תוס' ד"ה ותני עלה וכו' עד אבל בגד ועוד או שק ומפך דשיעורן רחוקין זה מזה וכו' וי"ל לפ"ז מאי פריך מהכא לרבה הא לרבה שיעור דאויר ושיעור דסכך פסול רחוקים ולכך אתי שפיר דלא מצטרפים ויש ליישב דדוקא גבי בגד ועוד דיש אמצעים ביניהם דהיינו שק ולכך חשיב שיעור העזר רחוק ממנו משא"כ הכא גבי אויר וסכך פסול וק"ל:

בא"ד ומתוך הכלל דאתא לרבוויי משמע דלאו דוקא קתני ר"ל אלא אפי' בגד ועזר גם כן מצטרפין:

דף יח.

תוס' ד"ה אין לבדו באמצע וכו' עד דהא מה נפשך יותר משלשה וכו' פי' דהא אפי' למ"ד יש לבדו באמצע הא על כל פנים ביתר מג' הרי יצא מתורת לבדו וא"כ כשסכך פסול משהו יותר מג' ליפסל אע"כ לא דמי לאויר:

ד"ה סיכך ע"ג אכסדרה שיש לה פצימין וכו' עד לפיכך נראה כי מעיקרא פליגי בסיכך ע"ג אכסדרה שאין לה פצימים וכו' כתב בספר ח"ש שנראה לו ^(*) דבשיירא עכ"ל וכתבו ע"ש בד"ה בפחות מג' סמוך כו' כן הוא במהרש"א הראשון הנדפס שנת שע"ב:

שהתוס' מפרשים שסיכך ע"ג האכסדרה ממש והאכסדרה היא בעצמה הסוכה וכן משמע לשון רש"י בפרק כל גנות בההיא דא"ל רבא לנאביי ולא מצינו מחינה לאיסור והא סיכך ע"ג אכסדרה שיש לה פצימים כו' והביאו התוס' לשונו לקמן בסמוך בדבור זה והאמת אתו שכן משמע כל לשון התוס' בדבור זה אבל מ"מ הפי' האמיתי דשמעתין לא נוכל לפרש כן משום דהא אמרי' לקמן בשמעתין לימא אביי ורבא בפלגותא דרב ושמואל קמיפלגי וכו' עד אליבא דשמואל כ"ע לא פליגי כי פליגי אליבא דרב אביי כרב ורבא אמר לך ע"כ לא אמר רב התם אלא דמחיצה לאכסדרה היא עבידא אבל הכא דלאו להכי עבידא לא ואי כפירושו דאיירי הכא דסיכך ע"ג אכסדרה ממש והסוכה היא בתוך האכסדרה עצמה א"כ הכא נמי המחיצה בפי תקרה להכי עבידא הלבך ע"כ א"א לפרש שמעתין אלא כפי' רש"י דהכא דפי' סיכך ע"ג אכסדרה היינו שעשה הסוכה בחצר וסיכך ע"ג החצר אלא שסמך סכך הסוכה לתקרת האכסדרה וכשאין לאכסדרה פצימים ס"ל ג"כ לנאביי דכשרה מטעם דפי תקרה של האכסדרה יורד וסותם ועולים לדפנות לסוכה אע"ג דהפי תקרה של האכסדרה אינה עשויה אלא לגזואי דהיינו לתוך האכסדרה לא להיות מחיצה לאויר החצר ששם סיכך לשם סוכה אבל לפי האמת אין נפקותא דדבר ואף לפי שיטה זו של רש"י דהכא נוכל לפרש כפי' התוס' דלפי' התוס' איירי נמי שעשה הסוכה באויר החצר אלא שאיירי שעשה להסוכה ב' מחיצות כמין גאס ובדופן השלישית סמכה לאכסדרה ואפי' אין לה פצימין שרי לה אביי ע"י פי התקרה וכן ההיא סוגיא דפ' כל גנות יש לפרש על פי שיטה זו דלפרש"י איירי שיש לה לסוכה שתי דפנות מפולשות ובשלישית סמכה לאכסדרה ואם יש לה פצימים כשרה דשלישית אפי' טפח ואילו השזה פצימיה פסולה באין לה כ"א שתי מחיצות דהפצימים עומדים בין שתי המחיצות שמכאן הדרומויות ובין שתי המחיצות שמכאן הצפוניות ואין נראים הפצימים בתוך הסוכה כלל כזה א? ולפירוש

התנ"ס איירי שיש להסוכה שתי מחיצות מזרח ודרום או מזרח וצפון ובשלישית סמכה להאכסדרה ואע"ג דעדיין נשאר פנים א' בקרן דלומית (כזה) וצ"ל דס"ל דלא מבשרה הסוכה ע"י טפח בשלישית אלא כשהטפח סמוך לא' מהדפנות כזה ב? וכן צ"ל ע"כ ג"כ אפי' אי מפרשים לה דסיכך ע"ג האכסדרה ענמה ועשאה סוכה דהא אכסדרה יש לה ד' פנימים בראשי הדפנות וא"כ אפי' השנה הפנימים השנים יעשה ב' דפנות כמין גאס לפניס מהפנימין עדיין נשאר פנים אחת בקרן הרביעי וק"ל ועיין לעיל בגמ' דקף ז' גבי ואותו טפח היכן מעמידו וק"ל:

בא"ד ומיהו לפי מה דפרישית קשיא דמשמע פ' כל גגות דמפולשות מכשיר נמי אביי כו' עד והשתא יס לה פנימים דהתם לא הוי כיש לה פנימים דהכא דע"כ בההיא דהתם דפליגי וכו' כצ"ל ויש גורסים בההיא דהכא פליגי אבל לי נראה דא"צ למחוק הספרים דאפי' אי גרסו' בההיא דהתם פליגי י"ל שפיר דה"ק דע"כ בההיא פנימים דהתם פליגי כדקאמר לדידי כשרה לדידך סילוק מחיצות וכו' והכא משמע דביש לה פנימים כ"ע מודו דשרי וא"כ ע"כ צ"ל דההיא דהשנה פנימים דהתם דפליגי ביה לא הוה כההיא דהכא אלא צריך לפרשה כפירושו של רש"י וא"כ נשמע מינה דאפי' בשתי דפנות המפולשות מכשיר אביי:

דף כ.

בגמ' של קנים ושל חילת גדולה מסככין בה ארונה אין מסככין בה האי גדולה לשון גידולין הוא פי' מעשה קלועין ובקטנה איירי ואעפ"כ מסככין בה משום דאין ראוייה לשכיבה:

בתוס' ד"ה אחת גדולה ואחת קטנה כו' עד ונראה דאין ראהי מזור ובונה לכאן וכו' ר"ל משום דהתם לא קאי אתנא דלפניו אלא הכל דברי עצמו הן ודרך לשנות לפעמים הפשוט באחרונה אבל ההיא דיבנה דקאי נמי אדברי תנא שלפניו לכך הוי שפיר ראהי לכאן דאיירי נמי בענין זה דבכל מקום דקאי אדברי תנא שלפניו מזכיר הפשוט בראשונה אותו דבר שדבר בו התנא שלפניו:

ד"ה של שיפה ושל נמי וכו' עד ולקמן אשכחן בהדיא דפליגי בשל נמי לענין מדרם כצ"ל ורצונם לומר הא דמיייתי לקמן בגמ' ברייתא דקתני חוצלת של שעם ושל נמי וכו' ומפרש לה ריש לקיש דהיינו מחצלת וא"כ קשה הא דלא קתני לה הכא בפלוגתא דפליגי לענין סיכוך:

בא"ד ולמ"ד מאי חוצלת מרזובלי ניחא כצ"ל ור"ל דלקמן נמי לא איירי במחצלת של שיפה ושל נמי:

בא"ד ואפי' לריש לקיש דאמר מחצלת ממש כצ"ל ולא גרסו' של קנים:

בא"ד לא תני לה הכא משום דלא איתשיל הכא אלא לאשמעינן במה מכסין ובמה אין מכסין ר"ל ור' דוסא ל"פ אלא לענין טומאת מדרם אבל לענין סיכוך דסוכה מודה דאין מכסין בקטנה בשל שיפה ושל מ':

דף כ.

בתוס' ד"ה ראיתם טבי עבדי וכו' עד דהא הכא מיהו בידו חכמים מלישב בסוכה שהרי היה יסן תחת המטה וכו' ואע"ג דמלשון המשנה דקתני ראיתם טבי עבדי שהוא ת"ח כו' משמע שמעצמו היה עושה זאת שהיה יסן תחת המטה כמובן מעצמו צ"ל דה"ק שהוא ת"ח ויודע שהעבדים פטורים מן הסוכה ואם ישב בסוכה ממש ימחו בידו כמו שמוחים בידו מלעשות שאר המצות לפיכך יסן הוא תחת המטה מ"מ נשמע מינה שהיו מוחים בידו מלקיים המצות:

בא"ד ופריך אי שלא לדחוק וכו' ישב לו חוץ לסוכה יש לדקדק דקושיא זו אין ענינה הכא דהא אפי' לפי מאי דס"ד דמשום דמיהו בידו היה יסן תחת המטה תקשה נמי ישב לו בחוץ וי"ל בדוחק דבשלמא לטעמא דמיוח בידו נוכל לתרץ דמש"ה יסן תחת המטה ולא יצא לחוץ כדי שיהא היכרא שאסור לו לקיים המצות ולכך היה יסן תחת המטה וק"ל:

דף כא.

תוס' ד"ה יליף אהל אהל ממשכן וכו' אינו מטמא טומאת אוהלים אלא פשתן וכו' פי' דגבי טומאת מת כתיב והזה על האהל דגם האהל בעצמו הוא טמא ויליף שם דכל אהל שהוא עשוי מעץ אינו טמא בעצמו כ"א הכלים שבתוכו חוץ מן האהל של פשתן דגם האהל בעצמו טמא ומקשו התוס' הכא דאפי' הכלים שבתוכו לא יטמאו כ"א בתוך אהל של פשתן דוקא הואיל ויליף לה ר' יהודה לענין זה ממשכן:

בא"ד דלגבי מצורע כתיב מושבו וכו' נ"ל מדכתיב לשון מושב ולא כתיב לשון אהל ילפינן כל המאהילים דמושב משמע כל מיני מושב אבל לשון אהל משמע דוקא של פשתן כדאשכחן גבי משכן:

ד"ה ומביאין נשים עוברות וכו' או בשעת הזאה לר' יהודה או לרבנן פי' דרבנן ס"ל דבעינן איש בשעת קידוש דהיינו כשנותנים האפר במים ור"י ס"ל דבעינן איש בשעת הזאה:

ד"ה וע"ג דלתות וכו' ומיהו לר"א דלקמן ודאי קשה וכו' עד וקושיא דמטה משני משום דהוי אהל עראי יכו' מתוך דברי התוס' הללו משמע דאינהו מפרשי הא דליתא לקמן בסמוך בגמ' ואי בעית אימא ר' יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן וכו' שהאי שינויא חוזר אשינויא דר"א דלעיל דשני דשאני שוורים הואיל ומגוינים על הרועים אלא דפריך עלה א"ה מטה נמי וכו' ועל זה מהדר ואי בעית אימא יכו' ולעולם טעמא דשוורים הוי מטעם דמגוינים על הרועים אבל מפרש"י משמע דהאי אי בעית אימא אלתלות סוניא קא מהדר דפריך והרי מטה דיש בה כמה אגרופין וכו':

ד"ה והרי דלת דיש לה כמה אגרופין עד ולא שייך טעם זה אלא בדבר התלוי בסבבא וכו' נ"ל דקשה להו להתנ"ס א"כ מאי פריך לעיל והא שוורים דאהל שאינו עשוי בידי אדם הוא וכו' נימא דשאני שוורים דהוו בעלי חיים וחשיבי טפי להציל וע"ז כתבו התוס' דלא שייך טעם זה אלא בדבר התלוי בסבבא כגון אין דרך אהל בכך אבל לעיל דפריך מטעם דיליף ממשכן דבעינן אהל העשוי בידי אדם לא שייך האי טעמא:

דף כא.

תוס' ד"ה שאין לה קבע וכו' עד ובירושלמי משמע וכו' פי' הירושלמי מפרש שאין לה קבע בענין אחר מפרש"י:

דף כב.

בגמ' אבל אין ביניהם פותח טפח וכו' פי' אבל התחתונות בעצמן יש בהן פותח טפח דאל"כ אפי' יהיה טומאה תחת א' מהם לא היה תחתיה טמא. ביניהם ועל גביהם טהור פי' ביניהם בין התחתונות בין זו לזו ולא הוי פי' דהאי ביניהם כביניהם דלעיל דקתני ביניהם טמא דלעיל הוי פירושו ביניהם בין התחתונות לעליונות וק"ל:

דף כב.

בגמ' אין כוכבי חמה נראין וכו' פי' כשאין כוכבי חמה נראין אז מעובה יותר משאין סתם כוכבים נראין מתוכה:

תוס' ד"ה הא זה וזה בתוך כ' וכו' עד סבר לה כאבזה בחדא דאית ליה רואים פי' דר' יהודה פליג התם במתני' וס"ל דאפי' בקורה עקומה אמרי' רואים כאלו היא שזה או של קש כאלו היא של ברזל כדאיתא התם ומדקאמר ר"י בר יהודה בהאי רואים כאבזה מכלל דרבנן דפליגי ולא ס"ל רואים דהתם לא ס"ל ג"כ האי רואים דר' יוסי בר יהודה:

ד"ה שתיים באילן וכו' עד ואנח ביה קנים באילן וכו' פי' הקנים שהסכך מונח עליהם:

דף כג.

בתוס' ד"ה שני לנוגים וכו' בסופו ועוד ע"כ צריך להפריש וכו' וכוונתו שבא להוכיח דמיוחל לא הוי פירושו מחלל דהא משמעות דברייתא הוא שצריך להפריש דשאני עתיד להפריש אכולהו קאי וא"א לפרש דמפריש קודם ואח"כ מחלל דהא אסור להפריש בשבת וא"כ ע"כ צריך לפרש דמפריש לאחר השבת ואי כבר חללו בשבת כדי לשמותו למה לו אח"כ להפרישו הא כבר נעשה חולין ושותא אלא ע"כ ומיוחל לא הוי פירושו מחלל כנ"ל וק"ל:

ד"ה דברי ר' מאיר וכו' עד והטעם פי' שם בקונטרס וכו' פי' והטעם שהוצרך לטעם דברירה ולא אמרינן דהוי גט מטעם התנאי:

דף כד.

בא"ד ועוד וי"ל דהא דלייק ליה לר' יהודה ברירה וכו' ואלעיל מהדרי דקאמרי וכן צ"ל נמי דלא תקשי דשמואל אדשמואל וכו' דכיון דאמר דלכי מייית הוי גיטא א"כ הוי מטעם ברירה דללקמן ולעיל והשתא קאמר דלעולם ס"ל אין ברירה וטעמו דשמואל דלכי מייית דהוי גיטא לא הוי מטעם ברירה אלא מטעם התנאי והא דלייק הכי מדברי ר' יהודה טעמא אחרניא אית ביה כדמפרש ואזיל:

דף כד.

תוס' ד"ה ורבנן האי וכתב מאי עביד ליה וכו' עד וי"ל דבפ' המגרש דרשינן וכתב לה ולא לה ולחברתה וי"ל א"כ מאי פריך ג"כ לרבנן הא לרבנן נמי איכא לתרוצי הכי דבעינן תרי קראי חד לכתיבה לשמה וחד ללא לה ולחברתה וי"ל דללה ולא לה ולחברתה דהיינו שאין ב' נשים מתגרשות בגט א' להאי ילפותא לא הוי צריך למכתב וכתב דהא האי מלתא לא בכתיבה תליא ובשלמא לר' [יה"נ] אע"ג דמהאי קרא דלשמה הוי דרשינן נמי שפיר כלל ופרט מ"מ הואיל ובלאו הכי איצטרריך למכתב לה למעט ולא לה ולחברתה כתב נמי וכתב למילף מיניה כלל ופרט בפ"ע אבל לרבנן קשה דלמה ליה למכתב האי וכתב כלל וק"ל ובדרך זה יתיישבו קושיות הרבה אשר א"צ בהן להאריך:

דף כה.

בתוס' ד"ה בלכתך בדרך וכו' עד וסוניא דשמעתין משמע וכו' ר"ל דמפרש"י משמע דגרים בברייתא בשבתך בביתך פרט לעוסק במציה ובלכתך בדרך פרט לחתן אבל סוניא דשמעתא לא משמע הכי דקאמר מאי משמע אמר רב הונא בדרך מה דרך רשות וכו' משמע דמבלכתך בדרך ממעט פרט לעוסק במציה ובשליה פ"ק דברכות הגירסא להיפך בברייתא ממה שמשמע מפרש"י הכא ואתיא שפיר נמי כסוניא דשמעתין דהכא דמשמע דמבלכתך בדרך ממעט פרט לעוסק במציה וגם קושיא רש"י לא תקשה הכא דמיעוטא דחתן כתיב ברישא בקרא ומחתן לא הוי ידעינן שאר עוסק במציה דללמא שאני חתן וכו' וק"ל:

דף כו.

בגמ' שומרי גנות ופרדסים פטורים בין ביום ובין בלילה וכו' פי' משום דצריכים לשמור בין ביום ובין בלילה:

בתוס' ד"ה חתן פטור מק"ש וכו' וקשיא דאי לית להו וכו' דברי התנ"ס צ"ע אבל צריך לפרש דהתנ"ס ס"ל לפי פרש"י פירוש הברייתא כך חתן והשושבינים פטורים וכו' וחייבים בק"ש כולן חייבים אפי' חתן משום ר' שילא אמרו חתן פטור פי' מהכל אפי' מק"ש והשושבינים וכל בני החופה חייבין פי' אפי' בתפלה ותפילין ולכך פרש"י לית להו להני תנאי דאמרן משום ר' שילא העוסק במציה פטור מן המציה דהא אמרו דהשושבינים חייבים בכולן והקשו א"כ לחייב חתן בסוכה וכי תימא דלדידיה אין ה"ג דמחוייב דהא משמע דאינהו פטרי בחתן ויתר מת"ק דהא אפי' מק"ש פטרי ליה וא"כ הא דאמר ר' אבא בר זבדא דחתן ושושבינים פטורים מן הסוכה כמאן אתיא לכך נראה דקסבר חתן אין יכול לבוין דעתו וכו' ר"ל דלעולם קסברי העוסק במציה פטור מן המציה במקום שיתבטל ממציותו אם יתקיים האחרת אלא שק"ש דמצות כוונתו אינו אלא בפסוק ראשון ויכולין לבוין דעתו שעה קטנה כזו וגם אינו כ"כ שיהיו ואינו מתבטלין כ"כ ממצותן ולכך חייבין אבל חתן אינו יכול לבוין דעתו כלל ולכך פטור אבל בתפלה ותפילין דיתבטלו ממצותן על ידיהם אפי' השושבינים פטורין והא דקאמרי והשושבינים וכל בני החופה חייבים א"ש ק"ל לחוד קאי ופליגי את"ק אבל בכולהו אחרניי מודו כנ"ל:

ד"ה היסן בתפילין וכו' עד ור' יעקב לא חייש וכו' פי' אבל חכמים פליגי וס"ל דבלילה אפי' עראי אסור ליסן בהן דחוישי' דלמא יסן שינת קבע והא דקאמרי חכמים אבל לא שינת קבע פי' כל מקום דאיכא למיחש לשינת קבע כגון בלילה אסור בכל ענין:

דף כז.

בתוס' ד"ה אי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל וכו' עד אע"ג דלר"א אמרי' בשאר ימים אם השלים במיני תרנימא יצא התנ"ס' אזלי לטעמיהיהו דמפרשים בדבור שאחר זה שמתחיל חזר בו ר"א ששלעולם לא חזר ר"א ממה שאמר שחייב לאכול י"ד סעודות אלא שמוזה חזר שיש להן תשלומין אף ביום אחרון אע"פ שאין אוכל אז בסוכה ועל זה קאי בגמ' ישלים במיני תרנימא אבל סעודת ליל ראשון אף ר"א מודה דבעי כזית דגן דוקא כדאיתא בירושלמי כמו שכתבו התנ"ס' בדבור הנוכר ולכך כתבו הכא אע"ג דלר"א בשאר ימים אם משלים במיני תרנימא יצא אבל בסעודת ליל ראשון אף לר"א לא יצא במיני תרנימא:

דף כז.

בתוס' ד"ה כל האזרח בישראל וכו' עד דכיון דכתיב לך למעוטי דשותפין משמע וכו' עד ומרבינן סוכה אחת לכל ישראל ש"מ דלא דרשינן לך למעוטי שאולה וכו' והמשך דברי התנ"ס' כך הם ור"ל דהאזרח

דמרבינן מינייה סוכה אחת א"א לאוקמא בשותפות דהא לך למעוטי דשותפות משמע ר"ל דבמשמעות דלך אימעוט שותפות כמו שאלו ומדמרבינן מהאזרח סוכה אחת לכל ישראל ש"מ דלא דרשינן לך למעוטי שאלו דאי דרשינן ליה לשאלו אימעוטי נמי שותפות וא"כ היכן מצינו סוכה אחת לכל ישראל אלא ע"כ צ"ל דלא דרשינן ליה לא לשותפות ולא לשאלו אלא מוקמינן ליה למעוטי גזול:

בא"ד וא"ת הכי נמי נדרוש הכי וכו' נ"ל לגרום וא"כ הכי נמי נדרוש הכי ולפי' הקונטרס ניחא דע"כ יוצאים בשאלו וכו' ר"ל דהא ליכא לאוקמי בשותפים משום דלא מטי שזו פרוטה לכל אחד וא"כ ע"כ צריך לאוקמא הא דיוצאים כל ישראל בסוכה אחת היינו בשאלו וליכא למימר א"כ נימא איפכא ונוקמא האזרח לשאלו ולך למעוטי שותפים משום דמסתברא לאסור יותר בשאלו מבשותפים וכיון דמהאזרח ילפינן להתיר בשאלו כ"ש דמותר בשותפות וא"כ מיעוטא דלך ליכא לאוקמא אלא לגזול:

דף כה.

בתום' ד"ה הלכתא ניניהו וכו' ובריש בנות כותים וכו' לפי שמסופק על שניהם וכו' משום דשם אמר רבא הלכתא ניניהו והדר מסין ומפרש שם הי היא הלכתא דמשמע דרבא בעצמו היה מסופק מתחלה איזה מהן הוי הלכתא ומשום דמעיקרא היה רבא מסופק הי מינייהו הוי הלכתא לכך קאמר לישנא ניניהו לשון רבים ור"ל חדא מינייהו הוי הלכתא ר"ל וא"צ להניה הספדים שם אבל הכא אע"ג דפריך נמי גמ' הי קרא וחי הלכתא מ"מ לרבא בעצמו לא היה שום ספק בדבר דסוכה הוי הלכתא כדאמר לקמן בסמוך רבא אמר איצטריך וכו' לכך כתבו התנאים דהכא דהלכתא היא גרסי' לשון יחיד ולפי זה נ"ל הא דקאמר התם בפ' בנות כותים הי קרא הי הלכתא איולימא וכו' הכל הוא מדברי רבא ור"ל שמתחלה היה רבא עצמו מסופק הי מינייהו הוי הלכתא ומ"מ דברי התנאים דהכא אינם כדבריהם שם בפ' בנות כותים דשם משמע מדברי התנאים דאף הכא בסוכה גרסי' ניניהו לשון רבים וכאן בדבור זה כתבו דגמסי' הכא הלכתא היא לשון יחיד ובספר ח"ש מפרש התנאים דהכא דרצונו לפרש הכא בהאי פירושא דדחו שם בפ' בנות כותים מכח סוגיא דהכא [וה"א] שהרי כתבו שם וא"צ לפרש משום דקאי נמי אקרא דזכרים דלקמן וכו' ע"ש וגם אין במשמעות לשון התנאים דהכא כפי' ספר ח"ש שהרי כתבו לפי שמסופק על שניהם וכו' והאי לישנא דלפי שמסופק לא יתיישב כלל לפירושו אלא כמו שכתבתי ועיין במה שכתבתי שם בפ' בנות כותים:

דף כט:

בתום' ד"ה לולב היבש פסול וכו' עד דהא אמרי' לקמן גבי הדס יבש וכו' אלמא אין היבשות תלוי ביי"ב חדש וכו' הוכיחו זה דאי תימא דפירושו של יבש הוא יי"ב חדש א"כ הי"ג ע"כ מפרש גבי הדס יבשו רוב עליו היינו שרוב עליו הן בני יי"ב חדש ופירושו של ג' בדין לחין היינו נמי שאינן בני יי"ב חדש וזה א"א להיות שקצתו של ענף אחד יהיה יי"ב חדש וקצתו אינו יי"ב חדש וק"ל:

ו"ה נקטם דאשו וכו' עד דנקטם ראשו איירי ברוב העלין העלוינים עיין בשאשר"י שכתב שראש כל עלה יעלה קאמר:

דף ל.

בגמ' שנאמר והבאתם גזול את הפסח ואת החולה גזול דומיא דפסח וכו' נ"ל דדריש כן מלוא הקדים חולה לפסח:

משל למלך ב"ו שהיה עובר על בית המכס וכו' יש לדקדק מה כוונת ר' יוחנן במשל זה כי איזה דקדוק יש לו במקרא זה שהביא המשל על זה ונראה מדכתיב כי אני ה' שונא גזל בעולה וי"ל מה קאמר בעולה וכי בענין אחר אינו שונא הגזל אט"כ ר"ל אפי' בעולה וא"כ מאי אפי' ועל זה הביא המשל וכו' ור"ל אפי' הביא הגזל לפני לעולה ומקודם זה ג"כ הכל שלי ואין עול בדבר אפי"ה אני שונא אותו א"נ י"ל שר"י נתכוין לדקדוק זה שאמר כי אני ה' אוהב משפט שונא גזל בעולה כי מאי נתינת טעם הוא לכי ה' אוהב משפט שהוא שונא גזל בעולה אלא ומאי ה"ק כי אני ה' אוהב משפט של בני אדם שיתנהגו במשפט ולא בגזל וחמם וע"כ אני שונא גזל בעולה אע"פ שכבר הכל שלי כדי שממני ילמדו בני אדם ויאהבו ג"כ המשפט וישנאו הגזל ומביא המשל על זה:

בתום' ד"ה משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה וכו' והדתינא לקמן וכו' ולקחתם לכם משלכם וכו' משום שאלו איצטריך וי"ל דא"כ לגזול לא איצטריך שום מיעוט א"כ קשיא לרבנן למכשרי סוכה שאולה ולך דכתיב גבי סוכה מוקי לה למעט סוכה גזולה לעיל סוף פ' הישן ולקמן (סוכה דף ל"א) מייתי לה ילמא לי לך לגזולה תיפוק ליה משום מצוה הבאה בעבירה וצריך לחלק בין לולב לסוכה דלא עביד מצוה בידים בגופה וק"ל:

בא"ד ואע"ג דקרא גבי קרבן כתיב וכו' כדמוכח בריש הגזול קמא וכו' יי"ל מה כוונת התנאים בזה אם להביא ראיה לדבריהם דלכס דכתיב גבי לולב לא איצטריך לגזול דנפקא ליה מטעם מצוה הבאה בעבירה דילפי' ליה מקרבן א"כ קשה מה איצטריכו להביא ראיה מריש הגזול קמא משמעתן גופא הוי ראיה דהא ר' יוחנן דמפרש טעמא דמתני' דלולב הגזול פסול משום דהוי ליה מצוה הבאה בעבירה הביא ראיה מקרא דקרבן והבאתם גזול ואת הפסח וגו' ואם כוונתם להביא ראיה לדברי ר"י ולומר שטעמו של ר"י שהביא ראיה מקרבן משום דהכי נמי אשכחן גבי חלה א"כ ר"י גופיה לא ה"ל לאתויי אלא מחלה לחודיה ונראה שכוונת התנאים הוא דלא תימא דלעולם דפסולי דגזול ילפינן מלכס ולא נפקא ליה מטעם מצוה הבאה בעבירה דלא הוי פסול מדאורייתא מטעם זה דקרא כי כתיב בקרבן הוא דכתיב אלא מדרבנן פסלו לולב הגזול ביום שני מטעם דאשכחן איסור דמצוה הבאה בעבירה גבי קרבן אבל לעולם פסול לאורייתא ליכא מטעם זה אלא מטעם לכס ביום הראשון ולכך כתבו דאע"ג דקרא גבי קרבן כתיב וכו' ה"ה בכל המצות כדמוכח בריש הגזול וכו' ושם מייתי לה נמי מקרא דבוצע ברך נאך ה' א"כ ש"מ דמן התורה בכל המצות שייך מצוה הבאה בעבירה ולכך צ"ל דגבי לולב נמי בלאו לכס נפקא לן גזול מטעם מצוה הבאה בעבירה והא דר' יוחנן לא מייתי ראיה מחלה משום דהאי דרשה דבוצע ברך נאך ה' ר' אליעזר בן יעקב דריש לה הכי ואיכא תנאי אחרוני דדרשי לה בענין אחר או משום דס"ל כשאר תנאי דגבי חלה לא מקרי מצוה הבאה בעבירה משום דקני לה בשינוי קודם שהל המצוה דמעיקרא חטים ישתא סולת כדלקמן בתנאים דף זה ד"ה הא קנייה ביאוש כו' ולכך הביא ר' יוחנן קרא דוהבאתם את הגזול ואת הפסח וכו':

בא"ד ותו אמאי שרינן אשרה דלאו דמשה כצ"ל:

בא"ד דאע"ג דאמרר' לקמן טעמא משום דלא גמר פירא לקמן הוא בגמ' דף ל"א ע"כ ור"ל א"כ לא הוי טעמא דביצה או כאגוז משום דבעי שיעורא מ"מ עכ"פ בעי שיעורא דיהא מייבכרא לקיחתו דאי קטן כ"כ

שאינו מייבכר לקיחתו הוא פסול כמו פלפלין וא"כ שייך נמי באתרוג טעם דמכתתא שיעורא הואיל ובעי שיעור:

ד"ה כי יקריב מכס וכו' עד ה"ד איולימא לפני יאוש למה לי קרא פי' אלא לאחר יאוש ומביא מינייה אותו מ"ד ראיה דיאוש כדי לא קנה ולית ליה אותו מ"ד טעמא דמצוה הבאה בעבירה א"נ אית ליה ואעפ"כ מוכיח מינייה דיאוש כדי לא קני דאי קני לא מקרי מצוה הבאה בעבירה משום דקנה ליה ביאוש קודם עשיית המצוה כמו שכתבו התנאים בדבור שאחר זה בסמוך:

בא"ד כמו שמפרש ר"ת גבי לא תתחתן וכו' לא משמע כן כלל כצ"ל וד"ל דבשלמא אי קאמר הכא הא כתיב כי יקריב מכס היינו יכולין לפרש דאסיפא דקרא סמיך אבל מדקאמר לישנא מכס אמר רחמנא משמע דמלשון מכס לחוד קא דריש:

בא"ד משום דאי לא כתיב ביתו וכו' ור"ל דגמ' דרשה הפשוטה נקיט אע"ג דלפי האמת לאו מהבא יליף לה והשתא יתורן הכל דמכס איצטריך לדרשה דדריש בחולין ומביתו ילפינן דכל הקדשות אין אדם יכול להקדיש כלל לפני יאוש ולא חלה עליו שם הקדש כלל אפי' סתם הקדש לאו דקרבן וקרבנו ולא הגזול איצטריך דלענין קרבן אפי' לאחר יאוש אסור להקריב משום דיאוש כדי לא קנה וליכא להקשות למ"ד דיאוש כדי לא קנה למה לי טעמא דמצוה הבאה בעבירה תיפוק ליה דאינו שלו דהא אע"ג דיאוש לא קנה מ"מ חל עליו שם הקדש מטעם יאוש ושינוי השם כדאמרר' במרובה הגנב והגזול הקדשן הקדש אבל לקרבן אסור מטעם דהוי מצוה הבאה בעבירה דמחמתה בא לו השינוי השם כמו שיתבאר בדבור שאחר זה ודין דיאוש כדי לא קנה נפקא לן ג"כ לענין שאר דינין לענין דאף לאחר שנתיאשו הבעלים צריך הגזול להחזיר לבעלים הגזילה בעינה ולא הדמיום:

ד"ה הא קנייה ביאוש וכו' עד הא ממ"נ התם קני דאיכא יאוש ושינוי השם ר"ל הא אפי' נימא יאוש כדי לא קני מ"מ הא קני התם מטעם יאוש ושינוי השם אלא ע"כ צ"ל דמס"ה אסור לקרבן משום דהוי ליה מצוה הבאה בעבירה א"כ נימא נמי דלעולם יאוש כדי קנה והא דקאמרר' קרבנו ולא הגזול היינו אפי' לאחר יאוש היינו מטעם דהוי מצוה הבאה בעבירה:

בא"ד ובכולה שמעתי' דלא חשיב מצוה הבאה בעבירה היכי דקני ליה מצוי למימר דבכל מקום קני קודם ובאגודה למאן דבעי אנד וכו' ור"ל דלקמן איתא בשמעתין דפריך וליקנייה בשינוי מעשה ומשני לולב א"צ אנד ואת"ל צריך שינוי החומר לברייתו הוא משמע דלמאן דבעי אנד ואי דלא הוי שינוי החומר דקנייה באנד הוי נפיק ביה שפיר ולא אמרר' דהוי מצוה הבאה בעבירה היינו משום דאי קני באנד לאנוד ליה קודם יו"ט ואי נמי ביו"ט בכל ענין קני ליה קודם שבא לצאת בו ידי חובב מצוה ולכך לא חשיב מצוה הבאה בעבירה:

בא"ד והא דמשמע בריש הגזול קמא וכו' דאע"ג דשינוי קונה הוי מצוה הבאה בעבירה וכו' דחויא בעלמא הוא פי' דשם רצה להוכיח דראב"י ס"ל דשינוי אינו קונה מדאמר הגזול סאה חטים וכו' אין זה מברך אלא מנאף ודחי ליה שאני התם משום דהוי מצוה הבאה בעבירה ור"ל ולעולם יכול להיות דס"ל לראב"י בעלמא שינוי קונה דמשמע לפי שינויא דהתם דאפי' אי שינוי קונה מקרי מצוה הבאה בעבירה ולכך קאמרר' התנאים דיחויא בעלמא הוא אבל לפי האמת טעמו של ראב"י משום דס"ל דשינוי אינו קונה אבל אי הוה קונה לא הוה מיקרי מצוה הבאה בעבירה:

בא"ד אי נמי שאני ברכה דאיכא הזכרה וכו' ולפי שיטה זו צריך ליישב ההיא דהניזקין וכו' אבל יש לדקדק לפי תירוק זה דמשמע מינייה דהיכי דאיכא ברכה מקרי שפיר מצוה הבאה בעבירה אפי' היכי דקני ליה קודם שחלה המצוה א"כ מה פריך בגמ' בסמוך ולקנייה בשינוי מעשה וכו' הא אפי' אי הוי קני ליה בשינוי מעשה מ"מ מקרי מצוה הבאה בעבירה כיון דגבי לולב נמי איכא ברכה ונ"ל דס"ל לגמ' כיון דבהנהו אונוכרי לא היה גזל ומאי כי אם ספק ולכך אי הוי שינוי קונה א"כ הוה נפיק ביה שפיר אפי' היתה אותה קרקע גזולה ואפי' מצוה בעבירה ליכא כיון דקונה מקודם ואין כאן אלא חשש שמא תהיה הברכה קצת אינה ראויה אם היתה גזולה הואיל וברכות אינן מעבדות משום חשש זה לא היה רב הונא מטריח עליהם לדקדק שיגזו אותם הנכרים אבל בההיא דגזול סאה בגזול ומברך קאי ולכך קאמר דהוי מנאף בודאי וק"ל נ"ל:

ד"ה מתוך שיוצא בשאלו יוצא בגזול הכא דוקא לפי שהוא מדרבנן וכו' וצ"ע דלפ"ז מאי קאמר רבא לקמן בסמוך אליביה דמ"ר זה לתרן המשנה דקתני גזול לעולם ביו"ט ראשון ולא מיבעיא קאמר פי' וכ"ש שאלו דמאי כ"ש הוא זה הא איכא למימר דאימא גזול דוקא דהוי מצוה הבאה בעבירה כיון דיום ראשון הוי דאורייתא ובדאורייתא לכ"ע חיישינן למצוה הבאה בעבירה דמו"ק:

דף ל:

תום' ד"ה וקרקע אינה נגזלת וכו' עד מכר לו אין מעיד לו עליה כצ"ל:

בא"ד אבל פרה וטלית לא הדרי וכו' ושם בגמ' פריך הא מ"מ חייב להחזיר לו הגזול הדמיום וא"כ ניחא ליה לשמעון דתיקום ביד לוי שקנאה מראובן הגזול ומשני כגון דמת הגזול:

בא"ד ואע"ג דלא נתייאשו הבעלים דלא אמרו ווי ליה לחסרון כיס דאנן סהדי דמייאשו ואפי' שמעינן דלא מייאשו נעשה כצוח על ספינתו וכו' כצ"ל:

בא"ד נוטע לרבים חייב כנוטע בתוך שלו ברה"ר פטור בגזל קרקע:

בא"ד וכולה מלתא דתמיה היא דהא מתני' קתני הגזול וכו' כצ"ל:

בא"ד דמשמע משום דנגזל' ויש יאוש פטור וכו' אדרבה מכח זה יש לי לחייב כנוטע בתוך שלו כצ"ל:

בא"ד ואם מתקנה דיש יאוש צריך לאוקמא וכו' כצ"ל ופי' ואם נוכל לתקן וליישב לשון הירושלמי ויהיה נשמע מיניה דיש יאוש צריך לאוקמה דאיירי כשנשתקעו שם הבעלים אבל לעולם בסתם יאוש לא שייך בקרקע:

ד"ה שינוי החוזר לברייתו וכו' כגון נסרים ועשאן כלים כיון דמדאורייתא לא קני כצ"ל:

ד"ה ולקנייה בשינוי השם וכו' עד וי"ל דהתם איכא יאוש בהדי שינוי השם וכו' ועדיף שינוי השם החוזר וכו' ר"ל ובזה יתורן ג"כ הקושיא הראשונה של התנאים שהקשו תימא הא אמרר' דשינוי מעשה החוזר כו' וה"ה בשינוי השם וכו' דהא השתא הוכיחו התנאים דעדיף שינוי השם החוזר כו' וק"ל:

בא"ד ושינוי השם דהדר למלתא בלא יאוש לא קני וכו' וכן לענין קרקע כיוצא בו כצ"ל ור"ל דדין בגין קרקע דומה למריש:

בא"ד הא דפריך הכא וכו' תקשי ליה אמתני' וכו' ר"ל אפי' תימא דמתני' איירי שלא נתייאש מ"מ לקני בשינוי מעשה או שינוי השם לפי מה דס"ד השתא דבלולב איכא שינוי מעשה ושינוי השם:

דף לא.

בגמ' אי קרקע נגזלת סוכה גזולה היא ואי נמי קרקע אינה נגזלת סוכה שאולה היא כצ"ל ולא כספרים דגרסי אי קרקע אינה נגזלת וכו' ואי נמי נגזלת סוכה גזולה היא דעל זה לא שייך למימר ואי נמי דר"ל יאחז"ל נגזלת דהא ר"א איהו ס"ל קרקע נגזלת ורבנן ס"ל אינה נגזלת ומאי את"ל קאמר וק"ל וכן משמע בתנא' שמתחיל הדבור אי קרקע נגזלת וכו' כצ"ל:

אבל גזל עצים וסיבך בהם וכו' ממאי מקתני וכו' הוצרך לדיוק זה דלא נימא דתקנת מריש ליתא בסוכה משום דאין כ"כ טורח והפסד לסתור סוכתו כמו שפי' רש"י לקמן בסמוך גבי האי כשורה דמטלטלא יכו':

והני מילי בנו שבעה וכו' כצ"ל:

דחא אמר רבא אפי' בסיב ואפי' בעיקרא דדיקלא ואלא מאי טעמא דר"י וכו' כצ"ל ופי' סיב ועיקרא דדיקלא ר"ל דקל של תמרים שהוא מין הלולב ועיין לקמן בדף ל"ו בסופו דף ל"ז:

תוס' ד"ה אבל גזל עצים וכו' עד ועל חנם דחק דמדכתיב לך וכו' ואפי' מדרבנן בלא עגלה וספינה וכו' כצ"ל ור"ל דלעולם נוכל לפרש דהא דממעטינן לעיל פ' הישן סוכה גזולה איירי בגזל עצים וסיבך בהם דמלאורייתא סוכה גזולה היא דלא קנה אותה בשינוי משום דשינוי החומר לברייתו הוא והא דקאמר הכא בגזל עצים וסיבך בהם ד"ה אין לו אלא דמי עצים היינו מדרבנן לאחר שתיקנו תקנת מריש אבל ממאורייתא לא קנה וה"ל סוכה גזולה דבמטלטלין שאינן ברשות בעלים לא שייך שאלה כמו שכתבו התנא' לעיל בדף שלפני זה ד"ה וקרקע אינה נגזלת והדר קאמרי דתנא' ואפי' מדרבנן ר"ל לאחר תקנת מריש אשכחן נמי סוכה גזולה בלא עגלה וספינה כגון בראובן וכו' עד ולא דמי לקרקע דבחזקת בעליה עומדת וכו' ר"ל ולכך נקראת סוכה שאולה אבל הכא לא גזל שמעון מראובן הקרקע דהא שלו היתה אלא עצי הסוכה שהן מטלטלין והן נגזלין דלא שייך בהו שאלה כיון שאינן ברשות בעליהן ולכך נקראת סוכה גזולה ופסולה אפי' לאחר תקנת מריש דלא שייך כאן תקנת מריש דהא שמעון לא טרח בשום בנין אלא גזל סוכתו של ראובן כמות שהיתה בגויה וק"ל והארכתי בדברים הפשוטים כדי להוציא מדברי ספר ח"ש שכתב בדבור זה דברים שאינם ואי אפשר לסובלן ואולי שלא יצאו אותן הדברים ממנו רק טעות סופרים הוא:

ו"ה לא מצא אתרנו וכו' עד ויש לדחות. פי' די"ל דנקיט פריש ורימון לרבותא אע"פ שהוא הדר ושלם כן כתב הרא"ש לקמן על מתני' ר' ישמעאל אומר ג' הדסים וב' ערבות וכו':

דף לא.

תוס' ד"ה הואיל ואמר ר' יהודה וכו' תימא כ"ש לרבנן וכו' וה"ה דהוו מצו להקשות אמאי דמסיק קמ"ל דמשמע דאפי' לר' יהודה אין מוסיפין וכ"ש לרבנן ולעיל אמר דלרבנן האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי היינו מה שכתבו בסוף דבריהם והכא אפי' לר' יהודה קאמר וכו' והכי משמע לישנא דגמ':

בא"ד וי"ל דהכא מיירי כשנותן אותו חזן לאגד לר' יהודה וכו' ר"ל דהשתא מסתברא טפי לר' יהודה לומר דהאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי מלבדרי רבנן דס"ל דא"צ אגד וק"ל ולכך אתא שפיר דקאמר מהו דתימא הואיל ואמר ר' יהודה וכו' קמ"ל דאפי' לר' יהודה אין מוסיפין וכו' כ"ש לרבנן דמו"ק:

בס"ד והשתא ניחא דנתא קמא דר' יהודה דקתני ד' מינים שבלולב וכו' כצ"ל:

ו"ה הירוק ככרתיו וכו' שקריון ויר"ד בלע"ז נ"ל ובלשון אשכנז קורין אותו גרי"ן ושקורין אירב"א בלע"ז היינו שקורין בל"א בל"א"ה שהוא כתבלת הדומה לים ולרקייע ושקורין יאל"ה בלע"ז והיינו שקורין בל"א גע"ל:

בא"ד וקרא נמי מוכיח שהוא הנקרא ירוק כצ"ל:

ו"ה שיעור אתרנו קטן וכו' אין זו פלונתא דאתרנו הבוסר וכו' וס"ד לומר דר' יהודה דאמר כביצה משום דס"ל כר"ע דפוסל אתרנו הבוסר ור"מ דאמר ככאנז כרבנן:

בא"ד משום דלאו בר זריעה הוא לטעם א' וכו' הלשון מנומנס דלקמן לא קאמר שני טעמים לפסול האתרנו אלא הטעם דלאו בר זריעה קאי אמעשר ולא אר"ע קאי אלא אר"ש דמעשר ועיין לקמן (סוכה דף ל"ו):

בא"ד ככאנז למר וכביצה למר כצ"ל:

ו"ה של אשרה ושל עיר הנדחת וכו' עד משום דאסיק מעיקרא גבי לולב ושופר תקע יצא גטל יצא זה לשון הגמ' שם איתביה וכו' שופר של ע"ז לא יתקע מאי לאו אם תקע לא יצא לא אם תקע יצא לולב של ע"ז לא יטול מאי לאו אם גטל לא יצא לא אם גטל יצא והתניא תקע לא יצא גטל לא יצא אמר רב אשי וכו' והאי דפריך מתחלה משופר של ע"ז לא יתקע וכו' לולב של ע"ז לא יטול לא אשכחן דמתני' או ברייתא היא בשום מקום אלא נראה דההיא דשופר מימרא דרבא היא פ' ראיהו ב"ד והובא בתנא' בדבור שאחר זה וההיא דלולב לא יטול היא ג"כ מימרא דרבא דפריך מינה הכא בשמעתינן והאמר רבא לולב של ע"ז לא יטול ואם גטל כשר ואע"ג דלא קתני בהדיא ואם גטל כשר דהא פריך מינה התם מאי לאו אם גטל לא יצא נקט הכא כמה דמסקא התם לא אם גטל יצא ולכך הדר ופריך התם מברייתא והא תניא לא יצא וכו' ע"ש והיינו מה שכתבו התנא' הכא משום דאסיק מעיקרא גבי לולב ושופר תקע יצא גטל יצא וכי תימא הדרא קושיית התנא' דהכא לדוכתא דהיא גופא תקשי דלמה לא הקשה המקשה שם מיד ממתני' דהכא דשל אשרה פסול א"כ ש"מ דמצות ליהנות ניתנו ותיובתא לרבא ו"ל משום דניחא ליה למיפדך מעיקרא ממימרות דרבא גופיה למימרי דידיה אדידיה וק"ל ושם בפ' כיסוי הדם פירשו התנא' דניחא ליה להביא דך ברייתא דקתני בה שופר ולולב:

ו"ה באשרה דמשה וכו' נ"ל דכן צ"ל וכן צריך לתרן הברייתא דסוף כיסוי הדם דאם גטל לא יצא וכן צריך לתרן משופר וכו' ובפ' ראיהו ב"ד וכו' והכל קושיא אחת וקישור דברי התנא' כך הם ר"ל צריך לתרן הברייתות אהדי דבפ' כיסוי הדם דקתני התם בין בלולב ובין בשופר לא יצא ובפ' ראיהו ב"ד קתני יצא על כן צ"ל דהנהו בע"ז דנכרי כו' וההוא דקתני לא יצא בע"ז דישראל וכו' והא דלא משני הכא דמתני' איירי באשרה של ישראל צ"ל דס"ל להגמ' דאשרה של משה ועיר הנדחת ותקרובות ע"ז הם בענין אחד דמה לי דאוקמא באשרה דמשה או באשרה של ישראל דלכולם דין אחד להם שאין להם ביטול עולמים וכן צ"ל בכל דבור תנא' זה כמו שיתבאר עוד בסמוך ור"ל דבע"ז רנכרי אפי' קודם ביטול יצא דהואיל דראויה ליבטל לא אמרי' בה דכתותי מכתת שיעוריה:

דף לב.

תוס' בא"ד ור"ת מפרש וכו' עד והא דמשני הכא באשרה דמשה וכו' דמשנקצן הלולב מן הדקל נתבטל ר"ל אבל ההיא דפ' כיסוי הדם דקתני לולב של ע"ז שופר של ע"ז לא יצא (לא) איירי בלולב ששמתשים בו לע"ז והע"ז עצמה עדיין לא נתבטלה ולכך מוקי לה ר"ת קודם ביטול וההיא דראיהו ב"ד לאחר ביטול ולכך קאמר אם תקע בו יצא:

בא"ד ובפ' מצות חלוצה וכו' ולא מפליג בשל ע"ז גופא וכו' ר"ל דבשלמא לפירושא קמא לא קשיא דאמאי לא מפליג בין ע"ז של נכרי ובין ע"ז של ישראל דאיכא למימר דתקרובת ע"ז וע"ז של ישראל הכל אחד כדלעיל:

בא"ד ובההיא דראיהו ב"ד קשה טפי וכו' עד דבשל ע"ז גופיה היה יכול לחלק בין קודם ביטול בין לאחר ביטול ומיהו ע"כ צריך לאוקמא לאחר ביטול כפי' ר"ת לפי מה שכתוב שם ברוב ספרים וכו' כצ"ל והמשך דברי התנא' כך הוא ובההיא דראיהו ב"ד קשה וכו' דבשל ע"ז גופיה היה יכול לחלק וכו' דבשלמא לפירושא קמא לא קשה מידי דלא מחלק בין ע"ז של ישראל לשל נכרי דע"ז של ישראל ועיר הנדחת דין אחד להם דאין להם ביטול כדלעיל אבל לפי' ר"ת קשה והדר קאמרי ומיהו אף בלא פירושו של ר"ת קשיא ההיא דראיהו ב"ד דע"כ בלא פי' ר"ת דלעיל צריך לאוקמא ההיא דאמר יצא לאחר ביטול לספרים דגרסי בהאי מימרא רב יהודה דהא רב יהודה ס"ל דמצות ליהנות ניתנו ואף בלא טעם דמכתת שיעורא אין יוצאים בה מטעם דאפי' ע"ז של נכרי דאסורה בהנאה קודם ביטול ולכך ע"כ הא דיתא צריך לאוקמא לאחר ביטול כפירושו של ר"ת וא"כ הוי ליה לחלק בסוף דבריו ולמימר אבל קודם ביטול לא יצא והכל בע"ז גופיה ולמה לו למימר דבשל עיר הנדחת לא יצא והדר מסקי התנא' ומיהו הנהו ספרים דגרסי שם רב יהודה ליתנהו דעכ"פ צ"ל רבא גרסי' התם וכו' וא"כ הדרא קושיא לדוכתא דלפי' קמא אתי שפיר ולפי' ר"ת קשה הא דלא מפליג בע"ז גופיה בין קודם ביטול בין לאחר ביטול:

בא"ד ומיהו קשה דבפ' כל הצלמים בעי ר"ל וכו' ומסיק דב דימי באשרה שביטלה קמייבעיא ליה וכו' עד והשתא לפי' ר"ת הא אשכחן רבא דקאמר הכא אם גטל יצא אלמא אין דיחוי ומיהו ו"ל דהא דאמר רבא וכו' עד וה"ה בבטלה מעיז"ט ר"ל וא"כ לפי' ר"ת יתורן שפיר וללישנא קמא דפרישית דע"ז דנכרי וכו' דלא בעי לכס קשה כצ"ל ור"ל הפי' קמא של התנא' בריש דבור זה:

א"כ מי שנתנו לו לולב ביו"ט וכו' כצ"ל:

בא"ד וגדאה לפרש דרבא שדי אפי' בע"ז של ישראל ובאילן שנטעו וכו' (ההיא) והשתא מפרשים התנא' דהא דקאמר רבא לולב של ע"ז פירושה של אשרה שנטעה מתחלה לשם אילן ואח"כ לבסוף נמלך לעבדה והשתא יש ג' חלוקי דיינים אשרה שנטעה ולבסוף עבדה אפי' של ישראל פשיטא ליה לרבא דיתא אשרה שנטעה מתחלה לכך כאשרה של משה או של ישראל פשיטא דלא יצא דכתותי מכתת שיעוריה ועלה מוקמינן מתני' דקתני פסול אשרה שנטעה מתחלה לכך והיא של נכרים ואח"כ בטלה היינו דאיבעיא לן שם בפ' כל הצלמים אי יש דיחוי או אין דיחוי וצריך שתדע דעל כל פנים לא חזרו התנא' משינויי קמאי דהא ע"כ צריך עדיין גם לתירוצים הראשונים כדי לתרן הא דקתני בשופר של ע"ז תקע יצא ובברייתא קתני אם תקע בו לא יצא וכן ההיא דאמר רבא בסנבל של ע"ז חלוצתה כשרה ופשוט הוא:

ד"ה נחלקה התיומת וכו' עד ובהלכות גדולות פי' וכו' עיין באשר"י דמפרש הא דה"ג בב' פנים:

דף לב.

בגמ' כי אתא רבין אמר אמה בת ה' טפחים וכו' פי' סתם אמה בת ו' טפחים בינונים וא"כ הא דקאמרי רבנן שיעור הדם וערבה ג' טפחים היינו ג' טפחים בינונים דהוא חצי אמה של בת ו' טפחים בינונים וקאמר להו ר' טרפון דאין שיעור הדם גדול כ"כ אלא כשתעשה האמה בת ה' טפחים בינונים ותחלוק אותם ה' טפחים לו' טפחים קטנים שהרי כל אמה אינו פחות מו' טפחים באותן הטפחים הקטנים תשער שיעור ההדם ואינו אלא כאורך ג' טפחים קטנים שהוא ג"כ חצי אמה של בת ו' טפחים קטנים שהן ה' טפחים בינונים וא"כ הג' הטפחים הקטנים הן ב' טפחים וחצי טפח בינונים וכן דייק לשון רש"י ולכך כתב דקאמר ליה לת"ק אותן ג"ט שאנו משערים בהן וסתם ג"ט חצי אמה הן וכו' ר"ל דת"ק איירי בג' טפחים בינונים שהן סתם חצי אמה של בת ו' טפחים בינונים וק"ל:

בפרש"י ד"ה תרי וחד וכו' ועלה אחד מלמטה ועולה ורוכב על השנים הא דכתב רש"י ועלה א' מלמטה וכו' ולא פי' שעלה א' מלמעלה רוכב על השנים כוונתו דוקא כשהעלה הג' הוא מלמטה של השנים ועולה למעלה הוא דאמרי' בשמעתינן דאמר ליה מר בר אמימר לרב אשי אבא להאחא הדם שזתה קרי ליה אבל אי הוה העלה הג' למעלה על גבי השנים לכ"ע לא מיקרי הדם שזטה כ"כ מהר"ק שורש מ"א ע"ש:

תוס' ד"ה צא מהן וכו' ובכל ענין שנפרש לא מתוקמא ההיא דתניא ה' שיעורן טפח כר"ט כו' כצ"ל:

ד"ה דולבא עץ ערמון וכו' ובפ' אם אין מכירין וכו' נ"ל דכוונת התנא' היא כלומר דמה שפרש"י דדולבא הוא עץ ערמון האמת אתו דבפ' ראיהו ב"ד חשיב שם ערמון גבי י' מיני ארזים ומפרש שם גמ' ערמונים דולבא אבל מה שפרש"י שהוא קסטניי"ר אינו שהרי בשמעתינן משמע דדולבא הוא קלוע עבות ואנן חזינו דקסטניי"ר אינו קלוע וק"ל:

ד"ה האמת והשלום וכו' ועל חנם הוזקק לומר טעם בפני עצמו אבל קרא וכו' כצ"ל וי"ל שרש"י פי' אבל א' מן הפסוקים טעם בפני עצמו שבדברי אביי שמביא פסוק דרכי נועם פרש"י שזה אינו נועם משום דמבדיו את הדיים ובדברי רבא שמביא פסוק האמת והשלום מפרש שזה אינו אמת ולא שלום משום שהוא סם המות והיה יכול לפרש כל א' משני טעמים אתרווייהו:

בא"ד ומתוך פירושו משמע דהרדוף היינו הרדופני כו' ר"ל משום דלא אשכחן בשם הרדוף שיהא סם המות כ"א הרדופני:

ד"ה תלתא טרפי בחד קינא וכו' עד ומיהו תלתא בחד קינא הוו יתבי וכו' נ"ל דט"ס הוא וכך צ"ל וכן או כמו תלתא בקינא חד הוו יתבי כדאמר פ' הכונס ג' דקלים בשורש א' ר"ל שהיה הקרקע מפסקת ביניהם אלא שלמטה בארץ היה שרשם אחד ועיין באשר"י ויש גורסים בשורה אחת ור"ל שיהיו סמוכים זה אלז זה אבל היו יוצאים משורש א' א"כ יש להגיה כמו תלתא בקינא חד וכו' והא דמסיים בסוף הדבור וכמו כן שלשה עלין מעוקן אחד א"א ליישבו אלא צריך להגיה וכמו כן שלשה עלין אינן מעוקן אחד:

דף לג.

בפרש"י ד"ה יש דחוי וכו' והשתא לא דייק בין דחוי מעיקרא כו' בא ליישב הא דאמרי' בעי ר' ירמיה נקטם ראשו מעיז"ט וכו' דזהו מקרי דחוי מעיקרא ולא נקט נקטם ראשו ביו"ט דזהו נראה ונדחה דזה

מיקרי דחוי טפי ותרווייהו איבעיא לן אי הוו דהוי אצל מצוה כדמשמע לקמן דף זה ע"ב משום דהשתא לא דייק וכו' וס"ד דהכל ענין א' ואין חילוק ביניהם עד לקמן:

בתוס' ד"ה נקטם מעיו"ט וכו' אע"פ שבקונטרם הזכיר נראה ונדחה כו' נראה דבספרי התוס' לא היה כתוב ברש"י והשתא לא דייק וכו':

בא"ד לא לגמרי דמי להאי דינא וכו' ר"ל דלא דמי האי לקטן דהכא להאי ביזו דגבי קדשים דקבל הכשר ינתן לטמא וכו' דהא האי ביזו דגבי קדשים מהני אפי' בנראה ונדחה ועל מתני' דהכא דאם מעטן כשר אמר לקמן ללא תפשוט מינה נראה ונדחה ר"ל דאם היה נראה ונדחה אף לאחר שמיעטן אינו כשר משום דנדחה כבר אע"ג שהיה ביזו למעטן אלא ע"כ אין כל מה שבזיו שוין וצריך לחלק ביניהם:

דף לג:

תוס' ד"ה שנים ושלשה מקומות וכו' ולפי אותה גירסא קשה וכו' ר"ל דאי גרסינן אדרבה משמע דס"ל לגמ' דבב' ונ' מקומות מסתבר טפי לפוסלו מבמקום אחד א"כ ה"ל לאסוקי דאסיפא איתמר ואיפכא דבמקום א' כשר ובב' או ג' מקומות פסול כדלקמן גבי חזוית:

בא"ד דמשמע ליה סברא שהכל שזה כצ"ל:

ד"ה לעולם בתר דאונדן וכו' עד ולא יתכן כלל דאי צריך אנד א"כ מפסיל וכו' אי ילפינן לולב מסוכה כו' י"ל מאי מקשו א"כ לעולם אימא לך דס"ל להאי תנא דלא ילפינן לולב מסוכה ולכך לא מופסל משום תעשה ולא מן העשוי אע"י דצריך אנד וי"ל דצריך להגיה כן דאי צריך אנד א"כ מופסל משום תעשה ולא מן העשוי דילפינן לולב מסוכה וי"ל דהתוס' תופסים שינויא בתרא דלעיל ליעיקר דקאמר ואי בעית אימא אי ס"ל דלולב צריך אנד כ"ע ל"פ דילפינן לולב מסוכה ולכך קאמר השתא דאי גרסי' בגמ' ואת"ל צריך אנד וכו' משמע דמורה השתא דצריך אנד ואפ"ה כשר ואי צריך אנד מופסל משום תעשה ולא מן העשוי דהא מסקינן לעיל דאי סבירא לן דצריך אנד לכ"ע ילפינן לולב מסוכה:

ד"ה תפשוט מינה וכו' ובעייתא דנקט' נמי לא תפשוט כצ"ל:

ד"ה מודה ר"ם בפסוק רישיה כו' עיקר מילתיהו בפ' ר"א דמילה גבי בשר ערלה וכו' נ"ל הא דהוצרכו התוס' לכתוב דעיקר מלתיהו שם משום דשם מוכח דר"ש מודה בפסוק רישיה דחייב מה"ת משום דשם קא יליף מקרא דמילה דוחה צרעת ואפי' בהרת יקון ופרוך לר"ש ל"ל קרא תיפוק ליה דהא ס"ל דדבר שאינו מתכוין מותר ומשני אביי ורבא אמרי תרווייהו מודה ר"ש בפסוק רישיה ר"ל ולכך איצטריך קרא אפי' לר"ש ומדאיצטריך קרא ש"מ דבפסוק רישיה חייב מה"ת אפי' לר"ש וא"כ לפי זה יקשה שפיר מההיא דחותה בגחלים כיון דע"כ בפסוק רישיה איירי א"כ לר"ש אמאי פטור הא מודה ר"ש בפסוק רישיה דחייב מה"ת אבל משמעתין לחוד לא הוה קשה מידי דהיינו יכולין לומר דהא דמורה ר"ש בפסוק רישיה היינו לנענין שיהא פטור אבל אסור מדרבנן דאילו בדבר שאין מתכוין בעלמא דלא הוי פסוק רישיה ס"ל לר"ש דמותר לגמרי ולכך הוה אתי שפיר ההיא דחותה גחלים דפטור לר"ש ולכך הוצרכו התוס' לכתוב דעיקר מלתיהו שם בפרק ר"א דמילה כדי להקשות וא"ת בסוף פרק ספק אכל וכו':

דף לד:

בגמ' א"ל אביי ודלמא פרושי קא מפרש וכו' צריך ליישב היאך ס"ד לאביי שיהא פרושי מפרש והא מקרא זה בתוכחת ישראל נאמר ועוד וכי לא ידע מאי דכתיב בסוף המקרא שמו ונראה שס"ד רה"ק שהנביא מזכיר רוב חסדיו של הקב"ה שהוא נטע את ישראל כמי שנטוע קח על מים רבים ומאי ניהו צפצפה יהיה ס"ד ששמו קאי על הקב"ה ור"ל ששם את ישראל כצפצפה ומוזכיר שם הנביא והולך בפסוקים שאחר שנהפכו ישראל לנטיעה רעה וגפן סוריה ופי' רש"י ביחזקאל שם נוטה לפי' זה ופרוך א"כ מאי שמו ר"ל דאי קאי אהקב"ה הו"ל כפילות דברים ודברי מותר:

ברש"י ד"ה עשר וכו' ואמרו בזקנים מפני שיונקים הרבה ג' אילנות לבית סאה הרי אלו מצטרפין וכו' כצ"ל והא דכתיב בספרים ברש"י ממעט י' ט"ם הוא ועיין בסדר המשנה בזרעים:

בתוס' ד"ה ורבנן למקדש מנא להו וכו' אלא סבר לה כר"ע וכו' המשך דברי התוס' כך הם דאבא שאול סבר לה כר"ע וא"כ ה"ה מאן דדריש ערבי לרבות של בעל ושל הרים לא מצו סבר כרבנן דלקמן דדרשי ערבי שתים אלא כר"ע וא"כ אנו דקי"ל דאין הלכה כר"ע אלא קי"ל דערבי שתים א"כ איצטריך ריבויא דערבי לערבי שתים לא מצינן לרבויי של בעל ושל הרים וא"כ ע"כ לדידן של בעל ושל הרים פסולה לפי זה צריך לומר וכו':

ד"ה קנה שלה וכו' עד אלא להכשיר אף שאין בו ג' סימנין אלו. פי' ג' סימנים הכשרים וי"ל א"כ שםא איפכא לפרוש לן ג' סימנים צפצפה לפסולא וממילא נשמע מיניה שכל שאין לו כל הג' סימנים פסולים כשרה כגון חילפא גילי וי"ל דלכך פי' נמי ג' סימנין דערבה למדיק מיניה דלשכחן נמי שאף שאין בו כל הג' סימנין של צפצפה פסול כגון דומה למסר וק"ל:

ד"ה בית הכבוסות וכו' עד אלא שנמצאת מחט בחלל הגוף טרפה דאמרי' נקובי נקב ואתאי פי' דרך השטח ונקב השוט:

בא"ד ואידי דנקט מצד א' כשרה נקט נמי משני צדדים טרפה וכו' יש לדקדק מה צריך לדקדק זה לפי ר"ת טפי מלפי' רש"י דהא למדיה נמי הקשה משני צדדים למה לי ויש ליישב דבשלמא לפרש"י דס"ל בהמסס אפי' לא אינקיב אלא חצי העור טרפה א"כ נוכל ג"כ לומר דה"ה בבית הכבוסת היכי דנקיב המחט עור א' שלם וגם חצי עור הב' נמי טרפה דהא לא נשאר שלם כי אם חצי עור א' כמו בהמסס דמאי שגא וא"כ נוכל לתרץ דהא דקתני משני צדדים טרפה אין פירושו שעברה המחט ונקבה כל שני העורות בנקב מפולש אלא פירושו שנקבה עור א' שלם וחצי עור השני דזה מיקרי ג"כ משני צדדים י'טרפה ולכך שייך שפיר למתני משני צדס טרפה אבל לפי' ר"ת קשה וק"ל ועיין במה שכתבתי מזה במס' חולין ברף ג':

דף לד:

תוס' ד"ה שתהא לקיחה תמה וכו' עד ור"ת הגיה בספרו וכו' פי' כתב פי' זה בגליון בספרו לא שהגיה בלישנא דגמ' דבר מה אבל באשר"י כתב שר"ת הגיה הספרים ולפי הגירסא שלפנינו במנחות לא מצינו שמינה כלום ע"ש:

בא"ד אבל יש לו תמה הוא כדאמרי' לקמן דלא דרשי רבנן לקיחה לקיחה ולר' יהודה דדריש וכו' כצ"ל והא דקאמר כדאמרי' לקמן והא בשמעתין לעיל איתא פלוגתא דרבנן ור' יהודה אי דרשינן לקיחה לקיחה משום דהאי דבור התוס' איתא נמי שם בהקומן ובתר כן מפרש שם בגמ' דפליגי רבנן ור' יהודה אי

ילפי' לקיחה לקיחה ולכך קאמר כדאמרי' לקמן ושם במנחות משמע מפרש"י בהדיא דמפרש כפי' ר"ת:

ד"ה ולדרוש להו כר"ע וכו' עד ומיהו קשה מפ' כל שעה וכו' עד ומשמע בהדיא דלא מפחד במידי דלא סבר ליה. פי' דהא דקאמר ואזלא שמואל לטעמיה ומייתי' מיניה ראיא דס"ל דהלכה כר"ש ולא דחי לה שם דשמא להפחידם בעלמא אמר כן ולעולם לא משמע מינה דסבר כר"ש א"כ ש"מ בהדיא דאין סברא לומר כן:

דף לה:

ברש"י ד"ה ומאן דבעי דין ממון וכו' ומכשר אתרוג של טבל וכו' הא דנקט רש"י אתרוג של טבל ולא נקט של תרומה טמאה דמיתנייבא במתני' ומותיב מינה בשמעתין למ"ד משום דין ממון י"ל משום דתרומה טמאה אית לן טעמא אחרינא דפסול משום דלשרפה קאי וכתותי מכתת שיעוריה כמו שכתבו התוס' בעמוד זה ד"ה לפי שאין בו היתר אכילה וכו' וצריך לומר ג"כ דהמקשה דמותיב בשמעתין תנן של תרומה טמאה פסול בשלמא וכו' עיקרו אתרוג של טבל סמך דנשמע נמי ממתני' דפסול דער כאן לא פליגי ב"ש וב"ה אלא באתרוג של דמאי אבל באתרוג של טבל כ"ע מוודו דפסול כדאיתא בתוס' דאילו מתרומה טמאה לא היה מותיב מידי דאיכא למימר דטעמא דמתני' דפסול דכתותי מכתת שיעוריה:

בתוס' ד"ה ללמדך שהפלפלין חייבים כו' עד אלא היינו טעמא משום דאמרי' פ' בתרא דיומא כס פלפלי' וכו' ור"ל ולכך איצטריך לאשמעינן דפלפלין חייבים בערלה דלא תימא דפטור משום דאינו ראוי לאכילה דהיינו טעמא דפטור בכס פלפלין ביוה"כ:

בא"ד ואימא תלתן וכו' ובשמעתין דפרוך ואימא פלפלין ולא פריך נמי ואימא תלתן משום דבהאי שינויא דמשני אפלפלין משום דלא אפשר וכו' דלא מיינכר לקיחתה וכו' אידיחי נמי דלא הוה תלתן:

ד"ה לפי שאין בו וכו' עד וא"ת וגבי לולב של אשרה וכו' ואפי' מאן דלא חייש הכא גבי אתרוג לדין ממון וכו' כצ"ל ונראה דכ"ש דקשה טפי גבי אתרוג של אשרה לכ"ע דלמה לן לטעמא דכתותי מכתת שיעוריה תיפוק ליה מטעם דאין בו היתר אכילה דבהיתר אכילה כ"ע לא פליגי דבעינן אלא שהתוס' נקטוי רבותא דאפי' מלולב קשה אע"ג דלא שייך ביה טעמא דהיתר אכילה:

בא"ד וי"ל דמאי לא היה צריך אלא נחלקו בהנך טעמי וכו' כדמסקין איכא בינייהו מעשר שני וחליבא דר"מ והוה מצו למימר וכו' והא דכתיב בספרים ומאן דפסול היינו מדרבנן ט"ם הוא דהא לר"מ ממון גבוה הוא מדאורייתא אפי' לקולא דהא פוטרו מחלה כדאיתא בשמעתין ויש מניהין ומאן דמכשיר פי' במתני' היינו רבנן אבל אין לדברים אלו מקום כאן בתוס' וק"ל:

ד"ה אחיא לחם לחם וכו' עד אבל גבי מצה וכו' אם יש משלו בזית יצא והטעם משום דהא גבי מצה לא כתיב מצתכם אלא דילפינן לה מחלה ובחלה גופיה מרבינן דשותפות חייב בחלה:

בא"ד דתניא הרוצה להפריש תרומה וכו' ובודאי איירי וכו' כצ"ל ר"ל בודאי טבל דבדמאי אין מפרשינן תרומה כי אם מעשר:

בא"ד ולא פטרינן ליה מדכתיב עריסותיכם דמיירי כשיש שם ה' רבעים בלא חלקו של כהן דבפ' ראשית הגז ילפינן לעיסה דשותפין. פי' דחייבת בחלה כצ"ל והס"ד ואח"כ מה"ד אחר דכתיב עריסותיכם וכו' והא דכתיב בספרים ועוד דבפ' ראשית הגז ט"ם הוא:

דף לה:

תוס' ד"ה דאי בעי מפקיר נכסיה וכו' כמו לישראל דנפיק בשל תרומה וכו' ולא ס"ל לתוס' מה שפי' רש"י וישראל נמי נפיק בה אם לקחה מכהן הואיל ויכול להאכילה לכן בתו כהן וכו' אלא הטעם הוא הואיל ויש לה היתר אכילה ודין ממון בכהן ישראל נמי נפיק בה ומקרי לכס:

בא"ד ובההיא דפ' בכל מערבין וכו' ניחא וכו' נראה דר"ל והואיל ושם איצטריך לטעמא דאי בעי מפקיר נכסיה קאמר לה נמי הכא ובפ' מפנין:

ד"ה מאכילין את העניים דמאי ופליגי בגמ' דירושלמי דר' יונה אמר כו' כצ"ל:

בד"ה ואמר רב הונא וכו' ותימא מאי קמ"ל וכו' נ"ל דלפי התוס' לא גרסי' בגמ' בשמעתין וב"ש עני לא אכיל דמאי דתנן אין מאכילין וכו' ל"ג דתנן וכו' אלא דאמר דב הונא וכו' דאל"כ מאי מקשו התוס' תימה מאי קמ"ל רב הונא וכו' הא טובא קמ"ל לתרץ התרי סתמי דסתרי אהדי דבחדא תנא מאכילין ובחדא אין מאכילין אלא ע"כ התוס' ל"ג לה לסתמא שני בשמעתין:

ד"ה עלתה חזוית דירושלמי משמע קצת דביו"ט ראשון דוקא פסול כצ"ל:

ד"ה נטלה בוכנתו במתני' פי' בקונטרם כו' כצ"ל:

דף לו:

בא"ד ובפ' יוצא דופן פי' בקונטרם חוטמו ספק ר"ל שלא איתפשט מה נקרא חוטם ובערוך פי' וכו' כדתנן פיטמא של רימון אבל הא דאמר ר' יצחק בן אלעזר בוכנתו הוא קצה העץ וכו' כצ"ל:

ד"ה אי נסקד תנינא וכו' ומ"מ אע"י דלנענין טרפות אסור התם הוא וכו' ר"ל ואם תקשה לך וטעמא מאי גשתנה דין אתרוג מדין טרפה בניקב טפי מבנקלף ונסדק דבכולהו דין אתרוג שיה לטרפה וע"ז קאמר ומ"מ אע"י דלנענין טרפה אסור הכא כשר דהתם הוא לאסור משום דקרום לחודיה קאי וכו':

בא"ד כדמוכח בשמעתין דבעי ליה למיפסל נשפכה כקיתון וכו' פי' דעד כאן לא קמבעיא ליה בשמעתין אלא במקום דמכשיר בטדפה דהיינו דקיימימי סימפונהא דכה"ג הכא דקיימי חדרי הזרע אבל במקום שטרפה בבהמה דהיינו היכי דלא קיימי סימפונהא דכה"ג הכא דלא קיימי חדרי הזרע לא קא מיבעי ליה ופשיטא דפסול כמו בטרפות היכי דלא קיימי סימפונהא א"כ ש"מ דס"ל דחדרי הזרע דומין לדין סימפונות שזריאה:

בא"ד ואי הוה מפרשינן וכו' הוי ניחא טפי וכו' פי' דפרוך נמי תנינא דניקב אפי' בלא חסר פסול כמו בטרפות דומיא תנינא דפרוך באחריני והא דניקב בלא חסר פסול היינו בניקב נקב מפולש או לבית חללו דאל"כ הא קתני בסיפא דמתני' ניקב ולא חסר כשר ואע"י דאף לפי מה דמפרשינן דניקב וחסר כל שהוא דמתני' הכל חדא מלתא הוא מ"מ ע"כ צ"ל דהיינו היכי שאינו נקב מפולש אבל היכי דהוה נקב מפולש או לבית חללו פסול נמי אפי' בלא חסר אעפ"כ לא נוכל לפרש תנינא ר"ל דפסול בניקב אפי' בלא חסר כגון במפולש דהא דין נקב מפולש או ניקב לבית חללו לא נשנה ולא נזכר במתני' כלל אלא דין ניקב וחסר אבל אי הוה מפרשינן דתרי מיילי נינהו אתא שפיר דהשתא נשנה במתני' דין נקב מפולש דפסול אפי' בלא חסר ושייך שפיר למיפרך תנינא דומיא דאחריני:

בסה"ד אבל א"א לומר כן וכו' מדקתני סיפא ניקב ולא חסר כשר כצ"ל ור"ל דע"כ הרישא דומיא דסיפא והואיל ובסיפא ע"כ ניקב ולא חסר חדא מלתא היא א"כ ה"ה ברישא הא דקתני ניקב וחסר חדא מלתא היא:

דף לו:

תוס' ר"ה מקורזלות וכו' ומפרש ר"ת דמקורזלות היינו רכות כו' כצ"ל ר"ל ולכך חזו נמי לבה"כ הואיל יתן רכות וע"ש בתום' פ' אלו עוברין:

ד"ה בשבת כו' מותר להכניס וכו' עד אלא לפי שהיה יכול להעלותן לנג מע"ש הזה איבעי למיסר כיון דאפשר להזמינם וכו' כצ"ל ור"ל ולכך לא מקשה אבל הני שמעתתא דשרי לטלטל אבנים מקורזלות לבה"כ משום דהתם א"א להזמין מע"ש דכל בתי כסאות שלהן היו בשדה משא"כ בלחצון שינוי דאפשר להזמין ולכך בלהעלותן לנג דאפשר ג"כ להזמין מקשה ליה מנוטל קיסם להצנן בו שינוי ומסיק אין אדם קובע מקום לבה"כ משמע הא במקום שקובע ואפשר להזמין כמו בבתי כסאות שלנו אסור:

ד"ה דסיב ועיקרא דיקלא וכו' עד מה מצה מין זרעים אף מרור מין זרעים הוא סה"ד ואח"כ מתחיל דבור אחר ר' יהודה אומר אין סוכה נוהגת וכו' ולית ליה הא דדרשי' בפ"ק באספק מנרנך ומיקבך וכו' הספרים חסרים:

בסה"ד א"נ מה שגזר ופסל מן האילן קרי ליה פסל כצ"ל:

דף לז.

בגמ' והתניא סיככה בנסרים של ארז שיש בהן ד' טפחים דברי הכל פסולה אין בהן ד' ר"מ פוסל וכו' כצ"ל ועי' לעיל (סוכה דף י"ז) תניא כוותיה רשמואל וכו':

בתום' ד"ה כל דין וכו' עד וי"ל דהא דקי"ל התם כר' יהודה היינו מכח דין אחר דיליף במה מצינו מנותר יכו' [כצ"ל]:

ד"ה מאי ארז הרם וכו' תימה ולרב יהודה אמר רב דפליג עליו וכו' כצ"ל ור"ל דרב לית ליה דהס' הוי ארז ולא גרים בתניא כוותיה שלו ארז משום דר' יהודה סבר דאין מסככים אלא בד' מינין ושמואל דגרים בברייתא שלו ארז ס"ל כדרבה בר רב הונא וכו' דארז הוי הדס:

ד"ה כי היכי דלא להוי חציצה וכו' וילדה שני זכרים כו' עד והא דאשכחן בסוף שתי מנות דמרבה כל בעלי חובברים לסמיכה ובתנופה א' מניף ע"י כולם ולא בעי למילף תנופה בק"ו וכו' כצ"ל:

בא"ד ובפ' הוציאו לו מצביא ליה לרמי בר חמא הניח מזרק תוך מזרק וכו' כצ"ל:

ד"ה דבעינא לקיחה תמה וכו' עד ופי' בקונטרס משום חציצה אע"ג דלקיחה ע"י דבר אחר וכו' נ"ל דהתוס' קצרו לשונם במקום שהיה להם להאריך ור"ל דפרש"י אינו דבכרך וידיה לא שייך חציצה אלא דאיסורא הוי משום דלא הוי לקיחה תמה ואע"ג דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה לרבא ה"מ דרך כבוד וכו' כצ"ל:

בא"ד א"נ דל טעמא דחציצה נענש וכו' ר"ל דלעולם דלרבא לא שייך לא איסור חציצה ולא איסור דלא הוי לקיחה תמה ולא מטעם זה נענש אלא מטעם שהיה מבזה הקדשים שלא רצה ללכלך בהן את ידייו:

בא"ד ומיהו זה לא יתכן וכו' ר"ל הא דפרדשנו דהא דקאמר הכא לא לינקוט אינש הושענא בסודרא היינו שלא יכרך הסודר על ידו:

בא"ד אלא וי"ל דאגר הצריך ללובב שלא יתפרדו וכו' אבל הכא סידרא לא בעי ללובב וכו' ור"ל ואיירי היכא דכריך הסודר בלובב:

בסה"ד וי"ל דמיימי שעשה מן הסודר כמין בית יד וכו' עד ולא חשיב ליה רבה לקיחה תמה ורבא סבר שמה לקיחה כצ"ל:

דף לז:

תוס' ד"ה אמאי ונתן אמר רחמנא וכו' עד ובפרק הערל קאמר כתב רחמנא ולקחו ונתן דאפי' שקלי תרי ויהיב חד וכו' כצ"ל:

ד"ה כדי לעצור וכו' עד ובערוך פי בערך גע צריך לעגע וכו' ונ"ל דכך יש לגרוס בתום' ובערוך פי' בערך גע דאיתא בירושלמי תנא צריך לעגע על כל דבר ודבר בעי ר' זעירא הכין חד והכין חד או דלמא הכין והכין חד פי' כבר אמרו וכו' ופי' זה הוא מלשון הערוך ומשמע שם מדבריו שהוא סבר שצריך עוד ג' עגנועים קטנים בהולכה והבאה זולת ההולכה והבאה המפורשת בגמ' שלנו בשמעתיך ועל אותן העגנועים הקטנים קא בעי ר' זעירא בירושלמי אם ההולכה והבאה אחת וכו' אבל האלפסי מפרש הירושלמי שעל ההולכה והבאה הגדולים קא מצביא אם לעשות ג' הולכה והבאה על כל דבר ודבר או לא וע"ש בר"ן:

בא"ד תמן תנינן וכו' גם זה מהירושלמי שהביא הערוך:

בא"ד שבעה סמינים מעבירים על הכתם וצריך לכסכם ג' פעמים כצ"ל פי' צריך לשפשף הכתם בהולכה והובאה ג' פעמים כדרך שמכסכסים הבגדים שכופל הכתם זה על זה ומשפשף ומוליך ומביא:

בא"ד וההיא בעיא איתא נמי בגמ' שלנו בנדה פרק האשה וכו' כצ"ל נ"ל:

דף לח.

ברש"י ד"ה לכפול כל פסוק ופסוק וכו' עד ואמר נא ג' פעמים קראתי יה ענני במרחב יה ה' לי ה' לי וכו' כצ"ל:

בתום' ד"ה ותהא לו מאירה וכו' עד דמתני' איירי בלא למד שמקריין אותו ועונה אחריהם וכו' ומשום דמבזה וכו' דלאו בני חיובא נינהו ומקריין אותו קא לייט ליה דהא בגדול וכו' עד דנפיק בשמיעה לחזיה ולא קתני תבא מאירה וכו' כצ"ל והכי פירושו ועל אשתו ובניו וכו' היה לו לפרש כן ר"ל דהא דמשמע מפיי' הקונטרס דמתני' מייירי בין לא למד ובין למד זה אינו דמתני' ע"כ איירי בלא למד דוקא דהא צריך לענות אחריהן כל שכן אומרים וכו' ואי למד למה לו שמקריין אותו כיון שגם עתה צריך הוא לקרות כולו אבל בההיא דאשתו ובניו מברכין לו דגמרא דהוא אינו עונה אחריהן כלל רק שיוצא דברכתן שם נוכל לומר דאיירי בין למד ובין לא למד ומשום דמבזה במה שאלו מברכין וכו' ר"ל גם מה שפרש"י דמשום שלא למד לייטוינן ליה זה אינו רק משום דמבזה וכו' לייטוינן ליה דא"א לומר דמשום דלא למד לייטוינן ליה דהא בגמול מקרא וכו' דבשמיעה לחוד נפיק ובסתמא איירי דומיא דרישא דלא למד ואעפ"כ לא קתני תבא לו מאירה ש"מ דלא לייטוינן ליה רק משום דמבזה במה שאלו מברכין ומקריין אותו ואינן בני חיובא דעבד ואשה נמי לא מחייבי וכו' כמו קטן וא"כ כולאו לאו בני חיובא נינהו:

ד"ה באמת אמרו וכו' עד ואין יכול לדקדק מכאן דבהמ"ז דאורייתא וכו' כך גירסת הספרים ובעינו אינו נכון דלא מסתפק לן שם בגמ' אי בהמ"ז דאורייתא או לא דומאי דאורייתא ויליף לה התם מקרא דואכלת ושבעת וברכת וגו' ולא מסתפק שם אלא אם הנשים חייבים בבהמ"ז דאורייתא או דרבנן ויש ספרים שכתוב בהן ואין יכול לדקדק מכאן דחייבים בבהמ"ז דאורייתא וכו' וגם גירסא זו א"א ליישבה ונ"ל שכך צ"ל ואין יכול לדקדק מכאן דאין חייבות בבהמ"ז דאורייתא דללמא חייבות דאורייתא אלא כיון דאין מצטרפין וכו' והכי פירושו ואין יכול לדקדק מהתום' דקתני דאין אשה מוציאה את הרבים א"כ ש"מ דאין הנשים חייבות בבהמ"ז דאורייתא דאי חייבות אמאי אין מוציאות את הרבים דללמא חייבות דאורייתא והא דאין מוציאות משום דאין מצטרפין לזימון עם האנשים כו' א"נ דרבים זילא בהו מלתא וכו' וק"ל:

דף לח:

תוס' בד"ה שמע ולא ענה יצא וי"א שם במודים וכו' נ"ל להגיה וכן אמרי' שם במודים ולמה לן כולי האי וכו' עד ומיהו שמה אע"ג דשומע כעונה וכו' ר"ל ומיהו יש ליישב הקושיא דלעולם אימא לך דאם הוא שותק אין שמיעתו מפסקת תפלתו ויוצא בשמיעתו מיהי קדושה כמו שפרש"י ומה שאמרו שם אם יכול להתחיל ולגמור וכו' יתפלל ואם לאו אל יתפלל משום דאע"ג דשומע כעונה מ"מ עונה עדיף וכו' לכך שאם אינו יכול להתחיל ולגמור וכו' אל יתפלל רק ימתין עד שיענה קדיש ואמן יהא שמיה רבא ואח"כ יתפלל אע"ג שהיה יכול לצאת בשמיעה אם היה מתחיל להתפלל והיה עומד בתפלתו בשעת קדושה:

דף לט.

בגמ' א"נ רב ספרא משה שפיר קאמרת אלא התם והכא וכו' נראה דהספרים מויתרים דלא אמר ליה רב ספרא כן אלא חדא זימנא אתרתי מילי דרבא והכי צ"ל אמר רבא לא לימא אינש ברוך הבא וכו' ואמר רבא לא לימא אינש יהא שמיה רבא וכו' אמר ליה רב ספרא משה שפיר קאמרת אלא התם והכא פי' בין התם בברוך הבא ובין הכא ביהא שמיה רבא אסוקי מלתא היא ובענין אחר לא יתיישב לישנא דקאמר התם והכא וכו' וכ"נ מדברי ספר ח"ש אבל בספר עין יעקב גרים אלא התם והכא אמרי אסוקי מלתא וכו' ולפ"ז נוכל לפרש התם בא"י והכא בבבל כל החכמים בשוה אמרי דאסוקי מלתא היא וכו':

ברש"י משה גדול הדור הוא סה"ד ואח"כ מתחיל דבור אחר שפיר קאמרת בתמיה:

בתום' ד"ה עובר לעשייתו וכו' ומיהו לא מסתבר וכו' עד משעת הנחה עד שעת קשירה דכל שעה שאין המצוה מזומנת בידו לעשות לא מסתבר כלל דיברך ושמא משיתחיל ליטול ללובב וכו' כצ"ל:

בא"ד ומיהו לא דמי כולי האי דענוע אינו אלא מכשורי מצוה בעלמא ולא מעכב מדפריך לקמן בסוף פרקין מדאגבהיה נפיק ביה ומשני כשהפכו וכו' כצ"ל:

ד"ה וליתוב ליה דמי אתרוג בהדיא וכו' עד וכשהמוכר בשוק הוא הלוקט עצמו אסור דללקט לאכלה אמר רחמנא וכו' ובלבד שלא יעשה פלטר פי' שלא יהא מוכר בההוא אתרא כל שעה וכו' כן צריך להגיה:

ולא משכחת שיהו כולם שוים לענין סחורה אלא כי האי גוונא. ור"ל דמרכינן התם אין עושין סחורה בפירות שביעית ולא בבכורות ולא בתרומה וכו' משמע שענין הסחורה שאסור בהן הוא על ענין אחר ולא משכחת שיהיו ענין אחר אלא בכה"ג דהיינו שקונה כדי להרויח:

דף לט:

תוס' ד"ה בד"א דמזון ג' סעודות מיהא מוסרים וכו' עד אבל בלוקח מן המשומר וכו' הכל דבור א':

בא"ד ולא יתכן פי' זה וכו' גבי שלי חדש ושל חבירי ישן דסתם ע"ה אינו חשוד וכו' כצ"ל:

בא"ד דפירות של ילדה טובים משל זקנה וכו' ושומרי ספיחים בשביעית וכו' ולא אמרי' מן המותר באכילה וכו' ר"ל דאמרי' התם דשומרי ספיחים בשביעית ע"פ הב"ד כדי שיקצרו משם להקרבת העומר והיו גנוגלים שכרן מתרומת הלשכה ולפי' ר"ת דמן המשומר אסור באכילה א"כ היאך היה העומר קרב מן המשומר הא כתיב ממשקה ישראל ודרשינן מן המותר לישראל אבל האסור לישראל באכילה אסור ג"כ להקריב ממנו קרבן וא"כ היאך היו ויכולן להקריב העומר מן המשומר ויתרן שלא היו שומרים אותו מבני אדם שלא היו צריכין לזה דמאליהם היו פורשין וכו' ולא היו שומרים אותו אלא מבהמה והיה ולכך לא נקרא מן המשומר והיה מותר להקרבת העומר:

בא"ד ומיהו קשה לר"ת דלא אסר בת"כ מן המשומר אלא בצצירה כדרך הבוצרים וכו' אין קוצצים במקצע אבל קוצן בחרבה כצ"ל והוא כעין סכין:

בא"ד ומיהו קשה דרישא דקרא דריש התם לאיסור אכילה וכו' ר"ל וא"כ ה"ה נמי מה שדרש אח"כ בסיפא ואת ענבי גזירך לא תבצור מן המופקר אתה בוצר ואי אתה בוצר מן המשומר היינו לענין שהמשומר אסור באכילה אפי' בוצר ע"י שינוי לא לענין שצריך לשנות הבצירות וא"כ צ"ל ע"כ הא דקתני בסיפא מוכאן אמרו תאנה של שביעית אין קוצצין אותה במקצוע וכו' לא קאי אמן המשומר אלא אמן המופקר קאי ועוד דהסיפא של ת"כ דקתני מוכאן אמרו תאנה של שביעית וכו' משנה היא וכו' משמע דבסתם שביעית איירי וכו' ור"ל א"כ ע"כ אמן המופקר קאי אבל מן המשומר אפי' ע"י שינוי אסור:

בא"ד אע"ג דבירושלמי מיייתי עלה כולה דרשה דת"כ ר"ל דעלה דההיא סיפא מיייתי בירושלמי דרשה דת"כ דדריש ואת ענבי גזירך לא תבצור וכו' ואי אתה בוצר מן המשומר ר"ל ולכך אינו רשאי לבצור כדרך הבוצרים אלא צריך לשנות משמע דהסיפא דקתני דע"י שינוי מותר קאי אמן המשומר:

ד"ה לרבעי הך משנה אתיא כמ"ד נטע רבעי וכו' פי' לאפוקי ממ"ד דפליגי התם וס"ל דבכל המשניות שאיירי ברבעי איירי דוקא בכרם רבעי אבל נטע רבעי א"ץ חלול בשנה הרביעית:

ד"ה ולשביעית וכו' עד וי"ל משום דדרשינן פ"ק דר"ה גבי ערלה פעמים שברביעית ואסורים משום ערלה לשון זה של התום' טורח ליישבו דכי מעיינת שפיר שם בר"ה דף י' לא איירי שם כלל מדין אי אזלינן בתר חנטה אלא לענין ערלה שאע"ג דתשרי הוא ר"ה לנטיעות ונשלמו ה' שנים בתשרי אסורים הפירות בערלה עד ט"ו שבת ויליף לה התם מדכתיב ובשנה הרביעית דמשמע דשנות ערלה נכנסים ג"כ בשנה הרביעית וכן שנת רביעי בחמישי וע"ש בדף י' ח"ז התום' בקדושין דף ג' אי נמי וי"ל אע"ג דאתרוג גדל על כל מים אין לנו לחלקו מדין שאר אילנות לענין שביעית כיון דלענין רבעי לא חלקתו תורה משאר אילנות ועל דרך זה צריך ליישב ג"כ שיטת התום' דהכא:

בא"ד ומיתרצא בהכי. ההיא דפ' מקום שנהגו וכו' ר"ל דהא דקתני כל הספיחים מותרים וכו' איירי בספיחי ששית הנכנסים לשביעית והא דקתני כל הספיחים אסורים איירי בספיחי שביעית הנכנסים

לשמינית וא"כ משמע דבפירות ג"כ אזלינן בתר חנטה ולא בתר לקיטה ועיין בפי' רבינו שמשון בזרעים וא"כ ש"מ דגס בירקות לא אזלינן בתר לקיטה:

בא"ד והנהו גמר פריים ביחד וכו' ר"ל ולכך תלה שמואל הטעם דאזלינן בהו בתר גמר פרי ולכך מעשרים מזה על זה אבל אי הוה אזלינן בהו בתר לקיטה לא הוי מעשרים מזה על זה דאין כל לקיטתן ביחד אע"ג שזרעו ביחד ע"ש:

בא"ד ומיהו קשה מאתרוג דאמרי' פ"ק דר"ה וכו' עד אלמא דמ"ד בתר לקיטה אע"ג דנגמר פרי כבר יכו' כנ"ל ובברי התום' תמוהים דהא אפי' אי אזלינן בתר גמר פרי אתי שפיר דנהג בו ב' עישורין דהא על כל פנים לא נגמר פרייו עד אחר ט"ו שבט של אשתקד והחניטה היתה קודם ט"ו של אשתקד וא"כ נחנט בשניה ונגמר פרייו בשלישית ומספקא ליה אי בתר חנטה אזלינן אי בתר גמר פרי ולקיטה ולכך נהג בו ב' עישורים ונ"ל בדוחק דאע"ג דסם בההוא מעשה רר"ע שליטתן אתרוג בא' בשבט ונהג בו ב' עישורים אין נגמר חילוק בין אי אזלינן בתר גמר פרי ובין בתר לקיטה כמו שכתבנו מ"מ מייתי מיינה התום' ראייה דבכל דוכתא דנקיט לקיטה תלוי דוקא בלקיטה ובדברי התום' חוזרים אלעיל שכתבו דבירק אזלינן בתר גמר פרי אלא דנקט בכל דוכתין לקיטה משום דדרך ללקט בגמר פרי ומקשו דהא באתרוג דגמר הפרי הוא קודם הלקיטה ואעפ"כ נקט סם לקיטה וא"כ משמע דבכל דוכתי הכל תלוי בלקיטה דוקא ולא בגמר פרי כגון אם נגמר האתרוג בשני ולקטו בשלישי נוהג בו מעשר עני או אם נגמר בנ' ולקטו ברביעית אינו נוהג בו מעשר עני וכל כיוצא בו וה"ה נגמר פרייו בששית ונלקט בשביעית אסור דבתר לקיטה אזלינן דוקא ולא בתר גמר פרי וא"כ הדרא קושיא קמיייתא לדוכתא דהבא משמע דאזלינן בירק בתר לקיטה לענין שביעית ובזמם' שביעית תנן כל הספחים מותרים וכו' כנ"ל ובספר ח"ש כתב קצת דומה לזה אלא שקיצר במקום שהיה לו להאריך ויש להתיישב בדבר זה דמהבא משמע בהדיא לאתרוג הוי ראש השנה שלו ט"ו שבט לענין מעשר כאילנות והנחנט קודם ט"ו שבט דשנה שלישית למ"ד דאזלינן בתר חנטה או הנלקט למ"ד דאזלינן בתר לקיטה יש לו דין שנה שניה ונוהג בה (כל) מעשר שני ואע"ג דכבר עיילא שנת שלישית מהשמיטה מתשרי לפי מנין שנות עולם וה"ה הנחנט והנלקט קודם ט"ו שבט דשנה רביעית יש לו דין שנה שלישית לענין מעשר וא"כ ה"ה נמי דשנת ששית מהשמיטה נמשכת עד ט"ו שבט דשביעית והנחנט או הנלקט קודם ט"ו שבט נוהג בו מעשר עני כדן שנה ששית אע"ג דכבר נכנסה שנה שביעית מתשרי ונחנט ונלקט אחר ר"ח תשרי לאחר שנכנסה שנה שביעית ואי הוה אמרי' הכי ג"כ לענין איסור שביעית דכל הפירות הנחנטים והנלקטים קודם ט"ו שבט יש להם דין שנה ששית ואינם אסורים משום שביעית א"כ לפי זה יקשה הא דפריך בשמעתין א"ה אתרוג נמי בת ששית הנכנסת לשביעית היא ומשני אתרוג בתר לקיטה אזלינן ר"ל וכיון דנלקט אחר שנכנסה שנה השביעית קודם חג הסוכות יש לו דין שביעית ונוהג בו קדושת שביעית ואי אמרי' דכל הנלקט קודם ט"ו שבט אין בו דין שביעית לא משני מידי כמבואר מעצמו ונ"ע אם לא שע"כ צ"ל דכל אילנות שר"ה שלהן ט"ו שבט היינו דוקא לענין מעשר ולא לענין איסור שביעית וא"כ כל הפירות הנחנטים למ"ד בתר חנטה אזלינן או הנלקטים למ"ד דבתר לקיטה אזלינן באתרוג אם החנטה או הלקיטה היתה אחר שנכנסת שביעית מתשרי וקודם ט"ו שבט נוהג בהן דין קדושת שביעית ואסורים לבעלים ונוהג בהן ג"כ דין מעשר כדן שנה ששית וק"ל:

דף מ.

תוס' ד"ה ועצים דהסקה תנאי היא וכו' עד ורבותינו היו גורסים וכו' הספרים שלפנינו חסרים וכך צ"ל ירבותינו היו גורסים וסתם עצים להסקה ניתנו תנאי היא ופי' הקונטרס דטרח עלה ליישבה ולא יכול י'בהגוזל קמא פי' בקונטרס זה לשונו תנאי היא איבא למאן דאית ליה סתם עצים להסקה ניתנו ולא חייילא שביעית אפי' אעצים דמשחן וכו'. ונ"ל דלפי גירסא זו ולפי פי' זה לא פליגי רבנן ור' יוסי אי אמרי' סתם פירות לאכילה או לא וה"ה אי אמרי' סתם עצים להסקה או לא דא"כ לפי גירסא זו לא מייתי' מידי דפליגי תנאי בסתם עצים דאינו מוכרח לומר דמשום דפליגי בסתם פירות אם לאכילה ניתנו אז לא פליגי ג"כ בסתם עצים דיכול להיות דבעצים כ"ע מודו דלהסקה ניתנו אלא ודאי בהא לא שייך שום פלוגתא דכ"ע ידעי מסברא דסתם עצים להסקה ניתנו וכן סתם פירות לאכילה אלא דפליגי אי מחשבה מוניחא אותן מהסתם או לא והשתא מייתי' שפיר תנאי דכמו דלרבנן אין מועיל שום מחשבה להניחא הפירות מסתמן דקיימי לאכילה להתירן למשרה ולכביסה ה"ה אין מועיל שום מחשבה לסתם עצים להניחאן מסתמן כדי שיחול עליה קדושת שביעית ולר' יוסי מועלת מחשבה בין בפירות בין בעצים אע"ג דלשון רש"י שמביאים התום' אינו משמע כן דמכל לשונו משמע דעיקר הפלוגתא היא אי אמרי' סתם עצים להסקה ניתנו אי לא מ"מ ע"כ צריך ליישב הלשון ע"ד שיטה זו שכתבנו וק"ל וגם לפי שיטת גירסא יפי' זה של רבותינו לא יתיישב לישנא דגמ' דמשמע דפלוגתא דרבנן ור"י היא בדרש הפסוק דהא אמר מ"ט דת"ק אמר קרא לאכלה וכו' מ"ט דר"י אמר קרא לכס לכל צרכיכם ומנא לן לומר דטעמא דר"י היא משום דמחשבה מוניחאן שלא תחול עליה קדושת שביעית וצריך ליישב דס"ל לגמ' דאי לאו דמטעם המחשבה לא הוה דריש ד"י לכס לכל צרכיכם דהא לאכלה כתיב ודוחק הוא וגם נצטרך לומר דמחשבת למלגנמא וכיוצא אין מוניחא מקדושת שביעית אע"ג דמוניחא לענין משרה וכביסה וכל זה דוחק וק"ל:

ד"ה ינאזו משרה וכביסה וכו' בשעת רתיחת היורה כלה השורש וכו' כצ"ל:

דף מ:

תוס' ד"ה אין שביעית מתחללת וכו' הספרים שלפנינו מוטעים וכך צ"ל והא דתני לעיל ואם מכר יאמר הרי מעות חללו יהו מחוללים על פירות שיש לי בביתי וכו':

ד"ה על חיוין אין מתחללים וכו' חזן לירושלים איירי דבירושלים מותר לקנות ממנו בהמה לזבחי שלמים וכו' כצ"ל:

בסה"ד וי"ל דאין מתחללין דהבא היינו שיחזרו הדמים למקומן ר"ל דהאמת הוא דחייילא קדושת מעשר אבהמה אלא דרבנן גזרו משום שמא יגדל מהם עדרים שיחזיר המוכר הדמים ללוקח ויחזור ויפדה קדושת הבהמה על המעות וק"ל:

ד"ה שמא יגדל מהם עדדים כו' עד ותימה דרבנן דהתם דאמרי כו' במזיד תעלה ותאכל במקום וי"ל דאיירי כמו שמפרש ר' יהודה התם במה דברים אמורים במתכוין ולקחו מתחלתן לשם שלמים וכו' כצ"ל והספרים שלפנינו חסרים וקושיית התום' היא דהבא משמע דלרבנן אפי' בזכרים ובנקבות לכ"ע אפי' בדיעבד אין מתחללים והתם קאמרי רבנן במזיד תעלה ותאכל במקום פי' בירושלים ותירצו דהתם איירי כמו שמפרש שם ר"י במה דברים אמורים וכו' ולאזו דוקא לשלמים אלא ר"ל בתמימים הראויים לשלמים והואיל וראויים לשלמים ולא גזרינן בהו שמא יגדל מהם עדרים בדיעבד ולכך לכתחלה אין

לוקחים אבל בדיעבד תעלה ותאכל במקום והבא איירי בבעלי מומים דאין ראוין לשלמים ולכך אפי' בדיעבד אין מתחללים:

בא"ד אי נמי אפי' כרבנן והתם דלא אפשר ויתר כצ"ל:

דף מא.

בא"ד לא יתכן מה שפי' בקונטרס פ' הזהב דגבי דמאי מחללין אותו כסף על נחושת כו' לא מנאחי זה בפרש"י שם פ' הזהב גס מה שכתבו התום' והבא אשכחן דשרי ר"מ דמאי לחלל וכו' דמאי מאן דכר שמייה הכא ואם רצונם לומר הא דכתבו לעיל בדף שלפני זה ד"ה על חיוין אין מתחללים וכו' דבירושלמי מוקי פלוגתא דר"מ ורבנן בדמאי א"כ מה כתבו אח"כ ובלבד שיעלו ויאכלו במקום דהלא מבואר לעיל דחילוק זה הוא תירוק אחר שתירצו התום' לעיל וכאן הרכיבו התום' שני התירוצים יחד וק"ל:

ד"ה אי נמי סמוך לשקיעת החמה וכו' ויש מפרשים וכו' דאי סמוך לשקיעת החמה דחמיסר הא אין בנין בהמ"ק דוחה יו"ט וכו' ויש להקשות לפי זה הא בהדיא פריך המקשן אלא דאבני בחמיסר מחצות היום ולהלן תשתרי ש"מ דאין פרכא כלל מהא דאין בנין בהמ"ק דוחה יו"ט ונ"ל לפי דבריהם דהמקשה באם תמצא לומר פריך כלומר אפי' אם תמצא לומר דבנין בהמ"ק דוחה יו"ט מכל מקום מחצית היום ולהלן תשתרי וק"ל:

דף מא:

תוס' ד"ה הילך אתרוג זה וכו' בשום מקום אין מדקדק הנמ' בלשונם וכו':

בא"ד והא אגן תנן בנדרים וכו' דכל מתנה שאינה שאם הקדישה מקודשת כו' כצ"ל ובסדר המשניות גרים שאם הקדישה אינה מקודשת:

דף מב:

תוס' בד"ה והשמחה וכו' וא"ת זימנין דאין נאכלין כל ח' כו' נ"ל להגיה כן כגון שחל יום ח' בא' בשבת דאז א"א לומר כו' דליל מוצ"ש בלילה לא ישחטו וכו' וע"כ מהני דנשחטו יום ו' כו' נמצא דבליל מוצ"ש שהוא ליל שמ"ע לא יאכל שלמים וקושית התום' זו ל"ק אלא ללשון אחר שפרש"י שם פ' אלו דברים דהא דאמרי' לקמן בפירקין (סוכה דף מ"ה) והיית אך שמח לרבות ליל יו"ט האחרון הוי פי' דוקא הלילה של ח' ולא יום ח' ולכך הקשו הבא דכשחל ליל שמ"ע במוצ"ש לא אשכחן כלל שמחת שלמים בח' דבלילה לא ישחטו וביום אינו חייב בשמחה וא"כ לא אשכחן אז השמחה שמנה אבל לפי מה שפרש"י כאן לקמן דהא דאמרי' לרבות לילי יו"ט האחרון ק"ו ליום ל"ק מידי דאף אם חל ליל שמ"ע במוצ"ש דא"א לאכול שלמים בלילה מ"מ ביום שמ"ע עצמו ישחוט ויאכל שלמים וא"כ איבא שמחה שמנה וע"ש בתום' פ' אלו דברים (פסחים דף ע"א) ד"ה ליל יו"ט האחרון וכו' שמקשין שם קושיא דהבא על לשון זה של רש"י דפי' רליל יו"ט אחרון לבד חייב בשמחה וסתרי פי' זה מכח קושיא זו ומפרשים דליל יו"ט האחרון לאז דוקא דה"ה ליום ובזה יתיישב ג"כ הא דמקשין התום' מליל שמ"ע שחל במוצ"ש ולא מקשין מכל יום מימי החג שחל בשבת א"א לאכול שלמים במוצ"ש וא"כ לא אשכח ח' ימים שלמים אלא ודאי בשאר ימים אין קושיא כלל דיכול לשחוט ביום ההוא בעצמו ויאכל שלמים אבל בשמ"ע היום אינו חייב בשמחה ללשון האחר של רש"י שפי' שם פ' אלו דברים וק"ל ע"ש:

בא"ד וי"ל כדאמר רב פפא פ' אלו דברים על קושיא כוז כצ"ל ור"ל דסם פריך למ"ד דשלמים ששחטו מעיו"ט אינו יוצא בהן ביו"ט היבא דחל יום ראשון בשבת ליכא שמחה שמנה ומתקן רב פפא בכסות נקיה וביין ישן:

דף מג.

תוס' ד"ה לא ידעינן בקביעא דירחא וכו' ובפ' מקום שנהגו א"ל רב ספרא וכו' לא כמו שפי' בקונטרס וכו' אלא מפרש ר"ת דהוי דייר היבא דמטי שליחי ניסן ותשרי וזימנין דאזיל בניסן היכי דמטו שלוחי ניסן ולא מטו שלוחי תשרי דגזרינן בההוא דוכתא וכו' והא דאיצטריך למימר דאזיל למקום דמטו שלוחי ניסן ולא מטו שלוחי תשרי ולא קאמר דאזיל למקום דלא מטו שם שלוחים כלל לא ניסן ולא תשרי דא"כ היכי סלקא אדעתא למיעבד חד יומא דכיון דהשתא הוא במקום דלא מטו שם שלוחי דניסן היכי ידע אימתי נקבע ר"ח ניסן אבל השתא אתי שפיר דהוה במקום שידעו אימתי נקבע ר"ח ניסן אלא שהם עושין ב' ימים מחמת גזירה דתשרי ולדידיה ליכא גזירה דבמקומו מטו ג"כ לשם שלוחי תשרי ועבדי לעולם יום א':

דף מג:

תוס' ד"ה לא איקלע שהיו מעבדין וכו' לפי שיטת ההלכה משמע שהיו מעבדין כדי שלא תחול בשבת שאם היה חל היה דוחה והתום' שמביאים מהירושלמי משמע שהיו מעבדים כדי שלא תחול ואם היה חל בשבת לא היה דוחה ונ"ל דהירושלמי אתי לפי המסקנא דמסיק בשמעתין כיון דאגן לא דחינן אינהו נמי לא דחו:

דף מד.

ברש"י ד"ה שכחום וכו' וחזרו נביאים אחרונים ויסדוהו ע"פ הדיבור הא דהוצרך רש"י לפרש דיסקוה ע"פ הדיבור נ"ל משום דהבא אית ליה לר' יוחנן משום דיסוד נביאים היא מצרכינן עליה ולקמן בדף מ"ה ע"ב אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לולב יום א' משמע שם דס"ל לר"י דלא מצרכינן אמרי דתיקון דרבנן לכך הוצרך רש"י לפרש גבי ערבה דיסקוה על פי הדיבור ולכך מצרכינן עליה וק"ל:

תוס' ד"ה כהנים בעלי מומין כו' וד"ה בין האולם ולמזבח שניהם דבור אחד:

ד"ה א"ל ר' יוחנן מי אמרה כו' עד ולפי שיטה זו דפרי' לעיל דמעלה דרבנן היא קשה לאבא שאול וכו' ור"ל דבשלמא אי הוה אמרי' דהא לאסורין בעלי מומין שיכנסו בין האולם ולמזבח היא מדאורייתא לא הוי קשה מידי לאבא שאול דיליף ערבה של מזבח מדכתיב ערבי אמאי בכהנים דלמא בישראל דא"א לומר בישראל דהא אסורים מה"ת שיכנסו בין האולם ולמזבח ולכך ע"כ צ"ל דהא דאיתרבי מדכתיב ערבי ערבה של מזבח היינו דוקא בכהנים ולא בישראל אבל השתא דפרישית דאיסור כניהם של בעלי מומין אינה כ"א מעלה דרבנן ומה"ת מותרים לכנוס א"כ ה"ה זרים מותרים שיכנסו בין האולם ולמזבח דמאי שנא בעל מום מזר א"כ קשיא לאבא שאול דיליף ערבה דמזבח דהוי לאוריייתא מדכתיב ערבי אמאי בכהנים דלמא בישראל כמו ערבה דלולב דהא מדאורייתא מותר לזרים שיכנסו בין האולם ולמזבח וליתי לאורייתא ולדחי מעלה דרבנן וק"ל:

ד"ה והא א"ר יוחנן דילכון אמרי וכו' עד ורבינו חננאל גרים דילכון אמר דילהון היא כצ"ל:

בא"ד דאמר חזקיה רשב"א היא שמצריך כן פ' הזורק וכו' ור"י אמר אפי' תימא (וכו') [רבי] ללכון אמר שאני הכא וכו' כצ"ל:

דף מד:

בגמ' ורב חסדא א"ר יצחק אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב כצ"ל ומה שכתוב בספרים ביו"ט ראשון של חג נ"ל ט"ס הוא:

שם היה קארימנא קמיה דר"א בר צדוק כצ"ל וכן בכל העמוד וכן מוכח לעיל ברש"י וכן הוא באשר"י:

שם הדר אתא וא"ל מאי אעביד א"ל אפקר זיתא וכו' כצ"ל:

בתוס' ד"ה כאן במקדש וכו' ודכוותיה אשכחן דמברכין אשני יו"ט של גלויות וכו' ויש ספרים דגרסי הכא בתוס' ורבינו נסים כתב גירסא זו בשם התוס' ע"ש ומיהו אין מזה ראייה דהא טעמא דאין מברכים אערכה למ"ד מנהג נביאים משום דלא אפשר לומר וצינו וביו"ט של גלויות אין בהם אלא קידוש והזכרת היום ואינו אומר וצינו וכו' ע"ש ברבינו נסים ולי תימה על גירסא זו דמאי דקאמר ומיהו אין ראייה מזה כו' דהא מקריאת הלל דיום שני אייתי שפיר ראייה דהא לכ"ע בשני ימים של גלויות גומרים בהן את ההלל ומברכים עליו וצינו וכדאמר ובגולה א' ועשרים יום וכו' משמע דמברכים עליו דומיא לדיוך ימים אע"ג דיום ב' לא היו אלא מנהג וק"ל:

בא"ד שאפי' כשגומרים את ההלל יכול לברך לקרוא את הלל כמו שמברכים לקרוא מגילה ומה שנהגים עכשיו שמברכים לגמור כשגומרים ולקרוא כשמדלגים לסיומן בעלמא וכו' כצ"ל:

בא"ד ולכך נקיט יחיד כדי ליכא גאולת כל ישראל אין גומרים אותו אלא באלו הימים אבל לגאולת כל ישראל גומרים אותו לעולם:

ו"ה ג' בדי עלין לחין שג' בדין יוצאים מקלח א' גי' זו א"א ליישבה דאמאי מצריכים שיהיו ג' בדין יוצאין מקלח א' דאפי' בהדם לא מצרכין לעיל אלא תלתא טרפי בחד קינא ור"ן כתב ג' בדין שיש בכל א' ג' עלין לחין וכן שם ברש"י הנדפס באלפסי אבל מלשון רש"י שכתב הכא וכי אמר ג' טופחים לגבי גולב וכו' משמע מדבריו דלמ"ר ג' בדין עלין לחין צריך שיהיו כל אורז ג' טפחים של הג' בדין עלין לחין וק"ל יעין באשר"י וברבינו נסים לעיל בדיני ההדם ונראה שגם בתוס' דהכא צ"ל שג' עלין יוצאין מקלח אחד וק"ל:

דף מה.

בתוס' ד"ה אני והו וכו' משום דרשין באיזה רבתי וכו' ועדיין צריך טעם למה תקנו לומר בזה הלשון אני והו הקדימו שם אני לשם והו איפכא מבעיא ליה דוהו שם הראשון גם לפי סדר הפסוקים והנביאים דוהו כתיב בירמיה ואני ביחזקאל:

דף מה:

תוס' ד"ה אחת ללולב ואחת למזבח וכו' עד ומיהו לר' לוי דמפרש טעמא דר' יוחנן בן ברוקא וכו' שאין להם אלא לב א' לאביהם שבשמים אפשר דלא היו אלא יום א' כצ"ל:

בא"ד ובין יהיה יום א' ובין יהיה כל ז' לא היתה ערבה בטלה וכו' וצריך ליתן טעם לדברי התוס' דאמאי כתבו דלר' לוי בין יהיה יום א' ובין יהיה כל ז' לא היתה ערבה בטלה ותרווייהו היו לר' יוחנן בן ברוקה ילרב הונא דמפרש טעמא דר' יוחנן בן ברוקה דיליף מקרא דכפות כתבו התוס' לעיל בסמוך דסבר חריות של דקל היו מביאים כל ז' ולא ערבה אימא לרב הונא נמי ס"ל לר' יוחנן בן ברוקה תרווייהו הוו ינראה דטעמם דמאי פשוטן של דברים משמע דר' יוחנן בן ברוקה פליג וס"ל דחריות של דקל היו מביאים ולא ערבה אלא שלפי סברת ר' לוי דאמר דהחריות של דקל לא היו מביאים אלא לסיומן טוב ע"כ צ"ל דגם לר' יוחנן בן ברוקה היו זוקפים הערבה ע"ג המזבח מטעם גזירת הכתוב לאבא שאלו או מהלכה לרבנן ואבג זה היו זוקפין ג"כ חריות של דקל לסיומן טוב אבל אי ס"ל דלא היו מביאים ערבה כלל לר"י ב"ב לא מסתבר לומר שהיו מביאים החריות של דקל לבדו לסיומן טוב מאחר שלא היו מביאים שום דבר וזולת זה ע"ג המזבח מדינא מצד החיוב דמאיזה דמיון וסיבה נפלו על ענין זה להביא דבר אל המזבח לסיומן טוב אם לא מחמת שבלאו הכי היו מביאים הערבה להמזבח הביאו ג"כ החריות של דקל לסיומן טוב וק"ל:

דף מז.

גמ' ר' ירמיה אמר הרואה נר חנוכה וכו' כצ"ל והא דכתוב בספרים דידיה אמר ט"ס הוא:

שם מאי מברך אמר רב יהודה כו' נ"ל דלא גרסי' מאי מברך הכא דאין כאן מקומו וק"ל וכן בשבת פ' כמה מליתקין ליתיה:

רש"י ד"ה הרואה נר חנוכה וכו' צריך לברך על הראשונה פי' על הנרות שרואה בראשונה:

תוס' ד"ה העושה סוכה לעצמו וכו' ואיכא תנא דתני בירושלמי וכו' עשאה לאחר מברך לעשות סוכה לשמה כן הגי' בספרים שלנו בתוס' אבל הרא"ש כתב בשם הירושלמי עשאה לאחר מברך על עשיית סוכה:

ד"ה דכל אימת דמשמשי מברכי וכו' עד או להניח וכו' כדאיתא בהקומץ רבה דהכא הרי מונחים ועומדים וכו' ר"ל דהואיל ומונחים ועומדים לא שייך לברך לשמור את חקיו דברכה זו לא שייכא אלא בשעת הסילוק:

ו"ה חרואה נר חנוכה כו' ועוד יש לפרש דאין שייך לתקן וכו' ר"ל דבשלמא בנר חנוכה דהמדליק שהוא העושה בעצמו מברך להדליק וגם שעשה נסים תקנו שהרואה יברך אחת מהן דהיינו שעשה נסים אבל בסוכה דאין העושה מברך כ"א לישב בסוכה וברואה לא שייכא ברכה זו א"כ נצטרך לתקן ברכה חדשה שאינה בעושה זה אין שייך וכן בלולב ובשאר המצות ואין להקשות דלתקן שיברך הרואה שהחיינו שאין ברכת שהחיינו ברכה על המצוה בעצמו אלא על הזמן ואינה אלא צירוף לברכת המצוה וק"ל:

דף מז:

גמ' א"ר יוחנן אתרוג אפי' בשביעי ל"ג אפי' וכן לקמן בסמוך בדברי אבوه דשמואל ל"ג אפי':

שם אמר רב כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה לאלתר ורב אסי אמר וכו' ואוכלה למחר כן הגי' בספרים שלפנינו אבל בדברי רש"י נראה דגרסי' איפכא דרב אמר ואוכלה למחר דאית ליה לכולי יומא איתקצאי כשיטת ר' יוחנן ורב אסי אמר ואוכלה לאלתר ולעיל פ"ק גבי עטירה בקרמים כתבו התוס' דיש ספרים דגרסי' כספרים שלנו:

רש"י ד"ה שוב לא תשמע משתפנה לכך לבטלה שוב אין משמיעין כצ"ל דהכי כתיב ואם יפנה לבבך ולא תשמע ופסוקו הוא בסוף פרשת אתם נציבים ע"ש:

ד"ה מיד תינוקות שומטין וכו' ואין נראה לאמרי' בב"ר עד הלך ושמט אתרוגין מיד התינוקות כדתנן מיד התינוקות שומטין כו' והיה אותו חסיד עובר בספינה וכו' ומכרם ביוקר גדול וחזר לביטו אלמא דגדולים שמטי ליה מיד התינוקות כצ"ל ויש לתמוה שהתוס' כתבו במתני' כפי' הים מפרשים שכתב רש"י כאן וכן האשר"י כתב פי' זה בשם ר"ת וכי לא ראו שרש"י ז"ל סתר פי' זה מכח ההיא עובדא דב"ר וצריך לומר שלא היה כתוב כל זה בספרי פרש"י שלהם וכן ראיתי פרש"י ישן כתוב על קלף ולא נמצא בו הא דכתוב לפנינו ברש"י סתירת הים מפרשים ולא ההיא עובדא דבב"ר:

תוס' ד"ה דאי איתרמי וכו' לא קשיא מידי וכו' דלא אמרי' מינו מחמת יום שעבר אבל בסוכה כיון דחייב לישב בה בבין השמשות אי איתרמי ליה סעודתא אע"ג דמיחייב ג"כ מחמת דבין השמשות ספק יום הוא הואיל וחייב לישב מחמת אחה טעם שיהיה לא מקרי מינו מחמת יום שעבר ועיין כמה שכתבתי לעיל בפ"ק גבי עטרה בקרמים ובביתא פ' המביא דף ל':

בא"ד וי"ל דאיצטרך למיסר בשמיני אפי' נפלה בח"ה וכו' א"נ לענין גויי סוכה וכו' כצ"ל ואם תקשה לך דבשלמא התרצ' נוכח לומר דלהכי אמר טעמא דאי איתרמי וכו' דנפקא מיניה דאסור אפי' נפלה או אפי' גויי סוכה אבל המקשה מאי הקשה מ"ש סוכה מ"ש אתרוג והא ה"ל לאסוקי אדעתיה דסוכה אסורה אפי' בשמיני מטעם סתירת אהל אין זה קושיא כלל דגם המקשה אסיק אדעתיה שפיר דע"כ ר' יוחנן איירי בענין דליכא איסור דסתירת אהל כגון בנפל או בגויי סוכה ואין כאן איסור כ"א מטעם מוקצה מחמת מצוה דאי ר' יוחנן איירי באיסורא דסתירת אהל מאי אתא לאשמעין בסוכה לאסורה בשמיני משום סתירת אהל הא כל אהל דעלמא ובכל יו"ט נמי אסור וק"ל:

בד"ה אתרוג אפי' בשמיני אסור דגזר אתרוג אטו סוכה וכו' לא מסתבר להו להתוס' פירושו של רש"י דפי' טעמו של לוי ג"כ גבי אתרוג מטעם מינו דאיתקצאי לבין השמשות וכו' משום דס"ל דליכא למ"ד בעולם דס"ל דלסרינן אחה דבר מטעם מינו מחמת יום דלשעבר כמו שכתבו לעיל פ"ק:

ד"ה שמיני ספק שביעי אסור בא"י דליכא ספק וכו' כתבו זה משום דהוקשה להו דהא ע"כ הא דאמר אביי שמיני ספק שביעי אסור וכו' אליביה דר' יוחנן הוא דאי אליביה דלוי הא בלא ספק אסר ליה בשמיני ולכך הוקשה לו מ"ט אסור לאביי בשמיני ספק שביעי אי מטעם דאיתקצאי לכולי יומא הא לא שייך זה אלא בשביעי אבל בשמיני אפי' לדיון דהוי ספק שביעי כיון דלא נטלינן גולב ואתרוג בשמיני לא איתקצאי כ"א לז' ימים ולא לשמיני ואי מטעם דגזר אתרוג אטו סוכה הא ר' יוחנן לית ליה גזירה דהא אמר לעיל אתרוג בשמיני מותר לכך קאמר דווקא בא"י לא גזר ר' יוחנן בשמיני אתרוג אטו סוכה אבל בבבל וכו' גזר וכו':

דף מז.

תוס' ד"ה הכא כתיב כמשפט וכו' כצ"ל בכולהו כתיב כמשפט והאי בתרא כתיב כמשפט. לפום ריהטא ר"ל דבשנויא דרב פפא ורב נחמן דקאמרי התם כתיבי פרים או התם כתיב וביום ן קאי אבל שבעת הימים אבל בשנויא דרב אשי דקאמר התם כתיב כמשפטס לא קאי אבל שבעת הימים אלא איום השביעי לחוד דכתיב ביה כמשפטס אלא לישנא דתוס' לא משמע כן דקאמר ואין זה כענין האחרים וכו' דקאי אשמיני אבל לרב אשי אשביעי קאי וכו' אם לא שנאמר שטעות הוא בספרים וצריך להגיה דקאי אכולהו וכן ההיא דרב נחמן בר יצחק אבל לרב אשי אשביעי קאי ור"ל דהא דקאמר בשנויא דרב פפא התם כתיב פרים אכולהו שבעת ימים קאי וכן בההיא דרב נחמן התם כתיב וביום אבל שבעת הימים קאי אבל לרב אשי דקאמר התם כתיב כמשפטס אשביעי לחוד קאי:

דף מה:

בגמ' פוסקא עלה בכבש וכו' ת"ר כל העולין וכו' חוץ מן העולה לג' דברים הללו שעולין דרך (ימים) [שמאל] וכשחוזרין חוזרין על העקב כצ"ל:

שם לימא מתני' ר' יהודה הספרים חסרים י וכצ"ל ומנוקבין חסרים ב' חוטמין וכו' לימא מתני' ר' יהודה וכו':

רש"י ד"ה שהיו והמים מגולים כו' נתגלה היינו טעמא דממלא מן הכיור ולא היה מנסך מהן לפי שהמים והיין המגולים וכו' כצ"ל:

ד"ה ומקיפין ויורדין דרך שמאל וכו' שהרי פניו למזבח ואינו מחזיר לו עורף וכו' כצ"ל:

בתוס' ד"ה אחד מעובה וכו' לשון מעובה משמע ששולי הספל היו עבים פי' והנקב היה בתחתיתו דהיינו שוליו ומתוך שהשוליים עבים אין המשקה ממהר לצאת:

ד"ה שהיין והמים מגולים פסולים וכו' ויתכן פי' זה למאי דסלקא דעתך מעיקרא וכו' פי' שהמקשה דפריך וליעבדינהו במסנתת היה ס"ד שהטעם הוא שהאדם משלים לשיעור ולכך פריך הכי ועיין לקמן בסוף פירקין:

דף מט.

תוס' ד"ה שכל מזבח שאין לו קרן וכו' דכתיב אבנים שלמות תבנה ובסיד פליגי בה תנאי וכו' כנ"ל להגיה ור"ל דכשנפגם האבן בעצמו הוי שיעורא כדי שתחנור בו ציפורן מדכתיב אבנים שלמות אבל כשנשבר במקום הסד שבין האבנים ולא נפגם שום אבן פליגי בה תנאי ולא הוי מטעם הפסול דכתיב אבנים שלמות אלא מטעם דלא חשיב ריבוע וכו':

בא"ד ומיהו במזבח ניחא כו' אבל קרן מנא לן דסד היה בקרן ר"ל דהקרן לא היה אבן אחת אלא היה עשוי בסיד ובאבנים קטנים וזפת וקנים וא"כ כשנפגם לא הוי פסולו מטעם דכתיב אבנים שלמות אלא מטעם דלא חשיב ריבוע ומנ"ל דצריך ריבוע אבל י"ל והלא כל המזבח נעשה ע"י מלכן כדאיתא לעיל (סוכה דף מ"ה) עלה אמה וכנס אמה וכו' וא"כ היכי מצינו דלגיומות המזבח בכדי שתחנור בה ציפורן אלא ע"כ כשנמצא הפגם באבנים עצמן וא"כ הכי נמי נוימא בקרנות המזבח וי"ל בדוחק דס"ל לתוס' דהכא קאי אמצעה דצרוקי שניסך המים על רגליו וכו' שנפגם המזבח מחמת שזרקו עליו באתרוגיהן מסתמא מאותן זריקות לא נעשה שום פגם באבנים עצמן אלא שנשברה חתיכה וחלק מהמזבח ומסתמא לא נשבר באמצע שום אבן אלא מקום השבירה היתה בסיד שבין אבן לאבן כי הוא דרך שבירה וא"כ לא נפסל אלא מטעם דלא הוי חשיב ריבוע וק"ל:

בא"ד וא"ת ואבני מזבח מאי אריא משום דנפגמה תיפוק ליה משום דחסרה האבן וכו' וי"ל מה מקשין התוס' הא על כל פנים צריך להשמיענו דאפי' לא נפגם אלא בכדי שתחנור בו הציפורן דנפסל וי"ל דלשון

פנימה משמע שעשה באבן רושם שאינו חלק אבל אם נשבר ממנו מקצתו ומקום השצירה נשאר חלק ואין בו פנימה לא היה נפסל דוגמת פנימת סכין של שחיטה דהיינו שנפגם פיו באופן שאינו חלק אבל אם נשבר הסכין מארכו ונשאר בו כשיעור סכין וגם אינו פגום הוא כשר לשחיטה ולגבי אבני מזבח אינו כן שאפי' אם נשבר קצת מהאבן והנשאר אין בו פנימה במקום השבר אפ"ה הוא פסול מטעם ללא קרינן ביה שלימות וא"כ לא הוי ליה למימר לישנא דפנימת המזבח אלא הוה ליה למימר חסרון אבני המזבח בכל שהוא אפי' בכדי חגירת הציפורן והיה כולל בלשון זה כל עניני שצירה:

בא"ד וי"ל דה"ק התם אי דגייז לשבר האבן א"א לשבר בלא פנימה כצ"ל ור"ל דאין ה"נ ללא נפסל מטעם חסרון אלא מטעם פנימה ר"ל שאינו חלק והתם הכי קאמר א"א לשבר שום אבן שלא יהיה השבר פגום ואינו חלק:

בא"ד וא"ת וליעברו ע"י שמיר כו' פי' דאז יהיה מקום השצירה חלק בלי פנימה:

בא"ד לחמשה דברים חסר בית שני ר"ל דאורים ותמים הוא אחד מן החמשה דברים:

בא"ד ובטל השמיר היינו לאחר בית שני כו' נ"ל שכן צ"ל והא דקאמר משחרב בהמ"ק בטל השמיר היינו לאחר בית שני וכן הא דקאמר רשב"ג התם וכו' מסתמא בבית שני קאמר שחרב בימיו תדע לאשכחן בבית שני שהיו פירות מתברכין וכו':

בא"ד דקאמר ר' נחמיה פ' עגלה ערופה וכו' ר"ל דשם פליגי ר' יהודה ור' נחמיה ר' יהודה ס"ל דשמיר היה צריך כשבנה שלמה את הבית ור' נחמיה ס"ל דלצנן בהמ"ק לא היו צריכין לשמיר אלא מתקנים את האבנים מבחוץ ואח"כ מכניסין אותם לבית בפנים ולא היה צריך לשמיר אלא לאפוד:

ד"ה אל תקרי בראשית וכו' אבל אידך תנא דדריש וגם יקב חצב לית ליה פי' לית ליה דמששת ימי בראשית נבראו:

שם דמההוא קרא דריש מזבח ושיתין ומזבח בידי אדם היה כצ"ל ר"ל ה"ה ששיתין בידי אדם הוו דהא מחד קרא נפקא:

דף מט:

רש"י ד"ה אתיא קדש קדש ואיכא למימר נמי דמצינא הוצאתו ושריפתו מהכא יליף ר"ל לפי מסקנא דיליף מנ"ש איכא למימר דהכל יליף מנ"ש גם ההוצאה דאי לאו דמוציאים אותו אין כאן שריפה ונ"ש למאי אתא אבל המקשה דמקשה מאי משמע לא הוה פריך אלא על שריפתו אבל הוצאתו לא הוי צריך קרא דסברא הוא כמו שפרש"י לעיל:

דף נ.

בתוס' ד"ה ואי מיייתי להו וכו' דלילה אין מחוסר זמן וכו' ר"ל דלילה נקראת בזמנו אע"ג שאינה ראויה להקרבה לענין דכי מטא לילה נתקדש לענין שיפסל בלינה מאחר דקודם לכן נתמלא יש לנו לחושבו כאילו מלאו הקוף כו' כצ"ל ור"ל ולא נקרא מיילוי ולא נתקדש כלל לענין שיפסל בלינה:

בא"ד וא"ת והלא צלוחית של זהב חמחוקת ג' לונגין וכו' ולא קתני שיהיו מקדשין אותו בכלי שרת אחר קודם ניסוך וא"כ היאך היו ממלאין וכו' כצ"ל:

בא"ד גבי אבל מקדש ליפסל בלינה ויוצא וכו' ר"ל דבגמ' הכי איתא אינו מקדש ליקרב אבל מקדש ליפסל יפרש"י ליפסל בלינה וכיוצא וברש"י שלפנינו אינו כתוב וביוצא אלא דקדשי ליפסל בלינה ותו לא:

בא"ד וגם ר' שלמה פי' פ"ב דזבחים גבי יציאה מהו שתנועיל וכו' כצ"ל והשתא קשה מאי הצלוחית וכו' כוונת התנא' בכל הקושיות הללו לסתור פרש"י דפי' שם דכלי מקדש גם לענין ליפסל ביוצא:

בא"ד אבל קשה מפ"ק דמנחות וכו' עד אלמא בפנים מקדשא וכו' ר"ל דע"כ איירי שהיתה המנחה בכלי בעזרה ונתקדשה בפנים קודם שבגלה בחוץ דאל"כ היכן נתקדש דהא אין כלי שרת מקדש אלא בפנים הלכך ע"כ איירי שכבר נתקדשה בפנים ואפ"ה לא מיפסלא ביוצא וע"ש בדף ט':

בא"ד ובסוף שמעתין הא דלא כרבי וכו' דאי כרבי דפריך להו היכא כצ"ל וע"ש סוף דף מ"ז ומ"ח:

בא"ד ועוד יש לדקדק מהנהו דתנן פ"ב דמעילה וכו' ובמחוסר כפורים ובלינה ולא קתני וביוצא כצ"ל יר"ש ע"ש מ' דלא מקדשי ביוצא:

בא"ד ויוציאה דקידוש ידים ורגלים לאו משום פסול יוצא הוא אלא כדאמר' התם כיון דפריש אסוחי אסח דעתיה כצ"ל ור"ל ומלא כפי' רבינו שלמה דלעיל דלעולם דבר שנתקדש לא מיפסל ביוצא:

בא"ד יש לו מתירים משקרבו מתיריו אין לו מתירים משיקדש בכלי כצ"ל:

ד"ה חזקיה אמר וכו' ומסיק אבוי דפליגי בכלי שרת מקדשין שלא מדעת חזקיה סבר מקדשין וכמו כן קשה דר' יוחנן אדר' יוחנן דרב פפא קאמר התם כ"ע כלי שרת מקדשין שלא מדעת ובפ"ק דמנחות וכו' כי מהדר ליה לקומן לדוכתא וכו' כצ"ל:

בא"ד ומיהו דר' יוחנן כו' פי' אליביה דרב פפא איכא לשנויי כו' אבל מחד וכו' ר"ל אליביה דאבוי לאמר דחזקיה סבר מקדשין שלא מדעת קשה מהך דהכא דהא אין שיעור למים ואפ"ה קאמר חזקיה ואין מקדשין שלא מדעת וק"ל:

דף נ.

בגמ' מחלוקת בשיר של קרבן וכו' ופרש"י בחליל המכה לפני המזבח בשעת ניסוך היין כצ"ל ומה שפרש"י דקאי פלוגתייהו אי"ב יום דחשיב התם ולא פי' דפליגי בכלי שיר של כל שבת לתמיד דהא משמע דבכל יום היה השיר בראמר' השיר של הלויים ביום הראשון היו אומרים לה' הארץ ומלואה וכו' ולמ"ד דעיקר שיר הוא בכלי א"כ בכל יום הוי כלי אלא שבהנך י"ב ימים היה שם ג"כ אותו כלי הנקרא חליל יכדמשמע התם בערבין י"ל משום דנקיט דברייתא לשון חליל דקתני החליל דוחה את השבת וכו' מכלל דאיירי בהנך ימים שהיה בהן חליל אלא שעדיין צריך ליישב דלפי סברת רב יוסף דטעמו דר' יוסי משום דס"ל עיקר שירה בכלי ועבודה היא א"כ בשיר של כל שבת נמי לידחי שבת ולמה נקיט דוקא חליל וי"ל בדוחק דלהודיע כחן דחכמים נקט חליל לאשמעינן דאפי' בהנך ימים דהוה בהו חליל אין דוחה אפי'

וי"ט א"י לאידך ניסא דדוקא בהנך ימים דהוה בהו שמחה יתירה ס"ל לרבנן דאינו דוחה משום דהוה בהו שמחה יתירה והוה בהו רוב כלי שיר ואיכא למינזר טפי וכתירוצא בתרא בתנא' ד"ה ורבנן כו':

בתוס' ד"ה ורבנן וכו' ורב יוסף דהכא איתנותב מברייתא וכו' ר"ל ולמה איתנותב לקמן מברייתא ולא איתנותב מהנך משניות דעירובין וערכין שהקשו מהם התנא' ונ"ל דהוה מוקי רב יוסף כר' יוסי בר יהודה ולא כחכמים אבל דברייתא דלקמן נקט בה דהדיא שיר של שואבה וקתני דברייתא דפליגי בה רבנן ור' יוסי בר יהודה:

בא"ד ועוד תנן בפירקין וכו' ולא פליג שם תנא ואין לומר וכו' והא דקתני שלש לפתיחת שערים וכו' וכל הני דרבנן ולא גזור במקדש ובמילוי המים דכתיב וכו' גזור אע"פ שיש להם סמך מן המקרא:

בא"ד לתקן תדיר גזור בהו טפי מבהנך דסגוי בשופר וכו' כדמוכח בפירקין דפריך אי הכי וכו' כצ"ל:

דף נא.

בתוס' ד"ה מעלין וכו' כך פי' בקונטרס התנא' דלגו בפי' הקונטרס ולא הביאויהו כצורתו:

בא"ד ואין הלשון משמע כן וכו' מ"ס הכי הוה מעשה כו' משמע שהמעשה אין תלוי בהעלאה וכו' ר"ל דלפי גי' הגמ' משמע דפלוגתייהו דמר סבר שהיו מעמידים שם עבדים מחמת שהעבדים היו בקיאים יותר ומחמת כן ג"כ אין מעלים מדוכן ליוחסים דהא עבדים היו ומר סבר דאינו כן אלא ליום היו ולא עבדים ולכך מעלין וכו':

בא"ד ומיהו גם לפי שפי' שם יש ליישבו הלשון דחוק ונ"ל דר"ל שגם לפי הגירסא דהתם יש ליישב דר"ל כמו שפירשו התנא' כאן דהעלאה תלויה במעשה ואין ראייה לפי' הקונטרס מהתם:

ד"ה מבלאי מכנסי כו' שגם הוא שש הס"ד ואח"כ מתחיל דבור אחר שעליהם הלויים וכו':

בא"ד ובמס' מדות תנן וכו' ר"ל דשם משמע דגם דוכן לשיר של קרבן לא היה אצל המזבח אלא על מעלה אחת שבין עזרת ישראל לעזרת כהנים:

דף נא:

בתוס' ד"ה קרא (התרנגול) [הנבר] וכו' אבל מי כיור נפסלין וכו' ואפי' סלקן מן הבור אחר קרית הגבר דהר משקע להו כצ"ל פי' צריך לשקען כדי שלא יפסלו בלינה:

בתוס' ד"ה וכיון שהגיע לענות אמן וכו' רב כהן צדק וכו' גם זה מדברי הערוך ולא לתרנוצי הקושיא אתא אלא אפירושא דגמ' לפרש איזהו אמן יתומה ואמן חטופה אתא:

דף נב:

ד"ה אם ברזל וכו' ובההיא דסנהדרין היה מניה רבינו שמואל מחלף ור"ל ולא שמדמה התורה לברזל שהוא הפטיש אלא שמדמה אותו לסלע:

דף נג.

בתוס' ד"ה אם אני כאן וכו' אבל בירושלמי משמע שהיה אומר על עצמו דפריך ולקילוסיה הוא צריך כנ"ל להגיה ור"ל דבירושלמי משמע דהלל על עצמו אמר אם אני כאן וכו' דפריך שם ולקילוסיה הוא צריך ד"ל וכי צריך הקב"ה לקילוסו של הלל שאמר על עצמו אם אני כאן וכו' שנראה שאין להקב"ה מי שימשגנו ולשבחו כ"א הוא וכי היה הקב"ה צריך לשבחו של הלל והא כתיב וכו' כנ"ל:

דף נג:

בגמ' כמאן כר' יהודה אי ר' יהודה פשיטא וכו' נ"ל דלא גרסי' אי ר' יהודה וכו' אלא כמאן כר' יהודה פשיטא ור"ל פשיטא דאתיא דוקא כר' יהודה וק"ל:

בתוס' ד"ה רבי יהודה סבר וכו' לאו דוקא דתרועה היא דהא קתני מתני' וכו' ור' יהודה לא חשיב לה וכו' כצ"ל ור"ל דמפלגיז עלה ר' יהודה ולא חשיב להו הג' כ"א לא' דקאמר לא יפחות משבע והמוסיף לא יוסיף על שש עשרה ובהנך היו כ"ג תקיעות של ע"ש ומכלא חשיב כל ג' כ"א לאחת מטעם דס"ל דתקיעה ותרועה ותקיעה אחת היא מכלל דע"ש נמי תקיעה תרועה תקיעה כסדר היו תוקעין:

דף נד.

תוס' ד"ה מהו דתימא וכו' כדי לגמור שלשתן כר' אבהו ולענין מילי טובא וכו' ואפי' לר' יהודה נפקא מיניה לענין שאר מילין כמו להלל במגילה וק"ל:

דף נד:

תוס' ד"ה אי משום ערב פסח וכו' ובההיא ניחא טפי וכו' וע"ש והכא ליכא למימר דהא דקאמר אי משום ע"פ לאו שוירא הוא כדי שלא יקשה להיפך דמ"ד דאין תוקעין על כל מוסף ומוסף למה לא תני ע"פ ומאי שייר דהאי שייר דא"כ לא יתיישב הא דמסיק בתר הכי אלא מאי שייר דהאי שייר ע"פ שהל להיות בע"ש וק"ל:

דף נה.

תוס' ד"ה אתקין וכו' ספק הראוי פי' בכל יום אומרים ספק הראוי:

בסה"ד לפיכך ראוי להנהיג וכו' וכיוצא קורין בסוכות בכל יום ר"ל שבשני של חוה"מ קורא הראשון ביום השלישי ושני ביום הרביעי ושלישי חוזר וקורא ביום השלישי ורביעי חוזר וקורא ביום הרביעי וכן בכל הימים בסגנון זה:

דף נו.

תוס' ד"ה עד כאן וכו' ושמא אינו בא ליישב דברי רב אלא לפי דבריו דקין וכו' ר"ל אינו בא ליישב אלא שרב ס"ל ג"כ הדין של ב"ה אף שאין שוה לו בטעם:

ד"ה בוצינא טבא מקרא כו' ובלבד שיהא נטוה שער שורה לכאן וכו' אין הגי' כן שם במס' כלאים ע"ש וכצ"ל ובלבד שיהא נטוה שער של זו לכאן ושער של זו לכאן:

מֵהֶרְשֵׁ"ל – חֲכַמַּת שְׁלֹמֹה

דף ב.	בד"ה כמבוי כו' מצוייר ציור זה ב:
	בד"ה עושר פס כו' מצוייר ציור זה ג:
דף ב.	דף ז:
	גמ' העשויה ככבשן מצוייר כזה ד:
דף ב.	רש"י בד"ה פסי ביראות כעין ציור זה ה:
	תוס' בד"ה מחיצה היא כו' ותעד דכולהו מודו כו' נ"ב נ"ל כולהו תנאי דהבא וה"ק אע"פ דדרשו הבא דמחיצה קרויה סכך מ"מ מודו לענין פסולת גורן וייקב דלא הוי כסכך אס כן ק"ו דמאי דדרשינן לעיל מיתגורא דבסכת דלא מרבינן אלא מחיצות אבל לא לדמות כלל לסכך ודו"ק:
דף ג.	(עיינן במהרש"א):
	בד"ה העושה סוכתו כו' לקמן בפרק הישן במתני' דקתני כו' כצ"ל:
דף ג.	דף ח.
	גמ' ה"מ בעיגולא דנפיק מגו ריבועא נ"ב כזה א:
	שם רבועא דנפיק מגו עיגולא נ"ב כזה ב:
	תוס' בד"ה כמה מרובע כו' והלא כשתחלק טבלא של ג' על ג' נ"ב כזה ג:
	בא"ד כשתבא לחלק' לרצועה של אמה על אמה כו' נ"ב פי' א"כ טבלא של ג' על ג' כשאתה מחלקה לרצועות יהיה ט' אמות ואע"פ שכולן חוט של י"ב מקיפו וכן מכל עגולה ד' על ד' כו' וק"ל:
	בא"ד נוכל להוכיח כענין זה שתעשה נקודה כו' נ"ב כזה א:
	בא"ד ונמצא כל חוט הולך ומאריך כו' נ"ב כזה ב:
	בא"ד ואם באת לחזור לחלק אותה נ"ב כזה ג:
	בא"ד ועתה תצטרף אלו שתי הרצועות כזה ד:
	בד"ה כל אמתא בריבוע כו' שאם תעשה ריבוע של עשר על עשר ותחלק אותו שתי וערב כו' נ"ב כזה ה:
דף ד.	דף ח.
	תוס' בד"ה ריבועא דנפיק מגו עיגולא כו' מה ענין זה אצל זה כו' נ"ב פי' דענין עיגולא דנפיק מגו ריבועא כו' איירי מכל הריבוע וריבוע דנפיק מגו עיגולא כו' איירי ממה שנשאר ודו"ק:
	בא"ד שאם תעשה ריבוע של י' על י' ותחלקנו כו' נ"ב כזה ו:
	בא"ד דהיינו ריבוע של חיצון כו' נ"ב פי' של כל הריבוע:
	בא"ד שנתמעט העיגול ריבוע של ריבוע החיצון וריבוע פנימי נתמעט מריבוע החיצון פלגא וריבוע ופלגא קיימי אריבוע חיצון כצ"ל ושם ציור זה שנית*:
	בא"ד ובחיצון לא משכחת אלא מ"ט כו' כצ"ל ונ"ב פי' בחיצון כולו:
דף ט.	דף ט.
	רש"י בד"ה אלמא ל"ג כו' נ"פ פי' אלמא טוויה לשמה כו' ודו"ק:
דף ט.	דף י.
	רש"י בד"ה מאי למימרא כו' כזוזא מלעיל ואיסקרא מלרע נ"ב פירוש דאיסקרא הוא סלע וגדול מזוזא כך פירש רש"י והתוס' פירשו להפך לקמן בדף כ"ב. (עיין במהרש"א):
	תוס' בד"ה הא קא מצטרף כו' מכשרינן לקמן בשיש ריווח ביניהן כו' נ"ב מתני' היא לקמן ואינו קשה לפירוש רש"י כי לקמן משני תלמודא דאיירי שיש אויר יותר מסכך פסול ע"ש:
דף י.	דף י.
	רש"י ד"ה וקיימא עליונה כו' דעליונה פשיטא כו' הד"א:
	תוס' בד"ה פירס כו' בפי' הישן ברבי יוחנן בר אילעאי כו' כצ"ל:
דף י.	דף י.
	תוס' בד"ה עד מוצאי יו"ט כו' ומיהו אין ראיה מרב אסי כו' נ"ב נ"ל דעיקר דיוקא מרב אסי דכל איזך ראיות נוכל לומר אמת דלא ס"ל דאמרינן מינו כה"ג אבל לעולם מאן דאוסר אתרונג בשמיני אית ליה מינו כפ"ה אבל מאחר דדחק התלמוד לפ' ר"א דמספקא ליה בדין אס קדושה אחת או לא אמאי לא משני דאית ליה מינו כהאי מאן דאמר אלא ש"מ דליכא מאן דאמר בעולם דלית ליה מינו ודו"ק:
	בד"ה ובלבד כו' שרי אפילו ביש לה גג כו' נכתב בציוו פירוש ואינו גבוה עשרה:
דף יא.	דף יא.
	רש"י בד"ה הטיל לשני קרנות כו' וכפף הראשין עד שהגיעו זה לזה נ"ב כזה*:
	גמ' נשיב וזיקא וקא מיייתי ציבותא. נ"ב בערוך גרים וקמבלבל מצובייטא ע"ש:
	רש"י בד"ה כי הא כו' ואיכא עיון טירחא כצ"ל:
	בד"ה רב יוסף כו' דתניא בפסחים כו' כצ"ל:
	בד"ה איבעיא להו עד שיאור עד שיעלה עמוד השחר. נ"ב אפשר שרש"י סובר שלשון שיאור סתם משמע עד שיעלה עמוד השחר אס לא היכא שנאמר אצלו עמוד השחר אזי בהכרח משמע עד שיאור המזרח וק"ל:
	בד"ה מי שפך למי כו' מאי היא ישיבת סוכה כו'. נ"ב פי' שאתה יוצא הימנה ומבטלה:
	בד"ה וי"א כו' לבא ביציאתו כו' הד"א:
דף יב.	דף יב.
	רש"י בד"ה דאמר לך כו' כמה תהא משולשלת כו' נ"ב רש"י פי' התם דעל הפתיל קאי שיהא משולשל ד' אצבעות והגדיל ב' ור"ת פי' אגדיל קאי והפתיל שמנה וכן נוהגים. תוס':
דף יג.	דף יג.
	רש"י בד"ה מי מיוטור כו' תרוייהו נטירותא בעי ועוד דבוצר מיונטרא בכלי והא דפריך מעירוב דבעינן בית דירה פריך כדמוכח לקמן אלא הכי גרסינן כו' כצ"ל ונ"ב ס"א:
	תוס' בד"ה ואין עושין כו' אחוי ליה מתנותא כו'. נ"ב תוס' פי' כפרים קטנים ורש"י פי' עיירות חריבות:
דף ד.	דף ד.
	רש"י בד"ה דופן האמצעי כו' מצויירין אלו הצוירין*:
	בד"ה פחות מד"א כשירה כו' הואיל וראשו אינו כלה על כן נמחק ע"כ ונ"ב נ"ל על כרחך וכן מצאתי באשר"י ודו"ק:
	תוס' בד"ה בית שמלאהו תבן וכו' להביא מן המשנה כו' נ"ב וק"ק דלמא מביא הברייתא בעבור שנאמר בה תבן ולעולם גרסינן בה תבן ודו"ק:
דף ד.	דף ד.
	גמ' גזר אסיק מחיצתא כו' נ"ב מצאתי בערוך ערך גז חז"ל גזר אסיק כו' פירוש הבן בלבד כאלו חתכת 'העלית מחיצה מזה העמוד תרגום וימשכו ונגידו ע"כ ונראה בעיני שיש טעות סופר שם וחסר הוא וכן ראוי להיות ל"א משוך ואסיק מחיצה תרגום וימשכו ונגידו וכן מצאתי בערוך קטון:
	תוס' בד"ה סבר אביי כו' בעינן מחיצות הניכרות כו' יש שם ציור כזה*:
דף ה.	דף ה.
	גמ' ואמר ר' תנחום נ"ב צ"ל האמר ר' תנחום:
	רש"י בד"ה ותניא מעולם לא ירדה שכינה כו' ש"מ למעלה מעשרה איפסקא רשותא כצ"ל:
	תוס' בד"ה מסגרתו למטה היתה כו' הא דא"ר יוחנן בפרק שתי הלחם כו' כצ"ל:
	בא"ד שאני פשוטי כלי עץ כו' נ"ב פי' שמשני התם טעמא דר' אלעזר דמיקל בטומאת דף של נחתומין:
	בא"ד והקולב והנחותא כו' נ"ב קולב הוא כמין עמוד רחב מלמטה ודק מלמעלה ומטלטל והחנוני מעמידו לפני חנותו ומסמרים תחובים בו ותולה בהן אבנטים ורצועות למכור רש"י פרק במה אשה (שבת דף ס'). והנחותא פי' בערוך חתיכת לוח שנפל מן הגגרים:
	בא"ד ואת הדולבקי נ"ב [פאלטגי"ר] של עור ואוכלין עליו רש"י פרק שתי הלחם (מנחות דף צ"ו):
	בא"ד ומיבעיא לן במנחות נ"ב פי' הא דאמר לעיל למ"ד מסגרתו למעלה היתה תיבועי הכי איבעי ליה כו':
	בס"ד ואי הוה מצי למימרא כו' נ"ב נ"ל דמשנים התוספות איך הקשו לעיל והא דמשמע בכל דוכתא דפשוטי כלי עץ כו' הלא בלאו הא דלעיל גמי קשה אהדי גמי' דפרק המוכר את הבית אסוניא דגמרא דמטהר פשוטי כלי עץ אפילו מדרבנן ודו"ק לכך מתרצן בלא זאת לא היה קשה אס לא הא דלעיל וק"ל:
דף ו.	דף ו.
	רש"י בד"ה כדי רביעית יין כו' אלא נברך כו' נ"ב מלשון קמצו מבורך נ"ל:
	תוס' בד"ה גפן כדי רביעית כו' ואמר'י בגמ' ת"ק מדמה להו נ"ב פי' המשנה ראשונה אבל המשנה אחרונה היינו רישא דרישא אתיא כר"ע:
	בא"ד עד שיאכל מן העגבים כזית הוא הדין בשתיה ומשנה ראשונה דאומרת עד שישתה רביעית ה"ה באכילה כו' כצ"ל:
דף ו.	דף ו.
	רש"י מה"ז גזירה לאו כו':
	בד"ה לבוד כו' כתוב כזה א:
	בד"ה כנגד היוצא מצויר כזה ב:
	שם בסה"ד כזה ג:
	תוס' בד"ה ור"ש כו' דע"כ טעמא משום כו' כצ"ל:
דף ז.	דף ז.
	רש"י בד"ה ויעמידנו כנגד ראש תור ראש שור כו' נמחק ראש שור ונ"ב בס"א אינו וטעות הוא דהא אה"כ פרש"י שהוא לשון תלם ושורה והיינו מלשון תורי זהב וק"ל ועוד התנא לא דיבר בלשון ארמי אלא בלשון הקודש והיה לו לכתוב ראש שור בפרק ג' דכלאים והרמב"ם פי' עדי ששימו הנשים באזניהם כמו תורי זהב ותבניתו משולש על כן וקראו הזוית המחוודת מכל תבנית ראש תור ע"כ אבל בפרק רבי עקיבא דף פ"ו פרש"י ראש שור וכן בסמ"ג ותימה הוא בעיני. (עיין במהרש"א):
	בד"ה ומעמידה כו' מצוייר ציור זה א:

דף יא:

רש"י בד"ה ואי בעית אימא כו' דכ"ע ילפי לנלב כו' כצ"ל:

דף יב:

רש"י בד"ה וחבילי זרדין כו' שעושה זרדין כו'. נ"ב פי' אותם העשבים שמצמיח נקראו זרדין:

בד"ה אמר רב אשי מקשי אדר' יעקב. נ"ב לאו דוקא לר"י שאמר לעיל ולא ידענא אלא לר' יוחנן עצמו פריך וכלומר על דין ר"י שאמר ר' יעקב לעיל בשבילו דחלא מתני' משום נזירה וחדא משום לא תעשה ודו"ק:

בד"ה וחוטט בגדיש כו' מניחן לשם סכך מדרבנן כו' כצ"ל. וכן בדבור שאחר זה צ"ל לשם סכך:

דף יב:

גמ' אמר מר בנקיבות כו'. נמחק אמר מר:

רש"י בד"ה סככה באניצי כו'. ופי' אניצי נמחק:

תוס' בד"ה מ"ד כו' כדור ואימום. נ"ב פי' דפוס למעגל והוא עשוי משל עור ומלאו צמר לתוכו דומיא כדכור:

בד"ה באניצי פשתן כו' ומייתי מתני' דנגעים כו'. נ"ב פי' דברי רבי מאיר דלעיל:

בא"ד שתי וערב דקאמר ר' מאיר בצמר שניכר כו' כצ"ל:

בא"ד כמו ר"ש בן אלעזר קודם טווייה כו'. נ"ב פי' וא"כ נוכל לומר כמו שר"י סובר מדאורייתא עד שיתלבנו אפ"ה אוסר מדרבנן קודם ליבון א"כ ה"ה נוכל לומר לעולם מה שאמר סומכום סיככה בטווי פסולה מדרבנן קאמר ומדאורייתא עד שיתלבן וא"כ ממילא לא יהיה דבר אחד ר"ש בן אלעזר עם סומכום ודו"ק:

בא"ד מדרבנן באניצי פשתן ולעולם אונן דר' יהודה נמי כדפי' בערוך ונ"ע ועי"ל כו' כצ"ל:

בא"ד דסומכום סבר דסיככה כו' כצ"ל:

בא"ד חוץ מן היוצא מן הפשתן. נ"ב פירוש ולעולם סתם לשון פשתן לא איירי בבגד כלל ודו"ק:

דף יג:

גמ' ולא אזוב כוחלי. נ"ב פי' הרמב"ם בסוף נגעים יראה שהוא שם מקום או מדינה כמו אינך והערוך פי' שהוא אזוב שיש בו צבע כמו כחול:

שם והאי דקרי להו מרריתא. נ"ב ג"ל דקאי ארב חסדא ודו"ק:

רש"י בד"ה ומדר' יוסי כו' למצוה מכלל כו' הד"א:

תוס' בד"ה משום דשכיחן כו' מכשירין עימי דבאלא לגבי מזבח כצ"ל. ונ"ב עימי הלבנון לבגון מתרגמינן באלא רש"י:

דף יג:

רש"י בד"ה ופוסלין בסוכה כו' דאוכל דראוין לקבל טומאה הן כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ירקות שאמרו חכמים כו' שמנו חכמים כו'. נ"ב על כל המשנה כו':

בא"ד כלאמרי' בפ' לא יחפור כו' כצ"ל:

בד"ה אם פסולה כו' דאמרי' בפ' העור והרוטב כו' וכן בפ' לא יחפור כו' דאמר ריקי אינו ממעט בחלון כצ"ל. ונ"ב פי' חלת ריקי:

דף יד:

גמ' ור' יוסי מטמא נמחק. נ"ב בס"א אינו:

רש"י בד"ה בעתך כו' עתך פורק"א כו'. נ"ב בלשון אשכנז גאפי"ל:

בד"ה מחלוקת כו' מהן ר"מ כו' הד"א:

דף יד:

רש"י בד"ה ומודי צ"ל ומודה:

ד"ה דאנחיה. צ"ל דאנחה:

דף טו:

גמ' בטלה בהכי ומר סבר בהכי לא בטלה נמחק וכצ"ל מר סבר בטל תקרה לב"ש כשנוטל אחד מצינתים ולב"ה או מפפקן או נוטל אחת מצינתים ואמר ליה ר"מ בין לב"ש בין לב"ה אי נוטל אי מצינתים אין אי לא לא:

רש"י בד"ה מעזיבה כו' דומיה לו במקרא בספר עזרא ויעזבו את ירושלים עד החומה מילאיה כו' כצ"ל ינמחק בספר עזרא:

בד"ה או נוטל כו' דבהכי סני כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה פרוץ כעומד כו' והא דקא אמרינן התם גבי חלקו לשנים כו' נ"ב פי' אתנור שנטמא קאי דשירוי ברובו וק"ל:

בא"ד ולא מטעם דשמא הפרוץ מרובה כו' נ"ב מטעם ספיקא לבד לא הוי אוסר משום דהוה להו ב' צדדין להיתר הלכך צ"ל גדור רובא דמחצה על מחצה נמי אוסר א"כ גבי לחי אפילו הוה ספיקא לאורייתא נמי לישתרי דהא הוי שני צדדין להיתר וחד לאיסור ודו"ק:

דף טו:

רש"י בד"ה והא אפשר לצמצם כו' פרוץ כעומד ומשני כו' הד"א:

תוס' בד"ה והא אפשר לצמצם כו' ומיניה קשה להאי פירושא כו' נ"ב פי' בין לפרש"י ובין ליש לומר שכתבו התנ"ם לאפוקי לפי' ר"ת לא קשה מידי שהוא מפרש אליבא דמ"ד מחצה על מחצה כשר וא"כ אין אנו צריכין שיתרבה סכך כשר כדי לבטל הפסול ודו"ק (עי' במהרש"א).

דף טז:

רש"י בד"ה אבל אם כו' גובה עשרה ואין זו עשייתה כו' כצ"ל:

בד"ה ר' יוסי כו' עשרה כך מלמעלה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה מטה מטמאה כו' חוזרת לטומאתה כדקאמר ומטהרת חבילה אם טמאה כו' כצ"ל ונ"ב דוקא לטמאה מכאן ולהבא והני מילי כגון שנתפרקה אלעתא שלא לחברה עוד דומיא דנגנבה או חלקיה לעיל אבל אם מפרקה אלעתא לחברה עוד פשיטא דלא סלקא טומאה כלל מנייהו נ"ל ודו"ק. (עיין במהרש"א בד"ה בארוכה):

בד"ה ומטהרת חבילה כו' של עץ והא דאית להו כו' כצ"ל:

בא"ד מעשה עזים מטלטל מלא וריקן כו' נ"ב פי' אע"פ ששק נעשה ממעשה עזים כדלקמן בפירוש רש"י (סוכה דף י"ז) וק"ל:

דף טז:

רש"י בד"ה אלא על פי רבי ישמעאל בנו ומה מעשה כו' הד"א:

בא"ד ולא הביאו ספר תורה בערב שבת שהיה דרכן להצניע ס"ת בבתים מפני הנכרים ואותו הבית שהניחו לתוכו כו' היה בבית אחד כו' כצ"ל ונ"ב ס"א:

דף יז:

רש"י בד"ה אמרו לי כו' תשובתך ומה אלו כו' הס"ד והד"א:

דף יז:

רש"י ד"ה מ"ט מצטרפין נ"ב הא דקאמר בסוכה המקצע כו' הואיל וראוי ליטלו על גבי חמורו לשון הואיל וראוי לאו דוקא הוא דמקא אם עשה מהן טלאי ויחדן לכך טמא טפח על טפח וכן מצינו לקמן בפר"ע הואיל וראוי למתק הקדרה דהול"ל הואיל וממתקן דהא איירי שנפלו לתוך קדרה [לשון] ר"י תוס' פ' כלל גדול:

דף יח:

רש"י בד"ה מן הצד כו' נ"ב ס"א הא דאמרינן במיעטו לאויר הוי מיעוט ובאויר הנשאר אמרינן ביה לבוד מן הצד אבל אם יש אויר ג' באמצע ומיעטו עד פחות פליגי ביה אי הוה מיעוט:

בא"ד ונמחק וע"כ באמצע אויר פחות משלשה שלא בסמוך לדופן:

דף יח:

רש"י בד"ה לימא אביי כו' קס"ד טעמא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה סיכך על גבי אכסדרה כו' לפיכך נראה כי מעיקרא פליגי בסיכך כו' נ"ב ג"ל שהתנ"ם מפרשים בסיכך על גבי אכסדרה שיש לה שתי מחיצות והיא עצמה הוי סוכה וכן משמע להדיא בפרק כל נגות לפי פי' רש"י דהתם כמו שמביאים התנ"ם' כאן לאיירי שהאכסדרה עצמה הוי סוכה והתנ"ם' אינם חולקים על פירוש רש"י דהתם רק שרש"י פירש כעין מפולש והם פירשו כמין ג"ס אבל גם לפי' התנ"ם' איירי בעגשית האכסדרה עצמה סוכה ואם כן מה שפירשו התנ"ם' הכא כמין ג"ס איירי נמי כה"ג והיינו באכסדרה שאין עליה נסרים רק שסכך על גבי ד' קורות סביבות ולא איירי כלל באכסדרה שהיא כעין קלוסטרא כמו שפירש רש"י ומה שכתב הרא"ש שלפי' ר"י איירי ביש לה ב' מחיצות ממש והשלישית סמך לאכסדרה אין זה פירוש ר"י בעל התנ"ם' אלא ר"י אלפסי ופירושו הביא נמי בפרק כל נגות דו"ק ומתמצא נ"ל (עיין במהרש"א):

בא"ד דהוה אמרינן פי תקרה אם היתה צריכה כו' כצ"ל ונ"ב פי' לענין טלטול בתוכה וק"ל:

בא"ד מהני נמי לגבי סוכה המפולשת כו' נ"ב פי' מאחר דאמרינן פי תקרה יורד וסותם בשתי מחיצות א"כ אין חילוק בין עשויה כמין ג"ס בין מפולש רק דבשבת אסרו חכמים לטלטל משום דדומיה למפולש א"כ לענין סוכה סבר רבא דמכשר אביי אליבא דרבנן אף במפולש כמו שתי מחיצות דגם לענין טלטול שבת דבסוכה אין שייך כל כך לאסור מחמת מפולש וק"ל ואביי השיב לו שמודה בסוכה לענין מפולש כמו שאינו מועיל לענין איסור שבת כך אינו מועיל לסוכה ודו"ק ובלשון זה כתב האשר"י בסוף פ' כל נגות (עיין במהרש"א):

בא"ד בין מפולשת לאויר החצר למפולשת לאכסדרה כו' כצ"ל ונ"ב אע"פ שהכא בודאי לא איירי במפולשת לאכסדרה כי לפירוש רש"י איירי בסיכך עליה ממש אלא ה"ק מאחר שרש"י מחלק לעיל בין מפולשת לחצר למפולשת לאכסדרה ק"ו שנוכל נמי לחלק בין סוכה המפולשת לחצר לסוכה שהיא על גבי אכסדרה ממש כי מאחר שיש לה ד' קורות סביב כמו שעשוי לאכסדרה אם כן אינה דומה כלל לקפנדריא ואינה מחלפת במצוי מפולש וק"ל אי נמי מאחר שסתם אכסדרה סמוכה לבתל הבית וא"כ היכא שיש לה שתי מחיצות עשויה כזה א:

ואיננה עשויה כלל להילוך שאינו עומד פירושו נגד הבית לאפוקי סוכה המפולשת בחצר שפירושה נגד הבית ועשויה להלוך ודו"ק נ"ל:

בד"ה אכסדרה בבקעה כו' אין לדמות כלאים לשבת דאפילו פיאות מותר לכלאים כו' כצ"ל ונ"ב פי' אפילו ענן ד' קונדסין בשדה מותר לזרוע תוכן גפנים וחוצה להן מיד זרעים ולענין שבת אסור לטלטל בתוכה. [בא"ד בפ"ק דעירובין] בדף י"א ע"ש:

דף יט:

גמ' אחוי ליה נראה מבחוץ ושוה מבפנים כזה ב:

רש"י בד"ה כשהשוה את כו' בשוה לפי הנסרים כו' כצ"ל:

בד"ה דאמר מר כו' אבל בולט הוא לצד רה"ר כנגדו נ"ב כזה ג כו' או מן הצד נ"ב כזה ד:

בד"ה לבראי כו' לתוכן אחר שראה כו' כצ"ל:

דף יט:

גמ' דתיניא העושה סוכתו כו' כצ"ל:

שם בשלמא לרבנן לא קשיא אלא לר"א קשיא דתנן כל זה נמחק וצ"ל אימא סיפא ר"א אומר כו'. נ"ב נ"ל:

רש"י בד"ה טיט הנרוק יוכיח שראוי להריקו מכלי כו'. נ"ב והר"ס פי' הרקיק הרכה כמו הרוק:

בד"ה שאם הגביהה מן הקרקע טפח אתרווייהו קאי דאמר'י כו' כצ"ל. נ"ב פי' בין אעושה סוכתו כמין צריך או סמכה לכותל וק"ל:

בד"ה או אם כו' ולכותל בשוה ולא כו' כצ"ל:

בד"ה ר"א אומר כו' דהא פי' אלא קטנה נראית סתמא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה טיט הנרוק כו' דמה יוכיח הוא זה דאזיר נמי בפ"ע לא ואין זה יוכיח כו' למי כיור ולרביעית אינו משלים כו' כצ"ל:

דף כ.

נמ' קטנה עשאה לסיכוך מסככין בה טעמא דעשאה לסיכוך הא סתמא געשה כמי שעשאה לשכיבה ואין מסככין בה כל זה נמחק. ונ"ב נ"ל דלא גרסי' אלא לפי' התנן: ודו"ק:

רש"י בד"ה אלא אמר רב פפא כו' דר"א ה"ק כו' כצ"ל והס"א:

תוס' בד"ה אחת קטנה ואחת גדולה כו' אחת באה מן הקציר אחת באה מן הזיתים כו' והכא נמי כו' כצ"ל:

דף כ:

רש"י בד"ה גדנפא כו' ועשייה לתשמיש כו' כצ"ל:

בד"ה חנניה בן אחי ר' יהושע הס"ד:

דף כא.

במשנה ולפי דרכינו למדנו שהיטן כו'. נ"ב יש ספרים גרסי' במתני' למדנו ב' דברים כו' כמו בברייתא דלקמן וטעות בידם כי כך הפי' במשנה אמר ר"ש לפי דרכינו כלומר שעסקנו בשיחת חולין שלא לשם תלמוד למדנו מדרך בדיחתו עוד דין אחר שהיטן תחת המטה כו' אבל הא דעבדים פטורים מן הסוכה א"ר גמליאל בהדיא וק"ל. אבל בברייתא דלקמן בא ר"ש להשמיע לנו מלתא אנב אורחא שיתן כל א' לב לשיחתו של ת"ח ולא יבטל ממנה שהרי משיחה שלו נשמע ב' דברים א' שהעבדים פטורים וא' שיטן כו' לכך דקדק תלמוד מלתא אנב אורחיה מברייתא ולא ממתני' ודו"ק וכן יראה מפרש"י וכן ברי"ף ורא"ש אינו:

רש"י בד"ה או שרצים כגון חולדות ואישות. נ"ב היא תגשמת בלא עינים:

בד"ה או שאכלתו מלחת שהארץ מליחה כו'. נ"ב ספרים אחרים ארץ מליחה שמתבקע מאליה כגון ארץ מליחה לא תשב ומפרשינן מלחת מקום שמולחין שם מלח ופעמים שזוחלים ממימי המלח במקום אחד ומחמת תוקף המלח געשית הארץ חורים חורים ל"א תולעת שעמד בארץ ומפריכה כמו שמים כעשן נמלחו פי' נמחקו:

בד"ה וכן סואר כו' ויש בהן אהל כו' כצ"ל:

נמ' הגיעו לשילוח כו'. נ"ב נהר שלוח:

רש"י בד"ה אלא שורים שכריסן רחבות ותינוקות יושבין עליהם וכריסן מפסיק כצ"ל. ונ"ב נ"ל לאו דוקא כריסן ממש אלא שדרן וק"ל:

דף כא:

נמ' ונידחים תסוככני ואי בעית כו' כצ"ל וכן ברש"י וכן בתנן:

שם והא ר"ש דאמר סוכה דירת קבע בעינן ואתי אהל עראי ומבטל אהל קבע בהא פליגי כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ובעצמות כו' כל שכן בהמה שכריסה למטה כו'. נ"ב פי' מאחר שכריסה למטה א"כ השדרה דומה לאהל ממש ודו"ק:

בד"ה שאין לה קבע כו' טעמא דמתני' הכא כו' כצ"ל:

דף כב.

רש"י בד"ה ושצילתה מרובה כו' תנינא חדא זימנא כו'. נ"ב פי' מאחר שנאמר כבר חמתה מרובה מצלתה פסולה א"כ מומילא איפכא כשרה וק"ל:

בד"ה רב תני כו' קיימי ושמואל כו' סוכות רב תני כו' כשרה ושמואל כו' רואין ושצילתה כו' הד"א:

בד"ה כנגד צ"ל כנגדה:

בד"ה ותני עלה כו' והכי פירושא כו' מתני' בשיש כו' וכשיעורן טומאה כו' דלא אמרי' חבוט רמי כצ"ל הס"ד והד"א:

בד"ה ביניהם כו' לעליונות כשאין מכוונות טהור וה"ה כשהן מכוונות שעל גבה כו' כצ"ל. ונ"ב פי' על גבה לא איירי דומיא דביניהם דאיירי בטומאה ביניהם ועל גבה דפרש"י איירי לענין כלים והטומאה תחתיה ולא כפי' התנן: ודו"ק. (עיינן במהרש"א) ותדע שגירסתיה היא מתוקנת דלס"א מהו וה"ה כשאינה מכוונת כו' וקאי על האזיר שביניהם שלא יטמאו הכלים מטומאה שתחתיה פשיטא מאחר דכבר פרש"י דלא אמרי' חבוט רמי לטומאה שתחתיה שלא יטמא כל הבית למטה מכח חבוט רמי מכ"ש למעלה דהוי הפסך ביניהם ועוד קשה לגירסתו מאחר דכבר פירש תחתיה ואח"כ עשה פיסקא על ביניהם כי לא תמצא בלשון רש"י חבוט רמי ביניהן א"כ מה צריך תו להזכיר אח"כ ותחתיה טמא כו' אז היה לו לפרש למעלה ועוד למה שינה הלשון וכתב שעל גבה ולא על גביהן כלשון הברייתא אלא רש"י בתחלה מפרש הברייתא שאם הטומאה תחתיהן תחתיה טמא ולא כל הבית ואם הטומאה ביניהן כל הכלים שעל הקורות טהורין חוץ ממה שהוא למעלה כנגד הטומאה דפשיטא שהוא טמא דבוקעת ועולה וכן על גביהן ולא הזכיר רש"י משום שפשוט דהוי כמו ביניהן שוב מפרש רש"י מה שאמר'י לעיל שאם הטומאה תחתיהן שתחתיה טמא ותו לא דאפי' על גבה נמי טהור אפי' הוא למעלה כנגד הטומאה משום דחוץ ומביא ודו"ק היטב:

בא"ד וגרסי' הכי בד"א בשים בהן פותח טפח אבל אין בהן פותח טפח טומאה בוקעת ועולה טומאה בוקעת ויורדת כצ"ל והס"ד:

תוס' בד"ה קורות הבית כו' בד"א בזמן שיש בהן פותח טפח כו'. נ"ב בפי' רבינו שמשון מצאתי לשם דעל רוחב הקורה נמי שייך לשון פותח ע"ש:

מהרשי"ל – חכמת שלמה • סוכה

דף כב:

רש"י בד"ה שתי קורות כו' של ג' טפחים כו'. נ"ב פי' ג' על ג':

בד"ה הא זו כו' דמכשר אלמא כו' הד"א:

תוס' בד"ה הא זה וזה כו' אפי' בפחות מג' כו'. נ"ב פי' אפי' לא שמעת מהם דהוי ראזין אלא בפחות מג' אפי' תוכל ללמוד מדברי ר' יוסי בר יהודה שאפי' בשלשה כו' וק"ל:

בא"ד דהא לא פליגי במאי דלית להו רואין אלא מטעמא דפרישית כצ"ל:

בד"ה אבל בשלשה כו' היתה קורתו משוכה כו'. נ"ב פי' חוץ למבוי:

בא"ד או תלויה כו'. נ"ב כזה*:

דף כג.

תוס' בד"ה על גבי בהמה כו' כדפרשי' לעיל. נ"ב שפי' לעיל אין לה קבע היינו שמטלטלת ע"י המטה א"כ תיפוק ליה הכי משום שאין לה קבע שהסוכה מטלטלת ע"י הבהמה וקרא ל"ל כמו שמסיק אחר כך:

בד"ה ולא גולל כו' הנוגע בתוכו עד ד' טפחים כו' כצ"ל:

דף כג:

רש"י בד"ה ומיחל מעשר שני שהוא יכול לחלל כו' נ"ב פירוש כל מה שיכול לתקן מתקן ואינו סומך על ברירה כן פירש רש"י בפרק מרובה ובשאר מקומות:

תוס' בד"ה דתניא כו' של כותים דכיון דפרושים כו' כצ"ל:

בד"ה שני לנגין כו' למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים אפי' בשבת כו'. נ"ב פי' בקראי דמעשרות כתיב וק"ל:

בא"ד ליתן ללוי והא דלא קתני הכא כו' כצ"ל:

בא"ד ובשבת אין מפרישין כדפרישית. נ"ב פי' אפי' בין השמשות (עיינן במהרש"א):

בד"ה עשרה כו' דמסכת דמאי פ"ז ועוד כו' כצ"ל:

דף כד.

תוס' בד"ה דברי ר"מ כו' דכל המתלקט מברר דבריו בפירוש כצ"ל ונמחק ועומד להתברר ע"י תנאי. ונ"ב טעות הוא כי אינו עומד להתברר בודאי דלמא לא יבא לימי חילול לעולם ודו"ק וכן בכל התנן' [דברמובה] אינו וק"ל:

בא"ד אף אחרון אינו פוסל. נ"ב דין האחרון שנוי במשנה:

בא"ד דלמא אדמייבם חד מייית איךד כו'. נ"ב ומדינא לבתר דחליץ הראשון מצו איךד ליבומי דהשתא מקיימא מוצת יבומי בתרתי אלא גזירה דלמא אתי ליבומי ברישא רש"י:

בא"ד וסוגיא דשמעתין דפ"ב דיבמות כאבוי כו'. נ"ב פי' דמשני התם אדמייבם חדא מייית איךד כו' דמשמע מינה דחיישינן לשמא ימות לזמן מרובה ואע"פ דרבה הוא דמשני התם מ"מ משמע דאבוי קבלה מייניה מדהקשה לו אבוי ורבה השיב לו כך ושתק משמע דקבלה וק"ל:

בד"ה ר' יהודה ור' יוסי כו' בין תולה בדעת עצמו כו' נ"ב פי' דבתולה בדעת עצמו לא אמרי' ברירה ובתולה בדעת אחרים אמרי' ברירה:

דף כד:

רש"י בד"ה הא איכא כו' ופעמים שאף הנוף מן הדופן כצ"ל:

תוס' בד"ה בכתיבה מתגרת כו' מספר כריתות ספר כורתה כו' כצ"ל:

בד"ה על מנת כו' והא אם מת אביו או מכרו נמחק או מכרו. ונ"ב וכן בתנן' דגטינן ועירובין אינו כי לא פריך מייניה וק"ל (עיינן במהרש"א):

דף כה.

רש"י בד"ה והוא מארבע כו' בית סאתים וכן כו' הד"א:

בד"ה שלוחי מצוה כו' ואפי' בשעת חנייתן. נ"ב פי' אף בלילה:

תוס' בד"ה שהרי נאמר כו' שאר אכלים כיחזקאל כו'. נ"ב פי' א"כ גבי תפילין נמי ניעבד שאר אכלים כיחזקאל אבל לא להיפך ודו"ק:

דף כה:

תוס' בד"ה משום דלא מטא כו' אפי' לאחר חצית לא קשה דמת מצוה שאני כו' כצ"ל:

דף כו.

תוס' בד"ה משום בקי כו' אין הלכה כך כדפרישית שם כצ"ל:

בד"ה היטן בתפילין כו' ור' יעקב לא חייש דלמא ממליך. נ"ב וחכמים חוששין וה"ק אין ישנים שינה שיבא לידי קבע דהיינו בלילה דלמא ממליך וק"ל:

דף כו:

תוס' בד"ה ולא בירך אחריו כו' מלתיה דר' יוחנן אמר. נ"ב פי' כמו זאת אומרת וק"ל:

דף כז.

מתני' חוץ מלילי יו"ט ראשון של חג כו'. נ"ב לילי הוא כמו ליל אלא שהוא דבוק וק"ל וכן לילי האחרון של חג בפ' גולב וערבה:

רש"י בד"ה חזר בו כו' חוץ מלילי יו"ט הראשון כו'. נ"ב נ"ל דה"פ חזר בו ר"א מי"ד סעודות בסוכה ולא קאי אלא על לילי יו"ט הראשון ואע"פ שאותה סעודה בע"כ צריכה סוכה מ"מ חיובא דיו"ד לאו בסוכה תליא אלא ילפינן מלילי פסח דצריך אכילה ומאחר דצריך אכילה אי אפשר לקיימה בלא סוכה ומ"מ עיקר מצותה תלוי באכילה ומש"ה יכול להשלימה באכילת סעודה אחריו באין שהיא אבל אי הוה מצריך ר"א יו"ד סעודות בסוכה א"כ ע"כ מתשבו כעין תדורו נפיק דצריך יו"ד בסוכה ועיקר חויבייהו בסוכה תליא וא"כ איך מועיל השלמה כו' ודו"ק (עיינן במהרש"א):

מהרשי"ל – חכמת שלמה • סוכה

תוס' בד"ה תשבו כעין תקורו כו' למצה כשהוא תאזה. נ"ב נ"ל שזה הביאו התוס' לפסק הלכה שיחמיר האדם על עצמו לאכול בליל הראשון לתאזה כמו בליל פסח וכן מאי שאמר אחריו צריך כזית דגן צריכא נמי להחמיר כמו שמשמע אח"כ מדברי התוס' שאינו יוצא במיני תרנימא וק"ל:

בד"ה אי בעי אכיל כו' אפשר בבישרא ופירי דאין בהן בהמ"ז כו'. נ"ב אבל בתוס' פ' שלשה שאכלו פסקו התוס' בשם ר"י דצריך פת ביו"ט כמו בשבת וחזור ביו"ט כמו בשבת והא דקאמר הכא אי בעי לא אכיל היינו כשירדו גשמים לאפקוי בליל הראשון צריך כזית דגן אפי' ירדו גשמים וכן דעת הרא"ש לשם וכן מסקנת הטור:

בד"ה במיני תרנימא כו' ואין ללמוד מכאן כו'. נ"ב וכן פסק הרא"ש:

דף כז:

רש"י בד"ה ויצא שלא רצה להתיר את הדבר. נ"ב ס"א שלא יאמרו התיר את הדבר ונ"ב נ"ל עיקר:

תוס' בד"ה כל האזרח בישראל כו' כיון דכתיב לך כו'. נ"ב פי' כל היכא דכתיב לשון לך אם נתמעט בו שאולה ה"ה דאיתמעט ביה שותפות דמיניו כמה כה"ג בראשית הגז דגנך שדך (עריסותיכם) דממעטינן שותפות אף דלא שייכי שם שאלה וק"ל א"כ אי הוא ממעטינן הכא גבי סוכה שאולה ה"ה שותפות וא"כ היכא מקיימא כל האזרח בישראל אלא לך לא בא למעט לא שאולה ולא שותפות ואינו בא אלא על גזולה יק"ל:

בא"ד דדרשין מיניה כפ' לולב [וערבה] כו' כצ"ל:

בא"ד מדכתיב תשבו כעין תקורו שותפין כו' נמחק שותפין. ונ"ב נ"ל טעות דמסתמא ר"א פוסל בשותפות כמו שפוסל בשאולה וממעטינן מלך דהא מוקי כל האזרח לדברים אחרים ועוד וכי ברירה ליה כל כך דרך דירה בשותפות בשלמא מה שאדם עושה סוכה אחת לכל בני ביתו הוא דרך דירה אבל לא בענין אחר ועוד א"כ מאי פירשו התוס' לעיל דבחנם דחק רש"י דממעטים שותפות כו' הא תשבו כעין תקורו מרבי שותפות אלא על כרחך ט"ם (עיין במהרש"א):

בא"ד ומה שנהגו כו'. נ"ב זה דברי רשב"א וכן כתב הסמ"ג:

דף כח.

גמ' ראוין שתשרה עליהם שכניה כו'. נ"ב ראוין שתשרה כו' אלא שעון הדור גורם ואין הדור ראוי לכך שתעמוד להם חמה כיהושע ולמשה נמי עמדה חמה דנפקא לן אהל אהל אלא משום דאין חשובים כל כך כמשה תלאן כיהושע:

דף כח:

גמ' לחינוך בדרבנן הוא כו' כל שניעור ואינו קורא אימא אימא גדולים נמי כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה ופרכינן אימא גדולים נמי כו' כצ"ל:

בד"ה מעשה לסתור דהא קטן כו' כצ"ל:

בד"ה ומשני בסוכה כו' ומחטכו על בוריו. נ"ב קצת נראה שזהו לפי הסלקא דעתא של המקשה אבל לא לפי האמת ודו"ק:

דף ל.

גמ' ויבריחו עצמן מן הגזול כו'. נ"ב נ"ל דגרסי' דוקא הגזול ולא גזל דהכא קאמר שיבריחו עצמן מן הגזול כבר בידם וקנינו להם דומיא דעולה להקב"ה אף שכבר קניו לו והוא שלו כדפרש"י ודו"ק:

רש"י בד"ה אף גזול כו' ביואש דאשמעינן ליה כו' כצ"ל:

בד"ה כי זבניתו כו' לאגוד בהן להושענא כצ"ל. ונ"ב פי' שתהיה עצמה להושענא:

תוס' בד"ה כי יקריב מכס כו'. והא דמיייתי הכא קרא דמכס אע"ג כו'. נ"ב והשתא לא קשה א"כ קרבנו אמיא צריך לאחר יאוש הוא דאתא והיינו רבא דדריש התם מקרבנו וגו' ויליף ליה מיניה דיואש כדי לא קני כמו עולא דלעיל מיניה דיליף מוהבאתם את הגזול וגו' ולא ס"ל טעמא דמצניה הבאה בעבירה אלא משום דיואש לא קני ומההוא קרא קא יליף דיואש לא קני וכן מביאין התוס' לקמן:

בא"ד היה מוקמינן מכס להך דרשה כו'. נ"ב פי' אלמא דמכס הוא פשוט ומסתבר להך דרשה וק"ל:

בד"ה הא קנייה ביואש כו' ועולא נפקא ליה כו'. נ"ב פי' לעולא נמי קשה דנפקא ליה דיואש כדי לא קני מוהבאתם את הגזול ולא ס"ל טעמא דמצניה הבאה בעבירה וק"ל:

בא"ד בין נודעה כו'. נ"ב אחטאת גזולה קאי התם:

בד"ה מתוך שיוצא כו' הכא דוקא שהוא מדרבנן כו'. נ"ב פי' ביום שני בגבולין וק"ל:

דף ל:

תוס' בד"ה וקרקע אינה נגזלת כו' בפ"ק מדכתיב כו' קרקע נמי הרי נתייאש בו הלוחך כמו גבי כו' קוצרו אפי' במועד כו' אבל בר יעקב בשם ר' יוחנן כינו מתני' מותר לקוצרו במועד כו' כצ"ל. ונ"ב כינו פי' שהוא מכנה כמתני' מה שאמרו קוצרו במועד לא חויבא קאמר אלא דמותר לקוצרו וכשרוצה לקוצרו ישכור פועלים כו' וק"ל:

בא"ד ולא ישכור אפי' לאחר המועד כו'. נ"ב פי' א"צ להשכיר יותר משליש אפי' לאחר המועד וק"ל:

בא"ד נוטע לרבים חייב כנוטע בתוך כו' כצ"ל. ונ"ב פי' בערלה:

בא"ד פטור בגזל קרקע כו' לחייב כנוטע לתוך שלו כו' כצ"ל:

בא"ד ואם מסקנא הוא דיש יאוש כו'. נ"ב פי' אע"ג שהגירסת ירושלמי היא משבשתא וכן האמת וא"כ אין להקשות ממנה ואף אם תדחק עצמך לקיים הגירסא ולתרצה בשינויים דחוקים וא"כ תהא המסקנא לשם שיש יאוש אפי' להקל אלמא דאפי' מדאורייתא אמרי' יש יאוש לקרקע א"כ בע"כ צריכין אנו לאוקמה בשנשתקע כו' ומשום הכי יש יאוש ובפי' ר"ש בזרעים בפ"י דכלאים כתב בהאי לישגא ואם מתקנה היא צריך לאוקמה בשנשתקע כו' והיינו כמו שפירשתי וק"ל:

בד"ה ולקנייהו בשינוי השם כו' והשתא ניחא הא דקאמרינן התם כו'. נ"ב פי' השתא דקאמרי' דאפי' שינוי השם היכא דחזור לברייתו אינו קונה אלא היכא דאיכא יאוש גביה וק"ל:

בא"ד תקשה ליה אמתני' דלולב הגזול כו' כצ"ל. ונ"ב אע"פ ששינוי השם דהכא איירי עם היאוש מ"מ מצי למיפרך שפיר אמתני' דגזול דסתם גזילה יאוש בעלים וק"ל (עיין במהרש"א):

דף לא.

גמ' ומאי טעמיה דר' יהודה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אבל גזל עצים כו' ומדאורייתא לא קני כו'. נ"ב א"כ הוה שאולה לגביה מאחר שלא קנה ואין לומר דהוה כשאר מטלטלין הנגזלין דקיימי ברשותיה דמרייהו קדמאי אבל הכא שגזל עצים ובנה אותם במחובר לקרקעיתו א"כ הוי שאולה מדאורייתא ללא קנה העצים אלא מדרבנן משום תקנה וא"כ קרא למאי אלא לסוכה העשויה בראש העגלה דשייך לגביה גזולה ולא שאולה ודו"ק (עיין במהרש"א):

דף לא:

תוס' בד"ה הירוק כו' שדומה לאינד"ה בלע"ז דתנן התם בפ"ק כו' שהוריקן באבנים כו' מעבירות שצדיק ונתביישו כו' כצ"ל:

בד"ה דבר הדר באילנו כו' כן עזאי כו'. נ"ב נ"ל ר' אבהו:

דף לב.

גמ' אמר רב נחמן לצדקין כו'. נ"ב נ"ל שזהו רב נחמן בר יצחק או גרסי' רבה ודו"ק:

רש"י בד"ה דאיפרוד איפרודי כו' ואין מוצמצמין עם השדרה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה באשירה דמשה כו' וע"כ צריך לאוקמי כו'. נ"ב פי' ומיהו ע"כ וכן בתוס' דכיסוי הדם וק"ל:

בא"ד לפי' ר"ת נמחק לפי'. ונ"ב נ"ל כפי' ר"ת וכן מצאתי בתוס' דכיסוי הדם ודו"ק:

בד"ה נחלקה התיומת כו' היאה דמתיים בהו כו'. נ"ב ובאשר"י מפרש אי קאי נמי על כל גב וגב שכפולה מאחוריו או על האמצעי לחוד קאי ע"ש:

דף לב:

גמ' לולב יוצא מן ההדס כו'. נ"ב צ"ע אמאי קאמר כדי שיהא יוצא והיינו כפי' רש"י שהוא גבוה כו' ובמתני' תלי טעמא בעגנוע וצ"ע:

שם גופא שיעור הדס כו'. נ"ב קצת קשה לשון גופא כי להכא אין לתרן כמו שתירץ רש"י לעיל בדף י"ד ע"ש:

שם לא דק והיינו לחומרא לא דק כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה עבות שלשה כו' שוטה הם והוא אומר כו' הד"א:

בד"ה ענף עץ עבות שכולו ענף כו' כצ"ל:

דף לג.

רש"י בד"ה רבינו רבי צ"ל רבינו רב. ונ"ב וכן בס"א ועיקר וכן פרש"י בבכורות בסוף אלו מומין דף נ"א וכן בפ' בא סימן (נדה דף מ"ט):

דף לג:

גמ' מאי כשר ולאשחור אימת כו' ונדחה דחזור ונראה כו' כצ"ל:

דף לד.

רש"י בד"ה עשר נטויעות כו' ממטע י' לבית סאה כו'. נ"ב ממטע נ"ל לשון נטויעה וק"ל:

תוס' בד"ה בית הכנסות כו' ויאירי דנקט מצא א' כו'. נ"ב פי' מאחר שרבותא הוא להכשיר אפי' בצד א' א"כ ממילא מב' צדדין טריפה וק"ל:

דף לד:

תוס' בד"ה ולדרוש להו כו' דאקפיה רבינא מארבע רוחותיו. נ"ב פי' שארבע שדות היה לו לרבינא סביבות שדה של רוניא ונדר רבינא כל שדותיו ורוניא לא היה רוצה לשלם לו וק"ל:

בא"ד לפי מה שגדר מה כו' כצ"ל:

דף לה.

גמ' אל תקרי הדר אלא אידור שכן בלשון יוני קורין למים אידור כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה הרי מסיקה כו' (ביבמות כו') מכלל דבת אורו הוא. נ"ב זה לא היה ולא נברא אלא במס' שבת פ' במה מדליקין חד מאן דאמר יליף התם מלך שלך תהא להסיקה וחד יליף מדכתיב גבי תרומה תתן לו ולא לאורו פי' שאין תורמין מן הטמא על הטהור שאז לא תתן לכהן שום דבר אלא לאורו שיכול להסיקה כו' מכלל דבת אורו היא כך פרש"י:

תוס' בד"ה לפי שאין בו כו' ומאן דפסל היינו מדרבנן צ"ל ומאן דמכשיר היינו אליבא דרבנן. ונ"ב נ"ל זה טעות בע"כ דאי מדרבנן פסול ומדאורייתא לא פסול דר"מ לית ליה ממון גבוה אלא מדרבנן א"כ למה פטור מעשר שני מן החלה בירושלים כדאמר בסוף חלק וק"ל אלא ט"ם הוא וקאי על המשנה וכך ראוי להיות כמו שהנהגתי ודו"ק (עיין במהרש"א):

בא"ד מעשר שני בגבולין כו'. ונ"ב פי' מעשר שני בגבולין א"כ מאן דצריך היתר אכילה ולא דין ממון הכא נמי מכשיר דהיתר אכילה יש לה ע"י פדיון ודין ממון ליכא שהרי סוף סוף ממון גבוה הוא לכ"ע ואסור לקדש כו' והא דאמר רב חסדא בסוף חלק אהא דפליגי ר"מ ורבנן במעשר שני לענין חלה לא שנו אלא בירושלים אבל בגבולין דברי הכל פטור ע"כ בעל כרחך סבר כמאן דאמר דהכא דבעי דין ממון ולא סגי בהיתר אכילה וק"ל (עיין במהרש"א):

דף לה:

תוס' בד"ה אתיא לחם לחם כו' ולא פטרינן ליה מדכתיב עריסותיכם. נ"ב פי' בודאי טבל וק"ל:

בסה"ד ילפינן עיסה דשותפין. נ"ב פי' לחיוב חלה אלמא דזהו קרי עריסותיכם וה"ה למצה וק"ל:

דף לו.

רש"י בד"ה תני עולא כו' של מחט ונקב כו' הד"א:

בד"ה שבני אדם מוציאין לזריעה כו' אע"פ ששומרו במחובר כו'. נ"ב פי' הניחון:

תוס' בד"ה ניטלה בוכנתו כו' חוטמו ספק כו'. נ"ב פי' לא איתפריש ל:

תוס'

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

תוס' בד"ה ובשבת צ"ל בשבת שלש אבנים מקורזלות מותר להכניס לבית הכסא כו' כצ"ל:

בא"ד אתא ר' אבא נחר ליה כו'. נ"ב פי' בבית הכסא דלא הוה פתוח דלת אלא כך היה המנהג מי שרצה ליכנס לבית הכסא היה נוחר ואם היה שם אדם היה נוחר כנגדו רש"י:

בא"ד לעיל מיינה ליעוול קיסם כו' נגג אכן לא משמע כו' כצ"ל:

בד"ה כל דין כו' לא מצא עצים לשורפו כו' ובהוא קי"ל כו' כצ"ל:

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

כצ"ל

דף מג:

גמ' כי אתא רבין וכל נחותי נ"ב בספרים ממויקים לא כתוב נחותי ימא אלא נחותי וכן יראה מדברי רש" י:

שם ר' אלעזר אומר בלולב ר' שמואל בר נתן אמר ר' חנינא בערבה כצ"ל:

רש"י בד"ה הכירו צ"ל והכירו כו':

בד"ה כאן צ"ל כיון כו' דידהו לדידהו כו' הד"א:

תוס' בד"ה לא איקלע כו' ללא אתי תקעתא בשבת כו' כצ"ל:

דף מד:

רש"י בד"ה והא א"ר יוחנן כו' מחמת מרדיו שהרג אדם א' כדאמרי' כו' אלמא ס"ל לר' יוחנן ללא נשתכחה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אמר ליה ר' יוחנן כו' דמעלה דרבנן היא כו'. נ"ב אבל מותר מה"ת ליוכנס נמי בין אולם למזבח וא"כ ה"ה זר שרי מה"ת וק"ל:

בד"ה והא א"ר יוחנן כו' ללהק היא משלהם היא. נ"ב פי' ישראל מעצמן נהגו כך מימי הנביאים אחרונים אבל מעולם לא נצטוו על כך כי אינה מה"ת ומן הלכה ודו"ק:

דף מד:

תוס' בד"ה כאן במקדש כו' דר' יוחנן אמר יסוד נביאים כו'. נ"ב זהו כפרש"י אבל לפי' ר"ת ע"כ הכי קאמר כאן במקדש פי' פלוגי ר' יוחנן סבר יסוד נביאים דהיינו הלכה למשה מסיני ושכחום וחזרו ייסדום ור"א סבר מנהג נביאים אבל בגבולין אף ר"י סבר מנהג נביאים דו"ק ותשכח וצ"ע:

בא"ד ובין בזה יכולין לברך לקרות כו'. נ"ב וה"ה לגמור מטעמא דלעיל וכן פי' הרא"ש רק מהר"ם מרטונבורג חולק עיין בטור:

בא"ד על כל צרה וצרה שלא תבא עליהן וכשנגאלין אומרין אותו על גאולתן ולכך נקט כו' כצ"ל. ונ"ב פרש"י לישנא מעליא נקט כלומר אם ח"ו תבא עליהן צרה וכשיושעו ממנו אומרין אותו על גאולתן כגון חנוכה:

דף מה:

רש"י בד"ה אני והו כו' אלף דמאחריהם כו' כצ"ל:

בד"ה מיד תינוקות כו' לולבי הקטנים מידם בשביעי כצ"ל בד"ה עלה אמה כו' ומלאוהו סיד וקוניא כו' נ"ב פי' חיתוך אבר:

בא"ד ומילאוהו חלוקי אבנים כו'. נ"ב פירוש אבנים שלמות וחלקות בלי פגימה:

רש"י בד"ה אין לו מקום כו' לאכול שם ביו"ט האחרון כצ"ל:

תוס' בד"ה וחוררין כו' דהכא דחזרתו על כו' כצ"ל:

דף מה:

רש"י בד"ה בשעת פטירתן כו'. נ"ב מדברי רש"י יראה שלא כתוב במשנה בשעת פטירתן כו' אלא מדברי סתמא דתלמודא הוא והוא מן התוספתא וכן בס"א אינו במשנה וכן מוכח מעין יעקב ע"ש:

גמ' נהגו תרי מיני חד שמיא ששון וחד שמיא שמחה א"ל שמחה לששון אנא עדיפנא מויןך דכתיב שמחה יששון ליהודים א"ל ששון לשמחה אנא עדיפנא מויןך דכתיב ששון ושמחה ישינו א"ל שמחה לששון חד יומא שבקוך ומלו בך מיא דכתיב ושאבתם מים בששון א"ל ששון לשמחה חד יומא שבקוך ושוויין פרוונקא דכתיב כי בשמחה תצאו כו' כצ"ל:

שם חזן מן העולה לג' דברים שעולין דרך שמאל וחוזרין על העקב כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה שהיין והמים מגולין היינו טעמא דפסולין לגבי מזבח דחיישינן שמא שתה כו' כצ"ל והשאר נמחק:

ד"ה חד יומא כו' צ"ל קודם דיבור פרוונקא כו':

בא"ד חד יומא שבקוך יפקיענך מן השמים כצ"ל:

בד"ה ומקיפין כו' של כבש שהיא לשמאלו כו' במס' זבחים כצ"ל ונ"ב בפ' קדשי קדשים דף (ל"ח ס"ב):

דף מו:

גמ' נכנס לישב בה אומר לישב בסוכה כו' כצ"ל:

שם מאי ממעט זמן אימא ממעט נס נס כל יומא איתיה כל זה נמחק ונ"ב בס"א אינו וכן נ"ל כי אין כאן מקומו:

רש"י בד"ה הרואה נר חנוכה כו' צריך לברך הס"ד ואח"כ מה"ד על הראשונה מברך שתים כו' והד"א נ"ב כך הוא נקוד בס"א אבל יכול להיות נ"ב (להיות) לברך על הראשונה פי' אותה שראה בראשונה יק"ל:

תוס' בד"ה העושה סוכה לעצמו כו' עליה שמחה כו' נ"ב ומילה צערא דינוקא וק"ל:

בס"ה דאתי מזמן לזמן נ"ב ופסק מהרא"י בתה"ד דדברי רב שרירא ליתא מקמי כל המחברים:

בד"ה הרואה נר של חנוכה כו' שאין העושה מברך נ"ב פי' ולישב בסוכה אין שייך לעשות אפי' רואה אחד שישב בסוכה כמו שהכא אין שייך לברך להגליק אלא שעשה נסים וא"כ צריכים אנו לעשות ברכה אחרת מה שאין העושה מברך וזה לא יתכן ודו"ק ומברכת שהחיינו לא קשה מידי אע"פ שהעושה מברך בעשיית סוכה לא קשה כי אין שייך שהחיינו היכא ללא שייך ברכה אחרת ודו"ק ועוד העושה נמי יכול לסדר אותה על כוס של קידוש ודו"ק. (עיין במהרש"א):

דף מו:

גמ' רב אמר כל א' וא' יוצא בו ואוכלו למחר ור' אסי אמר כל א' וא' יוצא בו ואוכלו לאלתר כצ"ל ונ"ב כן מצאתי לפי גי' רש"י לאפוקי לפי גי' התוס' עיין בפ"ק גבי עיטרה בקרמים:

רש"י קודם ד"ה קס ר' זירא צ"ל הדבור קס אבזה דשמואל בשיטתיה דלוי חזר מדבריו ואמר אף בשמיני אסור קס ר' זירא בשיטתיה דשמואל דאמר כו' כצ"ל:

בד"ה ובפלוגתא כו' היכא עבדינן כו' כצ"ל:

דף מז:

רש"י בד"ה טעונין קרבנות לעצמן כצ"ל:

תוס' בד"ה הכא כתיב כו' והאי בתרא כתיב כמשפטם ואין כו' כצ"ל:

בד"ה לינה ללון לילה כו' מתחלת הרגל יבשל בו כל הרגל כו' כצ"ל ונ"ב פי' ואינה צריכה מריקה ושטיפה משום נותר:

דף מט:

רש"י בד"ה וכבש נמחק וכבש וצ"ל ויסוד:

בד"ה וריבוע שאינו מרובע אם כו' והכבש הוא פניו של מזבח כו' כצ"ל והד"א:

בד"ה ושורפין כו' ואשם ושורפין כו' הד"א:

תוס' בד"ה שכל מזבח כו' ובסידא פלוגי בה תנאי כו' נ"ב פי' היכא דנפגמה סיד המזבח ולא אבנים וכן איתא לשם בהדיא בגמ' דדוקא בסיד הוא דפלוגי ע"ש:

בא"ד א"א לשבר בלא פגימה ואין כאן כו' כצ"ל:

בא"ד וכן הא דקאמר רשב"ג התם משחרב בהמ"ק ניטל טעם הפירות מסתמא בבית שני קאמר שחרב בימיו ובטל השמיר היינו לאחר בית שני כל זה נמחק:

בא"ד וכן הא דקאמר רשב"ג אח"כ במשנה משחרב בהמ"ק כו' חורבן בית שני שחרב בימיו ועוד תדע כו' כצ"ל:

בא"ד כדכתיב במלואותה נ"ב פי' שיהיו מלאין ושלמים ולא חסרים וק"ל:

בא"ד ואמר שמיר שבו בנה שלמה כו' נ"ב פי' ולא אתי שמיר דשלמה לאבני אפוד כמו שמוקי ר' נחמיה וק"ל:

דף מט:

רש"י בד"ה אתיא קדש כו' הוצאתו ושריפתו כו' נ"ב וי"מ המקשן לא פריך על הוצאה מאי משמע ללא צריך קרא אלא מסברא נוכל לומר דס"ל לתנא אף בלא קרא וק"ל:

בד"ה פוקקין כו' כצ"ל:

בד"ה שבר לשון שכרות ושמחה ונסיכה. נ"ב מה שפרש"י כך לפי שאינו נופל על המזבח לשון שביעה ושכרות וק"ל:

בד"ה הוצאת המת כו' דעבדי כן וכן מפרש כו' כצ"ל:

בד"ה דברים שדרכן כו' וידועין הוציאה משל מי והיינו כו' כצ"ל:

דף נ.

גמ' וגזירה שמא יאמרו כו' כצ"ל וכן אח"כ:

רש"י בד"ה חזקיה כו' חזי דמנסכי כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אי מיייתי כו' וא"ת כו' כיון שנתמלאה שלא בזמנה איך יפסל בלינה דכלי שרת כו' כצ"ל והשאר נמחק:

בא"ד ומפסלו בלינה סוף סוף מאחר כו' ימים רבים אין בכך כלום כו' ובגדי כהונה במלוי וא"ת והלא צלוחית כו' כצ"ל:

בא"ד לפסול בלינה וביוצא כו' נ"ב פי' לשון הגמ' מקדש לפסול ותו לא מידי וק"ל:

בא"ד ובסוף פ' מזבח מקדש מפרש בקונטרס אבל מקדשין ליפסל אם יצא כו' יש לו מתירין משקרבו מתיריו אין לו מתירין כו' כצ"ל:

בד"ה חזקיה אמר כו' חזקיה אמר קדשו מ' כו' נ"ב פי' בסתמא פלוגי שלא אמר לקדשו מ' מתוך פ' דבזה כ"ע מוודו דקדשו וכן אי אמר לא ליקדשו מ' אלא פ' כ"ע סבירא להו דלא קדשי כן איתא לשם בגמ' ע"ש:

בא"ד וכי מהדר ליה לקומן לדוכתיה ליקדש וליפסל כו' נ"ב פי' לכלי ראשון וק"ל:

בא"ד אבל מהך קשה שאין שיעור למים ואפ"ה אין מקדשין כו' כצ"ל ונ"ב וא"כ ראוי כל המים להתקדש מדעת וק"ל. (ועיין במהרש"א):

דף נ:

גמ' מנא אמינא דבהא פלוגי כו' ומאן דפסיל סבר אין דנין כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה בשיר של קרבן כו' בשעת ניסוך המים כו' נמחק המים ונ"ב טעות הוא כי לא היה ניסוך המים אלא בחג:

בד"ה בפה הלויים כו' גדול ה' ומהולל מאד כו' כצ"ל:

בד"ה מאן דמכשר כו' כצ"ל:

בד"ה אין דנין כו' שצפה המלך זהב כו' קולו ערב ומאן דמכשר כו' הד"א וכצ"ל:

בד"ה מיעטו של חרם דע"כ מיעוטא למעוטוי אתא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה וחד תני כו' וכן בפ' משלין כצ"ל:

בד"ה ורבנן סברי כו' ורב יוסף דהכא איתותב מצרייתא כו' נ"ב פי' ולמה לא איתותב ממתני' וק"ל. (עיין במהרש"א):

בא"ד מודה דשבת צריכה התירו כו' כצ"ל ונ"ב פי' שבות שיש בו צורך התירו חכמים:

בא"ד דרבנן לא גזור במקדש ובמילוי המים כו' נ"ב פי' אפי' תאמר שהוא נמי מדרבנן מ"מ לא גרע מאחר שיש לו אסמכתא מקרא:

דף נא:

גמ' בית ציפוריא מעמעום הוי כצ"ל וכן ברש"י. שם אפי' עבדים נמי אי כו' כצ"ל:

שם מ"ט דמאן דאמר עיקר שירה בכלי כו' נ"ב פי' דבהכרח תנאי פלוגי כו' דלעיל דייק דכ"ע עיקר שירה בפה ור' ירמיה מוקי פלוגתא דר' יוסי בר יהודה וחכמים בשיר של שואבה אבל של קרבן דברי

מהרשי"ל – חכמת שלמה · סוכה

הכל עבודה היא אלמא דשירה בכלי ודו"ק:

רש"י בד"ה עבדי כהנים היו משנה במס' ערכין היא על אחוזי כלי שיר כו' כצ"ל:

בד"ה ניומא תהיו תוֹיבְתָא דרב יוסף נמי בהא כו' כצ"ל:

דף נא:

גמ' אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דלקבל סידא כו' נ"ב נ"ל ה"פ כדי שיקבל הסיד ואח"כ רצה למישעי הסיד בדהבא ומש"ה גרסו' בריש ב"ב סבר למשעייה בדהבא ורבנן אמרי ליה שבקי פי' שלא ישעוהו בסיד ואפשר שכן היה נמי יפה יותר בא' נכנס וא' ייצא שדומה לאדונתא דימא ודו"ק:

שם כנגד ע"א זקנים כל אחת ואחת כו' כצ"ל:

שם אמר ההוא גברא הוא דשער נפשיה למיתי ספינתא בי' יומי ודלי זיקא כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה שעליהן הלויס עומדין בכלי שיר לשמחת כו' כצ"ל:

בד"ה עד שמגיעים כו' וכשהיו נכנסין למקדש:

בצ"ל:

בד"ה מרמירא שייס צבוע כו' צ"ל שישא שייס צבוע:

ד"ה שישא שייס לבן צ"ל ומרמרא שייס לבן:

בד"ה ככרי זהב גרסו' נ"ב לאפוקי דיגרי בס"א:

תוס' בד"ה קרא גבר כו' שמקרות הגבר הולכין כו' נ"ב פי' כעלות השחר עיין בפיו כמשניות בפ"ק ליומא:

בא"ד אי מקרות הגבר ועד צפרא נ"ב פי' האיר המזרח דהיינו עליית השמש ועי' בהל' ביאת המקדש פ"ה:

בא"ד פסלה בלינה או לא נ"ב פי' אם נפסל האדם באותה עגילה לענין שצריך עוד ליטול פעם שנית כהאיר כמזרח וק"ל:

בא"ד אפי' סלקן הכיור נ"ב פי' מן הבור:

בא"ד קרות הגבר והדר משקע ליה כו' כצ"ל:

בא"ד והיה מאיר היום כו' נ"ב פי' האיר המזרח דלעיל (עיין במהרש"א):

בד"ה והיו בה כו' דתנן בפ"ק כו' כצ"ל:

בא"ד שאותה קתדרא היתה כו. נ"ב פי' אחת היתירה על ע' וק"ל:

בא"ד היתה למופלא שבב"ד נ"ב דומיא דמרע"ה התם וק"ל:

דף נב.

רש"י בד"ה שעסקוין כו' תורה כו' כאן כו' הד"א:

בד"ה של בוכיב עבדיש שקורין אירגו' נ"ב [שפי"ן בל"א]:

בד"ה כי הוו כו' וכן והגיעו כו' וזו לכאן כצ"ל:

תוס' בד"ה וכיון שהגיע כו' ורב כהן צדק כו' כצ"ל:

בד"ה אם ברזל הוא כו' קשה בפ' אחד כו' שבת בפ' אר"ע כו' מה סלע מתחלק כו' כצ"ל:

דף נב:

גמ' קראו הלך ולבסוף כו' ואלו הן כשדים וישמעאלים גלות ויצה"ר כו' כצ"ל ונ"ב גלות שייך אחר ישמעאלים וכן מצאתי בספרים מדויקים:

רש"י בד"ה באטב"ח כו' נ"ב באטבח אלפא ביתא הוא א"ט ב"ח ג"ז ד"ו הרי עשיריות י"ן כ"ף ל"ע מ"ס הרי מאות ק"ת ר"ש הרי חמש מאות נשאר ה"ן שלא היה לה"א בן זוג בעשיריות ולא לנו"ן במאות לפי סדר האותיות וחבדרם יחד נמצא כי ע"ב הגירסא ברש"י בספרים מדויקים וכן הביאו בפיו ע"י יפ' זה שכתב בספרים שלנו הוא פי' הערוך ולא של רש"י והוא מונה אותיות הכפולים אחר ק"ר ש"ת ק' ס' ק' ק' ק' פי' ואז יהיה הך' פשוטה ה' מאות ומ' סתומה ו' מאות והנו"ן פשוטה ז' מאות וממילא פ"א פשוטה ח' מאות והצ' פשוטה ט' מאות א"כ ק"ן הוא אלף וכן ר"ף ש"ן ת"ס וק"ל. רק הך' פשוטה נשארה בלי חיבור אבל קשה לי לפי' הערוך שלא מצינו בכל אותיות שאר אלפ"א בית"א שישמשו בו אותיות כפולות אם לא באלפ"א בית"א האמיתית ועוד קשה למה ה' אחרונה של סהדה מתחלפת במקום נו"ן פשוטה מאחר ששי"ן מתחלפת בנו"ן פשוטה וק"ל ועוד קשה הך' פשוטה נשארת בלי חיבור כלל לא באותיות ממש ולא בין אותיות כפולות ודו"ק אבל לפרש"י שאינו חושב האלפ"א בית"א עם הכפולים כדרך כל אלפ"א בית"א הנאצלים א"כ לא קשה מידי וכן נ"ל עיקר:

בד"ה חרשים כו' להשתלח וכהן צדק הוא כו' צורף כו' ובבראשית רבה כו' כצ"ל והד"א:

בד"ה ויבאו כו' כצ"ל:

דף נג.

גמ' אם תבא אל ביתי כו' נ"ב זהו אומר בשמו של הקב"ה וק"ל:

שם שדרינהו למחוזא דלזו כו' נ"ב נ"ל דשלמה סבר מסתמא עדיין לא הגיע השעה למיתתם דאי לאו הכי כבר קטליניהו אלא יש זמן מעט לקצם ומש"ה מצער עצמו עליהם כי תאב להם ומש"ה רצה למהר שיביאו כשדים אותם בתוך העיר ודו"ק:

שם דהוה קבדח כו' כצ"ל:

שם הואיל ואדרכתן הכי כו' קפא תהומא בעא למשטפא כו' כצ"ל:רש"י בד"ה ה"ג כו' תבא לביתי כו' ינ"ל כו' כצ"ל:

בד"ה איטלע עשה חיגר לפי כשזוקף גופו כו' נ"ב מבואר בלשון יפה בפ' הקורא עומד (מגילה דף כ"ב):

בד"ה הא והא גרמא ליה כו' נ"ב ופי' הראב"ד הא כדעבד לאחוי הקידה ואיטלע להא דהטויח דברים כלפי מעלה תוס' פ' כיצד סדר תעניות אלו:

דף נג:

גמ' ואנו ליה משתחוים ועינינו ליה מיחלות כו' כצ"ל:

שם מ"ט דר"י אמר קרא ותקעתם תרועה אלמא תרועה היינו תקיעה ורבנן ההוא לפשוטה כו' כצ"ל ונמחק השאר ונ"ב אף שמצאתי כך בפ' אין מערכין מ"מ נ"ל דל"ג לפי מה שפרש"י וגרס אלמא תרועה היינו תקיעה וק"ל אבל אידך קרא ג"כ דריש לפשוטה לפניה ולאחריה כי משנית לא ילפינן מידי ודו"ק:

שם ור' יהודה לפניה ולאחריה מנא ליה נפקא ליה משנית כל זה נמחק ונ"ב בס"א אינו וכן בפ' אין מערכין וכו"ל:

שם כמאן כר' יהודה פשיטא כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה ממשמע שנאמר כו' היכל ה' שהיו עומדים פתח היכל ה' כעשרים וחמשה איש אחוריהם אל היכל ה' וגו' ולא הוה ליה כו' כצ"ל:

בד"ה ט' לתמיד כו' על כל פרק תקיעה ועל כל תקיעה היתה השתחויה וכולון יהיה תרועה באמצע כו' כצ"ל:

בסוף מתני' מונה ד"ה ושלשה לגבי מזבח כשזוקפין את הערבה כדתנן בפ' לולב וערבה לעיל חזקפין את הערבה בצדי המזבח ותקעו והריעו ותקעו:

תוס' ד"ה ר' יהודה כו' ור' יהודה לא חשיב לה כו' נ"ב פי' מאחר שר' יהודה אמר המוסיף לא יוסיף על ט"ו וא"כ ע"כ האי ג' דלהבטול העם חשיב ליה ר"י כאחת ואי הוו כולהו ג' תקיעות למה חשב ליה כאחת הלא ר"י דוקא תקיעה ותרועה ותקיעה חשיב ליה כאחת ודו"ק:

דף נד.

גמ' ולאפוקי מדר' יוחנן כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה שאין תוקעין כו' ולדוכנס לא דחי כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה מ"ד כו' ולענין מילי טובא כו' נ"ב פי' הוה נפקותא אף לרבנן:

דף נד:

גמ' והא אמרת רישא דלא כר' יהודה כו' ואלא מאי שייר כו' כי הוינא בבבב הוה אמרי' הא דתניא ויה"כ כו' ולמטה במזרח ושל מוספין כו' ולמטה במערב ושל ר"ח כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה מפני שעמה כו' כצ"ל:

בד"ה דאי לר"י כו' כצ"ל:

בד"ה זימנין כו' דמתני' הס"ד:

בד"ה לא היו כו' כיוצא בו לענין כל כו' כצ"ל והד"א:

תוס' בד"ה אי משום כו' תימה וכי יעמידנה כר' יהודה כו' נ"ב וקצת נ"ל ליישב דמש"ה השיב לו התרען ואלא מאי שייר ודו"ק:

בא"ד וכן בב"ק בסוף פ"ק ובכתובות סוף פ' אלו נערות אי משום כו' כצ"ל:

בסה"ד מאי שייר דהאי שייר וכה"ג איכא למימר בגזיר בפרק שלשה מינין:

בד"ה אלא ד' ימים כו' שיש עדיין ח' שעות ותתע"ו תלקיס כו' נ"ב פי' לפי שהקביעות ד"ח תתע"ו וק"ל:

דף נה.

רש"י בד"ה ולרשע אמר וכו' למה לך לבא כו' זובח תודה יכבדני ושם דרך אראנו וגו' כצ"ל:

בד"ה אמר רבינא כו' ואומרים השיר לאחר שקרבנו כו' כצ"ל:

בד"ה שמרבה כו' ומתעב כיגורות כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אתקין אמימר כו' לפיכך ראוי להנהיג שכל הארבעה כו' נ"ב ואנו נוהגים כרש"י ובהושענא רבה משנין הסדר:

דף נה:

רש"י בד"ה אמרו משמר שהיו כו' יהויריב ראשון כו' כצ"ל וכן אח"כ:

בד"ה באמורי רגלים כו' בעולות ובחזה כו' כצ"ל:

דף נו.

רש"י בד"ה קיין כו' כל השנויין בתלמוד כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה עד כאן כו' אלא לפי דבריו דבין כו' נ"ב פי' לפי שפסקינן בריש אלו דברים דהלכה כב"ה ומש"ה צריך ליישב לפי דינא דב"ה אף שלא יהא לפי טעמו:

דף נו:

גמ' ת"ר הנכנסין חולקין בצפון כל זה נמחק:

בסוף המסכת אמר אבוי אוי לרשע אוי לשכנו טוב לצדיק טוב לשכנו שנאמר אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו כן הוא בס"א:

רש"י בד"ה דל דל כו' דל רגלים וכדגרסו' בריש כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה בוצינא טובא מקרא משל הדיוט כו' ובלבד שתהא זו נוטה לצד זו וזו נוטה לצד זו וכו' כצ"ל:

פֿני יהושע

דף ב.

בעזרת שוכן את דכא אתחיל לפרש מסכת סוכה

במשנה סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר ופירש"י בגמרא מפרש פלוגתייהו עכ"ל. ומהר"ם ז"ל בחידושויו הוסיף על לשון רש"י פלוגתייהו במאי ומפרש בכוונת רש"י דמפרש בגמרא אי פליגי דוקא בדפנות שאין מגיעין לסכך כו' ע"ש. ולפי הנוסחאות שלפנינו א"א לפרש כן ואפילו לפי נוסחתו נמי שייך לפרש יותר כוונת רש"י דבגמרא מפרש טעמא דר"י ורבנן במאי קמפלגי שכן לשון רש"י בכולה תלמודא אלא דנראה שהוכרח מהר"ם ז"ל לפרש כאן בענין אחר משום לא אשכחן בגמרא דמפרש טעמא דר"י כלל אלא טעמא דרבנן לחוד מפרש ולפענ"ד משום הא לא איריא דכיון דמסקינן בגמרא דכולהו כרבה לא אמרי ההיא ידיעה לדורות וכרבי זירא לא אמרי ההיא לימות המשיח הוא דכתיב וכרבא לא אמרי דלא משמע להו ההיא דרשא כלל משום קושיא דאביי א"כ מצנין למימר בפשיטות דלרבה גופא דטעמא דרבנן מלמען ידעו סבר ר"י ידיעה לדורות הוא דכתיב יכן לר' זירא ורבא אלא דבאמת קשיא לי דבסוגיא דר"פ קמא דעירובין לא משמע הכי דהא מקשה הש"ס התם ולרבה דאמר בין בסוכה בין במבוי טעמא משום היכירא אפלוגי בתרתי למה להו ואי כדפרישית מאי קושיא אטו מי לא איצטריך לרבנן לאשמעינן הא מילתא גופא דטעמא דקורה משום היכירא וטעמא דסוכה משום היכירא דחדא באידך לא שייכא כלל אע"כ דעיקר הקושיא דתו לא איצטריך לאשמעינן באידך דוכתי מילתא דר"י וא"כ משמע להדיא דר"י דמכשיר בסוכה לאו משום דס"ל דלא בעינן הכירא לדורות הוא דכתיב דא"כ לא היה מקשה התם מידי אע"כ דטעמא דר"י בסוכה משום דלעולם איכא הכירא אפילו בגבוה טובא כמו במבוי ולפ"ז צ"ל דמה שכתב רש"י בגמרא מפרש פלוגתייהו כוונתו על אוקימתא דרבא דבתראה הוא ורוב הפוסקים פסקו כמותו וא"כ כיון דמפרש להדיא טעמא דרבנן משום דסוכה דירת עראי בעינן ממילא שמעינן נמי טעמא דר"י דהוא ס"ל לר"י לקמן סוכה דירת קבע בעינן כדאיתא במכילתין בדוכתי טובא כן נ"ל:

מיהו אכתי לא שקטה הקושיא מסוגיא דעירובין דהא בלא"ה ע"כ לית ליה לרבה אליבא דר"י האי י'פותרא דלמען ידעו דהא לא איצטריך האי קרא אלא למעוטי גובה ור"י לית ליה שום פסולא בגובה אפילו גבוה כמה כמ"ש התוספות לקמן וא"כ לא הוי צריך למימר התם ואיצטריך לפלוגי בעירובין מטעמא דאמר התם דהא בלא"ה לא הוי שמעינן לפלוגתא דעירובין מפלוגתא דהכא דאיכא למימר דטעמא דר"י דלא בעינן שום הכירא בסוכה כיון דלית ליה דרשא דלמען ידעו משא"כ במבוי דבעינן הכירא ולעולם דפוסל ר"י למעלה מעשרים וצ"ע ועיין מה שאכתוב בזה לקמן בלשון התוספות בד"ה עד ארבעים אמה ידו"ק:

שם בפרש"י בד"ה ושחמתה מרובה מצילתה המועט בטל ברוב והרי הוא כמי שאינו וע"ש הסכך קרויה סוכה עכ"ל. ולכאורה לפי לשון המשנה דחמתה מרובה מצילתה היה צריך לפרש דע"ש הצל קרויה סוכה והנראה מזה דס"ל לרש"י דדוקא לרבי זירא בשמעתין אית ליה דע"ש הצל קרויה סוכה משא"כ לאינך אמוראי דס"ל דסוכה תהיה לצל יומם לימות המשיח הוא דכתיב לית להו דע"ש הצל קרויה סוכה אלא דאפ"ה פסלינן בחמתה מרובה מצילתה דמסתמא בכה"ג המיעוט מסוכך והרוב אינו מסוכך והו"ל הסיבוכן כמו שאינו ואין כאן סוכה אלא דקשיא לי אם כן בדפנות נמי נימא הכי דכשהפרוך מרובה על העומד המיעוט בטל ברוב והו"ל כמו שאינו ואין כאן דפנות ולקוטטא דמילתא הא קו"ל דכשירה בכה"ג שהפרוך מרובה בדפנות ויש ליישב דדוקא לענין הסכך דכתיב בהדיא וע"ש הסכך קרויה סוכה וא"כ מיעוט זה כמאן דליתא לא מיקרי סוכה שהרי אינה מסוככת משא"כ בדפנות דלא שמעינן להו אלא מדרשא וייתורא דקריא א"כ כיון דבכה"ג מיקרי דפנות בכל מקום כשירין נמי בסוכה כן נ"ל ועיין מה שאכתוב עוד בשמעתין:

וראיתי להר"ן ז"ל שכתב בכוונת רש"י ז"ל דא"א לומר דהמיעוט בטל ברוב והו"ל כאינו מסוכך דהא לקמן פרק הישן משמע דאפילו היכא דלמעלה כי הדדי נינהו נמי פסולה אע"כ מצילתה דלמטה קאמר כמאן דליתא דמי ובאמת היה נ"ל בהשקפה ראשונה לפרש כן מה"ט שהקשה הר"ן ז"ל אלא דלפ"ז לא א"ש מ"ש רש"י ז"ל דע"ש הסכך נקרא' סוכה והו"ל למימר ע"ש הצל קרויה סוכה ויש ליישב:

בגמרא תנן התם מבוי כו' מ"ש גבי סוכה כו' ומ"ש במבוי דתני תקנתא. ויש לדקדק מאי קושיא דהא לבאורה בלא"ה קשה מאי קמ"ל במבוי דתני תקנתא פשיטא שאם מיעטה דמהני כיון שאינו אלא להתיר הקורה משום מחיצה או משום הכירא ולדרבא במאי שממעט הוי יותר מחיצה שעשה להתיר וכן לענין היכר. והנראה בזה דעיקר הרבותא דככל ענין שממעט כשר מללא קתני משפיל הקורה אלמא דאפילו בממעט החלל ע"י מיעוט דלמטה כדאיתא התם הוי שפיר מיעוט. וא"כ איכא רבותא טובא דאע"ג דלכל בני המבוי הוי למעלה מעשרים מ"מ כיון שתחת הקורה הוי למטה מעשרים סגי בהכי א"כ בסוכה דליכא למימר הכי דנהי דמהני מיעוט דלמטה כדאיתא לקמן מ"מ משמע דבעינן שיהא המיעוט ע"פ כל אורך ורוחב הכשר סוכה וא"כ לא איצטריך למיתני ימעט כיון דליכא שום רבותא דמכיון שממעט אין בהן גובה עשרים ונראה דאפ"ה איכא רבותא דלא נימא דלא מהני המיעוט דלמטה דמיקרי תעשה ולא מן העשוי אלא שיטפיל הסכך היינו דמקשה דלתני ימעט דהא לקוטטא דמלתא מהני כדאיתא לקמן במיעטה בעפר והטעם נ"ל דלא מיקרי תעשה ולא מן העשוי כיון שאין הפסול אלא מחמת גובה כמ"ש התוספות לקמן בפירוקין בסוגיא דסוכה שתחת האילן ע"ש וכן לרבא דמסיק טעמא משום דסוכה שהיא גבוה' למעלה מעשרים צריך למחיצות קבע וא"כ נראה דלא מהני המיעוט דלמטה על ידי כרים וכסתות ובאמת כשירה והמטעם שאבאר לקמן במקומו אי"ה כן נ"ל ודו"ק:

בתוס' בד"ה מ"ש כו' הא דלא פריך גבי הדס כו' ועוד דגבי הדס איצטריך למתני תקנתא דסד"א כיון דגידולו בפסול לית ליה תקנתא עכ"ל. ולכאורה אין הלשון מדויקד דהא לקמן גבי הדס מקשה הש"ס אי מקמי דלאגדי' פשיטא ומוקי לה בתר דאגדיה וא"כ הוי ליה לפרש הכא דסד"א כיון דלאדג ליה בפסול י'הירגא כד היונא טליא שמניהין כן בלשון התוספות. אמנם לפי שקשה להגיה הספרים יש ליישב דשפיר שייך נמי דברי התוספות דהכא דהשקלא וטריא דהתם ע"כ היינו מדקתני תרי בבי מקשה פשיטא דכיון דתני פסולה אמאי קתני אם מיעטן כשר ומשני לבתר דאגדיה ואכתי קשה ליתני ימעט לחוד וממילא ידעינן דאיירי בתר דאגדיה דאי מקמי דאגדיה לא הו"ל למתני ימעט אלא פסולה למאי דאמרינן הכא דמדאורייתא שייך לישנא דפסולה וממילא הוי ידעינן דפשיטא דמהני המיעוט ע"ז מסקו התוספת הכא שפיר דכיון דאיכא מיהא שום רבותא אפילו מקמי דלאגדיה דלא תימא כיון דגידולו בפסול א"כ שייך

למתני טפי לישנא דתקנתא כיון דליכא שום יתורא בלישנא מש"ה איצטריך למתני התם תרי בבי דהשתא ידעינן שפיר דע"כ איירי לבתר דאגדיה כן נראה לי ליישב גירסת ספרינו ודו"ק:

בגמרא מנא הני מיילי אמר רבה דאמר קרא למען ידעו דורותיכם כו' בירושלמי קאמר רב אחא משמיה דרב דטעמא דרבנן דילפי מפתחו של היכל ורב יהודה יליף מפתחו של אולם וסקיל וטרי בהא מילתא טובא דרבנן ור"י לטעמיייהו דפליגי בשני גשרים המפולשים אי אמרינן פי תקרה יורד וסותם ע"ש באריכות. ולכאורה יש לתמוה טובא מאי שייך הכא הא מילתא דנהי דבריש עירובין קאמר רב להדיא בתלמודא דיוק ובירושלמי דפלוגתא דרבי ורבנן בהכי היינו משום דמשמע ליה דטעמא דקורה משום פתח הוא משא"כ הכא בסוכה לא שייך לומר כן ואפשר דרב ס"ל כי הא דמסקי' לקמן בשלישית אפילו טפח דמסיק רבא דצריך נמי צורת הפתח וסבר רב דמדאורייתא דוקא בהכי מתבשרא דהו"ל שלשה דפנות מעליא או אפשר דבעינן לגמרי ד' דפנות אלא דבעינן שתי מחיצות גמורות ואינך דפנות מתבשרי ע"י פי תקרה דאמריו יורד וסותם וא"כ שפיר יליף מפתחו של היכל דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם למעלה מעשרים ומש"ה לא מקרי פתח וכדמסיק להדיא בירושלמי ואף שאינו ענין לתלמודא דיוק אפילו הכי לא נמנעתי מלכתוב כמו שאבאר בסמוך בטעמא דרבא ודו"ק:

בתוס' בד"ה אמר רבה דאמר קרא קצת קשה ללישנא קמא דבריש עירובין כו' עכ"ל. ולכאורה יש לתמוה דאפילו קצת קושיא ליכא כיון דבהאי מימרא גופא דריש עירובין קאמר בסוכה פסול ובמבוי כשר וקשה מאי שנא כדמקשה התם הש"ס ובע"כ צריך לתרץ כי הני תירוצים דהתם שהביאו התנא' כאן וא"כ אדרבא א"ש סוגיא דהתם כי האי סוגיא דרבה דהכא דטעמא משום הכירא כטעמא דמבוי אלא דאפ"ה איכא לפלוגי בינייהו ונראה בקושית התנא' ושקלא וטריא דהתם דמקשה מעיקרא מ"ש מבוי דכשר דאמרינן קלוש סוכה נמי נימא קלוש וקשיא להו דלהאי טעמא דרבה אפילו בלא טעמא דקלוש אין טעם לפסול בסוכה דאפילו אית"ל דבמבוי הוי פסול אי לא אמרי' קלוש משום שצריך שיהיה ההיכר בכל הקורה מ"מ בסוכה לא שייך לומר כן דהא לא בעינן הכירא אלא לאותן היושבים בסוכה לא להעבירים חוץ לסוכה תדע דהא מכשרינן סוכה העשויה בראש הגג אפילו גבוה כמה מקרקע עולם דרה"ר ולפ"ז לא שייך הכירא ליושבי סוכה אלא בשטח התחתון ולא במקצתו העליון שאין העין שולט בו אע"כ מדאיצטריך למימר טעמא דקלוש דבלא קלוש פסול אלמא דטעמא לאו משום הכירא הוא אלא מטעמא אחריונא דשייך בכל הסכך כמו במבוי בכל הקורה ואפ"ה מקשה שפיר מ"ש סוכה ומ"ש מבוי משום דמסברא פשיטא ליה דבעינן כל הכירא תוך עשרים ואפ"ה כשר במבוי משום דאמרינן קלוש וא"כ בסוכה נמי יש להכשיר ואע"ג דהתם בהאי סוגיא דעירובין משמע להדיא דממה סוכה למבוי אפ"ה הוי משמע להו מלשון קושיית הש"ס דרבה לאו מטעמא דהכירא לחוד פסלינן בסוכה ואפשר עוד דמשמע להו מהתם דרבה אית ליה נמי דרבא בסמוך דתרווייהו איצטריך טעמא דהכירא להיכא שאין דפנות מגיעין לסכך וטעמא דרבא בדירת קבע להיכא שהדפנות מגיעין לסכך וכמו שאבאר ומשום דבשמעתין משמע להדיא דרבה לית ליה דרבא מש"ה קשיא להו קצת ואהא משני שפיר דנהי דמשקלא וטריא דהתם הוי משמע ליה דטעמא דרבה לאו משום הכירא לחוד אפ"ה למסקנא דהתם דסוכה דיחיד לא רמי אנפשיה למדבר שפיר הוי טעמא דרבה משום הכירא לחוד וכמסקנא דהכא ובהא מסקו נמי דאף דרבינא דקאמר אחמירו בה רבנן לכאורה דלית ליה האי סברא דלא מידבר ואפילו הכי אחמירו רבנן וא"כ משמע דלאו משום הכירא הוא דלענין הכירא לא משמע להחמיר בסוכה אף מדרבנן מטעמא דפרישית דההיכר אינו אלא בקצה התחתון ואפ"ה מסקו כאן דמשמע דלרבינא מיהו מדאורייתא שרי אליבא דרבה א"כ ע"כ הנועם משום הכירא לחוד דאי לטעמיה דרבא אפילו מדאורייתא הוי אסור למאי דלא אסיק אדעתיה דחלל סוכה תנן כן נ"ל בכוונת התוספת ודו"ק היטב ועדיין צ"ע ואף בדחדושו מהר"ם ז"ל מפרש עיקר פשט דברי תנא' בע"א ולעג"ג עיקר כדפרישית ודבריו אינן מובינן לי והמעיין יבחר ואין להאריך:

בגמ' הכא דל דפנות ליכא צל סוכה ואע"ג דאכתי יכול לעשות דפנות שאין מגיעין לסכך ויצטרך לצל הסכך מ"מ כיון דסתם סוכה הדפנות מגיעין לסכך והתורה יהיב שיעור בסכך אלמא שהדבר תלוי בסכך וע"כ היינו לענין הגובה שצריך לעשות הסכך בענין שלעולם יצטרך לצל הסכך ולא לצל הדפנות וכמו שאפרש בסמוך בל' התנא' במימרא דרבא ודו"ק:

שם ורבא אמר מהכא כו' עד עשרים אמה אדם עושה דירתו דירת עראי כו'. ולכאורה יש לתמוה דכל הנך מילתא שייכי דוקא בעשרים אמה מצומצם דלא שלטא עינא יותר וליכא צל סכך ובעי נמי דפנות קבועות דדבר הנראה לעין הוא דענין הגובה לענין קבע תליא נמי בעובי הדפנות וקלישותן וא"כ מה שיעור יש בדבר ועוד דהא מצי למעבד דפנות שאין מגיעין לסכך ובמחיצות כל דהו ומוחק לומר דעיקר הקביעות היינו לענין מעמודי הסכך לחוד ועוד קשה כיון דגובה הסוכה לא נזכר כלל במקרא וא"כ מ"ש דדרשינן למיפסל לענין גובה כיון שצריך קביעות ולא נפסל בכה"ג במחיצות של ברזל ואי משום דיכול לעשות מחיצות עראי ולהסיר המחיצות של ברזל ה"נ יכול לעשות דירת עראי ולמעט הגובה מלמעלה או למטה כמו שמבואר לקמן ולכאורה היה נ"ל לפרש דרבא לטעמיה דס"ל לקמן דבשני מחיצות כהלכתן ושלישית אפילו טפח בעינן נמי צורת הפתח ואפשר דהיינו מדאורייתא דבעינן מיהא שלשה דפנות ולפ"ז מצנין למימר דרבא אית ליה נמי טעמיה דירושלמי שכתבתי דקאמר רב דלרבנן פסול למעלה מעשרים דלמדו מפתחו של היכל דלא מהני צורת הפתח יותר מעשרים והשתא א"ש דהכי קאמר רבא עד עשרים דמהני צורת הפתח אדם עושה דירתו דירת עראי דהיינו שתי מחיצות שלימות ושלישית אפילו טפח דכה"נ הו דירת עראי כדאיתא לקמן להדיא דף ז' ע"ב משא"כ למעלה מעשרים דלא מהני צורת הפתח וא"כ לא סגי בשתי מחיצות אלא בשלשה מחיצות גמורות וא"כ צריך לעשותן קבע מש"ה פסול כן נ"ל נכון לולי שהוא דבר חדש דסברת הירושלמי לא נזכר בשמעתין לענין סוכה והנלע"ד כתבתי ודוק היטב:

בתוס' ד"ה כי עבד לה כו' ואע"ג דיש לפרש קרא כו' משמע ליה דאתא קרא לאורויי לך מידת גובה עכ"ל. ונראה דהיינו מדכתיב בסוכת תשבו היינו סכך אלמא דעיקר קפידא דקרא בדירת עראי היינו על הסכך שיעשה הסכך בענין שלא יצטרך לעשות הדפנות בנין קבע וע"כ היינו בענין הגובה וכדפרישית בסמוך במימרא דרבי זירא לענין צל דפנות כן נ"ל לפרש דברי התנא' ולמאי דפרישית בסמוך דרבא ס"ל כטעמא דרב שהובא בירושלמי א"כ בלא"ה א"ש טפי בפשיטות:

בא"ד וא"ת כיון דלא קפיד אלא שתהא ראויה כו' א"כ אמאי קאמר גשמים סימן קללה בחד כו' עכ"ל. ולא הבנתי קושייתם בזה דנהי דכשר אי עבד לה קבע מ"מ כיון דעיקר מצותה בדירת עראי ורובא

פני יהושע · סוכה

דעלמא עבדי לה עראי וכדאמרינן נמי בפ"ק דעכו"ס דסוכה קרי מצוה קלה גלית בה חסרון כים יאמרינן נמי דכל אחד עושה סוכתו בראש הגג וכן בעזרא הוא אומר הביאו עלי תמרים ועלי זית והיינו לסכך כדמפרש קרא ועשו סוכה ככתוב וא"כ שפיר הוי סימן קללה ואע"ג דבריש תענית מיייתי לענין ומן גשמים ואפ"ה קאמר שפיר דאי ס"ד דומן התחלת גשמים הוא מתחילת החג א"כ לעולם הוי צריך לעשות סוכתו בנין קבע ותו לא מתוקמי שפיר האי דרשא דהכא לאדרבה קפיד הקרא טפי אעראי כן נ"ל ולהתוספת צ"ע:

דף ב:

בגמרא בולחו כרבה לא אמרי כו' לכאורה אין הכרח לומר דר' זירא ורבא לית להו דרבה דהא שפיר מצנין למימר דלית להו נמי דרשא דרבה לענין סוכה שאין דפנות מניעין לסכך אלא ללא משמעה להו לאוקמי עיקר מתניתין בפלוגתא דרבנן ור' יהודה דוקא בדפנות שאין מניעין לסכך משום הכי איצטריך נמי להנהי טעמי למיפסל בדפנות שמניעין לסכך דבכה"ג שייד דוקא קפידא דצל לרבי זירא ודירת קבע לרבא וכדפרישית בסמוך אלא משום דבלא"ה צריך לומר אפילו לרבה גופא דלר' יהודה דמכשיר היינו משום דקסבר דלמען ידעו היינו ידיעה לדורות. ולפ"ז לא ניחא לן למימר דפליגי רבנן ור"י בתרתי דרבנן אית להו טעמא דרבה ודר' זירא או דרבא ור' יהודה פליג בתרתי וקי"ל אפושוי פלוגתא לא מפשינן ימימלא דר"י אף אליבא דרבה מוקי לקרא לידיעה לדורות א"כ לר' זירא ורבא אית לן למימר דרבנן נמי מוקי לידיעה לדורות ולא פסלי אלא מטעמא דצל לר"ז וקבע לרבא כי היכי דלא לפלוגי ר"י ורבנן בתרתי זו: הקושא והתירון בעצמו שייד נמי בסמוך דקאמר רבא לית ליה דרבי זירא גס זה אינו מוכרח דבלא"ה איצטריך לרבא טעמא דבעינן קבע להיכא שהסוכה יותר מד' על ד' דאיכא צל וקרא דצל נמי איצטריך כמו שאפרש בסמוך ובלא"ה נמי איכא למימר דקרא דסוכה תהיה לצל לא מייתר אלא מפשטא דקרא שמעינן לה אלא דיש לתרץ נמי כדפרישית כיון דלרבי זירא גופא ע"כ רבי יהודה דמכשיר סובר דקרא לימות המשיח הוא דכתיב ממילא לרבא אליבא דרבנן נמי ניחא לן למימר דלא פליגי בתרתי כן נ"ל. מיהו כל זה אם נאמר דר' יהודה מודה בהך סברא דלמעלה מעשרים לא שלטא עינא אלא דמוקי קרא לידיעה לדורות והא דמכשיר במבוי בריש עירובין היינו משום דס"ל קורה משום הכירא אבל למאי דפרישית במשנתיו דמסנויא דפ"ק דעירובין דקאמר וצריכא משמע דר' יהודה פליג אהאי סברא גופא דס"ל דלמעלה מעשרים נמי שלטא עינא עד ארבעים וחמשים אמה וכמו שאפרש בסמוך א"כ שפיר הוי מצנין למימר דרבי זירא ורבא אית להו נמי דרשא דרבה דליכא מאן דפליג והא דמכשיר ר' יהודה היינו משום דשליט עינא אלא משום שמוספיין עוד טעם אחר לדפנות המניעין לסכך וכדפרישית וי"ע ועיין עוד בסמוך ודו"ק:

בפרש"י דר"ה לימות המשיח כו' אבל סוכת מצוה אינה לצל עכ"ל. משמע לכאורה דלהנך אמוראי לית להו דר' זירא לא בעי סוכה העשוי לצל וקשיא לי טובא היאך אפשר לומר כן והא בכולה מכילתין משמע דלכ"ע בעינן סוכה העשוי לצל כדאמרינן לקמן דף ח' ע"ב בסוכת גנב"ד ורקב"ש דקתני והוא שתא מסוככת כהלכתה והיינו לצל סוכה כדמפרש התם וכן בסנויא דחבילי עצים וחבילי קש דפסלינן משום תעשה ולא מן העשוי והיינו שעשוי בפסול ומאי פסוליייהו אי לאו משום שלא נעשה לשום צל לכן נראה דוהאי לכ"ע פשטא דלשון סוכה היינו לענין סכך דהיינו לשם צל להנין ולסכך אלא דרבי זירא דריש מיייתרא דקרא דוסוכה תהיה לצל יומם דכל סוכה שאין צריכה לצל הסכך אלא שצלתה מרובה מחמת הדפנות לא מיקריא סוכה כלל דאין לשון סוכה אלא היכא שצריכה לצל הסכך משא"כ הנך אמוראי דמוקי לה לימות המשיח סברי דלא קפדינן בהכי אלא אע"ג דבלא"ה צלתה מרובה לא איכפת לן ובלבד שהסיבון עשוי ג"כ לצל כן נ"ל נכון אלא דמדקדוק לשון רש"י לא משמע כן דא"כ לא היה צריך לפרש לעיל במתני' בצילתה מרובה מחמתה דפסולה דע"כ הסכך קרוי סוכה דבפשיטות הו"מ לפרש דע"ש הצל נקרא סוכה וכמ"ש שם ויש ליישב ועדיין צ"ע ודו"ק:

בתוספות דר"ה יש בה יותר מד"א כו' לבסוף מסיק כו' ותימא וכי נכשיר כו' עכ"ל. וכתב מהרש"א ז"ל בהמשך דבריהם דאי לאו הא דמסיק לבסוף הוי פשיטא ליה דלעולם השיעור לפי ערך משא"כ מדמסיק דמראשו ורובו ושלחנו עד ד"א פליגי משמע להו דבהנך ודאי בשיעור שזה פליגי דרבנן פסלי בכולהו בעשרים אמות דוקא א"כ משמע דביותר מד"א מכשירים אפילו בגובה כמה וקשיא להו שפיר ועי"ז מתרצין התוספת שאפ"ה לעולם השיעור לפי ערך בין למטה מד' בין למעלה מד' עכ"ל מהרש"א ז"ל. ולפ"ז צריך לומר דהא דקאמר מחלוקת במראשו ורובו ושלחנו עד ד"א אבל ביותר מד' ד"ה כשירה היינו לענין שיעור עשרים דאע"ג דבפחות מד"א פסולה לרבנן אפילו בפחותה ונמוכה מעשרים אפ"ה בעיקר דינא דמתניתין פסלי רבנן בגובה מעשרים אהדדי עד רוחב ד"א ואגופא דמתניתין לא תקשי אמאי נקטו רבנן שיעור עשרים ולא נקטו שיעור גובה הפוסל בסוכה שאינה מחזקת אלא ראשו ורובו ושלחנו היינו משום דסתם הן שיעור ד' אמות ויותר נראה משום מילתא דר' יהודה קתני הכא דכיון דר"י סובר סוכה דירת קבע בעינן סבר דנמי דבעינן ד' אמות והכי איתא להדיא בירושלמי דמיייתי ברייתא דר"י שצריך ארבע אמות וארבע דפנות דהיינו ג' כהלכתן ורביעית אפילו טפח כר"ש דס"ל נמי דירת קבע בעינן ואפ"ה סגי בהכי אלא שראיתי להר"ן ז"ל שכתב בהיפך דר' יהודה נמי לא בעי אלא ג' דפנות כדאיתא במתניתין ושאיין להם ג' דפנות ומדלא פליג ר' יהודה אסיפא כי היכי דפליג דרישא אלמא דמודה ואין ספק דאשתמיטא להר"ן ז"ל סוגית ברייתא דירושלמי ואילו ראה לא היה כותב כן וממתניתין לא מוכח מיידי דהאי מילתא דפסיקא מיהא הוי דבאין לה ג' דפנות פסול לכ"ע משא"כ בג' דפנות הוי פלוגתא ואידויקא לא שייד פלוגתא כנ"ל ומהאי דירושלמי נ"ל דוהאי לעולם משערין לפי ערך אף לר' חנן בר רבא דקאמר בראשו ורובו ושלחנו לחוד פליגי ולא ידעינן טעמא כמ"ש רש"י או משום דהוי לול של תרנגולין כמ"ש התוס' אפ"ה פליגי נמי ביותר מזה והיינו לפי ערך דהא בירושלמי מיייתי להא דרב חנן מיייתי נמי האי ברייתא דבעי לר' יהודה ארבע אמות וא"כ אמאי לא מקשה מהאי ברייתא לר' חנן היאך מכשיר ר"י בהא דפסלי רבנן והיינו בראשו ורובו ושלחנו דוקא דלר"י בלא"ה פסול כיון דליכא ד' אמות אע"כ דלטעמיה דרב חנן נמי לעולם פסלי רבנן לפי ערך הגובה והרוחב וקאמר ר"י דבשיעור סוכה ידיעה לעולם כשר אפילו גבוה טובא כן נ"ל ודו"ק:

בד"ה ה"ג ר"ח בשלמא דר' יאשיה ודר' חנן ורב הונא לא פליגי כו' עכ"ל. ולמאי דפרישית לעיל מצנין למימר דלא פליגי כלל דאינה נמי אית להו נמי דר' יאשיה דבדפנות שאין מניעין לסכך פליגי בטעמא דרבה משום הכירא אבל בדפנות המניעין לסכך דלא שייד האי טעמא דהכירא קאמר ר' יאשיה דר"ה כשירה ואתא רב הונא ורב חנן דדוקא בסוכה גדולה ד"ה כשירה אבל בסוכה קטנה לכל חד כדלית ליה נמי שייד פלוגתא דרבנן ור"י לרב הונא משום טעמא דצל ולר' חנן מטעמא דיליה דלא ידעינן אי משום דהוי ליה לול של תרנגולים אלא דלפ"ז לא הוי מקשי מיידי בסמוך להנך אמוראי ממעשה דהילני המלכה

דהא אינהו נמי מודו דאפילו בסוכה גדולה נמי פליגי היכא שאין הדפנות מניעין לסכך וי"ע ועיין לקמן שלהי שמעתין ודו"ק:

בגמ' נימא דהכשר סוכה פליגי דמר סבר כו' ופירש"י דתרווייהו ס"ל דפליגי בסוכה מצומצמת ובטפי מיהא מכשירי אפילו היא גבוה' כו' עכ"ל. ומשמע מפירש"י דאפי' היא גבוה הרבה יותר מכשירי אפילו רבנן כלשון השני בתוספת דר"ה יש בה יותר כו'. וקשיא לי דא"כ הוי לרבנן שלשה חלוקי דינין בשלשה משהויין דמשהו פחותה משיעור הכשר סוכה לעולם פסול ובמשהו יותר מהכשר סוכה לעולם כשר אפי' גבוה טובא ובשיעור מצומצם דהכשר סוכה פסלי למעלה מעשרים ובפרק בכל מערבין דף כ"ג כתבו התוספות דר"ה ובלבד שיהא בה דאין שום סברא לומר שיהיו שלשה חילוקי דינין בג' משהויין ע"ש וכה"ג קשה אף לפי המסקנא אליבא דר' חנן דקאמר דלא פליגי אלא בשיעור ראשו ורובו ושלחנו לחוד ואי הוי אמרי' דלעולם פליגי נמי ביותר מזה והיינו לפי ערך כדפרישית הוי א"ס. מיהו לפי מה שאפרש לקמן שיליה שמעתין כלשון התוס' דר"ה לא צריכא דלשית ונרסת בעל טורי וזה ע"כ הא דאמר' ביותר משבעה טפחים שהוא שיעור ראשו ורובו ושלחנו דהיא כשירה היינו שהיתרון על ז' טפחים הוא בין באורך בין ברוחב דוקא משא"כ אם היתרון הוא באורך בלבד אפי' ארוכה טובא וברוחב ליכא יתרון אלא ז' טפחים מצומצמים לא מקרי יותר מכשיעור ושייד בהו נמי פלוגתא דרבנן ור' יהודה וא"כ כ"ש למאן דאמר ביותר מד"א על ד' אמות ד"ה כשירה היינו דוקא שהיתרון הוא בין באורך ובין ברוחב וכמו שאבאר במקומו. ולפ"ז לא דמי כלל להאי דפ' בכל מערבין שכתבו התוס' דאין סברא לומר ג' חלוקי דינים בשלשה משהויין דהתם לענין שיעור שבעים אמה ושיריים ללא בעינן מרובעים לגמרי אלא לפי החשבון רצועה דממוכח התם וא"כ כתבו שפיר דהוי ג' משהויין משא"כ הכא לאו בג' משהויין איירי אלא אפי' בארוכה הרבה ורחבה ד' אמות מצומצמים נמי פסלי רבנן וכן לענין ז' טפחים על ז' טפחים לר' חנן דאפי' בארוכה הרבה ורחבה ז' טפחים מצומצמים נמי פסלי רבנן כן נ"ל ועיין מה שאכתוב לקמן ודו"ק:

בתוס' ד"ה עד ארבעים וחמשים אמה כה"ג קתני גבי מבוי וכו' וי"ל דאיכא לשנויי הכא כו' וה"ה אפילו טובא כו' עכ"ל. לכאורה לרבא דמוקי פלוגתייהו בדירת עראי ודירת קבע ודאי דמכשיר ר"י אפי' טובא דאין שום טעם לפסול משא"כ לרבה ור' זירא אין שום סברא לומר דר"י מכשיר אפי' גבוה טובא משום דס"ל דלעולם שלטא עינא ואיכא צל דהא ודאי דבר הנראה לעין הוא דליתא אע"כ דר"י לית ליה כלל דבעינן הכירא או צל מחמת סכך והיינו כדאמרינן לעיל דלמען ידעו לדורות הוא דכתיב וסוכה תהיה לצל לימות המשיח הוא דכתיב ולפ"ז צ"ל דהא דמכשיר ר"י במבוי נמי אפילו טובא היינו משום דס"ל דקורה לאו משום הכירא אלא משום מחציה וכבר כתבתי דא"ל לומר כן דא"כ לא הוי מקשה מיידי בריש עירובין לרבה דאיפלוגי בתרתי למה לי דהא שפיר איצטריך לאשמעי' הא גופא דבעינן קורה משום הכירא וה"ה לסוכה דבעינן הכירא דסכך ואיצטריך נמי לאשמעי' דר' יהודה בתרתי כיון דהא בהא לא תליא כלל וכל זה לפירוש התוס' משא"כ אי אמרי' דעד חמשים אמה דוקא מכשיר רבי יהודה הוי א"ש דלרבה דדריש למען ידעו להכירא א"כ רבי יהודה אית ליה האי דרשא אלא שסובר דעד חמשים אמה נמי שלטא עינא ע"י הדחק ובהכי סגי ליה וה"ה לר' זירא לענין צל דפורתא מיהא איכא ולפ"ז דלא פליג ר"י עליה דרבנן בעיקר טעמא אלא בשעורא לחוד א"כ מקשה שפיר בריש עירובין לרבה אפלוגי בתרתי למה לי ודר' יהודה קשיא ליה דכיון דפליג בחד מיינייהו וסבר דלמעלה מעשרים איכא הכירא ושלטא עינא איפלוגי באורך למה ליה והאא משני התם שפיר וצריכא דהיינו לענין שיעור דשלטא עינא כדמשמע שם להדיא ע"ש. ולפ"ז הדרא קושית התוס' דלוכתא השתא חמשים כשירה ארבעים מיבעיא והנלע"ד ליישב דשפיר קאמר ר"י עד ארבעים וחמשים אמה בין בסוכה בין במבוי משום דשמיע ליה לרבנן דקאמרי בצרייתא מבוי שהוא גבוה למעלה מעשרים יותר מפתחו של היכל ימעט כדאיתא בגמ' דריש עירובין דהאי מתניתא אטעיתיה לרב דבעי למימר דטעמא דרבנן דילפי מפתחו של היכל ממש ור' יהודה יליף מפתחו של אולם דהוי ארבעים דמסקינן התם דליתא לדרב מדמכשיר ר"י בחמשים אלמא דבהכירא פליגי וכבר כתבתי לעיל דבירוש' דריש מכילתין קאמר רב גופא דבסוכה נמי טעמא דפלוגתא רבנן ור"י בפתחו של היכל ופתחו של אולם. ולפ"ז נהי דרבה לית ליה דרב וקסבר דבהכירא פליגי אפ"ה שפיר קאמר ר"י עד ארבעים וחמשים אמה דכיון דקאמרי רבנן יותר מפתחו של היכל לא קים ליה לר"י טעמא דרבנן אי מפתחו של היכל ממש גמרי או משום הכירא והיכל לסימנא בעלמא כדמסיק בריש עירובין. ולפ"ז לדבריהם קאמר ממ"נ אי מפתחו של היכל אודו לי מיהא בארבעים כדאשכחן בפתחו של אולם ואי טעמא דרבנן משום הכירא אנא נמי אית לי האי טעמא ויש להכשיר עד חמשים דשלטא נמי עינא כדפרישית כן נ"ל נכון בעזה"י ליישב אליבא דרבה ור' זירא משא"כ לרבא ודאי עד ארבעים וחמשים היינו אפי' טובא דהא בריש מפנין נמי פלוגתא דאמוראי היא שייד לפרש בכה"ג אבל בכה"ג אפילו טובא או דדוקא קתני דזק היטב:

בגמ' וכי תימרו קטן שאין צריך לאמו מדרבנן ואייה דדרבנן לא משנח' כו' ונראה משום שהזקנים ידעו דלא משנחה דרבנן לא אמרו לה דבר דמוטב שתאא שונגת ולפ"ז צ"ל דאף למאי דס"ד דבדרבנן לא אשנחה היינו בדבר שעיקרו מדרבנן כגון חינוך משא"כ בדבר שעיקרו מדאורייתא ופירושן מד"ס ודאי הוה משנחה דאל"כ מעיקרא נמי בעיקר ראיותו דר"י היה צריך להאי סברא דכל מעשיה לא עשתה אלא ע"פ חכמים דאל"כ מאי קאמר ולא אמרו לה דבר שמא לפי שידעו דלא משנח' בדרשא דרבנן לא מיחו בה דמוטב שתהיה שונגת כדאיתא בש"ע א"ח סימן תר"ח אע"כ כדפרישית מיהא כ"ז דוחק ויותר נראה דהא דקאמר וכ"ת אייה דדרבנן לא משנחה היינו לפי שאין האם מצוה לחנך בנה אלא האב מש"ה קאמר כל מעשיה לא עשתה אלא ע"פ חכמים וא"כ על הב"ד מוטל לחנוכן ומדלא אמרו דבר מיייתי שפיר ראיה כן נ"ל:

דף ג.

בגמרא אמר רב אשי לא נצרכה אלא לקינוניות שבה רבנן סברי בגייה בסוכה מעליא הוו יתבי כו' ור"י סבר בגייה גבה הוו יתבי ואפ"ה לא אמרו לה דבר. לכאורה למאי דס"ד מעיקרא נמי ע"כ לר"י גבה הוו יתבי ולרבנן בסוכה מעליא וא"כ מאי הוצרך ר"א לנסוקי הא מילתא ובאמת ראיתי בחדושי הריטב"א ז"ל שכתב דלא שייד הך מילתא לשינוי דר"א דוקא אמנם לע"ד לפי מה שדקדקתי בל' רש"י ז"ל נראה דלעולם לא שייד האי פלוגתא בסוכה מעליא הוו יתבי או גבה הוו יתבי בענין שהסוכה מעליא היא סוכה אחריתי לגמרי והסכך פחות מעשרים דא"כ פליגי ר"י ורבנן בדבר הנראה לעינים דכיון דאיכא סוכה אחרת הכשירה לבו"ע א"כ מאי ראייה מיייתי מסתמא בכוונה נעשה כן שהיא ישבה בסוכה גבוה' שהיא פסולה ובניה בסוכה הנמוכה שהיתה בהכשר גמור ועוד דרש"י ז"ל כתב להדיא דערוותיה ומשרתיה מסובין עמה משמע שאפי' דרך ערוותיה ומשרתיה להסב בסמוכין ממש כ"ש דבניה סמוכין על שלחנה ממש אע"כ דלא שייד הך מילתא אלא לר"א לחוד דמוקי לה בקינוניות שבה וא"כ שייעתא הוא דמיייתי

למילתא דהשתא א"ש טובא פלונתא דר"י ורבנן דמסתמא הקיטוניות פתוחות לאותה סוכה גדולה בדאמרינן בעלמא בקיטוניות הפתוחות לטורקלין והטורקלין היינו בירה גדולה והשלחן מפסיק בין הסוכה לקיטוניות ושם היו מסובין גערותיה ומשרתיה וסבך א' בשהו על כל הבנין לטורקלין וקיטוניות ילעולם שלחנה היה בין הגדולה לקיטוניות ומש"ה פליגי שפיר דר"י סבר דבניה גבה הוו יתבי ואוכלין משלחן הגדול שלפניהם בגדולה ורבנן סברי דמשום הכשר סוכה היו בניה יושעין עם געריהם ומשרתים בצד השלחן של צד סוכה הגדולה כן נ"ל ברור בכוונת רש"י ולפ"ו למאי דס"ד מעיקרא ללא שייך פלונתייהו בהכי ע"כ דמטעמא אחרינא לא חיישו רבנן לראיה דר"י אי משום דס"ל דאין האשה חייבת לחנך בנה או משום דאע"ג דזקנים בשיטתיה דר' יהודה קאי אפ"ה לא ס"ל לרבנן נמי כאותן זקנים כדלשכחן בדוכתי טובא וק"ל:

בפירש"י בד"ה ור"י סבר כו' וא"ת לרב חנן דמוקי פלונתייהו כו' עד סוף הדיבור. ולפמ"ש לעיל בשם הבריייתא בירושלמי דר"י סובר דשיעור סוכה ד' אמות וא"כ מללא מקשה מהאי ברייתא אדרב חנן ע"כ צ"ל בא' משני פנים או לדרב חנן פליגי נמי בסוכה גדולה לפי ערך עשרים אמה לשבעה טפחים או שנאמר דרב חנן אית ליה דפליגי נמי בסוכה גדולה משום הכירא היכא שאין הדפנות מגיעות לסבך דר"ח לא איירי אלא בדפנות מגיעות לסבך וא"כ ממ"נ לא קשיא מבריייתא דהילני המלכה אדרב חנן משא"כ מדרב הונא אמר רב מקשה שפיר דהתם לא שייך לומר דפליגי נמי לפי ערך דא"כ מאי בין פחות מד' ליותר מד' דהא לעולם משערינן לפי ערך לפי תירון ראשון של התוספות לעיל בד"ה יש בה יכמו שהקשיתי שם על פירוש מהרש"א ז"ל ודו"ק:

בתום' בד"ה לא נצרכה כו' דלמלא ארוכה טובא אבל לא היתה רחבה שבעה טפחים עכ"ל. ומכאן מוכיח בספר ב"ח בא"ח סימן תרנ"ד דלא בעינן בהכשר סוכה ז' טפחים על ז' טפחים מרובעות דוקא אלא אפילו ע"י רצועות נמי מצטרפין ובעל טורי זהב ובעל מגן אברהם סי' הני"ל השיבו עליו יכתבו דע"כ גרסינן בתוספות לא היתה רחבה רק שבעה טפחים ע"ש בט"ז באריכות ולענ"ד נראה משיטת התום' כדברי הב"ח ובעיקר דבריו של בעל ט"ז דקשיא ליה אלשון הגמרא דיהיב שיעור סוכה ז' טפחים וע"כ בין לאורך ובין לרוחב דאלת"ה נתת דבריך לשיעורין ולענ"ד משום הא לא איריא דהא בכל דוכתי לא קתני אלא לשון מחזקת ראשו ורובו או ראשו ורובו ושלחנו ומסקינן בירושלמי דשיעור ראשו ורובו ששה טפחים וטפח השביעי לשלחנו וא"כ בעיקר השיעור אין לך שיעור מפורש בין לאורך ובין לרוחב אלא כמו שאמרו שמחזקת ראשו ורובו דהיינו ששה טפחים. ולפ"ו אדרבה הוי משמע דטפח השביעי לא בעינן אלא לאורך או רוחב הסוכה לצורך שלחנו ומה"ת נאמר שצריך טפח עודף לאורך יטפח עודף לרוחב דלאו כל אדם זוכה לשני שלחנות וא"כ לעולם בז' טפחים על ששה הוי סגי ואי לאו שיצא הדבר מפי הרמב"ם והסכימו הפוסקים ע"י דבעינן שבעה על שבעה לענין הכשר סוכה ואפשר דהיינו מהטעם שכתב בעל מגן אברהם לפי שהיו מסובין בעינן שבעה אורך ומשום השלחן בעינן שבעה רוחב אלא דמלשון רש"י אין הכרע ממש לענין עיקר דבריו של רב הונא אמר רב דקאמר אבל מחזקת יותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו ד"ה כשירה משמע בפשיטות שכל שמחזקת יותר בשום ענין או באורך או ברוחב הוי בכלל יותר מכשיעור דקאמר ד"ה כשיר' אם מצד הלשון דהא מחזקת יותר מראשו ורובו ישלחנו וטעמא רבה נמי איכא דמדבר הונא אמר רב נשמע לרב חנן אמר רב כמ"ש הט"ז בעצמו והדבר ברור לרב דהונא דביותר מד"א ד"ה כשירה ע"כ כל היכא שהוא יותר באורך או ברוחב קאמר ד"ה כשירה דהא תליא טעמא בצל סוכה וא"כ כיון שהיא ארוכה טובא ואין רחבה אלא ד"א או איפכא ה' לא סגי ליה בצל דפנות וצריך לצל סוכה וזה מבואר לכל מבין וא"כ לרב חנן נמי משמע דלעולם הוי בכלל יותר בין באורך לבד ובין ברוחב לבד. ולפ"ו לא א"ש גירסת הט"ז בתום' דהיתה ארוכה טובא ורחבה שבעה טפחים דא"כ הדרא קושיא לדוכתיה דבכה"ג הוי בכלל יותר מכשיעור וד"ה כשירה ולכך נראה עיקר כגירסת התוספות שלנו דאין רחבה שבעה טפחים דנהי דלענין הכשר סוכה סגי בהכי בשיטת הב"ח דמצטרפין לרצועות אפ"ה איכא למימר לאפילו לרב חנן שייך פלונתא דר' יהודה ורבנן בכה"ג נמי דלא הוי בכלל יותר מכשיעור דקאמר כיון דאפילו כשיעור לא הוי אלא ע"י צירוף מ"מ לא הוי בכלל יותר מכשיעור כן נ"ל לכאורה ועדיין צ"ע משום דלכאורה לרב הונא דקאמר אבל יותר מד"א ד"ה כשירה היינו לענין הרוחב לבד שאין האורך מוסיף לרוחב דמסתמא לאו בסוכה של ארבעה דפנות דוקא מיירי וא"כ אין הצל אלא ע"י הדפנות של הרוחב או האורך. ולפ"ו אעיקר דברי תוספת נמי קשה אע"כ דלא שייך לומר מדרב הונא נשמע לר' חנן כיון דהאי טעמא לחוד והאי טעמא לחוד אלא דאפ"ה עיקר דברי קיימין מצד הלשון דכל שיש יותר באורך או ברוחב הוי בכלל יותר מכשיעור כן נ"ל ודו"ק:

בגמרא אמר ר' שמואל בר יצחק הלכה צריכה שתא מחזקת ראשו ורובו ושלחנו. לכאורה אין כאן מקומו אלא לקמן אמתניתין דפרק היסון ונראה דהשתא משמע ליה דרב הונא ור' חנן דלעיל בהכשר סוכה פליגי דאע"ג דאמר' לעיל דכ"ע הכשר סוכה ראשו ורובו ושלחנו דחויי בעלמא הוא דקשיא קושיית התוספת בד"ה יש בה וכמ"ש לעיל דלמאי דאמרינן דבין למעלה ובין למטה הכל לפי ערך וא"כ מ"ש דנקיט במתניתין שיעור עשרים דשייך בד"א ולא נקיט שיעורא דשייך בסוכה קטנה דהוי שבעה טפחים ואי בתירוק השני דהתנ' דמז' טפחים עד ד"א שיעור א' לפסול בגובה ובתר הכי קים להו זה נראה דוחק יותר אלא דיחויא בעלמא הוא ולעולם דבהכשר סוכה פליגי וא"כ מסתמא כל חד מוקי לסתם מתניתין דיון אליבא דהלכתא ולפ"ו לרב הונא אמר רב סתם מתניתין ס"ל דהכשר סוכה בד"א מש"ה קאמר ר' שמואל בר יצחק דאין הלכה כרב הונא אמר רב אלא כר' חנן ואע"ג דבעיקר פלונתייהו משמיה דרב בטעמא דמתני' לית הלכתא לא כרבי הונא אמר רב דס"ל כרב זירא ולא כר' חנן אמר רב דאחי דלא כחד אלא כרבא דטעמיה משום דירת עראי לרוב הפוסקים ולקצת פוסקים כרבה משום הכירא אפ"ה בענין הכשר סוכה גופא דפליגי רב הונא ורב חנן פסק ר' שמואל בר יצחק כר' חנן אמר רב דמשמע ליה הכי סתמא דמתניתין אלא דאכתי איכא למידק דא"כ אמאי קאמר צריכה שתא מחזקת ולמאי דפרישית הכי הוי"ל למימר הלכה סוכה שמחזקת ראשו ורובו ושלחנו כשירה אלא דאיכא למימר דאגב אורחא קאמר נמי קושטא דמילתא דבעינן דוקא ראשו ורובו ושלחנו ולאפוקי מדב"ה דס"ל בראשו ורובו סגי. ולכאורה נראה דהך מילתא גופא נמי שייך הכא משום דמלישנא דמתני' דידן הוי משמע דבראשו ורובו סגי מללא קחשיב במתני' פסולה מפחות משיעור ארכה ורחבה כי היכי דנקיט שאינה גבוה עשרה בהדי אינך פסולי וא"כ משמע דתנא דידן ס"ל דראשו ורובו סגי דהיינו ששה טפחים מש"ה לא איצטריך ליה למתני דפחות מיכן פסולה דמילתא דפשיטא היא דדרך ישיבתו מיהא בעינן שיהא ראשו ורובו בסוכה ומש"ה קמ"ל דאפ"ה הלכה דצריכה שתא מחזקת ראשו ורובו ושלחנו כן נ"ל:

והואיל ואתא לידן בענין פסקן הלכה בעיקר פלונתא דשמעתין דלעיל בטעמא דפסולה למעלה מעשרים ראיתי להביא לשון הר"ן והרא"ש ז"ל שכתבו בשמעתין ח"ל איכא מ"ד הלכתא כרבה דהא בכל מיילי כרב עבדי ואנן מסתברא לן דהלכה כרבא דבתראה הוא עכ"ל. ולכאורה לישנא קמייתא דברים תמוזין אן דמאי שייך הכא הא דכל מיילי כרב עבדי וכבר תמה בזה הר"ן ז"ל. ולענ"ד נראה דכך פירושו דוודאי

עיקר טעמא דלישנא קמא דהלכה כרבה לא איצטריך לטעמא לגבי דרבא ור"ז דבלא"ה הרבה מגדולי הקדמונים ס"ל דדוקא מאביו ורבא ויאלך הלכה כבתראי אבל היכא שנחלקו אביו ורבא על הדורות שלפניהם ס"ל דאין הלכה כתלמוד במקום הרב ובכמה דוכתי אשכחן פלונתא דרבוותא בכה"ג היכא דפליגי רבה ורבא דאיכא מאן דס"ל הלכה כרבה ונראה דה"ה לגבי ר"ז דרבה גדול מרבי זירא שכל מקום מקדים רבה לרבי זירא ורבה ריש מתיבתא הוי ובשמעתין נמי מקדים דבריו לדר' זירא אלא משום דזה אינו מספיק למיקבע הלכתא כרבה כיון דלשכחן דפליגי רב אשי ורב הונא ורב חנן אליבא דרב בטעמא דמתני'. ולכאורה בהנך אמוראי אליבא דרב משמע דהלכה כרב הונא אליבא דרב דאפי' לגבי דשמואל הלכה כרב הונא שהיה גדול משמואל ותלמיד חבר דרב הוי כמ"ש התוספות בכמה דוכתי וכיון דר"ה מוקי לרב כר' זירא הוי"ל למיפסק כר' זירא דהא רב גדול מרבה טובא ואין הלכה כתלמיד במקום הרב ועוד לכאורה בלא"ה משמע דרב גופא לית ליה הא דרבה מקאמר רב בריש עירובין בטעמא דרבנן ור"י דילפי מפתחו של היכל ופתחו של אולם ואי סלקא דעתך דרב כרבה ס"ל דרבנן ס"ל דטעמא דסוכה משום היכירא וס"ל דלמעלה מעשרים לא שלטא עינא א"כ במבוי נמי הוי"ל למיפסל משום טעמא דהיכירא דהא קורה משום היכירא לרב גופא כדאיתא בעירובין בכמה דוכתי אע"כ דרב ס"ל דלמעלה מעשרים נמי הוי היכירא וע"כ בסוכה אית ליה טעמא אחרינא והוי"ל למיפסק דלא כרבה כיון דרב פליג עליה מש"ה כתב האי איכא מ"ד דהלכה כרבה כיון דכל מיילי כרב עבדי וכדאמרינן דכחומרי דרב עבדי א"כ אי לאו דקים ליה לרבה דרב גופא ס"ל האי טעמא דהיכירא לא הוי פליג עליה ולמימר טעמא דהיכירא דלפ"ו בסוכה שהדפנות מגיעות לסבך כשר אע"כ דרב גופא ס"ל טעמא דהיכירא בסוכה לחוד ולא במבוי כדמפלגינן בינייהו בריש עירובין דאמרינן וצריכא ע"ש וכיון דכל מיילי כרב עבדי קים ליה טפי בטעמא דרב מאינך אמוראי דמעשה רב כן נ"ל ודו"ק:

שם אמר ליה רבי אבא כמאן כב"ש אמר ליה ואלא כמאן איכא דאמרי א"ל ר' אבא דאמר לך מני כו'. נ"ל דהני תרי לישני פליגי בדר' אבא דללישנא קמא סבר ר' אליעזר דב"ש ובית הלל לא פליגי אלא בסוכה גדולה משום שמא ימשך אחר שלחנו אבל בסוכה קטנה כ"ע מווד דבעינן ראשו ורובו ושלחנו וא"כ הכי קאמר ר"א לדלדי לב"ע צריכה שתא מחזקת ראשו ורובו ושלחנו אלא לדיך דקאמרת הלכה משמע דאית לך דפליגי נמי בסוכה קטנה א"כ כמאן כבית שמאי ולא כבית הלל ומהדר ליה רשב"י ואלא כמאן דוודאי הכי הוא דפליגי בתרווייהו וללישנא בתרא סבר ר' אבא איפכא דדוקא בסוכה גדולה פליגי אבל בסוכה קטנה לב"ע בראשו ורובו סגי ולא בעינן שלחנו היכא דלא שייך גזירה דשמא ימשך וא"כ הכי אמר ליה דאמר לך מני דהוי דלא כמאן ומהדר ליה ב"ש היא ולא בית הלל ולא בחד מינה דוודאי בתרווייהו פליגי כן נ"ל ודו"ק:

בתום' בד"ה דאמר לך מני כו' ועל מה שפסק בהך דהכא כבית שמאי אין להקשות מהא דאמרינן בפרק קמא דברכות כו' ומסקינן התם דהלכה כר"י החורני כו' עד סוף הדיבור. הא מילתא דהלכה כר"י החורני ליתא התם וא"א לומר דהתום' גרסי לה כיון דלא שייכא בשמעתא דהתם ועוד דאי הוי גרסי הכי להדיא הוי"ל לאתניי בקצרה דאין להקשות מהא דאמרינן בפ"ק דברכות דהלכה כר"י החורני ומאי איצטריך להו לאתניי הא דאמר ר' יוסף עשה כב"ש לא עשה כלום וכל הסוגיא דמיייתי ר"י ראייה וע"כ דכוונת התוספות דממאי דמיייתי רב יוסף ראייה וקיימא התם הכי אף למסקנא דליכא מאן דפליג ממינא שמעינן דע"כ הלכה כר"י החורני וא"כ צריך פירוש לפירושו מהיכא משמע להו הכי כיון דלמאי דלא מסקין דאעתייהו מה שהעלו בסוף הדיבור אדרבה דברי רב יוסף גופא נשארזו בתימא אף אי הלכה כר"י החורני ועיין מ"ש מהרש"א ז"ל בזה והוא דחוק מאד והוא הוכרת לפרש כן מהא דמשמע מדבריהם כאן דמקשו תימא על הפי' הראשון ובאמת דמסקנת התום' כאן בסה"ד ג"כ דחוקין מאד דאכתי קולא מחומרא לא ילפינן מלבד שאר דחוקים ולולי מסקנת התום' דהכא שהן דברי רבינו שמעי' שהביאו התום' בפ"ק דברכות היה נלע"ד לקיים דברי התום' הראשונים וייתישב סוגיא דברכות בפשיטות דוודאי עיקר מימרא דרב יוסף דלע"ג דב"ש מחמירין אפ"ה מי שמחמיר כב"ש נמי לא עשה כלום ומיייתי שפיר מעובדא דר"י החורני שהלכו זקני בית שמאי וחקני בית הלל לבקרו ומצאוהו שהיה יושב בסוכה ושלחנו בתוך הבית ואי ס"ד דמותר לעשות כב"ש לא היה מיקל לעצמו לכתחלה כך אע"כ דאסור להחמיר כב"ש וא"כ שמעינן מיהא דהלכה כר"י החורני מדמיייתי רב יוסף ראייה מדר"י ולא מדאמרו לו באמת אם כך היית נוהג לא קיימת אע"כ דהלכה כר"י החורני כן נ"ל לפרש דברי התום' הראשונים ולא הוי שמעתא דהתם תימא לפירוש זה אלא טייעתא:

ולענ"ד דברים ברורים בעיקר כוונת הסוגיא דברכות וראיה ברורה דבפ"ק דיבמות דף ט"ו ע"ב מיייתי הש"ס עובדא דר"י החורני בחבית של זיתים שנקבזה ומסיק התם בבריייתא ואע"פ שתלמיד שמאי היה כל מעשיו לא עשה אלא כב"ה וא"כ ע"כ מהאי טעמא גופא דעשה כדברי ב"ש לא עשה כלום אלא דמהתם לא שמעינן דאפי' היכא דמחמרי בית שמאי אבל מהאי עובדא דסוכה מיייתי רב יוסף שפיר דאע"ג דתלמוד שמאי היה ואפ"ה היה מיקל כדברי ב"ה אע"כ דכיון דהלכה כב"ה אסור אפילו להחמיר כב"ש כנ"ל נכון:

והא דמיייתי בפ"ק דברכות תחלת המשנה דמי שהיה ראשו ורובו בסוכה פלונתא דב"ש וב"ה וכל המעשה י"ל עוד דמכל זה הוי סייעתא טפי לדרב יוסף דקשיא ליה מאי אמרי ב"ש לב"ה מעיקרא לא כך היה המעשה שהלכו זקני ב"ש וחקני ב"ה כו' ולא אמרו לו דבר ואית להו למימר כי היכי דפליגי עכשיו הוו פליגי נמי מעיקרא ור"י החורני ס"ל כב"ה מש"ה לא אמרו לו זקני ב"ש דבר אע"כ כדפרישית דכיון דר"י החורני מתלמידי ב"ש היה מש"ה לא אמרו לו דבר שיש לו מיהא להחמיר אע"כ דהוודו לו ב"ש לב"ה והשיבו אף הם אמרו לו ולא הוודו מ"מ קשיא אדר"י החורני גופא למה לא היה מחמיר כב"ש כיון שהיה מתלמידי שמאי אע"כ דאין להחמיר דלא עשה ולא כלום היינו ראייה דרב יוסף וא"כ יפה כתבו התום' כאן דשמעינן מיהא דהלכה כב"ה כיון דר"י החורני גופא היה מיקל בכך והוצרכו לתרץ ולחלק בין סוכה גדולה לקטנה לענין פסק הלכה כנ"ל נכון וברור:

דף ג:

בגמרא אין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות ופרש"י ותוספות לענין קרפיפות. ולכאורה האי לישנא עיבור משכחת לה אפי' בלא קרפיפות כדתנן להדיא בר"פ כיצד מעברין היה בית נכנס ובית יוצא וא"כ אפילו לחייא בר רב דאמר דלרבנן אין נותנין קרפף לעיר א' כלל אפ"ה מיהא שייך האי דינא דבית נכנס ובית יוצא וא"כ היכא שאין בבית היוצא ארבע אמות אין מוודין אלא מהבית הנכנס שיש בו ד"א אלא לפי דהא מילתא דבין שתי עיירות לא הוזכר אלא לענין קרפיפות מש"ה מפרשי להו רש"י ותוספות לענין קרפיפות וצריך עיון בפירש"י בריש כיצד מעברין שמפרש להא דבית נכנס ובית יוצא דהיינו אם הוא תוך שבעים אמה ושיריים שהוא שיעור קרפף וא"כ לא שייך האי דינא לרבי חייא בר רב בעיר א' ורש"י מפרש התם ברישא דמתניתין לענין עיר אם לא שנאמר דרש"י ז"ל נחית נמי לשיטת ר"ת ז"ל דשמעתין

לנחייא בר רב לאו דוקא שתי עיירות ה"ה בית ועיר כנ"ל. ועיין בלשון הרא"ש ז"ל בפ' בכל מערבין יבאן אין להאריך יותר ודו"ק:

שם היתה גבוה מעשרים ובא למעטה כו' לכאורה יש לי לדקדק בשלמא לרבה דאמר טעמא משום היכרא א"ש דמהני מה שממעטה מתחתיו דהא שלטא עינא שפיר וכן לרבי זירא דאמר משום צל כיון דעכשיו ליכא גובה תו לא סגי ליה בצל דפנות אלא בצל סבך משא"כ לרבא דתני טעמא בדירת קבע א"כ עיקר הפסול בסבך היינו משום דצריך לדפנות קבע א"כ מה מועיל המיעוט מתחתיו סוף סוף הוא צריך לאותן הדפנות של קבע. ויש ליישב דמ"מ כיון דעכשיו ממעט האויר וגלי דעתיה דלא ניחא ליה בהאי גובה וא"כ לפי מה שרוצה להשתמש בסוכה זו עכשיו כשיעור הגבוה לא היה צריך לאותן מחיצות של קבע יהיה יכול להעמיד מחיצת עראי על אותן הדבר שביטול להקרקע א"כ תו לא שייך האי פסולא דהא כי עביד לה קבע נמי נפיק כל היכא דמצי למעבד לה עראי כן נ"ל. וכה"ג יש לפרש בכולה שמעתין לענין הוציא יורדין ולענין אינעבא וכמו שאבאר בעז"ה. אחר זה ראיתי בספר תמים דעים דף ס"ו שכתב הראב"ד ז"ל דמשמע ליה דהנך שמעתין לא מתוקמי כרבא מהך קושיא דפרישית ופסק כרבה אלא שכל הפוסקים והמפרשים אף על גב שפסקו כרבא אפ"ה כתבו כל הנך שמעתין ועי"כ צ"ל כדפרישית. והא דמהני המיעוט מלמטה ולא קרינן בה תעשה ולא מן העשוי כבר כתבתי בריש מכולתין דא"ש לפי מה שמפרש ר"ת לקמן דסבך הפסול מחמת גובה לא מיקרי סבך פסול. אלא דאף לשיטת רש"י ז"ל לקמן דף י' דמשמע דמיקרי סבך פסול נמי א"ש דכיון שאין הפסול בסבך עצמו אלא מחמת האויר שתחתיו אם כן ממה נפשך מיקרי שפיר עשה דמיעוט גופא שעושה עכשיו ממש בתחתיות האויר ואין צורך לעשות מעשה בסבך כיון שלא היה פסול מצד עצמו כן נ"ל מיהו ראיתי בתשובת מהר"מ בר ברוך סי' קע"ג דמדבריו לא משמע כן ע"ש וצ"ע:

בפירש"י בד"ה לא היו מיעוט שאין סופו להניח שם כל שבעה עכ"ל. נראה מפירושו בכולה שמעתין דהיכא דמהני הביטול היינו שמבטלו לימי החג בלבד וכ"כ הרא"ש והר"ן ז"ל אלא דכמה פוסקים בעינן שביטול יהיה לעולם ולשיטת הרב המגיד הוא ג"כ שיטת הרי"ף והרמב"ם ז"ל ועיין מה שאפרש בסמוך לענין סוגיא דשמעתין:

דף ד.

בפירש"י בד"ה תבן ובטלו בפיו לשבעה עכ"ל. נראה שהוצרך לפרש דאיירי שבטלו בפיו דאל"כ היינו אין עתיד לפנותו מ"מ נראה דלאו דוקא שבטלו בפיו ממש אלא עיקר כוונת רש"י שגמר בלבו לבטלו שם דבכה"ג הו"ל כבטלו בפיו וכמו שהקשה הריטב"א ז"ל בחידושו דכה"ג קי"ל דברים שבלב היו דברים:

בתום' בד"ה ואע"ג דבטליניה וכו' לא דמי לארנקי דאיכא למ"ד אפילו ארנקי מבטל איניש עכ"ל. והיינו כרב הונא בריה דרב יהושע דאמר התם הנח לאיסור שבת דאפילו ארנקי מבטל איניש עכ"ל ומשמע דסגי בביטול לשבת לחוד וה"ה הכא דסגי בביטול לשבעה כדפרש"י וכיון דכרים וכסתות אין דרך לבטל לשבעה בטולה דעתו אצל כל אדם מיהא לשיטת הסוברים דבסוכה בעינן ביטול לעולם היינו משום דס"ל דלענין שבת נמי לא קייו"ל כרב הונא בריה דרבי יהושע אלא כאידך אמוראי דסברי דלא מהני האי טעמא דהנח לאיסור שבת והיינו מהאי טעמא גופא דבעינן שיבטלו לעולם והפוסקים האריכו בזה לענין שבת ואין להאריך כאן וכן לענין טומאה דבסמוך שייך האי פלוגתא אי סגי בביטול לשעה או בעינן ביטול לעולם ויבואר קצת בסמוך:

בגמרא תבן ואינו עומד לפנותו כו' מחלוקת רבי יוסי ורבנן דתנן בית שמלאוהו כו'. בתום' פרק הזורק (שבת דף ק') ובפרק חלוץ כתבו דכל הנך חילוקי דינין לענין ביטול לא היו אלא דרבנן דמדאורייתא אין לחלק כלל והכל בטול ע"ש. ולפ"י יש לדקדק לכאורה מאי פסיקא לתלמודא הכא דבסוכה היו נמי פלוגתא דרבי יוסי ורבנן דלמא רבי יוסי גופא לא קאמר דלענין טומאה תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם בטל אלא משום דהחמירו חכמים בכך שיהא הטומאה בוקעת ועולה עד לרקיע כמו שפרש"י כאן ואף על גב דלענין כלים שצצרו היו לקולא מ"מ כיון דהוי כחוכא ואיטולנא אוקמא אדאורייתא משא"כ בסוכה דאי אמרינן דבטל היו להקל אפשר רבי יוסי נמי מודה דהחמירו חכמים דלא בטל אלא א"כ בטלו בפירוש אלא דא"ל לומר כן דרבי יוסי גופא ס"ל דטומאה טמונה אינה בוקעת למעלה כדאיתא בפ' העור והרוטב והובא בתוספת בפ' חלוץ. וא"כ עיקר מילתא דר' יוסי לא משכחת לה אלא לענין כלים שצצרו יב"מ"ש התוספות פרק חלוץ וממילא בע"כ לקולא נמי קאמר רבי יוסי דמסתמא בטל:

ומתוך מה שכתבתי נתיישב לי בילדותי האי סוגיא דפרק חלוץ שהביאו התוספות כאן דמשני הש"ס מעיקרא מאן תנא אהלות רבי יוסי היא ומקשה אי רבי יוסי איפכא שמעינן לה ומייתי ברייתא דבסמוך. ויש לתמוה אם כן מעיקרא מיהא דלא הוי ידע להאי ברייתא אכתי מאי קאמר מאן תנא רבי יוסי היא. ולמאי דפרישית א"ש דמעיקרא דלא הוי ידע דרבי יוסי ס"ל איפכא הוי מוקמי שפיר למתניתין דאהלות כרבי יוסי דס"ל טומאה טמונה אינה בוקעת למעלה וא"כ האי מתניתין דאהלות דקתני בטלו אין לא בטלו לא לא משכחת לה אלא לענין כלים שצצין דקתני התם להדיא והובא בתום' כאן וא"כ שפיר קאמר דבטלו אין דהוי מבטול אף לקולא אבל בלא בטלו לא מקילינן כולי האי לטהר כלים שצצין דטמאין מדאורייתא היכא שלא בטלו דהחמירו חכמים דדאורייתא משא"כ בההיא דחלוץ דאיירי לענין טולטול מחצר לחצר דלא הוי אלא מלתא דרבנן אפילו מסתמא בטל והאא מקשה שפיר אי ר' יוסי איפכא שמעינן לה כנ"ל נכון ובערובין הארכתי וכאן אין להאריך רק במה שנוגע לסוגיא דהכא ולפירוש התום' בסמוך:

בתוספות בד"ה בית שמלאוהו כו' עד סוף הדיבור. בספרי המשניות שבידינו יש נוסחא אחת דגרסי תבן או צרורות כגירסת רש"י אלא דלענ"ד נראה ליישב שיטת רש"י אף לגרסת התוספות דלא מצו לאתויי מתניתין וניחא ליה לאתויי מבריייתא דייק טפי ותחלה אפרש מאי דקשיא לי על פי' התום' טובא במה שכתבו דהא דקאמר תבן ובטלו הוי מיעוטא אף ע"ג דלא קתני במתניתין דאהלות אפ"ה פשיטא ליה במכ"ש דרבי של תבואה כו' ויש לתמוה דא"כ כרי של תבואה גופא יוכיח דהוי ביטול לענין טומאה ולא לענין סוכה כדאמרין לעיל בכרים וכסתות דבטלה דעתו אצל כל אדם ואי יש לחלק בין כרים וכסתות לכרי של תבואה טפי הו"ל למימר דכרי של תבואה גופא וכיוצא בה נמי הוי ביטול אע"כ דאע"ג דמדמינן הכא סוכה לטומאה היינו בהך מלתא לחוד אי בטיל מסתמא או באין עתיד לפנותו או לא משא"כ בהא דבטלה דעתו אצל כל אדם שפיר יש לחלק ביניהם דבטומאה דסגי בביטול לפי שעה לא שייך לומר בטולה דעתו אצל כל אדם כמו בסוכה שהביטול צריך לשבעה אמרינן בטולה דעתו וכ"כ הר"ן ז"ל ואם כן אכתי מאי מייתי לענין תבן דלמא בתבן נמי אמרינן בטולה דעתו כיון שביטולה היא לשבעה ואי פשיטא להו להתוספות בתבן דלא שייך בטלה דעתו א"כ למה הוצרכו לפרש דתלמודא פשיטא ליה ממתניתין דאהלות יבפשיטות הוי מצו לפרש דמסברא פשיטא ליה ויש ליישב בדוחק:

ודאיתגין עלה מיהא דאף לגירסת התום' מצנין למימר דהאי תבן או צרורות ברייתא היא והא דלא מייתי מתני' היינו משום דא"כ הוי משמע דבכרי של תבואה נמי מדמה להו מש"ה מייתי הך ברייתא דלא קתני כרי של תבואה אלא תבן או צרורות דבהנך דמי סוכה לטומאה ולא בכרי של תבואה כדפרישית וכמו שכתב הר"ן ז"ל. ועוד דבמתניתין דאהלות לא גרסינן ובטלו מבטול כמ"ש התום' בעצמו וא"כ לא שייך למידק כלל הא לא בטלו לא דעיקר מתניתין לא אתא אלא לאשמעינן במה מבטול אלא דנקיט לא זו אף זו דאפי' בכרי של תבואה מהני הביטול אף לקולא וכהך כלים שצצין דקתני בהדיא וא"כ אפשר לאין עתיד לפנותו נמי ובטלו קרי ליה משא"כ בבריייתא דקתני בהדיא ובטלו מבטול ולא קתני כרי של תבואה בהדיאהו אלמא דלא קתני לה אלא דליוקא דלא בטלו לא כן נ"ל נכון. אלא דבלא"ה נ"ל דלא שייך ל' ותני עלה אלא דתני ברייתא עלה דמתני' ולא מבריייתא לבריייתא וא"כ ע"כ צריך לפרש כפירוש התוספות או כגירסת המשניות כגירסת רש"י ודוק היטב:

בא"ד והא דקאמר עפר סתם כו' הו"מ למימר כו' עכ"ל. וכתב מהרש"א ז"ל שהוצרכו לפרש כן לפי גרסתם ע"ש ולכאורה יש לתמוה דהא רש"י גופא ג"כ כתב כן אלא דנראה בכוונת מהרש"א ז"ל דאע"ג שכבר פירשו רש"י אפ"ה הוצרכו התום' לפרש משום דלגרסתם קשה טפי. ולפענ"ד נראה דלא ניחא להו להתוספות במה שפרש"י דנקיט עפר סתם משום כחו דר' יוסי כו' דאע"ג דאשכחן כה"ג טובא דאשמעינן כהא דהתירא טפי אפי' דלא כהלכתא היינו בפלוגתא דתנאי גופא במשנה או בבריייתא משא"כ הכא דסתמא דתלמודא נקיט לה טפי הו"ל למימר עפר ואין עתיד לפנותו להויעך כחן דרבנן דפסלי בסוכה אלא דבלא"ה יש לומר בפשיטות דלא נקיט סתמא דתלמודא אלא הנך מילי דנקטו רבנן ור"י להדיא בפלוגתייהו ובמלתיהו משא"כ עפר ואין עתיד לפנותו שלא נזכר בפירוש דבדריהם אבל לפירוש התום' דתבן ובטלו נמי אין נזכר דבדריהם ואפ"ה נקיט לה סתמא דתלמודא כיון דשמעינן לה ממילא ממלתיהו דכרי של תבואה ואם כן לפ"י קשיא להו דהו"ל למימר נמי עפר ואין עתיד לפנותו דשמעינן נמי ממילא לכך מסקו דבדריהם דלא חס להאריך כן נ"ל בכוונת התוספות ודו"ק:

בפרש"י בד"ה על פני כולה כו' אם יש באצטבא שיעור הכשר סוכה קטנה שבעה טפחים ומשהו כו' עכ"ל. וכתב מהרש"א ז"ל דלא ידע אמאי כתב רש"י ז"ל כאן ולקמן גבי עמוד דבעינן שבעה ומשהו ובכל דוכתי דשיעור הכשר סוכה אינה אלא שבעה טפחים מצינמומית. ולענ"ד במחילה מכבוד תורתו של מהרש"א ז"ל דבמאי דקשיא ליה לקמן מעמוד אגב חורפא לא דק דכיון דבעי לאכשורי התם ע"י גוד אסיק מחיצות העמוד למעלה א"כ בעינן שיהא שיעור העמוד שבעה טפחים מלבד מהשיעור מחיצות שאין צריכין להמשיך למעלה וזה מבואר בפ' כל גגות ובפרק כיצד משתתפין דף פ"ו לענין גיסטרא הסמוכה ע"ש ובדוכתי טובא והוא ברור אלא דלענ"ד מה שכתב רש"י נמי כאן לענין אצטבא דבעינן שבעה ומשהו הוא ג"כ דדקדוק והיינו למאי דפרישית לעיל דמסתמא כל הני פסקי הלכות אתו נמי אליבא דרבא דטעמא דפסול גובה משום דירת קבע וקשיא לן א"כ מאי מהני בנין אצטבא וכמו שהקשה הראב"ד ז"ל וכתבתי לעיל דהא דמהני האצטבא היינו לענין דגלי דעתיה דניחא ליה בהאי גובה ממעל לאצטבא א"כ מעתה א"י לגובה דפנות שמתחתית האצטבא ורואין כאילו הדפנות מתחילין מעל האצטבא שבענין זה יכול לעשות מחיצת עראי ולא בענין אחר נמצא דלפ"י בעינן שיהא גג האצטבא עכ"פ שבעה ומשהו כדי שיוכל להעמיד הדפנות עליה דווקא במחיצות שאין גבוהין עשרים משא"כ אם אין רוחב האצטבא אלא שבעה טפחים בין הכל וא"כ לעולם צריך להעמיד הדפנות סמוך להאצטבא ולא על האצטבא ומכיון שהוא צריך להעמידן סמוך להאצטבא ממילא צריכין שניענו עד תחתיות האצטבא על הקרקע ממש כמו שהן עכשיו ומה הועיל האצטבא כיון דלא סגי ליה בלא דירת קבע דפנות עשרים אע"כ דבאצטבא שבעה ומשהו איירי כן נ"ל נכון וברור בעז"ה בלי גמגום ודוק היטב:

בד"ה כשירה כל הסוכה כו' עד סוף הדיבור. ונראה לכאורה שפירושו מוכרח מדאצטרך בגמרא לפרש אם יש בה הכשר סוכה ואי להכשיר האצטבא לחוד קאי שהיא סוכה בפני עצמו פשיטא דבעינן שיעור סוכה אע"כ דכל הסוכה כשירה וקמ"ל דהיינו דוקא כשיש באצטבא שיעור הכשר סוכה. מיהו בעיקר דברי רש"י ז"ל כתב הרא"ש ז"ל שהקשה ר"י מטראני מאי מדמה לפסל היוצא מן הסוכה כיון דסבך פסול הוא ואילו סוכה שסמוכת חציה בסבך כשר וחציה בסבך פסול נכשיר לישב אפי' תחת הפסול ותירץ הרא"ש ז"ל דסבך דלמעלה מכ' לא מקרי סבך פסול כדפי' ר"ת כו' והסכים הרא"ש ז"ל לפירש"י וכ"כ כל הפוסקים. ולדעתי נראה דהרא"ש ז"ל כתב לקיים שיטת רש"י היינו לדברי ר"ת מ"מ לפרש"י גופא ק' דהא לקמן דף ט' גבי סוכה תחת סוכה משמע מפירש"י דסבך דלמעלה מכ' נמי מיקרי סבך פסול לענין צירוף דסבך כשר ויש ליישב ולחלק:

מיהו כתב הרא"ש ז"ל דרש"י גופא לא כתב דכל הסוכה כשירה אלא בהאי בבא לחוד דהאצטבא על פני כולה ואין צורך לדופן עקומה אבל בהנך בבי דבתר הכי דבעינן לצרף דופן עקומה להכשיר עיקר הסוכה דאצטבא א"כ א"א להכשיר כל הסוכה דכיון שעשה הסבך דופן א"כ אין לה סבך ובאמת שכן נראה מסתימת לשון רש"י בהנך בבי דבסמוך אלא דאכתי אין זה מוכרח לפי פירוש רש"י עד שהר"ן ז"ל כתב דלפרש"י בכולהו בבי יש להכשיר כל הסוכה והשיג הב"ח על הר"ן ז"ל ובאמת דאין זו השגה דאין זה מוכרח לפרש"י אלא דתליא בשני הפירושים שכתב ר"י ז"ל לקמן בדף י"ז במשנה דהרחיק את הסיבוך בפירוש דופן עקומה וכמו שיבואר בעז"ה וכן נראה להדיא מלשון הר"ן:

דף ד:

בתוספות בד"ה פחות משלשה מכאן קשיא לפי מה שפי' הקונטרס בריש פרק ב' דגיטין כו' עד הסוגיא דסוף הדיבור. כבר כתבתי בזה שם בסוגיא דגיטין דלגרסת רש"י בספרים שלפנינו יש לפרש כוונתו כדברי התום' וכתבתי ג"כ דאף לפי גירסת התוספות בפירש"י ע"כ צ"ל דרב חסדא פליג אר' יוחנן וא"כ אתי סוגיא דהכא כרבי יוחנן. ובלא"ה לא ידענא מאי קשיא להו לתום' בסוגיא דהכא כיון דאמימר פליג בגיטין אדרב חסדא ומסקינן שם להדיא דהלכתא גידוד חמשה ומחיצה חמשה מצטרפין וא"כ אתיא סוגיא דהכא בפשיטות אליבא דהלכתא אם לא שנאמר דס"ל להתוספת דכל הני פיסקי הלכות דהכא לישנא דבריייתא נינהו דמקשו מהכא עליה דר"ח. מיהו רש"י כתב להדיא בשמעתין גבי מיעוט בכרים וכסתות דכל הני שמעתין בימי רב אשי נסדרו ומימרא לאמוראי נינהו וא"כ לא שייך להקשות מינייהו אדר"ח דלאטו גברא אנברא קרמית והמעין שם בחידושינו בגיטין יראה דבלא"ה יש לחלק בפשיטות בין שבת לסוכה לפמ"ש דעיקר טעמא דר"ח לא שייך להשוות חד מקום כרשות היחיד לחד מלתא וכרשות הרבים לחד מלתא וא"כ לא שייך סברא זו בסוכה ע"ש ודוק ותשכח:

בגמ' סבר אבוי למימר גוד אסיק מחיצתא א"ל רבא בעינן מחיצות הניכרות וליכא. לכאורה משמע דרבא ס"ל גוד אסיק בסוכה אלא דוקא הכא בעמוד לא ס"ל כיון דלא הוי מחיצות ניכרות כלל וכן נראה מלשון התום' בד"ה על שפת הגג וא"כ הוי משמע דלרבא בעל שפת הגג כשירה והיינו כשיטת רבינו שרירא גאון שהביא הרא"ש ז"ל בשמעתין דלא גרים בסמוך איבעיא להו משא"כ לשיטת רוב הפוסקים

שהביא הרא"ש ז"ל דגרסי' בסמוך איבעיא להו ומסיק בתיוק ומש"ה פסקו דלעולם פסולה ולית לן גזר אסיק כלל בסוכה וא"כ בפשיטותהו הוי ליה לרבא למימר דלא אמרינן גזר אסיק בסוכה ואפשר דמשום האי טעמא גופא דאע"ג דבשבת אמרינן גזר אסיק משא"כ בסוכה דבעינן מחיצות הניכרות לא אמרינן לה כלל ואע"ג דלענין פי תקרה אמרינן גזר אחית מחיצתא היינו משום דהוי ניכרות טפי כמ"ש התוספות משום דלפנים עבידא אלא דקשיא דלפ"ז לא נאמרה הלכה למשה מסיני הא דגזר אסיק אלא לענין שבת לחוד וא"כ מאי מקשה הש"ס בשבת פרוק הזורק הוצאה גופא היכא כתיבא דכיון דאיכא הלכתא דגזר אסיק למיהוי רה"י אלמא דהוצאה אסורה והכי מקשינן בעלמא כיון דאיכא הלכתא קרא ל"ל. מיהו היה נ"ל לכאורה דהלכתא דגזר אסיק סתמא איתמר ואי לא הוי משכחת לה לענין שבת משכחת לה שפיר לענין סוכה אליבא דכ"ע והיינו בדאיכא דפנות גבוהין עשרה אלא שאין מניעות לסכך :ומפלגין הרבה וא"כ אי לאו גזר אסיק היה מהראוי לפסול כיון שאין הדפנות מניעות לסכך כי היכי דפסלינן למעלה בסכך גופא היכא דאיכא אויר יותר משלשה מן הצד של דפנות וכן בסכך פסול יותר מארבעה אמות וא"כ בעינן שהסכך נוגע לדפנות דוקא ע"י לבד או דופן עקומה או בשום ענין דהוי כסתום ונוגע לדפנות ומאי שנא דלענין גובה לא בעינן שהדפנות יעלו עד למעלה הסמוך לסכך פחות מג' אע"כ דטעמא בהא משום דאמרינן גזר אסיק כיון דהוי מחיצות הניכרות ממש דלהכי עבידא. אמנם ראיתי להדיא בלשון הר"ן ז"ל שכתב דלית לן כלל הלכתא גזר אסיק לענין סוכה ואף שאינו כדאי מכל מקום הדברים ברורין מעצמן דאיצטריך הלכתא דגזר אסיק להכשיר דפנות שאין מניעות לסכך אלא דאכתי קשיא לי א"כ דעיקר גזר אסיק נאמר לענין סוכה דוקא במחיצות הניכרות א"כ אכתי בשבת מנא לן דאמרינן גזר אסיק אפ"י בעמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה כדתניא בהדיא בפ"ק דשבת איהו רה"י גזר שהוא גבוה עשרה ורחב ד' והוי רה"י גמור לחייב סקילה וחטאת ומנא לן דלמא לא אמרינן בכה"ג גזר אסיק אלא בדאיכא מחיצות הניכרות דוקא דומיא דרה"י ממש ואדברא לענין הוצאת שבת אמרי' דמלאכה גרועה היא ואין חייבין אלא שכיוצא בה היה במשכן והתם במשכן לא אשכחן רה"י כה"ג אלא במחיצות ממש ובשלמא לאביי דבעי למימר גזר אסיק אפילו בסוכה ובעמוד והיינו דמשמע ליה דהלכתא נמירא ליה דאמרינן גזר אסיק בכל ענין דהו"ל כמחיצה גמורה וממילא אמרינן דבתר לאשכחן בשבת איסור הוצאה מרה"י לרה"ר הא נמי בכלל רה"י הוא כיון דמיקרי ד' מחיצות משא"כ למאי דקיי"ל דהלכתא דגזר אסיק בסוכה בכה"ג הדרא קושיא לדוכתיה בשבת מנלן ואי הלכתא גמירי לה לענין שבת בכל גווני אמרינן גזר אסיק הדרא קושיא לדוכתא כיון דאיכא הלכתא קרא ל"ל וליכא למימר דאי מהלכתא דגזר אסיק בעמוד אכתי לא ידעי' איסור הוצאה מרה"ר לרה"י אלא ס"ד דהלכתא דעמוד היינו לענין דלא הוי רה"ר לענין מעביר ד"א ברה"ר הא ליתא דבלא גזר אסיק נמי א"א לומר דעמוד :גבוה עשרה ורחב ד' הוי ר"ה דהא אין רה"ר למעלה מעשרה אע"כ דהלכתא דגזר אסיק בשבת היינו למיהוי רה"י גמורה לענין הוצאה וא"כ קרא ל"ל וכבר העירוני בזה שם בחידושי לשבת. ולולא דמסתפינא היה נ"ל דומאי הלכתא דגזר אסיק אפילו בעמוד שייך נמי לענין סוכה מדאורייתא והא דקאמר רבא בעינן מחיצות הניכרות היינו מדרבנן כיון דלאו להכי עבינן וכיוצא בזה כתב הרא"ש ז"ל לקמן בסוגיא דאכסדרא דף י"ט דהא דפסלינן משום דמחיצות לאו להכי עבידי ולא אמרינן פי התקרה יורד וסותם היינו מדרבנן והארבתי בזה כדי להעמיד סברתינו להשוות שבת לסוכה מדאורייתא כמו שאבאר לקמן בכמה דוכתי בעזרי"ה עיין בסמוך ודו"ק היטב:

תוס' בד"ה סבר אביי למימר כו' ובסוף מסיק כו' ולא דמי לסיבך ע"ג אכסדרא כו' עד סוף הדיבור. יאע"ג דבאכסדרא שיש לה פצמינן אין הטעם משום פי תקרה יורד וסותם אלא משום לבדו ובאין לה פצמינן פליגי בה נמי אביי ורבא כמו בשמעתין אלא דאפ"ה קשיא להו שפיר דהכא משמע דסבר אביי למימר אבל לבתר דא"ל רבא בעינן מחיצות הניכרות אחי ליה אביי בהאי סברא ולקמן באכסדרה עדיין היא מחלוקת והוצרכו לחלק. ועי"ל דלרבא נמי קשיא להו דבשמעתין משמע דמשום האי סברא דבעינן מחיצות הניכרות מפליג בין שבת לסוכה והתם משמע להדיא משקלא וטריא דגמרא לקמן דמדמה סוכה לשבת לכך הוצרך לפרש דהתם לא שייך האי סברא דפי תקרה חשיבי מחיצות הניכרות כן נ"ל:

מיהו אכתי יש לדקדק למה הוצרך לכך דהא לפי שיטתם לקמן באכסדרה לא איירי התם אלא בדאיכא שתי דפנות כהלכתן ובפי תקרה דשלישית פליגי וא"כ מצו לפרש בפשיטות דהא דקאמר רבא דבעינן מחיצות הניכרות היינו לענין שתי דפנות כהלכתן הוא דבעינן טפחים משום הכי אזרי ליה אביי דעמוד פסול כיון שאין לה שום מחיצה הניכרת. ולפי זה מצינן למימר נמי דכולהו תנאי דשמעתין היינו דוקא בענן ד' קונדסין שאין להסוכה שתיים כהלכתן משא"כ בדאיכא שתיים כהלכתן אפשר דלכו"ע יש להכשיר מחיצה שלישית ע"י מחיצה שלמטה ע ל שפת הגג דאמרינן ביה גזר אסיק ומש"ה נקיט בש"ס 'בפוסקים ד' קונדיסין דוקא ולפ"ז לא נצטרך לחלק בין גזר אסיק לפי תקרה דהיינו בגזר אחית ובכל דוכתי משמע דגזר אחית וגזר אסיק חדא מלתא היא וה"ג משמע לקמן בשמעתין כי אתאי הלכתא לגזר משמע דשם א' להם ואף על גב דבתנינה דף י"ט אית ליה לרבי יהודה גזר אחית ולא גזר אסיק לענין טבילה הכא מלתא אחריתי היא ובקל יש לחלק ואין להאריך ועיין בסמוך ודו"ק:

בגמרא שהיה רבי יעקב אומר דיומאי סוכה טפח וחכמים אומרים עד שיהו שתיים כהלכתן כו' ומשמע מפירוש התוספות דלרבי יעקב בשבת נמי סגי מדאורייתא דיומאי טפח אלא דמדרבנן החמירו שיהו אמה. ולפ"ז הא דקאמרי רבנן עד שיהו שתיים כהלכתן ומפקו בהא לרבי יעקב אף על גב דלדידיה הוי כהלכתן לשבת מדאורייתא אלא ע"כ דשתיים כהלכתן היינו שלימות לגמרי וממילא דאפילו דיומאי אמה נמי פסלי רבנן וכן הוא בכל הפוסקים אלא דלפ"ז קשיא לן דהא פרוץ מרובה על העומד דלא מהני בשבת ואפילו הכי שרינן בסוכה באותן שתי דפנות גופייהו וקרינן בהו שתיים כהלכתן והוי כסברות הפוכות בעיקר הלשון דמאי דפסול בשבת קרי להו כהלכתן אף על גב דאיןן שלימות ומאי דכשר בשבת מפקו מלישנא דכהלכתן כיון שאיןן שלימות ומאי פסקא כיון דמסברא איכא למימר איפכא דכהלכתן היינו לענין שבת ולא הוי ליה למימר בהאי לישנא ולקמן גבי וכן לשבת אבאר יותר ועיין בסמוך:

בתוספות בד"ה דיומאי סוכה טפח והא דבעינן אמה גבי פסי ביראות כו' גבי מחיצות שבת החמירו עכ"ל. ואף ע"ג דחומרא דאתי ליהי קולא היא למאי דקיי"ל בזורק לבין פסי ביראות חייב דרה"י גמורה היא וא"כ משמע דלרבי יעקב נמי בעינן אמה דומיא דפסי ביראות ובפחות מיכן פטור אע"ג דבטפח לר"י נמי מיקרי מחיצות מיהו י"ל דלא איירי בחיוב חטאת ופטורי דהזורק לתוכו אלא דלענין עיקר תקנות דפסי ביראות הוי לחומרא ואין ה"ג דלר"י לענין הזורק לתוכו אפילו דיומאי טפח נמי חייב כן נראה לי. מיהו מה שהוצרכו התוס' לפרש כן נראה דהיינו לשיטתם דוקא דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם אלא כשיש בפי התקרה ארבעה טפחים משא"כ לשיטת רש"י בעירובין דלא בעינן שיעורא לפי התקרה וכדמשמע נמי מלישנא לקמן בסוגיא דאכסדרה דעובי הכסת כסכך נמי חשיבי פי תקרה א"כ בפשיטות מצינן למימר דלר"י נמי בעינן דיומאי אמה בין בשבת ובין בסוכה אלא דהכא בלא"ה מדאורייתא הסוכה כשירה על פי התקרה אפילו בארבע דפנות וכמו שאפרש לקמן בסוגיא דאכסדרה

דמדאורייתא אין לחלק ואם כן הכא ע"כ אי אפשר להניח הסכך על הדיומדין אלא ע"י שמינח קנה מדיומד לדיומד להניח הסכך עליהן וא"כ אותן הקנים הוו פי תקרה דמהני מדאורייתא אלא מדרבנן דלא אמרינן פי תקרה בד' דפנות משו"ה מצרכי רבנן דיומאי אמה ולרבי יעקב דיומאי טפח סגי ואע"ג דהתוס' והרא"ש ז"ל כתבו דלרש"י נמי אין פי תקרה פחות מטפח נ"ל דהיינו מדרבנן דוקא תדע דאי מדאורייתא דוקא תקשי לרש"י אמאי לא חשיב להאי טפח בפ' המפלת רק חשיב חמשה ששיעורן טפח מדאוריית' וכיוצא בזה כתבו תוס' לקמן ד' ז' ע"ב בד"ה סיבך ע"ג מבוי שיש לו לחי ע"ש דמק היטב:

בגמ' ושאינה גבוה עשרה טפחים מנלן כו' ויש לדקדק למה לי קרא סברא הוא דאין אדם דר בדירה סרוחה דהא מה"ט גופא פשיטא לן לעיל דאפילו בגבוה עשרה והוצין יורדין למטה מי' פסולה והנראה בזה דומאי בסוכה אתא מסברא אלא כיון דאיצטריכו הנך ילפותא דשמעתין לענין שבת דלא הוי רה"י בפחות מיו"ד וה"ה לסוכה כשאין הדפנות מניעות לסכך ואין המחיצות גבוהין עשרה דפסול אף שהסכך גבוה עשרה דלא הוי דירה סרוחה אפ"ה פסול ממילא ניחא לן נמי לאתניי בסוכה מקרא או מהלכה למשה מסיני ואפשר שזהו כוונת התוספות בד"ה עשרה טפחים מנלן ובזה יתיישב גם כן שיטת הרב ברטנורא שכתב במשנתיו טעמא דפחות מעשרה טפחים משום דירה סרוחה כיון דקושטא דמלתא הכי הוא דאפילו בהוצין היורדין למטה פסולה מהאי טעמא:

ועוד נ"ל דבסוכה נמי לא סגי בהאי טעמא דדירה סרוחה לחוד דהא לקמן בפירקין דף י' ע"ב אמרינן דגויי סוכה אין ממעטין בסוכה ופרש"י דהיינו נמי לענין אם ע"י הגויין מתמעט גובה הסוכה פחותה מעשרה וכתבו שם תוס' דכיון דלגוי עשויין לא מיקרי דירה סרוחה ע"ש וכיון דהכי הוא א"כ אם פירם תחתיה גויין יש להכשיר אפילו אם הסכך עצמו נמי פחות מעשרה דמאי שנא הא אין עיקר הסכך נראה בסוכה ואפ"ה כשירה דלא מיקורי דירה סרוחה משא"כ למאי דלפינן גובה מקרא או מהלכתא לעולם בעינן מיהא שיהא עיקר הסכך גבוה עשרה דאל"כ תו לא מתכשרי ע"י נוי סוכה שלמטה כנ"ל. מיהו יש לחלק דהתם דלגוי סוכה ליכא דירה סרוחה משא"כ דעליכא עשרה אי נמי דלגוי סוכה איכא דירה סרוחה:

דף ה.

בתוס' בד"ה ומסגרתו למטה כו' ובפרק המוכר את הבית גבי דף של נחתומין מוקינן כו' עכ"ל. נראה דהא דפשיטא להו השתא דדף של נחתומין הוי בטבולא המתהפכת שראוי להשתמש משני צדדין וחלקה היא משני צדדין היינו משום דמסיק התם שאני פשוטי כלי עץ דמדרבנן ואי אינה מתהפכת אפילו מדרבנן לא הוי מטמאת כדמסקין התוספות בסוף דבכל הש"ס משמע דפשוטי כלי עץ אינו מטמא אפילו מדרבנן אלא ע"כ משום דמתהפכת ולפי זה מצינו למימר דלמאי דפסקו התוס' בסוף הדיבור דאיכא למימר דדף של נחתומין משמשת אדם ומשמשי אדם ומש"ה מיטמאת מדרבנן שפיר מצינן למימר דאינה מתהפכת כגון שאינה חלקה משני צדדים דבהדיא כתב רש"י ז"ל במנחות דטבולא המתהפכת היינו דוקא שחלקה משני צדדין ומעתה אין צורך לידחק כמ"ש תוס' בסוף הדיבור דאי הוי דף של נחתומין משמש אדם ומשמשי אדם הוי ניחא טפי וכתב מהרש"א ז"ל היינו כשינויא קמא דסנויא דפרק המוכר את הבית היינו כמ"ד מסגרתו למעלה היה ומדרבנן טמאה ומדאורייתא תיבעי וזה דוחק דהא השתא קיימו התוס' כשינויי אחרינוא ולמאי דפרישית א"ש אפילו למ"ד מסגרתו למטה היתה ואפ"ה לא הוי אלא מדרבנן דדף אינה מתהפכת כן נ"ל לכאורה אלא דלפ"ז קשה מה העיול ר"ת בפירושו דסנויא דטבולא המתהפכת במנחות היינו דוקא כאותה של שלחן שיש לה בית קיבול מלמטה לצד שני ולא דמי דלף של נחתומים דא"כ אכתי אמאי מטמאים חכמים בדף מדרבנן הא בכל דוכתי פשיטא לן דפשוטי כלי עץ אינה מטמאה אף מדרבנן ואי ס"ל לר"ת האי סברא משמשת אדם ומשמשי אדם וס"ל דאסמכתא בעלמא היא מדרבנן אם כן מעיקרא לא קשיא מידי דהא איכא למימר דדף של נחתומין אינה מתהפכת ואפ"ה טמאה מדרבנן לכך נראה דר"ת סבר בפשיטות דדף של נחתומין ראוייה להשתמש משני צדדין שחלקה היא למטה כמו למעלה וזה דוחק. מיהו בתירוק שני של תוס' שפיר איכא למימר כדפרישי' מעיקרא דמק היטב:

בא"ד ונ"ל דהא דאמרינן בדף כו' עכ"ל והא דלא חייש לקושיא קמיינת דר"ת מהא דאמרינן בפ' אלנו מומין בהנך דחזו למדרסות דוקא י"ל דאינה קושיא כ"כ דאיכא למימר דטבולא המתהפכת שראוייה להשתמש משני צדדין כשיש לה תוך חשיבי וכ"כ התוס' במנחות ע"ש:

בא"ד ועוד י"ל דהא דמבעיא לן בטבולא המתהפכת היינו משום דמשמשת אדם כו' עכ"ל נראה דהשתא משמע להו דתירתי בעינן שהיא מתהפכת ושתהא ראוייה לשמש אדם ומשמשי אדם והא דקאמר בת"כ ומה ראית היינו משום דסולם וקולב נמי ראויין להשתמש משני צדדים כן נ"ל. מיהו למאי דפרישית בסמוך בשטרת ר"ת דהא דאמרינן במנחות טבולא המתהפכת היינו משום דסתם טבולא מתהפכת והיינו דקשיא להו מקף של נחתומין בפשיטות א"כ י"ל השתא בתירוק זה של תוספת נמי אין לחלק בטבולא בין מתהפכת לאינה מתהפכת וא"כ צריך לפרש במסקנת התוס' כפירוש מהרש"א ז"ל אבל כבר כתבתי שזה דוחק לכך נראה כפירוש ראשון שכתבתי ודו"ק:

והא דקשיא להו מכל הנך דאפילו מדרבנן אינן מטמאין היינו משום דכל הנך לא שייך לחלק בין מתהפכת דראויין משני צדדין לכך הוכרחו לחלק דאיןן משמשי אדם כיון דקושטא דמלתא הכי הוא כן נ"ל ודו"ק:

דף ו.

בגמרא ובגילף מפנים של מעלה נ"ל דהכי פירושו דכי היכי דפנים של מעלה אין לו שיעור כלל ה"ג נימא בכפורת דמה שלא נתנה התורה שיעור למדת קומתו היינו משום דאין לו שיעור וא"כ צריך לעשות גובה קומת הכפורת עד לגג המשכן. ונראה עוד דשפיר שייך למילף הכי כיון דכתיב ודברתי אתך מעל הכפורת וכתוב נמי ודבר ה' עם משה פנים אל פנים ובהכי א"ש לשון התוס' בד"ה תפשת כן נ"ל ואע"ג דהכרוכים סוככים על הכפורת וא"כ ע"כ היה חלל בין הכפורת לגג מ"מ אפשר דלנצד המזרח היה גובה הכפורת כגובה הכרוכים למאי דס"ד השתא דהכרוכים נמי עד לגג המשכן היו מניעין והיינו דכתיב מן הכפורת תעשה את הכרוכים ועיין בפירוש מהר"א אבן עזרא:

שם אלא מבית עולמים גמר כו' פירוש דלענין סוכה וודאי מצינן למילף מבית עולמים לחוד אבל לענין שבת וכלאים אכתי איצטריך הך ילפותא מאלון לכפורת דאשכחן דמפסקו רשותא בהדי סככה וכמ"ש ג"כ מהרש"א ז"ל אלא דאכתי קשה א"כ בסוכה נמי נימא דאפילו בהדי סככה עשרה סגי דנהי דאשכחן בכרוכים דמיקרי סככה ע"י עשרה לבד מסככה אכתי איכא למימר דבפחות מכן נמי מיקרי סככה. ויש ליישב דכיון דלא נתנה התורה מזה בכרוכים ע"כ היינו משום דלא איצטריך דממילא ידעינן כיון דאין סכך פחות מעשרה ע"כ הוי הכרובין גבוהין עשרה וא"כ מצינו למידק דאין סכך פחות מעשרה

לבד מסככה דאל"כ אכתי לא היו ליה לשתוס אלא לפרש כן נ"ל והשתא א"ש נמי הא דקאמר אלא מבית עולמים נמר ללענין כפורת טפח נמי שפיר ידעינן מהבא כיון דכרובים בשליש הבית עומדין ואין סכך פחות מעשרה בהדי סכך א"כ ע"כ דהארוך וכפורת היו גבוהין עשרה והיינו כפורת טפח כן נ"ל:

דף ו.

בגמ' ותסברא שיעורין מי כתיבי אלא הלכתא נינהו וקרא אסמכתא בעלמא. לכאורה לפי מה שפירש"י לעיל בשמעתין דהא דאמר רב חנן כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר היינו להכתוב מספר בשבח א"י שכל דברי תורה הנרביין שיעור נמצאין בה א"כ לא היו צריך למימר אסמכתא בעלמא דהא אע"ג דעיקר שיעורין הלכה למשה מסיני הם אפ"ה שייך שפיר האי דרשא דרב חנן אלא משום דמפשטא דמימרא דרב חנן משמע דמהבא ילפינן לעיקר שיעורין מש"ה קרי להו השתא אסמכתא בעלמא לענין עיקר שיעורין כן נ"ל. ובזה נתיישב' מיהא קושית התנא' בהא דאמרין פרק כיצ' מברכין דרבי ינחא דקאמר כל המוקדם בפסוק מוקדם לברכה פלוגא אדרב חנן דכיון דלרב חנן לא בא הכתוב לספר בשבחה של א"י לענין חשיבות הפירות עצמן אלא לענין השבח של שיעורי דברי תורה א"כ לא שייך לומר כל המוקדם בפסוק מוקדם לברכה:

והא דמסיק התם ואידך שיעורין מי כתיבי נ"ל לפרש בענין זה דבלא"ה קשה לי למאי דס"ד דהא דרב חנן דרשא גמורה היא א"כ למאי כתב רחמנא תרי זימני ארץ חדא בתחלת הפסוק וחדא בזית שמן ידבש בשלמא לרבי ינחא א"ש לענין ברכה כדמסיק התם לענין תמרי ורימוני דזה שני לארץ וזה חמישי לארץ משא"כ לרב חנן קשיא והנראה בזה דאיבא למימר דלענין שיעורין נמי זית חשיבי טפי כיון שכל שיעורין בזיתים ומהבא הוא דשמעינן כיון דכתיב ארץ מיוחדת לנגידי וא"כ מסיק התם שפיר דאידך שיעורי מי כתיבי אע"כ דהלכתא נינהו וא"כ הא דכל שיעורין בזיתים נמי הלכתא הוא ואייתר ליה ארץ להא דרבי ינחא דבשבח הפירות עצמן מיירי קרא כן נ"ל עיין בסמוך דו"ק:

בתוס' ד"ה אלא הלכתא כו' ובפרק כיצ' מברכין משמע קצת דרשא גמורה דאמר רב חמא אמר רבי ינחא כל המוקדם כו' עכ"ל. לכאורה נראה מלשון התנא' דהא דר' ינחא דרשא גמורה לענין ברכה וא"כ ס"ל דברכה של שבעת המינין מדאורייתא ויש לתמוה שלא נזכר כן בפוסקים בשם תנא' ועוד דאף למאן דס"ל דהוי מדאורייתא היינו לענין ברכה אחרונה דוקא דלענין ברכה ראשונה משמע דלכ"ע הוי מדרבנן. ולכאורה לא שייך הא דרבי ינחא לענין ברכה אחרונה אלא לענין ברכה ראשונה שצריך לאכול תחלה החשוב יותר ולברך עליו ואם נפרש דלהתנא' נמי הא דרבי ינחא לא לענין ברכה הקדימן הכתוב בסדר הזה אלא כיון דאשכחן סמירן הכתוב בענין זה אלמא שכל אחד המוקדם יותר חשוב יותר וא"כ ממילא יש להקדימו ג"כ לענין ברכה אלא דלפ"ז לא היו צריכין לפרש דלמסקנא דהבא לא א"ש הא דקאמר התם ופלגי דהא שפיר קאמר דפלגי דלרב חנן לא איירי קרא בשבח הפירות מצד חשיבותן בעצמן אלא מצד חשיבות השיעורין וכדפרישית בסמוך מלשון רש"י ז"ל דו"ק:

שם בגמרא שערו נמי דאורייתא נינהו דכתיב ורחן את בשרו במים את הטפל לבשרו וליבא למימר דקרא אתא לעיקר טבילה דשערו בעי טבילה ואכתי לענין חצוצה לא שמעינן לה מהבא דבעינן דומיא דגופו ואיצטריך נמי הלכתא הא ליתא דכיון דבהאי קרא גופא דמרבינן שערו לטבילה כתיב במים שלא י'הא דבר חוץ א"כ ממילא משמע דחצוצה דקרא היינו בין בגופו ובין בשערו ועוד דאדרבה אפילו בבית הסתרים דלא בעינן ביאת מים אפ"ה קפדינן שלא י'הא דבר חוץ בהם דראוין לביאת מים בעינן כ"ש בשערו ועוד דאפילו את"ל הא דבעינן ראוי לביאת מים בבית הסתרים היינו מדרבנן כמו שאבאר בסמוך. דמ"מ תיקשי איכא כיון דאיבא הלכתא דאפילו חצוצה פסלי בשערו א"כ קרא למה לי ועיין בסמוך:

דף ו:

בפירש"י בד"ה רובו רוב שערו כו' עכ"ל. לכאורה נראה שהוכרח לפרש כן דאי ס"ד דהלכתא דרובו י'מקפיד אתי נמי לענין חצוצה דבגופו. ולפ"ז הדר ביה השתא ממאי דקאמר מעיקרא כי אתאי הלכתא לשערו וא"כ הוי"ל למימר אלא כי אתאי הלכתא לכדרבי ינחא ומלל קאמר אלא משמע דהשתא נמי בהאי שינויא קאי הלכתא לענין שערו דוקא ואין לדקדק לפ"ז דהלכתא דחצוצה היינו לענין שערו לחוד א"כ קרא דאת בשרו למה לי הא ליתא דכבר פירשתי בסמוך דאיבא למימר דאע"ג דשערו לא בעי טבילה אפ"ה פוסל בו חצוצה דומיא דבית הסתרים דראוי לביאת מים בעינן. אחר"ז ראייתו שתנא' בריש פ"ק דעירובין הקשו כן דקרא בשערו למה לי ת"ל מהלכתא ולמאי דפרישית ודאי לא קשה מידי. והנלע"ד ליישב שיטת התנא' יבואר בסמוך בלשון התוספות:

מיהו אין זה מוכרח לפרש כן שיטת רש"י דאפילו אם נאמר דלענין גופו נמי אין חוץ אלא דוקא רובו י'מקפיד אפ"ה הוצרך לפרש כן לענין שערו דהיבא דאיבא חצוצה ברוב שערו אע"ג דליבא רוב גופו אפ"ה חוץ דהכי קושטא דמלתא לכל הפוסקים וצריך לומר דכל זה מהלכתא דאל"כ מנא לן דרוב שערות פוסל בחצוצה מדאורייתא דלמא הא דמרבינן חצוצה בשערות מקראי ומהלכתא היינו לענין דשערות משלימין לרוב גופו אע"כ כדפרישית דכל זה מהלכתא כן נ"ל בכוונת רש"י וכן נראה מלשון התוספות שכתבו פירוש הראשון בשם יש מפרשים אלמא שאינו מוכרח כפרש"י והא דלא קאמר בגמרא אלא כי איצטריך הלכתא לחצוצת גופו היינו משום דאי הוי קאמר אלא איבא למיטעי דבשערו אינו פוסל שום חצוצה מש"ה לא קאמר אלא דהשתא קאי הלכתא בין בגופו בין בשערו דו"ק ועיין בסמוך:

בתוס' בד"ה דבר תורה רובו המקפיד כו' וא"ת כיון דאתא הלכתא כו' וי"ל דאיצטריך לבית הסתרים כדאיתא פ"ק דקדושין עכ"ל. לכאורה משמע דהיינו הא דדרשינן פ"ק דקידושין מה בשרו מאבראי אף כל מאבראי למעטוי בית הסתרים אלא דלפ"ז אכתי תיקשי ברייתא גופא דיליף חצוצה גופא מורחן את בשרו במים שלא י'הא דבר חוץ ואפילו את"ל דהאי דרשא דלעיל לאו ברייתא היא אלא מימרא בעלמא היא למאי דס"ד מעיקרא והשתא הדר ביה ומוקי קרא למעטוי בית הסתרים דא"כ הוי"ל למימר אלא י'עוד דבפשיטות הו"מ לשנויי דהלכתא אתא לחצוצה וקרא לבית הסתרים ומאי איצטריך לאתניי הא דר' ינחא ככל לכת' נראה בכוונת התנא' דוודאי עיקר דרשא למעטוי בית הסתרים לאו מורחן את בשרו דכתיב במצורע ילפינן לה אלא מורחן את בשרו דכתיב בזב ילפינן לה דבית הסתרים לא בעי טבילה במים אבל האי ורחן בשרו במים דכתיב במצורע דילפינן מיניה לעיל לענין חצוצה היינו לענין דבבית הסתרים נמי שייך חצוצה כדאיתא התם פ"ק דקדושין דראוי לביאת מים בעינן ואע"ג דמייתי התם טעמא דכל הראוי לבילה מכל מקום בלא"ה צ"ל דלאו עיקר טעמא הוא דהא לא דמי לבילה דכתיב בהדיא למצוה א"כ וודאי שייך לומר דבדיעבד נמי בעינן לעכב שיהא ראוי לקיים בה מצוה דבילה משא"כ הבא כיון דבית הסתרים לא בעי טבילה כלל אפילו למצוה אין שום טעם לומר שיהא ראוי לביאת מים שיהא חצוצה פוסלת בה אבל לפמ"ש התנא' כאן א"ש דבהדיא ילפינן מקרא חצוצה דבית הסתרים

אלא לפי שנראה תימה לומר שיהא חצוצה פוסלת בדבר שאין צריך ביאת מים וא"כ ע"כ הוי מוקמינן קרא דורחן את בשרו במים לחצוצת גופו אף במיעוט והלכתא דר' ינחא לענין חצוצת רוב שערו מש"ה מיייתי בקדושין מלתא דכל הראוי לבילה דלפ"ז שפיר מצינן לאוקמי קרא לענין חצוצת בית הסתרים כן נ"ל ברור בכוונת התנא' אלא דאכתי קשה היאך אפשר לומר דחצוצת בית הסתרים דאורייתא הא לא הוי אלא מיעוט המקפיד וא"כ הטפל חמור מן העיקר דאפילו בגופו הא בעינן רובו המקפיד ודוחק לומר דקרא אתא להא מלתא לחוד שיהא חצוצת בית הסתרים משלים לרוב גופו כדפרישית לעיל לענין שערו ועדיין צ"ע דו"ק:

בגמ' ת"ר שתים כהלכתן כו' ר"ש אומר שלש כהלכתן ורביעית אפילו טפח במאי קמפלגי כו'. ויש לדקדק אמאי לא מוקי פלוגתייהו בפשיטות דרבנן סברי סוכה דירת עראי בעינן ור"ש סבר סוכה דירת קבע בעינן כדאיתא לקמן בדף הסמוך דאמר אבוי דר"ש סובר סוכה דירת קבע בעינן ממצריך ג' דפנות ולכאורה היה נ"ל דקים ליה לתלמודא דבשתים כהלכתן אפילו דירת עראי לא הוי למאי דקיי"ל לענין שבת שלשה מחציות דאורייתא ופחות מנ' מחציות לא הוי רה"י לחייב זורק לתוכו ואי ס"ד דהוי דירת עראי היה ראוי לקרותו רה"י מדאורייתא לחייב הזורק לתוכו כמו בפסי ביראות דמחייב זורק לתוכו כיון דאיבא שם ד' מחציות אע"כ דשתי דפנות כהלכתן גרעיו טפי משם ד' מחציות כדאיתא להדיא בפרק עושין פסין וכיון דלא מיקרי רה"י מדאורייתא אלמא דלא הוי אפילו דירת עראי אי לאו מגזירת הכתוב דאפ"ה מהני לענין סוכה והיינו כדמסקינן הבא אלא דא"א לומר כן דהא לענין שבת נמי קיי"ל דלחי משום מחציה ואפילו במבוי מפולש לייבא אלא שתי דפנות ולחי משאו בשלישית הוי רה"י מדאורייתא לכ"ע אליבא דרבי יהודה כדאיתא בעירובין דף י"ב ע"א וא"כ הדרא קנשיא לדוכתא אמאי לא מוקי פלוגתייהו דבהי דהא בשלישית טפח לא גרע מלחי כל שהוא והוי שפיר דירת עראי ולפום ריהטא היה נ"ל דהאי פלוגתא לענין שבת אי שתי מחציות דאורייתא או שלש היינו לבתר דקיי"לן פלוגתא זו בסוכה והיינו דלכ"ע כי אתא הלכתא להוסיף וא"כ בפשטא דקרא משמע דשתי מחציות דאורייתא הוי מיהא דירת עראי מש"ה מיקרי נמי רה"י ומ"ד ג' מחציות דאורייתא היינו דס"ל נמי בסוכה הכי או דפלגי בהא גופא דמ"ד ב' מחציות דאורייתא ס"ל הלכתא להוסיף ומ"ד ג' מחציות לפי דס"ל הלכתא לגרע ויתכן לומר למאי דאמרין לקמן דלרבי עקיבא סוכה ממש עשו להן וילפינן מינייהו דיני סוכה וא"כ לענין רה"י דשבת נמי בהא תליא דילפינן מלא תפיקו מרשותיכו מרה"י דידכו והיינו אותן אהלום שהיו במין סוכה. אלא דרש"י בפרק כל נגות מפרש להדיא פלוגתא אי שתי מחציות דאורייתא לענין שבת או ג' מחציות פלגי בהלכה למשה מסיני אלמא דלא תליא בסוכה. ועוד דהא בירושלמי משמע דר' יהודה מחמיר בסוכה וקאמר דבעינן שלשה כהלכתן ואיהו גופא ס"ל בשבת דשתי מחציות דאורייתא והוי סברות הפוכות אע"כ דלאו הא בהא תליא אלא כפרש"י בס"פ כל נגות דבשבת פלגי בהלכתא ובסוכה בקראי או אי הוי הלכתא לגרע או להוסיף וא"כ הדרא קנשיא לדוכתא אמאי לא מוקי פלוגתייהו בדירת עראי או דירת קבע וצ"ע דו"ק ועיין עוד לקמן בדף הסמוך גבי מינו דהוי דופן לענין סוכה:

שם ואיבעית אימא דכ"ע יש אם למקרא והבא דהא קמפלגי מר סבר סככה בעי קרא כו'. לכאורה קשה מ"מ דמאן דאמר דסככה בעי קרא דאכתי בלאו הני קראי דבסוכות בסוכות כתיבי נמי טובא חג הסוכות תעשה לך וחס הסוכות תשבו שבעת ימים והרבה כיוצא באלו אלא דנ"ל לפרש בענין זה דוודאי חד קרא דבסוכות תשבו שבעת ימים איצטריך לגופא למצות ישיבת סוכה אלא דמ"מ כיון דתרי בסוכות מיייתרו למנינא וממילא דכולהו למנינא כדאיתא להדיא בפ"ק דנזיר גבי סתם נזירות שלשים יום דלבר פלא אע"ג דכמה קראי דנזיר נזרו לדרשא אפ"ה מסיק כיון דחד למנינא כולהו נמי למנינא ולרבי מתנה לא אמרינן הכי וא"כ הבא לכ"ע הכי הוא כדרבי מתנה אלא דמר סבר דהסכך נמי הוא מהמנין ומר סבר שאינו מן המנין ובהכי אתי נמי שפיר הא מסקינן לכ"ע יש אם למסורת והבא דדורשין תחילות קמייפלגי והכי פירושא דאף ע"ג דוודאי איצטריך חד לגופא אלא דס"ל כבר פלא דכיון דחד למנינא כולהו למנינא והיינו דלא משכחנא בכולה תלמודא הא מלתא דדורשין תחילות אלא היבא דדרשינן למנינא ומ"ד דאין דורשין תחלות ס"ל דהאי קרא דכתיב לגופא אין עולה מן המנין כיון דלגופא לא משמע אלא סכך ואע"ג דסככה לא בעי קרא מ"מ איצטריך לגופיה למצות ישיבת סוכה ולעולם דמהאי דלגופיה אכתי לא שמעינן דבעי שום דופן אלא דבקנה כל שהוא סגי לסכך על גביהן או דומיא דאבסדרה דלקמן ובזה נתיישב' קושית התנא' מהאי דקדנת וטטפת דלכ"ע דורשין תחילות דשאני התם דוודאי אף דחד לגופא מ"מ ממילא שמעינן מיהא בהאי קרא מנינא דבעי מיהא חד קרן למתנות דם וחדא פרסה לתפילין וא"כ שפיר עולה מהמנין משא"כ הבא בסוכה דמהאי קרא דלגופיה לא משתמע כלל שום דופן שפיר סבר דאין דורשין תחילות ובזה נתיישב גם כן לשיטת רש"י לענין סנהדרין דנהי דמחד אלהים דכתיב לגופיה ממילא משתמע מנינא דבעי מיהא חד אכתי מומחה לא הוי שמעינן ואיצטריך להאי דרשא משו"ה אין עולה מן המנין והיינו כרבי מתנה בפ"ק דנזיר כן נראה לי נכון ודוק היטב:

דף ז.

בפרש"י בד"ה ויעמידנו כנגד ראש תור במקצוע צפונית מערבית באלכסון או מזרחית דרומית כשהמחציות מערבית צפונית כו' עכ"ל. לכאורה משמע דמאי דמפרש רש"י מעיקרא דיעמידנו במקצוע צפונית מערבית היינו כשהמחציות מזרח ודרום וא"כ דא דא ח' היא אלא דמפירושו וניצורו של מהרש"ל ז"ל נראה שהבין בכוונת רש"י ז"ל דהא דאמר מעיקרא דיעמידנו במקצוע צפונית מערבית קאי אמאי דמפרש רש"י לעיל דהמחציות מזרח וצפון וא"כ יש לפרש כוונת רש"י דלא פסיקא ליה לפרש דברי המקשה בחד גווניא אלא דשניהם הן בכלל לשון ראש תור דהיינו אלכסון וא"כ יש לפרש הקנשיא בא' משני פנים או שיעמידנו כנגד היוצא אצל צד הצפוני רק שיעמידנו באלכסון דמיחזי יותר כסתום לצד מערב וגם לצד דרום באלכסונו ובהכי אפשר דעדיף טפי להא מלתא דלא נימא אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא כקושיית התנא' או דטפי עדיף להעמיד במזרחית דרומית כשהמחציות מערבית צפונית דאף על גב דאיבא למימר דאתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא כו' אפ"ה לא איכפת לן וכמו שתירצו התוספות ומכל מקום בהכי עדיף טפי דנראה כסתום מד' רוחות כך נראה לכאורה אלא דאכתי אין הלשון מדויקת דלמה שני בלישנא לפרש אידך גיסא כשהמחציות צפונית מערבית ואמאי לא מפרש בהאי נמי כשהמחציות מזרחית צפונית דלעיל ויעמידנו במקצוע מערבית דרומית לכך נראה עיקר כפירוש הראשון ויתכן להגיה בתחלת דבריו במקצוע דרומית מערבית דו"ק:

בגמ' שתים כהלכתן אמר רבה וכן לשבת מינו כו' נראה דרבה גרסי' בכל הך דשמעתין ולא רבא דהא בהא דאיתיביה אבוי מסיבך ע"ג מבוי שיט לו לחי מפרש רש"י דהיינו ממאי דס"ל לרבה גופיה לחי משום מחציה והיינו לרבה דאית ליה הכי בפ"ק דעירובין דף י"ב ע"ב אבל רבא סובר התם דלחי משום היכרא והכי איתא נמי להדיא שם בפלוגתא דאבוי ורבא בלחי העומד מאליו דאבוי לטעמיה דלחי משום מחציה ורבא לטעמיה דלחי משום היכרא ואם כן ע"כ גרסינן בשמעתין רבה וכן נראה מלשון הרא"ש

יהר"ן ז"ל שנפל הטעות בדפוסם בכל הגמרות וכן בלשון הרא"ש ז"ל גופא ואף על גב דאמר ליה אבוי והא את הא דאמרת ולכאורה לרבה לא הו"ל למימר הכי אלא והא מר הוא דאמר מ"מ נראה דרש"י ז"ל הרגיש בזה בשינוי לשונו לפרש והא מר משום מינו אית ליה הכא דוה"ק:

אדא דאכתי צריך לי עיון בלשון הרא"ש ז"ל שכתב ואע"ג דקאמר התם רבה אמר א' זה וא' זה משום היכר רבא גרסינן התם שהיה תלמידו של רב יהודה והאיך יתכן לומר כן דהא ביום שמת רב יהודה גולד רבא כדאיתא בפרק עשרה יוחסין ובלא"ה לא הבנתי לשון הרא"ש ז"ל בזה דהא בהאי סוגיא דרב יהודה נרסין וכן אמר רבה לחי משום מחיצה וקורה משום היכר ורבא אמר א' זה וא' זה משום היכר וא"כ ע"כ חד מינייהו רבה ואיך רבא ובמאי דפרישית הכא דגרסינן רבה א"ש הא דקאמר מינו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת דאוי גרסינן רבא מאי קמ"ל פשיטא דהא מסקינן בסמוך דלרבא בסוכה בעי נמי צורת הפתח וכיון דאיכא צורת הפתח אפילו בלא מינו מהני לענין שבת דעלמא נמי אבל לרבה איכא למימר דלא סבירא ליה כי האי לישנא דרבא אלא כאיך לישנא דטפח לחוד נמי מהני ובזה יש ליישב שיטת הר"י"ף ז"ל שהשמיע האי מימרא דוכן לשבת משום דלמאי דקי"ל בדסוכה לא מהני טפח אלא בהדי צורת הפתח תו לא שייך האי מימרא כלל כדפרישית ויש לתמוה על הר"ן ז"ל שלא פי' כן בכוונת הר"ף ז"ל דוה"ק:

בפירש"י בד"ה וכן לשבת אע"פ שצריך לשבת ג' מחיצות ליעשות רה"י כו' ואע"ג דבשאר שבתות לא מישתרי כו' עכ"ל. נראה דהא דבשבת בעינן ג' מחיצות ולחי היינו מדרבנן דבשתי מחיצות ולחי א' משתרי לטלטל אבל מדאורייתא ודאי בכל שבתות משתרי דאע"ג דקי"ל ג' מחיצות דאורייתא מ"מ הא קי"ל לחי משום מחיצה וא"כ לא גרע האי טפח שמעמידו אצל היוצא מלחי משהו וכדפרישית בסמוך דרבה גרסינן הכא ואית ליה בהדיא לחי משום מחיצה ומה"ט אית ליה לרבה דזורק למבוי מפולש שיש לו לחי חייב בעירובין דף י"ג וכדמוכח מפירש"י בסמוך וכדפרישית אלא דאפילו הכי אסור מדרבנן ומ"מ בשבת של סוכות שרינן לה ע"י מינו ואפילו אי גרסינן רבא דלחי לאו משום מחיצה אפי"ה י"ל דאף למ"ד : מחיצות דאורייתא היינו לענין דבשתי מחיצות לא הוי רה"י גמור לחייב הזורק לתוכו מר"ה אבל מ"מ ר"ה נמי לא הוי כיון דאיכא שתי מחיצות מעליא אס כן לא דמי לדגלי מדבר היכא שאינו מפולש ממש לרה"ר. ועוד דלא גרע מרה"ר מקורה ע"י הסכך. אלא כרמלית הוי דאסור לטלטל מדרבנן ובסוכות שרינן ע"י מינו ומה שיש לדקדק בזה מסוגיא דעירובין גבי הזורק לבין הפסין ישבתי בעוה"י לנכון ואין כאן מקומו להאריך כיון דבלא"ה נראה ברור דגרסינן רבה והכי קי"ל להלכה דלחי משום מחיצה דקי"ל כאבוי בלחי העומד מאלויו ביע"ל קנ"ס והוצרכתי לפרש כן משום דנ"ל דוחק גדול לומר דשרינן איסורי דאורייתא לשבת וסוכה משום מינו דמאי חזית למימר לקולא נימא לחומרא איפכא כמו שהקשה הר"ן ז"ל ומה שצריך בזה דכיון שאמרה תורה חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים אין לנו לומר שיהא אסור לטלטל בה בשבת דאם כן אינה ראויה לשבועה כו' ע"ש נ"ל דוחק גדול דלטו סתם מצות סוכה שצויתה התורה היינו שיעשנה ברשות הרבים ממש דהא לרבי אליעזר פסולה ואפילו לחכמים דמכשרי מ"מ לאו אורחא דמלתא לעשותה ברה"ר גמורה אלא בחצר או במבוי דהוי כרמלית וכ"ש למאי דפרישית בסמוך דלקושטא דמלתא בשתיים כהלכתן נמי לא הוי רה"ר גמור אלא כרמלית וכ"ש למאי דקי"ל לחי משום מחיצה ורבה גופא ס"ל הכי וכמ"ש הר"ן ז"ל בעצמו דנראה דגרים בשמעתין רבה ע"ש ונהי שזה"ן ז"ל נדחק לפרש מימרא דרבה בשמעתין בפרוץ מרובה דבשבת דעלמא לא מהני לחי ואפ"ה על ידי מינו שרינן לה בשבת דסוכה דמלבד שהוא דוחק אכתי לא מתרצה קושייתו דהיא גופא תיקשי מנ"ל דסוכה דקרא איירי בכה"ג עמ שנקל בזה לומר דע"כ התירה התורה איסור שבת שהוא בסקילה לפי פירושו ע"י מינו. ובר מן דין נראה לפענ"ל אפילו בפרוץ מרובה על העומד דלא מהני לחי לענין שבת מ"מ לאו רה"ה נמורה היא דמה"ת לא הך דמי לדגלי מדבר ועוד דלא גרע מפסי ביראות ואין להאריך בזה כאן דלענ"ד דבר ברור הוא בכל הסוגיא דעירובין והא דאמרינן התם כי אגמריה רחמנא למשה לא תיפרוץ רובא היינו לענין דלהוי רה"י גמור לחייב הזורק לתוכו או דעיקר הלכתא דפרוץ מרובה מדאורייתא היינו לענין בלאים כדמשמע שם בסוגיא. אח"י ראיתי בחדושי הריטב"א לעירובין שהקשה כן בשם התוספות רוצין לדקדק דפרוץ מרובה בשבת אסור מדאורייתא והקשו דלטו מו גרע מפסי ביראות וצריך שם מ"מ לענ"ד אין זה מוכרח דאיכא למימר כדפרישית וסבירא דהכא מסייע לי ועדיין צ"ע:

ועוד דבלא"ה מקשה אבוי שפיר מפרוץ מרובה על העומד שאינו ברה"ר אלא בחצר שבמבוי דמסתמא בהכי איירי כדאיתא בפי"ק דעירובין דף י' הואיל דפרוץ מרובה אסור החצר. ובכך אני מפרש בפשיטות הא דאיתביה אבוי מפרוץ מרובה על העומד דנימא מינו לענין שבת והיינו נמי כדפרישית כיון דבלא"ה בשבתות דעלמא לא הוי אלא איסורא דרבנן ככרמלית הוה ואתי לאחלופי לטלטל ברה"ה וכיון דשרינן ליה לענין סוכה תו לא אתי לאחלופי ברה"ר כל זה נ"ל ברור בעוה"י אף דמפירושי הקדמונים אינו מבואר יראיתי להר"ן ז"ל שכתב שהאריך בחדושו דא"א לומר דלא שרינן בשמעתין מטעם מינו אלא איסורא דרבנן ואנו לא זכינן לביאורי בחידושי גמרא דסוכה אלא דנראה לי דקשיא ליה קושיית התוספות בסמוך בענין מינו דטפח שוחק ובסמוך אבאר בעוה"י לנכון כפי שהורני מן השמים או משום דפשיטא ליה דפרוץ מרובה על העומד אסור בשבת מדאורייתא כמ"ש להדיא ולענ"ד יראה דליתא כדפרישית דוה"ק היטב:

בד"ה מה שאין כן בסוכה דסני לה בשתיים כהלכתן כו' ואפילו יש לה שתי פתחים כו' עכ"ל. ולכאורה לשון מיותר הוא דבפשיטות הו"מ לפרש דפרוץ מרובה לעולם כשר בסוכה. ונלע"ד בזה דרש"י סובר דהא דפשיטא לן דפרוץ מרובה דכשר בסוכה לאו משום דהכי גמירי הלכתא אלא מסבירא פשיטא לן הכי כיון דאכשר רחמנא שתיים כהלכתן ושלישית טפח ומסתמא היינו אפילו אס יש פתחים באותן השתיים דהכי אורחא דמלתא אפי"ה כשר אלמא דפרוץ מרובה כשר לעולם כנ"ל. ובהכי א"ש הא דמקשינן בסמוך דליתני נמי סיכך על גבי לחי במבוי מפולש כשר לפי פירש"י דמאי קושיא דלמא אתי ברייתא כר"ש דבעי ג' דפנות כהלכתן וא"כ לא שייך למיתני הכי דהא כולה סוגיא דלעיל בשמעתין הוי אליבא דרבנן דוקא ולפי מה שכתבתי א"ש דע"כ ברייתא לא מתוקמי כר"ש דלדידיה פרוץ מרובה נמי פסול דמתצריך שלשה דפנות כנ"ל נכון:

דף ז:

בתוס' בד"ה סיכך ע"ג מבוי כו' קשה מה ענין סוכה כו' וי"ל דמיירי בלחי טפח כו' אבל אין לתרץ כו' עכ"ל. ולכאורה תירוצם נראה דוחק דכל כי האי מלתא לא הו"ל לרבא לסתום אלא לפרש ועוד דאכתי ק' לישנא דאבוי גופא דקאמר בסוכה דעלמא בעי טפח שוחק ובסוכה דשבת לדיך לא בעי טפח שוחק. ילוני דבריהם היה י"ל לפרש להיפך דהא דקאמר רבה סיכך ע"ג מבוי שיש לו לחי היינו סתם לחי כל שהוא המתיר במבוי וסובר רבה כיון דקי"ל לחי משום מחיצה והזורק לתוכו חייב ע"כ מחיצה גמורה היא אף לענין שבת כ"ש לענין סוכה דקילא ותדע דהא לחי לא כתיבה באורייתא לענין שבת ואמאי חייב

וליכא למימר דהלכה למשה מסיני היא דהא אמוראי טובא פליגי בה ואיכא למ"ד דלא הוי מחיצה כלל אלא משום היכרא הותרה במבוי אע"כ דהנך אמוראי דס"ל משום מחיצה היינו מסבירא כיון דאיכא שתי דפנות כהלכתן ובשלישית מחיצה כל דהו שפיר הוי מחיצות נמורים וא"כ מה"ט גופא אית לן למימר דמהני בסוכה מדאורייתא אלא דהא פשיטא לן בסוכה דשלישית בעינן טפח מהלכה למשה מסיני סובר רבה דהיינו דוקא היכא דלא שייך בה האי טעמא דלחי כגון שהעמידה ברחוק מהדופן כדמקשינן לעיל ויעמידנו נגד ראש תור. ולכאורה משמע דרב מודה להו דמשתיק ואף לדברי המפרשים דרב לא אדוי להו כדאיתא בבעל המאור ובספר מלחמות היינו לענין דלא בעינן דוקא נגד ראש תור דעדיף כדפירש"י ואפי"ה בכל צד שמעמידו מהני אע"ג דלא שייך טעמא דלחי בכה"ג ומש"ה בעינן טפח דוקא אף אס נאמר דרבה ס"ל דקדו"ל כרבי סימון ואי תימא כרבי יהושע בן לוי דצריך להעמידו דוקא בפחות משלשה סמוך לדופן מ"מ מציען למימר דכל זה למצוה בעלמא ומדרבנן אבל מדאורייתא ודאי מעמידו בכל מקום שירצה היכא דאיכא טפח אבל בסמוך לדופן במבוי ס"ל לרבה דאפילו מדרבנן מהני משום מינו כן נ"ל לאחר מזה נראה שיטת הר"י"ף ז"ל שכתב להנך מימרי דרבה בסיכך ע"ג מבוי שיש לו לחי וע"ג פסי ביראות סתם דכשרין ומשמע דאפילו בחול נמי שרי וס"ל לרי"ף דנהי דמעיקרא ס"ד דאבוי דרבה משום מינו קאמר מכל מקום לבתר דשני ליה רבה מחמירתא לקילתא לא כל שכן משמע דבתורת ק"ו גמור וליף לה כיון דמהני לחי מדאורייתא לענין שבת החמור כל שכן לענין סוכה דקילא והיינו דקאמר רבה בעיקר מימרא סתמא וא"כ אף לשיטת הסוברים דרבה דוקא משום מינו קאמר ובחול לא מהני היינו משום דמדרבנן החמירו דלעולם ליבעי טפח ובסמוך משלשה לדופן דבעינן מחיצות הניכרות אבל בשבת דסוכה דמשום מינו דמהני למבוי איכא היכרא טובא והי"ל כמחיצות הניכרות כן נראה לי נכון וי"ע למה לא פירשו התוספות כן אס לא שנאמר דמשמע להו דהא דאמר רב סימון ואי תימא ריב"ל לעיל דמעמידו בפחות משלשה סמוך לדופן היינו מדאורייתא ומהלכתא בעינן שאין להרחיקה יותר מנ' לדופן וכן שלא להעמיד כנגד ראש תור ולכאורה לא משמע כן דוה"ק:

בא"ד דהא בפרק המפלת כו' משום דהוי מדרבנן כו' עכ"ל. ולכאורה הוי מצי לפרש דהא דקאמר התם דקורה מדרבנן היינו דעיקר איסורא דמבוי ושריותא דקורה מדרבנן משא"כ בסוכה עיקר מילתא מדאורייתא ולעולם דשיעור טפח מדרבנן אלא כיון דמסיק התם דקחשיב הנך דכתיבן ולא מפרש שיעוריהיו משמע להו דשיעורא נמי דאורייתא אלא דלא מפ' בהדיא כנ"ל:

בא"ד ובקונטרס פירש דמיירי במבוי מפולש ולא יתכן דא"כ לא משתרי בלחי וקורה אלא לרבי יהודה וכולהו אמוראי כרבנן עכ"ל. ולכאורה יש לתמוה דהא רש"י גופא הרגיש בזה וכתב דנהי דמדרבנן אסור מ"מ מדאורייתא מחיצה מעליא היא מדקי"ל הזורק לתוכו חייב ומשום הכי מהני בסוכה אף מדרבנן מינו וכמ"ש התוס' בסמוך גבי פסי ביראות. מיהו מציענו למימר דהתוס' לא ניחא להו בהכי דדוקא פסי ביראות דאפילו מדרבנן אשכחן צד שריותא לעולי רגלים מש"ה סמכינן אמינו לענין סוכה אף מדרבנן משא"כ במבוי מפולש ע"י לחי דלרבנן דרבי יהודה לא אשכחן צד היתר מדרבנן בשבת תו לא שייך לומר מינו בסוכה ולהתירה מדרבנן או שנאמר דהתוס' גרסי בשמעתין רבא דס"ל לחי לאו משום מחיצה וא"כ אפילו מדאורייתא לא הוי רה"י לענין שבת אלא דאכתי לא הו"ל להקשות כן על רש"י כיון דרש"י גופא נזהר מזה וצריך יפה לפי שיטתו וצ"ע ליישב:

ומה שהקשה מהרש"א ז"ל אי איירי במבוי מפולש הוה ליה למימר דסוכה דעלמא בעי פס ד' ואמאי קאמר אבוי דסני ליה בטפח שוחק. כבר יישבה הר"ן ז"ל דהא דמפלגנין בין סוכה כמין גא'ס או העשויה כמבוי מפולש היינו דוקא כשהסוכה עומדת במקום מגולה כגון במבוי מפולש אבל בסוכה העומדת בחצר או במבוי שאינו מפולש דלא בקעו בה רבים אין לחלק וכן הוא בש"ע:

אדא ולכאורה קשיא לי טובא אדברי הר"ן ז"ל דנרתיך דבריו כסותרין זא"ז דהא לעיל בשמעתין כתב דהא דבעינן בסוכה העשויה כמבוי פס ד' היינו משום דמהלכתא דשתיים כהלכתן היינו דוקא שתי מחיצות דעריבין וא"כ סוכה העשויו' כמבוי לא מיקרי כהלכתן אלא לפי שהוא עושה פס ד' בפחות מנ' סמוך למחיצה הדר הו"ל מחיצות דעריבין דהאיכא שיעור הכשר סוכה בהאי דופן גופא. נמצא דלפ"ז אפילו אס סוכה כזאת עומדת במבוי שיש לה ג' מחיצות והסוכה ברחוק מדופן האמצעית של המבוי נמי שייך האי טעמא דאי לא עבד פס ד' אין כאן שתי מחיצות דעריבין ולא הוי סוכה כלל והדרא קושיית מהרש"א ז"ל לדוכתא ובישיבה העלית ליישב קושיית מהרש"א ז"ל דכל שיטת התוס' בזה הדיבור היינו דוקא למסקנא דרבא דמהדר ליה לאבוי דלא איצטריך לאשמעינן דברייתא דך דסיכך ע"ג מבוי שיש לו לחי דאיתא בק"ו מקילתא לחמירתא משו"ה לא ניחא להו לפרש כפירש"י דלאיירי במבוי מפולש דא"כ לא איתא שפיר בק"ו דודאי איצטריך לאשמעינן טובא דאע"ג דמדרבנן אסור אף לענין שבת אפי"ה אמרינן מינו בכה"ג אע"כ דלקושטא דמלתא איירי מלתא דרבה במבוי שאינו מפולש וא"כ הוי שפיר מקילתא לחמירתא משא"כ לאבוי דמקשה מעיקרא לרבה דליתני נמי הא דסיכך ע"ג מבוי ולא אסיק אדעתיה הא דמקילתא לחמירתא ע"כ הוי משמע ליה לאבוי דמימרא דרבא הוי בפשיטות דאיירי במבוי מפולש וכולה מלתא דמינו דאיירי בדינא דאורייתא דוקא ומשנ"ה לא קאמר מפס ד' דלא מצרכינן אלא מדרבנן וכדפרישית וכדמשמע בהא נמי מלשון התוס' דלא הוי אלא מדרבנן כנ"ל נכון דמוק היטב ובישיבה הארכתי יותר ותן לחכם ויחכם עוד וכל זה בשיטת התוספות אבל למאי דפרישית לעיל בסמוך אין צורך לכל זה ונתישבה כל הסוגיא לנכון דמינו היינו מדרבנן דוקא ודוקא במידי דמהני מדאורייתא אף בלא מינו וא"כ שפיר קאמר מטפח שוחק דהוי בשאר סוכה דאורייתא דמוק היטב:

שם בגמרא וצריכא דאי אשמעינן מבוי משום דאיכא ג' דפנות מעלייתא ואי אשמעינן פסי ביראות משום דאיכא שם ד' מחיצות כו'. ואע"ג דלענין שבת משמע בפרק עושין פסין (עירובין דף כ"ג) דפלוגתא דר"י ורבנן היא דלר"י שם ד' מחיצות עדיף ולרבנן שתי מחיצות מעלייתא עדיפא וקי"ל כרבנן אפי"ה איצטריך לאשמעי' תרומיהו לענין סוכה דבמחיצות הניכרין תליא מלתא כדאיתא לעיל וא"כ לפום האי סבירא לא דמי לשבת ומש"ה קס"ד דלא אמרינן מינו בהאי דלא הוי מחיצות הניכרות כמו אידך:

מיהו לשיטת הר"ן ז"ל ופירושו דהאי מינו ילפינן בהדיא מקרא דחג הסוכות תעשה לך שבעת ימים כדפרישית לעיל וילפינן נמי בק"ו דכ"ש מחמירת' לקילתא וא"כ תו לא שייך שפיר האי צריכותא דלבתר לאשמעינן רבה חדא זימנא דילפינן בק"ו מחמירתא לקילתא א"כ ממילא ידעינן בהאי ק"ו מדאורייתא דכל מידי דמהני מדאורייתא בשבת מהני נמי לענין סוכה בשבת שבתך חגד וא"כ הדרא קושיא לדוכתא אידך מימרא דרבה למה לי. ונראה דהר"ן ז"ל מפרש דדין מינו הוי מדאורייתא וכן בהא דילפינן ק"ו מדאורייתא ואפי"ה ס"ד דמדרבנן החמירו לענין סוכה היכא דלא הוי מחיצות הניכרות כ"כ והשתא א"ש נמי הא דמסקינן ואי אשמעינן הנך תרתני הו"א מקילתא לחמירתא אבל מחמירתא לקילתא אימא לא צריכא ואם כן תיקשי לאשמעינן הא ולא לאשמעינן הנך דאתיין במכ"ש ולמאי דפרישית א"ש דעיקר מילתא דאיתא בק"ו מקילתא לחמירתא אכתי לא סני בהכי דאפשר דמדרבנן החמירו יותר בסוכה דלא

נימא מינו היכא דלא הוי מחיצות הניכרות ומשום הכי איצטריכו לכולהו בין לפירוש הר"ן וכן לכל הפירושים:

אדא דלשיטת הר"ן ז"ל בלא"ה לא א"ש הא דקאמר ואי אשמעינן הנך תרתוי ולא אשמעינן הא דוכן לשבת יתופוך ליה דהנך תרתוי לא יליף רבה גופא אלא לבתר דקום ליה האי דוכן לשבת דיליף לה מקרא ועוד הקשיתי כמה קושיות עצומות על דעת שיטת הר"ן ז"ל ואין להאריך יותר דבמה שפירשתי להיפך דכל דיני מינו מדרבנן ממילא רווחא שמתאז ודו"ק היטב:

בתוספות ד"ה מחיצה היא כו' ותקע דכולהו מודו דלא בעינן למחיצות פסולת גורן וייקב עכ"ל. עיין במהרש"ל ומהרש"א ז"ל ומה שהקשה מהרש"א על פי' מהרש"ל מלשון הראב"ה ז"ל יש לתמוה דלטו גברא אנגברא קא רמית דלכאורה ע"כ דהתוס' לא נחתו לסברת הראב"ה מהכתבו ותקע דכולהו מודו ואי כדברי הראב"ה דרבי יאשיה ס"ל למחיצות נמי בעינן פסולת גורן וייקב דוקא א"כ במאי פסיקא להו הא גופא דכולהו תנאי דלעיל מודו דלא בעינן ואם לדברי רבנן דלעיל לחוד נתכוונו לא הוי צריכי לפרש דכולהו מודו. לכך נראה עיקר כוונת התוס' כפי' מהרש"ל ז"ל דלא משמע להו לתוס' כלל שיסבור שום תנא דבעינן דרפנות פסולת גורן וייקב וע"כ דאפי' רבי יאשיה מודה דנהי דיליף מחיצה כסבך היינו דוקא לענין צל בלחוד דלענין סבך גופא לא איצטריך למילף משום דרשא אלא מפשטא דלשון סבך היינו שצלתה מרובה כדכתיב וסוכה תהיה לצל יומם וא"כ כיון דמחציה נמי קרייה רחמנא סככה בעינן נמי צלתה מרובה משא"כ בשאר דיני סוכה דלא אתיין מפשטא דלשון סוכה אלא משום דרשא אפילו רבי יאשיה מודה דמוקמינן לדרשא בדדמי דקאי אסבך לחודא דהוי טפי בלשון סוכה וא"כ יפה כתבו התוס' ותקע דמהאי טעמא גופא משמע דלהנך תנאי דלית להו הך דרשא דרבי יאשיה מחיצות מפשטא דלשון סוכה אתיין אלא מדרשא וא"כ לא בעינן מחיצות כסבך אפילו נענין צלתה מרובה כן נ"ל בכוונת התוס' וכפי' מהרש"ל ז"ל ובעיקרא דמלתא דשאר דיני סוכה דאמרינן לקמן וכולן כשירין לדפנות אבאר במקומו א"ה במתניתין דלקמן:

בגמרא אמר אביי רבי ור"נ כו' כולהו ס"ל סוכה דירת קבע בעינן כו'. בעיקר פלוגתא דתנאי אי דירת קבע בעינן או דירת עראי בעינן נראה לי דשניהן מקרא אחד דרשו בקרא דחג הסוכות תעשה לך שבעת ימים דשבעת ימים מיותר דקראי טובא בסוכות תשבו שבעת ימים אלא ע"כ דלענין עשיות סוכה איירי למ"ד דירת עראי בעינן דריש לה כדאייתא בריש מכילתין שעיקר מצות סוכה שיעשה אותה כדרך שרגיל לעשות דירה לשבעת ימים בלבד דהיינו דירת עראי ומ"ד דירת קבע בעינן סברי איפכא דשבעת ימים היינו שיעשה אותה עכ"פ בענין שראויה להתקיים שבעת ימים בלי שום תיקון והיינו כעין דירת קבע כן נ"ל. וכן נראה גם כן מלשון הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות בריש מכילתין:

בתוס' ד"ה כולהו ס"ל כו' ודייק מהא דמכשיר למעלה מעשרים אלמא דרגיל לעשות סוכתו דירת קבע עכ"ל. ולכאורה דבריהם סתומין ותמוהין דלמאי דמשמע להו הכא בפשיטות דאביי לא הדר ביה ממאי דאקשיה לרבא בריש מכילתין אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל וסיבך וע"כ א"כ מה זה שכתבו ש"מ דרגיל לעשות סוכתו דירת קבע דאכתיו מהכא לא שמעינן מדיי דס"ל לר"י דירת קבע בעינן אפילו אי ס"ל כרבנן דלירת עראי בעינן אפ"ה רבנן גופא מודו דיכול לעשות דירתו קבע ואי משום דרגיל לעשות היא גופא מנ"ל דרגיל דלטו מי לא איצטריך לרבי יהודה לאשמעינן שאם עשאה קבע ולמעלה מעשרים אפ"ה כשירה. ולפ"י עיקר ראייתם מפרק הישן וכמו שפירש מהרש"א ז"ל נמי לא א"ש דאדבריה משם סתירה לדבריהם מדמסיק סתמא דתלמודא דר"י לטועמיה דלירת קבע בעינן מדמכשיר למעלה מעשרים אלמא דסוגין כרבא אולא ולרבא מנלן דחייש לקושיא דאביי וא"כ מדייק שפיר דר"י לטועמיה דע"כ אי הוי ס"ל דלירת עראי בעינן מהך דרשא דחג הסוכות תעשה לך שבעת ימים א"כ הוי פוסל נמי בלמעלה מעשרים כרבנן אע"כ דס"ל דירת קבע בעינן ודריש לקרא איפכא כדפרישית בסמוך וכ"כ הרא"ש ז"ל בשמעתין ובעל המאור והרמב"ן והר"ן ז"ל דמסנויא דהכא משמע דהדר ביה אביי מקושייתו דקיבל לטוויא דרבא לעיל בריש מכילתין ולשון התוס' כאן כעת לא נתיישב לי ועדיין צ"ע ודו"ק:

בגמרא אמר רבי יוחנן סוכה העשויה ככבשן כו' כמאן כרבי כו'. משמע להדיא דר' יוחנן ס"ל כרבי ואפ"ה לית הלכתא כרבי יוחנן אלא כרבי שמואל בר יצחק דאמר לעיל הלכה שתא מחזקת ראשו ורובו ישלחנו ואע"ג דקיי"ל בכולה תלמודא הלכה כרבי יוחנן לגבי אמוראי מקמי אביי ורבא מ"מ הכא לית הלכתא כוותיה דהא אוקי אביי לעיל בסמוך טעמא דרבי משום דס"ל דירת קבע בעינן ומוקי להאי סברא בשיטה ואנן קי"ל דכל מקום דמוקמינן לתנאי בשיטה לית הלכתא כחד מיינייהו:

דף ח.

בגמרא מכדי כל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונוא בשיבסר נכי חומשא סגי. מכאן קשיא לי על שיטת ר"ת ז"ל בפרק מי שהוציאוהו דף כ"א גבי המעביר ד"א ברה"ה דאינו חייב עד שיעבור הן ואלכסונוא שכתב שם ר"ת דלכל צד רשאי להעביר בשיעור ה' אמות וג' חומשין שהוא עיקר השיעור וכתב :כ"כ דלענין עמוד נמי צריך שיהא בו ה' אמות ושלשה חומשין בריבוע וכן בכל מקום שמכיר ד"א היינו ה' אמות ושלשה חומשין והרא"ש ז"ל שם פי' דברי ר"ת להדיא כן דעמוד גבוה עשרה ורוחב ד' צריך שיהא הריבוע ה"א וג' חומשין על ה"א וג' חומשין. וא"כ לפ"ז לא הוי מקשה הש"ס הכא מדיי דשפיר קאמר ר"י דבעינן בעיגולא קרוב לכ"ד אמות כדי שיהא הריבוע מתוכו ריבוע של ה"א וג' חומשין על רוחב ה"א וג' חומשין. דלפ"ז היה לנכון עולה קרוב לשמנה אמות שהוא שיעור רוחב העיגול באמצעיותו שהוא שיעור האלכסון של הריבוע של ה"א וג' חומשין. ומאי דפשיטא לי לדמות שיעור סוכה בזה לשיעורא דשבת לאיירי ר"ת היינו משום דלכאורה נ"ל פשוט דהא דקיי"ל בכל דוכתא דבפחות מד' על ד' לא הוי בית ובעינן דווקא שיהא מרובע לגמרי דאפילו בשלש על שמונה לא הוי בית לענין מוחזה לכ"ע ילענין סוכה לרבי כמ"ש הפוסקים בהלכות מוחזה ובהלכות סוכה עיין בספר טורי זהב בהלכות מוחזה והלכות סוכה ולכאורה אין טעם בדבר אם לא שנאמר דשיעור ד' על ד' ילפינן מקרא דאל יצא איש ממקומו דשיערו חכמים מקומו של אדם ד"א ומסתמא דכ"ש דבפחות מהכי לא מיקרי בית כיון דלא מיקרי מקומו של אדם וכי היכי דהתם בעינן מרובעות ממש כדילפינן התם מקרא בפרק מי שהוציאוהו ה"ה לכל מקום לא מיקרי בית אלא בעינן זה ואם כן כיון דלר"ת דבההיא דאל יצא ממקומו גופא בעינן ה"א וג' חומשין על ה' אמות וג' חומשין ה"ה בכל דוכתא לא מיקרי בית אלא בהאי שיעורא ולדעתי היא קושיא עצומה על שיטת ר"ת ז"ל לפי מה שפירש הרא"ש ז"ל דבריו אם לא שנאמר דלפר"ת סובר הש"ס בפשיטות דאין לדמות סוכה לשבת בהא מלתא. ולפ"ז נצטרך לומר דלא בעינן ד' על ארבע מרובעות אלא בארובה שז ורחבה שלשה נמי הוי סוכה וכן במוחזה ובכל הנך דקחשיב לעיל בברייתא דבית שאין בו ד' על ד' אלא דלכאורה א"לא לומר כן דהא קחשיב נמי לעיל אין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות דמיירי לענין תחומין והתם וודאי בעינן מרובע ממש דעיקר מילתא בתחומין וה"ה לר"ת לענין דבעינן ה' אמות וג' חומשין על רוחב ה"א וג' חומשין וצריך עיון ודוק היטב ועיין עוד לקמן בסמוך:

שם א"ל מר קשישא כו' מי סברת גברא באמתא יתיב תלתא גברי בתרתוי אמתא יתבי. אע"ג דלענין שיעור מקוה לכ"ע שיעורו חכמים מים שכל גופו עולה בהן אמה על אמה ואף שטובל ערום בלא לבוש אפ"ה בעינן שיעור מורוחו טפי משום הרועות כמ"ש התוספות בפרק ע"פ ובפ"ק דחגיגה ולענין שיעור כוכין אשכחן להיפך דכוכין שיעורן אמה עם הדפנות כמ"ש גם כן התוספות ולכאורה היה נ"ל עוד לפרש דהא דקאמר הכא תלתא גברי בתרתוי אמתוי יתבי היינו בהך אמות דסוכה דאיירי בזה רבי שהן אמות גדולות בת ששה כדמשמע להדיא בריש פרק קמא דעירובין משא"כ הא דאמרינן בעלמא גברא באמתא יתיב היינו באמה בינונית או קטנה ה' טפחים עצבות וכדמשמע נמי בעירובין דף מ"ח ע"ש. דלפי זה אין כאן פלוגתא רחוקה כ"כ בדברים הנראין לעינים ודו"ק:

שם אימר דלא אמרינן לא דק לחומרא לקולא מי אמרינן. וקשיא לי טובא דלא אמרינן איפכא דהא דקאמר מר קשישא תלתא גברי בתרי אמות יתבי לא דק אלא דנ' גברי ביותר פורתא מתרי אמות יתבי דהיינו לגמרי כשיעורא דרבי יוחנן דכ"ד בני אדם בשיבסר נכי חומשא יתבי והכי הוי שפיר טפי דלא הוי פלוגתא רחוקה כ"כ ממאי דהוי משמע ליה מעיקרא דגברא באמתא יתיב והשתא נימא דלתלתא סגי בתרי אמתא מצומצמות וזו הקושיא שהקשיתי הוא כעין קושיית מהרש"א ז"ל אלא דתירוץ אינו מספיק לקושייתי ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

שם ורבי יוחנן מקום גברי לא קחשיב ופירש"י דמבחון הוא אומר להשיבם כו' וקשיא לי טובא אם כן לפי זה ז"ל לרבי יוחנן כולי האי ליחשיב שיעור סוכה זו ע"י ישיבת כ"ד בני אדם ולא קאמר בפשיטות אם יש בהקיפו שיבסר נכי חומשא כשירה בשלמא למאי דס"ד מעיקרא דשיעורא דר"י מבפנים א"ש לפי שהדבר ידוע שדבר עגול ככבשן א"א למדוד מבפנים ע"י מדה בחבל וחוט המקיף ומש"ה הוצרך למדוד ההיקף ע"י בני אדם זה בצד זה אע"ג דאכתי יכול למדוד אם חוט השיה מן הקצה אל הקצה אם הוא חמשה אמות וג' חומשין אם כן בוודאי יש בהקיפו שיבסר נכי חומשי מ"מ רבי יוחנן שיעור ההיקף מיהא קאמר דיומנין שאין ההיקף עגול לגמרי משא"כ אם שיעורא דרבי יוחנן ע"י בני אדם בהקיפו היינו בהיקף שמבחון א"כ למה ליה למיתלי בגברי כיון דטובו יכול למדוד ההיקף בחוט המקיף מבחון סביב הדפנות. והנראה בזה דרבי יוחנן לא איירי במי שעשה כבר סוכתו ככבשן אלא הכי קאמר מי שרוצה לעשות סוכתו ככבשן בעיגול כדי שיסבז בה בני אדם הרבה בריוח ולפי ריוח הקרקע שלו וא"כ שעדיין אין כאן בנין לא יוכל לבנין במהא אם יעלה לו בהכשר שיעור סוכה אם לא שיעשה נקודה מאמצעית העיגול ובמחונה ויתארכה בחבל של שני אמות וארבעה חומשין סביב סביב לנקודה שיעלה לרוחב חמש אמות וג' חומשין וכל כי האי טריחא ליה טובא וקאמר ר"י עצה טובה לעשות מחציה של בני אדם סביב המקום שרוצה לעשות הסוכה אם יכול להקיפה ע"י כ"ד בני אדם יעשה אח"כ הסוכה תוך העיגול של בני אדם ובניגון לו ובאם לא יכול להכיל כ"כ בני אדם בחון ידע שא"ל לו לעשות הסוכה בעיגול כ"א בריבוע וירויח בזה כנ"ל ודו"ק:

דף ח.

בגמ' ריבוע דנפיק מנו עיגולא פלגא ולא היא דהא קא חזינא דלא הוי כולי האי עיין פירש"י ותוס'. ויש לתמוה טובא כמו שתמהו בתוספות האין טעו כ"כ בדבר המורגש לפי המדה ודבר שאין הדעת סובל ולכאורה נ"ל לפרש מילתא דלייני דקיסרי ור"י בפשיטות על הדרך שכתבתי לעיל בשיטת ר"ת ז"ל בפי' מי שהוציאוהו דכל היכא דמשערינן מדאוריית' בריבוע כנון בתחומין ובעמוד גבוה י' ורחבה ארבע ובמעביר ד' אמות ברה"ר וכן בסוכה אליבא דרבי בכולהו שיעורא הן ואלכסונו במרובע גופא אלא דרש"י ז"ל וכל הפוסקים חולקים על ר"ת בזה כדאייתא שם פרק מי שהוציאוהו אלא דמ"מ במעביר ד"א ברה"ר כ"ע מודו דבעינן הן ואלכסונו. וכתב שם רש"י ז"ל דכיון דלא שייך ביה ריבוע ועיגול בעינן בכ"מ שיעורא הן ואלכסונו לכאורה לשון עיגול שכתב שם רש"י בכדי נקטו' דהא עיקר ילפותא הוא מריבוע וא"כ אף אנו נאמר דכל היכא שאין הדבר בנמצא בריבוע ממש כנון עמוד מרובע או סוכה מרובעת שהן עיקר דינן אלא שאנו אומרין רואין כאילו המרובע בתוך העיגול סברי רבי יוחנן ודייני דקיסרי דבעינן שיהא המרובע בתוך העיגול שיעורא מרובע דהן ואלכסונו כמ"ש בשם הרא"ש ז"ל לענין עמוד ומעביר. ולפ"ז בסוכה ככבשן נמי סברי דייני דקיסרי דבעינן שיעור כ"ד אמות בהקיפה דבהכי אנו אומרין שיכול לעשות בתוכו מרובע של ה' וג' חומשין אורך על ה' וג' חומשין רוחב וא"כ עולה שיעור האלכסון קרוב לשמנה אמות שהוא רוחב העיגול של כ"ד ואע"ג שאין החשבון מצומצם אלא בקירוב דהא ממרובע ה' וג' חומשין שיעור אלכסון אינו צריך אלא שבעה אמות וארבע חומשין וחומשא דחומשא לפי שיעור אמה בריבוע אמה ותרי חומשי באלכסונה וא"כ אם יש בהקיפה דסוכה העשוי ככבשן כ"ג אמות וחצי בקירוב סגי ובהא פורתא מצינו למימר דלא דק:

אדא הא דמסיק הש"ס ולא היא היינו משום דבאמת לא קיי"ל הכי להצריך במרובע גופא הן ואלכסונו אלא שמתוך הריבוע נוציא האלכסון של חמש אמות וג' חומשין דוקא במעביר בעינן שיעבור הן ואלכסונו לפי שיטת רש"י ולרשב"ם התם נמי לא כן נ"ל ליישב דברי רבי יוחנן ודייני דקיסרי בין לענין סוכה וכן לענין האי דריש פרק חלון ע"ש ויש לי לדקדק עוד בזה ואין להאריך יותר ודוק היטב:

דף ט.

בתוספות ד"ה סוכה ישנה כו' בירושלמי תנא צריך לחדש בה דבר כו' ובתר הכי איכא התם מצה ישנה פלוגתא דב"ש וב"ה כו' עכ"ל. לכאורה שיטת הירושלמי לא אתיא כסוגיא דשמעתין דמסקינן דב"ש דפוסל בסוכה ישנה מקרא דחג הסוכות תעשה לך ווא"כ במצה לא שייך הך מילתא דב"ש כיון דליכא קרא דהא במצה לא כתיב תעשה לך וליכא למימר דטעמא דב"ש במצה משום דכתיב חג המצות לה' דאם כן קשה להיפך דילמא ב"ה נמי מודו במצה מה"ט גופא כיון דבמצה לא איצטריך לה' לדרשא באיסור הגהה כמו בסוכה א"כ נראה מזה דלשיטת הירושלמי הוי טעמא דב"ש מסברא או למציה דרבנן בעלמא והיינו נמי דמסיק עלה דלכ"ה נמי מיהא צריך לחדש בה דבר וע"כ היינו למציה בעלמא מדרבנן דהא דלכ"ה לכ"ע ליכא קרא דאפילו לפי סוגיא דשמעתין דב"ש מקרא ילפי אפ"ה לכ"ה לית ליה האי דרשא כלל מדאיצטריך לאוקמיה בשמעתין קרא לדרשא אחרינא ולא מוקי לה להא מילתא גופא דצריך לחדש בה דבר אע"כ כדפרישית ואפשר שלזה בעצמו כוונו תוספות להביא כל לשון הירושלמי כאן דלא תיקשי אשמעתין דלא מוקי לקרא אליביה דב"ה לענין שצריך לחדש דבר וע"ז כתבו דבלא"ה תלמודא דיון לא ס"ל האי דירושלמי במאי דאמר התם מצה פלוגתא דב"ש וב"ה וא"כ ע"כ דהירושלמי סובר דעיקר פלוגתייהו מסברא למציה דרבנן ומש"ה קתני עלה צריך לחדש בה דבר משא"כ לסוגיא דשמעתין דמדאורייתא פלגי לא שייך לומר דצריך לחדש בה דבר לב"ה כנ"ל לכאורה אלא דכיון דכל הפוסקים כתבו בפשיטות דצריך לחדש בה דבר כדברי הירושלמי ע"כ סברי דתלמודא דיון לא פלגי אדירושלמי דלשיטת הירושלמי נמי מדאורייתא פלגי ולענין מצה אפשר דילפינן חמשה עשר מחוג הסוכות. מיהו

לענין הא צרריך לחדש דבר מסקינן בירושלמי מסבברא דאפילו ב"ה מודו דמדרבנן צריך לחדש דבר א"כ לא אשכחן דתלמודא דידן פליג אירושלמי ומש"ה קי"ל הכי להלכה כנ"ל ודו"ק:

בד"ה ואם עשאה לשם חג אפילו לב"ה נ"מ שאין צריך לחדש בו' ואפילו לא נ"מ בו' עכ"ל. נראה שהוצרכו לכך משום דלא פסיקא להו כ"כ דסוגיא דשמעתין ס"ל הא דצריך לחדש והיינו כדפרישית בסמוך דאפשר דהירושלמי לשיטתו דבסבברא פליגי משא"כ לתלמודא דידן דבבברא פליגי ועוד נראה דלא פסיקא להו הא מלתא גופא דאפשר דלמ"ד צריך לחדש בה דבר היינו אפילו אם עשאה לשם חג מתחלת השנה אפ"ה צריך לחדש בה דבר סמוך ליום שלשים שחל עליו חויוב עשיית הסוכה כנ"ל:

בגמרא מאי טעמא דכתיב חג הסוכות שבעת ימים לה' בו' ופירש"י דיליף מדכתיב סוכות לה' היינו לשם מצות המלך. ואף על גב דמלישנא דגמ' משמע לכאורה דמחג הסוכות הוא דילפינן סוכה העשויה לשם חג וכדמסקינן נמי בסמוך דטעמא דב"ש מאידך קרא דחג הסוכות תעשה לך אע"ג דלא כתיב לה' מ"מ נראה דפירש"י מוכרח דמקשה הש"ס בפשיטות ההיא מיבעי ליה לכדבב שסת ומייתי מלתא דר"י בן בתירא דקאמר להדיא מה חג לה' אף סוכה לה' אלמא דעיקר ילפותא מלה' דמיוותר לחד מהנדך דרשות אבל מחג הסוכות לחוד לא שמעינן מידי דאורחא דקרא הוא כדכתיב בדוכתי טובא חג המצות חג השבועות וחג הסוכות והיינו דמקשה הש"ס נמי בסמוך וב"ש נמי מיבעי ליה להכי והיינו ע"כ משום דפסיקא לתלמודא דלכ"ע עצי סוכה אסירי בהנאה מדאורייתא ואכתי מאי קושיא דלמא לב"ש תרתי שמעת מיניה חד מחג הסוכות וחד מלה' אע"כ דמחג הסוכות לא שמעינן שום דרשא אלא מלה' ואע"ג דריב"ב קאמר להדיא מה חג לה' אלמא דמחג יליף לאו משום דחג מיותר אלא כיון דלה' מיותר ע"כ היינו למסמך לה' לחג להאי הקיטא וכמו שאבאר עוד בסמוך. ולפ"ז הא דמסקינן נמי בסמוך דטעמא דב"ש מחג הסוכות תעשה לך נמי לאו מיתורא דחג דרשינן אלא מיתורא דתעשה וכמו שמפרש רש"י בסמוך סרס המקרא ודרשהו וזוה נתיישב ג"כ הא דמסקינן לב"ה איצטריך חג הסוכות תעשה לך לעושין סוכה בחש"מ ואכתי ליכתוב סוכות תעשה לך שבעת ימים חג למא לי אע"כ דחג אורחא דקרא הוא כנ"ל ככוונת רש"י ז"ל:

אלא דלכאורה מלשון התוספת לא משמע כן מדכתבו בד"ה מה חגיגה לה' דאי לאו דרשא דחג הסוכות אלא מלה' לחוד הוי מוקמינן לה שפיר לענין סוכה לשם חג דהיינו לשם מצות המלך אלא משום הקיטא דחגיגה דרשינן הכי וא"כ משמע לכאורה דחג הסוכות הוי דרשא גמורה להקישא דסוכה לחגיגה דלא אמרינן אורחא דקרא הוא אלא דאכתי לא הוי ידעינן למאי אקשיה רחמנא דע"כ לאו לכל מילי אקשיה רחמנא סוכה לחגיגה כדאיתא לקמן אי מה חגיגה בעלי חיים אף סוכה בע"ח ועיין שם בתוספות יבחידישוני משום הכי איצטריך נמי למיכתב לה' למימרא דהקישא היינו לענין לה' לחוד וא"כ למאי דפרישית בשיטת רש"י אכתי תיקשה דלמא לה' היינו לסוכה לשם מצות המלך ואי משום דכתיב נמי חג הסוכות הא אמרינן דאורתא דקרא הוי אע"כ דהתום' לא משמע להו לפרש כפירש"י. מיהו למאי דפרישית בסמוך דשיטת רש"י מוכרחת מסוגיא דשמעתין ע"כ צ"ל דלהתוספות נמי הכי הוא דחג הסוכות אורחא דקרא הוא אלא מדכתב רחמנא לה' בהאי קרא דחג הסוכות דוקא אלמא דלה' אהקישא דחגיגה קאי כן נראה לי ועדיין שיטת התוספות צ"ע ודו"ק:

בתוספות בד"ה מניין לעצי סוכה וכו' משמע לאסורין מדאורייתא בו' וי"ל דהא דאסור מדאורייתא בו' אבל משנפלו בו' עכ"ל. ואע"ג דמדמי ליה לחגיגה אפ"ה בקרבנות גופא קי"ל דקדשים שמתו יצאו מידי מעולה דבר תורה. ועוד לכיון דקדשים שייך בהו קדושת הגוף משעה שהוקדשו תו לא פקעי קדושתן משא"כ בסוכה לא שייך לומר כן. ועיין בט"ז או"ח סימן תרנ"ח. ובעיקר דברי התוספות בכל זה הדיבור כבד הארכתיו בפרק המביא ובפרק כירה ע"ש:

בגמרא ובית הלל לית להו דרב יהודה אמר רב וכו' אלמא דבעינן טווייה לשמה ה"נ נבעי סוכה לשמה. כבר האריכו כל המפרשים בזה במאי דקשיא להו סוגיא דהכא אסוגיא דפרק התכלת דמוקי התם לדשמואל כתנאי עיין באריכות בלשון הר"ן ז"ל בפרק השולח לענין עיבוד הס"ת לשמה דף מ"ה שלא עלתה לו הסוגיא כהוגן:

אמנם לפע"ד נראה דהא דמקשה הכא בשמעתין מדרב ושמואל דבעינן בצצית לשמה היינו למאי דלא אסיק אדעתיה דך דרשא דגדילים תעשה לך לשם חובבך א"כ ע"כ הוי סבר המקשה דהא דרב ושמואל בצצית לאו מקרא ילפי להו אלא מסבברא דפשיטא להו טובא דבכל המצות שייכי בהו עשייה בעינן שיהא עשייה לשמה. אלא דלרב עשייה דצצית היינו בתלייתן בבגד ולשמואל כוליה מילתא דצצית בעינן לשמה משעת טווייה. וא"כ לפ"ז מקשי הכא שפיר אדב"ה דנהי דלית להו דך דרשא דחג הסוכות תעשה לך דבעינן סוכה לשם חג משום דמפקי להאי קרא לדרשא אחריתי אפ"ה אכתי קשיא אדב"ה דמכשרו סוכה ישנה אע"ג דלא נעשית לשמה ומ"ש מצצית ומכל המצות דפשיטא להו לרב ושמואל מסבברא דבעינן לשמה:

וע"ז משני הש"ס שפיר בשמעתין דרב ושמואל לאו מסבברא פשיטא להו בצצית דבעינן לשמה אלא מדרשא דקרא ילפי להו מדכתיב גדילים תעשה לך לשם חובך. לפ"ז תו לא קשיא אדב"ה דמכשרו בסוכה ישנה כיון דבסוכה ליכא קרא כמו בצצית וסוכה מצצית ודאי לא מציינא למילף בבנין אב דמדאי איכא למיפריך טובא דסוכה אינו נוהג אלא מומן לזמן משא"כ בצצית שנוהג בכל הזמן וצצית לגבי סוכה הוי תדיר:

נמצא דכל זה לא שייך אלא בסוגיא דשמעתין דאיירי לענין סוכה משא"כ בסוגיא דמנחות שפיר מסיק הש"ס דפלוגתא דרב ושמואל אחיא כתנאי בפלוגתא דרשב"ג ורבנן דאיירי לענין תפילין ורשב"ג דמצריך עיבוד לשמה ברצועות דתפילין והיינו משום דסבירא ליה כדשמואל דבצצית בעינן אפילו טווייה לשמה אע"ג דצצית אינן אלא תשמישי מצוה בעלמא אפ"ה בעינן כוליה מילתא לשמה. ומכל שכן בתפילין שהם תשמישי קדושה אפילו הרצועות שבהם כמ"ש התוספות שם דשינן של תפילין הל"מ אם כן כ"ש דבעינן כולה מילתא לשמה אפילו העיבוד. אבל לרבנן דרשב"ג דלא מצרכו עיבוד ברצועות לשמן היינו משום דסבירא להו כרב דבצצית גופייהו דכתיב בהו גדילים תעשה לך לשם חובך אפ"ה לא מצריך רב טווייה לשמה אלא בשעת תלייתן בבגד ממילא דה"ה בתפילין דלא בעינן עיבוד רצועות לשמן אלא במה שעושה השינן של תפילין לשמן סגי כנ"ל נכון בישוב הסוגיא דהכא אדמנחות דלא קשיין אהדדי ואין להאריך כאן יותר ודוק היטב:

בפרש"י בד"ה אלמא לא גרסינן בו' דמאן דגריס אלמא משמע בו' דלא מותיב אלא מדשמואל ולא מילתא היא דרב נמי עשייה לשמה בעי עכ"ל. וכבר היה נראה בעיני ליישב הגירסא דגרסינן אלמא יעיקר הקושיא היינו מדשמואל משום דלרב נהי דבעי עשייה לשמה אפילו הכי לא פסיקא ליה להקשות אדב"ה דמכשרו סוכה ישנה אדרב דאפשר דב"ה נמי מודו דצריך לחדש בה דבר אפילו מדאורייתא כמ"ש התוספות בשמעתין בשם הירושלמי וכדפרישית. משא"כ מדשמואל מקשו שפיר טובא כיון דכולה

מילתא בעינן לשמה בצצית אם כן בסוכה נמי אית לן למימר דלא מהני מה שמחדש בה דבר אלא צריך שיעשה כל הסוכה לשמה. נמצא דלפ"ז שפיר גרסינן אלמא כיון דעיקר הקושיא מדשמואל אלא דמ"מ אתא שפיר נמי הא דקאמר בשמעתין דב"ה לית להו דרב יהודה אמר רב משמע דמקשו נמי מדרב והיינו כדפרישית דלקושטא דמילתא משמע משקלא וטריא דשמעתין דהא דאמרינן דלכ"ה צריך לחדש בה דבר לאו מדאורייתא היא אלא מדרבנן כמ"ש הר"ן ז"ל כנ"ל ודו"ק:

בתוספות בד"ה האי מיבעי ליה למעוטי גזולה תימא ת"ל משום דהו"ל מצוה הבאה בעבירה דמה"ט פסלינן אתרונ הגזול ביי"ט שני בו' עכ"ל. ונראה דהתוספות מפרשים גם כן סוגיא דשמעתין בין לרב ובין לשמואל דאי כגירסת הספרים דגרסי אלמא ומפרשי דשקלי וטריא דגמרא אינו אלא אליבא דשמואל אם כן לא א"ש מאי שכתבו התוספות דאתרונ הגזול פסול ביום טוב שני ולקמן בפרק גלוב הגזול אמרינן משמיה דשמואל דאתרונ הגזול כשר ביום טוב שני:

מיהו בלא"ה מצינן למימר דהתוספות לשיטתייהו שכתבו לקמן בפרק גלוב הגזול דדוקא ביי"ט שני שהוא מדרבנן לא חייס שמואל למצוה הבאה בעבירה אבל מדאורייתא מודה דפסלינן משום מצוה הבאה בעבירה ועיין מה שכתבתי לקמן ריש פרק גלוב הגזול פי' אחר במימרא דשמואל. דלפי זה לא שייך קושיית התוספות כלל אליבא דשמואל. ומתוך כך יתיישב ג"כ קושיא השניה של תוספות ומכ"ש למאי דפרישית בסמוך דלרב מצינן למימר דב"ה דמכשרו בסוכה ישנה אפ"ה צריך לחדש בה דבר מן התורה א"כ לפ"ז אפשר דטעמא דב"ה משום דכתיב חג הסוכות תעשה לך לשם חובך ולא למעוטי גזולה א"כ א"ש טובא ודוק היטב. ומה שיש לדקדק עוד בלשון התום' בכל זה הדיבור כתבתי בחידושי בבא קמא ע"ש:

דף ט:

במשנה העושה סוכתו תחת אילן כאליו עשאה בתוך הבית ופירש"י ופסולה כדתני בברייתא בגמרא עכ"ל. ונראה מלשונו דטעם פסול סוכה שתחת האילן היינו מקרא דבסוכות תשבו כדלריש בברייתא וכן מבואר ג"כ להדיא מלשון רש"י ז"ל בסמוך בד"ה ל"ל למתני בו' כמו שאבאר וכן מבואר ג"כ להדיא בלשון הטור בסימן תרכ"ו ומלא כמ"ש מהרש"א ז"ל לקמן במשנה הסמוכה בלשון התוספות דהך דרשא דבסוכות תשבו ולא בסוכה שתחת האילן לאו דרשא גמורה היא לשיטת ריב"א וראב"ן שהביא הרא"ש ז"ל אלא מסבברא ידעינן לה ואבז גררא דסוכה שתחת סוכה מייתי ליה לךך דרשא. ולענ"ד אי אפשר לומר כן שהרי הטור פוסק בשיטת ריב"א וראב"ן ואפ"ה כתב דילפינן מקרא דבסוכות תשבו ומכ"ש לפי מה שאבאר לקמן דרש"י נמי קאי בהך שיטתיה דריב"א דכתב ג"כ דיליף לה מקרא אלא דבאמת יש לדקדק האידך אפשר לומר דפסול סוכה שתחת אילן או בית ילפינן מקרא דבסוכות תשבו כמו סוכה שתחת סוכה א"כ מ"ש בסוכה שתחת סוכה פליגי אמוראי לקמן כמה יהא בין סוכה לסוכה ואילו בסוכה שתחת אילן או בית משמע דבכל ענין פסולה וכמ"ש מהרש"א ז"ל. אלא לענ"ד לא קשה מידי דדוקא בסוכה שתחת סוכה כשירה שייך לאפלוגי ולמימר דבעינן שיעורא בין סכך לסכך דבציר מהכי לא מיקרי סוכה שתחת סוכה אלא חדא סככה היא כמו שפירש"י להדיא לקמן בד"ה וכמה יהא משא"כ בסוכה שתחת אילן או בית אם נאמר דחד סככא היא כ"ש דפסולה שהרי סיכך בדבר הפסול אלא אי לאו דרשא דבסוכות תשבו הו"א דסוכה שתחת אילן או בית לאו חד סככה היא כיון שהן קבועין ועומדין וסד"א דכשרה להכי איצטריך קרא דבסוכות תשבו דפשטא דקרא משמע דקפיד קרא שיטב בצל סוכה כשירה אחת בלבד ומה שהקשה מהרש"א ז"ל דלשיטת ריב"א וראב"ן למה לי קרא מסבברא ידעינן ליה מבואר בסמוך ועיין מה שאכתוב עוד בזה לקמן בלשון הברייתא:

בגמרא אמר רבא לא שנו אלא באילן שצילתו מרובה וכו' ממאי מדקתני כאליו עשאה בתוך הבית ליתני פסולה וכו' ופירש"י מההוא קרא דנפקא לן תוך הבית נפקא לן תחת האילן ולמה ליה למתלי האי בהך ולכאורה שפת יתר הוא דהא בלא"ה דייק שפיר מללא נקט סתם פסולה כדמשמע בלשון הגמרא. ונראה לענ"ד דקשיא ליה לרש"י דלכאורה האי לינשא דכאליו בתוך הבית משמע טפי לאידך גיסא דעיקר דינא דמתניתין דעושה סוכתו תחת האילן אע"ג דזימנין שחמתה מרובה מצילתה אפ"ה פסולה כאליו עשאה בתוך הבית שצלתה מרובה מחמתה והטעם משום דמצטרף סכך פסול בדהי סכך כשר כדמקשה בגמ' אלא דבאמת א"א לומר כן כיון דמחד קרא ילפינן אילן ובית א"כ ע"כ דבאילן איירי שצלתה מרובה מחמתה דומיא דבית וסוכה שתחת סוכה אע"כ דהאי כאליו עשאה בתוך הבית להתירא איצטריך דדוקא דומיא דבית פסולה אבל בחמתו מרובה לא שייך למיתני פסולה דהא אית ליה תקנתא בחבטן להכשירו לכתחלה וכל היכא דאית ליה תקנתא לא שייך למיתני פסולה כדאיתא בריש מכילתין כנ"ל נכון ודו"ק:

שם בתום' בד"ה הא קמצטרף סכך פסול בו' ואם הסוכה שתחת האילן מסוככת גרועה כראוי שצילתה מרובה מחמתה לא מסתבר שתפסל משום צירוף בו' עכ"ל. נראה מבואר מלשונם דדוקא לענין אם האילן חמתו מרובה מצילתו שאין טעם ליפסול הסוכה אלא משום צירוף ע"ז כתבו דמסוכה צילתה מרובה בלא אילן לא מסתבר שתפסל. משא"כ כשהאילן צילתו מרובה מחמתו מודו התום' דאפילו מסוכה לחוד צילתה מרובה בלא אילן אפילו הכי פסולה מנורת הכתוב דכתיב בסוכות תשבו ודרשינן ולא בסוכה תחת אילן והיינו משום דסתם אילן צילתו מרובה והסוכה שתחתיו כמאן דליתא דמי דבלא"ה איכא צל מחמת אילן. ואף לפמ"ש התום' לקמן בד"ה פירם עליה סדין דכל היכא שהסוכה צילתה מרובה מחמתה בלא הסדין אין הסדין פוסלתה משמע דאף ע"ג דהסדין לחוד צילתה מרובה מחמתה אפ"ה אינה פוסלת הסוכה מ"מ נראה דלא דמי כלל דפסול הסדין לאו ממיעוטא דבסוכות תשבו ממעטינן לה אלא משום דהוי ליה מסוכך בדבר המקבל טומאה דממעטינן ליה מדרשא דמגנרף ומיקבך משו"ה סברי התום' דכל היכא שהסוכה צילתה מרובה מחמתה בלא הסדין שוב אין הסדין פוסלתה משום דלא מיקרי מסוכך בדבר המקבל טומאה דאין שם סכך עליה כלל אדרבא סדין בטל לגבי סוכה משא"כ באילן שהוא דבר קבוע ולא בטיל אנב סוכה והאילן גופיה עומד לנצל דהא מה"ט ממעטינן ליה מקרא דבסוכות תשבו ולא בסוכה שתחת אילן ואילן גופיה סוכה מיקרי כמו שפירש"י ז"ל בריש מכילתין שעל שם הצל מיקרי סוכה וכדמשמע בריש מכילתין א"כ לפ"ז כשהאילן צילתו מרובה פוסל הסוכה שתחתיו אפילו בסוכה שצילתה מרובה בלא אילן דאכתי סוכה תחת אילן מקרי וכדפרישית כנ"ל ברור דבש"ט גופא כתב הטור דלא שנו סוכה קודמת לאילן או אילן קודמת לסוכה:

ומעתה לפ"ז אין מקום למה שהקשה מהרש"א ז"ל לקמן בלשון התוספות בד"ה פירם עליה סדין על מה שכתבו התוספות כאן והא דלא משני בגון דבלאו פסול צילתה מרובה והקשה ותופוק ליה דלא מצי לאוקמי בהכי דא"כ אפילו באילן שצילתו מרובה מחמתו לא פסול ולמאי דפרישית א"ש דכל דיבור התום' לקמן אינו אלא בסדין ויכניא בו משא"כ באילן וכדפרישית כן נ"ל נכון ודוק היטב:

בא"ד והא דלא משני בגון דבלאו פסול בו' עכ"ל. ועיין בלי' הרא"ש ז"ל שכתב בשם הריב"א וראב"י"ה דאפילו כשהסוכה צילתה מרובה מחמתה בלא האילן והאילן חמתו מרובה אפ"ה פסולה משום דמצטרף

סכך פסול וכ"כ המרדכי בשם הר"ם מקוני וכן הטור וש"ע. ולכאורה יש לתמוה על סברא הפוכה דמאי דפשטיא לכל הנך רבוותא לאיסורא האיך כתבו התוס' על זה דמאי למימרא להיתרא ולמאי דפרישית בממוך א"ש שהתוספות מקדקדן בן מדברי רבא עצמו דע"כ פשיטא ליה שאין שום סברא לאסור בכה"ג דאלת"ה אלא שיש שום סברא לאסור א"כ אכתי מאי דייך רבא מדקתני כאילו עשאה בתוך הבית והא דארבא מהאי דיוקא מצינו למימר איפכא דבכל ענין בא לפסול באילן כמו בבית אלא ע"כ שאין שום סברא לומר כן והיינו כמו שכתבתי בשיטת רש"י דכיון דאילן ובית מחד קרא נפקא ממילא שאין לנו לאסור באילן אלא דומיא דבית דוקא מה שאין כן כשהסוכה צילתה מרובה כדינה ואילן חמתו מרובה פשיטא לכשר דמוקמינן דרשא דקרא בדדמי כנ"ל נכון בכוונת התוספות:

ומיחו בלא"ה ג"ל ברור דהתוס' דהבא לא נחתו כלל לסברת הרא"ש והר"ן ז"ל שכתבו בטעם שיטת האוסרים דכיון שהצל אילן מכון כנגד צל הסוכה הוי ליה צל הסוכה כמו שאינה ואם התוס' באו לדחות סברא זו א"כ מאי ראייה מייתי מהך דהמקרה סוכתו בשפודין וכי' דהא התם אין צל הפסול מכון כנגד צל הכשר ומש"ה מכשרינן אם יש ריוח ביניהן כמותן משא"כ כשהצל הפסול מכון דלמא לעולם אימא לך דפסול אלא ע"כ דהתוס' לא משמע להו סברא זה כלל אלא מה שהוצרכו להביא ראיה לדחות סברת האוסרים היינו כי היכי דלא נימא דטעם האוסרין היינו מהאי דרשא דקרא גופיה דכתיב בסוכות תשבו דקפיד קרא שכל הצל צריך שיהא מסוכה אחת כשירה בלבד ולא תחת צל סוכה ודבר אחר ונהי דבסוכה תחת סוכה ממין הכשר בעינן שיעורא בין סוכה לסוכה ובעינן נמי שכל אחת מהם יהא צלתה מרובה מחמתה היינו משום דבלא"ה לא מקרי סוכה ודבר אחר אלא לעולם אותה שאין השם סוכה גמורה עליה בטילה היא לגבי אידך שהיא סוכה גמורה משא"כ בסוכה שתחת אילן ובית בכל ענין יש לפסול משום סוכה ודבר אחר דאילן ובית לא בטילין לגבי סוכה כדפי'. ולפי"ז לאפוקי מסברא זו ולדחותה שפיר מביאין תוס' ראיה מהך דהמקרה סוכתו כו' ומהך דהוצין יורדין וכו' דמוכח דלא קפדינן אצל סוכה ודבר אחר אפילו בסכך פסול לגמרי ואילו כל שהצל הכשר לחוד מרובה על חמתו כשר כנ"ל ברור ומוכרח בכוונת התוס' ובזה נתיישב מה שהקשה מהרש"א ז"ל על ג' התוס' דהבא בלשון התוס' בד"ה פירם עליה סדין והתמיה על מהרש"א ז"ל שלא הרגיש בזה שאם סברת התוס' כאן לדחות סברת ריב"א לא הוי מייתי ראיה לסתור מהך דמקרה סוכתו בשפודין כדפרישית ודו"ק. ועוד היה נראה לי לפרש כוונת התוס' בדרך אחר דומיא דפשיטא להו טובא שאין שום סברא כלל לפסול מדאורייתא בסוכה שתחת אילן כשאילן חמתו מרובה מצילתו וסוכה שתחתיה צילתה מרובה בלא האילן דמה"ת לפסול אלא מה שהוצרכו להביא ראיה היינו כי היכי דלא נימא דנהי דכשר מדאורייתא אפ"ה יש לפסול מדרבנן דזימנין שלא יהא תחתונה צילתה מרובה אלא על ידי הצטרפות האילן וכיון דלא מיוכר מלתא סד"א דגורינן מש"ה מייתי ראיה מהך דהמקרה סוכתו כו' ומהך דהוצין יורדין דלא גורינן ובזה מיושב היטב לשון התוס' שכתבו משום דא"כ מאי למימרא דהשתא נמי דמשני כשחבטנן פריך מאי למימרא. ולכאורה מה ענין זה לזה דהתם שפיר מקשה מאי למימרא דהא שמעינן ליה ממתניתין דהדלה עליה את הגפן דמקשה הגמרא להדיא בסמוך משא"כ בסברא זו ולפי מה דפירשתי א"ש דך סברא גופא שאין לגזור בסוכה שצילתה מרובה בלא אילן אטו צלתה מרובה ע"י אילן נמי שייך להקשות מאי למימרא דשמעינן לה מהך מתניתין גופא דהדלה עליה את הגפן ומהך דקורה וכו' כנ"ל ודו"ק:

בא"ד וכה"ג הוי מצי לאשכוחי שתיהן פסולות כו' עכ"ל. כתב מהרש"א ז"ל שדברי התוס' בזה אינן נמשכים לדבריהם הקודמים שהרי אם נפרש דמצטרף סכך פסול אפילו בתחתונה צילתה מרובה כ"ש דמצי לאשכוחי שתיהן פסולות בכה"ג כו' ע"ש בדבריו שנדחק בפ' התוס':

אמנם לענ"ד נראה שאין דברי מהרש"א ז"ל מוכרחים ואין צורך לדחוק בדברי התוספות אלא דכוונת התוספות בזה היינו משום דודאי לפי פשט לשון הגמרא משמע עיקר מימרא דרבי ירמיה אסוכה תחת סוכה קאי ובהא קאמר דזימנין שתחתונה פסולה משום סוכה תחת סוכה והיינו היכא שהעליונה סוכה :מורה דזימנין שהתחתונה כשירה ולא מיפסיל משום סוכה תחת סוכה כגון היכא דהעליונה לאו סוכה :מורה היא. וא"כ לפי זה לפי שיטת הסוברים שמפרשים מילתא דרבי ירמיה דאיירי שהתחתונה צילתה מרובה מחמת עצמה ולא בצירוף העליונה אלא דאפ"ה סברי הנך פוסקים דאפ"ה מיפסלה התחתונה משום צירוף סכך פסול וא"כ ודאי לא מצי לאשכוחי בכה"ג שתיהן פסולות כיון דבענין זה לא מיפסלא התחתונה משום סוכה שתחת סוכה אלא משום צירוף סכך פסול וא"כ לא הוי כלל מענין מימרא דרבי ירמיה דקאי אברייתא דאיירי בפסול סוכה תחת סוכה. משא"כ לפי דברי התוספות הקודמים שכתבו לקושטא דמילתא איירי ר' ירמיה בשתחתונה אין צילתה מרובה אלא ע"י צירוף עליונה ואם כן לפ"ז כתבו שפיר דבכה"ג מצי לאשכוחי שתיהן פסולות. כנ"ל ברור בכוונת התוספות ודו"ק:

בא"ד ר"ת מפרש כו' שקשה לו האי דאמרינן כו' שדחק בקונטרם לפרש כו' עד סוף הדיבור. עיין מ"ש מהרש"א ז"ל בזה ליישב פי' רש"י ועיין מה שאכתוב בזה לקמן בשמעתי בכוונת פי' רש"י. מיהו בלא"ה פירש"י מוכרח לפי גירסתו בגירסת הספרים שלנו דגרסינן מהו דתימא ליגזור דילמא מוצטרף סכך פסול ולפי' ר"ת לא שייך האי גירסא כנ"ל:

בגמרא ת"ר בסוכות תשבו כו' אמר רב נחמן ב"י בסוכת כתיב וכתבו התוס' אפילו למ"ד יש אם למקרא מודה דלא לחנם נכתב המסורת עכ"ל. ולכאורה יש לקדקך כיון דבאמת אפילו לפי המסורת לא כתיב אלא תרי זימני בסוכות ובשלישי כתיב בסוכות וא"כ אין כאן אלא תרי מיעוטי ומנ"ל לתנא דברייתא למעט תלת והיינו סוכה תחת סוכה וסוכה תחת אילן וסוכה תחת בית. והנראה בזה דסוכה תחת אילן וסוכה תחת בית אע"ג דקתני להו תנא דברייתא בתרתי אפ"ה מחד קרא נפקא כדמשמע לעיל בג' משנתיו וכפי' רש"י במשנה ובג' הגמרא בד"ה ל"ל למיתני וכדפרישית לעיל בטוב טעם. וא"כ לפ"ז לא אצטרך אלא תרי מיעוטי חדא לאתויי סוכה שתחת סוכה ממש דמיסתבר טפי למעט מלישנא דקרא דכתיב בסוכת דמשמע חדא סוכה ולא תתרי כדאמרי' בעלמא דמילתא דכוותיה קא ממעט והיינו דפלגינהו בזה אמוראי בסמוך דבעינן שיעור חשוב בין סוכה לסוכה ומאידך קרא דכתיב נמי בסוכת ממעמינן סוכה שתחת אילן ותחת בית בחדא דלא בעינן שיעור הפסק כלל בין א' לחבירו דבכל ענין פסול כנ"ל נכון:

דף י.

בפירש"י בד"ה תחתונה כשירה והעליונה פסולה כו' ואי עליונה למעלה מעשרים אף תחתונה פסולה משום דמצטרף סכך פסול כו' עכ"ל. נראה מבואר מלשון רש"י דלא ס"ל בשיטת התוס' דלעיל בד"ה הא קא מצטרף דהיכא שהתחתונה צילתה מרובה תו לא מפסלא מחמת צירוף עליונה כיון שאין צורך באותו צירוף דא"כ היאך כתב רש"י כאן ואי עליונה למעלה מעשרים אף תחתונה פסולה משום צירוף סכך פסול והא הכא דתחתונה לחוד צילתה מרובה כמשטא לישראל דגמרא דפתח וקאמר שהתחתונה צילתה מרובה ואכתי לא הזכיר העליונה כלל משמע שהתחתונה לחוד צילתה מרובה ואם כן יש לתמוה על

הטור שכתב בשם רש"י בשיטת התוס' דלעיל והבא משמע להיפך אלא שמצאתי שהב"י כתב בשם הגהות מרדכי שכתב דרש"י חזר בו כאן ממה שכתב לעיל בד"ה הא קא מצטרף דמשמע דקאי בשיטת התוס'. ולענ"ד נראה דוחק גדול לומר כן דרש"י חזר בו ממה שכתב לעיל באותו סוגיא עצמו להיפך. לכך נראה לענ"ד דומאי עיקר שיטת רש"י בשיטת ראבי"ה וריב"א דאע"ג דהתחתונה לחוד צלתה מרובה מחמת עצמה אפ"ה פסולה מחמת צירוף סכך העליון אם לא שיש בתחתונה באויר שבין ענפי העליונה חממה מרובה יותר מצילתה משום דכל מה שבתחתונה כנגד הענפים העליונים אין עולה לחשבון הצל דלעולם הצל העליון מבטל מה שתחתיו כיון דעיקר הצל הוא מחמת העליונה שמנין מפני החמה ואם כן התחתון שלמטה הימנו כמאן דליתא דמי וכמו שכתב הר"ן ז"ל גס כן. ולפי"ז מה שכתב רש"י ז"ל לעיל בד"ה הא קמצטרף ומהני צל האילן לצל הסכך להשלים צילתה של סוכה כוונתו ג"כ לכך דלשון להשלים הכי משמע דכיון דצל העליון מבטל מה שתחתיו אם כן העליון משלים הכשר סוכה שתהיה צלתה מרובה וכמ"ש רש"י ז"ל בהדיא בריש מכילתין וע"ש הצל נקרא סוכה והיינו כדפרישית דכיון דהעליון הוא המיצל בעד החמה א"כ תו לא מיקרי התחתון סוכה שהרי אין הצל בא מחמתה אלא מחמת הענפים העליונים שלמעלה ממנה כן ג"ל ברור בשיטת רש"י ז"ל שכל דבריו א' הם ואין כאן חזרה כלל וכמו שאבאר עוד בסמוך בשיטת רש"י בג' המשנה פירש עליה סדין:

בגמרא כמה יהא בין סוכה כו' אמר רב הונא טפח כו' דתניא טפח על טפח ברום טפח מביא את הטומאה וחוצץ בפני הטומאה אבל בפחות מטפח לא מביא ולא חוצץ. ופרש"י דהאי דלא מביא היינו דהלכה למשה מסיני שאם טומאה תחת ראשו אחד וכלים תחת ראש השני לכאורה הא דקתני רישא דמתני' דאהלות טפח על טפח ברום טפח מביא את הטומאה היינו שמביא את הטומאה מבית שהטומאה בתוכו לבית אחר הסמוך לו הפתוח לתוכו בטפח ע"ט ברום טפח אלא דמה שכתב רש"י כאן בענין שהטומאה והטהרות הם תחת אהל אחד ממש שמביא טומאה מראש אחד לראש השני לטמא הטהרות שבצדן ולא כתב באותו ענין שמביא מבית זה לבית אחר נראה לי דהיינו משום דרש"י סובר דמה שמביא הטומאה מבית זה לבית אחר כשפתחו לו בטע"ט אינו מדאורייתא אלא מדרבנן כמו שאבאר לקמן בריש פ' הישן וכמ"ס הש"ך בהדיא ב"ד סי' ש"ע ע"ש. וכמו שהארכתי בזה בקונטרס שלי בענין טומאת כהנים ובכמה מקומות בש"ס. וא"כ לפ"ז כיון דר"ה דשמעתין בא לומר דבטע"ט לחוד פסולה הסוכה מן התורה מחמת סוכה שתחת סוכה דילפינן לה מקרא דבסוכות א"כ משמע דבטומאה נמי מדאורייתא איירי מש"ה איצטרך רש"י לפרש בכה"ג דהוא ליה טומאה דאורייתא וכן נראה לי לקדקך מלשון הגמרא עצמו דמסיק הכא אבל פחות מרום טפח לא מביא ולא חוצץ דזה הלשון אינו נזכר שם במשנה כלל אלא דאפ"ה מסיק לה הכא בזהי לישראל משום דעיקר דריייה דטפח ע"ט לענין טומאה הוי מדאורייתא לא דיעינן אלא מהא דקתני טע"ט ברום טפח אי ס"ד דמבית לבית איירי לא שייך לשון רום טפח דטע"ט לחוד הו"ל למיתני דהיינו האורך והרוחב וממילא דהרום הוא בכלל האורך או הרוחב אלא מדקתני ברום טפח ע"כ היינו כפרש"י כאן דאיירי בטומאה דאורייתא שמביא הטומאה מראש אחד לראש השני דבכה"ג שייך לשון אורך ורוחב ורום שצריך שיהיה באותו חלל דאל"כ אע"פ שיש בארכו או ברחבו טע"ט הוה ליה טומאה רצוצה שהטומאה בוקעת כנגדה עד לרקיע ואינו חוצץ וכמו כן אינו מביא הטומאה מראשו אחד לראש השני כיון שהוא פחות מטפח אין הטומאה מטמאה אלא מה שכנגדה ולא מה שבצדה כנ"ל ברור בכוונת רש"י ודוק היטב:

במשנה פירם עליה סדין כו' פסולה ופירש"י בד"ה פסולה משום דאינו יושב בצל סוכה דאהל מפסיק ביניהן עכ"ל. לכאורה יש לתמוה במאי דמפרש רש"י טעם הפסול בפירם הסדין תחת הסוכה מפני הנשר או ע"ג הקינוף ללכאורה בזה טעם הפסול פשוט דכיון שאהל מפסיק אינו יושב בסוכה וטפי הו"ל לרש"י לפרש טעם הפסול ברישא דמתניתין שפירם הסדין ע"ג הסוכה מפני החמה שבזה לכאורה אין טעם הפסול ברור שהרי לשיטת הגאונים שכתבו דמתניתין איירי בענין שאין צל הסוכה מרובה מחמתה אלא ע"י צירוף הסדין אין זה מבואר במשנה כלל וגם בעיקר הדין כבר כתבתי לעיל דרוב הפוסקים חולקים על זה וכתבו דאפילו כשצל הסוכה לבד מרובה מחמתה נמי הסדין פוסל הסוכה ומכ"ש דקשה טפי לפי שיטת הר"ת שהביאו התוספת דהאי דפירם סדין מפני החמה היינו דאפשר דלולי פריסת הסדין אפשר שיתיישב הסכך ומתוך כך יהא חממה מרובה וא"כ כל כי האי מלתא לא הו"ל לרש"י ז"ל לסתום אלא לפרש כיון שאין טעם פסול זה ברור כלל:

אמנם לפי מה דפרישית לעיל דארבא רש"י קאי בשיטת ראבי"ה וריב"א דאפילו כשצל הסוכה לבד מרובה מחמתה אפ"ה שייך צירוף סכך פסול בהדי סכך כשר לפי שלעולם צל העליון מבטל מה שתחתיו שהתחתון כמאן דליתא דמי וכיון שכבר כתב רש"י ז"ל כן בפירוש לעיל בד"ה תחתונה כשירה וכדפרישית שכן נראה ג"כ מלשון רש"י לעיל בד"ה הא קמצטרף סכך פסול דלשון משלים שכתב רש"י היינו בזה הענין עצמו. וא"כ לפ"ז לא הוצרך רש"י לפרש כאן פסולא דרישא שכבר סמך עצמו על מה שכבר פירש בסוגיא דלעיל שהצל העליון מבטל התחתון א"כ פשיטא דפירם עליה סדין מפני החמה פסולה שהרי עיקר הצל בא מחמת הסדין שלמעלה וכל סכך הסוכה כמאן דליתא דמי משא"כ הב דבא דסיפא הוצרך רש"י לפרש האי טעמא דאהל מפסיק ביניהן דאע"ג שהצל בא מחמת סכך הכשר העליון שהוא למעלה מהסדין אפ"ה לא אמרינן דהסדין כמאן דליתא דמי אלא דאפ"ה פסולה משום דאהל מפסיק ביניהן ואינו יושב בצל סוכה כנ"ל ברור בכוונת רש"י וכמ"ס לעיל דכל דבריו אחד הם ודו"ק:

בתוספת בד"ה פירם עליה סדין כתוב בתשובת הגאונים כו' ובענין זה מפר"ת מפני החמה שמייבשת את הסכך ומתוך כך היתה נעשית חממה מרובה כו' עכ"ל נראה דלא ניחא ליה לר"ת לפרש בשיטת הגאונים דעיקר הדין חסר מן המשנה דהא סתם סוכה צילתה מרובה מחמתה מחמת עצמה. ועוד דא"כ לא א"ש הא דאמר רב חסדא בגמרא אבל לנאותה כשירה ואי מתני' לא איירי אלא כשחמתה מרובה מצילתה בלא הסדין א"כ לנאותה אמאי כשירה דהא מצטרף סכך פסול דהרי סדין דבר המקבל טומאה ואף שבהגות אשכנזי ז"ל הרגיש בזה ומפרש דמסתמא כל שהצל סוכה עצמה מרובה מחמתה מקרי לנאותה מ"מ ר"ת ז"ל לא ניחא ליה לפרש כן לכך מפרש מפני החמה ומפני הנשר שע"כ יהיה צלתה מרובה אלא דבין לשיטת הגאונים ובין לשיטת ר"ת קשיא לי דכתיבי לא א"ש הא דמקשינן בגמרא אדרב חסדא פשיטא מפני הנשר תנן ומשנין מה"ד אורחא דמלתא קתני קמ"ל ולפירושם אין כאן חידוש הדין כלל דמה"ת נאמר דאורחא דמלתא קתני מפני הנשר אבל באמת בכל ענין פסולה אפילו כשצילתה מרובה מחמתה בלא הסדין שהרי כתבו התוס' לעיל דאין שום סברא לפסול כלל היכא דעיקר סוכה צילתה מרובה מחמתה מחמת עצמה דארברה כתבו להדיא דהא דלא משני הש"ס לעיל אליבא דרבא דאיירי בענין שבלא הפסול צילתה מרובה משום דא"כ מאי למימרא ויש ליישב מתוך מה שכתבתי לעיל בדברי התוס' עצמם דמה שכתבו התוס' דא"כ מאי למימרא היינו לדבריו דרבא דוקא וא"כ הכא לא שייך לומר כן דודאי ר"ח גופא איצטרך ליה לאשמעינן לאפוקי מהאי סברא כן ג"ל ודו"ק:

פני יהושע · סוכה

בא"ד אבל לפי' הקונטרס ק' כו' מאי שנא מלגאותה. ולע"ד יש ליישב שיטת רש"י כיון שעושה כן כדי לגאות הסוכה א"כ הרי הסדין בטל לגבי הסכך ממש שמייפהו משא"כ כשפורם מפני החמה או מפני הנשר להגן על האדם א"כ אין הסדין שיך לסכך כלל לומר שהא בטל לגביו וכן מה שהקשה עוד על פירש"י מברייתא דפרק הישן יש ליישב בקל דהתם נמי לא היו יושבין תחת הסדין אלא שהסדין גרם שלא יגיע החמה למרגלותם והם לעולם לא היו יושבין תחת הסדין כלל. ולענ"ד הדבר ברור שלא הקשו תוספת כן אלא לסניף בעלמא אבל עיקר קושייתם לסתור פירש"י מחמת קושיא דמ"ש מלגאותה ולמאי דפרישית נתיישב פירש"י על נכון וק"ל:

בפרש"י בד"ה לא שנו אלא מפני הנשר ויש מפרשים טעמא דפסולה משום שני סככים כו' עד סוף הדיבור. ונראה דטעם הים מפרשים היינו משום דלא משמע להו לפסול הסוכה משום שהסדין המקבל טומאה מפסיק בינו לסכך דא"כ מ"ש מלגאותה כמו שהקשו התוס' אע"כ דלעולם סכך העליון הכשר מבטל הסדין שתחתיו כיון שהסכך העליון לבד צולתו מרובה מחמתו ומשום כך כתבו שהטעם משום שני סככים. ולכאורה יש לתמוה דא"כ בלא קושית רש"י האידך אפשר לפרש הטעם משום שני סכבין דא"כ אמאי קתני סדין שהוא דבר המקבל טומאה ותיפוק ליה אפי' בדבר שאינו מקבל טומאה שייד הא פסולא דשני סככים. והנלע"ד בזה דמה שכתבו הים מפרשים דטעמא משום שני סככים לאו משום שני סככים ממש איירי שמופלגין זה מזה כשיעורא דאמוראי דלעיל אלא דכוונת הים מפרשים דכי היכי דפסלינן שני סככים כשירים ממעוטא דקרא דבסוכות תשבו ה"נ פסלינן סכך כשר ע"ג סכך פסול אפילו בסמוכין זה לזה דהכי משמע קרא בסוכות תשבו ולא בסוכה ודבר אחר כדפרישית לעיל בל' הברייתא דת"ר בסוכות תשבו. אלא דלפ"ז אין מקום לקושית רש"י על שיטת הים מפרשים דהא השתא אפילו בסמוכין זה לזה איירי הים מפרשים וצ"ע:

אמנם אחר העיון ראיתי דשיטת הים מפרשים היא שיטת הר"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל ולשיטתם אי אפשר לפרש כדפרישית לכך הוצרכתי לפרש בדרך אחר דעיקר טעמא דשני סככים היינו לפי המסקנא דלקמן דבקביעותא תליא מלתא וכל מידי דקביעי לא בטול לגבי סכך העליון ומש"ה נעשו כסוכה בתוך סוכה שכן מבואר מלשונם וכמו שאבאר בסוף הסוגיא דלקמן:

דף י'

בגמ' דלמא מן הצד. ונראה דהא דקאמר מעיקרא לימא מסייע ליה ולא משמע ליה לאוקמי בדפנות היינו משום דא"כ אמאי קתני סיככה כהלכתה כיון דלא איירי בסכך אלא סוכה שעטירה בקרמין הו"ל למתני. מיהו למאי דדחי וקאמר דלמא מן הצד היינו דלעולם בדפנות איירי והא דקתני סיככה כהלכתה היינו לאשמעינן דווקא היכא שהסוכה כבר היתה מסוככת כהלכתה ואח"כ עטירה לדפנות בקרמין המצויירין וכה"ג אסור להסתפק דהוקצו למצותן משא"כ אם עיטר הדפנות קודם שסיכך הסכך אז לא חייל על נוי הדפנות שם איסור מוקצה כן נ"ל ולדינא צ"ע:

עוד היה נ"ל לפרש בדרך אחר דהא דקאמר דלמא מן הצד לאו בדפנות איירי אלא מצדי הסכך סמוך לדפנות תוך ד' אמות דבכה"ג הסוכה כשירה משום דופן עקומה ובהוא קאמר דאסור להסתפק אלא דסתמא דלישנא דתלמודא לא משמע הכי לכך מפרש רש"י בפשיטות בדפנות איירי וקל להבין:

שם מיתבי הישן תחת המטה כו' הא תרגמה שמואל במטה גבוה' יו"ד. ולכאורה לישנא דהא תרגמה תמוה דהא לקמן בריש פרק הישן מקשה תלמודא הא לא גבוה עשרה ומשני תרגמה שמואל במטה גבוה' יו"ד וא"י משמע לכאורה דהא דמקשה מעיקרא והא ליכא יו"ד אהך מימרא דשמואל דהכא סמיך דאמר שמואל דכל דלא גבוה יו"ד לאו אהל הוא א"כ מאי תרגמה דקאמר אדרבה הך מילתא דשמואל אהאי מימרא דשמואל דהכא גופא והנראה בזה היינו לפי מה שכתבו התוס' שם בריש פ' הישן דלפי המסקנא דהתם דמטה לא מיקרי אהל מדאורייתא כיון דלתוכה עשויה ומש"ה כ"ע מודו דבעינן עשרה. ולפ"ז א"ש טובא סוגיא דהכא דקאמר הא תרגמה שמואל דהכוונה בזה דאפי' בלא מימרא דשמואל דהכא הוצרך שמואל לתרגם מתני' דריש פ' הישן בגבוה י' דאל"כ לא היו אהל כיון דלתוכו עשויה ועיין מה שאכתוב בזה בסמוך בלשון התוס':

בתוס' בד"ה ובלבד שלא יהא נקליטין כו' מן הדין אפי' גבוהין יו"ד שרי כו' דהא בשלהי פרקין מסקינן דכן הלכה עכ"ל. לכאורה אכתי אין בזה הכרע לפ' טעמא דברייתא דפסול דנקליטין גבוה י' אינו אלא מדרבנן דהא שפיר מצי"ל דהך ברייתא סברא דשיפועי אהלים כאהלים דמי וכי האי תנא דלקמן דס"ל הכי אבל לעולם למאי דקיי"ל כמ"ד דשיפועי אהלים לאו כאהלים דמי בנקליטין גבוה י' מותר אפי' מדרבנן כשיטת הר"ף והרמב"ם וסייעתם כמו שאבאר לקמן והא דמקשה הכא מהך ברייתא עליה דשמואל היינו משום דאע"ג דלא ק"ל כהך ברייתא לענין נקליטין כיון דפלוגתא דתנאי היא מ"מ ממאי דדייקינן מיהת מהך ברייתא דקינופות פסולה אפי' בפחות מיו"ד לא אשכחן שום תנא דפליג. ולענ"ד בזה בכוונת התוס' היינו משום דבלא"ה מסבירא פשיטא להו דקינופות בפחות מיו"ד לא שייד פסולא דאורייתא כיון דטעם הפסול משום דאהל מפסיק או משום לתא דשני סככים דא"כ פשיטא דבעינן גבוה יו"ד דמדאורייתא לא מקרי אהל בפחות מיו"ד אליבא דשמואל בין ממימרא דהכא ובין ממימרא דלעיל בסוכה תחת טוביה והא דמפליג הש"ם בסמוך בין לענין מיפסל סוכה ובין לשוויי אהלא הך סברא אינו אלא מדרבנן כמו שאבאר. וא"כ לפ"ז דהאי דיוקא דקינופות בפחות מי' היינו מדרבנן א"כ בפשיטות משמע להו לתוס' טפי לפרש טעמא דברייתא דנקליטין אפי' אליבא דהלכתא דקיי"ל שיפולי אהלים לאו כאהלים דמי אפ"ה פסלינן נקליטין גבוה יו"ד מדרבנן כיון דאית בה חדא לריעותא שגבוהין יו"ד כמו בקינופות דאית ביה נמי חדא לריעותא דאית לה גג ואזלי תוס' בזה לשיעתם דלקמן בסמוך בד"ה אי קביעי כמו שאבאר כנ"ל נכון ועיין עוד בסמוך:

בא"ד דהא בהדיא בגמרא תרגמה שמואל למתני' דהכא בגבוה עכ"ל. לכאורה לא אשכחן דתרגמה שמואל גופא מתני' דהכא בגבוה י' אלא הא דתרגמה שמואל גופא היינו למתניתין דלקמן בריש פרק הישן וכדפרישית נמי בסמוך דלישנא דהא תרגמה נמי הכי משמע אלא דאכתי לא מצו תוס' לאתניי מהא דתרגמה שמואל בריש פרק הישן משום דמהתם ליכא ראיא דשאני מטה דלתוכה עשויה ולא לאהל אלא משום דעיקר הקושיא דמקשה סתמא דתלמודא לקמן והא ליכא עשרה משמע דאכתי לא אסיק אדעתיה הא מלתא דלתוכה עשויה א"כ הו"ל לאקשויי בהדיא והא מטה לאו אהל הוא אע"כ דעיקר הקושיא משום דבלא"ה אפילו באהל ממש שיש לה גג ואפ"ה באינו גבוה עשרה לא מיקרי אהל ודבר שאינו קבוע והאך מלתא תרגמה שמואל בגבוה יו"ד היינו כלישנא קמא דשמואל דהכא א"כ יפה כתבו התוס' דא"י לומר דהנך תרי לישני דשמואל פליגי דהכי כנ"ל בכוונת התוס' דהו"ק:

בגמ' שאני קינופות דקביעי. לכאורה למאי דמשני שאני קינופות דקביעי תו לא צריכנא לאוקמי לקינופות דמתני' בגבוה עשרה דהא לקושטא דמלתא אפילו בפחות מיו"ד פסולה ויש לדקדק דלפ"ז דהדר בי' הש"ם מאוקימתא דלעיל א"כ הו"ל למימר אלא שאני קינופות דקביעי כסוגית הש"ם בכל דוכתא ומלא

קאמר אלא משמע דלא הדר ביה ולמאי דפרישית בסמוך בלשון התוס' א"ש טובא דהשתא נמי דמשני שאני קינופות דקביעי היינו לענין דבפחות מיו"ד פסול מדרבנן וא"כ אכתי קשה מתני' דמקתני פירם עליה סדן או שפירם ע"ג הקינוף בהדי הדדי משמע דתרווייהו כדאדי נינהו וכי היכי דפירם עליה סדן ודאי הוי פסולה דאורייתא לכל הפירושים לשיטת התוספת ור"ת משום דמנערף סכך פסול בהדי סכך כשר ממש שהרי בלא הסדין הוי חמחה מרובה מוצלתה וכ"ש לפי שיטה שכתבתי לעיל דלעולם סכך העליון עיקר א"כ ממילא שמעינן דפסול קינופות נמי הוי פסולה מדאורייתא מש"ה צריך לאוקמי אליבא דשמואל קינופות דמתני' היינו בגבוה יו"ד כנ"ל נכון דהו"ק היטב:

שם והרי סוכה ע"ג סוכה דקביעא ואמר שמואל כו' לכאורה יש לדקדק דהך קושיא דוהרי סוכה לא שייד כלל אמימרא דשמואל דהכא במאי דמתיר לישן בכילה שאינה גבוה עשרה דאדרבה דא ודא אחת היא דטעמא דתרתני מימרא דידיה היינו משום דכהכשירה כך פסולה ומש"ה לא מיקרי אהל בפחות מיו"ד כמו שפירש רש"י כאן אלא דטיפי הו"ל לאקשויי הך קושיא במימרא קמייתא דשמואל דאמר לעיל בסוכה ע"ג סוכה כהכשירה כך פסולה ושיעורו בעשרה הו"ל לאקשוויי מ"ש קינופות דמשמע להדיא מברייתא דהכא דפסולה אפי' בפחות מיו"ד אלמא דלא אמרינן כהכשירה כך פסולה ונלע"ד ליישב ע"פ מה שכתבתי לעיל דודאי מסבירא יש לחלק טובא בין סוכה ע"ג סוכה כשירה ובין סכך פסול שמונח ע"ג סוכה שתחתיו דבשלמא לענין סוכות כשירות דלא מיפסלא אלא מגזירת הכתוב דכתיב בסוכת דמשמע חדא א"כ מהאי טעמא לא שייד לפסול אלא היכא שכל אחת בפני עצמה מיקרי סוכה היינו בגובה עשרה אבל בפחות מעשרה לא מיקרי סוכה ע"ג סוכה והו"ל כחדא סככה ואטו משום דריבה בסכך מנרע גרע משא"כ בסכך כשר ע"ג פסול או איפכא לא שייד האי טעמא דהא כ"ש אם נאמר דכיון דלא גביהי חדא מחברתה הוי כחדא סככה א"כ פשיטא דפסול וכ"ש למאי דפרישית לעיל נמי דכיון דסוכה שתחת אילן וסוכה שתחת סוכה מתרי קראי נפקא ע"כ לחלק אתא דבסוכה ע"ג סוכה לא מיפסל אלא בגבוה יו"ד משא"כ בסוכה שתחת אילן או תחת הבית פסול בכל ענין דלשון בסוכת הכי משמע דוקא בסכך כשר לחוד ולא בסוכה ודבר אחר ומש"ה לא שייד הך קושיא לעיל והרי קינופות דודאי אסיק אדעתיה דיש לחלק טובא בין סכך כשר לסכך פסול משא"כ כהא דמתיר שמואל לישן בכילה שיש לה גג הואיל ואינה גבוה יו"ד וכפירש"י דכל פחות מיו"ד לאו אהל הוא אלמא דשמואל לא נחית להך סברא שכתבתי דבסכך פסול לא בעינן שיעורא ומקשינן עלה מקינופות ומשנינן שאני קינופות דקביעי משמע מזה דכל מידי דקביעי הוי דבר חשוב ומש"ה פוסל בפחות מיו"ד וזה נטוה להנך אמוראי דלעיל דבסוכה ע"ג סוכה נמי ס"ל הכי דלרב הונא בטפח ולרבה בר רב הונא ורב חסדא בד' טפחים דכיון דהנך שיעורי חשיבי מש"ה מיקרי סוכה ע"ג סוכה דא"כ כ"ש בקינופות דקביעי טפי והוי דבר חשוב ופוסל בפחות מיו"ד. ולפ"ז מקשי שפיר והרי סוכה ע"ג סוכה דקביעא טפי ואפ"ה אמר שמואל כהכשירה כך פסולה דוקא ביו"ד אלמא דלשמואל לא תליא מידי בחשיבותא אלא דבכל ענין פחות מיו"ד לאו מידי הוא א"כ מקשי שפיר והרי סוכה כנ"ל:

ויתבן יותר לפי מ"ש לעיל בשיטת הר"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל כאן ובריש פרק הישן דטעמא דקביעי הוי משום דנעשה כסוכה בתוך סוכה והנראה בזה משום דפשיטא להו נמי טובא דלענין טעם שאהל מפסיק בינו ובין הסוכה לא שייד לחלק בין קביעי ללא קביעי דאפי' אהל עראי מיקרי שפיר הפסקה בינו לבין הסוכה אע"כ דלא תליא מידי בהפסקת אהל כדפרישית לעיל דלעולם סכך העליון עיקר שעל שם הצל מיקרי סוכה ועיקר הצל מחמת העליון הוא מש"ה הוכרח לפרש דטעמא דקביעי הוי משום דנעשה כסוכה בתוך סוכה אי מדאורייתא אי מדרבנן כמו שאבאר בסמוך והטעם מבואר דבדבר שאינו קבוע לא שייד לומר דנעשה כסוכה בתוך סוכה דשאני התם דקביעי ועוד דלא שייד למיפסל כהאי גוונא מהטעם שמבואר בירושלמי והובא בכל הפוסקים שכן אדם עושה חלל באצילי ידיו משא"כ דבר הקבוע לא בטיל לגבי האדם ומש"ה פסול דנעשה כסוכה בתוך סוכה. א"כ לפ"ז מקשה שפיר טובא הרי סוכה דאמר שמואל כהכשירה כך פסולה ותו לא שייד האי טעמא דנעשה כסוכה בתוך סוכה דאין להחמיר בטפל יותר מן העיקר כנ"ל נכון דהו"ק היטב ועיין עוד בסמוך:

דף יא.

בגמרא לישנא אחרינא אמרי לה אמר רב יהודא אמר שמואל מותר לישן בכילת חתנים כו' ת"ש נקליטין שנים כו' ובלבד שלא יהא גבוה עשרה. ולכאורה יש לתמוה דמאי מקשה מהך ברייתא לשמואל דהא מצנינו למימר דהאי תנא דברייתא סבר ליה כהאי תנא דלקמן שלהי פרקין דשיפוע אהלים כאהלים דמי ומש"ה פסול בגבוה יו"ד דשפיר קרי גג משא"כ שמואל סבר כחכמים דלקמן דפסלי בעושה סוכתו כמין צריך וכדמסקי' התם להדיא דהכי הלכתא דשיפוע אהלים לאו כאהלים דמי אס כן שפיר מתיר שמואל לישן בכילת חתנים שאינה גבוה יו"ד. ונראה לענ"ד בזה דודאי בלא"ה מגופא דמימרא דשמואל מוכח דסבירא ליה כי הך ברייתא דנקליטין פסולין בגבוה יו"ד דאל"כ תיקשה הך מימרא דשמואל מאי קמ"ל דמותר לישן בכילת חתנים מתני' היא הפורם ע"ג נקליטי המטה כיון דנקליטין שרי כ"ש בילת חתנים וליכא למימר דהך גופא אינערטיד שמואל לאשמעי' דלא תימא דנקליטין דמתני' היינו פחות מיו"ד א"כ הכי הוי ליה למימר אמתניתין גופא פורם ע"ג נקליטין אפילו גבוה י' אע"כ דשמואל גופא לא שרי אלא בכילת חתנים דוקא אבל בנקליטין מודה דאסור בגבוהין יו"ד כהך ברייתא דקתני הכא להדיא והא דאינערטיד לאתניי הך ברייתא ולא דייק ממימרא דשמואל גופא היינו משום דניחא ליה לאותבי מברייתא כדאשכחן בכמה דוכתי כיון דשמואל גופא הכי סבירא ליה. ועוד דאי לאו הך ברייתא הוי מצנינו למימר דלעולם דשמואל בנקליטין נמי הוי שרי אפילו בגבוהין יו"ד אלא הא דלא קביעי מימרא דידיה אמתניתין גופא דנקליטין היינו משום דלא שכיח כלל נקליטין שיהיו גבוהין יו"ד דבכה"ג כתבו כמה מפרשים הר"ף והרמב"ן לפי שיטתם אבל מברייתא דהכא מקשה שפיר דאשכחן מיהת דנקליטין גבוהין יו"ד. ואס כן ע"כ דשמואל נמי סבר ליה כהך ברייתא מלאא קבע למילתיה אמתניתין דנקליטין כנ"ל נכון דהו"ק:

בתוס' בד"ה אי קביעי כו' עד סוף הדיבור כל מפרשי התוס' נלאו למצוא הפתח ליישב דבריהם לנכון עיין במהרש"א שכתב בשם אביו ז"ל שהגיה בהיפוך דברי תוספת ובכל זה לא נתיישב לנכון כמ"ש בחדושי מהר"ם ז"ל ע"ש. ומ"ש מהר"ם ז"ל שדברי התוספות הם בלשון תדע קוצר במוזב ודבריו כדברי ספר החתום:

ועוד דיותר יש לתמוה על דבריהם ופירושם בעיקר דברי התוס' שכונתם לומר דמכל מקום לא חשיב גג כיון שאין גבוהין עשרה ומש"ה גרע טפי מאין לה גג וגבוה' יו"ד ובזה עיקר כוונת המקשה דקאמר ולהוי כקינופות משום דאין לחלק כלל בין יש לה גג לאין לה גג דבלא גביהי יו"ד וזה תימא דא"כ מאי ענין הך קושיא בשקלא וטריא דהכא ובמימרא דשמואל דמוקמינן אליביה שאני נקליטין דקביעי והאח מקשה אי קביעי להוי כקינופות ותיפוק ליה אפילו בלא מימרא דשמואל ושקלא וטריא דהכא תיקשה ליה הכי אגופא

דברייתא מ"ש נקליטין דבעינן עשרה ומ"ש קינופות דפסולה אפילו בפחות מיו"ד אע"כ דטעמא רבה איכא לחלק ביניהם לפי שקינופות יש להן גג ונקליטין אין להן גג וזה עיקר חילוק ביניהם:

לכך נלע"ד ליישב דברי תוספת בלי שום הנה"ה אלא כמו שכתוב בספרים שלפנינו ואדרבה עיקר המשך לשון התוספות הם ע"י הדרך שכתבתי דהא דקשיא להו וכתבו אע"פ זה יש לה גג וזה אין לה גג וכוונתם בזה שכן מוכח בלשון הבריייתא עצמו בלא מימרא דשמואל וא"כ מאי האי דקאמר אי קביעי להוי בקינופות וע"י כתבו שפיר דמכל מקום לא חשיב גג כיון דאין גבוהין יו"ד וכוונתם דוודאי כל מידי דלא יביהי יו"ד לאו אהל הוא מדאורייתא כמ"ש רש"י לעיל במימרא דשמואל וכן כתבו התוספות בד"ה יבלבד שלא יהא נקליטין כו' דבין קינופות דלא גביהי עשרה ובין נקליטין דאין גבוהין יו"ד לא מפסלו אלא מדרבנן. וזהו שכתבו כאן ובשניהם אית בהו חדא לריעותא וכוונתם דמש"ה החמירו לפסול מדרבנן. נמצא דלפ"ז לא שייך אבריייתא גופא בלא מימרא דשמואל משא"כ השתא דאמר שמואל דמותר לישן בביתא חתנים אע"פ שגבוהה יו"ד הרי לפנינו דשמואל לית ליה הך סברא לפסול בחדא לריעותא ומקשינן עליה מבריייתא דנקליטין כיון דשמואל נמי הכי סבירא ליה לפסול בנקליטין כדפרישית בסמוך. והאח משני אליביה שאני נקליטין דקביעי ולפי פשטא דמילתא משמע שעיקר הטעם דכל מידי דקביעי אינו בטל כלל לגבי הסוכה ומש"ה פסול לפי שאינו יושב בסוכה ואפי' מדאורייתא פסול מה"ט ומש"ה מקשה הש"ס שפיר אי קביעי ליהוי בקינופות. ועוד דאפילו אח"ל דמידי דקביעי לאו פסולא מדאורייתא אלא מדרבנן אפי"ה לא משמע לחלק בין תרתוי לריעותא ובין תלתא לריעותא והאח משני הש"ס שפיר לגבי קינופות לא קביעי פירוש דמש"ה לא הוי נקליטין פסולין דאורייתא דנהי דנקליטין הוי קביעות שאינה בטל לגבי סוכה אפי"ה כיון שאין לה גג בטל לגבי הארס שהן צורך תשמישו ומש"ה לא הוי הפסק בינו לבין הסוכה אבל בגבוהין יו"ד אינם בטילין לא לגבי סוכה ולא לגבי הארס מש"ה פסול כנ"ל נכון בכוונת התוס' ונתיישב' היטב שיטת הגמ' על מכונו לפי שיטה זו ודו"ק:

אמנם לענ"ד יתכן יותר ליישב שיטת הגמרא ע"פ שיטת הרי"ף והרא"ש ז"ל שהבאתי לעיל דלדידהו טעם הפסול במידי דקביעי וכן במידי דגובה יו"ד ולא קביעי לא הוי משום הפסקה בינו לבין הסוכה אלא משום דנעשה כסוכה בתוך סוכה ונ"ל דלשון נעשה היינו מדרבנן ומקע שכן הוא לשיטת הרי"ף דאי ס"ד להוי כסוכה בתוך סוכה ממש א"כ למה כתב בריש פרק הישן תחת המטה דלא יצא ידי חובתו דאירי דוקא בגובה עשרה ומסיק שם דנעשה כסוכה בתוך סוכה א"כ תיקשי מדיהא אדריהא אמאי בעינן עשרה והרי בסוכה בתוך סוכה פסק הרי"ף ז"ל בהדיא כמ"ד בד' טפחים סגי לפסול ודלא כשמואל. ולפ"ז הא דתרגמה שמואל במטה גבוה עשרה אויל לטעמיה ולא היה ליה לרי"ף להביאו בהלכותיו אע"כ דכל מידי דלא הוי כסוכה ממש לא מופסל אלא מדרבנן. וא"כ לפ"ז מקשה הש"ס שפיר טובא אמימרא דשמואל דמפרש טעמא דבריייתא דנקליטין משום דקביעי א"כ להוי בקינופות דכיון דקביעי אע"ג דלא יבנה יו"ד נעשה כסוכה בתוך סוכה דסוכה נמי קביעי אע"כ דליתא לדשמואל אלא הא דפוסל דבריייתא בנקליטין גבוהין יו"ד היינו משום דבריייתא סברה דשיפועי אהלים כאהלים דמי דמה"ט מכשיר בעושה סוכתו כמין צריף. וא"כ לפ"ז כשנקליטין גבוהין יו"ד הוי כסוכה בתוך סוכה ממש:

ובזה נתיישב היטב מה שכתב הרי"ף ז"ל דנקליטין אפילו גבוהין י' כשירין והיינו משום דסוגיא דהכא היינו דווקא אליביא דשמואל דמפרש טעמא דבריייתא דפסלי בנקליטין גבוהין יו"ד לאו משום דשיפועי אהלים כאהלים דמי אלא משום דקביעי לגבי כילה משא"כ למאי שפסק הרי"ף כהנך אמוראי דלעיל דבסוכה בתוך סוכה בד' טפחים נמי מיקרי קביעי מדפסלי בסוכה בתוך סוכה ממש בד' אע"ג דתרווייהו סבך כשר נינהו ולפ"ז תו לא מצינו לפרש טעמא דבריייתא בנקליטין גבוהין יו"ד משום דקביעי דא"כ אפילו בד' טפחים ליפסלו אע"כ טעמא דבריייתא משום דסבירא ליה דשיפועי אהלים כאהלים דמי והוי כסוכה בתוך סוכה ממש ובסוכה כמין צריף כשירה וא"כ למיך דקיי"ל דשיפועי אהלים לאו כאהלים דמי אלא הו"ל כדופן עצמו ולא מן הסבך וא"כ אין שום טעם לפסול נקליטין שאין להם גג מה"ט דנעשה כסוכה בתוך סוכה כיון שאין שם סבך עליה אלא כדופן בעלמא כנ"ל נכון וברור בשיטת הרי"ף ז"ל שכל דבריו הם כפתור ופרח לפי שיטתו. ועוד אבאר בזה לקמן בשיליהי פרקין גבי העושה סוכתו כמין צריף ע"ש ודו"ק היטב:

בגמרא דריש רבה בר רב הונא מותר לישן בכילה כו' כמאן כר"י כו'. וקשיא לי דאמאי פשיטא ליה לסתמא דתלמודא דמלתיה דרבה בר רב הונא לא מתוקמי אלא כר"י דלכאורה אפילו כרבנן דר"י נמי מצי לאוקמי דהא דאמרו חכמים דהישן תחת המטה לא יצא יו"ח היינו משום דקביעי דאע"ג דמטה לתוכה עשויהא אפי"ה הוי שפיר אהל כיון דמגינה על מעגלים וסנדלים שתחתיה כדאיתא שם בש"ס להדיא דאף ע"ג דמשמע התם דהש"ס הדר ביה מהך סברא למאי דמסיק רבא דטעמא דשוררים נמי לאו משום דמגינים על הרועים בחמה דבשביל כך לא הוי אהל אלא מטעמא אחרינא וא"כ במטה נמי לא חשיב אהל במה שמגינה על מעגלים וסנדלים מכל מקום למאי דמסיק סתמא דתלמודא התם דר"י לטעמיה דמכשיר במטה משום דסוכה דירת קבע בעינן ומטה דירת עראי. וא"כ לפ"ז משמע למאי דקיי"ל סוכה דירת עראי בעינן לא יצא יו"ח תחת המטה ולעולם לטעמא משום דמגינה על מעגלים וסנדלים שתחתיה משו"ה הוי קביעי וא"כ שפיר מצינו למימר דרבה בר רב הונא דהכא דמתיר בכילת חתנים היינו אפילו כרבנן דפרק דפרק הישן והיינו כדפרישית דווקא במטה אסרי משום דקביעי אפילו לענין מה שתחתיה לפי שמגינה על מעגלים וסנדלים אבל כילה דלא קביעי כלל אפילו לגבי נקליטין שפיר מקשה רבה בר רב הונא אפילו בגבוה יו"ד אף על פי שיש לה גג דהכל תלוי בקבוע. והנלע"ד ליישב בזה דהא דקאמר הכא כמאן כר"י היינו משום דבלא"ה א"א לאוקמי מילתא דרבה בר ר"ה אליבא דכ"ע דהא אשכחן לעיל בשמעתין דמיייתי הש"ס ברייתא דהישן בכילה ערום לא יוציא ראשו חוץ לכילה ויקרא קריאת שמע ומוקמינן לה בגבוה יו"ד. ואם כן הך ברייתא ודאי דלא כרבה בר ר"ה דהא סוכה וק"ש משמע בשמעתין דהדדי נינהו דהא בהא תליא כדמסיק הש"ס בהדיא דבית נמי לענין קריאת שמע אע"פ שאין גבוה י' אסור ומסיק דלא גרע מקינופות אע"ג דקינופות לא איירי לענין ק"ש אלא לענין סוכה אלמא דפשיטא ליה להש"ס דהא בהא תליא. וא"כ ע"כ דהא דפלגי רבה בר ר"ה אבריייתא דלעיל לענין כילה היינו משום דסבירא ליה דתלויא בפלוגתא דר"י ורבנן במטה כנ"ל נכון ודו"ק:

במשנה הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת כו' וסיבך ע"ג פסולה. כתב הר"ן ז"ל בשם ר"ת שדקדק מכאן מקתני הדלה ואח"כ סיבך ולא קתני איפכא סיבך ואח"כ הדלה והוי רבותא טפי ע"כ דלקושטא דמלתא לא מפסל אלא דוקא ככה"ג שתחלת הסיבוך היה בפסול אבל היכא דתחילת הסיבוך היה בהכשר תו לא מפסל ע"י סבך פסול שעל גביו וכן כתב הריטב"א ז"ל בחדושויו והקשה ע"ז כיון דרישא איירי כשאין הסבך פסול מרובה על הכשר א"כ אין צילתה מרובה מחמתה אלא ע"י הגפן ולעלת והאיך אפשר שיתכשר ככה"ג בסיבך ואח"כ הדלה ע"ש באריכות. ולענ"ד משום הא לא איריא דשפיר מצינו למימר דצל הסוכה כשירה בעצמה מרובה מחמתה אלא דאפי"ה כיון דמתניתין איירי בחבטן וערבנן בענין שאינו ניכר ומש"ה ודאי כשצל הסבך פסול מרובה על צל הסבך הכשר א"כ הוי רובא סבך פסול ומשו"ה

פסולה וכן משמע לשון המשנה דקתני סיפא ואם היה סיבוך הרבה מהן ולא קתני סתמא ואם היה סיבוך הרבה אלמא דלא לענין צילתה מרובה מחמתה איירי אלא שעיקר הסבך הכשר מרובה מהפסול דככה"ג אזלינן בתר רובא בין להקל ובין להחמיר. מיהו בלא"ה מה שכתבו הר"ן והריטב"א ז"ל דהא דקתני וסיבך ע"ג היינו או סיבך ע"ג ותרי בבי נינהו דברישא הדלה ואח"כ סיבך ובסיפא סיבך ואח"כ הדלה לא עמתי לסוף דעתם דכיון דלמסקנא דלעיל מוקמינן לסיפא דמתניתין דהכא דקתני ואם היה סיבוך הרבה מהן כשחבטן וערבנן בענין שאין ניכרות. ולפ"ז רישא דמתניתין נמי איירי כשחבטן וערבנן כמ"ש הר"ן והריטב"א ז"ל בעצמם כאן וא"כ לא שייך כאן תרי בבי אלא חדא והיינו בענין שסיבך תחילה סבך הכשר ואח"כ השפיל ענפי הגפן והדלעת למטה וערבנן היטב בענין שאין ניכרות ובענין אחר לא משכחת לה וכה"ג יש לי לדקדק קצת בעיקר פירושו של ר"ת. ועוד יתכן למאי דפרישית לעיל דאדרבה לעולם אזלינן בתר סבך העליון שעיקר הצל תלוי בו והוא המגן מן החמה ומן העינה. ולפ"ז ודאי איכא רבותא טפי כשהדלה ואח"כ סיבך דאע"ג שהסבך העליון כשר אפי"ה פסולה ונ"ע ודו"ק:

שם ואם היה סיבוך הרבה מהן כו' גם בזה כתב הר"ן ז"ל לעיל בסוגיא דהעושה סוכתו תחת האילן דקשיא ליה אמאי בעינן הכא סיבוך הרבה מהן ולא סגי ליה בפלגא ופלגא הא תנן לקמן המקרה סוכתו בשפומין או בארוכות המטה אם יש ריוח ביניהן כמותן כשירה וע"ש מה שתירץ בזה מסברא דנפשיה. ומיהו למאי דפרישית בסמוך אין צורך בזה כיון דמתניתין איירי בסיבך תחילה בסבך כשר ואח"כ חבטן והשפיל הענפים למטה אף ע"ג שעירבן אפי"ה כיון שהענפים מוטלין על הסבך א"כ אפילו אם בשעור כמות הסוכה הוי פלגא ופלגא אפי"ה כיון שהעליון מוטל על התחתון ודאי סתמא דמלתא העליון מרובה וכה"ג אמרינן לקמן במעדיף כמו שאבאר שם משו"ה קתני שפיר ואם היה סיבוך הרבה מהן והיינו שהסבך הכשר מרובה על כל ממשות סיבוך הענפים שלמעלה מהן כנ"ל. ובלא"ה לא ידענא מעיקרא מאי קשיא להו לנר"ן והריטב"א ז"ל מהך מתני' דלקמן דקתני המקרה סוכתו בשפומין דאם יש ריוח ביניהן כמותן כשירה כו' ות"ל דלקושטא דמלתא מסקינן לקמן דהאי ריוח ביניהן כמותן דקתני היינו בכונס ויוצא או במעדיף וא"כ הכא נמי מצינן לפרושי ככה"ג ונ"ע:

בגמרא אמר ליה ר"ה כו' דשמואל אמרי ולא רב דרב אכשורי מכשיר כו' כי הא דרב עמרם חסידא רמא תכלתא כו'. ולכאורה אין הדמיון עולה יפה דשפיר מצינו למימר דהא דמכשיר רב בצניצת היינו משום שכבר עשה מעשה ממש בגוף הצניצת במה שתלאן בבגד דהא ככה"ג אשכחן דרב גופא לעיל דף ט' דאמר עשאה מן הקורטס ומן הגרדין פסולה ומן הסיסין כשירה והיינו משום דאע"ג דכתב תעשה לך ודרשינן לשום חובך אפי"ה לא בעינן טווייה לשמה דעיקר קפידא דקרא בתלייתן בבגד כמ"ש רש"י שם וכדמשמע נמי מלשון התוס' כאן בד"ה פסיקתן וא"כ ככה"ג גופא מצינן למימר נמי לענין הך דרשא דתעשה ולא מן העשוי דבשעת תלייתן בבגד צריך שיעשה מעשה וכ"ש דקשה יותר לפי מ"ש תוספות במנחות בשם רש"י דטעמא דרב דאמר מן הגרדין פסולה היינו משום תעשה ולא מן העשוי וע"ש בתוס' משמע מיהא דלפירש"י עיקר העשייה לענין תולמ"ה אלתלייתן בבגד קאי דהיינו מעשה דידהו אפילו לשיטת התוס' שהקשו שם על פירש"י מסוגיא דהכא אכתי היא גופא תיקשה מ"ש לענין לשמה דקאמר רב דאשעת תלייתן בבגד קאי ומ"ש לענין תולמ"ה מוקי לה אשעת קשירה. וא"כ לפ"ז לעולם אימא לך דרב מודה בסוכה דצריך לענע כיון דלא שייך עיקר המעשה אלא במה שמסבך כדכתיב חג הסוכות תעשה לך והקיצה לאו מעשה סבך הוא. ואף דלכאורה נראה לישנא דרב גופא הכי דייק דקאמר פסיקתן זו היא עשייתן אלמא דלא סגי במה שתנה בבגד לאחשביניהו מעשה כיון דבהאי שעתא לא הוי שמונה חוטיין מ"מ אין מוכרח כ"כ דאפשר דלכתחילה מודה רב דיש להצריך בכל עשיית הצניצת שלא יהא מן העשוי כל היכא דשייך עשייה ממש בגוף המצוה משא"כ הקיצנה בסוכה לאו עיקר מעשה הסבך הוא אלא להכשיר הפסול ותו קשיא לי דלקמן בסמוך אמאי מסקינן לרב דקושיא מהך ברייתא דתניא תלאן ואח"כ פסקן פסולין לעולם ומאי קושיא הא מסקינן במנחות דעיקר פלוגתא דרב ושמואל בעיקר עשיית צניצת לשמן לדשמואל בעינן כל העשייה לשמן ולרב בחדא עשייה סגי דפלגי בפלוגתא דתנאי גבי ס"ת לענין עיבוד וא"כ משמע לכאורה לענין תולמ"ה נמי שייך הך פלוגתא וע"כ שכן הוא לפירש"י שהביאו התוס' במנחות:

והנראה לענ"ד ליישב בזה היינו משום דלענין לשמה ליכא לרב אלא חד קרא דכתיב גדילים תעשה לך לשם חובך דאיך קרא דכתיב ועשו להם צניצת מוקי לרב למעוטוי גזולה כדמשמע לעיל משא"כ לענין דרשא דתעשה ולמ"ה ודאי איכא תרי קראי דכתיבי ועשו להם צניצת וכתיב נמי גדילים תעשה ומשו"ה ודאי בעינן בשני העשויות שלא יהא מן העשוי בין בשעת תליה ובין בשעת קשירה וכיון דאפי"ה קאמר רב דפסיקתן זו היא עשייתן שפיר דייקוין הכא לענין סוכה נמי אית לן למימר דרב אכשורי מכשיר דקצניצתן זו היא עשייתן כנ"ל ודו"ק היטב:

בתוספות בד"ה דר"ע חסידא כו' וכן רב יהודה פרק התכלת דקסברי לילה זמן צניצת כו'. לכאורה אין זה מוכרח כ"כ שהרי כתבו התוס' בשלהי ר"ה דף ל"ג דקיי"ל כמ"ד נשים סומכות רשות ומשו"ה יכולין הנשים לברך על מצות עשה שהז"ג א"כ שפיר מצינו למימר בהך עובדא דר"ע חסידא הכי דאע"ג דלא מחייבי מדאורייתא אפי"ה רמי להו תכלתא ואפי"ה קפיד שפיר ר"ח בר אשי דכיון דהצניצת פסולות ככה"ג שתלאן ולא פסקן א"כ מברכות הנשים ברכות לבטלה ויש ליישב וק"ל:

בא"ד וקיי"ל דק"ש דרבנן עיין מה שכתבתי בזה שם בפרק מי שמתו ויבואר עוד לקמן בפרק הישן ועיין בכל זה באריכות בסוטה בריש פרק אלו נאמרין:

דף יא:

בגמ' והבא במילף לולב מסוכה קמייפלגי ופירש"י דהך ילפותא היינו בבנין אב אלא דאכתי לא מפרש במאי קמייפלגי הנך תנאי. ועוד דהאיך שייך למילף לולב מסוכה בבנין אב הא איכא למיפרך מה לסוכה שכן נוהגת בלילות כבימים משא"כ בלולב דכה"ג איתא בש"ס בפרק ר' אליעזר דמילה דמיייתי הך פירכא גופא וכן בדוכתי טובא ונ"ל דהאי בנין אב היינו דילפינן מסוכה ומצניצת דתו ליכא למיפרך הך פירכא דהא קיי"ל לילה לאו זמן צניצת ואם כן אמרינן שפיר צניצת יוכיח. ולפי זה א"ש דהאי תנא דאמר לולב לא מופסל משום תעשה ולא מן העשוי והיינו משום דס"ל דלילה זמן צניצת כמו שהובא בתוס' לעיל וא"כ תו לא שייך הך ילפותא בנין אב מסוכה לצניצת דאכתי איכא למיפרך מה לשניהם שכן נוהגות בלילות כבימים כן נ"ל וק"ל:

דף יב.

אי מה חגיגה בעלי חיים אף סוכה נמי בעלי חיים לכאורה משמע דמקשה דניבעי בסוכה דוקא שיהא ב"ח וזה לא יתכן דהא כי היכי דלתיי לן שפיר אליבא דר"א דאמר סוכה דמדבר ענני כבוד היו דמשו"ה בעינן סוכה דומיא דהתם שהיה דבר שאין מקבל טומאה וגדלו מן הארץ א"כ כ"ש דלר"ע דאמר סוכות

ממש עשו להן משמע דעיקר סוכה היינו כאותן סוכות שהיו להן במדבר להגן סוכות וודאי לאו מב"ח
הוי אלא הא דאינצטריך רבי יוחנן להקישא דחגיגה היינו משום דמסוכות דמדבר לא מצינו למעט דבר
המקבל טומאה דלדרבא אותן הסוכות משמע שהיו אהלים כדכתיב והמה נצבים פתח אהליהם וא"כ
דבר המקבל טומאה הוי משו"ה אינצטריך ר"י לאתוי מהך הקישא דבעינן נמי דומיא דחגיגה לענין
דבעינן דבר שאינו מקבל טומאה דקו"ל אין היקש למחצה. ולפ"ז נראה דהא דמקשה אי מה חגיגה ב"ח
בלשון בתמיה קאמר דכיון שאין דרך לעשות סוכה מב"ח ולא הוי נמי דומיא דסוכות שעשו להן במדבר
א"כ לא שייך האי הקישא להך מילתא דעשיית הסכך שיהיה ממין החגיגה אלא עיקר הקישא דחגיגה
לענין איסור הנאה אחי כנ"ל וכה"ג משמע כוונת התנא' מה שכתבו דלעיל לא שייך לאקשווי הכי והיינו
מה"ט גופא דלא שייך הקישא לענין עשיית הסוכה אלא לענין איסורא אלא למאי דפרשיתא דלרבא הוא
סברת המקשה בשמעתין דויו"ק:

בתוספות בד"ה אמר רבי יזרא הא מילתא הוי כו' תימא דבפ"ק דר"ה כו' אלמא מודה ר"ז דבפסולת
גורן ויקב הכתוב איירי כו' עד סוף הדיבור. ולענ"ד לא ידענא מאי קשיא להו דהא בפ"ק דר"ה פירש"י
דהא דמקשה ר"ח התם ומי מציתא אמת דעיקר הקושיא דהאי אסיף דכתיב בקרא דחג האסיף בצאת
השנה לאו יתורא הוא למדרש מינייה לענין תבואה דבתר שלש אזלינן אלא דהאי חג האסיף הוי כאליו
כתיב וחנו הסוכות בצאת השנה באספך מעשיך. וא"כ לפ"ז שפיר מסיק ר"ז התם דאתי ר"ח שדא ביה
נרגא נהי דקאמר ר"ז בשמעתין דהאי באספך מגרנך ומיקבך לאו למעוטי דבר המקבל טומאה אחי
כיון דאשכחן מיהא דיקב מקבל טומאה ביין קרוש מ"מ עיקר קרא דבאספך מגרנך ומיקבך שפיר
אינצטריך למילף דמסכך בדבר הגדל מן הארץ ואינצטריך נמי למעוטי שאין מסכך במחובר דהכי משמע
קרא באספך מגרנך ומיקבך ולא קודם אסיפה. וא"כ לפ"ז שפיר קאמר התם דשדא ביה נרגא כיון
דעיקר קרא לענין סכך איירי כפירש"י שם ולא שייך למדרש מינייה לענין מעשר דתליא בהבאת שלש
כנ"ל ויש ליישב קושיית התנא' ואפשר לפרש כן תירוץא אע"פ שקיצרו במובן דויו"ק:

במשנה חבילי קש וחבילי עצים כו' אין מסככין בהן. ומסקינן בגמרא דהאי אין מסככין
בהן היינו משום גזירת אוצר דמרבנן ואידך ממתניתין דהחוטט בגדים דקתני אינה סוכה היינו
דפסולה מדאורייתא משום תולמ"ה ויש לדקדק דלפ"ז איפכא הו"ל למיתני ברישא האי דהחוטט בגדים
דפסולה מדאורייתא יבתר הכי הו"ל למיתני האי דחבילי עצים שאינה אלא מדרבנן משום גזירת אוצר
דהיינו האי דהחוטט בגדים ובה"ג שייך למיתני טפי דהוי לא זו אף זו כסוגית הש"ס ככל דוכתא
דבשלמא לפי הריטב"א שאבאר בסמוך דדוקא דחבילי קש שייך גזירת אוצר משא"כ בחוטט בגדים לא
שייך הך גזירה ומש"ה אס געג כשר כדמשמע לכאורה נמי פירש"י א"כ א"ש דתנא חומרי חומרי
נקיט דהאי דחבילי קש חמירי טפי והוי מלתא דפסיקא דלעולם אין מסככין בהן משא"כ בחוטט בגדים
לא פסיקא ליה כיון דאס געג כשר משא"כ לשאר הפוסקים שלא חלקו בכך קשה ואפשר דאפ"ה לא
שייך למיתני ברישא האי דחוטט בגדים דלכתי הוי מלתא דלא פסיקא שהרי אס היה שם חלל טפח
במשך שבעה כשר כדאמר ר"ה לקמן משא"כ האי דחבילי קש לעולם אין מסככין בהן כנ"ל ועיין
בסמוך:

בגמרא אמר רבי יעקב שמעית מינייה דר"י תרתי כו' ולא ידענא הי מינייהו. ולכאורה יש
לתמוה מאי מספקא ליה לרבי יעקב דהא לכאורה מלתא דפשיטא היא דמתניתין דהכא אינה אלא
משום גזירת אוצר כדמשמע פשטא דלישנא דקתני חבילי קש וחבילי עצים אין מסככין בהן משמע
דאיירי שהחבילין היו מונחים במקום אחר ועכשיו רוצה להניחם כאן לשם סכך דלשון דמסככין ככ"מ
דהיינו מעשה הסיכוך משא"כ בהחוטט בגדים דלקמן פשטא דלישנא משמע שהחטיטה בעצמה הוא
מעשה הסיכוך ואם כן פשיטא דפסולה מדאורייתא:

אמנם למאי דפרשיתא בסמוך יש ליישב היינו משום דקשיא ליה לרבי גופא על סידור לשון
המשנה דאי ס"ד דהאי דחוטט בגדים מדאורייתא וחבילי עצים מדרבנן איפכא הו"ל למיתני משו"ה
משמע ליה דאפשר דהאי דחבילי קש היינו מדאורייתא והא דקתני אין מסככין בהן היינו דאפי'
התיר אונגן אפ"ה אין מסככין בהן אפילו מדאורייתא דהו"ל תלמ"ה שקודם שהתיר הוי סכך פסול
דודאי הא דתני סיפא יכולן שהתירן כשירות היינו שהתיר אונגן קודם שהניחן לשם סכך (כמ"ס
המרדכי בשם ר"ת ועיין בטור יבש"ע) וכיון דהוי פסולא מדאורייתא מש"ה קתני לה ברישא אבל
האי דחוטט בגדים אפשר דהיינו מדרבנן וגם כגון שעגע קמ"ל דלא מהני והיינו גזירת אוצר כנ"ל:

שם אמר רב אשי אטו חבילי קש כו' לכאורה משמע מפשטא דסוגיא דלמסקנא דמלתא נמי
הכי הוא דבין דחבילי קש ובין בחוטט בגדים שייך גזירת אוצר. אלא דלפ"ז יש לדקדק א"כ מאי
האי דקאמר רבי יעקב ולא ידענא הי מינייהו ומאי נפקא לן בהאי ספיקא כיון דבכל גוונא שייך
בתרייהו פסולא דאורייתא ופסולא דרבנן. מיהו לשיטת הריטב"א וסייעתי שכתבתי בסמוך משמע
דלמסקנא דוקא דחבילי קש שייך גזירת אוצר כיון דשכיחי כדמשמע לישנא פעמים שאלם בא מן
השדה משא"כ בחוטט בגדים דלא שכיחי לא שייך גזירת אוצר. וא"כ לפ"ז א"ש הא דקאמר רבי
יעקב ולא ידענא הי מינייהו ודלא נפקא מיניה טובא דליני דאי חבילי קש דאורייתא וחוטט בגדים
מדרבנן משום גזירת אוצר אס כן כ"ש דשייך גזירת אוצר דחבילי קש דשכיח טפי משא"כ אס נאמר
דחבילי קש היינו מדרבנן משום גזירת אוצר וחוטט בגדים מדאורייתא שפיר מצינו למימר
דבחוטט בגדים לא שייך פסולא דרבנן משום גזירת אוצר משום דלא שכיחי כנ"ל. וקרויב הדבר
שמכאן הוציא הריטב"א דין זה לחלק בין גזירת אוצר דחבילי קש ובין חוטט בגדים תיתי לי
דקיימתי מסברת נפשאי ועיין בסמוך:

דף יב:

ברש"י בד"ה אין מסככין בהן כו' וגבי חוטט בגדים כו' אבל געג כשר דהא אסיק אדעתא
ותיקון כו' עד סוף הדבור. ולכאורה נראה ככוונת רש"י כשיטת הריטב"א שכתבתי בסמוך
דדוקא בחוטט בגדים אמרינן אס געג כשר משא"כ דחבילי קש. מיהו אפשר לפרש טעמא
דמילתא כמ"ס הריטב"א דחבילי קש שכיחי וחוטט בגדים לא שכיח שהרי כתב רש"י ז"ל להדיא
דעיקר טעמא דגעג כשר היינו כיון שתיקן המעוות כ"ש שלא יעוות. ואם כן לפ"ז שייך ה"ט נמי
דחבילי קש שעגע אלא דיש לפרש טעמא דרש"י דחבילי קש לא שייך לומר דאסיק אדעתיה
ותיקון המעוות דמחשבה זו אינה ניכרת מתוך מעשיו דבלא"ה שכיח טובא שמגעג
החבילין ומהפך בהן כדי שיתבטו היטב כנ"ל ככוונת רש"י אלא דבנוסחאות הר"ן שלפנינו
שנמצא כתוב בדבריו זה פירש"י משמע מזה דלא נחית לפרש כוונת רש"י על הדרך שכתבתי
אלא דאפי' דחבילי קש אס געג כשר דחבילי קש אס ע"ע שלא נזכר דין זה בפוסקים שאם
געג הגדיש לשם סכך כשר ומסתמית לשונם נראה דאין תקנה בחוטט בגדים אלא א"כ יש שם
חלל טפח במשך שבעה עיין בטור ובש"ע וגם משיטת התנא' משמע דלא נחית להך סברא
לחלק בין גזירת אוצר לחבילי קש ובין חוטט בגדים וצ"ע לדינא דויו"ק:

בגמרא אמר רב יהודא אמר רב סיככה בחיצין זכרים כשרה כו' לכאורה לא שייכא הך
מימרא אהך מתני' דהכא כלל אלא אמתני' לעיל דקתני בדבר המקבל טומאה אין מסככין הו"ל
לאתויי הך מימרא ואפשר דהך מימרא אסוגיא דלעיל קאי דמפרשין טעמא דמתני' משום
גזירת אוצר אלמא דגזרינן בסוכה לפסול מדרבנן אפילו במידי דלא שכיחי שהרי אין דרך
לסכך דחבילין אפי"ה גזרו. א"כ סד"א דבחיצין נמי נגזור זכרים אטו נקיבות אף על גב
דלא שכיחי לסכך בחיצין ומשום הכי אשמעינן רב דאפ"ה לא גזרינן כנ"ל וקל להבין:

שם אמר רבה בר בר חנה אמר ר"י סיככה באיניץ פשתן פסולה פירש"י ותוספות
דטעמא דמלתא משום דשייך בהו טומאת נגעים. מיהו הרמב"ם ז"ל מפרש טעם אחר דכיון
דאיניץ פשתן נשתנה צורתן אין ניכר בהן שהן גדולי קרקע ונראה שהוכרח לפרש כן
משום דקשיא ליה קושיית התנא' דבפשתן שלא נטווה לא שייך טומאת נגעים ובתירוץ
התנא' נמי לא ניחא ליה להכי הוצרך לפרש טעמא אחרתא אלא דלכל הפירושים קשיא לי
דלא שייך האי מימרא הכא אלא אמתני' לעיל דקתני זה הכלל כל דבר שהוא מקבל טומאה ואין
גידולו מן הארץ אין מסככין בהן הו"ל לאתויי ולולי שאינו כדאי הי' ג"ל לפרש דעיקר
טעמא דר"י דלאחר סיככה באיניץ פשתן פסולה היינו נמי משום גזירת אוצר כי הך מתני'
דהכא דחבילי קש שהרי איניץ פשתן נמי שכיחי טובא שעושה מהן חבילין ומניחן לייבשן כדי
שיתלבנו דמתנן בנגעים אונין של פשתן משיתלבנו וסתם ליבון היינו בחמה או בתנור
דמתנן בפרק במה מלליקין אין נותנין אונין של פשתן לתוך התנור כו' ודבר הנראה
לענינם הוא שמניחין חבילי של פשתן להתייבש כדי שיתלבנו. ולפ"ז א"ש טובא הא
דמסיק ר"י ואומר והשוני איני יודע משום דבהגך נמי זימנין שמניחין אותן לייבשן כנ"ל
לולי שהקדמונים לא פירשו כן:

בתוספות בד"ה באיניץ פשתן פי' בקונטרס שכן ראוי ליטמא בנגעים כו' ותמוה
היאך פשתן מטמא בנגעים הא שתי וערב כתיב כו' ועוד דקאמרינן התם אמר אביי כו' עכ"ל.
ועוד יש ליישב שיטת רש"י דע"ג דבקררא כתיב שתי וערב אפ"ה הא תנן להדיא בנגעים
פרק י"א כמה יהא בפקיע ויטמא כדי לארוג בו שלש על שלש. ולפ"ז מצינו למימר
דדוקא בשתי וערב סגי בשלש על שלש משא"כ בפשתן קודם שנטווה בעינן דדוקא שלשה
על שלשה או כדי לארוג בגד שלם ולכאורה עיקר קושיית התנא' דלכתי היא גופא מנלן
כיון דלא אשכחן שום קרא שיהיה פשתן מטמא קודם שנטווה אלא דלענ"ד משום הא נמי לא
איריא שהרי הקשו תוספות בפרק במה אשה (שבת דף ס"ג ע"ב) אהא דאמר' מניין לאריג
כל שהוא שהוא טמא מאז בגד ות"ל דאינצטריך האי קרא דאז בגד לרבווי שלש על שלש
בנגעים בצמר ופשתן דמטמא ותירצו דשקולין הן לאריג כל שהוא בתחלה חשיב כמו שלש
על שלש בבגד גדול ותרייהו נפקא מאז בגד. וא"כ לפ"ז מצינו למימר נמי לענין פשתן
שלא נטווה כה"ג דכל שיש בו לארוג שלשה על שלשה עכ"פ בגד שלם חשיב כמו אריג
כל שהוא וכשלש על שלש מבגד גדול. ולפי זה שפיר אמר ר"י הכא סיככה באיניץ פשתן
פסולה דסתם איניץ פשתן שיש בהם כדי לסכך יש בהם כדי לארוג הרבה וע"פ סברא זו
יש ליישב ממש כל קושיית התוספות שהקשו על שיטה זו וכמו שאבאר בסמוך בסוף
הדיבור ובחדושי שבת פרק במה מלליקין הארכתיו בזה ע"ש:

בא"ד ור"ש בן אלעזר קאמר פשתן כו' וכ"ת דללא דוקא פשתן כו' מ"מ מנלן
דאיירי בטווי טפי מבאונין כו' עכ"ל. נראה כוונתם בזה דלשון חוץ מפשתן סתם
דקאמר ר"ש ב"א היינו בא' משני דרכים או שנאמר דאלעיל מינייהו קאי דאיירי בשלש
על שלש או שנאמר דלשון חוץ מפשתן היינו בכל מיני טומאת נגעים שמצינו בפשתן
מש"ה קשיא להו שפיר דלא שייך לפרש לשון פשתן סתם על טווי דוקא כיון דלאשכחן
דאין מסככין בפשתן אפי' קודם שנטווה כדמשמע התם וע"ז מתרצי שפיר בשם
הערוד ור"ת דאיירי בשנטווה אבל קודם טוויה לא אשכחן שום איסור לסכך בפשתן ולפ"ז
א"ש דחוץ מפשתן דקאמר ר"ש ב"א היינו בטווי שהיא טומאה ראשונה דשייכי בנגעים
משא"כ לפי מה שכתבו תוספת בסמוך בשיטת רש"י דאיניץ פשתן דהכא היינו קודם
שנטווה ואפ"ה פסולה מדרבנן. א"כ לפ"ז תו לא שייך לפרש חוץ מפשתן סתם לר"ש
ב"א בטווי דוקא אפילו קודם שטווה נמי אין מסככין כדאמרינן הכא כנ"ל ובחנם
נזחק מהרש"א ז"ל בזה:

בא"ד לכן נראה דאיניץ פשתן כו' ואע"ג דאינו מטמא בנגעים הואיל וקרויב
הוא לטומאה גזור בהו רבנן כו' עד סוף הדיבור. לכאורה פי' זה דחוק מאד כמ"ש
תוספות עצמם שנזחקו בסוגיא בפרק במה מלליקין ועוד דכל כה"ג לא הוי ליה לר"י
לסתם אלא לפרש כדמפרש ר"י גופא לקמן במשופך בנסרים משום גזירת כלים נגעו
בה. אמנם לפי מסקנת התוספות כאן נראה לי דאין צורך לכל זה אלא לעולם פסולה
דר"י היינו מדאורייתא דפרשיטתא אע"ג שלא נטווה מ"מ כיון שיש בהם כדי לארוג בגד
שלם שקולין הן כאריג כל שהוא וכשלש על שלש מבגד גדול וכולהו מיתרבי מאז בגד
ואפ"ה א"ש הא דאמרינן בטומאת נגעים כדמסקו התנא' אלא הא דאמר סומכום
בטווי היינו דאפילו אס אין בהם לארוג שלשה על שלשה אפ"ה אין מסככין משא"כ ר"ש
ב"א דקאמר חוץ מפשתן סתם היינו אפילו בשאינו טווי כשיש בו כדי לארוג בגד שלם
בכל ענין קאמר דכל מיני טומאות דאשכחן בנגעים אין מסככין בהם כנ"ל לולי
שכל מפרשי רש"י ותנא' לא פירשו כן דויו"ק:

בא"ד ועוד י"ל כו' דקסברי דלא שייך למילף מפסולת גורן ויקב לפסול בדבר
המטמא בנגעים כו' עכ"ל. י"ל טעם בדבר דכיון דדרשינן מגרנך ומיקבך ולא גורן
עצמו ולא יקב עצמו שהן מיני מאלל אלא בפסולת שלהן מש"ה מוקמינן לקרא בדדמי
כיון דאובלגין מטמאין בכל מיני טומאת מת ושרצים וטומאת מנע בכל
הטומאות מש"ה ממעטינן להו דלא דמי לפסולת גורן ויקב שאין מטמאין כלל
בטומאת מנע משא"כ לענין טומאת נגעים לא שייך לומר כן דהא כי היכי
דפסולת גורן ויקב אין מטמאין טומאת נגעים כל שכן דגורן ויקב עצמו וכל מיני
מאלל לא שייך בהו טומאת נגעים כלל וקל להבין:

דף יג.

אמר רב גידל אמר רב האי אפקותא דדיקלא כו' אע"ג דאגדיי אנד בידי
שמים לאו אנד. וכתב הריטב"א ז"ל בחידושויו דקשיא להו לרבנן ז"ל מהא דתנן
במס' פרה איזוב שיש בו כו' ולא אנדו ולא פסקו כשר אלמא דאנד בידי שמים
שמיה אנד דהא איזוב דפרה צריך אנד ע"ש מה שתירץ באריכות:

אמנם מסתימת לשון התוספת בסוגיין שלא הרגישו בזה אע"ג דמיייתי להך
מתניתין דמסכת פרה גופא בסמוך בד"ה מצות איזוב משמע דפשיטא להו דלא
דמי דדוקא באזוב דפרה ילפינן לה מקרא מג"ש דלקיחה לקימה מאגרות איזוב
דמנצרים מש"ה אמרינן שפיר דאנד בידי שמים שמיה אנד מזה"ל לחלק ביניהם
משא"כ הכא בשמעתין לענין חבילה דלא הוי אלא משום גזירת אוצר שפיר אמרינן
דאנד בידי שמים לא שמיה אנד דאין דרך אוצר בכך אלא ע"י אנד בידי אדם כנ"ל
ברור. וכ"כ בעל המאור ז"ל אלא שהריטב"א הקשה על זה מהא דאמרינן
בסמוך לענין אנד בשנים או שלש תליא בפלוגתא דר"י ורבנן באזוב דפרה א"כ
משמע דהש"ס ממהא חבילי דהכא לאזוב דפרה:

מיהו לעג"ד משום הא נמי לא איריא דוודאי לענין עיקר המניין כמה נקרא חבילה צריך ליתן שיעור בדבר דכל מדות חכמים כן הוא ומש"ה כיון דאשכחן דב' או ג' נקראים אגודה אסמכיה רבנן למלתא חבילי לענין מנין שיהיו דומין לאגודה דמצרים ודפריה משא"כ לענין אנד בידי שמים או בידי אדם דמלתא דתגליא בסברא הוא שאין דרך אוצר בחבילין אס לא על ידי מעשה אדם משום הכי אין לדמוותם כלל לאגודת אוזב כנ"ל וק"ל:

בתום' בד"ה בשלש שמים אנד תימא דבמסכת אבות משמע דפחות מה' לא שמים אנד כו' עד סוף הדיבור. ולולי דבריהם היה נ"ל ליישב דפלונתא דתנאי היא דהאי דאמרינן באבות דאין אגודה בפחות מחמשה היינו משום דסתם אגודה שהיתה במצרים אין פחות מנ' וס"ל נמי כרבי דעץ ארז ושני תולעת שהיו בפרה היה צריך לאנגן עם האזוב כדאיתא ביומא פרק טרף בקלפי (יומא דף מ"א) דתניא התם למה כרכן שיהא כולן באגודה אחת דברי רבי. וא"כ לפ"ז הרי דאגודה דפרה הוי חמשה שלשה גבעולין דאזוב עצמו ועץ ארז ושני תולעת משא"כ הך מתניתין דפרה דמשמע דבנ' הוי אנד היינו דלא ס"ל הך דרבי אלא כר"א בר שמעון דפליג עליה התם ביומא ועיין בפ"י משניות במסכת פרה בפ' ר"ש והרמב"ם ז"ל. ועוד מצינו למימר דתגליא נמי בפלונתא דתנאי לקמן דף ל"ד לענין הדם וערבה דמ"ד אנד בשלשה ס"ל כר"ע דכשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדם אחד וערבה אחת. א"כ לפ"ז כיון דלנדב הלולב ילפינן בגי"ש לעיל ממילא דנ' הוי אנד שהרי אתרוג אינו באגודה ומ"ד בה' ס"ל כמ"ד עץ עבות שלשה וערבי נחל שתיס ואף ע"ג דלפ"ז אנד דהתם הוי בששה אפ"ה אמרינן שפיר דחמשה נקראין אגודה כדאשכחן בפרה אליבא דרבי כדפרישית. ועוד י"ל דתגליא נמי בפלונתא דתנאי בפ"ק דסנהדרין דאיכא למ"ד דריני ממונות בחמשה א"כ מתני' דאבות אתיא כהאי תנא כנ"ל דהוי"ק:

בתום' בד"ה מצות אוזב כו' ותימא דאי ג"ש הוא הא קתני סיפא פרק י"א דפרה לא אנגן כשר מ"ש מלולב כו' עד סוף הדיבור. מיהו למאי דפרישית בסמוך א"ש דנהי דילפינן ג"ש דבעינן אנד בפרה מ"מ מצינו למימר דמה שכורך העץ ארז ושני תולעת והאי דפרה משירי הלשון מקיימי שפיר מצות אנד והיינו כר' דמסכת יומא וכמו שפירש ר"ש בפ"ג דפרה משנה י"א וא"כ משמע דסתם מתני' דפרה היינו כר' יצ"ז א"ש הך מתניתין דפרה סוף פרק י"א דקתני לא אנגן כשר פי' אפי' לא אנד הגבעולין דאזוב בפני עצמן אפ"ה כשר כיון דכלא"ה מקיימי מצות אגודה בשלשה מינים שאנגן יחד משא"כ במצרים כיון דלא הוי אלא מין אחד הא דכתיב אגודת אוזב היינו שלשה גבעולין שבה דאין אנד פחות מנ' וממילא מתרצי נמי שפיר הך לולוב אפי' בדיעבד פסול בלא אנד כנ"ל דהוי"ק:

דף יג:

בתוספות בד"ה ירקות שאמרו כו' ומיהו מדאורייתא חייבי והיינו דלא מקבל טומאה דלאו מאכל אדם נינהו. נראה דמה שכתבו דלאו מאכל אדם נינהו אין כוונתם דלאו מאכלי אדם נינהו כלל דהא לקמן דמברכינן עלייהו על אכילת מרור וקרא נמי כתיב על מצות ומרורים יאכלוהו ואמרינן נמי בפרק ערבי פסחים דחזרת דקומס סעודה מברכינן עלייהו בפה"א אלא דמה שכתבו דלאו מאכל אדם נינהו היינו שאין דרך לאוכלן בעינייהו בפ"ע אלא ע"י טיבול ופרפרת ודברים אחרים וכל כה"נ לא מיקרי אוכל לענין טומאה דהא דכתיב מכל האוכל אשר יאכל היינו אוכל שראוי לאכול בפני עצמו כדדרשינן מהאי קרא שיעור דכביצה בכדי אכילת פרס והנך מיני מרור אין דרך לאוכלן שיעור כביצה בכדי אכילת פרס י'כדאשכחן נמי בפ"ג דעוקצין במשנה ה' הקושט כו' והפלפלין אין מטמאין טומאת אוכלין כדברי הכל אע"ג דפלפלין ראויין לאכילה ע"י טיבול כדאיתא בפ' בכל מערבין (עירובין דף כ"ח ע"ב) ועיין שם בתוספות בד"ה ראשונים לא היה להם לפלפלין כנ"ל ועיין בסמוך:

בא"ד ומה שהזיק לפרש מדרבנן דאי חשיבי אהל מדאורייתא כו' ואי לא חשיבי אהל כו' עכ"ל. כוונתם בזה מבואר שרוצים לומר שכבר היה אפשר לומר דה"ט דכיון דכי יבשי פרכי ונפלי כמאן דליתנייהו דמי היינו מדאורייתא משום דלא דמי לאלה כלל אפילו אהל עראי נמי לא הוי כיון שדרכן לייבש וע"ז כתבו שא"א לפרש כן וכ"כ מהר"ם ז"ל בחדושו ע"ש:

בא"ד אבל קשה האידן מצי למימר דלאו מאכל אדם נינהו הא אמרי' בפ' כל שעה כו' אף מרור שניקח בכסף מעשר כו' עכ"ל. ולכאורה לא ידענא מאי קשיא להו דלמאי דפרישית בסמוך דוודאי ראויין לאכילה ע"י טיבול אלא לפי שאינם ראויין לאוכלן בעינייהו אין מקבלין טומאה ולא קרינן בי' מכל מאכל אשר יאכל א"כ אין בזה ראייה מענין שנקחין בכסף מעשר דלענין מעשר אפשר דאין להקפיד בכך דכל מדי דראויין לאכילה אפי' בדבר אחר שפיר מיקרי אוכל דכתנן להדיא בריש פרק בכל מערבין הכל ניקח בכסף מעשר וע"ש בסוגיא דאשכחן כמה דברים שניקחין בכסף מעשר ואפ"ה אין מטמאין טומאת אוכלין וע"ש בתום' שכתבו כמה חילוקים בזה ואין להאריך כאן ועיין בסוף הפרק:

דף יד.

במשנה מסככין בנסרים דברי ר"י ור"מ אוסר והקשה הריטב"א ז"ל דהו"ל למיתני ורבי מאיר פוסל כיון דאפילו בדיעבד פסולה דקתני לקמן בברייתא ורבי מאיר פוסל ועיין שם מה שתירץ ולפענ"ד נראה ליישב לפי מאי דמשמע מפשטא דסוגיא לפי שיטת רש"י והר"ן ז"ל דהאי פלוגתא דמסככין בנסרים לאו דוקא דכולה מסוככת בנסרים אלא אפילו רובה בפסל אלא שהניח נסר א' או שנים נמי אוסר ר"מ אס יס בהן רוחב ד' למר כדאית ליה כמו שיבאר. וא"כ לפ"ז לא שייך למיתני ר"מ פוסל דלאו מלתא דפסיקא הוא דזימנין דכשר בכה"ג כשהניח הפסל סמוך לדופן האמצעי ויש באלותו פסל הכשר סוכה דכה"ג ודאי כשירה שהרי יש לה ג' דפנות וכדאיתא להדיא בירושלמי דמחלק שמואל במתניתין בין המסכך לאורך הסוכה או לרוחב הסוכה ואפילו לאורך נמי זימנין דכשירה כשאין הנסרים כנגד הפתח וכגון בסוכה שיש לה ד' דפנות ויש באלותו פסל הכשר סוכה מלבד הנסרים ומש"ה לא קתני ר"מ פוסל אלא אוסר לכתחילה וודאי אסור גזירה שמה ישב תחת הנסר משא"כ לקמן בברייתא שפיר קתני רבי מאיר פוסל דאיירי במסוככת כולה בנסרים כדמייתי עלה מעשה דרבי יהודא כמו שיבאר כנ"ל נכון ועיין בסמוך:

שם נתן עליה נסר שהוא רחב ד' טפחים כשרה ובלבד שלא ישן תחתיו ופרש"י דאיירי כשמונחין מן הצד ואפ"ה כשר עד ד' אמות דאמרינן דופן עקומה. ויש לתמוה טובא על לשון המשנה דברישא הא קתני סתם מסככין בנסרים ואפ"ה מוקי לה רב ביש בהן ד' כיון דסתם תקרות יש בהן ד' א"כ בסיפא נמי אמאי קתני נסר שרחב ארבע הו"ל למתני סתם וממילא איירי ברוחב ד' דומיא דרישא. ועוד כיון דעיקר מלתא דהך בבא היינו לאשמעי' דכשירה עד ד' אמות מן הצד משום דופן עקומה א"כ הו"ל למתני כהדיא נתן עליה נסרים מן הצד כשירה ועיקר חסר מן הספר ועוד דכולה משנה שאינה צריכה דהא לקמן קתני לה בהדיא במתניתין דבית שנפחת וכבר הרגיש הרר"ן ז"ל בזה ותירץ דאיצטריך לאשמעינן דלא ישן תחתיו דסד"א כיון דאפי' בלא דופן עקומה אין בנסרים איסור דאורייתא אלא גזירת תקרה

בלבד וא"כ כשיש הכשר סוכה באמצע ע"י הפסל היה מותר לישן אפילו תחת הנסרים הסמוכין לבותל קמ"ל דאסור לישן תחתיו אלא לעג"ד לפי פירושו יותר תמוה דהו"ל למיתני בהדיא נתן נסרים מן הצד עד ד' אמות כשירה ולא יישן תחתיו ובאמת בהשקפה ראשונה היה נ"ל לפרש לשון משנה כפשטא דהך בבא דנתן עליה נסר היינו שלא נתן רק נסר אחד וכל הסוכה מסוככת בהכשר בפסלים דכה"ג נראה דלא שייך כלל גזירת תקרה שמה ישב תחת קורת ביתו דהא קמן שהוא יודע שאסור לישן תחת קורת ביתו שהרי סיבך כל הסוכה בפסלים בהכשר גמור. ועוד כיון דאסרינן ליה לישן תחתיו תו לא שייך הך חששא גזירת תקרת ביתו דמאי אהני ליה וכמ"ש ומצאתי להדיא כלשון הרמב"ם ז"ל בפרק ה' שכתב נתן עליה נסר א' שהוא רחב ד' כו' ולא הזכיר כלל הך מלתא דמן הצד וכל כה"ג לא הו"ל לסתום אלא לפרש וליכא למימר שדרכו לכתוב כלשון המשנה כדאשכחן בכמה דוכתי דא"כ למה הוסיף על לשון המשנה בתיבת אחד אע"כ דכוונתו כדפרישית וכן נראה ג"כ מלשון הרי"ף ז"ל שבהיא לשון המשנה כפשטא ולא הביא הך אוקימתא דמן הצד וליכא למימר דסמיך אמשנה דלקמן דבית שנפחת הא ליתא שהרי כתב הר"ן ז"ל דאכתי איצטריך לאשמעינן דלא ישן תחתיו והך מלתא לא שמעינן לה ממשנה דבית שנפחת אע"כ דמפרש המשנה כפשטא כדפרי'. כל זה היה נ"ל לכאורה אלא משום דלקמן ד' י"ז ע"ב בסוגיא דנהרדעי מתני פלוגתייהו דרב ושמואל ופוסל באמצע בד' טפחים או בד' אמות מקשה הש"ס מהך בבא דנתן עליה נסר לשמואל אמאי כשירה ומשני הב"ע מן הצד וא"כ משמע להדיא דלא שייך לפ' לשון המשנה כפשטא ע"כ היינו משום דלקושטא דמלתא לא שייך לפ' המשנה כפשטא דלא פלוג רבנן בין נסר א' או נסרים הרבה דע"י שמסכך כל הסוכה בנסרים לא מוכחי מלתא כ"כ שידע שאסור לישב תחת תקרת ביתו דמה שמסכך בפסלים היינו משום שרוצה בכך לדירת עראי משום צ' ושיא כוכבים נראין בתוכה וכיוצא בו אלא דאכתי יש ללקק איפכא ממקשה לקמן דוקא לנישנא דנהרדעי עלה דשמואל ואיצטריך לאוקמי מן הצד משמע דכלא"ה לישנא דמתני' בסורא הוי משמע ליה לפרש המשנה כפשטא אפילו באמצע והיינו כדפרישית ומה שיש לי דלקק עוד בזה יבואר שם במקומו דהוי"ק:

בגמרא אמר רב מחלוקת בנסרים שיש בהן ד' ופירש"י שרוב תקרות הבית עשויות מהן והרמב"ן והר"ן והריטב"א ז"ל הקשו על זה מסוגיא דפרק הבית והעליה דמשמע איפכא ע"ש. ובגל"ה יש לי דלקדק על שיטת רש"י דמי הכריחו לפ' כן דהא בפשיטות מצינו למימר דהא דקאמר רב מחלוקת בנסרים שיש בהן ד' היינו מה"ט גופא דמסיק ר"פ בסמוך דד' טפחים כיון דהוי שיעור מקום חשיבי טובא ושייך בה גזירת תקרה ור"ג גופא לא חידש אלא במאי דקאמר דפליגי מנ' ועד ד' מטעם לבוד משא"כ הך מלתא דד' טפחים שפיר מצינו למימר דמעיקרא נמי הוי ידעינן ליה. והללע"ד בזה ליישב שיטת רש"י יבואר לקמן במעשה דר"י ובסוגיא דתקרה שאין עליה מעזיבה ע"ש:

שם אפילו בפחות מנ' הא קנים בעלמא נינהו אמר ר"פ כו' בפחות מנ' ד"ה כשירה מ"ט קנים בעלמא נינהו. ולכאורה הלשון תמוה דמעיקרא מקשה בפשיטות כלשון בתמיה הא קנים בעלמא נינהו ויתר הכי קאמר מ"ט. ונלע"ד בזה דודאי מעיקרא מקשה בפשיטות הא קנים בעלמא נינהו ממעשה דככל יום דמסככין בקנים אלמא דבפחות מנ' לא שייך גזירת תקרה כלל והיינו דקשיא ליה עלה דשמואל מלישנא דמתני' דקתני נסרים סתמא ומאי פסקא דאיירי בנסרי' שהן מנ' עד ד'. וע"ז משני ר"פ שפיר דודאי איירי מתניתין ביותר מנ' דבג' טפחים קנים בעלמא מיקרי ולא נסרים כנ"ל:

מיהו אכתי יש דלקדק מאי דוחקא דר"פ לאוקמי מלתא דשמואל בהכי דהא שמואל סתמא קאמר שאין בהן ארבע מחלוקת ולא מפרש טעמא א"כ בפשיטות מצינו למימר דאפילו בפחות משלשה קנים בעלמא נינהו אפ"ה שייך פלוגתא דר"י ור"מ והיינו כאוקימתא דר"י דלקמן בנסרים משופין עסקינן ובגזירת כלים פליגי ומה"ת נאמר דנ' מחלוקות בדבר רב ור"י ועוד דבירושלמי משמע להדיא דטעמא דשמואל מש"ה הוא דגרסינן התם אמתני' דיון רבי ירמיה בשם רב בשים בהן רוחב ארבע נחלקו הא אם משופין לכלים ד"ה מותר. נמצא דלפ"ז משמע דהא דקאמר רב נמי בשמעתין אבל בפחות מד' ד"ה מותר היינו נמי במשופין לכלים וא"כ ממילא דהא דאמר שמואל בשאין בהן ד' מחלוקת היינו בהאי טעמא גופא דגזירת כלים כדאמריו בעלמא בכה"ג דנחלקו דומיא דלא נחלקו איירי והנראה בזה דהא דמוקי לה ר"פ מלתא דשמואל בכה"ג היינו משום דאיהו גופא הכי ס"ל דמנ' ועד ד' שיון גזירת תקרה. א"כ לפ"ז ניחא ליה לאוקמי מלתא דשמואל אליבא דהלכתא דהא הך מימרא דר"י דגזירת כלים לא קי"ל הכי דאי ס"ד דפליגי בגזירת כלים הוי לן למיפסק כר"מ דהלכה כר"מ בגזירותיו דכיון דר"מ ור"י לאו בסברא דנפשייהו פליגי אלא אליבא דבית הלל כדמשמע לקמן בסוגיא בתקרה שאין עליה מעזיבה וכמו שאבאר שם וכבר כתבו היתום' בכמה דוכתי דאפילו במאי דקי"ל הלכה כר"י לגבי דר"ל בר מהני תלת וקי"ל כרבה לגבי רב יוסף בכל דוכתי בר משדה ענין ומחצה דככל הנך וכיוצא בו היינו דוקא במאי דפליגי אליבא דנפשייהו משא"כ היכא דפליגי משמיה לאחרים לא שייך הך כללא א"כ ה"נ מצינן למימר הכא דכוותיה. ומתוך מה שכתבתי צדקו היטב דברי הרב אלפס בין כמה שפסק כשמואל כיון דר"פ משני הכא אליביה ובין כמה שפסק כר"י לגבי דר"מ אמר"י דהלכה כר"מ בגזירותיו וכבר הקשו עליו כל מפרשי דבריו ע"ש בבעל המאור והר"ן וחדושי הר"ן והריטב"א ולמאי דפרישית נתיישב היטב בעזה"י ועיין עוד לקמן בסוגיא דתקרה:

דף יד:

בגמרא לישנא אחרינא כו' בשלמא לשמואל כו' מצטרפין לד"א מן הצד אלא לרב בשלמא לר"מ כו' אלא לר"י כו' מאי אין מצטרפין קנים בעלמא נינהו. והקשה מהרש"א בחידושויו מאי קשיא ליה אליבא דרב דהא לשמואל נמי לא א"ש דכיון דאין מצטרפין דקאמר ר"י היינו לד"א מן הצד בנסרים של ד"א אמאי אין מצטרפין הא אידי ואידי סבך פסול נינהו דבהא ודאי לא פליגי וכתב עוד ואינו דומה לאפלוגי לר"י בין סבך פסול משום גזירת תקרה ובין שאר סבך פסול כדמוכח לקמן דאין לחלק בזה עכ"ל ולכאורה מה שכתב בתחילת דבריו דהא לא פליגי ר"מ ור"י בהכי אין זו קושיא כ"כ דהא קמן דפליגי בתקתי פליגי במתני' לענין גזירת תקרה ובברייתא פליגי לענין צירוף וכיון דא"א לאוקמי מלתא דר"י דאין מצטרפין אלא לענין ד"א מן הצד שפיר אשכחן דפליגי בהכי וכ"כ מהר"ם ז"ל בחדושו ע"ש אלא בר מן דין אף לפי שיטתו שפיר מצינו למימר דיש לחלק בין פסול דגזירת תקרה ובין שאר פסולי דאורייתא כגון סליגין לענין מן הצד והיינו משום דמאי דפשיטא ליה למהרש"א ז"ל דלר"י בנסרים שיש בהן ד' מצטרפין מן הצד לד"א ולדמיה קשיא איפכא האידן משכחת לה דליצטרפי דכיון דכל מה שקרובה לכותל תוך ד' אמות חשבינן לה דופן עקומה וא"כ ע"כ דהנך נסרים ד' הם רחוקים מן הכותל יותר ממ"א וא"כ צירוף ל"ל הא בחד נמי מיפסיל דקי"ל באמצע בד"ט אע"כ דאיירי שאותן הנסרים שתוך ד' אמות לכותל אין כלין לגמרי תוך ד' אלא שקצת מהם תוך ד' וקצתן חוץ לד' וכן לצד השני של כותל וא"כ שפיר קאמר ר"י דאין מצטרפין לפסול כל הסוכה דהיכא שסוף הנסרים מונח א' מהם חצי טפח תוך ד' אמות לכותל וג'

ימחצה רחוקים מהדופן וכן צד השני של כותל וא"כ לפ"ז הרי יש הכשר סוכה באמצע שהוא שיעור ז' טפחים מש"ה כשר לישב תחתיו דודאי הדעת נותנת כן דהנע בעצמך שאם היה אותו הסר שסמוך לדופן אתי ע"י החקק כמין ג"ס וחצי טפח הוא מן הדופן ממש ונ' ומחצה הם לסיכוך אטו מי נאמר שאותו חצי טפח שבדופן יתא נחשב מן הסכך א"כ נראה ה"ה נכון דיוך אליבא דר"י ומה שכתב מהרש"א ז"ל לאין לחלק בין האי דהכא לשאר פסולי דאורייתא כדמוכח לקמן עכ"ל. וכונתו מבואר דהיינו מהא דמקשינן לקמן דף י"ז ע"ב בפשיטות אלישנא דנהרדעי מסיפא דמתני' דנתן עליה נסר מברייתא דסיככה בנסרים של ארז דקתני אס יש בין נסר לנסר כו' כשירה לשמואל ואמאי כשירה ואי ס"ד דשייך לאפלוגי בין גזירת תקרה לשאר פסולי דאורייתא א"כ לא הוי מקשה התם מידי דהא מצינו למימר דהא דסכך פסול פוסל באמצע בד"ט היינו פסולא דאורייתא לשמואל כגון סדינן משא"כ בברייתא דאיירי בנסרים משום גזירת תקרה אפשר דכ"ע ומדו דבעינן ד' אמות לפסול כל הסוכה אע"כ שאין לחלק בכך כנ"ל בכוונת מהרש"א ולמאי דפרישית אין כאן ראייה של כלום דודאי התם לענין אי סגי בד' טפחים לפסול כל הסוכה או בעינן ד"א שפיר אמרינן התם דלא משמע לחלק בין פסולי דאורייתא ובין פסולי דרבנן דכל דתקון דרבנן בעינן דאורייתא תקון משא"כ בסוגיא דהכא דאיירי מן הצד ומשום דופן עקומה נגעו בה שפיר מצינו לחלק אליבא דר"י מטעמא דפרישית ולדינא צ"ע ודו"ק:

שם תניא כוותיה דרב כו' אמר ר"י מעשה בשעת הסכנה כו' אמרו לו משם ראייה. ויש לדקדק מעיקרא מאי ס"ד דר"י לאתויי ראייה משעת הסכנה דכיון דר"מ אינו פוסל אלא משום גזירת תקרה מדרבנן א"כ פשיטא דיש להתיר בכה"ג בשעת הסכנה כדי לצאת ידי מצות סוכה דאורייתא. ונ"ל דעיקר ראייתו דר"י אהא דמפלגי ר"מ בין ד' לפחות מד' בזה השיב לו שפיר לר"מ דא"כ למה הביאו בשעת הסכנה נסרים של ד' היה להם להביא נסרים שאין בהם ד' וע"ז השיב לו ר"מ אפ"ה אין שעת הסכנה ראייה והיינו כפירש"י ותוספת לעיל דסתם תקרת הבית הן של ד' משא"כ בפחותין מד' אין דרך תקרת הבית בכך ואין עומדין לתקרת הבית אלא לסכך מש"ה לא היו יכולין להביאן בשעת הסכנה דאכתי הרגישו בהן האויבים שהן לסכך ולא לגירת הבית ומש"ה הוצרכו להביא נסרים שהן של ד' דבכך לא הרגישו בהן האויבים שהנסרים של כה"ג עומדין לתקרת הבית ולא לסכך ומכאן יש סיוע קצת לשיטת רש"י והתוספת כדפרישית לעיל דאליבא דרב דמסייע ליה הך ברייתא הוצרך רש"י לפ' כן משא"כ ר"פ דס"ל כשמואל ולא משמע להך ברייתא דרב מש"ה מפרש ליה ר"פ טעמא דד' בטעם אחר דשיעור מקום כנ"ל ודוק ועיין עוד בסמוך בסוגיא דתקרה:

בתום בד"ה ומודה ר"מ כו' הא דנקיט ר"מ כו' ועוד משום דעיקר ומודה כו' עכ"ל. עיין בכל זה במהרש"ם ובמהרש"א בחידושיהם מיהו למאי דפרישית בסמוך נראה דא"ש טובא הא דנקיט ומודה ר"מ דדוקא לר"מ בעינן בין נסר לנסר כמלא נסר משא"כ לר"י מצינו למימר דהיכא שרוב הסוכה מסוככת בפסל כשר אע"ג שיש נסר ד' באמצע אפ"ה לא מיפסלי ומותר לישן תחתיו כיון דלא שייך גזירת תקרה ובעה"ג דסוכתו מוכחת עליו דיודע שמצות סוכה בסכך כשר ולא בתקרת ביתו. ואף לפמ"ם בסמוך דמסוגיא דלקמן משמע שלא חלקו חכמים בתקנתן וכענין דאורייתא תקנו דסכך פסול באמצע פוסל בד"ט והיינו מדמוקי סיפא דמתני' מן הצד דוקא מ"מ איבא למימר דהיינו דוקא לר"מ דמחמיר ולשמואל נזר ר"מ אפילו בנסרים פחותין מד' אע"ג דסתם תקרת ביתו בד' אפ"ה לא פלוג רבנן ומש"ה מחמיר נמי בסיפא דבעינן בין נסר לנסר כמלא נסר דוקא משא"כ לר' יהודה איבא למימר כי היכי דמיקל בגזירת תקרה לענין פחותין מד' ה"נ מיקל לענין נסר שיש בו ד' לענין זה שאם כל הסוכה מסוככת כהלכתה לא מיפסלה אס נתן עליה נסר רחב ד' אפילו באמצע מטעמא דפרישית יבהכי הוי א"ש טובא הא דקתני סיפא ומודה ר"י שאם נתן עליה נסר ולא נקיט נמי ומודה ר"מ אפילו ר"מ דמחמיר אפ"ה בנתן עליה נסר ד' מן הצד כשירה משא"כ לפי מה שפירשתי א"ש דהך סיפא מפרשינן לה כפשטא דאיירי אפילו באמצע ומש"ה נקיט שפיר ומודה ר"י דוקא כנ"ל. ולני שמוס' לא פירשו כך וכן נראה משיטת הפוסקים כר"י שסותמים דבריהם אלמא דס"ל כפי' תוספת ועדיין צ"ע:

ועוד נ"ל ליישב בד"א דהא דנקיט ומודה ר"מ טפי מדר"י והיינו לאידך גיסא דלמאי דמוקמינן לקמן דהאי בין נסר לנסר כמלא נסר היינו בסוכה של ח' אמות דע"י נסר ופסל נשאר שני פסלים באמצע דהוי"ל שיעור סוכה ז' טפחים וא"כ יתכן לומר דלא שייך הך מלתא אליבא דר"י דהא ר"י ס"ל דסוכה דירת קבע בעינן ומש"ה בעינן סוכה של ד' אמות על ד"א וכדמשמע להדיא מברייתא דירושלמי דר"י מצריך סוכה של ד' על ד' ועיין מה שכתבתי בזה בריש מכילתין וא"כ לפ"ז לא מהני הך שני פסלים באמצע למיהוי שיעור סוכה כנ"ל נכון ודו"ק:

בד"ה הופכן על צדיהן אליבא דרב כו' וקי"ל בפ' מי שהוציאוהו דר"מ ור"י הלכה כר"י כו' עכ"ל. ואע"ג דמסקינן התם בעירובין דלרב לית ליה הך כללי מ"מ מייתי התום' שפיר דבנסרים דשמעתין אין הלכה כרב כיון דאין קי"ל דר"מ ור"י הלכה כר"י וא"כ הך אמוראי דמיירי בהופכן על צדיהן פליגי אדרב ימסתמא אית לזה להנך אמוראי דר"מ ור"י הלכה כר"י ומה שיש לי לדקדק עוד על דברי תוספת שכתבו ר"מ ור"י הלכה כר"י ולקושטא דמילתא הלכה כר"מ בגזירותיו אפשר דסברת התום' כדפרישית לעיל דשאני הכא דר' מאיר ור"י לאו אליבא דנפשייהו פליגי בגזירת תקרה אלא אליבא דב"ה כדמשמע לקמן בסוגיא דתקרה כמו שאבאר:

בא"ד ועוד לקמן בפ' גלוב הגזול דקאמר ר"י סוכה אינה נוהגת אלא בד' מינים ופריך מהאי ברייתא דתניא כוותיה דשמואל כו' עד סוף הדיבור. ולכאורה היה נ"ל דהא דמייתי התם האי ברייתא היינו משום דכיון דלר"י סוכה אינה נוהגת אלא בד' מינים א"כ קשיא מהאי ברייתא דקתני דר"י מודה בנסרים שיש בהן ד' דפסול והיינו משום גזירת תקרה ומאי גזירת תקרה שייך הכא כיון שצריך לעשות דוקא מד' מינים ואין דרך תקרת הבית בכך ומשני התם שפיר מאי ארז הדם וכמו שאבאר במקומו שם בס"ד:

דף טו.

במשנה תקרה שאין עליה מעזיבה ופירש"י דסתם תקרה בנסרים שיש בהן ד' כו' ולכאורה אע"ג דלקושטא דמלתא הכי הוא לשיטת רש"י ותוספת דסתם תקרה בנסרים של ד' אפ"ה לא היה צריך רש"י לפ' כן במשנתיו. ועוד דלכאורה אליבא דשמואל א"א לפרש כן דהא איהו דאמר ביש בהן ד' אפילו ר"י מודה דפסול ובשמעתין משמע איפכא ובמתניתין נמי פליגי בגזירת תקרה:

והנראה לענ"ד בזה שהוכרח רש"י לפרש כן משום דלכאורה היה נראה לומר דמשנתיו דוקא בתקרת נסרים שאין בהן ד' כמ"ש הר"ן והריטב"א ז"ל דביש בהן ד' אין סברא כלל לומר דפקפוק מהני דלטו מי עדיף הפקפוק לשם סוכה ממה שהניח נסרים בתחילה לשם סכך גמור ואפ"ה פסל ליה ר"י ביש בהן ד' אליבא דשמואל. ועוד דאפילו אס נוטל אחת מבינתיים אין סברא להתיר ולהכשיר כל הסוכה דהא סכך פסול פוסל באמצע בד' ואפילו למ"ד לפוסל באמצע בד"א וכן לאחר אוקימתא דפירש"י בסמוך ששני הפסלים באמצע אפ"ה אסור לישן תחת אותו הנסרים שיש בהן ד' וכמו שאבאר בסמוך. ולכך

הוכרחו הר"ן והריטב"א לפרש מתני' בתקרת הנסרים שאין בהן ד'. מיהו לרש"י ז"ל לא ניחא לפרש כן דא"כ לא הוי מקשה הש"ס בסמוך מידי הא איפלוגי בה חדא זימנא דתרתיו ל"ל ומאי קושיא ות"ל דהנך תרי פלוגתא דמתני דרישא וסיפא כל חד מלתא באפי נפשיה היא ולא שייכי בחברתה דרישא ביש בהן ד' איירי משא"כ בסיפא דאיירי באין בהן ד' אפ"ה פוסל ר"י אפילו אליבא דרב כיון שכן תקרת הבית ממש והיינו דפליגי ר"מ ור"י אי מהני פקפוק או לא. וא"כ לפ"ז ואי הוצרכו תרי בבי לאשמעי' דבתרתיו פליגי ר"מ ור"י לכך פירש"י כאן דסתם תקרות הן של ד' וא"כ תו לא שייך למימר הכי דהך מתני' דהכא לא מיירי אלא דוקא בשאין בהן ד' אלא אפילו ביש בהן ד' מתוקמי פלוגתייהו הכי והיינו משום דתליא בגזירת תקרה וא"כ מקשה הש"ס שפיר איפלוגי בתרתיו ל"ל פי' דרישא דמתני' לא איצטריך כלל דמתתני' דהכא שמעינן לה שפיר דפליגי נמי בגזירת תקרה. ולפ"ז ע"כ דהא דמהני נוטל א' מבינתיים אפילו ביש בהן ד' היינו כמו שמפרש רש"י בסמוך וכמו שאבאר וכו"ש דא"ש למאי דמסקינן לקמן אליבא דשמואל דפליגי דביטולי תקרה משום דכל היכא שמעשו מוכיחין שמבטל דירת ביתו ותקנו להכשיר הסוכה תו לא שייך גזירת תקרה כלל ואע"ג דלרב תקרת ביתו גרוע ממה שמסכך תחילה בנסרים אפ"ה לא הוי כסברות הפוכות דודאי כל היכא שלא עשה המעשה מוכיח פשיטא דגרע תקרת ביתו משאר נסרים משא"כ כשטעמא מעשה מוכיח אדרבה תקרת ביתו עדיף טפי כמ"ש רש"י לקמן בסוף הסוגיא וכמ"ש לעיל במשנה דמסככין בנסרים ע"ש במ"ש בשיטת רש"י ותו' וממילא נתיישבה כל הסוגיא לפי פירושם לנכון ודו"ק ועיין בסמוך:

בפירש"י בד"ה מקפפק כו' ואח"כ נוטל אחת מבינתיים כו' ולקמן מפרש ל"ל תרתיו עכ"ל. ולכאורה לשון רש"י ז"ל בזה תמוה מאד דהא לא אשכחן הך מלתא בגמ' כלל דבעינן לב"ש תרתיו אלא בנוטל לחוד סגי אס לא שנאמר דרש"י ז"ל סובר דלמסקנא דשמעתין דר"מ ור"י פליגי דביטולי תקרה דמר סבר בטלי בפקפוק והיינו משום דמעשו מוכיחין ומר סבר לא בטלי וא"כ אין כאן תימא כלל בהא דבעי ב"ש תרתיו דב"ש סובר דתקרת ביתו ממש לא בטלי במעשה וזוטא אלא במעשה רבה דוקא כשמפקפק ונוטל. ולפ"ז שפיר מפרשינן מילתא דב"ש כפשטיה דבעינן תרתיו כנ"ל ועיין עוד בסמוך:

בד"ה רבי מאיר אומר כו' ולשמואל דאמר לקמן כו' וע"י פסל שבינתיים מתבשרא כו' א"נ ס"ל כרב כו' עכ"ל. כבר כתבתי שהריטב"א ז"ל הקשה על זה דנהי דברייתא דלעיל מפרשינן לה דמתבשר ע"י שני פסלים שבינתיים אפ"ה מתני' דהכא אי"א לאוקומי בהכי דהא קתני בהדיא או נוטל א' מבינתיים משמע מבין שני הנסרים שכלל הסוכה אינו נוטל אלא אחת ועוד דבין לשמואל דמוקמינן אליבא מן הצד ובין לרב דאמר אפילו באמצע אינו פוסל אלא בד"א אפ"ה לעולם אסור לישן תחת אותו נסר שיש בו ד' דסכך פסול הוא אפילו מן הצד כיון דלא מכשרינן אלא ע"י דופן עקומה אסור לישן תחתיו כדקתני לעיל במתני' וכדאיתא לקמן דף י"ז וי"ח להדיא ע"ש בפירש"י. אמנם לענ"ד נראה שלא הוצרך רש"י לכך אלא למאי דס"ד בגמרא דבסמוך דבתקרת ביתו לא שייך ביטול משא"כ למסקנא דפליגי דביטולי תקרה דלר"י מתבטלת אפילו ע"י פקפוק והיינו משום דמעשו מוכיחין דבקי דביני דתעשה ולמ"ה וא"כ מה"ט גופא בנוטל אחת מבינתיים סגי להכשיר כל הסוכה דע"י אותו מעשה מוכיח שמבטל תקרת ביתו אזיל עוד גזירת תקרה לגמרי ומש"ה מותר לישן אפי' תחת הנסרים שאין כאן סכך פסול כלל. נמצא דלפ"ז דשייך הך פלוגתא אליבא דב"ה ממילא א"ש מה שכתבתי בסמוך דלב"ש בעינן תרתיו צריך פקפוק כדי לאפקוי מן תולמ"ה וצריך ליטול א' מבינתיים לבטל גזירת תקרה כנ"ל נכון ודו"ק:

בגמ' בשלמא ב"ה טעמייהו משום תולמ"ה כו' אי נוטל אחת מבינתיים עבד ליה מעשה. נראה דהא דפשיטא לה לתלמודא דבנוטל א' מבינתיים סגי אפילו אליבא דב"ש הינו למאי דלא אסיק אדעתיה השתא דביטולי תקרה. וא"כ לפ"ז ע"כ מפרשינן האי דנוטל א' מבינתיים דמיתבשרי ע"י הפסלים שבאמצע והיינו דוקא תחת הפסלים ולא תחת הנסרים כפירש"י לקמן דף י"ח וא"כ מלתא דפשיטא היא דתו לא שייך תולמ"ה דהא תחת הפסלי עשה מעשה גמור כדון סוכה גמורה משא"כ בתר דמסיק הש"ס דביטולי תקרה פליגי. וא"כ לפ"ז יש להכשיר כל הסוכה כדפרישית בסמוך א"כ אין כאן פשיטות דבנוטל אחת מבינתיים יתא חשיב מעשה לב"ש להכשיר כל הסוכה. ועפ"ז נתיישב היטב לשון הרי"ף ז"ל אף לפי מה שפוסק לעיל כשמואל אליבא דר"י ולשמואל מוקמינן בסמוך דהכא פליגי דביטולי תקרה אפ"ה כתב שפיר דטעמייהו דב"ה משום תולמ"ה משום דלא ודא א' היא לענין הכשר כל הסוכה אפילו תחת הנסרים והיינו כדפרישית דכיון דעבד ביה מעשה מוכיח לבטל דירת ביתו אזיל גזירת תקרה לגמרי שהרי הוא יודע שאסור לישב תחת תקרת ביתו וכיון דאזיל לה גזירת תקרה אין כאן סכך פסול כלל אפי' תחת הנסרים ולא דמי לנסרים דמתני' דלעיל דאסור לישן תחת הנסרים דסכך פסול משום גזירת תקרה דהתם לא שייך מעשה המוכיח כדפרישית במשנה דלעיל דאפי' כשסיכך רוב הסוכה בפסלים ממש אפ"ה אין כאן מעשה מוכיח מטעמא דפרישית:

שם והא איפלוגי בה חדא זימנא כו' כבר כתבתי בשיטת רש"י ותום' דעיקר הקושיא כאן בבא דרישא ל"ל דפלוגתא דגזירת תקרה שמעינן לה נמי ממתני' דהכא אבל הך מתני' דתקרה ומאי בלא"ה איצטריך פלוגתייהו לענין פקפוק אי מהני או לא ואיצטריך נמי דתקרת נסרים שאין בהן ד' דחד טעמא לתרווייהו בתקרת ביתו ממש הוי טעמא משום תולמ"ה כדפרישית וכסברת הריטב"א ודער"ן ז"ל ודלא כפירושים שכתבו דדוקא באין בהן ד' איירי משא"כ לשיטת רש"י ותוספת איירי בכל התקרות כדפרישית ודו"ק:

שם אמר ר"ח ב"א אמר ר"י רישא בנסרים משופין עסקינן כו' ולר"י אמר רב דאמר סיככה בחינץ כו'. כבר הקשו כל המפרשים מאי מקשה מדרב אדר"י ות"ל דבלא"ה רב לית ליה הך אוקימתא דר"י דהא רב אמר לעיל בהדיא דפלוגתייהו דר"מ ור"י בנסרים שיש בהן ד' הוי משום גזירת תקרה ולא בנסרים משופין ועיין במהרש"א שישבו בדוחק. אמנם לענ"ד נראה דמעיקרא לק"מ דהא פלוגתייהו דרב ושמואל לעיל בנסרים שיש בהן ד' מצינו למימר דפלוגתא דרב ושמואל היינו במתני' דהכא דאיירי בתקרת ביתו דלא שייך בהו גזירת כלים אבל מתני' דרישא שפיר מצינו למימר דרב ושמואל נמי מוקי לה בנסרים משופין וכדמשמע להדיא מלשון הירושלמי דלר"י פליגי ר"מ ור"י בתרתיו. נמצא דלפ"ז אפילו למאי דמשמע דפלוגתייהו דרב ושמואל אמתני' דרישא היינו לפי האמת דמשמע מתני' בהכי בגזירת תקרה ובביטולי תקרה דהא בהא תליא ומש"ה ממילא מפרשינן פלוגתייהו דרב ושמואל אפילו מתני דרישא לא ניחא ליה לאוקומי דפליגי ר"מ ור"י נמי בגזירת כלים דקי"ל אפוש פלוגתא לא מפשינן מש"ה איצטריך ללקשווי מדרב גופא דלית ליה גזירת כלים ומה שיקשה עוד דרב נמי מצי סבר דפליגי בגזירת כלים ומאי דמכשיר בחינץ היינו דר"מ ור"י הלכה כר"י הא ליתא דקי"ל הלכה כר"מ בגזירותיו כנ"ל וקצת מדברי כתובין בחידושי הריטב"א ז"ל וע"ש אלא שהוספתי נופך משלי ועיין עוד בסמוך:

שם ולרב יהודא אמר רב סיככה בחינץ כו' ולכאורה יש לתמוה דלטו גברא אנברא קא רמית ועוד דטפי הו"ל לאקשווי אאוקימתא דר"י מהנך ברייתות דלעיל דתניא כוותיה דרב ודשמואל ומדהתם וודאי מוכח דלא פליגי ר"מ ור"י כלל בגזירת כלים מדמפלגי בנסרים שיש בהן ד' לאין בהן ד' ונראה לי ליישב דלכאורה אדרבא הך ברייתות דלעיל א"ש טפי אליבא דר"י דלא תיקשי הך תרי ברייתות דאדדי

ל:לאוקימתא דר"י א"ש דהא דקתני ברייתא קמייתא בנסרים שאין בזה ד' ד"ה כשירה היינו בנסרים שאין משופין דלא שייך גזירת כלים אלא גזירת תקרה ובאין בזה ד' לא שייך הך גזירה והא דקתני באידך ברייתא דסביך בנסרים של ארז שיש בזה ד' ד"ה פסולה היינו במשופין ומש"ה אפשר לאפילו בלא טעמא דגזירת כלים אפ"ה פסולה משום דבנסרים משופין שיש בזה ד' היו כלי ממש מדרבנן דדמי לדף של נחתומין דטמא מדרבנן וכמו שכתבו תוספות לעיל דף ה' בד"ה ומסגרתו למטה היתה וע"ש בחידושינו ועיין עוד לקמן בתוס' בשלהי פירקין בד"ה תנן התם כל החוצלות אבל נסרים משופין שאין בזה ד' תו לא דמי לדף של נחתומין אפ"ה פלוגי ר"מ ור"י אי חיישינן לגזירת כלים או לא כצ"ל:

אלא דלפ"ז קשיא איפכא א"כ אמאי קו"ל כרב בהא דסבכה בחיצון ות"ל דר"י פלגי עליה וקו"ל רב ור"י הלכה כר"י וכן נראה מלשון הגמרא דמקשה מדר"י אמר רב ארדבי יוחנן והיינו ע"כ דממעשה בכל יום מקשה וא"כ היא גופא תקשה למאי דפרישית דמברייתות דלעיל ליכא סתירה לדר"י. והנראה לענ"ד בזה דר"י גופא דקאמר דברישא פלוגי בגזירת כלים לאו מסבבא דנפשיה מוקי לה בהכי דמה"ת נאמר דר"מ ור"י פלוגי בגזירת תקרה ופלוגי נמי בגזירת כלים אלא ע"כ דעיקר מימרא דר"י משום דהוי קשיא ליה איפלוגי בתרתוי ל"ל ולא נוחא ליה לאוקמי כדמשנינן הכא ור"מ הוא דקאמר ליה לר"י משום דמשמע ליה שינויא דחיקא או משום דר"י ס"ל כשמואל דלדידיה ליכא לשנויי הכי. נמצא דלפ"ז דלמאי דמסקינן בגמרא דהא דפלוגי בתרתוי היינו חלד בגזירת תקרה וחלד בבטולי תקרה כסתמא דתלמודא דמוקי ליה הכי א"כ ממילא דאין צריך לאוקימתא דר"י לומר דפלוגי בגזירת כלים ובנסרים משופין דוקא כיון דבלא"ה איכא לאוקמי הנך תרתוי פלוגתא בחד גוונא כדמוקי לה סתמא דתלמודא כנ"ל נכון ודו"ק:

במשנה המקרה סוכתו בשפודין כו' ופרש"י כמו שאנו עושין שמשדרין כלונסות תחלה בסבך ונותנין פסל עליהו עכ"ל. נראה דכוונת רש"י בזה ליישב הא דקתני המקרה סוכתו משמע דאיירי בענין זה שלא הניח השפודין לשם סבך אלא לשם קירוי בעלמא כדי ליתן הסבך עליהן. אלא דלענ"ד אכתי עיקר לשון רש"י אינו מדויק דמה שכתב כמו שאנו עושין וכתב ג"כ ונותנין פסל עליהן משמע דאיירי מתני' אפילו בכה"ג שמשבך הפסל על כל הסוכה עד שמתבסבן השפודין לגמרי כמו שאנו עושין. א"כ לפ"ז קשה הא דקתני במתני' אם יש ריוח ביניהן כמותן כשירה דמשמע שאם השפודין מרובין על ריוח שביניהן פסול והא ודאי ליתא לא מיבעיא לשיטת התוס' שכתבו לעיל בסוגיא דעושה סוכתו תחת האילן יכן בד"ה פירם עליה סדין להיכא שהסבך הכשר לחוד צלתה מרובה מחמתה תו לא מופסלי ע"י סבך פסול שעליה או תחתיה וא"כ פשיטא דאין פסול בשפודין כה"ג כיון שהסבך כשר שעליהן צלתה מרובה אלא דאפילו לשיטת רש"י שכתב לעיל בפירם סדין תחתיה מפני הנשר דפסול משום דלהא מפסיק בינו יבין הסוכה מ"מ היינו דוקא כשיש באותו סבך פסול שיעור ד' טפחים כשיעור פסול סוכה באמצע יפסול כל הסוכה משא"כ היכא דליכא ד' אין טעם לפסול כל הסוכה. ועוד נראה דאפילו לישב תחת השפודין בעצמם נמי מותר דסתם שפודין אין בכל אחד מהם שיעור אהל ולא שייך נמי לומר דמצטרפין כל השפודין לשיעור פסול דלא אמרינן לבד להחמיר. וא"כ לפ"ז ודאי אין לפסול בשפודין דמתני' אם הסבך כשר שעליהן צלתה מרובה מחמתה כמו שאנו עושין לכך נראה דמ"ש רש"י כמו שאנו עושין ימסיים בה ונותנין פסל עליהן לאו לעיקר דינא דמתני' כתב כן אלא לדגומא בעלמא ליישב לשון המקרה כדפרישית דכוונתו שלא הניח השפודין לשם סבך מ"מ קושטא דמילתא לא איירי מתניתין בענין זה שמשבך בסבך כשר על השפודין בענין שצ' הכשר לחוד מרובה על חמתה אלא כה"ג דאוקמוה בגמרא דאיירי במעדיף או אם היו נתונים שתי נותנין ערב. נמצא דלפ"ז הא גופא קמ"ל במתני' מפני שצריך שיהיה הפסל הכשר מרובה קצת מצ' השפודין דבענין זה ודאי סבך הכשר צלתה מרובה מחמתה. אלא דלפ"ז למאי דמשמע לקמן מפרש"י ושיטת התוס' דלגירסת רש"י ממאי דקו"ל כר"פ דפרון כעומד מותר תו לא צריך לאוקמא במעדיף ואפילו בנכנס ויוצא לא צריך אלא כמותן דקתני במתני' היינו כפשטה שמינח סבך כשר בין הפסלים ממש בשוה להם. וא"כ לפ"ז אין השפודין מונחין להניח על הסבך שביניהן אלא למלאות הסבך וא"כ אכתי קשה לשון המקרה סוכתו דקתני לפי דקדוקו של רש"י ועיין מ"ש הריטב"א ז"ל בחידושיו בלשון המקרה ועיין עוד בסמוך מה שאבאר בעיקר אוקימתא דמתני' אליבא דהלכתא ודו"ק:

בגמרא לימא תיחא תיובתא דרב הונא בריה דרב יהושע דאתמר פרון כעומד כו' ופרש"י לענין מחצית שבת אתמר ויש להקדק דא"כ מאי מקשה ממחצית שבת דמתני' דהכא דהא מסקינן התם בעירובין להדיא דטעמא דר"ה בריה דרב יהושע היינו משום דהכי אנמריה רחמנא למשה גדור רובא וא"כ אטו כוליה בחדא מתתא מחתיניהו דשפיר מצי למימר דוקא לענין מחצית שבת אנמריה רחמנא למשה הכי משא"כ הכא לענין סבך שאין הדבר תלוי אלא לענין הצ' בלבד לעולם דבמחצה על מחצה נמי סגי ויתע שכן הוא שצריך לחלק בין שבת לסוכה דהא לקמן בפרק הישן (סוכה דף כ"ב ע"ב) רמי הש"ס מתני' אהדדי דבריש מבילתין תנינן שחמתה מרובה מצלתה פסולה משמע דכי הדדי כשירה ובפרק הישן שם תנינן צלתה מרובה מחמתה כשרה הא כי הדדי פסולה ומשני הש"ס כאן מלמעלה כאן מלמטה וא"כ משמע להדיא דפרון כעומד אסור לענין סוכה כמו שפירש רש"י שם דכיון דלמעלה כי הדדי ניניהו יבגוונא דמתניתין דקתני אם יש ריוח ביניהם כמותן מסתמא למטה החמה מרובה וא"כ אין זה ענין למחצית שבת כלל. מיהו לפרש"י בפרק הישן דלקמן א"ש דדוקא התם שאין שם סבך פסול כלל אלא סבך כשר לבד אלא מטעם חמתה מרובה איתנין עלה ומש"ה היכא דכי הדדי ניניהו פסולה כיון שע"י האויר הוא למטה חמתה מרובה משא"כ הכא במשנתינו שאין שם אויר כלל שהרי מילא הריוח בין השפודין בסבך כשר תו לא שייך ה"ט דלקמן. אלא דאכתי קשה לפי ר"ת דהתם דהא דמשנינן כאן מלמעלה כאן מלמטה כדשמומד מלמעלה והן בשוה האויר כמו הסבך כשר כמתניתין דפרק הישן דאיירי בהכי וא"כ ר"ה בריה דר"י דאית ליה פרון כעומד אסור היאך מתרן מתניתין דריש מבילתין דלא תיקשה אמתני' דפרק הישן אלא על כרחן צריך לחלק בין מחצית שבת לסוכה ואם כן לא מקשי הש"ס הכא מיירי. ועוד דבלא"ה משמע דפלוגתא דר"פ ור"ה בריה דר"י לאו ככל הדינים שבתורה פלוגי דהא בפרק ב' דחולין לענין שחיטה פלוגי רב ורב כהנא אי מחצה על מחצה כרוב או אינו כרוב ומסקינן התם בגמרא דפלוגתא דרב ורב כהנא לענין פסח אתמר אבל שחיטה לכ"ע הוה כרוב א"כ תיקשי להלכתא אהלכתא דהא לענין פרון כעומד מסקינן בפ"ק דעירובין דהוה כרוב אע"כ דלא בכל גוויי איירי פלוגתא דר"ה ור"פ:

אחר זה ראיתי שהתוס' שם בפ"ב דחולין הרגישו בזה דקשיא הלכתא דהתם אהלכתא דעירובין ויתרצו שם דיש לחלק בין איסור וטומאה למחצית שבת ע"ש. וא"כ לפ"ז לא הוה מקשי הש"ס הכא מידי דכיון דסוף סוף הך פלוגתא דר"פ ור"ה לאו כלל גמור הוא אלא היכא דאיתמר אתמר א"כ נראה דמילתא דפשיטא היא ויש לחלק בין מחצית שבת דהתם דפלוגי בה ר"פ ור"ה היינו דאיסור סקילה הוא ומש"ה סובר ר"ה דפרון כעומד אסור ואף על גב דעיקר פלוגתייהו התם באיסור טלטול בבקעה שהיא כרמלית דליכא אלא איסורא דרבנן איירי מ"מ כיון דמסיק הש"ס התם בטעם פלוגתייהו דמ"ם הכי

אנמריה רחמנא למשה גדור רובא ומ"ם לא תשייר רובא משמע להדיא דעיקר פלוגתייהו איירי נמי מדאורייתא וגם לענין רשות היחיד שיש בו פרון כעומד. מיהו פלוגי נמי דדרבנן כיון דעיקר איסור שבת מדאורייתא איסור סקילה היא וכל דתיקון רבנן בעין דאורייתא תיקון משא"כ בסוכה דאינו אלא איסור עשה לעולם אימא לך דמודה ר"ה דפרון כעומד מותר דככה"ג מסיק הש"ס לקמן לענין מחצית תלויה דיש לחלק בכה"ג בין איסור שבת לסוכה כיון דאיסור שבת בסקילה מש"ה מחמרי' אפילו באיסור דרבנן טפי מבסוכה אף על גב דהוי דאורייתא. מיהו מלשון רש"י בפרק השנוחט משמע קצת דלפי האמת פלוגתא דמחצה על מחצה איירי בכל הדינים שבתורה ולקמן בסמוך אבאר מה שנראה לענ"ד בזה ודו"ק:

בתוס' בד"ה פרון כעומד כו' אף על גב דשמא אינן שונים כו' תיפוק ליה משום דבלא"ה הוא אסור מספק משום דשמא שייר רובא עכ"ל. וכוונתם מבואר דודאי למ"ד פרון כעומד מותר והיינו כדמסיק דאנמריה רחמנא למשה לא תשייר רובא א"ש דכיון דא"ל לצמצם א"כ כי אנמר'י רחמנא דלא לשיייר רובא הינו דלעולם אינו איסור אלא כשיודע בודאי ודומה לו ששייר רובא אבל מספק מותר משא"כ למ"ד פרון כעומד אסור ומסיק דהכי אנמר'י רחמנא למשה גדור רובא בהא קשיא להו שפיר ותיפוק ליה דאפילו הוה אנמר'יה רחמנא למשה גדור מחצה נמי הוה אסור כיון דא"ל לצמצם דשמא שייר רובא כן נ"ל בכוונת התוס' ואפשר שלא כיון ג"כ המהרש"א אלא שקייר במילין:

מיהו לולי שיטת רש"י ותוספות היה נ"ל לפ' הסוגיא בענין אחר שמתוך כך יתישבו כמעט כל קושיות התוס' שהקשו בזה הסוגיא ומכללן יבואר דמה שכתוב בתחילת הדיבור דמכאן יש להוכיח דהלכה כר"י דאפשר לצמצם ג"כ אינו מוכרח והיינו למאי דפרישית בסמוך שאין סבבא לומר דהא דפלוגי ר"פ ור"ה מ"ם הכי אנמר'י למשה גדור רובא ומ"ם לא תשייר רובא אין זו מחלוקת במציאות ומ"ם הכי הוה מעשה ומ"ם הכי הוה מעשה דא"כ אין זו אלא דברי נביאות מלבד מה דפרישית דא"כ לא הוה מקשה הש"ס מידי ממחצית דשבת אסבך דסוכה כיון דיש לחלק ביניהם מסבבא ומגמרא ואפילו אם ת"ל דמאי לגמרי להדדי כמ"ש הר"ן ז"ל ואפ"ה הא קו"ל דאין למדין קו"ו מהלכה וכ"ש בבנין אב כדפרישית בכמה דוכתי וכ"ש הכא דאיכא למיפרך טובא כדמשמע לקמן בסוגיא דמחצית תלויה ומכל זה היה נ"ל דפלוגתא דרב הונא בריה דר"י ור"פ היינו במאי שנחלקו הפוסקים בהא דקו"ל כל ספיקא דאורייתא לחומרא אי הוה מדאורייתא או מדרבנן דלרש"י ותוס' וסייעתם הוה דאורייתא ולהרמב"ם וסייעתו הוה דרבנן. א"כ לפ"ז מצינו למימר דר"פ ור"ה נמי בהא פלוגי דר"פ דסבב פרון כעומד מותר היינו משום דס"ל דספק דאורייתא מן התורה לקולא ואע"ג דאסור מדרבנן לכ"ע אפ"ה כיון דטריחי מלתא טובא לא מיבעיא למי' א"א אלא לצמצם אלא אפילו למ"ד אפשר לצמצם מ"מ הדעת נותנת דהוה טירחא טובא ומש"ה לא החמירו רבנן שצטרך למדוד. וא"כ מה"ט גופא מותר לר"פ אפילו אי ס"ל א"א לצמצם. אבל ר"ה בריה דר"י סבב דספק דאורייתא להחמיר היינו מן התורה ממש. וא"כ לפ"ז בעיקר דין שבת לענין רשות היחיד ממש שהוא מדאורייתא ס"ל לחומרא ומש"ה אסור נמי אפילו בעיקר דכרמלית משום דקו"ל כל דתקון רבנן בעין דאורייתא תקון אע"ג דקו"ל ספיקא דרבנן לקולא אפ"ה אשכחן כמה דוכתי שהחמירו וכ"ש הכא דעיקר שבת איסור סקילה הוא וכ"ש הכא דאפשר בדיקה ע"י מדידה למ"ד אפשר לצמצם וכ"ש למ"ד א"א לצמצם דיש להחמיר דשמא שייר רובא ולפ"ז ממילא דנתיישב ג"כ הך סוגיא דעירובין דף ה' דאיצטריך רב אשי לומר ספק דבריהם להקל דאי הוה ספיקא דאורייתא הוה אסור לר"ה ברי' דר"י דלא שני בין חד ספיקא לקולא לתרי ספיקי:

ועוד נ"ל דהא כי הוכי דלא תיקשי הלכתא דעירובין דפרון כעומד דמותר אהלכתא דריש פרק ב' דחולין דקו"ל דלכ"ע מחצה על מחצה כרוב ע"כ היינו כדפרישית דהא דקו"ל פרון כעומד מותר היינו למאי דס"ל לר"פ דספק דאורייתא להחמיר אינו אלא מדרבנן ומש"ה קו"ל כוונתו בכרמלית דוקא דאינו אלא מדרבנן. וכן נ"ל מדקדוק לשון הרמב"ם ז"ל בהלכות שבת:

והדבר ידוע דעיקר מחלוקת הפוסקים בענין ספיקא דאורייתא אי הוה מדאורייתא או מדרבנן היינו דוקא דבליכא חזקה דאיסור אבל היכא דליכא חזקה כ"ע מויר וא"כ לענין שחיטה דקו"ל בהמה בחייה בחזקת איסו' עומדת עד שיוודע לך במה נשחטה. א"כ ממילא דבמחצה על מחצה שחיטה פסולה שהרי לא נודע במה נשחטה. וא"כ לפ"ז שפיר מצינו למימר בסוגיא דשמעתין דהא דמקשה מעיקרא לימא תהוי תיובתא אדר"ה בריה דרב יהושע אע"ג דלמאי דפרישית אפשר דר"פ נמי מודה דפרון כעומד אסור דדוקא באיסור כרמלית דרבנן מיקל (וכן נ"ל דקדק מלשון הרמב"ם ז"ל דלא שייך הך מלתא דפרון כעומד לענין רה"י ממש ולא הביאו אלא לענין כרמלית) משא"כ הכא בסוכה דאיסור דאורייתא הוא יש להחמיר מיהת מדרבנן. אלא כיון דלר"פ לא פסיקא להמקשה הך סבבא כ"כ מש"ה נוחא ליה להקשות על ר"ה בריה דרב יהושע מכח כ"ש מדרבנן לדארייתא. ועוד דבסוכה תליא בצ' משמע דבעי שיהיה צלתה מרובה משא"כ למסקנא דמוקמינן מתני' בנכנס ויוצא או במעדיף כו' ממילא מצ"ל לר"פ נמי מפרשינן הכי וכדמשמע בסוגיא דעירובין דלא קו"ל כוונתה אלא באיסור כרמלית דרבנן לא באיסור דאורייתא כדמשמע שם מלשון הסוגיא דקאמר תיובתא והלכתא ע"ש והיינו משום דהך ברייתא דפנות הללו שריבה בהן פתחים דמוקבינן מינה תיובתא משמע דלענין רה"י גמור איירי ודו"ק היטב:

בד"ה הא אפשר לצמצם כו' מיהו קשה להאי פירושא דאין דומה שיתבטל סבך כשר בפסול כו' כמו שפירש בקונטרם כשחבטן דלעיל כו' עכ"ל. לכאורה לא ידענא מאי קשיא להו שהרי לעיל בהעושה סוכתו תחת אילן כתבו התוס' להדיא כל שסבך הכשר לחוד צילתה מרובה תו לא מופסיל מחמת צירוף סבך פסול והא דמוקי לעיל כשחבטן היינו כשסבך הכשר אין צילתה מרובה אלא ע"י צירוף העליון וכן הבינו תוס' לעיל בשיטת רש"י. א"כ לפ"ז אין מקום לקושייתם כאן דהא בהאי דהכא כיון דמוקמינן לה בנכנס ויוצא או במעדיף א"כ לפ"ז יש בסבך הכשר לחוד צלתה מרובה א"כ אין אנו צריכין לבטל סבך פסול בכה"ג. ונראה דהתוס' דהכא ס"ל כשיטת ראב"ה וראב"ן שכתבו לעיל היכא שסבך הפסול כנגד סבך הכשר הפסול מבטל הכשר אם לא כשחבטן וכדמוקי. א"כ לפ"ז הוי מקשה הכא שפיר והיינו נמי כדפרישית לעיל דרש"י נמי ס"ל כאותן הפוסקים אלא שכבר כתבתי לעיל דלאותן הפוסקים נמי היינו דוקא כשהפסול העליון ע"ג סבך הכשר דא"כ עיקר הצ' בא מן הפסול שהעליון גורם הצ' משא"כ הכא דלהיפך הוא שהסבך העליון הוא כשר שהרי מונחין על השפודין וא"כ הרי זו דומה להא דתנינן לעיל פירם סדין תחתיה מפני הנשר שכתב רש"י להדיא דלא מופסיל אלא משום שאהל מפסיק ביניהם. א"כ לפ"ז לא שייך הכא האי טעמא כדפרישית במשנתינו א"כ לא שייך הכא ביטול אלא כיון שהכשר צלתה מרובה מש"ה כשירה וכ"ש דלא קשה מידי לפר"ת דלעיל בד"ה פירם עליה סדין ולענ"ד צ"ע ליישב דברי תוס' כאן ודו"ק:

בא"ד וניחא לפי גרסתו דלא קיימא השתא רבי אמי ורבא כו' אבל לגירסת הקונטרם כו' והיינו דלא כהלכתא. לכאורה בלא"ה הוה מצ' התוס' לאקשווי שאין סבבא לומר דר' אמי ורבא באין לתרן מילתא דר"ה בריה דרב יהושע דתלמודו דרבא הוה כ"ש ר' אמי שהיה מאמוראי קדמאי. מיהו למאי דפרישית

אחי שפיר אפילו לגירסת הקונטרס כיון דלוקשטא דמילתא מצו למימר דבסוכה דהוה מדאורייתא ויש לה ם: כן חזקת שאינו מסוככת קודם שנתן עליה כל הסכך ומש"ה יש לאסור בפרון כעומד לכ"ע ובעי' דוקא מעדיף לרבי אחי ולרבא אם היו נתונים שתי נותנן ערב כנ"ל נכון לעולם שכבר כתבתי דמפירוש רש"י בפ"ב דחולין משמע דהך מילתא דמחצה על מחצה בכל גווני איתמר אבל באמת שפירשו תמוה בזה דהא ודאי שאני שחיטה דקיי"ל בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ובלא"ה א"ש הא דמקשה התם לענין פסח מ"ט דרב משום דכיון דמחצה על מחצה דטמאים הוה כרוב י"ל דאידחו כולם לפסח שני כדמשמע לישנא דמתניתין דפסחים דף ע"ט לאין סברא לומר שהללו יעשו לעצמן והללו יעשו לעצמן אי לאו דיליף לה מקרא דאיש איש כנ"ל ואין להאריך כאן יותר ודו"ק:

בד"ה בארובה ושתי כרעים כו' סוגיא דשמעתין כר' נחמיה כו' עד סוף הדיבור. נראה שדבריהם בזה על עיקר מימרא דר"ח אמתני' דמטה מטמאת חבילה גופא משא"כ לענין מתניתין דסוכה שפיר מ"ל דאייירי אפילו לרבנן דאף על גב דהשתא לא מטמאו מכל מקום כיון דראוי לטמא אם תקנה למיסב עלה אין לסכך בה מה שאין כן בבלאי כלים דלא חזי למידי כנ"ל וק"ל:

דף טז.

במשנה המשלשל דפנות מלמעלה למטה אם גבוה מן הארץ ג' טפחים פסולה ופירש"י דהיינו כדי שזוקר הגדי בבת אחת דאמרן פסולה עכ"ל. וכוונתו מבואר דהיינו מאי דפשיטא לן בעלמא דבקיעת גדיים מבטלין מתורת לבד ואמרינן נמי בפרק הזורק היבא דאיבא בקיעת גדיים לא אמרינן גוד אחית. אלא דלפ"ז קשיא לי דלמאי דמשמע בשמעתין דלרבנן דקיי"ל כוותיהוה לשיטת רוב הפוסקים מחינה תלויה לא מהני לא בשבת ולא בסוכה. א"כ לפ"ז בטלה לה תורת גוד אחית לגמרי דאי בפחות מנ' דלא שייכא בקיעת גדיים אין אנו צריכין לגוד אחית ולעיל בריש פירקין ובכולה תלמודא משמע בפשיטות דגוד אחית הוי הלכה למשה מסיני. תו קשיא לי מ"ם מאכסדרה דבקעה דמשמע לקמן דלכ"ע אמרינן פי תקרה יורד וסותם במחינה אחת או כבולן כמו שאבאר לקמן ואמאי לא חיישינן לבקיעת גדיים ונראה לפענ"ד ליישב חדא מנן חדא דעיקר גוד אחית דהוי הלכה למשה מסיני היינו לענין פי תקרה דיוורד וסותם וכן משמע להדיא לעיל ד' ז' ע"ב בתוספת ד"ה לגוד ע"ש. וא"כ לפ"ז לא חיישינן לבקיעת גדיים לכ"ע כיון דהלכה למשה מסיני הוה וטעמא נמי איבא דכיון שאין שם מחיצת כלל אלא שאנו אומרים דע"י פי תקרה לבד הוי ליה כאילו כולה סתום עד למטה מש"ה לא שייך לומר דבקיעת גדיים מבטלי להך מחינה משא"כ במחינה תלויה בשמעתין דלא שייך פי תקרה אלא שאנו רוצים להתיר ע"י אותה מחינה תלויה עצמה מש"ה שפיר ס"ל לרבנן דבקיעת גדיים מבטלי להן מחינה והוי כמאן דליתא ואע"ג דבפ' הזורק (שבת ד' ק"א) משמע דמחינה תלויה דהכא היינו נמי מטעם גוד אחית נראה דהיינו דוקא אליבא דר' יוסי וברי' יהודא דהתם דלא חייש לבקיעת גדיים משא"כ לרבנן הא מסקינן התם דמהאי טעמא גופא סברי דאין מחיצות תלויה מתרת אלא במים משום דבקיעת גדיים מבטלין המחיצה ולמיהו לא מתוקמי הלכה למשה מסיני דגוד אחית אלא לפי תקרה לחוד וכדפרישית כנ"ל נכון אבל אי אפשר דלרבנן איתיא הילכתא דגוד אחית למחינה תלוי' במים דהא ודאי ליתא דלכאורה במים לא שייך איסור דאורייתא בין לענין שבת ובין לענין סוכה. (אלא דבירושלמי דשמעתין מבואר להדיא דמחינה תלויה ופי תקרה הם ענין אי' ממש ע"ש ונ"ע:

שם מלמטה למעלה אם גבוה יו"ד טפחים כשרה. נראה מבואר דטעמא דמלתא להכשיר בכה"ג אע"ג שהדפנות רחוקים מן הסכך יותר מנ' טפחים אפ"ה כשרה משום דאמרינן גוד אסיק מחיצתא דהוי נמי הלכה למשה מסיני וכבר כתבתי לעיל דף ד' ע"ב גבי עגן ד' קונדיסין דמכאן סתירה על מה שכתב הר"ן ז"ל שם דלשיטת הר"ף קושייתו אע"ג דגבי שבת אמרי' גוד אסיק אפ"ה לגבי סוכה לא אמרינן הכי ולמאי דפרישית ודאי שייך נמי גבי סוכה גוד אסיק כגונא דמתני' דהכא אם לא שנאמר דהר"ן ז"ל סובר דהאי דהכא לאו מטעמא דגוד אסיק הוה אלא משום דאמרי' חבוט רמי דה"ל כאילו הסכך מונח על הדפנות ממש כדמשמע לקמן בפ' הישן ושם יבואר:

בתוספות בד"ה בין מלמטה כו' ולא יתכן דא"כ היינו כותל שביניהם כו' עכ"ל. ולענ"ד משום הא לא איריא דאיבא למימר דלרבנן לא מהני כותל שביניהם משום דלאו להכי עבידא מש"ה מצרכו שיעשה מחינה תלויה לשם כך כדמפלגנין בכה"ג לקמן לענין פי תקרה ובדוכתי טובא ואפשר דלא משמע להו להתוספת לחלק בהך סברא לענין מחינה תלויה דאם כן מה"ט הוי מצו הש"ם למימר בסמוך דלא ר"י ס"ל כר"י דהא בעובדא דר"י לשם כך נעשה וק"ל:

דף טז:

בגמ' ולא היא לא רבי יהודה כו' אבל שבת דאיסור סקילה לא ופירש"י דכיון דאיסור סקילה הוה במלאכה דאורייתא מחמירין אפילו במידי דרבנן דאית בה עכ"ל. ולכאורה יש לדקדק דלענין מחינה תלויה בשמעתין לא אשכח צד איסור סקילה דאורייתא אפילו למ"ד דמחינה תלויה לא מיקרי מחינה לענין שיהא רה"י גמורה אפ"ה הזורק מר"ה לתוכו פטור דנהי דרה"י לא הוי דבקיעת גדיים מבטלין המחיצה מכל מקום ר"ה נמי לא הוי בשביל כך אלא כרמלית בעלמא הוה דליבא אלא איסור דרבנן ואפשר דאכתי משכחת לה שפיר דהוי ר"ה כגון שהמחינה תלויה גבוה' מאד מן הארץ כגון בגשרים המפולשין דס"פ כל גנות בענין שדרך הרבים עוברת באתו פילוש וא"כ למאן דלית ליה גוד אחית היבא דאיבא בקיעת גדיים דמבטל המחיצה הדר הוי"ל רה"ר גמורה. ועפ"ז יש ליישב קצת מה שהקשיתי לעיל בדף הקודם דלענין פרון כעומד לא משמע ליה להש"ס לחלק בין שבת דאיסור סקילה לסוכה כדמפלגנין הכא ולמאי דפרישית א"ש דלא שייך לומר כן אלא בכה"ג דהכא דאפשר דבאותו ענין עצמו יוכל לבא לידי איסור סקילה משא"כ לעיל נראה דלא שייך איסור סקילה בכה"ג אפי' פרון מרובה על העומד מה"ט נופא נהי דרה"י לא הוי רה"ר נמי לא הוי אלא כרמלית כנ"ל ועדיין צ"ע דווק היתב:

שם וא"ת מעשה שנעשה בציפורי כו' לא ע"פ ר' יוסי אלא ע"פ ר' ישמעאל ברי". ולכאורה יש לתמוה מאי דוחקיה למימר הכי לעשות מחלוקת חדשה בין רבי יוסי ובין רבי יהודא ורבי ישמעאל ברי"י ולמה לא נאמר בפשיטות דמעשה בציפורי ע"פ רבי יוסי נעשה וס"ל לגמרי כר". ויש ליישב דלענין דינא איתמר והיינו לשיטת הסוברים דקיי"ל הלכה כר"י דנימוקו עמו אפי' לגבי סתם משנה כמו שהביא הרא"ש ז"ל בשמעתין לפ"ז א"ש דלא ניחא ליה לסתמא דתלמודא לפסוק הלכה במחינה תלויה דמותרת בהאי דעירובין:

מידו לשיטת החולקים קשה ונראה לי ליישב משום דפשיטא ליה לתלמודא דר' יוסי מחמיר בשבת אפי' באיסור דרבנן יותר מבסוכה דאורייתא דהא בסוכה דאורייתא משמע דלכ"ע במחינה שלישית או רביעית סני אפילו בטפח ואילו גבי לחי למבוי שאינה אלא מדרבנן אפ"ה אשכחן לר' יוסי בספ"ק דעירובין דבעינן לחי של ג"ט ולא סגי ליה בטפח כנ"ל:

בתוספות ד"ה פרסו ס"ד כו' דמחינה בלא גג לאו אהל הוה כו' כן פי' בקונטרס כו' עד סוף הדיבור. ולכאורה יש לתמוה במאי נחלקו אבות העולם בזה אי שייך איסור אהל במחינה לבד או לא ותפוק ליה דאפילו אי לא שייך איסור אהל אפ"ה שייך ביה איסור בין דהא אהל גופא לא אשכחן לה דהוה מלאכה בפ"ע דהא לא חשיב לה בל"ט מלאכות וע"כ דתולדה דבונה הוה וא"כ איסור בנין לעולם חמור מאיסור אהל לכך נראה דעיקר כוונת רש"י במ"ש בכמה דוכתי דמחינה בלא גג לאו אהל הוה היינו משום דעיקר החילוק שבין בנין לאהל היינו דלשון בנין שייך בבנין קבוע שמתקיים לימים רבים משא"כ אהל לגבי בנין הוי בנין עראי אלא דאפ"ה חייב משום תולדה דבונה כיון שדרך אהל בכך ועוד יש חילוק אחר ביניהם דלשון אהל היינו מלמעלה שמההיל על האדס ועיקר עשייתו לכך משא"כ בנין שעיקר בנין היינו במחינית. וא"כ לפ"ז מצינו למימר דיפה כתב רש"י כאן ובכמה דוכתי דאין איסור במחינית עראי במחינית בלא אהל כגון פריסת סדינא דהכא וכה"ג בהך דפרק כל גנות דא"ל שמואל נגידו לי גלימא דכל הנך מחיצות של סדינים אין דרך בנין בכך ועוד דלא נעשו כלל לשם קיום אלא לפי שעה דרך עראי בעלמא וכיון דאיבא תרתו לגריעותא מש"ה מותר משא"כ באהל שעיקר עשייתו וחויבו אינו אלא דרך עראי לגבי בנין ומש"ה אסור בכל ענין אפילו לא עביד אלא לצניעותא בעלמא דאכתי אסור מדרבנן כמו כל בנין מן הצד או כלאחר יד דאסורים מדרבנן כיון דליבא אלא חדא לגריעותא. נמצא דלפ"ז הך סוגיא דפקק החלון הוי מצו רש"י לפרש אפילו בחלון שבמחינה כיון דפקק זה של החלון הוי דרך בנין ממש כדמשמע שם כל הסוגיא וכן משמע להדיא שם בפרש"י בהך דהכל מודים גופא ע"ש אלא משום דרבה בב"ח דאמר משמיה דר"י הכל מודים שאין עושין אהל עראי קאי אפלטנא דר"א ורבנן בהך דפקק החלון גופא ונקיט לה ר"י בלשון אהל א"כ ע"כ בפקק החלון נמי איירי מלמעלה דשייך ביה לשון אהל ור"י גופא נמי נקיט לה באהל דוקא דהוי מלתא דפסיקא דאפילו לצניעותא בעלמא אסור כן י"ל בכוונת רש"י אף לפי הנהות מהרש"ל בסוף פ' כל הכלים בהך דפקק החלון שהנה בלשון רש"י דהוי למעלה בגג ולא מן הצד ונראה דעיקר הנהגתו ינא לו ממה דמשמע להו להתוספות בשיטת רש". מיהו למאי דפרישית אין צורך להניה כלל בלשון רש"י אלא דברי רש"י מתפרשים כפשטן דאיסור פקק החלון היינו משום בנין ממש כיון דדבר קבוע הוה וכדפרישית כן י"ל דווק היתב. ובפרק כל הכלים הארכתי יותר וע"ש בספר מגיני שלמה למורי זקוני ז"ל:

בא"ד ובפרק כיצד משתתפין גרם בקונטרס כמו שכתוב בספרים כו' עכ"ל. כך היה כתוב בגירסתם לפי רש"י אבל הר"ן ז"ל העיד שראה דרש"י בפרק כיצד משתתפין ג"כ מחק מן הספרים האי דהכל מודים וגרם נמי כי הכא. ומה שהקשו התוספת עוד מהך דפרק מי שהוציאוהו ממילא נתיישב לפי מ"ש בסמוך דרש"י גופא מודה דבמחינה בלא אהל בדרך עראי נהי דלא שייך ביה איסור אהל שייך ביה איסור בנין במה שדרכו בכך וא"כ לענין דופן סוכה דבלא"ה לא הוי אלא בנין עראי להכשיר הסוכה מש"ה אסרי' לה התם משום בנין עראי כן י"ל:

בגמרא מה"ד חד לבדו אמרי' תרי לבדו לא אמרי'. הקשו בתוספת דהא נמי פשיטא דמכשרינן לעיל קנה קנה פחות מנ' ותיצטו דחוקח ולענ"ד נראה דודאי היבא שכל הלבדוין בענין א' לא שייך לחלק בין חד לתרי ואפי' טובא כיון שדרך מחינה בכך לעשות מחינה של קנים או של חבלים בשיירה משא"כ בהך מחצלת דאבימי שהלבדוין הן בשני עננייטם א' למטה וא' למעלה והנך אינן בטעם א' דלבדו דלמטה היינו משום דכל פחות מנ' כארעא סמיכתא דמי ולבדו של מעלה הוה מענין אחר כגוונא דגוד אסיק או חבוט רמי ומש"ה הוי ס"ד דלא אמרי' לבדו דכי האי גוונא אמרי' נמי בפ"ק דעירובין לענין חבוט ולבדו ע"ש כן י"ל:

דף יז.

במשנה הרחיק את הסיכוך פסולה כו' ופירש"י מכאן אני אומר ומפרש הא דאמרינן כו' אמרי' דופן עקומה כו' היינו דחשבינן לסכך כו' ואינו מפרש כו' עד סוף הדיבור. ונראה דמה שהוצרך רש"י ז"ל להביא ראיה על פירושו בזה אע"ג דבלאו הכי משמע דפשטא דמילתא הכי הוה דלשון דופן עקומה בכולהו בבי דמתני' היינו בענין זה דחשבי' לסכך הסמוך לדופן כאילו הוה מן הדופן אלא משום דלעיל בריש מכילתין דף ד' גבי הא דבנה אינטיבא בסוכה שגבוה למעלה מעשרים דמקשי' התם מאי קמ"ל דאמרינן דופן עקומה היינו הך דמתתם הוי משמע לפום ריהטא כפירוש שני שכתב רש"י כאן כמ"ש שם המפרשים מש"ה אינטיריך רש"י לפרש כאן דע"כ אין לפרש כן דא"כ לענין אויר נמי ליתכשר כן י"ל וק"ל:

בגמרא אמר רבה כו' ואמינא להו אגא כו' סכך פסול נמי לא לפסול אלא בד' אמות דתנן בית שנפחת כו'. ולכאורה יש לתמוה דלמאי דלא אסיק אדעתיה השתא דטעמא דמתני' הוי משום דופן עקומה אלא משום דסכך פסול אפילו באמצע אינו פוסל אלא בד' אמות א"כ מאי קתני בכולהו בבי דמתני' דבכותל תליא מילתא דהכי משמע נמי בסיפא לישנא דהקיפוא וטפי הוי"ל למתני' בהדיא דסכך פסול פוסל בד' אמות דהוי משמע בין באמצע בין סמוך לכותל משא"כ השתא לפי לשון המשנה משמע להדיא דבכותל תליא מלתא וע"כ היינו משום דופן עקומה ויש ליישב דלענין סכך פסול באמצע פוסל בד' אמות כל הסוכה ואפילו תחת הסכך הכשר דהא לקושטא דמילתא סכך פסול אינו פוסל באמצע בין בד' טפחים בין בד' אמות למר כדאית ליה אלא דוקא בענין שסכך הפסול מתחיל מדופן האמצעי עד נגד הפתח שכנגדו כמ"ש התוס' בד"ה אויר פוסל כו' דבכה"ג ודאי פסולה כל הסוכה אפילו תחת סכך הכשר שצדדים דהא ליבא אלא שתי דפנות לכל צד משא"כ היבא שסכך הכשר הוה סמוך לדופן האמצעי או שיש קצת מחינה רביעית בצד הפתח דבכה"ג ודאי הסכך הכשר נשאר בהכשר כיון שיש לו ג' דפנות מש"ה קתני במתני' אם יש בין הכותל לסכך ובסיפא נמי לישנא דהקיפוא דבכה"ג ודאי פסולה כל הסוכה כיון שהפסול מקיף את הכשר מכל צד כן י"ל:

אדא דאכתי קשה דלמאי דלא אסיק אדעתיה השתא טעמא דדופן עקומה א"כ כל הני תלת בבי דמתני' ל"ל למתני' דהא לא שייך הך צריכותא דלעיל דמחינות להכי עבידי אלא לענין טעמא דדופן עקומה ונ"ע ליישב דווק. ועיינ מ"ש בזה לעיל בסוגיא דמסכתין בנסרים בלשון רש"י ז"ל:

דף יז:

בסורה אמרו כו' בנהרדעא מתני' כו' ורב אמר בין באמצע בין מן הצד בד' אמות. וכתבו הר"ן והריטב"א ז"ל בחידושיהם בשם הרמב"ן ז"ל דלהך לישנא אליבא דרב לא הוי דופן עקומה הל"מ דהא לא משכחת לה אלא לענין סוכה לחוד וכיון דלהאי לישנא אפי' באמצע פוסל בד' אמות וא"כ בסוכה נמי לא משכחת לה דופן עקומה ומכאן הכריע הרמב"ן ז"ל בשיטת הר"ף דהלכה כשמואל ע"ש ולענ"ד משום הא לא איריא דהא אכתי משכחת לה שפיר הלבכתא בדופן עקומה בסוכה גדולה ד' ויש בה סכך פסול מן הכותל והלאה וי"ו או זי"ין אמות ולפ"ז אי לאו טעמא דדופן עקומה הוי פסולה כל הסוכה אפילו תחת

הכשר ואף אם הסבך כשר מרובה על הפסול דהא איבא שיעור פסול ד' אמות משא"כ השתא דאמרי' הלבתא דדופן עקומה א"כ האי סבך פסול שסמוך לכותל עד ד' אמות אין עולה מן החשבון כיון דחשבין להנך ד' אמות כאילו הם מן הדופן ונתעקם וא"כ לא נשאר שיעור פסול ומש"ה לא מיפסל סבך הכשר ע"י כך עד שיהיה שיעור הסבך פסול בין הכל עד חזי"ת אמות דוקא כנ"ל ואפשר שזוהי נתכוון הר"ן ז"ל במה שכתב שחובך על הכרעת הרמב"ן ז"ל. ובזה נתיישב ג"כ דללישנא דנהרדעא דרב פוסל באמצע בד' אמות אפ"ה אין אנו צריכים לומר דלית להו הא דאמרי' לעיל דרב ושמואל דאמרי תרוייהו דמתני' משום דופן עקומה נגעו בה אלא דאליבא דנהרדעא נמי הוי הכי ומשכחת לה שפיר בסוכה גדולה י:כדפרישית וכיון דלקושטא דמילתא ע"כ פשטא דלישנא דמתניתין היינו משום דופן עקומה כדפרישית בסמוך מש"ה מודה רב דמשום דופן עקומה נגעו בה כנ"ל דו"ק:

שם תנן נתן עליה נסר כו' אלא לשמואל ואמאי מקשה לה הכא אלישנא דנהרדעא דוקא וחליבא דשמואל. ונראה לענ"ד ליישב דוחאי הך דנתן עליה נסר איבא לפרושי בכמה גוויי כדפרישית לעיל בסוגיא דמסככין בנסרים בלשון רש"י במשנה ובלשון הגמרא ע"ש דאדרבה לשון המשנה נתן עליה נסר משמע דכשירה דהתם היינו דוקא בנסר א' או שנים ללא שייד נזירת תקרה ככה"ג כמ"ש שם בטוב טעם. וא"כ לפ"ז מצינן למימר דהא דאמרי' סבך פסול פוסל באמצע בד' טפחים היינו דוקא בסבך פסול ממש שפסולה מן התורה משא"כ לענין נזירת תקרה שאינו אלא חששא בעלמא לכ"ע לא מופסלה אלא בד' אמות וא"כ לא שייד לאקשויי מידי אלא הכא דוקא ללישנא דנהרדעא דלרב סבך פסול באמצע אינו פוסל אלא בד' אמות ולפ"ז איצטריך לדחוקי בטעמא דמתני' דמשמע דמשום דופן עקומה נגעו בה בדחוקי כמ"ש בסמוך בשם הרמב"ן והר"ן והריטב"א ז"ל וקשיא לן מאי דוחקיה דרב למימר הכי מנ"ל הא מילתא דבאמצע פוסל בד' אמות דוקא אלא ע"כ דדייק לה מלישנא דמתני' דלעיל ממאי דקתני נתן עליה נסר שהוא רחב ד' כשירה בע"כ מפרש לה רב דמשום דלא מיפסול בד' טפחים וכיון דאפיקתה מד' טפחים מוקמי לה אד' אמות דוקא דהוי מקום חשוב טובא כדאשכחן בכמה דוכתי. וא"כ ע"כ לא משמע ליה לרב כלל לאוקמי הך דנתן עליה נסר בענין אחר בהנך גוויי שכתבתי לעיל בסוגיא דמסככין בנסרים והיינו מהטעם שכתבתי שם וא"כ מקשה הכא שפיר מהך מתני' דנתן עליה נסר עליה דשמואל דלית לן למימר דרב ושמואל פליגי נמי בהנך סברות שכתבתי שם ומש"ה הוצרך הש"ס לאוקמא אליבא דשמואל מן הצד ומשום דופן עקומה כדאמר נמי שמואל בהדיא לעיל בלישנא קמא דטעמא דמתני' משום דופן עקומה כן נ"ל נכון דו"ק:

דף יח.

בגמרא מ"ט דמ"ד אין לבזר באמצע דתנן ארובה שבבית ובה פותח טפח טומאה בבית כולו טמא מה שכנגד ארובה טהור כו'. הך בבא דטומאה בבית כולו טמא לא נמצא בכל המשניות שלנו וכן נראה ג"כ מלשון התוס' בשמעתין שכתבו דבסיפא גרסינן כי רישא כו' אלמא דלא גרסינן להך בבא נמי ברישא. אלא שחבדושי הריטב"א הביא גירסא אחרת דגרסינן בין ברישא ובין בסיפא הך בבא דכולו טמא ומש"ה מפרש דלהך גירסא הא דמדייק בשמעתין דאין לבזר באמצע היינו בבבא דסיפא דרישא דביש בה פותח טפח מה שכנגד ארובה טהור והיינו קצת כפרש"י כאן אלא שדחה הך גירסא והך פירושא וכתב שהגירסא משובשת היא ע"ש מילתא בטעמא ולכך הביא עוד גירסא אחרת שלא נמצא ג"כ במשניות שלנו ואין לנו עסק בחילוף גירסאות הללו בסוגיא דשמעתין אלא בענין שינוי הפירושים שבין פירש"י לפי הריטב"א דלפירש"י הוי דיוקא דשמעתין דאין לבזר באמצע מרישא דאיירי ביש בו פ"ט וכנגד ארובה טהור וכמו שפירש"י נראה ג"כ מלשון רבינו שמשון ומלשון הרא"ש ז"ל בפי' המשניות ע"ש אלא דהריטב"א ז"ל לא ניחא ליה לפרש כפרש"י דדיוקא מרישא והגראה בכוונתו דמסתמא הוי פשיטא להש"ס טובא נמי מעיקרא דפ"ט לענין טומאה הלכתא גמירי לה והאי טפח הוי כג' טפחים דשאר מחיצות דלא אמרינן בהו לבזר לא באמצע ולא מן הצד ומש"ה הוכרח הריטב"א לפרש דדיוקא דשמעתין דאין לבזר באמצע היינו מסיפא דבאין בו פ"ט וטומאה כנגד ארובה כל הבית כולו טהור ומללא אמרינן בה לבזר דהא כל פחות מטפח בטומאה בפחות מג' טפחים בעלמא דמי וא"כ ע"כ היינו משום דאין לבזר באמצע כן נ"ל בכוונת הריטב"א:

אמנם שיטת רש"י נראה שהוא להיפך דמשמע ליה דאי ס"ד דמעיקרא נמי הוי מסיק הש"ס אדעתיה דיש חילוק בין לבזר דטומאה ובין דעלמא דהאי בטפח והאי בג' טפחים א"כ מאי מדמה סוכה לטומאה דפשיטא דהלכתא גמירי לה בטומאה כדמסיק הש"ס ואידך אע"כ דסבר הש"ס דהך הלבתא דלבזר שהיא הל"מ נוהגת בכל המחיצות בין לענין שבת וכלאים וסוכה וטומאה ומש"ה בעי למידק שפיר נמי אפי' מבבא דרישא דע"כ הא דלא אמרינן לבזר בטפח ולא בעינין ג' או ד' טפחים היינו משום דאין לבזר באמצע וא"כ מסתמא ה"ה לסוכה וע"ז מסיק הש"ס שפיר ואידך שאני הלכות טומאה דהלכתא גמירי לה והיינו למ"ד דיש לבזר באמצע אית ליה הך סברא דאין לדמות לבזר דטומאה ללבזר דעלמא כיון דעיקר טומאה בשיעור טפח הלכתא גמירי לה כן נ"ל ברור בשיטת רש"י וסייעתו:

אלא דקשיא לי על שיטת רש"י וסייעתו דדייק מרישא ומהך מתניתין דארובה שהיא בפי' עשירי דאהלות דאין לבזר באמצע למאי דבעי לדמויי סוכה לטומאה כדפרישית דמאן דסבר דאין לבזר באמצע אינו מחלק בין לבזר דטומאה ללבזר דעלמא וא"כ אכתי תיקשי ליה ממתניתין דפ"ג דאהלות דקתני בהדיא טפח על טפח ברום טפח מביא את הטומאה ופשטא דלישנא דמתניתין משמע דאיירי במחיצות שבין שני בתים ויש בו חלון של טע"ט מביא את הטומאה מבית זה לבית אחר אלמא דאפי' במחיצות דפנות לא אמרינן לבזר אע"ז דבמחיצות לא שייד לחלק בין באמצע למן הצד אלא דוקא למעלה כמ"ש התוס' להדיא בדבור המתחיל אין לבזר באמצע:

והנלצ"ד בזה היינו לפמ"ש לעיל דף י"ד דבלא"ה ע"כ הא דתנן בפ"ג דאהלות דטפח ע"ט ברום טפח מביא את הטומאה אין פירושו להביא את הטומאה מבית לבית דהך טומאה לא הוי אלא מדרבנן כמ"ש הש"ך ב"ד סימן שע"ב סק"ב וכדמשמע שם בלשון מהר"ל והש"ג. אלא כשהטומאה והטהרות תחת אותו אהל של טע"ט עצמו כמ"ש רש"י להדיא לעיל והבאתי ראיה לדבריי מלשון המשנה דקתני ברום טפח ודקדקתי ג"כ מלשון הגמרא דלעיל ע"ש וכן נראה ג"כ מלשון רש"י דר"פ הישן בד"ה וכן סוחר כו' ע"ש וכמו שאבאר באריכות א"י"ה. אלא דאכתי בכל זה לא הונח לי לפי שיטת התוספת בד"ב במשנה דכוכין שכתבו שם דהאי טע"ט מביא את הטומאה וחוצץ בפני הטומאה היינו לענין שאין דבוקעת ועולה כשים בציאתו פ"ט דקתני עלה כיצד ביב שהוא קמור כו' ע"ש בלשון התוספות באריכות וכ"כ ג"כ בדברכות פ' מי שמתו (בברכות דף י"ט ע"ב) בד"ה רוב ארוגות ע"ש ובחידושינו. וא"כ לפ"ז הדרא קשיא לדוכתא דא"כ מ"ט דמ"ד דאין לבזר באמצע והיינו דוקא למעלה כמ"ש התוס' ובעו למידק מרישא דהך מתניתין דארובה דבעי לדמויי סוכה לטומאה ואכתי תקשי ליה הך מתני' דביב שהיא קמור דבטפח לא

אמרי' לבזר אפילו בדפנות באמצע אם לא שנאמר דשיטת התוספות מפרשין סוגיא דשמעתין כפי' הריטב"א שהבאתי דמסיפא דייק לה אלא דמסתמת לשון התוס' דשמעתין לא משמע דפליגי לענין פירושא על פירש"י. ועוד שכבר כתבתי בלשון רבי' שמשון והרא"ש בפי' המשניות משמע להדיא שמפרשין כפרש"י בשמעתין ולע"ד צ"ע גדול ליישב שיטת התוס' דכוכין דפי' מי שמתו ללא תקשי להו סוגיא דשמעתין ועכ"פ יש מזה סיוע גדול לשיטת רש"י וסייעתו שכתבתי בפרק מי שמתו ובפ"ק דפסחים דף ט' במעשה דמצינן א' שהעליתי שם דשיטת רוב הקדמונים דלית להו הך סברא דבוקעת ועולה אלא לענין טומאה רצוצה ממש שאין בה פ"ט וכמו שהארכתי בזה בקוננ' מיוחד לענין טומאת כהנים ושם ביארתי בתכלית אריכות בעזה"י ע"ש דו"ק היטב:

מיהו אכתי איבא למידק בהא דתנינן במשנה זו טומאה כנגד ארובה כל הבית כולו טהור ואמאי טהור הרי סוף טומאה לצאת דרך פתח הבית וקי"ל בכמה דוכתי בש"ס שגזרו חכמים טומאה על אותן מקומות שסוף הטומאה לצאת דרך שם. והנלע"ד בזה דלעולם לא אמרינן סוף הטומאה לצאת אלא כשהכל תחת אהל אלא שללנות מונפות מפסיקות ביניהן וכה"ג אמרינן דאפילו חוץ לפתח טמא דכל העומד לפתוח כפתוח דמי כיון שסוף הטומאה לצאת דרך שם וכבר הארכתי בזה בקונטרס מיוחד והבאתי ראיה מבית שנסדק פי"א דאהלות וכן מנצחית בתשובת הגאון מהר"ן אשכנזי ז"ל (אלא דלע"ד דבר זה תלוי במחלוקת הפירושים שבין הרמב"ם והראש"ד בפ"ד מהלכות ט"מ בפי' המשנה דבית שנסדק) נמצא דלפ"ז א"ש מתניתין דהכא דהבית טהור כיון שהטומאה כנגד ארובה שהיא פתוח' לאויר מש"ה לא שייד לומר סוף הטומאה לצאת כן נראה לי דו"ק:

אחר זה ראיתי לבעל ט"ז ב"ד סימן שע"א ס"ב דצין ארובה שבין בית לעליה שהקשה כן בשם הדרישה וכתב שבחסם האריך בעל הדרישה בזה ולע"ד דברי הט"ז לחוקים כיון דהתם בין בית לעליה איירי ונג העלייה מאהל כנגד הטומאה והוי כלי אחד וכמ"ש הש"ך שם סברא כיצאן בזה ודברי בעל הדרישה יותר נכונים כמו שהארכתי בקונטרס וכאן אין להאריך יותר:

דף יח:

אב"י אמר כשירה אמרינן פי תקרה יורד וסותם ופרש"י מכל צד עכ"ל. ולכאורה למאי דמסקינן דעיקר פלוגתייהו דאב"י ורבא היינו משום דמחיצות פי תקרה לאו לסוכה הוא דעבידי אלא לתקרת אכסדרה א"כ שפיר מצינן לאוקמי פלוגתייהו אפי' בסוכה שיש לה ב' דפנות גמורות ובשלישית אין לה כ"א פי תקרה לאב"י כשרה ולרבא פסולה אלא כיון דלסברת המקשה בסמוך דקס"ד דבפלוגתא דרב ושמואל פליגי למאי דלא נחית להך סברא דפי תקרה לאו לסוכה עבדיי א"כ ע"כ הוצרך לפרש דלאב"י אמרינן פי תקרה אפילו לכל ארבע מחיצות והכי משמע נמי מדאמר רבא לאב"י לדידך כו' אפי' הפחית דופן אמצעי וע"כ היינו משום דפשיטא ליה לרבא דסתמא דלישנא דסיבך ע"ג אכסדרה שיש לה פציימן בכל ענין איירי וממילא נמי דאיירי באין לה שום מחיצה אחרת כלל לכך הוצרך רש"י לפרש כל הסוגיא לפי שיטתו ולפי גירסתו בהאי דאכסדרה ובקעה בפי' כל הגנות דו"ק:

בתוס' בד"ה סיבך ע"ג אכסדרה כו' במשנתיו פירש בקונטרס כו' הא דאיצטריך לנאשמעינן שיש לה פציימן דכשירה ע"י לבזר משום דלאידך לישנא קא פסיל רבא לפי שהפציימן לחלל אכסדרה געשה ולא לאויר החיצון עכ"ל. נראה דהכוונה בזה דאע"ג דלענין לבזר שהוא הל"מ מודה רבא דאע"ג דהפציימן לאו לסוכה עבידי אלא לאכסדרה אפ"ה אמרי' לבזר מ"מ לענין פי תקרה דהוי נמי הל"מ סובר רבא דלא אמרינן לבזר והיינו כמ"ש רש"י להדיא לקמן במסקנא בד"ה כי פליגי דטעמא רבה איבא לחלק בין לבזר לפי תקרה דכל פחות משלשה מחיצה סתומה עכ"ל וממילא נמי דאפילו למאי דס"ד מעיקרא דפליגי אב"י ורבא בפלוגתא דרב ושמואל אי אמרינן פי תקרה בד' צדדים או בג' דוקא לפי שיטת רש"י יש לפרש נמי בכה"ג גופא דמש"ה נקיט יש לה פציימן כשרה דאע"ג דלענין לבזר מודה רבא דאמרינן אפילו בד' צדדים אפ"ה לענין פי תקרה קסבר רבא דלא אמרינן פי תקרה אלא בג' והיינו מה"ט גופא דכל פחות מג' ע"י לבזר מחיצה סתומה היא:

מיהו נראה לי דהא דמפלגינן לרבא וכן לרב ושמואל לענין פי תקרה בין ג' מחיצות לד' היינו מדרבנן דמאוריייתא לא שייד לחלק דכיון דפי תקרה הל"מ היא מתורת גזר אחית כמ"ש רש"י להדיא לקמן בד"ה כי פליגי א"כ אין לחלק אע"כ דאינו אלא מדרבנן ואע"ג דלענין סוכה סגיא בשלשה מחיצות אפ"ה החמירו חכמים שלא תהא פרוצה מכל צד אלא שיהא מחיצה אחת גמורה שלימה עכ"פ והכי משמע נמי מדמהדר ליה אב"י לרבא מודיעא לך בהאי דהוי כמבוי המפולש משמע דאינה אלא פסולא דרבנן וכמו שאבאר כן נ"ל בשיטת רש"י. ובזה נתיישב מה שהקשו התוספות על פירש"י בסמוך בד"ה אכסדרה בבקעה דו"ק:

בא"ד משמע מתוך פירושו שרוצה לפסול יותר לפי שאויר החצר מקיף כו' וסברא משונה היא עכ"ל. התוספות סתמו דבריהם ולא כתבו למה היא סברא משונה דלכאורה סברא מעליותא היא דמזיא למבוי מפולש שעשויה לקפנדריא ולבקיעת רבים עכ"ל. וא"כ כשמחיצות אכסדרה מקיפות מכל צד תו לא שייד בה בקיעת רבים כמו בגפחת דופן אמצעי אלא דאפשר לפרש דבריהם דמ"ש דסברא משונה היא היינו לגבי אכסדרה בבקעה בפלוגתא דרב ושמואל בסמוך דמדמה לה הש"ס לפלוגתא דאב"י ורבא והתם באכסדרה בבקעה והאי שייד בה בקיעת רבים יותר מחצר ואפ"ה אמרינן פי תקרה לאב"י אפילו בד' צדדים כן נראה לי בכוונתן אלא דמסתמת לשונם לא משמע כן ולמאי דפרישית בסמוך בלא"ה לא קשה מידי על פירש"י מהאי דאכסדרה בבקעה דו"ק:

בא"ד לכך נראה כי מעיקרא פליגי כו' דאורחא דמילתא למעבד צניעות כו' עכ"ל. עיין מהרש"ל ומהרש"א שהאריכו בכוונת התוספות בזה אם רוצים לפרש שהסוכה היא בתוך אכסדרה עצמה כמו שפירש"י בפי' כל גנות (בהא דאמר ליה רבא לאב"י ולא מצינו מחיצה לאיסור דאתמר סיבך ע"ג אכסדרה דמשמע ליה למהרש"ל דמפרש לה רש"י שהסוכה היא בתוך אכסדרה עצמה) או שהתוספות ג"כ מפרשין להאי דהכא כפירש"י שהסוכה היא בחצר סמוך לאכסדרה וכמו שכתב מהרש"א ז"ל והרוצה לעמוד על דבריהם יעיין בלשון הרא"ש ז"ל בשמעתין ובפרק כל גנות שהביא לשון הרב אלפס:

מיהו מלשון הר"ן בשמעתין משמע דהרב אלפס לא נחית כלל לפרש מעיקרא דלא נימא דאיירי בענין שהסוכה היא בתוך אכסדרה ממש אלא שמפרש מילתא דהר"ף בענין אחר ע"ש ובסמוך אבאר עוד דהרב אלפס גופא אפשר לפרש דבריו דלאב"י אמרי' פי תקרה מכל צד כמו שפירש"י ואין להאריך כאן יותר כיון דאליבא דרבא דהלכתא כוותיה לא נפקא מיניה לפי המסקנא כמו שאבאר:

בפירש"י בד"ה לדידך דאמרת כו' ומסובך בנסרים עבים שאין רחבים ד' כו' עכ"ל. נראה שהוכרח לפרש כן משום דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם אלא כשים בפי התקרה רוחב טפח ומש"ה לא מצינן לאוקמי בסתם סוכה המסוככת בקנים דקין שאין בהם רוחב טפח ומש"ה מפרש לה בנסרים שדרכן להיות רוחב טפח בעוביין וא"כ ע"כ איירי בנסרים שאין בהם רחבן ד' דאי רחבן ארבעה פסולין

משום נזירת תקרה כן נראה לי בכוונת רש"י והיינו משום דאזיל לשיטתיה בפרק כיצד משתתפין (עירובין דף פ"ו) דפי תקרה שיעורו בטפח כמו בקורה משא"כ לשיטת התוס' דהתם לפני תקרה בעינן ד' טפחים א"כ תו לא מצינן לפרש כפירש"י דהא אין מסכבין בנסרים שרחבן ד' אפילו הופכן על צדיהן כדמסקי' לעיל דף י"ד ע"ב דנעשו כשפזינן של מתכת וא"כ ע"כ אין בפי תקרה של הסכך רוחב ד' לשיטת התוספות דהתם צריך לפרש דהאי פי תקרה דהכא לאו מחמת הסכך דנסרים אלא כפירוש התוספות כאן דפי תקרה דהכא היא ג"כ מחמת תקרת אכסדרה שדרכן לעשות פי תקרה בעוביין ד' כנ"ל ודו"ק:

בגמרא לימא אביי ורבא בפלוגתא דרב ושמואל קמיפלגי כו' כבר כתבתי לעיל בסוגיא דהמשלשל דפנות דהא דבעי לאוקמי הכא מילתא דאביי כרב ולא מוקי לה אפילו כשמואל ונחלקו בין שבת דאיסור סקילה למצות עשה כדמפלגנין התם במחיצה תלויה היינו משום דאכסדרה בבקעה אי אפשר לבוא לידי איסור סקילה כיון שהבקעה הוא כרמלית וכה"ג כתבו התוספות בסמוך:

אלא דלפמ"ש בסמוך בלאו הכי א"ש כיון דבלישנא דאביי ורבא דמפרשי' טעמייהו אי אמרי' פי תקרה אז לא אמרי' משמע דבכל פי תקרה דעלמא פליגי ל"ש בשבת ול"ש בסוכה והכי משמע נמי להדיא ממהדר ליה אביי לרבא בהאי מודינא לך דנעשה כמבוי המפולש מדנקיט לשון מבוי דלא שייך כלל בסוכה אלמא שרוצה לדמות סוכה לשבת א"כ שפיר קאמר לימא בפלוגתא דרב ושמואל פליגי כנ"ל:

בתוס' בד"ה אכסדרה בבקעה כו' וקשיא דהא מוקמינן הכא אביי כרב כו'. כבר כתבתי בסמוך בלשון התוס' בדיובור הקודם דיש ליישב שיטת רש"י בזה דהא דקאמר אביי דנעשה כמבוי המפולש היינו משום לסוכה שבחצר עשוי לבקיעת רבים וכיון דהחצר זימנין עומד ברה"א א"כ אתי למיטעי במבוי המפולש ברה"ה משא"כ בבקעה לא שייך בקיעת רבי' אבל רבא אפשר דלא נחית להך סברא מקאמר לדידך כנ"ל ודו"ק:

בא"ד ועוד פליגי ר"י ורבנן בסוף כל נגות גבי שתי מחיצות ברה"ה כו' עכ"ל. נראה דכוונתן אמשנה דאי מסוניא דחצר וביתו שנפרצו לרה"ה ששני ג"כ ס"פ כל נגות האי סוגיא מסייע טובא טפי לגירסת י'פרש"י דהא מקשה הש"ס בפשיטות התם מ"ש מרוח אחת אמרינן פי תקרה משני רוחות נמי וזה מבואר להדיא כפירש"י ודלא כפי' התוס' כאן וע"ש בתוספות וכל' הרא"ש שהאריך ונדחק לפרש הסוגיא דהתם ע"פ שיטת התוס' ובעיקר קושית התוס' שהקשו התו' כאן על פירש"י מהאי דעלייה נגשרים המפולשין ג"כ יש ליישב עפמ"ש בסמוך דשאני התם דלרבנן לא אמרינן פי תקרה אפי' משני נקדים כיון דשייך בהו איסור סקילה למאי דסברי רבנן דשתי מחיצות לאו דאורייתא ואתי למישרי אפי' בלא פי תקרה כנ"ל ליישב שיטת רש"י ודו"ק:

דף יט.

בגמרא ורבא אמר לך עד כאן לא קאמר רב התם כו' אבל הכא דלאו להכי עבידי לא. כבר כתבתי דלפ"ז לרבא אפי' בחד דופן לא אמרינן פ"ת יורד וסותם מה"ט דלאו להכי עבידי ולכאורה יש לתמוה דלפ"ז לא נחתו אביי ורבא לחלק לענין פ"ת בין דופן א' לכל דפנות אלא עיקר פלוגתייהו בפ"ת דלאו להכי עבידי א"כ מאי האי דקאמר רבא לאביי לדידך דאמרת כו' אפי' הפחית דופן אמצעי אמאי לדידך דקאמר כיון דרבא גופא נמי לא מפליג בין חד דופן לדפנות טובא וכיון דבנפחת דופן אמצעי הפ"ת לסוכה הוא דעבידי א"כ לרבא נמי כשר למאי דלא נחית להך סברא דהוי כמבוי המפולש ואפשר דאפ"ה האי דהפחית דופן אמצעי נמי שייך בה לומר דלאו להכי עבידי להיות דופן ומחיצה לסוכה כיון שכבר היה לה דופן אחר והתקרה לשם סכך הניחם א"כ לרבא פסול כנ"ל ודוחק. ויתכן יותר דקס"ד דרבא כיון דאביי מיקל וקאמר דאמריו' פי תקרה אפי' היכא דלאו להכי עבידי אע"ג שקרוב לומר דבכה"ג לא שייך פ"ת אפילו מדאורייתא אם כן כ"ש דמיקל אביי היכא דפ"ת להכי עבידי דנימא בה יורד וסותם אפילו בפרוצה מכל צד וכ"ש כשיש לה שני דפנות אלא שהן מפולשין כן נראה לי ודו"ק:

שם רב אשי אשכחיה לרב כהנא דקמסכך ע"ג אכסדרה כו' ופירש"י דסוכה זו שתיים כהלכתן היה לה דרום ומזרח והקשו בתו' דא"כ מה מועיל האי דנראה מבחוץ ושהו מבפנים עיין בלשון הרא"ש ז"ל שכתב ליישב בשני דרכים וכתירונו השני כבר קיימתי מסברא דנפשאי דכיון דסוכה זו בלא"ה מדינא כשירה מדאורייתא ע"י פ"ת דאע"ג דלאו להכי עבידי אפ"ה איכא למימר דלרבא נמי לא הוי אלא פסולא דרבנן ומש"ה שפיר מהני בה האי דנראה מבחוץ ושהו מבפנים להכשירה בכך אפילו מדרבנן ואע"ג דלפ"ז לא היה צריך לרש"י לפרש דסוכה זו היה לה שתי דפנות כהלכתן למאי דפרישית לעיל דאפילו מאן דסבר דלא אמרינן פ"ת בפרוצה מכל צד אפ"ה לא הוי אלא פסולא דרבנן וא"כ שפיר איכא למימר דמש"ה אכשר רב כהנא ע"י נראה מבחוץ אלא דבלא"ה הוצרך רש"י לפרש דסוכה זו היה לה שתי דפנות כהלכתן כמין גאם כיון דלא שייך הך סברא דנראה מבחוץ אלא משום דמהני אמצוי שאינו מפולש מטעם לחי כן נראה לי. ועוד י"ל דהיכא דאיכא תרתי לריעותא כגון שפרוצה מכל צד ומחיצות נמי לאו להכי עבידן אפשר דלא מהני בה נראה מבחוץ' ועפ"ז יש ליישב שיטת הרב אלפס דבפלוגתא דאביי ירבא דלעיל כתב צורת הסוכה דפלגי בה ומציר לה כשיש לה שתי מחיצות כהלכתן כמין גאם שכך העתיק ר"ן ז"ל מלשונו וקשיא לן בגווה למאי נפקא מיניה הביא צורה זו דלטו טעמא דאביי אתי לאשמעינן דהא לפי המסקנא דהכא פוסל רבא בכל גוויי היכא דלאו להכי עבידא מכ"ש לשיטת הר"ן יופא דמעיקרא נמי הכי הוי סבר אליבא דרבא ולמאי דפרישית א"ש דנפקא מיניה בצורה זו שיש לה ב' דפנות כמין גאם דבכה"ג דוקא הוא דמכשיר רב כהנא ע"י נראה מבחוץ כנ"ל נכון ודו"ק היטב:

בתוספות בד"ה לבראי לא עבידי פי' בקונטרס כו' וקשה דממתניתין שמעינן לה כו' עס"ה. ולע"ד יש ליישב שיטת רש"י דבאכסדרה דמתניתין לא שייך לומר כל כך דדופן הבית לאו לאכסדרה עבידא דאפ"ה כיון דאכסדרה טפילה לבית ודרך האכסדרה נכנסין ויוצאין לבית מש"ה מהני כותלי הבית לאכסדרה יופא משא"כ הכא בקנים היוצאין לאחורי הסוכה שדופן אמצעי של הסוכה אין ענינה כלל להיות דופן לאחורי הסוכה אלא להסוכה עצמה וקס"ד דפסול קמשמע לן דאפ"ה כשר משום פסל היוצא מן הסוכה כנ"ל וק"ל:

בתוס' בד"ה לא יהא אלא אויר כו' כך פירש בקונטרס וקשיא אמאי נקט כו' עס"ה. עיין בלשון הר"ן שהאריך בזה ובסוף דבריו העלה כפירש"י שכתב שכן מפורש בירושלמי דאין ישנים תחת אויר אפי' פחות מג' וכתב ע"ז דהיינו דוקא כשראשו ורובו תחת אויר כו' ע"ש ואפשר לפרש עוד לפירש"י דהא דאין ישנים תחתיו היינו כשהאויר דפחות מג' מהלך על פני כולה כנ"ל:

דף יט.

בגמ' אבבי אשכח לר' יוסף דקא גני בכילת חתנים בסוכה אמר ליה כמאן כר"א כו' ויש לדקדק דטפי הו"ל למימר כמאן כר' יהואל דמתיר לישן תחת המטה בסוכה דבכה"ג אמרינן בש"ס לעיל דף י"א

אהא דדרש רבה בר"ה דמותר לישן בכילה בסוכה ואמרינן כמאן כר"י דבכה"ג א"ש טפי לדמות כילה למטה משא"כ בהא דפוסל ר"א בסוכה כמין צריך לא א"ש כ"כ דא"ל דהא דס"ל לר"א דשיפוע אהלים לאו כאהלים דמיא היינו חומרא בעלמא דפסול מדרבנן אבל לקולא לעולם דכאהלים דמי ומודה ר"א דאסור לישן בכילה כיון דפסול מדאורייתא שהרי האהל מפסיק:

והנראה בזה דאביי סובר בפשיטות דהא דמתיר ר"י לישן תחת המטה לאו משום דלא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע אלא דשאני מטה דלגבה עשויה ואין עשויה לשום אהל כלל דבפרק הישן איכא תרי שינויא בגמרא ללחד שינויא טעמא דר"י משום דמטה לגבה עשויה ולאידך שינויא משום דלא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע כנ"ל:

ועוד י"ל דלא ניחא ליה לאביי לאוקמי טעמא דרב יוסף משום דס"ל כר"י דסוכה דירת קבע בעינן כיון דאביי גופא מסיק לעיל דף ז' ע"ב דהך מילתא דדירת קבע בעינן אוקמוהו בשיטה וקו"ל בכל דוכתי דלית הלכתא כשיטה כמ"ש הפוסקים לעיל ומש"ה משמע ליה לאביי דע"כ טעמא דרב יוסף משום דס"ל כר"א דאמר שיפועי אהלים לאו כאהלים דמי ל"ש לחומרא ל"ש לקולא:

אלא דלכתי קשיא לי טובא דאביי אלאביי דהכא משמע דאביי סבר דטעמא דר"א משום שיפועי אהלים ולעיל דף ז' מסי' אביי גופא דטעמא דר"א נמי משום דסוכה דירת קבע בעינן. וראיתי לבעל המאור שכתב שם בהשגתו על הר"ף דהנך תרתי טעמי הא בהא תליא דהא דס"ל לר"א בסוכה כמין צריך פסול משום דשיפועי אהלים לאו כאהלים דמי היינו מה"ט גופא דסובר סוכה דירת קבע בעינן כו' ע"ש ולפירושו קשה יותר מסוגיא דהכא דא"כ מאי ס"ד לאביי דלר"א מותר לישן תחת הכילה מה ענין זה לזה דסוף סוף אהל הכילה מפסיק וכבר הרגיש הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות בזה וכתב דטעמא דשיפועי אהלים היינו משום דופן עקומה ולפירושו קשה יותר כמ"ש הר"ן ז"ל שם:

אמנם לענ"ד נראה ליישב דהא דקאמר אביי לעיל דטעמא דר"א משום דירת קבע בעינן היינו לפי שיטתו ששונה ר"א פוסל וחכמים מכשירין ומש"ה לא בעי למימר דפלוגתא דר"א וחכמים היינו בשיפועי אהלים דלכאורה משמע דאיפכא שמעינן לה בפלוגתא דפקח החלון דס"פ כל הכלים וכמ"ש הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות לעיל ע"ש בראיכות ומש"ה משמע ליה לאביי דע"כ פלוגתא דר"א וחכמים היינו אי סוכה דירת קבע בעינן או דירת עראי. ועוד דבהכי ניחא ליה לאביי טפי לאוקמי מילתא דרבנן אליבא דהלכתא דסוכה דירת עראי בעינן דהא הנך תנאי דסברי דירת קבע בעינן מוקי להו אביי בשיטה וקיימא לן דאין הלכה כשיטה נמצא דכל זה הוי סבר אביי מעיקרא בסוגיא דלעיל לפי גירסת משנתו ור"א פוסל דקאמר לעיל להדיא משא"כ לבתר דמסיק ר' יוסף הכא ומהדר ליה לאביי דמתני' איפכא תניא א"כ ודאי טפי אית לן למימר דפלוגתא דר"א וחכמים היינו משום שיפועי אהלים ולאו מטעמא דדירת עראי או דירת קבע בעינן דא"כ הוי מילתא דרבנן דפסלי דלא כהלכתא כן נראה לי נכון ובוזה נתיישב היטב לשון הרב אלפסי ז"ל בסוגיא דלעיל ע"ש דמוק היטב:

במשנה מחצלת קנים גדולה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסכבין בה. לכאורה נראה דהא דאין מסכבין בה היינו משום דהשתא נמי מקבלת טומאה אף לאחר שסיכבו בה ולא דמי לסדין ועשאו וילון שטוור מן המדרם שכבר כתבו התוס' בפ' במה אשה (שבת ד' נ"ח) בסוגיא דעיגבל דהתם בסדין ועשאו וילון היינו משום דאיידי דלאיכא שינוי מעשה וא"כ הכא במחצלת דליכא שינוי מעשה עדיין היא בטומאת מדרם. וכ"ש דא"ש למאי דפרישית התם לחלק בין סדין לעיגבל משום דבסדין דעשאו וילון איכא שינוי השם דמעיקרא סדין והשתא וילון משא"כ בעיגבל ע"ש שהבאתי ראייה מת"כ א"כ במחצלת דהכא ודאי ליכא שינוי השם דהא השתא נמי מחצלת קרי לה:

מיהו נראה דהכא לענין סכך אין צורך לכל זה דבלא"ה אפשר כיון שכבר ירדה לה תורת קבלת טומאה אפילו ע"י מחשבה גרידא שוב אין מסכבין בה אע"ג דהשתא אינה מקבלת טומאה כדאיתא לעיל דף ט"ז דשירי מחצלת של שיפה ושל גמי אע"פ שנפחתה מכשיעור אפ"ה אין מסכבין בה וה"נ אמרינן לענין סיככה בבלאי כלים שאין בה' שלש על שלש ע"ש ועיין עוד בסמוך:

בגמרא הא גופא קשיא אמרת עשאה לשכיבה כו' הא סתמא לסיכוך. ולכאורה יש לדקדק לפמ"ש הרא"ש ז"ל בסוף פירקין דהאי לשכיבה או לסיכוך היינו דבתר רוב אנשי מקום אזלינן וכמ"ש רמ"א בהגה"ת ש"ע סימן תרכ"ט לענין דין משנתינו עצמה וא"כ תו לא שייך למידק לענין סתמא כיון דבתר רובא אזלינן ונראה דוחק לפרש עיקר הקושיא דסתמא אסתמא לענין מחצה על מחצה דבכמה דוכתי אשכחן דמייק הש"ס הכי ובהשקפה ראשונה היה נראה לי לפרש דהכא לאו מדיוקא לחוד קשיא ליה אלא משום דבלא"ה ע"כ עיקר מתני' לא אתי אלא לדיוקא דאי לגופה משנה שאינה צריכה היא דמילתא דפשיטא היא כשעשאה בפירוש לשכיבה מקבלת טומאה דמשנה מפורשת היא דכל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה וא"כ ממיולא דפשיטא נמי דאין מסכבין בדבר המקבל טומאה כדתנן להדיא לעיל במשנה וכ"ש בסיופא דעשאה בפירוש לסיכוך דפשיטא דאין מקבלת טומאה אפילו בקטנה וכ"ש בגדולה אע"כ עיקר מתניתין לדיוקא לענין סתמא אתי כמ"ש הט"ז בסיומן תרכ"ט דסתמא היינו באתרא דליכא מנהגא. ועוד נראה לי דסתמא היינו שעשוינן לשכיבה ולסיכוך ואע"ג דבכה"ג נראה דפשיטא דטמא מדרם כיון דלא שייך לומר עמוד ונעשה מלאכתינו מ"מ אפשר דהיינו דוקא היכא שישב או דרם עליו הזב משא"כ במחשבה גרידא כך היה נראה לי לכאורה אלא דלמאי דפרישית בסמוך דברישא איכא רבותא בהך מילתא גופא לאשמעינן דכשעשאה לשכיבה אין מסכבין בה אע"ג דהשתא אינה מקבלת טומאה כדתניא בברייתא דשירי מחצלת שנפחתו מכשיעור א"כ הדרא קושיא לדוכתא. מיהו אכתי איכא למימר דממילתא דר"א ממייק לה הש"ס דלדיוקא אתי דאי לגופה לא הוי צריך ר"א לומר אלא אחת גדולה ואחת קטנה וממיולא ידעינן דקטנה לר"א כמו גדולה לת"ק אע"כ דעיקר פלוגתא דר"א ורבנן היינו לענין דיוקא דסתמא וכדפרישית א"כ מקשה שפיר כן נ"ל דמוק ומה שיש לדקדק עוד בזה יבואר לקמן בשמעתין:

בתוס' בד"ה לסיכוך מסכבין כו' דכל היוצא מן העץ כו' עס"ה. ולפי פירושם משמע דמחצלת של שיפה ושל גמי דקתני לקמן בברייתא בגדולים מסכבין היינו משום דהנך נמי מין עץ נינהו:

מיהו לא ידענא למה הוצרכו לכך דלכאורה נראה דלאו בטומאת אהלים לחוד תליא מילתא כיון דטומאת אהלים גופא חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו היינו שכבר נעשה אהל למת אבל מ"מ לא שייך לחשבו בשביל כך דבר המקבל טומאה אף קודם שנטמא כיון שאין לו בית קיבול ואינו ראוי לקבל שאר טומאות כך היה נראה לי לכאורה וראיתי לבעל תו"ט שכתב כן במשנתיו. אמנם לע"ד עדיין צ"ע מהאי דסיכך באינני פשתן דלעיל דף י"ג ע"ב וע"ש בתו' ובחידושינו ובפרק במה מדליקין בסוגיא דצמר ופשתן ודו"ק:

דף ב.

בתוס' בד"ה אחת קטנה ואחת גדולה מיבעי ליה פי' בקונט' כו' אבל האי דיבנה ראיה היא דלפי ת"ק כו' עס"ה. נראה דמהאי ראיה דיבנה הסכימו לפי' הקוני' דאיפכא גרסינן ואין להקשות דאכתי מה מקשה בגמרא א' גדולה וא' קטנה מיבעי ליה דהא אשכחן נמי טובא איפכא כגון האי דסנהדרין ובכל הנך שהביאו התוס' אלא דאפשר דאכתי לא דמי דבהנך לית בהו פלוגתא דתנאי מש"ה לא חש התנא להקדים איזה שירצה משא"כ במשנתיו דבמילתא דת"ק לא נזכר קטנה במשנה כלל אלא גדולה לחוד וא"כ מקשה שפיר דלא הי"ל לר"א למימר א' קטנה ואחת גדולה אלא איפכא אחת גדולה ואחת קטנה כיון דת"ק איירי בגדולה והוי שפיר דומיא האי דיבנה כו"ל:

בגמ' ועוד כי פליגי בגדולה כו' דתניא מחצלת הקנים כו' ר"א אומר אם אינה מקבלת טומאה מסכבין בה. ולכאורה מהך ברייתא אכתי לא פסיקא דר"א לחומרא הוא דפליג ובגדולה קאי דהא אדרבה פשטא דלינשא דר"א משמע דלקטנה דסמך ליה פליג דשמעי' לת"ק דלעולם אין מסכבין בקטנה ובהא פליג ר"א ואמר זימנין דאין מסכבין אפילו בקטנה אם אינה מקבלת טומאה כגון שהיא גדולה כדמשמע בברייתא דלקמן בסמוך לפלוגתא דר' דוסא וחכמים דלפירש"י והתוספת בקטנה איירי וטפי הי"ל לתלמודא לאתויי הכא מאידך דר"א מברייתא דמייתי הש"ס לעיל דף י"ח דפליגי נמי ר"א וחכמים בשל קנים דחכמים סברי בגדולה מסכבין ובקטנה אין מסכבין ור"א אומר אף היא מקבלת טומאה ואין מסכבין בה והאי לינשא ודאי משמע דר"א אנדולה קאי ולחומרא:

והנלע"ד בזה דודאי הכי הוא דהא דמקשה הש"ס מברייתא דהכא היינו משום דסמך נמי לאידך ר"א דברייתא דלעיל דמסתמא בחד גוונא איירי אלא דמברייתא דלעיל לחוד לא פסיקא ליה לאקשווי דכיון דברישא דברייתא דלעיל קתני של שיפה ושל גמי ולא מפליג בין גדולה לקטנה כדמפליג ת"ק בברייתא דבסמוך ובסיפא דשל קנים מפליג בין גדולה לקטנה ומייתי נמי פלוגתא דר"א ומדלא נקטיניהו לכולהו בחדא בבא הוי משמע דעיקר פלוגתא דר"א וחכמים היינו בשל קנים כשהיא ארוגה דהך מילתא לא שייך בשל שיפה ושל גמי אלא בשל קנים דכיון דת"ק סתמא קאמר גדולה אין מסכבין בה דמשמע אפילו בארוגה ובהא פליג ר"א ואמר אף היא מקבלת טומאה כשהיא ארוגה ומשו"ה אין מסכבין בה לכך הוצרך הש"ס לאתויי נמי הך ברייתא דהכא דמהנך תרתי ברייתות שפיר שמעינן דעיקר פלוגתא דר"א וחכמים היינו לענין סתמא דכיון דת"ק מפליג בין גדולה לקטנה ע"כ לענין סתמא איירי דבעשאה לשכיבה אפילו גדולה נמי אין מסכבין ובעשאה לסיכוך אפילו קטנה נמי מסכבין אלא ודאי דלענין סתמא איירי א"כ שפיר פליג ר"א וקאמר דדוקא אם ידוע שאינה מקבלת כגון שעשאה לסיכוך הוא דמסכבין אבל בסתמא אין מסכבין ובהאי ענינא אמרו נמי בברייתא דלעיל אף היא מקבלת טומאה ואין מסכבין בה כו"ל ודו"ק:

שם ת"ר מחצלת של שיפה ושל גמי כו' וקנים של חוליות גדולה מסכבין בה ארוגה אין מסכבין בה. ולפירש"י והתוס' הא דאמרין בגדולה מעשה שרשרות מסכבין אקטנה דסמך ליה קאי וכמו שפירש"י טעמא דמילתא כיון שאינה חלקה אינה ראויה לשכיבה מש"ה לא דמי לקטנה דשל שיפה ושל גמי דראויה לשכיבה. ולכאורה נראה דכולה ברייתא דהכא לענין סתמא איירי ולפ"ז ע"כ דמחצלת של קנים דאיירי בה ת"ק דמתניתין היינו בארוגה דראויה לשכיבה אלא דלפי' הרא"ש בשיטת הר"ף משמע דהא דמפליגין הכא בין גדולה לארוגה היינו בגדולה ולא בקטנה וכ"כ הפוסקים בשם הרמב"ם והכריחם לפרש כן כי היכי דתיתוקם מתניתין דמחצלת קנים בכל ענין בין שהיא גדולה ובין שהיא ארוגה וסבר ת"ף דמתניתין כרבי יוסי וכו' דוסא אלא דאכתי טעמא דמילתא לא ידענא דמה סברא יש להחמיר בארוגה של קנים גדולה יותר מבשל שיפה ושל גמי דראויין יותר לשכיבה ואפילו הכי מסכבין בגדולה. ואפשר דכיון דשל קנים עבין אינן ראוינן לאריגה אלא ע"י טורח גדול משום הכי כיון דטרח בהו לאורגן מסתמא לשכיבה קא בעי להו אף על פי שהיא גדולה כן נראה לי בטעם מחלוקתן:

אלא דקשיא לי על שיטת הר"ף והרמב"ם ז"ל דאם כן מעיקרא מאי קשיא ליה לתלמודא לעיל מעיקרא דקאמר הא גופא קשיא דיוקא דסתמא אסתמא ואמאי לא מפרש לה בפשיטות דמתניתין הכי קאמר דבגדולה שעשאה לשכיבה לעולם אין מסכבין בה ל"ש גדולה מעשה עבות ול"ש ארוגה וכשעשאה לסיכוך לעולם מסכבין בין בארוגה ובין בגדולה אבל בסתמא זימנין דמסכבין וזימנין דאין מסכבין דבגדולה מעשה עבות מסכבין ובארוגה אין מסכבין. דלפ"ז הוי ת"ק דמתניתין כת"ף דברייתא בשלמא לפירש"י והתוס' ניחא דלא שייך לחלק בין ארוגה לגדולה מעשה עבות אלא בקטנה וא"כ מתני' בגדולה איירי דלא שייך לחלק אבל לשיטת הר"ף והרמב"ם ז"ל קשה ויש ליישב דלשיטתם כיון דבארוגה של קנים לפירושם איכא טורחא טובא ואין דרך לאורגם אלא לשכיבה א"כ הוי בכלל עשאה לשכיבה דמתני' כו"ל ועדיין י"ע ודו"ק:

בתוספות בד"ה של שיפה ושל גמי כו' משמע דבשל שיפה ושל גמי לא פליגי ולא אשכחן כו' עס"ה. עיין בחידושי מהרש"א ומהר"ם מה שכתבו בגירסת לשון התוס'. מיהו בעיקר כוונת התוס' נראה דמה שהוצרכו לפרש דבשל שיפה ושל גמי לא פליגי היינו כי היכי דלא נימא דהא דקאמרי ר' יוסי ור' דוסא אחת זו ואחת זו מסכבין ארישא דשל שיפה ושל גמי קאי ולא משמע להו לחלק בין גדולה לקטנה וע"ז כתבו התוס' דמשמע דבשל שיפה ושל גמי לא פליגי אחת"ף ובמ"ש התוס' לא אשכחן דפליגי לענין מדרם י"ע בלשון הרמב"ם בהלכות כלים דמשמע מדבריו דאפילו של שיפה ושל גמי אין מטמאין מדרם וצ"ע ואין להאריך כאן יותר:

סליק פירקא

דף ב.

במשנה הישן תחת המטה ופירש"י דאלה מפסיק בינו לסוכה וכן נראה מלשון התוספות. אבל הר"ף והרא"ש ז"ל נראה שמפרשים בענין אחר דלמאי דמוקי שמואל מתניתין במטה שנבזה' עשרה שהיא שיעור סוכה געשה כסוכה בתוך סוכה ונראה שהוכרחו לפרש כן משום דלפירש"י והתוס' משמע דהא דמוקי שמואל בגבזה' עשרה היינו משום דאזיל לטעמיה בפ"ק דף י' אבל לאינך אמוראי דהתם אפילו בפחות מעשרה ולהר"ף והרא"ש ז"ל לא ניחא להו לפרש כן. דממקשה סתמא דתלמודא בפשיטות והא ליכא עשרה אלמא דקושטא דמילתא הכי הוא אליבא דכו"ע משום שאין הטעם משום דאלה מפסיק אלא משום דגעשה סוכה בתוך סוכה והיינו דוקא בגבזה' עשרה וכבר הארכתי בזה לעיל בסוגיא דכילה יקינופות וטעם מחלוקת הפוסקים ומפרשים בזה וכתבתי שם ג"כ דהאי געשה כסוכה בתוך סוכה שכתבו הר"ף והרא"ש ז"ל היינו מדרבנן ועיין מה שאכתוב בזה בסוגיא דלקמן בסמוך ועיין בחידושי הריטב"א באריכות:

בגמרא תנן התם אחד חור שחררוהו מים כו' מאהיל על הטומאה כו'. זה הלשון דמאהיל על הטומאה לא נמצא במשנה דפ"ג ולא בפ"ג אלא דבפ"ג דאהלות משנה ז' שנינו טפח על טפח על רום טפח מביא את הטומאה וחוצץ בפני הטומאה כיצד ביב שהוא קמור כו' ועלה קתני בסיפא אחד חור שחררוהו מים א"כ ממילא משמע דקאי ארישא דמתניתין דקתני מביא את הטומאה וכיון שדרך הש"ס לקצר המשניות של סדר טהרות כמ"ש התוס' בכמה דוכתי משו"ה קוצר ושנו מאהיל על הטומאה והיינו מביא היינו מאהיל וניחא ליה למיתני לשון מאהיל כיון דעיקר פלוגתא דר"י ורבנן בלשון אהל תליא דר"י יליף אהל אהל ממשכן ורבנן דרשי אהל אהל ריבה כו"ל ועיין מה שאכתוב עוד בזה בסמוך בלשון רש"י:

מיהו מ"ש רש"י כאן בד"ה תנן התם באהלות קחשיב את המביאין טומאה לא ידעתי לפרשו דבפ"ט דאהלות קחשיב אלו מביאין טומאה כו' עד סוף הפרק לא נמצא מזה כלום ואולי נתכוין להך בבא דכינץ ביב שהוא קמור בפ"ג דאהלות וכמ"ש ג"כ התוס':

בד"ה וכן סוחר של קורות כל אלו אם כזית מת בתוך האהל בראשו א' וכלים בראשו שני נטמאו באהל המת עכ"ל. כבר כתבתי בלשון מאהיל על הטומאה הכי משמע דאי להביא טומאה מבית לבית לא שייך לשון מאהיל אלא מביא ולפ"ז ע"כ הא דקתני ברישא טע"ט על רום טפח מביא את הטומאה היינו נמי באותו אהל עצמו אע"ג דלפ"ז לא א"ש האי כיוצ בייב שהוא קמור דקתני עלה דבכל הנך בבי דהתם לא איירי מהך ענינא שהטומאה והטהרות הן במקום א' בביב או בבית אלא שהטומאה בביב והטהרות בבית או להיפוך אלא דבלא"ה כבר כתבו המפרשים שם דהאי כיוצ ביב אחוצן לחודא קאי (וכבר הארכתי בזה בקונטרס דטומאת כהנים בכוונת הרמב"ם ז"ל בפי' המשנה) ויתכן יותר לפמ"ש לעיל דף י' בלשון רש"י ד"ה טפח על טפח שיטת רש"י דעיקר טומאת אהל דאורייתא אינה אלא כשהטומאה והטהרות הן באהל א' ממש משא"כ מאהל לאלה אחר או מבית לבית דרך פתחים וחלונות אינה אלא מדרבנן וכמ"ש הש"ך בכוונת מהר"ל ומהר"י בע"ש ע"ד בסיומן שע"ב. וא"כ לפ"ז הוכרח רש"י לפרש כאן בענין זה שהוא מדאורייתא כיון דפלוגתא דר"י ורבנן ושקלא וטריא דשמעתין מדרשא דקראי מייתי להו אלמא דמדאורייתא איירי כן נראה לי ודו"ק:

בתוס' בד"ה תנן התם באהלות פ"ג כו' ארישא קאי דאיירי בביב שהוא קמור כו' עס"ה. נראה דמה שהוצרכו התוס' לפרש כן ולא ניחא להו לפרש דאטפח ע"ט מביא את הטומאה דרישא קאי היינו משום דלכאורה הוי משמע דהא דקאמר ר"י כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל היינו דוקא לענין להביא את הטומאה דאיירי ב' קרא דאהל אהל משא"כ לענין לחוץ בפני הטומאה אפשר דמודה ר"י דבכל ענין חוצץ וכמו שאבאר ובאמת בשקלא וטריא דשמעתין דשנורים ומלתות וסוכה משמע דלענין חצוצה פליג נמי ר"י לכך הוצרכו התוס' לפרש דכיון דהאי אחד חור אביב שהוא קמור מייתי לה בהך בבא דביב עיקר לענין חצוצה איירי וכדפרישית בסמוך בשם רוב המפרשים וכמ"ש התוס' בס"פ המוכר פירות במשנה דכוכין ע"ש. א"כ ע"כ דר"י לענין חצוצה גמי פליג כו"ל ודוק ועיין עוד בסמוך:

דף בא.

מ"ט דר"י יליף אהל אהל ממשכן כו' וקשיא לי טובא דאכתי לר"י תינח לענין דאינו מאהיל שפיר וליף מנ"ש דכל אהל שאינו בידי אדם אינו אהל מגזירת הכתוב כיון דעיקר פרשה דאהלות בהכי איירי דכשמת באהל כל אשר באהל יטמא א"כ כל כמה דלא קרי אהל לא שייך בו לטמא אדם וכלים שבתוכו משא"כ לענין חצוצה בפני הטומאה דפליג בה נמי ר"י כדפרישית דמוכח כן מסוגיא דשמעתין ומנ"ל הא מילתא דבעינן בידי אדם דוקא דלכאורה הא דטע"ט חוצץ בפני הטומאה לאו מקרא ילפינן לה אלא דממילא מילתא דפשיטא היא דאינו מטמא אלא מה שבתוך האהל ולא מה שאינו בתוכו ואדרבה מסברא כל מה שאינו בתוכו אלא במקום בפני עצמו מה"ת נאמר דטמא כיון שאינו בתוך האהל אי לאו דטומאה רצוצה הל"מ היא או משום דילפינן לה מקרא או בקבר לרבות קבר סתום כדאיתא בנזיר דף נ"ד (וכמו שהארכתי בקונטרסי בפירש"י והתוס' דהתם) וא"כ לפ"ז שיעורו דטע"ט נמי הל"מ היא דפחות מטע"ט טומאה רצוצה היא שבוקעת ועולה כנגדה עד לרקיע ולמטה מקרקע עד התהום וא"כ אכתי כל שהטומאה יש לה מקום מיוחד טע"ט דתו לא מיקרי טומאה רצוצה בדין הוא שתחון א"כ מה טעם וסברא יש לחלק אם אותו מקום געשה בידי אדם או שלא ביד אדם כיון דלא שייך ביה הך ג"ש דאהל אהל (דהא הך מילתא דחוצץ לא איירי ביה קרא ואדרבה האי אהל דאיירי ב' קרא שהוא של פשתן הא כתיב ביה בהדיא והזה על האהל שהאהל עצמו טמא וא"כ אינו חוצץ בפני הטומאה לפי שיטת התוס' בפרק במה מדליקין במשנה דכל היוצא מן העצן ואע"ג דזה המקום מיוחד אין קרוי אהל דקין הוא שיחון כיון שאינו בתוך האהל. וכבר עלה בלבי דלענין חצוצה לר"י לאו מקרא יליף לה אלא דהל"מ היא דכל שאינו קרוי אהל לענין טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה אלא שנראה בעיני דוחק דהא בעלמא מקשינן כיון דהלכתא הוא קרא למה לי והנלע"ד בענין זה דהא דמקשינן הכא מ"ט דר"י דאיצטריך למילף אהל אהל ממשכן היינו לענין הך מילתא לחוד דלר"י כל שאינו בידי אדם אינו מאהיל על הטומאה לטמא מה שבתוך האהל דאיירי ביה עיקר קרא ולאפוקי מהך דרשא דאהל אהל ריבה דע"כ לר"י נמי אית ליה כדמוכח בפרק במה מדליקין משו"ה מקשה שפיר מ"ט ואיצטריך למילף בג"ש משא"כ לענין חצוצה דלא שייך ביה הך דרשא דאהל אהל ריבה שפיר מצינן למימר דר"י מסברא פשיטא ליה דכל אהל שאינו בידי אדם אינו חשוב לקבוע מקום בפני עצמו ולחון בפני הטומאה ותדע שכן הוא דהא אפילו לרבנן דפליגי עליה דר"י ולא ילפי ממשכן אפי"ה מודו דיש לחלק בין מה שעשאה בידי אדם למה שלא געשה בידי אדם והיינו כדאשכחן דמפליגי רבנן בין מאור שעשאה בידי אדם ששעורו כפונדיון שהוא פתות מטפח וכשלא געשה בידי אדם שיעורו מלא אגרוף כמו שפירש"י בסמוך ממשניות דכלים ואהלות ומסוגיא דבכורות וכמו שאבאר בסמוך בלשון רש"י. נמצינו למדין מיהו דלרבנן נמי מסברא יש לחלק בין בידי אדם לשלא בידי אדם. וא"כ כ"ש דאית לן למימר הכי אליבא דר"י לענין חצוצה וכ"ש למאי דמשמע מפ"י התוס' דהך בבא דאחד חור שחררוהו שרצים אביב שהוא קמור קאי ולענין חצוצה וכדפרישית בשיטתם א"כ בפשיטות יש לומר דלר"י מסברא אית ליה דבחור שחררוהו שרצים תחת קרקע הבית שהמת או הטהרות בתוכו אין לו לחוץ בפני הטומאה דהאי חור בטיל אנב קרקע הבית כן נראה לי ובזה נתיישב היטב הסוגיא דבסמוך וכמו שאבאר ודוק היסב:

בתוס' בד"ה יליף אהל אהל ממשכן ואי"ת אי ממשכן יליף אפילו עשוי בידי אדם נמי לא יביא את הטומאה אלא פשתן כו' עכ"ל. נראה דאליבא דרבנן דאית להו נמי הך ג"ש דאהל אהל ממשכן בפ' במה מדליקין לא פסיקא להו כ"כ להקשות מנא להו דשאר אהלים שאינם של פשתן מטמאין כל מה שבתוכן דודאי מילתא דפשיטא הוא דשאר מינים נמי מיקרי אהל כדאשכחן במקדש דליקרי משכן ומיקרי אהל אע"פ שהיה עליו תקרה של גנין וכמ"ש בחידושינו בפרק במה מדליקין ע"ש. א"כ ע"כ דעיקר ג"ש היינו לענין טומאת האהל גופא דבהאי שייך עיקר ג"ש דכתיב ויפרוש האהל על המשכן דהאי לינשא לא שייך אלא באהל של משכן שהוא ממיני בגדים ולא של מקדש שהוא של גנין אבל לענין מה שבתוך האהל ודאי

אין לחלק דאזי ואזי קרינן בהו כל אשר באהל כדאשכחן במקדש שנקרא אהל לכל הדברים שטעונין אהל משא"כ לר"י דאית ליה דך ג"ש נמי לענין מה שבתוך האהל קשיא להו שפיר א"כ ליבעי דוקא פשתן אפילו לטומא מה שבתוכו כנ"ל בכוונת התנ"ס' דשמעתין ולפ"ו א"ש דהאי דסיפרי רבי יהודה היא אלא דמלשון רש"י והתנ"ס' דפרק במה מדליקין משמע דלא נחתו להכי דאפי' לרבנן נמי קשיא להו והוצרכו ללמוד מהך דרשא דק"ו דמצנרע ואפשר לקיים דבריהם לענין שאר דברים היוצאין מן העץ דאיירי בהו עיקר מיעוטא דג"ש אהל אהל עליהו קאי וכמ"ש שם בחידושינו דכיון דאפ"ה מטמאין כל מה שבתוכן היינו ע"כ משום ק"ו דמצנרע כנ"ל ודו"ק:

בא"ד וא"ת א"כ כי לא עביד נמי בידי אדם כו' הא אוינטריך ליה דרשא דפרק במה מדליקין כו' וי"ל דמושבו לא משמע כו' עכ"ל. וקשיא לי אכתי מנא ליה לרבי יהודה למילף בג"ש דאהל אהל ממשכן דאהל שאינו עשוי בידי אדם אינו מטמא אפילו מה שבתוכו דלמא דך ג"ש נמי לא איירי אלא לענין טומאת האהל עצמו כל שאינו עשוי בידי אדם אין האהל עצמו טמא כי היכי דמוקמינן לה אליבא דרבנן לענין כל היוצא מן העץ שאינו מטמא אלא פשתן והיינו דוקא לענין אהל עצמו ולא לענין מה שבתוכו ואי מטעמא דכתב רש"י שם דבכל היוצא מן העץ נמי לא שייך לומר דאינו מטמא מה שבתוכו מהאי ק"ו דמצנרע נופא הא ודאי ליתא לשיטת התנ"ס' דפ' במה מדליקין אליבא דרבי יהודה כמו שדקדקתי שם עיין עליו. מיהו למאי דפרישית בסמוך דבא"ה דך מילתא דאהל שאינו עשוי בידי אדם מילתא דתליא בסברא הוא כמו שהוכחתי מדרבנן לדרבי יהודה אלא הא דאוינטריך למילף לדר"י בג"ש היינו לאפוקי מדרשא דאהל אהל ריבה א"כ לק"מ כן נראה לי ודו"ק:

בא"ד אע"ג דסתם סיפרי ר"י היא א"ש דקאמר בשמעתין מודה ר"י כמלאו אגרוף. ולכאורה נראה מדבריהם דהאי שיעורא דמלאו אגרוף שייך נמי במצנרע והיינו כר' יוסי דאמר בפ"ו דכלים דמלאו אגרוף של בן בטיח ישנו כראש גדול של אדם. וא"כ שפיר מצנינו למימר דשייד האי שיעורא בטמא שיושב תחת אילן שהאילן מאהיל על ראשו אלא דלע"ד א"א לומר כן דבפ' י"ג דנענים משמע להדיא במשנה י"ב דשיעור מושבות של מצנרע היא ברחב ארבע אמות וכ"כ שם הרמב"ם להדיא בפ' המשניות וכן הר"ש פי' כן לחד פירושא ובירושלמי דנזיר פ' כ"ג נמי מצאתי דאמר ר' יוחנן רובדי אילן שיש בהם ד' על ד' הנזיר מגלח. ונראה לכאורה דהיינו נמי מטעמא דפרישית דכיון דטומאה תחת אילן במת לא ילפינן אלא בק"ו ממצנרע מש"ה בעינן ד' על ד' שנראה דוחק לאוקמי מילתא דר' יוחנן כר"י דשמעתין ונ"ע ועיין עוד בסמוך:

בגמרא ר' יוסי אומר ממקומו היה משלשל וממלא מפני קבר התהום. עיין בתוספת פ' חלוץ (עירובין דף ע"ט) שהקשו דר' יוסי מאי חייש לקבר התהום הא שמעינן ליה לרבי יוסי בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ"ה) דס"ל דטומאה טמונה אינה בוקעת ועולה ותירצו דודאי אית ליה לרבי יוסי דטומאה טמונה בענין קבע ממש אבל בעלמא לית ליה ועיין בתנ"ס' ס"פ המוכר פירות במשנה דכוכין ובחידושי מהרש"א שם ובקונטרסי הארכתיו ובזה יש ליישב ג"כ שיטת הירושלמי שהבאתי בסמוך דאפשר לאוקמי דהיא דרובדי אילן אפילו כרבנן דרבי יוסי דאיננה נמי מצני סברי דעיקר טומאה רצנצה היינו שנמצא שם דרך קבורה ממש דהמאהיל על הקבר באינו מאהיל על המת עצמו כמ"ש הרמב"ם ז"ל להדיא דמש"ה הנזיר מגלח על טומאה רצנצה וה"נ איתא בירושלמי דלעיל משא"כ לענין רובדי אילן שמאהילין על האדם יעל הטומאה אפשר דאין הנזיר מגלח אלא כשיש ברובדי אילן ד' על ד' דומיא דמצנרע כן נראה לי ודוק היטב ואין להאריך יותר:

בפירש"י בד"ה כמלא אגרוף כו' ובמסכתא בכורות מיייתין לה כו' שיעורו להוציא את הטומאה לאויר כמלא אגרוף כו' עס"ד. זה הלשון להוציא הטומאה לאויר לא נמצא שם בגמ' ואדרבה רש"י נופא מפרש שם להדיא דהאי שיעורו מלא אגרוף היינו להביא את הטומאה מבית זה לבית זה וא"כ יש לתמוה טובא למה שינה רש"י לשונו הכא בשמעתין. ועוד כיון דרש"י נופא לא מיייתי לה הכא אלא אגב גררא להביא ראיה לרבנן אשכחן נמי שיעורא מלא אגרוף במאור שלא געשה בידי אדם א"כ לא היה צריך לפרש אי איירי אותה הטומאה לאויר או מבית לבית:

והנלע"ד ליישב דודאי פירש"י בבכורות עיקר דעיקר שיעור מלא אגרוף במאור היינו מבית זה לבית זה כדאשכחן במשנה בפ"ו דכלים דנקיט כמה שיעורין חלוקין במאור ומסיים בה בהאי לישנא להביא את הטומאה ולהוציא את הטומאה ור"ש פליג וקאמר להביא כו' ופשטא דלישנא דלהביא ודאי משמע מבית זה לבית זה. ועוד דבמשנה הסמוכה לה קתני חלון שהיה לאויר אלמא דמעיקרא לאו לאויר הי' אלא להביא מבית לבית וע"ש בפ' המשניות אלא לפי שכבר כתבתי בסמוך ובכמה דוכתי דטומאה שמבית לבית ובצדו דרך חלונות אינן אלא מדרבנן כמ"ש הש"ך ב"ד בסוין שע"ב בשם ת"ה ומהר"י וי"ל יה"שע. נמצא דלפ"ו לא היו א"ש הא דאמרין בשמעתין דמודה ר' יהודה במלא אגרוף דחוצן וטהור אע"ג דלענין טומאה דאורייתא איירי וא"כ האי שיעורא דמלא אגרוף מאי עבידיה ואי משום דלרבנן נמי אשכחן האי שיעורא דמלא אגרוף במאור שלא געשה בידי אדם מ"מ איבא למימר דשאני התם דבטומאה מבית לבית לא היו אלא טומאה דרבנן ומש"ה אין טומאה נכנסת דרך חלון שלא געשה בידי אדם אלא א"כ הוא כמלא אגרוף משא"כ לענין חצוצה דאיירי בזה ר' יהוא מנא ליה להקל ולומר דכשהוא מלא אגרוף חוצן וליכא למימר דהל"מ כשאר שיעורין דהא ודאי ליתא דא"כ למה לן לאהדורי בטעמא דר"י למילף בג"ש וטפי הוי לן למימר בפשיטות לר"י הל"מ הוא דכל שלא געשה בידי אדם אינו מביא ואינו חוצן אלא א"כ כמלא אגרוף לכך הוצרך רש"י לפרש דלענין חצוצה הוי טעמא דר"י מסבבא כיון דמלא אגרוף הוי שיעור חשוב אפילו לרבנן לענין טומאה דאורייתא כגון להוציא את הטומאה לאויר שכל מה שמאהיל נגד אויר טמא אע"ג שלא געשה בידי אדם מש"ה מוקי ר' יהואר לג"ש דאהל אהל ממשכן בדדמי דהיינו דוקא בטע"ט אינו מאהיל אבל במלא אגרוף שהוא שיעור חשוב מיקרי אהל בין לענין חצוצה ובין לענין שתטמא את הטומאה והטהרות באותו אהל עצמו כן נראה לי לכאורה בכוונת רש"י:

אלא דאכתי קשיא לי טובא דא"כ דמה שהטומאה יוצאת לאויר כמלא אגרוף הוי מדאורייתא א"כ אמאי בעינן מלא אגרוף דלטנו מי גרע האי חלון שעשוי למאור שלא געשה בידי אדם משאר חורין שחררוהו שרצים דפלגי ביה ר"י ורבנן בפ"ג דאהלות וק"ל כרבנן דבטפח ע"ט מאהיל על הטומאה דקתני אחד חור שחררוהו שרצים ארישא דטע"ט קאי דלפ"ו קשיא ממתניתין דפ"ו דבעינן כמלא אגרוף וכי משום שהוא לאורה מיוגרע גרע (ונראה דוחק לאוקמי מתניתין דפי"ג דאהלות ודפי"ו דכלים כר"י ולא כרבנן יהא גבי הלכתא פסיקתא תני לה התם) אע"כ דאפילו מה שמוציא הטומאה לאויר נמי לא הוי אלא מדרבנן כגון שהטומאה אינה מונחת תחת האויר ממש אלא בבית שלא כנגד החלון. נמצא שמה שמאהיל למעלה נגד החלון אינו מאהיל על הטומאה דבכה"ג לא הוי טומאה דאורייתא כמו שנראה מלשון הרמב"ן ז"ל. דטומאת אהל מן התורה אינו אלא אחד בג' דרכים ואחד מהם מה שמאהיל נגד הטומאה עצמה. וכמו שכתבתי מבואר באר היטב בלשון הרמב"ם ז"ל בה' טומאת מת בתחילת פי"ג ובתחילת

פי"ד שפכ"ו כתב דכל חור שהוא ט' ע"ט בין געשה בידי אדם או לא געשה בידי אדם מאהיל על הטומאה וחוצן בפני הטומאה ובפי"ד כתב לענין חלון שלא געשה בידי אדם אין הטומאה נכנסת ויוצאת מבית לבית או לעליה אלא כמלא אגרוף וכיוצא בזה כתב עוד בהלכה ז' לענין חור שדבלת וא"כ דבריו סותרין זה את זה דלטנו מי גרע האי חלון שצפרק י"ד מחור שצפ"ו ג אע"כ דהאי כמיניה והאי כמיניה דצפ"ו לא איירי אלא מטומאה דאורייתא בין לענין מאהיל באותו אהל עצמו ובין לענין חצוצה וכמו שנראה ממה שכתב בתחילת דבריו טע"ט על רוס טפח משום דלענין שיהא אהל גמור בפני עצמו לא סגיא בלא"ה שיהא טפח אורך ע"ט רחב ברום טפח משא"כ בפ"ד דלא איירי אלא לענין טומאה דמבית לבית או לעליה דרך חלון או ארובה דלא הוי אלא מדרבנן מש"ה בעינן כמלא אגרוף ומש"ה לא נזכר בפ"ד ענין טפח של רוס דבחלון או ארובה של בית לבית או לעליה לא שייך ביה רוס כיון דשיעור תלוי בחלון או ארובה בלבד כדפרישית בפ"ק דף יו"ד גבי טע"ט ברום טפח ע"ש בלשון רש"י ובחידושינו כל זה נראה לי ברור וצלול בכוונת הרמב"ם ז"ל ובפירוש המשניות דלא תקשי אהדדי עד שלע"ד היא ראייה גדולה שאין עליה תשובה דלשיטת הרמב"ם מבוואר להדיא שם דטומאה מבית לבית אינה אלא מדרבנן וכמ"ש הש"ך בכוונת בעל ת"ה ומהר"ו והש"ע ודלא כמ"ש בעל מג"א בא"ח ס'י שי"א שדברי הרמב"ם הם שלא כדברי הש"ך ודוק היטב:

נחזור לסוגיא דשמעתין דלפ"ו טעמא דר"י דמודה במלא אגרוף היינו משום שהוא שיעור חשוב יותר מטע"ט אפילו אליבא דרבנן דאע"ג דהאי דאורייתא והאי דרבנן אפי"ה ראייה גמורה היא שהוא שיעור חשוב ומש"ה מוקי לג"ש בדדמי בטע"ט דוקא משא"כ במלא אגרוף לענין מאהיל לר"י מרבין לה מאהל אהל ריבה ולענין חצוצה יליף מסבבא וכדפרישית וכן נראה מלשון הריטב"א ז"ל בחידושי ע"ש ודוק היטב ובקונטרס הארכתיו יותר:

מיהו מאי שכתב רש"י כאן לשון חישוב עליו למאור נראה דלא דק ואשגרת ליסנא בעלמא הוא דהא להדיא תנן בפ"ו דאהלות דחור שחררוהו שרצים וחישוב עליו למאור שיעורא כמלא מקדח שהוא פחות אפילו מטע"ט ושיעור דמלא אגרוף היינו כשלא חישוב עליו לא למאור ולא לתשמיש ע"ש ועיין ג"כ מה שכתבתי בפ"ק דפסחים ד' ט' גבי מעשה דרבי יהואל במציק אחד ברמון ודקדקתי שם מהא דאמר'י בשמעתין דלר"י חור שעשה ע"י שרצים בעינן כמלא אגרוף ע"ש:

בתוספות בד"ה ועל גביהן דלתות מאין דאמר בגיטין כו' דאהל זרוק לא שמה אהל כו' ומיהו לר"א דלקמן ודאי קשה כו' עס"ה. ולע"ד נראה ליישב קושיית התוספת משום דבא"ה נראה לי ברור דהאי תנא דס"ל אהל זרוק לא שמה אהל היינו דוקא לענין דאינו חוצן בפני הטומאה ולחומרא בעלמא מדרבנן אבל מדאורייתא אין לחלק דאלת"ה אלא דאפילו לקולא נמי אמרינן דלא שמה אהל א"כ כ"ש דאין מקום חשש לתינוקות אפילו בלא חצוצת הדלתות כיון שאין התינוקות מתטמאין מחמת שמאהילין על קבר התהום דהא אהל זרוק הוא אלא דאפשר דמשום הא לא איריא דלענין טומאת אדם או כלים עצמם שמאהילין נגד הטומאה לא איכפת לן אי מקרי אהל או לאו דהא קי"ל בפ"ק דשבת בסוגיא ד"י"ח דבר גבי איבר שהיה עובר דעל עצמן ככל שהן אע"ג דפחות מטפח לא הוי אהל כלל אלא דאפ"ה מצאתי ראייה ברורה מלשון התוספות עצמן שכתבו דביבור הקודם בפשיטות דקוברי המת שהיו עוברין והאילו המטה שעשה אהל לטמא מה שתחתיו ונכנסת אף לאהל אחר ועיין בתחלת פ"ד דמסכת אהלות בתנור שהאילו עליו קוברי המת כו' וכתב שם הר"ש בפ' המשניות והובא בת"י ט' דלא מסתבר כלל לחלק בין טומאה עוברת לטומאה קבועה והיינו כדפרישית דאפילו למ"ד לא שמה אהל היינו מדרבנן ולחומרא לענין דאינה חוצצת וא"כ מדאורייתא ודאי חוצצת לכ"ע ולפ"ו כיון דכולה דך מילתא דתינוקות אינו אלא מעלה בעלמא כמו שפירש"י והיא גמרא ערוכה בר"פ בתרא דזבחים לא מיעביא אליבא דר"ל דאמר דארץ ישראל דבוקה היא לענין טומאת התהום אלא אפילו אליבא דרבי יוחנן התם כמ"ש שם התוספת וא"כ יפה הועילו הדלתות אפילו למ"ד אהל זרוק לא שמה אהל להציל התינוקות מחשש טומאה דאורייתא אבל להך חומרא דרבנן דאהל זרוק אינו חוצן לא חששו כיון דאי אפשר בענין אחר והא דמקשה הש"ס לעיל מעיקרא בפשיטות דר"י אדר"י מהך דשוררים אהך מתניתין דאהלות היינו למאי דקס"ד דאהל שאינו עשוי בידי אדם לא שמה אהל כלל אפי' מדאורייתא א"כ מה הועילו השוררים לתינוקות כיון דאין חוצצת מדאורייתא כן נראה לי נכון בעזה"י ודוק היטב:

ובעיקר ענין אהל זרוק כבר הארכתיו בפ"ק דגיטין דף ח' ע"ב וגם בס' משנה למלך האריך מאד והרגיש ג"כ בסבבא זו דלענין תינוקות לא הוי אלא מעלה בעלמא אלא דלא נחית לפרש דהאי דאהל זרוק לא שמה אהל אינו אלא מדרבנן ולפ"ו ודאי קשיא עליה דא"כ מאי מקשה מעיקרא דר"י אדר"י משוררים דלמא שאני הכא דאינו אלא מעלה בעלמא אבל למאי דפרישית א"ש טובא ודו"ק:

שם בגמ' תניא נמי הכי ומודה ר"י בשקיפין כו' וכתבו התנ"ס' דל' תניא אינו מדוקדק דהא משנה מפורשת היא. ובאמת דיותר יש לתמוה דלעיל מעיקרא מאי מקשה והרי שוורים אטו מי לא הוי ידע סיפא דהך מתניתין גופא דמודה ר"י ולמאי דפרישית יש ליישב דאי ממתניתין לא הוי סייעתא כל כך דאפשר דהא דמודה ר"י בשקיפין שהוא שיעור גדול היינו דוקא לחומרא לענין שמאהיל וארישא לחוד קאי והיינו מדרבנן משא"כ לענין חצוצה דלקולא לא משמע ליה לחלק אליבא דר"י בין טפח למלא אגרוף מש"ה מיייתי מדרייתא דאפשר דקיים ליה לתלמודא דהך ברייתא לענין חצוצה נמי איירי להדיא כן נראה לי ודו"ק:

דף כא:

בגמ' והרי מטה דיש בה כמה אגרופינן כו' ולכאורה יש לתמוה דאפילו אם נאמר דר"י בכל ענין אית ליה דאהל שאינו עשוי בידי אדם לא הוי אהל לענין טומאה אפילו בשיעור גדול ביותר אכתי מאי ענין סוכה לטומאה כיון דלענין טומאה לא יליף לה ר"י אלא בג"ש דאהל אהל ממשכן והיינו מנורת הכתוב בעלמא כדאשכחן נמי בפרק במה מדליקין אליבא דכ"ע לענין דבעינן פשתן א"כ פשיטא דלא שייך דך ילפתא דג"ש כלל לענין סוכה. מיהו למאי דפרישית לעיל א"ש דודאי בלא"ה כל השקלא וטוריא דשמעתין היינו דבעי למימר דטעמא דר"י לאו משום דיליף ג"ש אהל אהל ממשכן אלא מסבבא דבעינן אהל חשוב וקבוע ובהכי הוי אתי ליה שפיר לחלק בין שוררים לדלתות וכמ"ש ג"כ התוספות בסמוך בד"ה והרי דלתות ולפ"ו היינו נמי הא דמקשה הכא והרי מטה דכיון דאשכחן דפלגי ר"י ורבנן בכה"ג נמי לענין סוכה דלר"י כיון דמטה לא חשיב לא הוי אהל להפסיק בינו לבין הסוכה ואפילו לקולא אמר הכי א"כ ממילא שפיר אית לן למימר דלענין טומאה נמי בהכי פלגינן ולא אוינטרכינן לאוקמי פלוגתייהו לענין טומאה בג"ש דאהל אהל ממשכן כן נראה לי. ובענין זה יש לי ליישב שיטת הרי"ף והרמב"ם ז"ל וסייעתם שכתבו דהא דאסרו רבנן לישן תחת המטה בסוכה היינו משום דגעשה כסוכה בתוך סוכה וא"כ לפ"ו כ"ש דלא הוי מקשה הש"ס הכא מידי מסוכה אטומאה דלענין טומאה בהפסקת אהל תליא מילתא ובסוכה היינו משום סוכה תחת סוכה ולמאי דפרישית א"ש דודאי לפי סברת המקשה הוי פשיטא

פני יהושע · סוכה

ליה טובא למימר דהא דאשכחן לר"י ורבנן דפליגי בסוכה פליגי נמי בטומאה אית לן למימר דתרווייהו מחד טעמא הוא דאזוו לטעמייהו דלר"י מסברא לא מיקרי אהל להפסיק אלא בדבר חשוב ולרבנן בכל ענין הוי אהל להפסיק נמצא דכל זה לסברת המקשה דוקא משא"כ למאי דמסקינן דפלוגתא דר"י ורבנן בסוכה היינו נמי משום דאזוו לטעמייהו בסוכה גופא אי בעינן דירת קבע או דירת עראי א"כ לפ"ז יפה כתב הר"ף וסייעתו טעמא דרבנן הוי משום דנעשה כסוכה בתוך סוכה וכדפרישית לעיל בריש פרקין יכמו שהארכתי ג"כ בסוגיא דקינופות ונקליטין וכילה ע"ש ודו"ק היטב ותו לא מדי:

במשנה הסומך סוכתו בכרעי המטה כשרה רבי יהודה אומר כו' וכתב הרא"ש ז"ל דרב יהודא לפרש דברי ת"ק אתא וכן נראה לכאורה מלשון הגמרא דפליגי רבי זירא ורבי אבא בטעמיה דר' יהודא ואבוי נמי אמר לא שנו אלא סמך כו' היינו דוקא אליבא דר"י וא"כ משמע להלכה כר"י וכמ"ש כל הפוסקים מש"ה ניחא ליה למימר דר"י לפרש דברי ת"ק אתא. מיהו לפירש"י לא יתכן לפרש כן שהרי כתב להדיא בד"ה דאין לו קבע דרבי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן וא"כ ודאי פליג אדת"ק דהא קי"ל סוכה דירת עראי בעינן ועוד דאבוי גופא דאמר לא שנו אלא סמך איהו גופא אוקמא לעיל דף ז' ע"ב לר"י בשיטה בהא דס"ל סוכה דירת קבע בעינן וקי"ל אין הלכה כשיטה. וא"כ נראה מזה דרש"י סובר דר"י ודאי פליג אדת"ק וכל הני אמוראי דבסמוך לאו אליבא דהלכתא קאי אלא לפרושי טעמא דר"י. מיהו אבוי גופא דאמר ל"ש אלא סמך אפשר דשפיר סבר דהלכה כר"י דמשמע ליה עיקר האי טעמא דמפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה וא"כ אפשר דר"י לא פליג אדת"ק כן נראה לי בשיטת רש"י ועיין בסמוך:

בתוס' בד"ה שאין לה קבע כו' ור"י לטעמיה כך פי' בקונטרס כו' ומיהו קשה דלקמן דפוסל ר"י סוכה ע"ג בהמה כו' עס"ה. נראה דלאו משום הך קושיא לא משמע להו להתוספת לפרש כפירש"י דהא התוספת גופייהו כתבו לקמן בהאי דע"ג בהמה פי' אחר בענין דלא תקשי מסוגיא דהתם על פי' הקונטרס דהבא אלא על פי' הקונטרס דהתם ע"ש. ועוד דבלא"ה איבא למימר דלרש"י איצטריך לנתוי לקמן בבהמה האי טעמא דסוכה ראוייה לשבעה אליבא דמ"ד הכא דטעמא דר"י משום דמעמידה בדבר המקבל טומאה וא"כ אפשר דבכה"ג דהבא ודהתם הוי שפיר דירת קבע ואי משום דלא קאמר איבא בינייהו בשימה תיבזה ומגדל הא ע"כ לפירש"י בלא"ה הוי מצי למימר דנ"מ לענין כרעי המטה גופא להאי טעמא דאין לה קבע פליגי ר"י ות"ק ולאידך טעמא לא פליגי כדפרישית בסמוך אלא דמה"ט גופא לא ניחא להו להתוספת לפרש כפירש"י משום דסוגיא דשמעתין דהנך אמוראי ודאבוי לא משמע הכי כדפרישית מלבד שאר קושיות ודקדוקים שהקשו הר"ן והריטב"א ז"ל ומש"ה ניחא להו לפרש סוגיא דשמעתין ע"פ שיטת הירושלמי:

דף כב.

אמר רבא מנא אמינא לה דכי אית בה טפח וכו' דתנן קורות הבית והעליה כו' והא דלא דחינן הכא דשאני טומאה דהלכתא גמירי לה כדדחינן לעיל דף י"ח לענין לבדו באמצע נראה דדוקא התם שייך לומר כן דנהי דהלכתא דלבד בכל עניני מחיצות נאמרה בין בשבת בין בסוכה ובין בכלאים וכן לטומאה הוי אמרינן לבד אי לאו דאשכחן שיעור פותח טפח לענין טומאה ולא אמרינן לבדו כדאשכחן בכל דיני מחיצות דעג ג' טפחים אמרינן לבדו ע"כ דלענין לבדו אין לדמות טומאה לשאר מחיצות משא"כ בחבוט רמי דהבא ס"ד השתא דלא שייך לחלק כלל בין טומאה לשאר מחיצות כיון דחבוט רמי נמי ה"מ היא כמו שפרש"י בד"ה שאין בגגה דחבוט רמי היינו כמו גוד אחית. מיהו רב אשי בסמוך דמקשה לרב כהנא מעירובין אסוכה ובעי למימר דאפילו בפחות מטפח אמרינן חבוט רמי אע"ג דבטומאה ודאי מודה דבעינן טפח ע"כ משמע ליה לרב אשי דלענין חבוט רמי נמי אין לדמות טומאה לשאר מחיצות כיון דעיקר שיעור הטומאה הלכתא גמירי לה כן נראה לי ועיין בחידושי ריטב"א ודו"ק:

דף כב:

במשנה הצושה סוכתו בראש העגלה כו' כשרה ועולין לה בי"ט ופירש"י משום דבעי למיתני בסיפא אין עולין קתני ברישא עולין. נראה דאע"ג דסיפא דאין עולין נמי לכאורה לא שייך למיתני הכא בסוכה טפי מבשבת וי"ט דעלמא כיון דאין הטעם אלא משום שבות דמשתמש באילן אפ"ה קתני לה נמי לענין סוכה לרביתא דאע"ג דלכתחילה אין עולין בי"ט אפ"ה כשרה דביעבד ויצא ידי חובת סוכה ואשמעינן דלא בעינן סוכה הראויה לשבעה ולאפוקי מדרבי יהודה לקמן בשמעתין כן נראה לי מדקדוק לשון רש"י ועיין בסמוך:

בתוספות בד"ה שתיס באילן כו' כך פי' בקונטרס ולא משמע הכי פרק מי שהחשיך כו' עד סוף הדבור עיין בתוספת שם פרק מי שהחשיך שכתבו להדיא דלשון שתיס באילן יש לפרש בשני ענינים אחד כמו שפירש"י כאן והשני כמו שפרש"י שס. אס כן לפי זה נראה דהא דבעי למידק התם דצדדין אסורין היינו משום דמשמע ליה סתמא דלישנא דמתניתין דבכל ענין איירי דמה"ט קאמר נמי התם מאי לאו דחק ביה מש"ה הוצרך רש"י לפרש שם בהאי ענינא גופא דאיירי התם. מיהו כאן ניחא ליה לרש"י לפרש כאידך פירושא שסמך קרקעית הסוכה באילן משום דבענין זה הוי שפיר דומיא דרישא דקתני בראש האילן כן נראה לי:

דף כג.

פיסקא או על גבי גמל מתניתין מני ר"מ היא כו' מ"ט דר"י אמר קרא כו' סוכה הראויה לשבעה שמה סוכה. פשטא דלישנא דמתניתין מני נראה דהא דקתני במתניתין דבראש האילן כשרה וכן כל הנך צבי נמי לא מתקומא אלא כר"מ דלר"י ודאי פסולה דבראש האילן כמו ע"ג גמל כמ"ש התוספת ולפ"ז יש ליישב מה שהקשו התוספת בד"ה ע"ג בהמה על פירוש הקונטרס דלעיל והיינו שהקשו שם למה ליה לתלמודא לפרש טעמא דר"י משום סוכה הראויה לשבעה ותיפוק ליה דלפירוש הקונטרס בלא"ה פוסל ר"י משום דדירת קבע בעינן ולמאי דפרישית א"ש דאיצטריך האי טעמא דסוכה הראויה לשבעה לענין אילן דמה"ט אפילו אילן פוסל לר"י ומשמע ליה לתלמודא מלישנא דמתניתין דהא דנקיט הך דינא דעולין בי"ט ודאין עולין דהך מילתא לא שייך בסוכה טפי מבשאר י"ט אע"כ דלרביתא דהסוכה כשרה מסיק לה ולאפוקי מדר"י כדפרישית בלשון המשנה שכן נראה מלשון רש"י ז"ל:

(ועוד היה נראה לי לפרש בענין אחר דהא דס"ל לר"י דכל הנך תנאי דסברי סוכה דירת קבע בעינן היינו מה"ט גופא דמדאורייתא בעינן סוכה הראויה לשבעה ואתרא נמי כי האי דר"א לקמן דאין ויצאין מסוכה לסוכה וא"כ בעינן סוכה הראויה לשבעה ולר"א נמי אמרינן לעיל בפ"ק דסובר סוכה דירת קבע בעינן אלא דלפי מסקנת הש"ס לעיל דף י"ט ע"ב דמתניתין דהעושה סוכתו כמין צריך איפכא תניא א"כ מדמכשר ר"א אע"ג דלא הוי אלא עראי כדאמרינן לעיל במימרא דאבוי דף ז' ע"ב אלמא דלפי האמת לאו הא בהא תליא לענין דאין ויצאין מסוכה לסוכה דע"כ אפילו דירת עראי מיקרי סוכה

הראויה לשבעה וכדמשמע נמי להדיא בשמעתין דאפי' לר"מ בעינן סוכה הראויה לשבעה אע"ג דמסתמא סבר דדירת עראי סגי):

בתוספות בד"ה ולא גולל לקבר כו' מאי איריא משום גולל תיפוק ליה משום שהקבר סתום כו' עכ"ל. נראה שהתום' בזה לשיטתם דאפילו ברוב ארוגות שיש בהם חלל טפח אפ"ה אס הם סתומים מן הצד הטומאה בוקעת ועולה כמ"ש התוספת בכמה דוכתי. וא"כ דסתם קברים שהן בקרקע ואין פתוחין למערה שפיר הוי קבר סתום ובוקעת ועולה. מיהו לפמ"ש בחידושי ברכות דף י"ט ע"ב גבי מדלגין היינו ע"ג ארוגות דלפירש"י והרשב"ם וכמה גאונים דלא אמרינן טומאה בוקעת ועולה אלא בטומאה רצוצה ממש א"כ אין מקום לדבריהם כאן דשפיר איצטריך למיתני דהגולל טמא אע"פ שיש חלל טפח פנוי בין המת לגולל שעל גביו דאע"ג דאין הטומאה בוקעת ועולה אפ"ה הגולל עצמו טמא וע"ש בברכות בחידושינו ועיין כאן בחדושי הריטב"א:

דף כג:

בגמרא והחננו בת ישראל שנשאת לכהן כו' ורמינן עלה הרי זה גיטך. מה שיש לדקדק בזה כתבתי בחידושי גיטין שם במקומו דף כ"ט ומה שיש לדקדק ג"כ בכל סוגיא דשמעתין ובכל דברי התום' כתבתי באריכות שם בחידושי גיטין דף כ"ה:

דף כה.

במשנה שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה. ויש לדקדק דכיון דשלוחי מצוה פטורין מכל מצות האמורות בתורה כדמשמע בשמעתין דילפי' לה מק"ש ומפסח אע"ג דאיבא כרת א"כ אמאי נקיט לה הכא בסוכה טפי מבשאר מצות וטפי הוי ליה למיתני בפסחים לענין פסח גופא ומצוה וכיוצא בו. ונראה דודאי הכא נמי לאו לגופא איצטריך למיתני דכיון דתנן בברכות דחתן פטור מק"ש אע"ג דאית בה מלכות שמים מה"ט דהי"ל כעוסק במצוה א"כ כ"ש לשאר מצות (וכמו שאבאר עוד לקמן במסקנא בשמעתין) ולענין פסח גופא נמי לא איצטריך למיתני דמילתא דפשיטא היא דלא גרע מדרך רחוקה כיון דלא מטא זימניה אלא הא דקתני לה הכא היינו דלא זו אף זו קתני לא מיבעיא שלוחי מצוה דפטורין אלא אפילו חולין ומשמשיהן אף על גב דאין בהם שום סכנה אפ"ה פטורין מטעמא דמצטער פטור מן הסוכה דילפינן לה מתשבו כעין תדורו. ועוד נראה לי דלענין סוכה איבא רביתא טפי דאע"ג דבכל שעה ושעה עובר על מצות עשה דסוכה. ועוד דלא דמי לשאר מצות עשה שאיןן אלא בשב ואל תעשה כשכטל מהם משא"כ בסוכה איבא נמי איסורא בקום עשה כשאיכל ושותה וישן חוץ לסוכה ואפשר נמי דעכ"פ הוי לן לחיוב משום מראית עין שלא יחשדנו כפושע ומבטל בידים דלאו כ"ע ידעו שהוא עוסק במצוה אלא דאפ"ה פטור כיון דכל מצטער בעלמא פטור מן הסוכה מתשבו כעין תדורו דמה"ט פטרינן לקמן אפילו הולכי דרכים בעלמא א"כ תו לא שייך הך טעמי דמראית עין ואינך טעמי דפרישית כן נראה לי:

בגמרא מנא הני מיני דת"ר בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה כו' נראה דלעוסק במצוה ממש בשאר מצות פשיטא דפטור ממצוה אחרת דמאי אולמא האי מהאי דוקא לענין ק"ש איצטריך קרא כיון דאית בה עול מלכות שמים אלא דעיקר קרא היינו אפילו בשעה שאינו עוסק במצוה ממש אלא שהולך לעשות מצוה כהאי שלוחי מצוה דמתניתין או שטורד לעשות מצוה אפ"ה פטור מלכתוב תרי קראי בשבתך בביתך ובלכתך בדרך וכמו שהארכתי בזה בחידושי ברכות ד' י"א ובר"פ מי שמתו ע"ש במ"ש בכל הסוגיא השייכא לשמעתין דהבא ובפרש"י וליישב היטב שיטת רש"י והתוספת דשמעתין:

שם הא מהבא נפקא מהתם נפקא דתניא ויהי אנשים כו' אותן אנשים מי היו. ולכאורה לשון מי היו תמוה כיון שהכתוב מכסה אותן משמע שאין צורך לפרש מי היו דלא איכפת לן בהו וראיתי שהריטב"א בחידושי הרניש ג"כ בזה ע"ש שישבו בדוחק. ועוד דיותר קשה דעיקר פלוגתא דהנך תנאי דלכאורה אינן אלא דברי גביאות לידע מי ומי היו. והנלע"ד בזה דודאי מיתורא דקרא קשיא להו דכתיב ויהי אנשים אשר היו ולשון כפול הוא לא היה צריך לכתוב אלא ויהי אנשים טמאים לגפש אדם אע"כ דלשון אשר היו היינו שהכתוב בא לומר שהאנשים האלה כבר ידועים בתורה שהיו טמאים ואין צורך לפורשן וע"ז מקשה שפיר מי היו ומש"ה משמע ליה לרבי יוסי הגלילי דנושאי ארונו של יוסף היו עדבר זה ידוע ומפורסם שהיו נושאים ארונו של יוסף במדבר והכתוב בא ללמדנו בזה הלכתא רבתי דאע"ג דארונו של יוסף קבר שלפני הדיבור היה אפ"ה מטמא במגע ובמשא כלאיתא בזויר (דף נ"ד ע"א) (ובפרק חזקת הבתים (בבא בתרא ד' נ"ח) בתוספת בהא דר' בנאה הוי מציין מערתא) זהו סברת רבי יוסי הגלילי דלא מסתבר ליה לאוקמי במישאל ואלצפן שנתפרש שמותם יותר בתורה שנתעסקו בגבד ואביהוא דאפשר דר' יוסי סובר דשריפה ממש הוי ולא היתה שלדן קיימת וא"כ לא קרינן בהו טמאים לגפש אדם:

מיהו ר"ע לא ניחא ליה לאוקמי בנושאי ארונו של יוסף דאפשר דסובר דהאי דמרבין קבר שלפני הדיבור היינו דוקא היבא שנגע בהם אדם לאחר הדיבור. וא"כ כיון שלא נשאו ארונו של יוסף מר"ח סיון שהוא קודם מתן תורה עד ר"ח אייר א"כ לא מצינו שנטמאו לאחר הדיבור. (מיהו ר"י הגלילי מצי סבר כיון דבמרה נאמרה להם פרשת פרה דכתיב בה אדם כי ימות באהל שפיר קרינן בה לאחר הדיבור) ומש"ה ע"כ מוקי לה ר"ע במישאל ואלצפן ששלדן קיימת. והיא גופא אתי קרא לאשמעינן דמתיס שנשרפו ושלדן קיימת טמא' משא"כ ר' יצחק דלא מצי לאוקמי כרבי יוסי הגלילי וכר"ע דקקאמר יכולין היו להטהר מש"ה ע"כ מוקי לה האי קרא בטמא מת שחל ז' שלו בע"פ. ולפ"ז האי יתורא דכתיב אשר היו טמאים אע"ג דאכתי לא ידעינן מי היו מ"מ שפיר אשמעינן בלשון אשר היו טמאים שהיו מטמאים עצמן לגפש אדם בזויד אע"פ שכבר ידעו לאפשר שלא יהיו יכולין לעשות הפסח ומינה ילפינן דעוסק במצוה פטור אפילו לגבי פסח דאיבא כרת כן נראה לי נכון ובדרושים הארכתי יותר:

שם כבר היו יכולין להטהר. מיהו ר"י הגלילי ור"ע נראה דלית להו הך מימרא דבשני לא נשרף הפרה שאינו אלא לרשא בעלמא וכבר הארכתי בזה בפ"ק דפסחים דף ו' בסוגיא דשואלין ודורשין ע"ש ותמצא נחת שנתיישב ג"כ מה שהקשו התוספת כאן בד"ה שחל ז' שלהן על פירש"י:

בפרש"י בד"ה חל ז' שלהם כו' מ"מ שמעינן מינה דעוסק במצוה פטור שהרי נטמאו ז' ימים לפני פסח כו' עס"ה. נראה מפירושו דעיקר קושיא דמקשה הש"ס והא מהבא נפקא מהתם נפקא היינו אליבא דר' יצחק דמהתם שמעינן לה וא"כ תקשי לדרבי יצחק האי בשבתך בביתך מאי עביד ליה וקשיא לי טובא דהא ודאי מהאי קרא דטמאים לגפש אדם אפילו אליבא דרבי יצחק לא שמעינן לה מהאי קרא דעוסק במצוה פטור כיון דאפשר דטומאה באונם באה להם. ועוד דאפילו את"ל דודאי טמאו עצמם בזויד כדפרישית בסמוך מלשון אשר היו טמאים מ"מ הא שפיר מצינן למימר דטמא מת מצוה ממש הוי כדאמר ר' יצחק להדיא תו קשיא לי היאך שמעינן מהבא דעוסק במצוה פטור ממה שטמאו עצמן ז' ימים קודם פסח שהרי הם היו סוברים שיהיו יכולין לעשות הפסח שהרי בשעת מעשה בע"פ אמרו למשה למה נגרע ומכ"ש דקשה טפי לפמ"ש התוספת בפסחים בפרק האשה דף ג' ע"ב דלמ"ד שוחטין

פני יהושע · סוכה

זורקין אותן אנשים טבלו באמת בע"פ בשביעי שלהם ועשו פסחיהם. ולולי פירש"י והתוס' היה נראה לי לאדרבה חמור"ע לאמר מישאל ואלצפן היו מקשה הש"ם שפיר טפי דכיון דמשה רבינו היה סובר שלא יהיו יכולין לעשות פסחיהם כמו שאמרו לו לבסוף למה נגרע א"כ למה צויה להם משה בתחילה שיתעסקו עצמם בגדג ואביהוא אע"פ שעיי"כ יתעכבו מלעשות הפסח ויותר היה ראוי לצוות לנושאי ארנו של יוסף או שאר טמאים או נשים וקטנים ללאו בני כרת נינהו אם לא יעשו פסח כנ"ל ובדרוש הארכתיו דאפילו לר"י הגלילי נמי מקשה הש"ם שפיר וכאן אין להאריך יותר:

בתוס' בד"ה משום דלא מטא זמן חיובא כו' אבל קשה לרבה כו' אלמא מטמא לקרוביו אפילו היכא דמטא זמן חיובא כו' ואין לומר דהיא גופא ילפינן דלמא שאני ק"ש דלית ביה כרת כו' עס"ה. נראה דהא לא משמע להו לומר דפסח בדמטא זימני' ילפינן מבינייהו דהיינו מק"ש ומטמאים לנפש דאי פרכת מה לק"ש דליכא כרת טמאים לנפש ויכויו ואי פרכת מה לטמאים לנפש דלא מטא זימניה ק"ש ויכיו דהא ידאי ליתא דנחי דאשכחן ילפות' כהאי בכמה דוכתי דאע"ג דאיכא בכל חד צד חמור אפ"ה קי"ל דנצ חמור לא פרכינן מ"מ נראה דהיינו דוקא היכא דהפירכות הן מענין קולא וחומרא דדבר אחר ולא מן המזן עצמו משא"כ הכא דהך פירכא דלא מטא זמן חיובא היא מן המזן עצמו א"כ תו לא שייך לומר חזר הדין כמו בשאר דוכתי דודאי לא שייך כלל למילף פטור דמטא זימני' מהיכא דלא מטא זימני' א"כ ע"כ דמקו"ש לחוד בעינן למילף פסח דמטא זימנא א"כ קשיא להו שפיר מה לפסח שכן כרת כן נראה לי בכוונת התוספת:

מיהו לפמ"ש בחידושי ברכות בר"פ מי שמתו דבלא"ה היו קשיא לי היכי מענין למילף שאר מצוות מפסח יק"ש דמה להנך שכן הזמן גרמא ונשים פטורות והו"ל עשה שאין שזה בכל משא"כ שאר מצות דלאו זמן גרמא שפיר מענין למימר דחייב וכתבתי שם דבולה מילתא ילפינן מק"ש לחוד דכתיב בהו בשבתך בבייתך ובלכתך בדרך וכיון דק"ש ותפילין איתקשו בהאי פרשה גופא ובלא"ה אפשר דאכולהו מילתא קאי א"כ ממילא פשיטא דעוסק במצוה פטור מן התפילין וכיון דפטור מן התפילין ממילא דפטור מכל מצות האמורות בתורה דאיתקשו לתפילין כדאיתא בקידושין דף ל"ד דפפונאי אמרו הך מילתא א"כ לפ"ז היינו נמי טעמא דרבה דס"ל כפפונאי מש"ה העוסק במצוה פטור לגמרי אפילו בפסח. ועוד לאדרבה עיקר היקישא דתפילין שייך טפי לגבי פסח דכתיב בהאי ענינא גופא למען תהיה תורת ה' בפיך שהוא היקישא דפפונאי כן נראה לי נכון ודו"ק:

בגמ' ואמר רבי אבא בר זבדא אבל חייב בסוכה פשיטא כו' שמעתי מקשים מאי מקשה הכא פשיטא אדרבה תיקשי לאידך גיסא למה יהא אבל חייב בסוכה הא בעינן תשבו כעין תדורו איש ואשתו ומה" ט אמרינן ברפ"ק דעירובין שיהי דבין לומר להכהנים פטורין מן הסוכה כיון דאסורין בתשמיש המטה אלא הא דחייבין היינו משום דשלא בשעת עבודה מיהא מותרין וא"כ באבל לא שייך האזי טעמא דהא כל ו' אסור בתשמיש המטה ולע"ז נראה דלא קשה מידי דדוקא בכהנים דבשעת עבודה אסורין ומלאווייתא מש"ה ס"ד דפטורין מן הסוכה משא"כ באבל דאיסור תשמיש אינו אלא מדרבנן שפיר מקשה הכא פשיטא דאין סברא לדחות מצות עשה דאורייתא בשביל איסורא דרבנן היכא דלא שייך חשש איסור דאורייתא כלל. ועוד דבלא"ה קי"ל דאין אבילות ברנל מה"ט גופא דלא אתי עשה דיחיד ודחי עשה דרבים ה"נ דכוותיה אע"ג דקי"ל דדברים שבצנעה נוהג אפילו ברנל מ"מ כיון דכ"ע יסבו בסוכה והוא יוסב בבית הוי כדבר שבפרהסיא כן נראה לי ועיין בתשובת שער אפרים שכן הקשה לו חכם אחד ולמאי דמקשה ליה איהו לאו שפיר משני מסוגיא דערבין:

מיהו בלא"ה נלע"ז שאין לו מקום לקושיא זו כלל דלטו מי שאשתו גדה יהא פטור מן הסוכה אע"כ שאין זו ענין כלל לתשבו כעין תדורו כיון דהאי איסורא שייך נמי בביתו וא"כ ה"נ דכוותיה באבל אלא הא דאמרינן בערכין הך סברא לענין כהנים היינו משום דסד"א דלא רמיא מצות סוכה כלל אכהנים כיון דלעולם לא קיימינן בהו תשבו כעין תדורו וקמ"ל דאפ"ה שפיר קרינן בהו תשבו כעין תדורו שלא בשעת עבודה וזה נראה לי יותר נכון:

דף כו.

בפירש"י בד"ה משום ר' שילא אמרו התם כו' ולית להו להנך תנאי כו' עכ"ל. ובתוספת הקשו על פירושו יעיין במהרש"א שדבר זה תלוי בחילופי נוסחאות בלשון רש"י דלפי נוסחאות שלנו ודאי דברי מהרש"א ו"ל מוכרחים בכוונת רש"י מ"ש דלית להו להנך תנאי את"ק נמי קאי אלא משום דלת"ק לא פסיקא ליה כל כך לכך מפרש לה רש"י בדר' שילא דע"כ הכי ס"ל ומחר' שילא נשמע לת"ק כמ"ש התוספת. ובעיקר לשון רש"י דלית להו להנך תנאי עוסק במצוה פטור מן המצוה כבר כתבתי בחידושי ברכות בפרק היה קורא ובר"פ מי שמתו ע"ש:

בתוס' בד"ה פירצה קוראה לגנב לאו משום דלית ליה לרבא דרשא דתשבו כעין תדורו דבריייתא היא לקמן בפירקין עכ"ל. ולכאורה מבריייתא לקמן לחוד אין כל כך ראייה דהתם לענין עיקר חיוב ישיבת הסוכה איירי דלשון תשבו משמע שבא ללמד על עיקר מצות ישיבת הסוכה שדרך אדם לעשות בביתו כגון אכילה ישתיה ושינה ולעטרה בכלים נאים אבל לפטור מן הסוכה מי שאינו יכול לקיים תשבו כעין תדורו כגון מצטער ושומרי ננות אפשר דרבא סובר דלא שייך בהו הך דרשא דבריייתא. ובאמת שאי אפשר לפרש כן בכוונת התוספת דודאי לא פליג רבא אהא דפשיטא לן דמצטער פטור מן הסוכה ורבא גופא איירי בה לעיל בהא דחתן פטור מן הסוכה אלא דאפ"ה לענין שומרי ננות ופרדסים לא משמע ליה לרבא האזי טעמא דתשבו כעין תדורו כיון שאין זה מצטער כל כך אי לאו משום דפירצה קוראה לגנב כן נראה לי יק"ל:

דף כז:

במשנה מעשה והביאו לר"י ב"ז כו' וכשנתנו לר' צדוק כו' נטלו במפה ופירש"י משום נקיות וכתבו התוס' דבחנס פי' כן דר' צדוק כהן היה כו' היה אוכל על טהרת תרומה כו' דאפילו פחות מכביצה. ולע"ז דברי התוספת תמוהים כיון דלפי פירושם אין לחלק בין כביצה לפחות מכביצה לענין אכילת תרומה במפה ולקמן בשמעתינן מסקינן להדיא דיש לחלק בין כביצה לפחות מכביצה וכמ"ש התוס' עצמן בד"ה הא כביצה והניחו בתימא הך קושיא דר' צדוק כהן היה והותרה לו באכילת מפה אפילו בכביצה:

מיהו לולי דבריהם היה נראה לי דמה שהתירו מפה לאוכלי תרומה היינו דוקא באכילת תרומה ממש כיון דכהנים זרדיין הם ליכא למיחש דלמא נגע בתרומה בידים מסואבות משא"כ באכילת חולוין לא פלוג רבנן בין כהנים לשאר בני אדם בדבר שצריך נטילה שלא הותרה להם לאכול במפה לכך הוכרח רש"י לפרש דבאמת נטילה זו של ר' צדוק אינה אלא משום נקיות דאע"ג דכהן הוי והיה אוכל על טהרת תרומה אפ"ה איכא למימר דנטילה זו דחולין על טהרת תרומה לא שייך אלא בכביצה דוקא שהוא שיעור אכילת

רוב בני אדם וטומאתו נמי חמורא כיון שמתמא אוכלים אחרים משא"כ בפחות מכביצה אפילו חומרא בעלמא לא שייך בהו להצריך נטיות וידים כן נראה לי נכון ליישב שיטת רש"י ודו"ק:

אחר זה ראיתי בתוספת דיומא דף ע"ט כתבו להדיא אהאי דרבי צדוק גופא שלא התירו מפה לאוכלי תרומה אלא בתרומה ממש ולא בחולין שעשה על טהרת תרומה וכדפרישית אלא דלא נחתו התם ליתן טעם לחלק בין כביצה לפחות מכביצה כמו שקדקדו כאן דאף פחות מכביצה מקבל טומאה. והנראה בזה דהתוספת דיומא היינו לפי שיטת ר"ת דר"פ המצניע ובפרק כל שעה דף ל"ג ע"ב שסובר דפחות מכביצה אין מקבל טומאה מן התורה משא"כ התוספת דהכא הן בשיטת רש"י דפרק המצניע דאוכל עצמו נטמא אפילו בכל שבו כן נראה לי ודו"ק:

בתוס' בד"ה ולא בירך אחריו סבר לה כר"י דפרק ג' שאכלו דדריש ואכלת ושבעת כו' ונראה מכל דבריהם כאן דפלוגתא דר"מ ור"י לאו דברכת המזון לחוד איירי אלא בכל דיני ברכה אחרונה דז' מינים ושאר דברים דאע"ג דעיקר טעמא דר"י דאמר כביצה היינו מדרשא דואכלת ושבעת דכתיב בבה"מ לחוד אפ"ה משמע להו דכיון דבבה"מ בעי ר"י כביצה כל שכן בשאר מינים דברכה אחרונה דידהו מדרבנן דאסמכיהו אברכת המזון אם כן לא יהא הטפל חמור מן עיקר. אם כן לפ"ז חמור"י שמעינן לרבי מאיר לענין כוית:

מיהו בפרק כיצד מברכין (ברכות דף ל"ט) כתבו בשם ר"י דברכת בורא נפשות אפי' בפחות מכשיעור ע"ש שחידושינו. וא"כ לפ"ז משמע דלא נחתו להך סברא דלא יהא טפל חמור מן העיקר אלא לענין ברכה מעין ג' דז' מינים לחוד והיה נראה לכאורה בזה דטעם הדבר משום דסברי דברכה מעין ג' נמי דאורייתא דואכלת ושבעת עלייהו נמי קאי וכשיטת בעל ה"ג שהביא הטור א"ח בסיומן ר"ט והב"י בשם הרשב"א אלא דמלשון הטור והב"י והש"ע משמע דאין שיטת התוספת כן ע"ש. ולכאורה מלשון משנתנו במעשה דר' צדוק דקאמר ולא בירך אחריו משמע נמי לכאורה שלא בירך כלל אפילו בני"ר דנראה דוחק לומר דרבי צדוק לא קאי אלא אפת או אכותבנות דלעיל שהוא מז' מינים ולענין ברכת ג' או מעין ג' לחוד ולא לענין בני"ר דהא אוכל פחות מכביצה סתמא קתני ופשטא דלישנא דלא בירך אחריו נמי הכי דייק אם כן ע"כ צריך לומר דהיינו טעמא דרבי צדוק ודר"י משום שלא יהא טפל חמור מן העיקר. ולפ"ז חמור"י נשמע לר"מ דבעינן כוית בכל הברכות ופחות מכזית אפילו בני"ר לא בעי וכדמשמע מלשון התוספת כאן כן נראה לי ודו"ק:

דף כז.

במשנה ר"א אומר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת ביום ואחת בלילה. ויש לדקדק דלטו ר"א מנינא אתא לאשמעינן ולא היה צריך לומר אלא אחת ביום ואחת בלילה וממילא ידעינן שהן י"ד ואין מנין י"ד רמז כלל דרשא דתשבו כעין תדורו כדי שנאמר דלעולם מצריך ר"א שיטלים המנין של י"ד סעודות. ועוד קשה כיון דאי אפשר לז' ימים בלא שבת ובשבת בעינן ג' סעודות א"כ ט"ו בעינן כדמשמע נמי בפרק כל כתבי (שבת דף קי"ח) וקושיא זו שייך יותר על לשון הטוא"ח שהביא משנה זו וכ"כ הב"י בשם הרא"ש והר"ן שרוצין לדמות סעודה שלישית לדיון לאותן י"ד סעודות דקאמר ר"א לענין דיוציאין במיני תרנימא ולא הרגיש בזה לאדרבה מסוגיא זו משמע להיפוך דא"כ ט"ו נינהו. ועוד דעכ"פ תעלה סעודה שלישית לתשלום י"ד סעודות ובעה"ג לאידך דר"א אם לא אכל ליל י"ט ראשון שצריך להשלים בליל י"ט אחרון וכתבו כל המפרשים דכ"ש שאם השלים בא' מז' דימי החג יצא והיכי משכחת לה דתיפוק ליה דבלא"ה סעודה שלישית עולה לו למנין השלמה וכ"ש דקשה טפי לשיטת הסוברים דסעודה ג' נמי בעינן פת דוקא ויש ליישב ע"פ שיטת רש"י ויבואר בסמוך:

בפרש"י בד"ה אין לדבר קצבה אם רצו להתענות כו' נראה דלשון להתענות לאו דוקא דאסור להתענות בי"ט מיהו מדרבנן אלא דעיקר כוונתו דאין אנו נזקקין לו מצד חיוב סוכה. ועוד יש לומר דלשון להתענות אתי כפשטוה לענין אכילת לילה דבליל ח"ה לא אשכחן שום איסור להתענות בו דלילה לא שמיא תענית כלל. מיהו מה שהוצרך רש"י לפרש בלשון תענית ולא מפרש בפשיטות שאם רצו שלא לאכול פת רשאי היינו משום דניחא ליה לפרש אפילו למ"ד ביומא דף ע"ט פירי בעי סוכה וכדמשמע נמי מלשון רש"י בסמוך גבי מיני תרנימא וע"ש בתוספת:

בתוספות בד"ה תשבו כעין תדורו בירושלמי יליף בג"ש כו' עס"ה. נראה דהא דמיייתי הך ילפותא בירושלמי אליבא דר"א היינו משום דמשמע להו דלא פליג הירושלמי אנמרא דיון דמשמע דטעמא דר"א משום תשבו כעין תדורו. ובאמת שאין זה טעם עיקר דודאי שפיר קאמרי רבנן מה דירה אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל מש"ה מיייתי נמי הך ג"ש בירושלמי דהאי תשבו דסוכה הוי כאילו כתיב ביה כהדיא יומם ולילה כמו בתשבו דמילואים והך ג"ש בא ללמד דלילות כימים לגמרי לענין סוכה ולאפוקי דלא ניליף סוכה מלולב מה להלן ימים ולא לילות כדאיתא נמי בגמרא דיון בר"פ לולב וערבה דמיייתי הך ג"ש גופא לענין זה דלילות כימים וא"כ מאחר שזכינו לדין דלילות כימים לענין סוכה וכיון דביום ודאי עיקר מצות סוכה לענין אכילה ושתיה כדיליף לה הכא ולקמן דבריייתא מתשבו כעין תדורו א"כ בלילה נמי צריך לקיים מצות סוכה באכילה ושתיה כמו ביום כן נראה לי נכון ומה שהביאו התוספות הירושלמי אליבא דרבנן היינו משום דאשמעינן מינה דבלילה ראשונה חייב לאכול כזית דגן בסוכה ולאכול לתאבון כמו במצה ודו"ק:

בפירש"י בד"ה חזר בו ר' אליעזר אצל חכמים כו' לומר שאין לדבר קצבה כו' חוץ מלילי יו"ט הראשון ובהא מיהא פליג עלייהו שיש לה תשלומין כמו בקרבנות עכ"ל. ויש לדקדק כיון דע"כ למאי דהדר ביה ר"א מי"ד סעודות אפ"ה מודה בליל יו"ט ראשון היינו משום דאית ליה הך ג"ש דט"ו ט"ו מחג המצות א"כ כיון דמצה ליל ראשון גופא אין לה תשלומין בקרבנות א"כ מאי סברא יש לומר דסוכה בעי תשלומין יותר ממצה ודי לבא מן הדיון להיות כנדון וקי"ל נמי דאין ג"ש למחצה. ועוד אפילו את"ל דמשמע לר"א שום טעם לדמות סוכה לקרבנות טפי ממצה אכתי קשה איפכא ניליף מצה מסוכה בהך ג"ש גופא דליבעי תשלומין:

וראייתי בחידושי הריטב"א ז"ל שכתב דמצה ודאי אין לה תשלומין דאיתקש לפסח. וקשיא לי בגוה דא"כ בזמן דליכא פסח לא לחייב במצה בלילה ראשונה וכיון דלקושטא דמילתא קי"ל דמצה בזמן הזה דאורייתא כדאיתא בשילתי פסחים ובכמה דוכתי אלמא דליתא להך היקישא דמצה מפסח ויש ליישב בדוחק. ולע"ז נראה דטעמא דר"א דסוכה יש לה תשלומין כמו חגיגה לאו מסברא בעלמא אית ליה הכי אלא משום דאשכחן דסוכה איתקש לחגיגה לענין דאסור בהנאה כל ז' וכדאיתא נמי בפ"ק דף ק' י"א ע"ב א"כ הא קי"ל דאין היקש למחצה ויליף נמי לענין תשלומין והא דלא ילפינן מצה מסוכה בהך ג"ש גופא ט"ו ט"ו היינו דכיון דעיקר ג"ש היינו חמשה עשר תו לא מעינן לאוקמי הך ג"ש אלא בדברים שהן בחמשה עשר עצמו ולא לשאר ימים וכה"ג כתבו התוספות בכמה דוכתי אלא דכל זה אינו אלא לפי פרש"י משא"כ לפי פי' התוספות בד"ה חזר בו שכתבו דמי"ד סעודות לא הדר ביה ר"א. וא"כ לפ"ז לא

פני יהושע · סוכה

שני ליה לר"א בעיקר חיוב ישיבת סוכה בין לילה ראשונה לשאר ימים ככולהו מתשבו כעין תדורו נפקא יא"ב לית ליה הך ג"ש דט"ו ט"ו לענין חיוב ישיבת סוכה. ולפ"ז הדרא קושיא לדוכתא מאי שגא לילה ראשונה דבעי ר"א תשלומין ומ"ש שאר ימים ללא בעי תשלומין ומ"ש מצה דאפילו לילה ראשונה לא בעי תשלומין וצ"ע ליישב ולפמ"ש נתיישב פירש"י ממה שהקשו בתוספות על פירושו ודו"ק:

בתוספות בד"ה במיני תרגימא פי' בקונטרס כו' ואי אפשר לומר כן דהא רבא מסיק כו' עס"ה. כבר כתבתי במשנתניו דפירש"י בשמעתין היינו אליבא דמ"ד ביומא דפירי בעי סוכה וממילא דא"ש נמי אפילו אליבא דרבא כי האי שינויא דיומא דמיני תרגימא נמי פירי נינהו ואף ע"ג דפירי לא בעי סוכה אפ"ה מהני לענין השלמה וכעין זה כתבו התוספות בשם הירושלמי:

דף כה.

במשנה מי שהיה ראשו ורובו בסוכה כו' לבקר את רבי יוחנן בן החורנית כו' עיין בחידושי הריטב"א י:בחידושינו לעיל דף ג' ובחידושי ברכות דף י"א הארכתני יותר ע"ש ותמצא נחת:

בגמרא מנא הני מיני דת"ר אזרח כו' הא דמקשה מנא הני מיני אף ע"ג דמילתא דפשיטא בכולה תלמודא דכל מ"ע שה"ג נשים פטורות ומשנה ערוכה היא בקידושין דף כ"ט ובפרק היה קורא במשנה נשים ועבדים אלא דאפ"ה פריך שפיר משום דהוי מסיק אלעתי' דיש לחייבן בסוכה מתשבו כעין תדורו או מג"ש ט"ו ט"ו מחג המצות. ואפשר נמי דמעיקרא ס"ד דיש לחייבן מהאי קרא גופא דהאזרח כדאשכחן לענין תוס' יה"כ או מריבויא דכל דהא אשכחן נמי בפרק אלו עוברין דאיכא למ"ד דמה שהנשים חייבות במצה לילה ראשונה היינו מריבוי' דכל ע"ש ומה שיש לדקדק בסוגיא זו דהאזרח כבר כתבתי באריכות בחידושי קידושין ל"ד בלשון התוס' שם עיין עליו:

דף כח:

אמר מר כל לרבות את הקטנים כו' קטן שהגיע לחינוך מדרבנן הוא כו' וקרא אסמכתא בעלמא. ומה שהוכרח לומר כן ולא ניחא להו לפרש דאע"ג דבעלמא מדרבנן הוא אפ"ה לענין סוכה רביי' רחמנא מריבויא דכל דאי אפשר לומר כן דא"כ היבא רמיזא בריבויא דכל דאיירי בקטן שאין צריך לאמו ללמא קרא מרבי לכל קטנים ואין לומר דשיעור דקטן שאין צריך לאמו הל"מ היא כדאשכחן בכל שיעורין דא"כ תקשי להיפוך כיון דהלכתא היא ריבויא דכל למה לי דכה"ג מקשה הש"ס בכמה דוכתו. ועוד דאי ס"ד דקטן חייב בסוכה מדאורייתא א"כ במצה נמי לחייב מג"ש ט"ו ט"ו. והשתא לפ"ז נתיישב ג"כ מה שדקדקו התוספת בד"ה בקטן מה קושיא ומאי פירוקא שייך הכא כיון דבמתניתין בהדיא קתני לה ולמאי דפרישית א"ש הא דמקשה מעיקרא ממתניתין היינו משום דבמתניתין גופא ע"כ משמע ליה דקטן שהגיע לחינוך אינו אלא מדרבנן ובכה"ג גופא יש לפרש הך סוגיא דחגיגה שכתבו התוספת כן נראה לי ידו"ק:

שם פ'סקא מעשה וילדה כלתו מעשה לסתור כו' ושמאי מחמיר ומעשה נמי וילדה כלתו. ולכאורה אין טעם לחומרא זו דמה חינוך שייך בקטן בן יומו שאין בו דעת כלל לחייבו במצות עשה ואפשר דכיון לענין סוכה אסמכיה רבנן אריבויא דכל מש"ה שייך להחמיר יותר בסוכה ויותר נראה דהאי חומרא דשמאי אינו משום חינוך אלא מטעם חומר עצמותו משמע ליה להחמיר מטעם תשבו כעין תדורו אע"פ שאין ראיה לדבר וזכר לדבר דכתיב בניך כשתלי זיתים סביב לשולחניך משא"כ באשה לא שייך הך מילתא כלל אפילו לחומרא בעלמא מדלא סיבך בשביל כלתו והיינו משום דהאשה אין רשות אחרים עליה י:בדירה גופא נמי אין איש יוכל לכוף את אשתו להוציאה מדירת קבע לדירת עראי כן נראה לי ועיין בחידושי הריטב"א ז"ל:

דף כט:

לולב הגזול פרח שלישי

לולב הגזול והיבש פסול. ויש לדקדק בהנך תלת בבי חלוקות דנקיט התנא בפסולי דלולב ואין טעם לסדר זה דמה ענין יבש אצל גזול וטפי הו"ל למינקט גזול בהדי אשירה ועיר הנדחת דבשלשתן אין הפסול מחמת הלולב עצמו אלא מחמת מעשה אדם וכעין מצוה הבאה בעבירה ולא קרינן בהו נמי לכס וביבש שייך למיתני בהדי נקטם ראשו ונפרצו עליו שהפסול הוא מצד הלולב עצמו ולא קרינן בהו דהר כמו שפירש"י והנלע"ד בזה שרבינו הקדוש שנה המשנה בלשון חכמה והיא גופא אתי לאשמעינן דגזול דומיא דיבש מה יבש לית ליה תקנתא הוא הדין גזול לית ליה תקנתא אפילו לאחר יאוש כדמסקינן בשמעתין דמיייתי לה מקרא דגזול דומיא דפסח וחולה דלית להו תקנתא ואיכא למימר נמי דאתי לאשמעינן דכי היכי דיבש פסול אפילו ב"ט שני ה"ה גזול כדמסקינן בסמוך אליבא דרבי יוחנן. ובהו מדוקדק היטב הא דמקשה בגמ' בפשיטות וקאמר קא פסיק ותני ל"ש ב"ט ראשון ול"ש ב"ט שני ופירש"י דקא פסיק ותני היינו בהא דקתני פסול ואפשר דרש"י גופא לכך נתכוין עכ"פ נתיישב' קושית הגמ' בפשיטות ממה שהקשו בתוספות בד"ה קא פסיק ותני ועוד אבאר בזה בלשון התוספות בסמוך:

בפירש"י בד"ה לולב הגזול לולב כף של תמרים והדר תני הדם וערבה באפי נפשייהו עכ"ל. ולכאורה שפת יתר הוא מה בא ללמדינו בזה. והנלע"ד דסדר לשון המשנה קשיתא ליה לרש"י בהא דנקט פסולי דלולב ברישא מקמי אתרוג שפתח בו הכתוב תחילה ומש"ה היה באפשר לומר דהאי לולב דקתני היינו כשכבר הוא אגוד עם ההדס וערבה דלפ"ז שפיר שייך להקדים לולב לאתרוג דהכא תלתא מיני והכא חד מינא כדאשכחן בכל דוכתא דמש"ה עיקר המצוה נקרא על שם הלולב:

ואת ועוד אחרת יש סברא לומר דגזול לא מופסיל אלא בכה"ג שגולה כשאגוד משא"כ כשגזול לולב גרידא אפשר דקניא ביאוש ושינוי מעשה או שינוי השם כדאיתא לקמן בשקלא וטריא דאווונכרא ועל זה כתב רש"י שפיר דאי אפשר לפרש כן כיון דהדר קתני הדם וערבה באפי נפשייהו וקתני בהו נמי הנך פסולי גופייהו וא"כ לולב נמי היינו באפי נפשיה והא דפתח בלולב תחילה היינו מה"ט גופא כדפרישית כיון דעיקר מצות ד' מינים נקראים על שם הלולב או שנאמר כיון דמפשטא דקרא לא שמעינן גזול ויבש ואינך פסולי אלא מדרשא דלכס והדר דכתיבא באתרוג מש"ה אקדמה להנך מקמי אתרוג כדאמרין ברפ"ק דבימות ובכמה דוכתי דכל מידי דאתיא מדרשא חביבא ליה ושייך לאקדומי ועוד דלענין גזול ומאי איכא רבותא טפי בהנך ג' מינים דלא נימא דקניניהו בשינוי ע"י אגד כדמסקינן בשמעתין כן נראה לי:

בתוס' בד"ה לולב הגזול והיבש פסול מפרש בגמרא כו' ולא כמו שפי' בקונטרס כו' עס"ה. ולע"ד נראה בכוונת רש"י שבא ליישב בזה מה שהקשו התוספות בסמוך בד"ה הא בעינן דהר דמאי שגא יבש דפשיטא ליה לתלמודא דמדינא יש לפוסלו אף ב"ט שני ומ"ש גזול דקשיא ליה אמאי פסול ב"ט שני ועל זה כתב רש"י שפיר דביבש כיון דאיכא נמי טעמא דבעינן דהר משום ואנוהו עכ"פ למצוה ומה"ט פשיטא דשייך אף ב"ט שני מש"ה פסלוהו חכמים אף דביעבד שאם נאסור לכתחילה ונתייר דביעבד

אתי למיטעי לאכשורי בדיעבד אף ב"ט ראשון דפסול מדאורייתא כדאשכחן כה"ג טובא שלא חילקו חכמים ועשו חיזוק לדבריהם בשל תורה משא"כ בגזול מקשה הש"ס שפיר דיש לאכשורי אף לכתחלה ב"ט שני כיון דלא כתיב ביה לכס. והיבא דמוותר לכתחלה לא שייך לגזור אטו י"ט ראשון כדאשכחן ברבי חנינא לענין חסר דמטביל ביה ונפיק ביה ב"ט שני כן נראה לי בכוונת רש"י וכן מבואר להדיא בלשון רש"י לקמן דף ל"ו ע"ב בהא דרבי חנינא מטביל ביה ע"ש ויש לפרש עוד בדרך אחר שהוצרך רש"י לפרש כן מפלגי רבי יהודה בסיפא בנפרדו עליו אלמא דמודה בכל הנך פסולי דרישא אפילו ביבש ולקמן בבריייתא אשכחן להדיא דר' יהודה מכשיר ביבש דלית ליה היקושא דלולב לאתרוג מש"ה הוצרך רש"י לפרש דאיכא טעמא אחרינוא ביבש משום ואנוהו דלפ"ז אפילו ר"י מודה דפסול מיהא לכתחילה ומש"ה לא פליג ר"י ביבש דמתניתין דאי משום דיעבד הא אשכחן לקמן בבריייתא דרבנן נמי מודו דבשעת הדחק כשר וא"כ דעיקר פלונתא דר"י ורבנן ביבש אינו אלא דביעבד קצת שע"י טרחא אפשר למצוא לולב אחר מש"ה לא פסיקא ליה לחלוק ביבש. ועוד דבלא"ה אשכחן כמה פסולי דמתניתין דכשרין דביעבד לשיטת הפוסקים כן נראה לי ודו"ק:

אחר זה הגיע לידי ספר כפות תמרים להגאון מהר"ם חביב ז"ל המחבר ספר גט פשוט ומצאתי שכתב ג"כ כפי' הראשון שכתבתי בכוונת רש"י והביא לשון מהר"א מורחי ע"ש שהאריך בזה:

ולפי שראיתי שהחיבור הנזכר מלא וגדוש בסוגיות הש"ס בזה הפ' והרחיב הביאור בפרש"י והתוספות ושיטת הפוסקים ומפרשים לערך חמשים דפי' לכן אינו דבין שיניף המקצר על המאריך לכן קצרתי כי אם במקומות מיוחדים אשר יצאתי לידון בדבר החדש באיזה סוגיות הצריכים ביאור כאשר יורוני מן השמים:

בד"ה בעינן דהר וליכא משמע דפשיטא ליה כו' תימא מאי שגא זה מזה כו' עס"ה. ולולי דבריהם היה נראה ליישב דומיא פשיטא ליה לתלמודא דבכל מידי דפסול מדאורייתא בלולב אין לחלק בין י"ט ראשון לשני דכל דתיקנו רבנן כעין דאורייתא תקון לבר מניקב כמו שאבאר אלא דאפ"ה לענין גזול מקשה הש"ס כיון דודאי הא דקתני דגזול פסול היינו דלית ליה תקנתא ע"ש לפני יאוש ול"ש לאחר יאוש וקס"ד דהיינו דס"ל יאוש כדי לא קנה אע"ג דכיון דאגדיה ללולב הוי יאוש ושינוי מעשה הא מסקינן לקמן דשינוי מעשה החוזר לבריייתו לא הוי שינוי וכתבו התוספות שם דאע"ג דבכה"ג קונה מדרבנן מ"מ כיון דמדאורייתא לא קנה לא נפיק ביה. א"כ לפ"ז משמע ליה להמקשה דלא שייך הך סברא אלא לענין י"ט ראשון דוקא כיון די"ט ראשון הוי מדאורייתא וכיון דלאו לכס קרינן ביה מש"ה לא נפיק ביה דלא אתי רבנן לאפקועי איסורא דאורייתא משא"כ לענין י"ט שני דעיקר מצותו אינו אלא מדרבנן אין טעם לפוסלו לאחר יאוש עם שינוי מעשה החוזר כיון דמדרבנן קונה שפיר קרינן ביה לכס ועוד דאיכא מ"ד דאפילו יאוש כדי קונה מדרבנן כדאיתא במרובה וכמו שאבאר לקמן כן נראה לי נכון. ולוי שהתוספות לא פירשו כן והיינו משום דבלא"ה נראה דעיקר דברי התוס' לאו לסברת המקשן קאי דהא ומאי מקשה שפיר דיש להכשיר גזול ב"ט שני כמו בשאלו דמ"ש בשאלו דכשר דכתנן בסוף פירקין כיון דתרווייהו מלכס נפקא אע"כ דעיקר דברי התוספות כאן משום דלפי האמת קשיא להו מ"ש יבש דפסול כל ז' ומ"ש ניקב דכשר וכיון דמשום הכי הוצרכו לתרץ ולחלק מסברא ממילא אתי להו נמי שפיר דאי דשאלו וגזול אף לפי סברת המקשה:

אלא דלפ"ז קשיא איפכא דלפי תירוצם דמסברא יש לחלק א"כ אכתי מעיקרא מאי מקשה בפשיטות דגזול ליתכשר ב"ט שני כמו בשאלו מאי קושיא דילמא בגזול ראו חכמים להחמיר כעין דאורייתא כיון דפסולא דגזול אשכחן בכמה דוכתי בשאר מצות משא"כ בשאלו לא רצו להחמיר כעין דאורייתא אע"כ כדפרישית דעיקר סברת המקשה דבגזול לא שייך להחמיר כעין דאורייתא כיון דמדרבנן לאו גזול הוא ולכס קרינן ביה מטעמא דפרישית אי משום יאוש או משום יאוש ושינוי מעשה ומכ"ש דמקשה שפיר אליבא דרבה דס"ל בפרק מרובה דאפילו שינוי מעשה החוזר קונה מדאורייתא כמ"ש התוס' שם להדיא וכ"ש הכא דאיכא שינוי השם בהדה וע"ז משני הש"ס שפיר דאפ"ה פסול משום דהוי מצוה הבאה בעבירה כן נראה לי ועיין עוד בסמוך. ובעיקר קושיית' בענין ניקב וחסר אליבא דרבי חנינא יבואר שם במקומו אי"ה ועיין בלשון הר"ן ובחידושי הריטב"א שכתבו ליישב קושית התוספות בדרכים שונים ולפי שיטתם דיבש גופא כשר ביו"ט שני ונדחקו ליישב לשון הסוגיא בזה והמעיין בדבריהם יראה שדברים דחוקים הם והנלע"ד כתבתי ודו"ק היטב:

דף ל.

בד"ה כי יקריב מכס אמר רחמנא כו' תימא דבמרובה ממעט גזול מדכתיב קרבנו כו' עס"ה. ולע"ד יש לתמוה טובא על תמיהת התוס' דאטו גברא אנכרא קא רמיית דהא רבי יוחנן משום רשב"י אמרה להך דרשא דגזול דומיא דפסח ולפ"ז ממילא דרשב"י מסיק נמי להך לישראל דמכס אמר רחמנא. ולפ"ז פשיטא דלא שייך לאקשוויי אדרשב"י מהך ברייתא דקרבנו ולא גזול שהיא שנויה בת"כ וכן הך ברייתא דחולין שהביאו התוספות מכס להוציא את המומר ג"כ שהיא בת"כ ובסתם ת"כ רבי יהודה היא מש"ה אזיל לטעמיה דכיון דממעט גזול מקרבנו מש"ה אייתר ליה מכס ודרש להוציא את המומר משא"כ ר"ש בר פלונתא דר"י אפשר דלית ליה הך דרשא דקרבנו להוציא הגזול ולית ליה נמי הך דרשא דמכס להוציא את המומר ומש"ה דריש לה למעט גזול כדאמר הכא להדיא:

ועוד דבלא"ה נראה מסוגיא דחולין גופא דר"ש לית ליה הך דרשא דמכס להוציא את המומר לענין עולה כי היכי דלא דריש ר"ש נמי מעם הארץ פרט למומר לענין חטאת דהא פליג להדיא וקאמר אין צריך אלא דממעט ליה מומר מחטאת משום דאינו שב מדיעתו והיינו דוקא במומר לאותו דבר דלא שייך אלא בחטאת ולא בעולה וע"ש בתוספות שכבר הארכתני בזה בסוגיא דחולין בתכלית אריכות וגם בעל משנה למלך האריך בזה מאז ע"ש:

ועוד דבלא"ה ע"כ דר"ש לית ליה הך דרשא דמכס להוציא את המומר דהא מסקינן התם דהאי מומר היינו מומר לכל התורה כולה. ולכאורה נראה ברור דלא איצטרריך קרא למעוטי אפילו בעולה דמסברא פשיטא לן בכולה תלמודא דזבח רשעים תעבה (וכ"כ ג"כ בעל משנה למלך) אע"כ דהא דאיצטרריך מכס להוציא את המומר היינו לבתר דכתיב מן הבהמה לרבות פושעי ישראל אפילו במומר לכל התורה חוץ מעכו"ם ולחלל שבת וכי היכי דלא נימא דמרבין מרבויה דמן הבהמה מומר לכל התורה כולה אפילו לעכו"ם ולחלל שבתות מש"ה איצטרריך מכס למעט מומר לכל התורה כולה ממש או מומר לעכו"ם כיון שכן דהך מיעוט דמכס היינו דוקא לבתר דמרבין פושעי ישראל מריבויא דמן הבהמה א"כ ע"כ דר"ש לא איצטרריך ליה מכס להוציא את המומר כיון דלא דריש ריבויא דמן הבהמה להביא פושעי ישראל אלא דמפיק לה למעט רובע ונרבע כדאיתא להדיא בסוגיא דתמורה ברפ"ו ע"ש. נמצא דלפמ"ש אין מקום לכל קושיות התוס' בדיובר זה וממילא נמי דאין מקום למה שהקשו התוספות בסמוך בד"ה הא קנייה ביאוש עליה דרבי יוחנן כיון דר"י משמיה דרשב"י אמרה ור"ש נמי בלא"ה שמעינן ליה במרובה דדריש

משכבו למעט גזול ולא גנוב ומטעם יאוש נגעו בה וכמו שאבאר עוד לקמן בזה. והנלע"ד בזה בכוונת התוספות דלא הוי גרסי בגמרא בהך מימרא קמיייתא רבי יוחנן משום רשב"י אלא רבי יוחנן לחוד או אפילו את"ל גדרסוי הכי אפ"ה משמע להו דלא אמר משום רשב"י אלא הך טעמא דמצוה הבאה בעבירה אמתניתין דלולב הגזול אבל הך דרשא דוהבאתם גזול לאו משמיה דרשב"י אמרה אלא משמיה דנפשיה אלא שכל זה דוחק שאין זה סוגיית הש"ס דרשב"י שהוא תנא יתכן טעמא ולישנא דמתני' אלא אזרבה עיקר מילתא דרשב"י היינו הך דרשא דוהבאתם גזול. ולפ"ו איפכא שמעינן דרבי יוחנן משום רשב"י אמרה להך דרשא וליה לא ס"ל אלא מצוה הבאה בעבירה מדוכתא אחרینא שמעינן לה והאי דרשא דגזול דומיא דפסח וחולה רבי יוחנן איפכא דריש לה דמהכא שמעינן דיאוש אינו קונה כמ"ש שם התוס' בדיבור הסמוך דהכי אמר רבי יוחנן בפרק הגזל וכיון דאשכחן לעולא תלמידו דר' יוחנן שם בפרק מרובה דקאמר להדיא מניין ליאוש שאינו קונה שנאמר והבאתם גזול ואת הפסח דלית להו תקנתא א"כ בפשיטות אית לן למימר דרבי יוחנן נמי מהכא יליף לה דיאוש אינו קונה והאי דהכא משום רשב"י אמרה והנלע"ד כתבתי ודו"ק היטב ועיין עוד בסמוך:

בגמרא אלא לאחר יאוש הא קניא ביאוש. נראה לי דהא דקאמר הא קניא ביאוש בכדי נקטו דהא אפילו אי הוי אמרינן דיאוש אינו קונה דלית לן שום ילפותא מן התורה שיקנה א"כ כ"ש דלא הוי איצטריך הך היקישא דגזול דומיא דפסח דבלא"ה ממעטין ממכס כיון דלאו ידייה הוא ל"ש לפני יאוש ול"ש לאחר יאוש אלא משום דרבי יוחנן או רשב"י בעי למילף הך סברא דמצוה הבאה בעבירה אליבא דכ"ע אפילו למ"ד דיאוש קונה דפלוגתא דתנאי היא בפרק הגזל אפ"ה מוכח שפיר דלא מהני יאוש לענין קרבן או לענין מצוה משום מצוה הבאה בעבירה ומכ"ש למ"ד דיאוש אינו קונה א"כ ע"כ הך היקישא היינו לענין יאוש ושינוי השם כמ"ש התוספות:

ומב"ש דא"ש למאי דפרישית דהאי היקישא רשב"י הוא דמסיק לה א"כ א"ש טובא דמגופא היקישא דקרא שמעינן להך מילתא דר"ש דס"ל דבגזול שייך יאוש טפי מבגנוב והיינו מדכתוב והבאתם גזול אע"ג דגניבה שכיח' טפי אע"כ דקרא לא מייבעיא קאמר לא מייבעיא גנוב דסתם גניבה לאו יאוש בעלים הוא ולא קרינן ביה מכס אלא אפילו גזול דסתם גזילה יאוש בעלים הוא וקרינן ביה מכס אפ"ה אסור משום מצוה הבאה בעבירה. ואע"ג דבמרובה מוקמינן הך פלוגתא דר"ש ורבנן דגנב וגזלן גבי עורות ב"ה ודאיכא שינוי השם בהדה היינו אליבא דרב יוסף דאמר התם דיאוש אינו קונה ומשום מילתא דרבנן מוקי לה בהכי משא"כ אליבא דר"ש כבר כתבתי בסמוך דכיון דבר"פ הגזול משמע לחדא תנא אליבא דרבי שמעון אפילו שינוי החזור לחוד קונה א"כ ע"כ דהך פלוגתא דגנב וגזלן בעורות של ב"ה היינו לענין יאוש לחוד בלא שינוי כן נראה לי נכון ודו"ק ועיין בחידושינו בפרק מרובה ושם הארכתי ויתר:

בתוספות בד"ה הא קנייה ביאוש כו' משמע דקסבר ר' יוחנן כו' עס"ה. כבר כתבתי בסמוך ליישב קושיית התוספת בכמה דרכים אלא דבלא"ה הוכרחו התוספת לכל השקלא וטריא דידהו משום דבלאו האי דשמעתין קשיא להו נמי דעולא אדעולא ממימרא ידייה במרובה ובהגזל ובפ"ק דהגזיקן. ובאמת כבר כתבו התוס' במרובה ככל מ"ש כאן בדבריהם והארכיו יותר וכ"כ ג"כ בפרק הניזקין ומה שיש לדקדק בדבריהם תמצא בחידושינו דניטוין בפרק הניזקין ובפרק מרובה ע"ש ותמצא נחת במ"ש ליישב קושיית התוספות דהתם ודעהא ועיין עוד לקמן בדף הסמוך גבי כשורי דמטללתא:

בגמרא אמר ריב"נ אמר שמואל ל"ש אלא ביי"ט ראשון אבל ביי"ט שני מתוך שיוצא בשאול יוצא בגזול. יכתבו התוס' הכא דוקא שהוא מדרבנן לא חייש אמצוה הבאה בעבירה עכ"ל. נראה דכוונתן בזה משום דלית לן למימר דשמואל פליג אכמה תנאי דלית להו מצוה הבאה בעבירה. אלא דאכתי קשיא לי הא בהך ברייתא דהרי שגזל סאה מחבירו שהביאו התוספת בד"ה משום דה"ל מצוה הבאה בעבירה משמע להדיא דאפילו לענין ברכה שהיא מדרבנן סבר האי תנא מצוה הבאה בעבירה והאיך פליג שמואל עליה כיון דלא אשכחן שום תנא דפליג וליכא למימר דלענין ברכה שייך טפי מצוה הבאה בעבירה דא"כ אכתי דלולב גופא האיך מכשיר ביי"ט שני הא איכא ברכה ולקמן בס"פ לולב וערבה אשכחן להדיא דשמואל סובר דמצות ברכת לולב כז' ז' והנראה בזה דלהתוספת אין ה"נ דלא מכשיר שמואל אלא בדיעבד שיוצא בו אבל לעולם אינו מברך עליה אלא שנראה דוחק דהא סתמא קאמר. ועוד דאכתי לשון מתוך שיוצא בשאול אינו מדויקד. ולולי דברי התוספת היה נראה לי לפרש בענין אחר דומיא שפיר מצו סבר שמואל מצוה הבאה בעבירה אפילו דדרבנן אלא שסובר דלא שייך מצוה הבאה בעבירה אלא היכא דאי אפשר לעשות המצוה אם לא ע"י העבירה דכה"ג כתבו התוס' לעיל בשמעתין אלא דשמואל מיקל יותר דבגזן גופא נמי לא שייך מצוה הבאה בעבירה אלא היכא שצריך לכיוין לקנות הלולב והיינו ביי"ט ראשון כיון דשאול פסול א"כ ע"כ א"א לו לצאת בשל חבירו אם לא שנתכווין לקנותו מש"ה הוי מצוה הבאה בעבירה משא"כ ביי"ט שני מתוך שיוצא בשאול וא"כ הרי אין צריך לכיוין לשם קנייה דאפי' אם היה נוטלה ע"מ להחזיר לאלתר יוצא וא"כ אין המצוה באה ע"י עבירה שמתכווין לקנותה מש"ה קאמר דיוצא נמי בגזול יעיין מ"ש בפ"ק דף ט' בלשון התוספת ד"ה האי מייבעיא ליה למעוטי גזולה דלפי דברינו אלה נתיישב שם קושיית התוספת ודו"ק:

בגמרא אבל גזול אימא סתם גזילה יאוש בעלים הוא קמ"ל ופרש"י קמ"ל עד דשמעינן דמייאש לא קני ליה כו' עכ"ל. נראה דהא דלא ניחא ליה לרש"י לפרש בפשיטות יותר משום דיאוש לא קנה מלאורייתא כדאמר רבא גופא להדיא בפרק מרובה מניין דיאוש אינו קונה שנאמר קרבנו ולא הגזול כו' ע"ש אלא משום דלחד לישנא התם הדר ביה רבא ממאי דקאמר מעיקרא התם דקרבנו ולא הגזול היינו דגזל קרבן דחבריה משום דסבר יאוש קונה ולאידך לישנא דהתם חד מינייהו רב פפא אמרה וא"כ משמע דלעולם סבר רבא דיאוש קונה מש"ה ניחא ליה לרש"י לפרש מילתא דפסיקא דהא דקאמר רבא קמ"ל היינו לאשמעינן דסתם גזילה יאוש בעלים הוא אף על גב דהך מילתא נמי פלוגתא דר"ש ורבנן היא בפרק מרובה ובפרק הגזל מ"מ הא שמעינן ליה לרבא בהדיא בפרק האיש מקדש (קידושין דף ג"ב) דאמר דלית דחש להא דר"ש דאמר סתם גזילה יאוש בעלים היא ע"ש כן נראה לי ודו"ק:

דף ל':

בגמרא וקרקע אינה נגזלת ופירש"י כלומר אינה קנויה לגזלן בשום יאוש דלעולם כו' דמקראי נפקא לן בהגזל בתרא עכ"ל. לכאורה נראה מלשונו דמ"ש דמקראי נפקא לן בהגזל היינו לענין דלא מהני יאוש בקרקע ולע"ד לא יתכן לפרש כן דהתם בהגזל לא איירי כלל מענין יאוש אי מהני שיקנה הגזלן הקרקע בע"כ של גזול דומיא דהאי דשמעתין אלא עיקר הסוגיא דהגזל היינו לאידך גיסא שאם שטפה נהר יכויצא בו דפליגי ר"א וחכמים אם יכול לומר הרי שלך לפניך או לא דלר"א דאמר קרקע נגזלת ברשותיה דגזלן איתנים כמו במטלטלין וחייב להעמיד לו שדה אחר ולחכמים אומר לו הרי שלך לפניך דממעטין קרקעות מדיני גזל ושומרינן בכלל ופרטו וכלל והיינו מנזירת הכתוב וא"כ אין זה ענין כלל לענין יאוש דלא כתיב בהאי ענינא דכלל ופרטו ולא שייך בהך פלוגתא דר"א וחכמים אלא להנך תנאי ואמוראי דפליגי

ביאוש בסברא בעלמא פליגי במרובה אי יאוש קונה כדאשכחן באבדיה או דלמא דשאני אבדיה דבהתירא אתא ליהיה א"כ ממינא דהאי סברא גופא שייך נמי בקרקע כמו במטלטלין דהא באבדיה גופא דרשינן לכל אבידת אחיד לרבות אבידת קרקע. לכך נראה דמ"ש רש"י דמקרא נפקא לן לאו יאוש קאי אלא אעיקר מילתא דקרקע אינה נגזלת דפליגי ר"א וחכמים לקמן בשמעתין משא"כ בזה דלא מהני יאוש בקרקע ממינא ידעינן לה מסברא דהא אפילו במטלטלין למ"ד יאוש קונה היינו לענין גוף הגזילה אם נשתנית ונשפך או פחתה וכיוצא בו אבל מדמי הגזילה ודאי לא מהני יאוש אפילו שמענא דמיאש כדאמרינן בעלמא נהי דמיאש מגזילה מדמי מי מיאש וכמ"ש מילתא בטעמא בפרק השולח (גיטין דף ל"ח) דהא דמיאש מגופא היינו מפני שהוא דבר שניתנה להוציא מתחת יד הגזלן וא"כ כיון דקרקע אינה נגזלת והארץ לעולם עומדת א"כ גוף הגזל הוי כמו דמי הגזל ואנן סהדי שלא מחל לו גוף הקרקע דלעולם יוכל להוציאה מידו בכל עת שצרכה כן נראה לי בכוונת רש"י:

אלא דלפ"ו יש לדקדק במ"ש רש"י בדיבור הקודם דסתם עכו"ם בארץ ישראל גזלי ארעתא מישראל נינהו ושמא מישראלא הוה ולמה הוצרך לפרש מישראל יתיר מעכו"ם בארץ ישראל דהא קי"ל גזל עכו"ם אסור ורב הונא גופא דאיהו מריה דשמעתין דאווונכרי ס"ל להדיא בהגזל בתרא דגזל עכו"ם אסור וכמו שכתבו כל הפוסקים לענין לולב הגזול גופא ובשלמא אי הוי אמרינן דמאי שכתב רש"י דמקראי ילפינן היינו לענין יאוש הוי א"ש דהא האי קרא ודאי בישראל איירי וכיון דאפי' ישראל מישראל אינו קונה קרקע ביאוש א"כ עכו"ם מישראל לא כ"ש דאינו קונה כי האי דשמעתין אבל כשגזל עכו"ם מעכו"ם ודאי לא שמעינן ליה מהאי קרא. משא"כ למאי דפרישית דלענין דלא מהני יאוש בקרקע היינו בשמעתין לאו מקרא ילפינן לה אלא מסברא דלא שייך יאוש בקרקע כלל א"כ הוי מצי לפרש בפשיטות דהא דאמרינן סתם עכו"ם גזלי ארעתא נינהו היינו בין מישראל בין מעכו"ם ונ"ע ליישב. ובאמת ראיתי בתשובת הרשב"א סימן תתנ"ב שדמפרש להדיא דהאי אוונכרי דשמעתין היינו משום חשש גזל עכו"ם זה מזה ועיין מה שאכתוב בזה בסמוך:

בתוספות בד"ה וקרקע אינה נגזלת כו' כדפירש בקונטרס והדיו עמו דאי יאוש מועיל לקרקע מאי נפקא ליה מיניה כו' עכ"ל. כמ"ש בסמוך בלשון רש"י נראה לי דצריך לפרש ג"כ בלשון התוספת דכל מה שדקדקו בזה שהדיו עס רש"י דאלת"ה מאי נפקא ליה מיניה במאי דלוינה נגזלת אין כוונתם בזה דא"כ לא איצטריך קרא למעט גזילת קרקע דהא ודאי ליתא דהא בלא"ה האי כלל ופרט וכלל דדרשי רבנן איצטריך למעט קרקע מדיו שומרים וכפל ושבועה כדאיתא בריש מרובה ולענין גזל גופא נמי ודאי איצטריך הך דקרקע אינה נגזלת לענין דלא מהני שום שינוי כמו במטלטלין כגון אם שטפה נהר או חפר בה בורות שיחין ומערות וכן בשהכסיפה או השביחה א"כ ע"כ דמ"ש והדיו עס רש"י דאל"כ מאי נפקא מיניה היינו במאי דמיייתי רב הונא גופא הך מילתא דקרקע אינה נגזלת בעובדא דאווונכרי ולא משמע להו לפרש דהא דאיצטריך להך מילתא דקרקע אינה נגזלת דהיינו לענין דמסתמא לא מיאש שאין דרך לייאש ממנה משום דלישנא לא משמע הכי ועוד דבלא"ה הא אפילו לענין מטלטלין מסיק רבא בפרק האיש מקדש דסתם גזילה לאו יאוש בעלים הוא כן נראה לי מוכרח בכוונת התוספת אף דלכאורה הלשון לא משמע כן מדכתבו וכן מוכח בשמעתין אלמא דמעיקרא לאו משמעתין דייקא להו:

ובעיקר דבריהם שהארכיו בזה הדיבור אי מהני יאוש בקרקע או לא ולפי מסקנתם דנשתתקע שם בעלים ממנה עיין בחידושינו בפ' השולח (גיטין דף ל"ח) ושם כתבתי מילתא בטעמא לענין יאוש דעבדים דאיתתקם לקרקעות ונהי דלא מהני יאוש בקרקע מטעם מחילה כמו במטלטלין משום דאנן סהדי שאינו מוחל לו הקרקע בלב שלם כדפרישית. ועוד דלשון מחילה גופא לא מהני בקרקע כיון דלינה נגזלת ובחזקת בעליה עומדת אפ"ה שייך בה יאוש מטעם הפקר ואף שכתבו התוספת במרובה ובכמה דוכתי דיאוש במטלטלין אינו מטעם הפקר היינו כדפרישית בהשולח משום דקי"ל אין אדם יכול להקדיש ולהפקיר דבר שאינו ברשותו כגון גזל ולא נתייאשו הבעלים משא"כ בקרקעות כיון דלעולם הם ברשותו כדאמרינן מה ביתו ברשותו א"כ לעולם יכול להפקירן והא ודאי דלענין יאוש דהפקר לא שייך למעט קרקעות מכלל ופרט וכלל דהא עיקר הפקר אפילו במטלטלין גופייהו לא ילפינן אלא מקרקעות דכתיב בשמיטה תשמטנה ונטשתה ודרשינן יש לך נגישה אחרת שהיא כזו וזהו הפקר. א"כ לפ"ז מ"ט גופא קאמר בירושלמי דנשתתקע שם בעליה ממנה יש יאוש בקרקע והיינו מטעם הפקר שאין לך הפקר גדול מזה שאין לה בעלים והרי הן כמדבר כן נראה לי נכון וע"ש בארכיכות יותר ואפ"ה א"ש האי דאווונכרא דהכא דחייש רב הונא שמה לא נשתתקע דמה שאין לה תוכעים השתא היינו מפני איתמן של עכו"ם:

ומתוך מ"ש יש ליישב שיטת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור והב"י שהשמיטו דין זה דאווונכרי לגמרי והיינו משום דמשמע להו דכולא מילתא דר"ה לאו מדינא איירי דהא מסקינן בגיטין דף מ"ה דאמר רב יוסף אין אנפרות בבבל כיון דאיכא בי דואר ולא קביל אחולי אחול וא"כ הך מילתא דר"ה אינו אלא עצה טובה לאווונכרי כיון דאפשר למיעבד בהיתירא ולמיחש מיהא בעי שמא יבוא שום אדם ויערער שהקרקע שלו הו"ל למפרע כמצוה הבאה בעבירה ולא יצא ידי חובתו ועיין מה שאבאר בזה בק"ח:

בגמ' ולקנייה בשינוי מעשה למאי דפירש"י בסמוך דר"ה חייש נמי למצוה הבאה בעבירה צריך לומר דבכה"ג לא חשיב מצוה הבאה בעבירה כמ"ש התוספת לעיל בד"ה הא קנייה דכיון דקנייה בשעת אגודה שאוגדו מעי"ט תו לא הוי מצוה הבאה בעבירה:

אלא דלפ"ו לא א"ש מ"ש רש"י אי נמי דיאוש כדי קונה אפ"ה הוי מצוה הבאה בעבירה. א"כ נראה מזה דרש"י לא נחית להך סברת התוס' וא"כ הדרא קושיא לדוכתא מאי מקשה ולקנייה בשינוי מעשה:

והנלע"ד בענין זה היינו משום דבלא"ה יש לדקדק בכל השקלא וטריא דשמעתין מאי קשיא להו אליבא דר"ה דהא שפיר קאמר להו דליגזז אינהו כדי שלא יהיו בגזולים קרקע של ישראל וכמ"ש רש"י להדיא שאם יחתכוה מן המחזור יהא להם בגזולים ואסור לגזול בקרקע של ישראל אע"כ כדפרישית בסמוך דומיא אין כאן שום איסור גזילה ממש דהא דסתם כו' אינן אלא מיעוטא דמיעוטא ומהיכי יתני נחוש לה דאפי' את"ל שזה העכו"ם בעל הקרקע ממיעוטא הוא אפ"ה מאן יימר שזו הקרקע וזה האילן גזולה בידי אלא ודאי דעיקר מילתא דר"ה היינו לחומרא בעלמא שאם יבוא אדם ויערער הוי למפרע מצוה הבאה בעבירה והוי נמי ברכה לבטלה ובוצע בירך ניאף ה'. וא"כ לפ"ז יפה כתב רש"י דאפילו למ"ד יאוש כדי קונה אפ"ה מידי חשש מצוה הבאה בעבירה לא נפיק דשמא יבוא ויערער ולומר שלא נתייאש. וא"כ לפ"ז לענין שינוי מעשה מקשה הש"ס שפיר ולקנייה בשינוי מעשה. וא"כ תו ליכא חשש מצוה הבאה בעבירה כלל כיון דומיא קונה בשינוי מעשה וכן בשינוי השם דבסמוך כן נראה לי נכון ומוק היטב:

שם קא סבר לולב אין צריך אנד ואת"ל כו' ושינוי החזור לברייתו לא שמיה שינוי. ואע"ג דפ' מרובה אמר רבה שינוי קונה כתיבא ותינינא וכתבו שם בתוס' דהיינו אפי' בשינוי החזור לברייתו (וע"ש בחידושינו) ומשמע נמי בלשון התוס' שם דאפילו רב יוסף דפליג עליה דרבה ביאוש וקאמר דלא קנה אפ"ה מודה ליה בשינוי החזור דקונה אפי' מלאורייתא ע"ש בד"ה מי איכא למ"ד מ"מ הא מסקינן

בר"פ הגזול קמא דבין לאבוי ובין לרב אשי שינוי החזור אינו קונה אלא מדרבנן וכוותייהו קי"ל דבתראי נינהו והיינו כמ"ש התוספת כאן. מיהו נראה לי דהא המקשה הכא סתמא דתלמודא מעיקרא בפשיטות ולקנייה בשינוי מעשה היינו משום דלאשכחן לרב דהוא רבו דר"ה דס"ל שינוי קונה והיינו ממאי דשמעינן ליה בפ"ק דב"ק דף י"א דס"ל כשמואל דאין שמין לא לגנב ולא לגזלן וקס"ד דהיינו משום דס"ל דשינוי החזור קונה כי היכי דאמר'י להדיא בר"פ הגזול (בבא קמא דף צ"ג) אליבא דשמואל למאי דס"ד מעיקרא ע"ש וא"כ מקשה הכא שפיר עליה דר"ה דמסתמא כרב רבי' ס"ל בכל דוכתי כדאשכחן להדיא בפרק מפנין ע"ש. ומש"ה איצטריך לשינוי מעיקרא דר"ה קסבר ללגזל אין צריך אגד ומסיק נמי דאפי' את"ל לצריך אגד אפ"ה לא קנה משום דהוי שינוי החזור לברייתו והיינו במסקנא דרבא שם בפ' הגזול דהאי דאין שמין היינו דוקא בשינוי ללא הדר אבל שינוי דהדר אפשר דרב נמי מודה דאינו קונה מדאורייתא כן נראה לי והוצרכתי לפרש כן כדי ליישב לנכון שיטת התוס' בזה ועיין בסמוך:

בתוס' בד"ה ולקנייה בשינוי השם תימא הא אמרינן דשינוי מעשה כו' עס"ה. ולכאורה כל דברי התוספת בזה הדיבור נראין מעורבבין שאין להם שום חיבור וקישור כלל כמילתא דלית ליה פתרי ובמקצת הקושיות שיש בדברי עצמן כאן כבר הרגיש מהרש"א ז"ל ונדחק מאד לישבן ולע"ד אין עולה לדעת שכן כוונת התוספת:

אלא למלכד כל זה בעיקר דבריהם בזה הדבור דשקלי וטרי טובא מסוגיא דמרובה ובמימרא דאמוראי דהתם אליבא דרב יוסף לא די שדבריהם כאן סותרין למ"ש שם במקומו בפרק מרובה דלרבה ורב יוסף שינוי מעשה החזור קונה אפילו בלא יאוש מדאורייתא וא"כ הוי ללא כסוגיא דשמעתין שמואל להדיא להיפך וא"כ לא היה להם להביא הך שקלא וטריא דהתם דאיירי אליבא דרב יוסף (וע"ש בחידושינו בלשון התוספת בד"ה מי איכא למי"ד ובד"ה הא לאו הכי) וכבר הרגיש בזה ג"כ בס' כפ"ת ע"ש שהקשה כמה קושיות בלשון התוספת והניח כולם בקושיא ובצ"ע:

אלא שגם בעיקר קושיית התוספת דמקשה מהך דעוצבא דמשמע דפשיטא להו דעוצבא הוי שינוי החזור ימלשנן הסוגיא במרובה בשינויא דרבי זירא דמקשה אדרב יוסף מעוצבא אמריש ומשני ע"ז דמריש שינוי החזור לברייתו א"כ משמע להדיא דעוצבא לאו שינוי החזור הוא וכן פרש"י שם להדיא ע"ש:

והנצל"ד בכוונת פני התוספת דמאי לא שייך לאקשויי מהכא אהך סוגיא דמרובה כיון דכולה סוגיא דמרובה אינה אלא אליבא דרבה ורב יוסף דבעו למימר דשינוי מעשה או שינוי השם החזור קונה אפילו בלא יאוש מדאורייתא (והיינו לפי שיטת התוס' דהתם) ואנן לא קי"ל כדך סוגיא אלא כסוגיא דר"פ הגזול דאיירי בה אמוראי בתראי אבוי ורב אשי דאפילו שינוי מעשה החזור מדאורייתא אינו קונה בלא יאוש י:רב אשי אפילו מדרבנן נמי לא וא"כ סוגיא דהכא בהך מילתא הוי אליבא דהלכתא כסוגיא דר"פ הגזול. אלא דעיקר כוונת התוספת בזה דמשמע בשמעתין דמקשה בפשיטות ולקנייה בשינוי השם אף לבתר דאמרן בשינוי מעשה החזור לא מהני. וא"כ נראה מזה דפשיטא ליה לסתמא דתלמודא דשינוי השם החזור עדיף משינוי מעשה ואפשר דבשינוי השם לא שייך הך מילתא כל כך לומר דהוי שינוי החזור וכמו שאבאר וא"כ על זה כתבו שפיר תימא הא אמרינן דשינוי מעשה החזור כו' וה"ה בשינוי השם ומוכח להך מילתא התם ממתני' דמריש דאע"ג דהוי שינוי החזור אפ"ה אי לאו משום תקנת השבים ופסידא דמריש לא הוי מהני א"כ לא מקשה הש"ס הכא מידי דהא תיקשי ליה ממתני' דמריש. וע"ז דקדקו וכתבו יי"ל דפריך הכא אליבא דרב יוסף דמסיק התם שינויא אחרینא ואין כוונתן בזה דסתמא דתלמודא מקשה ממימרא דרב יוסף אדר"ה כמו שהביא בעל כפ"ת. אלא דעיקר כוונתם דהאי מקשה דהכא סובר כסברא דרב יוסף במאי דקאמר התם דשאני מריש דשמו עליו ולא מיקרי שינוי השם כלל. ולפ"ז מקשה סתמא דתלמודא שפיר כיון דמתניתין דמריש לא משמע מידי לענין שינוי השם אס כן ממינא מוכח בפשיטות ממתניתין דעוצבא דשינוי השם החזור קונה מדאורייתא דהא הך מילתא דמחשבה מטמאתן אקרא דמשכבו קאי כמ"ש שם התוספת והיינו עכ"פ עס יאוש כדקתני בהאי דעורות דפליגי ר"ש ורבנן מפני שלא נתייאשו בעליה. ולפ"ז דמתניתין דעוצבא מוכח דשינוי השם החזור קונה ע"כ צריך לומר בא' משני פנים או שנאמר דשינוי השם החזור עדיף משינוי מעשה החזור כדי להעמיד הסוגיא דר"פ הגזול ולא תיקשי אמתניתין דעוצבא או שנאמר דלפוס הך סברא דרב יוסף דמריש לא מיקרי שינוי השם וממינא מוקמינן למתני' דעוצבא כפשטה דמשום שינוי השם מחשבה מטמאתן אע"ג דשינוי החזור הוא וא"כ אס נאמר דשינוי מעשה עדיף משינוי השם ע"כ אית לן למימר דמה"ט כ"ש דשינוי מעשה החזור קונה מדאורייתא וללא כסוגיא דר"פ הגזול וא"כ שפיר מקשה הכא בשמעתין עליה דר"ה דממ"נ לקנייה בשינוי השם או בשינוי מעשה וכ"ש דאיכא תרתוי. נמצא דכל זה לפי תירון הראשון שכתבו התוספת כאן לחלל בין מריש ובין עוצבא וממינא רוחיו שמעתין דיקן והיינו לפי מאי דמשמע להו להתוספת השתא דסתם מריש היינו לאחר יאוש דהכי נמי משמע להו להתוספת שם במרובה בד"ה הא לאו הכי הדרי בעיניה ע"ש ובחידושינו:

אלא משום דלקושטא דמילתא לא פסיקא להו להתוספת הך סברא להעמיד הסוגיא דהכא לא כרבי זירא במרובה ולא ניחא להו נמי לומר דשינוי השם עדיף משינוי מעשה כדי להעמיד הסוגיא דר"פ הגזול אליבא דהלכתא כסתמא דתלמודא דהכא מש"ה כתבו ועוד יי"ל תירון אחר דסוגיא דהכא ודר"פ הגזול בשינוי דר"ז במרובה דשינוי החזור ושינוי השם לא הוי שינוי כמו בשינוי מעשה החזור. ואפ"ה מקשה הכא שפיר ולקנייה בשינוי השם כיון דאיכא שינוי השם ושינוי מעשה בהדי הדדי מש"ה הוי"ל שינוי חשוב טובא ומש"ה פשיטא ליה לסתמא דתלמודא דהכא דקונה כמו בשינוי השם לחוד או בשינוי מעשה לחוד שאינו חוד. ומשום דלפוס סברא דהשתא משמע להו דדוקא בהנך תרתוי שינוי השם ושינוי מעשה דחדא טעמא אית להו משום שינוי חשוב הוא דמהני אפילו בלא יאוש כמו שינוי שאינו חוד כדפרישית אבל בשינוי השם לחוד לא מהני מדאורייתא אפילו עס יאוש דהא לא עדיף משינוי מעשה דאמרן הכא ללא מהני עס יאוש א"כ ע"ז קשיא להו שפיר וכתבו וא"ת ועוצבא דהתם כו' ואמאי קנה ומשמע להו להתוס' הכא דעוצבא שינוי החזור הוא דאי ס"ד דשינוי שאינו חוזר הוא א"כ אמאי קתני התם לפי שלא נתייאשו יתופחו ליה דשינוי גמור שאינו חוזר לכ"ע מהני אפילו בלא יאוש ואף דרש"י במרובה בשינויא דר"ז כתב דעוצבא הוי שינוי שאינו חוזר כבר כתבתי שם בחידושינו דרש"י סובר כפי' השני שכתבו התוספת שם בד"ה הא לאו הכי דאע"ג דשינוי השם קונה אפילו בלא יאוש אפ"ה איצטריך לטעמא דיאוש משום דבלא"ה לא הוי מיקרי שינוי השם לענין טומאה כמו לענין הקדש כמ"ש התוספת שם מילתא בטעמא משא"כ להתוספת דהכא ניחא להו בתירוצם הראשון שכתבו שם דאיצטריך בעוצבא ועורות לטעמא דיאוש משום דבלא"ה לא מהני שינוי החזור לא בשינוי השם ולא בשינוי מעשה וא"כ הדרא קושיא לדוכתא כיון דשינוי השם החזור קונה עס יאוש מהאי דעוצבא א"כ כ"ש בשינוי מעשה החזור דיש לנו לומר דקונה עס יאוש וקשיא סוגיא דהכא ודר"פ הגזול ללא מהני מדאורייתא ומחמת קושיא זו הוכרחו התוספת לתרן אע"ג דבלא יאוש שינוי מעשה שאינו חוזר עדיף משינוי השם היינו משום כיון דלא מתייאש לא מיקרי שינוי השם מעליא משא"כ בשינוי החזור ללא מהניא מדאורייתא אלא עס יאוש ומכיון

שנתייאש הוי"ל האי שינוי השם עדיף משינוי מעשה ללא שייך ביה לומר כל כך דחוזר לברייתו כמו בשינוי מעשה וכדפרישית:

ובזה נתיישב היטב מה שהקשה מהרש"א דבהאי סברא גופא הוי מצו התוספת לתרן עיקר תמיהתם ע"ש. ולמאי דפרישית אין הדבר כן משום דלא פשיטא להו להתוספת הך סברא דעיקר שינוי החזור עס יאוש בשינוי השם יותר מבשינוי מעשה אלא משום הך קושיא דקשיא להו מעוצבא דמכח האי סברא הוי עיקר קושית המקשה. ועוד דעיקר תמיהת התוספת מעיקרא כאן היינו למאי דהוי משמע להו דמריש היינו לאחר יאוש כמו בעוצבא וא"כ לא מצו לתרן כן משא"כ השתא לפי תירוצם השני שהוכרחו לסברא זו דשינוי השם החזור עדיף משינוי מעשה מדאורייתא וא"כ מה"ט משמע להו נמי דהאי דמריש היינו לפני יאוש וכמסקנת התוספת במרובה בד"ה הא לאו הכי ע"ש ובחידושינו וכמ"ש ג"כ להדיא בסוף הדבור דשינוי השם דהדר למילתא בלא יאוש קני אפילו מדאורייתא לבר ממריש אלמא דמריש בלא יאוש איירי:

ולפ"ז א"ש נמי מ"ש כאן והשתא ניחא שכל זה נמשך דוקא לדבריהם הקודמים דעוצבא מיקרי שינוי החזור ואפ"ה קנה מדאורייתא עס יאוש שהרי עיקר קושית סתמא דתלמודא הכא דמקשה בפשיטות ולקנייה בשינוי השם והיינו בחזור ע"כ היינו מכח אותה הסברא דפשיטא ליה הכי מהך מתניתין דעוצבא דאיירי נמי מדאורייתא כמו הושענא דהכא וא"כ ע"כ דעוצבא מיקרי שינוי החזור וממינא א"ש נמי הא דקאמר במרובה דשינוי השם בשינוי מעשה דמי והיינו בעלמא באינו חוזר נמצא דכל זה לפי סוגיא דהכא דמוכח להדיא דשני קנינים גרועים מהני אע"ז דכל חלא באפי נפשה לא מהני מדאורייתא כגון בשינוי השם ושינוי מעשה דהכא בלולב וכו"ג בשינוי השם החזור עס יאוש כהאי דעוצבא:

משא"כ בסוגיא דמרובה דאיירי אליבא דרבה ורב יוסף משמע להו להתוספת דשני קנינים גרועים דכל חד באפי נפשה לא מהני מדאורייתא ה"ה נמי היכא דאיכא תרתוי דמדאורייתא לא שייך לחלק. ולפ"ז ע"כ דהא דמהני בעוצבא שינוי השם החזור עס יאוש היינו מדרבנן דקרא דמשכבו ולא הגזול לאו אעוצבא קאי וע"כ איתא להך סברא נמי אליבא דרבה דהא מקשה לרב יוסף כ"ב שנין מהאי דעוצבא אלמא דלדידיה גופא ניחא אף למאי דהוי מספקא ליה דאפשר דיאוש אינו קונה אלא מדרבנן וא"כ ע"כ דהא דמחשבה מטמאתן אינו אלא מדרבנן וכדפרישית התם נמי אליבא דאבוי ע"ש:

נמצא דלפ"ז לא שייך כל הנך חילוקי דינים שכתבו התוספת כאן לא בסוגיא דמרובה ולא בסוגיא דר"פ הגזול קמא לחוד דלא קשיא ליה נמי מהאי דעוצבא דאיכא למימר נמי דטומאתו אינו אלא מדרבנן אבל מסוגיא דהכא בלולב דלענין קנין דאורייתא איירי ומדמקשה בפשיטות והיינו ע"כ מהאי דעוצבא כדפרישית אס כן ע"כ דטומאת עוצבא נמי מדאורייתא. ולפ"ז הוצרכו לכתוב כל חילוקי דינים שנתחדשו ע"פ פירושם דהכא דכולה שקלא וטריא דשמעתין משמע דתליא בהנך משניות ערוכות דמריש ועוצבא ובזה נתיישבו כל הקושיות והדקדוקים שכתבו כל מפרשי התוספת ודוק היטב:

והרוצה לעמוד על תוכן הדברים שכתבתי ישום עין עיונו בסוגיא דמרובה בפירש"י והתוס' ובחידושינו שם ואז המבין יבין ויחשביל בעין שכלו שכוונתי לדרך האמת בעה"י הן במ"ש בחידושי מרובה והן במ"ש כאן בכוונת התוס'. ויהא רעוא דכד שכיבנא ליפקו בעלי התוספות לאפאי דמתריצנא למילתייהו בקושטא כהונן וכהלכה בלי גמגום:

בא"ד ושינוי מעשה החזור קונה אפילו בלא יאוש מדרבנן וטעמא משום תקנת השבים כו' עכ"ל. נראה בכוונתן דדוקא לענין שינוי מעשה החזור שייך האי טעמא דתקנת השבים כיון דטרח בה ועל ידי כך השביח משא"כ בשינוי השם החזור דמידי דלתי ממינא לא שייך כל כך תקנת השבים לבר ממריש דאיכא פסידא טובא דמריש תקנו משום תקנת השבים כדאיתא בפרק הגזול ומש"ה מהני אפילו בשינוי השם החזור אפילו בלא יאוש כו"ל:

בא"ד וא"ת הא דפריך הכא כו' תיקשי ליה מתני' דלולב הגזול כו' עס"ה. נראה בכוונתן דלאו אמתניתין דלולב הגזול גופא בעי למימר דתיקשי ליה הכי דהא מתני' איכא לאוקומי לפני יאוש דלא מהני שינוי השם דהא דוקא באונכרי דאיירי לאחר יאוש מקשה הש"ס ולקנייה אלא דעיקר קושית התוס' היינו אשקלא וטריא דלעיל לבתר דמסקינן דלולב הגזול איירי אפילו לאחר יאוש ואפ"ה לא הוי קשיא להו לתלמודא דלקנייה בשינוי השם וע"ז תירצו דאיכא לאוקומי מתניתין בשגזלו האגודה:

אלא דיש לתמוה טובא דהיאך אפשר לאוקומי כשגזלו אגודה דהא באינך מתני' דלקמן קתני דסם וערבה כל חד באפי נפשה ובהדם גופא שייך הך קושיא גופא דמקשה הש"ס הכא ויש ליישב דבריהם בדוחק:

דף לא.

בגמרא תנו רבנן סוכה גזולה כו' א"ר נחמן מחלוקת בשתוקף את חבריו כו' ורבנן לטעמייהו כו' וקרקע אינה גזולת וסוכה שאולה היא. נראה דהא דקאמר שאולה היא לאו דוקא דהא כי היכי דלרבנן קרקע אינה גזולת משום דממעטינן קרקעות מכלל ופרט וכלל כדאיתא בהגזול בתרא וכמו שפרש"י כאן א"כ מהאי כלל ופרט וכלל גופא ממעטינן נמי קרקעות מדין שומרים ולא שייך שאלה בקרקעות כלל דלאו ברשות השואל קאי דמה"ט קי"ל דהשואל בית מחבירו ונשרף פטור מלשלם כדאיתא בח"מ סימן צ"ה וסימן ש"א אלא דאפ"ה קאמר שפיר וסוכה שאולה היא דוולאי אי הוי דרשי חכמים האי דרשא דחג הסוכות תעשה לך דבעינן שיהא שלו ממש א"כ אדרבה מה"ט דלא שייך שאלה בקרקעות ולא קניא השואל א"כ כ"ש שיש לפוסלה דהא לאו דידיה היא אלא משום דלקושטא דמילתא סברי רבנן דאדם יוצא יי"ח בסוכתו של חבריו דלא בעינן שיהא שלו ממש דמה"ט מכשרו בשאלה מש"ה מכשרו נמי בסוכה גזולה כשתקף את חבריו והוציאו מסוכתו דנהי דלא קנייה השואל מ"מ כיון דלא מיתסר מטעם גזולה דלא שייך גזילה בקרקעות א"כ הוי"ל סוכת חבריו ואדם יוצא בה כמו בשאלה כו"ל דויו"ק:

שם אבל גזל עצים וסיכך בהן דברי הכל כו' ולכאורה יש לתמוה אטו ר"נ טעמא דר"א אתי לאשמעינן דהא אפילו אי הוי פלוגי ר"א וחכמים בכל סוכה גזולה בין בגזילת קרקע ובין בגזילת עצים אפ"ה הוי הלכה כחכמים דמכשירין בכל ענין דכבה"ג מדייק הש"ס בכמה דוכתי וכ"ש הכא דר"א שמותי הוא. והנראה בזה דהא דקאמר הכא ד"ה לאו משום דקס"ד דגזול עצים נמי פלוגי ר"א וחכמים דמהיכא תיתי כיון דבקרקעות מפרשינן דאזלו לטעמייהו א"כ למה נאמר דפלוגי בתרתי דהא במטלגלין לא שייך האי טעמא אלא טעמא אחריתא וקי"ל אפוש פלוגתא לא מפשינן. אלא דעיקר מילתא דר"נ דלא נימא איפכא דגזול עצים ד"ה פסולה כיון דרבנן נמי דרשי לך למעוטי גזולה לעיל בפרק הישן מש"ה קאמר ר"נ דאפ"ה כשירה לד"ה מה"ט שאין לו אלא דמי עצים לבד וכפרש"י וכ"כ בס' כפ"ת. אלא דלפ"ז קשיא לי איפכא דא"כ מאי מסיק הש"ס וקאמר אמילתא דר"נ ממאי מדקתני דומיא דרה"ר וא"כ אדרבה מה"ט אית לן למימר איפכא דדוקא דומיא דרה"ר פלוגי והיינו בגזילת קרקע דלאו דידיה אבל בגזל עצים רבנן נמי מודו דפסולי' מדרשא דלך אע"כ דבלא"ה פשיטא ליה לתלמודא מסברא דלרבנן

פני יהושע · סוכה

כשירה כיון דאין לו אלא דמי עצים א"כ הדרא קושיא לדוכתא אעיקר מיימרא דר"נ למאי איצטריך כיון דמילתא דפשיטא היא:

והנלע"ד בזה דודאי אי אפשר לומר דהא דקתני סוכה גזולה דומיא דרה"ר היינו לאשמעינן דדוקא בכה"ג בקרקע לאלו דמיה פליגי אבל בגזל עצים לכ"ע פסולה דהא ודאי ליתא דהא אשכחן כמה גוויי דאפילו בגזל עצים כשירה והיינו היבא דליכא שינוי מעשה גמור שאינו חוזר דלכ"ע קניייה כדאיתא במרובה והובא בשמעתינן בסוגיא דלעיל בלשון התוס' אפילו בלא יאוש וכ"ש היבא דליכא נמי יאוש אע"כ דהאי דומיא דרה"ר היינו לאידך גיסא דבגזל עצים לעולם כשירה והך מילתא גופא אתי ר"נ לאשמעינן דכיון דאין לו אלא דמי עצים בלבד הוי כדמדיה לגמרי ואפילו מצוה הבאה בעבירה לא הוי. יגראה שגזא נתכוין רש"י במ"ש דלר"נ לא אשכחן סוכה גזולה דפסולה אלא כשגזל סוכה העשויה בראש עגלה או בראש הספינה דהוי מלתא דלא שכיחא וכה"ג ודאי לא איירי דיוקא דברייתא ומש"ה שפיר קאמר ר"נ דע"כ האי דיוקא לאידך גיסא דבסתם גזילת עצים כשירה כן נראה לי ועיין מה שאכתוב עוד בסמוך בלשון התוס' ודו"ק:

בתוספות בד"ה אבל גזל עצים כו' כך פי' בקונטרס ועל חנם דחך כו' וגזל עצים וסיכך בהן שינוי החוזר לברייתו הוא כו' עס"ה. ואע"ג דנראה דרש"י נזהר מזה וכתב שינוי השם ושינוי מעשה הוא וא"כ בכה"ג כתבו התוס' לעיל בדיובור הקודם דהיבא דליכא תרתי שינוי מעשה ושינוי השם אפילו בשינוי החוזר לברייתו נמי קונה מדאורייתא אלא שכבר כתבתי דהתוס' לא כתבו כן לעיל אלא בתירוצם השני למשמע להו להעמיד הסוגיא דהכא כדר' זירא בפרק מרובה מש"ה הוצרכו לחנוק ולפרש דהא דמקשה לעיל בפשיטות ולקניייה בשינוי השם היינו משום דליכא תרתי ובאמת נראה מלשון התוס' לעיל דסברא זו נראה להם דוחק דהוי כסברות הפוכות וכמו שהארכתי בזה בסמוך משא"כ הכא כתבו כן לדחות פירש"י משום דלא משמע להו לאוקמי הך דרשא דלך למעוטוי גזולה דאיירי בראש העגלה או בראש הספינה דהוי מילתא דלא שכיחא כלל ועוד דפלוגתא דתנאי היא לעיל וא"כ יפה כתבו התוס' דאדרבה מהך קושיא גופא הוי לן למימר דמיעוטא דקרא דלך למעוטוי גזולה היינו בגזל עצים דאפילו בדאיכא שינוי מעשה ושינוי השם נמי ממעט קרא דאפ"ה גזולה היא ואי משום דמקשה הש"ס לעיל בפשיטות ולקניייה בשינוי השם היינו כתירון הראשון שכתבו התוספות לעיל דשינוי השם עס יאוש מהני אפי' בחוזר לברייתו ודלא כרבי זירא בפרק מרובה כמ"ש באריכות. וא"כ לפ"ז שפיר מצין לאוקמי מיעוטא דקרא בדליכא יאוש דהא קי"ל סתם גזילה לאו יאוש בעלים הוא כן נראה לי בכוונת התוספות. ומשום דאכתי לא פסיקא להו לדחות בשביל זה פירש"י דהא מצין למימר דרש"י סובר כתירון השני שכתבו לעיל דבדאיכא תרתי מהני מדאורייתא אפי' בלא יאוש מש"ה כתבו עוד דאפ"ה אין צורך לאוקמי מיעוטא דקרא בראש העגלה ובראש הספינה אלא בגוונא אחרינא דמסקו התוספות בראובן שגנה כו' דשכיחא טפי. כל זה כתבתי ליישב דברי התוס' לפי שיטתם. אלא שכבר כתבתי בסמוך דרש"י הוכרח לפרש כן ממימרא דר"נ גופא מדקאמר אבל גזל עצים ד"ה כשירה דהאי ליטנא משמע דהוי רבותא אליבא דר"א יאי: ס"ד דאשכחן סוכה גזולה בשום צד דהיינו בגזל עצים א"כ טפי הוי"ל למימר לר"נ לאידך גיסא מחלוקת בשתקף את חבירו כו' אבל בגזל עצים ד"ה פסולה אע"כ דלקושטא דמילתא לא אשכחן שום סוכה גזולה לרבנן דפסולה אלא כשעשוי' בראש העגלה או בראש הספינה והני לא שכיחי כלל כנ"ל ודו"ק:

אמר רבינא האי כשורא דמטלטלת כו' פשיטא מאי שנא מעצים כו'. וקשיא לי מאי מקשה הכא פשיטא מ"ש מעצים הא טובא אתי רבינא לאשמעינן דאע"ג דלא קנה אלא מדרבנן ומדאורייתא לא קרינן ביה לך אפ"ה כשרה והיינו מהטעם שכתבו התוספות לעיל גבי אוונכרא בד"ה והא קנייה בשינוי מעשה לחלק בין הך תקנתא לתקנת השבים ובין שאר תקנתא דרבנן וע"ש ואי לאו דקאמר רבינא הכי ודאי לא הוי שמעינן הך מילתא ממימרא דר"נ גופא לעיל בגזל עצים משום דהוי מצין לאוקמי בשינוי השם ושינוי מעשה דקונה מדאורייתא כמ"ש רש"י להדיא במימרא דר"נ בסמוך ואף לשיטת התוספות דלא משמע להו האי טעמא דשינוי השם ושינוי מעשה כדפרישית בסמוך מ"מ אי לאו דאמרה רבינא הו"א דר"נ כרבה ורב יוסף דפרק מרובה ס"ל דאפילו שינוי השם החוזר או שינוי מעשה החוזר קונינן מדאורייתא מש"ה איצטריך רבינא לאשמעינן דטעמא דר"נ לאו משום דקנייה מדאורייתא דהא למסקנא דר"פ הגזל קי"ל דלא קנה אלא עיקר טעמא דר"נ דאפילו משום תקנת השבים לחוד נמי קנה אפילו היבא דליכא שינוי השם ושינוי מעשה כגון בכשורא דמטלטלת:

אלא דלפמ"ש בסמוך בשיטת רש"י א"ש טובא דודאי ממימרא דר"נ גופא שמעינן הך טעמא דתקנת השבים מהני להכשיר הסוכה דאלת"ה אלא דמימרא דר"נ איירי היבא דקנייה מדאורייתא א"כ אמאי מהדר ליה למימר אבל גזל עצים ד"ה כשרה דלכאורה הך מילתא לא שייך אלא אליבא דר"א וטפי הוי"ל למימר אבל גזל עצים ד"ה פסולה לאשמעינן רבותא אליבא דרבנן כגון היבא דליכא שינוי השם ושינוי מעשה דלא קנייה מדאורייתא אלא מדרבנן אע"כ דר"נ סובר דאפילו היבא דקנייה מדרבנן משום תקנת השבים נמי כשרה וכדפרישית לעיל בכוונת רש"י וא"כ מקשה הכא שפיר פשיטא כן נראה לי לפי שיטת רש"י דבסמוך. מיהו לשיטת התוס' ע"כ צריך לומר דהא דמקשה הכא פשיטא היינו דלא הוי"ל לרבינא למימר הך מימרא באפי נפשה בכשורא דמטלטלת אלא בפשיטות הוי"ל למימר דטעמא דר"נ בגזל עצים היינו משום דקנייה בתקנת השבים. ובזה יש ליישב ג"כ מה שהקשו התוס' במרובה דף ס"ז בד"ה אמר עולא על פי' ר"ית מסוגיא דהכא בכשורא דמטלטלת ולמאי דפרישית א"ש וכמו שכתבתי שם בפרק מרובה עיין עליו ודו"ק:

שם תנא יבש פסול רבי יהודא מכשיר אמר רבא מחלוקת בגלוב כו' ויש לדקדק דהא דקאמר רבא מחלוקת בגלוב אבל באתרוג כו' ואמאי שביק להדם וערבה דתנינא בפתניתין דפסולין וא"כ לרבא שייך בזה פלוגתא דר"י ורבנן כמו בגלוב. (ונראה דוחק לומר דרבא סבר דדוקא גלוב הוא דלא מקשינן לאתרוג משום דכתוב כפות תמרים ולא כתוב וכפות אבל דם וערבה דכתוב וענף עץ עבות וערבי נחל א"כ משמע דווי"ו אדר ערביה דכה"ג אמרינן בפרק אין מעמידין גבי אבני שהם ואבני מילואים) מיהו בלא"ה אפשר דבהדם וערבה אפילו בלאו טעמא דהדר נמי פסול כשנפרך בצפורן דהוי כמאן דליתא יכתותי מיכתת שיעורא משא"כ בגלוב לא שייך יבשות כי האי כמ"ש הרא"ש בשם הרי"ה והראב"ד ז"ל ילפ"ז מצין למימר נמי דהא דלא פליג ר"י במתניתין בגלוב היבש אע"ג דפליג בסיפא היינו מה"ט גופא דבגלוב לא פסיקא ליה דזימנין דמורה דפסול כגון היבא שנפרכה בצפורן ועמ"ש בזה במשנתיו ודו"ק:

דף לא:

בתוספות בד"ה דבר הדר באילנו משנה לשנה בן עזאי הוא דדריש הכי לקמן בפירקין עכ"ל. ובכל הנוסחאות גמרות שלנו לקמן בפירקין ר' אבהו הוא דדריש לה הכי לגבר הדר באילנו אבל בן עזאי דריש לה לקמן בגוונא אחרינא אל תקרי הדר אלא איזור כו' ונהירנא כד הוינא טליא הראה לי דבת"כ פ'

אמור פ' ולקחתם לכם דבן עזאי קאמר להדיא הדר שדר באילנו משנה לשנה ולפ"ז טעות נפל בגמרות שלנו ובלאו הכי נראה כן במה שהקדים לקמן מיימרא דרבי אבהו מקמיה בן עזאי ורבי אבהו אמורא הוי ולא היה לו להביא דבריו באמצע הברייתא וא"כ נראה דהך דרשא דהימור ר' אבהו הוא דקאמר לה כנ"ל:

בד"ה באשרה דמשה דכתותי מיכתת שיעוריה כו' וא"ת צורה של אשירה נמי מדאגבה קנייה כדאמרינן בפרק כל הצורות כו' ויש לומר כגון שהגבیه ע"מ שלא לקנות כו' גלובל בי"ט שני כו' עכ"ל. והנראה בזה דסברת התוספות דצורה של אשירה שבאתה ליד ישראל אפילו אם אין הישראל מתכוין לעובדה או למוכרה לעכו"ם אלא שמתכוין לקנותה לצאת י"ח גלוב או שופר אפ"ה מחמרי' בה כמו בצורה של אשירה של ישראל ממש בין לענין ביטול שאין לה ביטול מדאורייתא ובין לענין שריפה דאמרינן בה כתותי מיכתת שיעוריה דהא בהא תליא לפי שיטתם דהשתא ומשום הכי הוצרכו לפרש דמילתא דרבא דאמר יצא איירי כשמתכוין שלא לקנותה כלל ובי"ט שני דוקא דלא בעינן לכם וע"ז כתבו דמתני' נמי לא הוי צריך לאוקמי באשירה דמשה כו':

ולע"ד אין דבריהם מוכרחים דנהי דמחמרינן בצורה של אשירה של ישראל טפי משל עכו"ם לענין ביטול אפילו את"ל דהוי מדאורייתא דהך דרשא דושם בסתר דרשא גמורה הוא להך מילתא אפ"ה משמע דהיינו דוקא באשירה של ישראל ממש משעבדה למאי דקי"ל כר"ע דשל ישראל אינה אסורה עד שתיעבד ויליף לה מהאי קרא גופא מדכתוב ושם בסתר עד שיעשה לה דברים שבסתר כדאיתא בפרק רבי ישמעאל (עבודה זרה דף ג' נ"ב) ע"ש משא"כ כשעיקר צורה לאשירה של עכו"ם דיש לה ביטול א"כ אין סברא לומר דכשבאת אחר כך ליד לישראל תהא טעונה שריפה מדאורייתא אפילו אם רוצה לבטלה ולומר בה דמה"ט כתותי מיכתת שיעוריה:

ומה שהביאו התוספות ראיה מסוגיא דפרק כל הצורות דאמרינן דילמא מגבה לה והדר מבטל לה אלמא דאפילו בכה"ג שלא נתכוין ישראל לעובדה אפ"ה לא מהני לה ביטול וכמו שפרש"י שם מ"מ שפיר מצין למימר שאינו אלא חומרא דרבנן בעלמא וכמ"ש הטור והב"י להדיא סיומן קמ"ו בשם הרא"ש והסמ"ג וכ"כ שם הט"ז ע"ש באריכות:

ובן מבואר להדיא בל' הנהות אשר"י בפרק ר' ישמעאל שהרשב"ם כתב כן בשם רש"י ומשמע דאפילו בצורה של אשירה של ישראל ממש הא דאין לה ביטול אינו אלא מדרבנן דמש"ה אמרינן דיש ברירה ע"ש דע"כ נתכוין למה שכתבתי וכן נראה מלשון רש"י עצמו בפרק כל הצורות גבי האי דילמא אנבי לה והדר מבטלי שדפרש שם דהך מילתא ילפינן מדכתיב ושם בסתר שטעונין גניזה דלקושטא דמילתא מהאי קרא גופא דריש לה ר"ע דלינה אסורה עד שתיעבד והיינו שהישראל עצמו מתכוין לעובדה ויעשה לה דברים שבסתר אע"כ כדפרישית דמה"ט גופא שהחמיר בצורה של אשירה של ישראל ממש שאין לה ביטול או מדאורייתא או מדרבנן מש"ה החמירו חכמים אפילו בשל עכו"ם לאחר שבאתה ליד ישראל כדי שלא יבא להשהותה בביתו וכדי לקיים מצות שריפה מיד ואשכחן נמי דלענין שריפה החמירה התורה דוקא בשל עכו"ם משא"כ בשל ישראל בגניזה בעלמא סגי ובזה נתיישב מאי דקשיא ליה לבעל כ"מ עמ"ש הרמב"ם בהלכות עכו"ם פ"ח הלכה ט' באשירה של עכו"ם ושל ישראל בשותפות שחלק ישראל אסורין בהנאה לעולם וטעונין גניזה וע"ז כתב הכ"מ שאינו יודע גניזה זו למה הו"ל לשורפה או לאבדה והניחו בצ"ע ולמאי דפרישית א"ש טובא שהרמב"ם סובר שכן הוא מעיקר הדין דכל צורות של אשירה של ישראל שביטלה בגניזה בעלמא סגי שאינה אסורה אלא מדרבנן וכן נראה להדיא בביאור לשון הרמב"ם במ"ש עוד שם וכן אשירה של עכו"ם שבאתה ליד ישראל שאין ביטולה מועיל ואסורה בהנאה לעולם וזהו כמו שכתבתי:

ובזה נתיישב ג"כ מה שנתקשו הרב המגיד והכ"מ על לשון הרמב"ם פ"ח הל' גלוב ע"ש. נמצא דלפ"ז א"ש טובא סוגיא דשמעתין ובכמה דוכתי דלעולם לא שייך לומר כתותי מיכתת שיעוריה אלא באשירה דמשה וכיוצא בו שטעון שריפה מדאורייתא או בצורה של אשירה של ישראל ממש שלא נתבטלה דהוי מילתא דלא שכיחא וליכא לאוקמי מתניתין בהכי. מיהו התוס' לשיטותיהו שכתבו בפרק מצות חלוצה דכיון שטעון גניזה אין לך מיכתת שיעוריה גדול מזו אלא דשם נמי לא כתבו כן אלא משום הנך קושיות ושקלא וטריא שכתבו כאן נמצא דלמאי דפרישית אין צורך לכל זה ונתיישב הכל לנכון בעזרי"י ועיין מה שאכתוב לקמן בזה גבי אתרוג של ערלה ושל תרומה ודו"ק היטב:

דף לב.

בא"ד ור"ת מפרש כו' ובהאי דראוהו ב"ד כו' וע"כ צריך לאוקמי לאחר ביטול כו' עס"ה. ואע"ג דאמרינן התם דהדר אמר רבא אחד זה ואחד זה יצא דמצות לאו ליהנות ניתנו ולפירושם דאיירי לאחר ביטול לא הוי צריך להאי טעמא דאפילו אי מצות ליהנות ניתנו נמי יצא דהא לאחר ביטול מותר בהנאה ואפ"ה לכתחלה לא יתקע בו משום דמאים אלא דאפ"ה מצין למימר דאה"נ והאי טעמא דמצות לאו ליהנות ניתנו לא איצטריך אלא משום שופר של שלמים ומ"ש התוספות בנוסחאות הגירסות דהתם אי גרסינן רבא או ר' יהודא ע"ש בחידושינו ואין להאריך יותר:

דף לג.

פיסקא נקטם ראשו תני עולא ב"ח נקטם ראשו ועלתה בו תמרה כשר בעי ר' ירמיה נקטם ראשו מעי"ט כו' עד סוף הסוגיא ולפי שיטת הרי"ף והרמב"ם והרמב"ן בשם הגאונים משמע דכולה סוגיא דהכא לא סלקא אליבא דהלכתא דכל השקלא וטריא דהכא אדינא דמתני' קאי דנקטם ראשו של דם פסול משא"כ למאי דפסק שמואל לקמן כר' טרפון דאפילו שלשתן קטומים כשר א"כ אפילו לא עלתה בו תמרה כשר ודלא בסתמא דמתני' משום דהו"ל סתם ואח"כ מחלוקת שאין הלכה בסתם וע"ש בלשון הרמב"ן בספר המלחמות באריכות. אלא דלכאורה יש לתמוה דאכתי מאי חזית דסמכינן אהאי דשמואל מסוגיא דהכא דסתמא דתלמודא שקיל וטרי בהך איבעיא דר' ירמיה וקאמר נמי עלה דתיפשוט ליה מדר"פ וכיון דר"פ בתראה הוי אלמא דסתמא דתלמודא דהוי בתר ר"פ נמי שקלי וטרי בה בהך איבעיא דר' ירמיה דאפילו את"ל דהא דמיייתי מילתא דר"פ אנב גררא מיייתי לה כיון דע"כ אליבא דרבי יוחנן מוכרח לומר כלאוקימתא דר"פ וא"כ שפיר קאמר דתיפשוט מדר' יוחנן מ"מ ע"כ הא דמיייתי בתר הכי לימא כתנאי עבר וקטם סתמא דתלמודא מסיק הך מילתא ליפשוט האיבעיא דרבי ירמיה וא"כ משמע להדיא דסתמא דתלמודא סברה דהלכה בסתם מתני' דהכא ודלא כשמואל. אם לא שנאמר דאיתא לדשמואל ואיתא נמי לדרבי ירמיה ולסוגיא דהכא והיינו ע"ד שכתבו הראב"ד ובעל המאור והר"ן ז"ל דיש לחלק בין נקטם ראשו דמתניתין ובין קטומה דר' טרפון. והנלע"ד בזה אבאר לקמן בעה"י בסוגיא דרבי ישמעאל ורבי טרפון במימרא דשמואל ע"ש:

בפרש"י בד"ה יש דיחוי כו' והשתא לא דייק בין דיחוי מעיקרא לנראה ונדחה כו' עכ"ל. ונראה בכוונתו משום דאיכא סברא נמי למימר דחוי מעיקרא כי האי שלא יהיה ראוי בתחלת זמנו גרע טפי מנראה ינחה כדמשמע נמי לישראל דנמרא לקמן וכמו שיבואר:

בתוספות בד"ה נקטם ראשו מעי"ט כו' ומשני רב אשי כל שבידו לא הוי דיחוי ומיהו לא לגמרי דמי. יכוונתם דהאי דהדם לא מיקרי כל כך בידו ללקטן כיון דאין ממעטין ביי"ט אלא דאפ"ה לענין דיחוי מעיקרא דקיל טפי שפיר מהני הך סברא דבידו ללקטן ועמ"ש לקמן בזה. ומ"ש התנא' דצריך לחלק בדברים עיין בלי' התנא' שם בזבחים:

דף לג:

פיסקא ואין ממעטין ביי"ט כו' דאשחור אימת אילימא דאשחור מאתמול כו' תפשוט מינה דחוי מעיקרא אלא לאו דאשחור ביי"ט נראה ונדחה הוא. מכאן משמע דנהי דלקושטא דמילתא מסקינן הכא דנראה ינחה חמור מדחוי מעיקרא מ"מ לסברת המקשה דהשתא הוי משמע איפכא דהא למאי דבעי לאוקמי מתני' דאשחור ביי"ט דוקא משמע דבאשחור מאתמול טפי אית לן למימר דהוי דיחוי וכדפרישית נמי לעיל בסמוך:

מיהו בעיקר שקלא וטריא דהכא דבעבר ולקטן שייך ענין הדיחוי כבר כתבו התוספות לעיל בשמעתין לרב אשי דאמר בזבחים כל שבידו לא הוי דחוי א"כ אע"ג דהכא אין ממעטין ביי"ט מ"מ מיקרי קצת בידו לענין דחוי מעיקרא אלא ללכאורה סברא זו דחוקה קצת דמאן פלג לן. ולולי דבריהם היה נראה לי דבלא"ה א"ש סוגיא דהכא דהאי שקלא וטריא היינו אליבא דרבא שם בזבחים דלית ליה הא דרב אשי דהא מוקי למתניתין דהתם דקיבל בימין ונטל בשמאל כחנן המצרי דלית ליה דחוי אפי' בנראה ונדחה אפילו בקדשים אע"ג דהוי בידו ממש להחזירן אע"כ דלא שני ליה וא"כ מדייק הכא שפיר דתיקשי מתניתין עליה דרבא או למיפשט מינה דאין דחוי אצל מצות כני"ל. וא"כ לפ"י מצינו למימר דלמאי דקי"ל כרב אשי דבתראה הוא וס"ל בזבחים דכל שבידו לא הוי דחוי תו לית לן לחלק בין אשחור מעיקרא לאשחור ביו"ט דבכל ענין כשר דביעבד דכבידו דמי וכמו שאבאר עוד בסמוך ולפמ"ש א"ש מה שהשמיטו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש לחלק בין אשחור ביו"ט לאשחור מעיקרא וסתמו וכתבו דבכל ענין כשר וקרבן לזה כתב הרי"ב בטוא"ח בסוף סי' תרמ"ו ע"ש ועיין עוד בסמוך:

שם והא קא מתקן מנא ביי"ט. ולכאורה יש לדקדק דהא ודאי האי תיקון דהכא לא הוי אלא שבות בעלמא כמ"ש רש"י לעיל בשמעתין בד"ה עבר ולקטן שדומה למתקן כלי ומכשירו וא"כ הא אשכחן בכמה דוכתי שלא העמידו חכמים דבריהם במקום שבות לבטל מצות עשה וכ"ש בשבות כי האי דלא אתי לירי חייוב חטאת כלל בהך מילתא דהדם. ואפשר דמשמע דהך פלוגתא דרבנן ור"א ברי"ש היינו בשאפשר למצוא דהם אחר דלא"כ אפילו ת"ק הוי מודה דשרי ובהכי א"ש הא דמסקינן הרי"ע דלית ליה הושענא אחריתי כיון דע"כ בהכי איירי:

אלא דאכתי איכא למידק בהא דמשמע בשמעתין דבדאשחור ביי"ט גרע טפי דאפילו דביעבד פסול אם עבר ולקטן משום נראה ונדחה ולע"ד איפכא מסתברא דבדאשחור ביי"ט לא מיקרי דחוי כלל כיון שבידו ללקט בהיתר גמור אפילו לכתחילה דכיון דליכא הכא אלא שבות בעלמא דדמי למתקן כלי ומכשירו הא אפילו בתיקון כלי נמי קי"ל כר"י דכר"י דמכשירין שאי אפשר לעשות מעי"ט כגון שפור שנשבר ביו"ט וכיוצא בו מותר לתקן ביי"ט א"כ כ"ש הכא דלא דמי לתקן כלי ממש והוי נמי במקום מצוה והוא עירך היום א"כ יש להתיר יותר. ולמאי דפרישית בסמוך בלא"ה א"ש דכיון דלעיל אליבא דרבא דוקא הוא דמוקימין לה בדאשחור מעיקרא מיהו לרב אשי מתניתין וברייתא איירי בכל ענין בין בדאשחור מעיקרא ובין בדאשחור ביי"ט א"כ מקשה שפיר אדר"י ברי"ש דבדאשחור מאתמול אמאי שרי הא מתקן הוא שהיה אפשר לעשות מאתמול כני"ל נכון בעה"י:

ובזה יש ליישב שיטת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור ססתמו וכתבו דבכל ענין שרי. מיהו מה שלא כתבו דבדאשחור ביי"ט מותר ללקטן מתחילה למאי דקי"ל כר"י אלא דבהא איכא למימר כיון דלענין מכשירין דקי"ל כר"י אמרינן הלכה ואין מורין כן מש"ה לא כתבזה. ועוד נראה לי ליישב בפשיטות דדרך אחר דהך מילתא דאין דחוי אצל מצות דלעיל ודשמעתין אפילו למאן דסבר דיש דחוי אינה אלא מדרבנן דדוקא בקדשים הוא דגלי קרא כן משחתם בהם מום בס כדאיתא ביומא דף ס"ד וא"כ חולין מקדשים לא ילפינן ומצוה לגבי קדשים כחולין דמי אע"כ דאזנה אלא מדרבנן מש"ה כיון דנראה ונדחה איבעיא ללא איפשטא הוא הו"ל ספיקא דרבנן מש"ה פסקו הפוסקים לקולא כני"ל ודוק היטב ועיין בט"ז בסוף סימן תרמ"ו:

דף לד.

במשנה ר' ישמעאל אומר ג' הדסים כו' ואפילו שנים קטומים ואחד אינו קטום ר"ט אומר אפילו שלשתן קטומים כו' ובגמרא ורבי ישמעאל ממ"נ כו' אמר ר' אמי חזר בו רבי ישמעאל אמר ר"י א"ש הלכה כר"ט כו' עד סוף הסוגיא. בזו הסוגיא נתחבטו הקדמונים שהרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל כתבו דרי' טרפון דמכשיר בקטומין פליג אסתם מתניתין דלעיל דפוסל בהדם שנקטם ראשו ולפ"י כיון דשמואל פסק כר' טרפון אידיח ליה הך סתם מתניתין דלעיל מהלכה וכ"כ הרמב"ן בשם כל הגאונים ובטעמא דר' טרפון דמכשיר בהדם שנקטם טפי מבלולב וערבה כתב הרא"ש ז"ל בשם הרי"י מטרנאני דכיון שענפיו חופין את עציו לא מינכר הקטימה כל כך והדר קרינן ביה וכ"כ הרמב"ן ז"ל אלא שהראב"ד י'הר"ז והר"ן ז"ל הקשו על שיטה זו דא"כ כל הסוגיא דלעיל בנקטם ועלתה בו תמרה דשקול וטרי הש"ס טובא הוי דלא כהלכתא (ועמ"ש לעיל בזה) מלבד שאר קושיות שהקשו על סוגיא זו ולכך העלו דמתני' דהכא לא פליג אמתניתא דלעיל דנקטם ראשו לחוד וקטומה דהכא לחוד והאריכו בזה והראב"ד כתב שהופיע רוח הקודש בבית מדרשו על דבר זה וגם על שיטה זו הקשו עליו הרמב"ן וסייעתו וכתבו שאחר כל השבח הזה עם כל זה אין פירושו עולה לנכון ומלבד זה יש לתמוה בסוגיא זו טובא במאי דקאמר רב אמי שחזר ביה ר' ישמעאל וחזרה זו מה טובה וכמו זר נחשב לומר שחזר בו בתוך כדי דיבור שהרי שניהם בדיבור אי' אמר אפילו שנים קטומים ואחד אינו קטום וכה"ג לא שייך לומר משנה לא זזה ממקומה וקושיא זו קשה לכל הפירושים. תו קשיא לי כיון דלפרש"י שחזר ביה ממאי דקאמר דבעינן ג' וא"כ לפ"י ליתא לתרי בבי קמייתא דמתני' דמשמע דבעינן ג' וליתא נמי להך ברייתא דקאמר ר' ישמעאל להדיא ענף עץ עבות שלשה ומאי חזית דמסמי תרי מקמי חד אדרבה סמי חדא מקמי תרתי דמהך דהר ביה מלבד שאר קושיות ודקדוקים שיש לדקדק בלשון המשנה עצמה לכל אי' מהפירושים ולמה הפסיק נמי בקין ערבה בין דיני קטימת ההדם. ולולי שאיני כדאי להכניס ראשי בין הרים גדולים היה נראה לי ליישב הסוגיא בפשיטות דלא פליגא מתני' דהכא אסתם מתניתין דלעיל ושניהם עולין בקנה אחד לפי המסקנא שחזר בו רבי ישמעאל דלפ"י יש לנו לומר דר"י ור"ט לא מצרכו ג' הדסים אלא למצוה

בעלמא ולא לעיכובא דמדאורייתא סגי בחד שאינו קטום משום דבעינן דהר דומיא דלולב וערבה וחד שהוא קטום לא מיקרי דהר ואפילו את"ל דכיון שענפיו חופין את עציו לא מינכרי הקטימה כל כך כמ"ש הרא"ש והרמב"ן ז"ל אפ"ה איכא למימר ללא פליגי רבנן אי משום דגזרינן דהם אטו לולב וערבה או משום דבהדם גופא זימנין דנתרי עלה אי' או ב' מקן אי' וא"כ מינכר הקטימה מש"ה קתני לעיל סתמא דהם שנקטם ראשו פסול ובלי' יחיד קתני לה והיינו משום דעיקר מצות הדם אפילו בחד או לאתא כר"ע דהכא ובתר דקתני כל דיני הקטימה בענין אי' מטעמא דפרישית שיש להשוותם אי משום היקישא דהדר בעינן או אפילו מדרבנן ומשום גזירה דהם אטו הנך:

מיהא השתא אתי ר' ישמעאל למימר דעיקר מצות הדם היינו בג' הדסים והיינו אף לאחר שחזר ביה דהא דאמר ר' אמי שחזר ביה ר' ישמעאל היינו ממאי דדריש להו בברייתא מקראי וא"כ משמע דכולהו מנינא דידיה לעיכובא וא"כ מקשה הש"ס שפיר ממ"נ ובהא קאמר ר' אמי דחזר ביה רבי ישמעאל ממאי דקאמר בברייתא דמן התורה בעינן ג' אבל ממאי דקאמר במתניתין בעינן ג' לא דהר ביה דנהי דמדאורייתא אפי' בחד סגי אפ"ה מדרבנן בעינן ג' למצוה מהטעם שכתבו כל מפרשי הרמב"ן ז"ל בשמו דבהדם איכא הידור טובא בג' הדסים או יותר מש"ה מכשיר ר' ישמעאל אפילו בשנים קטומים וא' אינו קטום דהא מדאורייתא בחד סגי ומדרבנן נמי יש להכשיר אי משום דלא שייך למיגזר אטו הנך כיון דמינכרי מילתא טובא או משום דכיון דשנים אינם קטומים תו לא מינכרי קטימה של שלישי כיון שהענפים חופין אותו מכל צד ור"ט מיקל יותר ומכשיר אפילו בשלשתן קטומים כיון דתלתא נינהו ודאי לא מינכר הקטימה כמו בהדם יחידי כיון שענפין מרובין בשלשתן אבל בהדם יחידי כ"ע מודו דפסול כסתם מתניתין דלעיל דמנכר הקטימה טפי או משום דגזרינן ולפ"י הא דפסק שמואל כר"ט היינו דוקא בג' קטומין אבל בהדם יחידי שהוא קטום ר"ט גופא מודה דפסול ובוזא נתיישב' כל הסוגיא מתחילתה עד סופה בלי גמגום בעזה"י מכמה דקדוקים שיש בה כני"ל ולוי שהקדמונים לא פירשו כן אולי מקום הניחו לי בזה ודו"ק:

דף לה.

בגמרא ואימא פלפלין. נראה דכוונת המקשה דכיון דפלפלין נמי עצו ופריו שוין א"כ אימא דתרווייהו כשרין דאף ע"ג דאתרנגו דהר טפי אפ"ה אם לא מצא אתרנגו יוצא דפלפלין והא דכתיב דהר היינו מן הדור שבהן דכי היכי דאזיטרידן להאי תנא דברייתא לדרשא דפרי עץ ולא ניחא ליה בפשטא דקרא דהדר ע"כ היינו משום דהו"א דעל כל פרי שאין דהר קפיד קרא שמצוה להביא מן היותר דהר א"כ ה"נ איכא למימר בהאי דרשא דפרי עץ לענין פלפלין כן ג"ל ועיין בחידושי הריטב"א:

שם פיסקא ושל ערלה פסולה מ"ט פליגי בה ר' חייא ב"א ור"א חד אמר לפי שאין בה כו'. ופרש"י והתוספות מטעמא דתרווייהו היינו משום דלא קרינן בה לכס והקשו בתוספות דא"כ לא מופסל אלא ביי"ט ראשון וטפי הוי לן למימר דטעמא דשל ערלה פסולה היינו משום דמכתת שיעורא דמציתה בשריפה כדמשמע בתמורה כו' ואפשר דאפילו מדאורייתא הוי בשריפה מהקישא דכלאי כרם. וכבר כתבתי מזה בחידושי פסחים ובקידושין דלבר זה שנוי במחלוקת בין רש"י והתוספות אי מהקישא ילפינן או במה מצינו והעליתי שם דלענ"ד ע"כ לאו מדאורייתא ללאו היקש גמור הוא דכמה פסוקים מפסיקין בין ערלה לכלאים והוכחתי כן מלנא ילפי' נמי בהאי הקישא דלוקון על ערלה אף שלא כדרך הנאתן דהא קי"ל דאין היקש למחצה ומאה טעמא נמי לא מציען למילף במה מצינו לענין שריפה דאיכא למיפדך מה לכלאי כרם שכן לוקון שלא כדרך הנאתן אע"ג ללכאורה קבורה חמורה משריפה למ"ד כל הנקבדין לא ישרפו משום דאפרן אסור מ"מ כבר כתבתי בכמה דוכתי דהיא גופא אינו אלא מדרבנן וא"כ לפ"י שפיר מציען למימר דלא שייך כותתי מכתת שיעוריה אלא במדי דמוצתן בשריפה מדאורייתא דומיא דאשירה ועיר הנדחת. אלא לבר מן דין אפי' אם אמר דערלה נמי מדאורייתא בשריפה אפ"ה לא ידענא מאי פשיטא להו דכותתי מוכתת שיעוריה דהא חזיין מיהא ליהנות מהן שלא כדרך הנאתן א"כ לא שייך לומר כמאן דליתא דמי משא"כ טעמא דשאין בהן דין ממון א"ש דמסתמא אינו שוה פרוטה שלא כדרך הנאתן דהא ע"כ דקושטא דמילתא בודאי הכי איירי כני"ל. ואי משום הך קושיא דיו"ט שני אין זו קושיא כל כך לפמ"ש התנא' לעיל בריש פירקין דדוקא ברישא דמתניתין התם דקתני לולב הגזול פסול פשיטא ליה להש"ס דאיירי אף ביום טוב שני מדקתני פסול סתמא אבל באינד בבי יש מהן דכשרין ביי"ט שני. ועוד דלפמ"ש התוספות שם בד"ה קא פסיק תני משמע דבגזול נמי לא שייך לחלק בין י"ט ראשון לי"ט שני אלא משום דבגזול ושאלו לא תיקנו רבנן וא"כ יש לומר דלענין ערלה לא פלוג רבנן בין יי"ט ראשון לי"ט שני כני"ל ועדיין צ"ע:

דף לז:

פיסקא בשלה פטמתו תנא ר' יצחק ב"א גטולה בוכנתו ופירש"י דבמתני' הוה תני להאי גטולה פטמתו בוכנתו כו' עס"ה. ונראה דהא דמשמע ליה לרש"י לפרש כן דבמתניתין הוה תני לה הכי ולא ניחא ליה לפרש דריב"א ברייתא באפי נפשה קתני לה להאי גטולה בוכנתו וכמ"ש התנא' בסוף האיבור דלא לפרש המשנה בא אלא להוסיף על המשנה. וא"כ לפ"י היה באפשר לקיים פי' רבינו יצחק הלוי מיהא לדינא דניטל עוקצו נמי פסול אלא משום דעיקר לישראל משמע ליה לרש"י הכי דלפרש המשנה בא ולא להוסיף דאי ס"ד דהא דריב"א ברייתא באפי נפשה היא ולהוסיף על המשנה בא א"כ הו"ל למיתני גטולה בוכנתו פסול ומדלא קתני פסול אלא סתמא גטולה בוכנתו משמע דלפרש המשנה בא כני"ל:

דף לו.

בגמרא בעי רבא נולדו באתרונן סימני טריפה מהו. ולכאורה יש לתמוה אלישנא דסימני טריפה דמה ענין סימני טריפה לפסולי אתרונן דטריפות בחיותא תליא מילתא דכל שאין כמותה חיה טריפה ומש"ה לא אשכחן שום טריפה אלא מחיים ולא לאחר שחיתה ובאתרונן דבהדר ותמים תליא מילתא אדרבא עיקר פסולא היינו לאחר שנתלב מן המחובר כגון נקלף וניקב כדמוכח מהא דאמרין לקמן אתרונן שנקבחו עכברים דאמר רב אין זה דהר ומקשינן עליה מדר' חנינא דמטביל ביה ונפיק ביה אלמא אפילו בתלוש נמי פסול בניקב. מיהו למסקנא דעיקר איבעיא דרבא היינו כדעולא משמיה דר' יוחנן דאתרונן שנספך כקיתון מיעביא ליה א"כ אפשר א"ש דכי היכי דבריהא אמר רבא היכא דלא קיימי סמפונאה טריפה וע"כ היינו משום דהוי בכלל נקיבת הריאה דמתני' דהתם אע"ג דחסרון מצפנים לא שמיה חסרון אפ"ה בכה"ג מיקרי חסרון א"כ ה"ה באתרונן איכא למימר דכה"ג בכלל ניקב או חסר הוא. ובענין זה יש לי ג"כ לפרש למאי דס"ד מעיקרא דאיירי בנקלף דהוי דומיא דקלופה בטרופות דלמאן דמטריף היינו משום דהוי בכלל פסוקה וקרועה אי"כ ה"נ הוי בכלל חסר דפסול משום דבעינן לקיחה תמה כן נ"ל:

פני יהושע · סוכה

ליישב דהאי אי הכי אהא קאמער מצליעין לו דמי אתרנו בלולב קאי מ"מ לשון רש"י אינו מזוקק במ"ש אי הכי דאין מוסרין וצ"ע ודו"ק:

בתוס' בד"ה ולשביעית כו' עס"ה. כבר הארכתי בזה בפ"ק דר"ה ומתוך מ"ש שם יש ללקק הרבה בלשון התוס' דהכא וכה"ג במ"ש התוספות בענין ספיחין כתבתי בר"פ מקום שנהגו ע"ש וכאן אין להאריך:

דף מ.

בפירש"י בד"ה הכי גרסינן עצים להסקה תנאי הוא כו' ואני שמעתי מרבתי שהיו גורסים וסתם עצים להסקה נינהו תנאי הוא כו' וטרחתני מעורי ליישב כו' ואינו יכול עכ"ל.
מיהו בפרק הגזל עצים (בבא קמא ד' ק"א) מפרש רש"י כפי' רבונוי שהביא כאן ובחידושונו שם כתבתי ליישב פירושו בזה ונתיישב לי ג"כ מה שהקשה מהרש"א בשמעתין והיינו ע"פ מה שקדקדתי שם בהא דאמרין שם ובשמעתין ללכס דומיא ללאכלה והיינו למעט מי שהנאתו אחר ביעורו והיינו משרה וכביסה דמשמע דאי הוי הנאתו וביעורו שזה הוי שרי ואמאי הא קי"ל דשביעית ניתן לאכול דבר שדרכו לאכול דוקא ואין לשנות א"כ בלא"ה אסור אפי' בדבר שהנאתו וביעורו שיה וכתבתי ליישב והעליתי דמש"ה חזר בו רש"י כאן בשמעתין ע"ש:

דף מ:

בגמרא אר"א אין השביעית מתחללת אלא דרך מקח כו' מה שיש ללקק בסוגיא זו ובל' התוספות ד"ה על חיין אין מתחללין ובד"ה שמא יגדל מהן עדרים כתבתי הכל באריכות בחידושי קידושין דף נ"ה ע"ש ותמצא נחת ושם כתבתי ג"כ שמ"ש מהרש"א ז"ל בשמעתין בל' התוס' ד"ה שמא יגדל דמה שהוצרכו להביא לשון הירושלמי היינו כי היכי דלא נימא דטעמיהו דרבנן לאו משום גזירת זכרים אנו נקיבות אלא משום דמתבכיש כו' עכ"ל במחילת כת"ר דברי שגגה הן דתינח לענין מעשר שני משא"כ לענין שביעית לא שייך טעמא דמתבכיש וע"כ היינו משום גזירה אלא דאפ"ה יש ליישב לשון התוספות על פי מ"ש שם ע"ש ודו"ק:

דף מא.

בגמרא ושיהא יום הניף מ"ט מהרה יבנה כו' עיין מה שכתבתי בזה בפרק בתרא דר"ה:

דף מב.

בתוספות ד"ה אמר אביי כשהפכו כו' ותימא דבסוף ראוהו ב"ד דאמר רבא מצנת אינן צריכות כוונה קא מותיב ליה אביי טובא כו' עכ"ל. ואף שאינו כדאי מ"מ ללמוד אני צריך דלע"ד לא דמי כלל דאפילו למ"ד דמצנת צריכות כוונה היינו לאפקויה היכא שלא נתכוין כלל לשם מצנה אלא כמתעסק בעלמא או בתוקע לשיר וכן במצה דלא נתכוין כלל לשם מצנה אלא לאכילה בעלמא משא"כ בהאי דשמעתין נהי דלא נתכוין לצאת בו מיד אלא להוליכו לבהכ"ג לברך עליו שם היינו לפי מה שטעה באיסור שבת שהיה סבור שמותר לצאת בו דרך ר"ה אבל מ"מ עיקר הולכת הלולב היה לשם מצנה ואילו היה נזכר מאיסור שבת היה דעתו לצאת בו לאלתר וא"כ כשהוליכו אח"כ ד' אמות בר"ה הוי כשונג נמור שלא בדבר מצנה כיון דכבר נפיק ביה דביעבד כן נ"ל ועפ"י מה שכתבתי שם בפרק ראוהו ב"ד יש ליישב עוד בדרך אחר:

לולב וערבה פרק רביעי

במשנה לולב וערבה כו' ההלל והשמחה שמונה והקשו בתוספת וא"ת זמנין דאינן נאכלין כל ח' כגון שחל י"ט ראשון דסוכות באחד בשבת כו' עד סוף הדיבור. עיין מ"ש מהרש"א ז"ל בזה באריכות ובסוף דבריו ואין שיהיה התוס' דהתם סותרים דבריהם דהכא וכן פרש"י דהתם סותר פירושו דלקמן שפירש שיש שמחה ביום שמונה עכ"ל. ולע"ד נראה ליישב בפשיטות דאף לפמ"ש התוספת שם בפרק אלו דברים דשייך שמחה נמי ביום שמיני אין כוונתן שצריך לזבוח שלמים ביום שמיני משום שמחה דהא ודאי ליתא דמה"ת הא בעינן זביחה בשעת שמחה ובשמחה כתיב בהדיא ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים ודרשינן לקמן בין ללולב בין לשלמים ואפילו למאן דלא בעי זביחה בשעת שמחה אפ"ה בפשטא דקרא שבעת ימים כתיב דמשמע שבעה ולא שמונה אלא מ"ש התוספת שם דשייך שמחה ביום שמיני היינו שיזבח שלמים מעי"ט שהוא שביעי לצורך ליל שמיני ויומו דהשתא הוי שפיר נמי זביחה בשעת שמחה נמצא דלפ"ז יפה הקשו התוספות כאן דזמנין דלא משכחת שמונה והיינו כשחל שביעי בשבת דהשתא ליכא אכילת שלמים לא בליל שמיני ולא ביום שמיני כיון שעיקר הבאת שלמים אינו אלא שבעה ימים וזוהי נתיישב ג"כ הך ברייתא דלקמן דפ' אלו דברים דתניא והיית אף שמח לרבות ליל שמיני לשמחה ולכאורה יש לתמוה דאדברא כל אבין ורקין מיעוטין הם ולמאי דפרישית א"ש דנהי דאיתרבי שמיני לאכילת שלמים אפ"ה שייך נמי מיעוטא דאך לענין שאין לזבוח בשמיני עצמו אלא בשביעי לצורך שמיני ולפ"ז פירש"י ופי' התוספות דהתם בפרק אלו דברים ודהכא הכל עולין בקנה א' כנ"ל ועדיין צ"ע ודו"ק:

דף מג.

בגמרא ויעבירונו ארבע אמות ברה"ר ופרש"י ה"ה דמצי למימר ויוציאלנו מרה"י לר"ה כו' עס"ה. ובתוס' הקשו על פירושו ועיין מה שכתבתי בזה בציצה דף י"ח בסוגיא דטבילת כלים ליישב שיטת רש"י והתוס' כל א' לפי שיטתו בעיקר גזירה דשמא יעבירונו אי הוי משום חששא שמא ישכח שבת או יי"ט או שיטעה לומר שדברים הללו מותרים בשבת וי"ט ולפ"ז מומילא מיתוקמי שפיר נמי שיטת רש"י והתוס' דהכא בכה"ג גופא:

שם אי הכי יום ראשון נמי. נראה דודאי הוי ידע שפיר דיש לחלק בין יום ראשון שהוא דאורייתא לשאר ימים שאינן אלא מדרבנן כדמשמע להדיא במתני' דלעיל בסוף פרקא אלא דאפ"ה מקשה שפיר אהא דקאמרו והיינו טעמא דשופר אלמא דאפילו בשופר דאורייתא נמי איתא להך גזירה א"כ יום ראשון נמי ואפ"ה משני שפיר ראשון הא תקינו ליה רבנן בביתו וכפי' רש"י דמתוך כך זכור הוא ונאפ"ה לא שייך הך תקנה בשופר שיתקע כל אחד בביתו ולא בבה"כ מתרי טעמי חדא דעיקר תקיעת שופר בחצר עיר ועוד כיון דלא שכיח תוקעין דבקיאין בתקיעה ואם כן בביתו נמי איכא למיגזר דילמא ינך אלץ בקי כדאשכחן בכה"ג בציצה דף י"ח לענין טבילת כלים דלא פלוג רבנן בכל זה למאי דסלקא דעתיה השתא מיהו למסקנא דבקביעא דירחי תליא מילתא בלאו הכי יש לחלק בין שופר ללולב וכמ"ש תוס' בד"ה אינהו דידיע כנ"ל ודו"ק וע' בחידושי ריטב"א באריכות:

בתוספות ד"ה סוכה גופא מנגן דאי משום תשבו כעין תקורו כו' מיהו למאי דאמרין נראה למי דומה קשה דכוונתם מצואר' דקשיא להו דמאי קאמר נראה למי דומה הא וודאי טפי אית לן למימר דומיא

דף לח.

במשנה מי שבא בדרך כו' לא נוטל שחרית וטול בין הערביים שכל היום כשר ללולב. אע"ג דתנינא להך מילתא חדא זימנא בספ"ב דמנילה אלא דהתם אנב גררא נקיט לה והכא עיקר כדאשכחן בדוכתי טובא יעיין עוד בסמוך:

בגמרא אמר רבא אי קשיא הא קשיא לכשיכנס לביתו נוטלו על שלחנו כו' א"ר זירא מאי קושיא דלמא מצוה לאפסוקי ואי לא פסוק כו'. ולכאורה יש לתמוה דאכתי רבא מעיקרא מאי קשיא ליה רישא אסיפא כיון דפשטא דמתני' בפשיטות איכא לאוקמי כדרבי זירא ורב ספרא נמי אמאי מוקי לה בשינויא דחיקא דהא דקתני רישא יטול על שלחנו היינו בדליכא שהות שנראה דוחק ועוד דא"כ מאי קמ"ל ואמאי לא מוקי לה בפשיטות כר' זירא. ונראה לי ליישב דלא משמע ליה לאוקמי כדר' זירא דא"כ הא דקתני לא נוטל שחרית וטול בין הערביים כולה משנה שאינה צריכה היא דפשיטא דכל היום כשר ללולב דמלכד מאי דתנינן לה בפ"ב דמנילה בהדיא אלא דהתם נמי משנה שאינה צריכה היא דפשיטא דכל היום כשר כיון דלא שייך ביה שום קביעות זמן אחר ולא קתני לה התם אלא אנב גררא דלינך דאית בהו קצת רבותא דבמנילה סד"א דכיון דכתיב והימים האלה נזכרים ועגשים א"כ בעינן שתקדם זכירה לעשיה דוקא היינו משלוח מנות וסעודות פורים אבל לאחר עשיה עברה זמן זכירה שהוא קריאת המנילה כי היכי דילפינן מהאי קרא גופא דהקורא למפרע לא יצא קמ"ל דאפ"ה כשר כל היום וכ"ש באינך בבי דהתם דאיידי בעניני קרבנות שיש במקצתן קביעות זמן קמ"ל דהנך כשרין כל היום משא"כ לענין לולב דהכא מילתא דפשיטא היא שעיקר מצותן דאורייתא היינו כל היום ועוד דמצבא דרישא נמי שמעינן לה מדקתני יטול על שלחנו משמע דהיינו כל היום ומש"ה אוקמה רב ספרא במילי אוחרא ור' זירא מסיק דהכי קאמר מצוה לאפסוקי ואי לא פסוק יטול בין הערביים שכל היום כשר ללולב ובהא נמי איכא רבותא טובא דסד"א כיון דמצוה לאפסוקי מסעודתיה דגזרינן דלמא אתי לאמשוכי מכ"ש ב"ט דשכיחא שכרות א"כ היכא דלא איפסק אפשר דקנסוהו חכמים ולא יטלנו עוד משום סייג וגדר כדאשכחן בריש ברכות במעשה דר"ג ובניו וכמ"ש שם רבינו יונה ז"ל דאפילו בק"ש דאורייתא יש כח ביד חכמים לבטל מצות עשה משום סייג וגדר קמ"ל הכא דאפ"ה יטול בין הערביים שכל היום כשר ללולב אפילו בכה"ג שביטל במזיד והיינו מהטעם שכתבו התוס' דשאני לולב שאין צריכון שהות דמכי אנבדיה נפיק ביה כן נ"ל נכון יבעיקר שקלא וטריא בשמעתין אי מפלגנין בין איכא שהות לליכא שהות ולא מפלגנין בין התחיל בהיתר להתחיל באיסור כבר כתבתי באריכות בפ"ק דשבת דף ט' ע"ב ע"ש:

דף לח:

בגמרא **מבאן** לשומע כעונה כו' ודרשיא אמרו שמע ולא ענה יצא. ולכאורה קשיין דיוקי אהדדי דמעיקרא משמע דשומע כעונה לגמרי אפילו לכתחילה ובתר הכי קאמר שמע ולא ענה יצא משמע דוקא דיעבד אלא שכבר הארכתי בזה בתכלית אריכות בסוף פרק כיצד מברכין בסוגיא דהסבא א' מברך לכולן יבר"פ דג' שאכלו ובס"פ ראוהו ב"ד בל' הברייתא דכל הברכות אע"פ שיצא מוציא ובסוגיא דפרק כל הבשר דאמר'י התם מצוה לחלק ובא' סופר ואחד בור סופר מברך ובור יוצא והמעיין שם בניקל יבין יישכיל ליישב הסוגיא דהכא לנכון:

דף לט.

במשנה הלוקח לולב מחבירו בשביעית כו' ופירש"י דהלוקח לולב מעם הארץ גרסינן כו' דעם הארץ לגבי חבר לא קרי ליה חבירו כו' עכ"ל. והתוס' הקשו עליו וכתבו דעל חנם דחק דבכמה דוכתי מצינו דקרי לעם הארץ חבירו כו' ולעג"ד גירסת רש"י מוכרח מלשון המשנה עצמה נהי דאשכחן בכמה דוכתי דשייך לשון חבירו אפילו גבי ע"ה היינו דוקא היכא שהענין מוכח מתוכו דאיידי בעם הארץ משא"כ הכא דמלשון המשנה עצמה לא משמע כלל דאיידי בעם הארץ אדברא מדקתני לפי שאין רשאי ללוקחו בשביעית משמע דאין שום אדם רשאי למוכרו ואיכא למטעי דהיינו משום דכיון שהאתרגו נמכר בזיקר לצורך מצוה ולא לאכילה א"כ לאכלה ולא לסחורה וכיון דלקושטא דמילתא מוקמינן ליה בגמרא בע"ה דוקא לפי שאין מוסרין דמי פירות שביעית לע"ה אלמא דבחדר שרי דלא קרינן ביה לאכלה ולא לסחורה אלא דוקא במי שלוקח מן השדה למכור בשוק כמ"ש התוספות נקטינן מיהא דמתני' גופא לא משמע כלל דאיידי בע"ה א"כ יפה כתב רש"י שנראה לו לגרום הלוקח לולב מעם הארץ כנ"ל בכוונת רש"י ודו"ק:

בתוספות בד"ה יותר ממזון ג' סעודות משמע שיש בדמי אתרנו יותר כו' התם באתרנו פסול דלא בעי ליה אלא לאכילה אבל הכא כשר והדר לברכה דמיו יקריים עכ"ל. משמע מלשון התוספות דכל הדמים שנותנין בשביל אתרנו אפילו באלף זוז בשביל מצותו פשיטא להו דחל עליה קדושת שביעית ולכאורה לא ידענא מהיכן פשיטא להו הכי דמסברא משמע דכיון דכולא מילתא דשביעית מקרא דלאכלה נפקא לן א"כ משמע דלא חל קדושת שביעית אלא בשיעור דמי שוויו לאכילה דהוי כמו דרך חילול משא"כ במה שמוסיפין על דמיו בשביל מצותו דאינו מעניני אכילה כלל מנ"ל דשייך ביה קדושת שביעית ואי משום קדושת התוספות ממשנה דמעילה בלא"ה שפיר מצנין לחלק דזימנין שדמי אתרנו הן פחות משוה פרוטה משא"כ באתרנו דחוי למצוה יפה ומאודר וראוי להתקיים אפילו לאכילה שוה ויתר. ואף דאפשר דלא משמע ליה להתוספות דסתם אתרנו שראוי למצותו יהא שוה יותר מנ' סעודות אפ"ה לדינא צ"ע כיון דמסברא לא משמע כן ואולי לא פלוג רבנן בדמי פירות שביעית בכה"ג ומש"ה לעולם בכל דמי מכירת פירות שביעית שייך קדושת שביעית כנ"ל ועיין עוד בסמוך:

דף לט:

בגמרא אי הכי לולב נמי ופירש"י א"ה דאין מוסרין דמי שביעית לע"ה לולב נמי לא נזבין מיניה עכ"ל. נראה דכוונתו בזה ליישב לשון א"ה אמאי דלא מקשה בפשיטות אמתניתין גופא מ"ש לולב ומ"ש אתרנו אלא דאכתי לא מתיישב שפיר לשון א"ה כיון דלפי גירסת רש"י דגרסי להדיא במתני' הלוקח לולב מע"ה א"כ לעולם תיקשי ליה מ"ש לולב ומ"ש אתרנו דבשלמא לגירסת התוס' דלא גרסי' מע"ה אלא הלוקח לולב מחבירו שפיר איכא למימר דמתני' גופא לא קשיא ליה מדי דאפשר דדוקא באתרנו שדמיו יקריים מש"ה אסור ללוקחו אפילו מחבר משום דלאכלה אמר רחמנא ולא לסחורה כדפרישית בלשון המשנה משא"כ בלולב שאין דמיו יקריים כ"כ בשביל הידור המצוה מש"ה לא שייך ביה הך מילתא דלאכלה ולא לסחורה משא"כ השתא דמוקמית לה טעמא דמתני' באתרנו משום דאין מוסרין דמי שביעית לע"ה א"כ מקשה שפיר א"ה לולב נמי כיון דסוף סוף מבלעו לו דמי האתרנו בלולב א"כ אכתי דמי הלולב הם ויתר ממזון ג' סעודות ואמאי שרי ועו"י משני שפיר דלולב בששית הנכנס לשביעית הוא ולא שייך ביה קדושת שביעית כלל אפי' בעיקר הלולב וכ"ש במה שמבליעין בדמי אתרנו נמצא דכל זה לגירסת התוס' משא"כ לגירסת רש"י דגרסינן בהדיא הלוקח לולב מע"ה א"כ אכתי הוי מצו לאקשווי אמתני' גופא ונהי דיש

דמלואים כיון דאיכא נמי הך דרשא תשבו כעין תגורו מיהו אפשר ליישב אפ"ה אפשר דשייך טפי לדמות סוכה ללולב כיון דבחד עניינא כתיבי ומענין אחד הן אותם ענינין ממש כנ"ל ודו"ק:

דף מג:

בתוספות ד"ה תשבו תשבו לגז"ש לאו לגמרי יליף ממלואים דהתם א"א לישן בעזרה כו' כמו בחצר עד סה"ד. ולכאורה אין דבריהם מוכרחים דלסברתם פשטא דקרא דמלואים דכתיב תשבו יומם ולילה שבעת ימים היכי מפרשי' להו כיון דאין ישיבה בעזרה מיהו לשיטת תוספות ישנים ריש פ"ק דיומא ד' ו' גבי מביתו למה פירש שכתבו בשם הירושלמי שבשעה שהיה המשכן מפורק לא היה צריכים לישב במקום פתח אהל וכתב עוד שאף שהיה מושב לא היה שם קדושה עליו א"כ אין דבריהם כאן מבוארים שהרי יכולין היו לישן כשהיה מפורק וע"ש באריכות בחידושינו ובת"י:

ועוד דלסברתם כאן שהיו צריכים לישב פתח אהל יומם ולילה ממש א"כ בלא"ה הוי מצי לפ' ע"כ דלאו לגמרי יליף סוכה ממלואים דא"כ היה צריך לישב בסוכה תמיד בלי הפסק כמו במלואים מיהו אפשר

דהך ג"ש דתשבו היינו דוקא במאי דכתיב בהאי קרא לחוד דהיינו בקום עשה משא"כ האי דלא תצאו שבעת ימים דכתיב בקרא אחרינא והוי בשב ואל תעשה ליתא בהך גז"ש כנ"ל ודו"ק:

פיסקא ערבה שבעה כו' אי הכי ערבה נמי נגזור. ולכאורה יש לתמוה דלפי מה שפירש רש"י לעיל בעיקר מימרא דרבה בלולב דהא דגזרינן שמא יטלנו בידו וילך אצל בקי ללמוד מפרש רש"י ללמוד מענועו או ברכתו א"כ לא שייך הך מילתא בערבה כלל וענועו מאן דכר שמי' ולענין ברכה נמי לא מיבעי' למאי דקיי"ל אין מברכין עליה ואפי' מברכין לא שייך נקיאות כלל דדוקא בלולב דאיכא ד' מינים אפשר דאין הכל נקיאין דאל"כ כל מצוה הצריך ברכה יהיה אסור לעשות בשבת או ב"יטו. מיהו לולי פי' רש"י דלעיל היה נ"ל דאפילו במידי דלא שייך בקיאות אפ"ה שייך גזירה דרבה דילמא אתו למיטעי דעיקר מצותן דוחה שבת והא דנקט רבה טעמא דבקיאות היינו לריווחא דמילתא משום מנילה כנ"ל לפענ"ד וצ"ע:

ולפי' שראיתי בחידושי הריטב"א ז"ל שהאריך מאד בהלכות הללו ולא הניח כמעט מקום להחגדר לכן קצרתיו ואם ישאר מעט עוללות מכאן עד סוף המסכת דעתי לבאר בין שאר לקוטי חדושים שלי אי"ה:

סליק מסכת סוכה בעזרת השם האל יתברך

רשייש

דף ב.

במשנה סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים כו'. עמש"כ בריש עירובין בס"ל:

נמרא [למעלה מכ' אמה אין אדם יושב בצל סוכה. נראה פירושו ללא מהני צל סוכה לבד. (עיין בר"ן) וזלת צירוף דפנות עמה] :

שם אלא מעתה העושה סוכתו בעשתרות קרנים כו' א"ל התם דל ע"ק כו'. עמש"כ שם (צג ב) בזה בס"ל:

שם הכא דל דפנות ליבא צל סוכה. עפרש"י ויל"פ דר"ל ללא תהני צל סוכה לאכשורי דבלא דפנות פסולה:

שם ורבא אמר כו'. בגליון בשם ס' מ"א דקדק על אמרם ורבא כו' ויל"נ דגם בלשונות העמים כשמונה כמה אנשים או דברים דרך לחבר האחרון במלת החבור (אונג בל"א אי בלרו"פ) וכן בר"ה (ז ב ח) אמר רבא ארבעה לר"ה כו' רנכ"י כו' ורב אשי כו'. הרי דבר"א שהוא האחרון קאמר כו' העטוף וכן לקמן (מו) הפריס האילים והכבשים כו' ובה נדחה ראיית הר"ן לקמן בפ' לה"ג במשנה דנקב וחסר כ"ש שדייק דחד פסול הוא מדתני וחסר כו' ללא כאינך די"ל מפני שהוא אחרון:

שם עד כ' אמה אדם עושה דירתו דירת עראי כו'. עפרש"י ולע"ד נל"פ דאין דרך דירת עראי להיינו על ימים אחדים לעשותה גבוהה יותר מכ"א ועמש"כ לקמן (כג) סתירה לפרש"י:

[רש"י ד"ה סוכה מדאורייתא. דעשרים אמה כו' נאמרה שיעורה מסיני. לכאורה שפת יתר הוא כי די לנו בהא דעיקר מצותה לאורייתא לכן שייך שפיר לומר דאם היא גבוהה פסולה. אבל מבוי עדיין לא אשמע לן שנצרך לקורה ואיך יפול עליו לומר אם עשאו גבוה פסול] :

תד"ה כי (בסופו) הא כתיב נמי מזרם וממטר כו'. ולע"ד פשטיה דקרא וסוכה תהיה וגו' קאי על ענן כו' דבקרא דלפניו ואמר דהענן תהיה לסוכה לצל יומם ותהיה (ר"ל הענן הנזכר) ג"כ למכסה כו' ולא שב כלל על הסוכה כי היא איננה רק לצל. אולם דבריהם יתכנו לרב מתנה לקמן (ס"ד ו') בטעמיה דר"ש:

דף ב.

נמרא מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לסכך כו'. נראה דאין חילוק בין כשמופלגות בגובה לבין מופלגות במשכה. עיי' בטור או"ח ס' תרע"א בשם ר' יואל הלוי ובכ"י שם בשם מהר"א:

שם אר"י מעשה כו' שהיתה סוכתה גבוהה יתר מכ"א. כ"ה בתוספתא ועמש"כ בריש עירובין:

שם א"ל משם ראיא אשה היתה ופטורה מה"ס. לקמן (כח) במשנה איתה ג"כ בהאי לינשא ופרש"י בתמיה והתני"ט כ' שם דיל"פ בניחוחא ע"ש וכן יל"פ כאן לפרש"י בר"ה (נג) לדעת ר' יהודה דאין אשה סומכת שהוא מטעם בל תוסיק:

רש"י ד"ה לימות המשיח אבל סוכת מצוה אינה לצל. ועיי' לקמן (ח ב) אר"ח והוא שעשאה לצל ופרש"י יצל הוא דמקריא סוכה כו'. ודוחק לומר דר"ח אזיל בשיטת ר"ז ועיי' ברא"ש ור"ן שם וע"ע לקמן (יב) בהא דנוזירת אונר ובפרש"י:

רש"י ד"ה משום צל בטפי מד"א פורתא ל"ש בה עינא. הא ומאי דלטעמא דמישלט עינא אפילו רחבה טובא פסלי רבנן כדמשמע מדבריו לקמן בד"ה למשכא ולא משום דלא שלטא בה עינא כדמשמע בתוס' דברחבה הרבה ומאי שלטא עינא והשמים יוכיחו אלא דלא רצו חכמים לתת דבריהם לשיעורים לומר אם גבוהה כך תתכשר ברוחב כך משא"כ לטעמא דצל דאיכא גבול ד"א ושיעור זה מצאנוהו בכ"ד:

תד"ה וכיון ול"ד לג"ה וקורת מבוי כו'. עיי' בטור שציינתיו למעלה:

תד"ה יש וי"ל דלעולם כו'. עיי' מהרש"א וק"ל דא"כ מאי פסקא דגובה כ' אם לפעמים נפסלת אף בנמוך מזה דהיינו אם אינה מחזקת אלא כדי ריו"ר כו' עד פחות מד"א ופעמים כששרה אף ביתר מכ' אם מחזקת ויותר מד"א ושיעורא דכ' אינו רק במחזקת ד"א מצומצמות:

תד"ה עד (בסופו) גבי יונק תינוק והולך כו' ה"ה אפי' טובא. עיי' מל"מ פ"ח מהל' גולב שתמה עליהם מסוניא דפ' אע"פ ומדבריהם שם ויל"נ דהתנן' מפרשי דלמאי דמשני שם אחי ואחי חד שיעורא ע"כ ד' יה' שנים דנקיט היינו ואפי' טובא דומיא דחבלתו על כתיפו דבן ה' ומאי אין דרך לשאת משאות על כתפו ודבריהם דשם הוא לפי הס"ד דמקשה דדוקא קתני מדפריך מהא דחבלתו עכ"ת ותמיהני על הפוס' שתפסו ד' וה' שנים לדוקא וד' לבריא וה' לחולה דנראה בעיני ברור דז"א אלא לס"ד כנ"ל:

דף ג.

נמרא הלכה צריכה שתהא מחזקת רו"ר ושוולחנו. והוא ז"ט על ז"ט כדלקמן (ס"ד טז) והוקשה להפוס' איך יכול ז"ט רובו ש"א שהוא בכמו י"ט והרע"ב הוסיף לנו תימה שכ' בריש מכלתין ו' על ו' לראשו ירובו ואולי ט"ס הוא וצ"ל ז' על ו' עיי' ברמ"א ס' תר"מ ס"ד ובאחרונים שם ולעד"נ דרובו ר"ל רוב מנין איבריו דחשיבי ג"כ לענין טעומא ברפ"ב דאהלות ולפי המבואר שם בספ"א נמצאו במיעוט הגוף שכלפי ראשו עם הראש ונכון בעז"ה [עויל"ל דומאי הסיבת לא היה בפישוט כל הגוף בשוה אלא דראשו יוצארו וקצת גופו הסמוך לו היו בזקיפת אלכסון קצת על משענת הכותל או ראש המטה וא"כ גם גובה הסוכה מסייע להכיל קצתו] :

שם ואם איתא מחזקת (ר"ל ראשו ורובו) ואינה מחזקת (ר"ל שולחנו) מבע"ל. והוא כנגד מי שהיה ריו"ר בסוכה ושלחנו בתה"כ לקתני ומפרש"י למ"כ:

שם וא"ח עליו מעורכי המלחמה. וני"פ דה"ה דאינו בדין בנהו וחנכו שאינו זו ממקומו בתוך שנתו דאיתא במשנה (סוטה מג):

רש"י ד"ה לקיטוניות שבה וקיטוניות קטנות כו'. כצ"ל:

בא"ד לצניעות הס"ל:

תד"ה ל"ג אבל לא היתה רחבה אלא ז"ט. כן הגיה המ"א ס' תרל"ד סק"א ומש"כ לחלק מהא דמזוזה משום דהכא בעינן שיסב בה ריו"ר ושלחנו הן אפילו לרבי דבעי דע"ר מבואר לקמן (ח) דבעינן שנוכל לרבע בתוכה דע"ר:

דף ג.

גמרא דלא גרע מחצר שבמבוי דתניא כו'. כצ"ל ללאו משנה היא וכן ברש"י צ"ל ותניא דשיתוף כו' ועיי' קדושין (מ) תג"ה אין אבל לכאורה אינו מובן הראיה מהברייתא דהא נוכל לפרש שיתופי מבוי בבית שבחצר שבמבוי ועיי' בעירובין שם ובתוס' שצין הגה"ש שם ועיי"ל דהראיה הוא מבני הישיבה מדמתרצי לה בחצר שבמבוי:

שם מ"ט בורגנין חזו למילתייהו. מזה נ"ל דבית שער הפתוח לבית דחייב במזוזה אפילו אין בו דע"ד דלמילתיה חזי ומצאתי כן בפ"ת ס' רפ"י סק"ט בשם חמ"ד כ"י:

שם ואין האחיז כו' והתנן א"ה את החצר כו'. נראה דסמיך אסיפא דתני זה"כ כל שיחלק ושמנו עליו חולקין כו' וכיון דבית אינו נקרא בפחות מד"א לא ה"נ לחלוק עד שיהא לכ"א ד"א אבל קשה דנפרש דאה"נ קאמר דאם אין ד"א לכ"א אין חולקין אמנם עיי' שם (צח ב) תג"ה ר"י שכתבו מהמשנה דשם שא"ח עד שיהא לכ"א שש על שמונה וא"כ פריך הכא שפיר וסמיך ג"כ על המשנה דשם ובה מצינו בש"ס וכה"נ כ' התוס' בביתא (כז) ועיי' תשו' מיימוני לס' קנן ס' ל"ח:

שם אלא אימא אין בו ד"ח בחצר. כצ"ל בבית"ת וכן ברש"י:

רש"י ד"ה כולחו בית ובא אשר לו הבית. לכאורה ה"מ לאתניי מהמוקדם בבית ארץ כו':

רש"י ד"ה מי מונטר בבית שער היינו כו'

ובד"ה אכסדרה שלפני הבית כו'. עיי' לקמן (ח ב) בפ' ד"ה ותהוי:

רש"י ד"ה בורגנין צריף לשומרי פירות כו'. לקמן שם חשיב בהברייתא בורגנין ושומרי פירות ושם פי' שומרי העיר:

תד"ה ואין. שעכשיו מיצטרך בית זו כו'. כצ"ל בכ' וכן העתיק הרש"א:

בסה"ד ואע"פ כו' שנותנים לב' בתים בלא עיר קרפף כו' דאל"ה כו'. עיי' מהרש"א לכאורה זה מוכח מהא דפ' ע"פ דא"ל אחאי סמיכתו אבורגנין וכיון דהוא ג' פרסה ע"כ דנותנין קרפף בין בורגין לבורגין וי"ל דש"ה דהואל דיש עיר בתחלה נמשך הבורגין הראשון להעיר ונחשב כהעיר עצמה לתת לו עיבור עד הבורגין הב' וכן כולם:

דף ד.

גמרא א"ל רבא הא דירה סרוחה היא כו'. ק"ל א"כ אחאי כשרה בגובה י"ט הלא קומתו של אדם בינוני ג"א דהוא יח"ט וזהו עוד לבד מראשו כמבואר בתוס' עירובין (מח) וא"כ לא יוכל לעמוד שם בקומה זקופה וכי עייל ונפיק יסוף אכרסיה עיי' ש"ע ס' תר"מ ס"ד ברמ"א ובמ"א:

שם אם יש משפת איצטבא ולכותל ד"א פסולה כו' מאי קמ"ל דאמר' ד"ע כו'. לכאורה קשה למ"ד לקמן (יז) דסכך פסול באמצע בארבעה (ואליביה אולא הך סוגיא דלאדך ל"ל ד"ע כלל כמש"כ הרא"ש שם בשם הרמב"ן) א"כ לא ליפסול עד שיהא הריחוק קרוב לז"מ וז"ט דפחות ב' משהויין נאמר ד"ע עד ד"א וישאר פחות מז"ט שאין בו שיעור הפלגה ויקשה כולוהו ג' בבי דמתניתין דשם וי"ל דכמו דל"א ד"ע ולבד כהדדי (כמש"כ בס"ד בשו"ע רס"י תרל"ב ע"ש) ה"נ לענין זה ועויל"ל כיון דאיכא סכך פסול ביחד יתיר מד"א ל"א ד"ע כלל וכה"נ תמצא ברפ"ד דכלאים ע"ש:

רש"י ד"ה ח"ג בית שאין לה חלל טפח הימנח ולגג. משמע דטעומאה עצמה ממעטת להחלל טפח ולקמן (י) ד"ה טפח ע"ט כ' משום דליכא הפסק טפח ממנו ולקרקע ומלשון הראב"ד שהביא התו"ט בפ"ג דאהלות מ"ז משמע קצת ללא קפדינן רק שישאר טע"ט חלל חוץ לטעומאה אבל במקום שהטעומאה מונחת אף אם אין ע"נ טפח טמא ועמש"כ שם בס"ד:

דף ד.

גמרא א"ל ר"ה פליגי באה"ג וה"ה על שפח"ג והאי כו' להודיעך כחו דר"י כו'. לכאורה תמוה דעל שפח"ג טעמא לחוד משום גוד אסיק ואפי' אין בהקונדסין טע"ט ובאה"ג טעמא לחוד משום דיומד ודוקא בטע"ט ומאי שייך להודיעך כחו דר"י כיון דמתרי טעמי ניניהו לא נדע חד מאידך וגם קשה הא דדייק מקודם אבל על שפח"ג ד"ה כשרה דללמא איפכא דר"ה פסולה היכא דלית בהו טע"ט דל"א גוד אסיק לכ"ע ונ"ל ליישב דטעמא דדיומדין הוא ג"כ מטעם המשכה דרואין אנו כאילו נמשכו עד שמגיעים זל"ז (ועיי' לקמן ז' רע"ב לשון רש"י) ולכן גוד אסיק הוא כש"כ דשם המחיצות הם בפועל:

שם ארון תשעה וכפורת טפח כו'. וכן לקמן (ה ב) דל עשרה דארון וכפורת כו'. ק"ל דביומא (עב ב) איכא פלוגתא בארון החיצון בשיעור גבהו ולכ"ע עם עובי הכפורת היה יותר מעשרה למר טפח ולמר משהו שוב ראיתי בת"י שם שהעיר בזה:

רש"י ד"ה ובנה בה עמוד שיש בראשו שבעה ומשהו כו'. כצ"ל ובהנרי"פ צ"ל בסופו ד"ה אם יש בה:

רש"י ד"ה כל שאילו. וירבעום ויחלקו ויש כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה שהיה רי"א (בסופו) דהכי אי"ל בעירובין. כוונתו למה דאיתא שם (יט ב) בברייתא רשב"א אי היתה שם אבן כו':

תד"ה פחות. מיהו ההיא איכא לדחות שחקק ד' בעומק י'. עיי' בגליון בשם מ"א שהניח בצ"ע שהרי הכא והתם הלשון שוה ולא שת לבו להבחין דהכא אמרי' כדי להשלימה משמע שבין שניהם יהיה עשרה והתם אמרי' והשלימו יל"פ דכינני הוי' שב על החקק ור"ל דחקק בו כ"כ עד שהשלים את החקק לעשרה ואזרבה אחי לאפוקי דל"ת עשרה ע"י צירוף ועוד נראה דהתוס' לא דייקי כלל משינוי הלשון אלא דכאן א"א לפרש דחקק לבד היה עמוק עשרה דא"כ אפי' רחוק ג"ט מהכותל תתכשר ע"י החקק בעצמו דהא קי"ל לקמן (טז) במשנה דאם גבוהות המחיצות עשרה אף דהסכך גבוה הרבה מהן כשרה:

בסה"ד וא"ת בפ"ק דשבת גבי בית כו'. כצ"ל:

דף ה.

גמרא צא ולמד מפחות שבכלים. מלשון המקשה דפריך ע"ז ונילף מכלים גופייהו משמע דפחות שבכלים רי"ל הפחות והטפל לכלים:

תד"ה קדש אלא יל"פ בו'. קשה לי מדוע לא נכתבו כסדר קריאתן אס משום שלא רצו להקדים תיבת קדש לשמו כדפרש"י בשבת הלא בתחילת התורה לא הקפידה בזה עי' מגילה (ט) ובתנ"ה אלהים. ועי' סוף מסכת ימים ורש"א בח"א הרגיש בזה ועוד מהו הכוונה בכתיבת קדש לה' בצין לבד הלא כל הבגדים נקראו בגדי קדש עי' רש"א בח"א בשבת ולכן נ"ל משום דשמות השבטים נכתבו על החושן נגד לבו והיה הכוונה לקרות מלמטה למעלה ראובן בו' קדש לד' וכמש"כ קדש ישראל לה' ולכן ס"ל לת"ק שנכתב יה למעלה בו' להורות דקריאת הכתיבה היא מלמטה למעלה והוא ע"ד כתיבת המלאך לבלשאצר לדעת ריו"ח בסנהדרין (כב):

תד"ה מסגרתו וכן פי' שם רשב"ם. כצ"ל:

תד"ה ואל יוכיח (כע"ב) והא דאמר'י בו' דבגדי כה"ג ביוה"כ כשרין להדיוט בו' חוץ מן המצנפת. וק"ל א"כ מה השיב רבי שם אבנטו של כה"ג ביה"כ ל"ז אבנטו של כה"ד נימא חוץ מאבנט כמו ללא מקשה ממצנפת מה"ט ומש"כ ומיהו בלשון גמרא בו' גס בלשון משנה אשכחנא כן שם (עא ב) ועמש"כ לקמן נא בס"ד ולולי דבריהם הייתי אומר דלכה"ד כשרים שניהם ויתורץ הכל בזה ומה שהשיב רבי מאבנט יאמאי לא נאמר דחוץ ממנו ועת"י שם (כג ב) שעמדו בזה נ"ל ליישב משום דר"ד אמר כשרין להדיוט דקשה דהא אפי' לכה"ג כשרים לכה"ש לגדיה וכדאמר באידך ברייתא שלא ישתמש בהם יוה"כ אחר דמשמע דלכה"ש כשרים לוו וע"כ משום דהאבנט אינו ראוי לו לאבנטו של כה"ג בכה"ש לכ"ע של כלאים להכי קאמר להדיוט דלדידיה מתבשרים כל ה' בגדים ולכן מקשה רבי שפיר דגס להדיוט אינו ראוי האבנטו:

דף ה:

נמרא דאר"ח ב"א אמר רב שיעורין בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה שיעורין של איסורין בו'. עמש"כ ביומא (פ) בס"ד:

תד"ה תפשת (בסופו) והכא וגבי תשלומין בו'. כצ"ל:

תד"ה בשליש ולא כמו שפי' בקונטרס בו'. והגר"א ז"ל בגליון המשניות ד"ו בפ"ו דב"ב מיישב דעת רש"י ואומר דלחכמים דשם דס"ל דרומו כחצי ארכו וחצי רחבו לכן הק"ק דלא הוי רק כ' על כ' לא הוי דומו רק כ' והגמרא שם אולא אליבא דרשב"ג ע"ש אבל מה יענה לסוגיא דהכא הכי יאמר ג"כ דאולא אליבוי ועוד דא"כ ה"ל להש"ם לומר ואפי' לה"מ הניחא אי סבר כרשב"ג אבל אי סבר כרבנן מא"ל כדרך הש"ם בכ"מ בכה"ג אבל אשכחנא בכה"ג דלא אמרינן הניחא בו' בתום ב"ק (כל) ד"ה ולא ישמרו ע"ש עוד כ' שם דלכן בית השני דלא ה"ל אמה טרקסין ונמשך ארכו יחד ס' אמה הי' גבהו מ' כחצי ארכו וח"ר וק"ל דהא עם מקום האמה טרקסין היה ארכו סא אמה וא"כ ה"ל להגביהו עוד חצי אמה ולכאורה קשה עוד דעשה מהמסובב סבה דכריש ב"ב אמר'י להיפך דלכן לא עבדי אמה טרקסין מפני שהיה גבוה מ' ע"ש אבל זה לק"מ דשניהם אמת דע"כ היה צריך להיות גבהו יותר מל' משום גדול בו' האחרון מן הראשון ועל כן לא יוכלו לעשות אמה טרקסין וכיון דלא עבדי אט"ר הי' ההכרח להגביהו עד מ':

דף ו.

נמרא פת חטין ולא פת שעורים. בעירובין (יט) דקדק הש"ם על לשון המשנה דשם קשורות ולא מותרות פשיטא כיון דתני ליה קשורות בו' ע"ש וגם הכא יש לדקדק כן ונ"ל דבא לומר דאינו ממעט אלא שעורים אבל לא כוסמין דל"ת דדוקא חטים ממש קאמר וכמשמעו ברוב מקומות ולמעוטי אפי' כוסמים מינו (עמש"כ בפסחים לו ב בס"ד) קמ"ל ואף דבפ"ח דפאה מ"ה מבואר דב"ס [=דב' סעודות] מכוסמין הם (ג"ס) [=ג"פ] מבשל חטים מ"מ שהיית אכילתן י"ל שה' שוין:

שם גפן כדרי רביעית יין לזויר. עפרש"י וק"ל דהרי הגדוש מתרבה ומתמעט לפי ערך רוחב הכלי ועובי דופנותיו ומדוע לא בארו לנו חז"ל באיזה מקום שיעורם וגם עיקר הדין שהוא חיווט גדול דמשערינן ביותר מרביעית בכלי הגדוש לא נשמע ממנו במקומו במס' נזיר רק שלא במקומו ואנב אורחיא ולעד"נ לפרש דר"ל דאם אכל בכדי שיעור ר"י כשיקרש והתבוננתי אח"ז בפרש"י דברכות וראיתי שהוא ז"ל כוון לפי זה ע"ש ובעט"ר:

רש"י ד"ה רוב שיעוריה כזיתים ודם. עמש"כ ביבמות (קד ב) בס"ד:

תד"ה גפן ובריש עירובין פי' בו' לחייבו מלקות בו'. ולי קשה על פי' זה בתרתי חדא דמאי שבחא דא"י בזה הכי אם שתה יין דחו"ל אינו חייב דבשלמא אינך י"ל דדוקא בפירות דא"י משערינן עי' פיו"ז דכלים (ולכן נ"ל דלקמן גרסינן ארץ שכל שיעורים כזיתיה בו') וחטה נמי י"ל דשל א"י מוטעמת ביותר ושהיית אכילתה מועטת שנית מדוע ל"א כתי ר"י למקדש ולהוראה עי' כריתות (יב ב) במשנה וגמרא וכן הי' יכול למימר יין לנסכים:

דף ו:

נמרא כי אתאי הלכתא לגוד בו'. עי' פרש"י וק"ל מדוע ל"ק נמי הא דלקמן לענין דופן ג' דסני בטפח ינראה דזה נכלל ג"כ בגוד דהיינו גוד המחיצה במשך לאורך וכמש"כ לעיל (ד ב) לענין דיומדין בירושלמי איתא דשלישית לרבנן ורביעית לר"ש אינן אלא דרבנן:

תד"ה ור"ש ומאן דבעי חתיכה מב"ח בו' דמצוות קרינן בו' מצות כתיב. כצ"ל:

תד"ה בדורשין תחלות ואמר לך ר' יאשי' בו'. כצ"ל:

בא"ד וכיון דמשופט לא ממעט הדיוט א"כ היאך הוה אתי בו'. כצ"ל:

תד"ה וסוכה. וסוכה תהיה לצל בו' הרי אחת. ר"ל הסכך למעלה וע"ש בירושלמי לעיל וכאן נראה שחסר תיבת למעלה:

דף ז.

נמרא ויעמידנו כנגד ר"ת שתק רב. כעין זה בבב"ב (סב) ואישתמיט מנה"ש:

שם עושה לו טפח שוחק בו'. עפרש"י הן רוב דופן הי' אפילו ע"י טפח עונב ופחות ולעד"נ הטעם דד"ט חסוכים בכ"מ עמש"כ בס"ד בפ"ד דכלאים מ"ל:

שם התם דאיכא ב' דפנות כהלכתן. ברי"ף ורא"ש הגי' דעריבן ועי' ברי"ן לעיל מזה בד"ה ת"ר שתים כהלכתן:

שם הבא דליכא ב"ד. נראה דחסר פה תיבת כהלכתן ושם הגי' הכא ג"כ דעריבן:

שם א"ה ליתני נמי יתירה בו'. ק"ל דלדידיה נמי תקשה ליתני יתירה סוכה אשבת בהא דלחי לפרש"י דגס הוא ס"ל לחי משום מחיצה בעירובין (טו) וי"ל משום דמדרבנן מיהא מיתסר לטלטולי להכי ל"ת לה:

שם סיכך ע"ג מבוי שיש לו לחי בשר. פי' בשבת ולא בחול בס' ב"א ר"ל דלר"א ולר"י דבעו סוכה הראויה לז' לקמן (כג א כז ב) פסול בזה אף בשבת ואני אומר ק"ו מה מחיצות הפסולות מחמת עצמן מהני מינו לאכשרינהו שאינן פסולות רק מחמת שא"ר לז' לא כ"ש:

תד"ה עושה. קנה בפחות מג' בו'. עי' לקמן (יח ב) תנ"ה סיכך בסופו:

בא"ד דשיעורו בז"ט ומשהו. עי' מהרש"א לעיל (ד) ברש"י:

דף ז:

תד"ה סיכך ע"ג מבוי וי"ל דמיידי בלחי טפח ודאמר'י לעיל בו' סמוך לדופן היינו מדרבנן. כצ"ל ולהמהרש"א ככאן עגלם דברי הר"ן פה במקומו:

תד"ה העושה וע"ק דבראש הספינה נמי גיידי בו'. ולע"ד י"ל משום דספינה מינח ניחא ומיא הוא דקא ממטו לה (ב"מ ט ב):

דף ח.

גמרא מכדי כמה מרובע יתר על העיגול רביע בשיתסר סגי. לפי' התנא' דקושיית מכדי בו' קאי על השטח לא על ההיקף כפרש"י קשה לתהוי סגי בהקף פחות מי"ד מעט כמבואר ליודע מעט בחכמת החשבון ונ"ל דמאי דאמר בשיתסר סגי ר"ל השטח וההיקף באמת לא יהיה רק י"ד וכמש"כ אף לפ"ז לא יהיה דומה לאינך פירכי דקאי אהיקף:

שם מי סברת בו' תלתא גברי בתרתי אמת'י יתבי בו'. עי' מהרש"א מש"כ בשם יש מקשים בו' ל"וי מדוע לא מקשו דנימא דסני ב"וי כמכדי השני זה לא יתורץ בתירוק הא' שלו ומה שהקשה דנימא ד' גברי בג"א יתבי בו' נ"ל דלק"מ דל"ל יותר מב' שיעורים א' כשיטצים מורוחים כדרך הארץ אז יכיל מקום א' אמה ואם דחוקין מקומו ד"ט כדאשכחן האי שיעורא במת שלם בפ"ג דאהלות מ"ו ופ"ז מ"ג וכן בפ"כ דכלים מ"ז דרוחב ד' ראוי לשכיבה ע"ש ומצינו עוד שיעור ג"ט בעירובין ה' גבי מבוי שנפרץ מצדו ע"ש ובפרש"י אבל להרבות עוד בשיעורים אין לנו ונכון בס"ד:

שם א"ל רב אסי לרב אשי בו'. עי' בגליון בשם מ"א וכו"כ המהרש"א בכתובות (כג) דמצינו רב אסי בתראה לבתר אביי ורבא וע"ע שם (ח) רב אסי איקלע לרב אשי בו':

תד"ה כמה. דטבלא בו' על שלש חוט של י"ב בו'. כצ"ל:

דף ח:

תד"ה ריבועא לכך יל"פ דהנך תרי מיילי קיימא אהדדי בעין בו'. כצ"ל:

דף ט.

גמרא וב"ה ההוא מב"ל לעושיין סוכה בחש"מ. ר"ל דדרשי' ג"כ הקרא בסירוס כב"ש סוכות תעשה בחג וכ"מ להדיא לקמן (כז ב) ודרשה דר"א שם הוא משבעת הימים וחכמים דשם וב"ה דהכא דרשי ליה לדרשה דלקמן (כג) בפלגות ר"י ור"מ זה דלא כב"י סס"י תרל"ז שכ' דרבנן ילפי הא דעושין סוכה בחש"מ מדכתיב שבעת ימים דה"ק סוכות תעשה לך באיזה יום מז' הימים דא"כ מ"מ דרשה דב"ש מחנ מ"ע ליה ב"ה ועוד דלדבריו המ"ל דב"ש א"ל כרבנן דעושין וזה מדרשה דשבעת ימים ודרשה דידהו מחנ:

דף ט:

שם בשחבטן. ופרש"י וסכך כשר רבה עליו ומבטלו בו' משמע דבאילן שצלתו מרובה לא מהני חבטה ורביה וכ"כ הר"ן להדיא וכ' הטעם כיון שאין הסכך כשר מועיל בסוכה כלום ולעד"נ משום דמחויבר חשיב ולא בטיל כדפרש"י בגיטין (נד ב) משא"כ כשחמתו מרובה אין צלו חשוב ובטיל שפיר ברוב סכך כשר ועמש"כ ריש שקלים:

[רש"י ד"ה מאי למימרא ל"ל לרבא בו' ולמתניתין ל"ל בו' לאשמועינן דל"פ אלא דומיא דבית דכיון בו'. כצ"ל]:

דף י.

גמרא כי אתא ר"ד בו' אם אין התחתונה יכולה לקבל ברים בו'. כה"ג אר"י ברפ"ו דמקואות אימתי בזמן שהיא מעממת עצמה בו' ע"ש בפ"י הרמב"ם:

רש"י ד"ה כי אתא ר"ד וכיון דעליונה כו' לא פסלה

ובד"ה ומשני ורי"ם בו' לא שם סוכה עלה דעליונה. והרע"ב שכתב שהתחתונה כשרה בסכך העליונה שהגג שלה אינו גג תמוה דהרי לגג הוא ראוי אלא טעמא דסכך העליונה אינו חשוב סכך אחר שא"ר לדור תחתיו:

רש"י ד"ה אבל פורס (במשנה) ומשום דאין לה גג בו' לא מיקרי אהל. כצ"ל:

דף י:

תד"ה ובלבד (בסופו) תרגמה שמואל למתניתין דמטה בגובה י'. כ"נ דצ"ל אבל י"ל שאני מטה דלגבה עשויה כדלקמן וכ"כ הר"ן בר"פ הישן:

דף יא.

גמרא מטה דלגבה עשויה. לקמן כ"א ב':

במשנה וסכך על גבה. לעיל (ט ב) הגי' על גבן ועתוי"ט ומש"כ בס"ד ומיהו על גבה נמי ניחא וקאי על דלעת וקיסם ר"ל שהן ל"ג משא"כ אילן שהוא ל"ז בכ"ד אבל גם גפן הוא ל"ג הנפן תתן פריה והיא כפורחת עלתה נצה ועוד טובא ומ"מ לפי' הר"ן גי' על גבן עולה טפי דקאי אשלשתן:

רש"י ד"ה הטיל וכפה הראשין. כצ"ל:

דף יא:

גמרא א"ר א"ר מתנה בדידי הוה עובדא בו'. כה"ג עירובין (ו ב):

שם הב"ע דשליפגהי שלופי. עפרש"י ולע"ד נל"פ דעקדק משרשן כמו דקא משליף קטויני (ב"מ פט) :נשארו עומדים על מקומן על עקדן דלא מינכרא עקירתן כ"כ:

שם ורבנן לקיחה מלקיחה לא ילפינן. הב"א מביא דמצינו שנתקבל תיבה למידרש בה גז"ש במקום זולת מקום והוא דבפ' ע"פ (קטז ב) משמע דרבה ור"י לא גמירי גז"ש בעבור זה דגבי הגדה מבננו זה דבן סו"מ ואילו בשבת אמר דכ"ע בר"ח אתו למ"ס כתיב הכא ביום הזה כו' ול"ד הרב ז"ל. א' דבע"פ לא נזכר רבה ובשבת איתא רבא. ב' דא"ל הזה נתקבל ולא זה. ג' לפמש"כ בע"פ בס"ד אף ראב"י לא בגז"ש יליף שם אלא דמביא כמו דדרשינן שם גבי בסו"מ זה למעוטי סומין ה"נ איכא למידרש הכא בהגדה ע"ש וע"ש (ו ב) בתק"ה ממאי בסופו:

דף יב.

נמרא היינו הדס היינו עץ עבות כו' ועץ עבות ללולב. לקמן (לב ב) פריך ואימא דולבא בעינן ענפיו חופין א"ע וליכא וא"כ הכא דלא כתיב ענף יותר ה"ל לפרש דהיינו דולבא וכולן לסוכה וכדמסיים קרא לעשות סוכות (ואולי י"ל כיון דכתיב עלי הוה נמי פירושו עליו חופין א"ע וזיתא מוכח לקמן שם דעליו חופין א"ע ועלי תמרים היינו לולב ידוע דכן גידולו וכן הדם ועץ שמן אולי ג"כ כמוהם אך לפי גי' הירושלמי שאביא בסמוך א"א לפרש כן) והנה לר"י לקמן (לו ב) דלא מכשיר לסכך אלא בד' מינים ע"כ ל"ל דהיינו דולבא וא"כ יל"פ דהקרא יכוין אף ללולב ושם איתא אליביה גס על עצי עבות דהוא לסכך כלפי לאי וי"ל דאילו היה המכוון על דולבא ומסכך ה"ל לקראו בשם העצם כמו אינד אבל אי קאי על הדם וללולב שפיר קראו בשמו התוארי לומר שיהא דוקא עבות וכמו שעשתה התורה ושם לר"י דמשני דהוא לסכך קצר הש"ס וסמך על דהכא שוב האיר ה' את עיני ומצאתי בירושלמי פ' לה"ג הל' ב' דהני' שם איפכא אין תימר זיתא עולה כמין קליעה ואין ענפיו חופין את רובו א"ת זרנונה (ופי' הק"ע דהוא דולבא שבבבלי ומהתימה שלא הרגיש בהיפוכי הגירסאות) ענפיו חופין א"ר וא"ע כמין קליעה ואולי גס בבבלי צריך להגיה כן ובפרט שהתוס' הקשו שם (לפרש"י) דדולבא איננו קלוע והשתא א"ש לל"ל דהיינו זיתא דלא כבר הוזכר ודע כמזומה לי שראיתי באיזה ספר שרוצה לפסול אותן הדסים שעליהם מרוחקים זה מזה שאין ראשו של זה מגיע לעיקרו ש"ז דנמצא שאין חופין את העץ כולו והנך רואה גי' הירושלמי חופין את רובו וכן התוס' ברי"ה (כג) ד"ה ערמונים העתיקו כן מגמרא דילן:

במשנה ובולן שהתירן בשירות. בריש חולין מדייק הגמרא וכולן ששחנו איהיא אילימא אחש"ו עלה קאי ואם שחנו מ"ב ל"ו ועי' טו"ז ס'י תרכ"ט סק"ז וגו' הרי"ף והרא"ש ואם התיקן וכ"ה בגי' המשנה שבירושלמי והתוס' לקמן ע"ב במ"ה אין העתיקו ואם היו מותרות:

נמרא א"ר יעקב שמעית כו' א"ר ירמיה נחזי אנן כו'. כה"ג בקדושין (נג ב) וכן ביומא (מא ב) באמוראי אחריו [ובגיטין לג ב. מד ב. ובערכין כט ב. וכעין זה בב"מ ח ב] :

דף יב.

נמרא באניצי פשתן פסולה. הרמב"ם מפרש הטעם מפני שהפשתן נשתנית צורתו וכאילו אינו מג"ק יק"ל דלפ"ז הא דלקמן (טו ב) סככה בבלאי כלים פסולה דפרשה אביי שם מטלניות כו' ותיפוק ליה מטעמא דנשתנית צורתו:

תד"ה באניצי. נראה דט"ס נפל בדבריהם ותחת אונן המוזכר בכה"ד צ"ל אונן בגו"ן בסוף וכמו אין נותנין אונן ש"פ לתוך התנור שבת (ז ב) במשנה וכ"ה הגי' לפנינו שם (כז ב) ובמשנה דנגעים וברש"י באן והשתא לפי מסקנתם אונן היינו טווי ואניצי היינו פשתן מנופץ וכ"נ בערוך ערך אונן וערך אניצי והגרי"פ ל"ד לציין שם בתד"ה אונן לערך אניצי כי כוונו לע' אונן:

דף יג.

נמרא מיתבי איזוב ולא איזוב יון כו'. הגרע"א ז"ל בחלושיו תמה מידי שם עצם כתיב בקרא כו' ע"ש ולפלא שעלם מכ"ת המ"א ס'י תע"ג ס"ק טו"ט בסופו:

שם אמר אביי כל כו' בידוע כו'. התוס' בזבחים (כז רע"ב) העתיקו זהו ונכון יותר:

שם אגד שנים מחלוקת ר"י ורבנן. עי' גה"ש מה שהניח בצ"ע והנה לכאורה קשה לפ"ד הכ"מ בשם התוס' (כעת נעלם מאתי מקום התוס') מני"ל לרבנן באחד ולר"י בשנים דפסול כיון דהג"ש אינו אלא אסמכתא או למציה וכמו אם לא אגזן דכשר וע"כ צ"ל דכוונתם אינו רק לענין אגודה הוה אסמכתא או למציה אבל לענין מנין הקלחים הוה ג"ש מגורה ואפי' לעכב הכי גמירי להו והתם באיזוב דפ"מ גופי' מני"ל מנינם ע"כ מאגודה דכתיבא ביה דלמר בהכי מיקרי אגודה ולמר בהכי וא"כ א"ש בפשיטות הא דקאמר מחלוקת ר"י ורבנן ועי' במאור ולדבריו נמי עולה יפה פי' הגמרא ולהנה"ש אישתמיט דבריו יעמש"כ בב"ר פס"ח אות ט' במ"ת בישוב הרי"ף והרמב"ם והר"ן בסוגיא זו:

שם מצות איזוב ג' קלחים כו'. פרש"י שרשים משמע דבעינן שיקחם עם השרש ונראה דה"ה עץ הארז שמשליכין בשרפתה וכן בטהרת המצורע צריך שיהיה עם השרש והא דאיתא בנגעים פי"ד מ"י דארכו אמה וכן באיזוב בגדה (כו) דשיעורו טפח היינו שלא גדלו יותר (והתוספתא שהביא הר"ש ברה"פ שם בר"ט שלקח מקל ואמר שבו טהיר ג' מצורעים ע"ש לכאורה קצת סתירה לזה אבל יש ליישבה ואכמ"ל) דנראה דכ"ד שצותה עליו התורה לקחתו צריך שיהיה כדרייתו ולכן בלולב פירשה כפות דהיינו ענף וכן בהדס ענף כו' וקאי גס על ערבי נחל ולזאת בערבה שמקיפין אה"מ היו מביאין מורבוית דפרש"י (מג ב) נטיעות דמשמע כמו שהם גדלים דהלג"מ סתם נאמרה ערבות ולא ענפים והא דלקמן (מ"ד ב) דפליגי ר"ג ור"ש דמשמע שם דכשרה בברין דהיינו ענפים נ"ל דהיינו בגבולין אבל במקדש היו מורבויות כמתניתין אלא שהרמב"ם בפ"ז מהל' לולב פסק כר"ש לגבי מקדש וכ"מ שם מפרש"י ובטלה דעתו. שוב ראיתי בת"כ ר"פ מצורע ח"ל אי ארז יכול טרף (ופי' הק"א עלה) ת"ל ועץ הא כיצד בקעת של ארז וע"ש עוד וני"ל דט"ס הוא וצ"ל יכול ענף וכדאיתא בספרי פ' פרה ע"ש גס מאי דאיתא שם ובראשה טרף ופי' הר"ש שם והק"א עלה נראה דצ"ל וראשו טרוף כגי' הר"ש וכ"ה בתוספתא שלפנינו ופירושו שחרן בראשו כדי שילקוט הדס והמים בין חרציו להזות מהם על המצורע וכמו בטרוף דספ"ג דשבעות בגמרא וכפרש"י שם והר"ן בגדרים [אח"ז ראיתי בערוך ערך מרביות הב' שפירש מרביות של ערבה ענפים גדולים של ערבה. וכן הרע"ב פ"ב דתמיד מ"ג פירש מרביות של תאנה ענפים וכן המפרש שם] :

דף יג.

נמרא ופוסלין בסוכה משום אויר מ"ט כיון כו'. וכתב הר"ן ומינה דכ"ד העשוי להתייבש בתוך ז' כו' אף מעכשיו הוא פסול וני"ל דמלאורייתא הוא ומטעם דאינה ראוי לו' וכדלריש ר"י לקמן (כג) ומשמע שם

דאף ר"מ מודה בדרשה זו וכמש"כ שם בס"ד:

רש"י ד"ה הבוצר לגת לפי שא"צ לבית אחיזה כו'. כצ"ל:

תד"ה ירקות ומה שהוזקק לפרש מדרבנן הוא דאי חשיבי אהל מדאורייתא לענין הבאה כו'. כצ"ל:

בא"ד ואפ"ה חייצי מדאורייתא כ"ז שלא הוכשרו. ומשמע לאוכלין שלא הוכשרו פסילי לסכך (וכן הי' פשוט להרב בגנת ורדים הובא בתור"ע פ"ח דאהלות אות י"ז) מדהוצרך לומר דפסילי משום אויר משמע דהי' סברא לפסליניהו משום סכך פסול וכדפרש"י וטעמא נראה כמש"כ התוס' לעיל (יב ב) גבי אניצי פשתן האיל וקרובין לטומאה נזרו בהו רבנן. אח"ז ראיתי בק"נ אות צ"ב שגס הוא מפרש כן בדברי הרא"ש אבל הא דמשמע מדבריו דפסולין מה"ת לא מחוויר אלא כדאמרן גס מש"כ ליישב דברי מהרי"ל דקאי על שברי כלים אישתמיטתיה הא דלקמן (טז) דסככה בבלאי כלים פסולה:

[תוס' ד"ה דלא. וי"מ שיכבידו כו' ולא יתפרדו הקשים כו'. ק"ל דלא מצניז אלא ידות המשמות את האוכל ולא שהאוכל משמם את היל] :

דף יד.

גמרא ל"א בשלמא שמואל כו' מאי מצטרפין לד"א מן הצד. עי' מהרש"א ומהר"ס שנחקו ול"נ לפרש דר"ל כגון שסכך בנסרים שיש בהן ד' מן הצד עד פחות מד"א ונתן עוד נסר א' פחות מד"ט אצלם עד שהשלים לד"א ע"ז אר"י שאין מצטרפין לד"א מפני שהנסר דהוא פחות מד"ט סכך כשר:

שם סככה בנסרים של ארז כו'. לכאורה ה"נ דלתי לאפקוי של שאר מינים דמפני שאין דרך לעשות תקרה מהם לית בהו נזירת תקרה אולם הפוסקים סתמו דבריהם וכן לקמן (זז) מוקמינן בהדס והוא לפי הנראה אין דרך לעשות ממנו תקרה:

שם אין שעת הסכנה ראייה. עירובין (חא):

רש"י ד"ה לאו שהפכן כולן על צדיהם וסככה כולה בהם. וק"ל א' דנתן עליה נסר משמע נסר אחד. ב' מאי אע"פ שלא הכניס בתוכה אלא ג"ט רבותא טפי הל"ל אע"פ שלא הכניס אלא פחות מג"ט עי' בפ"י לעיל ד"ה הפכן ע"כ נלע"ד דמיירי הכא בסוכה קטנה וכמו לפי מאי דדחי עי' רש"א וכ"מ מל"ק לא הב"ע כו'. וכגון בסוכה קטנה ולכן פוסל אפי' נסר אחד ודוקא ג"ט והא דקאמר הפכן בל"ר שגרת לישיאל דלעיל בפלגותתם נקיט:

רש"י ד"ה אפומא דלפקא מיני' ע"י דופן עקומה כו'. עמ"א ס'י תרל"ב סק"א ובמש"כ שם:

תד"ה ומודה היכא דמקום הפסול מרובה גרע. כצ"ל:

דף טו.

גמרא ולרב יהודה א"ר דאמר סככה כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה והכי קאמר דאיכא מעשה מעליא וגזירת תקרה נמי בטלה. לכאורה כיון דאית להו נזירת תקרה כר"מ ה"ל לפרושי אליבייהו כדפי' במשנה לר"מ דבפסל שבינתיים מתכשרה ועי' בר"ן וני"ל דכאן חזר ביה וס"ל ללכ"ע בגוטל א' מבינתיים בטיל ליה גזירת תקרה וגם הנשארים מתכשרי וכדמסיק לקמן לשמואל. [אבל קשה לפ"ז מאי פריך והא איפלגו בה חדא זמנא הא טובא אשמעינן בהך פלוגתא. א] דנטוילת אחת מבינתיים מהני למעשה על הנותקים דלא מקרו תו מן העשוי. ב) דאפי' לר"מ מתכשרי הנותקים בהכי דלא נזרינן בהו גזירת תקרה]:

רש"י ד"ה בנכנס ויוצא דהאזיר יותר על השפודין. כצ"ל:

דף טו.

תד"ה פרוץ (בסופו) ויש לדחות ההוא דסוף בכורות כו' כיון דא"י להכיר כו'. כצ"ל:

תד"ה בארוכה והא דתנן התם כרע כו' וחברה למטה כולה טמאה. כצ"ל:

דף טז.

גמרא מחצלת הקנים גדולה כו' משמע דשל שיפה וגמי שזן רכין אין חילוק בין גדולה לקטנה ואף בגדולה אין מסככין ולקמן (כ) איתא דבריייתא גס בהם חילוק בין גדולה לקטנה וע"כ פליגי אהדדי וממתניתין דלקמן (יט ב) דתני מחצלת קנים גדולה כו' משמע נמי כבריייתא שלפנינו וצ"ע דהש"ס לא רמי להו אהדדי:

שם תנ"ה כו'. ואיכא דרמי להו כו'. עי' גה"ש ומה שצין ב"ב מט ט"ס וצ"ל יט ואנכי אוסיף. שם יא. כו. כתובות כז. ערכן כז ב. וכה"ג ב"ק טז:

תד"ה מטה. מש"כ מהרשע"א דלרבנן אף הכרע לחודי' מקבל טומאה וע"ש איניז רואה הכרע לזה דנהי דסברי דאם הכרע מחובר לקצרה ונעשה בו טומאה לא נטמא אלא הוא לבדו מ"מ אפשר אם הוא לחודי' קאי אינו מקבל טומאה כלל:

תד"ה ומטהרת אלא צ"ל דההיא כו' מנין משמע ליה דמיירי בכל מפץ כו'. כצ"ל ועמש"כ בב"ק שם ע"ד בס"ד:

תד"ה דלא חזי לא דמי דהתם כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ג"ט פסולה דהיינו כו' דאמרן. הוא לעיל (יד ב):

רש"י ד"ה בור שבין ב' חצירות חציו בחצר זו וחציו בחצר זו ומחיצה בין כו'. כצ"ל:

תד"ה בין. וי"ס שכתוב בהן בין מלמעלה בין מלמטה כו'. כצ"ל:

דף יז.

גמרא א"ר אשכחתינהו כו'. כה"ג ביצה י"ט. כתובות צ ב. ב"ק פה. צ ב. נדה נג:

ד"ה פסולה ואינו מפרש רואין כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה שהקיפוה סמוך לדפנות בדבר כו'. כצ"ל:

תד"ה אויר (בסופו) ואפשר אפילו כו' מצטרפין זו ע"ז לכדי הכשר סוכה כו'. לכאורה סתירה מזה לדעת המ"א בסימן תרל"ד סק"א:

דף יז.

רש"י ד"ה הבגד גע"ג. ואם יחדו למשכב הוב כו'. ל"ד אלא אפי' יחדו למשכב סתם ועמ"ש בשבת (פז ב) [

רש"י ש . סוכה

דף יח.

[גמרא האי צחנתא דבב נהרא שריא בו' והאידינא דשפכי בו' אסירא. לבי אומר לי זזהו הנקרא בלע"ז (שטינקעס) כי צחן הוא לשון סרחון כמו ותעל צחנתו (יואל ב'). ועי' רפ"י דתרומות ובמדומה שנאמר לי שגם בהם דרך להתערב דגים קטנים טמאים ואינן ניכרים וכדפרש"י באברומא. והעולם נוהג בהם היתר ואין פוצה פה וה' הטוב יכפר בעד. וי"ל דרש"י בע"ז (דף לט) פירש צחנתא חילק שהוא סולתנית לאין לי עכשיו (קשקשים) ועתיד לגדל לאח"ז (וברש"י שאצל הרי"ף שכתב על סולתנית שמשירין כשעולים מן המים ע"כ ט"ס הוא) וע"כ לא אסרוהו אלא בעוד שלא צמחו בו הקשקשים לאז אינו ניכר לבין הטמאים אבל אחר צמחו בו הקשקשים ניכר היטב על ידיהם. וכ"כ הש"ך ביו"ד סימן קי"ד סקט"ז. אולם בדיקה מיהא בעיא. ודע דק"ל מאי איריא דחשיב במשנה החילק בין דברים של נכרים דאפי' דישראל נמי אסור וי"ל :]

רש"י ד"ה הכי גמירי להו דאין לבוד באמצע. לעד"נ דאפי' מן הצד ג"כ גמירי דל"א לבד וראיה מהא דחלון טפח מביא טומאה מבית לבית ובדפנות הוכיחו התנן' דלכ"ע אמרי' לבד אפי' באמצע והמ"ל ולטעמיה' ולשון התנן' בעירובין (י ב) בד"ה עור דהל' גמירי גבי טומאה דל"א לבד משמע ג"כ דל"א לבד כלל:

רש"י ד"ה סיכך ע"ג אכסדרה וסמך הסכך על שפת בו'. אתי לאפוקי היכא שהשזה את קירויו דל"א פי' תקרה בו' אפי' לאביי דללקמן ובזה מיושב לישנא דעל ואל נצטרך לפי' הרי"ף בזה שוב ראיתי שהר"ן בס"ד הרגיש עליו בזה:

תד"ה אין לבוד דהבא מיירי בשהאירי מהלך ע"פ כולה. קשה דהא מיייתי ראיה מארובה והתם אפי' מוקפת מד' צדדיה וי"ל דהמ"ל ולטעמיה' כמשכ"ל:

דף יח:

רש"י ד"ה פי תקרה עוביין של נסרים בחודן והן עובי בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה בבקעה להכי נקיט בבקעה בו'. ועי' בתנן' שהקשו על פירשו היאך מוקמין אביי כרב בו' ולעד"נ דלהכי נקיט בקעה דלא היא הילוך לרבים כולי האי ולכן לא היא אלא כרמלית ומש"ה אמרין בה פ"ת יורד וסותם מכל צד כמו סיכך ע"נ אכסדרה וכאשר חילקו התנן' בשם רש"י בד"ה סיכך:

תד"ה סיכך דתניא שתים כהלכתן וג' אפילו טפח ואילו השוה בו'. כצ"ל:

תד"ה אכסדרה (בסופו) יל"פ דנקט בקעה בו' דבקעה היא כרמלית. כצ"ל:

דף יט.

נמרא אחוי ליה נראה מבחוץ ושוה מבפנים דאתמר בו'. כצ"ל ומה שבינתיים ליתא ברא"ש וכן עפרש"י יתנן' משמע דל"ג לה:

שם ולחי היינו פצימין. מפרש"י נראה דל"ג ולחי ונל"פ היינו פצימין דאמרן לעיל דל"ג רבא בזה דכשרה יל' כלאוקימנא לעיל דמייירי פחות פחות מג':

רש"י ד"ה לבראי וגם שבצדדין תחלתן לשם סוכה הפנימית נעשו. כ"ה בר"ן:

תד"ה לא יהא ועוד מי יוכל להזהר בסוכה מלאה נקבים בו'. עי' לעיל (יח א) תד"ה אין לבד וברא"ש כאן:

דף יט:

נמרא א"ל כמאן כר"א שבקת בו'. מהתנן' ר"פ חבית משמע דתשובת ר'יוסף היתה כר"א ונרסי א"ל שבקת בו':

תד"ה שאם הגביהה ומתוך לשון הקוג' משמע בו' שהגביה או הרחיק בו'. כצ"ל:

דף כ.

נמרא ר' ישמעאל בר"י בו' אחת זו וא"ז מסכבין בה וכן בו'. לפרש"י (והראב"ד בפ"ה מהל' סוכה הל"ו) היינו אפילו קטנה וארוגה ונ"ל דסתמא דמתניתין ספי"ז דכלים מחצלת קנים בו' טהורה אתיא כוותייהו יפסקי הרמב"ם שבהל' סוכה פ"ה ושכפ' כ"ה מהל' כלים הל"ג סתרי אהדי וצ"ע ועלח"מ בהל' סוכה שם:

רש"י ד"ה והתנן כל המטמא מדרס וה"ה בו' ובנבלה בו' דילפינן ליה בק"ו בו'. לכאורה מן הק"ו דפכין קטנים ליכא למילף רק מת וכן שרץ דמטמא כבעדשה וראוי ליכנס בפך קטן כדפרש"י בב"ק (כה ב) אבל לא נבלה דא"מ אלא בכזית וכן הבין המהרש"א בשבת (פל) בתד"ה מפך ואולי כוונת רש"י דמרבנן מיהא מייטמו אף בנבלה וכמ"ש המהרש"א הנ"ל:

תד"ה אחת. דה"נ תנן בסנהדרין בו'. אנכי אוסיף אחד שנגז ואחד מויד (אבות פ"ד מ"ד):

בא"ד וה"ה הזכיר תנא מחצלת גדולה בו'. ק"ל מפ"ק למכות (רד"ו) דר"י אמר שם בד"א בד"נ בו' רבי אומר אחד ד"מ בו' וכן ביבמות פר"ג במשנה רנ"א אחת בעולה וא' חליתא בו'. ואין לומר משום דבמכות סיים ר"י בד"מ וכן ביבמות סיים הת"ק בבעילה דכן נוכל לכון בדבריהם הכא אבל בש"מ שציין הגריי"פ למ"כ ועוד דא"כ לא הוו מקשו בזבחים (צב ב) מהא דמנחות פ' ריי"ש:

תד"ה של שיפה. עי' מהר"ם:

דף כ:

ד"ה מעשה. דמ"ע שהז"ג נשים פטורות בו'. לכאורה קשה דהא לקמן (כח) ממעטינן נשים בסוכה מהלכתא ע"ש אמנם עי' במל"מ פ"י מהל' מלכים ה"ז (סד"ה דע ובדבור הסמוך עוד ראיתי) [ג"ה הכלל העולה] ותעמוד על עומק כוונת רש"י ז"ל:

דף כא.

רש"י ד"ה בשקיפין ומתפרקין ברוח. נראה למפרש שהוא מלשון שקיפן קידום שבתרגום מקן (מא ו):

תד"ה ומביאין אע"פ שהיו התינוקות טמאים בנדה בו'. כצ"ל:

תד"ה שדעתו קסבר ר"י אוהל זרוק שמיא אוהל. כן מפורש בהדיא בעירובין (ל ב) ולהמהרש"א אישתמיץ זה להכי נדחק לומר דרבא ידע בו'. [ועוד מה יענה לאביי שהרי הוא ומאי לא ידע הבריייתא] . לישנא דהתנן' במש"כ דמשמע אטעיתיה:

דף כא:

גמרא שאני מטה הואיל ולגבה עשויה. נל"פ ע"ד שכ' מקצת פוסקים דאפי' למ"ד מצות אצ"כ במכון שלא לצאת לכ"ע ל"י עמ"א תקפ"ט סק"ד או ע"ד שכ' הר"ן בפ"ד דר"ה במתניתין דהמתעסק ל"י ע"ש: רש"י ד"ה נוהגין היינו אלמא אוהל עראי בו'. לכאורה לפי הענין הכי הל"ל אלמא אוהל שאינו עשוי ביד"א דכל שלא עשה בכוונת אוהל שלא ביד"א מיקרי כדלעיל:

דף כב.

במשנה המעובה כמין בית אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה. הפוס' הביאו הירושלמי הד"א צריכין הכוכבים נראין מתוכה רל"א בכוכבי חמה שנו ופי' בו דמלשון כשרה קדיין דמשמעה דדיעבד וכתב הגר"א ז"ל בס' תרל"א סק"ג וצ"ל מ"ש ת"ר אין בו' (היא גי' הרא"ש) אפי' לכתחלה וצ"ל דתני אנב סיפא לישנא דכשרה דהוא לשון דיעבד ודוחק ול"ג דגם רישא דבריייתא בדוקא קתני לישנא דדיעבד אבל היינו אליבא דב"ש (דרישא אשמעינן מה דכשר לכ"ע כמבואר) דגורו אטו כוכבי חמה דאפי' דיעבד פסול אבל לב"ה דאפי' בכוכבי חמה מכשרי דיעבד בכוכבי לילה שרו אפי' לכתחלה אולם מדברי הר"ן למדתי דליווקא דהירושלמי איננו מלשון כשרה דהרבה מצינו לשון זה אפי' בלכתחילה (עי' סוגיא דריש חולין) אלא דלישנא דמתניתין קשיתיה דומאי בית מעובה ביותר ללא די שאין כוכבי חמה נראין אלא אפי' גשמים אין מנטפין (ועי' ריש מכלתין בתד"ה כי עבד וצ"ע) וא"כ כיון ששנה תחלה כמין בית (שזה כולל יותר) מאי קאמר תו אע"פ שאה"כ בו' להכי דייק הירושלמי לאין כשר אלא דיעבד לכן קאמר שפיר אע"פ בו' שאינה מעובה כ"כ אינה כשרה ג"כ אלא דדיעבד וכה"ג פרש"י בגיטין (פו רע"ב) ובקדושין רפ"ג בגמרא וברישא דבריייתא ל"ג המעובה בו' אע"פ בו'. אלא כגוי' הרא"ש ונכון בס"ה:

גמרא על גביהן כנגדה עד לרקיע טמא. כצ"ל וכן ברש"י:

שם אלמא כי א"ב טפח אמרי' חבוט רמי בו'. ק"ל מנ"ל דאמרי' ח"ר כלל (ונצטרך לדחוק דבאין ביניהם פ"ט נכלל ג"כ שאין בעליונות רוחב טפח כדפרש"י) דהא קי"ל שפוע אוהלים כאהלים דמי (אוהלות פ"ז מ"ב) ולכן תחת כולן טמא ביש ביניהם חלל טפח דהטומאה מתפשטת למעלה ולמטה אפי' בלא שטח ישר דלא גרע משפוע אוהלים אבל כי אין ביניהם פ"ט קי"ל שם בפ"י דאין טומאה יוצאה בפחות מטפח לכן אינה מתפשטת עד התקרות העליונות דרך פחות מטפח וממילא מפסיק האויר בעדה מלכת גס לעבר השני ודו"ק. [אולם ע"כ גרע זה משפוע אוהלים דהתם אף אם כלה עד כאצבע כלים דשם טמאים] . ועוד ק"ל נימא דשאני הל' טומאה דהכי גמירי להו כדלעיל (יח) וע"ע בפ"ד שם מן מ"ה עד סה"פ:

רש"י (בסה"ע) ובתוספתא גרסי' בו' אבל אין בהן בו'. כ"ה גי' רש"ל ומה שנדפס בגליון התנן' גי' רש"ל בהן הוא שבוש:

דף כב:

רש"י ד"ה כאן מלמעלה לפי שחמת האויר נראית בו'. נ"ל דזה פי' למ"ד פרוץ כעומד מותר אפ"ה פסול דבתר מטה אזלינן עי' רא"ש ור"ן. ומש"כ בסוף במוע שהקנים רחבים בו'. זה כ' ליישב למ"ד פרוץ כעומד אסור דלדידיה בתר מעלה אזלינן ועי' בר"ן אבל ק"ל דאי בתר מטה אזלינן מאי פסקא דתני שצלתה מרובה למעלה כשרה הא יכול להיות דלמטה חמתה מרובה וכן אי אזלינן בתר מעלה יקשה הא דתני שחמתה מרובה למטה פסולה הא יכול להיות דאעפ"כ למעלה הסכך מרובה:

שם במשנה בראש העגלה או ברה"ם כשרה ועוליך לה ביו"ט. רש"י פי' דמשום סיפא נקיט לה ונ"ל דלפמש"כ התנן' בעירובין (מג) בשם הרשב"ם דמותר ליכנס בקרן או בספינה אפי' בשבת והנכרי מוליכן אפי' חוץ לתחום ע"ש אינצטרך לגופייהו וזהו דאשמעינן:

רש"י (במשנה) ד"ה העושה והים גבוה מאד. בר"ן הגי' והוא גבוה מאל ונכון:

תוס' ד"ה שתים גזרה שמא יניח חפציו על הסכך. וצ"ל דזה שכיח יותר מן שמוש באילן שעשה דופן לה לקמן כד ב:

דף כג.

גמרא ור"מ הא מדאורייתא מחזא בו'. משמע דגם ר"מ מודה דגרשה זו דר"י ונ"ל דאצ"ל דס"ל כר"א דלקמן (כז ב) אלא דנ"מ להיכא דא"י לעמוד כל ז' מפני רפיונה א"נ לענין ביטול דלעיל (ר"ד ד) דבעינן שיבטל לכל ז' כדפרש"י שם ונ"מ עוד להא דכתבתי לעיל (יג ב) ע"ש ואין סתירה לזה מהא דאמרי' לקמן לדידיה זמנין בו' דכווצא ונלאו אדעתיה ותיפוק ליה דא"ר לז' די"ל דבדפנות ל"ב ראויים לז' ולפ"ז יהיה ראיה למה דפרישית בר"מ בהא דעד כ' אמה אדם עושה דירתו דירת עראי ואלא כפרש"י דצריך לעשות מחניתוניה קבועין דהרי במחניות לא איכפת לן ולכאורה דרשת רבא שם מתאחדת עם דרשה דהכא ותקשה למה תפס רבא קרא אחר ולא סגי ליה בקרא דהכא די"ל דחד למעוטי פחות מז' וחד למעוטי יתר מז' [וכעין זה (בשבת דף קלב)] דל"ת הרי יש בכלל קבע עראי וכדמקשה לי' אביי התם:

שם ודילמא רבעה. נראה דהקושיא אינה אלא לאביי דמאי איריא שמא תמות תיפוק לי' דילמא רבעה דשכיחא טפי ועתד"ה ולמ"ד:

רש"י ד"ה ולא גולל דגולל מטמא בו'. ובמשא בו'. שנה משנתו כר"א בפ"ב דאהלות מ"ד וללא כחכמים שם דל"מ במשא:

רש"י ד"ה גזירה שמא תמות ביו"ט בו'. ולקמן אמרי' כווצא ונלאו אדעתיה וי"ל דמיתה ונפילה נראה וניכר ול"ש למימר ונלאו אדעת' ובכווצא ליכא חשש ביטול מצות סוכה דאיכא תקנה למותחה באשלי לפחות מג' סומך לסכך וכשיטתו לעיל (טז ב):

תד"ה דתניא כדפרי' לעיל. הוא בדף (כא ב) ד"ה שאין:

דף כג:

גמרא דתניא הלוקח יין בו'. בגליון בשם מ"א צ"ל דתנן בו' ולא ראה בתד"ה דתניא:

רש"י ד"ה ה"ז גיטך ירא שלא ימות פתאום. משמע דתקנה טובה היא רק שאסורה לאכול בתרומה וקשה דמחמת חשש זו היא השעה בו' תיאסר עליו מיד מחמת איסור גרושה וא"ל דדוקא לאיסור תרומה לזר דהוא במיתה חששו ולא לאיסור לאז דגרופה דהא מוקי לה אביי במסקנא כר"מ דסוכה דלא הוי רק מצות עשה ודוחק לומר דגרופה קיולא יותר שא"ש בכל עמש"כ בביצה (ג ב) ואולי דבאמת אסורה לו ג"כ (אלא דהוא טעה בזה וחושב לתקנה) והא דלא תני לה הוא משום דבריייתא זו שנויה בתוספתא ספ"ד דגנומן וכייל בהדה ג"כ האומר לשפחתו בו' ע"ש דל"ש בה רק דין דתרומה:

רשייש • סוכה

תד"ה שני וקצת תימה כו' דר"י גופיה כו' יקרא שם ויפריש בשבת כו'. כצ"ל וכ"ה בר"ש בפ"ק מ"ל:

דף כד.

נמרא הא איתמר עלה אר"ה כו' מעלה כו'. עי' פסחים קי"ו תד"ה כולו צלי ובמש"כ בס"ד:

שם קסבר ר"מ כל מחיצה שא"ע ביד"א א"מ. עי' עירובין (טו) תד"ה תל:

דף כד:

נמרא כל מחיצה שא"י לעמוד ברוח מצויה א"מ. כה"ג לעיל (כג א):

רש"י ד"ה השתא ואין הכתוב מדבר מדבר שיחא נכתב כו'. כצ"ל:

רש"י (במשנה) ולא סמכה עליה. ר"ל ללא ליפסל לר"י לעיל (כא ב) משום מעמיד במחובר עי' ר"ן שם יכן משום שלא ישתמש בסכך כדלעיל (כב ב) בתמ"ה שמים:

רש"י ד"ה היה שם. אילן שעוביו אמה לכ"צ. עי' לעיל (ד ב) ברש"י ד"ה כל שאילו יחקקו:

דף כה.

נמרא וכן קמה קצורה ושיבולות מקיפות אותה כו'. עמש"כ בעירובין (טו) בס"ל:

שם נושאי ארונו של יוסף היו. במ"ר שמות ספ"כ איתא לנפש אדם ואין אדם אלא יוסף שנאמר אהל שכן באלם וכתוב וימאס באלה יוסף ע"ש:

דף כה:

נמרא מ"ד הואיל ואראב"ז א"ר מצטער כו'. בגליון בשם מ"א דבמ"מ הגי' הואיל ואמר רבא כו' לא ה"ל להביא ממרחק כי גס ברי"ף ורא"ש הגי' כן וכן לקמן (כו) בגמרא:

דף כו.

נמרא אמר אביי תשבו בעין תדורו. עפרש"י ו"לנ דר"ל ללא חייבה תורה לישב בסוכה אלא תחת דירתו בביתו ולא תחת ושיבתו בבורגין כי איננו לדירה והוא קרוב לפרש"י או י"ל דלפי דמשמע מטעמא דרבא דבכה"ש יושב באויר ומשמר לא בבורגין א"כ יל"פ כאן כפרש"י לעיל גבי הלכי דרכים:

שם ר' יוסי ברבי. פרש"י חריף שבדורו וקשה למשמע בעירובין (יג ב) ובסנהדרין (כד) דר"מ שהי' בדורו הוה חריף טפי ואולי שאחר פטירת ר"מ שהוא נפטר קודם ר' יוסי כלאיתא בקדושין (גב ב) נשאר ר' יוסי החריף שבדור. ועוד יל"פ חריף בדורו כמו שפי' בס"ד במ"ר פ' תבוא בהא דאיתא שם יחזקאל גדול בנביאים ע"ש וכה"ג פרש"י ותוספות בסנהדרין (ר"ד פז) במופלא שבב"ד:

שם אר"י תרתי או תלת ביעי. ק"ל הא תלת ביעי הוא שיעור סעודה לעני העובר (פ"ח דפאה מ"ז) ומשמע שם שהוא כלי שציעה ע"ש בפי' הרע"ב (לעיל שם (מ"ה):

שם הא דנקיט להו בדידה. לרשב"ח אר"י לעיל ה"מ לאוקמי דמנחי ברישיה ובאיננו מניח ראשו בין ברכיו:

שם תני רמב"ח כדי הילוך מאה אמה תנ"ה כו'. עמש"כ בביצה טז בס"ל:

תד"ה ואפי' דסכנת אבר כסכנת נפשות כו' כדמוכח פא"מ כו'. משם אלרבה מוכח להיפך מקא' יהיב טעמא דשוריינא לעינא באובינתא דליבא תלו וכ"כ הרא"ש שם והר"ן בפ' ח' שרצים וכ"כ שאר פוסקים ונראה דט"ס הוא וצ"ל דסכנת עין כסכ"נ כו' וכ"מ בפסקי תוס':

דף כו:

תד"ה ולא בירך וזית דירושלמי קטן מזית בינוני הוה. עמש"כ ביומא (עט) ע"ד בזה:

בא"ד אבל לפניו מברך אפילו בפחות מכזית כו'. כצ"ל:

בסה"ד לגרמיה הוא דעביד משום דאין כו'. כצ"ל:

דף כז.

במשנה ועוד אר"א מי שלא אכל יו"ט הראשון כו'. כצ"ל ותיבת לילי מיוותרת ועי' מהרש"א בתמ"ה אי בעי והנה לפי' התוס' לקמן בד"ה חזר וכן לפרש"י להס"ד נראה דפי' יו"ט הראשון כל ז' ימי החג וקרי להו ראשון נגד יום השמיני שנקרא אחרון (ומלא כתיוב"ט שנדחק) ויהיה ראי' מכאן דאף חוה"מ נקרא י"ט ללא כמ"א ר"ס ת"נ:

נמרא אר"ב א"ר אמי חזר בו ר"א. כה"ג לקמן (לד ב) ובבכורות (יח ב):

תד"ה חזר. חזר בו ר"א ממה שהיה מצריך סוכה ולעולם יד"ס בעי. ר"ל ית"ס אשר חייבין בסוכה להכתיב בסוכות תשבו ולהכי דייק רבא שפיר ביומא מהא דאם השלים במיני תרגימא יצא דפירי לא בעי סוכה ולפרש"י התשלומין קאי על ליל יו"ט הראשון ע"כ צ"ל כפי' הא' של הר"ן דמחויב לאכול בליל י"ט ראשון יותר מכביצה שיעור המחויב לאכול בסוכה מו"ק. ועמש"כ ביומא שם בס"ד:

דף כז:

נמרא כך א"א יוצא יד"ח בסוכתו ש"ח דכתיב כו' לך ז"י משלך. פשוט דלר"א פסולה סוכת חבירו כל ז' י'בספרי פ' ראה פים' ק"מ דאיתא כך כו' ביו"ט הראשון כו' וכ"ה ברי"ף נראה דט"ס הוא והז"א לא הרגיש בזה ולפמש"כ לעיל במשנה יל"ק הגיר':

שם דכתיב ושמחת אתה וביתך. וכ"ה הגי' לפני התוס' בפסחים (קט) ע"ש וכ"כ רש"י בחגיגה (ד"ו) אבל לפנינו בפסחים שם איתא ושמחת בחנך וכ"ה שם ברי"ף ורא"ש וכ"כ רש"י בקדושין (לל) ואולי גס כאן יכוין הש"ס לקרא הגי'ל אלא שהביאו בקוצר כמש"כ התוס' בכ"מ שדרך הש"ס לקצר המקראות י'עמש"כ במ"ר נשא פ"ו אות ח' במ"ק בהערה בס"ד:

שם הא דאזיל ואתי ביומיה. מכאן סתירה קצת לגי' התוספתא שהביאו התוס' בחגיגה (ו ב) דשמחה יש לה תשלומין כל ז' וע"ש בט"א במילואים ובמש"כ בס"ד:

שם שבט יהודה ובנימין העמידו מלכים עפ"נ. משמע דנביאים גופייהו לא מצא להם וקשה מהא דמגילה (י ב) אומן ואמציה אחים היו שוב מצאתי בט"א שם שהרגיש בזה:

רש"י ד"ה מהו דתימא וזו להשלים כו' שתשלומין לראשונה היא. משמע אפי' בנאה במקום אחר י'בעצים אחרים (ללא כתוס') והטעם ג"ל שהוא ע"ד שאמרו ברי"ה (ה ב) סד"א הואיל ומכח קמא קאתי כמאן דעברו עליו ג"ר דמי ועמש"כ שם בס"ד:

רש"י ד"ה כל האזרח ישוב בסכת כתיב כו'. כצ"ל:

בא"ד דלא מטי ש"פ לכ"ח. בנדרים פ' השותפין איתא בנדרו זה מזה דמוותרין בדבר של עולי צבל ופי' שם הרמב"ם דאע"פ שהוציאה כו' ממון כל ישראל כו' אין זה כ"א זכות מעט מאד כו' וה"נ דכוותיה אלא דקי"נ מפ"א דסקלים מ"ד אלא שהכהנים כו' הואיל והעומר כו' שלנו כו' ע"ש:

רש"י ד"ה ברגל יו"ט ראשון כו'. יל"פ ג"כ שהלך בכה"מ רק שהיה הדרך רחוק מביתו עד שלא יוכל לחזור ביומיה:

רש"י ד"ה שלא העמיד שופט. ועי' מהרש"א בח"א ועי' מה שהשיג עליו בס' איי הים ולשניהם נעלם דיאיר בן מנשה הוא מצד אביו מיהודה כמ"ש הרמב"ן בס"פ מטות והרד"ק בדה"א (ב כב). ועמש"כ ביבמות (סב ב) גס מש"כ הרש"א דכלב הוא בן יפונה אשתמיטתיה גמרא דסוטה (סוף ד' יא ושס) דכן חצקן היה ע"ש:

דף כח.

רש"י ד"ה גמרא מדקדקים בדברי הראשונים כו' ואותו דיוק כו' נקרא גמרא. כצ"ל:

רש"י ד"ה חלכות כגון גזר ולבוד וד"ע. כ"ז הן בכלל מחיצין שחשב בסומך עי' לעיל (ו ב):

במשנה מעשה וילדה כו' וסיכך כו' בשביל קטן. הפ"י תמה איך שייך חינוך בקטן ב"ו ונעלם מכ"ת דברי מהרש"ל ביבמות (טו) שפי' שהיה לה קטן אחר שהיה צריך לאמו ולא זו ממנה ובשצילו סכך וש"י וכ"מ לשון הר"ן ואל"ש דל"ת וילדה בן אך צע"ק הא דאיתא בחגיגה (ו) השיב רבי כו' עד יגמל הנער ופרש"י ומשנה ראשונה הוא יכול לרכוב כו' וי"ל שאני שמואל דחכמה יתירה היתה בו שהרי הורה דשחיטה כשרה בזר בהיותו בן ב' שנים:

גמרא האזרח לרבות אה"ג כו' בעיניו. ל"י מדוע ל"ק ג"כ במלאכה דהא גס תוספתא אימעוט ביומא מעונש ומאזהרה והאזרח סמיך טפי לכל מלאכה ל"ת ואולי מזה יצא לו להרמב"ם דתוספת מלאכה אינה מד"ת אף לאנשים עי' בפ"א מהל' שב"ע ה"ו ובגו"כ בארוכה ואני מסתפק אם נשים חייבות במצות אכילה עי"כ כיון דאינה אלא בעשה מן ועניות כו' בתשעה או הואיל והוציאה קרא בלשון עיניו כל דאיתא בעיניו איתא באכילה ובפרט לפי מה שהסביר הרא"ש טעם מצותה בפ' יוה"כ סי' כב ע"ש:

דף כח:

תד"ה ומשנן. ומשני דבגמרא נמי יש בלא עיון כגון כו'. כצ"ל:

דף כט.

גמרא היה ישן תחת הסוכה כו'. בתוספתא ורי"ף ורא"ש הגי' בסוכה ככרישא:

שם במזרח ס"ר ליושבי מזרח כו'. ק"ל דזה ידוע דלהיושבים באופק המזרחי (היינו בצ' מעלות מאתנו למזרח) עת נה"ח אצלנו אז להם חצי היום וכשאצלנו חצי היום אז להם השקיעה ועוד היינו במזרח היינו ביניאיתו דלקמן ובמערב היינו הכנסתו לכן הנלע"ד לפרש במזרח פי' בקצה החמה שלצד מזרח במערב בקצה החמה המערבי באמצע פי' באמצעית החמה ותיבת הרקיע ט"ס גס בתוספ' ליתא:

רש"י ד"ה מפני שמלומדים כל סימני פורעניות כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה לשק של עזים והוא דומה לשחור. עי' שבת (עז ב) ומנחות (ג):

דף כט:

תד"ה נפרצו א"ר לא ליגוד אינש כו'. הגרי"פ הגיה ליגז ונעלם מכ"ת גי' הרא"ש שם והוא מלשון גזרו אילגז:

דף ל.

תד"ה משום כדמוכח בריש הגזול כו'. שם לא קאמר רבא טעם דמה"ב אלא לענין הברכה אבל מצות ההפרשה משמע לאינו פוטרה ועי' לקמן בד"ה הא קנייה בסופו:

תד"ה הא קנייה ובבולה שמעתין כו' דקני קודם ובאגידה למאן דבעי אגד כו'. כ"מ שהיה גירסת מהר"ם:

בסה"ד ולפי שיטה זו יש ליישב סוגיא כו'. כ"נ דצ"ל:

דף ל:

גמרא קסבר לולב א"צ אגד. ק"ל הא מקשין לעיל י"א ב' דלכ"ע מצוה לאגדו:

תד"ה וקרקע משום דממעטינן בפ"ק כו'. הגרי"פ הגיה בפ' הישן ולחנס דגס בפ"ק איתא:

דף לא.

רש"י ד"ה מפני תקנת מריש דמצוה משוי ליה כו'. כצ"ל:

תד"ה אבל כגון בראובן שבנה סוכה בחצירו של שמעון שלא מדעתו. כן הגיה המהרש"א:

תד"ה ור"י נכ"ש היקישא דהיינו כו' בפסוק אחד. בסנהדרין (פה ב) איתא מקשינן הכאה לקללה והמה בב' פסוקים ומופסקים עוד בפסוק אחר. אבל שם הוא מפני דמוסיף על ענין ראשון לכן קרי להו היקשא וכה"ג בכריתות (כב ב):

בא"דן ואפי' לר"י דלא דריש סמוכין אלא היכא דמוכח ומופנה כו' מ"מ בהיקש מודה. משמע דמהיקש גמרינן אף שאינו מופנה וקי"ל דאין משיבין על ההיקש וקשה הא דפריך ברי"ה (ה) ות"ק ור"ש תשלומין לעצרת מני"ל ע"ש:

דף לא:

רש"י ד"ה לולב של ע"ז א"נ שעבודתה בלולב כו' או לזרקו בה (כצ"ל). וק"ל דהא איתא בע"ז (נא) ע"ז שעובדין אותה במקל כו' זרק מקל לפניה חייב ואינה נאסרת ע"ש ובפרש"י ועוד אי הוה תקרובת הרי אין לו ביטול וכתתיי מיכתת שיעורי' כמו אשרה דמשה. ועי' בתוס' ות"ע:

תד"ה שיעור (בסופו). עמש"כ בפ"א דמעשרות מ"ד בס"ד:

דף לב.

גמרא תנ"ה כו' ואיכא דרמי כו'. ענה"ש ועי' לעיל (ט"ז) מה שהגתיו עליו:

רש"י ד"ה מלפניו. כאן חסר איזו תיבות. ועי' בר"ן ורש"י שם הלשון בשלימות:

נמרא ומה לולב שא"נ בלילות כבימים בו'. לכאורה המ"ל נ"כ שא"נ אלא בפ"א ביום וכיון דאגבהיה נפיק ביה:

דף לז.

נמרא וא"ר לא ליגקוט בו' דבעינא לקיחה תמה וליבא. לכאורה משמע דדריש ולקחתם ולקחת תם כדלעיל (לג ב) ובפרש"י שם וא"כ מאי אייתי רבא מאיזוב דמי חטאת ומלקיחת האפר הלא התם לא כתיב אלא ולקח ולקחו ואולי משום דאיזוב דמ"ח ילפינן לקיחה לקיחה מאגדת איזוב דמצרים כדלעיל (יג) בתק"ה מצות ועמש"כ שם והתם כתיב ולקחתם אבל התינח איזוב אבל אפר מא"ל דהא כתבו שם התנס' דל"נ גז"ש אלא מאיזוב לאיזוב:

שם כיון דחבריה כגופיה דמי. ק"ל א"כ מ"ט פסלינן דבך שברי שופרות בפ"ג דר"ה וכן במזזה פסקינן בשו"ע סי' רפ"ח ס"ד ללא מהני תפירה להיותם אחד ועמש"כ במנחות (ג) ובחדושי שו"ע או"ח סי' תקפ"ו ס"ח:

תד"ה דבעינא א"ג דל טעמיה דחציצה בו'. כצ"ל בב"ת ועי' מהר"ס:

דף לז:

נמרא וא"ר לולב בימין ואתרוג בשמאל מ"ט בו'. הב"א הקשה דתיפוק ליה משום דמברכין עליו כו' כבר קדמו המ"א בסו' תרנ"א סק"ו וע"ש:

רש"י ד"ה דילמא נתרי טרפי ואינם אגודים יחד בו'. לכאורה הא קי"ל דא"צ אנך ועי' מנחות (כו) יבתק"ה ל"ט ובר"ן השמיט לכ"ז ול"נ להטעם דהוו חצוצה בין ידו להמינים דמין אחד אינו חוצץ לחבירו משום דהוא מהמציא משא"כ עליו הנושאים:

תד"ה בהודו ועבשיו בו' אומר יאמר נא בו' עונין הודו וכן ביאמרו נא בית אהרן וכן ביאמרו נא יראי ה' בו'. כצ"ל וכ"ה בהרא"ש:

דף לח.

נמרא הכא ביו"ט שני דרבנן בו' מדקתני מי שבא בדרך בו'. ש"מ דחזה"מ נקרא ג"כ יו"ט אלא שנקרא שני. ור"ל שני במעלה נגד יום הא' שהוא יו"ט נמור (ויום שני דספיקא נקרא יו"ט שני של גלויות) וזה ללא כדמשמע קצת מהמ"א סי' ת"צ סק"א ועמש"כ לעיל (כו) במשנה:

במשנה לברך מברך. בגלויין בשם מ"א דלקמן משמע ק' דל"ג אחריו. כבר קדמו בזה המהרש"ל:

תד"ה מאי קושיא וכו' מושבע ועומד הוא ומ"מ קידוש עצמו דאורייתא כ"נ דצ"ל:

תד"ה ותהי לו. דהא בגדול בו' בשמיעה לחודיה לא תני ותבוא לו בו'. כצ"ל (מהר"ס):

דף לח:

נמרא הוא אומר הודו בו' מכאן שמצוה לענות ר"פ. לכאורה יל"פ אפי' לבקיאין ונגמרין בעצמן דומיא שמצינה לענות הללויה דלעיל כפרש"י שם אבל כאן לא פי' כן ולפי' התנס' ע"כ צ"ל כפרש"י:

שם שמע ולא ענה מהו. לכאורה מתניתין היא (בר"ה כז ב) ושמע בו' קול מגילה אס כוון לבו יצא ואולי משום די"ל שאני מגילה דכתיב בה נזכרים דמשמע אפי' בלב ואף דאמרינן במגילה (יח) יכול בלב כו' הא מה אני מקיים זכור כפה מ"מ סגי באמירת פה דהקורא:

שם ותכנע מפני ה' בשמעך בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה הוא אומר הללו עבדי (בסופו) שמותר בו' למי שאינו בקי. אפי' בקי מותר לסמוך בעניית הללויה כמ"ש לעיל אלא דבעבורו ל"ץ לעשות זכרון לזה דאס לא ידע הדין ויקרא בעצמו מאי איכפת לן אבל מי שאינו בקי כשלא ידע הדין ויכבד עליו לענות אחריו כל מה שהוא אומר לא יענה כלום:

תד"ה מכאן שמצוה בו' ושמא מתחלת הלל עד הודו פרק אחד בו'. עי' בחדושי לס' נת"ע אות א' שהבאתי ראיה לזה מהירושלמי ומס' סופרים ובארתים שם לנכון בס"ל:

תד"ה הוא אומר. עי' כה"ד ועי' מה שנו"נ בדבריהם שם אות ט"ז בס"ד:

תד"ה א"ר (בסופו) א"ר אפסוקי מילתא בו'. שם בהגריי"פ תראה שהיה לפניו הגי' בדבריהם פה אסוקי מלתא כו':

דף לט.

נמרא אבל לפניה מצוה לברך דאר"י בו' דאקדומי הוא ארנב"י בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה יותר ממזון ג"ס וכיון שהותר בע"ש הותר בו'. לכאורה האי סבבר ר' יוסי הוא דא"ל בשבת (קיז ב) במשנה ורבנן פלגי עליה ועמש"כ שם (קיא):

תד"ה מעות פלוגתא היא בו' ולמאן דאסר בו'. תימה דע"כ ל"פ שם אלא בגזל ול"נ הבעלים אבל של חבירו ממש משמע ללכ"ע אינו יכול לחלל וע"ש בתק"ה הוא דאמר כצנועין:

דף לט:

רש"י ד"ה אבל בלוקח מן המשומר נחשד לענין שאינו מפקיר לעניים. תימה דהא צריך להפקיר אף לעשירים כדאיתא רפ"ו דפאה ואולי לישנא דקרא ואכלו אבינו עמך נקיט וכן לקמן (מד ב) בגמרא אפקר זיתא לחשוביא ובהעתקת התנס' ליתא תיבת לעניים:

רש"י ד"ה והשיטים ומיזן ירק הוא. ר"ל ללא נטעה לומר שהן מין אילן כדכתיב עצי שיטים:

דף מ.

תד"ה ועצים כדאמרינן דאכ"ד שהנאתו וביעורו שוה בו'. כצ"ל:

דף מ:

נמרא דתניא א"ר יוסי ב"ר חנינא בו'. עי' נזיר (כט) תק"ה ה"ג:

[שם אדם נושא וגותן בפירות שביעית בו' שנאמר בשנת היובל בו' וסמיך ליה וכי תמכרו בו'. נראה דדריש וכי תמכרו שב ג"כ למעלה ור"ל אס תמכרו פירות היובל תמכרו ממכר בו' סופך אשר תמכרו ממכר בו'. והתנס' בערכין (דף ל ב) נדחקו בזה] :

שם מה קדש תופס א"ד ואסור אף בו' ואסורה. תיבות ואסור ואסורה ליתנייהו בקדושין ונכון:

רש"י ד"ה וסמיך ליה דל"ש בפירות לתפוס הדמים בקדושה אלא בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה יצא בשר ע"י פדיה כדמים ש"ק בו'. כצ"ל:

בסה"ע ולא לסחורה אלא להפקיר בו'. עי' לעיל (לט) בתק"ה שאין:

תד"ה אין. ואם מסר יאמר בו'. כצ"ל:

תד"ה על ופלוגתא היא בירושלמי בו' יש שאוסר אפי' ע"מ להעלותו בו'. ק"ל דהתנן בפ"ג דמע"ש מ"ד מעות בירושלים ופירות במדינה אומר הרי המעות האלו מחוללין על פירות ההם ובלבד שיעלו בו' אלמא דשרי ע"מ להעלותו וראיתי בירושלמי ספ"ק שם דמקשה באמת ממשנה זו על מאן דאוסר ומשני שניא היא שהיה אחד מקום פי' שהיה אחד מהן המעות או הפירות (כמו ברישא דמתניתין שם) במקום ר"ל בירושלים וא"כ נוכל לאוקומי גס פלוגתת ר"מ וחכמים דהכא כשהמעות בירושלים וע"ש בשנ"א בפ"א מ"ה ובפ"ג שם בפיה"ק דלמסקנא אפשר לומר דהדר ביה מהאי שינויא ומוקי גס למתניתין בדמאי:

דף מא.

גמרא אבל בפרי ראשון ד"ה דרך מקח בו'. ומעתה תו אצ"ל דרייו"ח מוקי לקרא דכ"ת ממכר לכדריב"ח וכן הת"כ דר"א נחה דתני לקח בסיפא איידי דרישא כדלעיל רק הבריייתא דחלוק דאיתא רבינא הוה סיייעתו':

רש"י ד"ה אלא אי איתמר דר"א בו'. משמע דמפרש איתוכי' רבינא לר"א דלעיל היינו עליו ולא אליו:

תד"ה שמא. מה שפי' בקונטרס בו' דדוקא כך צריך לעשות בו'. ע"ש ברש"י ותנס' ותמצא הדבר מבואר ומהר"ס שכתב שלא מצא בפרש"י תמוה:

תד"ה פירות מדלא חילל החנוני בו'. מש"כ המהרש"א דלמאן דא"ל במרובה בו' עמש"כ לעיל (לט) בתק"ה מעות. אבל דבריו ודברי רש"ל תמוהים דמדעת לכ"ע מחללינן ע"ש בב"ק בתנס' סד"ה הוא דאמר כצנועין ובקדושין (נו) בתק"ה מתקיף ומשנה מפורשת בפ"ג דמע"ש מ"ג מי שהיה לו מעות כו' אומר לחבירו הרי מעות הללו מחוללין על פירותיך ע"ש וכן שם פ"ד מ"ה:

תד"ה ושיהא דבמנחות בו' לא תני הך דלולב בו'. כצ"ל:

תד"ה א"ג דאי סמוך לשקח"ה דחמיסר קאמר בו'. כצ"ל בל"ו:

דף מא:

גמרא אמר לו ר"י והלא מה"ת בו'. רש"י בר"ה מחק תיבת לו:

[שם לא יאחז אדם בו' וס"ת בחיקו בו'. בברכות הגירסא בזרעו וכ"ה הלשון שם (יח)]:

תד"ה הילך בנדרים ירושל' דאמר עלה ר' ירמיה בעי מעתה אין אדם גותן מתנה בו'. כצ"ל:

דף מב.

גמרא הא מדאגבהי' נפק ביה. הנרע"א ז"ל בחדושו תמה דהא מ"מ העקירה היתה בעירדה המצוה וע"ש שנשאר בתימה ולעמ"נ מהאגבהי' לאו דוקא אלא משעה שנטלו בידו להגביו אף שלא עקרו עדיין נפיק ביה ובפסחים (ז ב) הגי' דבעידנא דאגבהי' נפיק ביה ועי' לעיל (לט) תק"ה עובר ובהגר"א ז"ל סו' תרנ"א ס"ק טו דמוכח בגמרא דלא אשכח צד דיברך עליהן עובר לעשייתן ואס איתא דל"י עד שיגביהם היה יכול לברך בשעה שאוחז בידו טרם שיגביהם וזה ודאי לא מיקרי קודם דקודם ובפרט למש"כ הבי"ב בסו' כ"ה בשם הרי"ו דגם בתפילין מברך עליהם קודם הנחתן ע"ש. שוב ראיתי בשה"ג שכ' משנטלן והגביהן ממקומן יצא והיינו כהגרע"א מ"מ לעד"ג כמש"כ. [חכם אחד כתב לי שתמה ולא הבין קושיית הגרע"א מעיקרא דהא דטריד היה בעקירה לא עדיף מהטעינו חבירו אר"מ או שהיה טעון מבעיו"י דחייב משום עקירת גופו. ונעלם ממנו הא דפריך בכתובות (דף ל א) ואמאי ה"נ לימא הגבחה צורך הוצאה היא. וע"ש דלא מ"ל אלא בשעמד לפוש וא"כ תמה הגרע"א שפיר דמאי פריך דלמא מיירי בשלא עמד לפוש. אבל אנכי תמה על הגרע"א מהתנס' דשם ד"ה נימא דעקירה לענין חיוב שבת אינה אלא כשמגביה ג' טפחים. ומצות לולב אפי' לשיטתו פשוט דא"צ ג"ט וכלשון הש"ג משנטלן והגביהן ממקומן. וזה דוחק לומר דכוונתו דלוקמה כגון שהיה מונח על מקל שהוא גבוה ג"ט כמש"כ התנס' שם:

שם אר"ה אומר היה ר"י עולת העוף בו' ואכלה פטור מאי קמ"ל בו' היינו הך בו'. לכאורה המ"ל דקמ"ל אע"פ שנהנה וקי"ל המתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה (כריתות יט ב)]:

שם היודע לישאל ברה"י בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה קמ"ל כיון דראוי בו' תורת כלי עליו בו'. ק"ל דלקמן סוף ע"ב מוכח דאף שראוי למצותו מ"מ תורת מוקצה עליו ע"ש בתק"ה טלטול וכן לקמן (מג) אמרי' איצטריך קרא למישרי טלטול משמע דאוסור טלטול רביע עליו אלא דהמצוה דחי' ליה וא"כ לנשים דליכא מצוה ליתסרי ולשיטת ר"ת דנשים מברכות על מ"ע שהז"ג א"ש מה דמוותרות בטלטולו ועי' בהג"א ולשון הר"ן משמע דהואיל ואידחי איסור טלטולו לאנשים ל"ג נמי בנשים:

רש"י ד"ה אוכלין ע"ג טהרות אינו גוגע בשום דבר (ספק או בספק) המטמא אה"י ואם לא נזהר בו' נוטל ידיו. הני ג"ת שסבבתים ליתנייהו בר"ן וכ"נ למחקס ברש"י דהא קי"ל דספק ידים ליטמא טהור (ידים פ"ב מ"ד) ע"ש:

תד"ה היודע לפרוס. עשרה אין חולקין בו'. כצ"ל:

בא"ד (ע"ב) נתמלא זקנו ראוי בו' ולישא א"כ איכא לאוקמא בו'. כצ"ל:

דף מב:

גמרא גזרה שמא יטלנו בידו בו'. בתנ"ח הקשה לר' יוסי לעיל (מא ב) במשנה מאל"ל וני"ל דרבה ס"ל כרבא שם דמוקי לה כשהוציאו בכלי לכן דקדק כאן לומר שמא יטלנו בידו וגבי שופר ומגילה וטבילת כלים דנקיט בידו אשיגרת לישן מהכא הוא ותדע דגבי האזה בפסחים (סט) לא נקיט בידו ועפ"י קושיית הגרע"א שהבאתי לעיל י"ל דלהכי אמר ויעבירונו ד"א בר"ה דעל הוצאה מרה"י לר"ה לא מחייב משום הא דר' יוסי וכקושיית הגרע"א רק דהחשש הוא שמא יעמוד ברה"ר לפוש ויעבירונו אח"כ ד"א והוא כעין תירון רש"י במש"כ או הגביוהו ע"מ ליטלו ומוצל ממה שגמגמו עליו התנס' (ועמש"כ בתנס') ומשום דברה"י גופי' אין דרך שיעמוד לפוש אלא ברה"ר אחר שילך זמן מה דרך לעמוד ועוד י"ל משום דסתם בית יס איסקופא לפניו גבוה שלשה ואס רחבה ד' הוה כרמלית ואס לא הוי מ"פ ולב"ע בשבת (ה ב) המוציא דרך עליה פטור דמהלך כעומד דמי (והרי"ף פסק כוותי') לכן אמר שמא יעבירונו כו' דלנך הא' של התנס' שם יתחייב אפי' לא יעמוד בינתיים לפוש ולנך הב' חיישינן שמא יעמוד ועמש"כ שם (צא ב) בס"ד:

תד"ה והשמחה ויום הז' נמי לא דאין חגיגה ושמחה דוחה שבת בו' ואין שלמים נאכלים בו'. כצ"ל:

תד"ה טלטול (בסופו) כיון דזר הוא. לכאורה קשה מהא דלעיל בהיפוך הדף מ"ד הואיל ואשה לאו ב"ח כו' קמ"ל לפי פרש"י שס ויש לחלק:

דף מג.

נמרא אלא ראשון דאית' מה"ת בגבולין ל"ג בהו. ר"ל כלולב ושופר:

תד"ה ויעביירו וטעם זה לא יתכן דגבי העברה נמי כו'. וי"ל כוונת רש"י דמשום העברה יתחייב בכ"מ שיעמוד לפנש ויעביר משם והלאה ד"א משא"כ משום הוצאה אינו אלא אם יעמוד ברה"י והוא כעין שכתבתי לעיל:

דף מג.

נמרא כדי לפרסמה שהיא מה"ת. ופרש"י שבקו כו' למידחי שבת חד יומא כו'. והתוי"ט ל"ד בהביאו תיכף לזה טעם ממוע לא תיקנו דכולהו יומי תמחה משום דלתי לפקפוקי כלולב טרם שהביא הא דשלוחי ב"ד מיייתי לה:

רש"י ד"ה דילמא בזקיפא בצידי המזבח לחוד. כצ"ל:

דף מד.

נמרא לולב דא"ל עיקר כו' ערבה דל"ל עיקר כו'. ובזמן המקדש הוה איפכא ערבה דליתא כלל בגבולין הוה יסוד או מנהג נביאים בהם אבל לולב דנוהג ראשון בהם מה"ת לא הוצרכו לתקן מאומה:

רש"י ד"ה בגבולין דהא כולחו בארץ וסמוכים למושב ב"ד כו'. כצ"ל וכ"ה בריש מגילה ע"ש בפרש"י ד"ה כששרוין על אדמתם והתוי"ט כפ' דלעיל מי"ג חילק מטעם אחר ולא הביא פרש"י כלל ולכאורה קשה לפרש"י מתענית (י) במשנה ט"ו יום אחר החג כדי שגייע אחרון שבישראל לנהר פרת והשלוחין הלא לא הלכו ברה"ה וביה"כ (ועי' תוס' ר"ה כג ב ד"ה כמה). וי"ל דשאני שלוחי ב"ד שהיו זריזים והיו יחידים משא"כ עולי רגלים שהליכתם לאט לרגל נשיהם ובניהם וגם נראה דהשלוחים היו רוכבי סוסים קלי המרון:

רש"י ד"ה דלא עבדינן שהרי ר' צדוק אביו בימי ריב"ז. עי' באיכה רבה בפסוק היו צריה לראש י:בגזקין (נו ב):

רש"י ד"ה מי אמרה שהיא חובה דקאמרת לצאת כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה וחזרו נ"א ויסדוה ע"פ הדבור. צ"ע מתמורה (טו) ע"ש:

תד"ה כהנים ה"ה דהמ"ל ופרועי ראש כו'. לע"ד י"ל כיון דבידם היה לגלח קודם הרגל לא התירום חכמים ולא חלקין להתיר אף לאבל שלא היה יכול להתגלח או דאבל בלא"ה אינו מקיף כמ"ש הרמ"א בסי' תר"ס:

תד"ה א"ל מי אמרה בבע"מ כו' כמו שאין הלל"מ בזרים כו'. עמש"כ ביומא (כג ב) כס"ד:

דף מד.

נמרא אפקר זיתאי לחשוכיא. עמ"ש לעיל (לט ב):

רש"י ד"ה אינה ניטלת אלא בפ"ע אין ד"א נאגד עמה. וכ"כ התוס' משמע אבל אותה לעצמה אונדין י:מא' הביא בשם י"מ שלא לאנדן:

רש"י ד"ה עלה א' בבד א' אבל ערבה שהיו מקיפין כו'. ולקמן בדף הסמוך דאמרי' שהיו גבוהת י"א אמה צ"ל דאינו אלא להדור מצוה ועמש"כ לעיל (יג) בס"ד:

רש"י ד"ה א"ל לא אריך לפי שאתה פורע כו' והתורה אמרה לאכלה כו'. תימה לזה אסור אפי' כשמפקדין וזכה הוא או אחר מן ההפקד אבל שלא להפקידן כמ"ש לעיל אפי' אינו עושה בהן סחורה אסור ועי' לעיל (לט ב) ובתד"ה בד"א:

תד"ה כאן אלא קידוש והזכרת היום. כצ"ל:

דף מה.

במשנה יופי לך מזבח יופי לך מזבח. עמש"כ בחדושי לס' נת"ע אות י"ג סתירה מזה לדברי הגר"א ז"ל ע"ש ועתה ראיתי להח"א שכ' טעם קצת על הכפל:

שם רא"א ליה ולך מזבח. מש"כ התוי"ט ובכתובים (ר"ל מצינו שם ית) מן המצר כו' ענני במרחב יה ל"ד דמרחב יה לרב ולרבא אחת הן ולר"ח קאי בתיקו ומש"כ על המהרש"ל דא"ה כו' הל"ל ורבא אריי"ח כו' אינו מוכרח עמש"כ בהר"ש דפ"ק דעירובין סי' ז' ומש"כ בסופו ואע"ג דהירושלמי חולק על גמרא דיקן כו' לי יראה דט"ס בירושלמי וצ"ל הוי רב דו אמר הללו יה (ר"ל ב' תיבות) והפשיטות הוא ממאמר ר"ח על ר"מ של"ג לקדשו משמע דהוא בעצמו ס"ל דצריך לחלקו ולקדשו וע"ש בק"ע ודע דהירושלמי הזה הוא ג"כ במכלתין פ' דלעיל הל"י ולחנם הרחיקו התוי"ט למגילה:

נמרא גוחות על המזבח אמה המ"ל. כ"ג דצ"ל ולפי המתבאר מפרש"י נראה שהיו בולטות מעל למזבח ב' אמות ויותר קצת אמה מזה בזקיפה (ר"ל בזקיפת שפוע) ואמה בגחיה והתוי"ט ל"ד במש"כ דאוקן ב"א היו כפופין:

ד"ה ואובלין ואין בדבר לא משום גזל. והוסף התוי"ט ר"ל גזל דדבריהם כת"ק דר' יוסי כו' משמע דלר"י הוה גזל דאורייתא והא ליתא כדפי' הר"ב שם והוא מהגמרא:

רש"י ד"ה עלה אמה דרך ב' נקבים שהיו באחת הזריות. עי' בפ"ג דמדות מ"ב שהיו בקרן דרומית מערבית:

בא"ד הסובב שבה מקום הלוך לכהנים כו' להקטיר. עי' בזבחים (סב ב) דמוכח דבשעת הקטרת אכרים היה עומד על הכבש וזורקו על המערכה ולהפכם צנינורא ג"כ כבד הדבר להיות עומד על הסובב (שנמצא כלה גבהו לגובה המזבח) להפך על המערכה שהיא משוכה עוד משפת המזבח ב' אמות כדאיתא מדות פ"ג מ"א אלא ודאי אז היה מקיף בראש המזבח באמה של הלך רגלי הכהנים המבואר שם במדות ועי' זבחים (נט ב) אמנם אשכחן במשנה שם (סד ב) בעולת העוף שהכהן פנה לסובב ומשמע שם דמשם זורק ג"כ על האיסוס וכן מצינו בשבת (צב) דמשה שהיה גבהו י"א פירש את האהל על המשכן שהיה כמו כן גבהו י"א:

דף מה.

גמרא ה"ק ליה אנחנו מודים כו' ליה אנחנו מודים. ק"ל התנן בברכות ובמגילה האומר מודים מודים משתקין אותו ועי' לקמן (נג ב) ובפרש"י שם ד"ה אנו ליה. ולפי מה שפירש הרש"א בח"א א"ש:

שם כפות שנים אחת ללולב ואחת למזבח. ק"ל דמשמע ששניהם שוין והרי חריות פסול ללולב לעיל (לז) והכא אמר דוקא חריות]:

גמרא אר"י א"ש כו' סוכה דל"מ לילות מימים כולחו ז' כחד יומא כו'. בס' ב"א האריך בישוב סתירת דר"י דהכא להא דמביא הש"ס משמיה במנחות ע"ש וסוף דבריו דס"ל דצינית חובת גברא וא"א להבטל ודבריו בטלים דשם (מא) מבואר דאי ל"ל טלית בת חויבא אינו מחויב לאהדורי בתרה:

שם נקוט דרבב"ח בידך כו'. לכאורה הל"ל כרביץ דאף לולב שבעה דשמואל ס"ל כוותיה דכה"ג כתבו הפוסקים בכ"ד. ועי' רש"י לקמן ד"ה ה"ג:

תד"ה סביב וכתביב ופאת ימה כו'. העתיקו הכתובים שלא כסדרן וקצתן גם שלא ככתבן עי' במקרא:

תד"ה אחת וריב"ב דריש להוערבי כו'. כצ"ל בתיבה אחת:

בא"ד והא כו' ואותו היום ל"ד יום א'. זה דוחק ולעד"ג דהאי וחובטין אותו כו' דקאמר לא היה אלא ביום ז':

דף מז.

גמרא וריב"ל אמר כו' מכאן ואילך מצות זקנים. עמש"כ בס"ד במ"ר במדבר פי"ד אות טו במ"ק:

שם דאר"ח בר אשי אמר רב כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה כאן בזמן בהמ"ק דמדאורייתא היא. כצ"ל:

רש"י ד"ה על הראשונה. ב"ת אלו שייכים לסה"ד דלעיל ומה"ד

מברך שתיים ועי' מהרש"ל:

[רש"י ד"ה כל יום כו' של חול מעיץ של חול. נ"ל דט"ס הוא וצ"ל של חדש מעין של חדש :]

דף מז.

רש"י ד"ה מיקנא קני אינו יכול כו' ולהקנותו לאביו כו'. לכאורה הא קי"ל כב"מ (יב) דמציאת בנו קטן לאביו וכן תנן בפ"ד דמע"ש מ"ד שיקן כיוו וכן בעירובין פ"ז מ"ו ובכ"ל. ועי' היטב בסוגיא דב"מ ובתוס' שם:

תד"ה אתרוג בשביעי והכא ביום א' ממ"ג בודל מכולו. כצ"ל:

בסה"ד א"ב ר"ח היכי מטביל בה ברישא. עמ"א תרנ"ב סק"ד:

דף מז.

גמרא כמ"ד כיון שבירך יו"ט א' שוב א"מ. לעיל (מו):

שם שהרי חלוק בג"ד בסוכה כו'. ק"ל מדוע לא חשיב נמי ערבה:

שם וזה חלוק משלפני פניו. וא"ת והא חלוק גם משלפניו ביו"ט ועשיית מלאכה וי"ל דבזה אין חלוק משלפני פניו:

שם הכא כתיב פר התם כתיב פרים. ק"ל מדוע ל"א נמי דחלוק באילים ובכבשים ואולי קמא דכתיב בקרא נקיט:

שם הפרים האילים והכבשי' מעכבין זא"ז. במנחות (ס"ד מד) יליף לה מקרא ע"ש:

שם אמר להן שמיני רגל בפ"ע הוא. כצ"ל:

שם אף שמיני טעון כו' ולינה. עי' בתוס' פסחים (צה ב) ד"ה טעון לינה:

רש"י ד"ה טעונין קרבנות לעצמן כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ולינה שהרי הוא יום שחיובו ליראות בעזרה. כצ"ל ותיבת חכמים למחוק וכן ברה"ה ליתא:

דף מז.

גמרא וסבר ר"י שמיני טעון לינה והתניא כו'. ק"ל מאי פריך דהא בפסחים (צה ב) מסקינן דתרי תנאי אליבא דר"י בזה ע"ש ועל דהתם ק"ל מדוע לא משני דהאי תנא ס"ל כוותי' בחדא ופליג עליה בחדא כדמשני בד"ט ומהן לעיל (לג ב) ולקמן (נד ב) וביותר קשה דמצינו לר"מ ביומא (נא) דפ"ש דוחה אה"ט וי"ל דאיתא כוותיה וכלינה ל"ל דר"י וכמו דדחי בסמוך ודלמא ראב"י היא כו' וצ"ע:

שם דתניא ר"א והניחו זו תנופה כו' כשה"א והגתו הרי הגחה אמור המא"מ והניחו כו'. כן הגיה הגר"א ז"ל בשני"א פ"ג דבכורים מ"ו ובהגהותיו כאן ט"ס [בהגהות הגר"א שלפנינו תוקן]:

שם מאי הוה עלה. קשה וכי מפני שנדחה הסייעתא ידחו דברי ריי"ח ומאי בעי וי"ל מפני דלאחר שחידש בה"מ ותפלה א"כ אדרבה יהי' סתירה דמדוע שייר זמן ותיובתא מ"מ ליכא דהרי שייר ג"כ פייס:

רש"י ד"ה ה"ג מאי לאו כו'. נ"ל דכוונתו למחוק למעוטי קמא דבגי' שלפנינו דבאמת אין לו ביאור:

רש"י ד"ה לא למעוטי. אבל שבועות לא הזכירו הגמרא וי"ל דהוא נמי בכלל טעון ששה משום דגם לו תשלומין כל ז':

רש"י ד"ה טעונין קרבן ואין טוב אלא שיר כו' דכתיב כו' ומטיב גגן. כ"ה בירושלמי אבל בגמרא דינן בערבין (יא) יליף לה מן בשמחה ובטוב לבב ע"ש:

בא"ד ובספרי פ' תבא. כצ"ל:

רש"י ד"ה והגתו זו תנופה והניחו לפני מזבח ה' כו'. כצ"ל:

תד"ה הבכורים. בפ"ג דבכורים כו'. כצ"ל:

בא"ד אבל בספרי פ' תבא. כצ"ל:

בא"ד והתם בספרי דרש תנופה. כצ"ל:

בא"ד והתם משמע דר"א מייתר ליה. כצ"ל:

תד"ה כהן. ובירושלמי דסוטה משמע קצת. כצ"ל:

תד"ה רגל (בסופו) משא"כ בשאר ימי החג בו' אלא חציו היום וחציו למחר. וכ"כ הר"ן בסוף מכלתון

תד"ה רגל (בסופו) משא"כ בשאר ימי החג בו' אלא חציו היום וחציו למחר. וכ"כ הר"ן בסוף מכלתון יצ"ע דז"א אלא במזמור בינו בוערים ע"ש בגמרא:

במשנה מלמד שחייב בו'. עתוי"ט ומש"כ וכתוב בפ' עשר תעשר בו' מלשונו משמע דקרא קמא שהביא הוא בפ' אחרת ובאמת שניהם בפ' אחרונה דעת"ע ולשון רש"י בזה מדייק והוא ז"ל לא העתיקו כראוי ימש"כ עוד דשלמי שמחה א"ל אה"ש דדוקא ביו"ט פליגי בו' ג"כ ל"ד דש"ש לכ"ע מביאין ביו"ט וע"ש בר"ע מהגמרא דמוכח להדיא דאף לב"ש מביאין:

תד"ה פוחת ותימה בו'. ועי' ר"ן ולעד"ג דהכוונה דישים אח"כ על מקום הפחת סכך פסול (דאין ישב תחת אויר מגולה) וקאמר ד' דמהני לפסול אף בסוכה גדולה:

דף מח:

במשנה רי"א בלוג בו'. התוי"ט כ' דטעם דלוג אפשר שסובר כראב"י בו'. גם לרבנן י"ל משום דסתם מנחת נבזה הוה עשרון בלוג שמן ויותר נראה דליף מלוג שמן דמנעור למתן בהונת שבא בפ"ע ומש"כ יעוד אפשר דליף ממנעור עני שמביא לוג א' למנחתו תימה דמנחתו טעונה ג' לוגין:

שם היה ממלא מן הכיור. לפמש"כ התוס' בב"ב (ס ב) ד"ה מים דמי בורות פסולין לניסוך וכ"כ הרשב"ם סס (עט) ד"ה מים וכ"מ לקמן בתד"ה מנה"מ קשה דהאר"ל בזבחים (כב) דמי מקוה כשרין לכיור וא"כ מאי פסקא למלאות מן הכיור ודוחק לומר דאיתא כרי"ש שם דאמר מי מעין הם וכן הרמב"ם פסק לשניהם ועמש"כ בסוטה (טו ב) בס"ד:

גמרא ת"ר כל העולים בו'. עמש"כ בזבחים (סג) במשנה בס"ד:

רש"י ד"ה כמין שני חוטמין (בסופו) שהיו חלולים ועמוקין מאל. כ"ג דצ"ל וכן בתוס':

רש"י ד"ה אחד מעובה. ועי' בתוס' ולעד"ג ע"ד פרש"י וקאי על עובי דופני החוטמים ושל מים הי' מעובה וממילא הי' החלל צר ושל יין היה דק והחלל מרווח:

רש"י ד"ה חוץ. שיותר ממהלך מאה אמה בו'. תמוה דאף שנחשוב היקף הסובב (עי' זבחים סד בפירושו ד"ה צבר) אשר הוא למ"ד על למ"ד הלא מקצה מזרחית הכבש עד קצה מזרחית הסובב אינו אלא ז' אמה ושלש הרוחות צ' אמה ואמת הקרן הרי בס"ה רק צ"ח אמה:

תד"ה כמין. שהדמים הניתנין על יסוד בו' יורדין בהן בו'. כצ"ל:

דף מט:

גמרא תניא רי"א שיתין מחוללים ויורדים עד תהום שנאמר בו'. עי' בתוס' ש"ק בירושלמי פי' מאין למד דיורדים עד תהום:

רש"י ד"ה שכל מזבח (בסופו) ורבנן ס"ל זהו הכיור והוא נמי מעכב לגדיהו. ע"ש ובפרש"י וכעת ל"מ להרמב"ם שהביא ד"ז לכיור מעכב ואף לכתחילה לא כתב שיעשוהו ולכאורה הלכה כרבנן ואף לגי' שלפנינו בזבחים רבי הלא הלכה כרבי מחבירו וגם הרמב"ם לא הביא להא דסובב מעכב ש"מ דל"פ כריב"י ולע"ד ה"ל לפסוק כריב"י כיון דבמשנה דמדות לא נזכר מהכיור וסובב איתא הרבה פעמים במשנה ש"מ דסתמה כוותי':

רש"י ד"ה וגם יקב עד יקבי המלך שיחי מלכא. כצ"ל:

רש"י ד"ה בין כבש למזבח ואותו חלל בו' מוקף ד' מחיצות. כצ"ל:

תד"ה אל תקרא. דריש מזבח ושיתין ומזבח ביד"א בו'. כצ"ל:

דף מט:

גמרא א"ר צורבא מרבנן בו' ליגמע גמועי. עמש"כ בשבת (קמ ב) ראיה לפרש"י וללא כרש"א ועוד קצת ראיה מכריתות (יג ב) אל תשתהו כדרך שכרותו הא אם הפסיק בה בו' פטור:

שם אר"א גדול העושה צדקה בו'. נראה דצ"ל ואר"א בו':

רש"י ד"ה א"ד לימא רבנן היא ואי קלט אין מועלין. כצ"ל:

רש"י ד"ה שנאמר וזרעו קרא הכא זריעה לצדקה. כצ"ל:

רש"י ד"ה ואמאי אלא א"ב דעתו שיקדשנו הכלי או אם יש בו'. כצ"ל:

דף נ:

גמרא א"ר ינאי אר"ז. נראה דצ"ל ר' ינאי אר"ז וכ"מ בפרש"י ועי' עי"ז (ס"ד לו) ובתוס' שם:

תד"ה ואי וי"ל דל"ד דש"ה דלא בעי כהן ובגדי בהונה בו' (ב"ח). ועי' מהרש"א לקמן בדבור הסמוך:

בא"ד דאין כ"ש מקדש בחוץ בו' כדאמר שמואל בו'. ע"ש בתוס' פי' אחר ע"ד שמואל וא"כ אין ראיה אבל תימה ממוע לא הביאו מהמשנה דשם וכולן אין מקדשין אלא בקודש וגם ק"ק על פרש"י דשם בדשמואל דכי מתניתין אתא לאשמעינן ובזבחים (כ ב) בד"ה קידש הביאו ראיה דא"מ אלא בפנים מסוגיא דהכא ותמוה שוב ראיתי שהצ"ק תמה עליהם שם:

דף נ:

גמרא מאן דמכשיר סבר עיקר שירה בכלי וילפינן מאבובא דמשה. ק"ל הא הוי גם שאר כלי שיר של מתכת ואיכא למימר דיצאו עיקר השיר בהן ואבובא לבסומי קלא בעלמא הויא ומה שפרש"י לעיל עיקר השיר אינו אלא א"כ חליל מכה בו' אינו מובן דהא הוא לא היה אלא ביי"ב יום בשנה ואולי דבהי"ב יום לא היה אלא החליל לבד ולכן שפיר ילפינן מיניה:

רש"י ד"ה בפה שאין כלי שיר המצוה. כצ"ל:

רש"י ד"ה ה"ג ואב"א ואת"ל עיקר בכלי בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה והכא במיילי בו' או ברבויי ומיעוטי בו'. כצ"ל:

דף נא:

גמרא עבדי כהנים היו דר"מ בו'. הב"א הקשה לא"כ לא איתא מתניתין דקדושין בו' ולא מן הדוכן ילמעלה כוותי' ושם אמרי' אמתניתין דהתם דמצריכה בדיוקה ליוחסין זו דברי ר"מ ותיורן דדוכן דהתם ר"ל דשמחת בהש"א דתנן לקמן שעליהן הלויים עומדין בכלי שיר הן שם לא נזכר דוכן כי לא היו עומדין

רק על המעלות וקושייתו י"ל דההיא דקדושין הוא מאותן ששרו בפה. ועמש"כ בהגהות איכה רבה בפתיחתא דמשא גיא חזיון ישוב אחר לזה בס"ד:

רש"י ד"ה עבדי כהנים על אווזי כלי שיר בו'. ובערכין פי' דקאי על המכין בחליל וע"ש במשנה דמיני' קא סליק:

תד"ה כתנאי וי"ל דהוה מפרש הטעם משום בו'. כצ"ל:

תד"ה מעלין משמע שר"ל בו' דמ"ס אין להעמיד עבדים וישראלים לדוכן בו'. כצ"ל:

בא"ד משמע שהמעשה אין תלוי בו' אלא בו' תלוי' במעשה. כצ"ל:

במשנה כדים של ק"כ לוג. עי' תוי"ט מה שהביא ממס' סופרים ממספר עניית הללויה ועלם מכ"ת שכן איתא בירושלמי בפ' כל כתבי:

רש"י ד"ה יורדין לע"ג כהנים ולוים בו'. גם ישראלים אינם אסורים אלא מעזרת כהנים ולפנים (פ"א דכלים מ"ח):

שם (בסה"ע) וכותל מזרחי שהוא לסוף ע"נ היה נמוך כדאמר' ביומא. ותמוה דשם לא על כותל ע"ג נאמר רק על כותל הר הבית ע"ש:

תד"ה מבלאי. בתנו"ח תיורן דבאבנט אשמעינן דהי' של בזן ולא של כלאים בו' ועלם ממנו גמרא דשבת (כא) דמקשה מינה להא דתני רב"ח דפתיולת שא"מ בהן בשבת א"מ בהן במקדש וע"ש בפרש"י והכי הל"ל לאשמעינן דלשמחת בהש"א מותר אפי' בשל צמר כדמשני שם או דדוקא הני משום דאינן ראויין למקדש אבנט משום צמר שבו ומכנסים מפני הכבוד דהיו לכסות בשר ערוה. ועי' ש"ע או"ח סי' קנ"ג סכ"א. וגם לשון התוס' תמוה במש"כ שגם היא היתה של שש דהא של צמר נמי מותר ואולי דס"ל דלפי מאי דמשני התם אהא דמקשה תו מהא דתני רב"מ בגדי כהונה בו' פתיולת למקדש לא דבזן גם קושיא ראשונה ממתניתין מיתרצא דהכי וכמ"ד לאבנטו של כה"ד של שש לבד ודוחק ועוד דהא קי"ל הלכה כרבי דהי' של כלאים ויותר טוב לאוקמי מתניתין אליבא דהלכתא ושמחת בהש"א שאני ועוד דסתם מתניתין ביומא (עא ב) משמעה כרבי דקאמר מוסף עליו כ"ג בו' משמע דבר' הבגדים שוים ומה תקשה ג"כ לדעת ריב"א בתוס' לעיל (ה) דמחלק בין מצנפתם. ועי' בש"א סי' כ"ט:

דף נא:

במשנה והלוים בכנורות בו' בלא מספר. לכאורה גזומא קתני ונ"ל דכלפי ששינו בערכין פ"ב גבי כלי שיר דקרבן אין פוחתין בו' ובאינך תני נמי דאין מוסיפין קאמר הכא בלא מספר ר"ל שלא היה להם מספר קניצ דפוחתין ומוסיפין:

גמרא מאי תיקון גדול אר"א בו'. עי' רש"א בח"א דמיקרי גדול לגבי תיקון ראשון דלקמן ועי' בב"מ (קיב ב) בתק"ה מכלל דמצינו לשון תקנה גדולה אע"ג לויכא קטנה מינה:

תד"ה קרא ואפי' סילקן מן הבור אחר קה"ג בו'. כצ"ל:

דף נב:

רש"י ד"ה האכילהו לחם במלחמתה ש"ת. נראה דמפרש תיבת לחם לב' כוונות א' לחם ממש ב' מלשון לחם שערים (שופטים ה) דהוא ענין מלחמה:

תד"ה וכיון (בסופו) לכוון סדר הכרכות שז בו'. כצ"ל:

דף נב:

גמרא כתיב כי רוח זנונים התעה. כצ"ל:

שם התם כבש ומרובע. נ"ל דפירושו לשון שכיבה וכמו שפי' רבא בזבחים (סב ב) רבוע דמזבח:

רש"י ד"ה ז' רועים דאמרי בעלזא ויצחק בו'. מצייין ללקוט וכ"ה בשיר רבה בפסוק אם חומה היא בסופו:

דף נג:

רש"י ד"ה אם אני כאן ושכינתי שרויה בו. ק"ק דהא אמרי' ביומא ספ"ק דבבית שני לא שרתה בו שכינה אכן שם (ט ב) איתא דקצת חזון שכינה היתה שם:

רש"י ד"ה דקא בעו מינאי ולא היה יכול ליטול נשמתם כאן שלא בו'. כ"ה ברש"י שבע"י:

רש"י ד"ה הא והא נענש בהטחת דברים בו'. כ"ה שם:

רש"י ד"ה מי איכא דידע דוד לא בו' בפ"ר בו'. עמש"כ באבות פ"ו:

דף נג:

בפסקא שבגמרא אנו ליה וליה עינינו. כצ"ל ותיבת בו' למחוק:

במשנה ובמוספין היו מוסיפין עוד תשע. עתוי"ט שכתב ומה"ט (דא"ת לכל מוסף ומוסף) ניחא דל"ח ר"ה שח"ל בשבת בו'. ל"ד במחכ"ת דבלא"ה ל"ק מה דליתא בכל שנה כדאמר' לקמן בגמרא דלהכי לא חשיב ע"פ שח"ל בשבת גם מש"כ הר"ב דע"פ שח"ל בשבת אוו נ"ז תקיעות והוא מפ' הרמב"ם לכאורה צ"ע דהא מתניתין ע"כ ר"י היא דאל"כ תקשה דליתני גם עה"פ ומאי שייר דהאי שייר ולדידי' לא הוי אלא נ"א תקיעות. ואולי לזה כיון הרע"ב באמרו זימנין דמוסיפין עד נ"ז. ור"ל אם היה כת הג' מרובה דנערכה גם לשלש ועיי"ל דלפי מאי דמסיק דליתיה בכל שנה לא קתני איתא מתניתין אף לרבנן ואפ"ה לא תני עה"פ משום דזמנין דלא נערך כלל לשלש או אפי' לשנות כגון שהי' עמה מועטים (עי' לקמן תמ"ה שייר) והוא כמו דליתא בכל שנה ואכמ"ל:

רש"י (בתחלת המשנה) חשיב ליה תלת. הס"ד ומה"ד

שלש לפ"ש שערי העזרה:

רש"י ד"ה בין קדש לחול ויש מעתה חיוב סקילה. עי' בשבת (לה ב) בפירושו ד"ה להדביק שכ' שהיו ממהרין התקיעות כדי להוסיף מחול על הקודש. וריב"ח אמר שם שמעתי שאם בא להדליק אחר שש תקיעות מדליק בו' וצ"ע:

דף נד:

גמרא שכבר נאמר ותקעתם בחצוצרות בו'. לכאורה הל"ל שכבר נאמר ותקעו בהן ונראה דהש"ם מפרש דהאי ובני אהרן בו' לא קאי רק אדלקמי' והראי' מדמסיים ביה והיו לכם לחוקת עולם בו' והנך דלפניו לא נהגו אלא במדבר:

שם דש"מ תרתי כו'. הא דל"ק דש"מ נמי דא"ת לפתיחת שערים בשבת משום דהשתא דלא תני לה נמי דיעינן מללא חשיב נ"א:

שם וליתני נמי ר"ה שחל בשבת כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה תשע האמורות בר"ה מה"ת. עי' ר"ה (לל):

רש"י ד"ה ג"ג לגבי המזבח כו'. הא כ"ה תקיעות דמוסיפין בחג כו'. כצ"ל:

[רש"י ד"ה חדא דמתניתין תנן בכל יום. ואם אינם בשבת נמצא שפוחתין מכ"א. מזה אין כ"כ קושיא שהרי תחתיהן יש תשע דמוספין אבל יל"פ דסמוך על הא דתני בתריה ובמוספין היו מוסיפין עוד תשע. דמשמע אף במוספי דשבת ולישנא דמוסיפין עוד משמע על הכ"א הנזכרים דגם המה איתנייהו] :

רש"י ד"ה ובצרי'. ולגבי מזבח. לכאורה בז' של חג שחל בשבת לא בצרי אינהו. ועי' לקמן ע"ב בפירושו בר"ה ויהיכי דמי ובמהרש"א סס:

תד"ה שייר ושני פרקים יש בהלל כו'. משמע דאהבתי הוא תה"פ עי' לעיל (לח ב) תד"ה מכאן שמציה 'במקום שכ' סס לעיין בו:

דף נד:

נמרא עה"פ שח"ל בשבת דליתא בכשו"ש ל"ק. ולשון הרע"ב משום דלא שכיחא כולי האי כו' ול"ד במחכ"ת דא"כ מאי פריך מע"ש שבתוך החג והתנ"י לא הרגיש בזה והעתיק עליו תירון הגמרא לדחין ליה:

רש"י ד"ה מ"ט כו' בחד בשבא וחיישישין משום ירקיא כו'. ע"ש בר"ה דמשום ירקיא ליכא בזה לכ"ע דלזימת קבעי להוי לאורתא כו' אבל משום מתיא כ"א מודו אולם חשש דירקיא איתא בזה משום יו"ט הראשון דסוכות גופיה ושמ"ע ור"ה ע"ש במאור:

רש"י ד"ה ניתנין מחצי כבש עד שיבא המעלה מן הכבש למזבח ומקטירן. כ"נ דצ"ל:

דף נה.

נמרא תרי היכרא עבדינן כו'. כה"נ בזבחים (כא ב):

שם וא"ר חדשיכם חד היא. לפרש"י צ"ל חדשכס ח"י אבל פירושו נראה דחוק ולע"ד נל"פ כפי הגירסא שלפנינו מלא יו"ד ור"ל דדרשינן הקרי ג"כ (עי' סנהדרין (ד ב) ובפרש"י ד"ה יראה כל זכורך וכן בזבחים (לז ב) אהני מקרא ואהני מסורת) ועמ"ש במגילה (יג) וא"כ בתובות ובר"ח ב' מובנים א' חודש בשני ראשין והוא כפי המסרה ב' חודש בראש אחד כפי המקרא והוקשו אהדדי ומי"ק:

שם ואם חל שבת בא' מהם ימוטו ידחה. ונ"ל דאם חל יו"ט ראשון בשבת דגם כן של יום טוב נדחה דע"כ ל"א לעיל דראש חודש דוחה של שבת אלא מטעם לידע שהוקבע ר"ח בזמנו (ועט"א בר"ה (ז ב) ד"ה תמיד של ר"ה) ולמחר אומרים הבו ושל יו"ט נדחה לגמרי דאל"כ ימוטו לא משכחת לו לעולם:

רש"י ד"ה ואם חל שבת ידחה שיר המועד כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה אמר רבינא (בסופו) ואומרים השיר לאחר שקרבו נסכי שניהם. בסוף תמיד משמע דהשיר היה בשעת הניסוך ממש ונ"ל דלכן מאריך בתקיעות כדי שיכלה השיר בגמר ב' הניסוכין ונ"ל להגיה ברש"י ונגמרינן תחת ואומרים:

דף נה:

במשנה. עמש"כ בחגיגה (יז) בס"ד:

שם נשתיירו **שם** י"ד כבשים כו'. לכאורה מאי עדיפותא דשעיר מהכבשים (שהרי גם הוא היה בן שנה כמ"ש רש"י ביומא ס"ה ב' מהת"כ) ואולי משום דקדושת חטאת גדולה מעולה כדאיתא בפ' כה"ת וגם הוא נאכל לכהנים:

נמרא אמורי הרגלים של גבוה גינחו. לכאורה מאי מקשה נימא דשוות בהקרבתם שיקריבו ע"י פייס בין כולם וכך ה"ל להקשות וכי באימורים לבד היו שוות הלא גם בעצמות הדם ובחילוק העורות וכו' היו י"כ שוות ואולי דלשון שוות משמע להגמרא דכולן חולקים בס:

רש"י ד"ה אמרו שאין המשמרות שהקריבו כבשים כו'. ל"ד דאפי' אותם שהקריבו האילים והשעיר ג"כ מעכבין ע"י וכדמסיק:

[**שם** בא"ד נשתיירו י"א אחרונות לשעיר ולאילים ולכבשים. כצ"ל] :

רש"י ד"ה באימורי רגלים בעורות של עולות כו'. שייר העור ובשר של שעיר חטאת המוספין וחזה יסוק של שלמי שמחה וזה י"ל ללא פסוקא ליה דשמחה יוצאין גם בגו"ג חגיגה (ז ב) והמה שייכים למשמר הקבוע. ועי' לשונו לקמן בגמרא בד"ה במה שאמור ברנגלים ובר"ד הסמוך בד"ה אי נימא:

רש"י ד"ה אומר לו לכ"א בשנותנין לו חלקו בלה"פ הילך מצה כו'. כצ"ל:

רשייש • סוכה

רש"י ד"ה ת"ל מאחד שעריך כמו באחד שעריך. כי כן מצינו גם בהיפוך ב' תחת מ' השמוש והנותר בבשר ובלחם שהוא כמו מהבשר ומהלחם:

דף נו.

גמרא יכול אף בחובות הבאות שלא מחמת הרגל ברגל ת"ל כו'. לפ"ז לכאורה שוב לא נצרך מעוטא לשאר ימה"ש מקרא דמאחד שעריך דלעיל ואולי דאיצטריך למעט מוספי דר"ה ודר"ח:

שם לימא רב דאמר כב"ש. אע"ג דכ"ש גופייהו ל"ק טעמא דחיובא דיומא. אשכחינן טובא בש"ס דל"ק התנאים עיקר טעמייהו. עי' ר"ה (כו) ומש"כ סס (כא ב) בס"ד. ועי' תד"ה עד כאן:

שם ע"ב ל"א ב"ש התם אלא שהיום גורם כו'. נראה דה"ה דהמ"ל גם מטעם הב' וכבר קידש כו' אלא דנקיט ריש דבריהם והוא כמו וכו' או אנב דקאמר אליבא דרב לעיל טעם הא' דב"ה לבד דהב' שייך נמי הכא נקט נמי לרבב"ח טעם הא' דב"ש:

שם דתניא הילך מצה כו'. תוספתא פ"י דזבחים. וע"ש דעריכה תיקון:

שם לאתויי פהע"ד ש"צ ושעירי ע"ז. לכאורה דה"ה חטאת יחיד ואשמו ולפלל ששיירם במתניתין ואולי שהם נכללו במאמר והוא מקריב את הכל ול"ד קאמר הש"ס לקיין המזבח ועי' לעיל בתד"ה ובחילוק:

שם לאתויי קייץ המזבח. עפרש"י והרע"ב שכ' ממותר שירי הלשכה תמוה עי' פ"ד דשקלים:

רש"י ד"ה לימא רב כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה בין מלפניה וכן אם חל שמיני כו'. התני"ט כ"ע וה"ה כו' ושני דר"ה אנב שיטפי' ל"ד דאפי' אם חל בשבת עצמו אינו כמ"ז שיהיו כולם שוין דהא לא שנינו אלא בג' פרקים ופרש"י בג' רגלים וכ"מ מהלימוד דמאחד שעריך בשעה כו' ואז"ז אלא בג"ר שחייבין בראיה:

רש"י ד"ה הנכנסין את המזיגע לחלקן כו' כדי שיראו שהן נכנסין. כצ"ל:

רש"י ד"ה וחלונה בעובי כותלי התאים שבצפונו כו'. בזבחים (נה ב) בפירושו בד"ה שני פשפשין כ' דבכותל האולם גופו במערכו היו החלונות וכ"כ סס לעיל (כ) בד"ה ה"ג אבל מן החליפות וגם משמע סס דבשני הקדדים (ר"ל בט"ו שבצפון ושבדרום) היה בה"ח גם כותלי התאים לא היו נראין ע"פ בהח"ל כי לצפון התאים היה המסיבה כמבואר במדות פ"ד מ"ה ומ"ו לפירושו ביחזקאל שהביא סס התני"ט במ"ג בסופה ע"ס:

תד"ה והלכתא א"ג חשיב נמי ללה"פ חובת היום ואע"פ כו'. עי' מהרש"א ואנכי ל"י איך יתכן שיקרא לה"פ חיובא דיומא אף אם היה קרבן שבת זה כיון דהוא נוהג גם בשאר שבתות השנה והוא נגד שתה"ל כמו זמן נגד סוכה ואף דזמן אינו נוהג בשבתות:

דף נו:

גמרא וי"א משמרתו שוהה לבא כו'. פי' שלא באה כולה ביום ו' אלא מקצתה והשאר באו בימים לאחר השבת ובהו א"ש לישנא דנכנס ישבב אחיו עמו כו':

שם משום ברת' קנסין ליה לדידי. ופרש"י אפי' לאבוא מי ה"ל למקנסי'. ועי' רש"א בח"א שכ' ומאמרי' את אביה היא מחללת כו' אבל לא לקנס וקשה דהא אמרי' בסנהדרין (נג) שאם הי' נוהגין בו קודש נוהגין בו חול ופי' המרדכי סס בשם רש"י דהיינו שלא לפתוח ראשון כו':

רש"י ד"ה ונכנס ישבב עכב ישבב במשמרתו כו'. כצ"ל:

ירושלמי דמכלתין בעז"ה

הל"ח מי הודה למי כו' או ב"ה לב"ש כו'. ק"ק מדוע לא פשיט ליה מהא דלא חשיב לה בעדיות פ"א בדברים שחזרו ב"ה להורות כב"ש:

שם טמאה שהיא בעשה. פי' בקה"ע מקרא דואחר יאכל מן הקדשים ע"ש ואשתמיטתיה גמרא ערוכה שלנו ביבמות (ס"ד עג) דיליף לה שפיר מקרא אחרینא ע"ש:

שם ולא עוד אלא שהיו רואין דברי ב"ש וחזרו בהן. ק"ק הא מצינו דגם ב"ש הומו לב"ה בהא דתרומה לעיל:

בשלהי מכילתא המה יסד דוד ושמואל הרואה באומנתם אומנות גדולה היתה **שם** שאין משמר נוטל ושונה בשדה אחוזה. המל"מ בפ"ד מהל' ערכין כ"ע שלא ידע הכוונה והחכ"ץ סי' קכ"ב פירשו והק"ע הקשה עליו וביערות דבש ח"ב פי' דהכוונה הוא דאם אירע יויבל במשמר שנטל כבר פעם א' שדה אחוזה היה מוכרח ליתנה למשמר הבא אחריו וכן לעולם והאומנות הי' בזה שעשו משמרות מכוןן לחשבון היוכלות שמנו בני"י בשני הבתים יחד כמ"ש הרמב"ם בפ"י מהלכות שמיטה ויובל שבבית הראשון מנו ט"ז יויבלות ובהב' ח' ע"ש בכ"מ. ואנכי תמה עליו. א' הא מבואר סם דבבית ב' לא מנו יויבלות אלא לקדש שמיטין אבל יויבלות לא היו נוהגין. ב' קודם דוד ושמואל חלפו כמה יויבלות כאשר תמצא הכל מבואר ברמב"ם סס:

נשלמה בעז"ה מסכת סוכה